

Handwritten signature

Handwritten signature

**CATHOLIJKE
NEDERLANDSCHE STEMMEN.**

Het zal ééne kudde, en één herder zijn.

JOANNES X. 16.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

ZESDE JAARGANG.

CIDCCCCXL.

GRAVE,

Ter Boekdrukkerij van J. WITZ.

1840.

INHOUD

VAN

HET ZESDE DEEL.

	Bladz.		Bladz.		Bladz.
Aankondiging.	52	Afgevaardigden (De) der Engelsche		Bisschoppen. (De Amerikaansche . . .	232
_____	60	natie te <i>Parijs</i>	360	Bijzonderheden. (Merkwaardige . . .	334
_____	76	Aflaten. (De	29	Boeken. (Een woordje over de	
_____	108	Allocutie van onzen H. Vader GREGORIUS XVI in het geheim consistorie van 27 April 1840.	165	slechte	82
_____	124	Antwoord (Merkwaardig) op eene merkwaardige aanspraak.	169	Boeken. (Verspreiding van goede	223
_____	148	<i>Arnhemse-Courant</i> (De) en de <i>Catholijke Nederlandsche Stemmen</i>	251	Brief der Amerikaansche Bisschoppen aan de gevangen Aartsbisschoppen van <i>Pruissen</i>	268
_____	156	<i>Arnhemse-Courant</i> (Repliek van de) aan de <i>Cath. Ned. Stemmen</i>	285	Brief van den Apostolischen Vice-Legaat te <i>Beyruth</i> enz.	307
_____	180	<i>Arnhemse-Courant</i> (De) en de vrijheid van onderwijs.	326	BRODZISZEWSKI. (Antwoord van den Vicaris-Generaal.	205
_____	248	Associatie. (Nationale Iersche	154	Broeders (Onze Engelsche) en wij.	398
_____	280				
_____	296			Catholicismus en liberalismus in	
_____	312	BAUDRY. (Uittreksel uit eenen brief van den Abbé DE	232	<i>Belgie</i>	90
_____	336	<i>Beijerland</i> . (Bijdragen voor de Catholijke armen van <i>Oud</i> -.	16	id. Vervolg.	93
_____	384	id. Vervolg.	44	Catholicismus (Het) in <i>Engeland</i>	101
_____	408	id. Vervolg.	108	Catholicismus (Voortgang van het in <i>Engeland</i>	112
_____	416	id. Vervolg.	156	Catholicismus (Het) in <i>Spanje</i>	127
Aankondigingen.	8	Bekeeringen (Talrijke) in <i>Engeland</i>	156	Catholicismus (Voortgang van het in <i>Engeland</i>	168
_____	83	<i>Belgie</i> . (Catholicismus en liberalismus in	90	Catholicismus. (Invloed van het Catholijken (Vragen de) iets onbilijks?	369
_____	92	id. Vervolg.	93	Catholijken (Bewijs dat er meer dan een millioen) in <i>Nederland</i> zijn.	317
_____	132	Belangen. (De strijd tusschen de eeuwige en tijdelijke	347	<i>Colberg</i> . (Aandoenlijke ontmoeting en plegtigheid te	231
_____	136	Berigt.	68	Commissie. (Belangrijke	383
_____	164	Berigt. (Belangrijk.	36	Concilie (Het jongste) van <i>Baltimore</i>	254
_____	172	id. id.	100	Concilie van <i>Baltimore</i> (Brief der Bisschoppen van het) aan den H. Vader.	361
_____	204	id. aan kunstenaars enz.	188	Constitutionaliteit in <i>Nederland</i>	375
_____	344	Berigten.	44	CHRYSOSTOMUS (De H.) en de Doopsgezinde leeraar A. DOIJER.	181
_____	360	id.	108	Correspondentie.	26
_____	400	id. (Belangrijke.	320	_____	83
Aanspraak. (Merkwaardig antwoord op eene merkwaardige.	169	Beweezonden tot de omhe'zing van het ware Christendom	352		
Aartsbisschop (De) van <i>Gnesen</i> en <i>Posen</i>	292	Bezuiniging.	188		
Aartsbisschoppen van <i>Keulen</i> en <i>Posen</i> . (Brief van de Bisschoppen der <i>Vereenigde-Staten</i> aan de.	238				
Achteruitgang.	96				
Adressen aan den Koning	179				
<i>Aduard</i> . (Catholijk kerkje te	335				
<i>Aduards</i> aloude Abtdij.	398				
id. Vervolg.	403				
id. Vervolg en slot.	412				

	Bladz.		Bladz.		Bladz.
Correspondentie.	100	Gnesen (Het gedrag der geestelijk-		Keulen. (De volksgeest te . . .	327
_____	104	heid van) en <i>Posen</i>	213	Keulen. (De publieke geest te . .	382
_____	135	Gouvernement (Het Engelsche) en		Kiesregt, (Het middel der weige-	
_____	180	de Engelsche Natie.	449	ring van het) door Mr. D. DONKER	
_____	215	Gouverneur (De) van <i>Noord Bra-</i>		CURTIVS voorgesteld en door de	
_____	232	<i>band</i>	350	<i>Arnhemse Courant</i> aangepre-	
_____	247	GREGORIUS PP. XVI. Ad futuram		zen, is onbruikbaar voor de Ca-	
_____	287	rei memoriam.	1	tholijken	220
_____	303	GROEN VAN PRINSTERER. (Mr. . .	294	Koning (De) de ministers en het	
_____	312	Grondwet. (Wijziging der . . .	18	volk	272
_____	328	Grondwet. (Herziening der . . .	33	Koning (De) Leve!	407
_____	395	Grondwet. (Nog iets ter wijziging		Kroonprins (De) te <i>Tilburg</i> . .	179
_____	414	in de.	187	Kunst-Berigt	280
Declinatie	164	Grondwet (De) moet eene nationale			
Despotismus. (De quasi Catholijke		kracht wezen.	286	LAURENT, (Monseigneur	73
voorstanders van het) ontmaskerd	6	<i>Handelsblad</i> (De Partij-geest van		Liefdadigheid	36
DOIJER. (De H. CHRYSOSTOMUS en		het) geheel ontmaskerd	96	Liefdegaven.	320
de Doopsgezinde Leeraar A. . .	181	<i>Handelsblad</i> . (Belgiesch snuifje		Id. Vervolg.	336
<i>Dublin</i> . (Pater MATHEUS te . .	163	voor het	284	Id. Vervolg.	408
EEKMA (E.) Het lager schoolwezen		<i>Handelsblad</i> , (Het algemeen) in		List (Nieuwe	172
in <i>Nederland</i> , bijzonder in de		1830 en 1840.	365	Logenstraffing. (Merkwaardige .	420
provincie <i>Groningen</i> enz. . . .	63	id. Vervolg.	372	LOUIS-PHILIPPE. (Nieuwe aanslag	
Eeredienst (Is er eene generale di-		Herderlijke Brief van Mgr. den		op het leven van	349
rectie tot de zaken van den Ca-		Aartsbisschop van <i>Parijs</i> , bij ge-		LOUIS-PHILIPPE en het <i>status quo</i>	353
tholijken) in <i>Nederland</i> noodig? .	241	legenheid der in bezitneming van		<i>Luxemburg</i>	61
Encyclieke Brief van onzen H. Va-		zijnen zetel	269	LUXEN (Nota van den heer . . .	92
der GREGORIUS XVI.	345	id. Vervolg.	281		
<i>Engeland</i> . (Het Catholicismus in .	101	Herderlijke Brief van Mgr. den Bis-		Maatschappij (Eene) waarin allen met	
<i>Engeland</i> . (Voortgang van het la-		schop van <i>Rheims</i>	305	meer dan menschelijke zekerheid	
ger onderwijs in	135	Herderlijke Brief van Mgr. den Aarts-		de eene bovennatuurlijke waar-	
<i>Engeland</i> . (Talrijke bekeeringen in	156	bisschop van <i>Gnesen</i> en <i>Posen</i> . .	313	heid gelooven, is Christen; zij	
<i>Engeland</i> . (Voortgang van het Ca-		Hervormers. (Een) in <i>Ierland</i> . .	133	moet verwinnen, zij draagt in	
tholicismus in	168	Hervormers. (De	228	zich de zaak en doel der gebeur-	
<i>Engeland</i> . (Het Catholicismus in .	177	<i>Hyloo</i> . (Miraculeuze Put te. . .	149	tenissen	217
<i>Engeland</i> . (Oprichting van Nieuwe		HURTER (Doctor) van <i>Schaffhausen</i> . .	203	Mandement (Eerste) des nieuwen	
Apostolische Vicariaten in . . .	185	<i>Ierland</i> . (Een Hervormer in . . .	133	Bisschops van <i>Lyon</i>	238
<i>Engeland</i> . (Voortgang van het Ca-		<i>Ierland</i> eertijds en nu.	414	Mandement (Vaste-	85
tholicismus in	319	Inbuldiging (De) van koning WIL-		MATHEUS (Pater	156
ENZENBERG. (Uittreksel uit eenen		LEM II.	404	MATHEUS. (Pater) te <i>Dublin</i> . .	163
brief van den Grave van) aan den		Inlichtingen.	140	MATHEUS. (Pater	186
Redacteur.	68	Instellingen. (Liturgieke	265	MATHEUS. (De Anglikaansche Bis-	
Episcopaat. (Het Fransche	305	id. Vervolg.	273	schop van <i>Norwich</i> en Pater . .	202
		Instituut. (De H. Vader en het Ca-		<i>Melleray</i> (Bijdragen voor de Abtdij	
<i>Frankrijk</i> (De taak van) bij den		tholijk Engelsch	138	van) in <i>Ierland</i>	76
aanstaanden oorlog.	289	Instituut. (Algemeene vergadering		Id. Vervolg.	108
<i>Frankrijk</i> en Wij.	335	van het Catholijk Engelsch . .	196	Id. Vervolg.	156
FREDERIK WILHELM (Koning) en				Id. Vervolg.	188
VON ALTENSTEIN.	196	Jaardag. (s Konings	415	Id. Vervolg.	280
Geest (De) van Navorling. . . .	124	JOSEF II. (Portret van) door BIL-		Id. Vervolg.	375
Geest. (De Partij-.	160	DERDIJK geschilderd	74	MICHELIS. (Brief van de Weduwe)	264
Geest (De Fransche) in 1840. . .	298	Journalismus (Het) in eenen consti-		Ministers. (De oude	399
Geestelijkheid (Edel gedrag der) van		tutioneelen staat.	293	Mompeling.	35
<i>Gnesen</i> en <i>Posen</i>	205	Kamer (aan de Catholijke leden der		Mompeling. (Iets over zekere) .	122
Geestelijkheid. (Adres der Catholij-		dubbele Tweede	256	Monopolie-Koorts-vlagen van den	
ke) van <i>Gnesen</i> en <i>Posen</i>		Kerk. (De	9	zieltogenden Zaanlandschen <i>Mer-</i>	
Geloofsgenoten. (Een woordje aan		Kerk (De Harmonie tusschen) en		<i>curius</i>	409
mijne	315	staat.	145	MONTALEMBERT. (Uittreksel uit een	
Gevoelen (Het) van den koning der		Kerk. (De zegepraal der Catholijke	157	brief van den graaf CH. DE) aan	
Franschen.	296	Kerk (Toestand der) in <i>Spanje</i> . .	183	den redacteur der <i>Cath. Ned.</i>	
Gevolgen (De onvermijdelijke) eener		Kerk (Vervolging tegen de in <i>Rus-</i>		<i>Stemmen</i>	67
volharding bij het suprematie-en		<i>land</i> en <i>Polen</i>	221		
monopolie-stelsel	170	Kerkelijks. (Iets	190	Navolging. (De geest van	124
				<i>Nederlanden</i> . (Het koninkrijk der)	
				in 1840	189
				Id. Vervolg.	197

Id.	Vervolgen slot	Bladz.		Bladz.		Bladz.
Nooit. (Nu of)		209	Engelsche Tory's.	148	van den Hoog Ed. GEORGE	221
Nota van den heer LUYBEN		92	<i>Pruissen.</i> (Iets over de pogingen van den onlangs overleden koning van) om godsdienstige eenheid onder de protestanten zijner staten tot stand te brengen	236	Staat. (De harmonie tusschen Kerk en)	145
O'CONNELL. (DANIEL)		13	<i>Pruissen.</i> (De nieuwe koning van)	324	<i>Staats-Vlaanderen.</i> (Godsdienstvrijheid in het voormalig)	367
O'CONNELL. (Redevoering van DANIEL) in eene meeting te <i>Dublin.</i>		42	Id.	332	Staten. (De hedendaagsche constitutioneele)	24
Id.	Vervolgen slot	50	Publiciteit	368	id.	31
O'CONNELL. (Nieuw beroep van) op het Iersche volk		146	Put (Miraculeuse) te <i>Heyloo</i>	149	id.	48
O'CONNELL		255			id.	54
O'CONNELL en de Associatie tot herroeping der Unie		308	RAYAN (Brief van den Eerw. Heer V.) Abt van <i>Mount-Melleray</i> in <i>Ierland</i>	256	id.	72
Onderwijs. (Vrijheid van)		78	Redeneerkunde. (Proeve van)	37	Status Quo. (LOUIS-PHILIPPE en het Stem (Protestantsche) over de ondoelmatigheid van de opvoeding, zoo als zij door den staat gegeven wordt.)	353
Onderwijs. (De Iersche Bisschoppen en het openbaar)		115	Reformatie. (De)	225	Studach (Brief van den Hoogw. Heer) Vic. Apost. in <i>Zweden.</i>	391
Onderwijs. (Vrijheid van het hooger) in <i>Engeland</i>		135	Id.	233	Subsidien. (De)	173
Onderwijs. (Coalitie tegen de vrijheid van)		244	Reformatie (De) en de vrijheid van onderwijs.	245	Symboliek (De) van Dr. MOEHLER, een verslag van het II Deel.	52
Onderwijs. (Vrijheid van)		364	Id.	252	Synodale Commissie. ('s Konings Antwoord aan de)	368
Onderwijs. (Vrijheid van) en het Journalismus		388	Id.	257	<i>Tessin.</i> (Revolutie in het Zwitserch kanton.)	8
Onderwijs. (Vrijheid van)		406	Reformatie. (De) en de <i>Cath. Ned. Stemmen.</i>	279	<i>Tilburg.</i> (De Kroonprins te)	179
Onderwijs-stelsel. (Onverschilligheid in het godsdienstige is de strekking van ons)		211	<i>Rome.</i> (Heeft <i>Nederland</i> een ambassadeur te) noodig?	249	Toekomst. (Een blik in de) bij den aanvang van het jaar 1840.	4
Onderwijs. (Het.)		421	Roozbroom. (De aanspraak van den Predikant)	377	Toekomst. (Godsdienstgevaaren der Toestand. (Engelands tegenwoordige Tory's (De Engelsche) en de koning van <i>Pruissen</i>)	357
Ontdekking. (Belangrijke)		235	<i>Rusland.</i> (Vervolg ing tegen de Catholijke Kerk in)	34	Troons-aftand (De) van Koning WILLEM I	329
Onverdraagzaamheid (Zegepraal der Oordeel. (Merkwaardig) over de boeken van het oud-verbond)		153	<i>Rusland.</i> (Vergrooting en intrigues van)	56	Unie. (Nationale Iersche associatie tot het verkrijgen eener volledige en spoedige geregtigheid of de herroeping der)	154
Oorlog (Waarom duchten de Catholijken den) niet?		337	<i>Rusland.</i> (Kritische aanmerkingen op een artikel, betrekkelijk) in het <i>Journal</i> van <i>Frankfort</i> geplaatst enz	109	Unie. (O'CONNELL en de associatie tot herroeping der)	308
Opcenten. (De)		390	Id.	117	Vader. (Brief van den Bisschop van <i>Digne</i> aan den H.)	300
Opinie. (De publieke) in <i>Nederland</i>		103	Id.	125	Vaste-Mandementen.	85
Oppositie.		239	Id.	133	Verantwoordelijkheid. (Ministerieele Verbond. (Merkwaardig oordeel over de boeken van het Oud-)	186
Oppositie. (De Catholijke)		301	Id.	141	Verdraagzaamheid. (Godsdienstige Verhaal mijner bekeering tot het Catholijk geloof.)	311
Oppositie (Wat moet de) doen?		341	<i>Rusland</i> (Brieven over) en de Catholijke Kerk. Eerste Brief.	385	Verkiezingen. (Regtsstreeksche.)	352
Oppositie (Is eene Catholijke ongeoorloofd?)		370	id.	393	Verkiezingen. (Regtsstreeksche)	200
Oppositien. (Eendragt tusschen de verschillende)		311	id.	407	Verklaring	140
Oranje. (De populariteit van het huis van) in <i>Nederland</i>		309	id.	417	Vicariaten. (Oprigting van nieuwe Apostolische) in <i>Engeland.</i>	185
Orde (Aan alle vrienden van) en vrijheid		17	<i>Schaffhausen.</i> (Bijdragen voor de Catholijken van)	16	<i>Vlaming.</i> (Het Gendsche blad den)	75
Organieke artikelen des jaars 1802, (Reclamatie van den H. Stoel tegen de)		321	id.	60	<i>Vlaming</i> (Den) en de gemengde Huwelijk.)	100
Id.	Vervolg.	330	id.	68	Voorbeeld, dat hier te lande wel mag overwogen worden	89
Oscott-College.		112	id.	108	Voorstel. (Ergerlijk.)	53
Overzicht. (Wie een goed) wil hebben, moet op eene-hoogte staan en in de rondte zien)		310	id.	156	Voorzigtigheid. (Protestantsche.)	163
<i>Parijs.</i> (De nieuwe Aartsbisschop van)		195	Schoolwezen (Toestand van het) in de provincie <i>Gelderland</i> , of vrijmoedige gedachten over het stelsel van onderwijs in <i>Nederland.</i>	45		
Paus. (De) en de Czaar		15	Schoolwezen (Het lager) in <i>Nederland</i> enz. door E. EEKMA, Med. Doctor te <i>Hoogezand</i>	63		
Petitie. (Groningsche)		80	Socialismus (Het) of de ontwikkeling id.	69		
<i>Polen.</i> (De uitgewekene)		341	id.	77		
<i>Posen.</i> (De volksgeest in)		309	<i>Spanje.</i> (Het Catholicismus in)	127		
Proclamatie (De) van aanvaarding		340	<i>Spanje.</i> (Toestand der Kerk in)	183		
Protest		297	<i>Spanje.</i> (Catholijke reactie in)	191		
<i>Pruissen.</i> (De koning van) en de			SPENCER. (Extract uit eenen Brief			

	Bladz.		Bladz.		Bladz.
Vrijheid. (Aan alle vrienden van Orde en)	17	den brief in den) No. III.	21	WILLEM I. (De Troons-afstand van Koning)	329
Vrijheid (Wat wij door volledige van godsdienst en onderwijs verstaan)	162	<i>Vrijmoedige</i> . (Aan den briefschrijver in den)	135	WILLEM II (De eerste Troonrede van)	350
Vrijheid van godsdienst en onderwijs. (Voorloopig antwoord op het adres der geestelijke overheid, in <i>Nederland</i> , om)	263	<i>Vrijmoedige</i> . (Nieskruid voor den)	277	WILLEM II (Koning) en de Nederlandsche Catholijken.	381
Vrijheid of de dood!	363	<i>Vrijmoedige</i> . (Een woord aan den)	406		
<i>Vrijmoedige</i> . (Aan den schrijver van		WISAU. (Graaf Freiherr von)	106	Zegepraal (De) der Catholijke Kerk.	157
		id. Vervolg en slot.	129	Zotter. (Het wordt hoe langer zoo)	156
		WISEMAN. (Dr.)	279	Zwitserland. (Eene Catholijke koningsgezinde stem uit)	261
		Wijzigings-ontwerp. [Aanneming van het eerste]	296		

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

GREGORIUS PP. XVI.

AD FUTURAM REI MEMORIAM.

In supremo Apostolatus fatigio constituti, et nullis licet suffragantibus meritis gerentes vicem Jesu Christi Dei Filii, qui propter nimiam caritatem suam Homo factus mori etiam pro Mundi redemptione dignatus est, ad Nostram pastoraalem sollicitudinem pertinere animadvertimus, ut fideles ab inhumano Nigritarum seu aliorum quorumcumque hominum mercatu avertere penitus studeamus. Sane cum primum diffundi coepit Evangelii lux, senserunt alleviari plurimum apud Christianos conditionem suam miserabile, qui tanto tunc nu-

Tot den verhevensten trap der Apostolische waardigheid verheven en hoewel zonder eenige verdienste van onzen kant de plaats van JESUS CHRISTUS, den Zoon Gods bekleedende, die door de overmaat zijner liefde zich gewaardigd heeft, mensch te worden en voor de verlossing der wereld te sterven, achten wij, dat het aan onze herderlijke zorgvuldigheid voegt alle onze pogingen aan te wenden, om de Christenen af te houden van den handel die met zwarten en andere menschen, wie zij ook zijn mogen, gedreven wordt. Zoodra het evangelisch licht zich begon te verspreiden, gevoelden de ongeluk-

mero bellorum praesertim occasione in servitutem durissimam deveniebant. Inspirati enim a divino Spiritu Apostoli servos quidem ipsos docebant obedire dominis carnalibus sicut Christo, et facere voluntatem Dei ex animo; dominis vero praecipiebant ut bene erga servos agerent, et quod justum est et aequum eis praestarent, ac remitterent minas, scientes quia illorum et ipsorum Dominus est in caelis, et personarum acceptio non est apud Eum (1). Universim vero cum sincera erga omnes caritas Evangelii Lege summopere commendaretur, et Christus Dominus declarasset habitu-

kigen die in de zoo talrijke oorlogen van dien tijd, in de hardste slavernij vielen, hunnen toestand verbeteren; want de Apostelen, door den Geest Gods bezield, leerden aan den eenen kant aan de slaven, aan hunne tijdelijke meesters te gehoorzamen als aan CHRISTUS zelve en zich uit den grond des harte aan den wil van God te onderwerpen; maar aan den anderen kant geboden zij den meesters zich goed tegen hunne slaven te betoonen, hen toe te staan wat rechtvaardig en billijk was en hen niet met gramschap te behandelen, wetende dat de Heer van beiden in de hemelen is en dat bij Hem geene aanneming des persoons is. De wet van het Evangelie op

(1) Ad Ephes. VI, 5, seqq. ad Coloss. III. 22. seqq. IV. 1.

rum se tanquam factum aut denegatum sibi ipsi quidquid benignitatis et misericordiae minimis et indigentibus praestitum aut negatum fuisset (1), facile inde contigit nedum ut Christiani servos suos praesertim Christianos veluti fratrum loco haberent (2), sed etiam ut prouiores essent ad illos qui mererentur libertate donandos; quod quidem occasione imprimis Paschali Sollemni fieri consuevisse indicat Gregorius Nysseus (3). Nec defuerunt qui ardentiore caritate excitati *se ipsos in vincula coniecerunt, ut alios redimerent*; quorum multos se novisse testatur Apostolicus Vir idemque sanctissime recordationis Praecessor Noster Clemens I (4). Igitur progressu temporis Ethnicarum superstitutionum caligine plenius dissipata, et rudiorum quoque populorum moribus Fidei per Caritatem operantis beneficio mitigatis, res eo tandem devenit ut jam a pluribus saeculis nulli apud plurimas Christianorum gentes servi habeantur. Verum, dolentes admodum dicimus, fuerunt subinde ex ipso Fidelium numero qui sordidioris lucri cupidine turpiter obcecati in dissistis remotisque Terris Indos, Nigritas, miserosve alios in Servitutem redigere, seu instituto ampliatoque commercio eorum, qui captivi facti ab aliis fuerant, indignum horum facinus iuvare non dubitarent. Haud sane praetermiserunt plures glor. mem.

eene algemeene en fundamentele wijze, de opregtste liefde jegens allen instellende en de Heer JESUS, verklaard hebbende, dat Hij als aan Hem gedaan of geweigerd zou beschouwen, alle werken van liefdadigheid en barmhartigheid, die aan de armen of kleinen zouden gedaan of geweigerd worden, volgde daaruit natuurlijkerwijze, dat de Christenen hunne slaven niet alleen als hunne broeders beschouwden, vooral wanneer zij Christenen, waren geworden, maar dat zij meer genegen waren om de vrijheid aan diegenen te geven, die het zich zouden waardig maken, hetwelk gewoonlijk bijzonder op de plegtige feestdagen van Paschen plaats had, gelijk de H. GREGORIUS van Nysa verhaalt. Er waren er zelfs, die door vuriger liefde ontvlamd, *zich zelven in de boeijen wierpen, om hunne broeders te verlossen* en een Apostolisch man, onze voorzaat Paus, CLEMENS I, heiliger gedachtenis, getuigt, er een groot getal van te hebben gekend. Het is daarom, dat, toen de duisternissen der heidensche bijgeloovigheden, ten eenenmale met den voortgang der tijden verdwenen en de zeden der meest barbaarsche volken verzacht waren, dank zij der weldaden des geloofs werkzaam door de liefde, de zaken tot dat punt gekomen zijn, dat er sedert onderscheidene eeuwen bij de meeste der Christen natien geene slaven meer zijn. Intusschen wij zeggen het met diepe smart, zag men vervolgens, zelfs onder de Chris-

Romani pontifices Praecessores Nostri reprehendere graviter pro suo munere illorum rationem utpote spirituali ipsorum saluti noxiam, et Christiano nomini probrosam; ex qua etiam illud consequi pervidebant, ut infidelium gentes ad veram nostram Religionem odio habendam magis magisque obfirmarentur. Quo spectant Apostolicae Litterae Pauli III. die 29. Maii MDXXXVII. sub. Piscatoris Annulo datae ad Cardinalem Archiepiscopum Toletanum: et aliae deinceps eisdem ampliores ab Urbano VIII. datae die 22 Aprilis MDCXXXIX. ad Collectorem Jurium Camerae Apostolicae in Portugallia; quibus in Litteris ii nominatim gravissime coercentur, qui Occidentales aut Meridionales Indos in servitutem redigere, vendere, emere, commutare, vel donare, ab uxoribus et filiis suis separare, rebus et bonis suis spoliare, ad alia loca deducere et transmittere, aut quoque modo libertate privare, in servitute retinere, nec non praedicta agentibus consilium, auxilium, favorem, et operam quocumque praetextu, et quaesito colore praestare, aut id licitum praedicare, seu docere, ac alias quomodolibet praemissis cooperari audent, seu praesumerent (1). Has memoratorum Pontificum Sanctiones confirmavit postmodum et renovavit Benedictus XIV. novis Apostolicis Litteris ad Antistes Brasiliae et alia-

tenen, menschen, die schandelijk verblind door de begeerte naar vuige winst niet schroomden om in verwijderde landen, de Indianen, de zwarten en andere ongelukkige stammen in slavernij te brengen, of aan dat schandelijk misdrijf te helpen door het instellen en regelen van den handel dier ongelukkigen, die anderen met boeijen beladen hadden. Een groot getal van Roomsche opperpriesters, onze voorzaten van roemrijke gedachtenis, verzuimden niet het gedrag dier menschen volgens de geheele uitgestrektheid hunner bediening te bestraffen, als strijdig met hun geestelijk heil en heidend voor den Christen naam; want zij zagen wel dat dit eene der oorzaken was, die de ongelukkige volken meer en meer in hunnen haat tegen den waren Godsdienst hielden. Tot dat einde strekken de Apostolische brieven van PAULUS III, van 29 Mei 1537, onder den visschersring aan den Kardinaal Aartsbisschop van Toledo gerigt en andere veel uitgebreide brieven van URBANUS VIII, van 22 April 1630, aan den collecteur van de regten der Apostolische kamer in Portugal gerigt, brieven, waarin de zwaarste berispingen gedaan worden aan diegenen, welke de inwoners van West- en Zuid-Indië, tot slaven durven maken, hen verkoopen, hen koopen, hen ruilen, hen geven, hen van hunne vrouwen en kinderen scheiden, hen van hunne goederen berooven, hen naar vreemde plaatsen vervoeren of zenden, of hen, op welke wijze het ook zij, van hunne vrijheid berooven, hen in slavernij hou-

(1) MATTH. XXV. 35. seqq.

(2) Lactan. Divin. Institut. Lib. V. C. 16.

(3) De Resurrect. Domini Orat. III.

(4) Ad. Corinth. Ep. I. Cap. 55.

(1) In Bullar. Rom. edit. typis Malnardi. t. VI. part. 2 const. 604 p. 183.

rum quarumdam Regionum datis die 20. Decembris MDCCXLI., quibus eundem in finem ipsorum Præsulum sollicitudinem excitavit (1). Antea quoque alius his antiquior Præcessor Noster Pius II., quom sua ætate Lusitanorum imperium in Guineam Nigritarum regionem proferretur, Litteras dedit die 7. Octobris MCCCCLXII. ad Episcopum Rubicensem eo profecturum; in quibus hedum Antistiti ipsi opportunas ad sacrum Ministerium inibi cum majori fructu exercendum facultates impertitus fuit, sed eadem occasione graviter in Christianos illos animadvertit, qui Neophytos in servitutem abstraherant (2). Et nostris etiam temporibus Pius VII. eodem, quo sui Decessores; religionis et caritatis spiritu inductus, officia sua apud potentes Viros sedulo interposuit, ut Nigritarum commercium tandem inter Christianos omnino cesseret. Hæc quidem Præcessorum Nostrorum Sanctiones et curæ pro fuerunt, Deo bene juvante, non parum Indis aliisque prædictis a crudelitate invadentium, seu a Mercatore Christianorum cupiditate tutandis: non ita tamen ut Sancta hæc Sedes de pleno suorum in id studiorum exitu lætari posset; quom immo commercium Nigritarum, etsi nonnulla ex parte imminutum, adhuc tamen a Christianis pluribus exerceatur. Quare Nos tantum hujusmodi probrum

den, of hulp, raad, bijstand en gunst verleenen aan hen; die deze zaken doen, onder welken schijn of voorwendsel het ook zij, of ook prediken en leeren dat zulks wettig is en eindelijk, er aan medewerken op welke wijze het zijn moge. BENEDICTUS XIV bevestigde vervolgens en vernieuwde die voorschriften der reeds vermelde Pausen, door nieuwe Apostolische brieven aan de Bisschoppen van *Brasilie* en eenige andere streken, onder dagteekening van 20 December 1741, door middel van welke hij, met hetzelfde doel, de zorgvuldigheid dier Bisschoppen opwekt. Vroeger zelfs rigtte een ander onzer nog oudere voorzaten, Pius II., wiens Pontificaat de heerschappij der Portugezen zich zag uittrekken tot *Guinea* en het land der negers, onder dagteekening van 7 October 1462, brieven aan den Bisschop van *Ruvo*, die gereed was om naar die oorden te vertrekken, in welke hij er zich toe beperkte om aan dien Prelaat geschikte volmagten te verleenen om er de heilige bediening met de grootste vrucht uit te oefenen, doch waarin hij gelegenheid neemt om zeer gestrengelijk die Christenen te laken die de neophyten tot slaven maakten. Eindelijk, kwam in onze dagen Pius VII., door denzelfden geest van liefde en Godsdienst als zijne voorgangers beziel, ijverig met zijne goede diensten tusschen beiden bij vermogende mannen om den handel van zwarten onder de Christenen geheel te doen ophouden. Die voorschriften en die zorgvuldig-

a cunctis Christianorum finibus avertere cupientes, ac re universa, non nullis etiam Venerabilibus Fratribus Nostris S. R. E. Cardinalibus in consilium adhibitis, mature perpensa, Prædecessorum Nostrorum insistentes vestigiis, Auctoritate Apostolica omnes cujuscumque conditionis Christianifideles admonemus et obtestamur in Domino vehementer, ne quis audeat in posterum Indos, Nigritas, seu alios hujusmodi homines injuste vexare, aut spoliare suis bonis, aut in servitutem redigere, vel aliis talia in eos patrantibus auxilium aut favorem præstare; seu exercere inhumanum illud commercium, quo Nigritæ, tamquam si non homines sed pura putaque animantia forent, in servitutem utcumque reducti, sine ullo discrimine, contra justitiæ et humanitatis jura, emuntur venduntur, ac durissimè interdum laboribus exant, landis deventur, et insuper lucri spe primis Nigritarum occupatoribus per commercium idem proposita, dissidia etiam et perpetua quodammodo in illorum regionibus prælia foventur. Enimvero Nos prædicta omnia, tamquam Christiano nomine prorsus indigna, Auctoritate Apostolica reprobamus; eademque Auctoritate districte prohibemus atque interdiciamus, ne quis Ecclesiasticus aut Laicus ipsum illud Nigritarum commercium veluti licitum sub quovis obtentu aut quæsito colore tueri, aut aliter contra ea, quæ nostris hisce Apostolicis Litteris monuimus, prædicare seu quomodolibet publice vel privatim docere præsumat.

heid onzer voorzaten, hebben met de hulp van God niet weinig gediend om de Indianen en de andere voornoemde volken te verdedigen tegen de barbaarsheid der veroveringen en tegen de hebzucht der Christen kooplieden: maar er scheelt nog veel aan, dat de heilige Stoel zich zou kunnen verblijden over het volledig slagen van deszelfs pogingen en ijver, vermits, ofschoon de handel van zwarten gedeeltelijk is afgeschaft, dezelfde echter nog door een groot aantal Christenen wordt gedreven. Het is daarom, dat wij, een dusdanige schandvlek van alle Christen gewesten willende verwijderen, na daarover rijpelijk te hebben gehandeld met velen onzer eerwaarde broeders, de Kardinalen der heilige Roomsche Kerk, in rade vergaderd, op het voetspoor onzer voorzaten, krachtens het Apostolisch gezag, alle Christenen, van welken stand ze mogen zijn, met kracht waarschuwen en vermanen in den Heer en hen bevelen dat niemand voortaan de Indianen, negers of andere menschen, wie zij ook zijn, zich vermete te kwellen, hen van hunne goederen te berooven, of hen tot slavernij te brengen of hulp en gunst te verleenen aan hen, die zich aan zulke buitensporigheden overgeven, of dien onmenschelijken handel drijven, waardoor de zwarten, alsof zij geene menschen, maar wezenlijke en onreine dieren waren, even als deze tot slavernij worden gebracht, zonder eenig onderscheid, tegen de regten der gerechtigheid en der menschelijkheid, gekocht, verkocht en bestemd worden om den hardsten arbeid te verduren, en bij gelegenheid waarvan, verdeeldheden aangekweekt,

(1) In Bullar. Benedicti XIV., tom I. const. 38.

(2) Apud Raynald, In Annalib. Ecclesiasticis. ad. an. 1462. n. 42.

Ut autem eadem hæ Nostræ Litteræ omnibus facilius innotescant, nec quisquam illarum ignorantiam allegare possit, decernimus et mandamus illas ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, et Cancellariæ Apostolicæ, nec non Curie Generalis in Monte Citatorio, ac in Acie Campi Floræ de Urbe per aliquem ex Cursoribus Nostris, ut moris est, publicari, illarumque exempla ibidem affixa relinqui.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Anulo Piscatoris die III. Decembris MDCCCXXXIX, Pontificatus Nostri Anno nono.

ALOISIUS

Card. LAMBRUSCHINI.

Die quinta dicti Mensis et Anni superscriptæ Apostolicæ Litteræ affixæ, et publicatæ fuerunt ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, et Cancellariæ Apostolicæ, nec non Curie Generalis in Monte Citatorio, et in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, et consuetis Urbis per me Aloisium Pitocchi Apostolicum Cursorem.

JOSEPH CHERUBINI,

MAG. CURS.

bijna onophoudelijke oorlogen bij die volken aangestookt worden, door het lokaas van winst, aan de eerste roovers der negers voorgesteld.

Het is daarom dat wij, krachtens het Apostolisch gezag, alle voornoemde zaken verwerpen, als volstrektelijk den Christen naam onwaardig, en door hetzelfde gezag verbieden wij volstrektelijk en interdiceren aan elken Geestelijke of leek, den handel der zwarten, onder welk voorwendsel of kleur het ook zij, als geoorloofd te durven verdedigen, of te prediken of in het openbaar of bijzonder, op de eene of andere manier iets te leeren wat strijdig is met deze Apostolische brieven.

En opdat deze brieven des te gemakkelijker door allen zouden gekend worden en niemand zijne onwetendheid zou kunnen voorwenden, decreteren en bevelen wij, dat zij worden afgekondigd en aangeplakt volgens gebruik door een onzer ambtenaren voor de deuren der hoofdkerk van den Prins der Apostelen, der Apostolische kanselarij, van het paleis van justitie des bergs Citorio en in het kamp van Flora.

Gegeven te Rome bij de H. MARIA de Meerdere, onder den Visschersring, den 3 December 1839, en van ons Pausdom het IXe

ALOYSIUS,

Card. LAMBRUSCHINI.

angstigend uitzigt op: ketterij en ongeloof overal in vermetelheid toenemende, de Kerk des levendigen Gods niet meer alleen met smaad, schimp en laster overladdende, maar dezelve openlijk vervolgende, hare herders tot afval dwingende, of hen van hunne zetels verwijderende en in den kerker werpende; de Kerk overal, van hare vrijheid beroofd, de gemeenschap der Bisschoppen en geloovigen met den Opperherder belemmerd, de eeuwen oude religieuze gestichten, waar ze nog bestonden, beroofd en vernield, en het maken van nieuwe inrigtingen, verboden of moeilijk gemaakt; de aanmatiging van schier alle vorsten, om het gezag der Kerk aan het hunne, de kerkelijke voorschriften, bevelen en uitspraken aan hun placet te onderwerpen; het onderwijs der jeugd overal in handen van ongeloof en dwaling en de hand over hand toenemende zedeloosheid, die het gevolg van dit alles is... maar voor hem, die met een geloovig vertrouwen in het hart, een blik in die duistere en van nieuwe stormen zwangere toekomst werpt, is zij niet zoo verschrikkelijk, niet zoo duister, niet zoo treurig.

Het is waar, overal heerscht verwarring, uitputting, misnoegen, omkeering der principes van het Christendom, hevige aanvallen tegen hetzelfde, zamenspanning om de Kerk, die op de rots gevestigd is te sloopen. Het is waar, die Kerk kan op geen enkel tijdelijk gezag meer rekenen; er is niet een enkel gouvernement meer, dat hare regten ongeschonden erkent, eerbiedigt, beschermt en verdedigt.... Maar heeft Hij, *wien alle magt in hemel en op aarde gegeven is*, en door *wien de koningen regeren*, dan aardsche koningen en vorsten noodig, om zijn werk staande te houden, uit te breiden en te voltooien? Nergens heeft hij aan zijne Kerk den bijstand en de bescherming van de magtigen der aarde toegezegd, of daaraan haar aanwezen of hare voortdurend verbonden: integendeel, heeft hij haar verdrukkingen en vervolgingen van den kant der aardsche magten voorspeld en zijne dienaren vermaand, om hen, die slechts het ligchaam kunnen dooden, niet te vreezen; om er zich niet over te bekommeren, als zij voor koningen en overheden zouden geroepen worden, als zij in de gevangenis geworpen en ten dood veroordeeld wierden.... Wij kunnen dus, bij alles, wat we zien gebeuren, met het Evangelie in de hand, zeggen: *De Heer heeft het voorspeld!* — Maar de Heer heeft ook beloofd, dat de poorten der hel niets zouden vermogen tegen de Kerk, die Hij, de goddelijke Bouwmeester, op de steenrots heeft gevestigd; Hij heeft ook beloofd, dat Hij met haar zou zijn al de dagen, tot aan de voleinding der wereld, en dat de Geest der waarheid, haar alle waarheid leeren en in eeuwigheid bij haar blijven zou: de hechtheid, duurzaamheid en onfeilbaarheid der Kerk, zijn ons derhalve, door de goddelijke woorden van onzen Verlosser, verzekerd geworden! En hoe zouden wij dan een oogenblik kunnen of durven vreezen, bij de aanvallen, welke de poorten der hel beproeven en nog voorbereiden, en die geene andere uitkomst zullen hebben, dan de vorige: schitterende

EEN BLIK IN DE TOEKOMST, BIJ DEN AANVANG VAN HET JAAR 1840.

Voor hem, die met een wereldsch gezind en naar tijdelijke voordeelen hakend hart, de toekomst beschouwt, is zij duister en treurig: allerwege overbevolking, toenemende moeilijkheid voor jonge lieden, om zich voordeelige middelen van bestaan te verschaffen; overal drukkende belastingen, vermindering van welvaart.... Ook voor den zwakken en kleingelovigen Christen, levert de toekomst een somber en be-

zegepralen van het geloof, aanwinst van nieuwe kinderen voor de Kerk, vernedering der vijanden van het kruis, de nederlaag der handlangers van den vorst der duisternis!

Nooit kon de magt van den goddelijken Stichter der Kerk, luisterrijker schitteren, dan wanneer zij, zonder de bescherming der aardsche vorsten, en ondanks hunne vijandige tegenwerking en vervolging, hare zegepralen voortzet: dit hebben de drie eerste eeuwen des Christendoms op eene heerlijke wijze getoond! Te veel prijs heeft men welligt op de gunst en bescherming der aardsche vorsten gesteld, hen te veel invloed op de zaken der Kerk laten overweldigen; te veel het menschelijke met het goddelijke willen vermengen; alles moet hier goddelijk zijn en blijven!

Ook hier zal, uit de overmaat van het kwaad, het redmiddel voortvloeijen: uit de ondragelijke aanmatigingen van het tijdelijk gezag in Godsdienst-zaken, zal de vrijheid der Kerk geboren worden! Eene overdrevene zucht naar vrijheid en onafhankelijkheid, heeft zich meester van alle volken gemaakt: en er is slechts een gezag op aarde, 't welk die zucht wijzigen en regelen kan, — dat der Catholijke Kerk! Buiten haar en haren invloed voert de vrijheid tot anarchie; en de anarchie, tot drukkend despotismus; dit hebben de revolutien onzer dagen op nieuw getoond, en alle nieuwe revolutien zullen het blijven toonen, en zoo zullen eindelijk de volken overtuigd worden van de waarheid, die men schijnt vergeten te hebben, dat de Catholijke Kerk, de zekerste waarborg is voor de vrijheid der volken.

En zijn die revolutien wel iets anders dan de straf der vorsten en volken, die zich aan de gehoorzaamheid der Kerk onttrokken hebben, of haar wilden beheerschen? Zou de groote Fransche revolutie hebben plaats gehad, als de koningen van *Frankrijk* aan de stem des Opperherders gehoor hadden gegeven; toen deze, de verfoefelijke Gallikaansche artikelen doemden? Zou *NAPOLEON* van de schitterendste hoogte gevallen en als balling gestorven zijn, als hij niet over de Kerk had willen heerschen? Zou *KAREL X* van den pas herstelden troon zijner voorvaders zijn verdreven geworden, als hij de slavernij, die het Gallikanismus voor de Kerk had nitgedacht, niet had willen handhaven? . . . ? De val van zijnen troon was ook de val van het Gallikanismus, dat tegenwoordig, zelfs door alle verlichte en gemoedelijke legitimisten verafschuwwd wordt.

In *Engeland* heeft eene voorbeeldeloze moreele revolutie plaats: het getal der Catholijken groeit dagelijks even wonderdadig aan als in de eerste dagen der Kerk. De Kerk van *HENDRIK VIII* en *ELISABETH*, het gedrochtelijk Anglikanismus is een voorwerp van haat en bespotting voor het Engelsche volk geworden, waarvan twee derde gedeelten niet meer tot haar behooren; en reeds zien wij in de Engelsche dagbladen de vraag geopperd: *Zal en kan Engeland een Paapsche Koningin hebben?* — En vele Protestantische dagbladen, antwoorden op die vraag: *Dat de Koningin*

niet meer Anglikaansch blijven kan en Catholijk behoort te zijn, als het grootste gedeelte der natie Catholijk zal wezen.

In *Duitschland* hebben de vervolgingen van *Pruisen* den geloofsijver opgewekt en de gevolgen van den ergerlijken Westphaalschen vrede voor altoos vernietigd. Bij het vredes tractaat van *Munster*, waren voor geheel *Duitschland*, Catholicismus en Protestantismus, zoo volkomen gelijk gesteld, als of het twee religien van gelijke instelling en waarde waren. Van lieverlede wist men den Catholijken de zaak werkelijk als zoodanig te leeren beschouwen, en van daar die onbegrijpelijk talrijke gemengde huwelijken, waarin men geenerlei bezwaar meer vond, en die men, eindelijk, door de bekende burgerlijke wetten, toteen middel poogde te bezigen, om er langzaam, maar zeker, het Catholicismus te vernietigen. Het mislukken van dien aanslag is bekend: de woorden eens grijsaards: » *Ik ga niet verder,* » hebben hem afgeweerd en geheel *Duitschland* van de goddelijke meerderheid der Catholijke Kerk overtuigd! Overal heeft men gezien, dat het Protestantismus wel verre van zijne beloften, dat het de volken zou vrijmaken, te vervullen, de magt der vorsten over Kerk en Godsdienst, heeft erkend en geëerbiedigd, dat het de gewigtigste aller vrijheden, die van Godsdienst en conscientie, die het voorgaf op de Roomsche Kerk veroverd te hebben, niet heeft durven en kunnen handhaven tegen de vorsten der aarde, en niet meer geloofd, wat deszelfs stichters geloofd hebben.

In *Rusland* heeft het schisma, door den afval van trouwelooze Bisschoppen, uitwendig gezegepraald, en vervolgt allen die getrouw aan het Catholijk geloof zijn gebleven. *Rusland* was getuige geweest van *NAPOLEONS* magt, het had gezien, dat de Almagtige, die over de elementen beschikt, de grootste menschelijke magt weet te beperken en te vernietigen. . . . het had dit alles gezien en erkend, maar het schijnt de gewigtige les vergeten te hebben, welke de Voorzienigheid daarin, aan alle vorsten der aarde, ook aan den beheerscher van het colossale Russische rijk, heeft gegeven. . . . Intusschen is de arm des Heeren niet verkort, en Hij, die het schismatieke Byzantische rijk sloopte, is nog dezelfde.

In het Oosten zien wij overal het Catholicismus herleven en zich uitbreiden: in de staten van den Sultan geniet het reeds meerdere vrijheid, dan onder menigen vorst, die zich Christen noemt, en in de Zuidze-eilanden is deszelfs uitbreiding wonderdadig, even als in de dagen der eerste Apostelen.

Zoo ziet dan het oog des geloofs, te midden der verdrukkingen en vervolgingen, waaraan de Kerk in Europese staten is blootgesteld, te midden van de woelingen der misnoegde en naar vrijheid hakende volken, de schemering van eenen schoonen dag, op welken de Kerk een harer schitterendste zegepralen op ongelooft, dwaling en despotismus zal beleven!

DE QUASI CATHOLIJKE VOORSTANDERS VAN HET DESPOTISMUS ONTMASKERD.

Het is bejammrenswaardig, dat, in onze dagen, Catholijke dagbladen en tijdschriften, de verhevenheid hunner taak vergetende, haar bezoedelen en onteeren, door het verdedigen van politieke principes, welke strijdig zijn met den geest der Kerk en van het gedrag van vreedzame gouvernementen, welke de Kerk vervolgen en verdrukken! Het is treurig te zien, dat sommige dier bladen de heilige belangen der Kerk, hare goddelijke vrijheid en onafhankelijkheid, gaarne zouden opofferen aan den zegepraal van het politieke stelsel, dat zij zich hebben gevormd en waardoor zij zich laten wegslepen! Zij beschouwen alles uit het oogpunt hunner politieke gevoelens; met den blik van hartstogt en liefdeloosheid; met één woord, zij vergeten, dat zij Catholijk zijn om bot te vieren aan den teugel hunner politieke hartstogten.

Daar sommige dier bladen, ook in ons vaderland gelezen worden, meenen wij, dat het onze plicht is, onze Catholijke landgenooten opmerkzaam te maken op den anti-Catholijken geest dier bladen, die men immer als Catholijk heeft beschouwd. Onder die bladen behooren voornamelijk de zoogenaamde *legitimistische* Fransche bladen, zoowel die, welke in de departementen als te *Parijs*, worden uitgegeven. Zoo hebben onder de laatstgemelden de *GAZETTE DE FRANCE*, *LA QUOTIDIENNE* en *LA FRANCE*, *Journal des Intérêts Monarchiques et RELIGIEUX de l'Europe*, bestendig het gedrag van *Pruisten* en *Rusland*, ten opzichte der Catholijke Kerk en hare Bisschoppen, verdedigd; de Iersche natie en vooral haren grooten verdediger *O'CONNELL*, miskend en gehoond; het despotismus, waar zij het ook aantroffen, toegejuicht en iedere, zelfs legale, poging, om de Kerk onafhankelijk te doen worden, van het overal wankelend burgerlijk gezag, met bitterheid verguisd. De monarchie is, in hunne oogen, de hoofdzaak; naar deze moet de Kerk zich schikken en plooiën! Zoodanig zijn sommige Fransche legitimisten en hunne organen nog doortrokken van het zuurdeeg van het verfoeijelijk Gallikanismus, hetwelk zich in hun gedrag, in deszelfs geheele hatelijke gereindsheid vertoont! Dit gaat zelfs zoo ver, dat het dagblad *LA FRANCE*, geweigerd heeft, de jongste Allocutie van onzen H. Vader betreffende *Rusland*, die zelfs door onecatholijke bladen, met toejuiching is medegedeeld, op te nemen, niettegenstaande het daartoe door sommigen van deszelfs lezers aangezoekt en dringend verzocht was geworden.

Het waren deze en soortgelijke bladen, die den ongelukkigen *DE LA MENNAIS*, (wij hebben dit reeds lang voor zijnen diepen val aangemerkt), door hun onophoudelijk tergen en verguizen, verbitterd en verbijsterd hebben; die hem de zaak der Kerk met de principes harer verdedigers, verwarrende, deden gelooven, dat de Kerk de geallieerde van het despotismus was en dat de banden, die haar aan de dwingelandij verbonden,

door de anarchie moesten verscheurd worden, om hare vrijheid en onafhankelijkheid te doen geboren worden Dit is blijkbaar de loop der gevoelens van *DE LA MENNAIS*, wiens eigenliefde en hartstogten, door de Gallikaansch-legitimistische periodieke pers, gedurende vele jaren voor zijnen val, dagelijks geprikkeld en aan het bruisschen gebracht werden, tot dat hij eindelijk in den afgrond van hoogmoed en vermetelheid is gestort, waaruit wij hopen en vurig bidden, dat de oneindig barmhartige God, hem nog eenmaal door ootmoed en onderwerping, redden zal! Thans hebben die bladen zich zelve, schier op dezelfde wijze in een tegenovergesteld uiterste geschandteelt: *DE LA MENNAIS* verdedigde de revolutionnaire principes van vrijheid, ondanks de leer der Kerk en zelfs ondanks hare plegtige veroordeeling van die principes.

De legitimistische bladen verdedigen dat despotismus, hetwelk nooit door de Kerk is gewettigd en durven daarmede voortgaan nadat de Opvolger van *PETRUS*, van de hoogte des Apostolischen Stoels, openlijk de handelwijze heeft veroordeeld dier gouvernementen, wier lofredenaars ze zijn.

Doch wij willen dienaangaande een artikel overnemen, uit het dagblad *l'Univers*, hetwelk de beide klippen vermijdende, zoowel de burgerlijke bestaande orde van zaken, als de volkomene vrijheid en onafhankelijkheid der Kerk van ieder burgerlijk gezag, met nadruk en klem verdedigd en door welks bondige redeneringen, velen in *Frankrijk* en elders, volkomen overtuigd zijn geworden, dat de Catholijke Kerk, zich met elken regeringsvorm verdraagt en onder alle regeringsvormen, vrij kan zijn, en behoort onafhankelijk te wezen, zal zij hare taak volbrengen en haren heilzamen invloed uitoefenen. — Dat artikel is van den volgende inhoud:

DE IERSCHE BISSCHOPPEN EN DE LEGITIMISTISCHE BLADEN VAN *PARIS*.

» Wij begrijpen het Catholicismus niet dier mannen, die der Kerk genegen, zoo ze zeggen, de Kerk niet meer kennen, zoodra als zij buiten hun land gaan; die, voor hare zaak met warmte strijdende en somwijlen zelfs, met eenen zeer ongeschikten ijver, indien eene dusdanige zaak in ongelegenheid kon worden gebracht, ten opzichte van het gezag, hetwelk tegenwoordig in *Frankrijk* heerscht, overal elders tegen haar strijdende, met eene vurigheid, met een ijver, die niet minder groot is voor de onderdrukkende gouvernementen, die haar den oorlog aandoen. Wij begrijpen het Catholicismus niet dier mannen, die, Catholijk te *Parijs*, schismatiek te *St. Petersburg*, protestantsch te *Berlijn* of te *Brussel* en anglikaansch te *Londen* zijn; die van *LOUIS PHILIPPE*, de Godsdienstvrijheid vorderen en die aan de vervolgers, *NICOLAAS* van *Rusland*, *FREDERIK WILLEM* van *Pruissen*, andere vorsten en de koningen van *Engeland*, wierook toezwaaijen; die vuur en vlam spuwen, als de politie den heer *DURAND*, redacteur *du Capitole*, gevangen zet en die slechts lofspraken hebben te geven, als de

Czaar drie millioenen zielen aan de Kerk ontrukkt; die bitterlijk elken morgen de vrijheid beweenen, welke ons gouvernement zoo onbillijk nog aan de Fransche Geestelijkheid weigert en die de verdrukking goedkeuren, onder welke de Catholijken, in alle gedeelten van *Europa* zuchten; die zich verontwaardigen, wanneer zich hier of daar een stem tegen de tyrannen verheft.

» Van alle gedeelten der Kerk is, zonder tegenspraak *Ierland*, een der ongelukkigste en heldhaftigste. En overal zijn er in *Frankrijk* Catholijken, die *Ierland* hoonen, die er vermaak in scheppen, om al de lasteringen te herhalen, die het anglikaansche protestantismus, tegen hetzelfde en tegen deszelfs hoofd en magtigen bevrijder DANIEL O'CONNELL, uitbraakt. Een tory-blad vindt geene belediging, geen hoon uit, welke *la Quoditiene* of *la France*, zich niet haasten over te nemen en de waarheid wordt door die bladen zoo zorgvuldig vermond, de leugen zoo behendig geweven, dat hunne lezers O'CONNELL, het Catholijk hoofd van een Catholijk volk, voor eenen tweeden ROBESPIERRE kunnen houden. Sedert eenigen tijd vooral, verdubbelt de haat der vijanden van *Ierland*, zijne pogingen; het is dus onze plicht, hetzelfde te verdedigen en door getuigenissen, die geen Catholijk zal kunnen recuseeren, te toonen, hoe waardig de groote man, dien hetzelfde met zijnen eerbied en zijne liefde omringt, beide waardig is.

» Wij hebben reeds eenigen tijd geleden, de vergadering van alle Catholijk Aartsbisschoppen en Bisschoppen van geheel *Ierland*, die binnen de muren van *Cork* heeft plaats gehad, vermeld. Na de Godsdienstplegtigheden, die er aanleiding toe hadden gegeven, werd er eenen maaltijd aangeregt, waarbij de Prelaten, alsmede DANIEL O'CONNELL, tegenwoordig waren. Weldra stond de Primaat van *Ierland*, de Heer CROLLY, Aartsbisschop van *Armagh* op en zie hier, wat hij, in naam van al de Bisschoppen, aan dien man zeide, dien Catholijke bladen de onbeschaamdheid hebben te hoonen:

» » Ik heb eenige voordeelen opgenoemd, die wij, sedert kort verkregen hebben; ik heb eenige der mannen genoemd, die hebben bijgedragen, om ze ons te verzekeren; maar ik heb den werkzaamsten en vermogendsten agent dier edele onderneming nog niet genoemd. — De weldaden waarvan ik gesproken heb, zijn de vruchten der EMANCIPATIE en hier (met den vinger op DANIEL O'CONNELL wijzende), HEBBEN WIJ DEN BEWERKER DIER GROOTE GEBEURTENIS. — ZOO WIJ TEGENWOORDIG ONS HOOFD, ALS VRIJE MENSCHEN KUNNEN OPHEFFEN; ZOO HET JUK DER SLAVERNIJ NIET MEER OP ONZE HOOFDEN DRUKT, HER IK DEN MAGTIGEN ARM VOOR MIJ, DIE ONZE BOEIJEN VERBROKEN HEEFT! ZOO *IERLAND* TEGENWOORDIG KALM EN RUSTIG IS, IS DE TAAL, DIE HETZELVE OP DIEN WEG HEEFT GELEID, VAN DIEN HOND UITGEGAAN. DE TONG VAN DEN VADER DER KINDEREN VAN *ERIN* HEEFT ZICH LOSGE-MAAKT, EN ZIJNE STEM GELIJK AAN DE STEM DES VREDES, IS OVERAL DOORGEDRONGEN, IN DE ARMSTE HUTTEN EN IN DE PRACHTIGSTE PALAZEN. DOOR ZIJN

BEVREDIGEND VERMOGEN IS HET GEDRUISCH DER TWEE-DRAGT GESTILD, EN DIT LAND IS EEN LAND VAN VREDE GEWORDEN. HET WARE VAN MIJNEN KANT EEN BEWIJS VAN DWAASHEID, ZOO IK ZELFS ONDERNAM, OM EENE SCHETS VAN HET KARAKTER ZONDER WEERGA VAN DIEN GROOTEN MAN TE GEVEN. — IK ZOEK IN DE GEEHELE GESCHIEDENIS EN IK DAAG ELK UIT, OM ER MIJ EENEN PATRIOT IN TE TOONEN, DIE ER, ZOO ALS HIJ, IN GESLAAGD IS, OM DE VRIJHEID VAN ZIJN LAND TE VERZEKEREN, ZONDER EENEN DRUPPEL MENSCHENBLOED TE DOEN STROOMEN. *Ik zal niets verder zeggen en ik haaste mij tot het voorstellen der gezondheid van ONZEN GELIEFDE, GEËRBIEDIGDEN BEVRIJDER, DEN BEVREDIGER VAN IERLAND, DANIEL O'CONNELL.* »

» Ziedaar, hoe de hoogste Kerkelijke Overheid van *Ierland* op zich neemt, om O'CONNELL te wreken wegens den hoon en de lasteringen, van welke hij aan dezen kant van het kanaal, het voorwerp is. Het is waarlijk treurig, de dagbladen op welke wij bij den aanhef gedoeld hebben, het karakter van dien grooten burger te zien miskennen, zich op die wijze in tegenspraak stellende, met de Kerk van *Ierland*, die hem bedankt en zegent. Men begrijpt intusschen, dat zij, soortgelijke leerstellingen belijdende als de steunen van het anglikanismus bedwelmd worden door de magt van den grooten agitateur, hoewel echter, als men er op letten wil hij niet moeilijk te regtvaardigen is, zelfs uit het legitimistisch oogpunt beschouwd. Maar wat nog meer verbaast, is, dat *l'Ami de la Religion*, die, door den stand, waarin zijnen titel hem schijnt te plaatsen de zaken uit een hooger oogpunt moest beschouwen, zich zelfs beneden de zuiver politieke dagbladen verlaagt. In zijn nummer van den 3 dezer (December) is *l'Ami* zelfs tot de ironie en de uitjouw-ving van *Ierland* en deszelfs bevrijder afgedaald. Hij heeft den moed gehad, om boerterijen te vinden en zijne lezers trachten te doen lagchen, door middel der schatting, die het arme *Ierland* zich heeft opgelegd ten voordeele van O'CONNELL. *Ierland*, zeide hij in substantie, is dus niet zoo arm als men voorgeeft, wijl het goedvindt zich dozen nieuwen last op te leggen. Die woorden zijn hard, om uit eenen Catholijken mond te hooren. Zoo *l'Ami* waant, dat de Iersche inschrijving strekt, om O'CONNELL te verrijken, dan bedriegt hij zich en wij weten niet, dat de hevigste vijanden van dien grooten man ooit een diergelijk vermoeden ten zijnen koste hebben opgeworpen. De prijs van het Iersche zweet en bloed, komt niet in de geldkist van O'CONNELL, maar is geheel en al bestemd, om zijne verbazende uitgaven te betalen, welke de soort van soevereiniteit, die hij ten voordeele des volks uitoefent, vorderen. Het is een zeer schoon schouwspel, dat van eenen man, afstand doende van de loopbaan der pleitzaal, die zoo voordeelig is in *Engeland*, in welke hij gewisselijk aanspraak op eenig succes had kunnen maken, om zijn leven aan de verdediging eener edeler, vooral moeilijker zaak, de bevrijding zijner landgenooten en de bevrijding der Kerk, toe te wijden. Het is ook geen schouwspel,

om te doen lagchen, dat van een verhongerd volk, hetwelk iets van zijn armelijk voedsel aftrekt, ten einde de kosten zijner godsdienstige en politieke vrijheid te betalen; dat van die *civiele lijst* eenermoreele souvereiniteit, die vrijwillig door bedelaars betaald wordt. — *L'Ami de la Religion*, moest die zaken begrijpen en wij hopen, dat hij van zijne onbillijke vooroordeelen tegen *Ierland*, zal terug komen, gelijk hij van zijnen afkeer van *België* terug gekomen is."

Wij hebben dit artikel van *l'Univers*, met deste grooter genoegen medegedeeld, daar wij uit onze briefwisseling weten, dat ook in ons vaderland, vele achttingwaardige mannen en weldenkende Catholijken door *L'Ami de la Religion* misleid, den onvergetelijken O'CONNELL, tot hiertoe hebben gewantrouwd en hem als een voorstander van revolutionnaire principes beschouwden: de ondubbelzinnige en hartelijke taal van den Ierschen Primaat en Aartsbisschop, in tegenwoordigheid aller Bisschoppen gevoerd, zal hen, zoo wij vertrouwen, overtuigen, dat wij niet te veel tot lof van O'CONNELL, hebben gezegd.

Men verlieze, bij het lezen van het in vele opzichten voortreffelijke en hier te lande veel verspreide blad *L'Ami de la Religion*, toch nooit uit het oog, dat het de Gallikaansche vooroordeelen, nog niet geheel heeft afgelegd, omdat zij in een naauw verband staan, met het Fransche zoogenaamde legitimismus, hetwelk aan de monarchie den eersten en aan de Kerk, slechts den tweeden rang toekent en door de valsche denkbeelden, die het zich van de monarchie heeft gevormd, zoodanig verbijsterd is, dat het niet kan begrijpen, dat de onafhankelijkheid der Kerk in geestelijke zaken, met de monarchie, zelfs met eene absolute monarchie, bestaanbaar is en bevorderlijk aan het heil der monarchie wezen kan.

Mogten toch allen, die het wel met de Catholijke Kerk meenen, innig overtuigd worden, hoe noodlottig het hardnekkig aankleven van het een of ander politiek stelsel, zonder de gevolgen, die er noodwendig uit voortvloeijen te kennen of te overwegen, voor de ware belangen van de Kerk des levendigen Gods is: mogten zij overtuigd worden en immer bedenken, dat eene dusdanige gehechtheid aan politieke gevoelens, die de voorstanders van andere gevoelens veracht, haat of lastert, lijnrecht strijdig is, met den geest des Christendoms, met de liefde, die de vervulling der wet is.

REVOLUTIE IN HET ZWITSERSCHE KANTON

TESSIN.

Het is uit de dagbladen bekend, dat in het kleine kanton *Tessin*, op de Italiaansche grenzen, even als in het kanton *Zurich*, eene volledige revolutie heeft plaats gehad. Wij hebben van die gebeurtenis nog geene

melding gemaakt; wij de berigten dienaangaande, uiteenlopend en tegenstrijdig waren: in zulke gevallen gebiedt de voorzigtigheid, zekere narigten af te wachten.

Aankankelijk hebben sommige buitenlandsche dagbladen beweerd, dat, even als te *Zurich*, het volk deel aan de revolutie genomen en dezelve beslist had: en daar nu het geheele kanton op zeer weinige uitzonderingen na Catholijk is, besloot men daaruit, bij gevolgtrekking, dat het Catholicismus, die revolutie bewerkt had. Dit is echter, volgens latere berigten geenszins het geval en de landlieden schijnen geen deel, ten minste geen beslissend deel, aan die revolutie te hebben genomen. Die revolutie is door anderen, aan de radicale, anti-Catholijke partij toegeschreven: ook dit is onjuist. Die revolutie heeft een nationaal en gematigd liberaal beginsel tot grondslag gehad. Tot dusverre, werd de regering van dat kanton, door den invloed van *Oostenrijk* beheerscht; en het gouvernement, dat zich aan dien invloed onderwierp, is gevallen, en *Oostenrijk* schijnt het niet raadzaam te keuren, zich daartegen te verzetten.

Intusschen heeft de nieuwe regering verklaard, dat zij de constitutie, den Godsdienst en de religieuze communeauteiten zou handhaven, zonder 't welk zij gewisselijk de toestemming, hoe wel dan ook slechts stilzwijgend van de Catholijke bevolking, nooit zou verworven hebben; want in die kantons, alwaar het radicalismus, den Catholijken Godsdienst van zijne vrijheid heeft beroofd, en met echte ongeloofswoede tegen de kloosters te werk gaat, heeft overal de Catholijke bevolking besloten, zich op eene legale wijze, tegen die dwingelandij te verzetten. Allerwege worden adressen aan de gouvernementen der kantons ingeleverd, waarin wordt gevorderd: 1.º De intrekking van de beruchte artikelen der Badensche conferentie; 2.º de herstelling der kloosters in het beheer hunner goederen en de teruggaaf derzelve; 3.º het eerbiedigen van de hierarchieke inrigting der Catholijke Kerk; 4.º geheele afschaffing van het placet, enz. enz. — De revolutien van *Zurich* en *Tessin* zullen waarschijnlijk aan die billijke vorderingen der Catholijke bevolkingen, wel eenigen klem bijzetten.

AANKONDIGINGEN.

Une Demoiselle de la Religion Catholique, d'une bonne famille et d'une éducation soignée, s'étant vouée depuis plusieurs années à l'instruction de la jeunesse, enseignant par principes les langues Hollandaise, Française et Anglaise, y ayant fait un examen complet ainsi que dans les autres sciences qui concernent une bonne éducation, desire se placer vers le mois de Février prochain, comme gouvernante chez une famille respectable. s'Adresser par lettres affranchies sous l'initiale M. chez C. L. VAN LANGENHUIJSEN libraire au Singel, N.º 465 à Amsterdam.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

DE KERK.

Muta fiant labia dolosa quae loquuntur in superbia et abusione: (Ps. XXX.)

Het *Journal des Débats*, onlangs onverdraagzaamheid aan eenige Bisschoppen verwijtende, die aan de hertogin van Orléans, den wensch hadden geuit, welke gewisselijk die harer adoptieve familie is, en door deze waarschijnlijk meermalen zal zijn uitgedrukt, beschuldigde hen TE VEEL VERGETEN TE HEBBEN, DAT HET CHARTER VAN 1830, EENE GELIJKE BESCHERMING AAN ALLE GODSDIENSTEN HEEFT GEWAARBORGD.

Maar, juist, omdat het charter eene gelijke bescherming aan alle Godsdiensten toestaat, is het aan de bedienaren van den Godsdienst van de groote meerderheid der natie, gewisselijk geoorloofd, om voor de vorsten, even als voor alle andere burgers, de vurige wenschen te slaken, welke hunne bediening en de Christelijke liefde in hun hart plaats geven; vooral, wanneer zij dien uitdrukken met alle de welvoegelijkheid en den eerbied, welke de liefde zelf, hun tot wet maakt. Bedienaren der Kerk hebben den wensch geopenbaard van de echtgenooten, de dochter, de zuster van Catholijke vorsten en de moeder van vorsten die het ook zijn moeten, tot

de éénheid der Catholijke Kerk te zien wederkeeren; is dit dan eene inbreuk op de tolerantie der Godsdiensten en een vergeten van het charter van 1830 . . . ? De logica van het *Journal des Débats*, zou moeite hebben om dit te bewijzen . . . , en zoo integendeel, eene zaak met de grootste zekerheid is bewezen, is het thans de uitstekende verdraagzaamheid, zoo van de Kerk als van hare bedienaren en gave de hemel, dat de verdraagzaamheid hunner tegenstanders even gemakkelijk kon bewezen worden!!!

Doch, daar die wenschen tot terugkeering in de Catholijke Kerk zijn uitgedrukt geworden voor eene prinses, wier verstand en kundigheden haar al het gewigt van derzelver vervulling doen waardeeren, zullen wij hier eenige hemerkingen voorstellen, betrekkelijk dat goddelijk gebouw, hetwelk de stormen door den Hoofmoord en de hartstogten ontstaan, sedert bijna twee eeuwen jaren trachten omver te werpen en dat hunne inspanningen braveert om een eeuwig braveeren zal. *Sedet aeternumque sedebit . . .*

De val van BONAPARTE en de terugkeer der legitimiteit, even als de regering van AUGUSTUS den universelen vrede, na zulke lange oorlogen en zoo hevige twisten, in de wereld schijnende terug te brengen, schenen ook voor Europa een nieuw tijdvak voor te

bereiden en den invloed van de Religie in den staat en in de zeden te moeten herstellen. Maar zoo was het niet Die zoo gewenschte vrede in plaats van in *Frankrijk* en in *Europa* het rijk van JESUS CHRISTUS te verheffen, heeft er veeleer het rijk van satan bevorderd, waarvan reeds een zichtbare proef bij ons was genomen geworden, met de filosofie der XVIIIe eeuw in werking gebragt, door de Fransche revolutie; en deze, onder BONAPARTE bijna vergetene filosofie en na hem door Engelsche instellingen, welke *grootte valsche vernuften*, zoo als BOSSUET zich uitdrukt, aan *Frankrijk* hebben gelegateerd; weder ingevoerd, arbeid met eene halstarrige volharding en eenen onvermoeibaren ijver om er dat rijk der goddeloosheid uit te breiden, niet meer door zich te vermaken, met het plaatsen van schandelijke godinnen der Rede op onze altaren, *Non hoc ista sibi tempus spectacula poscit.*

Maar door van de REDE zelve, den eenigen God des heelals te maken. En het is op de bouwvallen van het majestueus gebouw der Kerk, dat die trotsche Rede hare heerschappij meent op te rigten.

Maar de menschelijke Rede, die zich onafhankelijk en soverein waant; gelijkt naar die zinneloozen, die zich ook keizers en koningen wanen; en als zij tempels en altaren zoekt, zijn het kleine winkelhuysjes, die zij ontmoet. Die werkers der boosheid, die groote valsche vernuften, die zoo klein zijn, als men hien aan het werk ziet en die zich vleijen, een gebouw omver te werpen, dat niet door de hand der menschen is opgericht, gewisselijk hopende gelijk EROSTRATOS, eenen naam tot de verste nakomelingschap te doen overgaan, doch helaas! de onsterfelijkheid is voor hem veel minder zeker, dan de EEUWIGHEID en dáár is het, dat zij de wijsheid hunner plannen en de soevereiniteit van hunne Rede, naar de regte waarde zullen kunnen schatten. . . . Al die onstuimige vijanden van den Godsdienst, die hun leven doorbrengen met declameeren tegen de heiligheid van den Catholijken Godsdienst en met zijne verhevene ceremonien te bespotten, zijn verzekerd, dat zij die eenmaal vroeg of laat, zullen moeten ondergaan; en als zij er het minst aan denken, zie, dan maakt de Godsdienst zich meester van hen, en brengt hen met groote plegtigheid daar, waar zij ophouden, hem te hoonen . . . het is wel der moeite waardig, om zoo veel gerucht te maken!

Waarlijk, wij wisten wel dat de poorten der hel nooit tegen de Kerk zouden vermogen; maar thans zijn wij veel verder gevorderd, wat wij geloofden, wat wij wisten, hebben wij GEZIEN en wij zien het elken dag. Want tot hiertoe waren alle de pogingen der heil, slechts zwakke inspanningen geweest in vergelijking van den schrikbarenden aanval, die in de jongste tijden tegen haar is gerigt geworden en van de universeele en geleerde zamenzwering tegen haar gevormd, in deze eeuw van voortgang. Alle hartstogten, alle misdrijven, alle verdorvenheid van verstand en hart van het eene tot het andere einde der Christen-wereld;

alles van de Hoven, tot de galeijen, van de geleerde akademien, tot de ellendigste letterkundige fabrieken, van de schouwburgen af tot de kroegen toe, alles, eindelijk, maakte slechts een geheel uit, om dat goddelijk gebouw te bestormen en te doen instorten; en evenwel blijft het staan!!!

Ja, de Voorzienigheid laat toe, dat wij vele zaken die wij eertijds geloofden, thans weten en dat wij vele anderen, die wij wisten, met onze oogen aanschouwen. En bij voorbeeld de noodzakelijkheid van het gezag van eenen eenigen, om de vrijheid van allen te handhaven; de noodzakelijkheid van het gezag der Kerk, om de beschaving in te voeren onder de volken en ze te behouden; de noodzakelijkheid van den Roomschen Opperherder om de vrijheid der Kerk te handhaven; de noodzakelijkheid der grooten, om de kleinen te beschermen; de noodzakelijkheid der rijken, opdat er minder armen zouden zijn en de noodzakelijkheid der armen, om aan de rijken de liefdadigheid te leeren; de noodzakelijkheid van de religieuze liefdadigheid, om de menschevriendheid onder de menschen te behouden, zelfs zoodanig, als de wereld die begrijpt en te verwezenlijken, wat eene dorre philanthropie niet vermag te doen; eindelijk de noodzakelijkheid van het CATHOLICISMUS, om het CHRISTENDOM te behouden. . .

Maar, te midden der aanvallen van welke de Catholijke Kerk ten allen tijde het voorwerp is geweest en die wij thans zien voortzetten, niet alleen door razende goddeloozen, maar ook door bevooroordeelde en domme menschen, die liever nogmaals het hoofd zouden willen buigen onder het gezag van ROBESPIERRE en liever de soevereiniteit van den beul zouden erkennen, dan die moreele magt, welke overal waar zij doordringt, de volken beschaaft, is het troostrijk, haar met moed te zien verdedigen, door verhevene vernuften, welke de Voorzienigheid van eeuw tot eeuw opwekt, als om hare wegen te rechtvaardigen en aan de volken tot baken te verstrekken, te midden der duisternissen, welke trotschheid en hartstogten, over het overige der wereld verspreiden.

Iemand die de waarheid ter goeder trouw en met een opregt hart zoekt en wiens verstand in staat is, om de verschillende reeksen van bewijzen te waardeeren en het gewigt der getuigenissen te wegen, moet getroffen worden, als hij ziet, dat een der schoonste vernuften, een der grootste wijsgeeren, een der beroemdste geleerden van de latere tijden, een man, die protestantisch geboren was, maar eene zeldzame goede trouw bezat en die nog verlichter was, door de regtschapenheid van zijn hart, dan door de uitgestrektheid zijner wetenschap, LEIBNITZ eindelijk, beleed te gelooven, alles wat de Catholijke Kerk gelooft en leert en die zich in zijn systema van godgeleerdheid, even als de onderworpenste Catholijk, betrekkelijk al de punten van ons geloof uitdrukt; en zulks zegt hij zelf » na de waarheid gedurende dertig jaren met eene onvermoeibare volharding, te hebben gezocht. »

» Het is onbetwistbaar, zegt die groote man, dat de
» Kerk het heerlijk gezigt oplevert van een leger, dat
» in slagorde geschaard is, en dat even als in een kamp
» alwaar de posten wijselijk verdeeld zijn, zoo de be-
» dieningen van reguliere en seculiere bediebaren met
» zorg vervuld en de regels der communiteiten wel na-
» geleefd worden, KAN ER OP AARDE NIETS SCHOONERS,
» VOLMAAKTERS EN KRACHTDADIGERS VOOR DE GLORIE VAN
» GOD, VOOR DE ZIELENWINST EN VOOR DE UITOEFENING
» DER LIEFDE WORDEN UITGEDACHT (1).»

» De Kerk, zegt LEIBNITZ nog, moet eene magt,
» en eene UITVOERENDE magt hebben, en in eenen
» zekeren zin, NEEMT GOD DE UITVOERING HARER
» OORDEELEN OP ZICH. Men is aan hare Opper-
» hoofden MEER GEHOORZAAMHEID verschuldigd dan
» aan elk ander gezag. Dit is veel gezegd en evenwel
» ZEG IK HET (2).»

Ik ben altoos door die woorden van LEIBNITZ getroffen geworden, die als prophetisch voor ons geworden zijn, en ik kan niet nalaten van te denken, dat, indien het aan hem, die dezelve heeft voortgebracht, ware gegeven geworden, ons, even als wij, het geduchte leger van den nieuwen SENNACHERIB, binnen weinige oogenblikken te zien vernielen door die MAGT welke de elementen tot hare bevelen heeft en WIENS BESLUITEN ZOO WEL DOOR SNEEUW EN IJS ALS DOOR DEN BLIKSEM WORDEN UITGEVOERD (3); als het hem ware gegeven geworden, den val te aanschouwen, van dien grooten vijand der Kerk te midden van al zijne magt, na het anathema, dat door den Opperherder tegen hem, was uitgesproken: dan kan ik niet nalaten, zeg ik, van te denken, dat die groote wijsgeer, die deze opmerkelijke woorden geschreven heeft: GOD ZELF NEEMT DE UITVOERING VAN DE OORDEELEN DER KERK OP ZICH, geenen middelmatigen graad van ootmoedigheid zou hebben noodig gehad, om zich niet begunstigd te gelooven met boven menschelijke openbaringen.... *Et nunc reges intelligite!*

De vermaarde Protestantische Schrijver LESSING, een der beroemdste vernuften van *Duitschland*, geeft ten voordeele van het Opperhoofd der Kerk eene getuigenis, die eene les bevat, welke de vorsten wel mogten overwegen: » Alle redenen, zegt hij, welke men » tegen de regten der Pausen doet gelden, zijn zon- » der grond, of wel, ZIJ KUNNEN MET TWEE OF DRIE- » MAAL MEER KRACHT AAN DE REGTEN DER VORSTEN ZEL- » VEN, WORDEN TEGENGEWORPEN. » De heerschzuchtige en somtijds zeer onregtvaardige politiek der tijdelijke vorsten, geeft ook zelve den naam van *Politiek* aan de

verplichting, welke de Pausen immer hebben gehad om zich tegen hunne ondernemingen te verdedigen; zij voegt er zelfs gewoonlijk het adjectief: *heerschzuchtige*, bij, en is er geen, tot BONAPARTE zelf, die ook niet tegen de *Politiek* van het hof van Rome, declameerde, terwijl hij den Roomschen Opperpriester gevangen in zijne staten voerde.....

De *Politiek* van eenen Staat, die onloochenbaar geen ander tijdelijk belang kan hebben dan om te behouden en geen ander Geestelijk en moreel belang, dan om te verlichten en te beschaven; van eenen Staat, die zich niet kan vergrooten, noch door den oorlog, noch door alleantien, noch door opvolgingen, noch door omwentelingen bij deszelfs naburen, gelijk zulks bij zoo vele andere Staten en zeer onlangs, heeft plaats gehad; de *Politiek* van eenen Staat, alwaar het gezag niet op eene familie wordt overgebracht, en alwaar eene familie hetzelfde even weinig overweldigen kan; van eenen Staat, eindelijk, die eertijds zijne schatten uitgaf, en thans nog zijne geringe inkomsten uitgeeft, ter bevordering van den voortgang der kunsten en wetenschappen, en vooral, om het licht van het Evangelie te verspreiden tot aan de uiterste einden der wereld; de *Politiek* van dien Staat, indien het geoorloofd is, dien naam te geven aan de wijsheid en billijkheid, is gewisselijk de eenige, die volkomen veilig is, tegen ieder vermoeden van personeel belang en eerzucht; en in de oogen van ieder mensch, die niet een valsch vernuft of een bekrompen verstand heeft, of een weetniet, of een ~~bevooroordeeld~~, of een sophist van kwade trouw is, zal de *Politiek* van het hof van Rome in haar geheel genomen (dans son ensemble) het denkbeeld voorstellen van al wat er ooit verhevens, edels, nuttigs voor de volken en minder onderhevig aan de hartstogten en wispelturigheden der menschen is geweest; en zoo hebben er, in onze dagen, ook vele protestantsche geschiedschrijvers van meer dan gewone verdiensten, en onder andere de schrijver der bewonderenswaardige geschiedenis van INNOCENTIUS III (1) over gedacht.

En zelfs in dit oogenblik, hebben wij nog een groot en edel schouwspel voor allen, in wier oogen gerechtigheid en goede trouw eenige waarde hebben: dat, van een der zwakste Souvereinen met betrekking tot de materiële magt; van eenen Priester, van eenen grijsaard, tegen eene der grootste mogendheden van *Europa* worstelende, en haar reeds overwonnen hebbende in de oogen der geheele Europese diplomatie, door de gerechtigheid zijner zaak, door den adel zijner houding, door de vrijmoedigheid en waardigheid zijner taal; en, zoo hij slechts een enkel woord sprak, de Staten van dien halstarrigen vorst van eenen bekrompen geest, die zich op eene zoo vrijwillige en in politieke wijze tot zijnen vijand heeft gemaakt, toen hij niets anders vorderde, dan zegeningen en vrede te verspreiden over de onder-

(1) Manet verissimum ritè ordinata velut castrorum acies, distinctisque officiis, sollicitudinibus atque occupationibus clericorum et religiosorum, si institutionum leges servantur, nihil pulchrius, nihil denique ad divinam gloriam, ad lucrum animarum, ad exercendam caritatem efficacius, excogitare facile posse (*systema theologicum*).

(2) Brief aan PELLISSON.

(3) Ignis, grando, glacies, spiritus procellarum, quæ favent verbum ejus. Ps. 148.

(1) De beroemde Schaffhauser Dr. HURTER, van wien wij reeds meermalen gesproken hebben.

danen van dengenen, die hem gehoond had, in den persoon zijner onderhoorigen, het onderste boven kun- nende keeren.... En men heeft de openbare bladen van *Frankrijk* en *Engeland*, die gewoonlijk het vij- andigst waren tegen den heiligen Stoel en den Gods- dienst, zelfs genoodzaakt gezien, om zich bij deze ge- legenheid voor de zaak der waarheid, der gerechtigheid en der getrouwheid aan de tractaten, te verklaren!...

» In de midden-eeuwen, heeft de heer ANCILLON » gezegd, wiens getuigenis hier gewisselijk niet ver- » dacht zijn kan, VERLOSTE ALLEEN DE ROOMSCHE KERK » *EUROPA* VAN EENE VOLSLAGENE BARBAARSCHHEID; » zij schiep betrekkingen tusschen de verst verwijderde » natien; zij was een middenpunt, een punt van ver- » eeniging voor de geïsoleerde Staten!.... HET WAS » EEN OPPERSTE GERECHTSHOF, OPPERIGT TE MIDDEN DER » UNIVERSELE ANARCHIE.., Zij voorkwam en weêrhiel » het despotismus der keizers, verving het gebrek aan » evenwigt en verminderde de ongelegenheden van een » feodaal beheer (1). En de beroemde Protestantsche » geschiedschrijvers JOHANNES VON MULLER, noemt den » Paus DE GROOTE STICHTER EN VOOGD VAN HET GROOTE » CHRISTEN HUISGEZIN."

En omdat de kerk niet van den beginnen af aan, vol- strekt dezelfde vormen heeft gehad, die zij thans heeft, omdat de verkiezing van haar opperhoofd er niet op de- zelfde wijze als in onze dagen, gedaan werd, en hare discipline en gebruiken veranderingen hebben ondergaan, zijn daarom de kerk en haar opperhoofd minder van goddelijke instelling? Zijn de koningen minder door God ingesteld en minder in de orde van God, omdat de vormen van het koningschap niet altoos dezelfde zijn ge- weest in alle tijden en bij alle volken, en omdat er vele slechte Koningen geweest zijn, zoo als er twee of drie slechte Pansen zijn geweest? Is eene instelling min- der providentieel en goddelijk, omdat zij zich naar de tijden, naar de plaatsen, de behoeften der volken en den staat der maatschappij, weet te wijzigen en te ont- wikkelen? 'T is de eigenschap van het werk der men- schen af te nemen, te verslijten, buiten dienst te wor- den gesteld door den tijd en te eindigen: 't is, inte- gendeel, de eigenschap, der goddelijke werken, aan te wassen, zich te ontwikkelen, tot volmaaktheid te ko- men en voort te duren; en de mensch kan, met eene groote waarheid, op den goddelijken werkmán en op zich zelve de ootmoedige woorden toepassen, welke de hei- lige voorlooper op den MESSIAS toepaste: » *Illum o- » portet crescere me autem minui* (JOAN. III 30). Het » werk van den goddelijken Stichter der Kerk, groeit » altoos aan in deszelfs geheel (*ensemble*) zelfs als het » in onze oogen gedeeltelijk schijnt af te nemen, het- » zij door de onvolmaaktheden van den mensch, het- » zij door de ondoordringbare oogmerken van deszelfs » maker...."

Doch waarom, durst men somtijds vragen, heeft de Voorzienigheid toegelaten dat een onwaardige Paus, een monster, zoo men wil, zich op den Pausselijken Zetel plaatste?

Indien het geoorloofd ware, de diepe oogmerken der opperste wijsheid te peilen, zou men dan niet kunnen antwoorden, dat zij aan de wereld heeft willen toonen, dat het gebouw der Kerk alle proe- ven moest doorstaan, zelfs de proef van datgene, wat onseilbaar de menschelijke gouvernementen omver werpt? En, inderdaad, 't was weinig voor het scheepje van PETRUS, weêrstand te bieden aan het geweld der golven, het moest ook weêrstand bieden aan de dui- zendwerf grooter gevaren van de onwaardigheid des Stuurmans.....

Te midden echter dier geweldige aanvallen tegen de Kerk, wier bestemming is, om hier beneden al- toos te strijden, moet men niet vergeten, dat het niet de godsdienst is, die vrees voor zijne vijanden kan heb- ben, maar dat de Vorsten en de volken, het zijn, die voor de vijanden van den Godsdienst behooren te vreezen. En zij moeten er voor sidderen, dat die telg des Hemels zich niet eindelijk aan hen onttrekke en hen niet geheel en al aan hunne hartstogten over- late, vooral aan hunne valsche wijsheid en aan alle de jammeren, die er het gevolg van zijn.

Overigens beginnen alle verlichte mannen en die ter goeder trouw zijn, zelfs onder de Protestanten tegen- woordig te zien, dat *Europa*, niet tot de orde zal terugkeeren, dan door terugkeer tot de eenheid der Kerk, en zij hebben de openhartigheid van het te zeggen. Doch men moet niet afdaten van aan de Vorsten te herhalen, dat zij, wel verre van hunne magt te vermeerderen, dezelve, integendeel verzwak- ken, door de Kerk te willen overweldigen; 't is in hun eene dwaasheid zich te vermeten, datgene staande te houden wat hen zelve staande houdt; en zij zouden zich in vergeefsche pogingen uitputten om het gewigt te dragen der Colom, die zelve bestemd is, om hen te dragen.....

» De vorsten, zegt LEIBNITZ nog, in het schoone » werk, dat wij hebben aangevoerd, » MOETEN DE HEILIGE » ARK NIET AANRAKEN, NOCH GELIJK OZA, DE HAND AAN » HET WIJROOKSVAT SLAAN; maar zij moeten de Kerk » helpen met hunnen bijstand; opdat zij de beste der » zuiverheid des geloofs en de eenheid, kunne behouden, » en vrijelijk gebruik maken van alle hare regten. Dan » zullen het geestelijk gebied en het tijdelijk gebied, » nog te zamen bloeijen, zonder verwarring en zon- » der onlusten, en men zou niet kunnen loochenen dat » de zenuw der discipline in den Christen godsdienst, » bijdrage, om de zekerheid der Vorsten en de ge- » trouwheid der onderdanen te versterken. (1)"

(1) Nec manus arcæ admoveant nec thuribulum cum Oza capi- ant, sed auxilio suo juvent Ecclesiam, quo melius puritatem atque unitatem servet, ac jure suo utatur. Quibus observatis, imperium in imperio, eacrum in terreno sine permixtione ac

(1) Tableau du système politique de l'Europe, depuis la fin du quinzisième siècle. Introduction par M. ANCILLON.

Wij zullen deze bemerkingen besluiten met eene getuigenis van de grootste kracht, aan de Catholijke Kerk door den beroemden LAVATER gegeven, die Protestantsch Predikant te Zurich was; eene getuigenis die eere aandoet aan de regtschapenheid van hart aan de kunde en aan de goede trouw van hem, die, om haar uit te drukken zich boven zijne vooroordeelen van secte en belijdenis heeft moeten verheffen: » Ik vereer, schreef hij » aan den graaf VAN STOLBERG, de Catholijke Kerk als » een oud en majestueus gebouw, 't welk de oor- » spronkelijke overleveringen en kostbare titels be- » waart. DE Vernieling van dat gebouw, ware de » Vernieling van het geheele Christendom (1).»

En de ondergang van het Christendom zou de ondergang van alle maatschappij, het einde der moreele en diensvolgens der materiële wereld wezen!... En er zijn fraaije vernuften, die blind genoeg zijn, om die waarheid niet te begrijpen! En andere, helaas! die haar begrepen en geproclameerd hadden, en die haar thans loochenen, of ons een Christendom willen geven naar hunne manier, dat zij HUMANITAIR noemen, 't welk niet dan een *averechts* denkbeeld en volslagene onkunde van de behoeften des MENSCHDOMS zijn zou!!! *O cæci et duces cæcorum!!!*

Men moet het zich niet ontveinen: de oorlog aan het Christendom en aan de Kerk, en diensvolgens aan de maatschappij verklaard, wordt immers voortgezet, gelijk in de dagen van VOLTAIRE, hoewel misschien met verschillende wapenen en listen; en zoo er het brandpunt minder brandend van is, dan ten tijde van dien Patriarch der goddeloosheid, is deszelfs tooneel ook veel uitgestrekter en de aanwerving van hulpbenden veel talrijker...

En, wat nog bejammerenswaardiger is, is, dat het niet alleen verklaarde deugnieten zijn die haar dezen oorlog aandoen, maar zelfs helaas! en het is met smart, dat wij het zeggen, brave lieden en mannen die meer bijzonder hare verdediging op zich hebben genomen, en die er geen gemoeds bezwaar uitmaken, om, door hunne lofspraken of hunne bekendmakingen boekwerken te verspreiden die vijandig zijn tegen den godsdienst en zijne bedienaren en strijdig met de goede zeden (2), en zij schijnen daardoor het opperhoofd der Kerk te braveeren, door mede te werken aan het verspreiden dier boeken, die een zoo hoog gezag op den *Index* heeft geplaatst en die er de openbare moraal de rede en de goede smaak reeds vroeger op geplaatst hadden! *Qui habet aures audiendi audiat.*

HENRI DE BONALD.

DANIEL O'CONNELL.

Daar wij altoos de grootste sympathie gevoeld hebben, voor dien waarlijk grooten man, die zoo vaak en door zoo velen is miskend geworden, en dien men zelfs verdacht had weten te maken bij voortreffelijke mannen, die den grooten bevrijder van *Ierland* niet anders kenden, dan uit de lasterschriften zijner vijanden; daar wij, de wijze, waarop O'CONNELL is te werk gegaan, waardoor hij zich de achting van het geheele Iersche episcopaat heeft verworven, hebben bewonderd, is alles, wat strekken kan, om dien man des volks en der Geestelijkheid, in zijne ware grootheid te leeren kennen, zoo aangenaam voor ons hart dat wij ons het genoegen niet ontzeggen kunnen, van het aan onze lezers mede te deelen. Waarlijk, O'CONNELL is in onze egoïstische eeuw, waarin eigenbaat de heiligste belangen niet zelden aan eigen grootheid en voordeel opoffert; waarin revolutien worden angeblazen en tot stand gebracht, om hare bewerkers tot hoogten te verheffen, die zij anders nooit zouden hebben bereikt en die groot geworden zijnde, op hunne beurt, het spoor dergenen volgen, tegen wier gedrag zij voorgaven, het volk te verdedigen, van wier juk zij bevoerden, de natien te verlossen. In zulk eenen tijd zou men bijna aan de goede zaak der ware vrijheid en der geheele onafhankelijkheid van Godsdienst en onderwijs wanhopen, als men niet op eenen O'CONNELL kon wijzen, als *Ierland* niet een voorbeeld opleverde van een man, dat, langzamerhand, zonder schokken of revolutien, door legale middelen, zijne godsdienstige en burgerlijke vrijheid te verkrijgen wist.

Het is ons derhalve hoogst aangenaam, eene redevoering van een der Iersche Bisschoppen, de Hoogw. Doctor BLANCHE, in eene *meeting* in *Ierland* uitgesproken, te kunnen mededeelen.

» De gelegenheid, die ons heden vereenigt, zeide de Prelaat, wekt in alle Iersche harten een gevoel van ongewone belangstelling op. Eenige weinigen zijn te onvreden, of zelfs verbitterd, bij het zien van den enthousiastischen ernst en van de edelmoedigheid der natie jegens haren bevrijder O'CONNELL en zijnen val en zijnen ondergang te wenschen; maar de millioenen menschen, die bij van de slavernij heeft verlost, en al diegenen die vurig het welzijn van hun land wenschen, springen op van blijdschap en wedijveren in achting en liefde als zij hem de schatting hunner genegeheid aanbieden, ten einde zich de zorgvuldigheid en de goede diensten van eenen zoo grooten man, waardig te maken. God zij gedankt, het zijn de Catholijken niet alleen, die door dat gevoel jegens hem bezield zijn; want de Catholijken zijn de eenigen niet aan welke *Ierland*, dierbaar is; ze zijn de eenigen niet in het zuchten over deszelfs rampen en den jammerlijken toestand; waartoe het gebragt is, ook anderen hebben sympathien voor die verdrukte bevolkingen; anderen haken, even als wij, naar het oog-

perturbatione subsistet atque florebit. Quod ad ipsorum principum securitatem et subditorum fidem ipsa Christianæ religionis disciplina magis stabilitam pertinere, negari non potest LEIBNITZ *systema theologicum*.

(1) Zie *Godsdienstoriend* IV. Deel bl. 104.

(2) Zou bevoedelt zich onder andere de *Gazette de France* dagelijks, met het aankondigen en aanprijzen van goddelooze en zedeloze boeken! — *Non tales auxilii!* Rad.

blik, waarin dezelfde wetten, dezelfde regten, dezelfde voorregten, dezelfde hulpmiddelen, het deel van den Ier en van den Engelschman zijn zullen. Waarom, ik vraag het in naam van den gemeenschappelijke Vader des vaderlands; waarom zou er onder ons geen harmonie zijn? Waarom zouden wij niet allen, met algemeene overeenstemming den heer O'CONNELL, toejuichen en hem aanmoedigen? Wenscht hij *Ierland* van *Engeland* te zien afgescheiden? Neen, ik beroep mij op de getuigenis van zijn geheel leven. Wie heeft meer gearheid dan hij, om de oorzaken van misnoegen weg te nemen, die bestendig op millioenen van menschen werkende, ieder oogenblik eene scheiding konden te weeg brengen? Wie is werkzaam en vuriger geweest dan hij, om de illegale combinaties en facties aan te wijzen en te vernietigen? Wie heeft belanglooser eerbied, een meer toegedaan en voortvarend hart getoond, in het ondersteunen van een goed gouvernement en om deszelfs welslagen te bevorderen, door alle middelen, die in zijne magt waren? In waarheid hij bejammert, dat hij, na gedurende zoo vele jaren, dag en nacht te hebben gearheid, met al de energie en al het talent, waarmede God hem zoo overvloediglijk heeft toegerust, nog geen volkomene gerechtigheid voor zijn land heeft kunnen verwerven. Het is ook waar, dat hij bijna, zoo niet geheel, wanhoopt om van de kamer der Engelsche pairs en zelfs misschien van de kamer der gemeenten de gerechtigheid te verwerven, die hij voor *Ierland* reclameert. Het is daarom, dat even gelijk *Ierland*, door eene acte van het parlement zijne wetgeving en met haar de middelen en de magt, om deszelfs eigendom te verzekeren onregtvaardiglijk verloren heeft, de heer O'CONNELL verlangt, dat eene acte van het parlement, hetzelfde beide doet terugkrijgen. Maar al wie den heer O'CONNELL kent, is wel verzekerd, dat hij niet in staat is, om het denkbeeld te koesteren van ooit middelen te bezigen, welke door de conscientie en de wetten, zouden afgekeurd worden en die de rust zouden kunnen in gevaar brengen. Ik geloof in zeer goeden ernst, dat zijne verknochtheid aan onze zeer genadige koningin zoo wezenlijk is, dat, als hij duizend levens had, hij dezelve gaarne allen voor de verdediging van haar persoon, van hare eer, van haar gezag zou opofferen.

» Ik zal niet blijven stilstaan bij die ongegronde beschuldiging, welke de vijanden van dien beroemden man zoo gaarne herhalen, dat hij egoïst is. Ik noem haar ongegrond en zij is het klaarblijkelijk, want hij heeft eene der hoogste en schitterendste waardigheden, welke een onderdaan kan bekomen, GEWEIGERD, eene waardigheid, die verzeld is van de best verzekerde en aanmerkelykste emolumenten en hij heeft die alleen geweigerd, uit verknochtheid aan zijn vaderland. Is zelfs de schatting, welke zijne medeburgers en dankbare bewonderaars, hem sedert verscheidene jaren betalen, niet geheel en al ten al-

gemeenen nutte uitgegeven geworden? Is het niet eene opmerkelijke daadzaak, dat de heer O'CONNELL, die de deuren van de kamer der pairs, voor lords, voor graven, voor hertogen, heeft geopend; die, door reusachtige inspanningen, de slagboomen heeft omvergeworpen, door welke, zoo het scheen voor altoos, een groot aantal van liberale mannen, van hooge waardigheden verwijderd werden, wier schoonste sieraad ze tegenwoordig zijn; is het, zeg ik, niet eene opmerkelijke daadzaak, dat die universeele weldoener van zijn land en van het geheele Britsche rijk, in het oogenblik, waarin het spreekt, *armer* is, dan toen hij zijne parlementaire loopbaan begon en *veel armer*, dan hij zou geweest zijn, als hij zich tot den kring van zijn beroep had bepaald. Maar het is voor mij niet noodig, u hierover langer te onderhouden. Gij allen weet, dat er lieden zijn, die gelukkig zouden wezen, als zij de resultaten dezer *meeting* konden voorstellen als eene mystificatie; zij zouden den lieveling en vader van dit land, door ons wenschen te zien mishandelen; zij zouden zich verheugen, als zij hem zagen bezwijken onder het gewigt der moeilijkheden, waarin zijn heldhaftige ijver voor het algemeene welzijn, hem hebben gebragt; zij zouden niet aarzelen, om de grootste opofferingen te doen, ten einde hem te beletten van in zijne roemvolle loopbaan te volharden, maar zoodanig zijn uwe gevoelens niet.

» Voor mijn aandeel, als ik de diensten zonder weërgaë, welke die buitengewone man heeft bewezen, de krachtige en schitterende talenten, waarmede God hem heeft toegerust, de groote uitgestrektheid zijner kundigheden en ondervinding, de buigzaamheid zijner vermogens, zijne vurige en opregte vaderlandsliefde, zijne onomkoopbare integriteit, zijne onvermoeibare energie, zijn onophoudelijken arbeid voor de algemeene zaak, zijnen edelen en belangloozen geest, de opofferingen die hij gedaan heeft, den speed, waarmede hij voldoet aan de verzoeken, om zijn geld en om zijnen tijd, overweeg, dan bewonder ik hem evenzeer, als ik hem vereer."

Na deze redevoering nam een ander redenaar het woord op:

» De zaak van O'CONNELL riep hij uit, is eene heiligde zaak. Het is de zaak van de nationale eer en van het nationaal belang, het is niet de zaak van een individu, maar die van een geheel volk, want aan hem is het behoud van de privilegien des volks verbonden Waartoe zijt gij in deze *meeting* bijeengekomen? Is het, om te hooren zeggen, dat O'CONNELL uwen bijstand niet noodig heeft? De menschen in het algemeen zien niet gaarne, dat men over hunne geldelijke ongelegenheden spreekt, omdat de wereld de armen niet bemint; maar ik weet, dat men aan O'CONNELL den grootsten roem geeft, als men zijne armoede erkent: want hij is enkel arm, omdat hij bezorgd was voor de algemeene belangen en de zijne heeft verwaarloosd. Hij heeft de wegen niet bewan-

deld, welke tot rijkdom en eer voeren; maar hij heeft zich met eene heldhaftige zelfverloochening, aan den dienst der Iersche natie toegewijd. Als hij was voortgegaan met pleiten, zou hij dan niet de zekerheid van een heerlijk inkomen hebben gehad; hij zou dan gewisselijk niet, tot groote uitgaven zijn verplicht geweest en thans zou hij rijkdommen verslinden; doch hoedanig is zijn gedrag geweest, na van dat beroep te hebben afgezien, waarvan hij de roem was; hoedanig was zijn gedrag, toen posten, magt en eer hem werden aangeboden? Menschen, die van zijn egoïsme en van zijne hebzucht spreekt, gij, die beweert, dat hij op de populaire genegenheid speculeert, gij benijdt als het hoogste doel uwer eerezucht, datgene, wat O'CONNELL in het belang des vaderlands heeft veracht

» Wat heeft de heer O'CONNELL gedaan? Een arm man, niets dierbarer hebbende, dan zijn gezin, versleten, door den bovenmenschenlijken arbeid, waaraan hij zich sedert veertig jaren overgeeft, aanspraak hebbende, zoo ooit een sterveling die had, om eenige rust te genieten na een leven van onrust en beroering. O'CONNELL wordt in het ministerie geroepen, waar de eerste minister hem wachtte. (Ierland zal nooit de edelaardigheid van lord MELBOURNE, bij die gelegenheid vergeten). De eerste minister zeide hem: *Bekleed u met hermeleinen en word onder-koning van Ierland*. Welk een aanbod voor een man, die het niet ruim heeft! Het stelt groote rijkdommen in zijne handen en verzekert hem een uitgestrekt patronaatschap, het stelt hem in staat, om zich gelijktijdig onafhankelijk van zijne vijanden en van zijne vrienden te maken, om, zoo het hem behaagt, de vleijerij der menigte te verachten, hij zou voortaan over de factie, die zijne verheffing zou uitjouwen, kunnen zegpralen: overvloed, zekerheid, waardigheden en eer, dat alles had hij, door het aan te nemen en intusschen heeft hij alles verworpen." — » Ik bedank u, mylord! doch Ierland heeft mij noodig. Ik zal deszelfs zaak nimmer verlaten."

DE PAUS EN DE CZAAR.

Onder dit opschrift heeft een orgaan der Poolsche emigratie, 't welk te *Parijs* wordt uitgegeven onder den titel van: *La jeune Pologne*, het volgende opstel, betrekkelijk de jongste Allocutie des H. Vaders medegedeeld.

» De Paus heeft na zoo lang een stilzwijgen te hebben bewaard, 't welk de Catholijken bedroefde, zonder hun vertrouwen te doen wankelen, en 't welk aan de vijanden der Kerk de gelegenheid verschafte, om haar te lasteren, door haar te beschuldigen, dat zij de onderdrukkers der volken oogluikende liet begaan, of ten minste van uit lachhartigheid te zwijgen betrekkelijk hunne misdadige pogingen; de Paus heeft eindelijk gesproken. Zijne taal heeft ons niet verwon-

derd, maar zij heeft ons grootelijks vertroost. Ziedaar reeds tweemalen, dat het Opperhoofd der Kerk in naam van *Polen* protesteert tegen het juk, 't welk deszelfs meesters op de consciënten trachten te leggen, ten einde hetzelfde zijn geloof, dat laatste vonkje, van deszelfs aloude en roemvolle nationaliteit te ontrukken. Zij weten niet, de ongelukkigen, dat zij de kern zelve van het leven der volken aantasten; zij hebben *Polen* wel van deszelfs gouvernement, van zijne constitutie, van zijn beheer, van zijne universiteiten en bibliotheken kunnen beroven, maar het overal door de moorddadige slagen van deszelfs verdrukkers verjaagde leven heeft de wijk genomen in het geloof en in de taal, die er de uitdrukking van is. Gelijk men in eenen langen en moeilijken doodstrijd het leven de wijk ziet nemen en eenigermate zich verschansen in het hart. Al de roem, al de goederen, die men tot hertoe aan ons ongelukkig land heeft ontfond waren bijzonderlijk de roem en de goederen van dat gedeelte der natie 't welk met den grond, het gezag en het gouvernement bezat. Thans tast men het goed en den roem des volks aan. Hier is het, dat de zwarigheden grooter zullen zijn; want het volk is minder inschikkelijk dan de grooten en rijken. De genadige glimlachen, die van de lippen des czaars vallen, de kruisen en linten, de ambten en eerbewijzen en alle andere beuzelingen, welke de altoos durende kindsheid der hovelingen vermaken, vermogen niets op die zielen, die harder zijn dan het ijzer, vaster dan de rots, op de ^{zijne} die aanboudend verstaeld worden, door arbeid en opoffering.

» Velen onzer groote heeren zouden hun geloof goedkoop geven; zij gelooven reeds zoo weinig, dat er geene groote inspanning toe zou noodig zijn, om aan hun hart dat weinige geloof te ontnemen, dat er nog in overblijft. Maar, om het volk, dat werkt en bidt in het schisma mede te sleepen, moet er vervolging, door list of geweld plaats hebben. Zij was reeds sedert lang begonnen, maar dof en verborgen. Thans ligt zij het masker op en vertoont zich even als in de eerste dagen der Kerk. De overleveringen van het Romeinsche rijk zijn niet verloren gegaan. De tijd der martelaren en belijders, gaat voor ons weder beginnen. Laten wij er ons over verheugen. 't Is een gelukkig teeken voor een volk, als het bloedig kruis des Verlossers zich over hetzelfde verheft.

» De Paus, die door ons onbegrijpelijk stilzwijgen, gedurende onze revolutie en door valsche berigten van *Rusland*, was bedrogen geworden en aan wien de bedenkingen van het Russisch gouvernement dien noodlottigen brief hadden ontruikt, dien men vervalscht had, om hem nog hatelijker te maken (1), de Paus komt plegtig te protesteeren tegen den maatregel, dien

(1) Wij hebben de redactie van dien brief, zoo als hij destijds door de dagbladen is medegedeeld geworden, altoos zeer verdacht beschouwd en denzelven, uit dien hoofde in geen onzer tijdschriften overgenomen.

men hem heeft afgeperst. Reeds sedert lang verweet hij zich de dupe te zijn geweest van de snoodheid des Russischen gouvernement; dikwerf kwam hij, in zijne gesprekken, op dat onderwerp terug, en meer dan eens heeft men hem zich hooren beklagen, over het stilzwijgen der Poolsche natie, jegens den heiligen Stoel gedurende hare revolutie. » Wat moest ik denken? » zeide hij dikwerf; » noch zij, die aan het hoofd van » het gouvernement waren, noch de Bisschoppen, » noch de Priesters hebben gedurende al dien tijd, » getracht mij in te lichten, aangaande den waren » staat van de religie in Polen. Alles wat ik over » dat punt gezien heb, heb ik uit vreemde bescheiden, en door het Russisch gouvernement vernomen, » dat getracht heeft mij te bewijzen, dat het geloof » voor niets was in den ondernomen worstelstrijd van » het Poolsche volk en dat deszelfs revolutie een zuiver » gevolg was, van dien ongodsdienstigen en anarchieken geest, die nog vijandiger is jegens de Kerk dan » jegens de magt der koningen. »

» Door eene bewonderenswaardige beschikking der Voorzienigheid, zijn de zaken tegenwoordig dusdanig, dat het niet meer mogelijk is, het woord vrijheid uit te spreken, zonder dat het denkbeeld der Kerk, zich aanstonds aan den geest voordoet. Overal door de gouvernementen vernederd en verdrukt, veracht door dat gedeelte der maatschappij, dat zich van het volk afscheidt, of zich boven hetzelfde verheft, is hare zaak, door den enkelen drang der zaken de meest impulsieve zaak geworden, die er ooit bestond. De Kerk is noodwendig gepaard met alle de klagten, die uit het hart der natie en der volken opstijgen, gemengd in alle worstelingen, die voor de vrijheid en miskende regten worden aangegaan. Hare vijanden, hebben haar eenigermate aan de kar der toekomst vastgemaakt en de slagen, die zij haar toebrengen zijn even als zweepslagen of als sporen, die slechts haren voortgang verhaasten en haar des te spoediger het doel zullen doen bereiken. In dien zin zeide een vorst, door zijne godsvrucht beroemd bij gelegenheid der anti-Catholijke aanslagen van het Pruissisch gouvernement: » Thans, daar men geene Missien meer wil, kiest God de vijanden zijner Kerk tot Missionarissen; hunne predikingen doen haar meer goed, dan de beste sermoneu harer Priesters. »

» De Allocutie van den Paus, is als een standaard rondom welken voortaan ons geloof en onze hoop zich moeten scharen. De menschen, van weinig doorzicht die gewoon zijn, geen acht te slaan, dan op de magt, en die de Kerk onmagtig wanen, wijl zij, om hare vijanden te overwinnen, noch kanonnen, noch legers tegen hen te zenden heeft, en om hare kinderen te verdedigen, niets anders heeft, dan hare protestatiën en hare gebeden, die menschen zullen na-

tuurlijker wijze, zeer weinig verwachten van de Allocutie des Opperherders. En wie echter, moest meer dan wij, minder vertrouwen stellen op magt? Wie heeft dezelve, meer dan wij, dikwijler en nutteloozer gebezigd? Hebben wij niet voor onze vijanden met een nog geducht leger onder gedaan? Het is eene zeer gewichtige en zeer noodlottige dwaling, te gelooven, dat magt alles in de wereld kan. Zien wij niet overal het gebouw, dat zij heeft opgetrokken, wankelen? Haar vermogen kan voor een oogenblik misleiden, doch hare werken hebben nooit duurzaamheid; terwijl een enkel woord van de hoogte diens eeuwigen zetels geworpen op welken CHRISTUS in den persoon van zijnen Plaatsbekleeder gezeten is, gedurende lange eeuwen kan trillen en deszelfs majestueuse weérklank, onder de volken klinkende er het vertrouwen en de blijdschap kan doen ontwaken.

» Wij beschouwen dus de protestatie van den Paus als eene gebeurtenis van het hoogste gewigt voor Polen; en wij hopen, dat zij, die niet gelooven aan zijn Goddelijk gezag ten minste zoo veel waarde aan zijne taal zullen hechten, als zij tot hiertoe gehecht hebben aan de huichelachtige beloften der vorsten en hunne ministers, aan een duisterlijk welwillend woord des konings, of aan een amandement van de kamer der afgevaardigden. »

BIJDRAGEN VOOR DE CATHOLIEKEN VAN SCHAFFHAUSEN.

Bereids geremitteerd	f 214,15½
Bleef in cassa	
Door tusschenkomst van den Heer F. E. WILMANS te Amsterdam	
Van Y.	f 3,00
N.	0,50
W. F.	0,50
V. B. M.	1,00
	5,00
Door tusschenkomst van den Heer * * *	
te R. twee coupons à f 2,47½	4,95
Van N. N. te Monnikendam twee coupons, de een groot f 6,18 en de andere f 4,95 te zamen	11,13

Welke som wij naar Amsterdam hebben geremitteerd voor eenen wissel op Bazil, groot 500 franken ten einde dezelve aan den Hoog Edel Geboren Heere Grave van ENZEBERG te remitteeren f 235,234
 alzo tot dus verre geremitteerd f 333,234

VOOR DE CATHOLIJKE ARMEN VAN OUD-BEIJERLAND.

Bereids geremitteerd	f 42,42½
Van den Heer J. B. T. VAN ROSEN te Dordrecht eene intekening voor den tijd van vijf jaren, à f 5 jaarlijks.	
Idem van den Heer B. VAN REKUM, Rentnier te Dordrecht, mede voor f 5 jaarlijks, gedurende den tijd van vijf jaren.	
Van eenige lezers der Catholijke Stemmen, en van drie kinderen te W. eene gift van	22,30
	f 64,72½

(Zie verder het Bijvoegsel).

B I J V O E G S E L

TOT DE

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

Van Zaterdag den 11 Januarij 1840.

AAN ALLE VRIENDEN VAN ORDE EN VRIJHEID.

Onder dit opschrift heeft de *Arnhemsche Courant* van Zaterdag 28 December 1839, het volgende stuk medegedeeld:

» Gelijk de werkzaamheid vruchten afwerpt, waarop men zich niet verwachtte, zoo vindt de waarheid dagelijks onvoorziene bevestiging: de dwaling doet daarentegen nieuwe zwaarigheden ontstaan, en leidt eindelijk in eenen doolhof van verwarring.

» Mijne stelling, dat de grondwet door eene geheel nieuwe moet worden vervangen, en eene geheel nieuwe staathuishouding moet worden ingesteld, konde in alle opzichten eene regelmatige uitkomst opleveren — Het aankleven van eene tegenovergestelde meening wikkelt ons in onoverkomelijke moeilijkheden.

» Het hoofd van den staat, verklarende dat een nieuw staatsverbond moest worden daargesteld, konde tot het volk zeggen: » Ik heb onder de moeilijke omstandigheden de individuele vrijheid en de veiligheid der eigendommen geëerbiedigd: ik heb u gelaten onder de bescherming der instellingen, welke bestonden, en hare werking, voor zoo verre die mogelijk was, behouden; maar het was onmogelijk in allen deele het staatsverdrag na te leven: de vernietiging der tienjarige begroting is daarvan reeds een doorstaand bewijs. — Ik heb in den drang der omstandigheden de juiste grenzen der behoefte niet kunnen aanwijzen, en voor zoo verre ik die had gesteld en had willen eerbiedigen, hebben diezelfde omstandigheden mij genoodzaakt, deze grenzen te overschrijden. — Op het verleden kan niet worden teruggekeken, en het krediet van den staat, waaraan aller welzijn zoo naauw is verbonden, vordert, dat in de schulden, welke zijn gemaakt, worde voorzien; de toekomst moet daarentegen door een nieuw verbond, overeenkomstig de denkbeelden van onzen tijd, worden verzekerd. — Aan afgevaardigden, onmiddellijk door u gekozen, zal ik het ontwerp van dat verbond onderwerpen; daarbij zullen niet alleen de bestanddeelen van het nieuwe rijk, maar zal ook de schuldenlast, welke op hetzelfde rust, worden aangewezen. — Er zal worden gezorgd, dat voortaan die schulden niet dan na een bijzonder beroep op u kunnen worden vermeerderd, en dat onder den waarborg eener wezenlijke volksvertegenwoordiging en eene billijke verantwoordelijkheid aller regten ongeschonden zullen worden bewaard. »

» Dat alles zoude eenvoudig zijn geweest, en niet alleen eene redelijke uitkomst hebben opgeleverd, maar honderd duizend stemgerechtigden zouden die koninklijke hoedschap met dankbaarheid hebben ontvangen, en, onder gejuich en handgeklap, de klagen van dat tweehonderdste deel hunner, dat vijf en twintig jaren de verkiezing heeft gemonopoliseerd, hebben vermoord.

» De Nederlander, de spreuk zijner vaderen getrouw: *Belgica libertas auro pretiosior omni*, zoude zonder aarselen in de schulden, die bestonden, hebben voorzien; hij zoude hebben gezegd het eervol einde, hetwelk de vorst in zijne wijsheid aan zoo moeilijke omstandigheden had weten te geven; en uit liefde en dankbaarheid zoude hij eerbiedig hebben berust in al wat eenigen troost aan den eerzamen ouderdom van den beminden vorst konde geven.

» Hoe is het daarentegen nu?

» Men miskend de waarheid, men zegt: het rijk der Nederlanden is niet onthonden; alles is op den ouden voet gebleven; alleen met dat onderscheid, dat vijf en vijftig hebben gedaan, wat bevorens 110 deden.

» Vreemd is de wijze, waarop men die stelling verdedigt; men zegt: de Noord-Nederlanders zijn niet de oorzaak der overmacht, welke de werking van de geheele grondwet heeft belet; zij moeten er dus niet door lijden; het is waarlijk, al of al ons heil, al onze toevlugt in de droevige grondwet ware gelegen, waarvan men tot in het late nageslacht de betreurenswaardige uitkomsten zal ondervinden.

» Ik zwijg van het onregtskundige der redenering, dat onschuldigen de gevolgen eener *force majeure* niet moeten dragen; het is eene tastbare tegenstrijdigheid; eene ontkentenis van het bestaan eener overmacht, welke men uit eenen adem aanneemt.

» Maar hetgeen ik aangeteekend wil hebben, is, dat wanneer men die ongeschonden handhaving der grondwet wilt vasthouden, men ook de gevolgen er van moet ondergaan.

» En welke zijn die? Millioenen vraagt men; waarvoor? Om eene schuld te dekken, welke men buiten de Staten-Generaal om heeft gemaakt.

» Nog meer millioenen zal men vragen, om het bankroet van het amortisatie-syndicaat te dekken; al weder millioenen, buiten toestemming der Staten-Generaal uitgegeven.

» Of zoude men soms beweren, dat het syndicaat van schuldvernietiging was ingesteld, om schulden buiten toestemming der Staten-Generaal te maken? Dit is waarlijk te ongelooflijk.

» Ik voor mij geloof niet, dat het bij 56 en 80 millioenen ophoudt maar tot mijn betoog heb ik niet meer noodig.

» Welnu, wat zullen die Staten-Generaal, die het ongeschonden bestaan en de onschendbare voortdoring der grondwet vasthouden, doen?

» Toestemmen in leening op leening voor niet ingestemde schulden? Dat is wegwerpen; dat is, eenen vrijpas geven, om voor het vervolg hetzelfde te doen; dat is, de beoordeeling der begrotingen tot een spel maken, de medewerking der natie tot het instemmen der uitgaven en lasten vernietigen; dat is, behoudens eens ieders gemoedelijke beschouwing, naar mijn inzien, hunnen eed breken. — Dat alles is heden waar en zal het morgen niet minder zijn.

» Weigeren, om de schuld van 56 millioenen nu gevraagd, en der 80 millioenen nog te vragen, te erkennen? Dat is bankroet spelen en het krediet van den staat dooden.

» Dit is de bedoeling der Staten-Generaal niet, zij willen, door eene tijdelijke weigering van fondsen, den koning eene grondwet afdwingen in hunnen zin, dat is, in den zin van het bestaande monopolie van verkiezing.

» Wordt dit doel bereikt, dan is alles verloren. — Wij verkrijgen dan eene grondwet, even gehaat bij den koning als bij het volk; — eene grondwet, welke 'slands regering in de kamers zoude overbrengen.

» Blijkbaar is het, dat de Staten-Generaal thans de verantwoordelijkheid der ministers willen; maar niet de ontbinding der kamer, niet de onmiddellijke verkiezing.

» Het een is intusschen ondenkbaar zonder het ander; die de verantwoordelijkheid wil, die moet de ontbinding der kamer willen; en die de ontbinding der kamer verlangt, wil een beroep op het volk.

» Dat alles is middagklaar, want ook de kamer kan dwalen, kan *vis à-vis* de ministers in het ongelijk zijn en tevens tegen den wil van de kroon en tegen den wil der natie handelen.

» De kamer moet niet veroordeelen zonder hooger beroep op het volk, en dat beroep is nietig, wanneer het slechts ter beoordeeling komt van vijf honderd kiezers.

» En toch, de Staten-Generaal mogen hunnen oorsprong niet verzaken noch zich zelve verloochenen; zij doen het dan ook niet, en, zoo zij het deden, de staten der provinciën zouden wel zorgen, dat de dubbele kamer er haar zegel niet aan hechtte.

» Ja, al ware het mogelijk, dat de 55 en de 500 zich zelve verzaakten en, met den sleutel der schatkist in de hand, verantwoordelijkheid en onmiddellijke verkiezing wisten te verkrijgen, dan zoude het nog een blavend onheil zijn, dat deze nieuwe instellingen niet van den troon waren afgedaald.

» De slotsom van dit alles is, dat de Staten-Generaal geheel ongeschikt zijn, om ons uit den nood te redden.

» Zij kunnen de schulden niet goedstemmen, zonder de grondwet te schenden, welke zij willen verdedigen, zij kunnen de zelfde niet blijven afstemmen, zonder den staat tot bankroet te brengen; zij kunnen geene grondwet maken, welke niet gelijkelijk aan den koning en aan het volk zal mishagen.

» En wat nog bedroevender is dan dit alles, — de kroon zal ook niet geheel ongeschonden uit het strijdperk treden, waarin eene valsche stelling haar wikkelt.

» Ook de kroon had, in het nog vastgehouden stelsel, voor het ongeschonden behoud der grondwet moeten waken; bij het doordringen van leeningen, of krediet-wetten, of welken naam men er ook aan wil geven, voor in dat stelsel onwettig gemaakte schulden, wordt die onwettigheid niet weggenomen, maar blijft de kroon belast met den blaam van ongrondwettig te hebben gehandeld; bij het afstemmen van leeningen tot dekking wordt die handeling nog door een volslagen bankroet verbitterd.

» Ziedaar de uitkomsten der stelling: » de grondwet is niet vervallen; onze instellingen zijn door geene overmagt vernietigd.

» Mijne bestrijders noemen de tegenovergestelde leer een gevaarlijk antecedent van ver uitzijnde gevolgen, aantastende de heiligheid der constitutie.

» Hier schijnen de rollen te verwisselen. Ik heb weinig acht geslagen op de benamingen, welke men mij heeft gegeven, maar ik weet toch wel, dat men mij, op zijn minst, als een overdreven liberaal wil beschouwd hebben: wel nu, die liberaal vreest, dat door de valsche stelling, welke men aanneemt, de kroon worde gecompromitteerd, en hij vreest niet om aan het regerend huis het voorrecht toe te kennen eene nieuwe grondwet aan het volk voor te stellen.

» Mild zal dit ontwerp van wet zijn, indien het aan de beoordeeling van afgevaardigden des volks moet worden onderworpen, omdat het anders de liefde des volks jegens het regerend huis zoude vervreemden, de wonden niet zoude bedekken, welke onder en door onze bedroevende instellingen zijn toegebracht, en eindelijk door de afgevaardigden der stemgeregtigen zoude worden verworpen.

» Stevig zal die nieuwe grondwet zijn, omdat zij, van den troon afkomstig, door de vrije toestemming des volks zal zijn bevestigd.

» En wat nu de heiligheid der constitutie betreft, die zal bij het instorten van een geheel rijk beter worden bevestigd door een beroep van den vorst op het volk, dan bij het volgen van eene wet, welke, naar aller erkensten, niet voor het geval, waarin wij verkeerden, is geschreven.

» Van de werking der Staten-Generaal en de botsing of de overeenstemming tusschen hen en de kroon verwachtte men niets dan eene beurtelingsche doch altijd toenemende vermindering van het aanzien van beide.

» Wat thans gebeurt leert het reeds; wat verder gebeuren moet, zal het nader bevestigen. — Noch de kroon, noch de vijf en vijftig kunnen zich thans met eer uit de omstandigheden redden. Beiden konden het, door te erkennen: uit de puinhoopen van het rijk der Nederlanden is een nieuw rijk geboren, hetwelk de lasten der omstandigheden moet dragen, waaruit het is ontstaan en door een geheel nieuw verbond tusschen volk en vorst moet worden bevestigd.

» En een eervol einde eischt het waar belang van vaderland en koning.

» Ik ben van deze waarheden zoo doordrongen, dat ik het een heiligen plicht acht, dezelve openbaar te maken, en aan alle vrienden van orde en vrijheid in ernstige overweging te geven. — Het oogenblik is gewichtig, een stap verder op het dwaalspoor kan ten verderve leiden.

» Gravenhage, 22 December 1839.

DIRK DONKER CURTIUS.

WIJZIGING DER GRONDWET.

Met stomme verbazing, hebben alle vrijheidlievende Nederlanders op den eersten dag van het jaar 1840, in de dagbladen, de vijf wets-ontwerpen en de koninklijke boodschap, betreffende de zoogenaamde wijziging der grondwet, gelezen. Wat is die quasi-wijziging anders, dan eene spottersrij, met het Nederlandsche volk? Neen! dat is geene wijziging: het is eene vernieuwing van de oude, facto vervallene grondwet; beperkt tot de overgeblevene provincien van het oude Koninkrijk der Nederlanden en gedeeltelijk tot Limburg. Zij voorstellen, die geen ander doel

hebben, dan om die dubbelzinnige grondwet, die reeds zoo veel wanorde heeft aangerigt, die den Belgischen opstand heeft te weeg gebracht, die alle waarborgen mist, welke het volk voor zijne regten en vrijheden verlangt en vordert, te behouden; met een woord, het is den spot drijven, met de grieten der natie....

Wij, en velen met ons, hebben het meermalen betoogd, dat na den vrede met België, de grondwet, alle gedeelten der grondwet en dus ook de vroeger bestaande kamers der Staten-Generaal noodwendig vervallen zijn; dat er eene geheel nieuwe grondwet aan de goedkeuring der natie, behoort aangeboden te worden; wij hebben den tegenwoordigen staat van zaken beschouwd, als *intermediair*; 't welk om verwarringen en stilstand van zaken voor te komen, noodig was; maar wij ontkennen volstrekt de bevoegdheid der tegenwoordige zoogenaamde doch werkelijk vervallen kamers, tot het aannemen van die ontwerpen; wij ontkennen de bevoegdheid der tegenwoordige Provinciale Staten en andere collegien, om een dubbel getal van leden voor de tweede kamer te benoemen, tot het maken van zoogenaamde wijzigingen of veranderingen in de vervallen grondwet, tegen welks wederinvoering, wij op de plegtigste wijze **PROTESTEREN**.

Voor het tegenwoordige, willen wij slechts een enkel woord zeggen, betreffende eene zinsnede in de *Koninklijke Boodschap* voorkomende. Er wordt gezegd:

» Altijd genegen om volgens milde beginselen het » geluk te bevorderen van het goede volk, door de » beschikking der goddelijke Voorzienigheid aan Onze » zorgen toebetrouwd, hebben wij in einstige over- » weging genomen, of ook nog andere wijzigingen » door ons zouden kunnen worden voorgesteld: **MAAR** » **ACHT GEVENDE OP DE NIET ZEER GELUKKIGE** » **GEVOLGEN DIE IN DE LAATSTE JAREN EENIGE** » **STAATKUNDIGE PROEVEN VAN DIEN AARD BIJ** » **ANDEREN GEHAD HEBBEN; op de gezetheid der** » **Nederlandsche Natie, tot behoud harer instellin-** » **gen; op de verschillende meeningen, die welligt** » **omtrent verdere wijzigingen zouden kunnen ont-** » **staan met de daaraan dikwijls verbonden gevol-** » **gen; EN OP DE ONDERVINDING, VOORAL IN DE** » **LAATSTE JAREN, DAT VOLGENS DE BESTAANDE** » **GRONDWET, DE ALGEMEENE BELANGEN VAN NE-** » **DERLAND GENOEGZAAM VERZEKERD ZIJN, hebben** » **Wij gemeend, onze voorstellen aan U Ed. Mo-** » **genden tot helgeen, door de verandering van za-** » **ken, volstrekt noodzakelijk geworden was, te** » **moeten bepalen.**»

Het laat zich inderdaad niet begrijpen, dat ons Ministerie een dusdanig stuk heeft kunnen en durven opstellen. Is dan de geheele natie, is geheel Europa er geen getuige van geweest, dat onze vervallene grondwet, zonder waarborgen voor de regten en vrijheden des volks, de oorzaak is geweest van den Belgischen opstand en van de slooping van een der schoonste koninkrijken der aarde? — Heeft dan niet de voortdurende grondwet, met hare niet verantwoordelijke

ministers, quasie — volksvertegenwoordiging enz. enz., het noodlottig volhardings-stelsel begunstigd en den schuldenlast van *Nederland*, met eenige honderden miljoenen vermeerderd? Is niet de geheele wereld hiervan getuige. En men durft den koning beroep laten doen op de *ontervinding*, vooral in de laatste jaren, dat volgens de bestaande grondwet, de algemeene belangen van *Nederland* genoegzaam verzekerd zijn. Is dan ons Ministerie geheel verblind? Kent het dan den geest der natie zoo weinig? of wil het dien trotseren.....?

En wat de staatkundige proeven betreft, die elders niet zeer gelukkige gevolgen mogten hebben gehad, willen wij hier alleen aanmerken, dat zij ten minste nergens, zoo als onze gewezen grondwet, eene revolutie hebben geprovoceerd; terwijl wij ons voorbehouden, om in een opzettelijk betoog te toonen, dat die niet zeer gelukkige gevolgen, ten minste niet kunnen worden toegeschreven aan die regten en vrijheden, welke de Nederlandsche natie in hare grondwet wenschte gewaarborgd te zien; maar aan de kuiperijen der ministers, die de uitoefening der erkende regten en vrijheden trachten illusoir te maken, waaruit dus enkel volgt, dat de ministeriële verantwoordelijkheid zoo duidelijk en ondubbelzinnig in de grondwet moet worden uitgedrukt, dat zij niet door kuiperij kunnen ontdoken worden!

Wij herhalen het, wij protesteren tegen de wederinvoering der gewezen grondwet; wij protesteren in naam der Catholijke bevolking van *Nederland*, tegen ieder ontwerp van grondwet, waarin de volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs, de ministeriële verantwoordelijkheid, regtstreeksche verkiezingen, en openbaarheid in het beheer der geldmiddelen, niet met ronde woorden worden erkend en gewaarborgd.

ENGELAND'S TEGENWOORDIGE TOESTAND.

Het dagblad *l'Univers*, heeft onlangs weder eenen brief van den heer PHILLIPPS medegedeeld, waartuit zich de crisis, waarin ook *Engeland* tegenwoordig verkeert, gemakkelijk laat begrijpen. Die brief is van den volgende inhoud:

Garendon-Park, feestdag van den H. WINIBALD, Bisschop en Belyder 1839.

MIJN HEER DE REDACTEUR!

De treurige gebeurtenissen van *Newport* en de opstand der chartisten in het land van *Wales*, hebben maar al te zeer bevestigd, wat ik u in mijnen jongsten brief (1) zeide, over den toestand van moreele en intellectueele anarchie, waarin de ketterij ons ongelukkig vaderland heeft gedompeld, dat eertijds het eiland der Heiligen was. Die gebeurtenissen, geloof mij, zijn slechts het begin; voorzeker zijn ze zeer treurig, als men de moreele verlagings overweegt, waarvan zij een al te duidelijk bewijs zijn; maar, uit

een ander oogpunt beschouwt, moeten zij ieder Catholijk hart van vreugde doen opspringen, omdat zij onseilbaar de oogen van allen zullen openen, voor die groote waarheid, die gij met zoo veel welsprekendheid en kracht in uw voortreffelijk blad verdedigt, dat er geene hoop of heil voor de volken is, dan in de eenige Catholijke Religie. Ja, mijn heer, zoo lang als zij, die zich Christenen noemen, gelooven zullen, dat zij het welzijn der koninkrijken en volken kunnen waarborgen door den partijgeest, door politieke theorien, door menschelijke middelen, door alles wat niet het goddelijk zaad der Kerk van JESUS CHRISTUS is, aan welke wij alles verschuldigd zijn, wat er goeds in onze beschaving of in onze instellingen is, zullen zij zich ellendiglijk bedrogen vinden; zij planten veel, het is waar, maar zij oogsten niet dan bittere vruchten in.

Maar, o onuitsprekelijke goedheid van God! Hij wil ons genezen, zelfs door onze seilen! Die bittere vruchten doen ons nog eenmaal naar het gezonde voedsel verlangen, 't welk onze goddelijke Moeder de Catholijke Kerk, ons in gelukkiger dagen schonk. En dit is het, wat tegenwoordig vele gemoederen in ons land treft. In mijnen jongsten brief heb ik u gezegd, dat dit verlangen zich op eene wonderbare wijze in de lage klassen der Engelschen verspreidde. Alles werkt daartoe mede. Derzelver toestand is inderdaad, zeer ellendig, maar die toestand is het gevolg van het verlaten der Catholijke Kerk; en die waarheid wordt sedert de uitgave van de *Geschiedenis der Hervorming* door den beroemden COBBETT, niet meer betwist ten minste niet onder het volk. COBBETT, hoewel radicaal en protestant, tot aan zijnen dood toe, toonde met eene bewonderenswaardige kracht, dat al de rampen van *Engeland*, van het protestantismus komen. Dat boek is op eene waarlijk verbazende wijze verspreid geworden, en er is zeer veel goeds uit voortgevloeid. — Van daar, grootendeels die overtuiging, die tegenwoordig bij het geringe volk zoo algemeen is, dat men tot het Catholicismus moet terugkeeren, als men *Engeland* gelukkig zien wil. Terwijl die overtuiging, die echter in vele gemoederen nog slechts een onbestemd denkbeeld en wellicht een meer politiek dan godsdienstig gevoel is, aangroeit en zich versterkt, maakt onze Godsdienst wezenlijken voortgang, wezenlijker nog in veler verstand, zoo als blijkt, uit de talrijke bekeeringen. Nu, die twee oorzaken, gelijktijdig werkende, vermenigvuldigen derzelver gevolgen, het een door het ander.

Ziedaar, mijn heer, de verklaring van de alarmkreten en de woede, die gij tegenwoordig zoo dikwerf uit alle punten des rijk van den kant der Anglikaansche torys hoort. Zij zien wel, dat het met hun en met al hunne schurkerijen en leugens gedaan is. Intusschen kan ik u verzekeren, dat het Anglikanismus in *Engeland*, hoewel zieltoogende, niet sterven zal, dan met het zwaard in de hand. De Ketterij, ofschoon zij hare moreele kracht verloren heeft, bezit echter nog eene groote materiële magt: de rijkdom-

(1) Zie ons blad van 28 September 1839, blz. 320 en verv.

men der Anglikaansche kerk zijn verbazend groot en door het regt van Patronaat, dat aan de landheeren verbleven is voor de collectie van Kerkelijke beneficiën, is er niet eene aanzienlijke familie, die geen belang heeft bij het handhaven van een Systema, waarvan het gevolg is, dat zij op eene gemakkelijke wijze een goed inkomen aan de jongere zonen kan verschaffen en dat diensvolgens zoo nuttig is in de werking onzer wetten van eerst geboorte. Echter zien de Engelschen wel, dat die kracht zelve tegen hen zou kunnen worden gekeerd, met andere woorden dat de Kerkelijke goederen tot hunne oude meesters die nog aanwezig zijn, dat is, tot onze Catholijke Bisschoppen en Priesters, kunnen terugkeeren; ziedaar, wat het volk verlangt: het volk wil geene confiscatie der Kerkelijke goederen; het wil niet seculariseeren, wat onze voorouders aan God en aan zijne Kerk hebben gegeven, maar het wil, dat die goederen terugkeeren tot God en tot zijne Catholijke Kerk, *die ze altoos in het belang der armen heeft beheerd.*

Intusschen, hoewel dit zeer waar zij en onfeilbaar eenmaal gebeuren moet is het de zaak niet van ons Catholijken, om in de tegenwoordige omstandigheden, de teruggave onzer oude en wettige bezittingen te vorderen; wij hebben meermalen zooals gij weet, geheel het tegendeel verklaard: doch, hoe wel dit niet het voorwerp onzer wenschen is, en alles in de hand van God latende, kunnen mij niet nalaten te zien, dat de tijd nadert waarin eene veel grootere en edeler legitimiteit, dan eenigerlei legitimiteit dezer wereld, zal zegepralen; eene legitimiteit, welke de vorsten dikwerf miskend en verraden hebben, de legitimiteit van JESUS CHRISTUS en van zijne onvergankelijke Kerk. Ja, mijn heer, die zegepraal nadert, de dag van verlossing der kinderen Gods begint aan te breken, onze vijanden zien het en van schrik getroffen, sidderende voor hunne misdrijven, hebben zij besloten, eenen doodelijken strijd te wagen. Gij ziet uit onze Londensche Dagbladen, dat de tory-partij, besloten heeft, de *émancipatie-wet* te herroepen, die acte, die de eeuwige roem is, van ons parlement van 1829. De *Morning-Chronicle* van heden, verklaard het met stellige woorden. Gij zult dus in den loop van het aanstaande jaar iets verbaazends, iets verschrikkelijks voor de vijanden van God, zien gebeuren. Meent gij, dat de dappere Iersche natie, bedaardelijk hare regten en die harer Kerk, der Catholijke Kerk van God en die van twee millioenen Engelsche Catholijken, *de eenige getrouwe onderdanen onzer geliefde koningin*, door de woedende ketters zullen zien vertrappen? Nooit! om onze regten te verwerven, gelijk de primaat van Ierland zoowel gezegd heeft, van ons groote opperhoofd O'CONNELL sprekende (1), hebben wij niet eenen enkelen

druppel bloeds vergoten: maar, zoo onze vijanden zich vleijen, dat zij ongestraft die heilige regten kunnen schenden, die wij thans bezitten, dan bedriegen zij zich! zij en wij zullen in den strijd vallen! Zij, die ons vermetel dreigen, onze wetten en de regten onzer Kerk te schenden, hebben eveneens besloten, *onze geliefde koningin af te zetten en den tyran van Hannover te proclameeren.* Hare Majesteit weet het wel, ook kunnen wij op haar rekenen: zij zal ons niet verlaten. De helft van het Engelsche leger is Cathoel. O'CONNELL heeft vijfmaal honderd duizend man daarenboren, in geval van nood, beloofd. De gebeurtenissen zijn in de hand van God; wij, arme stervelingen, kennen zijne raadsbesluiten niet; maar ik sidder niet bij het denkbeeld van dien grooten worstelstrijd, die blijkbaar hier in *Engeland* beginnen moet tussehen de vijanden van God, en de verdedigers zijner Kerk en die, gij zult het zien, eveneens in *Duitschland*, in *Polen*, overal, zal plaats hebben! Ik wil intusschen de stem van uw voortreffelijk blad leenen, om onze Fransche broeders te verzoeken, den strijd, dien wij hier volhouden te aanschouwen. Gij zijt het, edele Franschen, die het roemrijk voorbeeld hebt gegeven, om voor ons vaderland te bidden, misschien zal het niet alleen door het gebed zijn, dat gij ons zult moeten helpen: misschien zal de dag komen, waarop eenige uwer edelmoedige kinderen de gezworen verdedigers van alles, wat edel en goed is, zich hier aan onze zijde zullen vinden, om de zaak van God en zijne Kerk te verdedigen. . . . Wij gelooven niet dat gij in koelen bloede de misdrijven van de vijanden der Kerk in *Engeland* en *Ierland* zult aanschouwen.

Ik kan dezen brief niet eindigen, zonder u uit den grond van mijn hart te bedanken, voor de edele en welsprekende wijze, waarop gij onlangs onzen grooten bevrijder O'CONNELL, tegen de aanvallen van *l'Ami de la Religion* hebt verdedigd (1). Dat het gemelde blad, tot de legitimistische partij behoort, weten wij wel, maar wij wisten niet, dat het in de vurigheid zijner politieke wenschen, de pligten, die zijnen naam opleggen, uit het oog verloren had. Wij zien dan thans, dat niet alleen de legitimisten van *Frankrijk*, gemeenschappelijke zaak maken, met de vervolgers der Kerk van God, overal waar zij die aantreffen, zich verbeeldende daardoor hunne eigene oogmerken te zullen bereiken, maar wij zijn ook volledig overtuigd, dat zij de groote bestemming van het *allerchristelijkste koninkrijk* geheel en al vergeten hebben. Ja, mijn heer, alle Catholijken der wereld, wenden hunne oogen naar *Frankrijk*, maar God verhoede, dat wij ons vrouwen op uwe legitimisten zouden stellen.

Aanvaart enz.

AMBROISE LISLE PHILLIPPS.

(1) Zie ons vorig nummer blz. 7.

(2) Zie ons vorig nummer.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

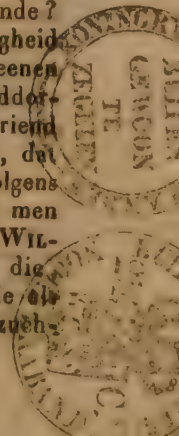
sub *Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij:
Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn
gelijk wij. . . . En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun
woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U:
dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En
ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk
wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld
wete, dat Gij mij gezonden hebt.*
JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en
bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8-50
in het jaar; het halfjaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle
abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brie-
ven zullen door de Redactie worden aangenomen. Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst.
Voor België kan men abonneeren aan het Postkantoor te Antwerpen.

AAN DEN SCHRIJVER VAN DEN BRIEF IN DEN VRIJMOEDIGE, N.º III.

Verschoon mij mijn heer! dat ik begin met u te
zeggen, dat uw zoo lang verwachtte brief mij zeer heeft
te leu gesteld; want dit maal had ik iets heel
voortreffelijks verwacht. Gij hebt eene zeer zonderlin-
ge wijze van wederleggen, door namelijk zaken te be-
weren; die door niemand ontkend zijn geworden. Ik
had bewezen, dat de vaderlandsche geschiedenis op
onze scholen, *partijdig, ondoelmatig* en voor de Ca-
tholijke jeugd *gevaarlijk* behandeld wordt. In het al-
gemeen — had ik gezegd — loopt die partijdigheid
in het oog in de behandeling van den Spaanschen op-
stand [p. 27]. Ik had verder beweerd, dat in de ge-
schiedenissen op onze scholen in gebruik » het Pro-
testantismus als vervolgd wordende en de Catholijken
als vervolgers worden voorgesteld. Nu was uwe taak,
dit te wederleggen, en te dien einde had gij moeten
bewijzen: 1.) of dat deze eenzijdige voorstelling der
daadzaken niet partijdig is, of 2.) dat, op geschied-
kundige gronden, kan bewezen worden, dat de op-
standelingen hier te lande zich aan geene wreedheden,

aan geene wandaden hebben schuldig gemaakt, — dat
de Protestantismus nooit de Catholijken hebben ver-
volgd, of 3.) eindelijk, dat in de aangehaalde werkjes
daarvan wel degelijk melding gemaakt wordt. Dan
waart gij roiterlijk op het slagveld verschenen, dan
hadden wij ons kunnen meten: gij wildet echter lie-
ver met uwe eigene schim vechten. Nu, dit is ook
minder gevaarlijk, doch verraadt ook het gevoel van
zwakheid. Waartoe toch bewezen, dat de Spanjaar-
den ook wreed zijn geweest? Waartoe den geachten
hoogleeraar SCHRANT aangehaald? Waar had ik die
wreedheid ontkend? Was zij zelfs door mij niet aan-
geduid, toen ik om het verzwijgen van de wandaden
der andere partij, de behandeling *partijdig* noemde?
— Gij vraagt aan uwen vriend, of die partijdigheid
daaruit blijke, dat men den Spaanschen koning eenen
meineadige, de Spanjaarden wreed en ALBA bloedder-
stig genoemd heeft; en, ten gevalle van uwen vriend
zal ik u daarop antwoorden: neen, maar daaruit, dat
men de wreedheid der anderen verzwijgt, die volgens
de geschiedenis even wreed te werk gingen; dat men
de ondeugden van PHILIPS merkelyk vergroot en WIL-
LEM den I, tot in den Hemel verheft, een man, die
als staatkundige, groot mag geweest zijn, doch die als
trouweloos aan zijnen vorst, als reïnsaard en eierzuchtig

tige even goed zijne gebreken had, als PHILIPS; terwijl eene onpartijdige geschiedenis zijnen luitenant SONOY stellig met ALBA, op eene lijn zou plaatsen. Ver raadt het geene partijdigheid, dat men in de kleine werkjes steeds den mond vol heeft van de vervolgin gen der Protestanten door Catholijken, en volstrekt geen gewag gemaakt vindt van de vervolgingen, wel ke de Catholijken hier te lande, ten spijt van bezwo ren tractaten, hebben verduurd? Of heeft UEd. de verdraagzame placatboeken, die schoone monumenten van het liberale Protestantismus reeds vergeten? — Eens nadert gij de status questionis, door namelijk het gemis dier gebeurtenissen aan het kleine bestek der boekjes, of wel aan het gemis eener gepaste aan leiding toe te schrijven. Doch ik heb geene volledig heid vereischt — onpartijdigheid slechts: een onpar tijdige schrijver kan daar wel plaats voor vinden en de aanleiding behoefde hij mede niet ver te zoeken. Zoo kon hij b. v. in den kerkenroof en de beeldstormerij van de Wandalen dier tijden eene reden vinden, om welke PHILIPS billijk verstoord, gestrenge maatregelen nam, enz. Onder aan blz. 115 lees ik de volgende noot der redactie: » PHILIPS een billijk verstoorde vorst! en » dat in den mond van een' Nederlander! hoe jam » mer, dat de schrijver niet een tijdgenoot van dien » billijk verstoorden vorst geweest is! De post van » groot-inquisiteur, ware hem voorzeker opgedragen » geworden." Wanneer gij soms in de gelegenheid kwaamt, om met de redactie des *Vrijmoedigen* een vertrouwelijk woord te spreken, zeg haar dan, dat ik u geschreven heb, dat het zoo jammer niet is, dat ik niet drie eeuwen eerder geleefd heb, maar dat het veel eer jammer is, dat de post van groot-inquisiteur, zoo zelden vacant geraakt. Met de geeselpaal en het brandmerk in zijn wapen en dragonders, te zijner dis positie, weet hij die dezen post ad vitam schijnt te bezitten, de ketterij geduchte slagen toe te brengen, en mogt zij aan het bestaan van dien post niet wil len gelooven, zeg haar dan, dat zekere D. SCHOL TEN, haar wel eenige inlichting zou kunnen geven. Alvorens tot het tweede gedeelte van uwen brief over te gaan, wil ik u nog eene schoolmeesters-be reghouwing over de wettigheid der Spaansche revolutie mededeelen. Mijne Catholijke landgenooten hebben wel zoo veel belang willen stellen in onze correspondentie, dat zij mij een aantal, voor u, zeer stichtende werkjes hebben toegezonden, om u daaruit van tijd tot tijd iets mede te deelen. Ik kan heden aan de bedoeling en den wensch der inzenders niet weerstaan. Mij dunkt, het moet zoo geheel naar uwen smaak zijn, doch lees zelf: *Godsvrucht* (1).

» Onze eerbied voor onze vaderen stijgt nog veel

hooger, wanneer wij in hen, behalve deugd, ook Gods dienst en godsvrucht opmerken. Men bezielde niet al leen zucht naar deugd en achting en liefde voor al, wat edel en loffelijk is, (daarvan maakten zij niet al leen, over het algemeen hun werk) maar men bezielde ook een Christelijke zin; zij waren godsdienstig, en hadden den grootsten eerbied voor ware godsvrucht. De 80 jarige oorlog werd juist gevoerd, omdat de laatste graven (KAREL en PHILIPS namelijk) de gods dienstige Nederlanders onder gewetensdwang wilden houden, en dus geene vrijheid van Godsdienst wilden verleenen. De stem des gewetens dwong onze vaderen in dit punt niet toe te geven, maar God meer te ont zien dan de menschen, en Hem te dienen naar hunne overtuiging. Hieruit blijkt dus duidelijk, dat de Ne derlanders, die tegen Spanje opstonden, mannen wa ren, die voor de vrijheid Godsdienst lijf en leven veil hadden, en voor geenen gewetensdwinger, al was hij nog zoo magtig, wilden bukken."

» Zoo vinden wij hier dan ook de ware reden, die hunnen opstand, allereerst tegen KAREL wettigde: want er staat anders te duidelijk geschreven, dat alle magt van God is; dat Hij, die de vorsten weer staat, de inrigtingen Gods vertreedt, en dat men den hardsten Heer zoo wel moet eerbiedigen als den zachten. Nu echter de Godsdienst gebood den keizer te wederstaan — en dus de opstand wettig moest heeten — nu barzelen onze vaderen niet; zij trekken op; zij strijden in de Mogendheid des hemels, en in hun legerhoofd WILLEM den eersten verklaren zij vrijmoedig en naar waarheid, met God in verbond te staan, en vastelijk te vertrouwen, dat zij door diens magtige hand eenmaal zullen gered worden."

» Welk eene eer, van zulke vaderen afestammen! De Joden van den ouden dag en van lateren tijd roem den teregt op hunne Abrahamitische geboorte, wij mo gen op onze Nederlandsche geboorte, op onze afkomst van godsdienstige vaderen, met dankzegging aan God, roem dragen. Nu roepen wij dan met verhoogde geest drift uit: Zulke mannen zijn onze vaderen geweest! Van zulke godsvrienden stammen wij af!"

» Maar, wat baat geboorte uit het edelste geslacht, zonder de deugden en hoedanigheden van dien stam als in zich te vereenigen? Komt, volgen wij dan ons voorgelacht! Laat de Godsdienst ons dierbaarste pand zijn! Schenden wij nimmer door de zonde het ver bond, waarin wij en ons land, door onze vaderen, als met God staan! Driewerf weg dan, elk, die den Nederlandschen bodem aanrandt!"

Wat dunkt u, mijn Heer! en gij allen, Protestan ten! aan wie dit blad in handen mogt vallen? Indien gij u eens op een Catholijk standpunt verplaatst, moet gij dan niet erkennen, dat in de tegenwoordige om standigheden, deze taal den Catholijken onverdragelijk moet zijn? En zoudt gij deze leer in practijk niet ge vaarlijk achten? Denkt eens aan de partij van SCHOLTZ c. z. Wat zou er van de rust onzes vaderlands wor

(1) Voorbeelden van heldenmoed, vaderlandsliefde, deugd en godsvrucht ontleend uit de geschiedenis van Noord-Neder land; een leesboek voor de jeugd, ter opwekking van echt Nederlandische gevoelens, door W. VAN LINGEN, in leven onderwijzer der jeugd te Hurwenen. 1 Stukje, tweede druk te Zutphen, bij JOH. NOLAN EN ZOON. 1837. p. 20 en v.

den, indien zij dit gevoelen omhelsden? Maar wat meer is; onze Kerk heeft deze oproerleer veroordeeld en de werken van den abt DE LA MENNAIS verboden, en zouden wij dan moeten dulden, dat onze kinderen, door Protestantische schoolmeesters zulk eene leer worde ingeprent? En zijn deze boekjes wel zoo zeldzaam in onze scholen? Ademen niet de meesten dienzelfden geest, en, moet het mij nu als Catholijk zoo euvel worden geduid, dat ik met der vaderen verbond met God, en de stuiptrekkingen van het vroeger heerschen- de kerkje den spot drijve; — dat ik eindelijk mijne landgenooten tegenden geest, die ons in vroegeren tijd ketende, waarschouwe, en de behandeling van den Spaanschen opstand partijdig noeme? — Moet er daar- om eene Spaansche ziel in mij gevaren zijn, omdat ik de waarheid bemijn? Gij zult toch wel niet willen be- weren, dat eene Oud-Nederlandsche ziel voor de waar- heid onvatbaar geworden is, schoon te oordeelen naar de vaderlandsche geschiedenissen, hier te lande, ge- schreyen, een buitenlander, al ligt op dat denkbeeld zou kunnen geraken? —

Doch laat ons nu, voor de verandering, het geschied- kundige veld verlaten, om het godgeleerde te betreden. Misschien zijt gij hier beter te huis. Laat ons zien. Ik had het gedurig wijzen op *den vinger Gods*, en *wonderlijke verlossing* in onze vaderlandsche geschie- denis afgekeurd en wilt gij weten, waarom? ik zal het u zeggen: wijl deze worden beschouwd, als blijken van het *verbond* van onze vaderen met God, terwijl de tegenspoed der andere partij in het licht wordt gesteld, als straffen. In dien zin, had ik gezegd, dat Gods wegen niet de onzen zijn; en gij zult toch wel niet willen beweren, dat het welslagen eener onderneming een bewijs is van de goedkeuring van het Opperwezen? Of dat het mislukken, als eene straf moet aangemerkt worden? In denzelfden zin had ik herinnerd aan eene uitdrukking van CESAR (1), die opgemerkt had, dat de Goden soms aan goddelooze menschen voorspoedige zaken toestaan, en, aan den voorspoed der goddeloo- zen, waar in de H. Schrift melding van gemaakt wordt. In plaats van deze opmerking echt *Spaansch* te noe- men, hadt gij een oogenblik moeten bedenken, hoe ergerlijk zulke opmerkingen voor Catholijken zijn moe- ten? Wij gunnen u gaarne uwe overtuiging; maar wij zullen nimmer gelooven, dat God wonderen zal wroch- ten, om eene, in onze oogen, valsche religie te bevestigen, en dit had gij moeten inzien. Ik keur het geenszins af, dat men in de geschiedenis op de leiding van Gods voorzienigheid wijze, en de geschiedenis uit een godsdienstig oogpunt beschouwe; doch daar die beschouwing verschillend is, naarmate het standpunt verschilt, op hetwelk men zich plaatst, kan in ge-

menge de scholen dergelijke beschouwing geen plaats vin- den, zonder ergeris. Hoe nuttig echter dergelijke be- schouwing zijn moge, moet men zich hier toch voor uitersten hoeden, en dit is in de onderhavige werkjes, vooral in dat van VAN LINGEN niet geschied. Wan- neer men namelijk alles op God terug brengt, vervalt het geheele zoogenaamde pragmatismus der geschiede- nis; men behoeft slechts te zeggen: » God heeft het zoo gewild, » en al het leerrijke, dat ons de geschie- denis, in het verband der gebeurtenissen, derzelver oorzaken, geheime drijfveeren en gevolgen oplevert, is verdwenen. De beschouwingswijze, in de vaderland- sche geschiedenisboekjes van uwe partij, is overigens blijkbaar een overblijfsel van den goeden ouden tijd, toen *Oud-Nederland*, door de vroomen gehouden werd, voor het nieuwe *Israël*; toen zij vrijmoedig beleden, met God in verbond te staan; en toen sommigen zelfs zeer duidelijk de zeven provinciën in JOANNES openbaring, meenden aangeduid te vinden. Onder zulk eene godsrege- ring was elke uitkomst uit gevaren natuurlijk wonderlijk — de vinger Gods, vooral, daar volgens het stelsel van de Dordrechtsche vaders, 's menschen vrije wil weinig te beduiden heeft en Gods voorzienigheid (neem het mij niet kwalijk) van het noodlot (fatum) der Heide- nen weinig of niet verschilt. Ziedaar Mijn Heer! eenige inlichtingen over een punt, waarin ik uw gods- dienstig gevoel zoo zeer gekwetst heb; en mogt gij eenige opheldering wat scherp vinden, bedenk dan, dat het mij moeilijk was, het u beleefder te zeggen. Ten slotte wil ik mijne en uwe lezers het vermaak gunnen, om een staaltje te lezen van hetgeen een voorstander van ons erbarmelijk onderwijs-stelsel al in staat is, in drift te schrijven. Na mij verweten te hebben, dat ik het bestuur der Goddelijke Voorzie- nigheid met wonderen, op eene liefdelooze wijze, heb verdraaid, gaat gij voort.

» Neen, de Protestanten redeneren geene wonderen uit de H. Schrift weg (1); waar zij geene natuurlijke oorzaken voor de gebeurtenissen kunnen ontdekken, daar zwijgen zij, geloovende en aanbiddende; en daar, waar zij opmerken, hoe God de krachten der natuur of den gewonen loop der dingen bezigt, om onver- wachte uitkomsten daartestellen, daar zien zij mede eerbiedig op tot Hem, in wiens hand alle dingen zijn, zelfs daar, waar Hij toeliet, dat een dienaar van CHRISTUS, die ootmoed en nederigheid moest predi- ken, zich met de driedubbelde kroon tooide, dat deze de hand uitstreckte naar de heerschappij over de geheele aarde, het verstand en geweten der menschen in kluis- ters sloeg, Vorsten tot de laagste tot de vernederend- ste handelwijze dwong en schandelijken koophandel dreef of liet drijven, met datgene, wat de liefde Gods ook den armste, den geringste uit genade schen- ken wil, ja wanneer Hij gedooft, dat men nog won- derdoende beelden, nog bloed van Heiligen, dat nu

(1) *Quo gravius homines ex commutatione rerum doleant.* Meendet gij Mijn Heer! dat ik de voorspoed als eene belooning beschouwde? Neen! voorspoedige zaken kunnen zeer goed eene straf zijn en God weet, wat zij voor onze vaderen was; ik moet veronderstellen, dat gij den zin niet begrepen hebt, an- ders toch is uwe aanmerking voor mij onbegrijpelijk.

(1) Is ADAMI misschien ook Joodsch?

en dan vloeit, bezit, of dat men hier en daar in zijnen tempel offert ten eere van den Heilige N. N., goed Patroon tegen kiespijn, tegen razernij (1) enz. enz.; dan nog gelooft de Protestant, dat de Heer Hemel en aarde regeert, en zijne wijze bedoelingen met dit toelaten van dit alles heeft, ofschoon hij hierbij vertrouwend zijnen blik hemelwaarts wendt, en ootmoedig bidt: **Heere!** verlicht de oogen des verstands mijner broederen, opdat zij niet langer in duisternis wandelen, of kunstig verdichte fabeleu navolgen!" — Waarlijk eene schoone schoolmeesters-predicatie! — Ik dank u intusschen voor het compliment dat gij een onzer Pausen maakt, door hem *dienaar van Christus* te noemen: — uwe vaderen noemden hem den *Antechrist*, dit is veel gevorderd; — uwe zonen zullen met de patronen tegen de kiespijn ook wel goede vrienden worden. Het overige wat gij van dien Paus zegt, behoeft in onze dagen door geen Catholijk meer weerlegd te worden. Duitsche Protestanten hebben hem volkomen geregvaardigd, en hetgeen de wonderbeelden en de razernij betreft is mij der moeite niet waardig er iets over te zeggen; wij zijn hier aan gewoon; hooren wij u echter bidden, » *O Heere!* " — dan beginnen wij te weenen!!

P. 57 der » *Gevaarlijke strekking* " had ik gezegd: » In 's hemels naam, welk vrouwen kunnen wij Catholijken in Protestantsche meesters stellen? Wij weten, hoe zelfs de geleerdste mannen in het Protestantismus, met de grootste vooroordeelen tegen de leer der Kerk zijn ingenomen. Beeldendienst, afgoderij, verkeerde begrippen omtrent de leer der *Afflata*, enz. enz. ziet daar nog zoo vele voorwerpen voor de domme spottlust van geleerden der XIX^{de} eeuw, en wat moet — wat kan men dan van schoolmeesters verwachten, die zeker des te gevaarlijker zijn, naarmate hunne kundigheden oppervlakkiger, — eenzijdiger — en minder uitgebreid zijn? " Nu treedt gij als kampvechter op, en uwe uitboezeming is uitmuntend geschikt om zelfs den laatsten onder de Catholijken de oogen te openen. Wie nog nooit een leerling van POLMAN van den kinderkansel heeft gehoord, leze uwe welsprekende redevoering, en hij zal zich van die eigenaardige schoolwelsprekendheid, die men niet met Razernij moet verwarren, eenig denkbeeld kunnen vormen.

Nu nog een woord over uwe beschuldiging, dat ik behendig genoeg geweest ben, om het opmerken van het bestuur der Goddelijke Voorzienigheid met het opmerken van wonderen te verwisselen; — maar waarom liet gij hier de uitdrukkingen weg: *wonderlijke verlossing uit gevaren*, — *vinger Gods*, — *zichtbare leiding* van het bestuur des Opperwezens weg? Kan eene gebeurtenis, schoon door natuurlijke middelen daargesteld, doch op eene buitengewone wijze, minder als wonderwerk beschouwd worden? Kent gij dat soort

van wonderen niet, door de Godgeleerden *miraculum quo ad modum* genaamd? En zijn het juist die niet, op welke men in de Vaderlandsche geschiedenis wijst? Doch, zegt gij, » *niet vooraf* bepalen wij het bestuur der goddelijke Voorzienigheid, maar nadat wij den afloop der zaken weten"; doch dit verandert niets aan de zaak. Eilieve, wat zoudt gij van de volgende redenering zeggen in den mond der Belgen? » Zigtbaar is de leiding van Gods bestuur in onze bevrijding van het Hollandsche juk: alle omstandigheden werkten mede om ons eene gelukkige onafhankelijkheid voort te bereiden, zelfs de volharding der Hollandsche regering beschikte God, om ons van eenen aanzienlijken schuldenlast te bevrijden, terwijl onze vijanden, ten straffe hunner ongerechtigheden onder den zwaren last van schulden, schier bezwijken. Zietdaar den vinger Gods! — " Zietdaar eene redenering na afloop der zaken gedaan, en wat bewijst zij anders, dan dat onze vaders en de schoolmeesters, hunne zonen, even ongerijmd spreken over de afschudding van het Spaansche juk? —

Mogten deze letteren andermaal tot een bewijs strekken van de gevaarlijkheid der schoolboekjes en der meesters, dan, mijn heer, is het doel bereikt, van hem, die zich met onbegrensden eerbied teekent;

De Schrijver der Gevaarlijke Strekking.

PS. Wat dunkt u, zou de benoeming van RONDÉ VAN DER AA, tot schoolopziener ook niet getuigen voor mijn thema? O geloof mij, mijn heer! zult eene benoeming is zeer geschikt om de Catholijken aan te moedigen, om hunne belastingen met vreugde te betalen; want zij weten, dat ook hunne gelden gebezigd worden om mannen te beloonen, die gehuurd schijnen, om hun geloof te lasteren. Ja, zou ook onze jongelingschap niet gloeien van vuur om het zwaard te omgorden ter verdediging onzer regering, nu zij weet, dat deze zoo zorgvuldig waakt, om hun godsdienstig gevoel niet te kwetsen?

DE HEDENDAAGSCHE CONSTITUTIONEELE STATEN.

Eerste Artikel.

De constitutioneele regeringsvorm, die in een groot gedeelte van Europa is ingevoerd geworden, beantwoordde tot hiertoe schier nergens aan de verwachting. Het doel van eenen dusdanigen regeringsvorm, is, de godsdienstige en burgerlijke vrijheden des volks, tegen despotismus en onderdrukking te beschermen en te handhaven; en overal beklaagt zich het volk, zoowel in de constitutioneele, als in de absolute staten, dat deszelfs godsdienstige en burgerlijke vrijheden niet geëerbiedigd, maar geschonden en overweldigd worden; dat de gouvernementen hen beroofd houden, van de dierbaarste vrijheden welke de mensch op aarde be-

(1) Hier moet waarschijnlijk nog de schrijver ingelascht worden: » Ook dan nog, wanneer een Catholijk ons heilig onderwijs durft aanranden! " —

sitten kan, en van welke geen gouvernement ter wereld het regt heeft, hen te berooven, die van Godsdiens en onderwijs; overal heerscht misnoegen, partijenschappen, zucht naar verandering. Dit is in de constitutioneele staten zoo algemeen geworden, dat velen afkeer hebben gekregen van constitutioneele koninkrijken; dat zeer velen eene republiek, anderen eene absolute monarchie verlangen, liever, dan eenen constitutioneele staat met eenen onschendbaren koning aan het hoofd, hetwelk zij als eenen gedrochtelijken, en huichelachtigen staat van zaken beginnen te beschouwen, waardoor *Europa*, met eenen nieuwen kamp, tusschen het monarchaal en republikeinsch beginsel bedreigd wordt.

In zulk een toestand, waarbij de rust en de orde gevaar loopen van geschokt en gestoord te worden, is het van belang, om te onderzoeken, of de oorzaken van het misnoegen der volken aan het vertegenwoordigend of constitutioneele stelsel zelve, moeten geweten worden, dan of dezelve zijn toe te schrijven aan onvolledige of verkeerde werking der constitutioneele inrigting?

Laat ons daartoe in de eerste plaats het vertegenwoordigend stelsel zelve, zoodanig als deszelfs voorstanders het begrijpen, beschouwen; in deszelfs inrigting, werking en gevolgen; wanneer dat stelsel zich behoorlijk geregeld heeft en vrijelijk ontwikkelen kan.

De eerste grondregel in een constitutioneel koninkrijk is: de koning is onschendbaar. *De koning kan niet verkeerd handelen.* — die grondstelling berust op deze veronderstelling: de koning kan geen ander belang hebben, dan het geluk des volks; als hij wist, of weten kon, wat daartoe gevorderd wordt, zou hij het ontegenzegglijk doen: doet hij niet alles, wat dat geluk bevorderen kan, neemt hij maatregelen, die er mede strijden, dan kan zulks enkel het gevolg zijn van verkeerde inlichtingen en verkeerde raadgevingen. Hieruit volgt noodwendig de tweede constitutioneele grondstelling: verantwoordelijkheid van 's konings ministers en raadsliden; wijl al het verkeerde, 't welk de koning doet, ten gevolge der eerste grondstelling; dat de koning als zoodanig niets verkeerd kan doen aan de verkeerde inlichtingen en raadgevingen zijner dienaren moet geweten worden.

Eene derde constitutioneele grondstelling is: dat het volk deel heeft aan de regering en aan de wetgeving, door middel van vertegenwoordigers, die deszelfs belangen verdedigen en deszelfs regten en vrijheden handhaven, tegen alle inbreuken en aanmatigheden van de uitvoerende magt.

Eene vierde constitutioneele grondstelling is: dat het volk regt heeft, om deszelfs wenschen door middel van petitien of verzoekschriften, aan deszelfs vertegenwoordigers kenbaar te maken.

Wanneer de vier voorvermelde grondstellingen, eenvoudig, opregtelijk, ter goeder trouw en volledig werden in praktijk gebracht, zou er noodwendig tevreden-

heid, rust en orde uit voortvloeijen.

De koning van zulk eenen staat, zou bemind en geëerd worden door het volk: hij zou onder alle monarchen, als vorst, de gelukkigste zijn, door de overtuiging, dat het volk te vreden en gelukkig zij.

De ministers zouden alle hunne krachten inspannen, alle pogingen aanwenden, om den koning naauwkeurige inlichtingen en heilzamen raad te geven, tot welzijn des volks en tot het wezenlijke geluk van den vorst; zij zouden hunne bediening niet als eene rijk beloonde verheffing tot eer en waardigheid, maar als eene zware en gewichtige verplichting, met huivering op zich nemen, om in dezelve werkzaam te zijn, tot heil van vorst en volk; en zij zouden dus niet aarselen om hun ontslag, te vragen, als van hen het een of ander mogt gevorderd worden, wat zij als strijdig met hunnen pligt beschouwden.

De volksvertegenwoordigers, die gevoel van hunnen pligt hadden, zouden niet hun eigenbelang niet het belang hunner familien en vrienden, maar de belangen, regten en vrijheden van het volk, dat zij vertegenwoordigen, verdedigen en doen gelden; terwijl eindelijk het petitie-regt eene waarborg voor het volk is, dat hetzelve, ingevalle zijne vertegenwoordigers, deszelfs wenschen en belangen niet genoegzaam begrijpen, hen daarmede kenbaar maken en redres van grieven vragen kan.

Het is ontegenzegglijk, dat de groote spil waarop hier alles draait, de ministerieele verantwoordelijkheid is. Waar deze niet bestaat, zoo als tot dusverre in *Nederland*, daar bestaat absolutismus, in een vertegenwoordigend kleed; daar werkt de machine gebrekkig of verkeerd, en kan wel aanleiding tot botsingen en revolutien, naar nooit tot constitutioneele verbeteringen en constitutioneele voortgang opleveren. — Waar de ministerieele verantwoordelijkheid, slechts ten halve bestaat, of door allerlei kunstgrepen, en vooral door kuiperijen bij de verkiezing van volksvertegenwoordigers, ontboden kan worden, heeft bijna hetzelfde plaats; er vormen zich partijen, stelselmattige oppositien, die het slechts te doen is, om den val van dit of dat ministerie te bewerken, maar geenszins, om de regten en vrijheden des volks te handhaven en verbeteringen in te voeren.

Merkwaardig is in dit opzigt, wat onlangs het geacht Fransch blad *l'Univers* dienaangaande zeide:

» Jusqu' à présent les divers ministères qui, depuis 1830, ont tenu le gouvernail de l'état, avaient pu compter sur les votes dociles des fonctionnaires qui siègent sur les bancs de la chambre élective. On les regardait, non sans raison, comme un bagage qui, après le combat, roulait derrière le vainqueur, ou, comme cette population asservie qui, dans les pays où le servage existe encore, est couchée sur les contrats de vente avec la terre, le grain et le bétail (1) . . »

(1) Dat is: » Tot hiertoe hebben de verschillende ministè-

Ziedaar de wezenlijke kanker, die aan het hart van alle constitutioneele staten knaagt; en de volksvertegenwoordiging doet ontaarden in eens vertegenwoordiging van eigenbaat en familie belangen; ziedaar, wat het eigenlijke doel van het vertegenwoordigend of constitutioneele principe, geheel en al illusoir maakt.

Men heeft dit gevoeld, en, omdat kwaad te wezen hier en daar de bepaling gemaakt, dat een volksvertegenwoordiger ambtenaar geworden zijnde, daardoor zijn mandaat als vertegenwoordiger van het volk verliest, en er een ander, in zijne plaats, moest gekozen worden; maar de nieuwe ambtenaar bleef *herkiesbaar*. — Dit was slechts een halve maatregel, die, gelijk alle halve maatregelen slechts verkeerde uitwerkselen hebben, en vaak het tegenovergestelde te weeg brengen, van hetgeen men beoogde. Als de reden, om welke een ambtenaar geacht wordt zijn mandaat als volksvertegenwoordiger te verliezen, gegrond is, dan behoort zijne hoedanigheid van ambtenaar, hem onherkiesbaar te maken. Zijn mandaat wordt gerekend vervallen te zijn, omdat hij, als ambtenaar, afhankelijk van het ministerie wordt beschouwd; en zoo is het inderdaad; want de couranten en dagbladen zeggen wel: Z. M. heeft dezen of dien tot dezen of dien post benoemd; maar de koning kent slechts zeer weinigen van die benoemden; de voordragten worden door de ministers en andere hooge ambtenaren gedaan; het zijn dus deze, wier genegenheid men winnen, bij welke men zich verdienstelijk maken moet! Wat is hiertoe beter geschikt, dan dat men, als volksvertegenwoordiger, in den geest van het ministerie handele en stemme en dus de inzichten van het ministerie begunstige? Om dit voor te komen, heeft men dan de bepaling gemaakt, dat het verkrijgen van een ambt, het verlies der hoedanigheid van volksvertegenwoordiger, ten gevolge had; maar dan is het eene dwaasheid, eene ongerijmdheid, de herkiezing van zoo iemand vrij te laten, want daartoe worden weldra alle raderen in beweging gebracht... en zeer zelden, wordt een ander vertegenwoordiger verkozen. — Het geeft aanleiding tot kuiperijen, tot beloften, bedreigingen en allerlei ongeregelde heden; en zelfs schaamt men zich niet, er voor uit te komen, dat men, als volksvertegenwoordiger en in de kamer der vertegenwoordigers, tot de *ministerieele partij* behoort. Dit zou, naar ons inzien geen plaats kunnen hebben, als eene constitutie bepaalde, dat in geen geval, een ambtenaar, als volksvertegenwoordiger, zitting in de electieve kamer hebben kon; ten ware zoodanige ambtenaren *onafzelbaar* mogten wezen. Want het ligt in

rien, die sedert 1830 het roer van staat in handen hadden, op de buigzame stemmingen der ambtenaren, die op de banken der electieve kamer zitting hebben, kunnen rekenen. Men beschouwde hen, niet zonder reden als eene bagage, die naar den strijd, den overwinnaar narolde, of als die lijfeigene bevolking die in de landen, alwaar de slavernij nog bestaat, in de koop contracten met den grond, het koorn en het vee gesteld wordt.

den aard der zaak, dat het eigenbelang den volksvertegenwoordiger, die tusschen het belang des volks, het behoud van deszelfs regten en vrijheden, en de gunst van eenen minister, die hem zijnen post ontnemen, of eenen hooger en meer voordeeligen post verschaffen kan, kiezen moet, op eene zoo harde proef wordt gesteld, dat slechts weinigen dezelve onbezweken zouden kunnen doorstaan. Hier tegen moet het volk gewaarborgd zijn; en het kan in dit geval geenen anderen waarborg hebben, dan in de volstrekte onafhankelijkheid van deszelfs vertegenwoordigers; en afzetbare ambtenaren zijn niet onafhankelijk; dit zegt het gezond verstand, dit leert de ondervinding. Van daar, dat b. v. in *Frankrijk*, de val van het een of ander ministerie, altoos de afzetting van eenige prefecten en andere ambtenaren, die het gevallen ministerie toegedaan waren, ten gevolge had, om hunne plaatsen door gunstelingen of afhangelingen van het nieuw aangekomen ministerie te doen vervallen.

Het ligt almede in den aard der zaak dat het volk, zoodanige vrijheden en regten die aan hetaelve waren beloofd, of tot de natuurlijke regten van den mensch, behooren; doch die het gouvernement tracht te beperken of aan hetaelve te onthouden, hetzij uit hoofde van vermeend misbruik, hetzij uit heerschezucht, waartoe ieder menschelijk gezag van nature overhelt, die vrijheden en regten, in adressen en petitiën reclameert en dat dan deszelfs vertegenwoordigers verplicht zijn, om zoodanige regten en vrijheden van het gouvernement te vorderen en des noods, door het afstemmen van alle belastingswetten, te verwerven.

Uit dit een en ander blijkt, dat de vertegenwoordigende regeringsvorm voor verstandige en beschaafde volken bij uitstek geschikt is, wanneer dezelve behoorlijk en geregeld werkt; en dat de verwarringen, de misnoegdheid en de botsingen, die allerwege plaats hebben, niet moeten worden toegeschreven aan dien regeringsvorm zelve, niet aan eene al te ruime toepassing van dat stelsel, maar dat dezelve het gevolg zijn van beperkingen, bekrompene inzichten en eigenbelang: — en dat alzoo het *elders niet gelukkig slagen*, waarvan in de jongste koninklijke boodschap gesproken wordt (1), geenszins het gevolg is van de ontwikkeling der grondwettige vrijheden, maar van derzelve wederregtelijke beperking en onthouding.

CORRESPONDENTIE.

WEL EDELE HEER EN VRIEND!

Het is u zeker niet onbekend dat BRETSCHNEIDER, een voornaam aanbieder en aanbiddeling der heden-daagsche verdraagzaamheid en verlichting, voor eenigen tijd met zijnen *Freiherr von Sandau* voor den dag gekomen is. Misschien zult gij minder weten dat

(1) Zie ons vorig N.

die *Freiherr* aan zijnen naakten Pruisischen adel niet te veel schijnt gehad te hebben; althans is het mij wel der moeite waard, U dit te herinneren. Inderdaad de *Freiherr von Sandau* is, blijkens de boekverkoopers annonces, in de Nederlandsche Ridderschap opgenomen en *Baron von Sandau* geworden. Deze omstandigheid heeft mijn voornemen vernieuwd om U (en, als Gij wilt, Uwe Lezers) iets aangaande dien luhtigen Baron te melden.

De opmerking, dat het aan een Priesterhart onmogelijk schijnt, zelfs de lafste en onbeschofdste aanvallen tegen zijne H. Kerk te verdragen, zal ik, slechts losjes aangestipt, voorbijgaan ten einde terstond ter zake te komen. — Gemelde *Freiherr* heeft eenen *Freiherrn von Wiesau* uitgelokt; een boek, wat ons bijna bewegen kan om BRETSCHNEIDER voor zijnen zotten SANDAU te bedanken. De schrijver van hetzelfde is GEORG JOSEPH GÖTZ, Deken en Pastoor te Gnadenberg; het voert ten titel: *Der Freiherr von Wiesau oder die gemischte Ehe. Ein Seitenstück zu Bretschneiders Freiherrn von Sandau. Mit einem Rückblicke auf die jüngst erschienene Schrift: »Die gemischten Ehen, von Chr. Fr. von Ammon.« Regensburg, 1839. GEORG JOSEPH MANZ.* — Het laat zich gissen dat de Keulsche zaak, de gemengde huwelijken, de Pauselijke suprematie, de verdediging van *Beijeren* tegen BRETSCHNEIDER's snoode aantijgingen, het beweeglijke zoeken der Protestanten om de hedendaagsche revolutiën op de rekening onzer Kerk te brengen, enz., de hoofdstoffen van dit boek zijn; en alles wordt er even schoon en bondig behandeld. Vermits ik eene keuze moest maken, wil ik alleen het laatstgenoemde nemen, bijzonderlijk ook, wijl die objectie aan vlugtige lezers vrij zwaar moet toeschijnen, en onder de nadenkende de eene haar zeker beter dan de andere wederleggen zal. Zie hier hoe onze waardige Götz het, op de 176^e en volgende bladzijden, zijnen Baron van Wiesau laat doen.

» De heer BRETSCHNEIDER, zegt hij, zoekt het Pausdom, dat is, het Catholicismus als gevaarlijk voor de magt der Vorsten te doen voorkomen. Eene zulke verdenking is, sedert niet zeer lang, bij herhaling door de Protestanten op onze Kerk geworpen, en wel op grond dat de merkwaardigste revolutiën juist in Catholijke Staten uitgebroken zijn. Deze grond maakt echter ongetwijfeld een zonderling contrast met de stemming der gemoederen na de Julij-dagen van 1830. Alstoen beschuldigde men den Paus en zijne Geestelijkheid van verstandhouding met de Vorsten; men noemde de Catholijke Kerk eene vijandin van de vrijheid der volken, en men zeide onbewimpeld wat MIRABEAU omstreeks eene halve eeuw vroeger te kennen gegeven had, te weten dat men de volken ontcatholijken moest, ten einde ze voor de vrijheid, dat wil zeggen voor de revolutie, rijp te kunnen maken: ja het heeft zelfs gebleken dat de zoogenaamde oppositie- en vrijheidsbladen zich wederzijds het woord gegeven hebben om

het Protestantische principie op de puinen van het Catholijke principe te doen prijken, aangezien het eerste hunne oogmerken beter kon bevorderen. » Gij Catholijken! » riep toenmaals de bekende *Siebenpfeiffer* (*Westbote* N. 46. blz. 363). » zult gij nog langer de keten des bijgeloofs dulden, welke Rome u eerst kussen, laat en dan om den hals werpt? » Met welk een luiden toeroep, Mijne Heeren, is de Keulsche gebeurtenis niet door de bedwongene revolutionairen begroet geworden? Meent Gij dan dat zulke stemmen te dof waren om de Pruisische regering te waarschuwen van op hare hoede te zijn?

» Doch ik wil ter zake komen. — Inderdaad de daadzaak, dat de meeste der jongste revolutiën in Catholijke Staten voorgevallen zijn, staat vast; maar moet men zulks aan het Catholicismus wijten? Ik zeg: neen! Maar het is veeleer het Protestantismus waaraan dit te last valt. — Gij staat verbaasd, zoo 't schijnt; maar kom aan! Ik zal mijn gezegde regtvaardigen. — Vooreerst is het reeds in 't oog loopend dat revolutiën, in den geest van den tegenwoordigen tijd, nooit vóór de Reformatie plaats gevonden hebben; en de eerste welke onder den kreet van » vrijheid! » plaats hadden, hebben in het Protestantische Engeland en in het Protestantische Zweden hun geboorteland aangetroffen. — Hoe kwamen ze van daar op Catholijken bodem? Ik verklaar de zaak aldus: — Wat MIRABEAU eens van de revolutie gezegd heeft, namelijk dat zij de rondte door *Europa* maken zou! dat geldt van de Reformatie; zij immers begon de kerkelijke revolutie, en haar geschreeuw: » Licht! Vrijheid! » was ontegenzeggelijk niets anders dan eene Kerkelijke revolutie. Deze hare tooverwoorden hebben thans de rondte door *Europa* gemaakt en in vele gemoederen stille vrienden geworden: doch men vat die woorden niet meer van slechts ééne zijde en bloot voor het gebied der Kerk; maar men heeft ze op het burgerlijke leven, op het gebied des staats overgebragt, en zoo is de leus verdubbeld: Vrijheid in de Kerk — geen gezag! Vrijheid in den staat — geene koningen! Derhalve zult gij niet alleen bij alle revolutiën de stormen tegen het altaar met de stormen op den troon verbonden vinden, maar ook in de grondstellingen, die tegen het innerlijke wezen der zaak betrekking hebben, dezelfde gelijkheid. In de kerk roept men: Weg met de Pauselijke dwingelandij! In den staat: Weg met de tirannij der koningen! In de kerk: Geene Priesters — geen bevoorregte stand! Allen slechts Christenen! In den staat: Geen adel — geene bevoorregte klassen! Allen slechts burgers!

» Gij weet dat het eene grondstelling der Reformatie is, dat er geene Priesters zijn en dat alle Christenen onder elkander een en hetzelfde geestelijke Priesterschap daarstellen; zoo ook is het eene grondstelling der Revolutie, dat men in den staat geene onderdanen maar slechts burgers aanneemt, van welke de koning voor 'shands nog de eerste is. De overbrenging dezer grondstellingen is diensvolgens zichtbaar; ja zoo zigt-

baar dat zelfs Protestanten dezelve opgemerkt hebben. Ik veroorloof mij, U aan eene Ode van Klopstock te herinneren, in welke hij de Fransche revolutie bij hare uitbarsting begroette en te kennen geeft, dat zonder de Reformatie geene revolutie tot stand gekomen zou zijn. Het is waar dat hij, den loop dier revolutie ziende, reden had om over zijne getuigenis berouw te hebben; doch het gegevene was gegeven, en niet meer terug te trekken. Zijne woorden luiden aldus:

Had gij, mijn vaderland! het kroon-juk niet verbroken,
Zoo ware 't nu met dat der kroonen niet gedaan.
Maar gij, dit zij mijn troost, zijt aan de spits getreden,
Op deez' verheven baan (1)!

Als KLOPSTOCK met deze woorden ondubbeltzinnig te kennen geeft dat het verlangen naar de burgerlijke vrijheid uit de Reformatie ontsproten is, zoo is deze zijne meening (om slechts van één geval te gewagen) door het beruchte Wartburgfeest (1817) op eene in het oog loopende wijze bevestigd geworden. Op dit feest, op hetwelk, gelijk bekend is, de eeuwgedachtenis der Hervorming gehouden werd, werd de verovering gevierd, welke men eenen geloofsheld dank weet; maar de helft is eerst tot stand gebragt. De andere helft, de politieke vrijheid, moest ook nog veroverd worden; en men meende het aandanken van den Wittenbergschen Apostel eerst dan met den uitersten luister te zullen kunnen viëren, wanneer de dag, op welken hij ten eersten male de vaan ter verovering der godsdienstige vrijheid opstak, te gelijk als de dag beschouwd konde worden, op welken de grond ter verovering der politieke vrijheid gelegd geworden is. Dit beteekend zeer veel, mijne Heeren! Het toont aan, van waar het denkbeeld dier vrijheid, welke niet zonder revolutiën, niet zonder stroomen bloeds tot stand gebragt kon worden, gekomen is; alsmede, hoe innig het denkbeeld der politieke vrijheid, reeds in den aanvang de Reformatie, met dat der godsdienstige vrijheid verbonden was.

Ziedaar, mijn Vriend, hoe onze voortreffelijk Götz zijnen *Wiesau* laat redeneren over een punt, wat thans het leesgierige Protestantismus *Bretschneider's Sandau* als onwederleggelijk nababbelt. Mijn plan was, hier nog een ander staaltje bij te voegen, waaruit nog beter blijken kan hoedanig Götz zijne pen in de magt heeft, ten einde zijne stof steeds zoo te behandelen, dat, waar *BRETSCHNEIDER* zijne lezers in de zandwoestijnen (*Sand-Au*) van het dorre Eangelismus brengt, Götz de zijne in de bekoorlijkste weilanden (*Wies-Au*) eener gezonde redeneerkunde en op de verrukkelijke

(1) Wenn durch dich, mein vaterland! der beschornen despoten
Joch nicht zerbrach, so zerbrach das der gekrönten jetzt
nicht.

Könnst' ein Trost mich trösten, er wäre: dass du vor-
angingst

Auf der erhabenen Bahn!

Ode an LA ROCHEFOUCAULD.

bloemvelden van het vruchtbare Catholicismus wandelen laat. Maar zoo juist ontvang ik het Nummer 51 der *Stemmen*, en ik zie dat *SANDAU* reeds zoodanig geteekend is, dat ieder Catholijke, die zijnen pligt kent, al genoeg van hem weet. Hadde ik zulks vroeger geweten, zoo waren de oogenblikken aan dezen brief besteed, zeker tot iets anders bespaard gebleven; doch nu ik dit eens geschreven heb, zend ik het U toe, om er naar welgevallen mede te handelen. Ook blijf ik nog bij het even gedachte plan, indien Gij daaruit iets goeds voor Uwe Lezers verwacht; en dit zal mij blijken, wanneer Gij, iets uit deze letteren plaatsende, slechts een teekentje daarvan gelieft te geven. Veelligt zult Gij mijne moeite overbodig achten; doch alsdan bid ik U, dezelve als een bewijs te beschouwen dat ik, steeds belangstellend jegens de *Stemmen*, en hartelijk jegens derzelver Redactie, met de meeste genegenheid ben en blijf:

WEL EDELE HEER EN VRIEND!

Makkm den UWE, ootmoedigen dienaar,
23 December 1839. H. HOEPERMANS.

AANKONDIGINGEN.

Dans un Institut de la province de *Hollande*, on demande un premier secondant d'un âge mur et des mœurs irréprochables, qui soit à même d'enseigner par principes les langues Latine et Française. Les appointemens seront proportionnés aux talens. s'Adresser par lettres franches de port sous l'initiale Y au bureau des *Catholijke Stemmen*, à *Grave*.

* * * Une Demoiselle de la Religion Catholique, d'une bonne famille et d'une éducation soignée s'étant vouée depuis plusieurs années à l'instruction de la jeunesse enseignant par principes les langues Hollandaise, Française et Anglaise, y ayant fait un examen complet ainsi que dans les autres sciences qui concernent une bonne éducation, desire se placer vers le mois de Février prochain, comme gouvernante chez une famille respectable. s'Adresser par lettres affranchies sous l'initiale M. chez C. L. VAN LANGENHUYSEN, libraire au Singel, N.º 465, à *Amsterdam*.

* * * HET EEREMONUMENT VOOR DEN APOSTEL DER NEDERLANDEN, DEN H. *WILLIBRODUS*, zal den 15 Februarij aan de geëerde Inschrijvers worden toegezonden. Deze meerdere tijdsbesteding heeft alleen ten doel, om de waarde der teekening merkkelijk te verhoogen. Aangezien het gebleken is, dat een kleiner tijdruimte onvoldoende zou wezen, om iets te leveren, dat zoowel den Heilige als zijne Nederlandsche Vereerders, tot luister en blijvend genoegen zal verstrekken.

Breda, VAN GULICK EN HERMANS,
12 Januarij 1840. Boekhandelaars.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

DE AFLATEN.

(Ingezonden).

Onder alle herinnerings en eeuweesten welke in onze dagen zoo dikwijls herdacht en gevierd worden, is er geen van meer gewigt, dan het nu door de Catholijke Kerk in Nederland gevierde eeuwfeest van den H. WILLEBRORDUS, zijnde een feest, waarmede onze eeuwige gelukzaligheid in een zoo naauw verband staat.

Bij de betrachting van dat feest, worden onze gedachten als van zelve gevoerd tot dien verkondiger des Christendoms, die een der eersten was, welke het licht des geloofs in deze Heidensche streken ontstaken, en door zijnen Godsdienstijver geleid, geene gevaren noch moeite ontzag, om zijne roeping op eene waardige wijze te vervullen.

Onze harten worden met dankbaarheid vervuld bij de herdenking aan alle die zegeningen, welke sedert de kennis van die H. Leer, over ons zijn uitgestort.

Opgetogen blikken wij op het verledene, toen die Heilige, bezielde door eene goddelijke genade, het heilig Evangelie aan die volkeren verkondigde, welke in de diepste duisternis van ongelooft en afgoderij verzonken waren, hun met den eenigen God, en zijnen god-

delijken Zoon bekend maakte, en hen deelgenooten deed worden van de goddelijke genade, door JESUS CHRISTUS voor ons verworven.

Wij verliezen ons geheel in bewondering over de uitwerkselen, welke die verkondiging des Christendoms, ook in deze streken opleverde. Immers, ondanks alle afkeerigheid welke tegen de nieuwe leer oprees, ondanks alle hinderpalen, welke tegen de verbreiding van dezelve werden in den weg gelegd, bloeide het uitgestrooide zaad heerlijk, en zichtbaar werkte de goddelijke Voorzienigheid mede, om de pogingen welke tot ons heil door dien Apostel der Nederlanden werden aangewend, niet alleen gelukkig te doen slagen, maar zoodanig waren de gevolgen dier verkondiging, dat weldra de geheele bevolking, met hart en ziel het Christendom toegedaan werd, in plaats van voor afgodsbeelden, voor den eenigen God nederknielde en aan Hem met ootmoedige harten de verschuldigde aanbidding toebragt.

Geheel te regt vierde dan de Catholijke Kerk het elfde eeuwfeest van den verkondiger des Christendoms, in deze landen, den H. WILLEBRORDUS. Geheel te regt wilde zij al hare kinderen deelgenooten van dat feest doen zijn, en aan hen die genademiddelen verschaffen, welke zij alleen, door de aan haar

verleende goddelijke magt, kan uitdeelen; — en is dan ook op voorstel van Zijn Hoogw. den Vice Superior der Holl- Zending, door zijne Heiligheid den Paus GREGORIUS XVI, aan de geloovigen dezer landen een vollen aflaat bij wijze van Jubilé verleend, die verkregen is kunnen worden van 3 tot 17 November dezes jaars.

Onze Vaderen om hunne heldhaftigheid en burgerlijke deugden algemeen beroemd en geëerd, werden, toen de geest des Christendoms hen bezielde, voorbeelden van godvruchtigheid, en uitmuntende in het betrachten der Christelijke deugden, bewarende de verkondigde Evangelie leer in derzelver oorspronkelijke zuiverheid, de Pauselijke verordeningen werden steeds naauwkeurig opgevolgd, allen waren dankbaar voor het bestuur van het Hoofd der Kerk, berustende in de wijze beschikkingen tot aller heil gemaakt en erkentelijk voor die genademiddelen, welke aan hen ook in ruime mate werden toegediend.

Dan, daar verspreidde zich, omtrent acht eeuwen na de eerste verkondiging des Christendoms in deze oorden, de verleidende geest der Hervorming, en hoewel later dan in eenige der Duitse Staten drong dezelve, dan ook toch tot de Nederlandsche gewesten door, deed velen in den draaikolk van het wangelooft vallen, en afwijken van de voorvaderlijke leer.

Ik zou alle middelen van overreding, list, geweld en bedreigingen niet kunnen of willen vermelden, welke de zoogenaamde Hervormers gebruikten of door hunne volgelingen lieten gebruiken, om den geest der Hervorming uittebreiden, noch hunne lasterlijke beschuldigingen opsommen, welke zij bezigden, om haat en afkeer tegen de Kerk van Rome te verwekken, neen! maar alleen een enkel punt behandelen en wel dat der *Aflaten*.

Toen men een uittreksel uit den Herderlijken Brief van den Hoogw. Heer Vice Superior in de Dagbladen zag vermeld, hoorde men wederom denzelfden uitroep als ten tijde van de opkomst der Hervorming. Hoe kan de eene mensch den anderen aflaat verleen, en voegde men er bij welk een gruwel, welk eenedwaasheid, en dat in de XIX eeuw in dezen verlichtten tijd.

Vroeg men echter aan degenen welke zich hierover het sterkste uitlieten, weet gij wel wat eigenlijk een aflaat is, en wat de Catholijke Kerk daardoor verstaat, en opzigtelijk dit punt leert? dan bleek al zeer spoedig dat hieromtrent de grootste onkunde heerschte, en dat alleen vooringenomenheid tegen al wat van Rome komt, de drijfveer is welke hen in vroegeren tijd algemeen bezielde en tegenwoordig nog zeer dikwijls bezielt.

Het oogmerk van dit verloop is, om de leer der Catholijke Kerk aangaande het stuk der aflaten kortelijks uiteen te zetten, en aan te toonen dat het geen menschelijk vernuft of vinding is geweest, die deze leerstelling aan de Kerk heeft opgedrongen, zoo als zeer dikwijls wordt aangevoerd.

De Catholijke Kerk leert, dat er na de vergiffenis

der zonden, en kwijtschelding der eeuwige, somtijds eenige tijdelijke straffen overblijven, die men hier of hiernaamaals moet lijden, om aan de regtvaardigheid Gods te voldoen.

De noodzakelijkheid om daarvoor aan God te voldoen, verplichtte de Kerk in de oude tijden, om aan de boetvaardigen eenige kerkelijke straffen op te leggen, die men canonieke straffen noemde.

Op deze canonieke straffen, stelde de Kerk eenige regels vast, canonieke wetten genaamd. Naar gelang van de zwaarte der zonden werden deze wetten toegepast. Indien nu de Kerk deze straffen verminderde, het gedrag van den boetvaardige in aanmerking nemende, werd deze vermindering *Aflaat*: genoemd.

Deze canonieke straffen zijn echter om de laauwheid der Christenen; in onbruik geraakt en is het verleen van aflaat nu eene gunst der Kerk, waardoor zij aan den opregtboetvaardige, geheel of ten deele kwijtschelding der verdiende straffen, door de canonieke wetten voorgeschreven, verleent.

» Het concilie van *Trente* zegt omtrent dit punt, » sessie 25. Terwijl de magt, om aflaten te verleen, » door CHRISTUS aan de Kerk gegeven is, en dat zij » dusdanige magt van God ontvangen ook in de oude » tijden gebruikt heeft, zoo leert en beveelt deze al » herheiligste vergadering dat dit gebruik der aflaten » als aan het Christenvolk zonderling voordeelig, en » door de heilige concilien goedgekeurd in de Kerk » dient aangehouden te worden, doch wil zij, dat » die magt, niet dan met opzigt en matigheid volgens » het oude en wettig gebruik der Kerke in het werk » worde gesteld, opdat de Kerkelijke tucht door geene » al te groote toegewendheid worde ontzenuwd. —”

De magt der Kerk tot het verleen der aflaten, grond zich op deze woorden van CHRISTUS. MATTH. XVI vs. 19. » Ik zal u geven de sleutels van het rijk » der Hemelen, en al wat gij op de aarde zult binden » den zal gebonden zijn in den Hemel, en al wat gij » op de aarde zult ontbinden hebben, zal ook ont » bonden zijn in den Hemel.”

Gelijk CHRISTUS aan de Apostelen, en in hen aan hunne opvolgers de magt gaf om de zondaars door heilzame straffen te binden, zoo gaf Hij hen ook de magt om den boetvaardige daarvan te ontbinden hetzij geheel of gedeeltelijk; — hierin dus ligt de magt om aflaten te verleen, opgesloten. —

Het volgende strekt ten bewijze dat de Apostel PAULUS zich van deze hem verleende magt bediend heeft.

In *Corinthe* had een geloovige bloedschande begaan, en » oordeelde hij in den naam en door de magt van onzen Heere JESUS CHRISTUS, hem aan den Satan te moeten overgeven tot verdrukkinge des vleessches” 1 Cor. vs. 4 en 5. De schuldige betoonde eene groote droefheid over zijne begane misdaad, wekte daardoor het medelijden en de deelneming van de overige geloovigen op, welke den Apostel PAULUS verzochten, den schuldige om hunnentwille genadig te willen zijn,

en PAULUS gehoor gevende aan deze voorbede, en de droefheid van den misdadige ziende, ontsloeg hem van de straffe 2 Cor. v. 7.

Het concilie van Nicea in het jaar 325 gehouden, geeft ons ook een bewijs van de kwijtschelding der opgelegde straffen of van den aflaat zeggende » dat men » eenige toegevendheid zoude gebruiken omtrent de » dusdanigen die onder de vervolging van LICINIUS » eenige overtreding begaan hebbende, blijken van » opregte boete zouden betoonen."

Men leest ook uit de schriften der Kerkvaders, TERTULLIANUS en den H. CYPRIANUS, dat de bisschoppen, op het verzoek en bede van de martelaren, die ten tijde der vervolging in de gevangenissen waren opgesloten, aflaten verleenden aan de geloovigen, uit kracht van welke zij ontslagen wierden van het overige gedeelte der tijdelijke straffen, welke hun waren opgelegd.

Uit al dit aangevoerde blijkt ten duidelijkste, dat in het verleenen van aflaten door de Catholijke Kerk, niets is gelegen, dat met de letterlijke leer van CHRISTUS, de handelingen der Apostelen en het gevoelen der Kerkvaders in strijd is, en dat de Catholijke Kerk dezelfde magt die zij in hare grijze oudheid bezat en uitoefende, nog bezit, en in eeuwigheid bezitten en uitoefenen zal, want het gezegde van CHRISTUS tot PETRUS MATTH. XVI: vs. 18. » Gij zijt PETRUS en op deze steenrots zal ik mijne Kerk bouwen en de poorten der helle zullen dezelve niet overweldigen" is te stellig uitgedrukt, dan dat zulks eenigen twijfel zoude overlaten, dat, welke pogingen ook mogen worden aangewend om den zin en letter van het evangelie te verdraaijen en te veranderen, zulks eenigermate zoude kunnen gelukken, te meer daar Jesus tot zijne Apostelen zeide MATTH. XVIII: vs. 20. » Ziet ik ben met ulieden alle de dagen tot de voleindiging der wereld." Doch waarmede kan een aflaat worden verdiend? is de vraag welke men doet wanneer de leer der Kerk aangaande de aflaten is betoogd.

Daartoe wordt aan de geloovigen opgelegd, niet slechts eene opregte belijdenis hunner zonden, maar ook een wezenlijk berouw over de begane misdrijven, het nuttigen van het ligchaam van CHRISTUS door wiens verdiensten zij deze gunst verwachten, onder de zinnebeeldige gedaante van brood; — aanroeping der Heiligen om hunne gebeden met de onze te vereenigen, en bij den alvermogenenden God onze voorspraak te zijn; — ootmoedige smeekingen aan God om vergeving en genade; — het doen van werken van barmhartigheid, en indien de Kerk zulks tot het verdienen van een' aflaat noodig oordeelt, het vasten voor een bepaald getal dagen.

En zoude dan het gebed van velen, en inzonderheid de voorbede der Heiligen, den vader der barmhartigheden door de verdiensten van zijnen goddelijken zoon niet doen besluiten om aan zijne kinderen kwijtschelding van tijdelijke straffen te verleenen? Lezen

wij ook niet JONAS III. vs. 10. » Hij heeft hunne werken gezien, want zij zijn bekeerd van hunnen kwaaden weg; en God heeft zich ontfermd over het » kwaad dat hij gesproken had hen te doen, en hij » heeft dat niet gedaan."

Te wijldloopig zoude ik worden, indien ik nog verder de grondstellingen der Kerk, aangaande dit stuk, ontvouwde en nog wijldloopiger als ik de tegenwerpingen der Hervorming wilde wederleggen, zijnde zulks reeds zeer dikwijls geschiedt, maar ik meende door het allerbekendste te vermelden, de inspraak van mijn hart te moeten volgen, ten einde die mijner geloofsgenooten, welke niet geheel met dit gedeelte van onzen H. Godsdienst bekend zijn, eenigzins intelichten en hen optewekken, om zich stiptelijk aan die zuivere evangelische leerstellingen te houden, en hun bestand te doen zijn tegen de drogredenen en vermeende bijbelkennis welke zoo dikwijls worden aangewend, om iederen wankelende in een poel van aanhoudende twijfelingen te storten.

Mogt dit weinige daartoe het geringste hebben bijgedragen, zoo zal ik mijne aangewende pogingen honderdvoudig beloond achten.

Groningen December 1839.

DE HEDENDAAGSCHE CONSTITUTIONEELE STATEN.

(Tweede Artikel.)

Wanneer men met een oplettend oog de botsingen en revolutien, die sedert eene halve eeuw hebben plaats gehad, beschouwd, en derzelver oorzaken overweegt, zal men bespeuren, dat onweerstaanbare en onbedwingbare zucht naar vrijheid aan den eenen, en zucht, om de vrijheid te beperken, aan den anderen kant, het misnoegen des volks doen gisten en botsingen te weeg brengen. Als nu in die gevallen, de regering, die over de materiele magt beschikt, op dezelve rekenen kan, dan valt het haar aanvankelijk niet moeilijk, die botsingen te doen ophouden en het juk der onderdrukking op het volk te leggen: als, integendeel, de gewapende magt gedeeltelijk de zijde der regering houdt, en gedeeltelijk de partij des volks kiest, dan ontstaat er burger-oorlog; is de partij des volks, door de gewapende magt, of een gedeelte derzelve ondersteund, de sterkste, dan heeft er revolutie plaats; de regeringsvorm, ten minste de regering wordt veranderd, en de dynastie, die de verbittering des volks op zich geladen had, wordt dan meestal, voor altoos vervallen van de regering verklaard.

Om die beide uitersten: despotismus en anarchie voor te komen, heeft men constitutien en grondwetten gemaakt, die, aan den eenen kant de magt van het gouvernement bepalen en beperken en aan het volk door middel van vertegenwoordigers, deel aan de regering en wetgeving toekennen: en aan den anderen

kant de onschendbaarheid des konings waarborgen. Dat zoodanige constitutien en grondwetten, de daarbij bedoelde waarborgen, zoo min voor den vorst, als voor het volk opleveren, beweert men onder andere uit de Fransche Julij-revolutie en den Belgieschen opstand. Doch die beide revolutien bewijzen slechts: 1.º dat het schenden der grondwet door de regering, haar uit den rang van constitutioneel gouvernement, tot dien van despotiek gouvernement doet overgaan, en dezelfde gevolgen oplevert, welke ieder willekeurig despotiek gezag te duchten heeft; 2.º dat eene grondwet zonder waarborgen voor het volk, zoo als de grondwet voor het koninkrijk der *Nederlanden* was, slechts eenen quasie constitutioneelen staat vormt, die, wanneer de regering de belangen en begeerten des volks miskent en deszelfs gevoelens trotseert, almede dezelfde gevolgen oplevert, welke alle despotieke regeringen, vroeger of later te duchten hebben.

Die zwaarigheden moeten echter niet aan den constitutioneelen regeringsvorm, maar aan de onbedrevenheid, heerschzucht, eigenbaat, of kwade trouw, dergenen, die de teugels van het bewind in handen hebben, geweten worden. Waar nu deze niet verantwoordelijk zijn, of de verantwoordelijkheid, op de eene of andere wijze, weten te ontduiken, is de toestand van den constitutioneelen koning even gevaarlijk als, zoo niet nog gevaarlijker, dan die van den tiran: en daar in niet eene ons bekende constitutie of grondwet, de verantwoordelijkheid van ministers en andere hooge ambtenaren behoorlijk is ontwikkeld, ofschoon met ronde woorden erkend, meenen wij daaraan voornamelijk, het misnoegen der bevolkingen, de botsingen, oproeren en opstanden in de hedendaagsche constitutioneelen staten te mogen toeschrijven. Veel, zeer veel is er, vooral sedert eenigen tijd, over de ministerieele verantwoordelijkheid geschreven, maar wat heeft dezelve, ook in die landen, waar zij als waarborg door de constitutie met ronde woorden erkend wordt, uitgewerkt, waarlijk niet veel en dit is dan ook de reden, dat men onbeschaamd genoeg is, om de niet verantwoordelijkheid der ministers in eenen constitutioneelen staat openlijk te verdedigen.

Wat zien wij dikwerf gebeuren, als het een of ander ministerie, dezen of dien minister de belangen des volks uit het oog verloren, deszelfs wezenlijkste vrijheden en regten gekrenkt en deszelfs misnoegen opgewekt heeft? Als een dusdanig ministerie of minister de *meerderheid* der volksvertegenwoordigers voor zich heeft, wat niet zelden plaats hebben zal, zoo lang als ambtenaren, tot volksvertegenwoordigers, kunnen gekozen worden, dan blijft zulk een ministerie aan het bestuur, het gemor des volks vermeedert, het wordt oproerig, de rust wordt gestoord, en zelden anders hersteld, dan door het vergieten van burgerbloed... Maar als het ministerie de *meerderheid* der volksvertegenwoordigers tegen zich heeft, dan zien wij zulk een ministerie, of een of meer ministers, hunne

demissie nemen — voila tout! Ten ware die afstreding, als om het volk te tergen nog verzeld gaat van bijzondere gunstbewijzen van den kant des gouvernements. — Maar, wat is eene dusdanige verantwoordelijkheid? Immers niets! Neen, de aldus afstredende minister of ministers behooren, wegens hunne administratie, tot verantwoording te worden geroepen, voor het hoogste gerechtshof: daar behoorden de grieven, die, zoo wel door de organen der publieke opinie, als door de volksvertegenwoordigers, gedurende hun beheer zijn ingebragt, te worden onderzocht... en de minister, die bevonden mogt worden, de belangen des lands verwaarloosd, de regten en vrijheden des volks gekrenkt en het algemeen gevoelen versmaad te hebben, behoort niet met eer overloden, maar gestraft te worden. Ook de volksvertegenwoordigers behoorden niet straffeloos de belangen, vrijheden en regten des volks te kunnen verwaarloosen. Ook die verantwoordelijkheid, behoorde duidelijk in eene constitutie of grondwet te worden uitgedrukt. Bij regtstreeksche verkiezingen, zal men zeggen, zou zoo iemand niet herkozen worden, en op die wijze zou 's volks misnoegen blijken... maar is dit dan genoeg, wanneer hij zich, als volksvertegenwoordiger, ontrouw jegens het volk gedragen heeft; als hij, gedurende den tijd dien hij zitting in de electieve kamer had zijne stem tot het een of ander had gegeven, 't welk *onherstelbaar nadeel* aan de belangen van land of volk mogt hebben toegebragt, als hij daarin tegen de duidelijk uitgedrukte en met bündige redenen bekleedde openbare mening, die hij als volksvertegenwoordiger verplicht was te raadplegen en te eerbiedigen, had gehandeld; vooral, wanneer hij ambtenaar zijnde, kon gerekend worden, uit eigenbaat, zijn eigen belang boven het belang van land en volk te hebben gesteld? — Naar ons inzien zijn zoodanige volksvertegenwoordigers, nog schuldiger, dan de ministers die zich aan hetzelfde misdrijf hebben schuldig gemaakt.

De gebeurtenissen van onzen tijd hebben overtuigend doen zien, dat grondwetten, charters en constitutien, zelfs die, waarin de onontbeerlijke waarborg der ministerieele verantwoordelijkheid gevonden wordt, tot nog toe weinig of niets, ter ontwikkeling van ware vrijheid en maatschappelijk geluk hebben bijgedragen; daar de constitutioneelen gouvernementen, wel verre van aan eene geregelde en progressieve ontwikkeling van het constitutioneelen stelsel te arbeiden, hetzelfde trachten te beperken en illusoir te maken. — Bereken men de gevolgen van die handelwijze wel? Meent men de bevolkingen van *Europa* op die wijze tot absolute regeringsvormen terug te voeren? Meent men, dat volken, die eenmaal de voorproef van godsdienstige en burgerlijke vrijheid hebben gehad, die gehoopt hadden hunne godsdienstige en burgerlijke regten en vrijheden, door een grondwettig beheer te zien eerbiedigen en handhaven, als zij in die hoop worden teleurgesteld, zich in de armen van het absolutisme zullen

werpen? Men zou zich dan gewisselijk deerlijk bedriegen en slechts nieuwe revolutiën voorbereiden, die wellicht geheel Europa op nieuw het onderste boven keeren en den val aller troonen, na zich slepen zouden! — Dit zal vroeger of later het geval worden, als de gouvernementen, en vooral de constitutioneele gouvernementen, op den weg, dien zij thans bewandelen, blijven voortgaan.

Dit te verhoeden, zoo het niet reeds te laat is, is de taak en de pligt der constitutioneele gouvernementen. Wij zeggen: als het niet reeds te laat is; — want wij beschouwen de zaak niet bloot uit een politiek, maar ook uit een godsdienstig, uit een Catholiek oogpunt. De Kerk moet hare goddelijke taak voortzetten, en het bevel van haren goddelijken Stichter, door alle eeuwen heen, volbrengen: *Zij moet ALLE VOLKEN onderwijzen en hen leeren onderhouden, alsoe wat de Heer haar bevelen heeft.* Meenen nu de gouvernementen, dat zij dien goddelijken last krachteloos maken en deszelfs uitvoering heletten zullen, door zich een suprematie-regt en een onderwijs monopolie aan te matigen? Inderdaad, dit schijnt zoo; maar zij zullen er de slagtoffers van worden, misschien vroeger dan zij denken! Alleen de vrije goddelijke Catholijke Kerk is in staat om het gezag der vorsten te handhaven: alleen zij heeft door haar goddelijk gezag, de magt, om de volken gehoorzaamheid aan de vorsten te leeren, en die gehoorzaamheid te bevelen: en men wil die Kerk van hare vrijheid berooven; men wil hare vrije gemeenschap met haar hoofd, belemmeren of verbieden; men wil hare verordeningen en die van haren Opperherder beoordeelen, goed of afkeuren, en beweert, dat zij zonder het placet des gouvernement, geene verbindende kracht hebben; men wil hare werking, hare inrigtingen, zelfs het verkrijgen van de noodige middelen om in haar eigen onderhoud te voorzien afhankelijk maken van de autorisatie der tijdelijke gouvernementen; met één woord, men wil haar geheel afhankelijk maken van de willekeur der aardsche magten, en handelt alzoo tegen de oogmerken en de bevelen Gods! Men wil, dat niet de Kerk, maar het gouvernement en zij, die het gouvernement daartoe magtigt, de volken zullen onderwijzen en meent daardoor de volken te zullen verlichten en onderworpen aan de gouvernementen te zullen maken: en wat is er het gevolg van? Dat de regtbanken en zelfmoorden getuigen: dat de revolutiën spreken.

Als Catholijken kunnen wij derhalve de inbreuken op de goddelijke vrijheid en regten der Kerk niet anders beschouwen, dan als verzet tegen God: en het volharden bij zulk een ongoddelijk stelsel, niet anders toeschrijven, dan aan verstands-verblindings, die den val der gouvernementen bespoedigen zal; omdat de oogmerken Gods, ondanks alle magten der aarde, zullen bereikt worden. Onze taal is niet die van den haat, maar die der liefde: wij wenschen niets vuriger dan het geluk van alle regeringen en volken, niets ru-

riger; dan orde; rust en tevredenheid, en daarom reclameeren wij onophoudelijk de vrijheid van godsdienst en onderwijs, omdat deze goddelijke regten der Kerk zijn; wier krenking de Almagtige op zijnen tijd wreken zal.

HERZIENING DER GRONDWET.

De leden der tweede kamer schijnen het standpunt, waarop de omstandigheden hen geplaatst hebben, te begrijpen. In de zitting van dinsdag 14 Januarij hebben de heeren LUZAC, SCHINMELPENNINGK, CORVER HOOFT, VAN DAM VAN ISSELT en van RAPPARD, een voorstel tot wijziging der grondwet ingeleverd, hetwelk in comité-generaal voorgedragen en ontwikkeld is geworden en van den volgende inhoud was:

» Edel mogende Heeren! Naardien de regering begrepen heeft, geene andere wijzigingen der grondwet te moeten voordragen, dan die door de verandering van zaken volstrekt noodzakelijk geworden waren, maar daarna van 's konings geneigtheid wordt gewaagd, om al datgene wat ter bevordering van het geluk der natie mogt voorkomen in dit opzigt noodzakelijk te zijn, altijd tot een nader onderwerp zijner zorg en overweging te maken, zoo blijkt hieruit, dat de regering het initiatief niet verder wil nemen, dan door het voordragen der vijf wets-ontwerpen; en dat zij als het ware aan de kamer overlaat, om harer zijds de verdere voordragten te doen."

Vervolgens werd voorgedragen, wat de gemelde heeren tot eenen geregelden gang der zaak noodig kenden. Daarna zeiden zij:

» De opgenoemde leden beamen volkomen, dat de door hen voorgeslagen weg niet volkomen met den gebruikelijken loop, welken men aan de gewone wets-ontwerpen of voordragten geeft, overeenstemt; maar zij hebben begrepen, in de allerbijzonderste omstandigheden, waarin de kamer zich, en door de bedoelde vijf ontwerpen, en door den brief des konings, geplaatst ziet, eenen met die omstandigheden overeenkomenden weg te moeten bewandelen; zulks zal den geregelden loop der werkzaamheden bevorderen, en in de toepassing geene met eenige wet, of zelfs met het reglement van orde strijdige handelingen ten gevolge hebben."

Het is inderdaad te bejammeren, dat de regering eene zoo schoone gelegenheid, om zich van het vertrouwen, de achting en liefde der natie te verzekeren, onbenut heeft laten voorbijgaan, niet alleen, maar ook, door hare zonderlinge houding tegen over den algemeenen wensch van het onafhankelijke gedeelte der natie, en de voordragt der bekende vijf wets-ontwerpen, eenen toestand heeft doen geboren worden, die allerbijzonderst is. Zullen nu de leden der tweede kamer, den geest en het verlangen der natie raadplegen en zoodanige veranderingen in de gewesene grondwet trachten te brengen, welke de godsdienstige en burgerlijke regten en vrijheden des volks in zekerheid stellen? — Zal in dat geval, die eerste kamer, welke eenmaal de stem der natie in honderden van petition, zoo duidelijk geuit, smoorde, toen de tweede kamer besloten had, haar tot de regering te doen doordringen, hare goedkeuring niet weigeren...? Zal de regering, die, blijkbaar bij het oude wil blijven; den arbeid der tweede kamer bekrachtigen, als deze met hare inzichten strijdt? Wij weten het niet;

maar zeker is het, dat de krisis, dien wij beleven, groot is, en dat de gevolgen, wanneer, hetzij de kamers, hetzij de regering, het verlangen der natie met de oude volharding weêrstreven, onberekenbaar zijn.... De bepalingen, door de voornoemde heeren voorgesteld waren 14 in getal, en van den volgenden inhoud:

» Art. 1. Er zal eene commissie benoemd worden van tien leden, twee uit en door iedere afdeeling, aan welke de taak zal zijn opgedragen eene lijst te maken der hoofdpunten en kwestien, welke bij de herziening der grondwet behooren in aanmerking te komen, alvorens men tot de revisie der artikelen zal overgaan.

» Art. 2. De commissie zal de lijst, bevattende de bedoelde punten en kwestien, drie dagen na hare benoeming, aan den voorzitter der kamer inleveren, die, dezelve in comité geneeraal aan de vergadering mededeelende, door deze zal laten beslissen, of dezelve al dan niet, ter nader examen, aan de afdeelingen zal verzonden worden.

» Art. 3. De vergadering, dit niet verlangende, zal onmiddellijk den dag bepalen, op welken zij de beraadslagingen over de voorgestelde vragen zal willen openstellen.

Art. 4. De vergadering het renvooi naar de afdeelingen bevolen hebbende, zal in dezelve over de wijze en de bewoordingen, waarin de vragen zullen moeten gesteld worden, of over de toevoeging van nog andere vragen, op de gewone wijze worden gedelibereerd.

» Art. 5. De aanmerkingen der afdeelingen zullen dan onmiddellijk in handen der commissie worden gesteld en door deze overwogen.

» Art. 6. Zij doet binnen een tijdsverloop van drie dagen een nader rapport aan de vergadering, en bijaldien daarna blijken mogt, dat eenig lid bij zijne gemaakte bedenking persisteerde zal de vergadering dadelijk beslissen, hoe de vraag definitief zal gesteld blijven. — Zij bepaalt tevens, wanneer de beraadslagingen op de kwestien zelve eenen aanvang zullen nemen, en of dezelve in het openbaar zullen gehouden worden.

» Art. 7. Onmiddellijk nadat bij hoofdelijke stemming van het gevoelen der meerderheid zal zijn gebleken, zal de kamer op de wijze in art. 1 vermeld, overgaan tot het benoemen eener tweede commissie van vijf leden, aan welke het artikels-gewijze nazien der grondwet, met inachtneming der denkbeelden door de kamer op de hoofdkwestien geuit (1), zal worden voorgedragen.

» Art. 8. Deze commissie zal alle de bedenkingen, welke haar door de leden der kamer, zoo mondeling als schriftelijk, gedurende veertien dagen na hare instelling, worden ingezonden of medegedeeld, overwegen, en binnen veertien dagen daarna haar rapport aan de kamer uitbrengen; dit doen de vergezeld gaan van even zoo vele wetsontwerpen als er hoofdstukken of afdeelingen van dezelve in de grondwet voorkomen, waarin veranderingen zullen worden voorgesteld.

» Art. 9. Dit rapport met de wetsontwerpen bij de kamer zijnde ingekomen, zal naar de afdeelingen worden verzonden, om aldaar door de leden te worden onderzocht.

» Art. 10. De bedenkingen der afdeelingen zullen onmiddellijk weder aan de commissie worden verzonden, die gehouden zal zijn, dezelve in overweging te nemen, en omtrent dezelve binnen tien dagen aan de kamer rapport uit te brengen.

» Art. 11. Deze bepaalt hierop den dag der beraadslagingen en stemming, welke over ieder ontwerp van wet zullen plaats hebben, met dien verstande echter, dat na het sluiten der discussie, over ieder artikel afzonderlijk zal gestemd worden.

» Art. 12. Ook bij deze discussiën zullen veranderingen en verbeteringen in de artikelen kunnen worden voorgesteld en aangenomen.

» Art. 13. In geval eenig artikel niet mogt goedgekeurd worden, zal het wets-ontwerp, waarin het voorgesteld is, ten fine eener nadere redactie van het afgekeurde artikel, aan de commissie verzonden worden, en deze gehouden zijn, deswege binnen drie dagen aan de vergadering te rapporteren, welke dan tevens den dag der discussiën zal bepalen.

» Art. 14. De aangenomen wetsontwerpen worden op de gebruikelijke wijze aan de eerste kamer verzonden.»

(1) De denkbeelden der natie, door de onafhankelijke pers, gedurende vijf-en-twintig jaren geuit en de treurige ondervinding, behooren hier ook wel in aanmerking te komen. RED.

Dit voorstel heeft bij de afdeelingen, over het algemeen, zoo weinig bijval gevonden, dat de vijf heeren, naar men zegt, van hun voorstel hebben afgezien. Men oordeelde, namelijk, dat men, door het voorstel aan te nemen, te veel van den gewonen weg afwijken en de regering buiten de mogelijkheid stellen zou, om zelve betere ontwerpen voor te dragen. — Men zou dus de vijf ontwerpen in de afdeelingen onderzoeken; de kamer zou de regering verzoeken, dezelve in nadere overweging te nemen, dat is, verwerpen, met aanwijzing van eenige punten, welke bij de herziening der grondwet worden verlangd, en tevens met verzoek eener spoedige inzending van andere ontwerpen.... En zoo de regering dan weigerde, daaraan te voldoen, zou de kamerzelve het initiatief nemen....

Moge de regering deze nieuwe gelegenheid, die haar wordt aangeboden, om eindelijk gehoor aan den wensch der natie te geven, tot heil des vaderlands bezigen!

VERVOLGING TEGEN DE CATHOLIKEN IN

R U S S L A N D.

De Eerw. ANTONIUS LUKOWICZ, Kanunnik van *Wieliz*, heeft, betrekkelijk de vervolgingen, die in *Rusland* tegen de Catholiken plaats hebben, het volgende bericht naar *Rome* gezonden:

» Men meldt ons den ondergang van de Russische Kerk: gij kent ongetwijfeld de ukase van den czaar van 5 Julij, waarbij NICOLAAS de bevestiging van de beslissing der synode, door JOSEPH SIEMASZKO en andere judassen, gelijk hij, opgesteld en die men met geweld door meer dan 1300 Priesters heeft doen onderteekenen, openbaar maakt; maar gij kent alle de bijzonderheden nog niet van de geweldenarijen en vervolgingen, welke de inwoners onzer provincien ondergaan hebben, sedert den tijd, waarop men begonnen heeft hen tot het schisma te verkeerren. De eerste pogingen van dat snoode systema schenen aanvankelijk onbeduidend en onzeker; men bedacht namelijk, om in de kerken, naar het voorbeeld der Russische Molebjnen voor den czaar en zijne familie te bidden; vervolgens poogde men het gebruik in te voeren van op de Russische wijze de klokken te luiden. De weêrstand der Priesters, der burgers en des volks van de vereenigde belijdenis, haalde hen de vinnigste vervolgingen op den hals. In 1833 zond men den gouverneur SCHROEDER, een protestant, die gehuwd is met eene Moscovitische, POLTORATZKA genaamd, den *Sovietnik* HORODETZKI, den *Archirej* van *Polock* SMARAGDO en den *prolopope* PAUL DE WIELIZ. Om een nieuw en gewigtiger systema van Godsdienstverandering te beginnen. In 1833 en 34, werd *Wit-Rusland*, door hongersnood bezocht. De schismatieke popen (priesters) gebruik makende van den kommer der boeren, haalden eenigen tot het schisma over door het loknas van eene halve mate koren in de maand. Eene aldus afgetroggelde onderteekening, onder den vorm

van drie kruisjes en in tegenwoordigheid van den *Diak* verbond slechts den *scopularis*, zonder den pope te verplichten, tot het nakomen der beloften en als de boer zich ook ontslagen waande van zijne verbindtenis, wyl de pope, de zijne geschonden had, maakte men zich aanstonds van den ongelukkige meester, men ketende hem en sloot hem met de misdadigers op; vervolgens *bastonneerde* men hem zoo lang, tot dat hij zijne eerste apostatie bekrachtigde. In de bekendtenis door de foltering en dier behandeling ontruikt, verklaarden zij, dat de verachting, welke hunne apostatie aan hunne geloofsbroeders had ingeboezemd, hen verplicht hadden om tot hunne eerste geloofsbegrippen terug te keeren, te meer, daar zij de achting en bescherming hunner geloofsgenooten verloren hebbende, geenerlei ondersteuning gevonden hadden bij de popen die te hunnen opzichte, geene hunner beloften gehouden hadden. Welnu, gij zoudt niet kunnen gelooven, dat huishoudelijke weldadigheid, onder de staatsmisdaden gerekend werd! Eene rijke burgervrouw van *Wieliz*, *WOROPJUKA* genaamd, door hare liefdadigheid bekend, werd voor de regtbank geroepen, omdat zij hare aalmoesen aan de apostaten geweigerd had. Om zich te regtvaardigen, haalde zij deze woorden van het Evangelie aan: *Mijne regterhand weet niet, wat mijne linkerhand geeft*, doch die verdediging, deed haar de vervolgingen niet ontgaan en zou niet veel hebben uitgewerkt, zoo zij niet in staat ware geweest, om de ambtenaren die gezonden waren, om haar te ondervragen, de handen te vullen.

» Op de goederen der kroon, proclameerden de ambtenaren de vrijheid voor alle boeren, die tot de schismatieke religie zouden overgaan; doch veertien of tien dagen na die snoode bekendmaking, dwong men al de ongelukkigen, die zich door de hoop eener emancipatie hadden laten misleiden tot mijn-arbeid en bij den geringsten weerstand van hunne zijde, leverde men hen aan de afschuwelijkste foltering en over. De sovjetnik en de propope, van een detachement gendarmes verzeld, doorkruisten de dorpen en deden geheele gemeenten *bastonneeren* en pijnigen. Om u een denkbeeld te geven van de woede waarmede de popen die omkeeringen bewerken, zal het genoeg zijn, u te zeggen, dat wij den propope *PAUL*, eigenhandig met knoutslagen, eerbiedwaardige grijsaards executeerende in een dorp, dat aan de Paters Missionarissen toebehoort, hebben gezien. De gerechtigheid Gods, trof echter dat monster; want den volgende dag stierf hij, door beroerte getroffen, nabij *Porzec*, toen hij van *Polock* terugkeerde.

» Op de private goederen, maakte men zich met geweld van de Grieksch-Catholijke cerkies meester. Mevrouw *BASZCZEWSKA*, eigenaresse in het district van *Horodlo* wonende, weigerde den sleutel harer kerk af te geven, die op kosten harer ouders gebouwd was. Aanstonds voerde men haar naar den kerker en deed haar een crimineel proces aan, wegens ongehoorzaam-

heid aan het keizerlijk gouvernement!

» Het is op die wijze en met behulp van vechterijen, gruwelijke vervolgingen en moorderijen, dat, alleen in de starostie van *Jezierzycze*, meer dan 11,000 zielen gewelddadiglijk tot het schisma werden overgebracht. Om de wreedheden van *SCHROEDER* te beloonen en het schismatiseren van 33,000 vereenigden te betalen, deed tsaar *NICOLAAS* hem een jaarlijks inkomen van 1,200 roebels in geld verzekeren, hetwelk later veranderd werd in eene som van 33,000 roebels in papier af in eens, dat is een roebel in papier, voor iedere ziel! Kent gij eenen anderen ellendeling, die zijne conscientie met zoo veel misdrijven durfde bezwaren. . . . ? Hoe veel bloed en tranen heeft dat keizerlijk geschenk gekost!

» Eenigen tijd daarna viel die ellendige in ongenade om knevelarij en diefstal van allerlei aard. Genootzaakt om *Witebsk* te verlaten, vertrok hij des nachts en te voet, uit vrees, van door de inwoners te worden herkend. Zijne vrees, was niet ongegrond; zijne koets, waarin zich zijne vrouw en kinderen bevonden werd door het volk, dat op de brug van *Dzwina* te hoop geloopt was, aangerand. *SCHROEDER* in het rijtuig niet vindende, spoog het volk (1) op zijne familie en liet haar vervolgens onder het uiten van verwenschingen vertrekken.

» Ik moet u nog eenige incidenten verhalen, die u den staat van zaken beter zullen doen kennen, dan alle redeneringen.

Op zekeren dag, dat de gevangenis van *Witebsk* zoo vol waren, dat er voor de nieuw aangekomenen geen plaats meer was, was de gouverneur, die geen brood genoeg voor zoo veel ongelukkigen had, genoodzaakt, hen te doen loslaten. Die ongelukkigen verklaarden, dat zij in den kerker wilden blijven; er werd rapport aan den gouverneur gemaakt, die de oudste gevangenen bij zich deed komen, welke hem met tranen in de oogen smeekten, dat men hun in de gevangenis houden mogt, opdat zij niet met den naam van apostaat voor hunne vrouwen en kinderen zouden behoeven te verschijnen, den dood of eene altoos durende gevangenis verkiezende, boven de schande van den spot hunner eigene families te worden. *SCHROEDER* trachtte hunne conscientie gerust te stellen, naar zij antwoordden hem: » Weet uwe hoogheid dan niet, dat de duivel onze zielen zal nemen zoo als hij met die van vader *WASILUS* en van moeder *DZIMID* gedaan heeft; hetzelfde lot wacht allen, die de hand aan deze heiligschennis hebben gehad. » Nu, die *WASILUS* en *DZIMID* waren beiden zeer onlangs overleden, nadat zij hun dorp tot het schisma hadden overgebracht.

» Omstrecks denzelfden tijd lieten de vrouwen en moeders der gevangenen den archirej van *Polock*, *SMARAGDO*, smeken, dat hij ten hunnen voordeele

(1) Het spuwen in iemands aangezicht is bij de Russen een gewoon blijk van de hoogste verachting.

mogt willen tusschen treden. De archirej verzekerde haar, dat alle vervolging zou ophouden, zoodra als die halsstarrigen tot het schisma overgingen. — Goed, antwoordden die ongelukkigen; maar hoe kunnen wij weten, dat uwe religie de beste is? De vaders Jesuiten hebben ons geleerd, dat de ware propheten door de magt der mirakelen van de valsche verschilden. Zoo gij ons overtuigen wilt verander dan dezen olm in eenen lindenboom, en zij wezen op eenen olm, die voor de vensters der archirej stond; dan zullen wij allen, wij en onze mannen tot u overkomen. De pope deed, tot antwoord op dat voorstel de politie komen en die vrouwen met stokslagen verdrijven. Thans roepen allen satans tusschenkomst in de schismatieke-religie uit.

» Ik moet hier bijvoegen, ter nagedachtenis van den onwankelbaren verdediger der vereenigde Kerk, den metropoliet BULHAK, dat die eerbiedwaardige man, ondanks zijne gevorderde jaren geen deel aan eenigerlei cabaal, of intrigue der verraders genomen heeft. Noch de gunst, noch de bedreigingen van den czaar, hebben hem eenigerlei toestemming kunnen ontrukken. Hij heeft zich nog nooit in het openbaar vertoond met het ST. ANDRIES kruis, ter waarde van 17,000 roebels, dat hem door den czaar gezonden is.

» De czaar verbeeldt zich, dat een enkel woord van hem, voldoende zijn zal, om de conscientie der menschen naar zijne grilligheid te plooiën. De kerken, welke de popen, door de beulen binnengeleid, door hunne tegenwoordigheid hebben ontheiligt, blijven open en ledig. Het volk, dat welk de tiendmannen hebben, om alle zon- en feestdagen er heen te voeren, sluit zich in de huizen op en verdoofd door deszelfs jammerklagen en gebeden, het geluid van het heiligschennig klokkenspel; want voor hetzelfde is het de doodklok voor het geloof zijner vaderen. Zoo gij een biddend dorp zien wilt, ga dan de kerk in den nacht beschouwen; gij zult haar gesloten vinden, maar rondom dezelve, zult gij geheele familien vinden, met het aangezicht ter aarde liggende (1) en ieder morgenrood begroet de tranen die zij, als eenen morgen-dauw, op den grond hebben gestort."

LIEFDADIGHEID.

Onder de edelmoedige trekken van liefdadigheid onzer Catholijke landgenooten, heeft de volgende ons bijzonder getroffen, en verdient openbare vermelding:

(1) Hetzelfde had in Frankrijk plaats toen er het ongehoof in de eerste revolutie de kerken gesloten en den Godsdienst verboden had; toen het de getrouwe Priesters vervolgd en verraders verhef. . . . en die stille gebeden zijn verhoord: de Godsdienst is zegepralend in Frankrijk teruggekeerd; ook Rusland zal eenmaal getuige van deszelfs zegepraal wezen!

RED.

In de laatste dagen van November ontviagen wij eenen brief uit Groningen van dezen inhoud:

* WEL EDEL HEER!

» Een persoon, die redelijk gegoed is en wel iets geven kan en wil, maar met de nooden, die in den Godsdienstriend en Catholijke Stemmen, welke beide hij met graagte leest, dikwerf vermeld worden, niet genoegzaam bekend is, verklaarde, dat hij bereid was, tot die heilsame einden alle zes maanden, beginnende met Julij 1800 en negen en dertig, twintig gulden, of veertig gulden Holl. Cour. jaarlijks, alle jaren ter uwer beschikking te willen stellen, om waar de meeste behoeften zijn en naar uw oordeel dezelve te willen verdeelen. Ik heb onder de grootste geheimhouding de uitvoering hiervan voor dien persoon op mij genomen.

» Gij kunt alle zes maanden, te beginnen met ultimo December aanstaande en zoo van half jaar tot half jaar, zoo lang als die persoon leeft een wisseltje van twintig gulden op mij trekken. Zoo hij mogt komen te overlijden zal het u bekend gemaakt worden enz."

Hierop schreven wij in het laatst van December aan onzen geëerden Groninger-Correspondent, dat de kosten, die telkens op het incasseeren zouden vallen, konden vermeden worden, in gevalle ons voor de vermelde half jarige Bijdragen telkens een wisseltje op Amsterdam werd overgemaakt Waarop wij den 12 Januarij II. een dusdanig wisseltje hebben ontvangen, met eenen brief, waarin de geachte zender ons meldt, dat hij daarmede alle half jaren zal voortgaan, zoo lang als de milde gever, door Gods goedheid leren zal. » UEWd. gelieve, wordt daarin ten slotte gezegd dat sommetje naar uw oordeel tot de meest » dringende noodzakelijkheid te gebruiken enz."

Het vereerend vertrouwen, dat welk de edelmoedige gever in ons stelt, zou voor ons zijne moeilijke zijde hebben, en welligt najver verwekken als wij de wijze der door ons gedane verdeling telkens openlijk bekend maakten; weshalve wij die op zoodanige wijze zullen vermelden, die aan onzen geachten Correspondent door ons zal bekend gemaakt worden, benevens de redenen, die ons tot zoodanige verdeling hebben bewogen. Moge de zegen des hemels de milddadigheid van dien edelmoedigen gever verzellen en de Vader aller barmhartigheden hem in tijd en eeuwigheid rijkelijk loonen!

BELANGRIJK BERIGT.

Vernemende, dat zeker persoon rondgaat, om voor de Oud-Beijerlandische gemeente aalmoezen in te zamenlen, verklaar ik niemand hiertoe last te hebben gegeven, en tevens slechts vrijwillige uit eigen beweging gegevene aalmoezen te verlangen.

Oud-Beijerland, J. A. HOEFNAGELS,
den 17 Januarij 1840. Pastoor van Oud-Beijerland.

Wij zien ons weder genoodzaakt, door plaatsgebrek, de vermelding der ontvangene bijdragen weder uit te stellen.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

*Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij:
Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn
gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun
woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U:
dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En
ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk
wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld
wete, dat Gij mij gezonden hebt.*

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene anders dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

PROEVE VAN REDENEERKUNDE.

In N.º 3 van het Tijdschrift de *Vrijmoedige*, leest men een ingezonden stuk, dat, zoo het voor de uitgave van zeker handboek ware bekend geweest, nitmuntende voorbeelden voor de zoogenaamde Sophistiek zou opgeleverd hebben. Schoon het te dien opzichte te laat komt, wenschten wij toch om meer dan eene reden, hetzelve der vergetelheid te ontrukken, vooral toch, daar het als een blijvend gedenkstuk kan beschouwd worden, welke hemelschreeuwend vorderingen de redeneerkunde onder onze prakkende meesters-kaste in deze eeuw gemaakt heeft.

De Zeer Eerw. Heer HAABRAADS, Pastoor te *Veere*, had bij gelegenheid, dat de beruchte SPAAN gezegd had, dat hij tot zijn laatste uitzet naar *Veere* moest, waarheen men gewoonlijk tot straf gezonden werd, de inwoners van *Veere*, tegen deze hatelijke beschuldiging verdedigd. Bij deze gelegenheid, sprak de Eerw. Heer Pastoor tevens ongunstig over eenige Priesters aan het hospitaal en garnisoen verbonden, en verklaart verder » dat, wat het klein getal R. C. inwoners van *Veere* betreft, wel verre van den schandnaam van misdadigers en boeven te verdienen, bestond uit brave burgers, goede huisvaders, teedere moeders,

trouwe echtgenooten, ordelijke kinderen en warme vrienden — die — Catholijk en niet Catholijk, burger en militair, zich beijerden, om den heer HAABRAADS het leven aangenaam te maken, enz.”

Ziet hier nu Lezers! vijf gevolgtrekkingen, over welker juistheid gij u voorzeker met mij zult verwonderen; ik zal de vrijheid nemen, dezelve van eenige aanmerkingen te doen verzeld gaan. —

1) » *Dat het onderwijs van een' Protestansch onderwijzer niet geschikt is, om brave burgers, enz., te vormen.*”

Volgens den Schrijver, is de goede geest van *Veere's* burgerij aan den Protestantschen onderwijzer, zoo wel als aan den Protestantschen leeraar dank te weten. Aangenomen, dat dit waarheid zij, vragen wij, of die iets tegen onze klagten over het onderwijs bewijst? De onderwijzer van *Veere* is ons onbekend; hij moge geschikt zijn of niet; dit doet ten opzichte van het algemeen niets af. Van een tot allen te besluiten is de eerste regel der Sophisten.

2) » *Dat het aanwezen van een' eigen Pastoor niet noodzakelijk is, om tot brave burgers enz., op te leiden.*”

Een meester, die het bezoek van een' schoolopziener noodig heeft om zijne kinderen tot brave burgers

op te leiden, zal door deszelfs vlugtige visite van tien of twaalf minuten minder, tot ijver worden aanzet, dan door den Pastoor, die hem dagelijks kangadeslaan. Overigens heeft deze gevolgtrekking evenmin eenige betrekking op mijn werkje, waar nergens over deze noodzakelijkheid gesproken is, als de volgende, die enkel sehijnen gemaakt te zijn, om ten einde van de zaak aftekomen, bijzaken ter hulpe te roepen. *Ars artium Sophistarum!*

3) *Dat men, even consequent en misschien nog wel iets beter redenerende dan de genoemde stemmen, zou kunnen zeggen dat, blijkens het getuigenis van de in aangehaalde klagten over de gevaarlijke strekking enz. gemelde (maar niet genoemde) Pastoors, de tegenwoordigheid, althans van sommige niet voordeelig werkt op de vorming van brave burgers enz. en bijgevolg die van een Roomsche Catholijk onderwijzer, zulk eenen geest ademende, nog minder zou te wenschen zijn.*

De Heer HAANRAADS sprak van geen Pastoors; maar van zekere Aumôniers: en deze heeren wilden men weeren, opdat hunne tegenwoordigheid niet nadeelig mogt werken. Onze Kerk waakt over hare kinderen. Overigens is hier weer, behalve de verwisseling van terminj, de redenering uitmuntend? Een slechte Pastoor is niet te wenschen; maar nog veel minder een slechte onderwijzer: *bij gevolg*, zegt de man, eilieve waar volgt dit uit? —

4) *Dat men omtrent de vroomheid van sommige Roomsche Geestelijken te regt wantrouwen mag voden; want een Geestelijke, die VOLTAIRE's beeld tegen over dat van den Verlosser plaatst is verder van de christelijkheid geweken, dan men, naar ik meen, bij eenig Protestantsch onderwijzer zal aantreffen.*

Onze Geestelijken, Heeren van den *Vrijmoedige!* vallen niet uit den Hemel: zij kunnen hunnen stand onteeren, doch God zij dank, het getal dier ongelukkigen is, betrekkelijk, zeer klein. — Gijl., die gewoon zijt van een tot allen te besluiten, moogt het wantrouwen voden teregt noemen, dat is redeneerkunde! Wij voor ons gelooven aan hunne zedelijkheid, tot zoo lang ons het tegendeel gebleken is, of een billijk geground vermoeden dat vertrouwen geschokt heeft. Dan weet, naar de uitdrukking van een Engelschman, de Paus zijn tuin te wieden en hij werpt de brandnetels over den muur in zijns buurmans tuin, die dan nog wonderveel met zulke brandnetels op heeft.

5) *Dat het onverantwoordelijk is, dat de meergemelde Pastoors de onderwijzers, die slechte zeden aan hunne leerlingen inboezemen, niet bij name noemen, of met bewijs van zaken, bij de regering aanklagen.*

De regering, indien zij niet blind en doof is, weet zeer goed, dat eene zedekunde, op protestantsche beginselen geschoeid, en door, naar uwe meening, zoo vroomme meesters gegeven, eene grief is der R. C. be-

volking, en de afval van tien schoone provincien moge haar eene les wezen, dat het niet altijd raadzaam is, voor klagten doof te blijven. —

Deze vijf gevolgtrekkingen worden nu door de volgende redenering besloten.

» *Het zou tot appuy der bedoelde klagten overtuigend veel afdoen, wanneer de schryver konde bewijzen dat de zeden in Spanje, Italië, België en andere geheel Roomsche landen zuiverder zijn en de jeugd er beter onderwezen wordt dan in de Protestantsche landen. b. v. Depemarken en Zweden, om niet van ons Vaderland (bijzonder van Veere) te spreken. De schryver dezes twijfelt er niet aan, of de Redactie van den Vrijmoedige zal hem daartoe wel willen uitnoodigen. De zoogenaamde Catholijke Stemmen zullen zijne bewijzen gaarne plaatsen, en zoo kan dit verschil medewerken tot verbetering van het onderwijs in Nederland, het doel des Vrijmoedigen.* —

Zie hier ten gevolge dezer uitnoodiging de volgende aanmerkingen.

De ware Kerk van CHRISTUS moet hare ledematen tot deugd en godsvrucht aankweeken en de zedeloosheid tegenwerken. In de vervulling dezer taak heeft zij echter met menigvuldige moeilijkheden te kampen. De wereld — die eeuwige vijandin van JESUS en zijne leer is het kampveld, haar geopend. Dat velen door de aanlokselen der wereld, door zinnelijkheid en hoogmoed, die zoo dikwerf eene oorzaak is, waarom zij hun verstand niet willen gevangen geven, ten dienste van CHRISTUS, — doof blijven voor hare stem, om ongehinderd den breeden — den gemakkelijken weg te bewandelen, die doof het meerendeel bewandeld wordt, is eene treurige waarheid, door de geschiedenis bevestigd. Hoe meer de Kerk in hare vrijheid belemmerd wordt; hoe meer de wereld zich van hare taak wil meester maken, ja, de natuurlijke vrijheid der ouders verkracht; ten opzichte der opvoeding, gelijk in vele landen, ten spijt van grondwetten en tractaten heeft plaats gevonden en nog plaats vindt, des te zwakker zal haar invloed zijn ter bevordering der zedelijkheid. Men slaat eerst de Kerk in boeien, belet de Geestelijken om hunnen invloed op het onderwijs der jeugd te doen gelden en dan vraagt men spottend, wat zij heeft uitgerigt. Men citeert geheel Roomsche landen, waar revolutionnaire dwingelanden de Kerk, gelijk in NERO's dagen vervolgen. Wat Italië betreft, ook daar zijn goeden en slechten, gelijk overal, en, met volkomene zekerheid kan men wel tot eenen algemeenen regel stellen, dat zij, die het diepst in zedeloosheid zijn verzonken, juist menschen zijn, die hunnen Paaschpligt niet vervullen en dus slechts in naam tot de Kerk behooren. En *Munchen?* is dat eene geheel Roomsche stad? Maar, het zij zoo: in *Munchen*, hoort men den honderdsten gruwel niet, die in *Berlijn* slechts onder de alledaagsche verschijnselen behoort. Men weet niet of waarschuwig wil men het

niet weten, dat in *München* een huis bestaat, in hetwelk verlatene kinderen worden opgenomen, en daar zeer vele kinderen uit de omliggende plaatsen derwaarts worden gebragt en deze op de stadsljsten worden ingevuld; wordt op rekening van de stad geplaatst, wat op die eener geheele provincie gesteld moest worden. Maar wat zal toch die geheele redenering van den *Vrijmoedige* beteekenen? Wilde hij zoo gaarne, dat wij hem een tafereele "zouden schetsen van de heiligheid? der Engelsche Protestantse lords of van de alle begrip overstijgende zedeloosheid van het Protestantische *Hamburg*; van den romanesken geest der Berlijners, die in echtscheidingen, vrouwen- en kinderenruil en zelfmoorden heldendaden zien, terwijl men het getal dieven op eenige duizenden schat? Wilde hij, dat wij zouden gewagen van de gevolgen van het fanaticismus, die heerschende kwaal van het mystieke Protestantismus, — van mannen, die hunne vrouwen, vaders die hunne kinderen uit *loutere vroomheid* vermoorden? — Doch neen, wij willen niet verbitteren: de zedelijke Protestant heeft eenen afschuw van de zedelozen (zijner gezindte en de ware Catholijk, betreurt eveneens diegenen zijner geloofsgenooten, die door hun zedeloos gedrag, hun geloof oneer aandoen. Wij erkennen echter gaarne, dat de Catholijk, die zedeloos leeft, strafwaardiger is, dan de zedeloze Protestant; wijl de eerste in zijne Kerk meer bulpmiddelen bezit, om zijne deugd staande te houden. De goede Catholijk zal nog altijd beneden de heiligheid der leer blijven, hem voorgeschreven, terwijl de zedelijke Protestant, beter is dan zijne leer. LUTHER's leer over de verdoemelijke goede werken en zijn alles bedekkend geloof, werkten niet zeer gunstig op de zeden: de nieuwe profeet zag het nog bij zijn leven. Ook CALVIN's voorbeschikkingsleer, is niet zeer aanmoedigend, om onophoudelijk den strijd der deugd te strijden. En nu de rationalistische school, onder de Protestanten? O! deze heeft der zedelijkheid, eenen voortreffelijken dienst bewezen, door namelijk eenen gedachten vijand voor immer den doodsteek te geven. Satan is niet meer!! — Nu is hare moraal zoo zoetsappig, de mensch is van natuur nu zoo goed, indien men slechts volgens de nature leeft gaat alles wel, dan blijft men gezond, dan leeft men vrolijk, dan sterft men zoo zalig! De weg ten Hemel is nu niet smal meer; maar breed en met roozen bestrooid. Dit zij voldoende om de weetgierigheid van een vriend des vrijmoedigen, ten opzichte der zedelijkheid te voldoen. Nog een woord over dit onderwerp aan de redactie zelf.

Om aan den haar ingezonden brief een nog hatelijker tint te geven, vindt gij goed er eene statistiek van onechte kinderen bijtevoegen, om daarnaar de zedelijkheid der landen te beoordeelen. Duld geleerde Redactie! dat ik u zegge, dat zulke tabellen, ook wanneer zij juist zijn, geen maatstaf meer zijn, om er de zedelijkheid mede afstemen. De ondervin-

ding heeft geleerd, dat dikwerf de zedelooste plaatsen, betrekkelijk, het kleinste getal onechte kinderen opleverden. In vroegere minder bedorven tijden, was het zeker anders; doch toen waren vele gruwelen schier onbekend, die thans zoo vele jonge lieden in den bloei des levens naar schimmen uit het doodenrijk — naar wandelende lijken doen gelijken. Op deze wijze, zou uwe tabel wel eens tegen u zelve kunnen getuigen.

Maar worden in Catholijke landen de kinderen beter onderwezen?

Toen in de vorige eeuw de vrijgeesten heillooze plannen vormden ter uitdelging des Christendoms, begrepen zij zeer goed, dat zij met de jeugd moesten beginnen. Eene eerste en grootste hinderpaal was hun de zoo verdienstelijke Jesuiten-orde. (Vrienden van den *Vrijmoedige!* bedwingt uwe verontwaardiging)! Ja, de Jesuiten, de verdienstelijke Jesuiten met hunne tallooze en bloeiende gestichten voor het onderwijs stremden hunne oogmerken. Nu wisten zij hemel en aarde te beroeren, en de blijkbaarste fabelen, door Noord-Nederlandsche schoolmeesters nu nog als Evangelische waarheden, bij elke gelegenheid, uitgekraamd, werden verzonnen, om deze orde aan de algemeene verachting ter prooi te geven. Het » *mentiris audacter, semper aliquid haeret*, de zinspreuk hunner aanvoorders, werd maar al te waar. Hunne kuiperijen slaagden, en God liet toe, dat *Europa*, gedurende een geheel geslacht, van deze opvoeders beroofd werd. Door den invloed eener zoogenaamde wijsgeerige eeuw, werd nu de Geestelijke stand bij het onderwijs der jeugd geheel uitgesloten: wijsgeeren vervingen hunne plaats, gelijk God door de godin de Rede vervangen werd. Langzamerhand echter, hebben gezonder denkbeelden de hersenschimmen der vorige eeuw verdrongen. Het geslacht, onder de leiding der wijsgeeren opgegroeid, heeft *Europa* de oogen geopend. *Spanje, Portugal, Duitschland en Italië*, zelfs, kunnen het getuigen, wat men van eene zonder Godsdienst opgevoedde jeugd te wachten hebbe. In al deze landen wordt de wensch naar eene echt-godsdienstige opvoeding steeds levendiger. *België* kan het getuigen. Wat heeft de Geestelijkheid daar niet aangewend, sinds de banden verbrijzeld zijn, die door institutioneele reglementen en koninklijke besluiten, vroeger de natuurlijkste vrijheid kluisterden? Waar kan het Protestantismus ergens ter wereld zulke edele stichtingen aanwijzen, als de Catholijke liefdadigheid in alle landen waar de Kerk vrij is, ten behoeve der jeugd oprigt? Zou het Protestantismus in de behoefte der scholen weten te voorzien, indien de regering in eens ophield, den heeren professoren aan de hogescholen, *con- en praeceptoren*, PRINSEN's en POLMAN's duizenden guldens aan jaarweden te betalen? Neen, zoo iets vermag het niet: — smalen ja, dat wordt gedaan met van SWINDEREN's en RIJZEN's en LASTDRAGER's welsprekendheid, of pedantische war-

taal, op de domheid der Catholijken en op honderde zaken, daar zij niets van weten: terwijl zij hunne harten lucht geven in statige gebouwen, wier grondvesten gelegd werden door *Catholijke* liefdadigheid, of smullen en brassen van gelden uit *Catholijke* fundatiën voortkomende en tot *Catholijke* einden bestemd! — Zeg het schrijver in den *Vrijmoedige!* meent gij, dat wij Catholijken niet bekwaam zouden zijn, om onze kinderen te onderwijzen . . . ? Wilt gij weten of Catholijken bekwaam zijn tot onderwijzers, — ook zonder door PRINSEN of RIJKENS gedrild te zijn, raadpleeg dan dengenen, dien gij, zoo gaarne aanhaalt — *Cousin*. Schrijft hij niet, dat in *Amsterdam* het zonderlinge voorval plaats had, dat een Protestantsch leeraar, een Catholijk, een kwaker en een wijsgeer in den lof overeenkwamen, die den Christelijke broeders zoo billijk toekomt? En is u dit niet voldoende, welaan dan, maak eene reis naar *Belgie*, en ik verzeker u, dat bijaldien gij niet blind zijt, gij, zonder te vragen, aan de zedige houding, de welgemanierdheid der jeugd op straat zult kunnen zien, of het onderwijs te dier plaatse regt Catholijk zij, dan of het oude schemerlicht er nog schijnt. Gij wenscht, dat ons verschil moge medewerken tot verbetering van het onderwijs in *Nederland*. Welnu mijn Heer, ik wensch dit vurig met u, en deze wensch spoorde mij aan, om mijne gedachten onbewimpeld aan mijne geloofsgenooten bloot te leggen. Eene dertigjarige ondervinding heeft geleerd, dat ons tegenwoordig stelsel verderfelijk is. De zedeloosheid heeft sinds dien tijd schrikkelijker toegenomen; wie niet blind is, kan het zien, en onderscheidene Protestanten beginnen het meer en meer te begrijpen. De Catholijken hebben besloten, hunne kinderen aan de luimen eener partij te onttrekken; zij vorderen niets meer, dan hun regtvaardig toekomt. Zij zijn meer dan ooit overtuigd geworden, dat, wanneer onze kerk haren zeden verbeterenden invloed, in al zijne kracht, zal uitoefenen, geene rationalistische of Protestantsche partij onze jeugd tegen haar moet kunnen innemen, gelijk thans geschiedt. Dan moeten de zaden uitgestrooid in het jeugdig gemoed onzer kinderen in de school te gelijk met die hun in de kerk worden ingeplant, zonder gevaar, en zonder zich onderling te verdringen, welig kunnen opgroeijen. Wilt gij heeren van den *Vrijmoedige!* dat de zedelijkheid onder ons toeneeme, en zijt gij overtuigd, dat ten dezen onberekenbaar veel van het onderwijs afhangt, erkent dan met mij, dat in de kerk en in de school eene lijn moet getrokken worden; — verheft u dan boven de vooroordeelen eener partij, die het verstand alleen meent te bezitten, eener partij, wier fanatieke haat tegen de Catholijke Kerk aan woede grenst, — die eerder den Turken eene eigene school zou toestaan, dan den Catholijken, en zegt met ons, dat deze harmonie tusschen kerk en school nimmer zal tot stand komen, dan nadat men de vrijheid van onderwijs zal hebben toegestaan en het ons mogelijk zal worden, het Ca-

thetisch onderwijs voor den pestilentieuzen invloed eener vertroetelde zedekunde, eener verdraaide en partijdige geschiedenis en eener bijbelkunde à la *STRAUSS* vrij te waren. —

De Schrijver van het werkje: *Gevaarlijke strekking enz.*

NU OF NOOIT.

(Ingezonden.)

Bij het lezen in de *Arnhemsche Courant* van den 4 dezer N.º 3, van het artikel: *De vijf ontwerpen*, zullen wel meer lezers, met mij, de schouders ophalende, aan de fabel van den berg in barensood gedacht hebben: Zijn dat dan de zoo lang ingeroepene milde wijzigingen in de grondwet, welker onderzoek zoo zwaarwichtig is, dat de leden der tweede kamer daaraan hunnen vacantie-tijd zullen opofferen, dat de staten der verschillende gewesten zijn opgeroepen, om voor 1 April eerstkomende aan de gewone leden der tweede kamervan de staten-generaal, een gelijk getal buitengewone leden toe te voegen, om in dubbelen getale over de ontworpen wijzigingen te kunnen beraadslagen? Hebben zij niet meer om het lijf, dan vroegere gewestelijke benamingen, en limietbepalingen te bekrachtigen, het getal der gewestelijke volksvertegenwoordigers te bepalen, en de plaatsen tot zekere plegtigheden en tot de zittingen der staten-generaal bestemd, aan te wijzen? of dat dan de schreeuwende voorval van de ondeugende organen der publieke opinie, ja dat zelfs vele leden der tweede kamer zich schamen, die deze wijzigingen in de grondwet zoo luidde en bij herhaling hebben ingeroepen! — Dan laat ons niet te voorbarig zijn: in de toelichtende memorie, der vijf wijzigings-ontwerpen, geeft de hooge regering zelve te kennen, dat zij geneigd blijft om met landsvaderlijke zorg in overweging te nemen, al wat tot geluk der natie in dit opzigt noodzakelijk mogt zijn; welligt dat zij, beter ingelicht, beter met den geest en het algemeen verlangen der natie bekend, zal inzien, dat bij den tegenwoordigen trap van vrijzinnigheid, die ook bij de Nederlanders verbazende vorderingen heeft gemaakt, er in de grondwet van dat volk, of met andere woorden in het contract, waaraan vorst en volk zich te houden hebben, waarborgen van milder aard voor de natie moeten voorkomen dan die waardoor de versletene grondwet zich kenmerkt. Zij moet de natie waarborgen, dat gelijke aanspraak op ambten en bedieningen, geen ijdele klank meer zullen zijn; dat geene Godsdienst-gezindheid, hare vergaderingen houdende zonder de rust van den staat te storen, zich moet getroosten dat dezelve door de militaire magt uit een gedreven worden, of dat boeten en kerkers op diegenen wachten, welke aan dergelijke vergaderingen de hand hebben geleend; zij

moet den vader des huisgezins gerust stellen, dat de penning, door hem in het zweet zijns aangezijs gewonnen, en dien hij onder allerlei ontberingen van zijn talrijk kroost, verplicht is in 's lands schatkist te werpen, niet tot andere einden worde aangewend, dan tot die, waartoe de vertegenwoordigers des volks dezelve in het belang der natie bestemden; zij moet den burger overtuigend doen blijken, dat zij die in 's lands vergaderzalen zijne belangen voorstaan, en hem vertegenwoordigen, diegenen zijn, welke de meest algemeene keuze, tot die eervolle onderscheiding bestemde, zij moet eindelijk en ziedaar onbewimpeld het hoofddoel van dit geschrift het onderwijs der jeugd, niet enkel op het papier, maar in *wezenlijkheid* *VRIJ* stellen. *Vrijheid van onderwijs*, zie daar de hartader der *vrijheid van Godsdienst*, zonder de eerste is de laatste niet denkbaar; en elk Nederlander die slechts eenen onpartijdigen blik, over de reeks van jaren, die sedert de aanneming der gebrekige grondwet van 1815, tot op den huidigen dag zijn verlopen, wil werpen, zal inzien, hoezeer in zijn vaderland, vooral het *lager onderwijs*, steeds het monopolie van eene geprivilegieerde godsdienstgezindheid was; hoe zeer het lager onderwijs, (ofschoon wat den vorm betreft niets te wenschen overlatende) in het wezenlijke echter voor het ontluikende geslacht van meer dan een derde der natie, van de Catholijke Nederlanders namelijk, niet dan als inbreuk makend op de hun door de grondwet toegekende gelijkstelling met andere Godsdienstgezindheden moet beschouwd worden, en in der daad, wanneer men slechts eenen onpartijdigen blik, op de in onze scholen ingevoerde, en door de *Algemeene boekenlijst ten gebuike der lagere scholen*, gewettigde schoolboeken werpt, zal men, dadelijk overtuigend inzien, dat, door het meerendeel derzelve, onderwerpen, die den Catholijken het dierbaarste en heiligste zijn, op de ootterendste wijze voorgesteld, en het voor alle indrukzelen vatbare gemoed der jeugd ingeprent worden, en kan zulks wel anders, daar op zeer geringe uitzonderingen na, vooral in de steden, het lager onderwijs uitsluitend in handen van Protestanten is, dat in steden, zoo als *Arnhem* b. v. van welke zeker $\frac{2}{3}$ gedeelten der inwoners Catholijk zijn, men er niet in heeft kunnen slagen, om eene erkende school met eenen Catholijken onderwijzer aan het hoofd tot stand te brengen, zijnde de openingen daartoe steeds verijdeld, onder het nietige voorwendsel, dat het door een besluit bepaald getal scholen bestond, en wat hebben de Catholijke inwoners dierzelfde stad, welker aantal steeds op eene verbazende wijze vermenigvuldigt thans te wachten, nu tot distrikt-schoolopziener over dezelve is aangesteld, een man, die zich door zijn haat tegen het Catholicismus kenmerkt, die door zijn libel: *OPROER EN PRIESTERDWANG* (eene ware schandzuil van onzen tijd, de eeuw der Geldersche placaten tegen de *Paus gesinden* ende *Pauselycke superstities* van 1634 — 1681, overwaardig) getoond heeft, hoe ver

dezelve in de tegenwoordige eeuw van verdraagzaamheid ten achtere is, en welke bezorgdheid deszelfs benoeming tot eenen post van zulk eenen teederen aard, aan de gemoedelijke Catholijke ouders van het eerste schooldistrikt van *Gelderland* moet inboezemen. Dan het zijn niet alleen de Catholijken van voornoemd schooldistrikt, die zich over de keuze van schoolopzieners te beklagen hebben, want indien men zich slechts tot de provincie *Gelderland* bepaalt, zoo valt ons onwillekeurig de vraag in: Hoe kan men het toch met de zoo hooggeprezene onpartijdigheid des bestuurs overeen brengen, dat in een gewest, waarin volgens de in 1830 bekend gemaakte volkstelling (1) 118.003 Catholijken tegen over 188.319 Protestanten (van verschillende gezindheden) staan, geen enkele Catholijke schoolopziener, de belangen van de schooljeugd eener zoo aanzienlijke bevolking vertegenwoordigt? Want hoezeer eigene ontwikkeling, of wel buitenlandse studien, meer dan een verdacht en voor zijne geloofsleer gevaarlijk onderwijs, de Nederlandsche Catholijken moeten vormen, zal men toch niet ontkennen, dat men onder dezelve een aantal mannen aantreft, die zich gerustelijk, zonder aan de verdiensten van wie het ook zij te kort te willen doen, in kunde en bekwaamheid kunnen meten, met alles wat het protestantismus op den voorgrond weet te stellen.

Wat staat den Catholijken bij de reeds aanvang genomen hebbende beraadslagingen aan de tweede kamer over de zoogenaamde wijzigings-ontwerpen, duste doen? — Zekere *SINCERUS* wijst in een artikel voorkomende in de *Arnhemsche Courant* van 7 dezer N.º 5 den weg daartoe aan, dat men gebruik make van het *regt van petitie*, en zich zoo wel aan den koning als aan de staten-generaal wende, ten einde daardoor bepaaldelijk blootteleggen, welke de voornaamste belangen zijn, van meer dan een derde der Nederlandsche bevolking. Men bedenke daarbij: het tijdstip der emancipatie van het onderwijs is daar: *nu of nooit*.

Wij hebben reeds vroeger het petitioneeren aangeprezen: het eenige argument daartegen is: » Het is » bekend, dat de regering het petitioneeren in 1829 » zeer kwalijk genomen heeft". — Maar dit is eene nieuwe grief tegen het gouvernement: want, niets is duidelijker en stelliger in de anderzints zoo duistere en dubbelzinnige grondwet van 1815 uitgedrukt, dan het *PETITIE-REGT*! En wat is het gevolg er van geweest, dat de regering, in plaats van acht te slaan op de wenschen des volks, het uiten daarvan kwalijk genomen heeft? Dat de beruchte vijf ontwerpen eener quasie wijziging der grondwet voor de kleinste helft van het rijk, voor 't welk de grondwet van 1815 gemaakt was, getuige!

(1) Wij twijfelen niet of de volkstelling, in de laatste maanden des vorigen jaars bewerktelligd, zal nog wel andere resultaten opleveren.

Reeds hier en daar wordt gepetitioneerd; want de natie wenscht en wil eene betere grondwet, met waarborgen voor hare regten en vrijheden. Overal schijnt veel leven zich te laten bespeuren en zouden dan de Catholijken in deze hoogst gewichtige oogenblikken stilzitten? Zouden ze dit kunnen verantwoordende voor hunne Limburgsche broeders, die, gedurende tien jaren, *volledige vrijheid van onderwijs* genoten hebben? Doch wij zijn het met de *Arnhemse Courant* in dit opzicht, volkomen eens, dat men niet te veel vragen, maar zich tot het gewichtigste bepalen moet. — Dat dan de Catholijken, in hunne tegenwoordige petitiën, slechts *regtstreeksche verkiezingen* en *vrijheid van Godsdienst en onderwijs* reclameeren. Want de vrijheid van onderwijs is voor ouders en lezers eene conscientie-zaak; en met de *regtstreeksche verkiezingen* zullen van lieverlede, alle gewenschte verbeteringen, zonder schokken, tot stand komen.

REDEVOERING VAN O'CONNELL (1), IN EENE ONLANGS TE DUBLIN GEHOUDENE MEETING.

» Ik heb deze *meeting* niet alleen bijeengeroepen, om aan mijne lastgevers mijn gevoelens uit te drukken, aangaande den tegenwoordigen toestand des lands, maar ook, ten einde het vermogend en krachtig *medium* der drukpers te bezigen, om dat gevoelens in het geheele Britsche rijk en nog verder door geheel het beschaaft *Europa*, te verspreiden. Daar ik overtuigd ben, dat wij tot eenen krisis van eenen buitengewonen aard en van het hoogste gewigt gekomen zijn; tot eenen krisis, die, zoo als ik in mijnen brief gezegd heb, ons leven, onze vrijheden, onze regten en onze eigendommen op het spel zet, zijn de omstandigheden zoodanig, dat, zoo wij niet met energie de handen aan het werk slaan, dat alles ons kan ontfroefd worden door de listen en schurkerijen eener verdorvene partij en wij zullen onder het juk van het bigotste en ondraaglijkste despotismus vervallen. Ik zou liever mijne loopbaan van agitatie niet hernemen zoo lang als *Ierland* nog in handen blijft van mannen, die gunstig aan deszelfs belangen zijn. Ik zou wenschen, mijn advies op eene volledige en uitdrukkelijke wijze aan het beheer van lord MELBOURNE en aan het bestuur van lord EBRINGTON in *Ierland* te geven en ik zou niet gaarne de stille rust storen, die in dit oogenblik in het geheele land heerscht; doch er hebben onlangs in de politieke wereld gebeurtenissen plaats gehad, vijandelijke gevoelens zijn er uitgedrukt geworden en men heeft goed gevonden om *Engeland* op te ruimen

tegen *Ierland*, door gelijktijdig deszelfs nationaliteit en zijne religie aan te tasten. De menners der partij de PEELS en de WELLINGTONS, hebben de uitdrukkingen van haat niet ontkend, verre van daar, hebben zij hun voordeel gedaan met manifestaties, die te hatelijk zijn, om hier te worden herinnerd en zij hebben ze zich ten nutte gemaakt met het doel om het gouvernement over te leveren aan den verschoeijselijken geest die hen bezielt; de toestand is dus in dit oogenblik zoodanig, dat er, naar mijn oordeel, slechts een redmiddel overblijft, te weten, om het geheele Iersche volk op te wekken tot het doen eener verklaring. . . . (Het overige dezer zinsnede kon, door het gedruisch der toejuichingen niet verstaan worden.)

» Men kan mij zeggen, dat de koningin aan de billijke regten van *Ierland* gunstig is; zij is het inderdaad, omdat zij geenerlei onderscheid maakt tussehen deze en die Godsdienstige of politieke klassen harer onderdanen. Ik maak dat feit bekend en ik verheng mij, dat het zoo is; terwijl ik gelijktijdig in de volheid mijner blijdschap en dankbaarheid, den hemel bidde, haar voorspoed te verleenen en op haar alle zijne zegeningen te laten nederdalen: wat mij betreft, ik zal al de energie van mijnen geest en van mijne taal bezigen, om de *getrouwheid* en *gehechtheid* van het Iersche volk aan haren troon te handhaven: ik spreek hier echter alleen van de groote meerderheid des volks, want ik kan mij niet vermeten, eene controle uit te oefenen op die trouwelooze fractie die zich verheugt over de benoeming van orangisten; zij spraken van *getrouwheid*, toen het land aan plundering was overgeleverd: zij zijn het, die den naam van *Ierland* van de lijst der volken, met het bloed zijner kinderen, hebben uitgewischt. Wat hunne *gehechtheid* betreft, wat kan men daarvan verwachten? Zij zouden gunstig voor den monarch spreken, als de monarch onbekwaam was om te regeren. O! als zij ERNEST van *Hanover* konden hebben, hoe getrouw zouden zij wezen! Het ware hun eigen geest op den troon geplaatst; de koning zou geheel en al naar hunne oogmerken handelen en er zouden in de wereld geen getrouw en verknochter onderdanen zijn. (Gelach.) Ik gevoel al de kracht der bedenking die men tegen de nieuwe agitatie opwerpt, welke ik aanrang ten voordeele van het onpartijdig en billijk gedrag der koningin; ik bevat alle de zwaarigheden van het werk waaraan ik arbeide, als men mij doet opmerken, dat het gedrag van den voortreffelijken lord NORMANBY moedig is gevolgd geworden door lord EBRINGTON, zoo goed zelfs, en ik dank er den hemel voor, dat hij zich den haat der Orangisten heeft op den hals gehaald. Lord EBRINGTON zal uw roem wezen! Want de gunst der lage Orangisten zal nooit voor degenen zijn, die gerechtigheid aan *Ierland* laat wedervaren. (Daverende toejuiching.) *Ierland* heeft dus voor zich de koningin, dat God haar beschermel! De koningin is regtvaardig jegens hare onderdanen; het beheer van lord MELBOUR-

(1) Daar onze gewone dagbladen wel telkens van O'CONNELL's redevoeringen spreken en vertellen, dat zij hevig keur hevig zijn, met zijne gewone *herigheid* uitgesproken worden enz., maar nooit die redevoeringen, vooral niet in derzelver geheel mede deelen, zullen wij dit, zoo veel mogelijk, doen: wijt dit noodig is om den stand van zaken in *Engeland* en *Ierland* wel te begrijpen. Rko.

ne en het bestuur van lord EBRINGTON zijn ons ook gunstig; maar, ik vraag, zijn wij in veiligheid, zelfs met al die bescherming? Kunnen wij in veiligheid rusten, hoewel de koningin en haar gouvernement op onze kant zijn? Ik antwoordde neen, ik zeg neen, neen, neen, en duizendmaal neen. (Luistert! luistert!) Die bescherming is ongelukkig niet voldoende en als wij ons naar *Engeland* keeren, vinden wij de rechtvaardiging onzer vrees.

» Wij vinden daar eene partij, die de vrijheden des volks en prerogatieven der kroon tracht met voeten te treden door eene dubbele verraderij. Wij zien haar pogingen aanwenden, om de populaire regten te vernietigen en de kroon medepligtig te maken aan hare verraderlijke en lage ontwerpen. Zij wil in de eerste plaats de prerogatieven van het koningschap overweldigen en op die wijze de populariteit onzer souverainen doen ophouden. Door het intermediair van den souverain, zal zij vervolgens trachten, de vrijheden des volks te rooven, en op derzelver puinhoopen voor altoos haar despotiek gezag te vestigen. Ik kom dus wezenlijk hier, de prerogatieven der koningin verdedigen. En dat men niet beweere, dat ik de Engelsche pairs zonder voldoende redenen beschuldige. Hebben de pairs zich niet verzet tegen elken maatregel, die berekend was, om het geluk des volks te doen toenemen? Hebben zij zich niet met al hunne magt verzet, tegen iedere populaire en nuttige onderneming? Kan men enige verbetering verwezenlijken in den toestand des volks, zonder dat dit blind gezag er den hinderpaal van zijnen kwaden wil tegenstelt? Als de volksvertegenwoordigers eenige hervorming trachten in te voeren, verheft dan de kamer der lords zich niet aanstonds, om ze te verwerpen? Hebben zij niet de bestendigste en stelselmatigste oppositie gevormd tegen de regten van *Ierland*? Wordt hun haat tegen *Ierland*, niet van dag tot dag vergiftiger? Laat ons bij voorbeeld lord BROUGHAM nemen en onderzoeken, hoedanig zijn gedrag is geweest jegens ons vaderland; het is vooral in dit punt, dat ik mij over hem te beklagen heb. Laat mij hem vragen; hoedanig zijn gedrag is geweest bij de jongste enquête voor de kamer der lords? Doch waartoe zou het dienen? Herinnert gij u zijne hevige aanvallen en zijne redevoering van drie uren tegen sir MICHAËL, O'LOGHLEN en andere Ieren niet

» Overal vinden wij de Engelsche pairs bezig, om tegen *Ierland* te manoeuvreren, en besluten, om hun zegenpraal over hetzelfde door alle middelen te verzekeren, zij handelen niet alleen in de kamer der Lords, maar ook in alle takken des gouvernementes.

» Het slechtste gouvernement, dat een land hebben kan is de oligarchie. Eene tirannieke monarchie, welke door de stem des volks niet bewogen wordt, is voorzeker een zeer slecht gouvernement; maar eene oligarchie is nog erger, want zij vermenigvuldigt het getal der tirannen, het getal dergenen, die zich voe-

den en vet maken ten koste van den staat en van het volk. De Lords verlangen eene oligarchie in *Engeland* daartéstellen, en de revolutie in dien zin maakt tegenwoordig voortgang in het land

» De feiten kunnen niet verbloemd worden. Men kan dien staat van zaken niet verbergen voor het oog van verstandige mannen. Zie hier de toestand. Wij hebben eene verlichte en liberale koningin, met dienaren, die bereid zijn, om hare edele oogmerken te ondersteunen; doch daarbij is eene kamer van Lords, die vijandig tegen iedere soort van vrijheid is, en eene kamer der gemeenten, waarin de minderheid, bijna tegen de meerderheid opweegt, en die de slavin wordt van de kwade hartstogten der hooge kamer. Duidanig is tegenwoordig de toestand van *Engeland*; en het rijk ziet zich aan de grootste gevaren blootgesteld

» Wat heeft de oligarchie gedaan? Welke stappen heeft zij gedaan, om de koningin en haar gouvernement te beheerschen, hoedanig heeft zij haren gevloekten kruistogt begonnen? Zij heeft het Catholicismus aangetast, zij heeft haar Protestantismus vooraan geplaatst. Noch reden, noch argument op hare zijde hebbende, geenerlei billijkheid hebbende van regt, heeft zij noodig gekeurd, een stelsel van schurkerij aan te nemen; nu, zij wist, dat eertijds niets zoo veel vermogen in *Engeland* had, als de kreet: *Geen Papismus meer!* Hebben zij hem niet doen hooren? Is er iemand in *Ierland* of in eenig land, waartoe de Engelsche heerschappij zich uitstrekt, die hem niet gehoord heeft? Hebben zij de Catholijke Geestelijkheid van *Ierland* niet gelasterd? Is er eenige laster zoo schandelijk, dien zij zich geschaamd hebben tegen onze heilige Religie te bezigen? En zou hun doel, dus handelende, zijn, ons te bekeeren? T' is gewis het middel niet, om hetzelfde te bereiken. Als gij iemand op den grond werpt, als gij hem deugd niet noemt, is het dan denkbaar, dat dusdanige argumenten hem zullen overtuigen, dat hij niet zoo goed is als gij zijt? Is het vervolgen der kwade hartstogten niet een onfeilbaar middel, om de menschen in hun geloof te berestigen? Zoo ik een recept noodig had, om mijne Protestantische vrienden het Catholijk worden te beletten, zou ik het volgende gebruiken: ik zou hen haat tegen mijne religie inboezemen door de hunne te lasteren. Zij handelen dus zoodanig niet uit een godsdienstig gevoel en met een doel van proseljtitismus, maar uit een haatend en bigot gevoel, en met een politieesch oogmerk. Zij exploiteeren de hartstogten hunner secte, ten einde die fanatieken zich bij hen zouden voegen, en hen behulpzaam zouden zijn, om de oligarchie te doen zegepralen over de koningin en haar gouvernement.

De heer O'CONNELL leest vervolgens onderscheidene uittreksels voor uit den *Times*, ten einde een denkbeeld te geven van de valsche berichten en lasteringen, welke de torie-drukkers tegen *Ierland* verspreidt. Na het lezen van een artikel uit dat dagblad over het gedrag van lord BUTE, jaart de redenaar dus voort:

» Ik had mij met eenige personen vereenigd, om aan lord BUTE het verzoek te doen, van een terrein, bestemd tot het bouwen eener Catholijke kapel, op het eigendom van den lord, te Cardiff, in Wallen. De arme Roomsche Catholijken van dat district, eenen priester wenschende te hebben, legden zich zelven eene belasting op, tot het onderhoud van eenen geestelijken. Zij wendden zich vervolgens tot lord BUTE, hoopende, dat hij een terrein zou geven, om de Kerk op te bouwen; daarvoor betalende, als zijnde dit het beste middel om zijne toestemming te bekomen. Lord BUTE wist wel, dat die arme lieden genoodzaakt waren, om de Mis in de opene lucht te hooren te midden van sneeuw en vorst. Zij hebben zich tot hem gewend, zeggende, dat zij geenerlei gunst verwachtten en dat zij bereid waren om den hoogsten prijs voor het terrein te betalen; hij heeft de barbaarsheid gehad van dat verzoek af te wijzen; ja, hij heeft de onmenselijkheid gehad, om Christenen, van welke sommige van hem afhankelijk zijn te zien genoodzaakt, om in de opene lucht neder te knielen en hunnen God te aanbidden. Evenwel na die weigering en na die behandeling van lord BUTE, toen zijne eigendommen te Cardiff door de Chartisten bedreigd werden, hebben toen de Iersche Catholijken zich met hen vereenigd? Neen, niet een. Niet een enkele Catholijk heeft zich bij de Chartisten gevoegd, en, wat nog meer is, een honderdtal van krachtvolle Ieren, is staet, om met voordeel tegen de Chartisten te werken, begaf zich naar den maire van Cardiff en verzocht als constables te worden ingelijfd om de eigendommen van lord BUTE te beschermen. Op die wijze hebben zij zich gewroken; op die wijze hebben zij hunne deugd en hunne loyaliteit getoond. Die trek van edelmoedigheid, der verhevenste gemoederen waardig, is de vrucht van die openhartige loyaliteit, die altoos de Iersche harten onderscheiden heeft.»

(Het vervolg en slot hierna).

BERIGTEN.

Wij zijn namens de E.E. PP. Redemptoristen van Willem verzocht, aan het publiek bekend te maken, dat binnen kort in het licht zal verschijnen: *Volledig Meditatie en Gebedenboek van den H. ALPHONSUS MARIA DE LIGUORI uitgegeven door de vergadering des Allerheiligsten Verlossers.*

** Bij den boekhandelaar J. R. VAN ROSSUM, te Utrecht, is uitgegeven en alom verzonden:

KERK- EN KERKHOFWIJDING.

Twee redevoeringen uitgesproken bij de Kerkwijding te Harmelen, den 20 October 1839 en bij de Kerkhofwijding te Houten, den 2 Julij 1833, door J. G. WENNEKENDONK, Pastoor te Schoonhoven, in nette kartonnen band 80 Cents.

En van denzelfden Schrijver:

GEDEBENBOEK VOOR ROOMSCH-CATHOLIKEN.

Tweede vermeerderde druk in verschillende en smaakvolle banden. Ruim drie duizend exemplaren van den eersten druk, werden binnen vier jaren verkocht, terwijl deze vermeerderde uitgave zich bijzonder door helderheid van druk onderscheidt.

Voorts is bij hem uitgegeven:

De Ziel brandende van liefde tot God, door hare vereeniging met de geheiligde Harten van JESUS en MARIA, naar het Fransch van BAUDRANT, door een' R. C. Priester. Prijs f 1,00.

Allen Kerkelijk Goedgekeurd.

** Bij J. W. VAN LEEUWEN, boekhandelaar te Leiden, is eene Intekening geopend op de volgende werken;

I. Onderrichtingsboek der Christelijke wellevendheid; eene bijdrage tot algemeene volksbeschatting, van BERNHARD GALVRA, Vorst-Bisschop van Brixen; — en

II. Vloek en zegen, of God tuchtigt den zondaar en behoedt de zijnen; een leerzaam verhaal voor allen, voornamelijk voor de Christelijke jeugd, van J. B. KLAAR, beiden uit het Hoogduitsch vertaald door H. A. F. PLEKENFOL, Pastoor. — Uitgegeven ten voordeele van de te herbouwen R. C. kerk van Nibbixwoude.

VOOR DE CATHOLIKEN VAN OUD-BEIJERLAND.

In ons N.° van 28 December 1839 vermeld	f 64,72
Bij den Eerw. Heer J. G. WENNEKENDONK R. C. Pastoor te Schoonhoven, gedeponceerd, door den Heer M. A. F. REUSER te Utrecht (1), voor eenige leden van het Leesgezelschap tot Nut en Uitspanning aldaar, . . .	13,00
Door tusschenkomst van Mevrouw S. M. BORMAN Boekhs. te Hoorn van een	2,00
uit de G	1,25
Van dezelfde plaats	1,00

Door tusschenkomst van den Heer J. REVALT te Nymegen van F. V. C. B. Pastor te W in eens	4,25
Van eenige inwoners der gemeente Eeds onder Aardburg een postwisseltje groot	10,00
Registreerds aan den Eerw. Heer Pastoor van Oud-Beijerland gezonden van	14,00
in eens	f 100,00
Van J. FRANKEN uit Voorburg	5,00
(Voor drie jaren).	
Van H. BOOT uit Oosterhout	1,00
Van F. VAN ANKE uit Ouderkerk aan den Amstel	1,00
Van J. KIPPERS uit Oosterhout	2,00
Van P. NEIZEN uit Monnikendam	1,00
Van J. J. VAN NIEL uit Sneek	1,50
Van A. NARBI uit Edam	1,00
Van J. L. VAN HERPEN uit Waalwijk	1,00
Van W. ZIEGLMANS te Waspik	1,00
Van J. STEENMAN te Muiden	1,50
Van J. G. VAN NIEL te Roelofsarendveen	1,50
Van vrouw GUNSTER te Oud-Beijerland	1,00
Van H. FONTEIN aldaar	2,00
Van M. KENKHOFF en Comp. aldaar	5,00
Van A. GENTER aldaar	0,50
Uit Kratingen.	
Van J. L. VAN DIETEN	2,00
(Voor vijf jaren)	
Van S. DE H 1830	1,00
Van H. VERBIEST	2,23
Van Mevrouw M. DE H	2,00
Van G. G. B.	1,00

= 134,93

f 242,90

(1) De Heer REUSER heeft zich wel met het ontvangen der Bijdragen te Utrecht, willen belasten.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

*Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij:
Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn
gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun
woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U:
dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En
ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk
wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld
wete, dat Gij mij gezonden hebt.*
JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

TOESTAND VAN HET SCHOOLWEZEN IN DE PROVINCIE GELDERLAND, OF VRIJMOEDIGE GEDACHTEN OVER HET STELSEL VAN ONDERWIJS IN NEDERLAND.

(Ingezonden.)

Zoodra ik de benoeming van den heer Mr. C. P. E. ROBIDÉ VAN DER AA, tot opziener der scholen uit de nieuwspapieren vernam, werd ik niet weinig verontwaardigd, omdat ik mij bijna op het zelfde oogeblik, aan deszelfs hatelijk schrijven tegen de Catholijken en zijne honende uitvallen tegen onschuldige en getrouwe onderdanen van Z. M. onzen geëerbiedigden koning, herinnerde. Deze man, opziener der scholen! Wegwijzer der onderwijzers! — Hij zal onze scholen bestoren, hij die zich zeer liefdeloos jegens de helft der bevolking van Nederland heeft getoond en in zijn berucht boekje, bij BRUIJNCK te Amsterdam uitgegeven, op deze wijze heeft gezongen:

Het monster (a), dat in 't duister woelend,
Staag aan der volken welvaart knaagt,
En, slechts op eigen grootheid doelend,
Het rijk der domheid (b) onderkraagt;

(a) Rome (*).

(b) R. C. Kerk.

(*) De kiesche zanger kan onder het vriendelijk woordje: monster regstreeks Zijne Heiligheid den Paus van Rome verstaan.

Dat ondiep (c) lag in 't stof gedoken,
.....
Heeft, stout, den kop weer opgestoken,
En strijdt nu om den zegekrans.

Ja Rome, dat, genade smeekend,
Eens aan de voetbank lag geknield,
.....
Zendt, wijd en zijd, op nieuw haar knechten (d),
In 't achtbaar kleed der godsdienst heen,
Niet om den tijdgeest te bevechten,
.....
Maar om laaghartig en vermetel,
De hand te reiken aan 't gebroed,
Dat, rustloos gansch Euroop doorwroet,
En, weer op nieuw, den Vorstenzetel,
Op zijnen grondslag wagglen doet.

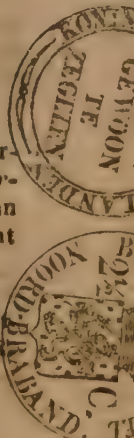
Hoe vreemd zij naast elkander prijken,
De priester en de jacobijn;
Hoe weinig ze op elkaar gelijken,
Steeds zal hun doel hetzelfde zijn (e).

Alsoo wordt in dit schotschrift, Z. H. de Opperpriester van Rome, dien de Catholijken van Nederland, als den Herder der herders en den Vader van alle geloovigen eerbiedigen, in het openbaar en wat

(c) Rome of GREGORIUS XVI.

(d) De geestelijke bedienaars van den Catholijken Godsdienst.

(e) Oproer en Priesterdwang. Dichtregelen van Mr. C. P. ROBIDÉ VAN DER AA, bl. 5 en 6.

mij het meest verwondert, ongestraft (1) gelasterd. De bitsche hekeldichter drijft zijne onbezonnenheid nog verder; hij spaart Neêrlands deugdzame Priesters niet; zelfs de Hoogwaarde Geestelijkheid, die door onzen welwillenden koning om hunnen dienst aan het vaderland bewezen, met het kruis der orde van den Nederlandschen leeuw zijn begiftigd, niet uitgezonderd, worden zij door hem met lasteringen overloden en met miltzuchtige jacobijnen vergeleken; terwijl de godvruchtige leeken, die aan het geloof hunner vaders getrouw zijn gebleven, in ROBIDÉ'S oogen niets anders, dan domme en lage handlangers van oproerlingen en duisterlingen zijn! Kan iemand grievender dingen zeggen?

Wanneer de Romeinsche redenaar CICERO in waarheid zegt: — *Qualis rector, tales subditi*, — zoo als de regent is, zoo zullen de onderhoorigen wezen; — dan mogen wij waarlijk! niet veel goeds van den nieuwen schoolopziener van Gelderland verwachten, maar kunnen uit hem, — even als de landman uit grijsdonkere wolken, welke zich samenpakken en boven zijne bloeiende akkers zweven, nadeelige slagregen en verwoestende hagelvlagen — het weeren van Catholijke schoolmeesters; invoering van slechte boeken, stijving — van en opwekking tot protestantsche onverdraagzaamheid; schimpredenen, bijtende uitvallen tegen — en bespottung van Priesters en Eeredienst enz. enz. te gemoet zien. — Ondertusschen poogde ik mijne droevige beklanning over onzen verslimmerden toestand van het schoolwezen door de troostende gedachte te veraanagenamen: de heer VAN DER AA zal wellicht, deels door de welverdiende berispingen, welke hij wegens het schrijven van zijn lasterschrift: *Oproer en Priesterdwang* heeft ondervonden, en deels door de treffende wederlegging, welke op hetzelfde in de echo (2) is gevolgd — wijzer zijn geworden — hij zal in het vervolg verdraagzamer en minder nijdig wezen. — De goede God geve het! Doch, hoezeer ik dit ook hartelijk wensche, kan ik toch mijne kwaadvoorspellende verbeelding niet bedwingen; omdat de heer VAN DER AA steeds een der ijverigste leden van de maatschappij blijft, welke zich noemt tot nut van 't algemeen, en er een boek op mijnen schrijfslessenaar ligt, in hetwelk deze maatschappij den onderwijzers eene handleiding aanbiedt — eene wijze voorschrijft, op welke de schoolmeesters onze dierbaarste panden, onze kinderen, naar ziel en ligchaam moeten vormen (misvormen). Deszelfs titel is: *Handleiding voor schoolmeesters ten platten lande*

*uitgegeven door de maatschappij tot nut van 't algemeen. Te Leiden, Deventer en Groningen, bij D. DE MORTIER EN ZOON, J. H. DE LAN-
GET EN J. OONKENS EN ZOON. 1808.*

Mij dunkt, ik zie reeds onzen schoolopziener in zijne

hoedanigheid van voorstander van 't nut van 't algemeen in de school te R.... hij prijst de vermelde handleiding hemel hoog; vertoont dezelve aan meester N...., die zich anders tamelijk tolerant ten opzichte zijner schoolkinderen van verschillende belijdenissen gedroeg; en leest hem uit de handleiding een puntje voor: (II les. bl. 16). — » Gij zijt schoolleeraar; dat » wil zeggen: gij moet overeenkomstig uwen post en » belofte, de leidman en reisgenoot zijn van vele » jonge lieden op den gevaarlijken togt naar hun eigen- » lijk vaderland hier boven. Gij moet hen den naas- » ten en zekersten weg ten hemel wijzen (den weg, » welken de gezegende reformatie van LUTHER en » CALVYN heeft gebaad), en hen door uw voorbeeld en » uwe lessen lust en moed inboezemen, om met u, » in weerwil van alle hindernissen, onvermoeid en » standvastig voort te stevenen tot den einde toe. — » Wee u, derhalve, wanneer gij als een blinde leid- » man (den Catholijken toegenegen) zijt, en dubbel » wee! indien gij immer der jeugd ten verleider werdt » (het papismus begunstigt, en den Catholijken Priester » den kinderen hooger dan domme, woelzieke lieden leert » achten (1)). Hemel! welk een gevaarlijk boek is deze handleiding voor onze arme kinderen, die door echt Protestantsche schoolmeesters zullen worden op- » gevoed. Eerwaarde en zeer geleerde OVERBERG! had gij het kunnen vermoeden, dat uw heerlijk geschrift: *Anweisung, zum zweckmässigen schulunterricht*, dat uitsluitend voor Catholijke scholen was bestemd, in Holland vertaald, en naar de behoefte van het schoolwezen alhier ingerigt, zoo wel door oncatholijke schoolleeraars als door leden van 't nut van 't algemeen zonde gebezigd worden, — om de lieve jeugd, welke gij zoo bemindet, onverschillig te maken omtrent de godsvrucht in geest en in waarheid, haar vervolgens de waarheid, zoo als zij in het Evangelie vervat is, te doen haten en eindelijk geheel en al te decatholiseren? Allernoodlottigst is een scherp snijdend zwaard in de handen eens moordenaars. Zoo zal de vijand van het Catholicismus deze handleiding in plaats van tot hare ware en eenige bestemming — de uitbreiding en den bloei der Catholijke Kerk — tot derzelver afbreuk en verguizing gebruiken. Overal waar de schoolmeester, hetzij verdraagzaamheid in geloof aan den dag legt, of boekjes, welke den Catholijken wat gunstig zijn, in zijne schoolmogen duldten, gelden de woorden: (Handleiding les. II. bl. 17). » Verdrukking en » benaauwdheid is het deel van alle zielen des menschen, die het kwaad werkt. Rom. II. 9. » Meester! gij bedrijft een zeer groot kwaad, wanneer gij » den u aanbevolen post niet naar waarde vervult, » want gij wordt een meenedige, en ondankebaar jegens » God (daar gij de dwaling begunstigt, welke de Hei- » delbergsche Catechismus als vervloekte afgoderij doemt); » gij wordt ongehoorzaam jegens uwe overheid (NB. RO- » BIDÉ VAN DER AA) die u deszelfs getrouwe waarne-

(1) Wat nog meer is, met twee gewichtige posten begunstigt.

(2) Echo op Mr. C. P. E. ROBIDÉ VAN DER AA's dichtregelen *Oproer en Priesterdwang*. Te Bosc, bij J. J. ANKSTERN EN ZOON 1838.

(1) Vergelijkt het boekje — *Oproer en Priesterdwang* bl. 9.

ming in zijn: Oproer en Priesterdwang (bl. 10 en 11) zoo zwaar op het harte drukte. . . . Zonder goud en zilver kan men voor tijd en eeuwigheid gelukkig zijn; doch dit kan men niet worden, zoodat dat men door onderwijs en opvoeding tot wijsheid en deugd opgeleid is. De tijd der jeugd is hiertoe bijzonder geschikt; dezen moet gij u dus tot nutte maken, of hij is voor u onherroepelijk verloren. Doet gij dit niet, en moet gij het u zelve wijten, dat de u toevertrouwde kinderen slechte menschen (leden van het rijk der domheid en verdorrend van het monster en het ondiep (2)) worden, dan brengt gij hen een nadeel aan de ziel toe, waartegen het verlies van alle aardache goederen, niet kan opwegen; want, wat baat het den mensch, zoo hij de geheele wereld wint, en schade aan zijne ziele lijdt. MATTH. XVI. 26. — Ziedaar, hoe de Protestantische leeraars, inzonderheid zij, die der maatschappij tot nut van 't algemeen zijn toegedaan, krachtens hunne geloofs-meening, over datgene denken, wat ons het dierbaarst moei wezen. Mogen wij dan aan zulke mannen de kinderen toevertrouwen, die ons de goede God ter verzorging en opvoeding heeft gegeven? De Heilichrift verzekert, dat al wie voor zijne huisgenooten geene zorg draagt, erger is dan een ongeloofige. Het kind is in den striktsten zin onze huisgenoot, en het gelijkt eenigermate aan een stuk bouwland. Laat de grond nog zoo goed zijn, het brengt geene druiven noch tarwe, maar distels en doornen voort, wanneer men gedooft, dat hetzelfde reeds vroegtijdig met onkruid en kwaad zaad bezaaid worde. Het kan wel gebeuren, dat een ongelukkig toeval de gewenschte vruchten op eenen met alle vlijt bearbeiden, van onkruid gezuiverden, en met goed zaad bezaaiden akker verhindere, maar dat een verwaarloosde grond goede vruchten voortbrengen, zal onder de zon niet gebeuren. De verdienstelijke schrijver van de *Gevaarlijke strekking van het Onderwijs in Nederland*, heeft betoogd en ontegenspreekbaar bewezen, dat in onze gemengde scholen niet alleen door den spreek-trant der Protestantische meesters maar ook door de slechte boeken, in de harten der kinderen nadeelig onkruid wordt gezaaid; zoodat hij, die lust gevoelt, om dit voortreffelijk boekje, benevens de brieven, welke op hetzelfde zijn gevolgd en door de *Catholijke Nederlandse Stemmen* medegedeeld, — aandachtig te lezen, en de bewijstukken, welke daarbij zijn aangevoerd, ernstig te overwegen, onmogelijk kan ontkennen, dat onze Catholijke jeugd, inzonderheid op die plaatsen, waar gelijk in *Gelderland*, een ROBIDÉ VAN DER AA aan het hoofd der scholen staat, gevaar, — groot gevaar loopt van minder nauwgezet op hare geloofsplichten, minder goed Catholijk, minder deugdzaam te worden; en, op deze wijze, zelfs de aanstaande hemelsche zaligheid op het spel te zetten. Derhalve kunnen en mogen wij niet toelaten en stilzwijgend ge-

doge, dat men onze kinderen bederve; want niet slechts die het kwaad uitwerkt, maar ook, die het niet belet, waar hij het beletten kan, is strafbaar voor den rechtvaardigen God; zgt de H. Geest. —

Geliefde landgenooten! laten wij dit kwaad zoo veel beletten, als wij kunnen. Laat ons den almachtigen God dringend bidden, dat Hij onzen geëerbiedigten koning overvloedig licht en genade schenke, om spoedig te begrijpen, dat een gemengd onderwijs steeds eenen hoogst nadeeligen invloed op de welvaart des lands zal uitoefenen, en dat bij de aanstaande hernieuwing der grondwet volledige vrijheid van onderwijs worde erkend. Een geboeid onderwijs is een vrij volk onwaardig, het boezemt wantrouwen in tegen de gouvernementen, die hetzelfde aan schandelijke kluisters leggen, het veroorzaakt haat en afgekeerdheid tusschen de ingezetenen van verschillende geloofs-belijdenissen, het maakt een groot getal ontevredene burgers, die zich in hunne dierbaarste belangen gekrenkt voelen, en doet niet zelden eene Revolutie rijp worden, welke den staat verwoest, terwijl zij aan het volk de vrijheid verschaft, welke de natuur-wet en de goddelijke wet waarborgen. Integendeel is de vrijheid van onderwijs zeer dienstig voor deszelfs bloei en, bevordert ook grootelijks de ware godsvrucht, terwijl daarbij aan de schoolmeesters honderden gelegenheden worden verschaft, om de kinderen, die hun ter opvoeding worden toevertrouwd, volgens hunne geloofsbegrippen, welke met die der kinderen en derzelver ouders en Geestelijke herders overeenstemmen, de plichten te doen kennen welke zij ten aanzien van God en hunne medemenschen moeten vervullen. Waar deze dierbare vrijheid heerscht, kunnen OVERBERGEN de Catholijken, en VAN DER AA's de Onecatholijken tot opregte leden hunner Godsdienstgezindheid, tot goede en vredelievende burgers, tot dappere soldaten, tot getrouwe betalers der verschuldigde belastingen . . . vormen, zonder dat men behoeft te vreezen, dat partijen elkander wederzijds tegenwerken, en alzoo door de eene wordt afgebroken, hetgeen door de andere was opgebouwd.

Ik verkeer in het volste vertrouwen, dat ofschoon ik in dit schrijven de provincie *Gelderland* in het oog heb gehad, allen die het met ons dierbaar vaderland welmeenend, uit het gezegde zullen begrepen hebben, dat, aan iedere Godsdienstgezindheid der *Nederlanden*, de vrijheid behoort gelaten te worden, om de kinderen, volgens derzelver grondbeginselen te doen onderwijzen, welke met hunne belijdenis strooken; vermits door de ondervinding is bewezen, dat in het tegenovergesteld geval, de Jood, of de Jansenist, of de afgescheidene gemeente van D.^o SCHOLTE cum suis, of vooral de Catholijken, tot welke ik het geluk heb te behooren, op het gevoeligst worden beleedigd, en bijna dagelijks middelijke of onmiddellijke aanrandingen op hun geloof ondervinden, door schoolmeesters gepleegd, die eenen bepaalden Godsdienst toegedaan zijnde, de overige — als valsche, — als bijgeloovig, — als dom of onzinnig beschouwen. Dat men

(1) Vergel. het boekke: *Oproer en Priesterdwang* bl. 5.

derhalve den goeden God, die de harten der koningen bestuurt, vuriglijk om deze groote weldaad der vrijheid van onderwijs bidde; en ten gelijken tijde aan Z. M. onzen koning en aan de staten-generaal onzen billijken wensch in bescheiden adressen te kennen geve; mogt vooral in deze oogenblikken, de geëerbiedigde hooge Geestelijkheid, in hare wijsheid zich met die taak belasten, waardoor zij zich een nieuw regt op de dankbaarheid der geheele Catholieke bevolking van *Nederland* verwerven, zich bij koning en vaderland wezenlijk verdienstelijk maken en hare verdiensten voor den hemel vermeerderen zou!

Een Catholijk Priester.

DE HEDENDAAGSCHE CONSTITUTIONEELE STATEN.

(Derde Artikel.)

Het welbegrepen constitutioneele stelsel levert, door de verantwoordelijkheid der ministers en volksvertegenwoordigers, niet alleen waarborgen op, voor de onschendbaarheid des konings, en voor de regten en vrijheden des volks; het geeft ook aan de ministers een middel in handen, om, ingeval van verschil met de meerderheid der volksvertegenwoordigers, het gevoel der natie in te roepen en uitspraak te laten doen; dat middel, zonder 't welk het constitutioneele stelsel onvolledig is, bestaat in het regt, des gouvernements, om de kamer des volksvertegenwoordigers te *ontbinden*; waardoor eene nieuwe verkiezing van vertegenwoordigers moet plaats hebben. — Worden dezelfde vertegenwoordigers herkozen, dan weet het ministerie met zekerheid, dat deszelfs gedrag door de natie niet wordt goedgekeurd, en het verlaat zijnen post. Worden, integendeel, andere vertegenwoordigers gekozen, en stemt het gevoel van deze met dat der ministers overeen, dan gaan deze op den ingeslagen weg voort, in de overtuiging, dat hun gedrag door de natie wordt goedgekeurd.

Er is, in eenen echt constitutioneelen staat, geen moeilijker post, dan dien van minister; maar er is welligt ook geen post, welks wezenlijke verplichtingen minder begrepen en meer uit het oog verloren worden. Een regtschapen minister, in eenen constitutioneelen staat, behoort in de eerste plaats een man van groote kunde en bekwaamheid te wezen, hij behoort eene grondige kennis te bezitten van al datgene, wat tot zijn departement behoort; voorts moet hij het constitutioneel beginsel hartelijk zijn toegedaan, en diensvolgens zoowel de regten en vrijheden des volks, als de prerogatieven der kroon, trachten te doen eerbiedigen, hij moet de vertrouwde, de raadsman, niet de staaf van den vorst zijn. Hij behoort moeds genoeg te bezitten, om zijne onderteekening te weigeren, als

de vorst van hem vordert, dat hij ordonnantien of besluiten contrasigneere, welke inbreuk op de regten en vrijheden des volks mogten maken; want het is juist dat contrasigneren, 't welk hem verantwoordelijk stelt voor den inhoud, omdat de vorst zelf buiten alle verantwoording blijven moet.

Het is onbegrijpelijk, dat men, zelfs in *Engeland*, dat klassieke land van constitutionaliteit, den waren geest van het constitutioneele stelsel, nog niet beter begrijpt.

Naar ons inzien is een constitutioneel koninkrijk, met eenen erfelijken koning aan het hoofd, verkieslijk boven de republiek, die toch ook een hoofd hebben moet en die, of men hem raadspensionaris, of president noeme, voor zijn leven, of voor eenen bepaalden tijd moet gekozen worden, 't welk aanleiding tot allerlei kuiperijen, partijschappen en botsingen geven kan, en waaraan het ongelukkige *Polen*, 't welk vroeger eenen voor het leven benoemden koning had, zijnen ondergang had te danken.

Maar de constitutioneele koning is wel het hoofd van den staat, hij bezit wel de uitvoerende magt; maar hij is geenszins soeverein. De soevereiniteit beruht bij de overeenstemming der onderscheidene magten. Van daar, dat iedere, in den vereischten vorm gemaakte en afgekondigde wet, verbindend is voor allen, en de overtreding der wet door den regter moet worden gestraft; want de wet is de wil van het soevereine gezag. Maar zoo is het niet gelegen met koninklijke besluiten en ordonnantien, die geenszins kracht van wet hebben en tegen welke het geoorloofd is bij de wet gevende of regterlijke magt in oppositie te komen; 't welk geenszins een verzetten is tegen de wet, maar tegen het misbruik van magt.

Inderdaad, het is onloochenbaar, dat, ingevalle een koninklijk besluit kracht van wet had, de koning soeverein, dat is, absolute monarch, wezen zou; dat hij, bij een besluit, welten zou kunnen intrekken of wijzigen; ja zelfs de geheele constitutie naar welgevallen zou kunnen veranderen of vernietigen; daartegen te waken, is juist het doel der constitutioneele insigting; en daarom is de minister, die een koninklijk besluit contrasigneert, 't welk inbreuk op de constitutioneele regten en vrijheden van het volk, of van een gedeelte des volks, maakt, verantwoordelijk voor die inbreuk; hij had dien maatregel moeten ontraden, of zijne onderteekening weigeren; door zulks niet te doen, heeft hij de verantwoordelijkheid op zich genomen en behoort gestraft te worden, ingevalle zoodanig besluit blyken mogt strijdig te wezen met de constitutie, en inbreuk te maken op de regten en vrijheden des volks.

Een groote hinderpaal tegen de geregelde werking van het constitutioneele stelsel in den tegenwoordigen toestand van *Europa*, in eene kamer der pairs, hooogerhuis, eerste kamer, of, zoo als men die noemen wil, die, of erfelijk is, of door den vorst, voor het leven benoemd wordt; wijl deze in beide gevallen onberekenbaar veel goeds verhinderen en daardoor veel kwaads

berokkenen kan, zonder dat, dienaangaande, eenige verantwoordelijkheid op hare leden drukt en dezelve alzoo straffeloos alle verbeteringen kunnen tegenhouden, door eenvoudig alles, wat de kamers der volksvertegenwoordigers mogt noodig keuren, te verwerpen. Tot welke noodlottige gevolgen zulks aanleiding kan geven, heeft een voorbeeld in *Nederland* getoond. Toen de eerste kamer besloten had, om de wezenlijke grieven des volks, in *grondwettige petitien* uitgedrukt, onder de oogen des gouvernementes te brengen *verwierp* de eerste kamer dat besluit, de hoop op redres van grieven verdween en het minder dan wij phlegmatieke *Belgie* scheurde zich van ons af....! En de nieuwe Belgische constitutie bepaalt, dat ook de leden der eerste kamer, of van den senaat, niet voor het leven door den koning, maar voor eenen bepaalden tijd door het volk zullen verkozen worden.

De ondervinding heeft dus geleerd, dat, in eenen welingerigten constitutioneelen staat, ook de leden der eerste kamer verantwoordelijk behooren te zijn, wanneer zij billijke voordragten der tweede kamer verwerpt; en dat zij diensvolgens niet *inamovibel* kunnen zijn: dit moet alleen het geval met den *onschendbaren koning* wezen.

Uit al het voorgaande blijkt, dat alle theoretische constitutioneele bepalingen van verantwoordelijkheid, zoo van de ministers, als van de leden der kamers, wel verre van tegen den koning te zijn gericht, integendeel, het behoud der koninklijke waardigheid en onschendbaarheid ten doel hebben: en het is juist het niet bestaan, of het niet toepassen van het principe der verantwoordelijkheid, wat de revolutien te weeg brengt en het koninklijk gezag vernietigt, waaruit blijkt, dat zij, die het principe der verantwoordelijkheid niet willen doen gelden, en de geheele ontwikkeling van het constitutioneele stelsel, tegenhouden of beletten, de koninklijke waardigheid en onschendbaarheid op het spel zetten, terwijl zij, daarentegen, die aan het constitutioneele stelsel, met al deszelfs waarborgen, eenere geregelde ontwikkeling willen geven, juist daardoor de koninklijke waardigheid en onschendbaarheid buiten het bereik van elken gevaarlijken aanval trachten te stellen, dat zij alleen de ware vrienden van het constitutioneel koninklijk gezag zijn.

Eene gebrekkige grondwettige inrigting, zonder waarborgen, gelijk onze grondwet van 1815, heeft dan ook al het nadeelige eener absolute monarchie, terwijl zij er de voordeelen van mist: zij is de gevaarlijkste en somwijlen de noodlottigste van alle regeringsvormen. De scheuring van het koninkrijk der *Nederlanden* is, in dit opzigt, een onwraakbare getuige.

Bij het maken eener *wijze constitutie* behoort men, behalve de regtstreeksche verkiezingen (wat van zelve spreekt) ook de verantwoordelijkheid van de ministers, niet alleen, maar ook van de leden der beide kamers, duidelijk te bepalen. Als *Engeland* (wat vroeger of later te duchten staat) het slagtoffer van eene revolutie wordt, of *Ierland* zich van hetzelfde afscheidt, gelijk

Belgie zich van ons afgescheiden heeft, zal het die rampen alleen aan de niet verantwoordelijkheid zijner inamovibele lords-kamer te wijten hebben!

REGTSTREEKSCH E VERKIEZINGEN.

Zonder regtstreeksche verkiezingen, dat is, zonder dat de kern der natie, wezenlijk vertegenwoordigd wordt, bestaan er geene wezenlijke waarborgen voor de regten en vrijheden des volks. Dit begripen tegenwoordig alle verstandigen. De oude grondwet zegt: dat alle burgers gelijke aanspraak hebben, op alle ambten en bedieningen.... meer dan een derde gedeelte van het oude *Nederland* doet belijdenis, van de Catholijke Religie: het ware dus niet meer dan billijk, dat er ten minste 18 Catholijken zitting in de tweede kamer hadden; en echter heeft men het, *Noord-Brabant* uitgezonderd, door de gefiltreerde verkiezingen, zoo ver weten te brengen en te houden, dat niet een enkele Catholijk zitting in die kamer krijgt; zoodat dezelve uitsluitend protestantsch zijn en blijven zou, als er *Noord-Brabant* niet ware. Meent men dat dit, bij regtstreeksche verkiezingen het geval zijn zou? — Neen, waarlijk niet! het is derhalve de pligt van alle Catholijken, om alle legale middelen aan te wenden tot het bekomen van regtstreeksche verkiezingen, zonder welke geene nationale vertegenwoordiging denkbaar is.

Bij regtstreeksche verkiezingen, zouden mannen als *VAN ES* niet achter de bank geschoven, mannen als *FRETS*, niet telkens verkozen worden; het lidmaatschap der tweede kamer, zou, voor onvoorwaardelijke jaezeggens, geen postje *ad vitam* wezen. Bij regtstreeksche verkiezingen zou men den geest en het gevoelen der natie leeren kennen; terwijl men thans, doof geschreeuwd door hen, die zich bij het bestaande goed bevinden, den waren geest der natie niet kent en het misnoegen hand over hand toenemen doet. Dat zich dan de stem der natie, in deze gewichtige oogenblikken, in adressen en petitien, aan den koning en aan de tweede kamer luide doe hooren en op regtstreeksche verkiezingen aandringe; en dat men protestere, tegen het langer voortduren eener kwasi-vertegenwoordiging, die geenerlei waarborgen voor de veiligheid der kroon, zoo min als voor de regten en vrijheden der ingezetenen oplevert, en het Nederlandsche volk in de oogen zijner naburen, belagchelijk maakt.

Dat men tevens, *op nieuw*, de vrijheid van onderwijs vraget, zonder welke de vrijheid van Godsdienst eene hersenschim is: dat men vooral in *Limburg*, alwaar, volgens de getuigenis, ons door verdienstelijke Gaestelijken gegeven, de vrijheid van het onderwijs, en, daardoor, de invoering van een zuiver godsdienstig onderwijs, vooral in landgemeenten, zoowel op de ouders als op de kinderen, reeds den zegheerijksten invloed gehad, en de heilzaamste hervormingen te weeg

gebracht heeft, zich niet door laffe vrees laten terughouden; daar is men nog, ten minste op vele plaatsen, in het bezit dier onwaardeerbare vrijheid: dat men dan de handhaving daarvan, met bescheidenheid vordere; maar er tevens rondborstig bijvoege, dat men bij de wederinvoering van het monopolie, deszelfs scholen zal laten ledig staan, gelijk men ons het voornemen daartoe, bereids heeft verklaard. — Het behoort tot de onvervreembare regten der ouders, om hunne kinderen zoodanig op te voeden en te doen onderwijzen, als zij in gemoede meenen verplicht te zijn. Slechts een despotiek gezag kan hen zulks beletten; maar het kan hun in geen geval dwingen, om hunne godsdienstige begrippen te verzaken, door aan hunne kinderen een anti-Catholijk onderwijs te laten geven, in een land, alwaar de volkomene vrijheid van godsdienstige begrippen met ronde woorden erkend is.

REDEVOERING VAN O'CONNELL IN EENE ONLANGS TE DUBLIN GEHOUDENE MEETING.

(*Vervolg en slot van blz. 44.*)

Na de voorlezing van een ander lasterlijk artikel uit den *Times*, over de Catholijke Priesters van *Ierland*, gaat O'CONNELL dus voort:

» Ziet gij! de vijandschap van vuur en zwaard! de Priesters van *Ierland*, brandstichting, mouterij en bloedvergieting door alle middelen predikende! Wist het Catholijke volk van *Ierland* dit? Heeft men ooit iets zoo infaams gezien en evenwel is het blad, dat zulke lasteringen verspreidt, dat, hetwelk de grootste publiciteit in *Engeland* heeft; zoodat men het 'smorgens bij het ontbijt in het salon van den Graaf, in handen der dames vindt en dat van daar afdaalt tot de keukens in de handen der huisbedienden. Dat blad wordt in alle kroegen, herbergen en koffijhuizen ontvangen en de gevoelens, die het uitdrukt worden eenparig gunstig in *Engeland* opgenomen en 't is het orgaan der magtige partij 't welk die dingen van de Iersche Catholijke geestelijkheid zegt! Bij eene meeting, onlangs in *Engeland* gehouden, heeft een individu O'MITH genaamd en lid van het parlement, in eene redevoering beweerd, dat het Iersche volk het mes op de keel der Protestanten hield. Wordt dat alles zonder oogmerk gezegd? Neen; hij, die zulke dingen schrijft of zegt, wordt door de blygarchie gebezigd in hare afschuwelijke ontwerpen tegen *Ierland*. O! hoe verheug ik mij, dat men hier de *Times* zelden ziet! Het Iersche volk heeft eenen natuurlijken afkeer van dat blad, den instinctieven afkeer der goeden van al wat slecht is. Ik zal u thans een besluit voorlezen, dat bij een hunner meetings genomen is geworden; doch daar ik door het lezen der artikelen van de *Times* vermoeid ben, zal ik u vooraf onderhouden, over een ander artikel waarin men, van het Iersche volk sprekende, zegt: *Wat walgelijk, lui en bijgelovig volk van Ierland, wordt*

door de Priesters op het sleeptouw genomen. In hetzelfde blad wordt de zoo geachte en geëerde Catholijke geestelijkheid van *Ierland* eene bende van moordenaars in koorkleeden genoemd: *Luistert, luistert en geroep van ho, ho!* Heeft men ooit zulke dingen gehoord, heeft men ooit gezien, dat een gedeelte der inwoners van een koninkrijk, de vermetelheid, de boosheid en de dwaasheid hebben gehad, om in zulke uitdrukkingen een gedeelte hunner broeders, burgers van hetzelfde vaderland aan te vallen? *WELLINGTON* en *PEEL* zijn aan het hoofd dier partij die acht millioenen onderdanen der koningin aanvalt (want de Catholijken van *Ierland* en *Engeland* zijn meer dan acht millioenen) en die staatsmannen trachten hunne lage gierigheid hunne onwaardige eerbucht te voldoen door de poging om het gezag door zulke ontsierende middelen te bekomen! Schande zij hun! zij onteeren *Engeland*, hun naam is de schandvlek van den Engelsen naam. (Toejuichingen).

» De aandacht der meeting, waarvan ik gesproken heb, werd gevestigd op den voortgang, dien het Papiasmus tegenwoordig in alle gedeelten van het Britsche rijk, in *Engeland* en buitenlands maakt; een voortgang, die verbonden is met een stelselmatic plan van aanmoediging en uitbreiding. Zij beschouwen vooral als laakbaar de verheffing van drie Roomsche Catholijken tot hooge bedieningen van het gouvernement; de admiraliteit, de schatkist en de koophandel.

» Wie zijn de mannen, waarvan men gesproken heeft? Een hunner is een man, die de onbetwistbaarste hoedanigheden, de verhevensie talenten, eene bewonderde welsprekendheid benevens de opregtste en onafschankelijke vaderlandsliefde bezit. Hij tot het vieraad en de eer van ieder land wezen, en echter wordt de verheffing van dat bevooregtte wezen (ik doel op *RICHARD LALORSHIEL*) aangevallen, eeniglijk omdat hij Catholijk en Ierlander is. (Geroep van: o, o, o!) De tweede is een man, die de uitgebreidste kundigheden bezit een der beroemdste geleerden, die ooit door een land is voortgebragt geworden. Ik spreek van *THOMAS WISE* en zijne verheffing wordt aangevallen alleen omdat hij Catholijk is. De derde de heer *MORT O'FENRAEL* die aan zaken gewoon is, eene groote bekwaamheid heeft, en lid is van eene oude familie, maar die hoedanigheden waren niet voldoende, om hem te behoeden tegen de lage aanvallen der factie. Die benoemingen zijn eenen hoon; zeggen zij, voor de meerderheid. Ik vraag het u, hebben wij geen regt (indien wij het waardig zijn) om die bedieningen te vervullen; zoowel als andere burgers?

» Ik vraag het, als er tusschen de onderdanen geen legaal onderscheid is, waarom zou er dan een politiek onderscheid zijn? Er is slechts een getoelen van tirannie en veronderd despotismus 't welk de menschen zoo ver kan voeren, dat zij zulke hatelijke onderscheidingen maken.

» Die lieden zouden u willen berooven van de be-

scherming der koningin (geroep van: neen neen!) Is de tijd van te spreken niet gekomen, om te doen hoorren, dat wij ons niet willen onderwerpen? Men beweert ons in 1829 concessien te hebben toegestaan, toen de acte van emancipatie is doorgegaan; ik ontkien het. Zij hadden ons in 1692 en 1693 van onze regten beroofd, gelijk zij ons ook onder de regering van koningin ANNA van onze onvervreembare regten en vrijheden hebben beroofd bij het traktaat van *Limerick*. Het was de acte der afschuwelijkste onderdrukking die ooit door een volk aan een ander volk werd aangedaan, en dat traktaat zal altoos de schande van Engeland zijn. Onze regten zijn geenszins gegrond op de statuten van 1829, maar op de wetten van het algemeen regt, waarvan de ongerechtigheid ons beroofd had, en die wij in 1829 hernómen hebben door een vreedzaam geweld. Denken onze vijanden, dat wij hen thans zullen verborloven ons die op nieuw te ontveldigen? (Geroep van: wij zullen het niet gedoogen.) Ik ben een man des vredes, den ouderdom naderende. (Geroep van: mogt gij nog lang leven!) Mijne kinderen hebben den rijpen ouderdom bereikt, en ik tel reeds meer dan twintig kleinzonen. Ik altoos verklaar, dat geen enkele druppel bloed zal vergoten worden voor de verdediging onzer vrijheden. Ik heb tegen vele zwarigheden geworsteld, onveranderlijk aan dat besluit verknocht; maar, Ieren! dat ik u heden zegge, wat er van is. Ik heb besloten, om op het slagveld te sterven, liever dan mij aan de heerschappij der tory's te onderwerpen. Dat anderen doen, wat zij willen, ik heb besloten om er mij niet aan te onderwerpen, al moest ik alleen zijn; maar ik ben verzekerd van niet alleen te wezen: millioenen van menschen zullen mij in dien worstelstrijd ondersteunen. (Toejuiching). Ik verklaar aan WELLINGTON, dat, zoo zijne haat ademende factie, de tory factie haar juk aan Ierland oplegt, wij niet datgene zullen hebben, wat men eene schermutseling noemt, maar hij en de zijnen zullen te strijden hebben tegen de vereenigde bevolking van geheel Ierland. (Daverende toejuiching). Ik verklaar aan PEEL dat er geen constitutioneel gezag bestaat, 't welk ons berooven kan van de vrijheid, die aan ons zoowel toekomt als aan zijne partij. Neen: wij hebben allen, als een eenig man besloten, om de vrijheid te behouden en de terugkeering der partij, waarvan hij het hoofd is, tot het gezag, te beletten."

» Wij zullen het nienwe jaar goed beginnen, wij moeten allen in beweging zijn. Iedere provincie, iedere groote en kleine stad, ieder dorp, moet zich vereenigen. En ik verklaar, dat wij met ons zullen hebben de liberalen, Protestanten. Ik ben gelpkig er in dit oogenblik een zeker getal van rondom mij te zien. Zij zullen zich met ons vereenigen in een adres aan de koningin; zij zullen zich bij ons voegen, om aan het parlement te petitionneren. Maar, bovenal, moeten de Catholijken voor zich zelve handelen in eene plegtige verklaring, die ik zal opstellen, om ze hen voor

te dragen. Ik ben overtuigd, dat zij gelezen en geteekend zal worden door de Bisschoppen en Priesters door onze pairs en door het volk. Ik ben overtuigd, dat wij zes of acht millioenen onderteekeningen zullen hebben, en dan zullen wij dezelve aan het parlement van *Groot-Brittannië* voorstellen. Ik zal in dat document uwe billijke eischen op het genot der regten en vrijheden des lands staven. Ik zal met weinige woorden de schurkerijen, waardoor de orangistische factie ons van onze regten berooft, aanwijzen, en ik zal in die petitie ook de vreedzame, loijale en constitutionnele middelen op den voorgrond stellen, met wier behulp wij onze restauratie verkregen hebben. (Daverende toejuiching). Ik zal die verkaring gereed maken; zij zal worden opgesteld in eenen geest van oprechte loijaliteit. Wij zullen aan de koningin zeggen, dat de veiligheid van haren troon en de duurzaamheid van haar huis afhangen van de getrouwheid des Ierschen volks. Wij zullen niet spreken van het bezigen der physische magt, maar van die, welke de constitutie wettigt en de wet autoriseert, en daardoor zullen wij bekwaam zijn, om den troon te verdedigen en den vrede, het geluk en den voorspoed der doorluchtige persoon die hem bekleedt, verzekeren.

» Wij zullen elk illegaal geschild verwijderen, het beste middel om er in te slagen is, ons gereed te houden tot het verdedigen van den troon. Welk land ter wereld kan zich beroemen, met meerder loijaliteit dan Ierland, te hebben gehandeld? Laten wij ons dus, ter handhaving van onze regten, vereenigen; dat onze leus zij: *het oude Ierland en de koningin!* En onze eisch, *gerechtigheid*. Wij zijn niet minder stellig voornemens, om de prerogatieven der kroon te verdedigen, dan om de regten der onderdanen te verzekeren. Wij verlangen niet, over andere menschen te heerschen; maar wij willen, dat men de gelijkheid van de regten der Catholijken met andere burgers erkenne. Ik verklaar plegtig, dat ik door de Catholijken zoo min de andere sekten zou willen zien verdrukken als ik thans kan toelaten, dat zij zich aan hunne onderdrukking onderwerpen.

» Ik verklaar, dat ik niets anders verlang, dan hetgene, wat ik hier heb gesteld. Het volk van Ierland is reeds geëmancipeerd, het is teruggekeerd in zijne regten, en door het handhaven derzelve, verzekeren wij ook de vrijheden van het Engelsche volk. Herinnert u, welke de voorstellen zijn, die ik doe. Ik beweer in de eerste plaats, dat de tory's van Engeland eene oligarchie willen daarstellen; wij willen gelijktijdig de magt van den troon en die des volks omverwerpen. Ik heb eenmaal beweerd, dat zoo de tory partij het gezag verkreeg, het leven der koningin niet in veiligheid zijn zou. Men heeft mij gesommeerd tot het intrekken dier beschuldiging; maar ik heb het niet doen, en ik herhaalt het thans. Ik roeg nog bij, dat ik vastelijk geloof, dat zoo de tory's aan het gezag kwamen, de koningin binnen zes maanden haren oom den hertog van *Cumberland* in het graf zou

gaan wedervinden, en dat ERNEST van *Hanover* den troon zou beklimmen. Mijne tweede stelling is, dat de tory's besloten hebben, om de prerogatieven der kroon met voeten te treden; in de derde plaats, dat zij hartstogtelijk alle regten en privilegien des Ierschen volks wenschen te ontnemen; en ten vierde, eindelijk, dat zij alle hunne magt zullen bezigen, om een schrikbewind in het rijk te vestigen; ten einde in het bezit te blijven van het gezag, door zulke infame middelen verkregen; en onze kinderen in alle de afschuwelijkheden van slavernij en despotismus te dompelen. (Deverende toejuiching en geroep van: het zal hun nooit gelukken!) Ik heb u gezegd, wat mijn plan is, welke mijne voornemens zijn; ik zal ze weldra in achtervolgende meetings, bekend maken. Wij zullen onstot de koningin wenden en haar zeggen, dat ons leven en ons fortuin ten haren dienste zijn, dat ons aanbod geene ijdele parade is, noch een dier daden voor welke uitvoering wij zullen terug denken; wij verzekeren haar dat haar troon, als het noodig is, in veilige haven zal worden gebragt al dobberde hij op eene zee van bloed, het bloed des Ierschen volks. (Lange toejuiching)."

Er zijn nog verscheidene meetings te *Dublin* gehouden, in welke de heer O'CONNELL in denzelfden geest, redevoeringen heeft uitgesproken, en in welke belangrijke voorstellen zijn aangenomen geworden.

De SYMBOLIEK van Dr. J. A. MÖHLER, naar het Hoogduitsch; door THEODORUS BROUWER, R. C. Priester. II Deel. Rotterdam, bij J. C. BOLAN. 1839.

Het eerste deel van dit belangrijke werk moge den lezer nu en dan vermoeid en te veel ingespannen hebben, het tweede en laatste zal hem gewis verademing schenken en hem eene aangenamer en meer afwisselende lectuur verschaffen. En wie zou niet verlangend zijn, een onderwerp zoo gewichtig, als dat der Kerk door MÖHLER verhandeld te zien? inderdaad, welke schoone, geheel nieuwe en toch zeer oude denkbeelden, treffen wij hier aan, wanneer de aan de Kerk te vroeg ontrokke schrijver de schoonheid en voortreffelijkheid maakt der onbevleete bruid van CHRISTUS; hoe in haar de Catholiek zijn gevoel, verstand en godsdienstig — zedelijke vermogens bevredigd en voldaan ziet! Op deze beschouwingen, die wij voor het schoonste gedeelte der *Symboliek* houden, volgt eene fikse uiteenzetting der verschillende gevoelens over de kerk der eerste Hervormers en de geheele verhandeling wordt besloten met eene beschouwing over het verband, tusschen de zegerierende, lijdende en strijdende Kerk. Het ware

te wenschen, dat de Protestanten dit hoofdstuk aandachtig overwogen: zij kunnen er veel uit leeren. Na aangemerkt te hebben, dat de Gereformeerden in *Frankrijk* en de Remonstranten in *Holland* de voorbode der Heiligen loochenen, bewerende, dat zij niets van ons weten, en zich ook niet bekreunen, over hetgeen onder de zon voorvalt, eindigt hij op deze wijze:

» Wanneer men de zaak van deze zijde beschouwt, en zich de Heiligen voorstelt, gelijk de epicuristen hunne godheden, lustig en vrolijk in den Hemel voortlevende, zonder zich in het minste met onze gesteldheid in deze benedenwereld te bemoeijen, — zonder zich in hunne genoegens te laten storen, dan kan men het verbod om de Heiligen aanteroepen ten minste eenigszins verstandig vinden. Doch dergelijke idealen van zalige geesten, welke zekerlijk slechts lage eigenliefde kon verzinnen, hebben waarlijk niet veel aantlokkelijks en openen ons geen vrolijk verschiets. God beware ons, dat ons dergelijke zaligheid in den Hemel niet ten deel valle; want, onzes erachtens, zoude de toestand des aardebewoners in wiens boezem ook slechts eenige vonk van deelnemende liefde gloort, verreweg boven dezelve de voorkeur verdienen!"

In het tweede boek beschouwt de schrijver de kleinere Protestantische secten, en laat beurtelings de Wederdoopers, de Mennonieten, de Kwakers, de Herrnhutters, Swedenborgs zonderlinge visioenen, de Sociniani en Arminiani de revue passeren. Wie iets meer wenscht te weten, dan een vlugtig lexicon's artikel over deze secten, leze dit werk. Wij durven verzekeren, dat niemand het onbevredigd ter zijde zal leggen. Gaarne zouden wij den lezer een uitgebreider fragment mededeelen, om hem ook over de vertaling te kunnen doen oordeelen; doch ons bestek gedooft zulks niet; terwijl de keuze in een werk, dat ons zulk een uitgebreid veld ter beschouwing aanbiedt zeer moeilijk is. Wij wenschen, dat het werk algemeen door Roomsche en onroomsche moge gelezen en behartigd worden en onder 's Heeren zegen ook op Neêrlands bodem gezegende vruchten moge opleveren.

AANKONDIGING.

In de provincie *Zuid-Holland*, verlangt men tegen primo Mei of eerder, iemand van de R. C. Godsdienst, niet beneden de 20 jaren, met de Fransche en Hoogduitsche talen en het administratieve bekend, eene goede hand schrijvende en van goede getuigschriften voorzien. Adres met franco brieven onder letter X, aan het Bureau der *Cath. Nederlandsche Stemmen*.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonneementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

ERGERLIJK VOORSTEL.

Wij hebben in ons vorig No. met een woord gesproken over de Protestantsche strekking van het armzalig kies-stelsel, dat onder de grondwet van 1815 bestond; 't welk blijkt uit het behendig wegziften van Catholijken, voor de zoogenaamde volks-vertegenwoordiging: maar wie zou geloofd hebben dat men het zoover drijven zou, van in de sectien de voordragt te doen, om bij de nieuwe of gewijzigde Grondwet, de bepaling weder in te voeren: *dat de koning der Nederlanden Protestant zijn moet?* Ziet gij, vrijzinnige Nederlanders! Ziet gij, Catholijken! wat er te wachten is van de gefiltreerde tweede kamer, welke gij dacht, dat aan het gouvernement zulke milde voorstellen van wijziging der grondwet zou doen? Welk eene vernedering voor u! zult gij daarbij zwijgende aanschouwers blijven en u regten laten ontnemen; in wier bezit gij sedert vijf en veertig jaren zijt, zonder dat gij daartegen de legale middelen bezigt, die in uwe magt zijn?

In 1795 is het Catholicismus in Nederland geëmancipeerd; de Catholijken zijn met hunne andersgezinde medeburgers gelijk gesteld geworden door de volks-vertegenwoordigers, die door de geheele natie voor zooverre die van het stemregt wilde gebruik maken (en dit konden allen) zijn verkozen geworden.

Die gelijkheid is nooit beter gehandhaafd geworden, dan onder koning LODEWIJK, die, hoewel Catholijk zijnde, geenerlei onderscheid tusschen de belijders van verschillende Godsdiensten maakte; ook dit weet niemand beter dan Mr. CORNELIS FELIX VAN MAANEN, die zoowel onder koning LODEWIJK, als onder koning WILLEM, minister van justitie was, en, als zoodanig het decreet der invoering van het *wetboek NAPOLEON ingerigt voor het koninkrijk Holland van 24 Februarij 1809*, heeft gecontrasigneerd.

Het was dus hoonend voor de Catholijken en ondankebaar tevens, dat men in het ontwerp van *grondwet voor de vereenigde Nederlanden, van 1814*, in art. 133 de bepaling maakte: » *De christelijke hervormde Godsdienst is die van den souverainen vorst.* » Waarom maakte men die bepaling? Was het, omdat de meerderheid der natie, tot het hervormde kerkgenootschap behoorde? Dan had men, om dezelfde reden in de grondwet voor het koninkrijk der Nederlanden, 't welk voor drie vierde gedeelten Catholijk was, deze bepaling moeten maken: *de Christelijke Catholijke Godsdienst is die van den koning.* — Maar toen zweeg men daarvan, en het is den Catholijken nooit in het hoofd gekomen, om zoo iets te vorderen; maar naauwelijks is men weder Oud-Nederland geworden, of men wil op nieuw aan het Protestantismus eene

openbare hulde van *meerderheid* bewijzen, door voor te stellen, dat men op nieuw in de te maken of te wijzigen grondwet, de bepaling zal maken, dat de koning Protestant zijn moet; en zulks, nadat men het behoud des lands, zooals wij meermalen met fierheid hebben aangemerkt, aan het Catholijke *Noord-Brabant* te danken heeft!

Zal men ook welligt de wijziging van art. 192 voorstellen? Dat artikel zegt:

» De belijders der onderscheiden Godsdiensten ge-
» nieten allen dezelfde burgerlijke en politieke voor-
» regten, en hebben gelijke aanspraak op het bekle-
» den van waardigheden, ambten en bedieningen
(grondw. voor het koningr. der Nederl.).»

Ook art. 190:

» De volkomen vrijheid van godsdienstige begrippen wordt aan elk gewaarborgd.»

Want bij de voorgestelde bepaling zou art. 192 een schandelijke leugen zijn; of men zou er moeten bijvoegen; behalve de koninklijke.

Ook bij art. 190, zou hetzelfde aanhangsel moeten worden gevoegd, en men zou dus moeten lezen: » De » volkomen vrijheid van godsdienstige begrippen, wordt » aan elk gewaarborgd BEHALVE AAN DEN KONING! — Waarlijk het is belagchelijk! Maar tevens zoo hoopend voor de Catholijken, inzonderheid na alles, wat voor en na de Belgische Revolutie is voorgevallen, dat wij, tegen eenen dusdanigen *achteruitgang* in vrijzinnigheid, in naam der Catholijke bevolking van *Nederland*, openlijk protesteeren!

En meent men, dat menschen, die zulke voorstellen in het jaar 1840 doen, ook niet alles zullen aanwenden, om ons de vrijheid van onderwijs te onthouden, daar het monopolie gebleken is, een zoo uitmuntend middel te wezen, om de Catholijke jeugd, onverschillig, dat is: Anti-Catholijk, te maken?

Meent men, dat zij niet alles zullen inspannen om het filtreer-stelsel voor de verkiezing den Staten-Generaal, waarbij ze zich zoowel bevinden, en dat alle verbeteringen onmogelijk maakt, te behouden?

Maar heeft men al de gevolgen van eenen zoo onstaatkundigen en verstandeloozen stap wel berekend? — Wij zullen over die mogelijke, zelfs vermoedelijke gevolgen op een ander tijd spreken.

Intusschen is de tijd gekomen, Catholijke landgenooten! om openlijk tegen de verkorting uwer verkregene regten te protesteeren, en tevens op *regtstreeksche verkiezingen* en *vrijheid van onderwijs*, met bescheidenheid, maar met nadruk aan te dringen; doch dat men de adressen aan den koning rigte en afschriften van dezelve aan de tweede kamer zende.

DE HEDENDAAGSCHE CONSTITUTIONEELE STATEN.

VIEFDE ARTIKEL.

Wij hebben in onze voorgaande artikelen over dit

onderwerp doen zien, dat eene welbegrepene, behoorlijk gewaarborgde constitutioneele koninklijke regering, theoretisch beschouwd, een voortreffelijke regeringsvorm is: en evenwel, zien wij, een blik op alle hedendaagsche staten werpende, nergens datgene tot stand brengen, wat door dezelve bedoeld wordt; overal treffen wij misnoegdheid, partijschappen en woelingen aan; overal aan den eenen kant pogingen der gouvernementen, om hun gezag en invloed te vermeerderen, en aan den anderen kant, pogingen der volken, om hunne welerkende, maar op allerlei wijze gedwardsboomde regten en vrijheden, op de gouvernementen te veroveren. Dit een en ander is het gevolg van de natuurlijke geaardheid der menschen, die door eigenliefde, vooroordeelen en hartstogten bedwelmd en verblind, in het algemeen niet berekend zijn om hunne bijzondere belangen aan die van het algemeen en aan hunnen pligt op te offeren; westhalve, naar ons oordeel, de best ingerigte constitutioneele monarchie nooit die gelukkige uitkomsten zal opleveren, die men er van verwacht. Tot hiertoe heeft de uitkomst dit bevestigd, en zij zal het wel blijven bevestigen zoo lang als vorsten en volken niet terugkeeren tot het Catholijk principe, 't welk, in zijne ontwikkeling de beste, de eenige zekere waarborgen voor vorsten en volken oplevert. Wij willen, ten einde dit een ander te doen begrijpen, een paar hoofdstukken vertalen, uit het beroemde werk van den graaf DE MAISTRE, getiteld: *du Pape, etc.*

TWEEDE HOOFDSTUK, TWEEDE BOEK.

Over de inconvenienten der souvereiniteit.

Hoewel de souvereiniteit geen grooter en algemeener belang heeft, dan dat van regtvaardig te wezen, en hoewel de gevallen, waarin zij bekoord wordt, om zulks niet te wezen, zonder vergelijking, minder zijn dan de andere, zijn ze echter ongelukkiglijk nog talrijk; en het bijzonder karakter van sommige souvereinen kan die inconvenienten vermeerderen, zoo zelfs, dat er, om dezelve draaglijk te vinden schier geen ander middel is, dan om ze te vergelijken met die, welke plaats zouden hebben, als de soeverein niet bestond.

De stoutmoedige nakomelingschap van JAPHET heeft, als het geoorloofd is zich alzoo uitedrukken, niet opgehouden tot dat geene te hellen, wat men vrijheid noemt, dat is naar dien staat, waarin het gouvernement zoo weinig gouvernement en de geregeerd wordende zoo weinig geregeerd worden als mogelijk is. Altoos op zijne hoede tegen zijne meesters, heeft de Europeër hen nu eens verdreven, en dan weder wettten tegen hen gesteld. Hij heeft alles beproefd, hij heeft alle denkbare vormen van gouvernement uitgeput, om meesters te ontbeeren, of om hunne magt te beperken.

De uitgebreide nakomelingschap van SEM en CHAM is eenen anderen weg ingeslagen van de primitive tijden af, tot die welke wij beleven, heeft zij altoos aan

eenen mensch gezegd: Doe alles, wat gij wilt, en als wij het moede zijn, zullen wij u vermoorden.

Overigens heeft zij nooit kunnen of willen begrijpen, wat eene republiek zij; zij verstaat niets van een evenwigt, van magten, van al die voorregten, van alle die grondwetten waarop wij zoo fier zijn. Bij haar is de rijkste man het meest meester zijner handelingen, de bezitter eener uitgestrekte vervoerbare fortuin; geheel en al meester, om dezelve te vervoeren, verwaarts hij wil, en overigens verzekerd zijnde van eene volledige bescherming op den Europeschen grond te zullen aantreffen en het koord of den dolk reedsziende naderen, verkiest hij die echter boven het ongeluk, van uit verveeling in ons midden te sterven.

Ongetwijfeld zal niemand in het hoofd krijgen om Europa het openbare regt, het zoo korte en klare openbaar regt van *Asie* en *Afrika* aan te raden; doch daarbij hetzelfde het gezag altoos gevreesd, betwist, aangevallen of overgebracht wordt; wijl er niets zoo ondraaglijk voor onzen hoogmoed is, als het despotiek gezag, is derhalve het grootste Europese problema, om te weten: *hoe men het soeverein gezag kan beperken, zonder hetzelfde te vernietigen.*

Men heeft weldra gezegd: » *Er zijn grondwetten, er is eene constitutie noodig.* » Maar wie zal ze invoeren die grondwetten en wie zal ze doen uitvoeren? Het ligchaam of de individu, die er de kracht toe heeft, zou soverein wezen wijl ze sterker zouden zijn, dan de soverein; zoodat men, door de acte der invoering zelve hem onttroonen zou. Als de constitutioneele wet eene concessie van den soverein is, begint de kwestie op nieuw. Wie zal een zijner opvolgers beletten, haar te schenden? Het regt van wederstand moet aan een ligchaam, of aan eenen individu worden toegekend; anders kan hetzelfde niet worden uitgeoefend, dan door de revolte (1), dat verschrikkelijk redmiddel, dat erger is, dan al de rampen.

Overigens ziet men niet, dat de talrijke pogingen, ter beperking van het soverein gezag aangewend, ooit geslaagd zijn, op eene wijze, die geschikt is, om lust tot navolgen daarvan te geven. *Engeland* alleen, begunstigd door den *Oceaan* die het omringt en door een nationaal karakter, dat zich naar die ondervindingen schikt, heeft in dit opzigt iets kunnen doen; maar deszelfs constitutie heeft de proef van den tijd nog niet doorgestaan; en dat berucht gebouw, dat ons in deszelfs fronton MDCLXXXVIII toont, schijnt zelf reeds te wankelen op zijne nog vochtige grondslagen (2). De burgerlijke en crimineele wetten dier natie, zijn niet beter, dan die der andere volken. Het regt, om zich zelve te belasten, voor stroomen bloeds gekocht, heeft haar slechts het voorregt opgeleverd van de hoogst belaste natie der wereld te wezen. Een zekere sol-

datesque geest, die de kanker is der vrijheid bedreigt, zichtbaar genoeg de Engelsche constitutie; gaarne ga ik stilzwijgend andere verschijnselen voorbij. Wat zal er gebeuren? Ik weet het niet; maar, zoo de zaken keerden, gelijk ik wensch, zou een geïsoleerd voorbeeld in de geschiedenis weinig bewijzen, ten voordeele der constitutioneele monarchie, te meer daar de algemeene ondervinding strijdig is, met dat eenige voorbeeld.

Eene groote en magtige natie, heeft onder onze oogen de grootste poging tot vrijheid gedaan, die ooit in de wereld is aangewend geworden: wat heeft zij verworven? Zij heeft zich met spot en schande overdekt, om eindelijk eenen Corsikaanschen gendarme, in plaats van eenen Franschen koning op den troon te plaatsen; en bij het volk de slavernij, in plaats van de gehoorzaamheid te stellen. Zij is vervolgens in den afgrond der vernedering gevallen; en aan de politieke vernietiging niet ontsnapt zijnde, dan door een mirakel, dat zij geen regt had te verwachten, vermaakt zij zich onder het juk der vreemdelingen (1) met het lezen van het charter, dat enkel haren koning eer aandoet, en waaromtrent overigens, de tijd zich niet heeft kunnen verklaren (2).

Het Catholijke dogma, verbiedt zoo als de geheele wereld weet, iedere soort van revolte, zonder onderscheid; en omdat leerstuk te verdedigen geven onze doctores vrij goede, zelfs wijsgeerige en politieke redenen op.

Het protestantismus, integendeel, uitgaande van de soveriniteit des volks, een dogma, dat hetzelfde uit de Religie in de politiek heeft overgebracht, zich in het sijsthema van het niet-weêrstand bieding (*non-resistance*) slechts de laagste vernedering van den mensch. Doctor BEATTIE kan worden aangevoerd, als een vertegenwoordiger zijner geheele partij. Hij noemt het Catholijke systema van het *niet-weêrstand* bieden eene *verfoeijelijke leer*. Hij beweert, dat de mensch, als het zake is van weêrstand te bieden aan de soveriniteit zijn besluit moet nemen, *naar het inwendig gevoel, naar een zeker zedelijk instinct, waarvan hij de overtuiging in zich zelve heeft en dat men ten onregte met de warmte des bloeds en der levensgeesten verward* (3). Hij verwijt zijnen beroemden landgenoot Dr. BARKELY, dat hij die uitwendige magt heeft miskend en geloofd heeft, *dat de mensch in zijne hoedanigheid van redelijk wezen zich moet laten geleiden door de voorschriften eener wijze en onpartijdige rede* (4).

(1) Dit werd in 1817 geschreven.

(2) Die verklaring heeft bereids in 1830 plaats gehad.

RED.

(3) *Those instinctive sentiments of morality were of men are conscious ascribing them to blood and spirits or to education and habit* (BEATTIE, on Truth. Part. II, chap. XII, p. 408. London, in 8 °) Ik heb nooit zoo veel woorden zien bezigen, om den hoogmoed uit te drukken.

(4) Dit is inderdaad eene groote lastering (*Asserting that the conduct of rational beings is to be directed not by those instinctive sentiments but by the dictates of sober and impar-*

(1) Dit heeft onze gebrekkige grondwet in den Belgischen opstand bewezen.

RED.

(2) De graaf DE MAISTRE schreef dit reeds, ruim twintig jaren geleden, toen er veel minder grond voor scheen, dan tegenwoordig.

RED.

Zeer bewonder ik die fraaie grondstellingen; maar zij hebben het gebrek van geenerlei licht voor het verstand op te leveren, om een besluit te nemen in die moeilijke omstandigheden, waarin de theorien volstrekt nutteloos zijn. Als men beslist heeft (ik stem zulks bij veronderstelling toe), dat men regt heeft, om de soevereine magt te weêrstaan en haar binnen hare grenzen te doen terug treden, dan heeft men nog niets gedaan, wijl men nog weten moet, *wanneer* men dat regt kunne uitoefenen en *wie* het regt hebben om het uit te oefenen.

De warmste verdedigers van het regt van weêrstand erkennen (en wie zou er aan kunnen twijfelen?) dat hetzelfde niet kan geregtvaardigd worden dan door de *tijrannie*. Maar, wat is *tijrannie*? Kan eene enkele daad, als zij afschuwelijk is, dien naam dragen? Als er meer dan eene noodig is, hoe veel zijn er dan noodig? Welke magt in den staat heeft regt om te beslissen, dat het geval van weêrstand bieden gekomen is? Als de regtbank vooruit bestaat, maakte zij reeds een deel van de soevereiniteit uit en op het andere gedeelte werkende, vernietigd zij hetzelfde; zoo zij niet vooruit bestaat, door welke regtbank zal dan die regtbank ingesteld worden? Kan men overigens een regt uitoefenen, zelfs een billijk, een onbetwistbaar regt zonder de inconvenienten, die er uit kunnen voortvloeijen, in de schaal te leggen? De geschiedenis heeft slechts eene stem, om ons te leeren, dat de revolutiën door de wijsste mannen begonnen altoos door de gekken geëindigd worden; dat de bewerkers er altoos de slagtoffers van zijn en dat de pogingen der volken, om hunne vrijheid te scheppen of te vermeerderen, bijna altoos eindigen met hen boeijen te geven. Men ziet slechts afgronden aan alle zijden.

Maar, zal men zeggen, wilt gij dan den tigger van den muilband ontdoen en u tot de passieve gehoorzaamheid verlagen? Welnu, zie hier wat de koning doen zal: » Hij zal uwe zonen nemen, om zijne wagens te voeren; hij zal er ruiters van maken, om » zijnen wagen te verzellen; hij zal er krijgsoversten » en krijgsknechten van maken; hij zal sommigen nemen, om zijne velden te bearbeiten en zijne graven in te oogsten, en anderen, om zijne wapenen » te maken. Hij zal van uwe dochters reukwerksters, » keukenmeiden en baksters maken; hij zal voor zich » en de zijnen het beste nemen, dat op uwe akkers, » in uwe wijngaarden en boomgaarden is en hij zal » zich de tienden van uw koorn en van uwe druiven doen geven, om zijne gesnedenen en zijne be- » dienden te loonen. Hij zal uwe knechts en uwe » dienstmaagden, uwe sterkste jongelingen en uwe lastdieren nemen, om ze te zamen tot zijn voordeel te » laten werken; hij zal ook de tienden uwer kudde » nemen en gij zult hem tot slaven zijn." (REG. I, VIII, 11 en verv.)

tial reason.) BRATTIE, *ibid.* Men ziet hier zeer duidelijk, die warmte van het bloed, welke de hoogmoed zedelijk instinct, enz. noemt.

Ik heb nooit gezegd, dat het absoluut gezag geene groote inconvenienten medebrengt, onder welken vorm hetzelfde in de wereld bestaat. Ik erken het; integendeel uitdrukkelijk en denk er geenszins aan, om dezelfde te verzwakken, ik zeg enkel, dat men zich geplaatst vindt tusschen twee afgronden.

(*t Vervolg hierna*).

VERGROOTING EN INTRIGUES VAN *RUSLAND*.

Men zal zich herinneren, dat wij meermalen over de meer en meer zichtbaar wordende oogmerken van *Rusland*, om alles aan zich te onderwerpen (1), gesproken hebben..... In het Fransche blad *l'Univers* van 28 Januarij, wordt dienaangaande het volgende aange troffen.

» *Rusland* heeft zich vergroot, ten koste van *Zweden*, het heeft zich meester gemaakt van *Polen* en van de *Krim*; hieraan worden *Moldavië* en *Walachie* geschakeld, het ontrast in de *Indiën* de Engelsche magt, het verovert achtereenvolgens de onderscheidene provincien van *Persie*, het regeert te *Constantinopel* en in *Griekenland*, doch thans beperkt *Rusland* zijne onnipotentie niet meer tot de zaken van *Polen* en van het Oosten. Laat ons deszelfs vorderingen in *Europa* bestuderen en laat ons zien welke rol hetzelfde tracht te spelen.

» In *Oostenrijk* vereenigt hetzelfde alle *Sclaviërs* (2); in *Pruissen*, in *Zweden*, in *Saxen* en in *Denemarken* knelt het zijne beschroomde en sidderende naburen. Het stelt zich zelfs aan den *Duitschen Bond* en aan *Zwitserland* als derzelver eenige en ware beschermmer voor. *Rusland* is overwigtig te *Napels*. In *Holland* heeft het in 1839 het voorstel gedaan om 20,000 Russen te ontschepen. In *Frankrijk* bezoldigt het de partijen, het onderhoudt er dagbladen en bedreigt hetzelfde met eenen pretendent (3). *Rusland* veracht de godsdienstige en moreele magt van den Paus en het bewijs daarvan is in de jongste gebeurtenissen geschreven.

» In *Engeland* onderhoudt *Rusland* het ultra-torysmus, het tracht den ouden haat tegen *Frankrijk* weder op te wekken en verdeelt om het heerschen, en alleen te heerschen. Op die wijze is hetzelfde door kracht van vermetelheid en kuiperij er in geslaagd, om land en Zee in zijne netten te vangen; het kan naar welgevallen de heerschappijën outrusten, aan den eenen kant beroeren en stillen aan den anderen kant, veroveren, waar 't hem lust. Zullen *Frankrijk* en *Europa*, dan zonder weêrstand, zich dat nieuwe stelsel van universeel gouvernement laten vestigen, 't welk de geheele wereld, voor eeuwen lang het onderste

(1) Zie onder andere den *Godsdienstvriend* voor Februarij 1840 bl. 81 en ons blad van 23 November 1839, bl. 388, en van 21 December 1839, bl. 420.

(2) Meest alle schismatieke Grieken, die in hunne openbare gebeden, voor den czaar, als het hoofd van hun schisma bidden.

(3) De hertog van *Leuchtenberg*, schoonzoon van den czaar.

boven zou keeren?

» Wat is dan toch dat *Rusland*? Wat ziet men in het paleis? De hoofden des rijks vermoord; de uitoefening en het deel van het opperste gezag de belooningen worden, voor alle misdrijven; eene Pretoriaansche wacht, immer gereed, om de soevereinen, die zij aanbidt, van den troon te stoten en den afgod te verbrijzelen, dien zij had opgerigt; de misdrijven der Césars van het oude *Rome* der Grieken en des Westerschen rijks onophoudelijk vernieuwende: in de bevoorregte kaste der verdorvene edelen, spelers, onmenschen; in de volksklasse, verdierlikking, leugen, barbaarsheid en slavernij; in den middelstand, schurkerij, en winzucht. Wat heeft *Rusland* Europeaansch? *Petersburg*, zijne diplomatie, de uniformen zijner troepen, de vooroordeelen en de verdorvenheid van zijnen adel. Hoe is hetzelfde in *Europa* opgekomen? Het heeft hetzelfde in stukken gescheurd; het heeft het Europeisch evenwigt verbroken en de staten, die het heeft kunnen bereiken, omver geworpen. Wat wil hetzelfde *Europa* met zich gelijk maken.

'T is eene beschaving naar de wijze der barbaarsheid, die van een volk, 't welk de banden der volkstammen en de regten der menscheit veracht, welks verdierlikkende tucht den mensch in den rang der beesten plaatst, dat geene andere beweegreden heeft dan den stok en dat het gezag der soevereinen, niet dan op de overleveringen eener hiërarchie heeft gevestigd die zelfs de lichtgeloofigheid van het gemeen niet tot steun heeft. Dat het leger aan *Rusland* ontbreke (en hetzelfde desorganiseerd zich dagelijks) en gij zult den roem van dat rijk in rook zien verdwijnen. Dat de winzucht niet meer die lage vreemdelingen naar *Rusland* lokke, die de natien ontzedelijken, om als Satrapen te leven, en gij zult een volk hebben, overgegeven aan de dronkenschap, wreed, woest, maar evenwel geschikt om beschaafd te worden.

» Evenwigt, is slechts een woord zonder betekenis, er is geen evenwigt in *Europa* meer. Drie mogendheden beschermen het vaste land tegen *Rusland*, *Zweden*, *Turkeijen* en *Polen*; ze zijn tegenwoordig, om zoo te spreken, vernietigd. Eene voordeelige omstandigheid echter en die ons gewisselijk tegen vele onheilen zal behoeden, is de mededinging, die tegenwoordig tusschen den Czaar en het huis van *Oostenrijk* ontstaat; de middelen, welke de beide partijen bezigen, en waarvan zij niet toeven zullen, zich te bedienen, om elkander te bestrijden, zijn zonderling genoeg, om te worden bestudeerd. De Czaar dreigt heimelijk en onophoudelijk om alle Slaviers aan zijn gezag te verbinden, hij werkt op hen en tracht hen te vergrooten. Het hof van *Weenen*, getrouw aan de overleveringen van het kabinet, dat zoo veel verdeeldheden in het paleis van *Petersburg* heeft uitgebloeid, toont aan den Czaar de bloedige hoofden zijner voorzaten, die wonde van het huis van *Gottorp*. *Oostenrijk* van zijne slavische staten beroofd, moet de treurige zekerheid hebben, dat niemand in *Europa*

belang in zijn ongeluk stelde en dat de volken van *Duitschland*, zoo wel als de Slavische en Latijnsche stammen zijnen ondergang zouden toejuichen (1). *Pruisen*, de mededinger van *Oostenrijk*, zou in de handen klappen, het zou, door den Czaar, die het dringt, verzekerd worden, van te zullen worden schadeloos gesteld, onder beding van later, op zijne beurt onder de galg door te gaan (2).

» De ontwerpen van *Rusland* aangaande den gang en de toekomst van *Frankrijk* zijn zeer onlangs aan het licht gekomen door de ontdekking van versche zamenzweringen, men heeft de onwraakbare bewijzen gevonden, van de medeplichtigheid dier mogendheid, die in *Frankrijk* menschen en dagbladen bezoldigt (3), om deszelfs Europeesch overwigt te doen toenemen, door middel van eenen Bonapartistischen Pretendent.

» De verschillende proeven, welke door die partij zijn genomen, hebben voldoende bewezen, dat Louis BONAPARTE niet beantwoordt aan eenigerlei maatschappelijke behoefte en dat hij de goedkeuring der natie niet heeft. Dat punt geregeld zijnde, moet men alle de bewegingen, die in zijnen naam zijn gemaakt geworden, als vreemde intrigues beschouwen, die de strekking hebben, om *Frankrijk* in de anarchie te dompelen en te verzwakken en aan hetzelfde voor te bereiden, wie weet?..... Zij hebben wellicht in hun plan, het lot van *Polen* gedroomd.

Het zou schijnen, dat al die ménées zouden hebben plaats gehad, omdat *Rusland* misnoegd is, over *Frankrijks* tusschenkomst in de zaken van het Oosten en dat het hoopt in deszelfs eerzuchtige ontwerpen niet meer te worden belemmerd, als het er in slaagt, om de Fransche staatsmannen, die reeds niet zeer stoutmoedig van aard zijn, bang te maken, door hen, bij middel van complotten, van kwistig uitgestrooid geld en van betaalde dagbladen te noodzaken, om zich binnen den kring der binnenlandsche zaken te beperken. Duidelijk zijn de middelen, waarvan men bereids gebruik heeft gemaakt, om *Frankrijk* berouw te doen hebben over het belang, dat hetzelfde, misschien te laat, in het Oosten heeft gesteld.

» Eene gelegenheid biedt zich voor de kamers aan om aan *Frankrijk* deszelfs waren stand, den voornaamsten in *Europa*, te doen wedergeven. Als eene buitenlandsche mogendheid in *Frankrijk* conspireert, dat de ministers zich dan verklaren; zoo zij de bewijzen hebben der vertakkingen, dat zij dezelve vertoonen, en dat men den vertegenwoordiger der mogendheid, die *Frankrijk* mogt hebben durven henen,

(1) Zie daar de gevolgen en de straf van het Josephismus.
RED.

(2) *Sauf à passer plus tard, à son tour, sous les fourches caudines.* — *Fourches caudines*: Drie lansen in den vorm eener galg, onder welke de Romeinen de gevangenen of overwonnen lieten doorgaan.
RED.

(3) Dit alles schijnt te blijken uit het proces van *Le Capitole*, welks redacteur de beruchte CHARLES DURAND is, die vroeger ook in *Nederland*, als gehuurde dagblad schrijver eene rol heeft gespeeld.
RED.

uit het land jage! Zie hier, overigens, welke volgens het internationale regt, de vigerende gebruiken zijn, gebruiken die *Frankrijk* ten minste te zijnent moet doen eerbiedigen, als deszelfs ministers uit zwakheid of kinderachtigheid het schenden derzelve bij andere volken dulden.

Het Noordsche hof, waarvan wij spreken, heeft te zijnent noch vertegenwoordiging, noch bovendrijvende partij, het opperhoofd is er alles. Die despoot wordt dus buiten s'lands zoowel vertegenwoordigd in zijne sympathiën als in zijne antipathiën. Zijne ministers worden nooit toegelaten dan tot de eer van zijne bevelen ten uitvoer te brengen. Is 't in het geval, dat ons onledig houdt, mogelijk, de niet verantwoordelijkheid van den ambassadeur, zijne onbekendheid met den wil zijns meesters, zijn ontbreken van onderdanigheid te regtvaardigen, quand même? de wederkeerige verantwoordelijkheid van den minister en den souverain is onafscheidelijk. De ambassadeur komt onse even schuldig voor als de souverain; en beiden moeten verantwoordelijk zijn voor het onheil, dat een hunner aan eenen staat toebrengt, waarmede hij in vrede is. Dat punt opgelost zijnde; blijft ons over te zeggen met welke straffen de internationale wetten, zulke misdrijven schandvlekkten.

» Als de vertegenwoordiger eener mogendheid, zijne pligten vergeet, vordert de waardigheid van het land, dat hij teruggeroepen of weggejaagd worde. Het gewigt van de feil of van het misdrijf bepaalt de strafbaarheid....! In zulke bewoordingen, drukken alle groote publicisten zich uit. Wij zullen de getuigenis van drie der beroemdsten inroepen:

RAYNEVAL. *Institution du droit de la nature et des Gens*, tom. 2, p. 269." » Als een ambassadeur » zich suspect maakt, stelt hij zich aan verdiende on- » aangenaamheden bloot.... Men kan niet toelaten, » dat men onder de bescherming van het regt der » volken, trachtte te intriguieren, twisten, onlusten, » zamenzweringen en de revolte berokkenen.

» MARTENS, tom. 2. *Précis du droit des Gens*, paragr. 218." » Men moet, ingeval van staatsmisdad » van den kant eens buitenlandschen ministers al de » noodige middelen bezigen voor de zekerheid van den » staat, volgens de omstandigheden; en als het gevaar » dringend is, maakt men zich van zijn persoon mees- » ter, of men zendt hem weg." In eene aanteeke- ning, vindt men eene menigte van voorbeelden tot staving.

» De lieden van het gevolg des ambassadeurs en zij, die tot de zending behooren, zijn aan de wetgeving onderworpen.

» VATTEL beweert, in vijf paragraphen (van 96 tot 101) van het XVIIIe boek hoofdst. VIII," » dat als » een minister den eerbied te kort doet, of den staat » en het hof door zijne intrigues verward, hem het » hof verbieden, of uit den staat verdrijven moet.

» Zie hier hoe die kwestie in *Engeland en Frankrijk* is beslist geworden.

» JOHN LESLEY, Bisschop van *Bosse*, ambassadeur van *MARIA*, koningin van *Schotland*, hield niet op tegen *ELISABETH* en tegen de rust van den staat te cabaleeren; hij vormde zamenzweringen, hij ruidde de onderdanen tot revolte op. Vijf der bekwaamste advokaten, door den geheimen raad geraadpleegd, beslischten, » dat de ambassadeur, die eene rebellie tegen den vorst berokkent, bij wien hij resideert, » vervallen is van de privilegien van het karakter en » onderworpen aan de straffen der wet." Hij werd gearresteerd en twee jaren in de gevangenis opgesloten.

» BRUNEAU, secretaris van den ambassadeur van *Spanje* in *Frankrijk*, werd verrascht in het onderhandelen met *MAIRARGUES* om *Marseille* aan de Spanjaarden over te leveren. Men zette hem gevangen en het parlement ondervroeg hem geregteijk. De ambassadeur beklagde zich sterk, over de detentie van zijnen secretaris; maar *HENDRIK IV* antwoordde hem: » Dat » het regt der volken niet belet, eenen openbaren » ambtenaar te arresteren, ten einde hem het mid- » del om kwaad te doen, te benemen." *VATTEL*, die deze beide feiten verhaalt, voegt er bij: » Dat men het regt heeft, om alles te bewerkstelligen, ten einde de ondernemingen van eenen minister te storen en de gevolgen van te voorkomen." Zoodanig is dus het internationaal en het openbaar regt in *Frankrijk*.

» Als het waar is, dat het hof van *Rusland* eenen pretendent ondersteunt, zamenzweringen aanstoot, de pers bezoldigt en onlusten in *Frankrijk* aanblaast, hopen wij, dat onder de magten, welke kennis van die feiten behooren te nemen, de ministers, de kamers, de regters, de gezworenen, ten minste iemand zal worden aangetroffen, wiens edelmoedige, Fransche, onafhankelijke stem, ophelderingen zal durven voorderen en dat hij verwerven zal, dat de waarheid niet verstikt worde.

» Zoo er schuldigen zijn, hoe hoog geplaatst, hoe geprivilegieerd zij mogen wezen, dat zij niet aan de werking der wet worden onttrokken. De geringste oogluiking, terwijl *Frankrijk* er naar haakt, om buiten s'lands, de plaats die er aan toekomt te hernemen, zou voor hetzelfde niet dan zeer noodlottig kunnen zijn en hetzelfde voorbedachtelijk tot zijnen ondergang voeren en er verachting en minachting op laden."

F.

WEL EDELE HEER EN VRIEND!

Hoezeer wel voorzien hebbende dat *ULENBERG* mij lasten bewerken zou, kon ik toch onmogelijk aan zulke denken, waarvan uw geëerde dd. 24 II, spreekt. Gij zegt dat eene of andere annonce betrekkelijk *ULENBERG* noodzakelijk zal zijn: ik vrees echter dat zij komen zal als dat werk reeds in 't licht is. Nogtans annonceer, als het u belijft, dat ik iedereen van zijne inschrijving ontsla, die daarvan ontslagen wil zijn, op grond dat het werk in den loop van het vorige jaar niet verschenen is; mits dat de exemplaren afgeschreven of, als daar geen tijd toe is, zoodra mogelijk teruggezonden worden. Oordeel echter uit uwe herinneringen of iemand daartoe wel regt zou

hebben, en zoo ja, of het niet een schandelijk misbruik zou zijn, bijaldien iemand van zulk een regt gebruik maakte.

De brief, die met den Prospectus gecirculeerd heeft, is gedateerd: den 2 April, en uit dien brief is genoegzaam te zien, dat de Prospectus reeds vroeger geschreven was. Die brief werd geplaatst in het nummer der *Stemmen* van den 4 Mei, om welken tijd de Prospectus gemakkelijk verspreid had kunnen wezen. Gij weet echter dat men kl. 8.vo beter dan gr. 12.mo geoordeeld heeft en dat ik er mede te vreden was, mits men zulks met den reeds gepubliceerden brief en met het verband der voorwaarden konde overeen brengen. Hierop zijn de veranderingen zoo geschied, dat mijn 30 vellen 45, en mijn gr. 12.mo overal kl. 8.vo geworden is; de verandering van Mei in Julij werd door die vertraging bijna noodzakelijk: maar men heeft van mijn *mits* geene andere notitie genomen, dan misschien om de primitive dagteekening der voorwaarden (25 Maart, hetwelk, benevens de andere veranderingen, ik nog met eene drukproef kan bewijzen) door eene veel latere te doen vervangen, hetgeen een ellendig anachronismus opleverde, wat deze en gene mij ook door den neus gewreven heeft en vermoedelijk door menig ander opgemerkt is. Doch wat thans ter zake doet, is dat de verschuiving van Mei op Julij mij reeds becommerring wegens het volbrengen van het artikel der afzending maakte: doch ik had dienaangaande nog al moed; want ik voorzag niet dat men de inschrijving eerst zou beginnen op te zenden, toen de intekening gesloten moest worden. En dat het bij U ook zeer traag gegaan is; dit hebt gij openbaar in de *Stemmen* vermeld: Artikel 6 verbond mij om of het vervallen of den juiste prijs der inschrijvingen te berigten: Gij weet, dat daarbij niet het minste verzuim plaats had, alsmede, dat het berigt niet voor diep in Augustus geplaatst kon worden. In dat berigt, om hetwelk mijne geëerde Inschrijvers, vooral de Heeren Boekhandelaars, zich toch bemoeijen moesten, gaf ik toch verstaanbaar genoeg te kennen dat ik wegens den tijd der afzending onbepaald wilde zijn. Hadde men toen, of niet zeer lang daarna, zijne abonnementen geheel of gedeeltelijk aan die voorwaarde gebonden, zou ik zulks geëerbiedigd hebben: maar nu het jaar 1839 verlopen is, zeggen van de intekening af te zien indien men de exemplaren niet binnen eenen tijd ontvangt, welke men gemakkelijk kon nagaan dat verlopen moest eer uw brief hier, laat staan mijn antwoord terug was, is wel eene voorwaarde die voor de beleefdheid des correspondents getuigt, doch in den grond zooveel beteekent als: ik wil ze in 't geheel niet ontvangen. — Dit gevalletje heeft mij op de gedachte gebracht dat er komen kunnen die zeggen: » wij hebben op exemplaren in klein 8.vo ingeschreven, wij willen er dus geene in groot 8.vo ontvangen.» Inderdaad, zulken hebben, naar de letter der voorwaarden even veel regt. Doch wat wordt het dan een boel! want misschien is zeven achste der inschrijving op klein 8.vo. Ik beloof hun echter, dat ik u eerder bidden zal om een noodkreet voor mij aan te heffen, dan iemand strengelijk tot de ontvangst te verplichten. — Daar echter de bewuste correspondent in de provincie der NATHANAËL's woont en ik hem bovendien te bescheiden kenne om captieus te willen zijn, zoo beschouw ik zijn schrijven als eene aanporring tot bespoediging, en in zoo verre moet ik bekennen dat dit middel zeer geestig is en den man eer aandoet.

Wat het gedane ter bespoediging betreft waaraan ik inderdaad mij verbonden heb, om dezelve te bevorderen heb ik den drukker nadrukkelijk te kennen gegeven, dat ik daarin een allergrootste belang stelde, en om zulks niet te verhinderen heb ik het drukloon geheel aan zijne redelijkheid overgelaten; mijn ministerie had doorgaande order om, telkens dat de post eene proefbragt, het middagmaal een uur te vertragen; het was (en kon niet eer-

der) September toen ik het eerste vel in proef ontving; ieder vel was ten minste vijf dagen op reis; en toch waren er in het midden van December meer dan 34 vellen, dat is, de geheele *Ulenberg* gezet: zoodat de drukker niet alleen zijn woord getrouwelijk gehouden maar zich overtroffen heeft. Had ik nu kunnen vermoeden, dat men zich op de letter der zevende voorwaarde zou beroepen, dan, ingevalle mijn eergevoel mij niet nader aan het hart lag dan mijn belang, ware het niet alleen gemakkelijk geweest die voorwaarde te vervullen, maar ook zou ik daarbij veel tijds, veel moeilijks en verdrietigen arbeids en eene aanzienlijke somme gelds bespaard hebben. Trouwens in plaats van ULENBERG's levensberigt en van den inhoud, een register en eene parallellismus van het werk (tot welk alles in het oog loopende verkisting gemakkelijk 4 of 5 vel druks besteed hadde kunnen worden), zou ik een onnoozel voorwoordje van een paar bladzijden hebben kunnen leveren, en daarmede even goemoedelijk aan mijne verbindtenis voldoen: doch zulks rekende ik des werks eer te na; en buidien, ik heb liever dat de abonnementen beneden mijne verwachting blijven, dan dat ik de hunne te leur zou stellen. Met het manuscript des registers had eene ramp plaats, waarvan de drukker mij kort voor Kersmis zijne onschuldige schuld berigte. Om dezelve te herstellen moest ik den geheelen *Ulenberg* doorlezen, hetgeen in dien drukken tijd eene noodzakelijke vertraging van pl. m. 14 dagen veroorzaakte. Later kwam weder eene vertraging door eene oorzaak waaraan de drukker noch ik schuld hebben; en hoe het thans met de zaak zit, weet ik niet. Alleen weet ik dat het onredelijk zijn zou, mij aansprakelijk te stellen wegens omstandigheden die ik met al mijn vermogen en met menigerlei opoffering, heb willen voorbuigen. Al wie mijnen thans omloopenden prospectus der *Kleine Bibliotheek* met eenige oplettendheid leest, zal ongetwijfeld onderstellen dat ULENBERG naar mijne berekening reeds in het licht moest zijn. Doch nog eens, ik ontlast een ieder die zich op mijne konditien wil beroepen; want ik zal eerder voor subtile schijngronden zwichten dan mijne belangeloosheid laten verdenken. Zelfs kunnen boekhandelaars, die door hunne abonnementen te leur gesteld of welke intusschen overleden mogten zijn, in gerusten gemoede en zonder vrees van mij te beledigen, dezulke afschrijven of de voor hen ontvangene exemplaren terug te zenden: want aangezien het toch ook mijn doel was hunnen kwijnenden handel iets op te beuren, spreekt van zelf dat het mij leed zou zijn, indien ik de oorzaak hunner schade wierd. Alleen, indien zij daarmede dwaalden, zou ik bezwaarlijk voorbij kunnen van hunne eerlijkheid of goede trouw te betwijfelen.

Gij zegt verder: » Men wil ook NATHANAËL, eer men op iets anders inteekeut.» De raad aan zulken te geven is dood eenvoudig, te weten: Laat het! — Vergeef het dat mijne verbeelding dezulken gelijk stelt met de anderen die wachten wilden met het *Antwoord* op het *zestal* van den predikant LE ROY te koopen, totdat dat werk compleet was; en dus, met menschen die altoos iets weten uit te denken om hun figurantismus steeds met eenigen schijn van fatsoen aan hun egoïsmus ondergeschikt te laten blijven. — Ik ben wegens NATHANAËL aan mijne geëerde inteekenaars verbonden dat werk te schrijven, deszells prijs niet boven f. 1,50 te doen komen, en, indien de prijs zoo hoog loopt, een vrij aanzienlijk boek te leveren. ULENBERG was vertaald eer ik den prospectus schreef, en buitendien, een *vertaler* kan den tijd zijns arbeids vrij naauwkeurig berekenen; maar wil men iets *schrijven*, dan mag men zich, dunkt mij, aan geenen tijd binden; vooral niet, als men een beroep heeft wat alle oogenblikken veranderingen kan aanbrengen en als het onderwerp groote en moeilijke nazockingen vereischt. Het drijven dan, in

zulke omstandigheden, ware om moedeloos te worden, indien ik spoedig voor moedeloosheid vatbaar was of niet wist dat er veel figuranten in de wereld zijn. Daar zijn er toch ook, die de zaak beter begrijpen; althans sedert nieuwjaar raadt men mij nog: *Histoire du Royaume des Pays-bas depuis 1814—1830* par DE GERLACHE te lezen alvorens NATHANAËL uit te geven. Om kort te gaan, ik had NATHANAËL reeds lang ter pers kunnen brengen, doch heb het gelaten omdat dit ligtelijk den voortgang met ULENBERG konde belemmeren: dat werk verhindert alzoo geenszins de *Kleine Bibliotheek*. Wil men er echter niet op inschrijven; wil men NATHANAËL afschrijven; ja wat men ook wil; ik zal alles in den eenvoudigsten dank opnemen, en met zoo minder verdriet, hoe eenvoudiger zulks zoude geschieden; want de ondervinding heeft mij met het zoeken van voorwendsels en uitvlugten tamelijk goed bekend gemaakt. Zou iemand zeggen: » alvorens op iets in te teekenen wil ik ULENBERG eerst zien; » of: » de Pastoor van *Makkum* is mij tot zulke ondernemingen te licht, » zulk eenen zou ik wegens zijne voorzigtigheid of rondborstigheid kunnen prijzen, maar over al het andere denk ik steeds gelijk ik duidelijk genoeg gezegd heb. Voor het overige, ik heb den weg der teekening om geene andere reden ingeslagen dan om te beproeven of men hetgeen mijne weinigheid ter pers wil bevorderen ook lezen wil en om te weten hoe goedkoop zulks in de handen der lezers gesteld kunne worden. Wil men het niet begunstigen, zoo zal ik wel eene nieuwe reden hebben, om den stand van den leeslust der onzen te betreuren; maar noch mijne rust, noch mijne eer, noch mijn belang zullen zich daardoor gekrenkt gevoelen en altoos zal mij de hoop nog kunnen troosten, dat mijne bedoeling bij Hem, die de barten en nieren proeft, niet onopgemerkt zal zijn.

Ziedaar, beminde Vriend, waarnaar Gij Uw antwoord op de verschillende vragen kunt rigten, of wat Gij in de *Stemmen* zoudt kunnen plaatsen, bijaldien Gij al zulke vragen voorloopig zoudt willen afkappen. Het deert mij meer dan ik zeggen kan, dat men u steeds met het lastige gedeelte mijner ondernemingen bemoeijelijkt, terwijl ik dienaangaande uit alle standen velerhande, maar geene andere dan vleijende getuigenissen en brieven ontvang. Ik maak hierover verscheidene gissingen en gevoel mij ook iets opgewekt om u dezelve bloot te leggen; doch alsdan konde ik aan uw verzoek om spoedig antwoord nog minder voldoen, waarin ik toch reeds van belang verhinderd geworden ben. Ik zal dan een einde maken met te zeggen, dat ik in de gevoelens der opregtste hoogachting ben:

Wel Edle Heer en Vriend!

Makkum den UWEs Ootm. Dienaara en Vriend,
28 Januarij 1840. H. HOEPERMANS.

P. S. — Zoo juist ontvang ik de laatste proef; weshalve er nu toch wel spoedig een einde aan de zaak zal komen. Met veel genoegen zie ik op dezelve, dat ik de eenige niet ben, die hoog met ULENBERG loopt. De Approbatie zegt onder andere: *Cumque in eo tum Ecclesiae Catholicae veritates tum praeterea Reformationis scopus, indoles erroresque lucidissime assignentur, non solum inprimi permittitur, sed etiam populo fideli quam enixe commendatur.*

KLEINE NEDERLANDSCHE BIBLIOTHEEK.

Met genoegen, kunnen wij de aanvankelijke buitengewone belangstelling in de onderneming van den Eerw. Heer HOEPERMANS melden: niettegenstaande er een aanzienlijk aantal exemplaren van het plan of prospectus is verspreid geworden, zijn er nog zoo vele aangevraagd, dat er geene meer voorhanden zijn; dewijl er nog dagelijks belangrijke aanvragen worden gedaan. De prospectus wordt derhalve herdrukt, en er zal spoedig aan alle aanvragen worden voldaan; en, op verzoek van onderscheidene boekhandelaars, die nog meerdere exemplaren van den prospectus verlangen, zal de teekening open blijven tot den 15 Maart 1840.

BIJDRAGEN VOOR DE CATHOLIJKEN VAN SCHAFFHAUSEN.

Bereids geremitteerd 700 franken of	f 333,23½
Van G. C. te Dongen	2,50
Van den Heere Mr. L. INGENHOUSZ te Breda voor onderscheidene personen	7,00
Van een ingezetene uit Dungen bij 's Bosch twee coupons te zamen	2,47
Van N. N. uit Zwolle	4,50
Het R. C. Leesgezelschap van Waalwijk geeft aan Schaffhausen. <i>Ut aedificetur muri Jerusalem</i>	10,00
Van den Heere Mr. L. INGENHOUSZ te Breda voor N. N. te Tilburg	10,00
	f 369,70½

AANKONDIGING.

Bij J. R. VAN DIEREN boekdrukker te Grave, is van de Pers gekomen: De Christen, voorzien van Levensregelen, Godvruchtige Oefeningen en Onderwerpen tot Overdenking, getrokken uit de werken van den heiligen ALPHONSUS DE LIGUORI. Vrij vertaald en vermeerderd naar het Fransch. Kerkelijk goedgekeurd.

Is verkrijgbaar gesteld, te 's Bosch bij J. J. ARKESTREYN en Zoon, C. van GEMERT en Zonen, Stokvis; te Uden bij N. VERHORVEN; Ravensteyn F. A. van den HEUVEL, te Venlo bij H. H. UYTENBROEK, Tilburg de Wed. J. van GEMERT, Breda van GULICK en HERMANS, Amsterdam SCHONEKAT, LANGENHUYZEN en GOSLING, Utrecht bij ROMOND en verdere R. Cath. Boekhandelaars, te Haarlem bij NIESTEN en HOOGENBOOM, te Arnhem VERMEULEN, MEIJER en DAEMS, te Deventer ROBIJNS, Zwolle WAANDERS, Leyden van LEEUWEN, THIJSSENS en Zoon, te 's Hage bij LANGENHUYSEN en TEN HAGE, te Delft van DIJCK, te Rotterdam van BELLE, BOLAN en van BRAAM, en verder bij alle R. C. Boekhandelaars in dit rijk.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij:
Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn
gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun
woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U:
dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En
ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk
wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld
wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

L U X E M B U R G.

In de Grondwet voor het Koninkrijk der *Nederlanden*, wordt onder Art. 1, het volgende gelezen:
 » Het Groot-Hertogdom van *Luxemburg*, in de grenzen bij het gemelde traktaat bepaald, onder dezelfde
 » Souvereiniteit als het Koninkrijk der *Nederlanden*
 » geplaatst zijnde, zal dezelfde grondwet hebben, behoudens deszelfs betrekkingen tot het Duitsch verbond."

In de voordragt der beruchte vijf wets-ontwerpen, betreffende eene zoogenaamde wijziging der grondwet, vindt men het volgende:

» Het Groot-Hertogdom *Luxemburg*, zoo als het thans is bepaald, blijft bij een afzonderlijk bestuur, » onder dezelfde souvereiniteit, als het Koninkrijk der » *Nederlanden*."

Dus niet onder dezelfde grondwet. — Heeft het gouvernement, zelfs met gemeen overleg der zoogenaamde staten-generaal, zelfs in dubbelen getale bijeen geroepen, het regt en de bevoegdheid, om eene dusdanige verandering in de grondwet te maken, ten nadeele der bewoners van het Groot-hertogdom?

Herinnert men zich niet meer, wat er gebeurd is, nadat de Belgische kamers, koning LEOPOLD tot de aanneming van het traktaat der 24 Artikelen, ondanks de hevige oppositie van bijna de helft der vertegenwoordigers had gemagtigd? Men weet, met hoe veel weêrzin *België* tot die aanneming is toegetreden, en het Belgisch gouvernement daartoe alleen door de omstandigheden is gedwongen geworden, en dat hetzelfde, alvorens tot de onderteekening van het Traktaat over te gaan van de converentie, waarborgen verlangde, voor de *Godsdienstige en Burgerlijke Vrijheden* der

bewoners van de afgestane gedeelten; en dat de conferentie daarop heeft geantwoord: dat zij die waarborgen in de Nederlandsche grondwet hadden.

Wil men nu bij de tegenwoordige spanning van *Europa*, de zaken van ons kleine land nog meer verwarren? Wil men met der daad zeggen: » *België* had gelijk, toen het waarborgen vorderde; en de conferentie was kinderachtig genoeg, om te gelooven, dat onze Nederlandsche grondwet waarborgen oplevert?"

Wij willen hier herhalen, wat het *Handelsblad* (dat wij om deszelfs toenmalige kleur, daartoe opzettelijk uitkiezen) dienaangaande, heeft medegedeeld:

» Dit blad (*l'Observateur Belge*) dringt met overredende taal er op aan, dat het gouvernement eerst » van alles eene duidelijke verklaring doe geven aan » sommige artikelen van het traktaat, betreffende de » kapitalisatie der schuld. benevens de staatkundige en kerkelijke waarborgen der bewoners » van de afgestane landgedeelten (*Handelsblad* van » Vrijdag 12 April 1839)."

Het Belgisch gouvernement deed zulks werkelijk; de reis van den heer NOTHOMB naar *Londen*, had, zoo het schijnt, geen ander doel.

» De conferentie, verklarende, dat het haar » onmogelijk was, om, ten gunste der bevolkingen van » *Limburg* en *Luxemburg*, van de gevraagde godsdienstige en burgerlijke waarborgen het onderwerp » van een additioneel artikel te maken, heeft des » niettemin ophelderingen gegeven, welke deze bevolkingen moeten gerust stellen." (*Handelsblad* van Dingsdag 23 April 1839).

Uit *Londen*, schreef men aan het *Handelsblad* het volgende:

» De Belgische onderhandelaars geloofden of deden

» het voorkomen alsof zij geloofden, dat er bij het
 » tractaat meer krachtige waarborg verstrekt konde
 » worden aan de godsdienstige vrijheid der bewoners
 » van *Luxemburg*, — vergetende of schijnende te
 » vergeten, dat de sedert lang gevestigde en aange-
 » boren gehechtheid van het bestuur en het volk van
 » *Holland* aan Godsdienstige vrijheid, eene gehecht-
 » heid die in al hunne nationale instellingen en ze-
 » den doorstraalt, een betere waarborg oplevert voor
 » de zaak, nopens welke zij zich zoo angstvallig
 » toonden, dan in eenig tractaat kan uitgedrukt
 » worden." (Handelsblad van Woensdag 24 April 1839).

Die spotternij was bitter voor de Catholijken, die vijf en twintig jaren lang te vergeefs volledi-
 ge Godsdienstvrijheid gevraagd, en tegen het onderwijs-mono-
 polie, gereclameerd hadden; doch wij slikten ook die
 bittere pil en zwegen destijds: thans echter zou het
 zwijgen in onze oogen, misdadig zijn.

In hetzelfde zoo even gemelde N.^o van het *Handelsblad*, leest men nog onder de rubriek: *Brussel*, het volgende:

» Wat betreft de vrijheden, welke aan de bewoners
 » van *Limburg* en *Luxemburg* zouden worden ge-
 » waarborgd, hierop moet zijn geantwoord, dat daar-
 » voor toereikend is gezorgd, zoowel door de grond-
 » wet van *Holland* als door de constitutieve acten
 » van het Duitsche verbond."

In derdaad, dat de tractaten weinig waarborgen
 opleverden, als het de bedongene regten en vrijheden
 der Catholijken betreft, kan *Polen*, *Pruissen* en zoo
 menige andere Duitsche staat getuigen, hoe het met
 de waarborgen onzer oude grondwet gelegen was, weet
 iedereen; en dit wordt tegenwoordig vooral in het
 helderste daglicht gesteld; terwijl het met de constitu-
 tieve acte van het Duitsche verbond, niet beter ge-
 steld is.

Het zoo even gemeld *Handelsblad* zegt verder:

» De nota van den Belgischen gezant bevat drie
 » nieuwe voorstellen, in de annexen nader omschreven,
 » en een tiental punten; waarop eene voorafgaande
 » interpretatieve verklaring der conferentie gevraagd is.
 » De drie nieuwe voorstellen zijn: 1.º Dat bepaald
 » worde, dat de bewoners der afgestane gedeelten van
 » *Luxemburg* en *Limburg*, hunne Godsdienstige vrij-
 » heid behouden; enz."

» In de nota, door den Belgischen gezant aan de
 » conferentie overgegeven, betreurde hij dat zij
 » niet in het tractaat hebben willen opnemen een ad-
 » ditioneel artikel, wegens de aan de bevolkingen van
 » *Limburg* en *Luxemburg* verschuldigde waarborgen
 » van burgerlijke en Godsdienstige vrijheid. Ten op-
 » zigte van dit laatste voorstel zag echter de Belgische
 » gezant met voldoening, dat de conferentie zoodanige
 » uitdrukkelijke bepaling als uit het tractaat zelf
 » voortvloeiende **OVERBODIG** achtte. (Handelsblad
 » van Zaterdag 27 April 1839)."

Welnu, het bleek al spoedig hoe overbodig eene

dusdanige bepaling zou zijn geweest. De gewezen Hes-
 sische minister *HASSENPHLUG* handelde in *Luxemburg*
 op de willekeurigste wijze en nu stelt de re-
 gering een ontwerp van wet voor, om de Nederland-
 sche grondwet niet tot *Luxemburg* uit te strekken!...

Men leze dan ook de vinnige artikelen, waarin de
 Belgische oppositie-bladen hun gouvernement, het af-
 staan van *Luxemburg* en *Limburg*, zonder de ver-
 langde waarborgen, verwijten; men leze, wat zelfs de
 Duitsche periodieke pers, betrekkelijk het tegenwoor-
 dig beheer in *Luxemburg* zegt; en zouden wij Catho-
 lijke Nederlanders, dan onze stem niet verheffen, ten
 behoeve, onzer Luxemburgsche en Limburgsche ge-
 loofsgenooten? Zouden wij stilzwijgend aanzien, dat *Lu-*
xemburg voortaan niet meer door hetzelfde grondwettig
 beheer, als *Nederland*, bestuurd werd? Dat *Limburg*
 van de godsdienstige vrijheden, welke die provincie
 sedert tien jaren onbeperkt genoot, beroofd, dat er
 het vrije onderwijs weder geboeid worde? Dan voor-
 zeker zouden wij den naam van vrijheidlievende Ne-
 derlanders en van Catholijken niet verdienen!

Ingevalle de wijziging, verandering, of vernieuwing
 der grondwet van 1815, zonder de bevolking van *Lu-*
xemburg en *Limburg* te kennen, zonder dat dezelve aan de
 overweging van volksvertegenwoordigers, dat is, dezulken,
 die regtstreeks verkozen zijn, onderworpen te worden door
 eene gefiltreerde tweede kamer, in dubbelen getale ver-
 gaderd, mogt worden tot stand gebracht, zouden wij die
 beschouwen, als onwettig en opgedrongen en er voor
 geheel *Europa* tegen protesteeren. — En waarom?

Omdat wij in onzen leeftijd, onderscheidene revolu-
 tien en veranderingen van staatsinrigtingen, in naam
 des volks hebben zien tot stand brengen en invoeren,
 waaraan het volk niet alleen geen deel had, maar die
 door hetzelfde grootendeels werden afgekeurd, en als
 wezenlijke rampen beschouwd; doch men beweerde
 immer, dat de natie aan dat alles, stilzwijgend ha-
 re goedkeuring had gegeven; en het is dus de pligt
 van elken regtschapen burger geworden, om niet te
 zwijgen, als het belang van koning en vaderland het
 spreken gebiedt; het is vooral de pligt, der organen
 van het Catholicismus, hunne stemmen te verheffen bij
 iedere heimelijke of openbare poging, om Catholijke
 bevolkingen van hunne verkregene godsdienstige en
 burgerlijke regten en vrijheden te beroven; opdat men
 naderhand niet zegge: *gij hebt stilzwijgend goedge-*
keurd!

Edeldenkende, vrijheidlievende Nederlanders! Gij,
 vooral Catholijken! laat u in deze gewigtige oogen-
 blikken, niet door drogredenen, niet door moedeloos-
 heid terug houden van het uiten uwer wenschen in
 bezadigde, ernstige adressen aan Zijne Majesteit
 honderdmaal hebben wij dezer dagen de moedeloze
 taal: » het zal toch niets baten" gehoord en gelezen!
 Wij denken er anders over: wij vertrouwen dat inge-
 valle de koning overtuigd wordt, dat de Catholijken,
 die bijna de helft der inwoners van het koninkrijk,
 en ongetwijfeld, de grootste godsdienstgezindheid uit-

maken, eene wezenlijke volksvertegenwoordiging verlangen, en de vrijheid van onderwijs als onontbeerlijk beschouwen, niet doof voor hunne wenschen blijven zal; vooral wanneer zij, naar het voorbeeld der Ieren, daarbij verklaren, dat zij hunne kinderen, liever zonder onderwijs willen laten, dan hen langer door een anti-Catholijk onderwijs, godsdienstige begrippen te laten inboezemen, die met de hunne en met het Catholijk geloof strijdig zijn. — En al mogt het dan al niet haten, dan nog zijt gij er toe verplicht: uwe eer, uwe nagedachtenis vorderen het: als gij thans zwijgt, zullen de vijanden van uw geloof aan uwe nakomelingen, als deze zich verwonderen zullen, dat zij de burgerlijke en godsdienstige vrijheden, die ons meermalen zoo plegtig waren toegekend geworden, verloren hebben, op nieuw de vernederende taal toe duwen: » Uwe vaders hebben in 1840, toen het tijd was, om te spreken en verbeteringen te vragen, de vasthouding van het bestaande; *stilzwijgend goedgekeurd!* — Kiest, wilt gij die schande, misschien den vloek uwer nakomelingen op u laden: of in deze oogenblikken uwe verlangens aan den voet des troons nederleggen.....?

Het lager schoolwezen in Nederland, bijzonder in de Provincie Groningen, onderzocht en opengelegd aan alle vrienden van God, Vaderland en Koning, door E. EEKMA, Med. Doct. te Hoogezand.

Terwijl de Catholijken bij de herziening onzer grondwettige instellingen, op de zoo natuurlijke vrijheid van onderwijs aandringen, en van den anderen kant mannen, die eens gezworen hebben » de algemeene en bijzondere *vrijheid* der ingezetenen te zullen bewaren en beschermen, zonder zich daarvan door eenige provinciale of andere bijzondere belangen te laten afrekken, » zich nog weinig gezind toonen, om aan den luiden wensch der halve natie te voldoen, door deze vrijheid, met die van den Godsdienst zoo naauw verbonden, en op de natuur gegrond, van alle kluisters te ontdoen en in het vervolg voor alle inbreuken op dezelve door koninklijke besluiten of provinciale reglementen vrij te waren, — is het bemoedigend, dat er ook van eene niet Catholijke zijde mannen gevonden worden, die de bestaande reglementen in strijd beschouwen met het natuurrecht, die helder genoeg zien om ons lager onderwijs niet als het *non plus ultra* der menschelijke wijsheid aan te zien en moed genoeg hebben, om ten spijt van de door het thans bestaande stelsel vetgemeste, bevoordeelde magtige partij ronduit de waarheid te zeggen. Als zoodanig heeft zich de Heer EEKMA getoond in een werkje, dat onder bovenstaanden titel het licht ziet en nog door anderen schijnt opgevolgd te zullen worden. Ons bestek gedooft niet, een volledig en geregeld verslag van hetzelfde te geven, waartoe het overigens ook weinig geschikt is; wij vonden het echter alleszins gepast, om er onzen lezers, vooral

in de tegenwoordige omstandigheden, nader mede bekend te maken; schoon wij in vele opzichten zijne gevoelens niet deelen. —

Na zijn gevoelen geuit te hebben over het doel en de noodzakelijkheid van het onderwijs, doet de Heer EEKMA hulde aan de wet van 1806 voor zoo verre zij ten doel had het lot der onderwijzers te verbeteren. Hij ontkent echter dat het onderwijs sinds dien tijd verbeterd is. En teregt geeft hij als eene oorzaak van slechter onderwijs, van achteruitgang zelfs, op, het overdrijven van hetzelfde, het opeen stapelen van allerlei overtolligheden, waardoor het noodzakelijke, het lezen, schrijven en rekenen verdrongen wordt.

De schoolopzieners zijn, volgens den schrijver te geleerd en weten te weinig; als geleerden vorderen zij te veel, en praktisch weten zij niet genoeg. » Weet niet een meester van eenige ondervinding het veel beter dan zijn schoolopziener? Vordert men niet van eenen officier, dat hij, indien een soldaat de manoeuvres met het geweer niet goed maakt, dezen hetzelfde uit de handen grijpt en hem dezelve voordoet? Moet een schoolopziener den meester de pen niet uit de hand kunnen nemen en zeggen: Zoo moet gij de pen besturen. » — Koddig is zijne beschrijving van het bezoek eens schoolopzieners in eene school, en den invloed dier vlugtige visite op meester en kinderen, geestrijk en waarachtig tevens de knoeijerijen bij de examens, zoo schoon bij de harddraverijen vergeleken, wijders over den nadeeligen invloed van de schoolonderwijzers gezelschappen. » Was het voorheen honderd meesters, honderd gekken — een = 99 dan is het *in sommige vergaderingen* thans honderd gekken + schoolopziener = 200, want een schoolopziener weegt tegen honderd meesters wel op. (bl. 50.) Niet overal, er zijn voorzeker ook bescheidenen, nederige meesters; doch de schrijver meent, dat door deze gezelschappen het aan den meesters-stand tot nog toe *eigendomme-lijke* niet alleen aanwezig blijft, maar door hunne onderlinge gesprekken, door de diep geleerde vragen, welke zij elkander doen; en door elkanders schoolhouden te inspecteren, te visiteren, te beoordeelen, verbeelden zij zich wijzer en geleerder te wezen, dan zij werkelijk zijn. — Voegt hierbij, dat de meester al spoedig lid wordt van het *Nut* (bl. 11). » Nu doet men redevoeringen, welke de meer geleerd hebbenden doen glimlagchen, den minder kennis hebbenden vervelen, doch die door den meester zelve als overvoortreflijk worden beschouwd; en men kan een glans van vergenoegen op zijn gelaat lezen, wanneer na gedaan werk, de voorzitter hem een compliment maakt over zijne *zaakrijke rede*. Dat, gelijk de schrijver wil, eene plaatselijke commissie, belast met het opzigt der school veel meer invloed ten goede zou uitoefenen, dan de vlugtige visite der schoolopzieners, voor wien eens of twee malen in 't jaar de kinderen en grande tenue, als papegaaijen hunne kunst vertoonen, beamen wij ten volle; alsmede dat hunne magt te onbeperkt, hun invloed op de bevordering hunner lievelingen te

groot is, zoo dat de schoolopzieners onafhankelijker zijn, dan de koning; — Persische satrapen, afgoden, ten opzichte van welke de meesters wel eens de rol van lage vlejers, pluimstrijkers en kruipers, van eene ben-de slaven en Persische satelliten hebben vervuld (bl. 75). Men herinnere zich hier het Paedagogische feest in den jare 1832 den 12 en 13 Junij, binnen *Groningen* gevierd ter eere van den heere M.^r TH. VAN SWINDEREN, destijds 25 jarig schoolopziener, aan welk feest de Heer EKKMA eene afzonderlijke §. heeft toegewijd, en die wel verdient, in het Fransch vertaald, aan den Heer COUTSIN te worden toegezonden, als eene bijdrage tot de voortreffelijkheid der lasheid van *Oud-Nederlands* onderwijs-aperij. — Van meer gewigt echter is 'smans denkwijze over het nadeelige van ons onderwijs ten opzichte der zedelijkheid. » Is onze natie (want zede-» lijke verbetering moet het uitwerksel van het onder-» wijs zijn) vooral dat gedeelte, waarvoor de lagere » scholen voornamelijk bestemd zijn; sedert de laatste 25 » jaren kundiger, beter, zediger, braver, deugdzaam, » godsdienstiger? Wordt er minder gestolen dan voor-» heen? Is moord en doodslag iets zeldzaams? Zijn » galg en strop nuttelooze werktuigen geworden? Zijn » de dienstbaren ondergeschikter dan voorheen aan hun-» ne heeren en vrouwen? Is eerlijkheid nog bij hen » eene Nederlandsche deugd? Is hoererij iets onge-» woons bij deze klasse? Vindt men nog bij hen eene » onde huwelijksrouw? Is de Nederlander uit den » meer verheven stand, nog de zelfstandige man uit » de tijden der Republiek? Is ambts-bejag hem hatelijk? » Is vleitaal hem een gruwel? Worden posten en amb-» ten aan de kundigste en braafste mannen vereerd, » of als beenderen aan gulzig gedierte toegeworpen? » Wij zullen geene vragen meer doen, vragen te ver-» nederend voor onze natie, en waarop men ons zal » antwoorden: » » Van dit alles is het schoolonderwijs » niet de oorzaak. Het schoolonderwijs staat daarin » met alle vorderingen in menschelijke kunsten en we- » tenschappen gelijk, dat zedelijkheid en Godsdienst » geenen gelijken tred houden met de vermeerderde » verlichting." » Goed: maar dit is in allen geval een » bewijs, dat de verlichting niet van den echten stem- » pel is, dus ook niet het schoolonderwijs. bl. 13."

Onbegrijpelijk vonden wij de inconsequentie des schrijvers, wanneer hij alle godgeleerd onderwijs van de lage scholen wil verbannen hebben, » opdat de leeraars den tijd niet behoeven te verspillen, met de verkeerde denkbeelden door de meesters ingeprent weder uitteroeijen," bl. 30) en evenwel de Bijbelsche Geschiedenis wil bijbehouden. Want juist dit is een zeer gevaarlijk punt, onmogelijk om aanstootelikheden voor verschillende gezindten te vermijden. — bl. 53 en volg. spreekt de heer EKKMA meer bepaaldelijk over de wet van 1806. » Door een besluit van den 20 Maart 1814, genomen door den toenmaligen souvereinen vorst, werd de wet van den 3 April 1806 in werking gebracht. Dit moest een provisionele maatregel zijn en veranderd worden in eene wet, zoodra de

grondwet verbindend was verklaard voor vorst en volk. — Dan dit is niet geschied. Het geheele schoolwezen rustte tot den 26 November 1829, alleen op koninklijke besluiten. Op dien dag, bood de koning een ontwerp van wet op het onderwijs aan. — In dit ontwerp wordt het opzigt opgedragen aan personen, die van wege het plaatselijk provinciaal of algemeen bestuur daartoe gerechtigd zijn verklaard. — Dit ontwerp voldeed noch aan de Zuidelijke, noch aan de Noordelijke leden der staten generaal. Beiden wilden hun zin hebben enz." — Dit ontwerp werd op den 27 Mei 1830 wederom ingetrokken. Het geheele onderwijsstelsel rust derhalve nog tegenwoordig op koninklijke besluiten. — Hier zouden wij derhalve kunnen vragen, waartoe hebben wij volksvertegenwoordigers? Indien de koning eigenmagtig de vaderlijke vrijheid kan kluisteren, waarom dan niet liever die duizenden gespaard, die de leden der kamer verteeren, om hunnen duren eed, om de vrijheid der ingezetenen te handhaven, te vergeten? Wat zou eene onpartijdige regtbank moeten oordeelen, wanneer het ooit gebeurde, dat een geëxamineerd meester, ten spijt des schoolopzieners eene school opende en deze zich voor den regter tegen den schoolopziener en de zwaarlijvige schoolreglementen verdedigde. Hebben die koninklijke besluiten kracht van wet? — Zoo ja, dan staan wij met absolute magten gelijk — dan houden wij op eene constitutionele regering te hebben. — Hebben zij echter geene kracht van wet, dan zou de regtbank hem moeten vrijspreken; doch keeren wij tot den heer EKKMA terug. Schoon hij den Belgen in hunne wijze van petitioneren geen gelijk geeft, laat hij hen echter ten opzichte van het onderwijs, regt wedervaren. Hij vraagt of de Noord-Nederlandsche ambtenaren en onderwijzers in *België*, wel de noodige omzigtigheid gebruikt hebben, of zij door hunne geleerdheid den Belgen te willen instampen, hen ook verbitterd hebben? (bl. 56, 57). » Alle verbetering, zegt de schrijver, alle hervorming moet uitgaan van de overtuiging, dat allen, die hervormd, verbeterd zijn, nu en hier namaals gelukkiger zullen zijn. Men bedenke wel, dat de Belgen niet hunne gewoonten en zeden in de Noordelijke gewesten wilden overplanten; zij wilden de hunne behouden." Wij willen nu eenige bladzijden overslaan, want of de heer THEODORUS VAN SWINDEREN, gelijk de schrijver zegt, op bl. 130, zoo geschikt is tot schoolopziener als pas voor Catechiseermeester, of hij door de Voorzienigheid geprepareerd is geweest tot schoolopziener (bl. 128) of dat hij, toen zijne onderhoorigen hem toejuichten, evenwel *stil* en *nederig* bleef, zoo als RIJKENS verhaald heeft, doch dat volgens EKKMA (bl. 84) beteekent: "men kon het hem aanzien, dat het hem weldeed: hij blies zich op als de kikvorsch in de fabel," — dit alles gaat ons minder aan. Liever willen wij 'smans voortreffelijke redenering mededeelen over de inbreuken van het onderwijs-reglement (vooral dat van *Groningen*) op het vaderlijke gezag. — » Dan ook de koning en de staten-generaal zouden de gren-

zen hunner ambtsbetrekkingen overschrijden, indien zij eene wet maakten, welke bepalingen bevatte, zoo als die in het reglement worden gevonden. — Het ouderlijke en vooral vaderlijke gezag is het oudste van alle magten, van 't welk de koningen hunnen oorsprong hebben ontvangen, en geen vader, geene moeder mag zich hetzelfde laten ontweldigen. Slechts een geval bestaat er, dat ouders hunne regten op hunne kinders moeten afstaan, dat is, wanneer het lot hen tot den krijgslust roept, niet omdat een koning *per se* hier toe regt heeft, maar dewijl het bij de grondwet bepaald is."

» In elk beschaafd land bestaan instellingen en inrigtingen, waar aan de jeugd gelegenheid wordt gegeven, eene ordelijke opvoeding te erlangen en dat te leeren, 't welk haar in verder gevorderden leeftijd noodzakelijk is en van nut kan zijn. Onder deze instellingen bekleeden de lagere scholen eene eerste plaats, en iedere vader, elke moeder en voogd is verplicht de aan hunne zorg toevertrouwde kinderen, in dezelve te doen opleiden, voor zoo verre zij namelijk niet in staat zijn noch verkiezen, zelve hunne kinderen te onderrigten. Doch deze pligt is eene *zedelijke* verplichting, van welker betrachting zij alleen rekenschap verschuldigd zijn aan hun geweten, aan den Opper-Regter, maar aan geene aardsche magten, welke noch directelijk, noch indirectelijk door strafbelastingen op te leggen, ouders en voogden mogen dwingen hunne kinderen en pupillen naar de school te zenden. Als vader zal ik weten, wat mijne kinderen zullen leeren, en niemand heeft het regt hier in mijne vaderlijke regten te treden. Die mij heden beveelt wat en waar mijne kinderen zullen leeren, zal mij morgen welligt opleggen, waar ik en de mijnen ter kerk zullen gaan, wat wij zullen hebben te gelooven en misschien overmorgen, wat wij zullen eten, indien hij maar oordeelt, dat het doel *edel* is." —

Het is waar, buiten *Groningen* is voor zoo ver ons bekend is dit dwangreglement, dat van SWINDERENS werk nog niet ingevoerd; doch zedelijke dwang bestaat allerwege bijna, — op vele plaatsen toch bestaat voor het meerendeel het alternatief, of hunne kinderen van alle schoolonderwijs verstoken te laten opgroeijen, of ze aan den eenigen geprivilegieerden meester toevertrouwen, wijl anderen geweerd — en hunne scholen gesloten worden. » » Gesteld, dat aardsche magten over onze kinderen naar willekeur kunnen beschikken, dan moeten zij er zoo over beschikken, dat zij geene schade aan hunne tijdelijke en eeuwige belangen hierdoor lijden (bl. 93)." En deze waarborg missen wij Catholijken schier allerwege. Ook in de provincie *Groningen* verbiedt het reglement, dat de kinderen de schoolboeken mede naar huis nemen. Hier tegen verheft de heer EKKMA zijne stem in dezer voege: bl. 96. » Op bl. 60, hebben wij gezegd, dat de slavernij, waarin het reglement ons dompelt, veel erger is dan de ketenen, welke NAPOLEON ons had aangemeed. Hij bragt onze kinderen op de slagbank; —

hunne lichamen doodde hij, maar hunne zielen liet hij onaangeraakt. — Het reglement en vooral de uitvoering van hetzelfde onttrekt, ontnemt, ontruikt, ontroofst, ontweldigt ons het regt *inzage* te hebben in hetgeen onze kinderen leeren. — De boeken mogen wij niet inzien, tenzij Zijne Hoogheid, de meester het wil toestaan. Wij weten dus niet of dezelve hen ten Hemel zullen opvoeren, of ter helle doen nederdalen." En van SWINDEREN had de onbeschaamdheid te beweren, dat hierin eene nieuwe voortreffelijkheid van het reglement gelegen is; wijl » bevooroordeelden zich nu niet zoo kunnen ergeren aan de boeken, in welke hunne kinderen leeren, en ze dus in *goed* vertrouwen naar de school zenden." Te regt noemt de heer EKKMA de stelling » *dat het doel de middelen wettigt*," eene verfoeijelijke leer. Hij dwaalt echter, wanneer hij, naar de gewoonte zijner Protestantische landgenooten deze stelling der Jesuiten-orde ten laste legt: een nieuw bewijs, welk eene kracht, vooroordeelen, zelfs op anders helderziende mannen, uitoefenen. — Wij hebben gerubeg gezegd, om geest en strekking van dit belangrijk geschrift te doen kennen. Wij hopen, dat het velen de oogen moge openen, en aan onze volkvertegenwoordigers hunne dure verplichting moge herinneren, van de vrijheid der ingezetenen te moeten handhaven, schoon hun de begeerte naar die vrijheid, waarop zij aanspraak maken, ook als Roomsche fanatisme moge voorkomen, — en andere belangen moge kwetsen, men denke aan art. 84 onzer grondwet!

HET SOCIALISMUS, OF DE ONTWIKKELING.

Terwijl een gedeelte van het Engelsche volk, zich in de armen der grijze Moeder-Kerk werpt, snelt het overige gedeelte, onderling verdeeld, naar den afgrond voort, dien de hervorming geopend en de valsche philosophie verwijdt heeft, of werpt zich reeds in denzelfden, en dreigt de maatschappij in dien afgrond mede te slepen.

Eene nieuwe secte is onder den naam van Socialisten in *Engeland* opgestaan, en maakt dagelijks onder de onkundige volks-massa verbazenden voortgang. Hunne leer, of liever hun verloothenings-stelsel, hunne verzaking van al wat leer is, blijkt onder andere eenigermate uit de volgende beschrijving van een hunner bijeenkomsten.

» Hun dienst begon met het zingen van hetgeen zij den *tienden lofzang* noemen, ter eere van de vrijheid, de Rede, of iets diergelijks. De voorzitter rigte zich vervolgens aan zijne toehoorders, om hen te doen opmerken, hoe weinig voortgang de Christenheid heeft gemaakt, als men haar met de Heidensche secten vergelijkt. Hij voegde er bij, dat het Evangelie de slechtste leerstellingen bevat, welke de mensch hooren kan; wijl het leert, dat God vermaak schept in het verdooimen der menschen. Hij sprak vervolgens van den duivel en vroeg aan zijne toehoorders: » kunt gij aan zulk

een onding (non-sense) gelooven? Gij allen hebt hooren spreken van Hemelen, maar ik geloof, dat alles, wat men er van gezegd heeft, eene loutere fictie is. Het Socialismus is de eenige ware leer, allen, die aan hetzelfde gelooven, zullen voortaan ontslagen zijn, van alle zorg, van allen arbeid, van alle behoefte, het Christendom is slechts eene aperijs."

L'Univers van deze nieuwe secte sprekende, zegt onder andere: wij ontleenen van eenen Engelschman, de volgende bijzonderheden.

» Het doel des genootschaps is, een einde te maken, aan alle oude instellingen des lands, in de eerste plaats en vervolgens die der geheele wereld, om in derzelver plaats een nieuw systema van moreele instellingen, met uitsluiting van allen Godsdienst, te vestigen. Zij erkennen eene onbepaalde magt, die alles, wat op aarde is, bestuurt; maar zij gelooven niets, betrekkelijk den onsterfelijken staat der wezens.

» Dat nieuw genootschap voor de regeneratie van het menschelijk geslacht, erkent noch den bijzonderen eigendom, noch het huwelijk. Het principe waarop het zich grondt, is de niet verantwoordelijkheid van den mensch. Het wordt als principe aangenomen, dat de gevoelens en genegenheden van den mensch voor hem gevormd worden en dat zijne daden door zijne physique organisatie of door de uitwendige omstandigheden worden bepaald. Zij hebben daaruit de gevolgtrekking afgeleid, dat de mensch geen verantwoordelijk wezen is en evenwel het voorwerp van lof of blaam zijn kan, als van belooning of straf. Om te toonen, dat zij dit niet bloot in theorie aannemen, is het genoeg te zeggen, dat toen BALAM (een moordenaar) overtuigd werd van eenen doodslag te hebben begaan, een Socialistische redenaar te *Liverpool* beweerde, dat hij niet behoorde te worden gestraft, wyl het niet van hem had afgehangen, om anders te handelen. Doch die taal is niet enkel die van hunne zendelingen; men treft dezelve aan in het werk van den heer OWEN. In eene discussie, door de Socialisten openbaar gemaakt (tusschen den heer OWEN en den reverend M. ROXBURGH), zegt de heer OWEN: » Ik ben van mening, te bewijzen, dat de maatschappij slechts oppervlakkige en tijdelijke voordeelen trekken kan, uit de bewering dat de mensch zoodanig gevormd is, dat hij als een verantwoordelijk wezen moet worden beschouwd; daarenboven, dat er eindeloze nadeelen in gelegen zijn, om een mensch in het geloof te houden, dat hij verantwoordelijk is voor het karakter, dat God en de maatschappij hem gegeven hebben.

» De Socialisten verklaren het huwelijk eene satanische instelling, eene vervloekte zaak, een behendig door de Priesters uitgedachte fabel en die men in principe en praktijk behoort af te schaffen; want de natuur alleen, moet de vereeniging der geslachten bij den mensch even als bij de dieren, besturen.

» Het huwelijk is de bron van meer onzedelijkheid, misdrijven en ellende, dan eenige andere ge-

ïsoleerde oorzaak, met uitzondering echter van de Religie en den privaat-eigendom. Als wij, zoo vervolgt de redenaar der secte, de afschuwelijke uitwerkselen voor de menschelijke natuur, van die twee andere groote bronnen van misdrijven en ellende, te weten, den privaat-eigendom, en hetgene, wat de Priesters Religie hebben genoemd, zullen hebben uitgelegd, dan zullen wij gereed zijn, om de grondslagen te leggen en het gebouw der nieuwe maatschappelijke wereld op te trekken." Eene andere plaats uit het werk van den heer OWEN, (naar wien de secte ook Owenisten genaamd wordt), beweert, dat er noch God, noch duivel, noch paradijs, noch hel, bestaan en dat deze aarde de eenige hemel is, welke de mensch te genieten heeft... Wij willen niet verder vertalen: het aangevoerde is reeds genoeg."

Welnu, die sekte heeft hare zendelingen, die uit vrijwillige bijdragen harer aanhangers besoldigd worden, en zoo grooten opgang maken, dat bereids onderscheidene adressen aan de koningin en aan de kamers zijn ingediend, om door de beteugeling van het verspreiden der goddelooze en godslasterlijke geschriften, den voortgang der secte te stuiten, die dagelijks nieuwe aanhangers wint en voorgeeft reeds meer dan 300,000 leden te tellen, en hare takken in andere landen te hebben . . . !

Ziedaar de eindelijke ontwikkeling, dier gevaarlijke ketterij die in de XVI eeuw de Kerk verscheurde, die men dwaselijk, tot zelfs in onze dagen toe, gezegende *kerkhervorming* noemde en waarvan de valsche filosofen der XVIII eeuw, zich bediend hebben, om dezelfde principes, ook op de burgerlijke maatschappij toe te passen!

De hervorming loochende het goddelijk onfeilbaar leerend gezag der Kerk en stelde de doode letter der Schriftuur in de plaats van hetzelfde. Een tijd lang geloofde het volk, dat de H. Schrift werkelijk dien zin had, dien de nieuwe apostelen er aan gaven; maar deze gaven den bijbel in aller handen en herhaalden onophoudelijk: » Onderzoek de Schriften; » men onderzocht ze; men vond tegenstrijdigheden, die men niet vereffenen kon; men vond zwarigheden, die niemand kon oplossen; er ontstonden twisten, die niemand beslissen kon, wyl er geen hoor en zichtbaar onfeilbaar gezag meer bestond; men verwierp van lieverleede de Mysteries des geloofs; het rationalismus, ontkende die allen; STRAUSS beweert, dat de bijbel eene mythe is, en dat JESUS CHRISTUS nooit bestaan heeft en de Socialisten bekroonen het werk, door te verklaren, dat hetgene, wat tot hiertoe als goddelijke openbaring geloofd en geëerbiedigd werd, een duivelsche leugen is en de laatste parel aan de kroon der hervorming is openbare godverzaking? Zoo wordt dan in onze dagen bewaarheid, wat wij eenige jaren geleden, hebben beweerd: *De eerste stap uit de Catholijke Kerk, is ook de eerste op den weg der Godverzaking* (1).

En de privaat eigendom? — Heeft niet de hervorming zich de kerken, door de Catholijken gebouwd en hun privaat eigendom zich toegeëigend? Heeft zij niet de kloosters vernietigd en beweert, dat de vorsten zich de goederen en inkomsten van kerken en kloosters konden toeëigenen? Heeft HENDRIK VIII de kloostergoederen en inkomsten niet aan zijne gunstelingen geschoonken? Heeft de philosophische JOZEF II zich niet, insgelijks met de goederen der kloosters verrijkt? Heeft de Fransche revolutie van 1789 door de valsche Philosophen uitgebloeid, naar het voorbeeld der hervormde vorsten, de kerk- en kloostergoederen niet tot zoogenaamd nationaal domein gemaakt? Het was dus de hervorming, die het eerste voorbeeld heeft gegeven van versmading en vernietiging van het *eigendomsrecht* en dat voorbeeld was zoo besmettelijk, dat het door vorsten en volksbestuurders werd nagevolgd; is het wonder, dat menschen, die geen goddelijk gezag meer in de Kerk op aarde erkennen, eindelijk geenerlei eerbied meer voor privaat-eigendommen hebben, en zich, op hunne beurt, meester over de eigendommen van anderen trachten te maken?

En wat de heilige huwelijks-verbindtenis betreft, ook deze is door de hervorming van hare kracht beroofd, en in minachting gebragt; wat insgelijks, door het philosophismus is voortgezet. De hervorming beschouwde het huwelijk niet langer als een groot *Sacrament in CHRISTUS en in de Kerk*, zij vernederde hetzelfde, tot eene half burgerlijke, half kerkelijke verbindtenis, die, uit hoofde van overspel, kon verbroken worden: de philosophische wetgeving, die tegenwoordig schier overal is ingevoerd, beschouwt het huwelijk als een bloot burgerlijk *contract* en laat diensvolgens de *echtscheiding* toe. — Is het dan te verwonderen, dat de Socialisten eindelijk het huwelijk als eene *Satanische instelling* geheel verwerpen; dat zij even weinig aan de burgerlijke regtbanken en wetgevingen, als aan de Kerk het regt toekennen, om aan het huwelijk meer waarde te hechten, dan aan de concubinage, dat zij zoowel het een als het ander, als *onnatuurlijken dwang* beschouwen?

Ziedaar de eindelijke gevolgen der zoo hooggeroemde Hervorming! Ziedaar den afgrond, dien zij het eerst voor het menschdom gedolven heeft; ziedaar, wat het menschdom te wachten heeft, als de barmhartige God het niet verhoedt: geen godsdienst, geen eigendomsrecht, geen huwelijk, dat is, geene maatschappij meer...

En wat is het eenige middel, om het menschdom tegen dien verschrikkelijken ramp behoeden, en den gapenden afgrond te dempen? — Alleen het Catholicismus, maar het vrije, van allen vreemden invloed vrije Catholicismus, met deszelfs volkomen vrij onderwijs en liefdadige inrigtingen! Dit zullen wij in een volgend artikel nader betoogen.

UITTREKSEL uit eenen Brief van den graaf
DE MONTALAMBERT, Pair van Frankrijk aan den
Redacteur der Catholijke Nederlandsche Stemmen.

» Chateau de Villersexel (Haute Saône)
3 Februarij 1840.

» MIJN HEER!

» Gedurende.....

» Thans wensch ik voornamelijk uwe aandacht te vestigen op het blad *l'Univers*.... Ten gevolge der aanmerkelijke opofferingen, die ik gedaan heb, om het aanwezen en de onafhankelijkheid te verzekeren van dat blad, het eenige onder al de dagelijksch, uitkomende in *Europa*, 't welk nitsluitend de Catholijke belangen verdedigende alle solidariteit met de legitimistische partij heeft kunnen verzaken en de grondslagen leggen eener Catholijke partij, die de regten en wezenlijke belangen der godsdienstige en politieke maatschappij, tracht te verdedigen en te proclameeren zonder dezelve te verbinden, met de onzekere bestemmingen van vergankelijke dynastien. Die stoutmoedige maar onvermijdelijke poging is tot hiertoe geslaagd op eene wijze, die alle onze verwachtingen overtroffen heeft. Wij hebben eenen doodelijken slag toegebracht aan de legitimistische afgoderij, voor welke het geloof aan de eeuwigdurendheid en onfeilbaarheid van den oudsten tak der Bourbons, een symbool-artikel geworden was: die afgoderij in *la Quotidienne*, *la Gazette* en hare aanhangers verschanst, zal nog niet zoo haast sterven, maar zij neigt langzamerhand tot haren ondergang. Van eenen anderen kant hebben wij de vrijheid-moordende en goddelooze pers gewend te zien, dat men Catholijk zijn kan, zonder noodwendig tot eene politieke partij te behooren welke de groote meerderheid van *Frankrijk* verstoot; wij hebben de organen van het oude liberalismus gewend, ons te citeeren en met een Catholijk orgaan de rekening te sluiten. — Eindelijk tot in het midden der wetgevende kamers hebben verscheiden beroemde leden zich geneigd getoond, om die nieuwe gedrags-lijn te begrijpen en aan te nemen.

» Ik bespaar u het verhaal der gedrogtelijke moeilijkheden, die wij hebben moeten te boven komen, en die wij nog dagelijks ontmoeten wat ik u vooral wil en moet doen weten is, dat wij onzen arbeid geenszins tot *Frankrijk* meenen te beperken: de Catholijke Kerk is ons vaderland en op dien grond, hebben al de Catholijken der geheele wereld regt, om door ons verdedigd en vertegenwoordigd te worden. Onze ambitie is, om *l'Univers* als centraal orgaan van het Catholicismus in *Europa* in te rigten: de warmte en de volharding waarmede wij ons bezig hebben gehouden met de Keulse zaak, heeft ons talrijke en gewichtige betrekkingen in *Duitschland* verschaft..... De ondervinding der laatste jaren heeft geleerd, dat in de tegenwoordige maatschappij, de godsdienstige belangen, veel gemakkelijker door leeken; dan door Priesters, verdedigd worden.

» Ontvang de verzekering, mijner eerbiedige achting en broederlijke genegenheid....

CH. DE MONTALAMBERT.

» Wij zullen nader op den belangrijken inhoud van dezen brief terug komen.

UITTREKSEL UIT EENEN BRIEF VAN DEN GRAVE VAN ENZENBERG AAN DEN REDACTEUR.

Mijn Heer!

» Ik heb met uwen brief van 21 Januarij den wisselbrief van 500 franken ontvangen, en ik weet geene woorden te vinden, om al mijne dankbaarheid uit te drukken, waarvan ik doordrongen ben, u gelijktijdig verzoekende, die gevoelens wel te willen mededeelen aan de weldoeners, die iets hebben bijgedragen. Die milde gift, is mij deste aangenamer, daar ze mij het bijzonder belang toont, dat gij in dit godvruchtig werk stelt, 't welk door den goeden God blijkbaar gezegend wordt. Als de weldaden der Catholijken van uw land, waarvoor wij niet dankbaar genoeg zijn kunnen aanhouden, hoop ik weldra zoo gelukkig te zijn om den Catholijken Godsdienst in deze stad te zien uitoefenen, alwaar de gemeente der geloovigen niet zal nalaten voor hunne weldoeners van uw land te bidden.....

» Gij hebt wel gelijk van te zeggen, dat wij eenen tijd beleven, waarin men overal toevlugt tot de liefdadigheid neemt, doch gij merkt ook te regt op, dat de liefde onuitputtelijk is en mij daarop grondende hoop ik ook, dat uwe goedheid en uwe bemoeijingen voor onze Catholijke Kerk, ook voor de toekomst niet te vergeefs zullen zijn.

» Aanvaart enz.

Schaffhausen
den 1 Februarij 1840

Grave van ENZENBERG.
Opper-President.

BERIGT.

De Redactie verzoekt alle belanghebbenden, die nog verlangen in te teekenen op de *Kleine Nederlandsche Bibliotheek* van den Eerw. Heer HOEFMANS, bij hunne respectieve Boekhandelaars in te teekenen, of hunne brieven, waarbij zij dezelve aan het *Bureau der Catholijke Nederlandsche Stemmen* zenden, te frankeren. Wij moeten op nieuw herinneren, dat wij, onze gewone Correspondenten uitgezonderd, alle ongefrankeerde brieven weigeren.

Ingezondene stukken waarvan ons de Schrijvers onbekend zijn, kunnen niet geplaatst worden.

* *Nieuwe Beschrijving van het Bisdom van 's Hertogenbosch*, (eene uitbreiding van het Catholijk Meijerij'sche Memorieboek), door J. A. COPPENS, Roomsche Katholijk Priester en Rector te Handel.

Bij J. F. DEMELINNE, boek- en steendrukker te 's Bosch op de markt. —

Dit belangrijke werk zal uit drie deelen van ongeveer 97 vellen, te zamen ruim 1500 bladzijden, groot 8vo bestaan en op zeer goed en net papier gedrukt worden; ook zullen de verschillende wapens der Kerkvoogden, fraai gesteendrukt, daarin voorkomen. —

Elk vel is op den geringen prijs van acht centen bepaald, zoo dat het geheele werk op iets minder dan acht gulden zal komen, welke bij de aflevering van ieder deel gedeeltelijk betaald worden.

Men kan tot in Maart bij den Drukker, en bij de voornaamste Boekhandelaars daarop intekenen, waar ook het meer uitvoerige berigt van intekening te bekomen is.

* * Bij J. G. MEIJER, Boekhandelaar te Arnhem, is van de Pers gekomen en alom verzonden:

De H. WILLEBRORDUS Apostel van Nederland. Eeuwrede, op diens elfde eeuwfeest, voorgedragen in de R. K. Kerk te Bemmel, door SIM. THEOD. MES-SING, Pastoor aldaar. Kerkelijk goedgekeurd.

BIJDAGEN VOOR DE ARMEN VAN OUD-BEIJERLAND.

Montant in het N.º van 1 Februarij vermeld. f 242,904

Door den Heer HAGEDOORN particulier te Rotterdam

ontvangen van Mevrouw A. B. f 2,00

Van Mevrouw VAN DER POEL » 1,00

» S. » 1,00

» D. » 1,00

» G. W. » 1,00

» SCHUURMAN. » 1,00

» W. » 1,00

» HANRAADS » 1,00

» E. WOLF Wed. » 1,00

» F. M. WOLF. » 1,00

» H. KONING » 0,50

» A. M. MAEIJER. » 0,50

» de Heer VAN DER LOCHT » 1,00

» V. » 2,00

» P. » 2,00

Van den Heer A. P. K. eene inschrijving van

f 2,00 jaarlijks voor den tijd van vijf jaren

Van den jonge Heer J. B. BAX » 1,00

Door tussenkomst van den Heer BUTH

te Amsterdam van den Heer S. » 5,00

Van een familie kring (jaarlijks) » 7,00

» 12,00

Van den Heer Mr. L. INGENHOUZ te Breda voor

N. N. te Tilburg » 30,00

Van den Eerw. Heer P. V. D. » 5,00

Van den Boekh. B. MULDER te Leeuwarden voor het

Leesgezelschap de Eendragt te Bolawaard » 5,15

f 313,054

BIJDAGEN VOOR DE CATHOLIKEN VAN SCHAFFHAUSEN.

Bereids geremitteerd 700 franken of f 333,234

Bleef in Cassa f 36,47

Van den Eerw. Heer P. V. D. » 10,00

Van N. N. met het volgende geschrift:

Geeft gaarne voor Gods Kerk

Want God belooft dat werk » 2,47½

Van de Heeren Studenten te Hageveld » 66,00

Blijft in Cassa f 114,94½

f 448,18.

De Bijdragen voor de Trappisten van Mount-Melleray in Ierland, zullen in ons volgend N.º worden vermeld.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij:
 Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn
 gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun
 woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U;
 dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En
 ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk
 wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld
 wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET SOCIALISMUS OF DE ONTWIKKELING.

Tweede Artikel.

Wij hebben in ons vorig artikel doen zien, dat de gedrochtelijke stellingen der socialisten de eindelijke en volledige ontwikkeling van het Protestantsch principe zijn; thans willen wij betoogen, dat alleen het vrije Catholicismus de maatschappij kan behoeden tegen den ondergang, waarmede zij door moreele anarchie bedreigd wordt, noch het slaafsche Gallikanismus, noch het jammerlijk Anglicanismus, noch het afhankelijke Schisma, noch het Egoïstische en verdeelde Protestantismus, is daartoe in staat!

» Gij maakt de Kerk tot eene staatsmachine, die door het burgerlijk gezag in werking gehouden wordt, om het volk in bedwang te houden; uwe Kerk is niets anders dan een werktuig, dat zich zoo, en niet anders bewegen kan, dan gelijk de staat verkiest; hoe durft gij beweeran, dat zij een goddelijk gezag heeft, terwijl gij hetzelfde aan een menschelijk gezag onderwerpt? Zal de Socialist den Gallikaan antwoorden, als deze hem de leer der Catholijke Kerk, als goddelijk voorstelt, en de onderwerping aan haar gezag en het kinderlijk geloof in hare leer, met het naleven harer voorschriften en bevelen, als onvermijdelijken pligt voorschrijft.

Als de Anglikaan de H. schriftuur en eene gedeeltelijke overlevering aanvoert, zal de Socialist hem zeggen: Uwe schriftuur is een samenweefsel van fabelen, uwe overlevering eene hersenschim, die niet overeenstemt met de overlevering der Catholijke Kerk, van welke gij zijt uitgegaan, die gij van hare eigendommen hebt beroofd, om ze u zelve toe te eigenen, die

gij met bitterheid vervolgd hebt en nog vervolgt; uwe geheele religie is op eigenbaat en lage kruiperij gegrond, en de beruchte HENDRIK VIII, die het eerste opperhoofd uwer nagemaakte Kerk was, en die haar met de geroofde eigendommen der Catholijke Kerk verrijkte, was de grootste huwelijks-verachter, en huwelijks-schenner, die ooit bestaan heeft. Spreekt ons dus niet over de goddelijkheid van uwe religie, over de wettigheid van een eigendoms-regt en over de heiligheid van den huwelijksband. . . . Gij liegt tegen u zelve.

De Socialist zou nagenoeg hetzelfde antwoord aan de Schismatieke-Grieken geven, uwe religie zou hij zeggen, verandert, naar dat de hofwind waait; gij zijt even als het Anglicanismus een tweeslachtig gedrogt: een geestelijk ligchaam met een wereldlijk hoofd; uwe religie schikt zich naar de politiek van uwe vorsten; op hunne wenken vereenigt gij u met Rome, of scheidt er u van af; en komt ons niet van eigendoms-regt spreken, gij, die nog onlangs de Kerken, Seminarieën en andere gestichten der Catholijken ontnomen hebt. Te vergeefscht wilt gij ons uit eigenbaat het regt betwisten om de ongerijmdheid, van alle privaateigendom te proclameeren, en het gewaande eigendoms-regt af te schaffen.

En wat zal de Socialist den Protestant antwoorden, als deze hem, met den bijbel in de hand, eene redevoering voorhoudt over de goddelijkheid van de leer des Christendoms en over de pligten die hetzelfde voorschrijft, waartoe ook het eerbiedigen van wettig door anderen verkregen eigendommen, behoort, en waardoor het huwelijk tot deszelfs oorspronkelijke instelling terug gebragt . . . ? — De Socialist zal hem zeggen: » als het Christendom goddelijk was, moest hetzelfde

waar zijn: en zoo het waar was, moest het noodwendig overal dezelfde taal voeren; maar het Christendom is niets anders dan een chaos van verwarring, verre beneden het Mahomedanisme en het Heidentom.... spreekt ons dus niet van religie, niet van eenen bijbel.... Gij zijt nog niet verre genoeg op den weg der verlichting gevorderd: gaat bij Dr. STRAUSS ter schole, en leert daar, dat uw zoo hooggeroemde bijbel eene mythe is, dat uw JESUS CHRISTUS nooit bestaan heeft, dat het Christendom eene hersenschim is! Betwist ons gevoelen aangaande den privaateigendom niet, dien gij nergens geëerbiedigd hebt.... En het zoogenaamde huwelijk.... is het niet beter, die instelling geheel af te schaffen, dan haar bespottelijk en lastig te maken? Bespottelijk, door, even als in *Pruissen*, vooral in *Berlijn*, meermalen een zoo genaamd huwelijk aantegaan, en hetzelfde, door geregelijke echtscheiding te verbreeken, om spoedig een ander te sluiten, dat weldra weder zal verbroken worden. Lastig, omdat, tot die echtscheidingen, de kostbare tusschenkomst der regibanken noodig is. — Ook als burgerlijk contract beschouwt, is het huwelijk een onding, wie kan ons dwingen, om een contract aan te gaan, dat door de natuur gewraakt wordt? Wie geeft aan de zoogenaamde wetgevingen het recht, om te bepalen, dat alleen de kinderen, die uit eene vereeniging, die ten gevolge van zulk een contract aangegaan is, een privilege van wettigheid zullen hebben, en dat alle andere als onecht moeten worden beschouwd? Spreekt ons niet langer van het huwelijk, daar geleerde mannen zelfs in het verlichte *Nederland* en openlijk voortrukomen: » Dat tusschen vader en zoon jure naturae, geen band hoegenaamd bestaat; dat POLYGAMIE tegen geen natuurrecht aandruischt en dat de wetgever zich daarover niet moet bekommeren, want dat ieder man zich van zelve wel wachten zal meer vrouwen te nemen, dan hij onderhouden kan, gelijk niemand meer paarden op stal zet, dan hij kan voeden enz.

Wat zou de Protestant, wat zou de filosoof, op zulke of soortgelijke taal van eenen socialist, met grond kunnen antwoorden? — Niets!

Maar geheel anders is het met den Catholijk gesteld; deze alleen kan de goddelijkheid der openbaring, de waarheid van zijne religie, de heiligheid en onverbreekbaarheid van het huwelijk en de onschendbaarheid van een wettig verkregen eigendoms-recht, tegen den socialist en diens drogredenen zegepralend verdedigen: en, indien de socialist voor overtuiging vatbaar is, zal hij weldra overtuigd worden, dat alleen het ware, het echte Catholicismus, de grondslag en het bolwerk der maatschappij is: dat alleen dat Catholicismus in staat en bestemd is, om uit den tegenwoordigen chaos van denkbeelden en gevoelens een hecht maatschappelijk gebouw te scheppen; dat alleen dit Catholicismus het vermogen bezit, om eene maatschappij te vormen, in welke rust, orde, veiligheid en geluk

duurzaam gewaarborgd zijn; en, eindelijk, dat alleen terugkeer tot dat Catholicismus, de volken tegen de diepste verlaging en verdierlijking, en de maatschappij tegen eenen wissen ondergang, behoeden kan.

De Catholijk zal beginnen met den Socialist te zeggen, dat zijne dwalingen haren grond hebben in de verkeerde denkbeelden, die hij zich van het Christendom vormt; dat hij het Christendom niet moet verwarran, met alle die afwijkingen van het zelve, die zich wel Christendom noemen, maar het niet zijn; dat het Christendom zoo oud is als de wereld en de menschelijke natuur, dat hetzelfde de vervulling is van de Mosaische wet en bestemd om voort te duren tot aan het einde der eeuwen; dat hetzelfde van goddelijken oorsprong en dus goddelijk is. —

Hij zal hem het aanwezen van God betoogen, uit het aanwezen der natuur en der schepselen, die zich zelve dat aanwezen niet hebbende kunnen geven, allen getuigen, dat de hand van eenen magtigen Schepper, de oorspronkelijke natuur en de eerste menschen moet hebben voortgebracht; dat de openbaring, die wij goddelijk noemen, met die getuigenis overeenstemt en haar bekrachtigt; dat zij ons de schepping, den val der eerste menschen, de belofte van eenen redder aan hen gedaan, de verdorvenheid hunner nakomelingen, den ondergang der oude wereld, waarbij slechts een enkel huisgezin in de algemeene vernieling gespaard werd; de verkiezing en de afzondering der nakomelingschap van ABRAHAM, ISAAK en JACOB, tot een bijzonder volk van God, toen al de andere volken bij de nieuwe vermenigvuldiging der menschen, den dienst van den waren God verlaten hadden, om valsche goden van hunne eigene vinding en die zij zelve gemaakt hadden te dienen en zijne bijzondere welgving aan dat uitverkoren volk leert; als ook, dat de Joden, of Israëlieten, die een afzonderlijk volk uitmaakten, dat zich met geen ander volk vermengen mocht, de stellige verzekering van God had ontvangen, dat de MESSIAS, de Verlosser en Hersteller van het menschdom, uit hetzelfde zou voortkomen; maar dat die natie, als natie, den MESSIAS, toen hij werkelijk gekomen was, niet erkende, maar versmaadde, vervolgde en ter dood bragt, onder den uitroep van: » Zijn bloed komt over ons en over onze kinderen! » Dat God veertig jaren later, zijne herhaalde bedreigingen ten uitvoer bragt en de Joden onder al de volken der aarde verstrooide en hen de mogelijkheid ontnam, om de goddelijke voorschriften, aangaande den Offerdienst en de Godsverering te vervullen, omdat de wet volbragt en vervuld was geworden door JESUS CHRISTUS, in wien alle beloften aan de voorgelachten gedaan, vereenigd en vervuld werden, die de wezenlijkheid was van alles, wat door de Joodsche offeranden was afgebeeld geworden, in wien de goddelijke natuur zich met de menschelijke vereenigde en die, als Godmensch, alle magt in hemel en op aarde ontvangen hebbende een nieuw geestelijk rijk, de Kerk genaamd, vestigde; dat Hij, als Hoofd

en Wetgever van dat rijk aan zijne Apostelen den last gaf, om alle volken te onderwijzen, en hen te leeren onderhouden, alles, wat hij hun bevolen had, met magt, om dien goddelijken last aan anderen over te dragen, tot aan het einde der eeuwen; dat Hij een zijner Apostelen aan het hoofd plaatste, om, na zijn vertrek van de aarde, Zijn plaatsbekleeder en vertegenwoordiger te wezen; dat die Apostelen en hunne opvolgers, met dat zichtbaar Opperhoofd vereenigd, het *onderwijzend gezag* uitmaken, waaraan de onseilbaarheid beloofd en verzekerd is, dat alleen recht heeft om te beslissen, wat goddelijke openbaring is en wat menselijke leeringen zijn dat de Kerk, door die Apostelen en hunne opvolgers, gesticht, over de geheele aarde, zich Catholijk noemt, omdat hare leer, altijd en overal dezelfde is en wezen zal; dat de verdeeldheden en scheuringen van hen, die zich ook Christenen noemen, wel verre van tegen de waarheid des Christendoms te getuigen, integendeel een krachtig getuigenis opleveren, voor de goddelijkheid van het Catholicismus, van die eenige Kerk, die overal en altijd hetzelfde leert, hetzelfde Opperhoofd erkent, dezelfde wetten naleeft en dezelfde raadgevingen volgt, terwijl al wat van haar afwijkt en van haar uitgaat, zich verdeelt, verandert, en van lieverlede, niet alleen het Christendom, maar God zelve verzaakt en loochent, waarvan de Socialisten het ijzingwekkende voorbeeld opleveren.

Om die taal ingang te doen vinden, behoeft de Catholijk geene magtspreuken te bezigen, geene geleerde vertoogen te doen; hij kan zich op twee zichtbare, overal aanwezige, onwraakbare getuigen, beroepen: op het Jodendom en op het Catholicismus: beiden zijn goddelijke, wonderdadige getuigen voor de waarheid, der openbaring, die in de H. Schriftuur en overleveringen vervat is. Wat is wondervoller, dan het oude Godsvolk, de Joden, die onder alle volken verstrooid te midden dier volken leven, zonder zich met hun te vermengen, en eene afzonderlijke natie blijven vormen, omdat zij, als natie gestraft wordt, voor de nationale misdaad van Gods-moord, en omdat zij nog heerlijke verwachtingen heeft. . . . » Ik vraag nu, » schrijft de H. PAULUS aan de Romeinen: zijn zij » (de Joden,) zoo gevallen, opdat zij vervallen zouden? Geenszins. Maar door hunnen val is de zaligheid den Heidenen toegekomen, om hen tot jaloerschheid te verwekken. Doch indien hun val de rijkdom der wereld is en hunne vermindering de rijkdom der Heidenen, *hoeveel te meer hunne volheid?* » want ik zeg u, gij Heidenen, voor zoo veel ik der » Heidenen Apostel ben, zal ik mijne bediening verheerlijken. . . . Want indien hun verlies de verzoening der wereld is, *wat zal dan hunne aanwinst anders zijn, dan eene herleving uit den dood?* » En indien de eerstelingen heilig zijn, zoo is ook de geheele massa heilig: en is de wortel heilig, zoo zijn 't ook de takken. Nu indien er eenige van

» de takken afgebroken zijn, en dat gij, die een wilde » olijfboom waart, daar ingeënt en van den wortel, » en het sap des olijfbooms deelachtig geworden zijt. » Beroemt u niet tegen de takken. » En zoo gij u » beroemt, gij draagt den wortel niet, maar de wortel » u. Gij zult zeggen: de takken zijn afgebroken, » opdat ik ingeënt wierde; en gij staat door het geloof: » doch hebt geen hoog gevoelen, maar vrees. Want » daar God de natuurlijke takken niet gespaard heeft, » mogt hij misschien ook u niet sparen. Bemerkt dan » de goedertierenheid en de gestrengheid Gods: te weten, zijne gestrengheid over degenen die gevallen zijn, » en over u zijne goedertierenheid, indien gij blijft volhard in het goede: *anders zult gij ook afgehouwen worden.* Ja ook zij, indien zij in de ongeloovigheid » niet blijven, zullen er weder ingeënt worden: want » God is magtig hen wederom in te enten. Want » indien gij uit den natuurlijk wilden olijfboom gesneden, en tegen de natuur op den goeden olijfboom geënt zijt: hoeveel te meer zullen zij die natuurlijke takken zijn, op hunnen eigen olijfboom geënt worden? *Want ik wil niet, broeders, dat u dit geheim onbekend zij, opdat gij niet laatdunkend zijt bij u zelven namelijk dat de verblindung ten deele over Israël gekomen is, tot dat de menigte der Heidenen zal ingegaan zijn: EN DAT ALZOO GEHEEL ISRAËL ZALIG WORDE*, volgens het » gene er geschreven staat: daar zal een Verlosser uit » Sion komen, die de goddeloosheid zal afwenden » van JACOB. En dit zal mijn verbond zijn met » hen, als ik hunne zonden zal weggenomen hebben. Zoo zijn zij wel vijanden wegens het Evangelie, » om uwen 't wille: maar wegens de verkiezing zijn zij welbeminden, om der vaderen wille. Want Gods » gaven en zijne roeping zijn onberouwelijk. Gelijk » dan gijlieden ook eertijds Gode niet geloofd hebt, » maar nu barmhartigheid verkregen heb om hunne » ongeloovigheid: Alzoo zijn zij nu ook ongeloovig geweest, opdat zij ook door de barmhartigheid, die » u geschiedt eens barmhartigheid mogen verkrijgen. » Want God heeft ze allen besloten onder de ongeloovigheid, *opdat hij hen allen zou barmhartig zijn.* ROM. XI: 11 — 32.

Dit vooruitzigt, die bestemming van het Joodsche volk, verrukt den Apostel zoodanig, dat hij in verwoording uitroept: » O diepte des rijkdoms der wijsheid » en kennisse Gods! Hoe ondoorgrondelijk zijn zijne » oordeelen, en hoe onnaspeurlijk zijne wegen! (Ibid 33).

Het is geenszins eene toevaligheid, dat gij, in welk land, in welk werelddeel gij u begeeft, overal Joden aantreft, die, terwijl alle andere oude natien, door vermenging met andere volken, het aanwezige geheel verloren hebben, zich nergens met andere volken vermengen, maar eene afzonderlijke natie, gedurende zoveel eeuwen, blijven uitmaken; 't is een aanhoudend, onbegrijpelijk, voortdurend wonder. God behoudt dat volk, hoewel onder alle volken verstrooid, nog als

volk.... het is wel gevallen, maar niet vervallen; zij worden om hunne nationale misdaad door God gestraft, maar ze zijn niet van Hem verlaten, niet voor altoos verworpen.... Als natie zullen zij eenmaal, wie weet, hoe spoedig (1), hunne nationale misdaad uitwischen, door onzen Heer JESUS CHRISTUS, als hunnen MESSIAS, verlosser en Zaligmaker te erkennen!

Nu, die Joden hebben met ons dezelfde goddelijke openbaring, zij erkennen met ons dezelfde heilige schriftuur des ouden testaments, die de komst van den MESSIAS, het niet erkennen van dien vrede-vorst door zijne natie haren val en verstrooijing onder alle volken der wereld voorzegt. — Die overal verspreide natie, is dus voor alle volken een onwraakbare getuige voor de waarheid der openbaring; voor de waarheid des Christendoms, voor de goddelijkheid van het Evangelie en van de leer der Apostelen, welke zij, op bevel van JESUS CHRISTUS verkondigd hebben, en hunne wettige opvolgers nog verkondigen en verkondigen zullen tot aan het einde der eeuwen.

(Het Vervolg hierna).

DE HEDENDAAGSCHE CONSTITUTIONEELE STATEN.

(Vervolg van bl. 56)

HOOFDSTUK III. (2).

ALOUDE DENKBEELDEN, AANGAANDE HET GROOTE PROBLEMA.

Het is niet in 't vermogen van den mensch, om eene wet te scheppen, die geenerlei uitzondering behoeft. De onmogelijkheid dienaangaande vloeit gelijkelyk voort, uit de menschelijke zwakheid, die alles niet voorzien kan, en uit den aard der dingen zelve, waarvan sommige zoodanige veranderingen ondergaan, dat zij, uit eigene beweging, buiten den kring der wet gaan en waarvan andere door ongevoelige opklimming onder gewone soorten gesteld, door genen algemeenen naam kunnen omvat worden, die, in de schakeringen niet valsch is.

Van daar vloeit in iedere wetgeving de noodzakelykheid voort eener dispenseerende magt; want overal, waar geene dispensatie bestaat, heeft schending plaats.

(1) Volgens berichten uit Constantinopel, heerscht onder de hoofden der Synagogen van het Oosten, het gevoelen, dat het jaar 1840 het uiterste tijdperk is, waarin, volgens de propheeten en tradities, de MESSIAS zou kunnen komen; en dat men die jaar geëindigd zijnde, zou moeten besluiten, dat hij werkelijk reeds gekomen is, en verplicht, om te onderzoeken welke Godsdienst zijne leer bevat.... bij een dusdanig onderzoek, het moge wat vroeger of later plaats hebben, zal de barmhartigheid Gods, de oogen van zijn oud volk openen, voor het licht der waarheid.

(2) Du Pape vol. I.

Maar iedere schending der wet is gevaarlijk of onwettig voor de wet, terwijl iedere dispensatie haar versterkt; want men kan geene dispensatie van dezelve vragen, zonder haar te huldigen en zonder te erkennen, dat men uit zich zelve geene kracht tegen haar heeft.

De wet, welke de gehoorzaamheid jegens de souverainen voorschrijft, is eene algemeene wet, gelijk alle andere; zij is, in het algemeen, goed, billijk, noodzakelyk. Doch als NERO op den troon is, kan zij een gebrek schijnen.

Waarom zou er dan in dat geval geene dispensatie van de algemeene wet zijn, op volstrekt onvoorziene omstandigheden gegrond? Is het niet beter met kennis van zaken en in naam van het gezag te handelen, dan zich op den tyran te werpen, met eene blinde onstuimigheid, die al de verschijnselen van het misdrijf heeft?

Maar, tot wien zal men zich wenden, om die dispensatie te bekomen? De souveriniteit voor ons eene geheiligde zaak, een uitvloeisel der goddelijke magt zijnde, welke de natien van alle tijden altoos in de hoede van den Godsdienst hebben gesteld, maar die vooral het Christendom in zijne bijzondere bescherming heeft genomen, ons bevelende in den souverain een vertegenwoordiger en een afbeeldsel van God zelve te zien, was het niet ongerijmd te denken, dat, om van den eed van getrouwheid ontslagen te worden, geen ander competent gezag bestond, dan dat van dat hooge geestelijke gezag, 't welk eenig op aarde is, en welks verhevene prerogatieven een gedeelte der openbaring uitmaken.

De eed van getrouwheid, zonder restrictie, de menschen blootstellende aan alle de afschuwelykheden der tyrannie en de wederstand zonder regelmaat, hen aan al de afgrijzelykheden der anarchie blootstellende, kon de dispensatie van dien eed, door den geestelijken Souverein uitgesproken, zich zeer wel aan de menschelijke gedachten voorstellen, als het eenige middel, om het tydelijk gezag te beteugelen, zonder deszelfs karakter uit te wischen.

Het zou overigens eene dwaling zijn, te geloven, dat de dispensatie van den eed, zich in die veronderstelling in tegenspraak zou bevinden, met den goddelijken oorsprong der souveriniteit. De tegenstrydigheid zou des te minder bestaan, daar het dispenseerend gezag verondersteld zijnde, bij uitnemendheid goddelijk te wezen, niet beletten zou, dat, in zekere opzichten en in buitengewone omstandigheden, een ander gezag aan hetzelfde ondergeschikt ware.

De vormen der souveriniteit zijn overigens niet overal dezelfde: ze zijn bepaald door de grondwetten, wier wezenlijke grondslagen nimmer geschreven zijn. PASCAL heeft zeer wel gezegd » dat hij er even zoo veel afschrik van zou hebben, om de vrijheid te vernietigen, waar God die geplaatst heeft, als om haar in te voeren, waar zij niet is. » Want het is in deze kwestie geen zake van monarchie, maar van souverei-

niteit; wat geheel verschillend is.

De opmerking is essentieel, om te ontsnappen aan het sophisme, dat zich zoo natuurlijkerwijze voordoet: *De souvereiniteit is hier of daar beperkt; dus gaat zij nit van het volk.*

In de eerste plaats, als men zich naauwkeurig wil uitdrukken is er geene beperkte souvereiniteit; alle (sovereiniteiten) zijn absoluut en onfeilbaar, wjl het nergens geoorloofd is, te zeggen, dat zij zich bedrogen heeft.

Wanneer ik zeg, dat *geene souvereiniteit beperkt is*, meen ik in hare wettige uitoefening, en dit is het, wat men wel zorgvuldiglijk behoort opmerken. Want men kan eveneens, uit twee verschillende oogpunten beschouwd, zeggen, dat *iedere souvereiniteit beperkt is* en dat *geene souvereiniteit beperkt is*. Zij is hierin beperkt, dat geene souvereiniteit alles kan doen; zij is het hierin niet, dat zij in haren kring van wettigheid, door de grondwetten van ieder land getrokken, altijd en overal absoluut is, zonder dat iemand het regt heeft, om haar te zeggen, dat zij onregtvaardig of bedrogen is. De wettigheid bestaat dus niet in het dus of zoo gedragen in haren kring, maar in het niet te buiten gaan van denzelven.

Dit is het, waarop men niet altoos genoeg let. Men zal bij voorbeeld zeggen: In *Engeland is de souvereiniteit beperkt*; niets is minder waar, 't is het *koningschap* 't welk beperkt is in dat beroemde land. Maar het koningschap is niet de geheele souvereiniteit ten minste in de theorie. Doch als de drie magten, die in *Engeland*, de souvereiniteit daargestellen, overeenstemmen, wat kunnen zij dan? Hierop moet men met BLACKSTONE antwoorden: ALLES. En wat kan men wettelijkerwijze tegen dezelve? NIETS.

De kwestie over den goddelijken oorsprong, kan dus te *Londen* even als te *Madrid* en elders worden behandeld, en overal stelt zij hetzelfde problema voor, hoewel de vormen der souvereiniteit naar de landen verschillen.

In de tweede plaats verandert de handhaving der vormen volgens de grondwetten, noch het wezen, noch de regten der souvereiniteit. Zouden opperste regters, die nit hoofde van onverdragelijke mishandelingen eenen huisvader zouden berooven van het regt, om zijne kinderen op te voeden, geacht worden, inbreuk te maken op het vaderlijk gezag en verklaren, dat hetzelfde niet goddelijk is? Eene magt binnen de grenzen houdende, betwist de regtbank, noch hare wettigheid, noch het karakter, noch de legale uitgestrektheid, zij erkent dezelve integendeel plegtiglijk.

Zoo ook zoude de Souvereine Opperherder, door het ontslaan der onderdanen van den getrouwheids-eed, niets doen tegen het goddelijk regt. Hij zou alleenlijk bekennen, dat de souvereiniteit een goddelijk en geheiligd gezag is, hetwelk niet kan worden gecontrôleerd, dan door een gezag, dat ook goddelijk, maar van een hooger orde en inzonderheid met dat gezag,

in zekere buitengewone gevallen bekleed is.

Het zou een paralogismus zijn, aldus te besluiten: God is de oorsprong der souvereiniteit; diensvolgens is zij onberispelijk (incontrôlable). Als God haar zoodanig gemaakt en onderhouden heeft, stem ik het toe; in het tegenovergestelde geval, ontken ik het. God, is gewis Meester om eene souvereiniteit te scheppen, die beperkt is in haar principe zelve, of naderhand, door een gezag, dat Hij heeft ingesteld, op eenen bepaalden tijd door zijne raadsbesluiten gekenmerkt: en in dien vorm zou het goddelijk zijn.

Frankrijk, had voor de revolutie meen ik, wel grondwetten, waaraan diensvolgens de koning niet roeren kon. Intusschen verwierf de geheele Fransche godgeleerdheid teregt, het systhema van de souvereiniteit des volks, als een anti-Christelijk leerstuk; dus heeft deze of die, zelfs menschelijke beperking, niets gemeens met den goddelijken oorsprong, want het zou inderdaad zonderling zijn, dat een zoo verheven prerogatief, alleen aan het despotismus toebehoorde.

En bij eene gevolgtrekking, die nog tastbaarder en beslissender is, zou een goddelijk gezag, plegtig en regtstreeks door de Godheid ingesteld, het wezen van geenerlei goddelijk werk, dat het zou kunnen wijzigen, veranderen.

Die denkeelden dobberden in 'de hoofden onzer voorvaderen, die niet in staat waren, om reden te geven van die theorie en er eenen stelselmatigen vorm aan te geven. Zij lieten enkel in hunnen geest het algemeene denkbeld opkomen, *dat de tijdelijke souvereiniteit kon worden gecontrôleerd door dat hooge geestelijke gezag, hetwelk in zekere gevallen, het regt had, om den eed der onderdanen in te trekken.*

(Het Vervolg hierna.)

MONSIEUR LAURENT.

Men weet, dat de heer LAURENT, een zeer godvruchtige en verdienstelijke Priester, in het laatst des vorigen jaars tot Bisschop in *partibus* en Apostolischen Vicaris over het Noorden van *Duitschland* en het koninkrijk *Denemarken* is benoemd geworden, en dat *Hamburg*, het middenpunt zijner jurisdictie, zijne residentie zijn zou. Men wil, dat de regering der vrije stad *Hamburg* besloten heeft, den Apostolischen Vicaris niet toe te laten. Van haren kant heeft de wijze, vaderlijke, verdraagzame Pruisische regering, zoodra als zij vernomen had, dat Monseigneur LAURENT zich te *Aken* bevond, om er zijne familie te bezoeken, onverwijd van *Berlijn*, bevel gezonden, om den Prelaat aanstonds naar *België* te doen terugkeeren. Maar dat is nog niet alles; in eenen brief, door den Eerw. Heer HEIREMANS, Apostolischen Missionaris te *Friedrichstadt* in *Holstein* tot het koninkrijk *Denemarken* behorende, den 9 Februarij aan ons uit

Friedrichstadt geschreven, meldt die ijverige Missionaris ons het volgende:

» Ik haaste mij u te verwittigen van het noodlottig besluit, 't welk de Deensche regering ten opzichte van Monseigneur LAURENT genomen, en mij ter hand gesteld heeft, om er mij stiptelijk naar te gedragen. — Het is mij op straffe verboden, in eenige relatie met hem te treden, of directelijk, of indirectelijk met den Heer LAURENT te correspondeeren, en iedere kerkelijke jurisdictie voor dat koninkrijk, wordt hem ten eenenmale verboden »

Zoo speelt dus nu het Deensche gouvernement dezelfde rol, die de hoogmogende heeren staten-generaal der vereenigde *Nederlanden*, in het begin der XVIII eeuw gespeeld hebben, toen zij aan den Apostolischen Vicaris THEODORUS DE COCK verboden, eenige geestelijke jurisdictie in *Nederland* uit te oefenen en allerlei bedreigingen deden aan de Priesters, die hem gehoorzaamden en correspondentien met hem onderhielden. — Zoo is er dan ondanks al het gezwets op voortgang van verlichting, liberaliteit en verdraagzaamheid, niets nieuws onder de zon. Het is te hoopen, dat de Missionarissen in het noorden van *Duitschland* en in het koninkrijk *Denemarken*, het voorbeeld der Nederlandsche Geestelijkheid, toen deze op dezelfde proef gesteld werd, zal navolgen! Geen aardsch gouvernement ter wereld heeft het regt, om kerkelijke jurisdictie te geven of te weigeren, en de Catholijke Geestelijken zijn wel degelijk verplicht, om Monseigneur LAURENT als hunne geestelijke overheid te erkennen en te eerbiedigen, alzou het Deensche gouvernement, hen de bedreigde straffen doen ondergaan.

Moeijelijk is de toestand, van Monseigneur LAURENT, maar groot en verheven! De Joodsche raad verbood den Apostelen reeds het uitoefenen hunner geestelijke jurisdictie; maar hun last was goddelijk en hun antwoord: men moet Gode meer gehoorzamen dan den menschen! De Apostelen aarzelen niet, om naar die plaatsen te gaan, waar zij wisten, dat boeijen en kerkeren hen wachtten moge Monseigneur LAURENT, als wettige opvolger der Apostelen, hun grootmoedig voorbeeld volgen! Onze laauwe, laffe eeuw, heeft groote voorbeelden noodig; de Aartsbisschoppen van *Keulen* en van *Posen* hebben die gegeven, en zij zullen de eenige niet zijn. In die ongelukkige oorden van het koude Noorden, welke door den Herder der Herderen aan de Apostolische zorg van Mgr. LAURENT zijn toevertrouwd, is het licht des geloofs bijna uitgedoofd en deszelfs vijanden zijn beducht, dat een ijervolle Bisschop en Apostolische Vicaris, hetzelfde zal doen herleven, en vermeten zich daarom, hem de uitoefening zijner Apostolische bediening te verbieden Moge zijne doorl. Hoogw. met den geest van wijsheid, raad

en sterkte toegerust, het gevaar niet achten, en daardoor het overgeblevene erfdeel des Heeren in het Noorden van *Duitschland* en in *Denemarken* tegen den wissen ondergang behoeden; waarmede het bedreigd wordt. — Is de weg om zich naar zijne bestemming te begeven van den Pruissischen kant voor hem gesloten, er zijn andere wegen, die voor hem open staan Weldra zal de geheele Catholiciteit van zijnen toestand, van het verbod der Deensche regering, en van andere verdraagzame gouvernementen onderrigt zijn, en duizenden zullen hem, met hunne gebeden verzellen en kracht uit de hoogte voor hem afsmeken: moge hij die van dit oogenblik af, in de ruimste mate ondervinden!

PORTRAIT VAN JOSEF II. DOOR BILDERDIJK GESCHILDERD (1).

» JOZEF II was in de beginsels der Fransche filozofen opgevoed en beantwoordde daar aan. Geen vorst van zijn leeftijd is geroemd als hij, en niemand ooit verdiende het minder. Hij spotte niet alleen, maar hij had een afkeer van Godsdienst, was geldgierig, dwangzuchtig en egoïst in den hoogsten graad, en van dolle ijdelheid opgezwollen, was waarachtige eer en braafheid hem vreemd, zoowel als de goede trouw, en zijn in den grond bedorven hart had het minste gevoel niet voor menschelijkheid. Hij verachtte de fraaie kunsten en drukte ze neêr, en haatte zijn moeder, van wie hij niets dan de hoofdigheid in zijn karakter had. Hij plach te zeggen: » Dans l'ordre d'ici bas, la royauté est un métier, » en hij beschouwde ze ook als een bloot *métier*, waar hart of gemoed niets mee te schaffen had; en dat *métier* waande hij te verstaan, en 't kwam bij hem op het allerhatelijkst despotismus uit, hetgeen, zoo lang als het zich bloot in het verongelijken der Geestelijkheid vertoonde, hemelhoog als blijk van *verlichtheid* en NB. *tolerantie* geprezen wierd, maar zich weldra in alles deed kennen: » *Dès que la providence m'a créé pour ce métier, » et m'y a placé* (zei hij), *Elle doit m'avoir donné tout ce qui est nécessaire pour m'en bien acquiter.* » *Il faut à un souverain des bras auxiliaires; mais » sa tête seule, dépôt de l'intelligence qui a du lui » être donnée d'en haut, doit les employer et les » diriger.* » — En met *cette tête seule*, brak hij alle heilige Tractaten, trad alle verplichtingen jegens bondgenooten, naburen, vrienden en onderdanen onbeschaamd met den voet, beroofde en plonderde kerken en kloosters van alle sieraden en kostbaarheden, en verkocht den geplonderden die zelfde kostbaarheden weêr voor een som gelds; deed de fatsoenlijke en edele stift-jonkvrouwen grove soldaten hemden naaijen in plaats van haar kunstwerken, daar geheel *Brabant*

wel van voer, en drukte de *Nederlanden* derwijze dat hij ze verloor. Met *Hongarijen* scheelde 't weinig, of 't had denzelfden gang gegaan: dit stond op tegen hem, over een klein ijzeren kroontjen waar de oude Hongaarsche koningen mee gekroond plachten te worden, en dat hij met geweld naar *Wenen* voerde; doch 't geen hij echter wijs genoeg was, om toen het spel regt ernst werd, weêr terug te geven. Met die *tête seule* deed hij, zonder eenige reden den Turken de oorlog aan; ontsloeg zijn generaals uit zijn dienst; en stelde zich aan 't hoofd van zijn armée; om met die *tête seule* (maar zonder geschut, wapenen, of bagagie, en na de grootste helft van zijn leger daarbij te laten zitten,) terug te keeren, en toen aan *LAUDON*, die hem dit voorspeld had, te schrijven: » Allez mon cher *LAUDON*, allez reparer mes sottises, je vous » donne carte blanche: » die hem dan ook aan den vrede hielp.

» Deze fraaije kweekeling des Fransche filozofij wilde mede gebrnik maken van het oogenblik. Sedert de twist tusschen *KAREL V* en *FRANÇOIS I*, was er eene eeuwige veete tusschen de huizen van *Oostenrijk* en *Frankrijk*. *Frankrijk* had ons tegen 't eerste bijgestaan: *Oostenrijk* tegen 't tweede, en wij sedert de partij van *Oostenrijk* gehouden tegen *Frankrijk* als onzen natuurlijken vijand. Hiervan de barrière: de Tractaten van 1756 en 1757 vereenigden deze twee ervrijanden. Nu waren zij 't eens, de barrière weg te nemen. Belachelijk was het voorwendsel. Men deed onder, deels uit zwakheid, deels uit inzicht, om door het vervallen dier guarnisoenen te kunnen klagen, dat men te veel Landmacht had. Maar nu *JOZEF* de Hollandsche barrière uit de voeten had, wilde hij zich ook aan de Tractaten niet meer houden, volgens welke de *Schelde* gesloten moest blijven. Hij betaalde den befaamden *LINGUËT* om een betoog daarover ten behoeft der vrije vaart op te stellen, en verbrak nu stoutelijk deze verbintenis. Het eerste vaartuig, dat de rivier afkwam, werd door de Hollandsche Batterij teruggewezen; en nu verklaarde hij ons den oorlog.

» Van dezen oorlog had men zich zeer ten onzen voordeele kunnen bedienen, want hij had geene troepen ter wereld in de *Nederlanden*, en moest ze van zeer ver, nog eerst derwaart zenden; en het misnoegen was in het land zoo groot tegen hem, dat alles gereed was de onzen in te halen (1).»

(1) Hier bedriegt *BILDERDIJK* zich zeer. Wie *België*, zooals het omstreek dien tijd was, gekend en er eenige jaren doorgebracht heeft, weet, dat er de afkeer van *Holland* en van het Protestantismus traditioneel ingeworteld was. *België* zou zich nooit uit eigene beweging in de armen van *Holland* geworpen hebben. Het viel dan ook niet moeilijk, voor den man van doorzigt en ondervinding, om de gevolgen te berekenen der eerste misslagen van ons gouvernement, dat niet alleen in de voetstappen van *JOZEF II* trad, maar allerwege Protestantische ambtenaren zond, Protestantische gemeenten vormde enz. enz.

HET GENDSCHE BLAD; DEN FLAMING.

Er bestaat, sedert eenige maanden, te *Gend* een blad, onder den titel van: *den Flaming*, 't welk deszelfs Redactie of uitgeefster (dit is ons onbekend) ons aanbod in ruiling tegen de *Catholijke Nederlandsche Stemmen* te ontvangen: wij zonden sedert dien tijd, onze *Stemmen* naar *Gend* en ontvingen *den Flaming*.

Niet lang daarna wierp *den Flaming* ons den handschoen toe, over het artikel, voorkomende in ons blad van 9 November 1839, getiteld: *Statistiek van instellingen van weldadigheid*. In zijn kritiek, betrekkelijk dat stuk, toonde *den Flaming* (wat ons trouwens reeds meermalen gebleken is) geheel onbekend te zijn met de behoeften en denkwijze der Hollandsche Catholijken. Wij vonden het destijds ondoelmatig, *den Flaming* eené teregtwijzing te geven; doch daar hij ons in zijn blad van Dingsdag 18 Februarij II. op nieuw aanvalt en onze lezers in *België* tamelijk talrijk zijn, meenen wij hem ditmaal niet onbeantwoord te mogen laten. — Hij zegt:

» De zaak van de roemryke Kerkvoogden *CLEMENS-AUGUSTUS* en *MARTINUS* is te zeer bekend aan onze lezers om nu nog over de zelfde te mogen handelen. Die kloekmoedige Aartsbisschoppen van *Keulen* en *Posen* hebben zich de herten aller katholyken, namelijk in *België*, verworven. Eenige Protestanten oordeelen anders over hunne handelwijze, keuren deze af en loven de Pruyssische vervolgingen. Een boekken is onlangs over dit geschil in *Holland* verschenen; het is zeer zot van taal, maar laet genoegzaam blijken hoe dat volgens den opsteller alle schuld op de manhaftige Prelaten geleyd moet worden. — Dit zoude zonder aanmerking kunnen blijven, maar men kan niet wel begrypen hoe dat de katholyke schryvers in *Holland*, en namelijk hoe dat de *Catholijke Stemmen*, zonder wederlegging laten voorbygaen eene groote dwaling over den staat van hun Vaderland, in gezeijde boekken te vinden. Den opsteller brengt aan de verklaring van *BENEDICTUS XIV* van den 4 Nov. 1741 overal gekend, en hij voegt daar by als gevolg besloten in gezeijde verklaring: dat men in *Holland* geene verdere dispensatie van het Hof van Rome by het aengaan van gemengde huwelyken, behoeft, en dat het zelve eene ongerymdheij is de zelte aan te vragen. — Dit gaet toch te ver en is maar bekwaam om het gedrag der Duytsche Bisschoppen en van den H. Vader hatelyk te maken.

Wie geeft *den Flaming* regt, om ons ingewikkeld van pligtverzuim te beschuldigen? Let wel, omdat wij een protestantsch boekke, dat misschien toevallig *den Flaming* in handen gekomen is, maar dat wij niet eens kennen, niet hebben wederlegd! Ei lieve! meent *den Flaming*, dat wij geld zullen wegwerpen en tijd verspillen, om alle protestantsche boekskens te koopen, te lezen, en te wederleggen? En dat *den Flaming* in het onderhavige geval een zeer onbevoegde teregtwijzer is en spreekt over zaken, die hij niet kent, zullen wij op de overtuigendste wijze doen zien.

Het Nederlandsch publiek, dat onze *Catholijke Stemmen*, niet slechts sedert eenige maanden, maar sedert jaren leest, weet, dat wij de heldhaftige Aartsbisschoppen van *Keulen* en *Posen*, niet alleen van het eerste oogenblik van hunnen weêrstand tegen de usurpatie van het Pruyssisch gouvernement in hunne verhevene grootheid hebben voorgesteld en dat wij geregeld de leugenachtige en lasterlijke berigten en artikelen der dagbladen hebben gelogenstraft en wederlegd. Dat protestanten, die gewoon zijn, de wet van de burgerlijke

gouvernementen te ontvangen, geheel anders over het gedrag der beide Aartsbisschoppen denken, dan Catholijken, voor welke de vrijheid der Kerk meer waarde heeft, dan haar uitwendige luister, is natuurlijk. — DIT ZOUDE ZONDER AANMERKING KUNNEN BLIJVEN, zegt de *Vlaming* — maar men kan niet wel begrijpen hoe dat de Katholyke schryvers in Holland, en namelijk hoe dat de Catholyke Stemmen, zonder wederlegging laten voorbygaen eene groote dwaling over den staet van hun vaderland, in gezegd boekken te vinden.

Wij gevoelen geenerlei lust om het bedoelde boekke te lezen, en moeten dus enkel oordeelen, over hetgene, wat den *Vlaming* zegt: en uit dat gezegde blijkt, dat er eene groote dwaling bij hem bestaat, als hij meent, dat in *Holland dispensatie* voor gemengde huwelijken wordt gevraagd; en even zoo is het eene groote dwaling, als de schrijver van het boekke of iemand anders zou willen beweren, dat de staat van zaken betrekkelijk de gemengde huwelijken in Noord-Nederland, gelijk staat met dien in *Pruissen*. Het is hier de kwestie niet over de validiteit, uit een maatschappelijk oogpunt beschouwd; maar over de kerkelijke inzegening, over de actieve tegenwoordigheid van den Catholyken Pastoor.

De Pruisische regering heeft listiglijk de gemengde huwelijken zooveel mogelijk begunstigd, als een geschikt middel, om, ten gevolge der burgerlijke wetten, welke men daartoe kunstig had ingerigt, het Catholicismus langzamerhand te vernietigen. Omdat doel te bereiken, was het noodig, de Catholyken allen afkeer van zulke huwelijken te ontnemen, door, ondanks de kerkelijke wetten, de geestelijkheid over te halen tot het kerkelijk inzegenen van dusdanige huwelijken. — Ingevalle die huwelijken in *Pruissen*, zonder tusschenkomst der Kerk, voor burgerlijke ambtenaren waren aangegaan geworden, zou de twist tusschen de Kerk en den staat in *Pruissen* niet ontstaan zijn. — Maar het Pruisisch gouvernement wilde juist die tusschenkomst der Kerk om het groote onderscheid, tusschen een heilig, sacramenteel, Catholijk huwelijk en een gemengd huwelijk, niet in het oog te doen vallen, en op die wijze, de Catholyken daartoe des te ligter over te halen. — In *Holland* was het altoos een geheel ander geval. Wijlen de hoogmogende Heeren Staten-Generaal der *Vereenigde-Nederlanden*, deden van hunnen kant, zoowel hun best, als de Catholyke Geestelijkheid, om het aangaan van zulke huwelijken, zoo moeilijk te maken als mogelijk was; zij werden enkel voor den burgerlijken ambtenaar voltrokken, na dat de proclamatie van zes weken tot zes weken moesten vooraf gaan. Aan ambtenaren en officieren waren zij volstrekt verboden. De Kerk had met die huwelijken niets te maken, dan om, in het belang der kinderen, derzelver validiteit te verklaren. — Dit deed BENEDICTUS XIV.

Door de invoering eener nieuwe wetgeving, volgens

welke het huwelijk als een burgerlijk contract wordt beschouwd, 't welk voor den burgerlijken ambtenaar moet voltrokken worden, voor dat de kerkelijke inzegening mag plaats hebben, is in dien staat van zaken niets veranderd, die dan ook tot hiertoe is blijven voortduren.

Dit zal genoeg zijn, om de lezers van den *Vlaming*, en den *Vlaming* zelve zoo hij voor overtuiging vatbaar is, te overtuigen, dat niet het zwijgen der Catholyke Hollandsche schrijvers en namelijk dat der *Catholyke Stemmen*, aangaande een Protestantsch boekke onbegrijpelijk is; maar dat het zich niet begrijpen laat, hoe den *Vlaming* zoo meesterachtig spreken en anderen gispn durft, in eene zaak, waarvan de ware toestand hem geheel onbekend is.

Intusschen hebben er ook in *België* zaken plaats, die wij, vrijheidlievende Hollandsche Catholyken, niet begrijpen, en waaromtrent wij wel eenige inlichting van den *Vlaming* zouden wenschen. Zoo kunnen wij b. v. niet begrijpen, hoe koninklijke *authorisatie* tot het aannemen van donatiën en legaten, ten behoeve van kerken en religieuze gestichten gemaakt, overeen te brengen zijn met *volledige godsdienst-vrijheid* door de Belgische constitutie geproclameerd.

AANKONDIGING.

Bij A. P. VAN LANGENHUYSEN, Boek- en Steendrukker te 's Gravenhage, is verkrijgbaar:

I. Overwegingen van het Lijden van JESUS CHRISTUS, door wijlen de Hoog Eerw. en Wijdberoemden Heer J. CRAMER, Protonotaris Apostolicus, Aartspriester over *Holland* en *Zeeland*, Pastoor in het Maagdehuis te *Amsterdam*. Bijeenverzameld en uitgegeven door J. BRINKMAN, Professor in het Seminarie te *Warmond*. 2 Deelen. Prijs f 4.00.

II. Het smartelijke Lijden van onzen Heer JESUS CHRISTUS, naar de beschouwingen der Kloosterzuster ANNA CATHARINA EMMERICH, gedurende de Vaste van het jaar 1823. Prijs f 3.00.

III. De Ziel op den *Calvarie-berg*, het Lijden van JESUS CHRISTUS overwegende, en aan den voet des Kruises troost in haren kommer vindende. Tweede veel verbeterde druk. Op nieuw *Kerkelijk Goedgekeurd*. Prijs f 1.25.

BIJDRAGEN VOOR DE ABTDIJ VAN MELLERAY IN IERLAND.

Van de Redactie	f 5,00
Van *	1,50
Van een onbekende	20,00
Van den Heer V. R. te Dordrecht 2 coupons à f 2,47 1/2	4,95
Per Diligence ontvangen een pakje, waarin, met het bijschrift: Voor de brave en zoo nuttige doch helaas miakende Paters Trappisten van Melleray in Ierland, van J. M. VAN D. een Godsdienstvriend	3,00
Van den Heer Mr. L. INGENHOUZ te Breda voor *	3,00
Van denzelven voor N. N. te Tilburg	10,00
Uit Gilze ontvangen	5,00
Van den Eerw. Heer P. V. D.	20,00
Totaal	72,45

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET SOCIALISMUS OF DE ONTWIKKELING.

(Vervolg van bladz. 72).

De andere onwraakbare getuige voor de Goddelijkheid der openbaring en de leer des Christendoms, is de overal zichtbare, de overal en altijd hetzelfde leerende Catholijke Kerk, die, terwijl de Joden, onder alle volken verstrooid, een afzonderlijk volk zijn en blijven, integendeel uit alle volken een algemeen broedervolk vormt, dat onder hetzelfde geestelijk Opperhoofd vereenigd, hetzelfde geloof, dezelfde genademiddelen heeft en dezelfde wetten naleeft. Die Catholijke Kerk is de opvolgster en volmaking der Joodsche Kerk van het oude Verbond; zij is de erfgename der goddelijke openbaring, die aan haar volledig isbekend gemaakt; zij werd door de Apostelen gesticht, van hare geboorte af vervolgd en zegepraalde over alle vervolgingen; zij verbande uit haren schoot al diegenen, die eene andere leer, dan die haar door de Apostelen was overgeleverd, poogden in te voeren, en hield geenerlei geestelijke gemeenschap meer met hen, en bleef daardoor zuiver Apostolisch en vreemd aan alle nieuwigheden; zij overleefde alle ketterijen: zij zag die geboren worden, veranderen en te niet gaan.

In de XVIe eeuw traden te midden van een afschuwelijk zedenbederf, eenige mannen te voorschijn, die beweerden hervormers te wezen, die leerden, dat de Kerk in dwaling, in bijgeloof en afgoderij vervallen was; dat niet de Kerk, maar de bijbel de eenige regter in geloofszaken is, terwijl zij gelijktijdig door hunne verschillende gevoelens aangaande de gewigtigste waarheden bewezen, dat hun eenige regter niet duidelijk en ondubbelzinnig sprak, of, dat zij hem niet verstonden.

Intusschen had ieder hervormer zijnen aanhang; gelijk het Apostolisch Christendom zich van den aanvang af, door eenheid had gekenmerkt, kenmerkte de hervorming zich, van hare geboorte af, door verdeeldheid. Doch gelijk de waarheid noodwendig altijd en overal één, dezelfde, onveranderlijk dezelfde is en blijft, is regdwaling aan onophoudelijke wijzigingen en veranderingen onderhevig; zij heeft bij haren dood eene geheel andere gedaante, dan bij hare geboorte. In geen gedeelte der wereld is het protestantismus meer datgene, wat het in de XVIe eeuw was; het heeft overal den uitwendigen vorm aangenomen, dien deszelfs vorstelijke begunstigers er aan verkozen te geven, maar intusschen het ontkennen, protesteren en verwerpen onophoudelijk voortgezet, tot dat het eenen STRAUSS en deszelfs *non plus ultra*, de Socialisten heeft voortgebracht. — Gij hebt dus gelijk, als gij beweert, dat een dusdanig Christendom niet goddelijk, dat het een chaos van verwarring is; maar gij bedriegt u, als gij daaruit afleidt, dat die chaos, die, uit afwijkingen van de leer der Apostelen, van de onveranderlijke leer der Catholijke Kerk ontstaan is, het Christendom zij. De eene ketterij gaat voor, de andere na, te niet; maar het echte Christendom, die ééne geestelijke maatschappij, die den Zoon Gods, tot Stichter en de Apostelen tot grondleggers heeft, kan niet vernietigd worden; zij heeft alle volken en dynastien, die haar ooit vervolgd, onderdrukt of gekweld hebben, overleefd; het licht der waarheid, dat door het Catholicismus ontstoken wordt, kan wel hier en daar, tot straf van laauwheid, ongehoorzaamheid, of andere misdrijven kwijnen, en zelfs geheel uitgedoofd schijnen; maar altoos om des te helderder te schijnen of weder te ontvlammen, waar men meende, dat het uitgedoofd

was, zoo als in *Engeland*, *Schotland* en andere landen van *Europa*; en bij iedere herleving van het Catholicismus is het weder volmaakt hetzelfde, als toen men het meende vernietigd te hebben; het is en blijft altoos hetzelfde, te midden van alle verwoestingen en omwentelingen; een *MARTINUS* van *Gnesen* en *Posen*, een opvolger der Apostelen, zegt in de XIXe eeuw met dezelfde vrijmoedigheid en met denzelfden onwrikbaren moed aan den magtigen monarch van *Pruisen*, wat de Apostelen in de I.^e eeuw aan den Joodschen raad zeiden: men moet Gode meer gehoorzamen, dan den menschen!

De aardsche monarchien en staten, veranderen onophoudelijk van inrigtingen en regeringsvormen: hetzelfde heeft plaats met alle gezindheden die zich Christenen noemen, maar zich van de eenheid der Catholijke Kerk hebben afgescheiden; zelfs de eenmaal magtige mededingster der Catholijke Kerk, de schismatiek-Grieksche kerk, heeft niet meer eenen trotschen patriarch van *Constantinopel*, maar eenen wereldlijken vorst, den czaar van *Rusland* tot opperhoofd; alleen de Catholijke Kerk behoudt altijd en overal haren oorspronkelijken vorm en dezelfde inrigting, die zij van haren goddelijken Stichter ontving: zij alleen erkent geen ander gezag in geestelijke zaken, dan dat der Bisschoppen, de opvolgers der Apostelen, eenen opvolger van den Apostel *Petrus*, aan het hoofd hebbende. En gelijk de Joodsche natie zich met geene andere volken vermengt, zoo vermengt zich de Catholijke Kerk, die zich even als de Joden in alle landen en werelddeelen bevindt, zich nergens met vreemde leeringen, omdat het Goddelijke zich niet met het menschelijke vermengt. Als gij dus overal Joden, en overal Catholijken, die te zamen slechts één ligchaam onder een en hetzelfde hoofd uitmaken, aantreft, levert zulk een onwrikbaar bewijs op, dat het onvermengd behoud van het oude Godsvolk gedurende zoo vele eeuwen, in welke alle andere volken, te niet gingen, of in elkander gesmolten zijn, een goddelijk werk is: en dat het gebouw der Catholijke Kerk, dat gedurende meer dan achttien eeuwen, ondanks alle aanvallen en stormen, die tegen hetzelfde hebben gewoed, nog op dezelfde rots, op welke *JESUS CHRISTUS* haar gebouwd heeft onbewegelijk staat, eenen goddelijken Bouwmeester had. — De Joodsche natie en de Catholijke Kerk zijn dus twee goddelijke getuigen, wier getuigenis dan ook volmaakt eenstemmig is: dat de openbaring, die gij verwerpt, waarlijk goddelijk is.

En is de openbaring goddelijk, dan is ieder redelijk schepsel verplicht, om te onderzoeken wat zij den mensch beveelt te gelooven en na te leven, en om die wetenschap te bekomen, zich tot diegenen te wenden, aan welke de Godmensch den last gaf, om de volken te onderwijzen en al zijne bevelen te leeren onderhouden met bijvoeging van deze verschrikkelijke bedreiging: wie niet geloofd zal hebben, die zal verdoemd worden! — Dien weg zijn reeds duizenden uwer

landgenooten ingeslagen: ook uw vaderland levert een bewijs op van de onvergankelijkheid der Catholijke Kerk, en van hare tedere moederzorg voor alle armen en ellendigen. Zie, naauwelijks herleeft het Catholicismus in uw land, of het maakt reeds alle die heilzame inrigtingen van liefdadige voorzorg, die hetzelfde altijd en overal hebben gekenmerkt. De verwerping en verbanning van het Catholicismus, heeft *Groot-Brittannië* even als zoo menig ander land van ontelbare inrigtingen, niet slechts van koude weldadigheid, maar van warme zelf-opofferende liefde beroofd, en *Engeland*, in plaats derzelve eene armen-belasting van 100 millioenen jaarlijks opgelegd, zonder daardoor in de dringende behoeften der armen te kunnen voorzien! De terugkeer van *Engeland* tot het Catholijk geloof, zal een nieuwe dageraad van geluk voor de armen en ellendigen wezen en de rampen des levens zullen minder smartelijk zijn, omdat de Catholijke liefde, balsem voor alle wonden bereidt.

VRIJHEID VAN ONDERWIJS.

De vrijheid van onderwijs wordt in dit oogenblik, door de Nederlandsche Catholijken vuriger dan ooit gewenscht en begeert: de ondervinding heeft hen geleerd, hoe noodig, hoe onmisbaar zij is tot behoud van het geloof en de deugd hunner kinderen.... Men wil dus op vele plaatsen op nieuw *petitioneren*; doch daar ons gouvernement inconstitutioneel genoeg was, om het grondwettig indienen van verzoekschriften, uitdrukkelijk door de grondwet toegelaten, eenige jaren geleden, zeer kwalijk te nemen, wint het gevoelen meer en meer veld, dat slechts uit iedere provincie, eenige verzoekschriften, door weinigen onderteekend, aan den koning behooren te worden gerigt. — Wij hebben er vrede mede, dat uit toegevendheid jegens het vooroordeel van ons gouvernement tegen het grondwettig petitie-regt, in plaats van honderden of duizenden, slechts enkele huisvaders, in alle provincien, de vrijheid van onderwijs reclameren. Dat men de adressen aan den koning rigte, is, naar ons inzien, doelmatig: wij verwachten veel meer van Z. M., dan van de tweede kamer, zoo als dezelve thans is zamengesteld. Doch wij meenen te moeten waarschuwen tegen iets, waaraan men niet genoeg schijnt te denken. — De vrijheid van onderwijs moet niet *verzocht*, maar *gereclameerd* worden.

Wie een verzoek doet, erkent stilzwijgend in den genen aan wien het gerigt is, de bevoegdheid, om toe te staan of te *weigeren* en die bevoegdheid, kan, ten opzichte der vrijheid van onderwijs, aan geen gouvernement ter wereld worden toegekend, zonder miskenning en verkrachting van de vaderlijke regten en van het vaderlijk gezag, dat het oudste en heiligste van alle gezag is.

Wat toch is de vrijheid van onderwijs? Immers niets

anders, dan het onvervreemdbaar regt des vaders om zijne kinderen hetzij in persoon, hetzij door meesters, in wier godsdienstige en moreele gevoelens hij vertrouwen stelt, overeenkomstig zijne eigene godsdienstige begrippen, te onderwijzen of te doen onderwijzen. Van dat geheiligd vaderregt worden allen, die prijs op een echt Catholijk onderwijs stellen, door het ongrondwettig monopolie beroofd; zij worden genoodzaakt, om, op vele plaatsen aan hunne kinderen een onderwijs te laten geven, dat lijnregt met hunne Godsdienstbegrippen strijdt, en dat zij als verderfelijk voor geloof en zeden beschouwen, of hen zonder onderwijs te laten.

Hier mogen Catholijke ouders niet langer aarselen! — God weet, hoe menige ziel, door een verkeerd, anti-Catholijk onderwijs reeds is verloren gegaan! En wie is hier de schuldige? — Een gouvernement, dat geheel anders over de zaak denkt: of lasse onverschillige ouders, die hunne kinderen naar scholen zenden, waar hun geloof gevaar loopt van schipbreuk te lijden en hunne zeden, helaas! maar al te vaak, onherstelbaar bedorven worden....! Voorzeker zijn alleen de ouders hier schuldig, misdadig. Ziedaar de ware staat van zaken. — Zal men nu eene vrijheid, een regt, door God en de natuur aan de ouders geschonken, gaan *verzoeken*? Met welk regt zal men zich beklaagen, als een *verzoek*, hoe billijk ook, geweigerd wordt; daar men de faculteit om te weigeren, door het *verzoek* zelve, ingewikkeld, erkent? — Neen, dit is de weg niet, om in *Nederland*, vrijheid van onderwijs te bekomen. Er moet anders worden doorgetast!

Men rigte niet *verzoekschriften*, maar *adressen*, aan Z. M., waarin de vaderlijke regten kortelijk, maar bondig, worden ontwikkeld en betoogd; men zegge daarbij, met onderdanige bescheidenheid, dat men door de invoering van het monopolie, van de uitoefening van dat heilig regt is beroofd geworden en de aangename verwachting koestert, van daarin door 'skonings regtvaardigheid te worden hersteld; daar Z. M. zelf zal gevoelen, dat hunne godsdienstige begrippen, hun de onvermijdelijke verplichting opleggen, om hunne kinderen niet langer een onderwijs te laten ontvangen, 't welk gebleken is lijnregt met hunne Godsdienstbegrippen te strijden: en dat mitsdien slechts het alternatief tusschen vrijheid van onderwijs en het derven van onderwijs voor de Catholijken in *Nederland* meer bestaat; en dat zij alzoo gemeend hebben, in gemoede te zijn verplicht, hunne kinderen zonder onderwijs te laten, zoo lang als hun belet wordt, dezelve in afzonderlijke, alleen voor Catholijke kinderen ingerichte scholen, te laten onderwijzen, door daartoe bevoegde onderwijzers, die blijken van genoegzame kunde gegeven hebbende, den gevorderden rang hebben verkregen en hun volkomen vertrouwen bezitten. — Alleen van dusdanige adressen verwachten en voorspellen wij eenen goeden uitslag: verzoekschriften zullen niets te weeg brengen dan nieuwe teleurstellingen voor de verzoekers, die, naar onze wijze van zien, door hun ver-

zoek te veel magt aan het gouvernement toekennen en een hunner heiligste regten verzwakken zouden.

Zou het, na vijf en twintig jaren klagens, niet eindelijk tijd worden, om tot handelen, krachtig handelen en doortasten over te gaan? Of heeft onze natie alle veerkracht verloren? Nooit hebben de Catholijken luider en algemeener over het gemis der vrijheid van onderwijs geklaagd, dan sedert eenigen tijd: en, desniettegenstaande, wordt hier deze, daar die Protestantsche predikant, in *Gelderland* zelfs een *ROBIDÉ VAN DER AA*, die hun godsdienst openlijk verguisd, hun eerbiedwaardig geestelijk opperhoofd openlijk gehoond en gelasterd heeft, tot schoolopziener benoemd: en Catholijke ouders zouden hunne kinderen nog langer onder zulk een opzigt laten....! Hen naar scholen zenden, op welke zulk een man invloed uitoefent! Inderdaad, dan zou het gouvernement, 't welk door vleijers wordt diets gemaakt dat ons schoolwezen voortreffelijk, onverbeterlijk is, en dat de klagten der Catholijken, slechts een gevolg van fanatisme en niet algemeen zijn, wel zeer dwaas handelen, als hetzelfde vrijheid van onderwijs toestond. De voorstanders van het tegenwoordig onderwijs-stelsel, vooral de zulken, die hetzelfde verdedigen en prijzen, enkel omdat het anti-Catholijk is, zouden dan triomf blazen; men zou dan overtuigd worden, dat men met de Catholijken doen, en van hunne kinderen maken kan, wat men verkiest, als men slechts de ooren voor hunne klagten stopt, of er zich niet over bekommert!

Wij herhalen het: wie een natuurlijk en goddelijk regt heeft, maar die men er van heeft beroofd, moet de herstelling in zijn regt niet verzoeken, maar reclameeren. Hij moet niet handelen, als of hij zeide: »als mijn verzoek niet toegestaan wordt, zal ik het mij getroosten en mij gedwee schicken naar den wil dergenen, die mij het gebruik maken van mijn regt verbieden!»

Men klage dus niet langer: vooral men *verzoeken* niet; maar men handele met energie, en toone nog veerkracht genoeg te bezitten, om met Hollandsche rondheid aan het gouvernement te verklaren: »Wij reclameeren de vrijheid van onderwijs als een vaderlijk regt, en hebben stellig besloten, onze kinderen niet langer naar scholen te zenden, die wij als verderfelijk voor hun geloof en zeden beschouwen.» — Is onze natie reeds zoo verwijfd en verbasterd, dat ouders, die bij God verantwoordelijk voor de opvoeding hunner kinderen zijn, het daartoe benodigde regt, en de vrijheid om het uit te oefenen, niet durven te doen gelden, — dan is ook alle hoop op vrijheid van onderwijs, die zoo naauw met de Godsdienstvrijheid verbonden is, geheel verloren! — Nu of nooit! Het oogenblik is gewichtig, laauwe lafheid onverschoonbaar en de rekenschap, die God eenmaal vorderen zal, verschrikkelijk.

GRONINGSCH PETITIE.

Onder dit opschrift, 't welk, zoo als wij nader zullen doen zien, niet naauwkeurig is, heeft de *Arnhemse Courant* van Zondag 23 Februarij II., het volgende stuk uit de Groninger Courant, ontleend; 't welk wij op onze beurt gemeend hebben te moeten overnemen:

» (In de *Groninger Courant*, van den 18.^{den} dezer, leest men het volgende opmerkelijke stuk):»

» Sedert eenigen tijd verlangt het publiek ter dezer stede den inhoud te kennen van een adres (1) door eenige ingezetenen van dit gewest aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingezonden, betreffende de herziening der Grondwet. En te regt; want niets is thans natuurlijker, dan de hartelijkste belangstelling bij ieder' beschaafden en weldenkenden Nederlander in alles, wat maar eenigzins daarmede in verband staat, om dat allen, die wel denken en eenigermate den bloei van ons Vaderland ter harte gaat, vurig wenschen, dat de Grondwet nu op eene afdoende wijze herzien worde. — Wij verblijden ons, in de gelegenheid te zijn van aan dit verlangen te kunnen voldoen, en wenschen, dat in onze Akademie-Stad, waar men het gebrekkige van de tegenwoordige Grondwet zoo wel kan beoordeelen en gewis erkent, men ook niet langer zal aarzelen, om zulks op geene minder waardige wijze aan de regering te kennen te geven, dan gelijk dat thans in alle streken van dit gewest door den eerwaardigen burgerstand gedaan is en nog bewerkstelligd wordt. — En houden wij het bovendien voor zeer wenschelijk, dat ook in andere gedeelten onzes Vaderlands, de gegoedste burgerstand het voorbeeld van onze gewestgenooten moge volgen:

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

EDEL MOGENDE HEEREN!

» Het is in dit voor elken Nederlander zoo gewigtig tijdstip, als de op handen zijnde herziening der Grondwet daartelt, dat de ondergeteekenden, ingezetenen der provincie Groningen, het zich ten duren plicht hebben gesteld, U. E. M. hunne inzichten en verlangens eerbiedig kenbaar te maken.

» De ondergeteekenden zijn daartoe des te sterker aangepoord door de overtuiging, welke de jongste discussiën over de voorgedragene leeningswet bij hen heeft doen ontstaan, of waarin zij meer dan immer zijn versterkt, dat, behalve eene wijziging der Grondwet, door de scheiding van België en Noord-Nederland noodzakelijk, daarenboven eenige verandering en voorziening in het beheer onzer financiën nadrukkelijk gevorderd worde; terwijl de ondergeteekenden het buitendien wagen te vooronderstellen, dat een zoo langdurig tijdvak, als onder het bestaan der thans vigerende Grondwet is verlopen, de toepassing derzelver leemten en gebreken moet hebben doen kennen, welke bij eene herziening niet mogen voorbijgezien, maar integendeel aangevuld en verbeterd dienen te worden. De ondergeteekenden althans aarzelen geen oogenblik, hunne

(1) Men ziet dat dit stuk hier niet *petitie*, niet verzoekschrift, maar: *Adres*, genoemd wordt. En inderdaad, het is eene voorstelling van de gevoelens der ingezetenen, betreffende de belangen van hun vaderland, gericht aan de tweede kamer, die verondersteld wordt, het Nederlandsche volk te vertegenwoordigen en deszelfs belangen verplicht is te behartigen. — Komen er nu uit alle provincien dusdanige adressen; worden dezelve door de drukpers algemeen bekend gemaakt, en handelt de tweede kamer desnietteenstaande, strijdig met de beginselen, die er in ontwikkeld worden, dan levert zulks een bewijs te meer op, dat eene gefiltreerde, niet regtstreeks verkozen tweede kamer, de gevoelens en wenschen van het Nederlandsche volk niet vertegenwoordigt.

Rkd.

meening dienaangaande te uiten, dat niet alleen het financieel wezen van den staat wijzigingen vereischt, maar dat ook andere instellingen en bepalingen der tegenwoordige Grondwet in eene betere verhouding kunnen gebragt worden met het daarmede beoogde doel, den tegenwoordigen trap van beschaving en de behoefte der natie, en dat voorts daarbij ook bepalingen dienen te worden gemaakt, welke eindelijk de vernietiging daarstellen van privilegiën, uit de willekeur, onderdrukking of onkunde in vroegere eeuwen geboren en met eene doelmatige Grondwet ten eenenmale onverenigbaar.»

» De ondergeteekenden, na het openleggen van deze hunne beginselen, achten het onnoodig, zich in verdere redeneringen en beschouwingen, ter staving van de regtmaticheid hunner te doene voorstellen, voor U. E. M. te verdiepen, daar dezelve, hunnes inziens, genoegzaam in den aard dier voorstellen zelve gelegen, of van elders U. E. M. genoegzaam bekend zijn; weshalve zij vermeenen, met eene bloote opgave van hunne bezwaren en verlangens te kunnen volstaan.»

» Ten einde hierin duidelijk en geleidelijk te werk te gaan, zullen de ondergeteekenden, overeenkomstig den leiddraad der Grondwet, artikelswijze vermelden de veranderingen, bijvoegingen of weglatingen, welke zij daarin zouden verlangen; als:

» Art. 1. Bij de omschrijving van het rijk te stipuleren, dat de buitenlandsche koloniën daartoe behooren.»

» Art. 6. De reglementen, hier voorkomende, aan eene herziening te onderwerpen.»

» Art. 30. De inkomsten der kroon van f 2,400,000 op f 800,000 te reduceren, met weglating van art. 31.»

» Art. 32. In de plaats van f 100,000, te stellen f 25,000.»

» Art. 35. In de plaats van f 150,000 de som van f 50,000.»

» Art. 37. In de plaats van f 100,000 en f 200,000, de som van f 75,000 en f 150,000. Den ouderdom, voorkomende in art. 37, 38, 48 en 49, te wijzigen naar het beginsel van meerderjarigheid, aangenomen bij het burgerlijk wetboek.»

» Art. 52. De koning wordt te Amsterdam ingehuldigd.

» Art. 57. Te veranderen in dezer voege: de koning en de staten-generaal, in eene vereenigde zitting der beide kamers, verklaren oorlog en maken vrede.

» Art. 60 bij te voegen: doch geeft door de ministers jaarlijks een verslag aan de staten-generaal van het beheer en de verantwoording der gedelijke administratie.

» Art. 61. Het laatste gedeelte aldus te wijzigen: de bezoldiging der ambtenaren van de regterlijke magt, gelijk ook alle pensioenen, worden door de wet geregeld.

» Art. 63. Te wijzigen als volgt: de koning benoemt den adel, doch de voorregten, om als corporatie een gedeelte der ingezetenen te vertegenwoordigen, mag niet verleend worden.

» In plaats van art. 76 te bepalen: de hoofden van ministeriele departementen moeten individueel verantwoordelijk voor hunne daden en handelingen, en tevens rekenplichtig wegens gedelijke administratie bij de rekenkamer zijn.

» Voor art. 79 te stellen: de benoeming der leden van de tweede kamer der staten-generaal geschiedt regelrecht door de stemgerechtigden of door hunne kiezers, in iedere gemeente of in ieder kanton te benoemen volgens reglementen, daarop nader vast te stellen.

» Art. 181 Bij te voegen: mede zullen niet verkiesbaar zijn (tot lid der tweede kamer) bezoldigde ambtenaren. — Opzettelijk deze bepaling kunnen de ondergeteekenden niet voorbij, aan te merken, dat zij dezelve voor de handhaving van de constitutionele regten der natie als een' onmisbaren waarborg beschouwen.

» Art. 86. Te bepalen, dat, in plaats van f 2500, de le-

den (der tweede kamer) voor verblijfskosten f 4000 jaarlijks zullen genieten.

» Art. 91. Aldus te veranderen: de hoofden der departementen van algemeen bestuur hebben zitting in de beide kamers en hebben alleen eene raadgevende stem, doch mogen geene leden van eene der beide kamers zijn.

» Art. 97. Bij te voegen: de koning heeft de magt, de kamer te ontbinden, en doet beroep op de natie, om dezelve op nieuw samen te stellen.

» Voor art. 108 te stellen: de zittingen der beide kamers der staten-generaal worden in het openbaar gehouden en met gesloten deuren, wanneer twee derden der tegenwoordig zijnde leden het vordert of de presidenten het noodig oordeelen.

» Art. 122. In dezer voege te wijzigen: de begroting in twee afdelingen te splitsen: als: eene voor de buitenlandsche koloniën, de andere voor het moederland. Die duur is één jaar.

» Voor art. 123 te stellen als volgt: beide deelen der begroting worden verdeeld in hoofdstukken; de hoofdstukken weder in onderdeelen, zooals bij eene wet door den koning en de staten-generaal nader te bepalen.

» In plaats van art. 124 te bepalen: iedere afdeling benevens ieder hoofdstuk der begroting zal afzonderlijk moeten onderzocht worden en aan de inwilliging der staten-generaal onderworpen zijn; zoo ook ieder onderdeel, als een derde der tegenwoordig zijnde leden zulks verlangt: desgelijks zullen voor beide afdelingen de middelen afzonderlijk moeten aangewezen en door de staten-generaal beoordeeld en ingewilligd worden.

» Art. 125. Aldus te veranderen: in geval van oorlog of andere buitengewone omstandigheden, wanneer de koning zulks noodig oordeelt, roept hoogstdezelve de staten-generaal zamen, ten einde op denzelfden voet, als in art. 124 omschreven, de uitgaven en middelen vast te stellen, welke de drang van zaken noodzakelijk heeft gemaakt.

» Voor het bepaalde bij art. 129: de staten der provincie zijn zamengesteld uit leden, gekozen door de steden en den landelijken stand.

» In de plaats van art. 130: het getal leden voor beide standen regelt zich hoofdzakelijk naar de bevolking, en alle twee jaren treedt een derde der leden af; doch de afgetreden zijn weder verkiesbaar.

» Art. 131, 132, 133 en 134 weg te laten.

» Voor art. 135: de benoeming van de leden voor de provinciale staten geschiedt door de ingezetenen van beide standen, hetzij regelrecht of door kiezers.

» Art. 144 weg te laten.

» Voor art. 154: de burgemeesters en raden, zoo in steden als ten platte lande, worden door de ingezetenen benoemd; wat de wijze betreft, volgens reglementen daarop door de staten der provinciën vast te stellen.

» Tot slotte wenschen nog de ondergeteekenden, dat bij eene nieuwe grondwet worden afgeschaft alle zoogenoemde heerlijke regten, en daarin wordt opgenomen de uitdrukkelijke bepaling, dat de uitoefening van het regt van jagt, visscherij en collatie, mitsgaders het doen van voordragten of benoemingen van schepers, zijl- of dijkregters en hetgene verder van dien aard is, voor zoo verre die regten met het grondbezit niet zijn verbonden, voor altijd zullen zijn vervallen en voortaan als onvervreemdbaar van dat grondbezit en als daaraan behoorende zullen beschouwd worden.

» De ondergeteekenden, na aldus rondborstig hunne gevoemens opzettelijk de herziening der grondwet aan U. M. te hebben voorgedragen, durven zich echter in geen deele

vleijen, al datgene te hebben aangewezen, of hunne aanwijzing overal zoodanig en met die juistheid te hebben voorgesteld, als het gewigt der zaak en het rijp oordeel van U. M. tot heil der natie of van de onderlinge verhouding der grondwettelijke bepalingen, nuttig en noodzakelijk zullen keuren.

» Het is dan ook uit dien hoofde, dat de ondergeteekenden hunne gedane opgaven niet als letterlijke voorschriften, maar alleen als de uitdrukking hunner opinie bevattende, willen beschouwd hebben.

» De ondergeteekenden hopen, dat U. M. het door hen aangevoerde wel in overweging zullen gelieven te nemen; en eindigen met de betuiging, van met het volste vertrouwen de regeling hunner zoo dierbare belangen aan de wijsheid en vaderlijke liefde van hunne vertegenwoordigers over te laten."

Uit het bovenstaande stuk blijkt, dat men ook elders belang stelt in datgene, wat wij meermalen als hoogst gewichtige punten eener constitutie hebben voorgedragen en verdedigd, als b. v.: openbaarheid in het beheer der geldmiddelen; ministerieele verantwoordelijkheid; regstreeksche verkiezingen, ook van de plaatselijke burgemeesters de de niet-verkiesbaarheid van bezoldigde ambtenaren tot den post van volksvertegenwoordiger; 't welk de adressanten, te regt, als een der onmisbaarste waarborgen voor het behartigen der volksbelangen beschouwen. — Overigens schijnen zij in onze overtuiging te deelen, dat de noodzakelijke verbeteringen, welke onze grondwet vordert, niet moeten verzocht, maar voorgedragen worden.

Intusschen bevreesdde het ons, dat de opstellers van het vermelde adres, die, overigens bewijzen geven van doorzigt en gehechtheid aan constitutioneele beginselen, in hun adres geen woord hebben gerept, van de artikelen der oude grondwet, aangaande den Godsdienst en het onderwijs. Zouden zij, ten opzichte dier allerbangrijkste punten, onverschillig zijn? Zou men dit vooral in de Provincie Groningen wezen, alwaar de regeering, in het vervolgen der afgescheidene gereformeerden de grondwettige godsdienstrijheid zoo vaak miskend en hare magt misbruikt heeft? In de Provincie Groningen, alwaar, volgens het werkje van Dr EEKMA (1) *het lager schoolwezen* zoo veel grond tot billijke klagten oplevert? Dit ware onbegrijpelijk.

Inderdaad, de artikelen betreffende den Godsdienst, zijn in de grondwet van 1815 zoo konstig ingerigt, dat ze zich als een wassenneus draaijen laten, zoo als wij in het begin des vorigen jaars opzettelijk hebben betoogd (2); en dat men zonder usupatie, waartegen de grondwet een waarborg behoort te wezen, art. 226 niet tot grondslag van het monopolie had kunnen leggen, behoeft bijna geen betoog. En daar juist de dubbelzinnigheid of onduidelijkheid der artikelen, aangaande den Godsdienst en het onderwijs van den aanvang der invoering onzer grondwet af, de vruchtbare bronnen van misnoegen en verdeeldheid zijn geweest

(1) Zie ons nummer van 22 Februarij II. bl. 12.

(2) Zie ons blad jaargang 1839 bl. 23, 52 en 67.

en, zonder gewigtige veranderingen in dezelve, blijven zouden, behooren die artikelen vooral de volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs duidelijk te erkennen.

Art. 190 behoort weggelaten te worden, daar hetzelfde enkel begrippen, en niet het uiten van begrippen betreft en, diensvolgens, niets beteekent.

Art. 191 dus te veranderen: aan alle in het rijk bestaande godsdienstgezindheden wordt gelijke en volledige vrijheid van godsdienst-oefening verleend.

Bij Art. 193 behooren de woorden: *dan, ingevalle dezelve de openbare orde of veiligheid zouden kunnen storen*, weggelaten te worden. — Godsdienstoefening kan nooit de rust en veiligheid storen: als eene godsdienstoefening door anders denkenden ongaarne gezien en door dezen bespot, gehoond, of belemmerd mogt worden, is het niet de godsdienstoefening, maar zij die haar trachten te belemmeren, welke de openbare orde en veiligheid storen; en dezulken behooren derhalve als rustverstoorders te worden gestraft; om hunnent wil de godsdienstoefening zelve te verbieden of te belemmeren, is de ongerijmdheid zelve.

Art. 196 behoort te vervallen. Eene godsdienstgezindheid kan, als zoodanig, niet aan de wetten van den staat onderworpen zijn.

Art. 226 behoort aldus te worden veranderd:

De onderscheidene godsdienstgezindheden hebben volledige vrijheid tot het oprigten van eigene scholen, wier onderwijzers den vereischten rang zullen moeten hebben verkregen, doch onder geen ander opzicht staan, dan dat der kerkelijke bestuurders harer gezindheid. De koning doet van den staat der uit 's Rijks kas onderhouden wordende hooge, middelbare en lage scholen, jaarlijks, aan de staten-generaal een uitvoerig verslag geven.

Van het hoogste belang eindelijk is het, na eene vijf en twintig jarige ondervinding van het misbruik, dat van het tweede additioneel artikel is gemaakt hetzelfde in dezer voege te veranderen:

Art. 2. Alle bestaande autoriteiten blijven voortduren: alle vroegere wetten en besluiten, welke met deze grondwet mogten strijden, zijn de facto vervallen.

Wij hopen, dat men het hooge gewigt onzer gemaakte aanmerkingen zal gevoelen; dat men in iedere provincie een aanvang make, met het opstellen, onderteekenen en inzenden van adressen, waarin ook de door ons opgegevene veranderingen worden voorgedragen. — Lang heeft men gevraagd: wie zal de eerste zijn? Welnu, de provincie *Groningen* heeft het ijs gebroken: dat men allerwege, haar edel voorbeeld navolge! Doch dat men daarbij niet nalate, in eerbiedige adressen aan Z. M. de onvreemdbaarheid der vaderlijke regten te ontwikkelen, en te betoogen, dat de vrijheid van onderwijs, daarvan een natuurlijk en even onvreemdbaar gevolg is.

EEN WOORDJE OVER DE SLECHTE BOEKEN.

(Ingezonden.)

Dat het lezen van slechte boeken voor de onschuld en zuiverheid der zeden allergevaarlijkst is, zal wel niemand, die den waren Godsdienst is aangekleefd, ontkennen. Daardoor wordt de geest met duizende gevaarlijke denkbeelden, en de verbeelding met even zoo vele onbetamelijke voorstellingen als opgevuld: van daar kruipt het vergif in het hart, en regt daar verwoesting en dood aan. Dit is geene overdrijving: alle verstandige lieden erkennen zulks. En hoe velen, door eene droevige ondervinding geleerd, zouden hier luide spreken kunnen! Hoe velen zouden, met de hand op het hart, kunnen bekennen, dat hun ongeregeld gedrag, het verlies van hunne gezondheid, de ondergang van hunne tijdelijke welvaart uit die heillooze bron zijn voortgevloeid! Het lezen van schandelijke boeken heeft in hen die kiem van bedorvenheid ontwikkeld, welke wij allen in het hart dragen, en welke de onzalige vrucht is der erfsonde; hunne driften werden daardoor gevoed, gesterkt en kenden eindelijk noch paaf, noch perk meer. Een slecht boek is zelfs genoeg, om eene menigte van jonge lieden te bederven. De uitwerking daarvan is nog veel heilloozer, wanneer het een van die afschuwelijke werken is, waarin onder het bekoorlijke kleed van zinstreelende en hartstogtelijke trekken, wulpsche verhalen en oneerbare schilderingen, goddelooze magtspreuken en beginselen van ongodsdienstigheid voorkomen, waardoor de vreeze Gods weggenomen en het geloof aan het wankelen gebracht wordt. Deze borstwering eenmaal ingenomen, komen zij, die het vergif hebben ingezwolgen, tot alle uitersten, en vervallen tot alle buitensporigheden, van afgrond tot afgrond en wie zal hen in hunnen val tegenhouden? — De godsdienst is de veiligste bescherming der zeden; hij is de sterkste dijk, welken men den stroom der onstuimige driften tegenstellen kan. Neemt men dien dijk weg, zoo stroomt de vloed over en verwoest alles. Het geloof, zoo lang het in het hart blijft, is een begin van terugkeering tot de deugd: begaat men eenen misslag, men zal ten minste dan nog zich zelve veroordeelen en verwijt doen; maar heeft men het geloof verloren, dan is er, om zoo te spreken, geen middel meer om van zijnen val op te staan: het kwaad is onherstelbaar, het bederf reddeloos. Helaas! onze bedorven eeuw, welke van die verpestende voortbrengsels als overstroomd is, levert ons maar al te veel voorbeelden op van die verschrikkelijke verwoestingen, welke zij aanregten. Eene rampzalige ondervinding heeft ons in dit opzigt meer geleerd, dan onze voorouders ooit hebben geweten. Hebben niet de slechte boeken, de ondeugende geschriften alle de omkeeringen, ongeregelheden, schandalen en dien ten gevolge al de rampen in geheele rijken te weeg gebracht??? — Hoort dan, gij allen, die door deze be-

smetting nog niet zijt aangetast geworden; hoort naar den welgemeenden raad van eenen vriend, die het met uwen tijdelijken en vooral met uwen eeuwigen welvaart zoo hartelijk goed meent: leest nooit verderfelijke boeken noch schriften; werpt ze met schrik van u weg, die men u mogt aanbieden: krijgt gij ongelukkiglijk of bij toeval er een van in uwe handen, ziet er zelfs niet in; gij zoudt bezwijken voor de bekoring om hetzelfde te lezen. En gij, die het ongeluk hebt gehad, van u door deze misdadige nieuwsgierigheid te laten wegslepen: ontruikt u daaraan zoo spoedig mogelijk, volgt hierin het voorbeeld dergenen waarvan wij in de werken der Apostelen XIX lezen, dat zij hunne slechte boeken, niet tegenstaande ze veel geld gekost hadden, verbrandden voor het gezigt van allen. — Zegt toch niet, dat gij soortgelijke boeken of geschriften eeniglijk leest, om u te onderwijzen, om uw verstand te sieren, uwen stijl te beschaven enz. enz.; dit is, vergiftige pillen vergulden, be-suikeren, om ze zonder tegenzin in te zwelgen; ondertusschen schuilt de adder onder het gebloemde en brengt eensklaps u eenen doodelijken steek toe. — Uw voorgewend nut kunt gij uit betere bronnen putten. Het ontbreekt ons niet aan uitmuntende werken, welke men zonder eenig gevaar lezen kan, en waarin gij fraaieheid van stijl met het nut der wetenschappen zult vereenigd vinden. Er bestond mijns erachtens althans voor min gegoedden nog een bezwaar, om zich goede en nuttige Hollandsche boeken aan te schaffen, namelijk dat ze te duur zijn, dat zij al te veel geld kosten; doch dit bezwaar is nu ook opgeheven, en uit den weg geruimd. De Eerw. Heer H. HOEPERMANS, de kundige, de ijvervolle HOEPERMANS heeft reeds een plan tot verspreiding en het bekomen van goede en goedkope boeken, daargesteld. Dit plan, Catholijke landgenoten! zal aan u of ten minsten aan velen uwer wel reeds bekend zijn. Mogt nu dit goede, dit godsdienstige plan geen voortgang hebben (hetwelk toch niet te hopen is) dan zal zulks, laat het er ons maar voorhouden, slechts aan ons liggen, naardien er soms geen behoorlijk getal deelnemers zoude wezen. Daarom noodig ik u allen en voornamelijk u, o ouders! op het hartelijkste, op het dringendste uit, om voor zoo veel in uw vermogen is, deel te nemen aan de inschrijving der *kleine Nederlandsche Bibliotheek*. Om een zoo nuttig, zoo heilrijk doel te helpen bevorderen, *behoeft gij dagelijks nog niet een cent ter zijde te leggen*. En al wie hartelijken godsdienstijver bezit, zal, ik twijfel er niet aan, daartoe medewerken; te meer, wanneer hij eens bedenkt, hoe ligt men s'jaarlijks in vele opzigten besparen kan, wat tot het bestrijden van de kosten dier inschrijving noodig is. Geeft gij dan de voorkeur nog aan slechte boeken, aan boeken en geschriften, die u bederven kunnen; dan is het een bewijs, dat uwe keuze door hartstogt wordt bestuurd: bedenkt in dit geval, dat alle de wetenschappen der wereld niet waardig zijn, om voor den prijs uwer onschuld

gekocht te worden. — O ouders, en gij allen die met ouderlijke pligten en bekommernissen belast zijt! Zoo gij de oneindige waardij van eene ziel kent, zoo gij nog eenig belang in eene goede, Christelijke opvoeding stelt, zoo gij een uwer dierbaarste pligten niet wilt schenden, waakt, zorgt, dat uwe kinderen nooit slechte boeken, of geschriften in handen krijgen!!! —

DIXI. —

CORRESPONDENTIE.

De schrijver van het stukje, getiteld: *Uitboezeming*, wordt vriendelijk uitgenoodigd, om zich aan de Redactie bekend te maken. — Wij hebben meermalen berigt, dat wij van anonyme stukken geen gebruik zouden maken. De voornaamste, dikwerf eenigste reden hiervan is, dat veelal die ingezondene stukken, nadere inligtingen en ophelderingen en dus eene correspondentie met de inzenders, vorderen. — Wenschelijk ware het overigens, dat men ons de bladen of geschriften, over de welke in die opstellen gesproken wordt, bij dezelve zond. Men verondersteld veelal, dat wij zoodanige geschriften gelezen hebben, 't welk veelal het geval niet is; althans niet met het geschrift, waarvan in de *Uitboezeming* gesproken wordt.

AANKONDIGINGEN.

Bij A. P. VAN LANGENHUYSEN, Boek- en Steendrukker te 's Gravenhage, is verkrijgbaar:

I. Overwegingen van het Lijden van JESUS CHRISTUS, door wijlen den Hoog Eerw. en Wijdberoemden Heer J. CRAMER, Protonotarius Apostolicus, Aartspriester over *Holland en Zeeland*, Pastoor in het Maagdenhuis te *Amsterdam*. Bijeenverzameld en uitgegeven door J. BRINKMAN, Professor in het Seminarie te *Warmond*. 2 Deelen. Prijs f 4.00.

II. Het smartelijke Lijden van onzen Heer JESUS CHRISTUS, naar de beschouwingen der Kloosterzuster ANNA CATHARINA EMMERICH, gedurende den Vaste van het jaar 1823. Prijs f 3.00.

III. De Ziel op den *Calvarie-berg*, het Lijden van JESUS CHRISTUS overwegende, en aan den voet des Kruises troost in haren kommer vindende. Tweede veel verbeterde druk. Op nieuw *Kerkelijk Goedgekeurd*. Prijs f 1.25.

*. Bij D. A. A. DE ROOY, Drukker en Uitgever van den *Noord-Brabander*, is van de pers gekomen: *Toelichting nopens de behoefte aan Vrijheid van onderwijs*. Door een R. C. Priester in 8. vo f — 40.

Dit voor den schrijver alleszins verdienstelijk en voor de Roomsche Catholijken van *Nederland*, zoo Ouders als voogden, of die met de zedelijke opvoeding en het Godsdienstig onderwijs belast zijn, allernuttigst en als het ware onontbeerlijk werkje, kan niet te veel aangeprezen worden, vooral in dezen tijd, nu men

mag verhopen, dat bij het herzien der grondwet eene volledige Vrijheid van Onderwijs, op die gronden daarin voorkomende, aan de Kamer der Staten Generaal zal worden voorgesteld; zoo dit echter het geval niet mogt zijn, kunnen de huisvaders daarin genoegzame gronden vinden om Zijne Majesteit den Koning eerbiedig te verzoeken dat het den Roomsche Catholijken moge vergund worden afzonderlijke Scholen voor het godsdienstig en burgerlijk onderwijs op te rigten; die door zedelijke en bekwaame onderwijzers of onderwijzeressen bestuurd worden.

NB. Dit werkje kan niet algemeen in Commissie gezonden worden.

Heeren Boekhandelaren van deze voor rekening verkiezende, gelieven dezelve gemakshalve mede aan te vragen bij VAN GULICK en HERMANS te *Breda*, KIEL te *Bergen op Zoom*, LANGENHUYZEN te 's *Hage*, LANGENHUYSEN en SCHONEKAT te *Amsterdam*, VAN BELLE te *Rotterdam*, SCHIKHOFF te *Utrecht*, VAN DER HEYDEN te *Nymegen* en VERMEULEN te *Arnhem*, JANSSEN te *Eindhoven*, *Helmond* DIRKS, *Oosterhout* MOONEN.

* * De Boekhandelaar J. W. TEN HAGEN, te 's *Gravenhage* geeft uit en heeft verzonden:

ROOMSCH CATHOLIEK JAARBOEK

VOOR HET

KONINGRIJK DER NEDERLANDEN 1840.

(zesde Jaargang.)

in klein 8vo, met fraaie titel-plaat, benevens de afbeelding van den **H. WILLEBRORDUS**, Apostel van *Nederland* en het welgelijkende portret van den Hoogwaardigen Apostolischen Administrator van het Vicariaat des Nederlandschen gedeelte van het voormalige Bisdom van *Antwerpen* (Arrondissement *Breda*).

Prijs: Ingenaaid f 1,00

» Gebonden half in Engelsch linnen. » 1,25

Dit voor allen, die in Kerkelijke betrekking zijn geplaatst, of met de Kerkelijke zaken in aanraking komen, onmisbaar werk, onderscheidt zich in vele opzichten van de vroegere, bij den Boekverkooper W. A. OUKOOP te *Breda* in het licht verschenen Jaargangen.

Het bevat, in 11 vellen druks een aantal andere wetenswaardigheden van algemeenen aard, verschillende statistieke bijzonderheden van elk Nederlandsch kerk-district, Aartsbischopdom en Dekanaat; — den staat der Seminarieën; — de R. C. gemeenten met de Patronen van derzelver kerken; — het personeel der dienstdoende Geestelijken in het geheele rijk, daaronder begrepen de *Limburgsche* landstreken, welke, ten gevolge van het tractaat van 19 April 1839, onder het gezag van Z. M. den Koning der *Nederlanden* zijn teruggekeerd; — den staat der Nederlandsche Missie in de beide *Indiën*; — de Priesterwijdingen en sterfgevallen der Geestelijken; mitsgaders zeer belangrijke bijdragen tot de Kerkelijke geschiedenis van de *Hollandsche Zending* en het Apostolisch Vicariaat van 's *Hertogenbosch*,

* * Bij F. VAN DEN BURG, te *Uden*, provincie *Noord-Brabant*, zijn de volgende Kerk-ornamenten te bekomen: Kasuïfels in alle prijzen en kleuren, met toebehooren, Dalmatika's, Humeralen, Koorkappen, Stolen, Vanen met beelden van Heiligen na verkiezing, Communie-kleeden, Benedictie-doeken, Antependiums, Tabellen met lijsten, Lessenaars, Kleedjes voor Lessenaars, Franjes, Galon in soorten, Kapitelstokken, Cingels, Bonnetten, Kant, Tapijten, Beurzen in soorten; ook is er gelegenheid tot reparatie van Kasuïfels enz. en het maken van Alben. Alles tot de minste en vastgestelde prijzen. Beveelt zich in ieders gunst en recommandatie.

* * Bij J. J. ARKESTEYN EN ZOON, Boekhandelaars te 's *Bosch*, zijn de volgende zeer geschikte Werkjes voor de VASTE, gedrukt en mede alom te bekomen:

BECKER (GOTTFRIET), zeven overwegingen van het lijden onzes Heeren JESUS CHRISTUS, of Vaste Predikationen: voorname-lijk voor de landlieden . . . f 0,80.

Bij het graf van mijnen Verlosser, door den Eerw. Pater M. J. DE GERAMB, Abt en Procurator van la Trappe. Naar het Fransch. door J. J. BURGMAYER, R. C. Priester. Tweede druk. . . f 0,10.

DARUP (FR.), Lessen of Epistelen en Evangelien, op al de dagen van de Vaste, met korte verklaringen en gebeden. Naar het Hoogduitsch door A. VAN MAASLAND, R. C. Priester. f 1,00.

FRINT (DR. J.), leerreden voor den H. tijd van de Vaste, uit het Hoogduitsch door M. A. VAN STEENWYK. . . f 0,80.

HERFT (J. B.), de grootheid van JESUS in zijn lijden, eene Redevoering over ISAÏAS LIII. 3 — 12, uitgesproken op den Goeden Vrijdag. . . f 0,25.

HÖHNLOHE (VORST ALEXANDER VON), tweetal leerredenen, uitgesproken in de domkerk te *Linz*, aan de *Ems* in *Oostenrijk*. De eerste op Goeden Vrijdag, den 16 April 1824. De laatste op het Paaschfeest, den 18 daaraanvolgende. Uit het Hoogduitsch . . . f 0,75.

HOOP en Troost (De) der boetvaardige zondaren, tot het einde huns levens toe, met gebeden naar Gods woord opgewekt; door een R. C. Pastoor . . . f 0,10.

LUZERNE (C. G. DE LA), betrachtingen over het lijden onzes Heeren JESUS CHRISTUS. Uit het Fransch vertaald door A. VAN MAASLAND, R. C. Priester . . . f 1,20.

MÜHLING (J. J.), JESUS, de Verheerlijker des eeuwigen Vaders en Zaligmaker der menschheid. Zeven Redevoeringen voorgedragen in den heiligen tijd van den Vaste . . . f 0,90.

MAASLAND (A. VAN), de weg der boetvaardigheid . . . f 0,20.

MESSING, het boek JONAS, een Vaste-Exempel in vijf Homilien voorgedragen in de R. C. kerk te *Bemmel*. . . f 0,60.

— De dood van JESUS en van de zonde. Zes overwegingen in den Vaste. Voorgedragen in de R. C. kerk te *Bemmel*. f 1,00.

Meditatiën op het lijden onzes Heeren JESUS CHRISTUS, voor de Vaste: Zes jaargangen. Door H. J. BEUGELS, Religieus der Abdij van *Postel*, van de orde van *Premonstrest* en Pastoor te *Helmond*. . . f 1,40.

MARK (L. F.), overwegingen voor den heiligen tijd van den Vaste Vier jaargangen, elk. . . f 0,80.

SAILER (J. M. VON), overdenkingen over het lijden van JESUS CHRISTUS, uit het Hoogd. vertaald door M. A. VAN STEENWYK, R. C. P. en Pastoor te *Amsterdam*. Tweede druk. . . f 0,36.

WILDT (JOZEF), godvruchtige betrachtingen in de Vaste of het lijden en sterven van onzen Heer en Zaligmaker JESUS CHRISTUS, naar de vier Evangelisten, verdeeld volgens de veertig dagen van de Vaste en tot stichting van de Christelijke huisgezinnen. Naar het Hoogd. door A. VAN MAASLAND . . . f 0,60.

Zestel Leerreden, handelende over de geheimen der verlossing des Menschdoms, volbragt in het Lijden, den Dood, de Verrijzenis en Hemelvaart onzes goddelijken Verlosser JESUS CHRISTUS, alsmede in de nederdaling van den H. Geest; uitgesproken bij gelegenheid van derzelver jaarlijksche feestelijke gedenkenisviering, door S. URSKAG, R. C. P. en Past. Pr. f 0,60.

Allen van de vereichte Kerkelijke Goedkeuring voorzien.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

VASTE-MANDEMENTEN (1).

Monseigneur ANTONUCCI, kamerheer honorair van Zijne Heiligheid Paus GREGORIUS, XVI vice-superior der Hollandsche zending, en zaakgelastigde van den H. Stoel bij Zijne Majesteit den koning der Nederlanden, enz. zegt in den aanvang van zijn mandement.

• De dagen naderen dan wederom M. G., waarin wij op eene zoo bijzondere wijze de gedachtenis van het lijden en sterven van onzen Verlosser zullen vieren: die dagen van zaligheid waarin wij, door onze beden te voegen bij de smeekingen, die Jezus in de dagen zijns vleeschs met zulke hevige kreten en met tranen tot den Vader opzond (2), door onze versterking met de zijne te vereenigen, aan de oneindige verdiensten van dienzelfden Verlosser kunnen deelachtig worden, en van den genadigen en barmhartigen God de vergeving onzer zonden, de volharding in het goede, en aldus ons eeuwig geluk kunnen erlangen.

Naar de inzichten der H. Kerk, verheft de Hoogw. vice superior op nieuw zijne stem, om zijne onderhoorigen tot boete en versterking op te wekken, daar niemand zonder zonden is; zonder dat God echter den zondaar verstooten zal; Hij kondigt thans de boetvaardigheid aan als een middel tot uitwisseling der

zonden en de Kerkvoogd roept met den H. Geest allen toe: *Bekeert U en doet boete over alle uwe ongeregtigheden en dan zal uwe boosheid U niet doen verloren gaan (1)....*

De Hoogw. Vice-Superior toont vervolgens aan, dat dit het eenige middel was, waarvan de barmhartigheid Gods zich kon bedienen, zonder zijne regtvaardigheid te krenken, om aan den zondaar vergiffenis te schenken; 't welk vervolgens treffend ontwikkeld wordt.

» En waartoe besluit nu God in zijne wijsheid, dus vaart Monseigneur ANTONUCCI voort, ten einde zijne barmhartigheid en zijne regtvaardigheid met elkander in overeenstemming te brengen? Zijne regtvaardigheid moet voldaan, de zondaar moet gestraft worden! Maar Hij geeft het zijner barmhartigheid toe, dat die straf niet uitga van zijne geregtigheid, maar van den verootmoedigten zondaar zelve. Indien deze werken van boetdoening pleegt, die werken met de voldoening en boete, welke JESUS voor de zondaars daarstelde, vereenigt, dan zal God om JESUS wille op die werken des zondaars genadig nederzien, en hem wederom op nieuw in zijne vriendschap aannemen. God, zegt de H. GREGORIUS, laat geene zonde ongestraft, want, of de zondaar moet zich in zijne boetdoening zelf straffen, of God met den mensch te zamen, straft hem in zijne wraak (2).

Daarop worden de geloovigen aangespoord om het

(1) Daar ons blad nog elders gedrukt wordt, konden wij deze stukken niet vroeger mededeelen.
(2) HEBR. V. 7.

(1) Wijsh. XI. 24.

(2) S. GREG. I. 9. MORAG. 17.

straffen hunner zonden niet aan de goddelijke wraak over te laten, maar dezelve af te wenden door opregte bekeering, boete en tranen; om waardige vruchten van boetvaardigheid voort te brengen, alle gelegenheden tot zonden te schuwen in het goede te volharden en zich daarvan door niets te laten afrekken.

De Hoogw. Heer HENRICUS DEN DUBBELDEN Administrator Apostolicus van het voormalige bisdom van 's Hertogenbosch, vangt zijn mandement aan, met het betuigen zijner blijdschap over de heilrijke vruchten, welke het jongste Jubilé der geloofsverkondiging in Nederland door den H. WILLIBRORDUS heeft opgeleverd; zoo zelfs, dat zij de verwachting van den kerkvoogd overtroffen.

De kerkvoogd gaat vervolgens over, tot het voorstellen van een middel tot volharding in het goede en ter bekeering van onboetvaardig geblevenen of hervallen, *te weten DE GODVRUCHTIGE OVERDENKING van de eene of andere waarheid des geloofs; en vooral, zegt de H. FRANCISCUS van Sales, van het bitter lijden en den dood van onzen goddelijken Verlosser (1). Eene oefening, die met het GEBED, waarvan verleden jaar gesproken was, in een zeer naauw verband staat; want het is DE OVERDENKING, zoo als de H. BERNARDUS zegt, WELKE ONS DIE ZAKEN DOET KENNEN, WELKE WIJ VAN GOD DOOR HET GEBED MOETEN VRAGEN EN VERKRIJGEN (2). Ja die ook niet zelden op haar zelve reeds een allerkragtigst gebed is bij Hem, DIE DE HARTEN DOORGROND (3); terwijl het mondgebed, wanneer hetzelfde niet door godvruchtige overwegingen des harten onderhouden wordt en met deze vergezeld gaat, veelal geen gebed, maar, zoo als de Zaligmaker aanduidt, enkel eene vereering met de lippen is, die aan God niet kan behagen (4). enz.*

Daar men zelfs aan de geringste tijdelijke zaken, nadenken en overweging besteedt, vraagt de kerkvoogd, of men dit niet veel meer ten opzichte der geestelijke en eeuwige belangen behoort te doen, vooral na het gehouden Jubilé en in den aanstaanden Vaste, waartoe dan ook de H. Kerk, gedurende dien tijd, bijzonder aanspoort en als noodzaakt.

• Immers (om dit maar eenigzins toe te lichten) zegt zijn Hoogw. het is toch met dat heilig inzicht, om onze gedachten eens voor goed op ons sterfjaar en den dood te vestigen, en bijgevolg ons tot eene zalige, en tijdige voorbereiding aan te wakkeren, dat zij bereids van den eersten dag der Vaste, die zoo indrukwekkende plegtigheid daarstelt, van onze hoofden met asch te bestrooijen, terwijl zij die zoo zieltreffende woorden allen, ja elk in het bijzonder toeroept: GEDENK, BEVROEDT DAT WEL, O MENSCH! DAT GIJ STOF ZIJT EN TOT STOF ZULT WEDERKEEREN (1)!

De Kerkvoogd toont vervolgens aan, dat alles wat de Kerk in den H. Vasten-tijd doet en voorschrijft, de strekking heeft, om tot een hartelijk berouw op te wekken, door het inboezemen eener heilzame vrees en het aanmoedigen tot terugkeer tot God; terwijl zij dat alles *vereenigd voorstelt, in de beschouwing van het heilig lijden en den dood van onzen goddelijken Verlosser*. Wat dan ook het doel der *Meditatie* is, die gedurende den Vaste gehouden worden.

Nadat de Kerkvoogd heeft aangestipt, wat de goede uitwerkselen van het een en ander belet, zegt hij:

» Treden wij dan, B. G. I in den geest der H. Kerk, met, althans op de Zon- en Feestdagen door het jaar, en nu gedurende de H. Vaste, zoo veel mogelijk dagelijks de eene of andere waarheid des geloofs, of eenig deel van het H. Lijden van Jesus, hetzij in het H. Sacrificie der Mis, hetzij op andere tijden, bij het doen of aanhooren eener godvruchtige lezing of Meditatie, bij ons zelve, in ons hart, met AANDACHT TE OVERLEGGEN, en dien overeenkomstig krachtige voornemens in het bijzonder tegen deze of gene beletsels, gevaren, of zonden; voor deze of gene deugd, en de daartoe benoodigde middelen te maken, ten einde die nog dienstelden dag, en bij voortdurig, met Gods genade, kloekmoedig in het werk te leggen."

Nadat de Kerkvoogd heeft aangemerkt, dat op die wijze aan het voorgestelde en door Zijn Hoogw. ontwikkelde doel zal worden beantwoord, worden ten slotte de H. Kerk, onzen H. Vader GREGORIUS XVI, het Vaderland, de Koning en zijn Huis, in de gebieden der geloovigen aanbevolen.

In het Mandement, door den Hoogw. Heer DEN DUBBELDEN als Vicaris-Generaal voor het geestelijke van Maastricht en Luiks-Gestel, wordt hetzelfde onderwerp als in het Mandement voor 's Bosch behandeld; hoewel met andere bewoordingen en eenigzins anders gewijzigd, daar het Jubilé van den H. WILLIBRORDUS te Maastricht en Luiks-Gestel niet is gevierd geworden, als zijnde de H. LAMBERTUS de Apostel dier oorden geweest.

Het Mandement van den Hoogw. Heer G. HERMANS, Apostolische Vicaris-Generaal voor de Noord-Nederlandsche districten Kuyk, Nymegen en Druten, van het voormalige bisdom van Roermonde handelt over het geluk dergenen, die de wet des Heeren kennen en onderhouden, 't welk ontwikkeld en door voorbeelden uit de H. Schriftuur, gestaafd wordt.

De Kerkvoogd toont vervolgens, dat het kennen en betrachten van de wet Gods het verhevenste geluk is, 't welk de mensch boven de dieren bezit en hem boven alle schepselen verheft; en welk geluk de mensch alleen te danken heeft, aan de onstoffelijke redelijke ziel die hij van zijnen Schepper ontving. Daarna vraagt de grijze Kerkvoogd:

» Maar, daar God ons het verstand en de rede gegeven heeft, heeft hij ons dan geene pligten opgelegd? Ja zeker, Allerliefste Broeders! hebben wij pligten te volbrengen; en de eerste van die pligten is: *Gij zult den Heer uwen God, liefhebben uit geheel uw hart, uit geheel uwe ziel, en uit al uw verstand; ziet daar zegt de Heer in het Evangelie, het groot-*

(1) Ps. 7. en 10.

(2) Introd. ad. Vit. D. Cap. 1.

(3) Serm. 1. in fest ANDREÆ.

(4) MATTH. XV. 8.

(5) Gen. III 19.

ste en het eerste gebod MATTH. XXII: 37, 38. Daar wij het geluk hebben God te kennen, hoe zou het mogelijk zijn, dat wij niet verplicht waren Hem te beminnen, en hem te dienen? Hij is onze Schepper, onze Vader, Hij heeft ons het leven gegeven, en alles, wat wij hebben, Hij voorziet in al onze noodwendigheden; hoe, zouden wij niet doordrongen kunnen zijn van gevoelens van erkentelijkheid en van liefde, waarom heeft hij gewild, dat midden onder zoo vele redelooze wezens, verstandige en redelijke schepselen zouden zijn? is het niet om van hen de hulde te ontvangen, die Hem toekomt, en welke zoo vele andere schepselen Hem niet kunnen bewijzen? Wij komen den dieren, en den stoffelijken wezens nabij, wij gelijken naar dezelve doordien God ons een stoffelijk ligchaam heeft gegeven; maar wij komen ook aan God nabij, wij gelijken naar hem zelve, doordien Hij ons een onstoffelijke, en redelijke ziel heeft gegeven, en alzoo zijn wij tusschen God en de schepselen geplaatst; wij staan als in het midden, opdat wij en voor ons, en voor dezelve zouden doen hetgeen, wat zij door zich zelve niet doen kunnen."

Voorts herinnert Zijn Hoogw. aan de pligten jegens den naaste wien *lief te hebben als ons zelve*, het tweede gebod is, en hij ontwikkelt vervolgens de drangredenen welke de menschen hebben, om elkander te beminnen. Na de behandeling hiervan, komt de Kerkvoogd de pligten, die wij jegens ons zelve te vervullen hebben, die almede overwogen en voorgesteld worden; waarbij de Hoogw. Vicarius Apostolicus aantoonde, dat het miskennen der pligten, die wij jegens God, den naaste en ons zelve te vervullen hebben, onze verhevene bestemming miskennen en aan de dieren gelijk zijn zouden; dat de mensch de wet Gods niet kan overtreden, zonder dat zijn geweten hem beschuldigt; dat God met de aartsvaders, Mozes en de Propheten en vervolgens tot ons gesproken heeft, door JESUS CHRISTUS zijnen Zoon, die zich verwaardigd heeft onder de menschen te wonen en ons geheimen geopenbaard heeft, die aan de vorige eeuwen verborgen waren; *Hij heeft ons al de uitgestrektheid zijner liefde, al de rijkdommen zijner genade doen kennen.* EPH. I: 18 19, II: 7. *Toen Hij ten Hemel opklom, heeft Hij ons geene weeskinderen gelaten; Hij heeft ons zijnen H. Geest gegeven, om ons te leeren en te versterken.* JOANN. XIV: 18 — XVI: 7. Dan zegt de Kerkvoogd:

"En Hij zelf staat ons nog bij, Hij woont nog onder ons, Hij geeft zich nog aan ons, Hij vereenigt zich met ons op de innigste wijze in het H. Sacrament des Altaars. Mozes zeide weleer tot de Joden, dat er geen zoo groot en bevoorregt volk was, als zij, omdat er geen volk was, welk met God eenen zoo vertrouwden omgang had als zij 5 B. Moz. IV. 7. De H. Koning DAVID noemde hen het gelukkigste volk van alle, omdat God hen zijne wetten en bevelen had bekend gemaakt. Ps. CXLVII. 20. En wij, A. B. I wij zijn met God nog nauwer verbonden, dan de Joden waren; wij kennen nog beter zijne Goddelijke wet, dan zij dezelve kenden; Hij heeft ons op eene volmaaktere wijze onderwezen; en als men de lessen leest, welke zijn eenige Zoon ons heeft gegeven, dan moet men waarlijk uitroepen: *siet daar een wijs en verstandig volk!* 5. Boek Moz. IV. 6."

Eindelijk betoogt Zijn Hoogw., dat de wet Gods, onze roem is, dat het ons tot eer verstrekt dezelve te kennen, en dat ons hoogste, ons eeuwig belang vordert, dat wij haar onderhouden.

De Hoogw. Heer JOANNES VAN HOOYDONK, Administrator Apostolicus van het Vicariaat van Breda, be-

gint zijn Mandement met opwekking tot dankbaarheid voor de dubbele weldaad: die van aardschen vrede, door de eind-schikking onzer staatkundige aangelegenheden: en van de vrede der ziel, door het Jubilé der Geloofsverkondiging van den H. WILLIBRORDUS, verworven. Deze weldaden hebben tijdelijke lasten doen ophouden en van den nog drukkender last der zonden ontslagen.

"Wij genieten derhalve, zegt de Kerkvoogd, door eene bijzondere gunst der goddelijke Voorzienigheid eenen dubbelen vrede, den vrede der wereld, met alle daaraan verbondene tijdelijke voordeelen, en eenen nog hooger te schatten vrede, eenen vrede, dien de wereld niet geven kan, den vrede der ziel, den vrede Gods, die, naar de uitdrukking van den Apostel, *alle verstand te boven gaat* (1)."

De dankbaarheid moet niet slechts in woorden bestaan, maar uit daden blijken. Hierop dringt de Kerkvoogd met nadruk aan en geeft de middelen op, die tot dat einde te bezigen zijn.

De Kerkvoogd spreekt vervolgens met blijdschap over de heilrijke vruchten welke het Jubilé in zijn district heeft opgeleverd en neemt daaruit aanleiding, om de geloovigen op nieuw tot dankbaarheid op te wekken, en over zich zelve te waken. Ook de middelen daartoe worden aangewezen en tegen het hervallen gewaarschuwd.

Doch de Kerkvoogd heeft betere gedachten van zijne onderhoorigen en vertrouwt, dat zij met volharding hunne goede voornemens zullen ten uitvoer brengen; dat zij door volharding in het voorvaderlijk geloof en daar naar hun leven rigtende de *kroon der glorie* mogen verwerven en zegt vervolgens:

"Neemt ten dien einde uwe toevlugt tot den H. WILLIBRORDUS; roept zijne voorspraak in, opdat door zijne veel vermogende voorbede, het ware geloof, hetwelk Hij aan onze voorvaders met zoo veel ijver en vrucht verkondigde, in hunne naneven herleve, opdat het zich meer en meer uitbreide, en, even als het mostaardzaad van het Evangelie, weelig opgroeiye tot eenen boom, die zijne takken over het gansche vaderland alom verspreide; op dat dezelfs weldadig licht steeds glansrijker uitschijne ter verlichting van hen, die in de duisternissen des ongeloofs omdwalen en in de schaduw des doods zitten (2)."

Ten einde de geloovigen daartoe op te wekken, beveelt de kerkvoogd, dat voortaan de Feestdag van den H. WILLIBRORDUS plegtig zal worden gevierd, en dat *in alle kerken van zijn vicariaat, de goddelijke diensten, even als op Zon- en feestdagen zullen plaats hebben.*

Vervolgens verkondigt de Kerkvoogd eene andere gunst, welke de H. Kerk hun thans aanbiedt, *die de heilrijkste vruchten zal aanbrengen voor hem, die er een opregt christelijk gebruik van weet te maken.*

Uit dit oogpunt beschouwt zijn Hoogw. de H. Vaste en vermaant zijne onderhoorigen, om ook deze *genade Gods niet vruchteloos te ontvangen*; waartoe hij de noodige lessen en voorschriften volgen laat.

De Hoogw. Heer HENRICUS VAN DER VELDEN, Apos-

(1) PHIL. IV. 7.

(2) LUC. I. 79.

tolische Vicaris der distrikten van *Ravenstein en Megen*, heeft het vasten zelve, de oudheid en de noodwendigheid daarvan, tot onderwerp, van zijn Mandement gekozen. *Door het eten van de verbodene vrucht zegt de Kerkvoogd, heeft de mensch zijn oorspronkelijk kleet der onschuld, en het regt tot den hemel verloren: door vasten en werken van boetvaardigheid moet de gevallen mensch wederom hersteld en tot den weg der zaligheid worden teruggebracht. Zijn Hoogw. vaart dus voort:*

» Mozes, die getrouwe dienaar Gods, om de wet der tien geboden waardiglijk van God te ontvangen, heeft zich door eenen Vaste van veertig dagen en veertig nachten daartoe voorbereid. ELIAS, de vader der Profeten, vastte insgelijks veertig dagen en zoo veel nachten, alvorens hij tot den berg Gods, genaamd *Horeb*, vermogt te naderen, om zich aldaar met God te onderhouden. Eindelijk CHRISTUS, de heiligheid zelve, heeft dien zelfden vaste onderhouden, en tevens door dat groot voorbeeld ons geleerd, dat niemand, hoe zuiver en heilig hij ook zij, van deze wet behoort ontslagen te zijn. Wat meer is, het vasten is zelfs een der kenmerken, van den waren Discipel van CHRISTUS. Neen, Z. B. B. ! CHRISTUS heeft het vasten in de nieuwe wet niet afgeschaft; doch hooren wij liever zijne eigene woorden! Toen de Fariseërs onzen goddelijken Zaligmaker voorwierpen, dat zijne Discipelen den vaste niet onderhielden, antwoordde Hij daarop: en zeide hun: *Kunnen wel de kinderen des Bruidgoms, zoolang de Bruidgom met hem is, vasten? dan de dagen zullen komen, dat de Bruidgom van hen zal weggenomen worden, alsdan zullen zij vasten* (1). Is dat niet met klare woorden voorzeid, dat de Discipelen, of ware geloovigen van CHRISTUS, na den dood van hunnen goddelijken Meester zullen vasten? of wat zou er meer noodig zijn, om ook den hardnekkigsten tegenstrever van den kerkelijken vaste, aangaande zijne dwaalbegrippen te overtuigen, dan hem dit kort en eenvoudig betoog onder het bereik van zijn verstand te brengen: CHRISTUS heeft voorzeid, dat zijne Discipelen na zijnen dood zullen vasten; maar gij vast niet, gij verwerpt den kerkelijken vaste: gij dus geene ware Discipelen van CHRISTUS! Ongelukkig! met regt zoude men hun kunnen toevoegen, wat CHRISTUS, hoewel bij eene andere gelegenheid, tot de Sadduceërs gezegd heeft: *Gij dwaalt, en verstaat de Schriftuur niet nochte de kracht Gods* (2).»

De ware Kerk des Zaligmakers heeft dan ook van de tijden der Apostelen af het vasten, en inzonderheid den veertig daagschen vaste nauwkeurig onderhouden en de Kerkvoogd toont aan, dat niemand zich daarvan ontslaan mag, daar zelfs volgens het gezegde van den H. AUGUSTINUS *eenigzins krachteloos is, als konde hetzelfde tot den troon van Gods genade doordringen. Dit zegt ons de gemelde Kerkvader: WILT GIJ, DAT ONS GEBED TOT GOD ZAL OPSTIJGEN? MAAK ER TWEE VLEUGELN AAN, HET FASTEN EN DE AALMOES* (2).

De Kerkvoogd houdt vervolgens zijnen onderhoorigen voor, dat het vasten en uitwendige werken zonder verandering van geest en hart niet baten en leert voorts, wat de zin zij der woorden van den Zaligmaker: *niet dat den mond ingaat, besmet den mensch; daar het niet de spijs maar de ongehoorzaamheid is, die den mensch besmet.*

» Wat dan? zegt de Kerkvoogd. Zult gij uwe ziel niet besmetten, met den Vaste te overtreden, of met verboden spijs te eten? Laat u niet misleiden, Z. G. B. ! Wel is waar, niet de spijs; maar de overtreding van het gebod der Kerk

zoude uwe ziel besmetten. Verwondert u echter niet, dat er menschen zijn, die het vasten als nutteloos beschouwen, en deszelfs instelling, ware het hun mogelijk, in Gods Kerk wel zouden vernietigen. Dit moet ons niet bevreemden in eene eeuw van zinnelijkheid, van losbandigheid en hoogmoed. *De zinnelijke mensch, zegt de H. Apostel PAULUS, begrijpt de de dingen niet, die van den geest Gods zijn* (1).

De Kerkvoogd verdenkt echter de goede gezindheid zijner onderhoorigen niet; maar grievende zou het zijn, als slechts iemand hunner zou verloren gaan. Tot zijne blijdschap hebben zij bewijzen gegeven van teedere godsvrucht en levendig geloof; velen hebben tijdens het Jubile *waardige vruchten van boetvaardigheid gedaan*; deze behoeft Zijn Hoogw. slechts te vermanen tot volharding en hij verheugt zich ten slotte, dat op onderscheidene plaatsen de godvruchtige oefening van den Kruisweg met zoo veel vrucht wordt onderhouden en voortgezet. De Kerkvoogd vertrouwt dan ook, dat zijne onderhoorigen, gedurende den vaste *hunne goede werken niet verminderen, maar wel vermeerderen, ja, verdubbelen zullen.*

Het Mandement van Monseigneur den Bisschop van *Luik*, onder wiens Jurisdictie het afgestane gedeelte van *Limburg* behoort, handelt geheel over de Christelijke opvoeding, het lievelings-onderwerp van den Prelaat, die, uit hoofde zijner vroegere betrekkingen, daarvan eene bijzondere studie heeft gemaakt. Wij zullen op dat stuk, bij gelegenheid, nader terug komen.

In het Gendsche blad *den Vlaming*, van 28 Februarij 11. leest men het volgende:

» De Vastenbulle is Zondag laetst in de kerken van *Gend* afgelezen. Zy behelst schoone en zielroerende vermaningen tot de ouders wegens de pligten die zy hebben tot hunne kinderen. Zyne Hoogwaardigheid wekt alle Christelyke ouders op, om neerstig te zorgen voor het tydelyk en geestelyk welzyn van de panden die hun zyn toevertrouwd, en namelyk omze te doen onderrigten in goede scholen. Ziet hier een kleyn uyttreksel van het stuk:

» Uwe kinderen zullen in die welingerigte en wys-
» lykbestierde scholen niet alleenlyk het Christelyk
» onderwys gaen putten (2), zy zullen, er ook den
» middel vinden om hunnen geest te oefenen en te
» vergieren met de kennissen die hunnen staet zoude
» konnen vercysschen. Het is voordeelig dat iedereen
» wel onderwezen zy, want, gelyk men in eene Kerk-
» vergadering van de zeventste eeuw leest, *de onwe-*
» *tendhejd is de moeder aller dwalingen* (3). Het

(1) 1. Cor. II. 14

(2) Dit is bij ons niet mogelijk: zulke scholen hebben wij niet, omdat wij wel klagen maar niet handelen, omdat wij wel wenschen, maar niet doortasten; omdat wij de energie der leren niet bezitten.

(3) Conc. Tolet IV an. 633, Apud. Harduin Tom. III. Col. 586.

(1) MATTH. IX. 15.

(2) AUG. in Ps. 42.

» is hierom dat wy U-L. alle, zoo wel de armste als » de rykste, aanwakkeren om uwe kinderen te doen » onderwyzen en om niets te veronagtzamen van al het » geen hunnen voordgang in de menschelyke weten- » schappen eenigzins zoude kunnen bevoordeelen (1).»

VOORBEELD, DAT HIER TE LANDE WEL MAG OVERWOGEN WORDEN.

In eene vergadering, onlangs te *Dublin* gehouden, en die door den heer O'CONNELL gepresideerd werd, heeft men, te midden van levendige toejuichingen, het volgende adres van twee Protestantsche leden des hoogen Ierschen adels, den hertog van *Leinster* en den graaf van *CHARLEMONT*, voorgelezen.

» AAN HET VOLK VAN GROOT-BRITANNIE.

» De pogingen, die onlangs in *Engeland* zijn gedaan geworden, om vittende vooroordeelen te verlevendigen, en eenen afkeurenden kreet te verwekken tegen het gouvernement van hare majesteit, omdat de Roomsche Catholijken, zoo wel als de protestanten tot openbare bedieningen zijn verheven geworden, schijnen ons zoo onbillijk en noodlottig te wezen in derzelver gevolg voor de unie van *Groot-Brittannie* met *Ierland* dat wij verplicht zijn tot het besluit, dat wij in dit oogenblik nemen, om ons aan u te rigten.

De groote massa des volks in *Groot-Brittannie* is protestantsch, in *Ierland* is zij Catholijk, alwie derhalve poogt de protestanten op te ruïjen tegen de Catholijken, poogt met der daad *Groot-Brittannie* op te ruïjen tegen *Ierland* en diensvolgens *Ierland* tegen *Groot-Brittannie*.

» Volgens de jongste volkstelling, bedraagt de bevolking van *Ierland* ongeveer negen millioenen inwoners, waarvan anderhalf millioen protestant zijn van onderscheiden gezindheden, en zeven en een half millioen zijn Catholijk. Volgens het verslag aan het parlement in 1837 gedaan betrekkelijk het getal der kinderen, die in *Ierland* op kosten hunner ouders worden opgevoed zijn er een en tachtig duizend protestant, drie maal honderd negentien duizend zijn Catholijk. De Catholijken maken dus niet alleen de vier vijfde gedeelten der bevolking uit; maar ook de vier vijfde gedeelten dergenen, die voor de opvoeding hunner kinderen betalen. Daarenboven is onder hun getal een groot en altijd aangroeiend gedeelte dier middenstanden begrepen, die de senuwen en slagaders van iedere gemeente zijn, en die door hunne eigene industrie boven de behoefte verheven, met het gevoel hunner eigene onafhankelijkheid, den eerbied voor de vrijheid van anderen paren.

» Die gevoelens, aan protestanten en Catholijken

gemeen (1) verspreiden over de massa, die het publiek vormt, dien krachtigen geest van vrijheid, die onophoudelijk den rijkdom, de magt en de grootheid van het geheele rijk voedt, onderhoudt en vermeerderd; die geest zal zich nooit aan de onverdraagzame of uitsluitende heerschappij van eenigerlei partij, van eenigerlei secte, protestantsche of Catholijke, onderwerpen.

» De ijver van beide voor de zaak van een goed gouvernement bestaat in dit oogenblik, en zal bij voortduring, zoo wij hopen onder hen eene gelukkige eendragt versterken. De vertegenwoordigers der steden van *Ierland* alwaar de Catholijken de talrijkste zijn, handelen, sedert vele jaren in eene volmaakte overeenstemming met de vertegenwoordigers der meest bevolkte protestantsche plaatsen van *Engeland* en *Schotland*, zij handelen dus met eene beslissende meerderheid alder leden, die naar de kamer der gemeenten gezonden worden door eene waarlijk populaire verkiezing, dat is door de niet gekochte stemmen der protestantsche kiezers van *Groot-Brittannie*.

» In die eensgezindheid, vindt de staat eene veiligheid die hij niet zou kunnen genieten te midden van de worstelingen der sekten.

» Daarom doen wij een beroep aan al diegenen, die wenschen dat *Ierland* en *Groot-Brittannie* met onlosmakelijke banden vereenigd blijven, opdat zij het stilzwijgen zouden opleggen aan de beroepen, welke aan de bigote hartstogten gedaan worden, die de duurzaamheid en den vrede van het rijk in gevaar brengen door het aanblazen van tweedragt en verbittering onder de volken.

» Wat ons betreft wij gevoelen, dat het onze pligt is, ons, door alle constitutionele middelen, die in ons vermogen zijn, te verzetten, tegen het formeeren eener administratie, die openlijk of heimelijk uit die vergiftigde bronnen puttende, eene klasse van menschen met uitsluiting zou treffen; uit hoofde hunner godsdienstige gevoelens of ook, die de Catholijken van *Ierland* zouden willen berooven van hun aandeel in de eereposten en de voordeelen van den staat. De Catholijken deelen in de lasten en pligten van alle burgers, zij hebben dus aanspraak, zoo in regten als volgens billijkheid, om op den voet eener volkomene evenredigheid met al de andere klassen hunner landgenooten in de eereposten te deelen.

LEINSTER, CHARLEMONT.»

Wij meenen dit bewijs van echte vaderlandsliefde, regtvaardigheid en verdraagzaamheid, door twee edele protestantsche pairs gegeven, als voorbeelden te moeten voorstellen aan de bekrompen kleingeestigheid dier protestantsche Nederlanders, die zich nog schijnen te verbeelden, dat de regten en aanspraken hunner Catholijke landgenooten minder dan de hunnen behooren te gelden, ofschoon zij in de lasten en pligten van alle burgers

(1) Wij hebben dit stuk opzettelijk overgenomen om door eene daadzaak te doen zien, hoe belagchelijk zich die schrijvers en schrijvertjes maken, die hier te lande nog durven beweerden, dat het in *België* jammerlijk met het onderwijs gesteld is, en dat de Geestelijkheid het volk dom wil houden.

(1) Gave de hemel dat het bij ons ook zoo ware!

deelen; die, hoewel zij zich liberaal noemen, bekrompen van geest genoeg waren, om in de grondwet van een rijk, dat schier voor de helft uit Catholijken bestaat, de reeds lang versletene bepaling te willen invoeren: dat de koning hervormd of protestant zou moeten zijn.

Intusschen heeft *Engeland* ook *ROBIDE'S VAN DER AA* in menigte; en de dagbladen dier partij geven zich alle moeite om het volk tegen de Catholijken op te ruïjen. Wij willen slechts een staaltje aanvoeren uit den *Times* van 14 Januarij 1840.

Zoo het mogelijk ware dat eenige laagheid de infamie kon vermeerderen van dien schurk (*O'CONNELL*) die onder zijn pruik en rimpels, zijne prooi maakt van de papisten van *Ierland*, door hen politieke kwalen in te enten, die hem gelijkelyk voor zijne vuile huismiddelen een handel en een monopolie verzekeren, zou zijne laatste harangue op het Adelphie-tooneel te *Dublin*, alvorens afscheid van zijne commetenten te nemen, daarin op eene voldoende wijze voorzien. Ten einde hen gedurende zijne afwezigheid in eene heete koorts te houden, en vooral om hen op te ruïjen tegen wijze raadgevingen (!!!) deed hij hun een drankje inzwelgen van de walgelykste ingredienten welke de apotheek der kwakzalverij opleveren. Wij weten naauwelijks, of zulke jammerlijke dupes verdienen, dat men hen beklagt, of dat men hen veracht."

CATHOLICISMUS EN LIBERALISMUS IN BELGIE.

Sommige onzer dagbladen, en voornamelyk het *Handelsblad*, spreken vaak van eene *Catholijke partij* in *België*: waartegen wij beweerd hebben, dat die uitdrukking zeer onjuist is, daar zij het denkbeeld van een grooter of kleiner gedeelte insluit; terwijl *België*, met uitzondering eener maçonnieke ten onregte liberaal genoemde partij, uitsluitend, geheel Catholijk is; gelijk er dan ook de Catholijken hoewel over sommige politieke punten, verschillend denkende, eenstemmig zijn in het godsdienstige. Dit is onlangs op nieuw gebleken bij de discussie over het ontwerp eener wet, betrekkellyk eene subsidie, aan het Bisdom van *Luik* toe te staan, ter gemoetkoming in de kosten der verplaatsing van het klein seminarie van dat Bisdom, naar *Sint-Truijen*; waarbij tevens gebleken is, wat bij soortgelijke gelegenheden schier altoos blijkt, dat alleen de Catholijken de ware vrijzinnigen zijn; dat is, dezulken, die anderen niet willen berooven van de vrijheden en regten, die zij voor zich zelven begeeren en handhaven: en dat hunne tegenstreevers, ondanks hun gezwets op liberale beginselen, meestal bekrompene egoïsten en heerschzuchtigen zijn, die geen denkbeeld van ware vrijheid en verdraagzaamheid hebben en die alle regtvaardigheid aan hunnen haat tegen het Catholicismus opofferende, zich zelven en algemeen bekende daadzaken, schaamteloos tegenspreken en loochenen, als zij meenen daardoor het Catholicismus te kunnen

benadeelen. Onder zulke ongerijmde leugens, die ook onze dagbladen niet verzuimen te verspreiden, behoort vooral de aantijging: dat de Geestelykheid in *België* heerschen en het volk dom houden wil. — De discussie waarvan wij spreken willen, was in dit opzigt zeer belangrijk: als ons bestek zulks gedoogde zouden wij het verslag van het verhandelde in de kamer der volksvertegenwoordigers, en de onderscheidene redevoeringen geheel mededeelen. Doch daar dat bestek dit niet gedoogt, willen wij uit *l'Univers*, dienaangaande het volgende overnemen:

» Eene zeer levendige discussie komt in de kamer der vertegenwoordigers te *Brussel*, plaats te hebben, zie hier, bij welke gelegenheid.

» Het Bisdom van *Luik*, bezat te *Rolduc* een klein seminarie voortkomende uit eene door het Nederlandsch gouvernement geauthoriseerde donatie. Ten gevolge van het schandelyk tractaat der 24 artikelen, is de gemeente *Rolduc*, aan *Holland* afgestaan geworden; en het Bisdom van *Luik*, bevindt zich, door een regtstreeks gevolg van dat tractaat, onteigend van dat heerlyk etablissement. Ten einde hetzelfde te vervangen, rigt men een nieuw klein seminarie te *Sint-Truijen* op, en het bisdom vordert in de kosten dier oprigting te gemoet koming. Het gouvernement de billijkheid van die reclamatie erkennende heeft aan de kamers een ontwerp van wet voorgedragen, strekkende, om aan het Bisdom van *Luik* eene subsidie van 100,000 Franken toe te staan. Volgens deszelfs voordragt zouden twee subsidien van gelijke som, achtereenvolgens kunnen worden gereclameerd en zelfs, wanneer de kamer die alle mogt toestaan, zou zij, ten laste der diocese, eene som van 200,000 Franken laten. De uitgave zou nog veel aanmerkelijker zijn, heeft de minister van binnenlandsche zaken gezegd, als het zake was van de oprigting van een etablissement, met dat van *Rolduc* gelijk staande. Inderdaad bij dat etablissement bevindt zich eene normaal-school voor welke het Bisdom van *Luik* niets reclameerde.

» Daarenboven zijn er aanmerkelijke kosten voor het overbrengen van *Rolduc* naar *Sint-Truijen*. Men gevoelt volkomen, dat men een soortgelijk etablissement niet kan overbrengen zonder aanmerkelijke kosten.

» Men heeft gezegd, dat de verkoop van het etablissement te *Rolduc* de eene of andere som zal opbrengen, welke besteed zou kunnen worden, tot het dekken der onkosten van de oprigting van een klein Seminarie te *Sint-Truijen*. Die bewering is waar; doch men moet aanmerken, dat het zake is van het verkoopen van eigendommen, die voordeelen opleveren, terwijl de 200,000 Franken, welke de diocese van *Luik* zal uitgeven voor de overbrenging van het klein Seminarie naar *Sint-Truijen*, geenerlei interest zullen opleveren, zoodat het ten opzichte dier 200,000 Franken en andere kosten die nog gemaakt zullen moeten worden, waar is te zeggen, dat het bisdom van *Luik* voor de helft in de daarstelling van het etablissement

te *Sint-Truijen* bijdragen zal.

» Ondanks de pogingen der anti-Catholijke afgevaardigden is de wet aangenomen geworden met eene meerderheid van 44 stemmen tegen 12. De verdedigers van het ontwerp hebben doen opmerken, dat de toewijzing van crediet slechts een herstellende maatregel was, zoo als de inkoop van het tonnegeld der *Schelde* en de wet, die het lot van de ambtenaren der gedeelten van het aan *Holland* afgestane grondgebied verzekert. Deszelfs bestrijders hebben beweerd, dat het ontwerp strijdig was met de vrijheid van onderwijs en bij gebrek aan andere redenen hebben zij zich in hevige aanvallen tegen Mgr. den Bisschop van *Luik* uitgelaten. De kwade hartstogten, de personeele verbitteringen, hoonende aantijgingen, al de uitvallen van eenen geconsentreerden haat, zegt *Le Courrier de la Meuse*, hebben in die debatten onbedwongen uitgeblonken. Onderscheidene leden, waaronder wij den Eerwaarden Heer DE FOËRE, de Heeren F. DE MERODE en DUMORTIER opmerken, hebben op eene edele wijze, op die onwaardige aanvallen geantwoord. Men had den Bisschop van *Luik* den invloed, dien hij op de verkiezingen uitoefent tot misdaad gemaakt. De Heer DE FOËRE heeft geantwoord:

» Men schijnt te gelooven, dat de Bisschoppen het regt niet hebben om in de verkiezingen te interveniëren en dat zij, dit doende, een misbruik van gezag begaan.

» Het gezag der Bisschoppen is beperkt tot de geboden van God, tot de geboden der Kerk en tot de kanonieke wetten. Buiten die wetten oefenen zij geenerlei gezag, geenerlei magt meer uit. Door die wetten kennen de geestelijkheid en de geloovigen hunne pligten en de Bisschoppen hunne magt. Als het zoo niet ware, zouden alle menschelijke daden, zelfs de onverschilligste aan de verschrikkelijkste willekeur en verwarring zijn overgeleverd. In de kerkelijke orde, even als in de burgerlijke orde zijn het de wetten, die de regten en de pligten vaststellen. Nu, er bestaat geenerlei kerkelijke wet die aan de Bisschoppen hunne tusschenkomst in de verkiezingen, bij wege van gezag toekent en geenerlei wet die aan de Pastoors en geloovigen beveelt om in dat opzigt de voorschriften der Bisschoppen te volgen. Het regtstreeksche gevolg daarvan is, dat de Pastoors en de geloovigen niet verplicht zijn aan hunne Bisschoppen te gehoorzamen als zij hun, bij wege van gezag bevelen, om liever zulk eenen kandidaat, dan zulk eenen anderen te verkiezen. Dit zou een waar misbruik van gezag wezen.

» Doch als de Bisschop van *Luik* bij de verkiezingen niet interveniëert, dan bij wijze van voorstel, van raad of overreding, dan kan ik mij niet meer met het gevoelen van mijnen geachten tegenstander vereenigen. Daar is de Bisschop van *Luik*, even als de gouverneur dier provincie, even als de burgemeester der stad, even als de hoofden der openbare en geheime genootschappen volkomen in zijn regt. Het gezag van

raadgeving komt aan iedereen toe, die zich in staat gevoelt, om het uit te oefenen en zoo het aan iedereen toekomt, kan het gewisselijk niet met meer regt worden uitgeoefend dan door de Bisschoppen ten opzichte hunner diocesanen, hoe wel deze, ik moet het herhalen, niet verplicht zijn, die raadgevingen te volgen niet alleen, wanneer zij eene tegenovergestelde overtuiging hebben, maar zelfs wanneer zij in vrije onderwerpen twijfelen; want de grondregel van den H. AUGUSTINUS: *in dubiis libertas* is algemeen aangenomen en in praktijk in alle gedeelten der Catholiciteit.

» Als de Bisschop van *Luik* de bedienaren onder zijne bevelen, vervolgde of afzette die zijne raadgevingen in het werk der verkiezingen niet hebben willen volgen; als hij, uit dien hoofde, de geloovigen kwelde; als hij hen de Sacramenten of eenige andere verplichting zijner bediening weigerde, ook dan zou ik zeggen, dat zijne raadgevingen in misbruik van gezag ontaard waren; doch dit zijn veronderstellingen; die noodig hebben in feiten, in onbetwistbare feiten te worden herschapen. Maar ik denk niet, dat men die zal kunnen staven. Ik zelf, heb er een onwraakbaar bewijs van. Ik worde vereerd met de vriendschap van den Bisschop van *Luik* en verscheidene andere Bisschoppen des lands. Zij weten zeer goed, dat ik zelfs in systema en principe oppositie maak tegen de thans bestaande administratie (1) Ik ben eene regtstreeksche gehoorzaamheid verschuldigd, aan den *pen*. op mijner diocese in alle betrekkingen, waarin hij, door de Canonieke wetten, met gezag over de geestelijkheid bekleed is; welnu, ik moet, tot eer van al die waardige Bisschoppen verklaren, dat wel verre van ooit te hebben getracht, een gezag op mijne gevoelens en het uitbrengen mijner parlementaire stem te doen drukken, zij zelfs nooit gepoogd hebben; noch regtstreeks, noch zijdelings den geringsten invloed, noch bij wege van raadgeving, noch bij wege van overreding, uit te oefenen. Zoo zelfs, dat ik niet weet, of de waardige Bisschop van *Brugge* voor of tegen de tegenwoordige administratie is, dan of zij hem onverschillig is.

» De Heeren onze Bisschoppen, begrijpen hun standpunt zeer goed, 't is dat, hetwelk de hooge geestelijkheid des lands bij alle groote gebeurtenissen onzer nationale geschiedenis heeft gehouden. Zij hebben zich altoos aan de zaak der natie gehecht. De reden daarvan is zeer eenvoudig, te weten, dat de mannen, die het gezag in handen hebben, de gouvernementen, de Sympathien zelfs verdwijnen, maar dat de natien blijven, en zoo zij de onvoorzigtigheid hadden van de natie tegen hen te maken, door het uitoefenen van een buitensporig, of noodlottig gezag, zou de zaak van den Godsdienst, die zij verplicht zijn te verdedigen,

(1) De heer DE FOËRE is een der warmste bestrijders van de aanneming der 24 Artikelen en dus van den afstand geweest.
RED.

er vreeslijk door lijden."

Een der afgevaardigden beweerd hebbende, dat wellicht een bisschoppelijk mandement betreffende de kwellingen tegen de Catholijke geestelijkheid van een naburig land uitgeoefend, aan *Belgie* de ongunst der Londensche conferentie heeft op den hals gehaald, riep de graaf F. DE MERODE uit:

» Inderdaad, mijne heeren! die soort van vlek zal aan u zelven kunnen verweten worden, aan schier alle Belgen worden verweten; want de essentieele vrijheden, in onze constitutie geschreven, hadden sedert lang den afkeer van meer dan een te *Londen* vertegenwoordigde Mogendheid, moeten doen geboren worden. Hij behoeft, om zich te vertoonen, het Mandement niet af te wachten, waaraan men zulke noodlottige en speciale gevolgen toeschrijft. Toen het gouvernement met de goedkeuring des publieks eenige edele overblijfselen van het Poolsche leger, in ons leger opnam, was het noch ootmoedig, noch hoffelijk jegens het Russisch gouvernement, bij de conferentie te *Londen* vertegenwoordigd wordende.

» Toen de vrienden der nationale regten, die wij voor ons zelven hernomen hebben en die *Polen* ons heeft helpen veroveren, hunne sympathie voor deszelfs zaak zoo levendig uitdrukten, schoten zij te kort, in die egoistische en laffe voorzigtigheid, die ook aan Mgr. van BONNEL ontbroken heeft. Wat zou aan de wereld de onafhankelijkheid van zekere natien baten als de edelmoedige *Stemmen*, die het recht bevestigen om zich te doen hooren op heuren vreijen grond; stom bleven ten opzichte aller kwellingen, welke hunne broeders in het godsdienstige en zelfs enkel in de mensche-lijkheid, elders ondergaan."

Tot andere verwijtingen overgaande, zeide de Heer DE MERODE:

» Een gemeentebestuur belet eene godsdienstige plegtigheid, in de oprigting van het kruis bestaande, niet op een openbaar plein, zoo als na de Missiën in *Frankrijk*, onder de restauratie, maar op het kerkhof; en Mgr. de Bisschop van *Luik* maakt bekend, dat hij het zelf zal gaan oprigten. Een kruis op het verblijf der dooden te plaatsen in een Christenland, welk eene verwaandheid, inderdaad! Tot hiertoe zijn de kerkhoven, ten minste ten platten lande, als door den Godsdienst geheiligde plaatsen, beschouwd geworden. Zou het voortgang zijn, daarvan de administratieve verblijfplaats te maken, van het niet (du neant)? Zijn wij niet voldoende gegriefd, door de maatschappelijke wonde van den zelfmoord, dat is, van de wanhoop, die thans zoo menigvuldig is? Wat er van zij, als eene communale administratie zich vijandig toont tegen het oprigten van een kruis op een kerkhof en een Bisschop, bij die gelegenheid, van verwaandheid kan worden beschuldigd door eenen vertegenwoordiger

die zich overigens onderscheidt door beleefde vormen, ware het naar mijn inzien, en ik geef hier mijn gevoelen niet als onwraakbaar op, beter voor die gemeente kalmere dagen af te wachten."

(Het vervolg hierna).

NOTA VAN DEN HEER LUYBEN.

In de afdeeling der Tweede Kamer, tot welke de Heer LUYBEN behoort, had de meerderheid het voorstel doorgedrongen, om bij de wijziging der grondwet, de ergerlijke bepaling der grondwet van 1814: » *De Christelyke Hervormde Godsdienst is die van den souverainen vorst,* " weder op te nemen. Hiertegen heeft de geachte Heer LUYBEN, een der Noord-Brandsche vertegenwoordigers, zich, bij eene krachtige Nota verzet, en aangetoond, dat eene dusdanige bepaling, onregtvaardig, onstaatkundig en onverdraagzaam is. Daar onderscheidene dagbladen, die Nota bereids hebben medegedeeld, achten wij zulks overbodig; maar wij kunnen niet nalaten, onze blijdschap te betuigen over de publiciteit, welke aan dat stuk gegeven is. Publiciteit is onmisbaar in eenen constitutioneelen staat; door de publiciteit worden de misbruiken, vooral misbruik van gezag, bekend: en de vrees voor publiciteit zou menigen willekeurigen maatregel voorkomen: waar men geene publiciteit heeft te dachten, durft men alles ondernemen. Wij hopen, dat men dit weldra, ook bij ons, zal begrijpen.

AANKONDIGINGEN.

Bij A. P. VAN LANGENHUYSEN, Boek- en Steendrukker te 's Gravenhage, is verkrijgbaar:

I. Overwegingen van het Lijden van JESUS CHRISTUS, door wijlen den Hoog Eerw. en Wijsberoemden Heer J. CRAMER, Protonotarius Apostolicus, Aartspriester over *Holland* en *Zeeland*, Pastoor in het Maagdenhuis te *Amsterdam*. Bijeenverzameld en uitgegeven door J. BRINKMAN, Professor in het Seminarie te *Warmond*. 2 Deelen. Prijs f 4.00.

II. Het smartelijke Lijden van onzen Heer JESUS CHRISTUS, naar de beschouwingen der Kloosterzuster ANNA CATHARINA EMMERICH, gedurende den Vaste van het jaar 1823. Prijs f 3.00.

III. De Ziel op den *Calvarie-berg*, het Lijden van JESUS CHRISTUS overwegende, en aan den voet des Kruises troost in haren kommer vindende. Tweede veel verbeterde druk. Op nieuw *Kerkelyk Goedgekeurd*. Prijs f 1.25.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

CATHOLICISMUS EN LIBERALISMUS
IN BELGIE.

(Vervolg van bladz. 92).

Terug komende op het verwijt aan de Belgiesche Bisschoppen gedaan, van bij de verkiezingen gebruik te maken van hunnen invloed, heeft de heer DUMONTIER, deze edele woorden laten hooren:

» Ik heb altijd gemeend, dat het in 't welbegrepen belang der nationale vertegenwoordiging en des lands vurig te wenschen zou wezen, dat de zuivere en eenvoudige invloed van iedereen, die geroepen is, om dien uit te oefenen, een spel ware op den grooten dag der verkiezingen. 't Is vooral als Catholijk, dat ik die gedachte altoos bemind heb, overtuigd, gelijk ik ben, dat het zeer wenschelijk zou wezen, dat de tusschenkomst der Geestelijkheid niet eene noodzakelijkheid ware in zaken der verkiezingen.

» Maar als ik zie dat aan alle kanten, genootschappen, dagbladen, comité's, zich organiseren om in de vergadering, van de verkorenen der natie, mannen te brengen, die op hunne banier geschreven hebben: *Volstrekte uitsluiting van alle Catholijken, haat tegen den Godsdienst*, dan zeg ik, dat het eene on-

weêrstaanbare noodzakelijkheid is voor de Geestelijkheid, om deel aan de verkiezingen te nemen en dat, als zij een enkel oogenblik afstand deed van dat aandeel in de tusschenkomst, zij weldra geheel zou worden opgeofferd.

Hoel gij wilt de interventie der Bisschoppen niet en gij organiseert geheime middelen, vermogende middelen, tegen hunne aanhangers, tegen hunne vrienden. Gij wilt de interventie der Bisschoppen niet en gij wilt de kamer met hunne vijanden bevolken, haar bevolken met mannen, die de taak hebben om de Geestelijkheid te vervolgen! Evidentelijk zou de abstentie der Bisschoppen in de verkiezingen, weldra de opoffering van het Catholijk principe ten gevolge hebben; dat principe, 't welk een der onvermijdelijke elementen van den staat is, vooral in België, alwaar het Catholijk principe afgescheiden is van den staat.

De Geestelijkheid is derhalve in den stand van wetlige verdediging, als zij haar deel neemt in de verkiezingen, wanneer men van alle kanten tegen haar eene vermogende drukpers en magtige geheime genootschappen en electorale comité's organiseert.

» De geachte afgevaardigde van Brussel, heeft zich zeer beklagd over de interventie der Bisschoppen. Hij

heeft gesproken van Missionarissen, hij heeft gesproken van den biechtstoel, hij heeft gesproken eindelijk van alles wat betrekking heeft tot de Catholijke opinie. Ik zal hem zeggen: Hebt gij ook niet uwe middelen van werking? Hebt gij niet uwe Missionarissen? Het is waar, dat gij geene circulaires maakt; gij zijt te behendig om circulaires uit te vaardigen. Maar gij hebt andere middelen.

» Zoo, bij voorbeeld, kan ik een feit aanvoeren, hetwelk te *Doornik* op zulk een tijdstip, een jaar geleden, heeft plaats gehad, en hetwelk bewijst, dat er geen geheim is, dat men verbergen wil, dat niet eindelijk aan den dag komt. Er bestaat te *Doornik*, een geheim genootschap, dat bij den geachten afgevaardigde van *Brussel*, niet onbekend is en in hetwelk ik de eer heb verscheidene vrienden te hebben; welnu een jaar geleden, op zulk een tijdstip, installeerde men in dat genootschap, hetgeen men eenen *nieuwen tempel* noemt. Een afgevaardigde van *Brussel*, intervenieerde bij die installatie. Wat deed die afgevaardigde van *Brussel*? Hij proclameerde, dat het noodig ware uit de wetgeving drie leden te verwijderen van de *Doorniksche* deputatie en wie was de Missionaris, die op deze wijze kwam proclameren, dat het noodig ware de verkiezingen te zuiveren? Het was den vertegenwoordiger van den *sérénissime, grootmeester*, het was de geachte afgevaardigde van *Brussel*. Ziedaar hoe de zaken zijn voorgevallen; maar ik heb goede vrienden, die geen gehoor hebben willen geven aan de raadgevingen van den Missionaris.

» Alzoo, mijne heeren! zou men de Bisschoppen willen berooven van hun middel van werkring, terwijl in de schaduw en duisternis hunne vijanden de toevlugt nemen, tot de minst loyale middelen.

» Het is dus eene gebiedende noodzakelijkheid, dat men aan elk zijn aandeel van invloed late uitoefenen. Oefent de uwe uit, ik maak er u niet om; strijdt ten voordeele uwer overtuigingen, ik geef u goedkeuring; bestrijdt de verkiezing van afgevaardigden, die in uwe gevoelens niet deelen, ook hier geef ik mijne goedkeuring; maar vindt het ook niet kwaad, dat uwe bestrijders gebruik maken van hunne wettige middelen van invloed, als zij die, waarvan gij gebruik maakt, u niet betwisten.

» Ziet, mijne heeren! hoe zonderling de tegenstrijdigheid is. Men wil niet, zegt de geachte afgevaardigde van *Brussel*, dat het geringe volk onderwezen worde, het is de onwetendheid, die men de overhand wil doen hebben (1). En bij gelegenheid, daarvan, mijne heeren, uit men deze declamatie? Ter gelegenheid van een krediet, dat juist bestemd is voor een etablissement van onderwijs, dat de bestemming

heeft om de verlichting in *België* te verspreiden. Als het dus de onwetendheid was, die men de overhand wilde doen hebben, zou men dan die subsidien komen vragen, voor etablissementen van onderwijs? Men ziet dus hoe ongegrond dit verwijt is, doch alle middelen zijn goed, als het zake is om eene populariteit te verkrijgen, welke eene ongelukkige stemming (*vote malheureux*) sterk heeft gecompromitteerd; alle middelen zijn goed, als het zake is, om de Geestelijkheid aan te vallen, door de haatademende hartstogten, tegen haar op te ruïnen (1).»

Hoe edel, verheven en waarlijk vrijzinnig, vertoont zich bij deze belangrijke discussie, even als bij iedere plegtige gelegenheid, het ware, het echte Catholicismus! Hoe verachtelijk, kleingeestig en vrijheidmoordend integendeel, vertoont zich hier het maconnieke quasie liberalismus, dat, even als ieder ander principe, dat met den geest van het Catholicismus strijdig is, het masker van vrijheidsliefde afwerpt, zoodra als de Catholijken zich op vrijheid durven beroepen, vrijheid, ook voor zich, durven vorderen.

België, is ontegenzeggelijk het land, hetwelk voor het Catholicismus van een bij uitstek hoogst belang is; het is het eenige land in *Europa*, alwaar het Catholicismus waarlijk vrij is, zich vrijelijk bewegen, ontwikkelen en zijnen heilzamen invloed uitoefenen kan. In *België*, moet men dus het Catholicismus beschouwen en bestuderen: wie gelukkig genoeg is, om dit onbevooroordeeld en onpartijdig te doen, zal weldra bespeuren, dat alle de gewone en reeds verslijtende magtspreuken, die dezelfde vijanden vaak nog onbeschaamd tegen hetzelfde aanvoeren, niet anders dan bedriegelijke leugentaal zijn, die gebezigd wordt, om eenvoudigen en ligtgeloovigen te misleiden en te verschalken.

België, is het eenige land, welks koning protestant, en welks bijna geheele bevolking, Catholijk is; welks constitutie aan het gouvernement, aan den staat, iedere bemoeijning met Godsdienstzaken, allen invloed op dezelve ontzegt; waar het onderwijs even vrij is als de Godsdienst, die al spoedig gebruik van die vrijheid heeft gemaakt, om eene Catholijke universiteit, de eenige vrije in *Europa*, op te rigten en zonder kosten van den staat te onderhouden; om op eigene kosten talrijke scholen en inrigtingen van middelbaar en lager onderwijs daar te stellen; in welke de Godsdienst zich met de wetenschap paart; alwaar zich allerlei religieuze inrigtingen, tot hulp en ondersteuning der ellendige en behoeftige menschheid vormen; alwaar men tot het maken van zulke heilzame inrigtingen, geene autorisatie behoeft te vragen. . . . Als men dus schaamteloos genoeg is, om te blijven beweren, dat het Catholicismus, dat de Catholijke Geestelijkheid het volk dom en onwetend wil houden, zijn er geene argumenten ter logenstraffing meer noodig:

(1) Men kan het ook dagelijks in onze dagbladen vinden: hoe lomp de leugen ook zij, vindt men toch nog altoos goede hantzen, die hem gelooven. Intusschen begint deze leugen, ook al vrij wat in het op te loopen. Wij zullen daartoe het onze bijdragen.

(1) Men herinnere zich slechts het libel: *Opraer en Priesterdwang* van Mr. ROBIDE VAN DEN AA.

men kan elken lasteraar toeroepen: ga naar *België* en schaam u!

Weest voorzigtig, roepen de vijanden van het Catholicismus aan de vorsten en belijders van andere godsdiensten toe, tracht het Catholicismus geketend te houden: als het vrij ware, zou het uw gezag overweldigen, andere Godsdienstgezindheden onderdrukken en vervolgen; want het is heerschzuchtig en vervolgziek van aard....! Gaat naar *België*, huichelende lasteraars! Daar zult gij een Catholijk volk zien, dat eenen Protestantischen koning heeft, die er geacht en bemind is; daar zult gij een handvol Protestanten zien, die er gedeeltelijk na de vereeniging van *België* met *Holland* zijn overgebleven: deze zijn niet verdreven geworden; zij worden niet verdrukt, niet vervolgd, maar zijn er vrijer in de uitoefening van hunnen Godsdienst, dan in elken Protestantischen staat; zij behoeven noch *handopening*, noch *approbatie* hunner verkozene leeraars te vragen; en deze genieten er hetzelfde tractement, uit de algemeene schatkist, dat zij te voren genoten; want zulke vroeger toegestane tractementen worden er als eene *schuld van den staat* beschouwd, en niet als eene *gunst van den staat*, waaraan deze of geene onereuse voorwaarden verbonden zijn, of die hij zou kunnen weigeren, of inhouden, als aan deszelfs aanmatigheden niet voldaan werd....! Daar waarschuwen de Bisschoppen wel tegen de verspreiding van anti-Catholijke geschriften, die er even vrij als elders, door colporteurs worden uitgevent; maar zij trachten geene verbodsmaatregelen van het gouvernement te verwerven; en als het volk over de vermetelheid dier menschen, die hetzelfde van de vastheid zijns geloofs, poogt te doen vervallen en in twijfeling te storten, verontwaardigd, die colporteurs hier of daar beleedigt, dan vinden zij bescherming hunner vrijheid en personeele veiligheid.

Maar ook, wie het overal elders gesluisterde, listig vermomde en zich nu eens onder het masker van vrijzinnigheid, dan onder dat van belangstelling in het heil der vorsten verschuillend maçonismus, regt wil leeren kennen; wie zich door daadzaken overtuigen wil, hoe veel reden de algemeene opperherders der Catholijke Kerk te allen tijde hadden, om den Catholijken het deelnemen aan de maçonnie en andere geheime genootschappen te verbieden; hoeveel reden de Belgische Bisschoppen hadden om de aan hun toevertrouwde geloovigen aan dat verbond te herinneren, die ga ook het maçonismus in *België* bestudeeren...! Daar kan het geene geveinsde belangstelling in het gezag en het geluk van den vorst voorwenden; want eene waarlijk vrijzinnige constitutie, heeft den vorst het regeeren gemakkelijk gemaakt en zijn geluk wordt door drukkende verantwoordelijkheid niet gestoord! Daar valt het mom van vrijheid-liefde af; want niemand vordert iets anders meer dan vrijheid, dan alleen de quasie liberale vrijmetselaars, wier elders bedekte Godsdienststaat en heerschzucht, bij iedere gelegenheid

genoodzaakt wordt, zich hier in derzelver ware, hachelijke gedaante te vertoonen....!

O, *België*! heerlijk land, waar ik de gelukkigste en kalmste jaren mijns levens heb doorgebracht (1). Moge de Voorzienigheid uwe vrije instellingen zegenen en beschermen; moge uwe aloude linnen-nijverheid herleven, uw bloei, welvaart en geluk, in de schaduw der vrijheid, maar vooral onder den heilzamen vrijen invloed van den godsdienst, meer en meer toenemen; opdat gouvernementen en volken door edelen nijd bezield, zich, bij het maken van staatsinrigtingen van uw voorbeeld bedienen, om anarchie en despotismus uit *Europa* te weeren!

M O M P E L I N G.

Sedert eenigen tijd mompelt men hier omstreeks over eene zaak van het allerhoogste gewigt, men fluistert namelijk elkander in het oor, dat de Hoogw. Heer H. VAN DER VELDEN, die door den Apostolischen Stoel tot deszelfs Vicaris-Generaal over de Districten van *Megen* en *Ravenstein* in het vorige jaar is benoemd geworden, door het Gouvernement, tot hiertoe, *als zoodanig*, NIET erkend wordt.... Dat Zijn Hoogw. de subsidie, aan zijnen voorzaat verstrekt, tot hiertoe nog niet ontvangen heeft, en dat ook de door hem benoemde Geestelijken nog geene subsidiën hebben ontvangen.... Men vraagt elkander: wat mag daarvan de reden zijn? — De een zegt: omdat bij de benoeming van den Heer VAN DER VELDEN, de tusschenkomst van het Gouvernement niet is gevraagd. — Een ander beweert, dat het zijn zou, omdat op die benoeming de approbatie of het placet des Gouvernements niet is gevraagd geworden.....

Zoo dat het geval zijn mogt, dan meenen wij het Gouvernement te moeten waarschuwen, dat zoodanige handelwijze juist geschikt is, om aan de Catholijken wantrouwen in te boezemen, alsof het Gouvernement invloed op de benoeming hunner Kerkvoogden zou willen uitoefenen of derzelver benoeming zou willen onderwerpen aan de goed — of afkeuring van de tijdelijke magt, en alsof de subsidiën enkel verleend werden ten gevolge van concessiën, die lijnregt strijden met de regten en vrijheden der Catholijke Kerk. — Van den anderen kant, zouden wij de Catholijken moeten waarschuwen, van op hunne hoede te zijn, tegen aanmatigheden van het burgerlijk gezag, betrekkelijk de benoeming hunner Kerkvoogden, waardoor deze gevaar zouden loopen, van hunnen heilzamen invloed bij het volk geheel te verliezen.

(1) Reeds vroegtijdig een slagtoffer van politieke partijschappen en omwentelingen, heb ik van mijn twaalfde tot mijn twintigste jaar als balling in *België* doorgebracht, en er eene hartelijke genegenheid voor dat land en deszelfs godsdienstige en vrijheidlievende bevolking opgevat. Men verwondere zich dus niet, over mijne sympathie, die overigens noodwendig bij alle ware Catholijken, die gevoel van echte vrijheid hebben, moet geboren worden.

Het is, vooral in deze gewichtige oogenblikken, van het hoogste belang, dat het Gouvernement den Catholijken geen argwaan geve, en hen niet grieve in het teederste punt, waarin zij het allerhoogste belang stellen, de benoeming van Kerkvoogden zonder invloed van den staat en de onafhankelijkheid hunner administratie.

Het Gouvernement zal immers niet onvoorzigtig genoeg zijn, om den ouden twist, aangaande de subsidiën of toelagen, te doen herleven? Men herinnert zich immers het verbod van Pius VII nog wel, die het aannemen van toelagen of subsidiën stellig verboden heeft, omdat aan dezelve voorwaarden verbonden waren, die strijdig zijn met de vrijheid der Kerk? Men herinnert zich immers het voorgevallene met wijlen Monseigneur den Oud-Bisschop van Roermonde, die van het Gouvernement subsidiën voor zijne Pastoors gevraagd en verkregen hebbende, daarover door de congregatie der *Propaganda fide* sterk berispt zijnde, de verklaring van het Gouvernement ontving, dat aan die toelagen, geene voorwaarden zouden verbonden worden, strijdig met de vrijheid der Kerk, waarvan die Prelaat, om zijn gemoed te bevredigen, den H. Vader kennis gaf, die daarop, in eene Breve van 18 April 1818, het gedrag des Bisschops billikte: » Vermits het nu, zegt » de onvergetelijke Pius VII, na de zaken klaar en » duidelijk doorzien te hebben, zeker is, dat de toe- » lagen door gezegden Koning, op uw verzoek aan » uwe onderhoorige Pastoors toegestaan, volstrekt » AAN GEENE VOORWAARDEN ONDERHEVIG ZIJN, WELKE » DE VRIJHEID DER KERK IN HET VERKIEZEN DER PAS- » TOORS BELEMNEREN, hebben wij daaruit gezien, dat » gij in deze geheele zaak in geen en deele zijt afge- » weken van de uitspraak die wij herhaalde reizen » gedaan hebben (1).»

Als het Gouvernement mogt goedvinden, om aan de subsidiën, of toelagen, voorwaarden te verbinden, welke de vrijheid der Kerk in het verkiezen der Pastoors belemmeren zouden; of, wat ruim zoo erg is, de vrijheid der Kerk in het verkiezen van Kerkvoogden, dan zou daardoor facto het verbod van Pius VII tegen het aannemen van toelagen of subsidiën weder stand grijpen, en de gevolgen, welke daaruit zouden kunnen voortvloeijen, zijn onberekenbaar; het wantrouwen en het misnoegen, dat daardoor bij de Catholijken ontstaan zou, behoort door het Gouvernement vermeden te worden. Want, wij herhalen het, er is geen punt, waaraan de Catholijke Nederlanders sterker gehecht zijn, dan aan de vrijheid hunner Kerk, vooral in de benoeming van Kerkvoogden en Pastoors.

A C H T E R U I T G A N G.

Sommige leden der tweede kamer, sommige afdee-

(1) Zie *Godsdienstvriend* I. Deel bl. 92, 93.

lingen zelfs, hebben bij het behandelen der beruchte wets ontwerpen, betrekkelijk eene wijziging der grondwet, blijken gegeven, dat zij, wel verre van voortgang, achteruitgang verlangen; en dus, in plaats van in onze grondwet vrijzinnigheid te brengen, tot de onverdraagzame kleingeestigheid, die in de grondwet van 1814 doorstraalt, zouden willen terugkeeren. Maar, als men dan toch, achteruit gaan wil, dat men dan in plaats van 25 jaren, 45 jaren achteruit ga... Wat toen geëmancipeerd en met alle anderen, gelijk gesteld is, weder onder 't juk te willen brengen; van verkregene regten te willen beroven en buiten de wet te stellen, is usurpatie, is tyranni.

Wij hebben gezien, dat men de bepaling van 1814 weder heeft willen invoeren, ten gevolge waarvan de koning den hervormden Godsdienst zou moeten belijden; maar dit is nog niet genoeg; men wil ook, dat geestelijken, bij de nationale vertegenwoordiging, niet verkiesbaar zullen zijn. — Ei lievel! Op wat grond?

Zou men hen, als afhankelijke ambtenaren willen beschouwen? Zou men om er dien schijn aan te geven, willen beweerden dat zij door den koning benoemd of geapprobeerd worden? Dan kan zulks alleen gelden ten opzichte dier gezindheden, die aan den koning een dusdanig gezag toekennen: maar dit is geenszins met de Catholijken het geval, die ieder tijdelijk gezag het regt ontzeggen om hunne geestelijken te benoemen, of derzelver benoeming afhankelijk van deszelfs goed of afkeuring te maken.

Is het misschien, omdat de Godsdienst-bedienaren, uit 's rijks schatkist bezoldigd worden? Maar dan zou men onderscheid moeten maken tusschen de hervormde en andere predikanten die ruime tractementen uit de schatkist genieten, niet alleen, maar wier benoeming door het gouvernement, volgens de bestaande kerkelijke reglementen, moeten geapprobeerd worden en de Catholijke geestelijken, die slechts subsidiën, of toelagen genieten, die verboden zouden zijn aan te nemen, als daaraan voorwaarden verbonden waren, die strijdig mogten zijn met de vrijheid der kerk in de benoeming van Pastoors. Terwijl daarenboven niet alle Catholijke Geestelijken subsidiën genieten. Er bestaat dus geenerlei grond, om de Catholijke Geestelijken van de verkiezing uit te sluiten en op die wijze buiten de wet te stellen: dit ware inconstitutioneel, onregtvaardig. Wij hebben er niets tegen en zouden zelfs wenschen, dat afhankelijke ambtenaren niet verkiesbaar waren; maar tot die categorie behooren de Catholijke Geestelijken niet; zij zouden, in dat geval, geenerlei achtiging, geenerlei invloed meer, bij het volk hebben; — dit verlieze men toch nimmer uit het oog.

DE PARTIJ-GEEST VAN HET *HANDELSBLAD* GEHEEL ONTMASKERD.

Het *Handetsblad* heeft op nieuw bewezen, dat

vleijers altoos huichelaars zijn, en dat hun het masker ontvalt, als het voorwerp hunner vleijerij hunne egoïstische oogmerken verijdt.

Geen Catholijke Nederlander heeft gewis zonder de hoogste verontwaardiging kunnen lezen, wat in het *Handelsblad* van woensdag 11 Maart 1840 wordt aangetroffen. Wij willen dat ergerlijke artikel, dat een meesterstuk van onverdraagzaamheid en onbeschoftheid is, hier aan den toets eener strenge beoordeeling onderwerpen.

» AMSTERDAM, Dingsdag 10 Maart.

» *Hoc Ithacus velit, et magnò mercentur Atridae.*
VIRGILIUS.

» Wij hebben als dagbladschrijvers eenen treurigen pligt te vervullen, door te melden, hetgeen wij tot heden toe niet konden gelooven doch hetwelk ons nu uit ontwijfelbare bronnen wordt medegedeeld, dat namelijk Z. M. de koning het stellige voornemen heeft opgevat, zich in den echt te begeven met Mevr. de Gravin HENRIETTE D'OULTRAMONT.

» Het is overbodig te verzekeren, dat de denk wijze van alle ware vrienden van het grondwettelijk Koningschap in Nederland, omtrent deze gebeurtenis eenstemmig is.

» De droefheid, daardoor ontstaan, is te meer levendig en te meer algemeen, naarmate des konings welverdiende roem zelfs de mogelijkheid van zulk eene handeling scheen uit te sluiten.

» Elke stand heeft zijne eigendommelijke voorregten; tot die van den hoogsten rang behoort niet, de openbare meening te kunnen trotseren.

» Handelingen, in anderen schier onopgemerkt of slechts als geringe feilen of gewone zwakheden gegispt, verkrijgen een ernstiger aanzien, wanneer zij plotseling den luister eener Kroon, gedurende een vierde eener eeuw met eere gedragen, benevelen of ontsieren.

» De staatswet bevat geen verbod; maar niet al hetgeen geoorloofd is, is eervol.

» Het koningschap behoort, vooral in de eeuw waarin wij leven, vrij te zijn van elke vlek: dit is de oprechte wensch van hen, die in den troon tevens het bolwerk van ons volksbestaan zien.

» Moeijelijkheden en gevaren van velerlei aard omgeven het Nederlandsche staatsgebouw: het is roekeloos het getal te vermeerderen, gelijk het onstaatkundig is den eerbied voor den schepter te verzwakken op een tijdstip, dat al de kracht der liefde van een getrouw volk naauwelijks het verleden vermag te herstellen en de toekomst te verzekeren.

» Nimmer was het van hooger gewigt, dat zij, die des konings vertrouwen bezitten, de taal der waarheid doen hooren, en het gevoelen der natie, hetwelk zij kennen, rondborstig vertolken.

» Mocht het hun gelukken, eene gebeurtenis af te wenden, voor niemand heugelijk, dan voor de vijanden van het Stamhuis van Oranje.

» Wij hebben vroeger over de jeremiade van het *Handelsblad*, ter gelegenheid van het eerste gerucht, betrekkelijk 's konings huwelijk gesproken en willen nu ook dit fraaie manifest van stuk tot stuk ontleden.

» Wij hebben als dagbladschrijvers eenen treurigen pligt te vervullen, door te melden, hetgeen wij tot heden toe niet konden gelooven doch hetwelk ons nu uit ontwijfelbare bronnen wordt medegedeeld, dat namelijk Z. M. de koning het stellige voornemen heeft opgevat, zich in den echt te begeven met Mevr. de Gravin HENRIETTE D'OULTRAMONT.

Niet als dagbladschrijvers, maar als het orgaan eener egoïstische, kleingeestige, met ware verdraagzaamheid en vrijzinnigheid onbekende partij, is het voor u zoo treurig, schrijvers van het *Handelsblad*, om over het huwelijk des konings te spreken! Maar wie vergde dit van u? Waarom zwijgt gij er niet

van? — Omdat gij de hartstogten der aanhangers uwer partij wilt opruijen en daardoor den Koning bang maken, niet waar? Neen, zoo denken andere Protestantische dagbladschrijvers niet over de zaak. Wij willen slechts een staaltje uit de *Kamper-Courant* van 5 Maart II. aanvoeren:

KAMPEN den 3 Maart.

» Aangaande 's Konings reis naar Amsterdam, leest » men dat dezelve reeds morgen zal plaats hebben.
» Volgens de *Arnhemsche Courant* is Z. M. aanstaande » huwelijk de oorzaak dezer vervroeging. Men zegt dat » het voorwerp van Hoogstideszelfs genegenheden de » Roomsche-Katholijke Godsdienst belijdt, zeer tegen » den zin van een belangrijk gedeelte der natie.
» Doch, zoo laat de genoemde Courant zich met re- » den hooren » de grootste tegenstanders van dit hu- » welijk zijn de vrienden van het monopolie van » verkiezing; die lieden zijn in staat, OM DE GEVOL- » GEN VAN DIT HUWELIJK MET DE ZWARTSTE KLEU- » REN AF TE SCHILDEREN; wij raden alle vrienden » van vrijheid hiertegen op hunne hoede te zijn. —
» De Koning is de eerste ambtenaar van den staat: de » troonopvolging is verzekerd; het huwelijk van dien » eersten ambtenaar kan daarop geen invloed hebben;
» het is dus eene zaak, welke de natie niet raakt,
» waarin de Koning vrij behoort te zijn, even als elk » zijner onderdanen. Het eenige, wat dit huwelijk » leert, is, dat de Koningen slechts menschen zijn,
» en het goed, dat het zal stichten, zal zijn, DAT » DE GODSLASTERENDE AFGODERIJ, WELKE SOMM- » GEN UIT HET SLIJK, WAARIN ZIJ TE HUIS HOO- » REN, PLEEGDEN, ZAL OPHOUDEN OF MET VER- » ACHTING ZAL WORDEN AANGEZIEN."

En nu laat de *Kamper Courant* er op volgen:

» Als het huwelijk zal zijn volbragt, is het de pligt » van elk wel opgevoed man, om de gemalin des ko- » nings met dien eerbied te behandelen, welken haar » toekomt, zonder laagheid, zonder vleijerij. —
» Die zich anders gedraagt zoude de vrijheid niet » verdienen, welke hij voor zich zelven eischt, omdat » hij die van een ander zoude schenden. — Ook » wij, wij herhalen het, zijn Protestanten, maar » vrijheid-minnende Protestanten, DIE VOORAL TEN » AANZIEN VAN DE GODSDIENST-VRIJHEID VOOR » ALLEN VERLANGEN, zoo veel mogelijke vrijheid,
» als de openbare orde en rust maar kunnen toelaten;
» MAAR NOG EENS, ZOO DENKEN DE MONOPOLIETEN » DER VERKIEZING NIET: OOK DE GODSDIENST » WILLEN ZIJ AAN DAT MONOPOLIE DIENSTBAAR » MAKEN; DAT HEBBEN ZIJ GEDURENDE » VIJF- EN TWINTIG JAREN GEDAAN,
» en nu zien zij wel in, dat die intrigues eenen ge- » voeligen slag zullen lijden, als de koning zelf,
» door eenen openbaren en gewigtigen stap, beves- » tigt, DAT VRIJHEID EN GELIJKHEID, VAN GODS- » DIENST BIJ ONS GEENE IJDELE KLANKEN ZIJN

» en men hem geene dienst bewijst, wanneer men » zich door sekten-geest laat leiden. — Laten wij » toonen, dat, als het op de vrijheid aankomt, ook » de koning eenen steun zal vinden in hen, die steeds » aan willekeur, dwaling en laaghartige kuiperij, te » genstand boden en die juist daarom onze instelling » gen bedroevend noemen, omdat zij daartoe aanleiding » geven.

Ziet gij, *Handelsblad*! dat 's Konings huwelijk niet voor alle *Dagbladschrijvers* zoo TREURIG is als voor u? Wat meer is, ziet gij, dat men reeds vooraf de rol wist, die gij en uws gelijken spelen zoudt? Men wist reeds vooraf, welke lieden de gevolgen met de zwartste kleuren zouden afschilderen. Gij ziet, dat men wel weet, waar u de schoen wringt; en alle uwe tirades tegen dat huwelijk, zullen geene andere strekking hebben, dan om die intriguante partij, die sedert 25 jaren den baas in *Nederland* heeft gespeeld, verachtelijk te maken. — Het *Handelsblad* zegt verder:

» Het is overbodig te verzekeren, dat de denkwijze van alle ware vrienden van het grondwettelijk koningschap in *Nederland*, omtrent deze gebeurtenis eenstemmig is."

Niet alleen overbodig, maar valsch, gelogen is het. Slechts de partij, die het *grondwettelijk koningschap* in *Nederland* in een vermomd absolutismus, ten voordeele van onderscheidene monopolien wilde doen ontfaan, denkt eenstemmig met het *Handelsblad*.

» De droefheid, daardoor ontstaan, is te meer levendig en te meer algemeen, naarmate des konings welverdiende zelfde de mogelijkheid van zulk eene handeling scheen uit te sluiten."

Zou men niet denken, dat Z. M. voornemens was, eene groote misdaad te begaan? Waarin bestond dan, naar de meening van het *Handelsblad*, 's Konings welverdiende roem? In de laste buichelarij van vleijers, die den vorst schier vergooden, zoo lang als hij hunne egoïstische oogmerken begunstigde en die nu beginnen te vrezen, dat voor hun nu wel eens het vet van de ketel zou kunnen raken, waaraan zij zoo lang alleen gesmuld hebben; daarom is hunne droefheid, maar niet die der natie, algemeen.

» Elke stand heeft zijne eigendommelijke voorregten; tot die van den hoogsten rang behoort niet, de openbare meening te kunnen trotseren."

Wel *Handelsblad*! Wel *Handelsblad*! heeft de eigenliefde u zoo verblind, dat gij waant, dat uw geschrift de openbare meening is? Is het niet dezelfde partij, die gij vertegenwoordigt, welke gedurende het bestaan van het schoone Koninkrijk der *Nederlanden* door haren invloed heeft te weeg gebracht, dat de Koning de openbare meening van ten minste drie vierde gedeelten der natie trotseerde? Hebben wij daaraan niet den Belgischen opstand en de scheuring van het rijk te danken, waarover diezelfde partij hare vreugde niet verbergen kon; wyl ze toen dacht des te gemakkelijker, ongehinderd hare heerschzuchtige plannen te zullen kunnen doordrijven? — Het voorgenomen huwe-

lijk des Konings is geen trotseren der openbare meening; maar een bewijs, dat Z. M. niet aan den leiband eener egoïstische onverdraagzame partij loopen wil.

» Handelingen, in anderen schier onopgemerkt of slechts als geringe feiten of gewone zwakheden gegispt verkrijgen een ernstiger aanzien, wanneer zij plotseling den luister eener kroon, gedurende een vierde eener eeuw met eere gedragen, benevelen of ontsieren."

Weet het *Handelsblad* niet, dat eene eerste voorwaarde van het *grondwettelijk koningschap* is, dat de Koning onschonbaar is? Dat 's Konings daden, niet gelaakt mogen worden? Tot hiertoe was de koning: *Vader WILLEM*; nog slechts weinige dagen geleden, was het aandoenlijk te zien, hoe de Koning zich te *Amsterdam* bevond, als een vader onder zijne kinderen Maar nu zijn de bordjes op eens verhangen: 's Konings handeling krijgt een ernstig aanzien en benevelt en ontsiert den luister eener kroon gedurende een vierde eener eeuw met eere gedragen! Zoo durft het *Handelsblad* van *Vader WILLEM* spreken!

» De staatswet bevat geen verbod; maar niet al hetgeen geoorloofd is, is eervol."

Maar nog minder eervol is het veranderen van de rol eens kruipenden vleijers in die van eenen dreigenden bevtter. Dit is niet alleen niet eervol, maar schandvol en verachtelijk!

» Het koningschap behoort, vooral in de eeuw waarin wij leven, vrij te zijn van elke vlek: dit is de oprechte wensch van hen, die in den troon tevens het bolwerk zien van ons volksbestaan."

Waarlijk het gaat te ver, *Handelsblad*! *Vader WILLEM* het aangaan van een huwelijk met eene deugdzame en verstandige vrouw, als eene vlek oantewrijven, omdat die vrouw, Catholijk is (want daar zit de knoop, schoon het *Handelsblad*, dit niet regt uit zeggen durft), moet het geheel de wereld overtuigen van de hatelijke onverdraagzaamheid dier partij, wier orgaan het *Handelsblad* is.

Belijdt niet de kroonprinses, die waarschijnlijk eenmaal den troon met haren gemaal deelen zal, den Griekschen Godsdienst? Wel nu, wat onderscheid is er dan tusschen den Griekschen Godsdienst en dien der Catholijken? Hebben beide niet bijna dezelfde leerstukken, dezelfde sacramenten, gelijksoortige ceremonien? Is niet het groote onderscheid, dat de Grieken den magtigen keizer van het kolossale *Rusland*, wiens materiële magt gevaarlijk zou kunnen worden, ook voor de vrijheid van *Nederland*, deszelfs grondwettelijk koningschap en volksbestaan, als *Oppenhoofd hunner Kerk* erkennen; terwijl de Catholijken, als zoodanig, eenen zwakken grjsaard, zonder materiële magt, zonder leger, erkennen en eerbiedigen. Waar om maakt dan eene zekere partij zooveel getier, over het huwelijk des konings met eene Catholijke vrouw, terwijl niemand zulke jammerkreten heeft aangeheven, toen de kroonprins eene Grieksche gemalin huwde? Wie hier de punten der ezelsooren van het eigenbelang

niet ziet doorsteken, moet wel steke blind zijn. De meerdere gelijkstelling der Catholijken, met hunne Protestantische medeburgers; het mogelijke verlies van den invloed eener partij, die alles ten haren voordeele zou willen blijven monopoliseren: — Ziedaar, wat men vreest.

» Moeijeligheden en gevaren van velerlei aard omgeven het Nederlandsche staatsgebouw: het is roekeloos het getal te vermeederen, gelijk het onstaatkundig is den eerbied voor den scepter te verzwakken op een tijdstip, dat al de kracht der liefde van een getrouw volk naauwelijks het verleden vermag te herstellen en de toekomst te verzekeren.

Zoo moet *Vader WILLEM*, dan ook nog openlijk door het *Handelsblad* van roekeloosheid worden beschuldigd! Kan de onverdraagzame wrevel en vermetelheid nog verder gaan...? Wie hebben die gevaren die het *Nederlandsche staatsgebouw* omgeven, doen geboren worden? Was het niet dezelfde partij, die geheel *Belgie* ten haren voordeele poogde te exploiteeren, en die zich nu niet ontziet, om den koning te grieven, ware het mogelijk in de oogen des volks te vernederen en van de liefde des getrouwen volks te berooven? Neen, de koning zal de liefde des trouwen volks niet verliezen: zoo wankelbaar is de volksliefde niet, als die van huichelende vleijers!

» Nimmer was het van hooger gewigt, dat zij, die des Konings vrouwen bezitten, de taal der waarheid doen hooren, en het gevoelen der natie, hetwelk zij kennen, rondborstig vertolken.

Er zijn lieden, die misschien al te lang 's konings vertrouwen bezaten; omdat de welmeenende vorst niet in hunne harten zien kon, en zij zich listig wisten te vermommen; doch die *Z. M.* bij deze gelegenheid, in hun ware karakter zal leeren kennen. — De onafhankelijke pers, die geen monopolie, geen uitsluitend voordeel, maar gelijke vrijheid voor allen verlangt en verdedigt, zal de taal der waarheid doen hooren; zij kent het gevoelen der natie en zal het rondborstig blijven vertolken; en zoo zal eindelijk in *Nederland* de vrijheid met de waarheid zegepralen?

» Mogt het hun gelukken, eene gebeurtenis af te wenden, voor niemand heugelijk, dan voor de vijanden van het stamhuis van *Oranje*.

Slim bedacht! Reeds vooraf, allen die zich over dit huwelijk, als een middel, om 's konings huisselijk geluk te vermeederen, mogten verkeugen, als vijanden van het stamhuis van *Oranje* te brandmerken.

Even schaamteloos en brutaal, zoo niet nog erger, en even leugenachtig is het artikel uit 's *Hage*, in hetzelfde N.^o van het *Handelsblad* voorkomende. Gelogen, schaamteloos gelogen is het, dat slechts één dagblad in geheel het land dit huwelijk voorstaat: wij zouden er verscheidenen kunnen opnoemen: maar dat is zoo de taktiek van het *Handelsblad*; het kipt altoos, slechts één dagblad uit, om er mede te schermtutelen, en beweert dan, dat er slechts één dagblad in geheel het land is, 't welk de principes van ware vrijheid verdedigt.

Nooit heeft het *Handelsblad* onze *Catholijke Nederlandsche Stemmen* genoemd, en toch is er geen blad in *Nederland* hetwelk zoo vaak de leugenberigten en jammerlijke redeneringen van het *Handelsblad* in

het helderste daglicht heeft gesteld. En wie weet, welke intrigues hier en daar plaats hebben, om de uitgave van meerdere vrijheid-verdedigende dagbladen te verhinderen! — Wij willen ook dienaangaande een stichtelijk staaltje aanvoeren.

» *Groningen, 4 Maart.*

» Wij verzoeken de redactie der *Arnhemsche Courant* ten vriendelijkste in een van hare eerstvolgende nummers te willen vermelden, dat de uitgave van den *Tolk der Vrijheid* tot nog vertraagd is, doordien men den drukker en uitgever van dit blad, die overigens met de redactie niets gemeens heeft, — alléén omdat hij ons dagblad drukken en uitgeven wilde, — allerlei soort van onaangenaamheden op den hals heeft gehaald, die hem voor het tegenwoordige beletten, om met zekerheid van een goed gevolg, eenen aanvang met onze onderneming te maken. De redactie geeft daarom in GEENENDEELE haar voornemen op, maar zal alle middelen aanwenden, om de uitgaven zoo spoedig mogelijk te doen plaats vinden. Zij hoopt hiertoe, langs den een' of anderen weg eerstdaags in staat te zijn gesteld. In haar eerste nummer zal zij publiek maken eenige der laakbare middelen, welke men in het werk gesteld heeft om den drukker en uitgever, *J. H. BOLT*, te noodzaken, althans gedurende de eerstvolgende dagen, de uitgave van ons blad te staken. Wij zullen ons daarbij niet ontzien de aristocraten te noemen, welke hierin hunne rollen hebben gespeeld; — vooral in den tegenwoordigen tijd dienen zulke wezens der natie bekend te zijn.

» De Redactie van den *Tolk der Vrijheid*.

Niet alleen heeft de *Noord-Brabander* van Zaterdag 14 Maart, het huichelend *Handelsblad*, duchtig de waarheid gezegd: ook de *Arnhemsche Courant* heeft bereids tweemaal het *Amsterdamsche* leugenblad getuchtigd, over zijn schandelijk geschrijf, betrekkelijk het huwelijk des konings. In de *Arnhemsche Courant* van Zondag 15 Maart, leest men onder andere, de volgende zinsneden, in een artikel uit *Arnhem*.

» ... Afgunst moge eenige weinigen alzo doen spreken; maar bij het grooter getal, is het daar haat of is het vrees die zoo spreken doet? Beide schijnt even ongerijmd als kleingeestig. Zal men eene geheel onschuldige, geheel onlaakbare vrouw haten, om harer landgenooten wil, of om hare Godsdienst, in een land waar men vrijheid van Godsdienst erkent, waar men zich beroemt op verdraagzaamheid, waar men beweert vrij te zijn van den zotten waan, dat de eene mensch den anderen voor te schrijven heeft wat hij omtrent het Opperwezen, deszelfs dienst en vereering gelooven zal? — Of is het vrees? Vreest *Nederland* eene Belgische vrouw? is men er zoo erbarmelijk zwak geworden? Vreest er het Protestantismus den invloed eener Catholijke gemalin des konings? Gevoelt er het Protestantismus zich zoo zwak? — Inderdaad men moest zich schamen over de kleingeestigheid welke het gemompel verraadt.

» Zal men zeggen genegenheid laat zich niet afdwingen. Welnu, niemand begeert uwe genegenheid. Eerbiedigt slechts de keuze des konings, voor wien gij zoo lang gekniel'd laagt »

Wat verder zegt de *Arnhemsche Courant*:

» Tot ons leedwezen moeten wij nogmaals op dat verachtelijke logenblad, het *Handelsblad* genaamd, terugkomen

» Het wil zich nu verontschuldigen van iets beleedigends voor den koning te hebben geschreven. Men herleze slechts zijne artikels. Wat wij er van zeiden, was nog niets, leest men er den *Noord-Brabander* van heden, 14 dezer, over. Men leze dat artikel, en dan zal men zien, dat het kwezelachtig-logenblad niet alleen den koning en de dynastie grofelyk beleedigde, maar ook onze geheele Catholieke bevolking; en dat men, op dezen weg voortgaande, welligt spoedig het land niet in ontevredenheid, maar in burger-oorlog zien zal. Gelukkig dat geen der andere Nederlandsche bladen den weg van het fanatieke en onrustoekend *Handelsblad* volgt.»

Ziet gij, leugenachtig *Handelsblad*! dat meer dan één blad in *Nederland*, uw hatelijk geschrijf in het ware daglicht weet te stellen?

DEN *VLAMING* EN DE GEMENGDE HUWELIJKEN IN *HOLLAND*.

Den *Vlaming* op ons artikel (1) antwoordende, heeft de kwestie op een ander terrein over: want de vraag was niet, of de gemengde huwelijken in *Holland* als geoorloofd, dan als hoogst zondig werden beschouwd; maar of er voor dezelve dispensatie werd gevraagd; en dit is het geval niet, en zou ook het geval niet hebben kunnen zijn, toen BENEDICTUS XIV zijne Breve over dat onderwerp uitvaardigde; doch genoeg, den *Vlaming* zegt in het slot van zijn antwoord.

» Wy hopen dat wy voortaan te zamen zullen voortwerken tot geluk en bloey van onzen H. Godsdiens. Hij heeft immers geenen vyand in den schryver » dezer regelen, en mogten wy hem nog beter de » hand toonen die nu de pen houdt, hy zoude voor- » waer niet weygeren dezelve in teeken van vrede te » drukken.»

Wij drukken gaarne de hand, ten teeken van vrede, niet alleen, maar van broederlijke genegenheid, aan elken verdediger van den Catholijken Godsdiens en deszelfs regten, al moge hij ook met ons in denkwijze aangaande politiek en andere voorbijgaande zaken verschillen, en al zien wij ons somwijlen tot teruggewijzigingen genoodzaakt, die nooit een ander doel hebben, dan de waarheid in het licht te stellen, en

(1) Zie ons blad van 29 Februarij, bl. 75.

wij wenschen hartelyk, dat alle Catholijke schryvers, inzonderheid ook te *Gend*, er zoo over mogen denken: broedertwisten, doen meer nadeel aan de goede zaak, dan de hevigste aanvallen harer vijanden.

CORRESPONDENTIE.

De uit *Friesland*, *Arnhem*, *Noord-Brabant* en andere plaatsen toegezondene brieven en stukken, allen het *reclameren* der vrijheid van Godsdiens, onderwijs en conscientie ten doel hebbende, zullen zoodra mogelijk geplaatst worden, alsmede het vervolg van graaf WIKSAU. — Plaatsgebrek belet ons ook, de ingekomene bijdragen te vermelden.

BELANGRIJK BERIGT.

Bij J. W. HOEPERMANS, Boekhandelaar te *Leeuwarden* is van de pers gekomen: CASPER ULENBERG, *Zwaarwigtige en billijke Redenen*, 600 blz. in gr. 8.vo Prijs f 2.40. — Ditzelfde werk is dezer dagen aan Heeren Inteekenaren op fraai velijn toegezonden. Daar is, op zulk papier, slechts een zoo gering getal Exemplaren overgedrukt, dat de Eerw. Uitgever ze voor zijne Vrienden verkiest te sparen en ze niet in den handel wil hebben, tenzij soms deze of gene Boekhandelaar oordeelen zou, zijne inschrijving niet gestand te moeten doen: in welk geval een merkelyk verhoogde prijs nader aangekondigd worden zal. — Dezelfde Boekhandelaar geeft mede uit: het *Antwoord* van den Eerw. Pastoor van *Makkum* op het *Zestal Brieven* van den Heer J. J. LE ROY, Predikant te *Oude Tonge*, alsmede den *Catechismus* en verdere geschriften van het Gezelschap Priesters in *Friesland*. De prijzen van het gemelde *Antwoord* en van het *Christelyk en onschuldig Allerlei* zijn zeer merkelyk verminderd. — Wegens alles is een omslagtiger berigt aan Heeren Boekhandelaren toegezonden geworden, bij welke men dan ook genoemde Werken kan bevragen.

* * HET EERE MONUMENT VAN DEN H. *WIL-LIBRORDUS* is bij de Boekhandelaren van GULICK en HERMANS te *Breda*, in het licht gekomen, en aan de talrijke Inschryvers toegezonden, de weinige nog voor handen Exemplaren van dit fraaije gedenkteeken, voor den grooten Apostel der *Nederlanden* met de verklaring, zijn te bekomen voor f 3.00, bij bovengemelden en alle solide Boekhandelaren van ons rijk.

* * Bij N. W. VAN NIFTERICK, te *Amsterdam* is van de pers gekomen en voor rekening van den schryver uitgegeven:

Tien overdenkingen over het laatste gedeelte van s' Heilands lijden, waarvan de voornamste inhoud uitmaken de zeven laatste woorden van den stervenden Verlosser, door S. U. . . . R. C. Pastoor.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij:
 Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn
 gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun
 woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U:
 dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld gelooft, dat Gij mij gezonden hebt. En
 ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk
 wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld
 wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en
 bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8-50
 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle
 abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brie-
 ven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst.
 Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

HET CATHOLICISMUS IN ENGLAND.

L'Univers heeft onlangs weder eenen brief van zij-
 nen Engelschen correspondent medegedeeld, waaruit
 wij de volgende bijzonderheden overnemen:

» Het Catholicismus snelt in Engeland, als op eenen
 ijzeren spoorweg voort. Eenigen tijd geleden ontruste
 de woedende beroerte der Tories ons eenigermate; wij
 sloegen met angst onze blikken op de dreigende po-
 ging, om de ministers der koningin van het gezag te
 berooven, en aldus de combinatie te verbreken, die
 tusschen de liberale partij en de Catholijke partij ge-
 vormd is. Maar, God zij gedankt, de meerderheid
 van een en twintig, is onze vijanden wanhopend ko-
 men maken, en de verklaring van sir ROBERT PEEL,
 betreffende de emancipatie-bill, heeft ons volkomen
 gerust gesteld.

» Wij bouwen kerken, die niet alleen aan de edel-
 moedigheid onzer gezamenlijke Catholijken, maar ook
 aan hunnen goeden smaak, eere zullen aandoen. De
 heer PUGIN bouwt in dit oogenblik zeventien groote
 kerken, waarvan twee (de cathédrale van Birmingham
 en de kerk van den H. GEORGIUS te Londen) der
 midden-eeuwen niet onwaardig zouden zijn geweest.
 Lord SHREWSBURY heeft drie duizend ponden (f 36,000)

gegeven aan de Cisterciensen van Gráce-Dieu, die
 weldra eene abtdij hunner orde waardig, zullen heb-
 ben. Men verzekert, dat de Paus, hen de authori-
 satie heeft gezonden, om het aloude costuum, zoo als
 hetzelve in de midden-eeuwen was, te hernemen; Z. H.
 voegt er eenen brief van gelukwensching bij, door hem
 eigenhandig aan onzen vriend PUGIN geschreven, ver-
 zeld van een geschenk, er bijvoegende, dat hij hoopt,
 dat hetgene, wat wij in Engeland beginnen, betrekkelijk
 de kerkelijke kleeding, eens in de gehéele Kerk alge-
 meen worden zal. De heilige Vader verheugt zich over
 alles, wat zijne Engelsche kinderen doen, en beveelt
 onzen ijver, inzonderheid de strenge zuiverheid der
 Christelijke kunst aan.

» Van eenen anderen kant melden de Engelsche
 dagbladen, dat de Catholijke Geestelijkheid van Groot-
 Britannië geauthoriseerd is geworden tot het hernemen
 der aloude Priesterlijke kleeding, zoo als dezelve in
 de midden-eeuwen gedragen werd. In het verhaal
 van het houden eener processie wordt de bijzonderheid
 vermeld, dat de Geestelijken, die er bij tegenwoordig
 waren, de aloude wijde rochetten droegen in plaats
 van de superpellicien met geplooid vleugels zonder
 mouwen, wier invoering niet veel ouder is, dan eene
 eeuw."

Inderdaad zoo men de mode ergens den toegang behoorde te onzeggen, is het in 't heiligdom van den eeuwigen God, in de Priesterlijke kleeding der bedienaren van het altaar, in het costuum der Priesters van de grijze Apostolische Kerk: en het moet gewis elken Godsdienstvriend verheugen, te zien, dat *Engeland*, alwaar het Catholicismus zoo heerlijk herbloeit, in dit opzigt het initiatief eener wezenlijke hervorming geeft; dat de heilige Vader, daarover niet alleen zijne goedkeuring te kennen geeft, maar het verlangen uit, dat de aloude Priester-kleeding in de geheele Catholiciteit hernomen worde.

Men zal zich misschien hier en daar verwonderen, dat juist in *Engeland*, alwaar sedert lang het Catholicismus geen teeken van leven meer scheen te geven, deszelfs herleving, onder anderen, door eene in onze eeuw zoo zeldzame begeerte om tot de aloude Priester-kleeding der midden-eeuwen terug te keeren, gekenmerkt wordt. — Intusschen is die zaak zeer natuurlijk, en tevens providentieel.

Men weet, dat de zoogenaamde hervorming in *Engeland* op eene geheel andere wijze, en onder gansch andere vormen, dan elders, is ingevoerd en tot stand gebragt geworden; dat in *Engeland* het schisma de weg tot den afval heeft gebaad; dat de Bisschoppen, slechts ééne goeden Herder uitgezonderd, allen trouweloos werden en in plaats van Bisschoppen der Catholijke Kerk, Bisschoppen eener zoogenaamde Anglikaansche gouvèrnements-kerk werden; dat de kerkelijke hiërarchie en Priesterkleeding in de protestantsch-Anglikaansche kerk, behouden werd; zoodat de Bisschoppen en andere kerkdienaren, bij de kerkelijke diensten, nog de aloude kleeding blijven dragen, die bij den afval der Engelsche Kerk, overal in gebruik was. — Nu kon het, bij de herleving van het Catholicismus in dat land, niet wel anders, of het moest in 't oog vallen en weêrzin baren, dat de bedienaren der grijze moederkerk de aloude midden-eeuwsche Priesterkleeding voor wat nieuws vernield hadden, terwijl die der nieuwe afgevallene kerk die oude kleeding hadden behouden, als een teeken hunner Apostolische afkomst. — Wat kon men antwoorden aan den Anglikaan, die den Catholijken verweet, dat hunne Geestelijkheid in dat opzigt nieuwigheden had ingevoerd, die aan het Catholicismus den schijn gaven van jonger, of wispelturiger te zijn, dan het Anglikanisme? Deze en soortgelijke bedenkingen, moesten noodwendig bij de verstandige Catholijke Geestelijkheid van *Engeland* het denkbeeld doen ontstaan, om algemeen de oude kleeding weder aan te nemen, en dienaangaande den Apostolischen Stoel te raadplegen, die zulks ten hoogste heeft goedgekeurd en geauthoriseerd, met den wensch, dat dit voorbeeld algemeen mogt worden nagevolgd.

Ook op de protestantsche bevolking van *Engeland*, moet het noodzakelijk meer indruk maken, als zij de Catholijke Priesters hunne plegtige verhevene priesterlijke bediening, in dezelfde deftige en eerwaardige klee-

ding der oudheid zien uitoefenen, die de Anglikaansche kerkelijken nog wel dragen, maar zonder de hoedanigheid te bezitten, welke tot die kleeding regt geeft. Zie, kan nu de Catholijk aan den Anglikaan zeggen, uwe kerkelijken, die geen Priesterlijk karakter bezitten, daar gij geene offerande hebt, dragen nog dezelfde kleeding, die hunne voorzaten droegen, toen zij de Catholijke Kerk verlieten; die kleeding getuigt van hunne afkomst en van hun afval: bij onze Priesters, is die kleeding een teeken van de waardigheid, die zij bezitten, een bewijs van de aloutheid onzer kerk: bij u, daarentegen, is het een bloot ceremonie-kleed, ten bewijze, dat zij van ons zijn uitgegaan, omdat zij van de onze niet waren!

Wij beschouwen dus het hernemen der aloude Priesterkleeding in *Engeland*, als eene hoogst gewichtige zaak, die in de wijze beschikking der Voorzienigheid eenen krachtigen invloed op de bekeering van *Engeland* kan uitoefenen: en ten bewijze, dat daartoe alles medewerkt, willen wij nog eenige merkwaardige feiten en berigten uit *Engeland* mededeelen.

» Het aannemen der bill betreffende de municipale corporatien in *Ierland*, door het huis der gemeenten, is van het hoogste gewigt: eenige bijzonderheden zullen dit nog nader doen gevoelen.

» Naauwelijks had DANIEL O'CONNELL aan de gemeenten het ontwerp van wet betreffende die zaak aangeboden, of de Protestantische associatie haastte zich, om eene proclamatie uittegeven, waarin de volgende zinsneden voorkomen:

» Als het ontwerp, waarvan wij de boosaardigheid » aantoonen, aangenomen werd, zouden alle papisten » verkiesbaar worden tot opeubare ambten en bedieningen.... Wij zouden paapsche lord-majors, » paapsche sheriffs, paapsche raadsheeren hebben; de » paapsche priesters zouden met ons geld betaald worden, den, hunne kapellen zouden op onze kosten worden » gebouwd enz. Eindelijk, die wet, zou in *Ierland* » de Paapsche dwingelandij vestigen!

» Beschouwt in dit oogenblik *Engeland*, het is in » beroering, in stuiprekkingen; de maatschappelijke » banden dreigen zich los te maken; eene verschrikkelijke demoralisatie, strekt zich over het land uit. » Broeders! Waar komt dit van daan? 't Is het uit- » werksel van den vloek des Almagtigen, 't is de ver- » schrikkelijke verontwaardiging van den Allerhoogste die » zich doet gevoelen over de nationale politiek, welke » den gruwel der verwoesting, het PAPISMUS, begunstigt. » Protestanten! Wat zullen wij doen?

» Wij zullen opstaan als een eenig man; wij zullen » onze slaperige onverschilligheid verlaten; wij zullen » onze ongevoeligheid afleggen; wij zullen ons vereenigen; wij zullen petitioneren; wij zullen met de » hulp van God bewerken, dat de wet niet doorga. » Broeders! de goddelijke Voorzienigheid heschermt » ons.... Protestanten van *Ierland*! Aan u doen wij » ons beroep. Mogt God in zijne oneindige barmhar-

» tigheid ons op eene plegtige, ernstige en berouwhebbende wijze, het misbruik, dat wij in het voorleedene van zijne genade hebben gemaakt doen kennen.
» In de *meeting*, die wij zullen houden, zal men de gedragslijn vinden, die, met den goddelijken bijstand de infame plannen der vijanden en der verraders (1) verijdelen moet. Ja, Protestanten! *ver-raders*.

» Broeders! ontwaakt! staat op! herinnert u *AUGHRINO!* herinnert u *LA BOYNE!* herinnert u *DERRY!* herinnert u de roemrijke revolutie aan 1688! De Heer is met ons; de God van *JACOB* is onze toevlugt; wij zullen ons in zijnen naam vereenigen, en wij zullen de vier hoeken van dit koninkrijk doen weer-galmen van de kreet: *NOOIT OVERGEVEN!!!*»

Welnu, het wets-ontwerp, waartegen het anglicanisme zoo hevig in de weer was, is met eene meerderheid, van 182 stemmen tegen 31, aangenomen; eene meerderheid, die zelfs de vrienden van ware vrijheid niet hadden durven verwachten! Het is waar dat de kamer der lords, als eene laatste verschansing aan de fanatieken overblijft; doch zoo die kamer niet met verblinding geslagen is, en haren ondergang niet wil verhaasten, zal zij niet lang meer kunnen weigeren, gerechtigheid aan *Ierland* te laten wedervaren. Zoo als wij nader zullen doen zien, wordt de overhelling tot het Catholicisme, van het hof af, tot de geringste klasse toe, van dag tot dag sterker; en van daar dan ook de aanvallen der tory-bladen tegen de jeugdige koningin zelve. In het Engelsche blad *the Morning-Herald*, wordt onder dagteekening van *Windsor* 12 Maart, het volgende aange troffen:

» Het gerucht loopt sedert eenige dagen, dat men te *Windsor* eene Roomsche Catholijke kapel gaat bouwen, op eene groote en heerlijke schaal ten gemakke van de talrijke Paapsche bloedverwanten en vrienden, wier bezoek hare majesteit en haar koninklijke echtgenoot verwachten. Men zeide, dat die nieuwe kapel zou gebouwd worden onder beschutting der koningin; doch wij kunnen aan dat gerucht geen geloof hechten. Men gaat zelfs zoo ver van te zeggen, dat de koningin van het protestantsche Engeland aan het Paapsche collegie van *St. MARIA* te *Oscott* nabij *Birmingham*, een charter heeft verleend, waarbij de studenten van dat collegie worden geauthoriseerd, om hunne graden te *Oxford*, te *Cambridge*, te *Dublin* of te *Londen* te ontvangen (2). Men verzekert ons, dat dit buitengewone feit reeds heeft plaats gehad; en als wij wel onderligt zijn, zouden andere niet minder buitengewone ontwerpen op het tapijt zijn. Onder het getal der professoren van het Catholijk collegie van de *H. MARIA*,

figureert de Reverend *GEORGE SPENCER* (1), jongste broeder van graaf *SPENCER*. De Reverend *Mr. WILKINSON* is Pastoor van de Roomsche Catholijke kapel, die ongeveer anderhalf uur van *Windsor* gelegen is."

DE PUBLIEKE OPINIE IN NEDERLAND.

Van dag tot dag openbaart zich de publieke opinie duidelijker in *Nederland*; ten voordeele van waarlijk vrijzinnige wijzigingen of liever veranderingen in de versletene grondwet. Zoowel verstandige, verlichte en onbaatzuchtige Protestanten als Catholijken, verlangen regtstreeksche verkiezingen, de ministeriële verantwoordelijkheid en daardoor de onschendbaarheid der kroon, meerdere openbaarheid, zoo in het beheer der geldmiddelen als in de raadplegingen der onderscheidene magten; terwijl daarenboven de volledige vrijheid van Godsdienst, onderwijs en conscientie, schier zonder eenige uitzondering, door een millioen Catholijken begeerd wordt. — Zal het gouvernement, zullen de zogenaamde volksvertegenwoordigers zich wijselijk naar die publieke opinie schikken: of zullen zij die trotseren? Wij hopen het eerste: maar de ondervinding der laatste vijf-en-twintig jaren, doet ons het laatste vrezzen. Hoe zou men van de samenwerking van een ministerie aan welks hoofd zich *Mr. CORNELIS FELIX VAN MAANEN* bevindt (ten ware hij tot zijne principes van 1795, die voor hem de eerste sport van den ladder ter opklimming tot hooge waardigheden waren terugkeerde), met eene gefiltreerde tweede kamer, wier leden bij regtstreeksche verkiezingen grootendeels voor altoos naar hunne haardsteden zouden terugkeeren, vrijzinnige bepalingen, ministeriële verantwoordelijkheid, regtstreeksche verkiezingen kunnen verwachten?

Maar kan men dat niet, volgt hier dan niet uit, dat zulk een ministerie in strijd is met de publieke opinie? dat eene dusdanige tweede kamer, de publieke opinie niet vertegenwoordigt? Dat is, dat er geenerlei verband tusschen de regering en de natie bestaat; waarvan vroeger of later botsingen, schokken en ontbinding der bestaande orde, de gevolgen moeten zijn.

Wij durven vooraf reeds voorspellen, dat de gecombineerde arbeid van het ministerie met de tweede kamer aan het beste deel der natie niet bevallen zal; men zal echter waarschijnlijk de publieke opinie niet raadplegen, maar de lapswijze gewijzigde oude grondwet door een dubbeld getal van gefiltreerde leden der tweede kamer doen aannemen; en zoo zal de wonde des vaderlands, met eene min of meer verzachtende pleister bedekt, maar niet genezen worden, en zij zal

(1) Dit doelt op het adres der twee protestantsche edelen van *Ierland*, aan het Engelsche volk 't welk wij in ons N.º van 14 Maart hebben medegedeeld.

(2) Dit wordt bevestigd in eenen brief uit het collegie van *St. MARY Oscott* zelve geschreven; dien wij in ons volgend N.º zullen mededeelen, wijl hij te uitgebreid is, om hier te laten volgen.

(1) Ook dit is gedeeltelijk waar: de jongste brieven, die wij van den heer *SPENCER* ontvangen hebben, waren uit dat collegie gedagteekend. Zijn Hoog. Ed. heeft ons echter nog niet gemeld, dat hij er den post van Professor bekleedt.

welligt onder die pleister tot bederf overslaan.

De vraag is dus: wat moet de natie doen, als zij bespeurt, dat de zaken dien gang nemen, dien de koning, toen hij uit zijne ballingschap in het vaderland terugkeerde, niet gewild heeft? Immers, toen zeide de vorst, in zijne proclamatie van 2 December 1813: » Ik aanvaarde wat *Nederland* mij aanbiedt, maar » ik aanvaarde het ook alleen onder waarborg eener *WIJZE CONSTITUTIE, WELKE UWE VRIJHEID* » *TEGEN VOLGENDE MOGELIJKE MISBRUIKEN VER-* » *ZEKERT. . . .* »

Dat de grondwet van 1815 alles behalve eene *wijze constitutie* was, is bij de uitkomst gebleken: reeds na verloop van vijftien jaren werd zij, door de grootste helft des volks, gewelddadig verscheurd; en toen het overgebleven gedeelte bedaard was geworden, erkende het, dat de grondwet niet deugt en veranderd moet worden; dat zij geen *waarborg* was, om de vrijheid der Nederlanders tegen volgende mogelijke misbruiken te verzekeren: getuigen het onderwijsmonopolie, de aanmatigingen van het gouvernement in Godsdienstzaken, de verwarring van 'slands geldmiddelen enz. enz., zonder dat de ministers, die in hunne administratie hun gezag *misbruikt* en de vrijheid der ingezetenen gekrenkt hebben, tot verantwoording, voor eenen competenten regter kunnen geroepen worden. Aan de heilzame bedoeling van *WILLEM I*, is derhalve tot hertoe niet voldaan geworden: aan den vorst is dit niet te wijten; maar alleen aan hun, die van 's vorsten vertrouwen misbruik hebben gemaakt, om die heilzame bedoelingen te verijdelen; die hem, ten opzichte der wenschen en behoeften onzer natie hebben misleid, en den grooten waarborg van de vrijheden des volks, de ministeriële verantwoordelijkheid uit de grondwet geweerd hebben, om zich ten allen tijde onder den koninklijken mantel te kunnen verbergen en, zelfs bij de grootste misbruiken straffeloos, te blijven. Die ministeriële niet-verantwoordelijkheid, dat trotseren van de publieke opinie (het kan niet genoeg herhaald worden) heeft de Belgiesche revolutie en de scheuring des rijks te weeg gebracht. Het is onmogelijk op den duur, de publieke opinie eener vrijheidlievende natie te krenken en te trotseren; werd die opinie wezenlijk in de kamers vertegenwoordigd, dan zou slechts de val van dit of dat ministerie eene les voor een volgend ministerie wezen; maar met niet-verantwoordelijke ministers, die zelfs, wanneer de volksvertegenwoordigers hunne voordragten verwerpen en zij daardoor; zoo als men het in constitutionele staten noemt eene nederlaag geleden hebben, zich daarover niet bekommeren, en wel verre van hunne demissie te nemen, en op eene eervolle wijze af te treden, aan het roer van staat blijven, hetwelk zij bewezen hebben, niet te kunnen besturen; als zij het volk eenmaal doen gevoelen, dat het geene verbeteringen te wachten heeft; dat deszelfs grondwet geenerlei waarborgen tot het legaal handhaven van zijne regten en

vrijheden oplevert, dan tracht het zich zelve regt te verschaffen, door opstand en revolutie.

Dit is het, wat wij en alle vrienden van orde en ware vrijheid trachten voor te komen: maar ook dit is het, wat wij vroeger of later duchten, als men hardnekkig wil blijven vast houden aan een stelsel, dat door het verstandige gedeelte der natie, wordt afgekeurd, aljuicht er het *Handelsblad* over; en het is daarom, dat wij de pers-vertegenwoordiging uitnoodigen, om unaniem te protesteeren tegen de invoering eener grondwet, die niet aan de beoordeeling van regstreeks door het volk verkozen vertegenwoordigers wordt onderworpen, en waarin de *wezenlijke waarborgen eener wijze constitutie voor de vrijheden en regten des volks, tegen volgende mogelijke misbruiken*, namelijk de ministeriële verantwoordelijkheid, regstreeksche verkiezingen, openbaarheid in de handelingen der onderscheidene magten en vooral volledige vrijheid van Godsdienst, onderwijs en conscientie, niet worden aangetroffen. Wij althans protesteeren andermaal daartegen, in naam onzer Catholijke landgenooten; opdat de nakomelingschap, ten minste aan ons stilzwijgen den ondergang des vaderlands niet wijte.

CORRESPONDENTIE.

Arnhem, 8 Maart 1840.

AAN DE REDACTIE,

Het artikel: » vrijheid van onderwijs » in het nummer der *Catholijke Stemmen* van 7 Maart geplaatst, geheel en al beamende, en de hooge noodzakelijkheid inziende, om ons niet bij petitiën, maar per adressen tot *Z. M.* onzen geëerbiedigden koning te wenden, ter verkrijging van een regt, waarop de Catholijken in *Nederland* de billijkste aanspraak hebben, heeft mij op het denkbeeld gebracht, u het onderstaande stuk, met verzoek van plaatsing in een volgend nummer te doen geworden, in de hoop, dat hetzelfde aanleiding moge geven tot het indienen van soortgelijke adressen en het belangrijke bezwaar, waarover de Nederlandsche Catholijken met reden zuchten, daardoor onder Gods zegen, moge worden opgeheven bij de daarstelling onzer te wijzigen grondwet.

Concept-Adres aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, Prins van Oranje Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

SIRE!

Het kan uwer Majesteits naauwlettend oog niet zijn ontgaan, dat, kort na de, namens uwe Majesteit aan de tweede kamer voorgestelde wijzigingen onzer bestaande grondwet, van de zijde der Catholijke bewoners van *Nederland*, en in Catholijke dag- en weekbladen en in afzonderlijk uitgegeven vertoogen, de *vrijheid van onderwijs*, met betrekking tot de Catholijke jeugd, het onderwerp van veelvuldige beredeneringen is geworden; dat in gezegde bladen en betoogen, waaronder de » *Toelichting nopens de behoefte aan vrijheid van onderwijs* (1), » zich

(1) Te 's Bosch, bij D. A. A. DE ROOY.

merkwaardig onderscheidt, de noodzakelijkheid dier vrijheid als hoofdbehoefte der Catholijken niet alleen is voorgesteld, maar zelfs daadzakelijk is bewezen; eene vrijheid, zonder welke het onmogelijk is, het opkomend Catholijk geslacht tot brave, regtschapen en hunnen Godsdienst getrouwe ingezetenen van Nederland te zien opwassen.

De Catholijke bewoners onzes vaderlands, Sirel hebben immers gelijke aanspraak en regt op het genot dier vrijheid als de Protestant en Israëlieten, aan welke laatsten dezelve, uitsluitend en billijkshalve is verleend? Het thans bestaande lager onderwijs, Sirel is in regstreekse tegenspraak met hetgeen de Catholijke Kerk zoo uitsluitend leert: » *Verbinding van godsdienstig en wetenschappelijk onderwijs.* » De schoolboeken, door het Nederlandsch uitsluitend Protestantisch schoolbestuur goedgekeurd, bevatten leeringen en zaken, waarmede geen Catholijk vader of moeder, zonder nog van de geestelijke opzieners der Catholijke Kerk te gewagen, immer vrede kunnen hebben; en, desniettegenstaande hebben eerstgenoemden, in het grootste gedeelte onzes rijk, sedert zoo vele jaren, in de bittere noodzakelijkheid verkeerd, om hunne kinderen naar Protestantische scholen te moeten zenden, om ze daár een wetenschappelijk onderrigt te doen genieten: doch van welke noodzakelijkheid zij, helaas! de wrangste vruchten hebben ingeogst, om reden in gezegde scholen geene andere boeken worden gebezigd dan de bovengenoemde, en zich aan die noodzakelijkheid alleen diegenen hebben kunnen onttrekken, wier vermogen toereikend was, om hunne lievelingen ten hunnen huize afzonderlijk onderwijs te doen genieten.

Uit al dit, slechts kortelijk, als hoofdpunten van wezenlijk bezwaar aangestipte, zal Uwe Majesteit, ongetwijfeld, reeds voldoende overtuigd zijn, dat het tijdstip daár is, waarop de talrijke bevolking van Nederland een einde wenscht aan den, tot hertoe plaats gehad hebbenden stand van zaken, met betrekking tot het algemeen lager-onderwijs, en wel bijde te gemoeit gezien wordende wijzigingen der grondwet. Die bevolking kan dan ook geen ander vertrouwen koesteren, dan, dat hare regten, als ingezetenen des lands, door Uwe Majesteit in dezen evenzeer zullen worden gehandhaafd, als de vrijheid, en, de openbare uitoefening van de Catholijke Godsdienst.

De, schoon in dezen ongenoemde, maar met deszelfs inhoud, ongetwijfeld, in grooten getale overeenstemmende Catholijken, smeeken den Algoeden bestuurder, insteller en beschermer der ware Christelijk Catholijke geloofsleer, dat het Hem moge behagen, Uwer Majesteit de noodige wijsheid te verleenen tot daargestelling van zoodanige maatregelen, welke de belangen der Nederlandsch Catholijke jeugd eenig en alleen kunnen helpen bevorderen, en, waardoor derzelver ouders, na herkegen regtmatige vrijheid van onderwijs, zoodanig geschole, ontheven van het oppertoezicht des Protestantischen schoolbestuurs, zullen kunnen stichten, waarheen de Catholijke ingezetenen van Nederland, gerust op het daár te geven *godsdienstig en wetenschappelijk onderwijs*, hunne kinderen kunnen zenden, om ze te doen opleiden tot brave, wel onderrigte en godsdienstige ingezetenen van Nederland.

't Welk doende enz.

In eenen brief uit Noord-Brabant, maakt de geëerde inzender de aanmerking, dat wij, in ons blad van 7 Maart bl. 82 in eene voorgedragene verandering van art. 226 der oude grondwet, betrekkelijk de onderwijzers hebben gezegd: » *dat zij den vereischten rang zullen moeten hebben verkregen*, » — te veel aan het beheer van den staat overlaat en aanleiding tot vexatiën zou kunnen geven enz. De geachte schrijver is van gevoelen, dat het onderwijs zoo geheel vrij behoort te wezen, dat elk, die zich in staat gevoelt, tot het geven van onderwijs, daarin niet moet kunnen belemmerd worden enz. De geëerde schrijver verwittigt ons daarbij, dat dit gevoelen niet alleen het zijne, maar ook dat van doorzichtige mannen is, met welke hij over die zaak breedvoerig heeft gesproken.

Wij kunnen niet onteinen, dat die aanmerkingen ons een zonderling genoegen hebben verschaft, en dat wij

au fond het in die zaak, met hen, geheel eens zijn. De bedoelde clause, in ons artikel over de Groninger petitiën, was het gevolg van bedenkingen, welke dienaangaande, door invloed hebbende mannen was gemaakt, meer dan van eigene overtuiging. En het verheugt ons derhalve, de bovenstaande aanmerkingen van den geachten schrijver der *Toelichting nopens de behoefte aan vrijheid van onderwijs* enz. mede te deelen en te verklaren, dat wij voor ons, met zijn gevoelen instemmen; terwijl wij niet twijfelen of de verdienstelijke man, zal, van zijnen kant, bij nadere overweging, ook in ons gevoelen deelen, dat de vrijheid van onderwijs niet bij petitiën verzocht, maar bij adressen aan Z. M. gereclameerd moet worden.

Uit Friesland, alwaar men waande, dat zich minder leven dan elders vertoonde, hebben wij eenen merkwaardigen brief ontvangen, ten geleide van een brochure'tje, door den predikant POSTHUMUS, aan de Vriezen gerigt, en opgedragen aan Mr. DONKER CURTIUS; en een ander tegen het stukje van dien predikant door den heer BOURGUIS, hoofd-inspecteur der belastingen in Friesland geschreven (1). — Wij willen een extract uit dien brief aan onze lezers mededeelen:

» De Protestanten hebben het ijs gebroken: en wij zouden ons dood slapen? Neen! Vrijheid van Onderwijs, Godsdienst, geweten, klooster-orden enz., moet gereclameerd worden! Handhaving van het natuur-regt der ouders over hunne kinderen, is heilige pligt! Dit alles is door het heillooze onderwijs — monopolie geschonden. . . . Onze geëerbiedigde Vorst, het koninklijk huis en het Vaderland hebben er het hoogste belang bij, dat deze, al te lang met het laaiste geduld verduurde gewetensgrievens ophouden! Boeien voor Godsdienst en Onderwijs, verdere verbarstering van een Christendom zonder CHRISTUS, slooping der Kerk, jammerlijk zedenbederf, — vermeerdering van tuchthuizen, geregtsdienaars en galgen, aangroeiend getal der huizen van ontucht, toenemend getal van kinderen, die zich hunnen vader schamen te noemen, of dien niet eens kennen, en nog grootere gruwelen, zijn de onvermijdelijke gevolgen, van een antichristisch-onderwijs, waaraan men nog eenen Christelijken glimp zoekt te geven, waardoor het nog gevaarlijker wordt. . . . adres aan die schoolboeken welke om die reden aan de scholen moeten blijven, zoo dat de ouders nimmer te weten komen, wat aan hunne kinderen geleerd wordt, of hoe men hunne lieve kinderen in zamen sprekende boekjes, een verzilverd doodelijk zielenvenijn in het hart blaast; terwijl de schoolmeester schier alom, op een zeer geleerden trant, zoo hij zich inbeeld en meent voor Dominé te moeten spelen; en waarbij de Catholijke ouders, de Pastoors, Herders en Zielzorgers van een miljoen Catholijken in Nederland, als afgedankte, of onbruikbare matrozen, in de gewigtigste aangelegenheden, het eeuwig geluk der door God aan hun toevertrouwen betreffende, aan wal gezet zijn en blijven. . . .

» Neen, Vrijheid van Onderwijs voor allen! Dan zullen ook alle gezindheden wedijveren in kunsten, wetenschappen en goede zeden om meer en meer boven elkander uit te munten. . . . Volkomen Vrijheid van Godsdienst, Onderwijs en geweten, deze onvervreemdbare regten moeten met onwankelbare volharding teruggeëischt worden: daarvoor stroomde ook het bloed der Catholijken te Waterloo, later te Brussel en nog later in den tiendaagschen veldtocht, ten einde die schatten, het leven der menschheid, tegelijk met Vorst en Vaderland te redden!

» Zouden zij hun bloed vergoten hebben, om de slavernij van het dierbaarste, dat de mensch op aarde bezit, wyl het hem ten Hemel voeren moet, te doen voortduren? . . . Dat verhoede God."

(1) Wij zullen over die beide stukjes in een volgend N.o nader spreken.

Plaatsgebrek belet ons meerdere uittreksels uit dezen belangrijken brief uit een der Vriesche steden geschreven, mede te deelen; als ook om te spreken over eenen brief uit *Amsterdam* ontvangen, ten geleide van een hoogst doelmatig brochure'tje getiteld: *De dienstbare stand, Weérklank op het woord: »Ik en mijne dienstdoden.» En niet alleen gerigt aan de dienstdoden, maar ook aan derzelver meesters en vrouwen* (1). — Wij zullen over dat stukje, waarvan wij de lezing intusschen hartelijk aanbevelen), en over den brief van onzen Amsterdamschen Correspondent, bij gelegenheid nader spreken, voor het tegenwoordige zij het genoeg, te doen opmerken, hoe de zucht naar volledige Vrijheid van Godsdienst en Onderwijs, ter gelegenheid van de herziening der grondwet in de harten der Catholijke Nederlanders ontvlamd is gloeit.

DE GRAAF FREIHERR VON WIESAU.

Zie hier dan een tweede uittreksel van Götz's *Freiherr von Wiesau*. Het is nagenoeg de eerste helft van het 9^e kapittel, getiteld: *Die Entdeckung*.

» Er waren ongeveer veertien dagen verlopen, toen THOMAS, de bediende van den Legatie-Raad, bij de gezamentlijke gasten van den Heer van PÖLNITZ de rondte deed om biljetten over te geven, door welke de op het toenmalige gastmaal gedane mondelijke uitnoodiging nog eens schriftelijk herhaald werd. Ook ontbrak er ten bepaalden dage niet een enkele der genoodigden.

» Nu welaa, mijne Dames en Heeren!» riep PÖLNITZ, die heden bijzonder opgeruimd van gemoed was, » nu de zijde gekozen, aan welke gij u wilt verbinden. Op de bank der defensive of der offensive!.... Heb toch de goedheid, Mijn heer de Legatie-Raad, van te zeggen welke bank gij voor de eene en de andere bestemd hebt.»

WIESAU liet dit aan MATHILDE over.

» De bank op welke ik mijne plaats neem,» sprak MATHILDE; » is de bank der offensive.»

Hetzij het nu vleijerij of overtuiging was, terstond kozen de kapitein, de Secretaris, de kapellaan BACHMANN en WIESAU hunne plaats op dezelfde bank. Tegenover hen gingen de Predikanten FALKNER en SEUFZER zitten, en nevens deze plaatste zich de Heer van PÖLNITZ. » De ouderdom is voorzigtig,» zeide Mevrouw van PÖLNITZ, en zij verklaarde zich voor 's hands neutraal; ook vond Freule van WALTER goed, de partij der neutraliteit te kiezen; en de beide Dames namen nu hare plaats tusschen de strijdvoerende partijen, de eene aan het boven, de andere aan het onderend der tafel. Het voortreffelijke onthaal, waarvoor WIESAU gezorgd had, belette de strijdzuchtigen gedurende een geruimen tijd, tot den kamp te komen; ja het scheen op het oogeblik, dat zij een veel grooter

belang in de Beijersche keukens dan in de Beijersche grondstellingen stelden. Eindelijk (men was bereids aan het desert gekomen) riep PÖLNITZ ten strijd op; de preliminaires begonnen nu met in omvraag te brengen wie de eerste aanval zou doen. Met veel bevaligheid gaf PÖLNITZ zijne meening te kennen, volgens welke het eerste woord aan Freule MATHILDE moest toebehooren. MATHILDE verzocht dat men haar zou vergunnen, deswege de bepaling te doen, en zoo kwam hetzelve aan den gastheer, aan den Baron van WIESAU. Deze was te bescheiden om hetzelve op te nemen en te beleefd om het niet aan zijne gasten over te laten, en zoo werd de eer van het eerste woord langen tijd aangeboden en afgewezen, tot dat men eindelijk eenparig overeen kwam, den kapitein, als krijgsman, in den kamp vooraan te laten rukken.

» Ik versta niet veel, Mijne Heeren en genadige Dames! — Zoo begon hij — van de Theologie noch van dergelijke zaken; doch heb ik dit boek daar, van den Heer — van den Heer — och! hoe heet toch die Heer?»

» De geheime Consistoriaal-Raad en Generaal-Superintendent BRETSCHNEIDER,» viel de Predikant FALKNER in.

» Regt zoo! Regt! Dus BRETSCHNEIDER! — Ik heb dan dit boek van dien geleerden Heer gelezen, en ik moet bekennen, ik heb het onder veel en zeer zuur zweet gelezen: ja hadde ik mijn woord niet gegeven gehad, dan, ronduit gezegd, ware niets ter wereld in staat geweest van mij te bewegen om zulk eene lectuur aan het einde te brengen; want waarlijk, mijne Heerschappen! er behoort eene goede maag toe, om dezen Heer SCRIBAX te kungen verdragen. God zij dank, ik heb eene goede soldatenmaag, en daarom heb ik mij ook iets betreffende het soldatenwezen uit dit boek gekozen. Die Heer namelijk gelieft te beweren dat men in *Beijeren* onverdraagzaam te werk gaat en er de Protestantsche soldaten dwingt, voor het Venerabel de knie te buigen; wat den Protestanten als afgoderij toeschijnt. Nu bid ik u, Mijne Heeren, op de volgende herinneringen, welke ik daartegen te maken heb, goed acht te geven.

Onze Zaligmaker nam, zoo als het Evangelie ons verhaalt, in het laatste Avondmaal brood, zegende en brak het, gaf het daarna aan Zijne Apostelen en zeide: *dit is mijn ligchaam, hetwelk voor ulieden gegeven wordt.* — Ik voor mijn persoon ben geen geleerde, en zal derhalve niet betoogen of Jesus daarmede hebbe willen zeggen: » dit beteekent mijn ligchaam,» of: » dit wordt mijn ligchaam,» noch of die woorden letterlijk: » dit is mijn ligchaam,» genomen moeten worden. Het is genoeg dat de Catholijken zich op de oudheid beroepen en de gemelde woorden letterlijk nemen; en zoo is volgens hun geloof de geconsecreeerde Hostie; het ligchaam van Jesus, hetwelk voor de zonden der wereld tot den kruisdood geleverd geworden is. In de onderstelling dat men (wat ik toch hope) toestemt dat men onzen Zaligmaker, als den Zoon Gods, in het algemeen de eer der aanbidding mag bewijzen, dan moet noodzakelijk volgen dat de aanbidding ook aan Zijn ligchaam toekomt, nademaal Zijne Godheid en Mensch-

(1) Ten voordeele der armen. Gedrukt bij A. P. VAN LANGENHUYSEN te 's Hage. — 1840. Prijs 25 cents.

heid in hetzelfde onafscheidelijk vereenigd zijn. De Catholijken doen alzoo, in deze onderstelling, niets meer dan hunnen verschuldigden pligt; indien zij Dengene aanbidden, van welken de Apostel zegt dat in Zijnen naam *alle knien moeten buigen, die in den hemel, op de aarde en onder de aarde zijn.*

Maar gesteld nu ook eens (schoon ten onrechte) dat de Catholijken dwaalden en dat de zinnelooze woorden niet letterlijk te verstaan zou zijn; zoodat het brood der hostie, na gelijk vóór de Consecratie, bloot brood bleef en niet het ligchaam des Heeren wierd; als dan nog ware de bewering dat de Catholijken in de aanbidding der Hostie afgoderij bedrijven, eene zeer onregtvaardige en liefdelooze aantijging. Verbeeldt deze Mijn Heer BRETSCHNEIDER, of hoe hij heet, zich de Catholijken dan zoo onverstandig, dat zij brood, enkel louter brood zouden willen aanbidden? Niet het *verstand*, Mijne Heeren en Dames! doet de zonde; maar de *wil*. Nu, bij de aanbidding van het Venerabel is de wil der Catholijken toch tot JESUS gerigt; Hij, slechts Hij alleen, maar toch ook onophoudelijk Hij is het, dien zij willen aanbidden; Zijnen naam hebben zij in den mond, zijnen naam prijzen zij; Hem, die dien heilbrengenden naam voert aanbidden, zij. Daar het nu dan niet hun wil is brood te aanbidden, maar JESUS, den Zoon Gods, den Gekruiste, die gezeten is aan de rechterhand des Vaders; zoo kon het voorwaar slechts het uitwerksel der hartstogtelijkste partijdigheid, der gemeenste boosaardigheid, der laagste afkeerigheid zijn; bijaldien men op eene zoo onwaardige als gemoedeloze wijze eene Kerk wegens afgoderij beschuldigt, welke men het toch onmogelijk betwisten kan, dat zij van haar begin af aan eene menigte geleerde, zeer beschaafde, vrome en heilige menschen tot hare kinders heeft mogen rekenen, en thans nog rekenen mag.

Zoo veel, Mijne Heeren, aangaande het verwijt der afgoderij! Nu verder.

Zijne Majesteit de Koning van *Beijeren*, een Monarch, Mijne Heeren, wiens naam mij zoo eerwaardig is dat ik telkenmale opsta als ik hem noeme; deze vorst onder de Vorsten, Zijne Majesteit heeft bevolen dat de soldaten voor het Venerabel op eene knie zullen vallen, indien zij daartoe het commando ontvangen. Onder de soldaten zijn ook Protestanten. Nu zegt Mijn Heer de AUCTOR dat de soldaten door het commando gedwongen worden, afgoderij te bedrijven. — Het is waar dat een Protestant in de H. Hostie niets meer dan brood meent te zien; volgens zijne overtuiging mag hij haar der halve niet aanbidden; en deed hij het, zoo zou hij werkelijk aan afgoderij pligtig zijn. Maar, Mijne Heeren! Wie gebiedt hem dan, te aanbidden? De zonde, zoo als ik reeds gezegd heb, ligt in den wil. De Protestant zou zonde doen, als hij *den wil* had van iets te aanbidden wat hij voor brood houdt; doch met zich op eene knie te stellen betuigt hij geenszins dien *wil* te hebben; alleen toont hij zich gehoorzaam jegens het commando; welke gehoorzaam-

heid toch onnatuurlijk is, ingevalle de militaire orde ongeschonden blijven moet. Het gebeurt zelfs, in den oorlog, wel zeer dikwijls, dat de schieters, ten gevolge van eene commando, op eene knie gaan liggen, ten einde hunnen man goed voor 't vizier te nemen; zal men hen daarom van afgoderij beschuldigen? Daar, gelijk hier, vordert men slechts onderworpenheid jegens het commando; niemand valt het in de gedachte, over den *wil* en het *geweten* te willen gebieden.

Waartoe dient dan dat geschreeuw? Waartoe zulke ongegronde, hatelijke, boosaardige verwijtingen ten laste van eenen Monarch, van welken bekend is, dat hem de regten van al zijne onderdanen, niet bloot in mooie woorden en beloften, maar waarlijk met de daad heilig zijn? Zoude koning LODEWIJK van *Beijeren* maatregelen nemen om de Catholijken te vervolgen, o, wat zou Mijn Heer BRETSCHNEIDER dien verhevenen, verlichten, liberalen, grooten vorst prijzen; hoe onregtvaardig zich eene zulke vervolging der Catholijke onderdanen zich ook van de zijde des konings mogte vertoonen!

WIESAU (zijn glas nemende). Lang moet gij leven, Mijn Heer de kapitein!

DE KAPITEIN. Neen, Mijn Heer de Legatie-Raad! Eerst uw voortreffelijke en regtvaardige koning, en daarna, als gij zoo goed wilt zijn, mijne weinigheid.

WIESAU. Kom aan dan! — Koning LODEWIJK van *Beijeren*, de vreugde en de roem zijns volks!

MATHILDE. En THERESIA, zijne verheve echtgenoot; wel is waar eene Protestantsche vrouw, nogtans innig, hartelijk, gelijk niet ééne onder de vorstinnen, bemind van alle Beijersche mannen en vrouwen!

ALLEN. Lang moeten zij leven!

WIESAU. Lang en eenwig het huis Wittelsbach! — Maar nu onze kapitein.

ALLEN. Vivat! Vivat!

DE KAPITEIN. Ik bedank ulieden op het verbindelijkst, mijne geëerbiedigde Heerschappen! — Staat mij echter nu toe, dat ik verder ga; want ik ben nog niet aan het einde.

Die geheime Heer daar, ik wil zeggen onze SCRIBAX; maakt een boel alarm over het kniebuigen, wat toch ook (dit zij in het voorbijgaan gezegd!) zelfs in het vrije *Frankrijk* eveneens plaats heeft, als de militairen voor het Venerabel parade maken. Maar is dan zulk eene verordening over het geheel wel nieuw? Volstrekt niet. Immers tot hertoe heeft de soldaat, als het Hoogwaardigste voorbij gedragen werd, op het commando: » tot 't gebed!» moeten staan met het geweer bij de voet, de hand aan de casket, of schako geslagen, met het hoofd gebogen, in een woord, in eene biddende houding. Er bestaat alzoo tusschen toen en nu geen onderscheid. Waarom heeft men dan toen tijds geen klaaggeschrei over den dwang van protestanten tot afgodendienst aangeheven, en waarom doet men het nu?

Ik moet ulieden hierbij een voorval verhalen, hetwelk reeds eenige jaren geleden, op de Ionische ei-

landen gebeurd is. Daar werd eene processie met het Venerabel gehouden en de Engelsche bezetting ontving het bevel van daarbij te paraderen. Bij het naderen van het Allerwaardigste, commandeerde de overste: »tot 't gebed!» doch de Hoog kerkelijk - protestantsche officieren weigerden hunne gehoorzaamheid; het geval werd aangeklaagd, er werd eene onderzoeking in 't werk gesteld en ten gevolge derzelve ontvingen die officieren hunne demissie. Zij klaagden jammerlijk over geledene mishandeling en onregt, ja zij wisten de zaak zelfs voor het parlement te brengen. Hun advocaat begon zijne pleitrede met het beklag dat er officieren der armee afgedankt waren, wijl zij, als protestanten, bij eene processie, op het commando, de Hostie niet hadden willen aanbidden. De minister van oorlog meende den advocaat, die het punt des geschils zeer verkeerd opgaf, terstond in de rede te mogen vallen met kortelijk te kennen te geven dat »de officieren niet daarom afgezet zijn dat zij de Hostie niet wilden aanbidden, wat trouwens niemand van hen geëischt heeft; maar wijl zij niet naar het commando hebben willen luisteren.» — Het parlement billijkte het gedrag des ministers van oorlog, en de klagende pleiter werd afgewezen. — Zoo, mijne heeren! zoo heeft het Britsche parlement gevonnisd; men zal toch aan dat parlement niet eene partijdigheid ten voordeele van het Catholicismus te last willen leggen, en vooral niet in den tijd dat de emancipatie der Catholijken nog niet uitgesproken was, en diensvolgens het parlement nog nitsluitend uit protestanten bestond.

(Het Vervolg hierna.)

BERIGTEN.

Bij de verzending van ons vorig nummer zijn eenige ongezegelde exemplaren, die deels aan ons Bureau tot leggers gehouden, deels aan het einde des jaars ingebonden worden, te zamen ten getale van acht exemplaren, en die anders altoos door eenen band afgescheiden waren, hetwelk ditmaal verzuimd was, onder de gezegelde exemplaren geraakt en verzonden. — De geabonneerden, welke een dier ongezegelde exemplaren mogten ontvangen hebben, worden verzocht, dezelve onder kruisband aan ons Bureau terug te zenden met vermelding van hunnen naam, waarna zij dadelijk per omgaande post, een gezegeld exemplaar van hetzelfde nummer ontvangen zullen.

Het strekt ons tot een wezenlijk genoegen te kunnen berigten, dat aan het Bureau der *Catholijke Nederlandsche Stemmen* grootendeels door de Boekhandelaren nagenoeg duizend intekeningen op de *Kleine Nederlandsche Bibliotheek* zijn opgegeven. — Wij hopen, dat die buitengewone belangstelling niet enkel daaraan is toe te schrijven, dat die uitgave goedkoop is: maar dat zij een bewijs oplevert van

de zucht om bevorderlijk aan goede ondernemingen te zijn; en dat alzoo de boekhandel in het algemeen reden hebben zal om zich over de opwekking door het plan tot de uitgave der *Kleine Nederlandsche Bibliotheek* te weeg gebragt, te verheugen: — Intusschen verzoeken wij alle Boekhandelaren, welke nog intekeningen op de *Kleine Nederlandsche Bibliotheek* mogten ontvangen, dezelve in het vervolg regstreeks te adresseeren aan den Heer J. W. HOEPMANS Boekhandelaar te *Leeuwaarden* en bij zijn Ed. ook alle verlangde inlichtingen, mede betrekkelijk het werk van ULENBERG enz. te vragen.

De Directie der *Catholijke Nederlandsche Stemmen*.

AANKONDIGING.

Bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, boekhandelaar te *Amsterdam*, is uitgegeven: Oefeningen voor kinderen in het aanvankelijk lezen, zoowel ten dienste der scholen, als ten gebruike bij afzonderlijk onderwijs ingerigt. Eerste stukje 1840.

BIJDAGEN VOOR DE ARMEN VAN OUD-BEIJERLAND.

Montant in het N.º van 22 Februarij vermeld . . .	f 313,05½
Van een onbekende te <i>Winterswijk</i> . . .	» 0,25
Van den heer R. WALTER voor den eerw. heer pastoor A. V. S. B. voor vijf jaren elk jaar . . .	» 10,00
Van den Heer A. BUTTI te <i>Amsterdam</i> voor J. H. B. »	3,00
Regstreeks aan den Eerw. Heer HOEFNAGELS gezonden door tusschenkomst van den Eerw. Heer KOEMANS te <i>Leiden</i> , van eene Congregatie van Geestelijken aldaar, gedurende drie jaren, jaarlijks . . .	f 10,00
Van een onbekende uit de gemeente <i>Nieuwveen</i> »	10,00
Van eenige godsdienstvrienden uit diezelfde gemeente, voor den tijd van drie jaren, jaarlijks . . .	» 3,00
Van het Leesgezelschap van J. P. te <i>Goss</i> , (<i>Zeeland</i>). . .	» 5,45
	» 23,45
	f 354,75½

BIJDAGEN VOOR DE CATHOLIEKEN VAN SCHAFFHAUSEN.

Bereids geremitteerd . . .	f 353,23½
Bleef in <i>Cassa</i> (1). . .	f 114,91½
Van den Heer F. E. WIJMAN te <i>Amsterdam</i> voor C. R. »	2,00
Van den Heer J. B. te <i>Doersborgh</i> . . .	» 9,87½
Van den Heer J. H. T. aldaar. . .	» 2,50
Door tusschenkomst van den Heer F. E. WIJMAN te <i>Amsterdam</i> , van Pastoor A. »	18,00
Van den Heer A. BUTTI te <i>Amsterdam</i> voor J. D. »	3,00
Ontvangen van den Eerw. Heer P. P. »	2,50
Blijft in <i>Cassa</i> . . .	» 152,82
	f 486,05½

BIJDAGEN VOOR DE ABTDIJ VAN MELLERAY IN IERLAND.

Montant in het N.º van 20 Februarij vermeld . . .	f 72,45
Van Mejufvrouw M. V. K. uit <i>Dongen</i> ; vier Brasiiaansche coupons, ieder à 2 Liv. 10 Schill., of f 30 Holl.; en dus te zamen . . .	» 120,00
Van den Eerw. Heer P. P. »	2,50
	f 194,95

(1) Zie ons blad van 22 Februarij.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

KRITISCHE AANMERKINGEN OP EEN ARTIKEL
BETREKKELIJK RUSLAND, IN HET *JOUR-
NAL VAN FRANKFORT* GEPLAATST,
DEN 22 APRIL 1839.

Onder dezen titel ziet een belangrijk stuk, in de Italiaansche taal het licht: hetzelve draagt al de kenmerken dier semie-officiële stukken door welke het op-
perste gezag dat den last heeft om over het lot der Kerk hier beneden te waken, gewoon is op de aanvallen van deszelfs bestrijders, in sommige gevallen, te antwoorden.

Door dat instinct van voorzigtigheid en wijsheid bestuurd, hetwelk door deszelfs eenig bestemming en duurzaamheid gevorderd wordt, houdt Rome zich altoos aan het defensieve: binnen de vesting der waarheid verschanst, bepaalt het zich altoos tot het afwenden der aanvallen, met gelijke wapenen als de aanvallers bezigen, zoo die wapenen geoorloofd zijn.

In deszelfs weêrstand tegen Pruisen, hebben openbare allocutien geantwoord op de daden van openlijk geweld, waardoor de Pruissische monarch zijne vijandelijkheid tegen de onvervreemdbare regten der Kerk heeft gekenmerkt. Voorts, toen een beredeneerd en door het Pruissisch gouvernement erkend geschrift de pu-

blieke opinie aangaande de redenen en de anteceden-
ten dier geweldenaarigen poogde te misleiden, werd de beroemde voorstelling van daadzaken in de Keulsche zaak ter staats-secretarie te Rome bewerkt, en heeft de waarheid in alle bijzonderheden doen kennen, door het aanvoeren van alle diplomatische acten en correspon-
dentien.

In zijnen wederstand tegen Rusland, heeft eene openbare allocutie van den H. Vader geantwoord op de officiële acte, waarbij de czaar den overgang der Grieksch-vereenigde kerk voltooit verklaarde. Vervolgens, toen schrijvers, die in de soldij van Rusland stonden de historiesche waarheid hadden vervalscht, door naamlooze artikelen, in de dagbladen kwistig verspreid, wordt, door het stuk, waarvan wij hier spreken en dat wij hier laten volgen (1) de waarheid, gehandhaafd en de daadzaken opgegeven, met eene naauwkeurigheid en met een gezag, dat men niet zal durven beproeven te logenstraffen.

Kritische aanmerkingen enz.

ARISTOTELES had wel gelijk, toen hij zeide, dat men

(1) Daar dit stuk van een hoog historisch gewigt is, hebben wij gemeend onze lezers, en zelfs de geletterden onder hun, geen ondiens te doen, door dit belangrijk document achtervolgens in ons blad op te nemen.

op zijne hoede moet wezen tegen hen, die het verhalen ondernemen van al te ver verwijderde, of al te versche feiten, want in beide gevallen is het gevaar, om in het onware te vallen, even zeer te vrezen. Het gebeurt inderdaad dikwerf, dat de bescheiden der oudheid, onderling tegenstrijdig zijn, of den schrijver ten eenenmale ontbreken; en als hij de latere tijden aanroert toont de ondervinding, dat hem nu eens de magt dan weder den wil ontbreekt, om de stipte waarheid te zeggen. Dit laatste gevaar is vooral te vrezen, als de bemerkingen het gedrag der gouvernementen betreffen. Wij hebben er een zeer versch voorbeeld van in het artikel betrekkelijk *Rusland*, geplaatst in het *Journal de Frankfort* den 22 April 1839. Men heeft daarin beoogd het gedrag te verdedigen, hetwelk het Russisch gouvernement tegenwoordig houdt, ten opzichte der Catholijken en daartoe opklimmende tot het tijdvak, waarin de Christen Godsdienst in *Rusland*, werd ingevoerd, roert men, in het voorbijgaan slechts eenige feiten aan, die gewigtig schijnen, voor het doel van het artikel en men komt onmiddellijk op de tegenwoordige tijden. Nu, dat artikel is van het eene einde tot het andere zoo in hetgene, wat het voortgedene betreft, als in datgene, wat het tegenwoordige aangaat met onwaarheden opgevuld; de kritische aanmerkingen, die wij ondernemen te maken, zullen bewijzen hoe waarachtig deze stelling is. Wij verklaren aan den lezer, dat ons verlangen is, dat hij hier geen blind geloof aan onze woorden hechte, maar dat hij zich houde aan de gedenkstukken der oudheid op welke wij ons gronden zullen en aan de reeks der openbare documenten en der zekere en bekende feiten onzer eeuw, die wij zullen analyseeren.

Verplicht, zoo als wij zijn, om het artikel in deszelfs voornaamste bijzonderheden te onderzoeken, zullen wij genoodzaakt zijn om er afzonderlijke fragmenten van te geven, ten einde op elk derzelve onze bijzondere aanmerkingen te maken. Er zouden dus in sommige hoofden, twijfelingen kunnen ontstaan aangaande de juistheid van den zin, dien wij aan het ensemble van het artikel hechten; om alle onzekerheid te ontnemen, maken wij ons ten pligt, om het in deszelfs geheel aan te voeren.

» *Frankfort*, 22 April 1839.

» Men schrijft ons van de Russische grenzen.

» Eene gebeurtenis die aandacht verdient, wordt in *Rusland* voorbereid; doch het is niet een dier crisis, als die, welke zoo vele andere staten van *Europa* beïnvloeden en zoo als de vijanden van ons gouvernement vermaak vinden te voorspellen, of liever zoo als zij het zouden willen zien; het is integendeel een feit, hetwelk toont, hoe op dezen grond, dien de onwetenden barbaarsch noemen, de geest der volken, tot eendragt overhelt. Dat feit, is de definitieve terugkeer der Grieksch-vereenigde kerk tot de Grieksch-Russische kerk, door de meerderheid der Geestelijkheid en der bevolkingen verzocht.

» Het is vooral en bijna uitsluitend in de westelijke provincien, als ook in *Klein-Rusland*, eertijds tot *Polen* behorende, dat door de pogingen der hooge Geestelijkheid van *Kiew* en die van het Hof van *Rome*, ondersteund, door de magt der koningen van *Polen* de Grieksch-vereenigde kerk genaamd, tot groot leedwezen der bevolkingen zich begon te vestigen; zonder zich echter geheel en al van de nationale kerk af te scheiden en zonder ooit tot in het hart des rijks te kunnen doordringen. Het Christendom is er altoos bewaard gebleven zoo als onze voorouders hetzelfde ontvangen hadden van *Wladimir den Groote*, ondanks al de wisselingen, welke *Rusland* ondergaan heeft en te midden van het bloedige tijdperk der Tartaarsche heerschappij, die den troon deed wankelen en het land verwoestte.

» De tweede poging had plaats in de XVI eeuw. Pater *Possevin* Jesuit, een behendig man, werd door *Gregorius XIII* naar *Rusland* gezonden, om er te onderhandelen over eene meer uitgebreide en naauwere vereeniging der Grieksche kerk met de Kerk van *Rome*. Na zijne zending te *Moskou*, en in onderscheidene groote steden des rijks, te hebben zien mislukken, begaf hij zich naar *Lithauen*, dat onder de heerschappij vervallen zijnde van vorsten, die den Catholijken Godsdienst met ijver beleden, kon zich bezwaarlijk tegen de invoering van eenen vreemden Godsdienst verzetten.

Inderdaad, door de Latijnsche Geestelijkheid ondersteund die er in slaagde om de hooge Geestelijkheid van *Kiew* in haar belang te krijgen, werd eenige jaren later, te weten in 1595, het werk der vereeniging bijna voltooid, door den Metropoliitaan *Michael Rogoza*, die alle Bisschoppen zijner onderhoorigheid te *Kiew* bijeen riep, alwaar eindelijk de vereeniging der Grieksche kerk met de Roomsche Kerk besloten werd. Toen werden twee Bisschoppen naar *Rome* gezonden, om er de tijding van over te brengen aan Paus *Clemens VIII*; er werd eene overeenkomst geteekend waarbij de Grieksch-Russische Bisschoppen zich alleenlijk verbonden, om de kerkvergadering van *Florence* en de suprematie van den Roomschen Opperpriester te erkennen; maar zonder iets te veranderen in het godsdienstig onderwijs, noch aan de ceremoniën van den Grieksch Godsdienst. Zoo als de taal der lithurgie, enz., eene nieuwigheid, die men toen niet durfde beproeven, want zij zou mislukt zijn bij de gehechtheid, die, zoo als de geschiedenis getuigt, de Russen altoos hebben gehad voor den Godsdienst hunner vaderen; en die zelfs, gedurende langen tijd, eene hinderpaal voor die nieuwe orde van zaken was. Ook was het alleenlijk nadat de Latijnsche Geestelijkheid, door het tijdelijk gezag ondersteund, haren invloed over al de provinciën van *Lithauen* had uitgestrekt, dat men er, door het bezigen van bedreigingen en zelfs door geweld, toegeraakte, om in de Grieksch vereenigde Kerk, sommige ceremoniën der Latijnsche Kerk, in te voeren. En nog konden die middelen nooit eene opregte en innige

vereeniging tusschen de beide Kerken te weeg brengen en sedert het jaar 1653 scheidden de Grieksch-vereenigden van *Wit-Rusland*, ongeduldig over die heerschappij van eenen vreemden Godsdienst zich geheel van de onie af, door zich vrijwillig te onderwerpen aan den *caaar ALEXIS MICHAÏLOVITZ* en keerden terug in den schoot der Grieksch-Russische kerk.

» Eindelijk sedert dat de westelijke provinciën weder bij het rijk zijn ingelijfd, verlieten een groot aantal van individus en zelfs geheele gemeenten achtervolgens de vereeniging om tot de nationale kerk terug te keeren.

» Op die wijze heeft zonder eenigen dwang van het tijdelijk gezag, de tijd alleen van lieverlede de ontbinding te weeg gebracht, van een verdrag, waaraan ongetwijfeld vaste grondslagen ontbraken.

» Eindelijk heeft het zoo weinig met de voorschriften des Christendoms overeenstemmend gedrag, 't welk de Poolsche Geestelijkheid gedurende de jongste onlusten gehouden heeft, het in minachting brengen dier vereeniging in de oogen der Grieksch vereenigden zelve voltooid, die altoos in de ziel, aan *Rusland* zeer gehecht gebleven. Zij kwamen, inderdaad, met duizenden terug tot de Grieksche kerk en ten slotte verzoeken zij thans in massa de gunst, om weder te worden ingelijfd bij dien alouden Godsdienst dien zij liefhebben als een zeker onderpand van geluk en een geheiligd erfgoed, dat zij van hunne voorouders ontvangen hebben."

Laat ons nu tot het onderzoek van het artikel komen. Na eene korte inleiding, tracht men in de eerste plaats te verklaren, wanneer en hoe in eenige gedeelten van het Russische rijk de Grieksch vereenigde Kerk zich heeft gevestigd en men zegt: » 't Is vooral en » bijna uitsluitend in de westelijke provinciën als ook » in *Klein-Rusland*, eertijds tot *Polen* behorende, » dat door de pogingen der hooge Geestelijkheid van » *Kiew* en die van het hof van *Rome*, ondersteund » door het gezag der koningen van *Polen*, de Kerk, » Grieksch vereenigde genaamd, zich begon te vestigen » tot groot leedwezen der bevolkingen zonder zich » echter geheel en al van de nationale kerk af te » scheiden en zonder ooit tot in het harte des rijks » te kunnen doordringen. Het Christendom is er altoos » bewaard gebleven, zoo als onze voorouders hetzelfde » ontvangen hadden van *WLADIMIR den Groote*." Die geheele tirade vervalt van zelve, daar zij op een verzonnen feit berust. Men komt in het onderhavige artikel zeggen, dat de Grieksch vereenigde Kerk, welke het opperste gezag van den Roomschen Paus erkent, zich lang na de eeuw van *WLADIMIR* begon te vestigen, onder wien geheel *Rusland* Christen geworden was; en daarom spreekt men van de scheiding van de nationale kerk, men noemt de westelijke provinciën en *Klein-Rusland*. Met betrekking tot de verdeeling van het Russische rijk (om hier eene uitdrukking te bezigen, die onder *PETER den Groote* werd inge-

voerd, zullen wij enkel verwittigen, dat *Kiew*, de hoofdstad van *Klein-Rusland*, ten tijde van *WLADIMIR*, de hoofdstad van geheel *Rusland* was en toen zij ophield zulks te zijn, 't welk kort na de eerste helft der XIIe eeuw plaats had, maakte zij niet aanstonds een gedeelte van het koninkrijk *Polen* uit. Maar om den oorsprong der Grieksch vereenigde Kerk later te stellen, beweert men in het artikel, dat in 't hart van *Rusland* het Christendom altoos is bewaard gebleven, zoo als het onder *WLADIMIR* verscheen. Men veronderstelt dus, dat onder *WLADIMIR* en de naastbijkomende tijden, de Russische natie, hoewel Christen, niet vereenigd en onderworpen was aan de Roomsche Kerk. Doch dit is valsch. Wij willen aan de Grieken den roem niet ontnemen van onder *WLADIMIR* de eerste geloofsverkondigers in *Rusland* te zijn geweest; doch toen bestond er eene volmaakte vereeniging tusschen de Grieksche Kerk en de Latijnsche Kerk en er bestond geenerlei schisma. De Russen werden tot *CHRISTUS* bekeerd eenige jaren voor het jaar 1000, daar *WLADIMIR* eenige jaren later in 1015 gestorven is; en het schisma der Grieken had ten minste sedert het jaar 886 opgehouden (nadat *PHOTIUS* voor de tweede maal van den zetel van *Constantinopel* was afgezet) en het vernieuwde zich niet voor het jaar 1053 onder de impulsie van *MICHAËL CERULARIUS*. Die waarheid wordt gestaafd door de authentieke documenten in de dissertatie der Bollandisten de *conversione et fide Russorum*, in het begin des tweeden deels van September en nog breedvoeriger in eene dissertatie te *Rome* gedrukt in 1826 onder den titel van *De origine Christianae religionis in Russia*. Daar dus de Russen tot het geloof zijn bekeerd door de Grieken, terwijl de Grieksche Kerk vereenigd was met de Latijnsche Kerk, wie ziet dan niet, dat de Russische natie een deel dier vereeniging kwam uitmaken? Overigens weet men, dat voor den dood van *WLADIMIR*, ook Latijnen naar *Rusland* gingen, om de Grieken te helpen, zoodat de bekeering der geheele natie zoowel aan den eenen als aan de anderen toegeschreven werd, gelijk men ziet uit onderscheidene oude kronijken en uit de getuigenissen van *DIKMAR Bisschop van Mersburg*, van *ADEMAR*, een Monnik van *Angoulême* en van den H. *PETRUS van Amiens*, Kardinaal en Bisschop van *Ostia*, die alle drie ten tijde van *WLADIMIR* leefden. Die documenten werden aangevoerd en bediscuteerd in de dissertatie, die zoo als wij gezegd hebben, in 1826, te *Rome* is uitgegeven.

Na den dood van *WLADIMIR* scheurde de vereeniging van *Rusland* met de Latijnsche Kerk niet, maar bevestigde zich en werd naauwer aangesloten. *YZASLAUS* (bij den doop *DÉMÉTRIUS* genaamd) kleinzoon van *WLADIMIR* en zijn derde opvolger, wilde, dat de Russische natie onder de bescherming van den heiligen Stoel werde gesteld ten einde God haar beschermen mogt, door de voorspraak van den prins der Apostelen. — Hij bragt zijn godvruchtig besluit ten uitvoer, door zijn eigen zoon naar *Rome* te zenden, om, in handen

van den toen regerenden Paus, den H. GREGORIUS XII, hulde van zijne staten te doen, als gift aan den H. PETRUS gedaan, na den eed van getrouwheid aan den heiligen Apostel te hebben afgelegd. — Een zoo klaar feit ontslaat van alle bedenking. En te vergeefs brengt men hier de listen van het hof van Rome te voorschijn, daar die reis geheel en al uit eigene beweging van den kant van vader en zoon plaats had, zooals blijkt uit het antwoord van den H. GREGORIUS aan YZASLAUS, of DEMÉTRIUS, den 17 April 1075. Die brief wordt aangetroffen bij BARONIUS, op het jaar 1075, N°. 27 en vervolg. Een hedendaagsche schismatiek Russische schrijver KARAMSIN, voert eenige zinsneden van dien brief aan in het vierde hoofdstuk zijner *Geschiedenis van het Russische rijk* opgedragen aan keizer ALEXANDER I, waarvan wij reeds eene Fransche vertaling hebben. De Russen toonden eene zoo volmaakte vereeniging met de Latijnen, dat zij zelfs niet meer tot de Grieksche Kerk schenen te willen behooren. De schrijver dien wij hier met lof hebben geciteerd in het V^e hoofdstuk van het IIe deel, sprekende van den feestdag, door URBANUS II (tot het pontificaat verheven in 1088) ter gedachtenis aan het overbrengen der reliquien van den H. NICOLAAS naar de stad Bari, ingesteld, erkent openhartig dat *hoewel door de Grieken verworpen*, die feestdag niet te min in Rusland aangenomen werd, *'t welk bewijst*, zegt hij, *dat wij destijds vriendschappelijke betrekkingen met Rome hadden*. Men zegt ons, dat die betrekkingen onderhouden werden, *tot groot leedwezen der bevolkingen*; doch dan moet het nog verklaard worden, hoe de Russen ondanks zichzelf, eene groote devotie jegens den H. NICOLAAS lieten en nog laten blijken. — Wij gaan onderscheidene andere zinsneden, stilzwijgend voorbij, want die, welke wij tot hiertoe hebben aangevoerd, hoewel in kleinen getale, zijn voldoende, om te bewijzen, dat de Russen, die onder WLADIMIR voor CHRISTUS geboren wordende, ook in de vereeniging met de Latijnen geboren werden, eenigen tijd in dezelve en in hunne onderwerping aan het oppergezag der Roomsche Kerk bleven.

Van daar, dat nog de Grieksch-Vereenigde Kerk, WLADIMIR en zijne vrouw OLGA, bij haren doop HELENA genaamd, die zich vroeger met veel vurigheid aan de bekeering der Russen had toegewijd, als heilig eert. (Men kan hieromtrent onder andere werken, raadplegen het IV en V deel van het boek van ASSEMANI, getiteld: *Calendaria Ecclesiae Universae*.)

Wat WLADIMIR betreft, werd ook zijne vereering door den H. Stoel goedgekeurd gelijk getuigd wordt door een Romeinsch schrijver, SETTIMIE COSTANZI, die in 1807 een werk uitgegeven hebbende getiteld: *Opuscula ad revocandos ad S. Matrem Catholicam Apostolicam Ecclesiam dissidentes, Græcos et Ruthænos etc.* verzekert (tom 3, pag. 5), dat » ut S. WLADIMIR tribuatur sanctorum cultus concessit apostolica » sedes. » De vereering van BOVIS en GLEB, beiden

zonen van WLADIMIR, bij het doopsel, de een ROMANUS en de andere DAVID genaamd; is ook zeer beroemd in Rusland. Het feest der heiligen, is twee maal 'sjaars voorgeschreven als verplichtend, door de provinciale synode van ZAMOSC aan de Grieksch vereenigden van Lithauen, gelijk men leest in het XVI hoofdstuk de *jejunii et festis*; de decreten van die synode in 1720 gehouden, onder voorzitting van Mgr. GRIMALDI, Apostolischen Nuntius, bekleed met het gezag van legaat *a latere*, werden bevestigd door BENEDICTUS XIII, bij de breve van 19 Julij 1724.

(Het vervolg hierna).

VOORTGANG VAN HET CATHOLICISMUS IN ENGELAND. OSCOTT-COLLEGE, BIRMINGHAM, 10 MAART 1840.

MIJN HEER (1)!

Ik schreef u, niet lang geleden, dat de voortgang van den Catholijken Godsdienst, in dit land zoodanig is, dat het mij niet onmogelijk toescheen van dit oogenblik af den dag aan te wijzen, waarop de meerderheid van het Engelsche volk, zal hebben opgehouden Protestant te zijn. Hoe stoutmoedig die stelling schijnen moge, is mijn oogmerk niet dezelve te herroepen, noch zelfs, die te wijzigen, of er den zin van te verzwakken, door denzelven thans uit te leggen. Mijne overtuigingen dienaangaande zijn thans, zoo als zij toen waren, en ik zal toonen, dat ik niets te veel heb gezegd, en dat mijn oog mij niet bedrogen heeft, toen ik aan den gezigteinder de eerste schemering van dien grooten dag meende te bespeuren, van welken de Voorzienigheid aan de gebeurtenissen bevel schijnt gegeven te hebben, het geheim te openbaren.

En in de eerste plaats zijn er lieden, bij welke ik mijn proces gemakkelijk zal winnen, voor zoo verre zij behooren tot de zoo talrijke school dergenen, die niets boven de magt der cijffergetallen zien. Ik zou hen zeggen: Tachtig jaren geleden, bedroeg ons getal slechts zestig duizend, meer niet. Nu, tachtig jaren geleden, bedroeg de bevolking van Groot-Brittannië zeven millioenen driemaal honderd zestig duizend zielen; wij waren dus met betrekking tot het ligchaam der natie, slechts in de geringe evenredigheid van een tot honderd dertig. Dit was wel eene onmerkbaar minderheid. Een tot honderd dertig! Maar wij weten, dat het volk van God, gedurende de dienstbaarheid van Egypte, en ondanks de tijrannieke onderdrukking der PHARAO's, vermeerderde en in getal, op eene zoo wonderbare wijze aanwies, dat de Egyptische torys er over ontrust werden, en, in hunnen ijver voor het behoud der gevestigde Kerk, ik wil zeggen voor den valschen godsdienst van het gouden kalf, aan den koning den voorzigtigen raad gaven om de mannelijke kinderen der Hebreeuwen, in hunne wieg te doen smoorren!

(1) Deze brief is door l'Univers van 15 Maart 11. waaruit wij dien vertaald hebben, in het Fransch medegedeeld.

Men weet, met welk gevolg die raad bekroond werd. Nu, ook wij, zijn gedurende den tijd der verdrukking, vermenigvuldigd en in getal toegenomen, en de Engelsche torijs, even helder ziende als die van *Memphis*, ziende, dat hun raad verworpen werd, zijn, op hunne ivoren zetels tot sidderen gebragt, want zij hebben ons geteld, en zij hebben met schrik erkend, dat wij tegenwoordig twee millioenen sterk zijn, dat is het vierde der Britsche bevolking. En bereken nu, bid ik u, en zeg, hoe veel jaren men wachten moet om dat honderd dertigste gedeelte, in tachtig jaren het vierde geworden, het derde, de helft, het geheel te doen worden?

Doch ik ben bijna geneigd te bloozen over deze boerterij, die welligt in eene zoo ernstige zaak kwalijk geplaatst is. Om, dus te verdienen dat men ze mij vergeve, haaste ik mij, om terug te keeren tot de ernstiger taal, welke het onderwerp van dezen brief vordert. Ik zeg dan, dat, vooral sedert de jongst verloopene jaren in de gemoederen, eene merkwaardige revolutie bij de Catholijken en bij de Protestanten is teweeg gebragt, die reeds groote resultaten heeft gehad, en die, naar alle waarschijnlijkheid, niet toeven zal, nog grootere te weeg te brengen. Zoodat, indien het schouwspel van het voorledene, zoo de gedachten aan de wonderen, welke de genade en barmhartigheid van God in de jongst verloopene tijden ten voordeele zijner Kerk heeft uitgewerkt, ons een vertrouwen vol van bewondering en dankbaarheid hebben ingeboezemd, wij, vooral in de beschouwing der tegenwoordige daadzaken, de voornaamste redenen onzer verwachtingen putten.

De verdrukking, waaronder wij gedurende drie eeuwen zuchteten, had aan de Engelsche Catholijken eene geheel bijzondere physionomie gegeven van behoedzaamheid en beschroomdheid. Vol van vrees en mistrouwen, hadden zij de gewoonte aangenomen, van zich in geheimzinnigheid te wikkelen, zorgvuldig iedere soort van gerucht vermijdende; want zij hadden geleerd, dat als zij de openbare aandacht tot zich trokken, zij ook de vervolgingen uitlokten. Ook verborgen zij alles, wat hun geloof en de uitoefeningen van den Godsdienst betrof, met alle mogelijke zorgvuldigheid. De Kapellen, behalve dat zij nog zeer schaarsch waren, verborgen zij in afgelegene streken op het land, of in weinig bekende straten der voorsteden, aan dezelve het voorkomen gevende, hetzij van eene boeren woning of van een gewoon huis (1). Om zich naar de heilige vergadering te begeven, maakte men omwegen; zoo trachtte de boosdoener zich te beveiligen en zijn voornemen te ontveinzen: als de Priester naar buiten eenige verrigtingen zijner bedieningen te doen had, was het slechts vermoind onder het kleed van den wereldling, dat hij wagen kon op de straat te komen en

over de openbare plaatsen te gaan. Door vijanden of ten minste door schrik omringd, besloot de Catholijk vol van wantrouwen, zijn geloof in zijn hart, zonder het zelfs voor zijne innigste Protestantsche vrienden te durven openen, zoo zelfs, dat het somtijds gebeurde, dat de echtgenoot onbekend was met den Godsdienst zijner vrouw en dochters, en dat de vrouw niet wist, tot welk Godsdienstgenootschap haar echtgenoot en hare zoons behoorden. Vele feiten zijn daar, die, als het noodig ware, dien buitengewonen toestand zouden bewijzen, doch ik zal mij vergenoegen met de aanvoering van het antwoord, eens onderkonings van *Ierland*, aan wien een Lord het vermoeden uitte, dat de onderkoningin Catholijk was: »Ik weet er niets van Mylord! » Zij heeft het mij niet gezegd en ik heb nooit de » onbescheidenheid gehad om het haar te vragen.»

Nu, sedert dien tijd zijn de zaken zeer veranderd. De Catholijk aan wien de wet eindelijk zijnen titel en zijne regten als Britsch onderdaan, heeft hergeven, heeft het vertrouwen in zijn hart voelende herleven, met het geyoel der veiligheid, welke de wet hem verzekert, niet getoefd, zich naar buiten te vertoonen, door een gedrag vol van waardigheid. Niets meer voor zijn geloof te duchten hebbende, heeft hij, van lieverlede de sluijers verwijderd onder welke eene lange dwingelandij, hem genoodzaakt had, zijne religie en Godsvereering te verschuilen. Hij heeft de schaduw verlaten, hij heeft in het daglicht willen treden, onbeschroomd en met opgeheven hoofde te midden zijner medeburgers, als huns gelijken willen wandelen. Verre van den aanblik te ontwijken heeft hij zich in de openbare vergaderingen vertoond, hij heeft van het vertrouwen zijner Protestantsche medeburgers de eervolle taak verzocht en dikwerf verkregen, om hunne belangen te verdedigen en te beschermen, hetzij in het nationaal parlement, hetzij in de municipale raden (1).

Het is veel, dat het Engelsche Catholicismus, door de wet gerehabiliteerd zijnde, die rehabilitatie, door de publieke opinie kon doen bekrachtigen; doch er bleef een grooter, moeilijker en veel gewigtiger werk over, te weten, om den Godsdienst in de achting van een misleid en met de zonderlingste vooroordeelen behebt volk te rehabiliteeren. Het Catholijk geloof moest, het koste wat het wilde uit dien staat van minachting opgebeurd worden, waarin de publieke opinie dien halstarrig houden wilde. Om dat zoo wenschelijk doel te bereiken, moest men vooral de Catholijke Religie en den Catholijken Godsdienst met eene zekere pracht, met eenen luister omgeven, die overal noodig zijn, doch in dit land, meer dan elders, voor al wie den eerbied der massa's tot zich wil trekken. Men toefde niet, zich aan het werk te begeven en aan alle kanten rigtte men nieuwe kapellen op, niet meer verborgen en verholen, gelijk voorheen onder het uiterlijk

(1) Ook de Catholijken van *Nederland* hebben lang de dagen beleefd, waarin die toestand de hunne was, RED.

(1) Zoo ver hebben wij het in *Nederland* nog niet gebragt. RED.

voorkomen van menschen-woningen, maar in het openbaar en dezelve van binnen versierende met kruisen, heilige beelden en de gewone symbolen van den Catholijken Godsdienst. Men voorzag dezelve van gewijde, soms heerlijke, doch altoos zindelijke en betamelijke ornamenten: men plaatste er orgels in, men vormde koren van zangers, zoodat tegenwoordig de goddelijke diensten er met betamelijke plegtigheid worden verricht en op sommige plaatsen (vooral in onze fraaie kapel) met eene pracht en eenen toestel, die men niet gemakkelijk op het vaste land aantreffen zou. De heilige plegtigheden blijven zelfs niet altijd besloten, binnen de muren van de huizen des gebeds. Men heeft somwijlen bij plegtige gelegenheden openbare processien gehouden met kruisen en ontrolde banieren; meestal bij gelegenheid der consecratie van de eene of andere nieuwe kapel, of om de laatste eer aan den eenen of anderen ouderling des Priesterschaps of aan een godvruchtig lid, van het eene of andere Catholijke broederschap te bewijzen. Ik heb slechts eene processie van die soort gezien, te *Birmingham* zijnde; en ik moet zeggen, dat ik verrascht en bijna gesticht werd, door de houding der menigte, die nagenoeg uitsluitend Protestantisch was, te midden van welke de processie met langzamen tred voortging; ik kon niet minder nalaten, bij mij zelve te erkennen, dat wellicht in *Frankrijk* de processien niet met zoo veel eerbied, door het uitsluitend Catholijke volk zouden bejegend worden in vele groote steden (1).

Het was eene zeer vreemde zaak voor de Protestanten, die bijna plotselinge verschijning der Catholijken in hun midden; en bij het gezigt van dien onbekenden en sedert zoo lang vergeten Godsdienst, moesten zij zich zelve met nieuwsgierigheid, gemengd met ongerustheid, afvragen: wat beteekent die nieuwe Godsdienst? Doch de antwoorden ontbraken niet. Zonder te spreken van de schier ontelbare onderrichtingen, die alle Zondagen in de kapellen gegeven worden (2) en van de openbare en bijzondere conferentien, waartoe de Catholijke Priesters altoos bereid zijn, nam men toevlugt tot de drukpers. Er werd eene menigte van predicationen, kleine geschriften, populaire tractaatjes (3) uitgegeven, ten einde het volk in te lichten. Daarenboven werden er periodieke geschriften tot stand gebracht, die bijzonderlijk tot taak hadden, om alle soorten van dwa-

lingen, welke de onkunde of kwade trouw dagelijks tegen de waarheid overstellen, zonder vrede of verdrag te bestrijden. Eindelijk, er werd een uitgebreid genootschap opgericht, zamengesteld, uit al wat onder *Engelands* Catholijken, onderscheiding, uit welken hoofde ook, geniet, met het doel, om door alle middelen, welke de Godsdienst en de liefde gedogen, aan de verdediging en uitbreiding der Catholijke waarheid te arbeiden (1).

Er ontbreekt dus geen licht aan onze protestantsche broeders; zij ontbreken geene middelen tot onderrichting. De Catholijken zijn in dat opzigt kwistig geweest en er blijft geene tegenwerping, geene zwarigheid, geene twijfeling over, die niet is opgelost, opgehelderd of toegelicht geworden. Doch waartoe dient het, dat het verstand overtuigd worde, als het hart niet getroffen wordt; en wie kan het hart treffen, dan alleen Hij, die het in zijne hand houdt? Wie kan den wil overhalen, dan alleen Hij, wiens krachtige en tevens liefelijke genade, de weerspannigste willen neigt, zonder ze te verbreken? De Eerw. Heer *SPENCER*, had gewis de ziel met die gedachten vervuld, toen hij twee jaren geleden, het plan dier schoone *gebeds-associatie* ontwierp voor de *bekeering van Engeland* (2), welke hij met blijdschap tegenwoordig in de geheele Kerk niet uitgebreid en openlijk goedgekeurd, door den Souvereinen Opperherder, die haar onlangs met *aflaten en dierbare gunsten beschonken heeft*.

Inderdaad, mijn heer, zoo alle deze bijzonderheden gegrond op mijne personeele beschouwingen, op hetgeen wat ik gezien en gelezen heb; zoo die toestand der Catholijken; zoo die eerbied der protestanten voor onzen Godsdienst; zoo die ijver, om den strijd der waarheid te strijden; eindelijk, zoo de gebeden van zoo vele uitmuntende Catholijken, geene voldoende onderpanden zijn van succes, dan ben ik de speelbal eener groote illusie. Ja, ik herhaal het, de zaak der Catholijken is schoon, hun eindelijke zegepraal is verzekerd, het is onmogelijk, dat zoo veel arbeid, zoo veel opoffering, zoo vele gebeden, niet eindelijk van de goedheid Gods, de genade der terugkeering tot de Catholijke eenheid zouden verwerven voor dat magtige *Engeland*, welks bekeering aan deszelfs roem, even als aan de rust der wereld, schijnt te ontbreken.

Maar ik schroom niet te zeggen, dat die terugkeering reeds begonnen is. De protestanten beginnen te zien, dat men hun bedrogen heeft, en dat men hunne dwaling wil doen voorduren. Dat men goed zoeken en men zal er weinigen vinden, uitgezonderd bij de tory's en in de hooge kerk, die nog aan de *weldaden der hervorming gelooven* en ernstig afschrik hebben, van hetgene wat zij de *dwingelandij des Pausdoms* pleegen te noemen. Ik heb u reeds gesproken van den eerbied, dien de groote meerderheid des volks voor de

(1) Hier vragen wij op nieuw: — en wat doen wij?

(2) Onze lezers weten, hoeveel bijval dezelve ook in ons vaderland gevonden heeft.

(1) Die aanmerking is maar al te juist. Zoo ondankbaar is de mensch gewoonlijk, dat hij de weldaden, die hij gewoon is te genieten, gering acht. Van daar, dat overal, waar het Catholicismus na langdurige onderdrukking, met vernieuwden luister te voorschijn treedt, dezelfs werking zoo krachtvol is en eerbied afdwingt, die weder vernindert, zoodra als de gewone mensch er aangewoon wordt.

Red.

(2) Zoo zulks ook niet met vrucht in ons land kunnen worden ingevoerd?

Red.

(3) Jaren lang hebben wij te vergeefs getracht om, naar het voorbeeld der Protestanten, een genootschap ter verspreiding van zulke tractaatjes tot stand te brengen. . . . Welnu, zoo God wil, zullen wij binnen weinige maanden een begin maken, met het *Gratis* verspreiden van soortgelijke kleine stukjes en de kosten daarvan geheel voor onze rekening nemen.

Red.

Red.

ceremonien en symbolen van den Catholijken Godsdienst toont, die nog onlangs zoo hatelijk scheen. Hoe vele feiten zou ik niet kunnen aanvoeren, dat die eerbied zich zelfs tot den persoon des Priesters uitstrekt! Nu, die gesteldheid der protestanten ten onzen opzichte verminderd van dag tot dag den afstand, die hen nog van ons gescheiden houdt. Ik weet, dat er zekere Catholijken zijn, die deze dingen niet zien, maar onze bestrijders zien dezelve; zij zien alle dagen de massa des volks eenen nieuwen stap naar de oude Religie doen, die zij voor altoos uitgeroeid waanden. Zij zien vooral met eene wezenlijke wanhoop, dat niets dien gang van het Engelsche volk naar de waarheid kan tegen houden. Het volk leent aan de predikanten, slechts een wantrouwend oor; en als de predikant op zijn predikstoel, gemeend heeft, eenige punten van controvers te moeten behandelen, is het niet zonder voorbeeld aanstonds eene deputatie van de voornaamste leden der protestantsche gemeente zich bij den digtst bijzijnden Catholijken Missionaris te zienervoegen, ten einde hem te verzoeken, om, ter onderrigting der protestanten, te willen voorstellen, hoedanig aangaande dat zelfde punt de leer der Catholijken is. Ik kan niet besluiten tot het eindigen van dezen brief, zonder u bekend te maken met twee feiten, die mij zeer geschikt schijnen te zijn, om onze verwachtingen te staven. In de maand Januarij 11. had ik de gelegenheid om eenen Methodisten predikant te ontmoeten. Te midden van ons onderhoud drukte hij mij eensklaps de hand, mij deze woorden toevoegende: » Wat zijt gijlieden gelukkig! uw geloof is op de onwrikbare Rots van het gezag der Kerk gevestigd! » gij weet altoos, wat gij denken en gelooven moet; » het is u genoeg te hooren! maar wij, wij dolen op eenen eindeloozen Oceaan van twijfelingen en onzekerheden, zonder eenig middel, om de haven te bereiken! » Omstreeks denzelfden tijd, liet een kerkelijke der universiteit van Oxford zich dezen uitroep ontsnappen. Hoe smartelijk is het, de Kerk van Rome, die alle eeuwen en alle tijdvakken, altoos als hunne moeder en hunne meesteres vereerd hebben, ons hare gemeenschap te zien ontzeggen en ons uit haren schoot te zien weeren! » En zijne oogen waren vol van tranen; terwijl zijne stem door snikken werd afgebroken, » voegde de Priester er bij, die mij dit voorval heeft verhaald, en aan wien die woorden gerigt waren.

Welnu, ik kan niet gelooven, dat die twee mannen nog verre van ons af zijn! Ik kan niet gelooven, dat die noodzakelijkheid van eenen onseilbaren geloofsregel, die door den Methodisten predikant zoo goed gevoeld wordt, dat die noodzakelijkheid der vereeniging met Rome, zoo vurig verlangt, door den kerkelijke van Oxford, hen niet beiden weldra in den schoot der Catholijke Kerk zal voeren, buiten welke er noch geloofsregel, noch beginsel van eenheid zijn kan.

Aanvaard. enz.

A. . . . Priester.

In het naschrift van dezen brief meldt de Eerw. Schrijver, wat wij bereids in ons vorig nummer hebben vermeld, dat de koningin van Engeland aan de leerlingen van het collegie der H. MARIA te Oscott, de authorisatie heeft toegestaan, om aan eene der vier Britsche universiteiten te promoveeren.

DE IERSCHE BISSCHOPPEN EN HET OPENBAAR ONDERWIJS.

Voor de emancipatie der Catholijken, was het openbaar onderwijs in Ierland uitsluitend Protestantisch; en men maakte daarvan even als nog tegenwoordig in onze scholen, meesterlijk gebruik, om den Catholijke kinderen allerlei dwaalbegrippen en anti-Catholijke gevoelens in te prenten; vertogen daartegen zouden vruchteloos zijn geweest; doch de Iersche Bisschoppen verboden het zenden van Catholijke kinderen, naar zulke scholen. — Niet lang daarna volgde de emancipatie, en de Catholijken maakten allerwege eigene scholen, voor hunne kinderen. Op sommige plaatsen bleven nog gemengde openbare scholen bestaan, en de bijzondere waakzaamheid der Bisschoppen, hield deze vooral in het oog.

Op den 14 Februarij 11. hielden de Iersche prelaten, eene vergadering, onder het voorzitterschap van Dr. CROLLY, om te raadplegen over de middelen, die men behoorde te beramen, om aan alle kinderen de weldaad eener nationale opvoeding te verzekeren. De voornaamste besluiten door de vergadering genomen, waren de volgende:

1.º Iedere school, tot opvoeding van Catholijke en protestantsche kinderen bestemd, zal onder het patroonaat van den Bisschop der diocese of van de Priesters der parochie worden gesteld, die zich verzetten zullen tegen de benoeming van elken onderwijzer, die zich berispelijk zou hebben gemaakt;

2.º Geen boek, tot de opvoeding van Catholijke kinderen bestemd, zal in de scholen worden toegelaten, dan na voorafgaande goedkeuring der vier Aartsbisschoppen van Ierland;

3.º Het zou te wenschen zijn, dat er in elk der vier provinciën eene normaal-school ware, om onderwijzers te vormen.

Daar die besluiten echter niet de uitsluitend Catholijke scholen, maar openbare gemengde scholen betroffen, ging die zaak, niet alleen den Bisschoppen, maar ook der regering aan: en diensvolgens hebben de Iersche prelaten hunne besluiten dienaangaande aan de goedkeuring van den onderkoning van Ierland onderworpen, die dezelve niet heeft geagreed. — Naar men ons meldt zullen de Iersche Bisschoppen, ingevale hunne besluiten aangaande dit gewigtig punt niet worden aangenomen, geene gemengde scholen meer toelaten.

Men ziet hieruit, hoeveel gewigt de ijverige Iersche Bisschoppen er aan hechten, dat aan de kinderen der aan hunne zorg toevertrouwde Catholijken, geen verkeerd onderwijs worde gegeven, en welke middelen zij beramen om zulks in gemengde scholen te verhoe- den. En zou men dan bij ons nog langer slaperig en werkeloos aanzien, dat de kinderen van bijna een mil- lionen Catholijken, door een anti-Catholijk onderwijs- monopolie bedorven worden? — Gegeven, vrijwillig gegeven wordt de vrijheid van onderwijs in *Nederland* gewisselijk niet; daartoe heeft de anti-Catholijke maatschappij, die zich noemt *tot nut van 't algemeen* te veel invloed . . . ! Gevorderd, gereclameerd moest zij worden, die dierbare vrijheid, dat onvervreemdbaar vaderregt! Wie daaraan niet medewerkt, wie het tegen tracht te houden laadt op zich eene verantwoordelijkheid bij God; die, na alles, wat betrekkelijk ons openbaar onderwijs is medegedeeld, inderdaad verschrikkelijk is!

ZEGEPRAAI DER ONVERDRAAGZAAMHEID.

Het *Handelsblad* heeft, volgens zijn nummer van don- derdag 26 Maart, *per courier* de hoogst gewigtige tijding ontvangen, dat de koning van zijn voorgenomen huwelijk met de gravin d'OULTREMONT heeft afgezien! Het deelt dien *zegepraal der onverdraagzaamheid*, met groote letters mede en roept vol verrukking uit: de koning heeft zich zelve overwonnen . . . ! En nu speelt het weder als van ouds, de verachtelijke rol van vleijer, bij den vorst, dien het vroeger smadelijk gehoord had.

Neen, *Handelsblad!* de onverdraagzaamheid van u en uwe patronen, de onverdraagzame geest van het pro- testantismus, heeft den koning overwonnen, en over de gewone vastheid van zijn karakter zegepraald!

Als gij, verachtelijk *Handelsblad!* uwe *lamentatie* in September des vorigen jaars niet had uitgeboezemd, zou *Nederland*, misschien van het voornemen des konings eene zuiver huisselijke zaak betreffende, niets geweten hebben: de geëerbiedigde vorst en de deugd- zame gravin d'OULTREMONT, zouden niet over duizen- den en duizenden van tongen zijn gerold Gij, en uwe partij hebben van die zaak eene *staats-kwestie* gemaakt En wat zult gij er mede gewon- nen hebben, dat die partij die alles ten haren voor- deele in *Nederland*, wil monopoliseeren en overheer- schen, den koning overwonnen heeft, en gij nu tot wal- gens toe, daarover zegeliederen aanheft? — Verbitte- ring der Catholijken, die gij reeds zoo lang door uwe artikelen over dat onderwerp getergd hebt . . . ? Niet omdat zij, zoo veel prijs op dat huwelijk stelden, 't

welk zij, als een *gemengd huwelijk*, van den kant der gravin d'OULTREMONT als *ongeeoorloofd* beschouw- den, als tot het aangaan van hetzelfde, de gevorderde dispensatie van den Apostolischen Stoel op de beken- de voorwaarden niet ware verleend geworden; — maar omdat zij nu overtuigd geworden zijn, dat hun ko- ning niet vrij is, zelfs niet in datgene, wat zijne huisselijke zaken betreft! En dat hebt gij aan de na- tie doen zien, daarvan hebt gij de Catholijken van *Nederland*, die gij en uwe partij welligt te gering acht, overtuigd! Hadt gij maar gezwezen, *Handels- blad!* Teregt heeft de wijste der koningen SALOMON, reeds voor duizenden jaren gezegd: » een dwaas, die zwijgt, zal nog verstandig geacht worden (1) ! » Maar gij hebt gesproken, gelamenteerd, gedreigd, verwijtingen gedaan, die *Nederland* niet vergeten heeft, terwijl gij in de uitspattingen uwer blijdschap over het zegevie- ren uwer partij alle welvoegelijkheid vergeet . . . En door dat alles hebt gij het brandmerk der bitterste onverdraagzaamheid, onuitwisbaar op uwe partij gedrukt.

Men zegt, dat de deputatie van drie Amsterdam- sche predikanten den koning tot dat besluit heeft over- gehaald . . . ! Zou het dan geen tijd worden, dat eene deputatie van Catholijke Geestelijken, bij Z. M. op de *volledige vrijheid van Godsdienst en onder- wijs* aandrong? Waarbij de Catholijken vrij wat ge- wigtiger belang hebben, dan de partij der monopolis- ten er bij had, om 's konings vrijheid in het aangaan van een huwelijk te dwarsboomen en Z. M. te dwin- gen tot het opofferen zijner genegenheid aan de on- verdraagzame eischen der *Nederlandsche tory-partij!*

Catholijken! die nog slaperig zijn mogt, ontwaakt bij de vreugdekreten van het verstandeloos *Handels- blad!* Slaat handen aan het werk; bidden is niet ge- noeg, als God ons roept om de handen aan het werk te slaan! Bidden en werken moet zamen gaan: helpt u zelve, en God zal u helpen! *Ierland* zij u voor- beeld; bedient u enkel van legale middelen, en uw toekomstige zegepraal is verzekerd. Even als uwe Ier- sche broeders, hebt gij niets van de heerschende *to- ry-partij*, maar alles van de regtvaardigheid Gods te hopen!

De aanzienlijke meerderheid, welke het tegenwoor- dig Fransch ministerie in de kamer der afgevaardigden verworven heeft, kan als eene zaak van het hoogste gewigt worden beschouwd, daar het waarschijnlijk een einde zal maken aan die weifelende politiek, welke *Frankrijk* tot hertoe onteerde. — De Catholijken, die er de zaak van den Godsdienst niet met die der politiek, of partij-belangen vermengen of verwarren, zijn over die uitkomst zeer verheugd.

(1) SPR. XVII. 28.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij:
Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn
gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun
woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U:
dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En
ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk
wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld
wete, dat Gij mij gezonden hebt.
JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en
bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8,50
in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle
abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Bri-
ven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst.
Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

KRITISCHE AANMERKINGEN OP EEN ARTIKEL BETREKKELIJK RUSLAND, IN HET JOUR- NAL VAN FRANKFORT GEPLAATST, DEN 29 APRIL 1839.

(Vervolg van bl. 112)

Het artikel, dat wij aanvoeren, gaat vervolgens dus
voort » de tweede poging had in de XVIe eeuw
» plaats." En zie hier hoe, » Pater POSSEVIN, Je-
» suit, een knap man, werd in Rusland gezonden
» door Paus GREGORIUS XIII om er over eene meer
» uitgebreide en naauwere vereeniging der Grieksche
» kerk met de Roomsche Kerk te onderhandelen." —
De acten der legatie van POSSEVIN en de documenten,
betrekkelijk zijne zending, werden spoedig gedrukt, on-
der dezen titel: *ANTONII POSSEVINI Societatis JESU*
Moscovia; zij doen zien, dat de voornamste reden der
legatie de vrede tusschen Polen en Rusland was; daar
de Russische monarch de bemiddeling van GREGORIUS XIII
had ingeroepen. Overigens kan men niet zeggen, dat
zulks de tweede poging was, door den heiligen Stoel
gedaan, want vóór GREGORIUS XIII bleven de Pausen
niet in gebreke, van alle gelegenheden aan te grijp-

pen, om de Russen met den oppersten zetel van PE-
TRUS te hereenigen, gelijk men zien kan in RAINALDI
» in de voortzetting der Annales van BARONIUS" en in
het reeds aangehaalde werk van KARAMZIN. — Niemand
is onbekend, met hetgene, wat EUGENIUS IV gedaan
had, in de kerkvergadering van Florence, om niet
alleen de Grieken maar ook de Russen, voor welke
hij instructien en volmagten gaf aan ISIDORUS, Metro-
politaan van geheel Rusland, die in de kerkvergade-
ring gekomen was, en in overeenstemming met de
Grieken het decreet van vereeniging onderteekend had,
in den schoot der ware Kerk terug te voeren. Die
grootte zorgvuldigheid der Opperherders, moet niet aan-
erzucht worden toegeschreven, maar aan hunnen
ijver; want hunne bediening verplicht hen om het heil
der zielen te bewerken; en om de zaligheid te verkrij-
gen, » moet de universele Kerk, dat is, al de geloov-
vigen der aarde zich onderwerpen aan de Roomsche
Kerk uit hoofde der primautéit," » ad eam, propter
potiorem principalitatem necesse est omnem convenire
Ecclesiam, hoc est eos, qui sunt undique fideles,"
zoo als de H. IRENEUS, zegt, die een Griek van af-
komst en leerling van een der beroemdste Grieksche
Bisschoppen en Apostolische Vaders, den H. POLYCAR-
PUS was. De Russische monarchen zelven namen, voor

het pontificaat van GREGORIUS XIII, meermalen den schijn aan, van de vereeniging te wenschen; het zal genoeg zijn, dienaangaande de gezantschappen, met dat doel in de XVI eeuw aan JULIUS III, en in de vorige eeuw aan SIXTUS IV gezonden, te vermelden; de authentieke documenten daarvan, worden gevonden in RAINALD, op het jaar 1553 n.o XL, en op het jaar 1472 n.o XLVII.

In het zelfde artikel voortgaande met van POSSEVIN te spreken, wordt gezegd, dat » na zijne zending te » *Moscou* en in verscheidene andere groote steden van » het rijk te hebben zien mislukken, hij zich naar » *Lithauen* begaf, dat onder de heerschappij gevallen » zijnde van souverainen die met ijver den Catholijken » Godsdienst beleden, niet weerstaan kon aan de in- » voering van eenen vreemden Godsdienst. — Die » Godsdienst, was inderdaad niet vreemd aan *Lithauen* » dat, zijne oude dwalingen verwerpende, zich aan » de Roomsche Kerk onderworpen had, » zoo als GODOCO, een der oudste geschiedschrijvers van *Lithauen* zegt. En dit is zoo waar, dat, gelijk men van CROMER weet, die souverain een gezantschap zond aan Paus URBANUS VI, en » beloofde onderworpen te zijn aan » zijne woorden, naar het voorbeeld der Christen koningen. » Ten einde de belijdenis van den Catholijken Godsdienst vast en onwankelbaar bleve in *Lithauen*, verbood JAGELLON onder andere dingen, » de huwelijken tusschen Russen en Catholijken, ten minste » zoo niet de Russische man of vrouw uit hunne » gelederen tot de onze overging, dat is van het » kamp der Grieken tot dat der Latijnen, » zoo als getuigd wordt door DAMALEVICIUS. De getuigenis van drie andere plaatsen worden aangehaald door RAINALD op het jaar 1387, n.o 15. In spijt der voorzorgen door WLADISLAUS JAGELLON genomen, werd de Grieksche ritus en met den zelven het schisma van lieverlede in sommige gedeelten van *Lithauen*, ingevoerd. Doch men wachtte er Pater POSSEVIN niet, om de schismatieken tot de Catholijke eenheid terug te brengen. Reeds bijna eene eeuw vroeger, had ALEXANDER, hertog van *Lithauen*, vol van ijver voor het Catholijk geloof, op die onderneming toegelegd, en had die tot een goed einde gebracht. Men kan dienaangaande raadplegen het tweemaal aangevoerde werk van KARMSIN, hoofdst. V zesde deel, en RAINALD op het jaar 1501, alwaar hij onder nummer 38 eene bulle mededeelt van ALEXANDER VI, uitgevaardigd den derden Augustus van het zelfde jaar, ter oplossing van sommige vragen betrekkelijk den Griekschen ritus, waarvan hij het gebruik na de vereeniging toestond. Wat POSSEVIN betreft, zoo hij na het sluiten van den vrede tusschen *Polen* en *Rusland*, zich met de vereeniging bezig hield, strekte zijnen arbeid zich niet zoo zeer uit tot *Lithauen*, dat reeds Catholijk en toen aan den Catholijken koning van *Polen* onderworpen was, als tot *Rusland*, ten opzichte waarvan hij, in dat doel, bijeenkomsten had met den Russischen monarch

en Russische senatoren. Zoo hij zijne zending zag mislukken, ten opzichte der vereeniging verwierf hij ten minste een diploma, krachtens 't welk, » vrije » uitoefening van hunne religie werd toegestaan aan » de Catholijke kooplieden en aan de Priesters, die » zich met hen in *Rusland* zouden vestigen, en de » zelfde uitoefening en vrijen doortogt van de gezanten » van den heiligen Stoel naar *Azie*. » GREGORIUS XIII schreef voor die vergunning en voor het eervolle onthaal, POSSEVIN aangedaan, eenen brief van dankzegging aan den keizer van *Rusland* den 1sten October 1582. Die brief is het laatste document in de *Moscovia* van POSSEVIN aangevoerd.

Men spreekt vervolgens in het artikel over de gevolgen, door de zending van POSSEVIN te weeg gebragt, na zijn vertrek en men zegt dat in 1595, het werk der vereeniging bijna voltooid werd, door middel van den Metropolitaan MICHAEL ROGOZZA, die alle Bisschoppen zijner onderhoorighied te *Kiew* inriep, alwaar eindelijk de vereeniging der Grieksche kerk met de Roomsche Kerk besloten werd. Vervolgens maakt men melding van twee Bisschoppen in gezantschap aan CLEMENS VIII gezonden, ten einde de Paus de vereeniging door de synode gedecreteerd bekrachtigde. — Het is zeker, dat de synode in het voorgaande jaar werd gehouden, wjl het dekreet, dat men er opstelde de dagteekening draagt van 2 December 1594. Zonder te onderzoeken of het te *Kiew*, of gelijk andere zeggen te *Bresta* was, en of er alstoen een en of meer synoden bijeenkwamen, is het zeker, dat de Bisschoppen van den Griekschen ritus, zich somtijds met die van den Latijnschen ritus vereenigden. Onder al de geschiedschrijvers heeft POSSEVIN, dat onderwerp zeer in het breede behandeld in een ander zijner werken, getiteld: *Apparatus sacer*, tom. III, op het woord *Rutheni*; en BARONIUS, tijdgenoot dier gebeurtenissen, heeft er een verhaal van ingelascht, in het VII. deel (het IX der uitgave van *Lucca*) zijner *Annales*. BARONIUS geeft zelfs het formulier van de geloofsbelijdenis in naam der synode uitgesproken, door de twee Bisschoppen in tegenwoordigheid van CLEMENS VIII; en bij welke zij zich onderwierpen, » niet alleen aan het erkennen der Kerkvergadering van » *Florence*, en de suprematie van den Roomschen Paus, » zoo als het artikel beweert, maar ook aan vele andere uitspraken. Verondersteld eindelijk, dat de geloofsbelijdenis zich beperkte tot die beide onderwerpen, hoe kan men daarmede beweren, dat de Bisschoppen er zich toe verbonden, zonder iets te veranderen aan het godsdienstig onderwijs.

De schrijver van het artikel maakt de volgende bemerking betrekkelijk de vereeniging: » Ook was het » slechts, nadat de Latijnsche Geestelijkheid, door » het wereldlijk gezag ondersteund, haren invloed had » uitgestrekt over alle de provincien van het groot-hertogdom *Lithauen*, dat men er toe geraakte, om, » door het bezigen van bedreigingen en zelfs van ge-

» weld, in de Grieksch-vereenigde kerk eenige ceremonien van den Latijnschen Godsdienst in te voeren." Die laatste woorden stellen op nieuw het artikel in tegenpraak met zich zelve, daar het iets vroeger gezegd had: » dat de vereeniging plaats had zonder iets te veranderen » in het godsdienstig onderwijs, noch aan de ceremonien » van den Grieksch Godsdienst, zoo als de taal der » Lithurgie enz." Doch wij zullen zoo aanstonds over het verschil van den ritus spreken. Voor het tegenwoordige, stil staande bij de uitdrukkingen: *bedreigingen en geweld*, moeten wij aanmerken, dat de zaken juist omgekeerd waren. Men nam inderdaad, de wapens op, maar van den kant der schismatieken, terwijl men er van den anderen kant in slaagde, om, zoo niet hunne zielen te winnen, ten minste hunne woede te doen bedaren, zonder geweld te bezigen en met de eenige wapenen der goedertierenheid en zachtzinnigheid. Er bestaat van dat alles een breedvoerig verhaal, in het reeds aangevoerde werk van POSSEVIN.

Het is zoo onwaar, dat men bedreigingen en geweld heeft gebezigd, om de vereeniging te weeg te brengen, dat de Bisschoppen zelve, in den brief, aan CLEMENS VIII gerigt, openlijk verklaren, dat zij tot hunne onderwerping aan den den H. Stoel hebben besloten, uit hoofde van de groote vrijheid, die zij genoten onder hun gouvernement: *In his partibus* schreven zij, *sub Dominio serenissimi Poloniae et Sueciae regis et magni ducis Lithuaniae constituti sumus, librisque nobis propterea esse licet*. En in het decreet der synode, hadden zij reeds uitgedrukt met hoe veel aandrang en met welken goeden wil, zij zich met den Apostolischen Stoel vereenigden, en hoe zeer die vereeniging sedert lang gewenscht en beproefd was geworden, zoo door hun als door hunne voorzaten. *Licet hac ipsa de re nos praedecessoresque nostri meditati fierent idque tentaverit*. Het decreet en de brief worden aangetroffen in het reeds aangevoerde verhaal van BARONIUS. Er moet worden aangemerkt, hoe KARAMSIN, in het vierde hoofdstuk van het vierde deel, nadat ook hij had gezegd, dat in » *Lithauen*, de Christenen der » Oostersche kerk genoodzaakt werden, om Pausge » zind te worden," en dat daartoe de pogingen van den Paus en den wil des konings, de verleidingen en de bedreigingen medewerkten; moet men zien hoe de waarheidsliefde, in zijn hart ontwakende en de overhand verkrijgende, door hem erkend wordt, dat zij, te weten, de Paus en de koning, niet met geweld en vervolging bedreigden; en willende verklaren, waar in dan, de bedreigingen en het geweld bestonden, drukt hij zich aldus uit: » Intusschen het geluk roe » mende hetwelk uit eenstemmigheid van Godsdienst, » in eenen staat voortyloeit, herinnerden zij aan de on » aangenaamheden, welke de Geestelijkheid in *Li » thauen* ondervond, toen zij het decreet der Kerk » vergadering van *Florence* verwierp." Men trachtte dus altoos de schismatieken te onderrigten en niet hun geweld aan te doen. (*Het Vervolg hierna.*)

IETS KERKELIJKS.

Onder dit opschrift hebben wij in de *Kamper Courant* van 23 Maart 1840 een verhaal aangetroffen, 't welk overvloedige stof tot gewigtige aanmerkingen oplevert. In dat stuk openbaart zich de gewone protestantsche haat tegen de midden-eeuwen, een gevolg van de onkunde, betrekkelijk dat gewigtig tijdperk, dat zoo vol was van geloof en waaraan wij al het goede, dat wij nog bezitten te danken hebben (1). Even onkundig toont de opsteller te wezen met de leer der hervormde kerk, en met die der Joden, of Israëlieten; even onkundig aangaande den geest des Christendoms, als ten opzichte van den toestand van het Judaïsme. — Wij willen het verhaal zelve hier laten volgen en dan stukswijze overwegen.

IETS KERKELIJKS.

Indien, ('t geen zeer ligt zoude kunnen plaats hebben) de schriftgeleerden in 't jaar onzes Heeren 1840 onderling in strijd mogten geraken over den duur der middeleeuwen, en of men op historische gronden kan aannemen dat dezelve met 1840 geheel waren ten einde geloopt, indien dan een dier achttingwaardige mannen met vuur het tegendeel beweert, dan zal de volgende waarachtige daadzaak, welke misschien in den Drenthschcn Volksalmanak van dien tijd als eene curiositeit uit het grijs verleden zal te lezen staan, dien wakkeren geleerde niet geheel logenstraffen.

In den beginne des jaars 1839 trad in de hoofdstad der provincie *Drenthe*, een braaf Israëlitisch jongeling van goede afkomst met een Christen meisje van onberispelijke zeden in het huwelijk. Binnen 't jaar werd deze echt gezegend met de geboorte eener dochter. De vader, even verdraagzaam als verlicht, gehoor gevende aan de wenschen zijner gade, staat toe dat der jonggeborene de heilige doop zal worden toegediend. Maar, in weerwil van het gebod des instellers van het Christendom: » gaat henen, onderwijst alle volken, en doopt ze," een bedienaar des Evangelies daar ter stede, Do. Z. ... (1) wel waardig de schildknaap te zijn van die vurige kampvechters des Dordschen geloofs, de BOGERMANS, de BILDELIJKEN, de VIJGERBOOMEN, slaat het verzoek af en zal zijne regterhand niet verontreinigen met de besproeiing van een voorhoofd waarop een oud testamentische trek te lezen staat.

Weinige weken na deze hardochtige weigering, sterft het dochtertje, en het diep bedroefde ouderenaar treurt bij het kleine lijk hunner lieveling. Waas de vader toegevend genoeg geweest om zijn kind te willen doen deelen in de afwassing der zonde, de moeder verzette zich niet dat het stoffelijk hulsel verzameld werd bij het stof der vaderen van hem wiens levensgezellen zij was. Geheel anders echter dachten MANNHIM; (opzigters der gemeente) deze gevoelden hunne conscientien bezwaard met de toelating van de vrucht eener Christenmoeder op de begraafplaats van Israëls onverbasterde nakomelingschap. Dien ten gevolge vroegen zij schriftelijk raad bij den Wel Eerw. Heere HERTZVELD, opperrabijn van *Ooerrijssel* en *Drenthe*, residerende te *Zwolle*, en werden in hunne gevoelens versterkt door den volgende zendbrief, welken wij letterlijk afschrijven:

Zwolle den 24 Januarij 1840.

Aan de Heeren Kerkmeesters der gemeente Assen.

Dient tot antwoord op Ulieder vraag, dat het overledene kind van MOZES ENGERS, dat hem van een Christenvrouw geboren is geworden, naar de Mozaïsche wet, als een Christenkind aangemerkt wordt, zoodat de genoemde MOZES geene aanspraak kan maken, om het bovengenoemde kind op het graf der Israëlieten te kunnen begraven, noch eenige Israëlitische ceremonie daarmede uitoefenen, omdat het als een Christ aangemerkt wordt, ofschoon hij Israëliet is, doet niets ter zake, daar het kind als een Christ aangemerkt wordt, omdat het van een Christen moeder is.

Gedaan door mij opper rabijn van Ooerrijssel en Drenthe. get. H. J. HERTZVELD.

(1) Zie de *Godsdienstvriend* voor April 1840 bl. 181.

Uitgesloten door Christenen (althans in naam) van het bad der wedergeboorte, van den doop der kinderen, tot welke Christus zelve zeide, » laat ze tot mij komen, » geweerd door Joden van den Godsakker, waarop het door zijnen vader regt had, (1) wat werd er nu van den kleinen, onschuldigen verschoveling? Hij werd liefderijk opgenomen in de groeve van eenen Remonstrant, die warsch van liefdelooze kleingeestigheid, de eeuwige wetten der humaniteit eerbiedigde. Daar sluimert nu de vroeg ontslapene den dag der verrijzenis te gemoet, op welken alle onderscheid van namen en verdeeldheid van gevoelens een einde zullen nemen.

Betrekkelijk den eersten volzin willen wij alleen doen opmerken, dat de schrijver van dit verhaal, de daadzaak, welke hij gaat vermelden, als middeneeuwsch beschouwt. Wij willen het verhaal zelve overwegen, en daarbij doen zien, hoe misselijk de middeneeuwen hier worden bijgesleept.

» In den beginne des jaars 1839 trad in de hoofdstad der provincie Drenthe, een braaf Israëlitisch jongeling van goede afkomst met een Christen meisje van onberispelijke zeden in het huwelijk."

Wij voor ons begrijpen niet, hoe het met *braafheid* bestaanbaar is, de voorschriften van eenen Godsdienst, dien men belijdt te gelooven, openlijk te verachten en te overtreden; hoe men dezulken, die zoo handelen, *onbesproken zeden* kunne toekennen; hoe men in eene maatschappij, die zich *Christelijk* noemt, zoo iets openlijk durft voordragen. Om braaf te wizen, of liever om braaf te blijven, had de Joodsche jongeling van een huwelijk moeten afzien, dat wel door de tegenwoordige anti-christelijke burgerlijke wetgeving wordt toegelaten, maar dat de wetten van zijnen Godsdienst hem stellig verboden aan te gaan. Om aanspraak op *onbesproken zeden* te kunnen behouden, had het zoogenaamde Christen-meisje de ergernis moeten mijden, die uit haar huwelijk met eenen afstammeling van hen, die haren Verlosser tot den kruisdood overlaverden, onder het uitroepen van: *zijn bloed come over ons en over onze kinderen*, noodwendig moest ontstaan; en het levert alleen een zeer treurig bewijs op van de afschuwelijke onverschilligheid, die onzen tijd zoo zeer van de geloovige midden-eeuwen doet verschillen, dat men openlijk de overtreding der heiligste wetten van den Godsdienst met braafheid, en het geven van openlijke en verregaande ergernis met onbesproken zeden, bestaanbaar keurt! — In de midden-eeuwen, zou zulk een huwelijk niet zijn toegelaten geworden; dit ware ook onmogelijk want het protestantismus is zoo oud niet.

» Binnen 't jaar werd deze echt gezegend met de geboorte eener dochter. De vader, even verdraagzaam als verlicht, gehoor gevende aan de wenschen zijner gade, staat toe dat der jonggeborene de heilige doop zal worden toegediend."

Het gaat inderdaad, in het protestantsche zoogenaamde Christendom, al zeer ver! De geboorte van een kind uit eene zoo ergerlijke vereeniging, als een

zegen te beschouwen! De *verdraagzaamheid* en *verlichting*, welke hier aan den naam-Joodschen vader worden toegekend, hebben hier de beteekenis, welke men in onze eeuw gewoon is aan die namen te geven: die van ongelooft. Zij waren een natuurlijk gevolg van zijnen eersten stap. *De wenschen zijner gade*, dat de H. Doop aan haar kind zou worden toegediend, zijn welligt de eerste kiemen geweest van wroegingen over haren gedanen stap; maar leveren tevens een bewijs op van hare onkunde betrekkelijk de leer van het godsdienst-genootschap, waartoe ze behoort, zoo als we straks zullen zien.

» Maar, in weerwil van het gebod des instellers van het Christendom: » gaat henen, onderwijst alle volken, en doopt ze, » een bedienaar des Evangelies daar ter stede, Do Z. . . (1) wel waardig de schildknaap te zijn van die vurige kampvechters des Dordschen geloofs, de BOKERWANS, de BILDERDIJKEN, de VIJGKROOMEN, slaat het verzoek af en zal zijne rechterhand niet verontreinigen met de besproeiing van een voorhoofd waarop een oud testamentsche trek te lezen staat."

Deze tyrade tegen den predikant Z. (ZUBLI) is geheel ongepast, hij kon niet anders handelen, of hij zou even als de joodsche vader en de protestantsche moeder, de wetten van zijn godsdienst-genootschap met voeten getreden hebben.

De legale hervormde Nederlandsche kerk is nog zoo ver niet gekomen, dat zij openlijk de Dordsche leer heeft willen of durven verzaken: en volgens die leer, mag de doop, alleenlijk aan de *kinderen der geloovigen*, dat is, dezulken, die belijden in JESUS CHRISTUS te geloven, worden toegediend, zoo als blijkt uit art. XXXIV van de belijdenisse des geloofs der gereformeerde kerken in *Nederland*; uit het antwoord op de 74 vraag van den Heidelbergischen catechismus: » Zal men ook de jonge kinderen doopen? » — waar, onder andere, wordt gezegd: » Zoo moeten ze ook door den » doop van de kinderen der ongeloovigen onderscheiden worden » en uit het doop-formulier zelve, » welk ten opschrift heeft: » Formulier om den heiligen » doop te bedienen aan de kleine kinderen der geloovigen, » — De opsteller, moest zich dus niet over den predikant Z. . . . maar over de *hervormde leer*, die hem zijne handelwijze ten pligt maakte, geërgerd hebben; tegen haar moest hij zijne tyrade hebben gericht.

De opsteller neemt het kwalijk, dat domine Z. . . . zoo handelde en den doop weigerde, (aan een kind, dat hij volgens zijne godsdienst-leer niet doopen mogt) in weerwil van het gebod des instellers van het Christendom: » gaat henen, onderwijst alle volken, en doopt ze. . . ."

Maar, aan wie is dat bevel gegeven? De schrijver zal wel niet willen beweerden, dat het zich tot alle menschen uitstrekt, en zal diensvolgens moeten erkennen, dat het zich tot *eenigen* bepaalt; en dan zou hij moeten bewijzen, dat domine Z. . . . tot diegenen behoort, aan welke dat bevel, in de personen der eerste Apostelen, gegeven is, om hem zijne handelwijze tot misdaad te kunnen rekenen; terwijl hij daarenboven zou moeten bewijzen, dat het bevel van

(1) Wanneer de Israëliet zich beroept op de Mozaïsche Wet, zoo heeft hij regt, zij werd door Jehova gegeven; doch als de Protestant zijn catechismus wil doen gelden, dan stelt hij het werk van feilbare menschen in de plaats van Goddelijke voorschriften.

den insteller des Christendoms, zich ook tot kleine kinderen uitstrekt; en die bewijzen zal hij als protestant nooit kunnen leveren. — De afkomst van het protestantsche *Evangelie* — *dienaarschap* is niet van ouden adel: hunne genealogie klimt niet hooger op, dan tot de XVI^{de} eeuw; en wij hebben nooit hooren beweerden, dat de insteller des Christendoms zijn bevel, om alle volken te onderwijzen en hen te doopen, mondeling en in persoon aan de zoogenaamde hervormers heeft gegeven; van de Catholijke Kerk, van de Bisschoppen, die in eené onafgebrokene linie tot de Apostelen opklimmen en derzelver opvolgers zijn, hebben zij het bevel om de volken te onderwijzen en te doopen, evenmin ontvangen: integendeel, heeft de Kerk hun het onderwijzen hunner *nieuwe leer* verboden. — Van wie zouden zij dan, op eené *wettige wijze*, dat bevel kunnen ontvangen hebben? Dit wenschten wij wel eens te hooren betoogen. — De protestantsche predikant kan zich wel: *Evangelie-dienaar, bedienaar des Goddelijken Woords, Christen-leeraar* enz. enz. noemen, maar dat hij *regt* heeft, om de volken te onderwijzen, het Evangelie te prediken, *Gods Woord* te verklaren en een leeraar der Christenen te zijn; dat hij van den Insteller des Christendoms, het bevel om te doopen ontvangen heeft, zal hij nooit op goede gronden kunnen aantoonen.

Men vormt zich van het Christendom en deszelfs inrigting geheel verkeerde gedachten en daaruit vloeijen alle verwarringen van denkbeelden voort. Het Christendom is alles behalve een mengelmoes van allerlei geloofsbegrippen, die elkanderen broederlijk de hand reiken, om, zoo als men het noemt, *gemeenschappelyk* God, den Vader van allen, te dienen. Zulk een zoogenaamd Christendom is wel dat, tot welks *bevordering* en uitbreiding de *maatschappij*, die zich noemt, tot nut van 't algemeen, sedert vijftig jaren rusteloos werkzaam is geweest en waarin zij, vooral door haren invloed op het openbaar onderwijs, boven verwachting in *Nederland* geslaagd is; maar het is niet het Christendom, zoo als deszelfs Goddelijke Stichter hetzelfde heeft ingesteld, toen Hij aan zijne Apostelen beval: » Predikt het Evangelie aan alle schepselen... er bijvoegende: *Wie niet geloofd zal hebben, die zal verdoemd worden.*” 't is niet het Christendom, hetwelk de Apostelen bevel hadden te prediken en te bevorderen; 't is niet het Christendom van den Apostel PAULUS, die aan de Galaten schreef: » Al wie u » een ander Evangelie verkondigt, dan hetgeen ik u » verkondigd heb . . . die zij Anathema!” 't is niet het Christendom van den Apostel PETRUS, die de geloovigen zoo ernstig waarschuwde tegen de *leugenachtige meesters*, die *verdervelijke kettereijen* zouden invoeren (1); 't is niet het Christendom van den Apostel JOANNES, die aan de geloovigen schreef: » Dit heb » ik u geschreven van degenen, die u verleiden (1).

(1) 2. PETRI. II. 1.

(2) I. JOANNES II. 20.

. . . Al wie afwijkt, en niet blijft in de leer van CHRISTUS, die heeft God niet: wie in de leer blijft, die heeft den Vader en den Zoon. Zoo iemand tot u komt, en die leer niet medebrengt, ontvang hem niet in huis, noch groet hem niet. . . . (1).

Men moge dit onverdraagzaam en midden eeuwsch noemen, zoo veel men wil; maar het is niet te min de ware leer des Christendoms: en al wat daarmede strijdt is anti-christisch, al werd het nog honderdmaal meer door de maatschappij van 't nut bevorderd, en al werd het nog veel duidelijker in alle openbare scholen van *Nederland* geleerd.

» Weenige weken na deze hardvochtige weigering sterft het dochttertje, en het diep bedroefde ouderenaar treurt bij het kleine lijk hunner lieveling.

Zoo is dan het ongelukkig kind *ongedoopt* gestorven! Het bleef beroofd van de eenige, van de hoogste weldaad, die de beklagenswaardige moeder aan haar kind wenschte deelachtig te maken: de afwassing der erfzonde, de eeuwige zaligheid! — En waarom? Omdat de moeder, die den doop van haar kind wenschte, onbekend met, of onbevooroordeeld tegen de Catholijke leer was. Als zij in het doodsgevaar van haar kind, zich tot eenen Catholijken Priester had gewend, zou deze niet geweigerd hebben, haar kind te doopen, en daardoor eené ziel te zaligen! Ja, als zij slechts iemand der Catholijke gemeente te Assen verzocht had, haar kind te doopen, zou het gedoopt zijn geworden! En, wat nog meer is, als daartoe niemand te vinden ware, kon zij zelve den doop aan haar kind hebben toegediend (2)...! Want zoo liefderijk is de Catholijke Kerk, dat zij, om eene ziel niet van de zaligheid te beroven, ingeval van nood, dat is in doodsgevaar, aan iedereen, hetzij man of vrouw, en zelfs, als er niemand anders toe te vinden is, aan de ouders het doopen toelaat.

» Was de vader toegevend genoeg geweest om zijn kind te willen doen deelen in de afwassing der zonde, de moeder verzette zich niet dat het stoffelijk hulsel verzameld werd bij het stof der vaderen van hem, wiens levensgezellin zij was.”

Waarom zou de Protestantsche moeder zich daartegen hebben verzet? Sedert wanneer zijn de Protestanten niet meer onverschillig aangaande de plaats alwaar de lijken der hunnen begraven worden? Hunne begraaftplaatsen zijn immers geene geheiligde plaatsen, geene plaatsen, waar de levenden voor de rust der zielen hunner afgestorvenen komen bidden? Dat alles beschouwen zij immers als bijgeloof? In dit niet verzetten der moeder is dus niets vreemds.

» Geheel anders echter dachten MANNING; (opzigters der gemeente) deze gevoelden hunne conscientien bezwaar de mede toelating vande vrucht eener Christenmoeder op de begraaftplaats van Israëls onverbasterde nakomelingschap.”

Deze boerterij is hoogst ongepast, en alles behalve

(1) 2. JOANNES I. 9, 10.

(2) Zie Mechelschen catechismus in het hoofdstuk over het doopsel § IV.

verdraagzaam. De opzigtters der Joodsche gemeente, hebben in dit geval, even als de predikant Z.... geweigerd, wat zij, volgens hunne Godsdienstleer, weigeren moesten. Ondanks alle verdraagzaamheid en verlichting onzer ongelovige eeuw; ondanks alle burgerlijke wetten, die de Joden met de Christenen gelijk stellen, en gemengde huwelijken van Joden en Christenen toestaan, zal *ISRAËLS nakomelingschap*, de Joodsche natie, het oude Gods volk, dat wel door God getuchtigd, maar niet verlaten wordt, te midden van alle andere volken *onverbasterd* blijven, tot dat de tijd der Goddelijke barmhartigheid over ISRAËL zal gekomen zijn, waarin zij *als natie*, de *nationale misdaad* van Gods-woord geboet hebbende, den gekruisten CHRISTUS als hunnen MESSIAS zullen erkennen!

» Dien ten gevolge vroegen zij schriftelijk raad bij den Wel Eerw. Heere HERTZVELD, opperrabijn van *Overijssel en Drenthe*, resident te Zwolle, en werden in hunne gevoelens versterkt door den volgende zendbrief, welken wij letterlijk afschrijven (1).»

Ook de opper-rabijn kon niet anders handelen zonder de wetten van zijnen Godsdienst te schenden en zijne conscientie te krenken. — En nu zegt de schrijver van dit bericht ten slotte.

» Uitgesloten door Christenen (althans in naam) van het bad der wedergeboorte, van den doop der kinderen, tot welke CHRISTUS zelve (zelf) zeide, » laat ze tot mij komen, » geweerd door Joden van den Godsakker, waarop het door zijnen vader regt had, (2) wat werd er nu van den kleinen, onschuldigen verschoveling? Hij werd liefderijk opgenomen in de groeve van eenen Remonstrant, die warsch van liefdelooze kleingeestigheid, de eeuwige wetten der humaniteit eerbiedigde. Daar sluimert nu de vroeg ontslapene den dag der verrijzenis te gemoet, op welken alle onderscheid van namen en verdeeldheid van gevoelens een einde zullen nemen.»

De strekking van dit bericht is blijkbaar: zoowel de hervormde predikant als de Joodsche opper-rabijn, die beiden, in dit geval, naar de stellige voorschriften van hunnen Godsdienst handelden, moesten van onverdraagzaamheid en liefdeloosheid beschuldigd worden: terwijl intengendeel de remonstrant, die zich aan geene stellige leerstukken houdt, met de kroon van *liefderijke verdraagzaamheid* prijken moest?

Uit het slot van het artikel blijkt, dat de opsteller nog aan den dag der verrijzenis gelooft, en dus niet tot de materialisten behoort; maar dat hij dien grooten dag enkel beschouwt als den dag, waarop *alle onderscheid van namen en verdeeldheid van gevoelens een einde zullen nemen*; maar het blijkt niet, dat hij dien gedachten dag, ook als *algemeene oordeelsdag*, als dag van *belooning* en *veroordeeling* beschouwt: en doet hij dat niet, waarom dan zooveel ophef gemaakt van de weigering des predikants, om den doop aan het kind toe te dienen, en van de weigering des rabijns, om aan hetzelfde eene Joodsche begravenis toe te staan?

Dat de Catholijke Kerk het kind *niet verhinderde om tot JESUS te komen*, en zelfs, dat zij het werkelijk tot JESUS zou hebben gebragt, als men slechts iemand harer leden van het geval onderrigt had, hebben wij reeds aangetoond: maar hoe kan de schrijver, die zooveel op heeft met het liefderijk gedrag van den remonstrantschen stads secretaris MEINSMA, die volgens zijne leer niet aan de *erfzonde* en dus ook niet aan de noodzakelijkheid van de *afwassing der zonde in het bad der wedergeboorte*, om het kind tot JESUS te brengen, gelooft, zooveel ophef maken van de weigering des predikants, die toch ook als *hervormd predikant* waarschijnlijk niet aan de *volstreckte noodzakelijkheid van den doop der kinderen ter zaligheid* gelooft; wijl het anders van zijnen kant baarbaarsch zou gehandeld zijn, zich naar de jongste verordeningen zijner Kerk, die het doopen op zekere bestemde dagen voorschrijven, te voegen, daar menig kind dien dag niet beleeft; en dus, bij het geloof aan de noodzakelijkheid van den doop, eene onmenselijke wreedheid zijn zou. Alleen de leer der Catholijke Kerk, is met betrekking tot den doop, even als in alle andere opzigten volmaakt consequent: alle van haar afwijkende gevoelens zijn vol van tegenstrijdigheden!

Intusschen moeten wij hier doen opmerken, dat het boven vermelde bericht juist geschikt is om de zoo hooggeroemde *verdraagzaamheid* en *verlichting* onzer dagen regt te leeren kennen. — Dat de Jood, dat de Christen, tot welke gezindheid hij ook behoore bewijzen geve van verregaande *onverschilligheid* of van *ongeloof*: dit strijdt geenzins met de *braafheid*, noch met *onbesproken zeden*; en het levert een bewijs op van *verlichte verdraagzaamheid*! Maar als de hervormde predikant, of de Joodsche rabijn de stellige voorschriften van zijnen Godsdienst, niet aan de gewaande verdraagzaamheid wil ten offer brengen, dan moet hij openlijk aan de kaak gesteld en verguisd worden!

Welnu, die verdraagzame onverschilligheid, onder de naam van *algemeen Christendom* te bevorderen, is het *erkende doel* der maatschappij, die zich noemt: *tot nut van 't algemeen*, van de schoolboeken, die zij uitgeeft, van het onderwijs in onze scholen....! Maar die gewaande *verdraagzaamheid* is de bittere vijandin van alle *positieve leerstukken*, en daarom gaat zij zoo ver, dat zij zelfs de *conscientie-vrijheid* van allen, die nog aan positieve leerstukken gehecht zijn, hij moge Jood of hervormd wezen, volstrekt niet *verdragen* kan! — Daarom en daarom alleen wil men ons de *vrijheid van onderwijs* onthouden!

IETS OVER ZEKERE MOMPETING.

Wij hebben in ons blad van 21 Maart ll. medegedeeld, niet wat ons bekend was, maar wat er *gemompeld* wordt, betrekkelijk het inhouden der subsidien

(1) Men zie denzelven hierboven.

(2) Wanneer de Israëliet zich beroept op de Mozaïsche Wet, zoo heeft hij regt, zij werd door JENOVA gegeven; doch als de protestant zijn catechismus wil doen gelden, dan stelt hij het werk van feilbare menschen in plaats van Goddelijke voorschriften. Aant. van den Red. der Kamper-Courant.

van den Hoogwaarden Apostolischen Vicaris Generaal der districten van *Megen* en *Ravenstein* en van de door Zijn Hoogw. benoemde Geestelijken Wij weten *zeer goed*, wat de eigenlijke oorzaak dier inhouding is, doch hopen als nog, dat wij in het belang van de vrijheid der Kerk, die ons boven alles dierbaar is, niet genoodzaakt zullen worden, dezelve te openbaren Intusschen begint men elkander te vragen, wat men te wachten zou hebben als eene *generale Directie tot de zaken van den Catholijken Eeredienst*, over wier benoeming men zich zoo zeer verheugde, wyl men zulke goede verwachting van des directeurs bekende Catholiciteit had, meer waarde mogt kunnen hechten aan het behoud van lucratieve posten, dan aan de onschatbare vrijheid der Kerk? Zou een goed Catholijk niet ingemoede verplicht zijn om liever van eenen voordeeligen post afstand te doen, dan mede te werken aan het behoud en doordrijven van een suppressie-stelsel, dat door alle Catholijken verfoeid wordt, en dat onbestaanbaar is met de vrijheid der Kerk?

Wij hadden het bovenstaande juist opgesteld om ter perse te zenden (1), toen wij den *Noord-Brabander* van Donderdag 2 April ontvingen en daarin met verwondering het volgende lazen, onder het opschrift: *Waarom langer gemompeld?*

» In de *Catholijke Nederlandsche Stemmen* van » Zaterdag 21 Maart, leest men een artikel, getiteld: » *Mompeling*; — maar is het dan nu nog tijd, om » te *mompelen*, of moet niet veeleer de bazuin ge- » stoken worden? ! » —

Is dit een ingewikkeld verwijt, dat wij slechts *mompelen*, terwijl het tijd zijn zou, om de bazuin te steken? — Zulk een verwijt zou niemand minder passen, dan den *Noord-Brabander*, die zelf eerst kortelings uit den langdurigen slaap ontwaakt is Onze talrijke lezers, weten, dat wij sedert lang onze Catholijke landgenooten hebben toegeroepen: » Ontwaakt en slaat handen aan het werk! » Zij weten, dat wij niet gewoon zijn te *mompelen* als er gesproken moet worden, en dit weet de *Noord-Brabander* ook zeer goed; maar wat beteekenen dan de woorden: » Maar is het nu nog tijd, om te *mompelen*? »

Wij verheugden ons in de vorige week, dat de *Noord-Brabander* eindelijk ontwaakt was, en onze *Catholijke Stemmen* in Nederland niet langer, de stem eens roependen in de woestijn zouden wezen; maar wij dachten niet, dat de *Noord-Brabander* ons zoo spoedig zou willen overbluffen; hij zegt verder:

(1) Men herinnere zich, dat ons blad, alsnog, elders gedrukt wordende, wij daardoor genoodzaakt zijn, om, willen wij voor eene goede correctie zorgen, onze artikelen tien à twaalf dagen voor de uitgave op te stellen. — Met primo Julij, zullen de *Catholijke Stemmen* te Grave worden gedrukt; waardoor wij onze artikelen vroeger zullen kunnen mededeelen.

RED.

» Maar uwe Godsdienst is niet vrij, en zij zal het » nimmer worden, als gij voortgaat met *mompelen*, » waar de alarmklok behoort geluid te worden. » —

Wij hebben nooit gemompeld, maar altoos luide de Godsdienstvrijheid verdedigd, zoowel die van de afgescheidene Gereformeerden, als die van de Catholijken, dit weet de geheele wereld; wij hebben luide op het reclameeren der vrijheid van Godsdienst en onderwijs aangedrongen, sedert vele jaren aangedrongen, ook dit is algemeen bekend; en in het artikel: *Mompeling*, hebben wij slechts openbaar gemaakt, wat hier omstreeks gemompeld werd, en openlijk herinnerd aan datgene, wat wij daarbij noodig keurden te herinneren Wij zullen met kalmte voortgaan, onze geloofsgenooten toe te roepen: ontwaakt uit uwe lange sluimering, slaat handen aan het werk, de tijd om te arbeiden is gekomen; maar wij zullen ons immer trachten te onthouden van onvoorzigtig en ontijdig snaren te roeren, wier geluid, door de vijanden onzer vrijheid, met welgevallen wordt gehoord wij zullen ons wachten van op de hartstogten der menigte, wier denkwijze ons lang genoeg bekend was, te werken; wij zullen geene alarmklokken luiden, wij zullen de vijanden onzer Godsdienst-vrijheid trachten te overtuigen, dat wij regt hebben, om de vrijheid van Godsdienst en onderwijs te *eischen*; maar wij zullen hen niet noodeloos verbitteren, en ons vooral wachten van alles, wat verdeeldheid onder de Catholijken zou kunnen te weeg brengen Wil de *Noord-Brabander* dien weg met ons bewandelen, dan zullen wij hem met blijdschap zijne stem met de onze hooren paren, en hem broederlijk de hand ter samenwerking aanbieden; doch ook alleen in dat geval. — Onze grijze ondervinding, geeft ons het regt, om aan elk, die als verdediger van de regten en vrijheden der Catholijke Nederlanders wil optreden, te herinneren of te leeren, dat er omstandigheden kunnen zijn, waarin het *mompelen*, of zelfs het zwijgen, wijzer en voordeliger is, dan een ondoordacht luid geschreeuw! — En dit zeggen wij niet uit vrees; want wij hebben reeds vijf en twintig jaren de *hille van den dag* verduurd; niet uit wangunst, want wij hadden hartelijk gehoopt, in den *Noord-Brabander* voortaan samenwerking in de verdediging der heiligste zaak te vinden, en dit is hem niet onbekend; niet om iemand te behagen, want wij hebben nooit iemand geveleid, en zijn volmaakt onafhankelijk; maar uit gemoedelijke overtuiging, dat wij verplicht waren, om openlijk tegen het vermelde artikel van den *Noord-Brabander* en de daarin voorkomende beschuldiging, als of wij *mompelen* als de bazuin moet gestoken worden, te reclameeren; wyl daardoor allen, die met den geest en de strekking van ons blad, niet mogten bekend wezen, geheel verkeerde gevoelens aangaande hetzelfde zouden moeten opvatten. — Overigens zijn het niet de subsidiën, toelagen of tractementen der Geestelijken, als zoodanig, maar het *misbruik*! hetwelk heerschzucht er van maakt, om ze naar willekeur toetestaan

of te weigeren, uit te reiken of in te houden, waartegen gewaakt en gereclameerd moet worden; het is die heerschzucht, het is het verfoeijelijk suprematiestelsel, 't welk na de volledige emancipatie der Catholieke Kerk in Nederland in de grondwet van 1814 openlijk, doch om der Belgen wil, in die van 1815, gesluierd, zich vertoonde, waartegen een duidelijk artikel, waarin met ronde woorden de volledige Godsdienstvrijheid buiten alle bemoeijingen van den staat erkend wordt in onze nieuwe grondwet ons waarborgen moet: met dien waarborg kunnen Subsidiën niet schadelijk zijn: zonder denzelven zou het afzien van alle subsidiën, de Kerk niets baten: de afgescheiden gereformeerden, die openlijk verklaren, geenerlei onderstand hoe genaamd van den staat te verlangen, nog nooit te zullen vragen, zijn daar, ons dit te bewijzen; de talrijke tegen hen gerigte en nog voortdurende onderdrukkingen en vervolgingen, bewijzen volledig, dat *geldelijke onafhankelijkheid*, nog *geene vrijheid van Godsdienst* verzekert! — wij keuren dit onderwerp, vooral tegenwoordig, van zooveel gewigt, dat wij er een opzettelijk artikel aan zullen toewijden.

DE GEEST VAN NAVOLGING.

Er is welligt geen zwak, of liever wezenlijk gebrek, waaraan onze natie meer onderhevig is, dan aan de zucht tot navolging; waardoor zij dan ook, *anationaliteit* schier geheel verloren heeft en geen nationaal karakter meer bezit.

Wat is, om dit in het voorbijgaan te zeggen, strijdiger met den ouden, deftigen en ernstigen aard onzer natie, dan bals en danspartijen? En hoe zijn deze echter; sedert eenige jaren, tot zelfs onder de geringste standen, vermenigvuldigd. — Doch wij willen thans slechts een paar woorden, betrekkelijk de ontsiering en verbastering onzer schoone moedertaal zeggen.

Als zij, die openlijk als schrijvers optreden, hunne moedertaal bestudeerden, en niet het voorbeeld van anderen slaafsch navolgden, zouden velen zulk eenen jammerlijken stijl, die eenvoudigheid, klaarheid en vloeibaarheid, en daardoor alle schoonheid mist, zich niet hebben aangewend. Maar wat de een schrijft, schrijft de andere spoedig na; en zoo krijgen we nu en dan, zekere modewoorden, die men dan ook overal, te pas en te onpas aantrest. — Zoo is tegenwoordig het woord: *ruimschoots*, wat bij onze oude taalkundigen niet eens bekend was, algemeen in de mode.

In het stijlbederven hebben de vertalers uit het Hoogduitsch veel toegebracht; doch hadden onze schrijvers de zucht van navolging niet, dan zou men die

vertalers van beröep, dadelijk aan hunnen stijl hebben gekend.

Eene andere reden is de zucht om de legale taal, door het gouvernement aangenomen, om gelijkheid van taal en uitdrukking in alle gouvernementale stukken te hebben, insgelijks na te volgen; terwijl de regelen in dat opzigt door het gouvernement, op het advijs van dezen of genen aangenomen, niemand verplichten, om zijne taal-studie daarnaar te schikken, of liever, om van het bestuderen zijner moedertaal, geheel af te zien. Het onderwijs monopolie heeft ook in dit opzigt veel kwaads gesticht.

Doch wat voor eenen echten, Godsdienst- en vrijheidlievenden Nederlander nog aanstootelijker is, is het navolgen der Duitsche serviliteit in de titelatuur; waardoor men van eenen vorst, zelfs van een vorstelijk kind in de luijeren sprekende, niet anders dan van Hoogstdezenzelf spreekt; wat voor het Godsdienstig gevoel inderdaad aanstootelijk is, daar men van God, den Almagtige, den Koning der koningen sprekende, eenvoudig: Hij, of: Hem, zegt, en eenen sterveling Hoogstdezelve noemt. Is de titel van Zijne Majesteit, of: Zijne Hoogheid, nog niet genoeg....? Ons *Handelsblad* en andere navolgers der Duitsche vleijerij zouden dus schrijven:

» God heeft Zijne Geboden aan *Israël* bekend gemaakt, opdat Hij door zijn volk zoude gehoorzaamd worden: de regerende hertog van *Nassau* (of soort- » gelijk klein landje) heeft *Hoogstdeszelfs* besluit » doen afkondigen, opdat *Hoogstdeszelfs* onderdanen » aan *Hoogstdezelve* zouden gehoorzamen....!

Men heeft ons gevraagd, waarom wij, van Zijne Majesteit onzen Koning sprekende, den gewonen slenter niet volgen? Men weet nu de reden: zij is in onze Godsdienstige overtuiging, in ons Godsdienstig gevoel gelegen. Wij zullen van eenen vorst, van den magtigste koning of keizer, zelfs van onzen heiligen Vader sprekende, de uitdrukking: *Hoogstdezelve* nooit bezigen; omdat het ons tegen de borst stuiten zou, aan een schepsel hoogere eere te geven, dan aan den Schepper van Hemel en aarde.

AANKONDIGING.

Bij J. F. DEMELINNE, Boek- en Steendrukker te 's Bosch, is van de pers gekomen: *Beknopt Verhaal van het Lijden des Zaligmakers*, volgens de vier Evangelisten, door P. L. v. K. Roomsche Catholijk Priester. Voorzien van eene aanprijzende Kerkelijke Goedkeuring.

Plaatsgebrek verplicht ons eenige Aankondigingen tot het volgende Nummer uit te stellen.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8,50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

KRITISCHE AANMERKINGEN OP EEN ARTIKEL BETREKKELIJK RUSLAND, IN HET JOURNAL VAN FRANKFORT GEPLAATST,

DEN 22 APRIL 1839.

(Vervolg van bl. 119).

Wat het onderscheid van ritus aangaat, leest men in het artikel, dat CLEMENS VIII, er niets aan veranderde, wijl het de invoering eener nieuwigheid zou zijn geweest, die men destijds niet durfde beproeven; want zij zou mislukt zijn bij de gehechtheid, welke, zoo als de geschiedenis getuigt, de Russen altoos voor den Godsdienst hunner vaderen hebben gehad, en die zelfs nog lang eene hinderpaal was voor de nieuwe orde van zaken! Doch wat wezenlijk uit de gedenkstukken van de geschiedenis blijkt, is, dat de Latijnsche Kerk nooit de gedachte heeft gehad, om den Griekschens ritus afgeschaffen, dat zij zich veel eer altoos heeft toegelegd, zooveel als haar geoorloofd was, op deszelfs behoud en getrouwe naleving bij de Grieken; zoo zegt de onsterfelijke Paus BENEDICTUS XIV in de 43 constitutie tom III van zijn Bullarium, beginnende met de woorden *imposito nobis*. Die geleerde Paus toont door eene menigte van

daadzaken uit alle tijdvakken gekozen de waarheid dezer stellingen, en inzonderheid in de 47 constitutie tom IV, welke begint met de woorden *allatæ sunt*; want hij heeft zich altoos met die historische questie bezig gehouden. Overigens weet iedereen, dat zelfs te Rome, de hoofdstad des Christendoms, onder de oogen der Opperherders en op hun bevel, iedere Priester de goddelijke diensten en de heilige ceremoniën in den Catholijken ritus zijner eigene natie celebreert, en dat men die gewoonte te Rome niet als nieuw beschouwt. Men heeft er altoos het gebruik van den onderscheidenen ritus in praktijk gehad. Het was daarom, dat men in de 9de eeuw, vernemende, dat MICHAEL CERULARIUS, Patriarch van Constantinopel en LEO, Bisschop van Acrida, de Kerken der Latijnen bij de Grieken hadden doen sluiten, de heilige Paus LEO IX hun in dezer voege schreef: » Ziet hoeveel zachter, bescheidener en gematigder de Roomsche Kerk in dat opzigt is, dan » gijlieden. Te Rome en in deszelfs omstreken is » een groot aantal van Grieksche kloosters of Kerken, en niet een derzelve is ooit gestoord geworden » in derzelve overlevering of gewoonten, men noodigt » hen uit en nog meer, men vermaant hen, om ze te » volgen (§. 9).” Wat betreft CLEMENS VIII in de constitutie *allatæ sunt*. §. 14. BENEDICTUS XIV, op

hem te verdedigen tegen de beschuldiging, die niet nieuw is, van den ritus der Russen te hebben willen veranderen, tijdens hunne vereeniging met den heiligen stoel, voert eene breve aan van PAULUS V, van 10 December 1615, waarin de Paus, betreffende den ritus der Russen, verklaart, » die te vernietigen of te ver- » stikken is niet geweest en is niet de bedoeling, de » geest en de wil der Roomsche Kerk, en dat men » dit nooit heeft kunnen noch kan zeggen of denken." Dat men PAULUS V niet verdenke van veeleer die woorden te hebben gezegd, om de in *Rusland* verspreide geruchten te hebben willen tegengaan, dan de gedachten te verklaren van zijnen voorzaat, die hem bekend waren, want hij grondt zich in de verklaring op de Bulle van CLEMENS VIII, van 23 December van 1595, aan welks slot hij uitdrukkelijk had gesproken van het in acht nemen van den ritus. De bulle en de breve worden in het *bullarium romanum* aangetroffen, gedrukt bij MAINARDI. Het is dus eene groote dwaling te veronderstellen, dat CLEMENS VIII het oogmerk zou hebben gehad, om de Russen tot het veranderen van den nationalen ritus te veroorlooven, en het is insgelijks eene dwaling de verscheidenheid van ritus voor te stellen als eene hinderpaal tegen de vereeniging der Grieksche en Latijnsche Kerk.

Na de verwijtingen van drijgingen en geweld valschelijk den Catholijken aangetijgd, gaat het artikel dus voort: » Die middelen konden nooit eene innige » vereeniging te weeg brengen tusschen de beide Ker- » ken; en, sedert het jaar 1653 scheidden de Grieksche » vereenigden van *Klein-Rusland*, ongeduldig over de » heerschappij van eenen vreemden Godsdienst zich » geheel en al van de vereeniging af en vrijwil- » lig zich onderwerpende aan den czaar ALEXIS MI- » KAILOWITCH, keerden zij in den schoot der Griek- » sche Kerk terug." De Grieksch-vereenigden van welke men hier spreekt, zijn niet anders dan de Kosakken van *Klein-Rusland*, die, sedert een aantal van jaren tegen hunnen souverain den koning van *Polen*, gerevolteerd waren.

Wat den Godsdienst betreft, was men er sedert 1622 in geslaagd, om het schisma te *Kiew* te doen herleven, door eenen nieuwen Metropoliiaan en andere bisschoppen, allen Schismatieken, te doen wijden, die vervolgens eenen harden strijd tegen de Catholijken voerden, zoodat velen op onderscheidene punten verbannen en van hunne Kerken verwijderd, anderen wreedelijk ten dood gebragt werden, zoo als de gelukzalige JOSAPHAT, Aartsbisschop van *Vitepsk*, die als martelaar voor de heilige waarheid stierf, gelijk KULCZYNSKI in het werk, getiteld: *Specimen Ecclesiae Ruthenicae* bl. 129 zegt: Had het martelaarschap van den gelukz. JOSAPHAT plaats, waarvan BENEDICTUS XIV meermalen spreekt in zijn boek over de zaligverklaring der dienaren Gods en de canonisatie der Heiligen; URBANUS VIII stelde hem onder het getal der gelukzaligen; en KULCZYNSKI in een aanhangsel op zijn boek, geeft on-

derscheidene documenten, betreffende zijn martelaarschap op. De hardnekkigheid der Kosakken was zoodanig, dat zij in 1650 van den koning van *Polen* een diploma verwierven, volgens 't welk, zoo als de aangevoerde schrijver bl. 130 zegt: » Zekere bisschoppelijke » Kerken en andere Kerken en Kloosters, den Catho- » lijken ontnomen en aan de Schismatieken toegestaan » werden." En, hoewel in 1668, de koning dat diploma introk, bevelende, dat alles aan de Catholijken zou worden teruggegeven, hield het schisma echter niet geheel op. De Kosakken riepen in hunne onlusten de hulp in van den Russischen monarch, ALEXIS MIKAILOWITCH; deze hield, over dat onderwerp, in 1654, te *Moskau* eenen grooten raad, waarin hij, zoo als LEVESQUE in zijne geschiedenis van *Rusland* schrijft. » Den Godsdienst in die zaak trok, onder voorwendsel, dat de Kosakken in hunnen Godsdienst belemmerd werden, en er werd besloten, dat men commissarissen zou zenden om hunnen eed af te nemen, en die der steden, welke onder hunne afhankelijkheid waren." En ziedaar, de ware geschiedenis van de verandering, welke in het artikel gezegd wordt, te zijn bewerkt in 1653. De winst van het schisma bepaalde zich tot een zeker getal van Kosakken, dat is, barbaren van *Klein-Rusland*, onderdanen van den koning van *Polen*, en de roem van ALEXIS beperkt zich, tot het verleenen zijner bescherming aan eenige gerevolteerde barbaren, en gebruik te hebben gemaakt van hunne rebellie, om door alle middelen, de grenzen van zijn gezag uittebreiden.

Het artikel spreekt niet van PETER den Groote, zoon van ALEXIS MIKAILOWITCH, eerste keizer van *Rusland*, hoewel hij vele nieuwigheden in zijne staten invoerde, zelfs in Godsdienstzaken. Zijne geschiedenis ten onzen opzichte, noch te oud, noch te nieuw zijnde, zou men zeggen, dat zij met stilzwijgen is voorbijgegaan, ten einde de woorden van ARISTOTELES, waarmede wij onze aanmerkingen begonnen, met al hun gewigt op het artikel zouden vallen. Wat er van zij, het stilzwijgen van anderen kan ons den mond niet sluiten, en het komt hier juist te pas aantemerkten, dat PETER de Groote, ten opzichte van den Catholijken Godsdienst, niet alleen moreel geweld en bedreigingen maar het zwaard bezigde. Dat het genoeg zij hier tot voorbeeld aan te voeren, wat men leest in de *Specimen Ecclesiae Ruthenicae*, reeds aangevoerd door den schrijver KULCZYNSKI, die een tijdgenoot was. Hij verhaalt bl. 136, dat PETER, op den 21 Julij 1705 met een sterk leger in de stad *Polosk* gekomen zijnde, in de Cathedrale kerk ging, en uit haat tegen de heilige Eénheid, de religieusen, die het avond-officie zongen, deed ombrengen. Een hunner werd door de eigen hand van PETER gedood, de overigen werden in de gevangenis geworpen, na met stokslagen sterk te zijn gekwetst. Overigens leverde hij de Kerk en het Klooster aan zijne soldaten ter plundering over, en verklaarde, in tegenwoordigheid van onderscheidene Litthauwsche edelen, dat hij

even zoo met alle vereenigden doen zou. Wij moeten daarenboven twee zaken doen opmerken, ten einde des te beter de onwaardigheid van dat gedrag te doen blijken. De eerste is, dat weinige jaren voor 1717, PETER de Groote, den hertog BORIS KURAKIN naar Rome had gezonden, om in zijnen naam aan Paus CLEMENS XI zijnen vasten wil te verklaren, om op verschillende wijzen den Catholijken Godsdienst in zijne uitgestrekte staten te begunstigen, met belofte van hem later een diploma te zullen zenden waarbij *hoc omnis benigne fuisse constaret*, zoo als men leest in den brief dien CLEMENS XI aan den monarch schreef, den 12 Mei van hetzelfde jaar 1717, die gevonden wordt in tom 2 pag. 612 en verv. van de verzameling, getiteld: Brieven en breven van CLEMENS XI, Paus. De tweede is, dat PETER de Groote zich niet vijandig had getoond tegen de vereeniging van Rusland met de Roomsche Kerk, toen tijdens zijne reize naar Parijs in 1717, de doctoren der Sorbonne hem dienaangaande dringende verzoeken deden, hij hen in de hoop liet van te zullen slagen, hun verzoekende over dat onderwerp eene memorie te schrijven, die hij aannam den Bisschoppen van Rusland voorstellen. De bijzonderheden dier zaak worden gevonden in de *Memoires pour servir à l'histoire ecclesiastique pendant le XVIIIe siecle*, 1er vol., au 17 Junij 1717, en in de andere werken in margine van het gemelde werk aangevoerd. Wie zou volgens al dienschoonen schijn ooit de resultaten welke hij had, hebben kunnen gissen? LEVESQUE schreef daarvan een overzicht in zijne reeds aangevoerde geschiedenis van Rusland, op het jaar 1718, alwaar hij aanvangt met te zeggen; in zijne Staten teruggekeerd maakte hij (PETER de Groote) van den Paus de hoofd persoon van een boersch feest en tot de zaak komende, vergenoegde hij zich met deszelfs aanwezigen aantewijzen door te zeggen: » Er was aan het hof een gek, ZOLOT genaamd, die zijn schrijfsmeester was geweest. Hij maakte hem voorts Paus. Hij werd door beschonkene poetsmakers geïnstalleerd. Vier stamelaars deden hem eene aanspraak; hij maakte kardinalen, hij ging in processie aan hun hoofd." LEVESQUE drukt weinig op dit feit, omdat het al te sterk de nagedachtenis van PETER I onteert. *Want die feesten*, voegt hij er bij, *waren noch galant, noch geestig. Dronkenschap, lomphheid en gulzigheid, zaten er in voor.* Maar nog een andere latere schrijver, de zaak uit een ander oogpunt beschouwende, meent de nakomelingschap niet te moeten berooven van een breedvoeriger verhaal van die gebeurtenis. Die geschiedschrijver is LE CLERC die in twee gedeelten de oude en nieuwe geschiedenis van Rusland in vijf deelen uitgaf, waarvan het eerste in 1783 te Parijs en te Versailles verscheen. In het eerste gedeelte, getiteld: *Histoire Physique, morale, civile et politique de la Russie ancienne* tome 3 page 1546, en volg. beschrijft LE CLERC in dezer voege het onderhavige feit: » PETER had een gek ZOLOT genaamd, Paus ge-

» maakt, en had het feest van Conclave gevierd. Die » gek was 81 jaren oud. De Czaar vond uit, om » hem eene weduwe van zijne jaren te doen trouwen, » en dat huwelijk plegtig te vieren. Hij liet de uit- » noodiging doen door vier stamelaars; afgeleefde grijs- » aards verzelden de getrouwen; vier der dikste mannen van Rusland dienden tot loopers, het muzijk » was op eene kar, die door vier beeren getrokken » werd, die men met ijzeren punten prikten en die » door hun gebrul eene bas vormden, waardig de » liedjes die op de kar gezongen werden. De ge- » trouwen werden in de cathedrale kerk ingezegend » door eenen blinden priester, die tevens doof was, » en die men eenen bril had opgezet. De processie, » de huwelijksplegtigheid, het bruiloftsmaal, de ont- » kleeding der getrouwen . . . alles was der boer- » tigheid van dit vermaak waardig."

Ziedaar genoeg aangaande PETER den Groote. Laten wij tot ons artikel terugkeeren; overgaande van de tijden van ALEXIS MIKAILOWITCH tot den tijd waarin Rusland nieuwe en groote uitbreiding in het Westen verkreeg, zegt hetzelfde: » Eindelijk, sedert dat de Westelijke provincien, met het rijk vereenigd werden, » verlieten vele individu's en zelfs geheele gemeenten » achtervolgens de unie, om terug te keeren tot de » nationale Kerk;" en iets later voegt het er bij: » aldus bragt de tijd alleen zonder eenig geweld van » het wereldlijk gezag, van lieverlede de vernietiging » te weeg van een verdrag, dat gewisselijk vaste grond- » slagen ontbeerde." De provincien waarvan men hier spreken wil, verbonden zich aan Rusland, in twee tijdvakken: het eerste bevat de ruimte van 1772 tot 1795, gedurende het leven van CATHARINA II; het tweede kan worden betrokken tot 1815, in welk jaar op den 9 Junij de tractaten van het Weener-congres geteekend werden. Hoe kan men, dat laatste tijdvak tot onze dagen behoorende, met verachting van de stellige en openbare bekendheid beweren, dat *zonder geweld van den kant der wereldlijke magt*, de tijd alleen eene groote menigte der nieuwe Catholijke onderdanen van Rusland, tot het schisma bragt?

(Het Vervolg hierna).

HET CATHOLICISMUS IN SPANJE.

Niemand twijfelt tegenwoordig meer aan eene zich hier meer, op eene andere plaats minder ontwikkelende, doch overal zichtbare terugkeering der volken tot het echte Christendom. Alles getuigt, dat men overal de noodzakelijkheid gevoelt van een principe van eenheid in het Christendom, en van een gemeenschappelijk middelpunt, zonder 't welk, die eenheid onmogelijk is: overal begint men te gevoelen, dat de belangen van den Godsdienst moeten afgescheiden worden van alle politieke en dynastieke, dat is, van alle zuiver men-

schelijke belangen; overal bespeurt men, dat die afscheidig volstrekt noodig is voor de vrijheid der Kerk, wier belangen men altelang met die van bepaalde regeringsvormen en dynastien, verbonden en verward had. De Kerk des levendigen Gods, heeft noch de gunsten, noch de bescherming der aardsche magten noodig, die haar, integendeel, maar al te vaak noodlottig zijn geweest.... Zij heeft niets anders van nooden, niets anders van de magtigen der aarde te verlangen, om hare goddelijke taak te volbrengen, dan eenen vrijen doortogt op aarde om hare kinderen veilig naar het hemelsch vaderland te kunnen geleiden. Zij heeft dus bovenal hare vrijheid te verdedigen: wil men haar dezelve niet toestaan; dan onder voorwaarde dat zij arm zal wezen, dat zij dan zonder aarselen, de armoede boven de slavernij kieze..... Die verplichting heeft zij in *Ierland* altoos begrepen en zij zal er haar zegenpraal alleen aan de vrijheid, die zij er onder de knellendste armoede en ondragelijkste verdrukking altoos heeft weten te handhaven, te danken hebben!

De gebeurtenissen der jongst verloopene halve eeuw hebben die lang miskende waarheid in het helderste licht gesteld: revolutiën, restauratiën, constitutiën, wetgevingen, met een woord, alles, heeft overtuigend doen zien, dat de wereld, de onafscheidelijke geallieerde van het ongeloof, niets met meer volharding beoogt, dan de slavernij der Kerk. Het zijn niet haar uitwendige luister met de plegtigheid harer ceremoniën, waar over wereld en ongeloof zich bekommeren; zij zullen haar zelfs de middelen verschaffen, om dien luister vol te houden, als zij slechts in eenen aanhoudenden staat van schroomvallige afhankelijkheid van hare zoogenaamde begunstigers en beschermers blijft; doch aan hare vrijheid kunnen zij niet zonder sidderen en angst denken; want zij weten zeer goed dat de Kerk slechts behoeft vrij te wezen om over dwaling en ongeloof te zegevieren. Niet enkel uit hebzucht, maar ook om haar afhankelijk te maken, heeft men haar overal geplunderd, en van hare eigendommen beroofd!... Dit hebben in de jongste tijden *Spanje* en *Portugal* op nieuw ondervonden: en daar, even als elders, zal die ondervindig, ongetwijfeld heilzame vruchten opleveren. *Spanje*, het Catholijke *Spanje*, schijnt zich onder den invloed van eenen goddelijken adem des levens, die de dorre doodsbeenderen bezielt, op te beuren uit den staat van vernederende slavernij, waarin heerschzucht en ongeloof hetzelfde gestort hadden.

Sedert het begin der maand Maart, wordt te *Madrid* een Catholijk dagblad uitgegeven, onder den titel *el Catolico*, de Catholijk, 't welk openlijk aan de Spanjaarden vrede en eendragt predikt in naam van den Godsdienst, en hen tracht te vereenigen rondom de eenige principes, die staande en onwankelbaar gebleven zijn, te midden van alle omkeeringen en instortingen. — Ten einde den geest van dat dagblad aan onze lezers te doen kennen, willen wij er het volgende uit mededeelen:

» Tusschen den wapenstilstand en den trein, is het Catholicismus reeds achttien eeuwen doorgegaan en achttien eeuwen van standvastige en roemvolle worsteling. Zijne aanhoudende zegepralen moesten aan zijne vijanden toonen hoe ongerijmd hunne plannen en hoe onmagtig hunne pogingen zijn; doch neen, de hardnekkigheid, de verblindende en de hoogmoed, de onderscheidende trekken van ketterij en ongeloof, zullen hen nooit toelaten te erkennen, dat zij overwonnen zijn. De nieuwe luister, waarmede het Catholicismus sidert bij de uitkomst der beproevingen, kan hen voor een oogenblik bedwelmen en doen verstommen, en dan zullen zij in hunnen spijt vallen, zij zullen van woede schuimbekken; maar verre van berouw te hebben, zullen zij, een weinig van hunnen eersten schrik bekomen zijnde, in stilte op uwe middelen van aanval en verdediging peinzen; zich nu eens onder het huichelachtig masker van Jansenismus verbergende, dan eens zich openlijk vertoonende in de toemeloosze woede van den ongeloovige en in de losbandigheid van den libertein.

» Dit zagen onze voorvaders, zoo als zij het ons in de geschiedenis hebben opgeteekend; ook wij zien dit, maar op eene zeer verschillende wijze. Zij beschouwden in de verte en bejammerden de verwoestingen, welke het vernielend vuur, welks helsche vonken ons *Spanje* nog niet bereikt hadden, bij anderen aanrigtte. Rustig bleven zij in het bezit van hun geloof onder de schaduw van de billijke wetten dier Catholijke natie, zonder de rampen der naburige volken te vreezen en te ondergaan. Met ons is het zoo niet. De dwaling en de leugen, verleidende en vlejende namen aannemende en onder den sluier van voortgang der wetenschappen en kunsten, van nieuwe ontdekkingen, weten zich een doortogt te banen; te midden zelfs van hen, die er meer dan ooit een afschuw van hebben. De ketterij en de goddeloosheid, hadden met eerbied onzen Catholijken grond beschouwd, alwaar nooit secte of dwaling haren onreinen voet vestigen kon. Doch zij hadden nooit hunne oogen van ons afgewend. Zij verlaagden de *Pyreneën*, door middel hunner bedriegelijke beloften en begonnen hunne geschriften in stilte en in het geheim te zaaijen. Zij verdeelden ons, gebruik makende van de oorlogen en beproevingen, die wij in deze tijden verduurd hebben en die wij nog verduren. Zij verspreidden hunne leerstellingen.

» De Spanjaarden, zoo spraken zij bij zich zelve worstelen en verscheuren elkander onderling; de oorlogen en politieke questien houden hen geheel bezig; de oude eendragt heeft opgehouden te bestaan, bij de kinderen dier groote natie; ziedaar het uur, om onze heerschappij uit te breiden en den doodslag toe te brengen aan die zoo vergerde, zoo geduchte koningin. Daar zij elkander bestrijden, zij, die den tempel des vaderlands moesten verdedigen, is het uur gekomen, om haar aan te grijpen en er zich meester van te maken.

» Zoo denkt de ketter en de ongodist. Daarom overstromen zij ons in grooten haast met hunne zedeloze geschriften en overspelige bijbels. Met standvastigheid en moed weerstand te bieden, ziedaar dus de pligt van elken Spanjaard. De protestant en hij, die men ongerijmd genoeg filozooft noemt, zoeken alle middelen op, om ons hunne dwalingen in te enten: laat ons trachten, hen de grondstellingen van onzen heiligen Godsdienst in te prenten! Zij verkondigen bij aanhoudende hunne verkeerde en ontbindende leerbegrippen: laat ons alle dagen de gezonde en waarlijk maatschappelijke principes van het Catholicismus verkondigen! Zij beroemen zich op hunne geleerdheid, op hunne wetenschap, op de uitvindingen hunner industrie; welnu! laat ons, laat ons van onzen kant de wetenschappen en de kunsten uit derzelve ware oogpunt, dat is, in hare overeenstemming en hare harmonie met den Godsdienst beschouwen. Laat ons toonen, hoe deze, derzelve voortgang wenscht, aanmoedigt, zoekt en bestemt. Zoo zij al het lokaas der dwaling bezigen, om de wereld te veroveren, zoo laat ons, alle de bekoorlijkheden der waarheid, tot hetzelfde doel doen samenwerken. Daar zij trachten, hun voordeel te doen met de al te uitsluitende bezigheid, waarin de oorlog ons houdt, laat ons daarin hun voorbeeld navolgen en *terwijl zoo vele Spanjaarden aan niets anders denken dan aan de politiek, dat ten minste sommigen zich aan de Godsdienst herinneren.* Laat ons met de eene hand de aanvallen van het pseudo-philosophismus en van het protestantismus afweren en met de andere het puin nemende, hetwelk de medoogenloze bijl des tijds en der menschelijke ellende hebbende kunnen ophoopen, hetzelfde doen dienen tot herbouw van het goddelijk gebouw Gelukkig zij, die zich op dat werk toelagen! Gelukkig wij, zoo wij iets kunnen toebrengen, om het te voltooien! Want zoodanig is het doel van het dagblad, dat wij der Geestelijkheid en der Spanjaarden aanbieden, die allen hunnen Godsdienst, hunne voorouders en hun vaderland liefhebben.

» De *Catholijk zal geene politieke kleur hebben.* Tot zinspreuk nemende: *Catholicismus en nationaliteit*, zal hij tot allen, hoewel met vastheid de taal der bezadigdheid en der betamelijkheid spreken. Hebben wij inderdaad, niet allen, tot welke partij wij behooren, belang bij den zegepraal van Godsdienst en moraal ?

» De redacteurs van den *Catolico* zijn, hoewel onwaardig, leden der Geestelijkheid, wier zending zij weten, dat essentieel vreedzaam is. Ook beminnen zij alle Spanjaarden in JESUS CHRISTUS; ook wenschen zij vurig hun geluk en hunne zaligheid; ook erkennen zij in hun alle de kostbare gaven, waarmede de Eeuwige ons gekenmerkt heeft de vrijheid, van welke het goed of slecht gebruik, het geluk of den ondergang der volken, der familien of der individua's afhangt."

De Fransche legitimistische bladen nemen het zeer euvel op, dat men in *Spanje*, in een openlijk Catholijk blad, de belangen van den Godsdienst, afgescheiden van de belangen van don CARLOS, behartigd ed verdedigd! In hunne oogen zijn altaar en troon zoo naauw vereenigd, dat de verdediging van het altaar, zonder de verdediging van den troon, eene misdaad is. Hunne spreuk schijnt te zijn: » Verga het geluk en » de rust van het land, verga de Kerk, verga alles, » als slechts onze partij zegeviert!" — Misschien zouden de *sterretjes-Correspondenten* van het *Handelsblad*, die partij als het orthodoxe Catholicismus beschouwen (1) Maar het orthodoxe Catholicismus heeft niets met menschelijke gevoelens, partij-schappen en regeringsvormen te maken; het kan niet met dit of dat ministerie vallen omdat het nooit vallen kan, wijl het op de steenrots gevestigd is; en niets is verfoeijelijker dan het orthodoxe Catholicismus dienstbaar aan de eene of andere partij te willen maken.

DE GRAAF FREIHERR VON WIESAU.

(Vervolg en slot van bl. 108).

Eindelijk komt onze Mijnheer de Schrijver op bl. 42 nog met de bewering aanrukken, dat men in *Pruisen* liberaler dan in *Beijeren* zou zijn; aangezien aldaar de Catholijke soldaten den zoogenaamden Evangelischen Godsdienst *vrijwillig* met hunne Protestantsche makkers bezoeken. — Doch hierbij is BRETSCHNEIDER met eene tegenovergestelde bewustheid der waarheid vrij wat verlegen; nademaal zij hem dwingt, dat onbedacht gezegde terstond iets te wijzigen. » Mogt men echter de soldaten al *gedwongen* hebben," zegt hij, » zoo ware hun toch niet een zeer groot onrecht geschied." — Ik zeg u echter, Mijne Heeren! *Men heeft hen gedwongen.* Ja men heeft nog meer gedaan. Men heeft de garnizoenen, zonder afzondering der Catholijken van Protestanten, tot louter zoogenaamde *Evangelisch-vereenigde gemeenten gemaakt*; men heeft aan dezelve eigene predikanten van deze gezindheid gegeven en aan hen alle soldaten zonder uitzondering, ook de Catholijken, onderworpen. Tot doopen, trouwen enz. moesten allen, zelfs ook de Catholijken, zich tot zulke predikanten wenden, en zonder hunne toestemming, welke opzettelijk verzocht moest worden, mogt een Catholijke zulke geestelijke verrigtingen niet van eenen Priester zijner belijdenis ontvangen; en die toestemming nam nooit weg, dat de Catholijke daarom even goed, en wel vooraf, de honorarium's aan den zoogenaamden Evangelischen garnizoens-predikant betalen moest. Het is waar, men heeft zich onlangs genoodzaakt gezien om dat punt eenigermate te wijzigen: maar, Mijne Heeren, . . . ! doch ik ben een

(1) Zie *Handelsblad* van Maandag 6 April 1840, Tweede Editie.

Pruisch soldaat, en zoo eischt deze betrekking dat ik daarvan zwijge. Trouwens ik heb het alleen met den heer BRETSCHNEIDER aan 't stuk, die veel over waarheid prevelt en uit haren weg gaat gelijk eene vledermuis uit de zon. Verschoont mij de warmte, in welke ik gekomen ben, mijne genadige dames! Ik ben een oud soldatenhart en zeg de dingen gaarne gelijk ik ze denk, frisch van de lever weg.

PÖLNITZ. Gij zijt Catholijk, zoo 't schijnt, mijn heer de kapitein!

DE KAPITEIN. O ja, mijn lieve baron! Die zonde heb ik aan mij.

MATHILDE. Hoe nu, kapitein! Is het dan eene zonde, Catholijk te wezen?

DE KAPITEIN. Of zulks voor God eene zonde zij, daar twijfel ik zeer aan, genadige freule! Ook geloof ik dat dit niet overal zonde voor de menschen is. Niettemin is dit op menige plaatsen eene ten minste politieke zonde, en wel eene onvergeeflijke.

PÖLNITZ. Ik heb u altoos voor eenen Protestant aanzien.

DE KAPITEIN. Ei, mijn beste baron! Zoudt gij mij dan nog eenvoudig kapitein noemen, als ik een Protestant was geweest?

WIESAU. Verbeeldt gij u dan, ter zake van uw Catholijk geloof in het achterst gebleven te zijn, mijn heer de kapitein?

DE KAPITEIN. Dit is een geval, wegens welk mij niemand beter dan PÖLNITZ getuigenis zou kunnen geven. Hij diende twee jaar als luitenant in mijn bataljon, in mijne eigene compagnie. Kapiteins, die nog luitenanten waren toen ik reeds eene compagnie kommandeerde, zijn, links en rechts, achter en voor mij, tot majoor geavanceerd; ik, ik ben en blijf nog altijd kapitein. Nooit heb ik in mijnen dienst eene verwaarloozing tot mijne schuld laten komen, nooit mij, van wege mijne superieuren, eene berisping op den hals gehaald; in tegendeel, ik ondervindt steeds dat zij mij hoogschatten en mijne onderhoorigen mij liefhebben; en toch, mijn heer de legatie-raad! het is gelijk ik het u zeg. De brug, over welke ik tot den volgenden rang zou moeten klimmen, is afgebroken; mijne vrienden beklagen mij, verwonderen zich, hebben groote moeite om zich de reden daarvan te verklaren; doch in hun binnenste hebben zij zich de zelfde reeds lang verklaard: mijn heer de legatie-raad! deze partijdigheid is mij daarom ongemeen dierbaar, wijl zij eene warme belangstelling voor mijn geloof in in mij opgewekt heeft. Als soldaat, bijzonder als men jong is en een niet onvrolijk temperament heeft, gaat men er over 't algemeen zoo wat onbedacht heen, zonder zich veel over zijn geloof, noch zelfs over de godsdienstigheid te bekreunen; en ik moet helaas bekennen, dat het mij ook zoo gegaan is. Sedert ik echter merke dat men mij eene eigenschap als misdaad toerekent, welke ik toch oorspronkelijk slechts, om zoo te spreken, aan het toeval moet verdanken, heb

ik mij er aangelegen laten liggen, mijn geloof nader te onderzoeken, en ik heb in mijn geloof die kracht gevonden, welke mij in staat stelt om eene onverdienende terugzetting vrij onverschillig te verdragen.

WIESAU. Ziedaar eene gemoedsgesteltenis, welke u eer aandoet, mijn heer de kapitein! — In ons *Beijeren* zijn zulke partijdigheden zeker iets ongehoords.

DE KAPITEIN. Zoo hoor ik algemeen; en daarom juist mishaaft het mij des te meer, dat deze heer BRETSCHNEIDER, van wien wij spreken, zich niet ontziet, zulk eene rondborstige regering verdacht te maken en haar met het speeksel eener gemeene lastering te bevuilen. Zet de man het zich daar, in zijn boek, niet in de hersens, eenen kapitein van *Steinheim* zijne demissie van de *Beijersche* armee te laten nemen, op grond dat, schoon het op het oogenblik nog niet het geval is dat de Protestanten in *Beijeren* verdrukt worden, zij toch reden hebben om in de toekomst alles te vreezen? Wie geeft dezen heer het regt om eene regering te beoordeelen wegens hetgeen hij kwaadaardiglijk gist dat zij eerst in de toekomst zal bewerkstelligen? Waar zijn de daadzaken op welke hij zijne gissing kan gronden? Zeker nergens dan in zijnen kop.

DE PREDIKANT FALKNER. Neem mij niet kwalijk, mijn heer de kapitein! BRETSCHNEIDER brengt gronden bij; hij beroept zich op den »ATHANASIUS." In een land, zegt hij, waar GÖRRES dit geschrift durfde opstellen en waar het aan verschillende bladen vrij staat, onbeschroomd sektenhaat te prediken, behooren de Protestanten op alles bedacht te zijn.

DE KAPITEIN. Wanneer is de »ATHANASIUS" in 't licht verschenen? Wanneer heeft de »Wurtzburger Zeitung" den standaard voor de regten der Catholijke Kerk opgeheven? Niet eerder, mijn heer de predikant! dan toen hij ulieden de woorden bereids daden geworden waren. — Gij durft het wagen, van den »ATHANASIUS" te spreken en dat boek een schimpschrift te noemen, terwijl gijlieden onophoudelijk sinds langer dan dertig jaren de schandelijkste libellen tegen de Catholijke Kerk in de wereld brengt! Durft gij van kerkehaat spreken die in de Catholijke bladen gepredikt zou worden; daar al uwe openbare bladen van de laagste aantijgingen en uitvaringen ten laste der Catholijke Kerk overvloeijen? Hebt gijlieden, heeren predikanten, dan misschien uitsluitend het regt van te spreken, en is de Catholijke Kerk zelfs dan ook tot het eeuwige zwijgen veroordeeld, wanneer gijlieden hare onbetwistbaarste regten op eene smadelijke wijze schendt, haar de grofste onwaarheden toedicht en haar in de vernederendste verachtelijkheid poogt te werpen? Hoe nu! Zal zij zich niet mogen verdedigen, zij die zich dagelijks door ulieden in woorden en daden aangegrepen ziet? — Hoe kunt gij, geëerde heer predikant, u, met uwen BRETSCHNEIDER daar, op GÖRRES beroepen, daar wij u eenen RÖHR, ZIMMERMANN, LEO, MARHEINECKE, uwen BRETSCHNEIDER en nog een legioen andere onder den neus kunnen houden, nevens

welke de hoog bezonnene GÖRRES een waar voorbeeld van gematigdheid is? Hoe komt gij er bij om van een paar dagbladen te spreken, de eerste welke sedert menige jaren in den Catholijken zin opgesteld zijn; daar gij van schaamte blozen moet, als men u de » *Staatszeitung*, » de » *Leipziger (allgemeine) Zeitung*, » de » *Elberfelder Zeitung*, » het » *Frankfurter Journal*, » en hoe die bladen al heeten, uit welke dagelijks een stroom van schimpingen tegen de Catholijke Kerk ten voorschijn komt, tegen dezelve over stelt? Het is u ondoenlijk, iets dergelijks aan de Wurtzburger of Munchensche » *Zeitung* » te last te leggen; deze hebben nooit geschimpt. Wat deze bladen leverden, waren daadzaken en niet anders dan daadzaken; maar deze daadzaken waren op onverworpelijke bescheiden gelegd, en zulk eene taktiek was te verwacht, te treffend; men vond zich in het naauw gedreven, men moest die bladen derhalve verdacht maken en vernederen, om ze zoo doende buiten omloop te brengen. Men moest zoo lang van den haat schreeuwen en van de bittere gal welke deze Tijdschriften zouden lozen, dat de protestantsche wereld, welke ze niet leest, zulke betigtingen, op de trouw en geloofwaardigheid harer matadors, als waarheid aanneemt en hun het liedje nazingt, opdat zodoende het JAKOBS onheil niet openbaar moge worden. Of heeft men den Catholijke Tijdschriften ooit eene opzettelijke onwaarheid met grond te last kunnen leggen? Nooit! Doch van hoeveel onwaarheden zijn daarentegen de protestantsche journaals niet reeds overtuigd geworden! Maar juist wijl men te onmagtig is, om tegen de Catholijke Tijdschriften met gronden op te dagen, zoekt men ze verachtelijk te maken; en zoo is ook het geval met GÖRRES. Men kan het gewigt der waarheid, voor welke hij met vlammeende woorden vecht, niet wederstaan, diensvolgens gaat het zijnen wederstrevers gelijk menschen die in de zon willen zien; zij wenden hunne aangezichten van het voorwerp, om hetwelk het te doen is, af, grijpen, in de plaats van dat, den persoon aan, en begeven zich, gelijk de heer BRETSCHNEIDER zulks op bladz. 114 gelieft te doen, naar afgelegene tijden terug om te bewijzen dat die groote geest vroeger niet anders over de zaak gedacht heeft; even alsof zoo iets den grootste en edelste mannen soms niet overgekomen ware.

— Neen, geachte heer predikant! De » ATHANASIUS » noch eenige Tijdschriften-artikels, welke de Catholijke Kerk tegen de *aangrijpingen* harer bestrijders *verdedigen*, zijn geene gronden op welke uwe hooge bewondering BRETSCHNEIDER bedenkelijkheden voor de Beijersche protestanten bouwen mag. Integendeel, de Catholijken in protestantsche landen, hebben veel meer reden om zwaarmoedig in de toekomst uit te zien, wanneer zij al niet zoo veel reeds ondervonden hadden, dat er misschien niets meer te vreezen overblijven kan.

FALKNER. Dat zou dan toch — als ik alles, wat gij daar gezegd hebt en wat mijn heer de secretaris

onlangs ook beweerde, wilde toegeven — hoogstens alleen in uw *Pruissen* het geval kunnen zijn.

DE KAPITEIN. Niet bloot in *Pruissen*; maar, meer en minder, schier in alle protestantsche landen.

FALKNER. Hoe wilt gij zulk een koen gezegde goed maken?

DE KAPITEIN. Met de eigene woorden van uwen BRETSCHNEIDER. Deze heer namelijk, werpt den schrijver van den » ATHANASIUS » voor, dat hij met zijn geschrift het oogmerk heeft om het volk aan den *Rijn* op te ruijen. Nu, uwe bewonderde gunsteling bekend echter, dat » ATHANASIUS » zoo hoog geschreven is, dat hij zelf daarin niet alles begrijpt (bl. 113). Maar hoe zal het volk door iets, wat het niet verstaat, opgeruid kunnen worden?

Intusschen geeft de heer BRETSCHNEIDER door zijne beschuldiging te kennen, dat hij van gevoelen is dat het volk, ingevalle men hetzelve te levendig in den onderhavigen strijd trekt, opgeruid worden kan; gij echter, mijn heer de predikant! gij zult mij wel willen toestemmen dat men daartoe eene manier van spreken zou moeten gebruiken, welke het volk verduwen kan: doch daarvoor hebben de uwen getrouwelijk zorg gedragen. De kansel, mijn heer de predikant! is voorzeker de plaats, uit welke het volk de verstaanbaarste taal verneemt; doch welke kansels hebben gediend, om er de twistpunten van den dag te verhandelen? Weergalmen de kansels van *Weimar*, *Gotha*, *Leipzig*, *Darmstad*, *Frankfort* en ontelbare andere plaatsen, nog niet van de hatelijkste uitvallen tegen de Catholijke Kerk? Heeft men niet het volk tot den strijd voor *het licht tegen de schildverheffing van de magt der duisternis*, en hoe zulke afgesabbelde spreekwijzen sedert eene halve eeuw al meer heeten opgeroepen? Meent gij ook, mijn heer de legatie-raad! dat men in *Beijeren*, eene predikatie tegen de protestanten zou hebben mogen houden, gelijk de heer RÖRH te *Weimar*, er eene tegen de Catholijken gehouden heeft? Nooit!

WIESAU. Gewis niet, mijn heer de kapitein! Een Catholijk Priester had in *Beijeren* zich, op den preekstoel, slechts aan de helft der uitvallen tegen het protestantismus behoeven schuldig te maken, welke RÖRH in zijne predikatie tegen het Catholicismus zich heeft durven veroorloven, om zich niet slechts aan den tegenzin zijner toehoorders, maar ook aan eene strenge berisping zijner geestelijke en ook wereldlijke overheid bloot te stellen.

FALKNER. Maar met uwe premissie! Ik kan, wel is waar; toegeven dat er in *Beijeren* niet tegen het Protestantismus gepredikt wordt; trouwens zulk een geval is er mij niet een enkel bewust; evenwel verschijnen er aldaar schier wekelijks nieuwe geschriften, welker polemieken tegen de Protestantsche kerk gericht is en die haar openlijk aangrijpen.

WIESAU. Niet aangrijpen, mijn heer de predikant! maar alleen de aangrepen afweren, welke tegen de

Catholijke Kerk gerigt zijn. De uitdaging is geenszins van de Catholijke zijde uitgegaan: voor het overige is in *Beijeren* aan de Protestanten zoowel als aan de Catholijken eene vrijmoedige opheldering der onderwerpelijke strijdvrang geoorloofd; alleen is het aan de beide partijen tot plicht gemaakt, zich steeds binnen de lijnen der bescheidene gematigdheid te beperken.

DE KAPITEIN. Nu, mijn heer de predikant! Kunnen wij datzelfde ook van protestantsche landen, inzonderheid van *Pruissen* zeggen, alwaar de geschriften, welke de Catholijke zaak beschermen, als van voren verboden zijn? In *Pruissen* durft een Catholijke de geschriften, die zijne Kerk verdedigen, slechts in 't geheim en als steelswijze lezen, terwijl de infaamste libellen tegen haar er vrij en openlijk, ja met een soort van honenden triomf overal omlooopen en verspreid worden. Wat dunkt u dan nu van uwen *BRETSCHNEIDER*, die daar beweert, dat *Pruissen* toleranter is dan *Beijeren*?

FALKNER. Deze heeren, mijn heer de kapitein, zijn *Beijerslieden*, en, schoon protestanten, trekken zij zich hun vaderland met warmte aan. Ik ben geen *Pruis*, kapitein! Gij zijt het!

DE KAPITEIN. Heer predikant! Ik ben niet een geleerde en heb niet gestudeerd; doch moet ik u zeggen dat gij mij daar een zeer slecht argument maakt. — Ik ben wel geen *Pruis*, doch *Pruissen* is mijn tweede vaderland. Of ik voor hetzelfde en voor mijnen koning een warm gevoel hebbe, dit moge u deze *Adelaar*, die hier mijne borst bedekt, bewijzen; maar nog beter zouden het mijne tien likteekens kunnen doen, uit welker voormalige wonden ik de eer heb gehad van voor mijnen koning en voor mijn vaderland te bloeden. Maar *Pruissen* noch deszelfs koning hebben niets met de zaak waar over wij het hebben, gemeens. Wij spreken nu over een boek; en dit boek behelst stellingen die niet op waarheid gegrond zijn. Ik ontbloot eenvoudig de ongegrondheid der beweringen van eenen man met wien gij het veel op hebt, die een hoogen rang bekleedt en zich voor eenen verdediger der waarheid uitgeeft. Deze omstandigheid heeft mij wel is waar, in de noodzakelijkheid gebragt van niet alles, wat de *Pruisische* regering doet, goed te keuren; doch als zij onregtvaardige maatregelen neemt, mag zij het aan haar zelve wijten dat haar nu en dan zoo iets overkomt; een man van eer zal nooit de onregtvaardigheid prijzen noch voorstaan, al ware zij ook van de regering zijns eigenen vaderlands uitgegaan: alleen blijven het vaderland zelf en deszelfs opperhoofd daarbij noodzakelijk buiten spel. Gaf dit u eene aanleiding, mijn heer de predikant, om mij aan de uniform, die ik draag, te herinneren, zoo zult gij nu toch wel begrijpen dat de bemerking, met welke gij uwe verlegenheid poogdet te verbergen, mij niet tot verwijting en u vooral niet tot bewijsmiddel strekken kan."

De kapitein sprak deze laatste woorden in een zeer gemeten en ernstigen toon; zoodat *PÖLNITZ*, die militaire korzeligheid kende en eenen onzachteren woordenstrijd bevreesde, terstond het woord nam en vraagde: » Wat zeidet gij zoo even, kapitein! Zijt gij geen *Pruis*? Ik heb toch altoos hooren zeggen dat gij een *Breslauer* waart."

Ziedaar een staaltje van *GÖTZ's* schrijf- en verloopwijze. Hierop laat hij, na eenige *pourparlers*, zijnen kapitein zijne levenschets geven; doch misschien heb ik uw geduld al reeds te lang in beslag genomen; althans ik hadde wel de helft minder uit dat voortreffelijke boek kunnen vertalen om u te overtuigen dat onze *H. Kerk* zich in deszelfs edelen schrijver weder op een groot voorvechter mag beroemen niet alleen, maar ook dat het Protestantismus, als ook de op hetzelfde gegronde staatsmanoeuvres, hoe meer zij zich pogen te vestigen of te verbloemen, hoe meer hare magteloozheid, om niet zeggen schande, aan den dag zal komen. Hebt gij wel (om uit het wintersizoen te spreken) eens eenen zwakken schaatsrijder opgemerkt? Hij zal alle oogenblikken de touwtjes aantrekken en, inderdaad, daarbij eenige keeren verlichting en stijving ondervinden; doch ten laatste zich de voeten zoo doof maken, dat zij hem zelfs op den stroeven grond den behoorlijken dienst zullen weigeren. Maak nu de vergelijking! Zij zal wel een weinige kreupel gaan; maar dit kunnen wij niet vermijden, tenzij met vergelijkingen, die hardere waarheden behelzen. Ik heb de eer enz. —

AANKONDIGINGEN.

On demande dans un institut à *Amsterdam*, un secondant de la Religion Catholique, qui a les talens requis pour enseigner les langues Hollandaise et Française par principes, l'arithmétique etc. s'adresser par des lettres affranchies sous l'initiale B. chez le libraire C. L. VAN LANGENHUYSEN, sur le Cingel, près du Heisteeg à *Amsterdam*.

* * Dezer dagen is van de pers gekomen:

De feestvierende, de dankende en de betreunde *Herder*; eene jubel-, dank- en lijkrede; de tweede door den Wel Eerw. Heer B. WILBRINK, in leven R. C. Priester en Pastoor te *Weesp*; de eerste en derde door H. J. HOLTERMAN, R. C. Priester en Kapellaan te *Vinkeveen*. Prijs gecartonneerd f 1,00, ten voordeele der armen.

Hetzelve wordt niet in Commissie verzonden, doch is verkrijgbaar gesteld bij de volgende Boekhandelaren: te *Utrecht*, bij A. SCHIKHOFF en H. H. VAN ROMONT; te *Amsterdam*, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN; te *Weesp*, bij B. SCHUURING en te *Hilversum*, bij J. REIJN Gz.

(Zie verder het Bijvoegsel.)

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U; dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8,50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

KRITISCHE AANMERKINGEN OP EEN ARTIKEL
BETREKKELIJK *RUSLAND*, IN HET *JOURNAL* VAN *FRANKFORT* GEPLAATST,

DEN 22 APRIL 1839.

(Vervolg van bl. 127.)

In het eerste tijdvak, behalve de omkeering van de Catholijke hierarchie, zoo van den Latijnschen als van den Griekschen ritus, die onder PAUL I, den opvolger en zoon van CATHARINA II, zoo goed als kwaad gereorganiseerd werd, door Mgr. LORENZO LITTA, Delegraat van den H. Stoel, die in 1820 Kardinaal gestorven is, werd er een ander middel door het Russisch gouvernement gebezigd, om deszelfs ontwerpen ten uitvoer te brengen. Het besloot om zoogenaamde missien van schismatieke bisschoppen en priesters in zijne nieuwe bezittingen te zenden, om van de gemeenschap der Roomsche Kerk de Grieksch-vereenigden af te trekken, tegen welke CATHARINA nog grooter haat had, dan tegen de Catholijken van den Latijnschen ritus. Wij hebben het verhaal dier missien in de *Mémoires pour servir à l'histoire Ecclésiastique du 18 siècle*, tom. 3 op de dagteekening van 3 Mei

1791, alwaar, onder anderen, in deze bewoordingen van die valsche apostelen gesproken wordt: » De gouverneurs hadden bevel, om hen behulpzaam te zijn. Die missionarissen van eene nieuwe soort, waren van soldaten verzeld en doorliepen de dorpen. Zij braken de deuren der kerken open en zegenden dezelve, als of zij ontheiligd waren geweest. Als de Herder weigerde het schisma te omhelzen, werd hij door een ander vervangen. Gedurende dien tijd deden de officieren de inwoners opkomen. Men zeide hen, dat zij tot den Godsdienst hunner vaders moesten terugkeeren, die tot de Grieksche gemeente behoorden. Als men hen niet door overreding winnen kon, werd de toevlugt tot geweld genomen, tot de bastonnade en tot opsluiting. Door die zachte en menschlievende middelen, maakte men proselyten. De Bisschoppen bezweken niet voor den storm, men confisqueerde hunne goederen." Een levendig herdenken van die vervolging, is altoos in die oorden bewaard gebleven en de inwoners van *Lubawicz*, in de provincie van *Mohilew*, die ten getale van 120 een verzoekschrift aan den tegenwoordigen keizer NICOLAAS I inleverden, op den 10 Julij 1829, spraken er in dezer voege van: » Onze voorouders in het Grieksch-vereenigd geloof geboren, altoos getrouw aan den troon en aan het vaderland, hebben vreed-

zaam hun leven in hunnen Godsdienst doorgebracht; en wij, in hetzelfde geloof geboren, beleden hetzelfde vrijelijk sedert lang. Maar volgens den hoogsten wil der keizerin CATHARINA, gelukkiger gedachtenis, gelijk men ons zeide, was de plaatselijke autoriteit, door het bezigen van gewelddadige middelen en lichamelijke straffen, er in geslaagd, om velen onzer mede-parochianen te noodzaken, tot het verlaten van den Godsdienst onzer voorouders."

In een groot aantal andere plaatsen zag men soortgelijke apostasiën die alle dochters der vervolging waren.

Wij komen tot het tweede tijdvak, dat wij niet verder van 1815 dan tot 1830 zullen uitstrekken, wijl het artikel afzonderlijk over de laatste jaren spreekt; gedurende dat tijdverloop, kon het schisma zich niet op grooten voortgang beroemen en zulks juist omdat *Rusland*, tot in 1825 bestuurd werd, door eenen vorst, wiens karakter en grootheid van ziel hem van alle gewelddadige middelen terughielden. Intusschen zag men onder hem de gevolgen voortduren, van de vroeger uitgevoerde vervolging en hij was niet vrij van blaam, voornamelijk, uit hoofde der maatregelen tegen de Jesuiten genomen. Ook is het zeker, dat hetgene, wat wij van de latere jaren tot 1830 zeggen zullen, gedeeltelijk voor dien tijd begonnen was. En feitelijk wordt in het verzoek der inwoners van *Lubawicz* geschreven, gelijk wij gezegd hebben, op den 10 Julij 1829, het volgende gezegd: » Dien Godsdienst beleden wij vrijelijk, tot heden toe, onder de bescherming van Uwe Keizerlijke Majesteit (NICOLAAS I), en wij dachten niet, dat wij zonder een uitdrukkelijk bevel van uwen keizerlijken wil in de vrije uitoefening van ons geloof hetwelk ook onze voorouders beleden, en waarin wij even als zij geboren werden. Doch de priesters van den heerschenden Godsdienst, tot voorwendsel aanvoerende, dat eenigen onzer wat geen plaats heeft, in de gemeenschap der Grieksch-Russische kerk zijn geweest, dwingen, om ons geloof af te zweren, niet door lichamelijke straffen, maar door veel gruwzamer middelen, dat is, door ons te berooven van alle geestelijke hulp, door aan onze eigene Priesters te verbieden, onze kinderen te doopen, onze biechten te hooren en onze huwelijken in te zegenen. Het is op die wijze, dat zij ons aan onze Herders ontrukken."

Doch laat ons zien, wat het artikel zegt van de laatste jaren: » Eindelijk het gedrag, zoo weinig bestaanbaar met de voorschriften van het Christendom, 't welk de Poolse Geestelijkheid bij de jongste onlusten had gehouden, heeft ten laatsten de unie in de oogen der Grieksch-Vereenigden zelfden verlaagd, die innerlijk altoos aan *Rusland* zijn gehecht gebleven. Zij kwamen met duizenden terug, tot de Griekse Kerk, en zij verzoeken thans in massa de gunst hunner weder inlijving in dien ouden Godsdienst, dien zij nog beminnen als een onderpand van heil en een geheiligd erfgoed, van hunne voorouders voortgekomen." — Wat later zullen wij over het gedrag der Poolse Geestelijkheid spreken.

Wat het overige betreft, hij, die bij toeval door *Siberië* gereisd had, zou onze woorden niet noodig hebben; want bij het beschouwen van het getal der Catholijken, die, ter zake van Godsdienst, naar dat land verbannen zijn, zou hij zich gemakkelijk overtuigen van de valsheid van al die leugens, waarvan men in het artikel een onderwerp van zegepraal maakt. Doch zonder de reis naar *Siberië* te doen, weet men door het openbaar gerucht en door zekere documenten, dat niet de vrije wil der Catholijken van Grieksch en Latijnschen ritus, maar kwaadaardige listen te hunnen opzichte gebezigd, de zoo hoog geroemde Godsdienstverandering heeft bewerkt. En wat betreft de Grieksch-vereenigden, waarvan het artikel spreekt, kon men stoutmoediger liegen, dan door te verzekeren, dat zij altoos van harte het schisma toegedaan waren en begeerig zijn, om hetzelfde te omhelzen, terwijl zij zelfden in tegendeel, door hunne woorden en daden betuigen in den schoot der Catholijke Kerk en willen leven en sterven. Onder alle bewijzen van dit feit, is er voor al een 't welk bijzondere aandacht verdient, namelijk het relaas der inwoners van *Uzacz*, die, na te hebben verhaald, hoe zich op den 2 December 1835 eene commissie bij hun vervoegde, die het volk vergaderd hebbende, hetzelfde uitnoodigende om van Godsdienst te veranderen, er bijvoegt: » Maar wij hebben allen eenstemmig uitgeroepen, dat wij in ons geloof wilden sterven; dat wij nooit anderen Godsdienst gekend of gewild hadden. Toen ging de commissie van woorden tot feitelikheden over, dat is, dat men begon ons de haren uit te trekken, op de tanden te slaan, tot bloedvergietings toe, ons slagen op het hoofd te geven, sommigen gevangen te zetten en anderen naar de stad *Lepel* te vervoeren. De commissie eindelijk ziende, dat dit middel haar even weinig gelukte, verbood alle Grieksch-vereenigde Priesters, onze biechten te hooren, of ons eenige andere geestelijke hulp toe te dienen."

Men zal zich ongetwijfeld niet vermeten op de toestemming te rekenen dergenen, die uitroepen: » Dat men ons liever het lot van den gelukzaligen *Josaphad* doe ondergaan! dat is onze wensch. In dezelfde Provincie *Vitešpk*, had de adel reeds een jaar vroeger, dat is in 1834, aan den keizer een verzoekschrift gerigt, waarin onder andere gelezen wordt: » Men stelt » alles in het werk, om de Grieksch-vereenigden tot » den heerschenden Godsdienst te vervoeren. Die kunst- » grepen zouden geenerlei indruk maken op de gemoe- » deren in deze provincie, als men aan de geloovigen » vergunde, om zich aangaande die vereeniging te ge- » dragen naar de stem der consciëntie, en naar eene » krachtige overtuiging; maar de middelen, die men » bezigt, vervullen de ziel met schrik. Men verhaalt ook in dat stuk, hoe zwakken zich hadden onderworpen; maar men voegt er bij: » Zij beleden zelfs aan » hun, die hen dwongen, om den heerschenden Gods- » dienst te omhelzen, dat zij wel is waar gehoorzaam- » den aan de bevelen, die men hun gaf, dat zij de

» Kerken bezochten en de Sacramenten ontvingen der » heerschende Kerk, maar dat zij innerlijk sterk aan » hunne oude religie gehecht bleven." Ten opzichte der Catholijken van den Latijnschen ritus, zal het voldoende zijn aan te merken, dat zoo zij de geringste genegenheid hadden gevoeld voor het schisma, zij zich niet tegen de overgave hunner Kerken zouden hebben verzet, gelijk zulks op verscheidene plaatsen gebeurd is en bepaaldelijk te *Radoml*, alwaar het tegen hen gebezigde geweld zoo sterk is geweest, dat acht personen dood op de plaats gebleven zijn. Doch hoedanig ook de tegenstand der Catholijken zij, verzuimt het Russisch gouvernement, zich ter taak gesteld hebbende, om hen allen onder de banieren van het schisma op te nemen, geenerlei middelen, om hen schismatiek te maken, of ten minste te doen schijnen. Het is zoo verzet op dat punt, dat het zich zelve en anderen tracht te misleiden, alsof het reeds het doel zijner pogingen bereikt had; ongetwijfeld denkende, dat die misleiding zelve een voortreffelijk middel is, om hetzelfde wezenlijk te verkrijgen. Het wilde eene plegtige acte van vereeniging trachten tot stand te brengen tusschen de schismatieken en de Catholijken van den Griekschen ritus, en de geloofsbelijdenis werd aanvankelijk ter ondertekening, door list en vervolgens met geweld aan den waardigen Metropolitaan JOSAPHAT BULNAK aangeboden, die haar op eene edelmoedige wijze verwierp en kort daarop stierf; des ongeacht wilde men doen gelooven, dat de Metropolitaan niet meer Catholijk ware en mendeed hem onder de schismatieken begraven. Als in eene Catholijke parochie eenige individus schismatiek worden, dan worden alle parochianen, hoedanig hun getal ook zij, als zoodanig beschouwd en al de leden eener familie worden gelijk gesteld met een der leden, wien het in 't hoofd komt om het schisma te belijden. Als in het eene of andere geval de Catholijken zich tot het gouvernement wenden, dan wordt zij niet gehoord; als zij niet gehoorzamen, worden zij gestraft.

Het gouvernement heeft gevoeld, dat om het schisma algemeen en duurzaam te maken, de liefde en afkeer der Catholijken voor hunnen Godsdienst uit de harten moest gerukt en verhinderd worden, dat de opvoeding der jeugd niet Catholijk ware. Het scheen aan hetzelfde niet onmogelijk, dat doel te bereiken; de liefde tot de Godsdienst wordt gemakkelijk verloren, als zij niet meer door de zachte en voorzienende zorgen der Pastoors onderhouden wordt; het gouvernement heeft dus een groot aantal van Parochien vernietigd, ten einde de verbazende afstand der plaatsen, de gemeenschap der geloovigen met hunne Pastoors bij uitstek moeilijk maken zou. De kerk heeft altoos eenen grooten luister van de reguliere orden ontvangen, bij welke de Catholijken niet alleen de geboden, maar ook de raadgevingen van het Evangelie in praktijk ziende, zich een zeer hoog denkbeeld van hunnen Godsdienst vormen. Diensvolgens heeft het Russisch

gouvernement de hand aan alle Catholijke monasterien en kloosters geslagen, niet dan slechts een zeer klein getal overlatende. Iedereen begrijpt, dat op die wijze de inkomsten der openbare schatkist vermeerderen; maar zij, die het Russisch gouvernement wel kennen, zullen gevoelen, dat de belangen der schatkist, niet de eenige en voornamste drangreden zijn, die hetzelfde tot onderdrukking aanzet. Tot het gedrag des gouvernements jegens de Catholijken, betrekkelijk de opvoeding komende, zien wij, dat onlangs te *Wilna* eene *Roomsche Catholijke kerkelijke Akademie* is opgericht voor de jonge klerken van den Latijnschen en Armeenschen ritus: merkt wel op, dat de minister van binnenlandsche zaken opperdirecteur dier Akademie is. De Grieksch-vereenigden zijn er van uitgesloten; men heeft op eene meer zekere wijze in hunne opvoeding voorzien, door hen naar de schismatieke akademie van *Petersburg* te zenden; men wil de opvoeding der kinderen, uit gemengde huwelijken geboren, niet meer aan den wil der ouders overlaten en men wil dat de echtgenoot, die tot eene andere gezindheid, dan de nationale kerk behoort, zich bij eede verbindt, om zijne kinderen in den schismatieken godsdienst te doen opvoeden. En daar in 1768 in een tractaat, tusschen *Rusland* en de oude republiek van *Polen* gesloten, bij afzonderlijke acte was bepaald, dat de kinderen, uit gemengde huwelijken geboren, in den Catholijken Godsdienst zouden worden opgevoed, verklaart de keizerlijke ukase van 23 November 1832 dat *het tractaat, en de afzonderlijke acte, betrekkelijk de gemengde huwelijken ophouden verbindende te zijn, aangezien de republiek niet meer bestaat*. Het gouvernement behoorde te weten, dat zelfs te midden van politieke veranderingen de leer der Catholijke Kerk, betrekkelijk dat onderwerp, nooit verandert nog veranderen kan. Zij leert, dat krachtens de natuur-wet en goddelijke wet, (die niet van de wetten, tractaten of beloften der menschen afhangt en waaraan geen mensch regt heeft, iets te verkorten), de ouders zich verbonden hebben, om hunne kinderen in den Catholijken Godsdienst op te voeden.

(Het Vervolg hierna.)

AAN DEN BRIEFSCHRIJVER EN DEN VRIJMOEDIGE.

MIJN HEER!

» Een vos, die zich in zijne eigene strikken verward, een spin, die venijn zoekt, een man, die den duivel tot patroon heeft, een dienaar des duivels, een lügenaar, een verdraaijer, een ophitser" ziet daar woorden, die de Christelijke verdraagzaamheid u zekerlijk heeft ingeboezemd, om mij bij uwen vriend aantetuiden. Gelukkig voor mij: ik was op eene dussdanige behandeling reeds lang voorbereid: de knecht

is ook niet beter, dan zijn meester. Ik ken reeds lang zekere bevoorregte heerschzuchtige lieden, die immer den mond vol hebben van liefde en verdraagszaamheid, doch wier liefdeloosheid zich bij elke gelegenheid verradt; lieden, die geene tegenspraak kunnen dulden en schelden en lasteren, wanneer zij zich gevoelig zien aangetast. Daarenboven werd uw brief geschreven in oogenblikken van hevige gemoedsopwinding bij lieden van uw alooi niet vreemd. Het vaderland was in nood, doch gelijk in vroegere vroome dagen, werd er gevast en gebeden, en wonderlijk — zoo zal menig oud-Nederlandsche schoolmeester in lateren tijd aan zijne kinderen vertellen, — wonderlijk was wederom de reddende hand der Goddelijke Voorzienigheid. Nog zoo even had men geroepen » kruisigt hem... en op eens, hoorde men het blijde *Hosanna* weërgalmen; oud-Nederland was gered — want *Hymen* was verlucht! —

Ik hoop dat sinds die blijde toonen aan Amstelsboorden de vroegere wee-klagen vervangen hebben, uwe woede eenigermate zal zijn bedaard; anders zoude welligt mijn brief u te zeer schokken. H. POLMAN. Az, thans in hoogere kringen werkzaam (1) was nooit mijn cathegiseermeester en PRINSSENS kweekschool heb ik niet bezocht: ik heb het dan ook in het schelden niet ver kunnen brengen. Verschoon mij derhalve, zoo te dezen opzichte, mijn brief bij den uwen zoo zeer afsteekt. Wij zijn dan tot de Bijbelsche geschiedenis genaderd, voorzeker een ruim veld om uwe godgeleerde kennis aan den dag te leggen. Na *in het kort*, doch *getrouw* de reeks mijner aanmerkingen aan uwen vriend te hebben medegedeeld, vraagt gij, om u in eens van de zaak afstemmen: "Of is er onder alle aanmerkingen eene van eenig gewigt voor ons waarachtig welzijn? kan men zeggen, dat eene enkele der aangehaalde en gegispte uitleggingen leidt tot verzwakking van het kinderlijk geloof aan God en aan JESUS CHRISTUS, zijnen eengeboren Zoon, door wien en in wien wij alleen onze hoogste bestemming, eeuwige gelukzaligheid, kunnen bereiken?"

Dat mijne aanmerkingen geene zaken betreffen aanstootelijk voor u en uwen vriend wil ik wel gelooven, maar mijne bewering is, dat zij aanstootelijk zijn en ergelijk voor *Catholijken* en dit hebt gij niet wederlegd, dus heb ik niets te antwoorden.

Voor ons is het ergelijk en leidt tot verzwakking van het kinderlijk geloof in CHRISTUS, wanneer Hij zich geschikt zou hebben naar Joodsche vooroordeelen en Hij, die de *Waarheid* zelve was zijne tijdgenooten zou hebben misleid: dit is de oorzaak, waarom ik n.º

(1) De redactie van den *Vrijmoedige* heeft geen dertig jaren gewacht, om wijlen POLMAN te canoniseren. Naauwelijks zwijgt zijne zoo wel bespraakte mond in het stof, of zijne scholieren plaatsen hem onder de reijen der zaligen; zij voegen er echter bij, dat hij daar in hoogere kringen weer werkzaam is. Zou hij daar weer aan het cathegiseren zijn geraakt? Volgens SWEDENBORG, is het met dezulken niet best gesteld, die daar nog weer aan het werk moeten. Men zie hierover de *Symboliek*, II. Deel p. 337.

b en c den duivel wilde behouden. Uwe overige aanmerkingen te doen opzichte zijn uwer waardig! —

Mog iets over de aanmerking n.º 3: mijne en uwe lezers zullen hier wederom zien, wat het woord: *getrouw*, bij u beteekent. —

Gij zegt: n.º 3 *Bij de vermelding van JOH. VI: 23 — 75 leest men niets van de transsubstantiatie*. Dit moet de korte en getrouwe inhoud zijn van mijne aanmerking op bl. 42 — 43 — Zie hier dezelve: » Bladz. 50 leest men de volgende uitlegging van JOAN VI. 21 — 71. » » Dat zij Hem en zijne leer moesten beschouwen als het brood des levens, (ware spijs en voedsel voor de ziel), waardoor zij eeuwig gelukkig konden zijn; dat Hij daarom uit den Hemel nedergekomen was, opdat een ieder, die in Hem zou gelooven, gelukkig, eeuwig zalig, zou worden. Deze voorstelling van JESUS, verijdelde geheel hun plan, om hem koning te maken, en nu verlieten Hem vele van zijne ijverige volgers, ja verscheidene zijner leerlingen enz." — (Zoo ver Adriani) » Ziet daar, zeide ik verder — " een nieuw bewijs, dat onze Protestantsche broeders van de H. Schrift maken, hetgeen zij willen, wij hebben altijd gemeend, dat die vele leerlingen Hem verlieten, wijl zij niet bevatten konden, hoe JESUS hun zijn vleesch kon te eten geven. Naauwelijks hadden zij JESUS hooren zeggen: » Het brood hetwelk ik zal geven, is mijn vleesch voor het leven der wereld," of de Joden begonnen met elkander te strijden: » Hoe kan deze ons zijn vleesch te eten geven (v. 53), en nadat JESUS v. 54 — 60 zijne woorden nog nader bevestigd had, zeiden zij: deze taal is hard, wie kan ze hooren." En van dien tijd af, verhaalt JOHANNES (v. 67) verlieten Hem vele leerlingen. — » enz. Gij ziet dus, dat uw kort en getrouw verhaal valsch is — want niet het stilzwijgen over de *Transsubstantiatie*; (wat hebt gij dat woord hier schoon aangebragt! 't is om te lagchen!) maar de verdraaijing, de verknoeiing van dien tekst heb ik aan de kaak gesteld. Gij en uwe vrienden moogt hierover gevoelen wat gij wilt, en wat POLMAN u daaromtrent ook geleerd hebbe of nog leeren moge in de zalige gewesten: gij moet u op een Catholijk standpunt weten te plaatsen, om over de waarde of onwaarde mijner aanmerkingen te oordeelen; gij en ook de redactie beschouwt alles door eene protestantsche bril; gij spreekt over het geloof in God en in CHRISTUS en de betrachting der liefde, (waarvan gij zulke schoone voorbeelden geeft) en gij bedenkt niet, dat dit gevoelen, door BENJAMIN CONSTANT, BREVSCHNEIDER en anderen verdedigd, in onze oogen nog de ongerijmdste aller beweringen is, die voor de negentiende eeuw bewaard scheen." — Wie niet gelooft zal verdoemd worden — » Zegt Gods Zoon, en om dit vonnis te ontgaan, zegt men, is het voldoende in CHRISTUS te gelooven — in zijn persoon — en omtrent hetgeen Hij leerde, is men onverschillig, of in honderde meeningen verdeeld. Nu, Mijn heer! wij, die dit gevoelen voor ongerijmd, bespottelijk en on-

uitsprekelijk dwaashouden, betrouwen het onderwijs in de Bijbelsche geschiedenis aan menschen van dezen stempel niet toe: vooral niet aan lieden, die zoo ver gaan, dat zij meenen, dat de Apostelen, na de zending van den H. Geest, de zaken nog verward beschouwden. Wie zou het gelooven, dat, omdat sommige uitdrukkingen der Apostelen *duidelijk sporen dragen, dat zij eene nabij zijnde komst van CHRISTUS op aarde veronderstelden*, of, omdat *PETRUS later nog op eene buitengewone wijze onderrigt ontving*, in de XIX eeuw, besloten zou worden, dat in de eerste dagen des Christendoms, *in verschillende opzichten, die meer heldere inzichten in de bedoeling des Hemelschen Vaders met het zenden van zijnen Zoon gemist werden, welke de latere Christenen in dezen hebben?* — Immers, wat het eerste betreft, die persoonlijke verwachting is allen niet even duidelijk en betrof geen geloofsstuk — de dag, op welken CHRISTUS komen zal is zelfs den Engelen onbekend — en de openbaring aan PETRUS bewijst, hoe de Apostelen op buitengewone wijze werden bijgestaan: een gevolg van CHRISTUS belofte MATH. XXVIII vs. 20. Het is inderdaad eene zeldzame liefde, wanneer men diegenen, die *alles, wat CHRISTUS zijne Apostelen te leeren onderhouden*, bevolen heeft, geloovig aannemen en tegen de onverschilligheids-geest dezer eeuw verdedigen, haat en tweedracht kweekende geestelijken noemt! — Doch genoeg.... dit weet ik: mijne aanmerkingen hebben reeds menigen school onderwijzer kiescher gemaakt, en, nu de ouders waken, zullen zij zeker niet zoo veel meer peroreren. —

» *Wil hij beweren, zoo schrijft de vrijmoedige, dat men op de Protestantische scholen er op uit is, om de Godsdienst of liever de Catholijke Godsdienst hatelijk te maken, in een bespottelijk of verachtelijk licht te stellen, dan verklaren wij zulks voor eene onbeschaamde leugen. Geen Protestantsch onderwijzer zal het wagen, anders denkenden in hunne gevoelens te beleedigen, hij ware zijne roeping onwaardig; meent hij, dat het bijbelsch onderwijs van den Protestant strijd tegen de levendige zorgen der Herders dan. de lezer besluite!* —

Iets voor een onbeschaamden leugen verklaren, bewijst niets: Ik beweer, dat men op de protestantsche scholen, daar op uit is — dit bewijst de strekking der schoolboekjes, door mij geciteerd. Vervalsching van geschiedkundige daadzaken, verknoeiing der Schriftuur en de klagten van vele ouders bewijzen zulks middagklaar. En waarom zouden zij het niet wagen....? Op de meeste plaatsen is immers geene gelegenheid tot onderwijs, dan bij hen, dank zij ons erbarmelijk, intolerant stelsel? Zij zouden hunne roeping onwaardig zijn (1),

(1) Helaas! Hoe velen zijn ook in andere opzichten hunne roeping onwaardig, die echter, ondanks ingeleverde klagten, sinds jaren in hunnen zoo gewigtigen post gehandhaafd worden. Een kolossaal gouverneur, president der schoolkommissie: hoort de klagten aan, en zwijgt, en het bannerstadje 's H. — behoudt deszelfs zuiper! enz.; doch voorbeelden zijn ergerlijk.

dit zegt gij; maar de hand op uw hart — meent gij het ook. Mijn Heer!...? — Ik geloof, dat door u en uws gelijken, het eerder als een verdienstelijk werk zou beschouwd worden. Ook meen ik, *wat de lezer ook besluite*, dat het bijbelsch onderwijs van den Protestant strijdt tegen de levendige zorgen der Herders.... want als hij leert, dat CHRISTUS *twee* gebruiken heeft ingesteld, en de Herder *zeven* Sacramenten; dat eenige leerlingen (JOAN. VI.) CHRISTUS verlieten, *uit ongeloof* en de schoolmeester hen wijsmaakt, dat zij Hem verlieten, omdat hun plan verijdeld werd, om Hem koning te maken, wanneer de Herder leert, dat CHRISTUS duivelen uitdreef, en de schoolmeester zegt, dat dit buiksprekerij was, en CHRISTUS de menschen maar gelijk gaf. — enz. enz. — welken invloed moet dit op het jeugdig gemoed maken? — Dat de lezer besluite! — Ten slotte wil ik nogmaals, uwe en mijne lezers uwe bekoorlijke en waarheidlievende schrijfwijze doen bewonderen en dan voor altoos van u afscheid nemen.

Gij eindigt uwen brief aldus: —

» De laatste afdeeling zet de kroon op het werk.
» Heeft de schrijver zich, gelijk ik u aantoonde, uitgeput om alles bijeen te roepen, ten einde te be-
» toogen, dat het onderwijs niet slechts ondoelmatig;
» maar gevaarlijk is, en juist daarom ongeoorloofd
» moet geacht worden, en is hem hiertoe niets te
» heilig geweest, nu besluit hij zijn geschrift met zijne
» landgenooten op te hitsen. Het lust mij niet, vriend!
» den schrijver hier op den voet te volgen, zijne raadgevingen te ontleiden, of zijne onbewezene beschuldigingen van verdraaijngen of ontheilijgingen van
» Gods woord op nieuw te wederleggen. De schrijver
» hoopt, dat, wanneer van alle kanten verzoekschriften inkomen, de koning eindelijk zal toegeven;
» wat? dat de ouders het regt bekomen, om hunne
» kinderen naar hunne grondbeginselen te laten onderwijzen. Alsof hun dit regt ooit betwist is geworden! Deze raad is echter maar voor het tegenwoordige. Het doel van den schrijver strekt zich
» verder uit. De verkrijging van volledige vrijheid
» van onderwijs, schijnt hem in de tegenwoordige gesteldheid van zaken onmogelijk toe, dus voor deze
» oogenblikken dit beginsel opgeofferd (de schrijver dacht hier vast aan het spreekwoord, eerst maar
» den voet in den stijgbeugel, en men zit spoedig op het paard) en dus aan het gouvernement (waarom
» niet ronduit gezegd aan den koning)? door de vrijheid te verzoeken, gemeentescholen op te rigten,
» een regt toegekend, hetwelk het niet bezit enz.
» Vraagt gij op welken grond de man het gouvernement dit regt ontzegt? Lees slechts art. 226 der
» grondwet, vriend! daar staat het duidelijk in. Dan
» ik wil van uw geduld niet meer vergen, de geheele
» afdeeling is weder eene aaneenschakeling van fijn
» gesponnen drogredenen, berekend om achterdocht
» en onvergenoegdheid aan te kweken tegen instellin-

» gen, die niet alleen binnen, maar zelfs buiten-
 » landsche vermaardheid verworven hebben, die de
 » goedkeuring en toepassing van alle onpartijdigen
 » steeds wegdroegen, en die wij hopen, dat door on-
 » zen geëerbiedigden koning, gehandhaafd zullen wor-
 » den tegen alle aanvallen van hen, die, zoo in het
 » geheim, als in het openbaar alle middelen aanwen-
 » den, om domheid en bijgeloof te bevorderen, ten
 » einde op de puinhopen van verlichting en bescha-
 » ving het rijk der duisternis weder te herbouwen.
 » Bidden wij den goeden God, mijn vriend! dat de
 » pogingen dezer *onverlaten* mogen beschaamd ge-
 » maakt worden!" Uw vriend N. N. —

Mijne en uwe lezers zullen bij de lezing van dit treffend slot wel inzien, dat ik bij elken zin eene uitgebreide noot zou kunnen maken; ik wilde u echter in uwe vaart niet weerhouden: ik schroom het oordeel van elk verstandig mensch niet.... *Verzoeken* is *muiten*: zoo staat in het woordenboek der gouvernements-*vleijers* van *Oud-Nederland*: dit is niets nieuws.... Gij wilt mijne beschuldiging niet *op nieuw* wederleggen, even als of gij het al eens gedaan had! Het regt om onze kinderen naar onze grondbeginselen te laten onderwijzen is ons nooit betwist.... Ziet Catholijken! zoo drijft men openbaar met u den spot: het gouvernement rigt scholen op, benoemd *ROBIDÉ's* en *Domine's*, en verbiedt die oprigting aan anderen, gelijk het naar deszelfs luimen goed vindt; wilt gij dus uwe kinderen niet zonder onderwijs laten, dan moet gij ze laten moderniseren.... de vrijheid wordt u niet *betwist*, indien gij slechts u onderwerpen wilt.... ziet, zoo is men in de hel zelfs vrij! —

Het doel van den schrijver strekt zich verder uit: dit is Mijn Heer! de eenigste juiste aanmerking, die gij op mijn werkje gemaakt hebt: mijn raad was slechts voor het tijdstip, op hetwelk ik schreef in 37 en 38. Nu in 40, zijn wij nog niet in den stijgbeugel, d. i. de Joden mogen zelve scholen hebben, de Catholijken nog niet, en toch willen wij nu verder. De tijden zijn veranderd.... wij moeten te paard. Wat in 38, eerbiedig moest gevraagd worden, namelijk in oorlogstijd, — dat moet nu door de halve natie gereclameerd worden, als het heiligste aller regten: *volledige vrijheid van onderwijs*: verscheuring van al die banden, die thans de natuurlijkste aller vrijheden omwinden. *Regtvaardigheid*, Mijn Heer! en nog eens *regtvaardigheid*, eischen wij. Wat ik over art. 226 der grondwet gezegd heb, kunnen mijne lezers nazien: zij zullen daar weer uwe *kortheid* en *getrouwheid* bewonderen. Waarlijk, gij moet wel een stalen voorhoofd hebben. Buitenlanders mogen onze inrigtingen laken of prijzen; ons inconstitutioneel gouvernement en de schooldirecteuren en de leden van 't NUT mogen elkander bewierooken: die dampen benevelen de Catholijken niet meer: dat hatelijk juk, dat ons zoo lang verdrukte, een juk door eene keerschzuchtige en vetgemeste partij ons opgelegd, moet niet langer den nek krommen van den vrijen

Nederlander! Geloofst mij schoolmeesters! uw rijk spoedt ten einde: *rust, tevredenheid en eendragt* zal in het vervolg in *Nederland* niet gevestigd worden, voor dat de vrijheid van onderwijs zal geproclameerd zijn! Mijne geloofsgenooten, Mijn Heer, de brieveschrijver! hebben reeds lang beslist wie hun drogredenen voorhield, de schrijver *der Gevaarlijke strekking* of de verdedigers van de lamme 261 besluiten, reglementen, dispositien enz., ons rampzalig stelsel betreffende.... en ik mijne pen nederleg, betuig ik hun mijnen warmen dank voor hunne belangstelling in mijn werkje, terwijl ik den geachten, mij echter onbekenden schrijver van de voortreffelijke *toelichting nopens de behoefte aan vrijheid van onderwijs, door een Roomsche Catholijk Priester* (1) over het onderwijs, mijne hoogachting en dankbaarheid aanbiedt voor zijne edele pogingen, om de Catholijken meer en meer intelichten. Wat u betreft Mijn Heer! Gij moogt den koning raden, wat gij verkiest: wij houden hem te verstandig om door de krenking van een der heiligste regten de vleijerij van zekere partij te koopen en wat uw gebed aangaat, hier voor zijn wij niet bevreesd; want wij weten, dat geboden van lieden, die op hunne broeders als *onverlaten* nederzien, door den God van liefde verworpen worden.

Bedwing nu uwe tranen: ik roep u mijn hartelijk vaarwel toe! — Indien gij mogt goedvinden, ook mijne brieven te beantwoorden, gelijk gij mijn werkje gedaan hebt, zal ik zwijgen. Mijn doel is bereikt, mijne landgenooten zijn voldoende ingelicht. Uwe onkiesche schrijfwijze, die niets dan hartstogtelijkheid en eigenbelang verraaft, maakt elk geregeld antwoord onmogelijk en ik kan mijnen tijd nuttiger besteden, dan met op schelden en lasteren te antwoorden.

Nog eens vaarwel — vaar eeuwig wel.

De schrijver der *Gevaarlijke strekking* enz.

DE H. VADER EN HET CATHOLIK ENGELSCH INSTITUUT (1).

De H. Vader heeft den volgende Apostolischen brief aan den graaf van *Shrewsbury*, president van het Catholijk instituut gerigt:

GREGORIUS PAPA XVI.

Dilecte Fili, salutem et Apostolicam Benedictionem.

Quoniam amaritudine repleremur ob mala quotidie magis magisque in Christi Ecclesiam ingruentia, ea sane, Dilecte Fili, lætitiæ causa permoti sumus, ut merore illo quo conficiebamur non parum levati, abundantio-

(1) Te 's Hertogenbosch, bij D. A. A. de Roer, Boek- en Courantdrucker 1840.

(1) Wij hebben meermalen ter loops van dit Catholijke genootschap gesproken: de beperktheid van ons blad, en de gewichtige omstandigheden van het oogenblik, hebben ons verhinderd, tot hiertoe daarvan een breedvoerig verslag te geven, wat wij echter zoodra mogelijk doen zullen.

rem animo jucunditatem perceperimus. Accepimus enim Te, aliisque præclaris piisque viris curantibus, Catholicum Institutum duobus abhinc annis inductum in Magna Britannia fuisse, eo præsertim consilio, ut Divinæ nostræ fidei asseclæ sarti tectique serventur, atque Immaculati Agni Sponsa ab Heterodoxorum calumniis, per libros in lucem editos, vindicetur. Quæ quidem cum in maximum cedant Anglorum emolumentum, facile perspicis, Dilecte Fili, cur eo inde Nos gaudio pessus simus, Heredes divinitus constituti et Nominis et Cathedræ illius Magni qui Britanniam primus idolatriæ tenebris involutam Catholicæ Fidei face illustravit; scilicet in spem erigimur per jucundam; futurum ut Divinæ lumen veritatis, eadem denuo qua olim claritate Britannorum mentibus affulgeat. Nihil porro vehementius exoptamus quam ut Anglorum Gentem, tot tantisque dotibus exornatam, paterna iterum exultatione complectamur, deperditasque jamdiu oves in electum Christi Gregem recipiamus. Quamobrem, Dilecte Fili, non possumus quin te, universosque quorum piæ societati præfectus es, vehementer excitemus ad fervidas Nobiscum preces Misericordiarum Patri offerendas, ut caliginem illam teterrimam quæ tot infelicitium in errore versantium adhuc occupat mentes, propitius depellat, filiosque Ecclesiæ ab eadem longe aberrantes ad desertæ Matris sinum clementer reducat. Interea Tibi, tuisque omnibus ad Catholicam Institutum quomocumque pertinentibus, Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum *Romæ* apud Sanctum PETRUM, Die Decimona Februarii MDCCCXXXX. Pontificatus Nostri Anno Decimo.

GREGORIUS P.P. XVI.

Dilecto Filio

JOANNI CONITI DE SHREWSBURY

Præsidi Instituti Catholici

Magnæ Britanniae.

Dat is:

» Aan onzen geliefden zoon den graaf enz. . . . , heil en Apostolischen zegen.

» Terwijl wij met verdriet worden gedrenkt, door de immer toenemende rampen der Kerk van JESUS CHRISTUS, is ons eene zoo overvloedige bron van geluk geschonken, dat zij ons niet alleen uit onze droefheid heeft opgebeurd, maar dat zij in ons ook eene meer dan gewone blijdschap heeft opgewekt. Wij zijn onderrigt geworden, dat door uwe bemoeijng, en die van andere edelen en godvruchtige Christenen, het *Catholijk instituut*, twee jaren geleden in *Groot-Brittannië* opgericht, met het bijzonder doel, om diegenen te beschermen, die ons goddelijk geloof volgen en door het uitgeven van Christelijke werken de Kerk van het onbevleete Lam te wreken over de lasteringen der wangeloovigen. Dat ontwerp in den hoogsten graad tot voordeel der Engelsche natie strekkende, kunt gij gemakkelijk bevroeden, geliefde zoon, welke blijdschap

wij ondervonden hebben, wij, die door den wil van den Almagtige, tot erfgenaam van den naam en van den zetel van dien GREGORIUS den *Groote* zijn aangesteld, die het eerst *Brittannië* met de sakkel des geloofs verlichtte, toen het in de duisternissen der afgoderij gedompeld was. Wij zijn aangemoedigd tot het koesteren van de zoete hoop, dat het licht des geloofs op nieuw op dat volk zal schitteren, met dezelfde helderheid, als eertijds. Wij wenschen niets vuriger, dan om met vaderlijke vervoering van blijdschap de Engelsche natie te omhelzen, die versierd is, met zoo vele voortreffelijke hoedanigheden, en op nieuw in den schaaftal van CHRISTUS, die zoo lang verlorene kudde te ontvangen. Daarom geliefde zoon, kunnen wij niet nalaten van u nadrukkelijk op te wekken, u en al de leden der godvruchtige associatie welke gij presideert, om met ons uwe gebeden op te dragen aan den Vader der barmhartigheden, ten einde Hij zich gewaardige, de duisternissen te verdrijven, die nog de gemoederen van een groot aantal verblindende, hen ongelukkiglijk in de dwaling houden en opdat Hij, in zijne goeder-tierenheid, zich gewaardige, die kinderen der Kerk terug te voeren in den schoot der moeder, die zij verlaten hebben. » Tevens geven wij met onze grootste toegenegenheid aan u en al uwe landgenooten, die op eenigerlei wijze tot het *Catholijk instituut* behooren onzen Apostolischen zegen.

» Gegeven te *Rome* bij St. PETRUS, den negentiensten dag van Februarij MDCCCXL, het tiende van ons Pontificat.

» GREGORIUS PP. XVI."

De graaf VAN SHREWSBURY, den bovenstaanden brief aan den heer JAMES SMITH, Esq., secretaris van het *instituut* en directeur van het tijdschrift *The Catholic Magazine* zendende, schreef daarbij, onder andere: » Ik hoop, dat deszelfs bekendmaking strekken zal, niet alleen om den ijver der tegenwoordige leden van het instituut op te wekken, maar dat zij anderen zal uitlokken, die zich tot hiertoe van het genootschap hadden onthouden, om zich bij ons te voegen. *Het is alleenlijk door de vereeniging onzer pogingen, dat wij in het bewerken van een groot goed zullen sla-gen.* De goede gevolgen, die onzen arbeid reeds heeft gehad, zullen, hoop ik een waarborg wezen van het-gene, wat wij nog in het vervolg doen zullen."

Ziet gij, Catholijken van *Nederland*! Hoe hartelijk onze H. Vader zich verheugt, over de genootschappelijke en daardoor doelmatige samenwerking, onzer Engelsche broeders? Teregt zegt dan ook de graaf VAN SHREWSBURY, dat het *alleenlijk door vereenigde pogingen is*, dat er iets groots kan verrigt worden! — En niets grieft ons zoo zeer, dan dat men dit bij ons niet begrijpt, en wij, sedert de vernietiging der *Catholijke maatschappij*, alle onze pogingen tot genootschappelijke samenwerking hebben zien te leur stellen, of — tegenwerken. Wij hebben toch geen ge-

brek aan kundige, ervaren en aanzienlijke Catholijken, die zich aan het hoofd kunnen stellen, van een genootschap, bestemd, om doelmatig volgens een geregeld plan aan het bewerken van het goede van allerlei aard, te arbeiden! De bijval, hieraan twifelen wij geenszins, zou niet gering zijn: want velen, zeer velen, beginnen te gevoelen, dat wij zonder samenwerking, zonder vereeniging, nooit verder zullen komen, dan we nu zijn En wat hebben wij nog gewonnen? Te onvergeeflijker is dit, daar wij die groote anti-Catholijke maatschappij, die zich *tot nut van 't algemeen* noemt, bijbel- en tractaatgenootschappen, en vooral, dat protestantsch genootschap, dat zulke aanzienlijke fondsen bijeenbrengt, om in de Catholijk geblevene gedeelten van ons vaderland, alle grondeigendommen in protestantsche handen te brengen, aanhoudend en onvermoeid zien arbeiden, om het Catholicismus te ondermijnen!

INLICHTINGEN.

Wij kunnen onze geloofsgenooten met genoegzen berichten, dat *reeds in het midden der vorige maand*, toch één adres aan Z. M., tot het verkrijgen der vrijheid van het *lager en middelbaar onderwijs* is opgesteld en ondertekend geworden. — Het grieft ons te vernemen, dat men op eenige plaatsen van het opstellen van adressen is afschrik geworden, door (1) Men moest zich in eene zoo heilige zaak, door niets laten afschrikken. Wij meenen echter te moeten doen opmerken, dat het reclameren der vrijheid van onderwijs niet genoeg is: ook de *volledige Godsdienstvrijheid* moet in de grondwet met ronde woorden worden uitgedrukt en gewaarborgd. De afgescheiden Gereformeerden wier getal, in vergelijking van het onze, zeer gering is, zijn ons reeds voorgegaan; hoewel zij naar ons inzien, eenen verkeerden weg zijn ingeslagen, door zich tot de tweede kamer te wenden, die alles ter griffie nederlegt, zonder dat men er ooit iets meer van hoort. Tot den koning moet men zich wenden en aan Z. M. met Nederlandsche rondborstigheid openbaren, wat hij welligt niet weet; en opdat die adressen niet zouden *verduisterd* worden, zou een afschrift derzelve aan de dagbladen ter plaatsing kunnen worden gezonden (2).

Zoo wel de Godsdienst als het onderwijs moet volkomen vrij zijn, zal er ooit bestendige rust en eendragt in ons vaderland heerschen: iedere bemoeijng van het gouvernement met Godsdienstzaken, verwekt achterdocht en wantrouwen. Te vergeefs zou men trach-

(1) Velen, zouden misschien die reden niet gissen . . . kiescheid verbiedt ons dezelve openlijk te vermelden.

(2) Zoo als men in de Provincie Groningen, werkelijk met adressen, om vrijzinnige veranderingen in de grondwet, gedaan heeft.

ten, de publiciteit voor te komen van alles, wat inbreuk op de vrijheid der Kerk maakt; die tijden zijn voorbij, men begint overal de noodzakelijkheid der publiciteit te gevoelen. Wel nu, van waar heeft het gouvernement het regt, om van de Pastoors en onder-Pastoors in het vierde distrikt *Zeeland* (voormalig *Staats-Vlaanderen*) opgave te vragen, niet alleen van de jaarwedden, die zij van den lande genieten (wat men immers zeer goed weet) maar van de eventualia? Wie geeft aan het gouvernement het regt om bepalingen te maken betreffende geestelijke jurisdictien? Om na de verklaring door het gouvernement, aan wijlen den voormaligen Bisschop van *Ruremonde* gegeven, de subsidien van eenen Apostolischen Vicaris generaal, wiens voorzaat dezelve genooten had, in te houden?

Ziet gij, Catholijken, dat niet alleen de vrijheid van onderwijs, maar ook de volledige vrijheid van Godsdienst moet worden gereclameerd?

Doch hieruit volgt tevens, dat ook de ministriële verantwoordelijkheid noodig is. Niet straffeloos moet een minister of ander ambtenaar inbreuk op de vrijheid der Kerk kunnen maken En het is tevens de pligt der Catholijken, om in hunne adressen ook op de regstreekse verkiezingen aan te dringen, en daardoor aan het reclameeren van dat gewichtig punt, 't welk reeds door zoo velen onzer landgenooten in adressen is gedaan des te meer kracht bij te zetten.

VERKLARING.

Het strekt ons tot een waar genoegzen de onderstaande regels ons door de Redactie van den *Noord-Brabander*, ter opname in ons blad gezonden, mede te deelen, die ongetwijfeld door allen, die het wel met Godsdienst en vaderland meenen, met hetzelfde genoegen zullen gelezen worden.

» De Redactie van den *Noord-Brabander* verklaart bij deze, dat zij niets meer verlangt, dan samenwerking met de Redactie van de *Catholijke Nederlandsche Stemmen*, wier grijze en ervaren steller zij de hoogste achting toedraagt, en wien zij nimmer in eenig opzicht zou willen grieven, maar volgaarne de broederhand toereikt, ter nastreving van hetzelfde doel: *Vrijheid in het Godsdienstige, en gelijkheid van allen in het constitutionele regt der Nederlanden*. Mogen deze weinige regelen strekken tot voldoende antwoord op het artikel: *OVER ZEKERE MOMPINGEN* voorkomende op blz. 122 van nummer 15 der gezegde *Stemmen* (11 April 1840)."

De weldenkende Catholijken zien hieruit, dat hunne vrees en de vijanden van het Catholicismus, dat hunne hoop ongegrond is geweest.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende deoogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op di blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8,50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

KRITISCHE AANMERKINGEN OP EEN ARTIKEL
BETREKKELIJK RUSLAND, IN HET JOURNAL
VAN FRANKFORT GEPLAATST,

DEN 22 APRIL 1839.

(Vervolg en Slot van bl. 135.)

Na alles, wat wij gezegd hebben, zou er nog veel bij te voegen zijn aangaande de middelen, die in de jongste tijden, door het Russisch gouvernement gebedzigt zijn, om het schisma uit te breiden en te bevestigen in deszelfs geheele gebied; maar ten einde niet te ver af te wijken zullen wij ons vergenoegen met te zeggen, dat, om het werk der dwaling te voltooijen, onlangs twee nieuwe Grieksche schismatieke Bisdommen zijn opgericht, het eene te *Polotzk*, in het hertogdom *Lithauen*, het andere te *Warschau*, hoofdstad van *Polen*. De ukase van 30 April 1833, heeft het eerste gefondeerd, onder den titel van Bisdom van *Polotzk* en *Wilna*; eene andere ukase van 22 April 1834 heeft het tweede opgericht, aan den titularis den naam gevende van Bisschop van *Warschau*, Vikaris van de Eparchie van *Volhynië*. Het gouvernement vleit zich groote voordeelen te zullen trekken uit de

oprigting dier nieuwe diocesen; het kan ten minste hopen, dat twee nieuwe Bisschoppen, in die beide steden residerende, het vervoeren der Catholijken van den Griekschen ritus en vervolgens die van den Latijnschen ritus, buiten de ware Kerk vergemakkelijken zullen: maar men ziet wel, wat ons artikel er ook van zegge, dat zoowel de eene als de andere zich zeer afkeerig van het schisma toonen.

Er blijft ons eindelijk nog over eene bemerking te maken, betreffende het gedrag door de Poolsche Geestelijkheid gehouden in den loop der jongste politieke schokken, die in 1830 begonnen. Hoedanig ook dat gedrag zoo weinig met de voorschriften des Christendoms, volgens het zeggen van het artikel moge geweest zijn, zou men, om die Poolsche Geestelijkheid te kunnen laken, zich minder partijdig, jegens het Russisch gouvernement moeten toonen. En wijl het artikel hier en daar eenige trekken van de oude en latere geschiedenis van *Rusland* en *Polen* heeft gegeven, zou het niet ongepast zijn geweest aan te merken, dat nooit in oude tijden de harmonie zich tusschen de beide landen heeft kunnen vestigen. Zoo zou men er toe komen om te ontdekken, dat in de oude nationale antipathie de oorzaak der jongste onlusten van *Polen*, moet worden gezocht. Als men in het

artikel enkel van den Godsdienst wil spreken, waarom gaat men dan met stilzwijgen datgene voorbij, wat aangaande dat punt, in de laatste constitutie van dat koninkrijk na het congres van *Weenen* gezegd werd? Op het einde van het jaar 1815, gaf ALEXANDER, keizer van *Rusland*, aan zijne Poolsche onderdanen, in hoedanigheid van koning van *Polen*, eene constitutie, door hem geteekend op den 27 November, waarin onder titel 2 gelezen wordt: » De Roomsche » Catholijke Godsdienst, door het grootste gedeelte » des koninkrijks *Polen* beleden, zal het voorwerp » der bijzondere zorg van het gouvernement zijn (1). » Aan het slot, deed ALEXANDER nog deze verklaring: » Wij hebben aan hun (de *Polen*) gegeven en geven » dit constitutioneele charter, dat wij aannemen voor » ons en onze opvolgers! » Doch is na den dood van ALEXANDER en vóór 1830, het welzijn van den Catholijken Godsdienst wezenlijk in *Polen*, het voorwerp der bijzondere zorg des gouvernements geweest? Laat het ons tot eer der waarheid zeggen, het blijkt uit de daadzaken, dat, met betrekking tot de belangen van den Catholijken Godsdienst, de opvolger van ALEXANDER eenen weg bewandelde, die geheel tegenstrijdig was, met die van zijnen voorzaat.

Er moet ook worden opgemerkt, dat men in dat koninkrijk de regten van den Catholijken Godsdienst, niet alleen geëerbiedigd, maar ook beschermd en verdedigd wilde zien: en dienaangaande de tijden daar latende, die verder van ons verwijderd zijn, zullen wij twee documenten aanvoeren, het eene van 1791, het andere van 1768. Op den 5 Mei 1791, bekrachtigde de Poolsche rijksdag met eenparigheid, eene constitutie, waarin § 1 werd gedecreteerd: » De Roomsche » Catholijke - Apostolische Godsdienst, is en zal voor » altoos blijven de nationale Godsdienst, en zijne wetten zullen al hare kracht behouden. Al wie zijnen » Godsdienst mogt verlaten, voor welken anderen het » ook ware, beliep de straffen tegen de apostasie bepaald. » In 1768 werd een tractaat (zoo als velen het noemen willen), met CATHARINA II, keizerin van *Rusland* door den rijksdag gesloten op den 24 Februarij, aan welks hoofd men las: » De Catholijke Religie, zal de heerschende Religie worden genoemd » in alle openbare acten. » En vervolgens, om hare belangen in het toekomstige te verzekeren, zeide men: » Geen vorst kan aanspraak maken op den troon, zoo » hij niet Catholijk is, noch geene prinses, koningin » kunnen worden gekroond, zoo zij de Roomsche Religie niet belijdt. Zij die van Religie veranderen, » zullen met bannissement gestraft worden. »

Het tractaat en de constitutie, die wij hier vermeld hebben, zijn in de verzameling, van constitutien enz. van de heeren DUBAU, DUVERGER en GUADET, uitgegeven te *Parijs* en *Rouaan*, in 1823, (in het be-

gin van het vierde deel) geplaatst.

Wij keeren terug tot de Poolsche Geestelijkheid. Het gedrag dat zij in de jongste gebeurtenissen heeft gehouden, zegt het artikel, heeft eindelijk de unie in de oogen der Grieksch-vereenigden zelfen verlaagd, zoo strijdig was dat gedrag met de voorschriften van het Christendom. Laat ons aan anderen de zorg overlaten, om te onderzoeken, hoe die overdrevene verlagings, zich laat overeenbrengen met de standvastigheid waarmede de Grieksch-vereenigden geprotesteerd hebben tegen de pogingen, die hen aan de unie willen ontrukken. Laat ons het gedrag der Poolsche Geestelijkheid op zich zelve beschouwen, wij verklaren opregtelijk, dat het lakenswaardig is, omdat het, dierkennen wij zelfen, weinig overeenkomstig is geweest, met de voorschriften des Christendoms: doch laat ons ook zeggen, dat men niet aan de geheele Catholijke Geestelijkheid van *Polen* eene feil van dien aard, hoedanig ook, moet toeschrijven; wij dezelve enkel door een gedeelte der Geestelijkheid begaan is. Sommige en niet alle Geestelijken, en zelfs een zeer klein getal, in evenredigheid van hun aantal in *Polen*, bevinden zich onder de deelgenooten der onlusten tegen het gouvernement gestookt. Wij meenen daarenboven openhartig te kunnen verzekeren, dat de Geestelijken, die zich alstoen schuldig maakten, niet moeten geacht worden, ontschuldiging en toegevendheid onwaardig te wezen. Leven wij niet in eenen tijd, waarin de bedriegelijke stemmen van regten der natien en volken zich in alle hoeken der aarde doen hooren. Worden die hooggeroemde regten aan de wereld niet voorgesteld met een schijn van billijkheid en reden, geschikt om de gemoederen te ontvlammen en ze in dwaling te voeren? Voegt hierbij dat men in het bijzonder geval van *Polen*, vooral het voorwendsel deed gelden, van zoowel de Godsdienst en de Kerk, als de eer van God te verdedigen. Daar eene zoo dierbare reden eenen grooten indruk op het volk maakte, kon het niet missen, of eenige Priesters moesten worden medegesleept, wijl de belangen van den Godsdienst en van de Kerk nog dierbarer zijn moeten, aan het hart der Geestelijkheid, dan aan dat des volks.

Moet men dan veronderstellen, dat de Poolsche Geestelijken onbekend waren met de voorschriften des Christendoms, aangaande de pligten der onderdanen jegens hun soeverein? Men kan eene zoo eerbiedwaardige Geestelijkheid zulk eene schandelijke onkunde niet aantijgen. De Poolsche Priesters kennen gewoonlijk de voorbeelden ons door onze vaders nagelaten, toen de noodzakelijkheid en de rampen der tijden hen onder de magt van tyrannen, of van vorsten van verschillende Godsdienst stelden; de geschiedenis zegt ons, dat als dan de Catholijken zich onderscheidten boven alle andere onderdanen door hunne gehoorzaamheid en getrouwheid; en dat het in het conflict der wetten van den vorst met die van God en van de Kerk, niet

(1) Wij weten uit ons onderwijs monopolie, wat de gouvernementen door die woorden verstaan. RKO.

door revolte maar door het lijden, kwellingen en den dood was, dat zij getuigenis aan hunnen Godsdienst gaven. Maar in de jongste revolutie van *Polen*, meenden verscheidene geestelijken van dat koninkrijk verschrikt over het groot gevaar, waardoor het Catholijk geloof bedreigd werd, dat zij, om hetzelfde te verdedigen, toen, zoo als men in andere omstandigheden had gemeend te kunnen doen, geweld konden gebruiken, om zich aan het juk des gouvernementes te onttrekken. In de algemeene onrust te midden van het gedruisch der wapenen, op het gezigt der verbazende menigte van dooden en gekwetsten; met het gegronde vooruitzicht eener voor den Godsdienst hoogst noodlottige toekomst, viel het al te gemakkelijk de denkbeelden te verwarren en eene gelijkheid te vinden tusschen geheel verschillende gevallen. Wij zullen hier niet onderzoeken, hoe in de ontruste gemoederen der Poolsche Priesters, de oorlogen der Machabeën zich voordeden: vooral keurden zij het gevoelen waar, van GROTIUS, die in het eerste boek hoofdst. 4, § 7, *de jure belli, ac pacis*, beweert, dat de koningen van *Syrië*, tegen welken de Machabeën streden de wettige koningen der Hebreëen waren. Ook na de komst van JESUS CHRISTUS en in den schoot zijner Kerk, ziet men eenige voorbeelden, die men uit dwaling zou kunnen meenen op den staat van *Polen* toepasselijk te wezen. Toen keizer *LEO de Isauriër*, in het jaar 720 den oorlog aan de heilige beelden verklaarde, hadden er van den kant der Catholijke onderdanen des keizers in het westen, verscheidene opstanden plaats ter verdediging van de Catholijke leer en discipline betrekkelijk de beelden. De eerste beweging was die der Cycladische-eilanden en andere volken van *Griekenland*, die in 726 revolteerden en, de keizerlijke kroon aan zekeren COSMUS gevende, met eene scheepsmagt tegen *LEO* aan rukten. De goddelooze *CONSTANTIN Copronimus*, zoon en opvolger van *LEO*, zag *ARTABAS*, zijnen neef, die zich altoos standvastig in het geloof getoond hebbende, zeer bemind was, tegen hem opstaan en als keizer erkend worden (door de onderdanen des rïjks. Beter zijn de opstanden van het westen bekend welks volken destijds aan het Oostersche keizerrijk onderworpen, tegen *LEO* verbitterd, uit hoofde van zijn edict, dat het verbranden van de heilige beelden beval, het juk hunner oude afhankelijkheid afwierpen; en door andere vorsten en volken van het westen geholpen, in hun heil, niet minder dan in de verdediging van het Catholijk geloof voorzagen. Wij kunnen niet uitweiden over de ondernemingen der Catholijke onderdanen tegen de iconoclastische keizers. Dat men over die kiesche stof de dissertatie raadplege, welke door *Onsi* in het Italiaansch geschreven is, onder den titel van: *Over den oorsprong van het gebied en de soevereiniteit der Pausen en de staten, die tijdelijk aan hun onderworpen zijn*. Het 5.de hoofdstuk dier dissertatie treft vooral ons doel, omdat de bemerkingen van den schrijver over het bijzonder karakter van de vervolging der iconoclastische keizers, en de gevolgen, die zij in de Catholijke wereld te weeg

bragt, voert ons tot de verklaring van de twijfelachtigheid, welke de Poolsche Geestelijken tot verschooning kunnen hebben voorgesteld, of zouden kunnen voordragen. *Onsi* merkt dan aan dat de vervolging der iconoclastische ketters essentieel verschilde van die der heidenen of andere ketters. De heidenen, inderdaad, waren er zoo ver van af, van God regtstreeks aan te tasten, dat zij verklaarden de Christenen te vervolgen, als schuldig aan atheïsmus omdat zij den dienst hunner goden verlaten hadden, en zich begeven hadden tot het vereeren van eenen gekruisten mensch, eenen opvoermaker van *Judea*.

De andere ketters, hoewel eenige der waarheden door JESUS CHRISTUS onderwezen aantastende, rigteden echter hunne gramschap niet regtstreeks tegen JESUS, maar tegen menschen, die zij valschelijk beoordeelden, als vijanden van CHRISTUS. Terwijl de vervolging der iconoclasten regtstreeks tegen de beelden van JESUS, dien zij als waarachtig God erkenden, gerigt was, en diensvolgens tastede zij God zelve aan, en hun haat strekte zich niet alleen tegen de Catholijke verdedigers der beelden, maar tot de beelden zelve uit, die zij onwaardiglijk ontheiligd; vertreden en aan de vlammen overgeleverd hadden. Uit dat onderscheid volgt, dat de Christenen, hoewel zij vreedzaam de anderen vervolgingen hadden verduurd, niet verplicht meenden te zijn, om die der iconoclasten te verdragen. En, in de stae *Constantinopel*, toen een officier van *LEO*, den Isauriër op zijn bevel een beroemd beeld van JESUS CHRISTUS, kwam slaan, om het te doen wankelen en vallen, konden de Catholijken, die daarbij tegenwoordig waren, zich niet onthouden van onstuiming op den ladder te springen dien de officier beklommen had, hem met dezelve op de aarde te werpen en te dooden. Men maakte alstoen een groot bloedbad onder die Catholijken op bevel des keizers; en uit hunne acten door de bollandisten medegedeeld, op den dag van 9 Augustus, weten wij, dat zij niet allen tot het gepeupel of de vrouwelijke kunne, wier onbedachte ijver uit onkunde kon worden verschoond; maar tot erg geslacht en tot iederen stand behoorden: » *Mul-tique illa* » *eadem die redimitti fuere corona martyrii: inter* » *quos erant mulieres ac viri, sacerdotes ac levitae,* » *innuptæ ac moniales, præsidæ ac subditi: quorum* » *numerus et nomina solus novit Dominus: neque* » *enim in nobis tanta est facultas ut numerum eorum* » *imire possimus.*»

Hier moet worden aangemerkt, dat de Catholijken in die akten: *redimitti corona martyrii* worden genoemd: waarover de schrijver geene twijfelingen wilde laten bestaan, wijl hij er bijvoegt: *si quidem hoc debet vere martyrium censeri*. Inderdaad, zoo als *Onsi* teregt heeft aangemerkt, hoewel de Kerk verbiedt, onder het getal der martelaren, diegenen te noemen, die onvoorzigtiglijk de woede der tyrannen tarten, is zij niet zoo gestreng geweest jegens hun; die den keizerlijken

officier nederwierpen, die een onheiliger was van het beeld van **JESUS CHRISTUS**, en de glorie der heilige Martelaren, is hun door niemand ontzegd geworden. De Grieksche en Latijnsche Kerk zelve viert hunne gedachtenis op den 9 Augustus. In de Latijnsche Kerk stelt het martyrologium romanum, op den gemelden dag hen aan de vereering der geloovigen voor, ten getale van tien, en noemt hen gemarteld: *ob Salvaloris imaginem quam in porta aenea constituerant*. Die Grieksche Kerk noemt een veel grooter getal in het menologium van **BASILIUS**, dat ook de korte geschiedenis van hun martelaarschap beschrijft. Het gezag van dat menologium is groot; wijl het in de X eeuw is opgesteld geworden, onder keizer **BASILIUS PORPHYROGENETUS**.

Het werd voor de eerste maal in deszelfs geheel uitgegeven met de Latijnsche vertaling van den Griekschen text, door den Kardinaal **ALBANI** neef van **CLEMENS XI**, in 1627. Volgens die vertaling leest men, op den dag van 9 Augustus: » Certamen sancti martyris Juliani et sociorum... At imperatore Leone iconoclasto claruere... Animadvertentes enim illum a sanctorum imaginem adoratione aversum atque eas igne absumere, zelum ex hoc concipiebant, moerore contabescences. At cum viderent venerandum etiam Christi imaginem quae in aenea porta extabat, effringi, dignum animi sensum in medium protulerunt spathario qui scalloam, effigiem destructurus, ascendebat, eum una cum scala, deicientes, interfecerunt; atque ad iram commoto tyranno, alii quidem statim gladio consumpti (multi enim erant numero inter quos plures feminae et Maria Patricia, alii custodiis traditi a facie combusti pluresque passi cruciatus, capite fuere obtruncati.)

Laat ons nu tot de Poolsche Geestelijkheid terug keeren. Wij hebben reeds aangemerkt, dat men in de jongste onlusten, het denkbeeld trachtte in te boezemen, dat het strijden tegen het Russisch gouvernement, het verdedigen van God zelve ware. Wij erkennen zeer gaarne, dat de Geestelijkheid tegen die inblazingen de voorschriften des Christendoms had moeten over stellen. Intusschen hebben sommige Geestelijken, onder voorwendsel van de glorie Gods, niet geschroomd, om deel te nemen aan den aanslag tegen het Russisch gouvernement. Wat volgt daaruit? Dat hun gedrag misdadig was, maar niet, dat men hen alle ontschuldiging weigeren moet. Er was, inderdaad een tijd, waarin het Oosten en het Westen gelijkelijk beslisten, dat in zekere gevallen de voorschriften des Christendoms aan de onderdanen niet verboden zich te onttrekken aan de gehoorzaamheid jegens hunne soevereinen, of tegen hun geweld te gebruiken, om de opregte en wettige vereering der Godheid te verdedigen. Men kan niet zeggen, dat de omstandigheden waarin *Polen* zich bevond, gelijk waren aan die, waarvan wij spreken, maar zij konden dusdanig schijnen, aan diegenen wier ziel ontroerd was en het is meer dan gemakkelijk, om in eenen staat van hevige onge-

rustheid eenen twijfelachtigen zin optevatten tusschen de waarheid en den schijn der zaken.

In 't kort, eenige leden der Poolsche geestelijkheid hadden in den algemeenen schrik van *Polen* de vervolgingen der iconoclasten als een getrouw afbeeldsel kunnen beschouwen van die, welke *Rusland* reeds aan het Catholijk geloof in *Polen* had doen ondergaan, en die, welke men nog verschrikkelijker voor de toekomst vreesde: ook hadden zij kunnen meenen, dat het geoorloofd ware aan hunne natie, wat eertijds in een uitgestrekter en ouder rijk wettig (licite) scheen te wezen. Zij waren gewisselijk verplicht, om meerdere voorzigtigheid te gebruiken, alvorens een besluit aangaande dat punt te nemen; aangezien, dat, behalve de duisterheid in welke die questiën ingewikkeld zijn, door de moeilijkheid, die er in gelegen is, om onderscheid te maken tusschen hetgene, wat aan *César* kan gezegd of gegeven worden, zonder God te beledigen, het gevaar, van zich te bedriegen voor hun nog aangroeide, uit hoofde der vooringenomenheid, waarin zij door den partijgeest waren. Bij een bedaarder en rijper onderzoek, zouden zij gemakkelijk hebben bespeurd, dat het Russisch gouvernement, hoewel zijne Catholijke onderdanen kwellende, wel poogde om hen allen schismatiek te maken, maar het oogmerk niet had, om de iconoclasten geheel en al na te volgen, en God regstreeks den oorlog aan te doen. Het was dus niet geoorloofd, om door de wapenen te strijden, maar men behoorde het te doen door de kracht van de deugd. Laat ons eindelijk wel noteren, dat de wederstand aan de iconoclastische keizers geboden, als billijk wordt beschouwd, niet omdat de onderdanen, die in opstand kwamen, het alzoo beslisten door hunne daden; maar, omdat uit hoofde van bijzondere omstandigheden, welke destijds zamen liepen, zulks alzoo door de geheele Catholijke wereld beslist werd, zoo zelfs, dat de Grieksche en Latijnsche Kerk eenigen diegenen als martelaars erkenden, welke bij die ontmoeting het leven verloren. Er is dus door die Poolsche Geestelijken, waarvan wij in den laatsten zin gesproken hebben, eene dwaling begaan; doch vermits in de dwaling de geest niet duidelijk ontdekt, al wat noodwendig moet gezien worden, het gewigt der feil in het ware daglicht te beoordeelen; hebben de misdadigen eene billijke aanspraak op toevarendheid en ontschuldiging.

Hier eindigen onze kritische aanmerkingen op het artikel, betrekkelijk *Rusland*, geplaatst in het dagblad van *Frankfort*, van den 22 April 1839. De drangreden, welke ons heeft doen schrijven, is de verdediging der waarheid en de wensch om het publiek in te lichten. Wij hebben altoos van ons de gedachte verwijderd, van iemand te beledigen, minder nog hebben wij getracht, nadeel toe te brengen aan de regten van het Russisch gouvernement. Zij die zich bemoeijen, met deszelfs apologie te maken, door als verdedigers optetreden van de misbruiken en niet van de regten en die de geschiedenis verkeeren, om hunne

redeneringen op onwaarheden te gronden; zij doen dat gouvernement geene eer aan, daar zij op die wijze duidelijk te verstaan geven, dat deszelfs zaak wel zeer slecht zijn moet, wijl er geen ander middel is om dezelve te verdedigen, dan de leugen.

Van de thans geheel door ons medegedeelde *Kritische Aanmerkingen* enz. wordt op dit oogenblik te Rome, in de drukkery der *Propaganda* eene Poolsche vertaling gedrukt; waaruit blijkt, dat dit belangrijk document, zoo als wij bij den aanvang hebben gezegd, een semi-officieel karakter heeft.

DE HARMONIE TUSSEN KERK EN STAAT.

Eerste artikel.

Niets voorzeker is wenschelijker, dan harmonie, goede verstandhouding tusschen de twee door God ingestelde magten: de geestelijke en de tijdelijke magt: waar die harmonie niet bestaat, hebben soms noodlottige botsingen plaats, die voor beider belangen nadeelig zijn, en niet zelden noodlottig worden voor de rust der volken. Maar zal die harmonie, die goede verstandhouding, heilzaam voor Kerk en Staat zijn, dan moet zij opregt en het gevolg van wederkeerig vertrouwen wezen: de belangen der Kerk, en vooral hare vrijheid mogen aan eene zoogenaamde goede verstandhouding, die, inderdaad, slechts het gevolg der zwakheid en toegeeflijkheid van sommige Bisschoppen is, in geen geval worden opgeofferd. Daarenboven maken zulke Bisschoppen wel een gedeelte der Kerk uit; maar ze zijn de Kerk niet; en er kunnen gevallen plaats hebben, waarin er zeer goede verstandhouding, tusschen een kwalijk gezind gouvernement en zoodanige Bisschoppen bestaat; terwijl wel verre van harmonie tusschen Kerk en Staat te wezen, de Kerk met zulk een gouvernement openlijk in strijd is, wat gewoonlijk het gevolg is van eene kwasie goede verstandhouding der zwakke of rekkelijke Bisschoppen, met een gouvernement, hetwelk zich inbreuken op de wetten, regten en vrijheden der Kerk veroorlooft en zich eene suprematie over dezelve aanmatigt. Hiervan heeft *Pruissen* nog onlangs een zeer merkwaardig voorbeeld opgeleverd. Wie weet niet, hoe groot de goede verstandhouding van den vorigen Aartsbisschop van *Keulen*, den graaf von SPIEGEL, met het Pruissisch gouvernement was, omdat die meer dan zwakke prelaat alle inzichten van het gouvernement begunstigde, al deszelfs eischen inwilligde en door zijn voorbeeld, ook de andere Bisschoppen medesleepte. En wat was daar van het gevolg? De verbastering der Geestelijkheid, het inkruipen der ketterij van HERMES, verregaande laauwheid en onverschilligheid bij de Catholieke bevolking, zedenbederf, wankelmoedigheid bij sommigen, twijfel en ongelooft bij anderen....! Waarlijk, eene

dusdanige verstandhouding is wel zeer noodlottig en zou den ondergang van een gedeelte der Kerk ten gevolge hebben, als de Voorzienigheid, die over de Kerk waakt, er geen einde aan had gemaakt. Maar die goede verstandhouding was geenszins harmonie tusschen Kerk en Staat; wijl het opperhoofd der Kerk er buiten gesloten was en er geen Kerk zonder haar opperhoofd is. Die goede verstandhouding moest dan ook noodwendig tot botsing overslaan, zoodra als het opperhoofd der Kerk met den toedragt der zake bekend werd. Ook dit heeft plaats gehad, gelijk algemeen bekend is. Daardoor is een staat van zaken ontstaan, waarbij de Kerk niet kan, en het gouvernement niet wil toegeven; waardoor de gemoederen worden verbitterd en de eenige Bisschop, die nog in goede verstandhouding met het gouvernement leeft, zoowel als de mindere Geestelijken, welke aan die goede verstandhouding de voorkeur geven, boven de vervulling der pligten, die zij jegens de Kerk en de geloovigen te volbrengen hebben, de voorwerpen van de verachting des volks geworden zijn.

Hoe noodlottig is de goede verstandhouding, van het anderzints zoo eerbiedwaardig Fransche episcopaat, met het gouvernement van den heerschzuchtigen en trotschen LODEWIJK XIV niet geweest! Wie kent niet de beruchte artikelen van 1682 en het gedrochtelijke Gallicanisme, dat er uit is voortgevloeid? Maar ook dit was geene harmonie tusschen Kerk en staat; want het Opperhoofd der Kerk heeft zich altoos tegen die artikelen verzet en dezelve veroordeeld: het was niet anders dan heerschzucht aan den eenen, zwakke inschikkelijkheid en toegevendheid aan den anderen kant, waardoor de Geestelijkheid van lieverlede, hare achting en haren heilzamen invloed zoodanig verloor, dat zij den stroom der goddelooze grondbeginselen niet kon tegenhouden, dat *Frankrijk* de prooi werd, eener voorbeeldeloze revolutie, welke den val der Kerk in dat land, tegelijk met dien van den troon en de verbanning van den Godsdienst ten gevolge had! Wij zouden ook het voorbeeld van JOZEF II, in de Oostenrijksche staten, dat van LEOPOLD II in *Toskanen* en vele anderen kunnen aanvoeren, om overtuigende te doen zien, dat de goede verstandhouding van lokale kerkelijke Overheden, met hunne tijdelijke gouvernementen, geenszints die harmonie tusschen Kerk en staat is, die als eene wenschelijke en heilzame zaak kan worden beschouwd; doch wij hebben enkel de voorbeelden van een Catholijk en van een Protestantsch gouvernement willen aanvoeren, om te betoogen, dat eene goede verstandhouding, uit *toegevendheid*, of uit vrees van het gouvernement te mishagen, geboren, juist het zekerste middel is, om eenmaal hevige schokken en botsingen te doen ontstaan, wier gevolgen voor Kerk en staat beiden noodlottig kunnen worden!

Een gouvernement, hetwelk meent zijne inzichten met de Catholieke Kerk te zullen bereiken, als hetzelfde, hetzij door bedreigingen, hetzij door beloften of gunst-

bewijzen, de hooge Geestelijkheid, of een gedeelte derzelve, weet over te halen, om zich tegen inbreuken, op de regten en vrijheden der Kerk, tegen aanmatigingen van het tijdelijk gezag, in de zaken der Kerk, aanvankelijk niet te verzetten, zou zich dus geweldig bedriegen, als het waande, dat de Catholijke bevolkingen, na alles, wat zij elders hebben zien gebeuren, zich over eene dusdanige goede verstandhouding zouden verheugen, of er zich door laten misleiden: integendeel, zou daardoor het wantrouwen des volks, niet alleen betrekkelijk de oogmerken des gouvernementes meer en meer toenemen; maar de Geestelijken, die het meest in de gunst van een dusdanig gouvernement deelden, zouden hoe langer zoo meer in de achting des volks dalen; en waar de Geestelijkheid hare achting en haren invloed verloren heeft, zijn de gevolgen onberekenbaar, voor het welzijn van den Godsdienst en voor het heil der zielen!

Sedert dat het Protestantismus, het Gallikanismus, het Josephismus enz., de hoofden der staatsmannen, welke de kabinetten der vorsten vormen, duizelig hebben gemaakt; sedert dat men overal van eene suprematie van den staat over de Kerk, van nationale kerken, op welke de staat invloed uitoefent enz. enz. droomt, is de zoo wenschelijke en heilsame harmonie, tusschen Kerk en staat, hoogst moeilijk, zoo niet onmogelijk geworden.

Men heeft, wel is waar, getracht, die harmonie te bewerken, door het sluiten van concordaten, waarbij het Opperhoofd der Kerk, door het doen van *consensien*, het een of ander van de regten der Kerk opofferde, ten gevalle van den staat. Maar welk een misbruik hebben de gouvernementen niet meestal van de concordaten gemaakt! Alle verstandige beginnen meer en meer overtuigd te worden, dat een concordaat, geenerlei waarborgen tegen aanmatigingen en inbreuken van het tijdelijk gezag, op de regten en vrijheden der Kerk oplevert. De handelwijze van sommige gouvernementen heeft *Rome* daarvan volkomen overtuigd; en er is, in de tegenwoordige gesteldheid van *Europa*, slechts een enkel middel denkbaar en mogelijk, om eene waarachtige en duurzame harmonie tusschen Kerk en staat te vestigen, en dat eenige middel is: *De volledige vrijheid der Kerk, om hare eigene zaken te besturen, zonder eenige tusschenkomst of bemoeijng van het tijdelijk gezag.* Alleen daardoor kan het wederkeerig vertrouwen niet slechts van een gedeelte der Geestelijkheid, maar van alle Geestelijken en geloovigen in het gouvernement duurzaam zijn en het nog noodiger vertrouwen van allen in de Geestelijkheid, onwankelbaar wezen; alleen daardoor kan het misnoegen, dat zoo ligt tot gisting en verbittering overgaat, bij de Catholijken geweerd worden. Een gouvernement, vooral een protestantsch gouvernement, dat zich met de zaken der Catholijke Kerk tracht te bemoeijen, zal nooit anders dan wantrouwen en misnoegen der Catholijken inoogten; en zelfs de

goede bedoelingen van een dusdanig gouvernement, vooral de gunsten, die het hier of daar toestaat, zullen verdacht zijn; want men zal immer veronderstellen, dat het om inwilliging of toegevendheid ten nadeele van de regten en vrijheden der Kerk te doen is; en de gevolgen daarvan kunnen nooit anders zijn, dan slaperige ongevoeligheid en onverschilligheid, zoo als in *Pruissen* het geval zoo lang is geweest: of onrust, verdeeldheid der Geestelijken, mistrouwen van het volk, jegens een gedeelte derzelve; verkropte verbittering, die slechts door de vrees in bedwang wordt gehouden, maar die vroeger of later eene vreeselijke uitbarsting duchten doet, zoo als tegenwoordig in *Pruissen* het geval is. — En dit moet overal het geval worden, waar de gouvernementen, vooral protestantsche gouvernementen zich met de zaken der Catholijke Kerk willen bemoeijen; en hoe meer de volksklassen, die thans overal lezen kunnen en dus zoo goed als anderen, de dagbladen lezen en weten wat er omgaat verlicht worden; hoe meer, waarlijk vrijzinnige principes de overhand verkrijgen, zoo gevaarlijker wordt de crisis, welke daaruit vroeger of later ontstaan moet.

Hij, die in de tegenwoordige maatschappelijke orde, die met de geboorte van het protestantismus, eenen aanvang heeft genomen, meer voor de Catholijke Kerk verlangt, dan de zuivere en eenvoudige vrijheid, om zich zelve zonder eenigen vreemden invloed te besturen, is evenmin de vriend der Kerk, als hij de vriend van den staat is. Vleijerij moge eene andere taal voeren; gebrek aan doorzicht moge er anders over denken; zij, die alleen voor het tegenwoordige leven en niets van de toekomst begrijpen, mogen het door ons geuite gevoelen als ongerijmde dwaasheid beschouwen. Het is daarom niet minder het gevoelen der Catholijke massa's, der Catholijke bevolkingen van alle landen, zonder uitzondering; en zou dan hier het: *Vox populi, vox Dei!* niet gelden? — Wij zullen dat gevoelen in eenige volgende artikelen, nader ontwikkelen en er de gegrondheid van trachten aan te toonen.

NIEUW BEROEP VAN O'CONNELL, OP HET IERSCHE VOLK.

O'CONNELL heeft onlangs op nieuw, zijne vermogens stem aan *Ierland* doen hooren, over de bekende bill van lord STANLEY. Men weet, dat op den 26 Maart, de verdediger van *Ierland* en het ministerie in de kamer der gemeenten, eene nederlaag ondergaan hebben. De welsprekendheid van O'CONNELL heeft er niet in kunnen slagen, om die bill te doen verwerpen, die betrekking heeft tot het registreeren der kiezers in *Ierland*, waardoor de herziening der kieslijsten jaarlijks zou moeten plaats hebben, terwijl zulks tegenwoordig alle acht jaren plaats heeft. Men

kan over het gewigt dier kwestie oordeelen, en over de noodlottige gevolgen, welke hare aanneming voor *Ierland* hebben zou, uit de volgende zinsneden van eenen brief, door den grooten agitateur geschreven:

Aan het volk van Ierland.

» *Londen, 31 Maart 1840.*

» Landgenooten, *ziet daur de tijd om de zielen te beproeven.* Het oogenblik is gekomen, om te doen weten uit welke elementen de Ieren zijn zamengesteld: of zij lijdelijke slaven zonder wil, of nogmaals gereed zijn, om voor hunne constitutioneele regten eene vermogende, hoewel vreedzame, legale poging te doen, maar die vol is van energie: *Ziedaar de tijd om de zielen te beproeven.*

» Iersche jeugd! hoe velen uwer zijn mannen geworden sedert het tijdstip, waarop de Iersche standvastigheid en deugd, de emancipatie aan de handen hunner stelligste vijanden ontrukte! Toen waart gij te jong om de eer te hebben, van deel te nemen aan dien roemrijken strijd. Hoe menigmaal heb ik na de emancipatie door jonge Ieren eenen edelen spijt hooren uitdrukken, omdat hunne jeugd hun verhinderd had van dien strijd voor de vrijheid en voor *Ierland* te strijden! Jonkheid! Iersche jonkheid! geen spijt meer in de toekomst! het oogenblik is gekomen, waarin ook gij, kunt en zelfs pligtshalve moet deel nemen aan den strijd voor de vrijdommen en de vrijheid des vaderlands. Ten minste zoo gij uwe vaders niet ont-eeren wilt zult gij opstaan, om het zoo lang verdruk-te *Ierland* te verdedigen, dat nu nog door zijne vijanden gehoond wordt.

» Ik rigt mij niet alleen aan de Catholijke jeugd. De Catholijk, die zich aan den tegenwoordigen strijd onttrekt, die zich onttrekt, in plaats van weerstand te bieden aan den onderdrukkings-oorlog, die door lord STANLEY tegen ons begonnen is, is slechts een lage renegaat, die zijn land en zijn geloof onwaardig is. Maar ik rigt mij ook aan een groot gedeelte der protestantsche jeugd, want zij telt harten, die van eene vurige liefde voor hun vaderland ontvlamd zijn. Ik ken geene klasse, bij welke men belanglooze vrienden van *Ierland* kunne aantreffen, dan bij een groot aantal van jongelingen, die tot de protestantsche gevestigde kerk behooren en zulks ondanks het schadelijk vergif, door de universiteit van *Dublin*, aan alle kanten verspreid.

» Ik rigt mij ook aan eenigen en ik wensch, dat velen mij hooren onder de presbyteriaansche jeugd van *Ierland*; doch, helaas! wij kunnen op hun slechts eene zeer zwakke hoop vestigen, verduistert gelijk zij zijn, aan den eenen kant door het bigotismus van dien droevigen theoloog, doctor COOKE (1), den

(1) Dat het ook in ons land aan de zulken niet ontbreekt, getuigt schier ieder N.º van de Reformatie; getuigt het manifest (zoo als de *Arnhemse Courant* het noemt) van Mr. GROEN VAN PRINSTERER, waarover wij welligt eens opzettelijk spreken zullen.

RED.

despoot van het presbyterianismus en van den anderen kant door de politieke hypocrisie der zoogenaamde liberalen van *Belfast*. Wij hebben dus weinig hoop, om de presbyterianen van *Ierland*, een werkzaam en beslissend deel te zien nemen, aan den worstelstrijd voor hun onderdrukt vaderland.

» Iersche jonkheid! Ik doe u dit beroep, ten einde u voor dien strijd te verzamelen, en moge mijne verwachting, mijn vertrouwen in u, in de verbazende meerderheid mijner landgenooten, overtroffen worden! Moge de vrees, welke de presbyteriaansche afval en desertie mij inboezemt, zich niet verwezenlijken! Moge mijne profetische bekommering worden verdevren? Ik vorder niet, dat men zich onthoude van de gewone en aanhoudende praktijk van hoon en laster tegen mijnen persoon. Wat ik vorder, wat ik luidkeels inroep, is de ijver, de werkdadigheid, de vaderlandsliefde van allen, voor de zaak der nationale vrijheid!"

O'CONNELL telt vervolgens in het breede al de grieven op, welke *Ierland*, tegen *Engeland* heeft. En wijst alles aan, waardoor *Ierland* beneden *Engeland* en *Schotland* geplaatst wordt; hij toont de gedrochtelijke gevolgen der bill van lord STANLEY aan en eindigt met zich stellig voor het verbreken der *acte van unie* en de herstelling van een Iersch parlement en van eene Iersche wetgeving te verklaren. Vervolgens vaart hij dus voort:

» De leden der *registry associations*, moeten den grondslag hunner operatie vaststellen; zoo zij het niet ~~doen~~ moeten wij, wij die tot het volk behooren, eene Iersche associatie daarstellen, tot bescherming der vrijdommen die wij hebben en die er op aandringt, dat zij uitgestrekt worden, tot dat wij op eenen voet van volkomene gelijkheid met het Engelsche volk zijn.

» Zoodra als de kwestien, betreffende de koren wetten en *China* beslist zijn, zal ik naar *Dublin* vertrekken. Ik stel thans voor, om den 20 April te bepalen niet alleen tot het houden eener groote meeting te *Dublin* en de bijgelegene graafschappen, maar tot het houden eener gelijksoortige meeting in iedere parochie in geheel *Ierland*. Vier of vijf *Gentlemen*, in ieder graafschap of groote stad zullen belast worden met het inzamelen der onderteekeningen, en het overbrengen der petitien naar *Londen* (1). Ik herhaal het, ik verzoek mijne landgenooten van alle klassen, van alle standen en van elken ouderdom overtuigd te wezen, dat er niets minder noodig is, dan de nadrukkelijkste en onophoudelijkste poging, om *Ierland* tegen de bill STANLEY te beschermen.

» Mijne eenige hoop van die bill tegen te houden is gelegen in de kreet van afgrijzen en terugstooten,

(1) Men begrijpt, dat het *strafwetboek* van NAPOLEON in *Ierland* niet bestaat: en de Engelsche tory's zouden het er zoo gemakkelijk niet ingevoerd krijgen, als de Nederlandsche tory's, dit gedenkstuk van NAPOLEONS despotismus in ons vaderland hebben weten in stand te houden, konden wij meetings hebben, dan hadden wij overvloed van adressen, en — eerlang vrijheid van onderwijs.

RED.

die in alle gedeelten van *Ierland* weërgalmt. Ik heb dat vertrouwen, ten ware zij verzacht werd, door een dwaas vertrouwen, door eene bespottelijke zekerheid.

» Ik herhaal nogmaals: BRENGT IN BEWEGING, IN BEWEGING IN. BEWEGING, onze veiligheid is alleen in eene vreedzame, loyale, maar energieke en eenparige beweging.

» Landgenooten, staat op! wij zullen zeer vele hinderpalen ontmoeten, dat elk derzelve ons eenen nieuwen prikkel zij. Het is waar dat in de kamer der gemeenten eene meerderheid zich tegen ons heeft verklaard, het is waar, dat de kamer der lords onze onverzoonlijke vijandin is, maar DE KONINGIN, God zij gedankt! is onpartijdig in hare beoordeelingen en vol van teederheid in hare gevoelens, voor haar loyaal en getrouw volk van *Ierland*; hare neigingen van respectvaardigheid en sympathie moeten ons veel vertrouwen inboezemen, doch, boven al is onze kracht en onze zekerheid niet dan in ons zelve: verdubbelt dan uw pogingen! herinnert u mijne spreuk, BRENGT IN BEWEGING, IN BEWEGING, IN BEWEGING!»

Zoodra als het manifest in *Ierland* was bekend geworden, heeft men te *Dublin* eene groote meeting gehouden, waarin de bill STANLEY het onderwerp der raadplegingen is geweest. T. M. ROY heeft aan de vergadering eenen brief medegedeeld, dien hij van *Ierlands* bevrijder ontvangen had, onder dagteekening van 2 April. In dien brief, zoowel als in den vorigen doet O'CONNELL de dringende noodzakelijkheid aangeven, waarin *Ierland* zich bevindt, om *Ierland* te herwinnen, in massa op te staan en de beweging te beginnen. Eene beweging, die ditmaal niet tot bedaren moet komen, voor dat de regten van *Ierland*, van het parlement eene volmaakte gelijkheid in het godsdienstige en burgerlijke met die van het Iersche en Schotsche volk, zullen verkregen hebben. Die brief eindigt met deze woorden: » *Ierland* is aan zijne eigene hulpmiddelen overgelaten. Ik ontken niet, maar integendeel verklaar ik openlijk dat de koningin de edelmoedige vriendin van *Ierland* is, dat God er haar voor beloone! De ministers zijn ook genegen, om alles voor ons te doen, wat zij kunnen. In allen gevalle, laat ons enkel op God en op ons zelve rekenen. BRENGT IN BEWEGING! IN BEWEGING!! IN BEWEGING!!!

DE ENGELSCH TORY'S EN DE KONING VAN PRUISSEN.

De geweldenarijen van het Pruissisch gouvernement, tegen de Catholijke Kerk en hare belijders, aan welke de Pruissische monarch plegtig beloofd had de Godsdienst-vrijheid geheel te zullen handhaven, hebben den

koning van *Pruissen* de toejuichingen van alle onverdraagzame protestanten en dus ook van de Engelsche tory's verworven! Dit is natuurlijk, het protestantismus is essentieel onverdraagzaam; het heeft zich in *Europa* niet gevestigd, dan met behulp van de dwingelandij der vorsten en nog heeft het geen anderen steun, dan de onderdrukking der Catholijken. Het kan dus niet missen of zijne organen moeten de vervolgingen, geweldenarijen en woord-breuken van vorsten, die de Catholijke Kerk willen misvormen of verdrukken, vleijen en toejuichen. Van hunnen kant kunnen de vervolgzieke vorsten, die zich in onze dagen, zoo sterk aan het gevoelen der volken laten gelegen liggen, dat zij in alle landen gehuurde pennen betalen, om hun gedrag te verdedigen en hunnen lof uit te galmen, niet anders dan met welgevallen op de hulde van onverdraagzamen nederzien, die hen *gratis* worden gegeven, en schroomen zelfs niet zich daarvoor openlijk erkentelijk te toonen...! De Engelsche protestantsche associatie van *Warrington*, heeft aan den Paus der koninklijk-evangelische kerk van *Berlijn* eene dankbetuiging gerigt, voor de wijze waarop hij het protestantsch geloof verdedigt en Z. M. heeft zich gewaardigd, daar op het volgend antwoord te geven:

» Ik heb door mijnen minister van buitenlandsche zaken het adres ontvangen, door de protestantsche associatie van *Warrington* gezonden, hare dankzeggingen uitdrukkende voor de bescherming, die ik aan het evangelisch geloof geef, tegen de verwaandheid dergenen, die de wetten en de constitutie verachtende, het zich ten pligt maken om den Christelijken vrede en eenheid te storen. De lofwaardige gevoelens en de wenschen, in dat adres uitgedrukt, kunnen niet, dan met de grootste erkentelijkheid worden aangenomen; want ze zijn door den zin der gerechtigheid ingeboezemd en zij hebben haren oorsprong in een wezenlijk Christelijk gevoel. Bij dezen verzoek ik de protestantsche associatie mijne dankbetuigingen en wenschen aan te nemen. Het is te hopen, dat de gemoederen weldra zullen zijn teruggekeerd, tot dien vreedzamen staat, die, niettegenstaande een verschil van gevoelens aangaande zekere punten, tusschen de aanhangers van verschillende geloofsbe-grippen, als de vrucht der Christelijke liefde kan worden betracht, door allen, die de voorschriften van het Evangelie volgen.

Berlijn, 12 Maart.

FREDERIK WILHELM.

AANKONDIGING.

De Boekhandelaar J. W. TEN HAGEN; te 's *Gravenhage* zal op den 4 en 5 Mei 1840 verkoopen eene fraaije verzameling van BOEKEN, in onderscheidene Talen en Vakken van Wetenschap, meest betreffende de H. GODGELEERDHEID, KERKELIJKE GESCHIEDENIS, enz. meerendeels nagelaten door wijlen den Wel Eerw. Heer G. VAN LIESHOUT, in leven R. C. Pastoor te *Langeraar* en *Korteraar*.

De *Catalogus*, algemeen verzonden zijnde, is op *franco aanvraag*, verkrijgbaar.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8,50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

MIRACULEUSE PUT TE HEIJLOO.

Onder dit opschrift heeft het *Amsterdamsche Handelsblad* van 20 April 1840, een ingezonden stuk van G. A. ABBING, zoo wij het wel hebben. Rector der Latijnsche scholen te Hoorn, opgenomen. Of het *Handelsblad* nog eenig gevoel van schaamte heeft, en daarom dat domperstuk als weg gemoffeld heeft, tusschen de advertentien en commedie-berigten, dan of het toevallig op die plaats is aangeland, kunnen wij niet beslissen; zoo veel is zeker, dat het aldaar eene vrij zonderlinge plaats bekleedt en, voor de eer van C. A. ABBING, liever in het geheel niet had moeten geplaatst worden. — Intusschen is het al weder eene bijdrage tot de geschiedenis van het onderwijs-monopolie, welke geschikt is, om de Catholijken van Nederland tot het reclameren der vrijheid van onderwijs, zoo wel voor het middelbaar als lager onderwijs aan te sporen; ten einde niet langer verplicht te wezen, om hunne kinderen in de Latijnsche scholen aan het onderwijs van zulke mannen toe te vertrouwen. — Doch laat ons zien wat C. A. ABBING, betrekkelijk de *miraculeuse put te Heijloo* te vertellen heeft.

• In een geschreven vervolg op de Chronyk van VELIUS leest men op het jaar 1713, (wanneer eene zware ziekte en sterfte onder het rundvee in het Noorder-kwartier woedde, waarover

men zie Chronyk van Medemblik bl. 257 en v. 2.de druk) woordelijk het volgende: » Tusschen den 8.sten en 9.^{den} December hadden eenige baatzoekende bedriegers te Heyloo, in Kennemerland, middel gevonden, om eenen put te graven, waarin bij geduurzaamheid water genoeg opwelde. Zij gaven voor, en deden zulks alomme verspreiden, dat deze bron aldaar bij mirakel ontsprongen was, (aanleiding tot dit bedrog, wordt hier in eene noot gezegd, gaf het WILLEBRORDS-putje, hetwelk men meent, dat op het gebed van WILLEBRORD zou ontstaan zijn; ofschoon anderen verhalen dat hij in het zand hebbende doen graven, zoet water gevonden heeft. Zie Tegenw. Staat der Vereen. Nederl. Dl. VIII bl. 226), en dat dit water niet alleen heilzaam, maar zelfs onfeilbaar geneesmiddel was voor de ziekte der runderbeesten. Binnen weinig dagen was deze mirakelbron niet alleen bekend en rugtbaar geworden in dat kwartier, maar ook door gansch Nederland. Duizende lichtgeloovigen reisden derwaarts, ja zelfs uit Brabant en Vlaanderen kwamen er velen met kannen en kruiken en flesschen, om dit mirakel-water te halen; doch te huis gekeerd zijnde bevonden zij allen, dat dit water van geen meer kracht of vermoogen was, dan hun eigen of gemeen put- of rivierwater. — Hier komt nog eene noot van den volgende inhoud: » Men hield zelfs rondom de bron omgangen met kruizen, vanen, waskaarsen; zoo plegtig, dat er de Regering, bij Placaat van 8 Julij 1714, orde op heeft moeten stellen. Teg. St. VIII bl. 227. »

Dit fraaie stukje is onderteekend: C. A. ABBING.

Wat kan de heer ABBING, met de inzending van dit stuk, hebben bedoeld? — In een geschreven vervolg op de chronyk van VELIUS, leest men op het jaar 1713 (wanneer eene zware ziekte en sterfte onder het rundvee in het noorder-kwartier woedde, waarover men zie chronyk van Medemblik blz. 257 en verv. tweede druk) woordelijk het volgende: » Tus-

schen den 8 en 9 December hadden eenige baatzoevende bedriegers te Heijloo, in Kennemerland, middel gevonden, om eenen put te graven, waarin bij geduurzaamheid water genoeg opwelde. Zij gaven voor, en deden zulks alomme verspreiden, dat deze bron aldaar bij mirakel ontsprongen was, en dat dit water niet alleen heilzaam, maar zelfs onfeilbaar geneesmiddel was, voor de ziekte der runderbeesten.”

Waarlijk, het verhaal is al vrij miraculeus. Die baatzoevende bedriegers zijn wel zeer gelukkig geslaagd, in het graven hunner gewaande wonderput! Intusschen had het water, dat er in opwelde, geen meerdere kracht, dan gewoon put- of rivier-water; en diensvolgens, waren al die goede sukkelaars, die er uit alle oorden naar heen trokken, om met kannen, kruiken en flesschen, water te halen, in de streelende hoop van daardoor de ziekte van hunner runderen te genezen, jammerlijk bedrogen! Waarom toch kon C. A. ABBING ons dit vertellen, in eenen tijd, waarin geheel Nederland, op nieuw, door eene veeziekte geteisterd wordt, en die gegraven wonderput te Heijloo, niet bekend is?

In eenen brief, gedagteekend: Amsterdam, 22 April, schrijft een onzer geachte correspondenten, ons het volgende:

» Gisteren hier arriverende, heb ik mij nog kwaad » bloed gemaakt over het artikeltje in het kladderige » *Handelsblad*, getiteld: » Miraculeuse put te Heij- » loo” Het phenomeen van vroegere dagen ver- » toont zich thans weder te Heijloo en daar is AD- » BING boos om. Het staat er niet stil bijzonder van » boeren, protestanten, zoowel als Catholijken, die » van wijd en zijd komen om het water te halen te- » gen de ziekte van hun vee. Zijn die allen gek? Ik » heb van stellig gunstige uitkomsten en plotselijke be- » vrijdingen van het kwaad gehoord, die ik echter op » dit oogenblik niet genoegzaam in staat ben te staven.”

Zijn er dan weder baatzoevende bedriegers te Heijloo geweest, die er een put gegraven hebben . . .? Dit zal misschien na verloop van 127 jaren weder in het een of ander geschreven vervolg eener protestantsche chronyk gelezen worden; thans echter heeft niemand er iets van gehoord. — Maar wat gaan dan die boeren te Heijloo doen? Hetzelfde wat de voorgeslachten, gedurende vele eeuwen gedaan hebben: zij gaan water halen, niet uit eene, door baatzoevende bedriegers, GEGRAVEN put, maar uit de overal bekende St. WILLIBRORDS-put; en daarbij bidden die nog geloovige menschen, dat de goede God aan het water uit die put, dezelfde genezingskracht gelieve te schenken, die Hij er zoo vaak aan verleend heeft! Dat zulks het wonderlooze protestantismus een doorn in het oog is, laat zich ligtelijk begrijpen. Het bevreemdt ons dan ook niet, dat de Hoornsche Rector, in eene noot zegt: Men hield zelfs rondom de bron omgangen, met kruisen, vanen, waskaarsen; zoo plegtig dat er de REGERING BIJ PLACAAAT VAN 8 JULII 1714,

ORDE OP HEEFT MOETEN STELLEN.

Wij willen hier onze lezers mededeelen, waarin dat zoogenaamde orde stellen bestond. Men kan hetzelfde vinden in het groot-placaatboek V. deel blz. 569, onder het opschrift:

Resolutie noopende de insolentien der Papisten omtrent de Capelle tot Heijloo, den 28 Julii 1714.

De heer Pensionaris MARCUS heeft ter Vergaderingh gerapporteert de consideratione ende het advies van de Heeren haar Edele Groot Mog. Gecommitteerden, hebbende, in gevolge ende tot voldoeninge van der selver Resolutie commissoriaal van den vier en twintighsten Februarij laatstleeden, geëxamineert de Requeste van de Gedeputeerden van het Classis van Alkmaar aan haar Ed. Groot Mog. gepresenteert, mitsgaders de Missive van Mr. DIEDERICK DIX Bailliuw van Kennemerlandt, houdende, in gevolge en tot voldoeninge van haar Edele Groot Mog. Appointement van den seventienden der voorleedene maandt Januarij, gestelt op de Requeste van de gedeputeerden des Classens voornoemd, omstandig bericht en rapport van des selfs informatien, op het subject van de extravagante insolentien en superstition van het Pausdom, byzonderlijk in de Dorpe van Heylo en Oesdom; omtrent het soo genaemde Capelletje of Kruysberghje, VAN OUDTS BERUCHT van de bygelovige kruyningen ende kruysen, die aldaar door de Papisten doorgaans wierden gepleeght en geplandt; dat aldaar seedert December van het voorgaande jaar was geweest een excessive groote meenigte van Menschen, soo van deese als van de nabuyrige Provincien, om aldaar Water te halen uyt seekere versierde ontsprongen wel, of gegraven Put, aan welck Water uyt bedrogh en bygelove een groote kracht wierdt toegeschreeven, even als of hetzelfde water een onfeilbaar geneesmiddel was voor de grasserende sieckte onder het Rundervee; dat volgens de voorschreeve Requeste TER DIER OCCASIE EN OORSAECK de voorgaande Paapche superstition aldaar seer waren vermeenighvuldicht.”

Zou C. A. ABBING, als hij deze publicatie gekend, ten minste met aandacht gelezen had, wel met zijn geschreeven vervolg op de Chronyk van VELIUS hebben durven voor den dag komen? — Uit die publicatie blijkt, (wat trouwens buitendien bekend genoeg is), dat de devotie te Heyloo reeds VAN OUDTS BERUCHT was en ter gelegenheid van de destijds heerschende veeziekte zeer was vermenigvuldigd, en dat men water haalde uit ZEKERE versierde ontsprongen wel of gegraven put, aan welck water uyt bedrogh en bygelove eene groote kracht werd toegeschreeven.

Die zekere ontsprongen wel of gegraven put, kan wel geene andere geweest zijn dan de van ouds bekende St. WILLIBRORDS-put: want ware hier kwestie geweest van eene in den nacht tusschen 8 en 9 December door eenige baatzoevende bedriegers, gegraven put, zoo zou zulks ongetwijfeld in het request der classis van Alkmaar en diensvolgens in de publicatie zijn vermeld geworden; doch daar deze alleen van ZEKERE versierde ontsprongen wel of gegraven put spreekt, meenen wij veilig te mogen beweerden, dat de put welke volgens het geschreven vervolg op de Chronyk van VELIUS tusschen den 8 en 9 December 1713 door baatzoevende bedriegers zou gegraven zijn, een versierde put, een protestantsch fabeltje is. In alle gevallen doet zulks ook weinig ter zake, daar het water, 't welk thans weder door zoo velen, die geloof hebben en vertrouwen stellen in de almacht van God en in de kracht des gebeds, te Heyloo gehaald wordt, niet uit eene in 1713 door baatzoevende bedriegers

gegraven put, maar uit de van ouds beruchte **ST. WIL-LIBRORDUS**-put opwelt.

Reeds op den 17 Januarij 1647, hadden de hoogmogende Heeren Staten een Plakaat uitgevaardigd tegen het houden van Bedevaarten, onder andere naar *Heyloo omtrent de overblijfselen van seeckere capelle EERTIJD'S GHENAEMT ONZE LIEVE VROUWE TER NOOT (1)*.....

In het werk getiteld: *Oudheden en gestichten van Kennemerland, Amstelland, Noord-Holland en West-Friesland, enz. te Leiden, Bij CHRISTIAAN VERMEY, 1721*, gedrukt, leest men blad. 547 en verv.:

» **HEILOO**, of naar de oude spelling **HEILOE**.

» *Heilo*, bewesten *Alkmaar* gelegen, word in de oude brieven, als in den openbrief van den Bisschop **WILHELMUS**, van 't jaar 1063, *Heiligelo* genoemd: en is een van de vijf, of zoo als anderen beweerden van de seven moederkerken, die in het verdrag met den Abt van *Epternach* opgeteld staan.

» *Heilo* of *Heiliglo* is zoo veel te zeggen als een heilige hoogte: welke benaaming aan deze plaats gegeven is omdat de eerste geloofsverkundigers, en vooral de heilige **WILLIBRORDUS**, dezelve plaats dikwils bewandelt, en er veel gepreekt en, gearbeidt, en groote wonderwerken gedaan hebben. Dit is de reden ook dat **S. WILLIBRORDUS** hier gehouden word voor den Schutheilige; en dat de Parochiakerk (2) » 't zijner gedagtenisse ingewijdt is. Op het kerkhof » derzelve Parochiakerke staat noch tegenwoordig een » put; dewelke, volgens de standvastige overlevering der omleggende plaatze, aldaar in eene groote droogte, en als, er geen drank te bekoomen was; door den gemelden geloofspreeker is verwekt: zoodat het water, bronsgewijs, uyt de Duinen quam opwellen.

» **ALCUINUS**, (die in het laatst der VIII.^{de} en in het begin der IX.^{de} eeuw leefde) in het leven van **WILLIBRORDUS**, verhaalt die wonderdaad op de volgende wijze: *Wanneer deze Man, met Gods geest vervuld, de Zeekusten doorwandelde om 'er het Evangelij te preeken, leed hy 'er groot gebrek aan zoet water. Als hy dan zag dat zijne krijgsgenooten den dorst, om de groote hitte, nauwelijks uytstaan konden; riep hy een van hen aan een zijde; en gebod hem binnen zijne tent een kuyltje te graaven. By dat kuyltje ging hy heimelijk ne- » der knielen; en bad den Heere dat hy, die voor » het volk water uyt eene rotze voortgebragt had, » zich ook wilde gewaardigen ten behoeve van zijne » dienaars water voort te brengen uyt de zandige » aarde. Hy wierd op staande voet verhoort: en » een bron zeer zoet van smaak quam het kuyltje » schielijk vervullen; enz.*

» Deze put, zegt **JOHAN BEKA** in zijne *Kronijk* staat » onder *Heiligelo* voor ieders oogen ten toon: en » word noch tegenwoordig van de ingezetenen **S. WIL-LIBRORDUS** put genoemd. *En men weet dat zieke- » lijke menschen, en die aan de koortze gaan, van » alle kanten hier na toe koomen geloopt; of ten » minste uyt die put voor hun gebruyk water laten » afhaalen. Welk water niet alleen langen tijd » goed en helder blijft; maar ook, gelijk bevonden » word, van den zieken met voordeel gedronken word.*»

Ziet-gij, Heer **ABBING!** in het werk, waaruit wij dit hebben afgeschreven; en dat eerst acht jaren na het jaar 1713 openlijk te *Lejden* werd uitgegeven, wordt, even als in de boven vermelde publicatie, geen woord gerept van de gewaande bron of put, die volgens uw *geschreven vervolg op de chronyk* van **VELIUS**, tusschen den 8 en 9 December 1713, door *baatzøkende bedriegers* zou gegraven zijn; en gij maakt waarlijk al een misselijk figuur in onze verlichte eeuw, als gij *ligtgeloovig* genoeg zijt, om uit een *geschreven vervolg* op een oude chronyk, iets te komen vertellen, waaraan tot hiertoe niemand gedacht had en waarvoor geenerlei grond bestaat!

Maar wij hebben nog meer te zeggen, betrekkelijk de *miraculeuse put te Heijloo*.

Dat een dusdanige wonder put een onaangenaam ding was voor de predikanten der *classis van Alkmaar*, en dat deze de hulp der Edel Groot Mogende Heeren Staten inriepen, om er orde op te stellen, niet alleen, maar dat deze in hunnen ijver tegen de *Paapsche stontigheden, insolentien en superstities* er gaarne een einde aan zouden hebben gemaakt, laat zich gemakkelijk begrijpen: Zij zeggen dan ook in de meergemelde publicatie, dat zij met genoegen hebben verstaan, dat de gegraven put te Heijloo wederom *geremoveert en gedempt is geworden*: » ende is verder » goetgevonden ende verstaan, den Bailliuw van » Kennemerlandt te gelasten, gelyck dezelve gelast » werd bij dezen, bij continuatie de noodige voor- » sieninge te doen, dat soodanige of diergelycke » Paapsche superstities, bedevaarden, of andere » diensten tot Heijlo niet meer komen te geschieden.»

Hier doet zich de vraag voor: of men de Ed. Groot Mog. Heeren Staten misleid heeft, hen het genoegen te verschaffen van hen te berigten, dat de put, welke aanleiding tot al die insolentien en superstities gegeven had, wederom *geremoveerd en gedempt* was; daar de *miraculeuse put te Heijloo* nog ten huidige dage te Heijloo aanwezig is, zoo als wij straks zien zullen? — Dan of men werkelijk een kwasi gegraven put, waarvan wij echter nergens gewag vinden gemaakt, had *geremoveerd en gedempt*. Het is niet onwaarschijnlijk, dat de *classis van Alkmaar*, de Bailliuw van *Kennemerland* en de edel Groot Mogende Heeren Staten, onbekend zijn geweest met de Catholijke Overlevering, betrekkelijk de *St. WILLIBRORDUS put*; en dat men het water halen uit die put verward heeft met de devotie tot de plaats, al-

(1) Zie Groot-Plakaat Boek I. Deel blz. 219. Pit. 4 tegen het Bedevaert gaan ende andere superstities.

(2) Dit, even als andere kerken, door de Godsvrucht der Catholijken gebouwd, in de XVI.^{de} eeuw, door de wonderlooze en daardoor wonderschuivende nieuw-gezinden, den Catholijken wederregtelijk en gewelddadig ontfroefd is geworden.

waar de kapel van *Onze Lieve Vrouw ter Noot* gestaan had; en dat men zich, door die devotie misleid, verbeeld heeft, dat de miraculeuse put op die plaats geweest, en even als de kapel, *geremoveerd* geworden was. Dit wordt des te waarschijnlijker, daar men anders wel tegen de echte *St. WILLIBRORDUS* put gewoed en derzelver *removeering* en *demping* zou bevolen hebben: Zeker is het, dat de prohibitiieve plakaten, ordonnantien en publicatien der Staten van *Holland* en *West-Vriesland*, onvermogen geweest zijn, om de devotie tot de heilige plaats te *Heijloo* en het vertrouwen der bevolkingen in de genezende kracht van het water der *St. WILLIBRORDUS* put te verminderen, veel minder uit te roeijen.

In het voortreffelijke werkje van den heer *LUX*, getiteld: *Levensschets van den H. WILLIBRORDUS, Apostel der Nederlanden*, enz. wordt bl. 53 en verv., in eene noot, het volgende gelezen.

» De eerw. Heer *M. GRUUS*, Pastoor der R. K. gemeente te *Heijloo*, heeft de vriendelijkheid gehad, ons bij eenen brief van den 21 October 1839, nog de volgende bijzonderheden omtrent dezen put mede te deelen:

» Men houdt alhier zonder tegenspraak, dat deze put op voorbede van den *H. WILLIBRORDUS*, bij gebrek aan water, door het slaan met zijnen staf op den grond, is ontsprongen. *Dezelve bestaat nog en is gelegen achter de dorpskerk (gereformeerde) (1) te Heijloo.* Hij is zelfs in den beginne van dit jaar, omdat de steenen wat los waren, op nieuw goed voorzien en men heeft de gaten opgemetseld, terwijl van toen af, de emmer van de wip is afgenomen, om het spelen der jongens daarmede; *dezelve wordt thans bewaard in het hoekhuis aan de linkerzijde van den put, of bij den veldwachter aan de rechterzijde.*»

De edel Grootmog. Heeren Staten hebben zich dus met een doode mees verheugd, toen zij met genoegen verstaan hebben, dat de *versierde ontsprongen wel of gegraven put*, welks water door velen gehaald werd, en aan welck *Water uyt bedrogh en bygelove* (zoo zij meenden) eene groote kracht wierdt toegeschreven, even als of hetzelfde *Water een onseylbaar geneesmiddel was voor de grasserende ziekte onder het Rundvee*, wederom geremoveerd en gedempt was: zij hadden zich en denkelijk ook de *Bailhuw* en de classes van *Alkmaar* knollen voor citroenen laten verkoopen; en de schrijver van het geschreven vervolg op de *Chronyk van VELIUS* 't welk de heer *ABBING* zoo ten regten tijde schijnt ontdekt te hebben maakt, in de oogen van alle verstandigen al een zeer belagchelijk figuur met zijnen gewaanden door *baatzoekende bedriegers* tusschen 8 en 9 December 1713 gegraven put enz. — Wij lezen verder in de gemelde noot.

» Aan het water der put wordt eene bijzondere geneeskracht toegeschreven, doch meestal tot uitwendig gebruik, om de aangedane leden er mede te wasschen; *het wordt zeer veel gebruikt, ja geene week gaat er om, of er komen menschen van andere plaatsen om het te halen, en zelfs somtijds zeer velen.* Deze goede zielen doen alsdan een klein gebed bij dien put, tot vereering des Heiligen. . . »

De heer *ABBING* vertelt uit het geschreven vervolg op de *Chronyk van VELIUS*, dat: *duizende ligtge-*

loovigen derwaarts reisden, ja zelfs uit Braband en Vlaanderen er velen kwamen met kannen, kruiken en flesschen, om dit mirakel-water te halen; doch te huis gekeerd zijnde zij allen bevonden, dat dit water van geen meer kracht of vermogen was, dan hun eigen of gemeen put- of rivierwater. — Zou men niet zeggen, dat die schrijver naar *Braband* en *Vlaanderen* was gereisd, en die duizenden had bezocht, om van hen het resultaat te vernemen? Hoe komt hij anders aan die wetenschap? Ter goeder trouw, mijn heer *ABBING*! Meent gij, dat het mogelijk zij, om het geloof aan eene mirakelbron en de heilzame kracht van derzelver water, *eeuwen lang* levendig te houden, als allen, die dat water gehaald hadden, bij de uitkomst zagen, dat hetzelfde geene meerdere kracht had, *dan hun eigen gemeen put- of rivierwater*? Waarlijk men moet al zeer lichtgeloovig zijn, om te kunnen veronderstellen, dat de lichtgeloovigheid van anderen zoo ver gaan kan! Doch lees eens, wat de Eerw. Pastoor van *Heijloo* in October des vorigen jaars, betrekkelijk de nog voortdurende kracht van dat water aan den Heer *LUX* schreef (1).

» Wat nu de kracht der genezing aangaat, kan ik u een staaltje, mij goed bekend, melden. Zekere vrouw alhier, kreeg een oogenmak aan haar been, hetwelk toenemende, zoo verreging, dat er tot 10 a 11 gaten te gelijk invielen; daar het haar aan geen geld ontbrak, liet zij niets onbeproefd, ging naar verschillende geneesheeren, ja zelfs in de stad wonen, om dagelijks onder hunne behandeling te kunnen zijn; dit duurde circa 7 a 8 maanden, men won niets; integendeel het werd erger en men sloeg haar voor, het been af te zetten. Hiertoe niet kunnende overgaan, ging zij weder naar huis, nam hare toelugt tot het water van den put (de overlevering houdt het er voor, dat de lijdens hetzelfde moeten halen, zoo zij enigzins kunnen en daarbij bidden, gelijk ik zeide), ondernam dagelijks, schoon met moeite, den togt derwaarts, wachte zich om mede, bad dagelijks de Litanie, en zie, na verloop van weinige weken, was haar been geheel genezen, terwijl zij geen ander middel had gebruikt als schoone windels om het te omvinden; zij heeft nu nog geen het minste beletsel daaraan gevoeld. *DIT GETUIG IK ALS WAAR, DAAR IK HAAR KEN, EN HAAR DAGELIJKS IN DE KERK ZIE.* Voor het overige zullen er welligt ja zeker meerdere zijn, wijl het water zoo menigvuldig wordt gehaald.

Dat klinkt anders mijn heer *ABBING*, dan u geschreven vervolg op de *Chronyk van VELIUS*! En dit verhaal heeft het voorregt voor u, dat gij u gemakkelijk van de waarheid daarvan kunt overtuigen: de reis van *Hoorn* naar *Heijloo* is zoo ver niet; gij zoudt dan eens ampel met den Eerwaarden Pastoor dier plaats over het water van den miraculeusen put in het algemeen, en over de gemelde genezing in het bijzonder, kunnen spreken; waarschijnlijk zou zijn Eerw. u wel bij de vrouw zelf willen brengen. . . . gij zoudt bij die gelegenheid uwen schedel eens met dat water kunnen wasschen en van hetzelfde een teugje proeven. . . . wie weet of het ook niet de heilzame kracht bezit, om den gebruiker van het *lichtgeloovig wonderschuwend ongelooft* te genezen!

(1) Die eertijds de *Parochie kerk* van den *H. WILLIBRORDUS* was, zoo als wij vroeger gezien hebben. RED.

(1) Zie de boven vermelde noot.

MERKWAARDIG OORDEEL OVER DE BOEKEN VAN HET OUD VERBOND.

EENE BIJDRAGE TOT DE GESCHIEDENIS VAN HET ONDER-
WIJS-MONOPOLIE.

(Ingezonden).

Philologie en kritiek; hoe tegennatuurlijk het ook wezen moge, zijn eedgenooten geworden van het rationalismus, hetwelk eene uitgestrekte zamenzwering tegen de Catholijke waarheid en alle goddelijke openbaring heeft aangelegd; en aan de hooge scholen vooral heeft het ongeloof zijnen zetel gevestigd als in een uitverkoren middenpunt, van waar het zich met de meeste kracht door alle standen en rangen van de maatschappij verspreiden kan. — Het schrikbarendst zedenbederf onder de leerende jeugd en de boosaardigste beginselen dagelijks in naam der wijsheid gepredikt door de onderwijzenden; hoe kan het anders of de goddeloosheid moet zegevieren? — Ik zeg » in naam der wijsheid; » want ten hoogste is het wetenschap die er leert en geleerd wordt, eenzijdige wetenschap, veelal bekrompen inzicht, moedwillige verbijstering, verloochening van 't gezond verstand, slingering des geestes onder den invloed van elke nieuwe of vernieuwde dwaling. Neen het is geen wijsheid het veel weten dier groote geesten, en welken tooverglans men om hunne hoofden doe schitteren, zijn ze maar al te vaak niet meer dan behendige verleiders eener onbedrevene jeugd en des ligtgeloovigen volks. Men meene niet dat ik Deutsche coryfeeën, STRAUSSSEN, SLEIERMACHERS, WEGSCHEIDERS, of lichtzinnige en ijdeluitige Franschen bedoel; ik spreek van Nederlandsche hoogleeraren die men roemde, die nog dagelijks hoog geroemd worden, die de sieraden der vaderlandsche hooge scholen heeten, in welke het protestantismus steun en roem meent te bezitten. Nog onlangs werd in de Catholijke Stemmen (zie het N. van 29 Februarij ll. bl. 70 kol. 1) op de regtskundige beginselen van zekeren hoogleeraar gedoeld, die krachtens natuurrecht geenen band tusschen vader en zoon erkent; voor wien de veelwijverij niets onnatuurlijks heeft; die er geen gevaar in vindt dat de wetgever dit beginsel aanneme, daar toch geen man meer vrouwen huwen zal dan hij in staat is te onderhouden, even min als iemand meer paarden op stal zet dan hij voeden kan. Die natuurknoejer is schrijver dezes bekend, en anderen zijn hem bekend, over wier schoftige handboeken hij misschien later nog wel eens een woord zeggen wil. Genoeg voor het oogenblik.

Het » merkwaardig oordeel » komt voor in den aanvang eener recensie van drie, in *Duitschland* verschenen, vertalingen of uitleggingen van SALOMONS Hooglied: » Geen boek bijkans » zoo spreekt de hooggeleerde recensent, » geen boek bijkans van den Hebreewschen codex (hiermede bedoelt hij het O. T.) heeft » de bemoeijingen der uitleggers meer bezig gehouden

» dan het hooglied. Waartoe zal ik vermelden hoe ver » de dwaasheid van sommigen, die, IK WEET NIET WAT » HEILIGS EN GODDELIJKS in deze liefdeliederen vonden, » of de spitsvindigheid van anderen, wanneer zij der » zelve verband en doel wilden bepalen, van den » weg heeft afgeleid? De verklaring dergenen, welke » het voor eene geheimzinnige of wel leenspreukige » voorstelling gehouden hebben, niettegenstaande hun » ne uitlegging naar verschil van tijd van eigen geest » en godsdienstige denkwijze wijd uiteen liep, is toch » bij allen uit dezelve grondelooze meening voortge » sproten. Zij waren namelijk van oordeel dat het ta » fereel van eenen aardschen minnehandel, hetwelk » hier en daar met levendige ja gloeiende beelden » geschilderd is, beneden de waardigheid was van het » oude Testament. Het kan wezen dat zij, die de » Hebreewsche boeken in éenen bundel verzameld » hebben, werkelijk van gedachten waren; dat een » meer Goddelijke zin onder die minnekozerijen ver » borgen was, en ze op dien grond voornamelijk in » de gewijde verzameling hebben opgenomen: maar » zoo als UMBREIT, (eene der beoordeelde vertalin » gen is van dezen UMBREIT) teregt heeft erkend, » men behoort wel te onderscheiden tusschen hetgene » wat dien verzamelaars van den Canon, als waar voor » kwam, en de bedoeling des dichters: ofschoon ik voor » mij van oordeel ben, dat al wat men van den Canon » vertelt, louter verzinsel is en men IN GEHEEL HET » OUDE TESTAMENT NIET ANDERS ZOEKEN MOET DAN OVER » BLIJFSZELN DER HEBREEUSCHE LETTERKUNDE. Had » den er meer den tijd verduurd, de Joden zouden » er ons meer bewaard hebben.»

Dit fragment behoeft geene toelichting: het Hooglied heeft niets heiligs noch Goddelijks; en in al de boeken van het oude Testament moet niet anders gezien worden dan overblijfselen der Hebreewsche literatuur; de tijd heeft die, welke wij bezitten, gespaard; maar aan eene bijzondere Voorzienigheid, die tot het bewaren dier Boeken werkzaam was, moet niet gedacht worden, veel minder aan Goddelijke ingeving en bezieling van derzelver Schrijvers. En het is » dwaasheid, » welke geene vermelding waardig is, er anders over te denken.

Schaamt u, protestanten! . . . Gij wilt de meesters wezen van onze academies, die van staatswegen dat is, zoowel van het geld der Catholijken als van het uwe onderhouden worden: dese vordering is schreuwend onregtvaardig; maar nu, gij zijt er de meesters van; uw invloed is daar heerschend, uitsluitend heerschend; doch ziet wat er van uw werk wordt, ziet wat het is, en erkent uwe onmagt. Zulk een nonsens is uwe leer dat zij niet eens middelen bezit om zich zelve te bewaren! — Bij zulke leeraars zendt gij uwe zonen ter schole! Uit de handen van zulke meesters ontvangt gij uwe predikanten! Zijn dezen alle rein en onbesmet van het ongeloof, waarvoor de akademieleeraars zich zoo ruiterlijk in de bres stellen . . . ? Dweept met den Bijbel, lastert ons alsof wij dat god-

delijk Boek geene waarde toekenden; dat verwijt voegt u bij uitstek wel: draagt den Bijbel over den geheelen aardbodem rond; stelt genootschappen in tot deszelfs verspreiding, vermeerderd uwe toelagen, beschikt over schatten, brengt uwe Bijbels bij scheepsladingen naar de Heidenen en zegt dezen dan: uit dit boek moet gij geheel uw Godsdienst putten, leest het en overweegt, maar zoo gij in hetzelfde iets heiligs of goddelijks ziet, zijt gij » DWAZEN."

En wie is nu die groote man, het helderziend talent, het waarheidlievend vernuft, hetwelk in *Nederland*, waar men den mond vol heeft van den godsdienstigen, den echt Christelijken (het zal zoo doende weldra echt heidschen moeten wezen) zin der Natie zulke leeringen verkondigt? Het is — wijlen HENDRIK AREND HAMAKER, hoogleeraar der Oostersche taal- en letterkunde aan de hoogeschool te *Leiden*. Zijne woorden staan in het Latijn voor een ieder te lezen in de *Bibliotheca Critica Nova* vol. V. p. II. bl. 361 en volg. Dat zij daar staan maakt de zaak juist niet beter: dat boek werd uitgegeven door J. BAKE, J. GEEL, H. A. HAMAKER en P. HOFMAN PEERLKAMP, allen Leijdsche hoogleeraren, de tweede alleen zonder leerstoel. Daar elk stuk altijd met den naam des schrijvers geteekend is, kan men vermoeden, dat de uitgevers geene solidaire verantwoordelijkheid aanvaard hebben. — Hetzij zoo — maar zich tot eenen gemeenschappelijken arbeid verbinden met eenen man, die zich van dien arbeid bedienen zou, om zijne onchristelijke meeningen te verspreiden en te verdedigen! Of was HAMAKER, ongeloof onbekend?! BAKE, heeft hetzelfde gehuldigd, openbaar gehuldigd van zijnen leerstoel, voor zijne studenten, toen hij in de eerste les na HAMAKER's dood, » de verhevene wijze van denken zijns vrienden » en deszelfs vrije uiting van gevoelens tegen domheid, koppigheid, laster en superstitie," in zijne hooggeleerde bescherming genomen heeft. Zie BAKE's *Scholica Hypomnemata*, vol. I. bl. 46 en volg.

Vraagt hierna, Catholijken! want voor u in de eerste plaats deel ik hier deze bijzonderheden mede, of gij in geweten verplicht zijt, alle middelen aan te wenden, alle krachten in te spannen, om vrijheid te bekomen van onderwys. Kan een Catholijke vader zonder gemoedsbezwaar, zijnen zoon aan zulke meesters toevertrouwen . . . ?

NATIONALE IERSCHE ASSOCIATIE TOT HET VERKRIJGEN EENER VOLLEDIGE EN SPOEDIGE GERECHTIGHEID OF HERROEPING VAN DE UNIE.

Onder dezen naam vormt O'CONNELL tegenwoordig eene algemeene associatie in zijn vaderland. Hij wil voor *Ierland* niets minder, dan eene nieuwe en volledige emancipatie. De verbittering, door den steek van den scorpioen STANLEY veroorzaakt, zegt een Iersch

dagblad, openbaart zich op alle punten (1). Geheel *Ierland* is tegenwoordig in beweging.

Na te *Dublin* eene voorbereidende meeting te hebben gehouden, heeft O'CONNELL aldaar eene andere meeting gehouden op den 22 April II, twee dagen later (uit hoofde van een sterfgeval 't welk te *Dublin* had plaats gehad), dan hij in zijnen brief aan het Iersche volk had bestemd (2). In denzelfden heeft hij zijn plan ontwikkeld en eene hoogst merkwaardige en welsprekende redevoering uitgesproken. Hij zeide onder andere.

Als *Ierland* niet eene spoedige gerechtigheid erlangt, zal het niet ophouden zich te agiteren, tot dat hetzelve de acte van unie heeft doen intrekken, zijn nationaal parlement hersteld heeft. . . .

» Met een diep gevoel van het gewigt van den maatregel, dien ik, op dit oogenblik, aan het volk van *Ierland* voorstel voor ik thans voor u het woord.

» Op die wijze handelende, meen ik, dat mijn hart zuiver is, en 't is in tegenwoordigheid van God, die mij zal oordeelen over een geluk of een ongeluk zonder einde, dat ik beraden de eenige verantwoordelijkheid van mijn gedrag op mij neem. Ik sta op om het voorstel te doen tot het beginnen eener beweging, die niet zal moeten eindigen, voor dat men ons onze huishoudelijke wetgeving zal hebben terug gegeven. Die beweging begint nu en kan slechts dan eindigen; zij begint onder de begunstiging van een bijzonder karakter; en hoewel velen kunnen denken, dat er weinig kans is van goeden uitslag, ben ik, die sedert lang over de bestemming van *Ierland* waakt, ik, die de bewegingen om de onderdrukking te ontgaan, en de populaire vrijheden te herwinnen, heb gade geslagen, ik, die den morelen, godsdienstigen en verlichten geest des volks ken, ik ben, welverre van redenen te bespeuren tot wanhoop, integendeel vol van hoop; ik zie niets, dat mij ontmoedigen kan. Ik weet, dat men ons zal uitlagchen, ons belagchelijk gaat voorstellen, ons met den vinger zal nawijzen en ons vragen zal: Welke middelen hebt gij om eene zoo gewigtige verandering te bewerken? Heeft men niet reeds den spot met ons gedreven, door de onmogelijkheid aan te duiden van datgene te verwerven wat wij beoogden en evenwel zijn wij geslaagd in ons doorzetten; wij hebben eene morele revolutie bewerkt en wij hebben ons verheven uit de verlaging, waarin de bigote strafwetten ons hielden; wij hebben voor ons en voor onze kinderen de Godsdienstvrijheid veroverd (3)."

De redenaar spreekt vervolgens over de rol, welke de Orangistische partij, bij deze gelegenheid, even als altoos, spelen zal. Hij verhaalt, welke de eerste po-

(1) Bij ons steken de *Scorpioenen* ook wel; zij hebben wel veel verbittering te weeg gebracht; zij hebben wel veler oogen geopend, . . . doch daar blijft het bij, niemand slaat de handen aan het werk.

(2) Zie ons vorig Nummer.

(3) Zoo ver hebben wij het in *Nederland* nog niet gebracht. . . . omdat wij geen O'CONNELL, geene associatie, geene samenwerking hebben!

gingen zijn geweest, om de Catholijke associatie tot stand te brengen, en herinnert er aan, dat hij zich in de eerste vergadering alleen met zes zijner vrienden bevond, te midden der uitjouwingen, welke hunne ontwerpen ondergingen, die destijds zinneloos werden genoemd; zij werden met de benaming van *Advokaten zonder zaak* aangeduid. Men weet voegde hij er bij, tot welken trap van magt, die associatie vervolgens geraakte, toen de overwinnaar van *Waterloo*, haar niet meer weêrstaan kon en ondanks zich zelve genoodzaakt was, de emancipatie toe te staan.

» Wie is hij, die het Iersche volk kennende, een oogenblik zou kunnen twifelen aan het slagen onzer onderneming? Als ik mij door die menigte omringd zie welke de naam van *revocatie*, alleen hier heden heeft bijeen gebracht; als ik zie, welk een verbazend aantal zich nog bij ons zal voegen voor het einde der week, daar ik zeker ben, dat de gevoelens, die ons bezielen door alle Ieren, die hun vaderland beminnen zullen gedeeld worden, kan ik met zekerheid zeggen, dat wij met den goeden uitslag zullen bekroond worden en dat wij eerlang een parlement in *College-Green* zullen hebben (langdurige toejuichingen). Vraagt men mij, wat de reden is van ons besluit? Dan is mijn antwoord gereed: ik zal aan ieder braaf en geacht man in de Engelsche bezittingen, zeggen: omdat er tusschen ons en *Engeland*, geene wezenlijke unie bestaat. De unie bestaat, noch in de verklaring, die men er op pergament van doet, noch in de acten des parlaments, noch in de edicten, door den drukker des konings uitgegeven: dat alles stelt geene unie daar. De unie behoort eene gelijkstelling van *Ierland* met *Engeland* te zijn. Zoodanig was de unie welke *PITT* ons aanbood, en de kamer der pairs en die der gemeenten, hadden verklaard, dat zij bestaan zou tusschen de beide landen. Er werd ook verklaard, dat eene gelijkstelling, vooral zonder onderscheid zou plaats hebben, dat wij als 't ware eene enkele natie zouden uitmaken; dat de regten, de vrijheden en vrijdommen, door het eene land genoten wordende, aan het andere zouden worden toegestaan; dat wij dezelfde handels-voordeelen, dezelfde burgerlijke en godsdienstige regten, zouden genieten, met een woord, dat dit land in alle opzichten zoo voorspoedig zou worden als *Engeland*."

De redenaar onderzoekt vervolgens op welke wijze *Engeland* aan die beloften heeft voldaan; hij verhaalt de worstelingen, die men heeft moeten aangaan, zoo vaak als *Ierland* een regt reclameerde, en hij handelt daarna over de fundamentele kwestien, over welke zijne voorstellen loopen. *Ierland*, zegt hij ten slotte, is te fier, te groot, te grootmoedig, dan dat men aan hetzelfde zijne regten langer weigere. De natuur en de God der natuur willen, dat het eene natie worde en met den zegen des Hemels, zal het dit worden.

» De associatie zal den naam dragen van: *Nationale Iersche associatie tot het verkrijgen eener volledige*

en spoedige geregtigheid of herroeping van de unie. De associatie, zal op de volgende grondslagen worden gevestigd.

» 1.º De eerbiedigste en altoos getrouwe verknochtheid aan onze zeer genadige en geliefde souvereine de koningin *VICTORIA* aan hare erfgenamen en opvolgers.

» 2.º Volstrekt nalaten van alle geweld of manifestatie, welke strijdig zijn met de wet, of met de bevelen van den eeuwigen God.

» 3.º De eenige middelen, zullen die der kalmè legale en constitutioneele samenwerking van alle klassen, secten en geloofsbegrippen van de loyale onderdanen der koningin wezen.

» 4.º De grondslag der associatie zal berusten op de eeuwigdurende uitsluiting van al de verschillende Godsdienstige twisten en op de vestiging der volmaakte gelijkheid in de oogen der wet, aller Christenen van alle belijdenissen, als ook op de principes van conscientievrijheid, met volstreckte uitsluiting der politieke suprematie van allen staat, van alle partij, of geloofsbegrip, hoegenaamd.

» Wij zullen ons niet langer vergenoegen met eenen secondairen rang in het Engelsche rijk en wij zullen voor de Ieren geene regten en privilegiën aannemen, die niet volstrekt noodig mogten zijn, voor die van alle inwoners des koninkrijks; om die geregtigheid te erlangen, zijn vier concessien dringend noodig.

» 1.º Engeland zal niet dienen, om de Kerk, der minderheid van de Engelsche natie te onderhouden; en even gelijk de kerkelijke inkomsten van *Schotland* niet zullen dienen tot onderhoud der Kerk van de minderheid des Schotschen volks, zullen de kerkelijke inkomsten van *Ierland* niet dienen tot onderhoud der Kerk van de minderheid des Ierschen volks. In dat opzigt, willen wij goed begrepen zijn: ons doel is niet, om voor de Kerk der meerderheid van het Iersche volk de kerkelijke inkomsten van den staat te bekomen. *Wij zijn innig overtuigd, dat die aanwending van fondsen, die Kerk zou ruineeren en verlagen*. Wij willen dat het wel verstaan worde, dat ons doel te dien opzichte is, dat de kerkelijke inkomsten in *Ierland* tot ondersteuning der armen, tot uitbreiding der opvoeding en andere werken van openbare liefdadigheid zullen dienen.

» 2.º Wij reclameren de hervorming onzer bedrovene en bigote corporation en wij willen die hervorming, gelijk die, welke in *Engeland* en *Schotland* zijn bewerkt geworden. Niets meer: wij moeten eene volstreckte gelijkheid hebben.

» 3.º Wij vragen de gelijkheid der kies-vrijdommen met *Engeland*.

4.º Wij reclameeren voor de Iersche graafschappen dezelfde vermeerdering in het getal hunner vertegenwoordigers, als die, welke in de Engelsche graafschappen wordt in acht genomen.

» 5.º Eindelijk, wij vorderen, dat *Ierland*, in de kamer der gemeenten van het parlement, een getal van vertegenwoordigers hebbe, hetwelk toereikende zij,

om hetzelfde in dat opzigt op dezelfde parlementaire lijn, met *Engeland* en *Schotland* te doen voortduren.

» Ziedaar, hoe wij dat woord: *Gerechtigheid voor Ierland*, verstaan. Wij willen die gerechtigheid, en spoedig. Zij moet volledig en voldoende zijn. Er moet niet langer met *Ierland* worden gespeeld, het kan niet langer bedrogen worden."

HET WORDT HOE LANGER ZOO ZOTTER.

In het *Handelsblad* van Zaterdag 2 Mei, wordt onder de rubriek: *Correspondentie*, het volgende aange-
getroffen:

» In het *Handelsblad* van den 20 April jl. wordt melding gemaakt van een denkbeeld, hetwelk ten jare 1713 bestond, dat namelijk het water uit zekere put te *Heilo* dienstig was tegen de toen heerschende veeziekte. L. S. neemt hieruit aanleiding ons te berigten, dat ook heden ten dage geloofd wordt, dat het water uit de *St. WILLEBRORDUS*-put te *Heilo* eene heilsame uitwerking bezit ter voorkoming der zoo gevreesde longziekte, en dat dagelijks boeren uit den omtrek op verscheidene uren afstands derwaarts reizen om zich dit water aan te schaffen. Anderen echter spotten er mede en houden de gansche zaak voor een gevolg van het bijgeloof. — De inzender beschouwt het van gewigt, dat het gouvernement het water late onderzoeken door deskundigen, en het resultaat openbaar make, opdat indien het water werkelijk geneskracht bezit, de Noordhollandsche boerenstand zich tegen eene ramp kunne vrijwaren, die elders zoo vele schatten heeft gekost, of wel anders het bijgeloof gevoelig beschaamd worde."

Zulke *domper-denkbeelden*, hebben onze gewaande verlichte bollen! Het eenvoudig geloof, dat de Oneindige nog wonderen doen kan en doet, is in hunne oogen bijgeloof! De *wonderkracht*, welke de Almachtige verkiest aan het water uit de eene of andere bron te geven, willen zij aan *scheikundige proeven* laten zien . . . !

Wij hopen, dat het gouvernement wijzer zijn zal, dan L. S., die er misschien niet aan denkt, welke gevolgen daaruit zouden kunnen voortvloeijen, daar lang getergd misnoegen, zoo ligt tot verbittering overslaat . . . ! Wij leven niet meer in 1714.

De *meeting* van 22 April is den 23 voortgezet; en reeds uit onderscheidene plaatsen heeft men berigt, dat er soortgelijke *meetings* gehouden zijn, ter voorbereiding tot het vestigen der groote associatie. Door het betalen van eenen schilling wordt men lid van dezelfde. O'CONNELL, geeft op nieuw een bewonderenswaardig voorbeeld van zijne ongelooflijke werkzaamheid en van de gemakkelijkheid, waarmede hij werkt. Ondanks hun monster-formaat, zijn de Iersche dagbladen nauwelijks toereikende, om alle zijne redevoeringen en brieven mede te deelen.

PATER MATHEUS.

Pater MATHEUS, van wien wij bereids gesproken hebben en nader spreken zullen, wat plaatsgebrek ons heden belet, behoort niet tot de orde der Dominicanen, zoo als de dagbladen eerst hadden gemeld, maar

tot die van den H. FRANCISCUS: Pater MATHEUS, is Capucijn.

TALRIJKE BEKEERINGEN IN ENGELAND.

De heer PHILIPPS, schrijft in zijnen jongsten brief aan *l'Univers*, uit *Grace-Dieu Manor* (zijn kasteel), dat op donderdag na Paschen 51 personen hunne dwalingen hebben verzaakt en in den schoot der Kerk zijn opgenomen door den Pastoor van *Grace-Dieu* en *Whitwick*. Wij zullen dien belangrijken brief in een volgend nummer geheel mededeelen.

AANKONDIGING.

Eene Jufvrouw, 30 jaren oud; den Catholijken Godsdienst belijdende; voorzien van eene Acte van algemeene toelating en goede bewijzen van gedrag en geschiktheid tot het geven van onderwijs kunnende produceren, zag zich gaarne geplaatst als gouvernante, of, wenschte eene overeenkomst aan te gaan met het bestuur eener kleine stad.

Sedert verscheidene jaren is zij in genoemde betrekking werkzaam geweest, en houdt zich nog dagelijks in dezelve onledig.

Iemand hierop reflecterende, gelieve zich met postvrije brieven te vervoegen onder letters J. M., bij den Boekhandelaar J. W. ROBIJNS te *Deventer*.

BIJDAGEN VOOR DE ARMEN VAN OUD-BEIJERLAND.

Montant in het N. ^o van 28 Maart vermeld	f 354,75
Van D. Z. in Zuid-Beveland	3,00
Bij den Heer J. E. BURNET te 's Hage gedeponoord	3,00
Gedeponoord bij den Heer HAGEDOORN te Rotterdam van den Heer Z.	f 10,00
Van den Heer J. MOORS	1,00
Van den jongen Heer LEROI	1,50
Van den Heer P. V.	1,00
Van den Heer S. BORGERMANS	1,00
Van de huisgezinnen van de Heeren AUSELS onbepaald	14,50
	f 375,25

BIJDAGEN VOOR DE CATHOLIKEN VAN SCHAFFHAUSEN.

Bereids geremitteerd	f 353,23
Bleef in Cassa	f 152,83
Van D. Z. in Zuid-Beveland	3,00
	Blijft in Cassa f 155,82
	f 509,05

BIJDAGEN VOOR DE ABTDIJ VAN MELLERAY IN IERLAND.

Montant in het N. ^o van 28 Maart vermeld	f 194,96
Van D. Z. in Zuid-Beveland	6,37
Van N. N. een coupon groot	25,00
Van den Heer V. D. M.	3,00
Van een gepensioneerd Officier	3,00
	f 232,32

Wij hebben van onzen geachten Correspondent uit Groningen, weder een wissel op Amsterdam, groot f 20,00 —, bestemt tot bijdragen voor liefdewerken, voor het loopende halfjaar ontvangen.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8,50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnemementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

DE ZEGEPRAAL DER CATHOLIJKE KERK.

(Ingezonden).

Wanneer iemand eene nieuwe zegepraal der Kerk verkondigt, doet hij niets minder dan eene voorspelling; hij zegt eer eene waarheid dan eene gebeurtenis, en spreekt die hoogste wet der orde uit, daar alle andere wetten voor moeten zwichten. God, die met de belofte dat het zaad der vrouw de slang zou verpletteren, den mensch tot den Godsdienst terugriep, die, om het plan zijner erbarming te vervullen, het Hem gewijdde volk op eene wijze in stand hield, waarvan de geschiedenis geen ander voorbeeld oplevert; die God gaf zijn' eenigen Zoon om het menschedom met zich te verzoenen, en dat rijk te stichten, waarvan DAVID voorzag dat het geen einde zoude hebben. Zoo onfeilbaar als deze onafhankelijke barmhertigheid Gods; als de overwinning van JESUS CHRISTUS over zonde en dood; zoo onfeilbaar moet het voortdurend bestaan en de zegepraal zijn der door Hem gestichtte maatschappij; en Hij zelf, nadat Hij alles had volbragt, en Hem alle magt in Hemel en op aarde gegeven was, gaf ons daarvan de beslissendste verzekering: op PETRUS, als op eene steenrots zou Hij zijne Kerk bouwen

en de poorten der hel zouden niets tegen haar vermogen.

Achttien eeuwen zijn dan ook voorbijgegaan, en de bruischende stroom der gebeurtenissen, die troonen en koninkrijken wegvoert, waarin de volken elkander overgolfen en verdringen, vloeit langs de rots van PETRUS, door de goddelijke hand bevestigd, schadeloos daar henen. Te vergeefs verwekte in dien levenden vloed van menschen en menschelijke driften de hel de verschrikkelijkste onweders, om de goddelijke stichting omver te werpen: miljoenen martelaren vielen voor hare woede, maar onbewegelijk stak de rots door al wat beweegde ten Hemel. Te vergeefs riep zij de wetenschap, die zij van God had afgezien, ter harer hulp, om tegen over Hem eene andere sterkte op terigten; één woord van PETRUS, maar juist daarom zoo magtig, omdat het een woord was, deed al dit kunstig bouwwerk instorten; en als de reiziger op de puinen van Babel, naar het plan moet gissen van dien lasterlijken bouw; zoo moet thans vaak de geschiedvorschier met de uiterste inspanning zoeken, hoe éénmaal die vergeten' dwalingen tot een zeker geheel waren zamen verbonden. Te vergeefs, eindelijk, was de verderfelijke poging der hel, om dat rotsgevaarte heimelijk te ondermijnen, door haar beginsel van dood, dat van verdeling, in de Kerk over te plan-

ten. Had zij dit kunnen bewerken, had zij in de Kerk die taalverwarring, welke haar' eigen plannen verijdelde, kunnen doen ontstaan; zij had gezegevierd, zij had de orde der wereld vernietigd, en de geschiedenis had opgehouden. Maar zoo aldus de Kerk op het gevaarlijkst werd aangerand, en listig gedoeld naar het middenpunt van haar leven; dan ook vertoonde zich dat leven, door CHRISTUS haar medegedeeld, in al zijne eigene Goddelijkheid; niet met de hevige ontroering, noch de onberekenende bewegingen, waarmede de natuur pleegt terug te slaan; onmerkbaar, naauwelijks na te speuren en met die zachtheid, die zich alleen in het hoogste geestelijk leven denken laat. Wie immers zal het menschelijkerwijs verklaren, hoe de scheuring van het Westen in de Kerk, heeft kunnen ontstaan en zich met al de speling harer oorzaken ten einde werken, zonder dat die Kerk heeft opgehouden en vergaan is? Het is geen menschelijk gezag voorwaar, dat, om eene enkele waarheid niet bepaald genoeg aangenomen, het Oostelijk werelddeel van zich afscheurt; en als het, daartegen, van eenige andere onderdanen zich niet genoegzaam erkend oordeelt, derzelver leering wel als onwaarheid en dwaling verwerpt, maar nogtans niet als doodelijke ketterij veroordeelt. Welk eene gematigdheid! Welk eene onbegrijpelijke zachtheid! Ofschoon het betrekking heeft op de constitutie der Kerk en de vraag, langs welk eenen weg JESUS CHRISTUS, zijne waarheid mededeelt; waar het onfeilbaar beginsel eigenlijk berust en in dat groote ligchaam, waar allen het goddelijk leven van erkennen, het harte mag geplaatst zijn. Ontzettender vraag kon niet gedaan worden; in geene staten is zij opgeworpen, zonder dat dezelve zijn ten gronde gegaan: overal doodt men de natuur, zoodra men het beginsel wil zien van haar leven. Is dan de toedragt dezer gebeurtenis met menschelijke redenen te verklaren? Of kan men het, met een groot schrijver, voor eene soort van wisselwerking houden, waarin eindige kracht zich openbaart en ontwikkelt? Niets minder dan dat. — Immers nog verwonderlijker is het wat gebeurt: alle vorsten van *Europa*, maken van deze leeringen gebruik, en plaatsen, door dat dezelve nog geduld worden, zich als het ware op kerkelijk grondgebied, om de Kerk gewisser te verderven; de vijand is binnen de muren! en welk is het eindelijk gevolg? Allerverrukkelijkst schouwspel! De gansche Kerk klemmt zich aan den Stoel van PETRUS; de Vader der geloovigen, ontvangt allen in zijne armen en langzaam gaat de tegenspraak in het leven der liefde verloren. Het is de vervulling van het gebed des Zaligmakers voor de éénheid van zijne leerlingen; en wie deze éénheid zich, met zulk eene kracht, ziet openbaren, moet, tenzij hij de oogen sluit voor het licht, erkennen, dat JESUS CHRISTUS, in de wereld gezond is. Hij is in de wereld, Hij is in de Kerk; Hij overwint in en met haar: Wij herhalen het woord, dat wij gezegd hebben, »die eene nieuwe zegepraal der

Kerk verkondigt, doet geene voorspelling" hij belijdt wat God zelf heeft verzekerd; hij zegt die groote daadzaak, die voor den nadenkenden moest genoeg zijn, dat *Rome* het middenpunt is en blijft der Christelijke geschiedenis. —

Welke kan dan onze bedoeling zijn, met over die zegepraal te handelen? Voorzeker niemand zou het wraken, zoo wij ons slechts in het licht der waarheid wilden verblijden, en hare stralen naar alle zijden heen trachten na te snellen. Doch de tijd, waarin wij leven, geeft aan dergelijke beschouwingen niet alleen een grooter gewigt; maar voor zoo ver hij eene beslissende wending heeft aangenomen, maakt hij dezelve van meer bepaalde beteekening en voor meer bijzondere toepassing vatbaar. Men erkent algemeen, dat wij groote gebeurtenissen te gemoet gaan; het tijdperk, dat omstreeks de Fransche omwenteling is ingetreden, waarin de menschelijke wetenschap, bestuurd door eene valsche wijs-begeerte, het protestantismus teruggedrong, om in deszelfs plaats, met een uitgebreider slagorde, de Kerk Gods te bestrijden, nadert meer en meer aan zijne ontkenning. En bij het begin van die worsteling, waarin alle elementen der maatschappij zich zullen doen gelden, om de plaats in te nemen, die hun in de nieuwe orde toekomt, zouden wij, Catholijken, het oog niet wenden naar het oord, waar de kiem dier orde berust? Wij zouden het kruis niet begroeten, dat verwonnen heeft en verwinnen zal? En, daar wij zelve, schoon het onze hulp niet behoeft, verplicht zijn, door al wat wij kunnen, deszelfs zegepraal te bevorderen, ons niet eene standplaats kiezen in dien strijd, onzen toestand niet trachten te leeren kennen, ons niet vooral bevestigen in de overtuiging die in elken strijd beslissend is, dat het regt en de overwinning ons van God zijn toegewezen. — Snellen wij naar de bergen, om het kamp van 't strijdend ISRAËL te overzien! —

Ik beschouw de godsdienstige maatschappij als een enkel mensch; en gebruik, dit doende, geene logische kunstgreep, om in de menigvuldigheid der stof tot eenige éénheid te geraken, veel min wil ik, volgens de thans heerschende dwalingen, aan een afgetrokken begrip al die werkelijkheid toeschrijven, die het slechts in de gedachte bezit; ik zet een groot geheim vooruit, welks bestaan slechts een verblind ongeloof kan loochenen; eene waarheid, die niet alleen de vereischte orde, maar de voornaamste kracht moet geven aan ons betoog, en ook in de afzonderlijke redeneringen zich als hoofdgrond doen gelden. Treden wij in eenige verklaring. —

De oude wijsheid reeds beschouwde den staat, als een levend persoon, en ieder persoon als eenen staat; de geheele omvang zelf der bestaande dingen, met goden en menschen, was in haar oog eenen staat gelijk; en beurtelings heet de mensch eene kleine wereld en de wereld een groot mensch. Niet ongaarne zien wij daarin eene flauwe geheugenis van de oorspronkelijke éénheid des menschelijken geslachts, en een door ver-

schillende overleveringen verlevendigd gevoeld van de nieuwe hereeniging, waartoe Gods goedheid hetzelfde had voorbeschikt. Der wetenschap evenwel kon het moeilijk ontgaan, dat redelijkheid, door de éénheid der waarheid, maatschappelijkheid medebragt, en zij moest, haar ideaal nastrevende, de volkomenheid dier maatschappij, zoowel in derzelver uitbreiding als in de hoogere oorzaken zoeken, wier werking in dien grooteren kring konden uitstroomen. Dit is zeker, dat de Godsdienst, die al het eindige op eene onbegrijpelijke wijze vervolmaakt, deze redelijke of maatschappelijke natuur tot eene éénheid verhief, of liever overbragt, welke, zoowel omdat zulks eene loutere goedheid was van God, als omdat die vereeniging zelve boven het begrip der rede verheven ligt, nimmer door de menschelijke wetenschap, kon worden uitgedacht.

God namelijk heeft den mensch niet geschapen, om Hem slechts te kennen, maar in eene eeuwige gelukzaligheid, van aangezigt tot aangezigt te aanschouwen. Thans zien wij zijne éénheid slechts in de ordelijke verdeeling der rede; dan zal onze geest de werking dier éénheid onmiddellijk ondervinden: thans zien wij zijn licht door den veelkleurigen spiegel der zinnen; dan zal de Heer zijn licht ons in zijn eigen licht vertoonen: thans kennen wij Hem in ons zinnelijk woord; dan zullen wij Hem kennen in zijn eigen woord, JESUS CHRISTUS Ons oog schiet in tranen, wanneer het uit den aardschen kommer opziet naar die oneindige vreugd, en, overstelpd van de goddelijke goedheid, roepen wij uit: » Het is in het menschelijk hart niet opgekomen, wat God bewaard heeft voor degenen, die Hem vreezen.”

Daar nogtans de eindige rede van het doel, als zijnde de voltrokkene waarheid, hare uitleggingen zoeken moet, is dit geheim het geschiktste uitgangspunt, om het bovennatuurlijk karakter van den Godsdienst, waardoor Hij zich als éénheid boven deze eindige verdeeling verheft, zoo veel het gegeven is, te begrijpen, en den geest en samenhang zijner geheimen in te zien. Wij zullen die kringen niet doorloopen, noch trachten de harmonie dier hemelsche spheeren te doen hooren. Dit vorder ik, dat men begripe, dat, wyl begin en einde, middel en doel, oorzaken wat zij werkt, in een noodzakelijk verband staan, God, den mensch ter bereiking van zulk bovennatuurlijk geluk geschapen hebbende, hem daartoe ook bovennatuurlijke waarheid en krachten mededeelde, en in geopenbaarden Godsdienst die vereeniging met Hem begon, die zich in den Hemel moest volmaken. Maar God, als oneindige waarheid en oneindig goed, is het beginsel van alle maatschappij, dat is: van alle vereeniging door kennis en liefde. Hoe meer wij God kennen en beminnen, zoo meer wij ons met elkander vereenigen. De menschen konden alzoo met God niet bovennatuurlijk vereenigd worden, zonder eveneens bovennatuurlijk met elkander te worden vereenigd. De eenheid des menschelijken geslachts is bijgevolg bovennatuurlijk, dat

is: een geheim. — Het was deze éénheid des menschen, waardoor de zonde van den vader der menschen, al zijne nakomelingen zoo diep moest treffen: en het geheim dier éénheid, is, als het ware, omgekeerd in den tweeden ADAM, JESUS CHRISTUS, die den mensch herstelde en voor alle menschen voldeed. Gelijk door de ongehoorzaamheid van één mensch, vielen (*οἱ πολλοί*) zondaars zijn geworden, zoo ook zijn door de gehoorzaamheid van éénen vele regtvaardigen geworden. Het is in de Kerk van CHRISTUS, dat deze bovennatuurlijke vereeniging van God en menschen hersteld wordt: daar worden wij door het Sacrament des Doopsels vereenigd in naam der H. Drieuldigheid, dat Geheim der Geheimen, de eigenlijk bovennatuurlijke waarheid, die volkomen onderscheiding is in volkomen éénheid.

Ik zeg in de Kerk van CHRISTUS; want, schoon de H. Geest van Hem en den Vader werd neergezonden op de wereld, herschiep dit oneindig levensvuur den mensch niet in den uitgestrektsten zin, het was eene scheppende herstelling: 's menschen persoonlijkheid verging niet, 's menschen vrijheid bleef gespaard; en even als in 't gansche geheim der verlossing, gelijk dit van den beginne voorbereid en eindelijk voltrokken werd, eene onbegrijpelijke zachtheid heerscht, zoo zijn al derzelver gevolgen naar de menschelijke natuur berekend. Allen zijn dan tot de Kerk geroepen, maar allen vergaderen daarin niet; en in die Kerk zelve deelen niet allen evenzeer aan het daarin werkend Goddelijk leven. Allen gelooven, maar niet allen beminnen even veel. —

Dat eeuwig Woord alzoo, waardoor alles geschapen is, 't welk spelend door den ganschen wereldkring, overal zijne orde deed heerschen, en dezelve in zulk eene volkomen éénheid voltrooide, dat het schepsel in 't geluk van zijnen Schepper kon worden opgenomen; dat eeuwig Woord herstelde de wereld, toen zij door de zonde in den afgrond zonk der eindeloze verdeeling: Zijne oneindige wijsheid wist ook toen deze uitersten tot één plan te hereenigen. Ons uit liefde in alles gelijk geworden, behalven in zonde, leed JESUS CHRISTUS door de zonde, om de zonde uit te wisschen; trok stervend aan zijn kruis de verdeelde menschheid tot zich zaam, en voerde haar in zich zelve zegepralend ten Hemel. Van daar zette Hij zijne overwinning onafgebroken voort; zond Hij met den Vader den H. Geest, den Geest der waarheid en liefde, de levende Éénheid, om het menschedom in éene maatschappij, met Hem en onder elkander zoo te vereenigen, als Hij, door dien Geest, één is met den Vader. Deze maatschappij is eene zoo volkomene vereeniging, dat zij, als één ligchaam uitmaakt, waarvan CHRISTUS het hoofd is: daarin breidt Hij zich uit, daarin vernieuwvuldigt Hij zich, daarin neemt Hij ons aan als levende ledematen; daarin wordt Hij in alles op alle wijzen voltrokken; wordt Hij alles in allen; doordringt Hij de wereld, en draagt haar over in den schoot

zijns eeuwigen Vaders. Ziedaar de Kerk! de herstelde éénheid der verzoening, de medegedeelde JESUS CHRISTUS, die Godsdienst-maatschappij, die ik als één mensch beschouw.

Welke onmetelijke rijkdommen van waarheid vertoonen zich, wanneer wij het oog werpen in dien levenden tempel van God! matigen wij onze verrukking, en prenten wij het diep in ons geheugen dat de Kerk het doel is van alle dingen, de liefde van JESUS CHRISTUS, de Bruid, waarom Hij, gelijk de oudvaders ons leeren, zijnen Vader als verlaten heeft, om haar aan te hangen en met haar één te worden, in 't zelfde vleesch; het noodzakelijk gevolg daarvan is dat zij met en door hem immer de wereld zal beheerschen en over al hare vijanden zegepralen.

Dit zal gelijk wij vroeger zeiden, de grond uitmaken der verschillende redeneringen, en in dezelve slechts op verschillende wijze beschouwd worden.

Zien wij daartoe op hoe vele wijzen CHRISTUS in dat groote ligchaam leeft, welke de verschillende deelen zijn die zich in 't geheel met zoo veel overeenstemming bewegen.

Het is een mensch: het is alzo eene denkende ziel, het is een ligchaam, daarmede vereenigd, het is eene handeling die van beiden uitgaat. Welk eene ziel? Eene ziel vereenigd met de Godheid, die haar alle waarheid leert; welk een ligchaam? Een ligchaam, waarin de Godheid woont en zich uitdrukt voor de zinnen, welk eene handeling; eene handeling, waarin de liefde der Godheid leeft, en de hoogste voltooiing van alles aanbrengt. Een mensch dus waarin het evenbeeld der Godheid hersteld is, en die zijne volheid heeft in JESUS CHRISTUS.

En thans, tot mijne toepassing genaderd, besluit ik:

Eene maatschappij, waarin allen de ééne bovennatuurlijke waarheid met meer dan menschelijke zekerheid gelooven, zij is CHRISTUS; zij moet verwinnen, *zij draagt in zich doel en oorzaak der gebeurtenissen.*

Eene maatschappij die de bovennatuurlijke waarheid door eene uitwendige orde zoodanig uitdrukt en mededeelt, dat geene andere daarmede kan vergeleken worden: zij is CHRISTUS, zij moet verwinnen *zij heeft het volkomenste middel.*

Eene maatschappij in wier handeling zich het oneindig ideaal der deugd openbaart, zij is CHRISTUS, zij moet verwinnen: *zij bezit de kracht der Godheid dat is de liefde.*

Deze redenen, waarop wij thans nader de voorzaging harer overwinning gronden, zullen ons tevens, door de tegenoverstelling, naar den tijd geleiden, waarin voornamelijk deze overwinning moet plaats hebben. Zal het niet dan zijn, als geene overtuiging meer tegen haar overstaat; als de dwaling haren opstand niet langer kan regelen en besturen? Als men de liefde der Kerk het meeste behoeft? Mogten wij ons al in den tijd vergissen, de eindelijke uitkomst kan niet twijfelachtig zijn. Eene maatschappij, waarin de hoogste

wet der dingen, de eenheid der waarheid heerscht, die door hare volkomene uitdrukking de wereld aan alle kanten benadert, en, met den teederen moed der liefde, alles uithoudt, alles gelooft, alles hoopt, alles onderstaat; zij is dat rijk der Hemelen, waarin de werken Gods hun doel bereiken, de herstelde mensch die verwint, en wien het gegeven is op den troon te zitten; kroonen dekken zijn voorhoofd en op de heup zijner sterkte staat geschreven: Koning der koningen, Oppervorst!

DE PARTIJ-GEEST.

Het is onbegrijpelijk, dat er nog in onzen tijd Catholijken gevonden worden, die door den partij-geest zoodanig worden bedwelmd, dat zij de belangen der Kerk aan die hunner politieke partij, zouden opofferen. Het is een der grootste verdiensten van het voortreffelijk blad *l'Univers*, dat het zich in een land, alwaar zoo vele partijschappen bestaan, niet alleen aan geene der politieke partijen aansluit, maar bij iedere gelegenheid dien hatelijken partij-geest bestrijdt, die den Godsdienst ondergeschikt en dienstbaar aan de politiek maken wil, 't welk de zoogenaamde legitimistische bladen, die wanen, dat men, om Catholijk te wezen, de vijand van het bestaande gouvernement zijn moet, heeft bewogen, om *l'Univers* den oorlog aan te doen; waarbij echter uithoofde der kalme en bondige vertogen van *l'Univers*, hunne partij dagelijks aanhangers verliest. *l'Univers* wil te regt, dat het Catholicismus zuiver en vrij zij, zonder zich over staatsvormen of dynastieke belangen te bekommeren, daar het Catholicismus onder alle staatsvormen en dynastien bloeijen kan en niets anders noodig heeft dan vrijheid.

Die zelfde principes worden door het nieuwe Spaansche dagblad: *de Catholijk* (1), met moed en talent verdedigd; doch daar *Spanje* even als *Frankrijk*, door partijschappen wordt verscheurd, ziet het Catholijke Spaansche blad, zich even als *l'Univers* aan de aanvallen van verschillende partijen bloot gesteld. Het zegt dienaangaande in een zijner jongste Nummers:

» In veiligheid gesteld tegen de slagen der politiek, onder den magtigen standaard van het Catholicismus en de Spaansche nationaliteit, dien wij, » onafhankelijk van alle partijen, hebben opgestoken, » zullen wij standvastiglijk en bestendig gehecht aan » het geloof der Roomsche Kerk, tot allen met wel- » voegelijkheid en bezadigdheid spreken, de taal der » waarheid en gematigdheid spreken, zonder ons bezig » te houden, noch met de beschuldigingen, die ons » als Carlisten behandelen, noch met de aantijgingen » dergenen, die ons beschouwen, *als aan het revolutionnaire gezag verkocht.*»

Zoo blind is de partij-geest! De aanhangers van het

(1) Zie ons Blad van 18 April, bladz. 127.

tegenwoordig gouvernement in *Spanje*, beschouwen den *Catholijk* als *Carlist*, omdat hij den Godsdienst niet aan de belangen van het tegenwoordig gouvernement wil opofferen en daarentegen ook de *Catholieke* *Carlisten* als broeders beschouwt: terwijl integendeel die *Carlisten*, die even als de *Fransche* legitimisten zich verbeelden, dat het *Catholicismus* slechts een ondergeschikt werktuig is eener dynastie, die zij afgodisch vereeren, hetzelfde blad, wyl hetzelfde het *Catholicismus* boven *Don CARLOS* stelt, beschuldigen, dat het verkocht is aan het revolutionnaire gouvernement!

In *Frankrijk* beginnen gelukkig de echt *Catholieke* principes van *l'Univers*, meer en meer veld te winnen, onderscheidene dagbladen in de provincien, voeren dezelfde taal. Moge dit ook in *Spanje* het geval worden, en het *Madridsche* blad ook in de verschillende gedeelten van *Spanje*, weêrklank vinden.

Gelukkig hebben wij in ons vaderland, geene politieke of dynastieke partijschappen onder de *Catholijken*; maar des te meer zijn dan ook alle *Catholijken* van *Nederland* verplicht tot samenwerking ter bereiking van het groote doel, de verkrijging der volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs, verzekerd door de constitutioneele waarborgen der ministerieele verantwoordelijkheid en regstreeksche verkiezingen.

Onderscheidene geschriften, nieuwe dagbladen en adressen bewijzen onloochenbaar, dat het verstandigste en onafhankelijke gedeelte der natie de grondwettige waarborgen der ministerieele verantwoordelijkheid en regstreeksche verkiezingen wil; doch tot hiertoe zijn het alleen de organen van het *Catholicismus* en de afgescheiden gereformeerden, die op volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs aandringen. De reden hiervan is zeer eenvoudig: een groot gedeelte des *Nederlandschen* volks stelt wel prijs op de burgerlijke en politieke vrijheden en regten, maar bekommert zich weinig meer over het verlies of behoud eener *positieve geloofsleer*; en houdt zich dus te vreden, met de bestaande verordeningen, betrekkelijk Godsdienst en onderwijs; niet zoo is het gesteld met de afgescheidenen, niet zoo met de *Catholijken*. Daarom hebben de afgescheidenen reeds verschillende verzoekschriften dienaangaande ingeleverd: en wat hebben de *Catholijken* tot hiertoe gedaan? O schande! nog niets openlijks! In *Frankrijk* worden op dit oogenblik eene menigte van verzoekschriften, zoo door kiesvergaderingen, als door huisvaders aan de beide kamers ingeleverd, om vrijheid van onderwijs te reclameeren, terwijl eenige Bisschoppen, zich tot hetzelfde einde aan den koning hebben gerigt!

Catholijken van *Nederland*! Gij weet het: Ons getal bedraagt meer dan een millioen; wij maken de grootste Godsdienstgezindheid in het koninkrijk uit en zij zwijgt.....! Het moet gezegd, het moet herhaald worden, in 1829 hebt gij de Vrijheid van Godsdienst en Onderwijs in talrijke *Petitiën* verzocht.... Maar de regering heeft het kwalijk genomen, geïnformeerd,

wie *petitiën* had onderteekend, ten einde deze van hare gunsten uit te sluiten.... Aanzienlijke *Protestanten* hebben het kwalijk genomen en aan de ondertekenaars van *petitiën* hunne kalandisie onttrokken.... In 1830 zijt gij aan de regering getrouw gebleven; gij zijt op de roepstem des konings te wapen gesneld, gij hebt uw leven veil gehad; gij hebt uw aandeel in de enorme belastingen, die de gevolgen van het noodlottig volhardings-stelsel waren, gewillig gedragen; en nog onthoudt men u, wat gij reeds voor elf jaren gevraagd hebt, en gij zwijgt, uit vrees voor uwe materieele belangen; uit vrees van te mishagen aan menschen, die vijandig jegens uwen Godsdienst gezind zijn.... O, schande!

Hebt gij er nog wel aan gedacht, dat gij, zoo gethans, nu de grondwet moet herzien en veranderd worden, die onvervreembare vrijheden en vaderregten, die gij in 1828 en 1829 verzocht hebt, niet *reclameert*, uw vroeger gedrag stilzwijgend veroordeelt? Hoe vele Eerwaardige en achtingwaardige ondertekenaars der vroegere *petitiën*, zijn reeds ten grave gedaald, en gij, die toen even als zij, *petitiën* geteekend hebt en nu geene adressen teekent, om volledige vrijheid van Godsdienst en Onderwijs te reclameren, die zwijgt, nu de tijd om te spreken gekomen is, gij onteert hunne nagedachtenis, gij onteert u zelve.

Ook gij *Catholijken* van *Noord-Brabant*! die in 1829 zoo algemeen hebt gepetitioneerd, ook gij slaat geene handen aan het werk! Is er dan niet eene gemeente in *Noord-Brabant*, die den moed heeft, om het voorbeeld te geven? want, zoo is de mensch, men wil het goede wel, maar men wil de eerste niet wèzen om er zich voor in de bresse te stellen! — Uit onderscheidene provincien heeft men ons geschreven: » Dat *Noord-Brabant* beginne en wij zullen volgen. » — Welaan dan, *Catholijken* van *Noord-Brabant*, niet langer geaarseld! men wil, dat onze provincie het voorbeeld geve, de voorgemelde redenen der vreesachtigen in andere provincien bestaan hier grootendeels niet. Onze provincie kan zich *Catholijk* noemen; zonder de vroegere onderdrukkingswetten, die *Protestanten* naar deze provincie zonden, om er alle groote en kleine ambtsbedieningen te bekleeden (waartoe men u onwaardig keurde), zouden er geene *Protestanten* of althans zeer weinige, in *Noord-Brabant* zijn, dat vernederend onregt, dat zoo lang op uwe schouders drukte, grootmoedig vergetende, zijt gij in 1830, het bolwerk des vaderlands geweest, 't welk in 1795 eene revolutie noodig had, om u met andere provinciën, met uwe medeburgers gelijk te stellen; gij hebt billijke aanspraak op vergelding uwer getrouwheid; vraagt, reclameert dan, als zoodanig, volledige Vrijheid van Godsdienst en Onderwijs en wordt daardoor ook het bolwerk der onvervreembare regten van het *Catholicismus* en van het vaderschap. — Zoo gij u door de kinderachtige nietige vrees van aan regering en *Protestanten* te mishagen, laat terug houden van

het reclameren dier vrijheden in eerbiedige, maar energieke adressen aan Z. M. den Koning, zal uwe schande onuitwischaar zijn! Daarenboven onteert gij den vorst als gij zoudt kunnen veronderstellen, dat de Koning, die *ten gevalle van het Protestantismus* zijne wenschen en de neiging van zijn hart heeft opgeofferd, onbillijk genoeg zijn zou om *ten gevalle van het Catholicismus*, niet datgene toe te staan, wat door regt en gerechtigheid gevorderd wordt! —

Nogmaals Catholijken van *Noord-Brabant*, duld niet, dat een dusdanige schandvlek op u en uwe nakomelingen kleve!

WAT WIJ DOOR VOLLEDIGE VRIJHEID VAN GODSDIENST EN ONDERWIJS VERSTAAN.

Het schijnt, dat men het wil doen voorkomen, als of wij door *volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs* verstaan: *onbeperkte vrijheid*. — Onbeperkte vrijheid, in den eigenlijken zin, kan in de maatschappij niet bestaan: volledige vrijheid, zoo als wij die begripen, is de vrijheid, om al datgene te doen, wat niet strijdig is met de vrijheid van anderen, die insgelijks dezelfde volledige vrijheid behooren te hebben.

Als wij dus volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs vorderen, vragen wij niets onbillijks, niets onredelijks; niets, 't welk met de vrijheid van anderen strijdt.

Door volledige Godsdienstvrijheid verstaan wij de vrijheid, om alles, wat de Godsdienst, naar onze meening, stellig beveelt en voorschrijft, niet alleen, maar ook zijne raadgevingen, na te leven, zonder dat zulks, hetzij door het gouvernement, hetzij door anderen, *kunne* worden belet. Wij willen, dat de Catholijke Kerk, die eene geestelijke maatschappij is, zich zelve besture, zonder invloed, belemmeringen of bepalingen der wereldlijke magt, dat de bestuurders der Kerk op dusdanige wijze verkoren worden, als door de Kerk wordt voorgeschreven, zonder dat de wereldlijke magt zich daarmede bemoeie; dat de kerkelijke overheden geheel vrij zullen zijn, om onderling over de algemeene belangen der Kerk in ons vaderland en over die der bijzondere gedeelten te raadplegen, en zoodanige bepalingen te maken, als zij noodig zullen keuren; dat zij onbelemmerd, en zonder tusschenkomst der diplomatie, met het opperhoofd der Kerk kunnen raadplegen, over het getal en de benoemingswijze van Bisschoppen of Vicarii Apostolici, met of zonder de Bisschoppelijke waardigheid, over de verdeeling der jurisdictien, en alles, wat de discipline betreft, zonder dat het gouvernement zich daarin mengt, of invloed uitoefent; wij willen de vrijheid, om zoodanige religieuze inrigtingen te maken, als door de Kerk goedgekeurd en door de geestelijke overheid nuttig of noodig geoordeeld worden. — Ziedaar, wat wij door volledige vrijheid van Godsdienst verstaan. En voorzeker,

deze strijdt niet met de regten des gouvernements in tijdelijke zaken, met deszelfs vrijheid in het maken van burgerlijke wetten, noch met de vrijheid van anderen. Wij verlangen geene voorregten, geenerlei invloed van de Kerk op burgerlijke zaken, die wij in de tegenwoordige maatschappelijke orde even noodlottig voor de rust zouden beschouwen, als den invloed van den staat op de zaken der Kerk.

Door volledige vrijheid van onderwijs verstaan wij de vrijheid om het regt door God en de natuur aan de ouders geschonken, om hunne kinderen op te voeden en te onderwijzen, hetzij afzonderlijk, hetzij met anderen, uit te oefenen, en, diensvolgens aan hunne kinderen onderwijs te laten geven door zoodanige personen, welke daartoe in staat zijn en hun vertrouwen bezitten. Wij willen dus, dat de Catholijken de vrijheid zullen hebben, om eigene scholen voor hunne kinderen op te rigten en in dezelve te laten onderwijzen, door personen, welke de Geestelijkheid daartoe bevoegt en bekwaam keurt, uit zoodanige boeken, als door haar zullen goedgekeurd worden, zonder dat dit onderwijs zal onderworpen zijn aan eenige contrôle van gouvernementswege; behoudens het regt des gouvernements om alle personeele overtredingen der wetten op de gewone wijze te vervolgen en te straffen. Ook door deze vrijheid, wordt de vrijheid van anderen niet gekrenkt; wat tegenwoordig met de Catholijken wel degelijk het geval is, daar zij aan hunne kinderen op vele plaatsen een onderwijs moeten laten geven, dat met hunne overtuiging en godsdienstige begrippen strijdt en verderfelijk voor hun is; 't welk inderdaad niets anders is dan een ondragelijk despotismus en knellende conscientie dwang.

Als de Catholijken op eene loijale wijze in het genot der volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs (zoo als wij die hier beschreven hebben), werden gesteld, zouden daarvan de gevolgen zijn:

1°. Harmonie tusschen Kerk en staat: het gouvernement zou weldra bespeuren, dat de Catholijken alle misnoegen en wantrouwen zouden verbannen; dat zij zich beijveren zouden, om het gezag des gouvernements te schragen en te doen eerbiedigen: de Catholijken zouden vertrouwen in de regering stellen, in de overtuiging, dat deze van het doel, om hunne nakomelingen te decatholiseeren had afgezien; — en dus zou wederkeerig vertrouwen, zonder 't welk geene harmonie mogelijk is het eerste gevolg der volledige vrijheid van Godsdienst zijn.

2°. Een tweede heilzaam gevolg zou wezen, dat die noodlottige verdeeldheden, die botsingen, welke hier en daar soms tusschen Catholijken en Catholijken ontstaan, geen plaats meer zouden hebben. Want men behoort niet uit het oog te verliezen, dat een der vermoedens, die zoo ligtelijk onder het volk ontstaan, is, dat het gouvernement tracht te verdeelen, om te heerschen, en daarom aan sommigen gunsten toestaat, die het aan anderen weigert; dat het den reguliere Gees-

telijken ongenegen is en aan seculiere Geestelijken de voorkeur geeft om najver aan te prikkelen en ten minste op een gedeelte der Geestelijkheid, invloed uit te oefenen. — Dit alles zou vervallen, alle vermoeden zou verdwijnen, bij de overtuiging dat alle kerkelijke zaken alleen door de Kerk geregeld worden.

De volledige vrijheid van onderwijs zou ten gevolge hebben:

1.º De oprigting van eene of meerdere Normaal-scholen, tot opleiding van Catholijke schoolonderwijzers, wat ongetwijfeld dezelfde gunstige resultaten zou opleveren, als er in *België* van die inrigting reeds bespeurd worden; jongelingen van aanleg zouden er de kundigheden, in onderscheidene vakken, tot het lager onderwijs behorende, kunnen verkrijgen en hunne talenten ontwikkelen; anderen zouden door najver worden aangespoord om insgelijks voortgang te maken, niet alleen in het wetenschappelijke, maar ook in alles, wat betrekking heeft tot de orde en moraliteit; en die concurrentie zou niet dan heilzaam op de maatschappij kunnen werken.

2.º De bevordering van datgene, wat het gouvernement, den geest van het Catholicismus niet kennende of miskennende, door verkeerde en met het doelstrijdige middelen tracht te bewerken: gehechtheid aan de regering en onze inrigtingen; burgerlijke eendragt en zedelijkheid. Immers het is natuurlijk dat allen, die hunnen voorvaderlijken Godsdienst en een godsdienstig onderwijs op den hoogsten prijs stellen, hartelijk gehecht zijn aan een gouvernement, waaronder zij volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs genieten; het is natuurlijk, dat alle jalousij jegens andere Godsdienstgezindheden, die vaak des te gevaarlijker is, naar mate zij zich minder openlijk vertoont, in het harte verkropt wordt, en bij de eene of andere gelegenheid, ook burgerlijke partijenschappen zou kunnen voortbrengen, moet ophouden bij de overtuiging, dat anderen, geene meerdere vrijheid genieten, dan de Catholijken, en dat hunne vrijheid door die van anderen niet wordt gekrenkt; het is natuurlijk, dat de Catholijke Geestelijkheid zich beijvere, om alles, wat beoorderlijk aan de wetenschap en goede zeden zijn kan, in de Catholijke scholen te verordenen en uit dezelve alles te weeren, wat het geringste nadeel aan de moraliteit zou kunnen toebrengen, welk voorbeeld weldra ook in andere scholen zou worden gevolgd, en wel moeten gevolgd worden, wilden zij het beste gedeelte hunner kinderen niet verliezen.

Ziedaar, hoe wij de volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs verstaan, en wat er noodwendig de heilzame gevolgen van zouden wezen.

Wij zullen in een volgend artikel de nadeelen en gevaarlijke botsingen aanwijzen, welke onvermijdelijk uit onvoorzigtige volharding, bij het ongelukkig stelsel van suprematie en monopolie, vroeger of later, voor het vaderland en voor de regering zelve zouden voortvloeijen. *(Het Vervolg hierna).*

PROTESTANTSCH E VOORZIGTIGHEID.

(Ingezonden).

Door het overlijden van professor PH. W. VAN HEUSDE, was te *Utrecht* aan de faculteit der letteren en bespiegелende wijsbegeerte, een leerstoel vacant. Op het drietal stonden de heer S. KARSTEN, rector der Latijnsche scholen te *Amersfoort* en twee andere heeren; hunne namen doen voor het publiek niets ter zake. De eene dezer beide heeren vertoont, geloof ik, wat al te veel onafhankelijken geest, om aan een collegium van curatoren regt te bevalen en stond daarom zoowel hier als elders op den achtergrond. De andere wendde zich tot den Koning en verzocht buiten aanmerking te blijven om eene welvoegelijke reden. Dus was de heer KARSTEN alleen over. Doch KARSTEN is — wel niet Roomsch; want dan zou hij niet bekwaam wezen voor een drietal: maar toch hij is, gelijk men het ten onregte noemt, Oud-Roomsch — de ware naam is Jansenist. — Nu dat kon nog al, zou men zeggen, want die menschen zijn elastiek en in allen gevalle subtiel genoeg. Zonder te weten hoe veel de heer KARSTEN zijne belijdenis geeft, ik zou het ook gedacht hebben. *Dis aliter visum.* Dat valsche dialect Oud-Roomsch, was een bezwaar, een wezenlijk bezwaar, waarover men zoo maar niet heen kan stappen; want aan den ledigstaanden leerstoel was de behandeling der algemeene geschiedenis verbonden. Er zou dus een tijd komen, dat er over de zestiende eeuw moest gesproken worden, over de gezegende Hervorming; de middeleeuwen moesten nog voorafgaan, de stichting van het Christendom en nog zoo eenige kleinigheden, waaromtrent zekere denkbeelden moeten behouden blijven; in 't algemeen, de kans was te hachelijk of er niet nu of dan een te Roomsch tintje kon opgloeijen: en toch de rust der schimmen van zoo vele trouwe voorgangers, zoowel als het lot der toekomst is met de zaak gemoeid. — Na vele slapelooze nachten, is eindelijk de wijsheid in het hoofd geschoten, van een der ouwerwetsche pruikmagisters tot groote blijdschap van het gansche monopolie. De leerstoel is in tweeën gekloofd; professor KARSTEN zal op de eene helft de letteren traderen, en op de andere, helft professor J. ACKERDIJCK de historie. — Nu is het beter, want professor ACKERDIJCK is.....? — Zóó vrij is in *Nederland* de gedachte en het onderwijs!!

DE EERW. PATER MATHEUS, TE DUBLIN.

De predikatiën van Pater MATHEUS te *Dublin*, hadden plaats op de *esplanade*, daar de kerken veel te klein waren voor den toeloop des volks.

Wij hebben reeds gemeld, dat deze Apostel der matigheid op den eersten dag van zijn verblijf te *Dublin*, 4,677 personen in zijne matigheids-maatschappij had opgenomen (1). Op den tweeden dag ontving hij

(1) Zie ons Blad van 9 Mei II.

de matigheids-belofte, van 8,500 personen. Op den derden dag waren er, niettegenstaande er een stortregen viel, ongeveer 2,000 mannen, vrouwen en kinderen, die gedurende twee uren geknield bleven.

Eene menigte van zieken en van moeders, die hare zieke kinderen droegen, naderden hem, met verzoek, dat hij ze de handen wilde opleggen, ten einde hen te genezen.

» Mijne vrienden, » zeide de Eerwaardige man; » het is niet in mijn vermogen, om de gezondheid te » hergeven aan diegenen, die haar verloren hebben; » ik doe geene mirakelen, maar zij, die zich naar » mijne voorschriften gedragen, zullen spoediger » nezen worden of welvarende blijven.»

Hij kon echter de menigte niet van de overtuiging afbrengen, dat alleen zijne zedigheid hem zoo spreken deed, maar dat hij de gaven der mirakelen bezat; men dwong dus bij hem aan. En hij was verplicht, hen zijnen zegen te geven.

De drie eerste bijeenkomsten waren zeer rustig afgeloopen, zoodat de voorzorgen, door de politie wijzelijk genomen, overtoollig waren; doch op den vierden dag konden 260 gardes te paard de ontelbare menigte niet tegenhouden. Allen wilden volstrekt door Pater MATHEUS worden aangeraakt, zoodat hij gevaar liep van verpletterd te worden.

Den volgenden dag was de toevloed nog grooter, doch kalmer. Men zag toen lieden uit de hoogste standen der maatschappij zich zonder onderscheid van jaren, kunne en geloofsbegrippen, onder de menigte der armen mengen, om, even als zij, de gunst te verzoeken van in zijne groote sodaliteit opgenomen te worden. Onderscheidene Geestelijken, dames en regtsgeleerden, hebben in handen van Pater MATHEUS de matigheids-belofte afgelegd, in tegenwoordigheid der vergaderde menigte. Het getal der leden, welke op dien dag alleen werden aangenomen bedroeg 13,000!!

Zoo mogelijk vermeerdeerde de aandrang der menigte nog, naarmate het vertrek van Pater MATHEUS naderde. Acht duizend vijf honderd personen deden op den zelden dag de belofte, van den overigen tijd huns levens matig te leven. Het totaal der leden, die in de openbare bijeenkomsten te *Dublin*, deel aan de matigheids-maatschappij namen, gedurende de week, welke Pater MATHEUS te *Dublin* doorbragt, bedraagt 50,260 personen, zonder diegenen te rekenen, die in het bijzonder toegelaten werden.

Pater MATHEUS, vertrok den 6 April van *Dublin*, naar *Enniscorthy*; maar heeft beloofd vóór de maand September terug te komen. Toen hij in het rijtuig klom, drongen vijftig a zestig menschen, die nog aangenomen wilden worden, door de menigte heen en verzochten zoo vuriglijk hen nog te willen aannemen, dat de heilige man tot de plegtigheid der aanpeming overging. Nadat hij vervolgens zijnen zegen aan de

menigte gegeven had, is hij onder de toejuichingen des volks vertrokken.

DECLINATIE.

In een Duitsch blad, wordt het volgende aangetroffen:

» Ik begrijp niet hoe vele menschen tot de ambten komen, die zij bekleeden, riep ik eens in gezelschap van eenen grijsaard, tot de Benedictijner-orde behoorende uit. — Dit zal ik u met weinige woorden zeggen, antwoordde deze: eenigen komen tot dezelve door den *Nominativus*, door hunnen naam; anderen door den *Genitivus*, door hun geslacht en adellijke afkomst; anderen door den *Dativus*, door giften en geschenken; anderen door den *Accusativus*, door anderen aan te klagen; weinigen door den *Vocativus*, door eene ware roeping; velen eindelijk, door den *Ablativus*, door laster, eerroof en soortgelijke middelen.»

AANKONDIGINGEN.

Bij den Boekhandelaar J. R. VAN ROSSUM te Utrecht ziet heden het licht en wordt aan de respectieve Inteekenaren verzonden:

Kerkelijke Geschiedenis, naar het Hoogduitsch van Dr. THEOD. KATERKAMP en andere Schrijvers door J. G. WENNEKENDONK Cath. Pr. 3, de Deel 1ste Aflevering. Prijs f 1,40.

Daar veranderde betrekkingen en mindere bezigheden den Eerwaardigen bewerker thans in staat stellen meer tijd aan dit werk te besteden, zal deszelfs vervolg zoo spoedig voortgaan, dat geene billijke klagen deswege meer zullen kunnen gedaan worden.

Het vervolg der naamlijst van Inteekenaren zal stellig nog dit jaar geleverd worden; mogten soms in de woonplaats of betrekkingen der reeds opgegeven doch niet geplaatste namen veranderingen gekomen zijn, dan gelieve men dit aan zijnen gewonen Boekverkooper op te geven.

Mogten enkele Heeren Inteekenaars niet alle de vorige Afleveingen ontvangen hebben, dan zal op hunne reclames op dezelfde wijze dadelijk acht gegeven worden.

De zes eerste Afleveringen kosten bij inteecking f 8,75. Nog een dertigtal komplette exemplaren zijn daarvan voorhanden, welke aan de eerste aanvragers voor denzelfden Prijs geleverd worden.

* Bij J. R. VAN DIEREN, Boekdrukker te Grave, is van de pers gekomen en alom voor f 1,10, verkrijgbaar gesteld:

ELISABETH. Eene geschiedenis uit de tijden der kruistogten, door J. WITZ.

Dit werkje, in den trant der alom gezochte *Jugend-Schriften* van SCHMID geschreven, is versierd met eenen gelitographieerden titel en een oorspronkelijk vignet en opgedragen aan den Hoogwaardigen Heere G. HERMANS, Vic. Gen. Apost., over de Noordelijke distrikten van het voormalig Bisdom van Roeremonde.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8,50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

ALLOCUTIE VAN ONZEN H. VADER GREGORIUS XVI, IN HET GEHEIM CONSISTORIE
VAN 27 APRIL 1840 (1).

EERWAARDE BROEDERS!

Sedert lang, gij weet het, zuchten wij over den jammerlijken toestand der Christenen in Tonkin en in de naburige oorden, en over de talrijke vervolgingen, aan welke hun geloof sedert lang onderworpen is. Wij hebben niet verzuimd, onze ziel voor God te verootmoedigen en de schatten van de aflaten der Kerk te openen, ten einde hare kinderen op te wekken, om aan den goedertieren Heer dagelijksche gebeden en andere godvruchtige werken op te dragen voor hunne broeders, die aan eene zoo groote kwelling zijn blootgesteld. Intusschen heeft onze smart verzachting gevonden in den onverwinnelijken moed van een groot aantal, hetwelk noch de vrees der gevaren, noch de boeijen, noch de geeselsroeden, noch andere langdurige kwellingen, noch zelfs de aanblik van den tegenwoordig zijnden dood van de belijdenis des Catholijken ge-

loofs hebben kunnen afbrengen. Thans nu de voldoende getuigenissen van lieverlede tot dezen H. Stoel gekomen zijn, betrekkelijk de voornaamste gebeurtenissen die in dat land, gedurende de jongst verloopen jaren zijn voorgevallen, hebben wij gemeend, dat het ons betaamde, voor ulieden de deugd dergenen te proclameren die hunne lichamen hebben overgegeven voor het geloof van den CHRISTUS en met ulieden JESUS CHRISTUS zelve, in de personen zijner krijgsknechten zegepralende, te verheerlijken.

En, om de zaken van het jaar 1835 af op te vatten, de Missionaris MARCHAND, heeft zich in het koninkrijk Cochinchina, als moedige kampvechter van den CHRISTUS getoond. Door de soldaten des konings gegrepen, die zich meester maakten van eene soort van legerplaats, alwaar hij door de oproerigen werd gehouden, werd hij in een ijzeren kooi geworpen, even als een wild beest en naar de hoofdstad gevoerd. Aldaar te vergeefs door de hevigheid der folteringen tot het verlaten van CHRISTUS aangezet, werd hij op bevel des konings ter dood gebragt, op het einde der maand November van hetzelfde jaar, uit haat tegen het geloof. Ter zelve plaats en op denzelfden tijd, schitterde een jonge Chinees, de eenige zoon eener weduwe, die, na gedurende bijna twee jaren de kwellingen

(1) Wij zullen den Latijnschen tekst in den *Godsdienstvriend* mededeelen.

eener harde gevangenis te hebben verduurd, voor den CHRISTUS zijn hoofd met blijdschap aan den beul overleverde; welk hoofd zijne godvruchtige moeder bij de strafbefening tegenwoordig, opnam, toen het van den romp was afgescheiden.

In het jaar 1837 zijn in het koninkrijk *Tonkin*, de namen van den Priester JOANNES CAROLUS CORNAY en van den getrouwen inboorling FRANCISCUS XAVERIUS CÂN, verheerlijkt geworden. De eerste de bediening van Missionaris in dat land uitoefenende, werd door de ongeloovigen gegrepen, in eene kooi opgesloten en na het ondergaan der wreedste geeselingen, die hem gedurende drie maanden werden toegebracht, om hem het geloof van den CHRISTUS te doen verzaken, stierf hij eindelijk voor dat geloof in de maand December van het gemelde jaar. Hij werd onthoofd en zijne leden werden in stukken gesneden en tot smaad naar verschillende kanten geworpen. De andere die in dat zelfde land de bediening van Catechist uitoefende, stierf voor den CHRISTUS in de maand November, na gedurende twintig maanden in de boeijen te zijn gebleven, hij onderging ontelbare folteringen en wekte door zijne standvastigheid in het geloof, de bewondering zoo der geloovigen als der ongeloovigen op.

Wij zijn verplicht, om een groot aantal van anderen, stilzwijgende voorbij te gaan, van welke wij bijkans niets anders met juistheid weten, dan dat op het tijdstip waarvan wij spreken, of gedurende de volgende jaren velen hunner insgelijks hunne kleederen in het bloed des Lams hebben gewasschen en dat de overigen, hoewel hun leven voor den CHRISTUS nog niet verloren hebbende, standvastig hebben volhard in de belijdenis van het Evangelie, ondanks de vervolgingen en de folteringen, die zij te verduren hadden. Wij hebben vernomen, dat onder de laatstvermeldden, inzonderheid de moed had uitgeschenen van vele Chinese vrouwen, bij welke de vurigheid des geloofs de zwakheid harer kunne had beheerscht.

Maar in den loop dezer laatste jaren, heeft een groot aantal van anderen, den dood voor CHRISTUS ondergaan, en alhier aangebragte berigten, spreken in bijzonderheden over hunne zegepraal. Onder hen bevindt zich de Priester FRANCISCUS JACCARD, Missionaris in het koninkrijk *Cochinchina*, die sedert lang in de boeijen geworpen en naar verschillende plaatsen gevoerd, na overal ontelbare blijken te hebben gegeven van zijne onverwinnelijke standvastigheid, eindelijk uit haat tegen het geloof werd geworgd, in de maand September van het jaar 1838. Een jonge inlandsche gelovige THOMAS THIEN, heeft dezelfde soort van dood met hem ondergaan.

Hetzelfde jaar zal voornamelijk beroemd zijn in de geschiedenis der Kerken van *Tonkin*. In deszelfs loop hebben zij leeken-geloovigen, vele Priesters en heilige Bisschoppen, de onverderfelijke kroon der martelaren zien verwerven. De eerste te noemene, is de Eerwaarde broeder IGNATIUS DELGADO, van de orde der Pre-

dikheeren, Bisschop van (*Mellipotamensis*) en Apostolische Vicarius in het oostelijke gedeelte van het koninkrijk, die; na gedurende veertig jaren, zijne zorgen te hebben besteed aan de provincie, die aan zijn beheer was toevertrouwd, reeds door ouderdom gedrukt, in de magt der ongeloovigen viel, die hem in eene houten kooi opsloten. Hij verdroeg met het grootste geduld de folteringen, die men hem deed ondergaan en door de hevigheid der folteringen en der bijkomende ziekte, overstelp, ontsliep hij in den Heer in de maand Julij van het gemelde jaar, voor dat het tegen hem door de regters gevelde vonnis, met de koninklijke goedkeuring bekleed was. Intusschen deden die regters niettemin den overledene onthoofden; en dat hoofd, na drie dagen voor het publiek ten toon gesteld te zijn geweest, werd in eene mand met steenen besloten en in de diepte van den stroom geworpen. Doch door eene bewonderenswaardige toelating van God, gebeurde het (zoo als het herwaarts gezonden berigt meldt), dat dit geheiligd hoofd, na ongeveer vier maanden, in al deszelfs deelen onverlet en geconserveerd, werd wedergevonden.

Die dood van den doorluchtigen Apostolischen Vicarius, dierbaar voor den Heer, was in de maand Junij voorafgegaan door het martelaarschap van zijnen Coadjutor, den Eerwaarden broeder DOMINICUS HENARES van dezelfde orde der Predikheeren, Bisschop van (*Fesseitensis*), die grijs was geworden in het besteden zijner zorg aan de zielen op dezelfde plaats, en die door de soldaten vervolgd wordende, met den Bisschop waarvan wij gesproken hebben, spoedig daarna opgesloten in eene kooi, na lang lijden gestorven is, onthoofd wordende tot getuigenis des geloofs.

Een godvruchtige inboorling, FRANCISCUS CHIEN, heeft met hem dezelfde soort van dood ondergaan; hij oefende de bediening van Catechist uit, en heeft tot den bloede toe het geloof van den CHRISTUS beleeden, aan welks voortgang hij had geholpen. Weinige dagen daarna, onderging een inlandsche Priester VINCENTIUS YÊN, van de orde der Predikheeren dezelfde doodstraf, na gedurende 40 jaren de moeilijke bediening van missionaris te hebben uitgeoefend. Na verschillende soorten van folteringen te hebben ondergaan, bleef hij altoos standvastig in de belijdenis van het ware geloof, en hij wilde zelfs geen gebruik maken van eenen list, die een regter hem voorsloeg, ten einde het doodvonnis te ontgaan, te weten: om zijne waardigheid van Priester te verbergen, en zich voor geneesheer uit te geven.

Na deze, en gedurende de maand Julij werden de missionarius JOSEPH FERNANDEZ, van de orde der Predikheeren, en de inlandsche Priester PETRUS TUAN, die beiden, gedurende meer dan 30 jaren hadden gewerkt, om dat gedeelte van den wijngaard des Heeren te bearbeiten, gekroond. JOSEPH werd onthoofd, na schitterende voorbeelden van Christelijken moed te hebben gegeven, in de kooi, waarin men hem opgesloten

had, en in tegenwoordigheid van verschillende registers, die vermaak vonden in hem te doen folteren. Wat PETRUS betreft, hoewel door een soortgelijk vonnis veroordeeld, stierf hij, in de boeijen voor de belijdenis van het geloof, onder het gewigt der smarten en der pijnigingen, vóór dat de koninklijke bekrachtiging van het vonnis aangekomen was. Duidanig was nagenoeg eenige dagen vroeger het lot geweest, van eenen ouden inlandschen Catechist, JOSEPH UYEN, van de derde Orde van den H. DOMINICUS, die, op verschillende wijze gefolterd, uit hoofde zijner standvastigheid in het geloof, en na de wreede straf van den Cange te hebben ondergaan, ten einde van eenige uren stierf, aan de gevolgen zijner wonden.

Kort daarna, had de beroemde belijdenis plaats van den inlandschen Priester BERNARDUS DÜE, eerwaardig door zijnen ouderdom van 83 jaren, die, na langen arbeid aan de zaligheid der zielen toegewijd, naauwelijks gaan kon, uit hoofde van ouderdom en ziekten, waarvan hij overstelp was, en desniettegenstaande, toegevend, naar wij vermeenen aan eene bijzondere impulsie der goddelijke genade, leverde hij zelfs zich aan de soldaten over, bij herhaling, zijne Religie en Priesterlijke waardigheid uitroepende. Aldus gevangen genomen en te vergeefs aangezocht zijnde, om zijn geloof te verlaten, onderging hij verschillende soorten van folteringen en eindelijk een roemvollen dood voor den CHRISTUS, onthoofd wordende, in het begin der maand Augustus en zulks ondanks het beneficie van het privilege, dat op hem toepasselijk was, volgens het openbaar regt des koninkrijks, naar 't welk iemand van tachtig jaren niet tot de doodstraf kan worden veroordeeld. Met hem onderging een andere inlandsche Priester van de orde der Predikheeren DOMINICUS DIÊU HANH genaamd, die reeds sedert lang tot welzijn der zielen heeft gearbeid en die, sedert kort, met moed vele folteringen ter liefde van CHRISTUS had ondergaan, eenen soortgelijken dood. Nog weinige dagen later leed een andere kampvechter van den CHRISTUS, JOSEPH VIÊN, een inlandsche Priester, die zestien jaren in den arbeid der heilige bediening had doorgebracht, met blijdschap dezelfde soort van dood voor de belijdenis van het geloof.

In de maand September deed men eenen anderen Priester van hetzelfde land, PETRUS TÙ, van de orde der Predikheeren, zijn roemvol voetspoor betreden, die, alvorens onthoofd te worden, niet alleen standvastig was gebleven in zijn geloof, te midden der pijnigingen, maar ook moediglijk en in tegenwoordigheid van de registers, de even als hij geboeide Christenen had vermaand, om te volharden tot den einde toe. Hij had tot medegezel in deze soort van martelaarschap JOSEPH CÀNH: een man van gevorderde jaren en van de derde orde van den H. DOMINICUS, die zeer vereerd werd door de geloovigen van zijn vlek en die zeer groote diensten had bewezen aan den waren Godsdienst. Eindelijk in de maand November stierven

de Priester DUMOULIN BORIE en twee andere inlandsche Priesters te zamen om de liefde van den CHRISTUS. Die gebeurtenissen hadden plaats, zoo als wij gezegd hebben in het jaar 1838.

Doch sedert hebben diezelfde Koningrijken van *Tonkin* en *Cochinchina* eenen nieuwen luister ontvangen door den moed van drie Christen soldaten. In het vorige jaar in de boeijen geworpen in *Tonkin* voor de belijdenis van het geloof, deed de president der provincie hen niet hebbende kunnen scheiden van de liefde CHRISTI, noch door beloften, noch door bedreigingen, noch door folteringen, hen op het beeld van onzen heiligen Verlosser plaatsen, na hun bedriegelijk eenen drank te hebben doen gebruiken, die hen het verstand deed verliezen. Kort daarna schreef die gouverneur aan den koning, dat zij den Christen Godsdienst hadden verzaakt, door het kruis met voeten te treden. Doch weldra vernomen hebbende, wat er gebeurd was, haasteden die godvruchtige soldaten, die reeds uit de gevangenis geslaakt waren en geldelijken onderstand hadden ontvangen, zich, om naar de regtbank te gaan en aldaar openlijk voor de registers het geld, dat hen bij verrassing gegeven was geworden, neerwerpende, beleden zij op nieuw ons geloof in tegenwoordigheid van den president en verklaarden, dat zij er nooit afstand van hadden gedaan en er voortaan standvastiglijk getrouw aan zouden blijven.

Na die edele en schitterende getuigenis tegen de misdaad, die men hen had willen doen begaan, begaven twee dier soldaten NICOLAAS en AUGUSTINUS genaamd, ondanks den verre afstand der plaatsen, zich naar de hoofdstad van *Cochinchina* en boden den koning een geschrift aan, behelzende het verhaal van hetgene, wat hen overkomen was, en waarin zij hunne standvastigheid in den dienst van CHRISTUS betuigden. Te vergeefs op nieuw aangezocht op bevel van den vorst, om hun geloof te verzaken, verwierpen zij eindelijk gelukkiglijk in de maand Junij des vorigen jaars de palm van het martelaarschap, en hunne lichamen, nadat er het hoofd van was afgescheiden, werden gevierendeeld en in de diepte der zee geworpen.

Gij hebt dus Eerw. Broeders in deze redevoring, die wij tot u rigten, eene korte lofspraak dergenen, die van alle Orden der Catholijke Geestelijkheid en des volks in de bovengenoemde landen der uiterste einden van het Oosten, niet alleen door het lijden van onderscheidene soorten van straffen en folteringen, maar ook door het vergieten van hun bloed, het ware geloof van CHRISTUS hebben verheerlijkt. Geve God, dat de middelen ons in het vervolg niet ontbreken, om in den begeerden vorm (*ritus*) onderzoek naar de zaak te doen, ten einde deze heilige Stoel, volgens de regelen der pontificale voorschriften eene plegtige uitspraak kunne doen, aangaande die zegepraal van zoo vele nieuwe martelaren aan de vereering der geloovigen voortestellen. Inmiddels worden wij versterkt door de vaste hoop, dat de Heere CHRISTUS, oorsprong

en voleinder des geloofs, die door den bijstand zijner genade hen sterk heeft doen blijven, in den strijd weldra zijne oogen zal slaan op zijne Bruid de Kerk, glansrijk door het nog rookende bloed harer kinderen en dat zijne barmhartigheid haar zal ontrukken aan de rampen die haar bedroeven; maar inzonderheid, dat in die oorden, door datzelfde bloed bevochtigd, de Zaligmaker het getal der geloovigen vermeerderende, de vruchten der gerechtigheid zal vermenigvuldigen.

VOORTGANG VAN HET CATHOLICISMUS IN ENGELAND.

Plaatsgebrek heeft ons tot hiertoe belet, den volgenden brief aan *l'Univers* gerigt, vroeger mede te deelen.

GRACE-DIEU MANOR, donderdag
na Paschen 1840.

MIJN HEER!

» Terwijl gij ons troost en bemoedigt in onzen strijd voor het geloof, door de zoo belangrijke verhalen, welke gij ons mededeelt van de groote Catholijke reactie, welke thans in alle landen van den aardbol plaats heeft, zult gij nieuwe redenen vinden, om met kracht uwe roemvolle taak van *centraal orgaan* van alle Catholijken der wereld voort te zetten, bij het ontrangen der troostrijke berigten, die ik het geluk heb, u heden mede te deelen; berigten, die ongetwijfeld onze broeders van *Frankrijk* meer en meer zullen aanzetten om te strijden voor het geloof; berigten, die op de stelligste wijze de ongerijmdheden zullen logenstraffen dier onzinnigen, die nog de zothed hebben van te geloven, dat de Catholijke Godsdienst een dood systema is, een systema, dat geschikt kon zijn voor eene andere eeuw, maar dat op de onze niets meer vermag! Arme dwazen! Die dood zijt voor die goddelijke religie, gij waant haar vernietigd; maar wij allen, Catholijke volken, die zij doet leven, zijn wij niet een bewijs van hare jeugd en van haar leven?

Ik kom getuige te zijn van een der schoonste tooneelen 't welk de oogen van eenen Christen aanschouwen kan. Dit glorieuse paaschfeest vierende, heb ik de vruchten van de opstanding onzes Heeren gezien in de geestelijke verrijzenis eener menigte van zielen, die tot hiertoe in de duïsternisse der ondeugd en der ketterij begraven waren. De Eerw. Heer WHITAKER, de ijverige Pastoor van *Grace-Dieu* en *Whitwick*, heeft bij die heilige solemniteit de plegtige afzwering van een en vijftig personen ontvangen, die in tegenwoordigheid van God en zijne Kerk, de ketterij hebben verzaakt door terug te keeren tot de eenheid des geloofs, en door zich te onderwerpen aan den heiligen Stoel als gehoorzame kinderen. — O, mijn heer! als gij de oogen vol van geloof en devotie, dier nieuwe Christenen had kunnen zien, toen de wateren der

wedergeboorte (bij de toediening van het *Doopsel*, onder *conditie*) over hunne ootmoedige hoofden werden uitgestort, en als gelijktijdig deze gedachte zich aan uwe ziel had vertoond, dat het vertroostende schouwspel, wat de kleine kerk van *Grace-Dieu* opleverde ook minder of meer luisterrijk in elk der vijfhonderd missien op verschillende punten van het oude *Engeland* gevestigd, plaats had, O! dan zoudt gij met mij hebben uitgeroepen: » Het heil van dit certijds zoo Catholijke volk, nadert! »

Na hetgene wat ik u hier gezegd heb, zult gij begripen, met hoeveel devotie wij de *Collecte* hebben uitgesproken van den Paasch-dingsdag: » *Deus, qui » Ecclesiam tuam novo semper factu multiplicas: » concede famulis tuis, ut Sacramentum vivendo teneant, quod fide perceperunt, per Dominum nostrum » JESUM CHRISTUM.* »

Wat wij thans in *Engeland* zien, kan niet vergeleken worden, dan met die opwekking der dorre doodsbeenderen, waarvan de gezigten van den profeet EZECHIEL spreken. En, inderdaad die groote Catholijke beweging van *Engeland* wordt niet genoegzaam door de drukpers van het vaste land gewaardeerd, behoudens eenige eervolle uitzonderingen; dit verwondert ons niet, maar het bedroeft ons. Onze goddelijke Meester heeft ons in zijn heilig Evangelie gezegd: *Regnum Dei non venit CUM OBSERVANTIA*. Niet dat de duivel en zijne handlangers nalaten hetzelfde gade te slaan! Zij hebben integendeel groote oplettenheid voor alles, wat het ootmoedige Rijk van *Jesus* vergroot. Doch in den beginne is het altoos hunne politiek, om die komst van *JESUS CHRISTUS* onder hun te behandelen als een niets, als eene zaak, die hun niet bekommert. Zoe is het met uwe Fransche liberatres en ongelukkig ook met eene andere klasse van menschen, niet minder vijandig tegen God, ik wil spreken van diegenen uwer legitimisten, die de onsterfelijke belangen der Kerk aan ellendige kwestien van menschelijke politiek opofferen; allen verachten gelijkelijk onze zwakke pogingen voor de zaak van onzen Verlosser, de eerstgenoemden, omdat het slagen dier pogingen, alle de dwaze profetien der ellendige filosofie van de XVIIIe eeuw logenstraffen; de anderen, omdat zij wel weten, dat die pogingen van menschen komen, die door smartelijke ondervinding van drie eeuwen de hooge wijsheid der waarschuwing van den profeet, die ook koning was, hebben leeren kennen: » *NOLITE CONFIDERE IN PRINCIPIBUS,* » van menschen, die tegenwoordig al hun hoop alleen op *JESUS CHRISTUS* stellen, die veel meer vertrouwen stellen in den plaatsbekleeder van *JESUS CHRISTUS*, in Zijne Heiligheid GREGORIUS XVI dan in een' eenigen wereldlijken koning; die geloven dat alleen de eenige principes der Catholijke religie eene voldoende oplossing kunnen geven van alle questien en moeilijkheden, welke de politiek dezer eeuw in eene zoo jammerlijke verlegenheid werpen.

Maar vergun mij nog, mijnheer! met een paar woorden

aan onze tegenstanders die door onze principes worden tegengewerkt, die over onze pogingen boos worden, hoewel, of omdat het Catholijk principe ons in alles bestuurt, te antwoorden; ik zal dan aan diegenen der liberalen, die ons aanvallen, zeggen: Wij zijn het niet die de ware principes van vrijheid en beschaving ver-smaden; slechts bij ons integendeel, zult gij menschen vinden, die waarlijk gehecht zijn aan de verwezenlijking van alles wat den menschelijken toestand verzachten en verbeteren kan. De in onze dagen zoo bondige studie der midden-eeuwen, dat is dier eeuwen, gedurende welke de principes des geloofs alles in ons *Europa* bestuurden, heeft in de oogen van verstandige mannen, op de voortreffelijkste manier bewezen, dat de zoogenaamde filosofen der XVIII eeuw zelven de slagtoffers waren dier ligtgeloovigheid, die zij spottende aan anderen verweten, als zij beweerden, dat de atheïstische schrijvers van *Engeland* en van *Frankrijk*, de eersten waren, die den oorsprong des gezags, de ware principes van vrijheid en de wezenlijke oplossing van alle maatschappelijke kwestien hadden ontdekt. Toen had een ondankbaar geslacht de namen vergeten der groote mannen, welke het Catholicismus heeft voortgebracht; men herinnerde zich noch eenen STEPHANUS LANGTON, Aartsbisschop van *Cantorbery*, noch de principes der filosofie van den beroemden H. THOMAS van *Acquinen*, noch eene menigte van anderen, die thans bekend, gewaardeerd en geroemd worden door allen, zelfs door de ketters.

Daar men, van den anderen kant, ondanks den wezenlijken voortgang der wetenschappen en der beschaving, die zich gewis dagelijks meer en meer ontwikkelt, ongelukkig, maar al te veel redenen heeft om den geest van insubordinatie en het verschrikkelijk ontbreken van alle maatschappelijke eenheid, alsmede al de schromelijke gevolgen, die noodwendig uit die beide onheilen voortvloeijen, te bejammeren, is het immers evident, dat, om dezelve te genezen, de consciëntie der menschen genezen moest worden. Maar dat kan alleen de religie doen, en tegenwoordig is er buiten de Catholijke religie geene religie.

Gij herinnert u, mijn heer! wat ik u in mijnen jongsten brief heb gezegd, over den revolutionnair geest die *Engeland* tegenwoordig ontrust; ik heb u over onze chartisten gesproken, dat is over twee millioenen menschen, geneigd om al het kwade te doen, wat men kan en om al het oude en goede dat nog bestaat, omver te werpen; over twee millioenen menschen, die onder de wapenen zijn! Gij kent hunne geduchte aanslagen, op onderscheidene punten des rijks, gij weet ook, dat, Gode zij dank! hunne pogingen mislukt zijn: doch weet gij waarom? Ik zal het u zeggen: Omdat het Catholijke *Ierland* getrouw is gebleven, omdat het souvereine woord van O'CONNELL aan zijne jonge en schoone koningin vijfmaal honderd duizend getrouwe Catholijken, die bereid zijn om voor

haar te sterven, belovende, de handen, de tongen en harten van de soldaten der anarchie en van hunne opperhoofden heeft verlamd.

Als ook: zoo *Engeland* in dit oogenblik aan deszelfs naburen, aan de buitenlanders eene krachtige en geëerbiedigde taal kan doen hooren is het zulks mede aan de getrouwheid dier Catholijken verschuldigd en ik schaam mij niet, om het openlijk te zeggen, aan het alvermogende woord van eenen armen Capucijn (1).

Aanvaart enz.

AMBROISE LISLE PHILLIPPS.

MERKWAARDIG ANTWOORD OP EENE MERKWAARDIGE AANSPRAAK.

Voor de eerste maal na de Julij-Revolutie, heeft het kapittel van *Parijs*, bij soortgelijke gelegenheden de Fransche Geestelijkheid vertegenwoordigende, op den 1 Mei 11, zijnde de naamdag van den koning der Franschen, den vorst, met die gebeurtenis, geluk gewenscht. Monseigneur AFFRE een der Kanunnikken en benoemd tot Coadjutor des Bisschops van *Straatsburg*, deed de aanspraak waarin wij onder andere deze merkwaardige woorden hebben opgemerkt:

» Wij slaken wenschen voor ons vaderland, 't welk sire! aan uwe diepe kennis van deszelfs behoeften, de rust, die het geniet, verschuldigd is.

» Uwe zorgvuldigheid voor de belangen van den Godsdienst, heeft u onze erkentelijkheid en die van alle Fransche Catholijken verworpen.

» *Wij zijn gelukkig, u te kunnen verzekeren dat in geenerlei tydvak de Geestelijkheid beter begrepen heeft, hoedanig de aard zijn moet harer genegenheid voor dat geliefde Frankrijk, 't welk ons nooit ongevoelig zal vinden voor deszelfs roem, voor deszelfs voorspoed en voor alle de wisselingen van deszelfs geluk of ongeluk. Om hetzelfde met ijver en liefde te dienen, wenschen wij datgene niet, wat anderen weldaden zouden noemen en wat wij, als groote gevaren zouden duchten. De rijkdommen der Geestelijkheid en haar politieke invloed dien uitmuntende deugden zoo menigmaal tot geluk der maatschappij, tot dubbelen roem van Kerk en Staat deden strekken, droegen ook dikwerf op eene vermogende wijze bij, om eene bediening te verlammen, die, om met goed gevolg te kunnen worden uitgeoefend, eene zoo groote zelfverloochening beveelt.*

» Zeer zoet zal ze voor ons zijn, die zelfsverloochening, als zij ons helpt in het vervullen der drie dubbele zending, die wij van onzen goddelijken meester ontvangen hebben, om de armen te troosten, om het hart en het verstand der jeugd te vormen en allen dien vrede, die Christelijke welwillendheid in te boe-

(1) De heer PHILLIPPS doelt hier op Pater MATHEUS, van Wien wij meermalen gesproken hebben!

zamen, door welke de politieke beroeringen gestild of voortgekomen worden:

» *'T is in het eenig belang eener zoo verhevene zending, dat wij haken naar het genot der Evangelische Vrijheid, die noodig is om haar te vervullen.*

» Mogen deze gevoelens, van welke God al de opregtheid kent meer en meer evident worden! Mogen zij ons dienen, om de edelste ambitie, die onze harten kan doen kloppen te bevredigen, die van eenen band te zijn, die des te sterker zijn zal naar mate hij belangloozter zal wezen voor al de leden eener maatschappij, waarin wij niet anders dan vrienden en broeders beschouwen.

» Ik dank de Voorzienigheid, dezelve aan den koning te hebben kunnen uitdrukken, alvorens het overige mijner dagen te gaan toewijden aan eene der grootste en beroemdste Kerken van het koninkrijk."

De koning heeft onder andere geantwoord:

» Met eene bijzondere voldoening ontvang ik de uitdrukking der gevoelens, van welke gij in naam der Geestelijkheid, de verzekering geeft. *Gij weet, wat ik gedaan heb, om haar het vrije en vreedzame genot, van al hare regten te waarborgen*, door den Godsdienst te omringen met dien eerbied, met dien steun en, zoo ik mij van dat woord durf bedienen, door die bescherming, welke een pligt is, dien ik met zooveel aandrang als geluk volbreng. Het verheugt mij de uitoefening van den Godsdienst, aan de veiligheid en aan den luister die hem omringen moeten, hergeven te zien. Moge uwe heilige bediening *ontdaan van de kluisters, die haar al te lang belemmerd hebben* in alle harten de principes, de moraal en de vertroosting van den Godsdienst doen doordringen! Ik verzoek u, u altoos met mij te vereenigen, om over *Frankrijk* en over mijne familie de zegeningen des Almagtigen in te roepen."

ONVERMIJDELIJKE GEVOLGEN EENER VOLHARDING BIJ HET SUPREMATIE- EN MONOPOLIE-STELSEL.

De oogen der Catholijken zijn overal geopend: zij zien tegenwoordig duidelijker dan ooit, waar het heen moet en heen zal, als hun de volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs langer onthouden wordt. . . . Zij gevoelen zich in hunne dierbaarste belangen gekrenkt en in hunne regten verkort; zij zien meer dan men denkt. . . . Ja, zal men zeggen, zoo praten wel de Organen van het Catholicismus in *Nederland*, de oude *Godsdienstvriend*, de *Catholijke Nederlandsche Stemmen* en de *Noord-Brabander*. . . . Maar die Organen verwijten tevens aan hunne geloofsgenoten, dat zij slaperig en werkeloos blijven: en, inderdaad, zij hebben tot hiertoe, geenerlei openlijk bewijs gegeven van hun misnoegen en wantrouwen, be-

trekkelijk de tegenwoordige orde van zaken; en men kan dus gerust op den ingeslagen weg blijven voortgaan: en, ondanks het gezwets der Organen, wier pogingen tot opruijing der gemoederen, bij onze kalme en in onderwerping geoeffende Catholijken vruchteloos zijn en blijven zullen, kan de regering veilig bij haar stelsel van suprematie en monopolie volharden. . . .

Zoo denken sommigen, misschien velen: maar men bedriegt zich geweldig als men zoo denkt en toont het menschelijk hart weinig te kennen: het zijn juist die Organen van het Catholicismus, die met den geest en de publieke opinie der Catholijken, die zij vertegenwoordigen en uitdrukken bekend, zijn en aan dezelve eene rigting trachten te geven, die niet dan heilzame gevolgen voor den Godsdienst en het Vaderland kunnen opleveren; zij trachten de Catholijken op te wekken, tot het indienen van adressen aan den koning, om de volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs te reclameeren, en daardoor hun lang gesmoord misnoegen lucht te geven en hunne harten te ontslaan van het drukkend en vernederend gevoel van onrechtvaardig te worden behandeld, zonder te durven klagen. . . . !

Maar de Organen der Catholijke oppositie erkennen zelve openlijk, dat al hun opwekken en aansporen tot hiertoe vruchteloos is: de Catholijken beantwoorden op geenerlei wijze aan hunne opwekking. . . . des te erger! Zij zwijgen niet, zij onthouden zich niet van het indienen van adressen, omdat zij het onrecht, dat hun wordt aangedaan, niet gevoelen, omdat zij geene volledige, vrijheid van Godsdienst en onderwijs verlangen, maar, uit vrees voor benadeeling hunner materiële belangen, omdat de bekende volharding van ons gouvernement in het noodlottig stelsel van geen gehoor aan billijke reclames te geven de moedeloze gedachte inboezemt: » Het zal toch niet baten; » omdat sommigen meenen dat het de zaak der Geestelijkheid en der Geestelijke Overheid ware, die vrijheden te reclameeren. . . . met een woord, zij zwijgen omdat zij van het spreken geenerlei heil verwachten! — Wij herhalen het: des te erger! Want men denke niet, dat zij uit overtuiging zwijgen: het denkbeeld, dat morele dwang hun dat zwijgen oplegt, vermeerdert hun misnoegen en wantrouwen, zij verbergen en verkroppen hunnen wrevel over de dagelijksch uitkomende tergende geschriften van Protestanten, welke beweerden, dat zij niet verongelijkt worden; dat zij zich te veel aanmatigen, en eenigen zelfs, dat zij reeds te veel bekomen hebben, en eigenlijk slechts behoorden *geduld* te worden. . . . Als het zoo voortgaat, zullen eindelijk de hartstogten ontwaken, het misnoegen zal tot verbittering overslaan, en het onder de asch smeulende vuur behoest slechts door een toetje angeblazen te worden, om te ontvlammen. . . . ! Dit willen de organen van het Catholicismus voorkomen: daarom wekken zij hunne geloofsbroeders op tot het indienen van adressen, waarin zij hunne billijke klagen en re-

clames doen hooren; juist hierdoor zou het verkropte misnoegen zich ontlasten en daardoor verminderen; juist hierdoor zou het vernederend gevoel van zich door lasse vrees van eene plichtbetrachting te laten afhouden, hen niet langer kwellen; juist hierdoor zou hunne conscientie van eenen last worden ontheven, die hen drukt en beangstigt; juist hierdoor, met een woord, zouden zij zich vreijer en gelukkiger gevoelen!

Maar, zegt men, het zal niet baten: de regering zal van haar stelsel niet afwijken, zij zal niet toegeven en wat dan? Moet dan het zwaard worden getrokken? Moet men zich dan tegen de regering verzetten, 't welk door de kerk stellig verboden wordt? — Volstrekt niet! Maar wat dan?

Wij deelen geenszins in het gevoelen der genen, die beweerden, dat het indienen van adressen niets baten zou; doch zulks eens voor een oogenblik veronderstellende, zouden wij van gevoelen zijn, dat de adresanten alsdan *protesten* aan de tweede kamer behoorden in te zenden, tegen de invoering van wijzigingen of veranderingen in de grondwet, waaraan het erkennen van volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs en de constitutionele waarborgen der ministeriële verantwoordelijkheid en regstreeksche verkiezingen die door het grootste en verlichtste gedeelte der natie begeerd worden, ontbreken en die *protesten* in alle onafhankelijke binnen- en buitenlandsche dagbladen openbaar te maken. Overigens behoeft men niet te duchten, dat de gerechtigheid welke ons heden mogt worden ontzegd, altoos zal geweigerd worden: dit hebben onze Iersche broeders ondervonden; hun voorbeeld moet worden nagevolgd; met volharding moeten wij arbeiden aan de verkrijging der volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs, en eenmaal zal *Nederland* over het bezit dier vrijheden juichen, als de Catholijke waarheid die niets dan vrijheid behoeft door het grootste gedeelte des Nederlandschen volks zal beleden en geëerbiedigd worden! — Ja, dit zal eenmaal het geval zijn, als wij door onze laauwheid, het nageslacht niet van die weldaad berooven! Dit zijn geene eutopien: het voorledene is hier een waarborg voor de toekomst. Hoort, Catholijken! wat een der bitterste vijanden van het Catholicismus zegt (1):

» In het begin van zeventien honderd, waren er » hier in het Nederlandsche gemeenebest onder de 2 » miljoen zielen, maar 3 honderd duizend Roomschen. » In 1837 bedroeg hun getal reeds 882 duizend zielen, en het bleek, dat, in ons protestantsche land, » de Roomschen in nog geene anderhalve eeuw 552 » duizend 624 zielen waren *toegenomen*, en de protestantsche kerk 179 duizend 400 zielen was *verminderd*. Sedert is het Roomsche getal nog steeds

» aangegroeid en vermeerderd, met de Catholijke be- » volking der door *Belgie* aan ons afgestane gewesten! »

Ziet gij, Catholijken! Zoo heeft de Voorzienigheid, ondanks de onderdrukking en de vernedering, waarin de zoogenaamde heerschende kerk, die alleen aanspraak op maatschappelijke voorregten had, uwen godsdienst gedurende bijna de geheele XVIII eeuw hield, voor de vreedzame uitbreiding van uw geloof gezorgd! Helpt dus u zelve, en God zal u helpen! Gij hebt geene andere wapenen noodig, dan moed, geduld, standvastigheid, volharding, geloof en vertrouwen op de Voorzienigheid! Nog minder dan anderhalve eeuw geleden, maakten de Catholijken iets meer, dan een zevende gedeelte der bevolking van *Nederland* uit. Thans bedraagt ons getal reeds meer dan een millioen, dat is, bijna de helft der geheele bevolking, die de getrouwheid der vaderen zegent, hunne nagedachtenisse in eere houdt en dankbaar voor hun eeuwig heil bidt. Het zal van u middelijk afhangen, hoe de nageslachten over u zullen oordeelen of zij u zullen zegenen of vloeken! Gaat gij voort met uwe kinderen in de armen van een anti-catholijk onderwijs-monopolie te werpen, stelt gij daardoor het geloof uwer nakomelingen in gevaar van schipbreuk te lijden, dan zal wellicht de Goddelijke genade, die in de dagen onzer vaderen en in de onze zoo zichtbaar medewerkte met het woord van eenvoudige, maar vrome en ijverige verkondigers der Catholijke waarheid, van *Nederland* wijken, het licht van uwen kandelaar nemen, om er andere volken mede te bestralen. . . . Doch daarvoor zoudt gij, in den verschrikkelijken dag des oordeels, voor God verantwoordelijk zijn.

De gevolgen der volharding van het gouvernement bij het suprematie- en monopolie-stelsel, kunnen derhalve drierlei wezen:

1.º Toenemend misnoegen en gisting eener Catholijke bevolking, die de slavernij harer Kerk en het bederven harer kinderen met verkropten wrevel zwijgende verduurt, tot dat misschien eene onverwachte gebeurtenis, de hartstogten aan het bruischen brengende, hen de voorschriften van hunnen godsdienst doet vergeten en de Catholijke gedeelten van ons vaderland in beweging brengt, van minder vreedzamen aard, dan die, welke de organen van het Catholicismus, door het inleveren van adressen trachten te bewerken; of

2.º De Catholijken van *Nederland* zullen eindelijk begrijpen, dat de taal der organen van het Catholicismus, die der waarheid en des vredes is: zij zullen in dat geval naar het voorbeeld hunner Iersche broeders eene vreedzame *beweging* beginnen, die met de zegepraal van het Catholicismus in *Nederland* eindigen zal. Doch daartoe is noodig, dat men een begin make met het inleveren van adressen om de volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs te reclameeren, niet alleen, maar dat men tevens de intrekking vor-

(1) In een geschrift onlangs te *Dordt*, bij den Boekverkoopster *LAGERWEY* uitgegeven, en voornamelijk tegen den *Noord-Brabander* gerigt en waarover in het N.^o van Dingsdag 5 Mei van dat blad een zeer geestig ironisch artikel wordt aangetroffen.

dere der artikelen van het anti-constitutionele strafwetboek van NAPOLEON, en eene associatie vorme, wier bestuur belast wordt met het legaal in 't werk stellen van al datgene, wat ter verkrijging der volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs, bij voorkomende gelegenheden mogt worden gevorderd; maar vooral, dat zij hunne kinderen niet meer naar de scholen zenden, in welke een onderwijs gegeven wordt, dat strijdig is met hunne geloofsbegrippen. Of eindelijk:

3.º De Catholijken zullen werkeloos blijven, nog langer toelatende, dat hunne kinderen onverschillig en bedorven worden, zoo als reeds een groot gedeelte van het tegenwoordig geslacht, door het verloofelijk anti-catholijk onderwijs onverschillig en bedorven geworden is! De Godsdienst zal zijnen invloed, de geestelijke overheid en de geestelijkheid in het algemeen, hare achting meer en meer verliezen; het zedenbederf zal langs zoo meer toenemen, de kanker der onverschilligheid zal het geheele ligchaam tot bederf doen overgaan; de Catholijken van andere landen zullen de naam-Catholijken van *Nederland* verachten en het geloof der vaderen, door den H. WILLIBRORDUS en zijne mede-arbeiders met zoo veel vrucht verkondigd, zal in *Nederland* verloren gaan, gelijk het verloren ging in die kerken van *Azië*, welke de Heer JESUS, om hare laanwheid, uit zijnen mond spuwde....! Kiest Catholijken van *Nederland*! Nog laat de barmhartige God de keuze aan u over.

NIEUWE LIST.

Wij vernemen, dat de school-kommissie in *Noord-Brabant*, die, ergerlijk genoeg ook al schier geheel protestantsch is, het voorstel aan de provinciale staten van *Noord-Brabant* heeft gedaan, dat de schoolgelden voortaan door de gemeenten zouden worden betaald... Niet onaardig bedacht! Men kon dan, zonder slag of stoot, in onze Catholijke provincie, in Catholijke gemeenten, protestantsche schoolmeesters invoeren, zonder dat deze behoeften te vreezen, dat de ouders hunne kinderen zouden te huis houden; zij kregen toch hun geld van de gemeente! En konden zelfs bij het ledig blijven hunner school, *schoolboekjes* of bijdragen voor het tijdschrift van het monopolie, den *Vrijmoedige*, fabriceren! — Wij hopen en vertrouwen, dat de regtschapene staten der provincie *Noord-Brabant*, die nog zelfstandigheid genoeg hebben, om *neen!* te zeggen, als de gouverneur: *Ja*, zegt, dat voorstel zullen van de hand wijzen.

AANKONDIGINGEN.

Met genoegen kunnen wij onzen lezers en vooral aan de leden van het Broederschap van den H. FRANCISCUS XAVIERIUS, tot voortplanting des Geloofs, mel-

den, dat de Heer P. J. HANICQ, Drukker van het Aartsbisdom-Mechelen, sedert eenigen tijd eene vertaling van het voortreffelijke Tijdschrift »*Annales pour la propagation de la foi*,» in het licht geeft, waarvan de voordeelen uitsluitend voor de Missiën bestemd zijn. De inteekenaren op dat belangrijke werk ontvangen alle twee maanden een deeltje van ruim 150 bladz. voor den geringen prijs van 45 Centen. — Om dit werk van algemeen belang, voor alle Missie-vrienden, des te belangrijker voor de Nederlanders te maken, hebben wij ons op vereerend aanzoek daartoe in betrekking gesteld met de Redactie der *Annalen*, om op die wijze, dat werk, ook met de belangrijke brieven, welke wij nu en dan van onze Eerw. landgenooten en vrienden in de vreemde Missiën ontvangen, te verrijken. — De heer HANICQ heeft ons berigt, dat er, indien het aantal inschrijvers in de Noordelijke provincien van *Nederland* toereikende was, eene *Hollandsche vertaling der Annalen*, ten hunnen behoeve, zou worden uitgegeven.

Ook kunnen wij de Eerw. Heeren Geestelijken berigten, dat eene nieuwe en sierlijke uitgaaf van het *Horæ Diurnæ Breviarii Romani*, in 32.mo, helder in rood en zwart gedrukt, zijne voortreffelijke persen verlaten heeft. Deze uitgave, die betrekkelijk zeer gering in prijs is, verdient in vele opzichten de voorkeur boven alle vroegere uitgaven: 1.º om de duidelijkheid van letter, de sterkte van het gesatineerde velin-papier, de zuiverheid van correctie en typographische uitvoering, welke dit werkje voortreffelijk maken; 2.º zonder de verwijzingen moeilijker te maken, heeft de uitgever in 512 bladzijsden zoo veel weten op te nemen, wat vroeger 720 bladzijsden besloeg; en nogtans is het met alle nieuwe officiën, welke tot dusverre uitgegeven zijn, zelfs met dat van den H. ALPHONSUS DE LIGUORI, verrijkt; 3.º voor hen, die niet van verwijzingen houden, zijn in het boekje twee losse bladen gelegd, die al het noodige bevatten. Ziedaar dus vele verbeteringen in dit bevallige en handige diurneel, welke men aan den onvermoeiden ijver van den heer HANICQ, dank weten moet.

* * Eene Jufvrouw, van de R. C. Godsdienst van middelbare jaren, wenschte zich gaarne geplaatst te zien in de eene of andere betrekking; hetzij tot waarneming eener huishouding, of tot oppassing van eene zieke enz. Zij zoude ook niet ongenegen zijn, het huishouden voor eenen Geestelijken Heer waar te nemen: kunnende de voldoende getuigenissen produceren; iemand hierop reflecterende, adressere zich onder letter A. bij den Boekhandelaar A. GOSLING, Heisteeg, in de vier Evangelisten te *Amsterdam*, brieven *franko*.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8,50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

DE SUBSIDIEN.

Eerste Artikel.

Het kan niet ontkend worden, dat het aannemen van subsidien of toelagen, door sommige Catholijke Geestelijken der Nederlandsche zending, ondanks het verbod van Pius VII, destijds ongeoorloofd was; dat dezulken, welke die toelagen aannamen, dit zorgvuldig trachten verborgen te houden, voor hunne geestelijke overheid; dat zij, die onder het vermoeden waren van toelagen te hebben aangenomen, met wantrouwen werden beschouwd; dat die zaak, die in ons land *exceptioneel* was, de bron is geweest van groote verdeeldheden, tusschen de Catholijke Geestelijkheid en de geloovigen, die dat aannemen teregt, als ongeoorloofd, en als een verzet tegen den H. Stoel beschouwden: en waarom?

Omdat art. 139 der grondwet voor de vereenigde Nederlanden, het volgende behelsde:

ART. 139.

» Onverminderd het regt en de gehoudenis van den soeverainen Vorst, om zoodanig toezigt over alle de godsdienstige gezindheden uit te oefenen, als voor de belangen van den staat dienstig zal bevonden worden, heeft Dezelve bovendien in het bijzonder het regt van inzage en BESCHIKKING omtrent de inrigtingen van die gezindheden, welke, volgens een der voor-

gaande artikelen, eenige betaling of toelage uit 'lands kas genieten."

Zoodra als dat versoeijelijk artikel, waarbij de suprematie van den staat over de Kerk, als een gedeelte der Nederlandsche grondwet werd erkend, te Rome bekend was, vaardigde de groote Pius VII, de onverschrokken verdediger van de vrijheid der Kerk, die hij zelfs tegen NAPOLEON had weten te handhaven, een bevelschrift uit, waarbij aan de Nederlandsche Geestelijkheid, het aanvragen of aannemen van toelagen, stellig verboden werd; vermits destijds daaraan de voorwaarden van inzage en beschikking van den staat, ten opzichte van kerkelijke zaken verbonden waren; en diensvolgens het gewaande regt van het hoofd van den staat tot die inzage en beschikking, door elk, die toelagen verzocht of aannam, werkelijk erkend werd. Het was toen niet de hooge geestelijke overheid der Nederlandsche zending, welke die toelagen voor hare onderhoorige Geestelijken, of eenige derzelve verzocht; het waren enkele geïsoleerde Priesters, die door het Jansenistische zuurdeeg besmet waren, en beweerden: » dat zij, geene Monniken zijnde, door geene votieve gehoorzaamheid verplicht waren, maar tot eene redelijke gehoorzaamheid; dat het verbod van den Paus onredelijk was » en beledigend voor het hoofd van den staat; en

» dat zij alzo de aangeboden toelagen, niet alleen » *mogten*, maar *moesten* aannemen.” — Ik spreek hier bij ondervinding; want meermalen heb ik met onderscheidene *acceptanten*, over dat gewigtig punt gediscuteerd, en was, wat natuurlijk is, de grootste bestrijder der subsidien, wat mij bij den geheelen ahang der acceptanten in den haat bragt.

Die staat van zaken veranderde, door de oprigting van het koninkrijk der *Nederlanden* en de invoering der grondwet van 1815.

Toen *België* door de geallieerde legers bezet werd, was dat land begrepen onder het Concordaat, 't welk in 1801 door den onsterfelijken Pius VII, met NAPOLEON gesloten was; de commissarissen der verbondene mogendheden, verklaarden plegtig, dat de kluisters, welke den Catholijken Godsdienst belemmerd hadden, verbroken waren; zij hadden, merkwaardig inderdaad, na hunne overwinningen op de Fransche legers, in *België* hetzelfde gedaan, wat de overwinning der Fransche legers, op de verbondene mogendheden, in 1795 in de republiek der vereenigde *Nederlanden*, gedaan hadden: zij hadden de Catholijke Kerk *geëmancipeerd*! Zij kon zonder usurpatie, zonder despotismus, zonder schending van bestaande regten, niet van hare vrijheid worden beroofd. — De verloefelijke, onwettige en met het gesloten Concordaat strijdige zoogenaamde *organieke artikelen* van NAPOLEON, waren door die verklaring, in *België* vernietigd, zoo als door de afkondiging der *regten van den mensch* in 1795 alle verbedswetten en plakaten, welke de Godsdienstvrijheid belemmerden, in de Bataafsche republiek waren vernietigd geworden. — Het Concordaat van 1801, moest alzo door de nieuwe regering van het koninkrijk der *Nederlanden*, in *België* purement et simplement, geërbiedigd en nageleefd worden; zoo als zij verplicht was om de nog grootere Godsdienstvrijheid, door *Noord-Nederland*, in 1795 verkregen, te eerbiedigen en te handhaven.

De ontworpen grondwet van 1814, was dus werkelijk eene wederregtelijke schending van verkregene regten, eene inbreuk op de vrijheid der Kerk; — doch die grondwet bleef buiten werking: die van 1815 scheen niets te bevatten, wat lijnregt met de vrijheid der Kerk streed.

Art. 12 van het concordaat van 1801 bepaalt:

» Toutes les églises métropolitaines, Cathédrales, paroissiales et autres, non aliénées, nécessaires au culte, seront remises à la disposition des évêques.

Art. 13. Sa sainteté, pour le bien de la paix et l'heureux rétablissement de la religion Catholique, déclare que ni elle, ni ses successeurs ne troubleront en aucune manière les acquéreurs de biens ecclésiastiques aliénés, et qu'en conséquence la propriété de ces mêmes biens, les droits et revenus y attachés demeureront incommutables entre leurs mains ou celles de leurs ayant-cause.”

Het moet vooral niet worden uit het oog verloren, dat de Kerk in *Frankrijk* en in *België*, wederregtelijk en met geweld van hare goederen en eigendommen was beroofd geworden; dat de staat die goederen, waarop hij geenerlei regt had, voor een gedeelte

had verallieeneerd, dat de Kerk een wettig regt van reclame, tot weder in bezitstelling harer geroofde goederen had, en het regt, tot het eischen van schaëvergoeding, voor die, welke vernield of verallieeneerd waren. — Van daar art. 12, waarbij alle tot de uitoefening van den Godsdienst noodige kerken, aan de Bisschoppen moesten worden teruggegeven; maar de goederen en eigendommen, welke tot die of andere kerken en kloosters behoord hebbende, uit wier revenuen die kerken en de Geestelijkheid onderhouden werden, waren verallieeneerd en de Kerk had regt, om ook deze, of derzelver *volle waarde* terug te vorderen van den staat, die ze meestal voor eenen verachtelijken spotprijs verkocht had, omdat slechts zij, *die het doel hadden om ze naderhand terug te geven*, of dezulken, die er geen bezwaar in vonden, om *gestolen goed te koop*en, die goederen koop en konden: of de Kerk had de onwettige bezitters dier goederen, voor de regtbanken tot de teruggave van haar wettig eigendom kunnen roepen, waardoor deze dan, tegen den staat als verkooper, eenen eisch van schaëvergoeding hadden; al hetwelk tot groote ongelegenheden, aanleiding zou hebben gegeven. — Daarom ging Pius VII als *Oppervoofd der Kerk*, als Vader der groote Catholijke familie, met den staat eene *transactie* aan, ten gevolge waarvan de toenmalige bezitters der verallieeneerde in het bezit dier goederen zouden blijven, en de staat ontheven werd, van de verplichting om dezelve, of hunne volle waarde, aan de Kerk te restitueeren, op de volgende voorwaarden:

» Art. 14. Le gouvernement assurera un traitement convenable aux évêques et aux curés dont les diocèses et les cures seront compris dans la circonscription nouvelle.”

Die tractementen waren dus in *België*, (als onder het Concordaat met *Frankrijk* begrepen zijnde) geenszins eene *gunst*, die het gouvernement naar welgeval len toestaan of weigeren, betalen of inhouden kon: het was eene *schuld van den staat*; de Catholijke Geestelijkheid was schuldeischer van den staat geworden. Daar echter die tractementen, slechts een karige interest van den geroofden schat waren, verbond de staat zich verder:

» Art. 15. Le gouvernement prendra également des mesures pour que les Catholiques français puissent, s'ils le veulent, faire en faveur de l'Eglise des fondations.”

Wederregtelijk en strijdig, zoo met het Concordaat, als met de vrijheid der Kerk, was diensvolgens de ingevoerde en nog gehandhaafd wordende bepaling: dat giften of erfmakingen, ten behoeve van kerken, of godsdienstige gestichten gedaan, aan de bekrachtiging van den soeverein, moeten onderworpen worden.

Laat ons nu zien wat er in ons vaderland van de subsidien zij.

Wij hebben reeds aangemerkt, dat het verbod van Pius VII, te dien opzichte aan de Catholijke Geestelijkheid van *Nederland* gedaan, zijnen grond had in de *voorwaarden*, in het ontwerp van grondwet voor de vereenigde *Nederlanden* van 1814 gemaakt, als lijn-

regt strijdig met de vrijheid der Kerk; en hoewel de grondwet van 1815 die onereuse bepalingen, niet inhield, werd echter het verbod van Pius VII, betrekkelijk het vragen of aannemen van toelagen, niet ingetrokken en het aannemen derzelve bleef dus ongeoorloofd. Van daar de berispende brief, door de H. Congregatie der propaganda fide, aan wijlen Monseigneur den oud-Bisschop van Roeremonde gerigt, die, na het vernietigen van zijnen zetel het Noord-Nederlandsch gedeelte van zijn Bisdom, in hoedanigheid van *Apostolischen Vicaris-Generaal* bleef besturen, toen deze aan het Nederlandsch gouvernement, subsidien voor zijne onderhoorige Pastoors had aangevraagd. Hierop schreef de Bisschop eenen justificatieven brief aan den H. Vader, die niet alleen zich met zijne regtvaardiging terreden hield, maar zijn gehouden gedrag *goedgekeurde*, blijkens de volgende Breve:

PIUS P. P. VII.

EERWAARDIGE BROEDER, HEIL EN APOSTOLISCHEN ZEGEN!

De ongeloofelijke menigte van bezigheden, welke ons als overstelpen, en het gewigt der zaak zelve, waarover gij ons geschreven hebt, in uwen brief van den tienden November des verleden jaars, hebben ons belet op denzelfden, zoo als wij gewenscht hadden, spoediger te antwoorden. Nu het geheele geval met die naauwkeurigheid en rijpheid overwogen hebben, welke deze Apostolische Stoel in zeer gewigtige zaken gewoon is te bezigen, is het ons aangenaam uwen brief zoodanig te kunnen beantwoorden, dat wij u Eerwaarde broeder, te eenen male van alle bekommering ontheffen. Daar wij dan de stukken door u aan onzen Kardinaal secretaris van staat gezonden, zoo wel als die, welke ons door de Congregatie der Propaganda Fide zijn overgelegd, met naauwkeurigheid en oplettendheid overwogen hebben, bevonden wij, niet zonder groote droefheid, dat hetgeen aan de congregatie nopens deze zaak was aangebracht, haar bewogen heeft, om, hoewel te onregte, zooals ons uit uwen bovengemelden brief gebleken is, echter vastelijk te gelooven, dat gij, Eerwaarde broeder, in de zaak der toelagen, welke door den doorluchtigsten koning, den Pastoren aangeboden waren, die handelwijs volgedet, welke van de uitspraak dezes heiligen Stoels verschildt. Dit gevoelen eenmaal en zonder eenigen twijfel omhelsd hebbende, heeft de Congregatie het gemeend, haar pligt te zijn, u den brief te zenden, waarover gij u Eerwaardige broeder, met reden bij ons beklaagd hebt. Och, vermits het nu, na de zaken klaar en duidelijk doorzien te hebben, zeker is dat de toelage door gezegden koning, op uw verzoek aan uwe onderhoorige Pastoors toegestaan, volstrekt aan geene voorwaarden onderhevig zijn, welke de vrijheid der Kerk in het verkiezen der Pastoors belemmeren, hebben wij daaruit gezien, dat gij in deze geheele zaak in geenen deele zijt afgeweken van de uitspraak die wij herhaalde reizen gedaan hebben.

Maar ten einde alle bekommelingen en twijfelingen voor te komen, welke soms daaruit zouden kunnen ontstaan, dat onze uitspraak over de toelagen gedaan, openlijk bekend is, te weten: dat dezelve niet kunnen aangenomen worden, indien er eenige voorwaarde bijgevoegd is, welke aan de vrijheid der Kerk zoude nadeelig zijn, zoo oordeelen wij het nuttig dat gij den Geestelijken uwer Jurisdicte berigt, tenzij gij zulks reeds gedaan hadt, dat de toelagen door den koning aan uwe Geestelijkheid toegestaan, aan geene voorwaarden verbonden zijn, en er alzoo geen beletsel bestaat om dezelve aan te nemen.

Wij bevelen u derhalve, uw gemoed volkomen gerust te stellen, en wij begeeren dat gij ten vollen overtuigd zijt, dat de groote toegenegenheid niets verminderd is, die wij u om uwe uitstekende verdiensten, en door zoo vele bewijzen gestaafden ijver, voor Gods Kerk en dezen Apostolischen Stoel, te allen tijde hebben toegedragen; wij zijn bereid waar wij kunnen, u alle blijken te geven van onze bijzondere liefde jegens u, en deelen u en den aan uwe zorg toevertrouwde Geloovigen, met oprechte genegenheid den Apostolischen zegen mede.

Gegeven te Rome bij de heilige MARIA de Meerdere den 18^{den} April 1818, van ons Opperpriesterschap het 9.

PIUS P. P. VII.

De subsidien waren van dat oogenblik af, in die distrikten, niet alleen *NIET verboden*, maar het aannemen van dezelve, door den grooten Pius openlijk *goedgekeurd*, ten gevolge der verklaring door het gouvernement aan wijlen den voormaligen Bisschop van Roeremonde gedaan; en, overal, waar *na dien tijd*, de *geestelijke overheid* op denzelfden grond, subsidien voor hare onderhoorige Geestelijken heeft gevraagd, was het aannemen daarvan, even als in deze distrikten, zonder tegenspraak geoorloofd. — Alleen op zulke plaatsen, alwaar de geestelijke overheid om haar bekende redenen, zoodanige aanvrage voor hare onderhoorige Geestelijken *niet* mogt hebben gedaan, zou het verzoek om toelagen of subsidien, door bijzondere Geestelijken, zonder voorkennis en toestemming hunner geestelijke overheid, ongeoorloofd, en *alsnog* verboden zijn; wyl het verbod van Pius VII, nooit algemeen is ingetrokken geworden.

En wanneer wij overwegen, dat ook in *Noord-Nederland*, tijdens de invoering der zoogenaamde reformatie, alle kerken aan de Catholijken behoorden en inkomsten hadden, die op eene wettige wijze verkregen en tot onderhoud der Geestelijken bestemd waren; dat vele abdijen en kloosters, waaronder verscheidene liefdadige inrigtingen, groote goederen en eigendommen bezaten, en dat al die goederen en eigendommen in de XVIe eeuw, den Catholijken met geweld ontnomen zijn geworden, dan blijft de vraag: of zij, zonder dat dienaangaande, door het Opperhoofd der Kerk eene transactie met het Nederlandsch gouvernement wordt aangegaan, geenerlei regt op het terugvorderen dier goederen, of derzelve geheele of gedeeltelijke waarde, behouden? Want het leidt geenerlei tegenspraak, dat de Catholijke Kerk in de eeuwen van verdrukking, hare regten niet kon doen gelden; en tevens dat de Kerk dienaangaande, nimmer met den Nederlandschen staat heeft getransigeerd; en dat, diensvolgens, de subsidien, die op eene wettige wijze, door de Kerkvoogden worden aangevraagd, insgelijks, als eene voorloopige, hoewel zeer geringe intrest van het geroofde kapitaal, maar nooit als eene gunst van het gouvernement kunnen worden beschouwd.

Maar wat deed het gouvernement na onze vereeniging met België?

Het had de dwaasheid, om wederregtelijk, ondanks het verbreken der kluisters van den Godsdienst, door de verbondene mogendheden in België, de verschoeielijke, willekeurige, en bij alle Catholijken gehaatte zoogenaamde organieke artikelen, waar tegen het Hoofd der Kerk plegtig had gereclameerd, te handhaven en zelfs als *bestaande wet* in den *Almanach du Clergé*, voor het eerst in 1822 opgesteld door J. B. P. BOUTQUIÉ, *premier commis du Bureau du personnel et de la Comptabilité au Département des affaires du culte Catholique* te plaatsen.

Het bleef hier niet bij: de Tractementen der Gees-

telijken, die volgens het Concordaat van 1801 eene *schuld van den staat* waren, werden op het budget geplaatst en diensvolgens, aan de goed of afkeuring der Staten-Generaal onderworpen; de Vicaris Generaal van den prins DE MEAN Aartsbisschop van *Mechelen*, die om zijn schandelijk geschrift: *den zegepraal van het kruys, enz.*, als Vicaris Generaal werd afgezet, ontving des niettegenstaande van het gouvernement de jaarwedden, aan die waardigheid verbonden uit de Eerw. Plebaan van O. L. V. kerk te *Antwerpen*, STERKX, thans zelf Aartsbisschop van *Mechelen*, die door den prins DE MEAN, in plaats van VERHEYLEWEGEN, tot Vicaris Generaal werd aangesteld, werd door het gouvernement, niet als zoodanig erkend en ontving geen tractement (1). — Dit was niet alleen eene schending van Art. 14 van het Concordaat, maar ook van Art. 195 der grondwet voor het Koninkrijk der *Nederlanden*, luidende:

» De Koning zorgt dat de toegestane penningen, die voor den openbaren Godsdienst uit 's lands kas worden betaald, tot *geene andere einden bestemd worden, dan waartoe dezelve bestemd zijn.*»

Want het is toch wel zeker, dat die *bestemming* niet was, om refractaire of gesuspendeerde Priesters te betalen; en die handelwijze was daarenboven eene ergelijke inbreuk op de regten en vrijheden der Kerk.

Maar nog meer: Ook donatiën, erfmakingen enz. ten voordeele van kerken, inrigtingen van weldadigheid enz. bleven met verkrachting van artikel 15 des Concordaats aan de autorisatie en dus aan het ja of neen zeggen des konings, onderworpen; en het maken van fondatiën, was alzoo niet meer afhankelijk van den wil der gevers of erfslaters, maar van dien des konings.

Men weet, dat ons gouvernement op alle vertogen, welke tegen dit een en ander werden gedaan, geenerlei acht sloeg, en wat er de gevolgen van zijn geweest.

Na de afscheiding van *België*, bleven dan ook vele Catholijken de subsidiën met een ongunstig en wantrouwend oog beschouwen, en zagen met weêrzin den post van f 400,000, zoo het heet voor den Catholijken Eeredienst, doch waaronder ook begrepen zijn de tractementen der ambtenaren, tot de generale directie van den Eeredienst behoorende, niet alleen, maar ook de ruime subsidiën aan de Jansenisten bisschoppen verleend enz. enz. Het misnoegen vermeerderde, toen het gouvernement zich, in het vierde district van *Zeeland* in het voorleden jaar, met zuiver huishoudelijke zaken, der Catholijke Kerk begon te bemoeijen, en het moest wel uitbreken, zoodra als het bekend werd, dat het gouvernement den wettig benoemden Apostolischen Vicaris Generaal over de districten van *Megen* en *Ravenstein*, niet als zoodanig erkende, en de subsidiën, die zijn voorzaat genoten had, niet uitbetaalde. Van daar het herleven van den vroegeren haat tegen de subsidiën en de meer en meer algemeen wordende wensch, dat bij de wijziging der grondwet worde bepaald: *Dat*

iedere Godsdienstgezindheid voor haar eigen onderhoud zal moeten zorgen. Maar wat zou men daarmee winnen als niet tevens de volkomene Godsdienstvrijheid zonder bemoeijingen van het gouvernement en vooral de vrijheid om donatiën en erfmakingen ten voordeele van kerken en gestichten te geven of te maken, zonder dat daartoe de toestemming of autorisatie van het gouvernement noodig zij, duidelijk in dezelfde grondwet worde uitgedrukt? — Volstrekt niets! De overheersching van den staat drukt zoowel op de afgescheiden gereformeerden, die voor het onderhoud hunner eigene gezindheid zorgen, als op die, welke tractementen, subsidien of toelagen ontvangen. Het is die heerschzucht, welke gefnuikt, wier heillooze invloed vernietigd moet worden!

Het ware, naar ons inzien, een onvoorzigtige, onberadene en met de belangen der Kerk strijdige stap, door het afzien van alle subsidien, den staat te ontslaan van eene *wettige schuld*, jegens de Catholijke Kerk in *Nederland*, waarop deze aanspraak heeft en zulks, zonder eenige transactie, dienaangaande door de Kerk, met den staat aan te gaan. De Catholijken kunnen; in dat opzigt, met de protestanten niet op eene lijn worden geplaatst.

Het Concordaat in 1827, door ons gouvernement met den Apostolischen Stoel gesloten, bepaalde: art. 1. » De overeenkomst, die in den jare 1801, tusschen den Paus Pius VII en het Fransch gouvernement aangegaan, en voor de *Zuidelijke provincien van het koninkrijk der Nederlanden van kracht is*, » zal op de Noordelijke provincien toegepast worden.»

Welnu, diensvolgens heeft ons gouvernement het betalen van tractementen, aan Catholijke Bisschoppen en Pastors, in art. 14 van het Concordaat des jaars 1801 bepaald, als eene *schuld van den staat* op zich genomen; en zulks in transactie, voor den *afstand der Catholijke Kerk van hare vroeger verallieeerde goederen en eigendommen.*

Dat het Concordaat van 1827 onuitgevoerd is gebleven, doet niets ter zake; het gouvernement heeft zich tot iets verbonden, welks gedeeltelijke uitvoering door de omstandigheden, waarvan het gouvernement zelfs de oorzaak is geweest, onmogelijk is geworden: maar dit kan de Catholijke Kerk, niet van haar verkregen regt, op de *eene of andere schaeëvergoeding voor hare vroeger verallieeerde goederen* berooven; zij heeft en behoudt eener *wettige pretentie ten laste van den staat*, die alleen bij eene nadere transactie met het Opperhoofd der Catholijke Kerk, kan worden vereffend, en waardoor de Staat van die schuld ontheven kan worden: hetzij dan bij wijze van *afkoop*, wat gewisselijk het verkieslijkste zijn zou (1), hetzij door betaling van tractementen enz. ten beloope van een bedrag, door de Kerk en den staat te regelen, voor iedere geestelijke jurisdictie, en door den staat aan de respectieve Kerkvoogden te voldoen, zon-

(1) Wij voeren alleen dit geval aan, hoewel er ook soortgelijke gevallen, met mindere Geestelijken plaats hadden.

(1) Vooral, wanneer men daardoor de onmisbare volledige vrijheid der Kerk en de vrijheid van onderwijs koopen kon.

der dat die begroting aan de stemming der kamers behoort onderworpen te worden; en zonder dat die uitbetaling van de willekeur des gouvernements afhankelijk zou mogen zijn.

Daarenboven moet de verplichting tot het vragen van autorisatie, tot het aanvaarden van donaties of erflatingen ten behoeve der Kerk, worden afgeschaft. Dat punt is lijnrecht strijdig met de vrijheid der Kerk en met het gezond verstand. De wet zou b. v. niet verbieden, om aan eenen waard of eene waardin van een bordeel eene donatie te geven, of een legaat te maken, blijkbaar met het doel, om haar schandelijk beroep in stand te houden; maar het zou niet vrijstaan, om aan eenen Bisschop of aan een Pastoor, tot instandhouding van den Godsdienst, te donateeren of te legateeren, zonder autorisatie des konings!

De Catholijke Kerk in *Nederland*, moet vrij zijn! Op haar is toepasselijk, wat wijlen de beroemde professor KEMPER, in een zijner gedichten zegt:

Slaaf te zijn en vrij te heeten,
Voegt dat aan 't ronde *Nederland*?

Maar dat men den staat niet ontsla van de verplichting, om de Catholijke Kerk, op de eene of andere wijze, schadeloos te stellen, voor de haar vroeger ontfondde goederen en eigendommen!

Dat overigens zoodanige afstand van tractementen, subsidien en toelagen, zonder voorloopige maatregelen, alles behalve verkieslijk zijn zou, zullen wij in een volgend artikel nader ontwikkelen.

HET CATHOLICISMUS IN *ENGELAND*.

l'Univers heeft weder een brief van den Heer PHILIPPS geplaatst, wiens belangrijken inhoud wij gemeend hebben, zoodra mogelijk aan onze lezers te moeten mededeelen:

» *Grace-Dieu Manor*, Feestdag
van den H. PETRUS Martelaar
1840.

MIJN HEER DE REDACTEUR.

» Gij hebt den brief van den H. Vader GREGORIUS XVI aan mijnen voortreffelijken en zeer ijverigen vriend, den graaf van *Shrewsbury*, president van ons Catholijk Engelsch instituut, reeds medegedeeld (1) een waarlijk troostvolle brief, wyl hij toont, dat ook hij de plaatsbekleeder van JESUS CHRISTUS in de verwachtingen deelt, die sommigen, » *qui nomen habent quod vivat, et motui sunt*,» ons als eene dwaasheid verwijten. Gij hebt ook de zeer roemrijke ordonnantie van onze voortreffelijke koningin VICTORIA, waarbij dezelve alle privilegien der protestantsche universiteiten aan de beide Catholijke collegien van de H. MARIA van *Oscott* en van den H. CUTHBERTH — van *Ushaw* ver-

leend heeft bekend gemaakt; gij hebt eindelijk een bewijs van goedheid en welwillendheid, dat nog verrassender, treffender en voortreffelijker is, dan alles wat onze goede en geliefde koningin tot hiertoe voor hare Catholijke onderdanen gedaan heeft, aangewezen, ik wil zeggen het octroi van hetzelfde voorregt aan de *Vaders der Societeit van JESUS* voor hun heerlijk collegie van *Stonyhurst*. Dat men zich niet bedriege, dit is waarlijk een verbazend feit, dit is eene eerste acte van koninklijke herstelling en boete, voor alle de heiligschennereien van HENDRIK VIII en ELISABETH; het is eene acte, waardoor de soevereine van *Engeland* plegtiglijk de regten der Religieuze orden in haar koninkrijk erkent en waarbij zij dezelve met de dierbaarste voorregten bekleedt. Welk een onderwerp van troost! en men mag er wel bijvoegen: van *bewondering*! Want ik zeg u met waarheid zoo iemand in het hoofd gekregen had, om slechts tien jaren geleden te voorzeggen, dat de koningin van *Engeland*, aan de *Jesuiten* een dusdanig voorregt zou toestaan, zou men hem gewis als een dwaas en geestdrijver behandeld hebben en evenwel ziedaar heden het feit.

» Doch zoo wij in *Engeland* eenen thans zoo heerlijken stand verworven hebben, zoo wij de vrijheid der Kerk hebben veroverd, zoo wij de erkenning hebben verkregen van het sterkste en tot het voltooijen onzer overwinning meest geschikt gedeelte der Catholijke strijders; Zoo wij, eindelijk, MET VOLKOMENE VRIJHEID onze kinderrijes aan onze Eerwaarde Priesters en vooral aan de roemvolle orde van den H. IGNATIUS kunnen toevertrouwen, aan welke de Kerk van God inzonderheid de taak heeft toevertrouwd om de jeugd op te voeden; zoo wij kloosters van Religieuze mannen en vrouwen zich allerwegen in het oude *Engeland* zien verheffen, zoo wij de stem van eenen armen Capucijn een koninkrijk, tot in zijne grondslagen zien schudden en even als een andere JOANNES de Dooper een geheel volk tot boetvaardigheid roepende, op die wijze, den weg des Heeren bereiden, die zich onfeilbaar gewaardigen zal, zijne oogmerken van barmhartigheid over ons zoo lang verdoolde vaderland te volvoeren (ja! onfeilbaar, want thans, door deze zoo plegtige boetvaardigheid, » *parata est via Domini: » recta facta est semita ejus*);» zoo wij alle dagen getuigen zijn van bekeeringen, die een zoo groot aantal onzer afgedwaalde broeders tot de Kerk terug voeren; eindelijk, zoo wij de eerste schemeringen zien van dien schoonen dag, waarop de magt, de rijkdommen, de onverzadelijke werkdadigheid van ons *Engeland* aan de eenig edele zaak, de eenige die een Christen volk waardig is, aan de zaak van JESUS CHRISTUS, zullen worden toegewijd; zoo wij, zeg ik al die groote dingen zien, waaraan zijn wij dan dien troost verschuldigd? — Ik schroom niet te antwoorden, mijn Heer! dat naast God, naast zijne goddelijke, naast zijne vrije en onbepaalde barmhartigheid wij alles er aan verschuldigd zijn, dat de arme Ca-

(1) Zie ons blad van 25 April, bladz. 138.

tholijken van *Engeland* en *Ierland* in deszelfs geheele uitgestrektheid, het goddelijk principe hebben erkend en aangenomen, hetwelk gij met al de kracht der gerechtigheid en der rede in uw blad verdedigt: *dat men de zaak der Kerk moet afscheiden van alle ellendige kwestien van wereldsche politiek en aan die goddelijke legitimiteit de voorkeur moet geven, boven alle legitimiteiten der aarde.*

» Eertijds was er, ik erken het, geene zoo gekenmerkte scheiding tusschen de zaak van God en de menschelijke zaken. Doch toen hadden de koningen niet vergeten, dat ook zij, de kinderen der Kerk waren, en dat dit hun roemrijkste titel was. Ongelukkig hebben zij thans en gedurende meer dan drie eeuwen, bijna allen dit vergeten. Verre van te handelen als kinderen der Kerk, hebben zij zich vermeten, hare onverjaarbare regten ondergeschikt te maken aan eene ellendige en geheel en al Heidsche politiek die zich zoo van de regten als van de vrijheden der volken een spel heeft gemaakt. God heeft hen intusschen, noch gebeurtenissen, noch harde lessen, noch kastijdingen laten ontbreken. De troon van *Engeland* is de eenige niet, die tweemaal omver geworpen is; het bloed der *STUARTS* is niet het eenige koninklijke bloed, hetwelk door heiligschennige handen van rebellen vergoten is geworden; en zoo wij in onze dagen verbrijzelde kroonen zien, zoo de dwingelanden van *Pruisen* van *Hanover* en van *Rusland* bij de universele opwekking der volken sidderen, zoo zij met andere slechte koningen vragen: » *Quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt INANIA?* » Kan de Kerk hen wel met den Propheet, die ook koning was, antwoorden: » *Astiterunt reges terræ, et principes conveniunt in unum adversus Dominum et adversus CHRISTUM ejus.* » Ja zij hebben zich verbonden tegen de Kerk, tegen haar zichtbaar opperhoofd, tegen *JESUS* en tegen zijnen plaatsbekleeder; zoo zij vallen is het niet door ons, dat zij vallen, maar door de slechte principes, door de afschuwelijke leerstellingen, die zij zelven hebben opgewekt door de behoeften voor den oorlog tegen God. Waarom verwonderen zij en hunne aanhangers zich dan, dat wij onze zaak, de zaak der Kerk van de hunne scheiden, die zij in hunne verblindings niet alleen gescheiden, maar ook door hunne eigene daden tegen de zaak van onzen God hebben gesteld? Inderdaad zouden wij niet dwaas zijn, om, zoo als zij het willen ons geloof en onze verwachtingen toe te vertrouwen aan hunne reeds door den storm getijsterde schepen en op welke nog dagelijks de donder der gramschap van den Allerhoogsten neérvalt!

Ik heb nu en dan Catholijken hunne verbazing hooren uitdrukken, omdat God den val van het koninklijk huis van *STUART* in *Engeland* heeft toegelaten en zulk onmiddelijk na de bekeering van koning *JACOBUS II*, even zoo heb ik protestanten die gebeurtenis hooren voorstellen, a een bewijs voor de goddelijk-

heid hunner ketterij en als een teeken van de bescherming van God over hen tegen de Catholijke Kerk. Vergun mij, mijn heer! dat ik, die protestant geboren, doch door de barmhartige genade van mijnen God tot het bewonderenswaardige licht van het Catholijk geloof bekeerd ben, op dit voorgeven antwoorde. De oogmerken van God zijn ondoordringbaar; doch zoo het bij die gelegenheid geoorloofd is, om, bevestigende zijne onuitsprekelijke oogmerken te peilen, schijnt het mij toe, den ongelukkigen val van *JACOBUS II* beschouwende, dat de eeuwige Catholijke waarheid ons duidelijk genoeg aanwijst, waarom zijn troon geschokt werd en waarom dat geslacht der *STUARTS* voor altoos wierd verworpen. — *JACOBUS II*, naauwelijks op zijnen troon van *Engeland* gestegen, bewilligde, *hoewel Catholijk, en vooral ofschoon onlangs bekeerd*, ons door den kettischen bisschop van *Cantorbery* te worden gezalfd; dit is nog niet alles, hij deed den eed van de kettische religie onschendbaar te zullen handhaven. Ik weet wel, dat men, om hem te ontschuldigen, redenen van staat aanvoert, maar denkt gij dat de roemrijke heilige *EDUARD de Belijder*, dien openbaren en plegtigen meeneed zou hebben goedgekeurd? Denkt gij, dat die heilige koning, als zij uit den hoogen Hemel zijne kroon door de handen van eenen kettischen intrus op den zetel van *Cantorbery*, aan eenen onlangs tot het Catholijk geloof bekeerden koning zag aanbieden, en die koning haar ten koste van eenen dusdanigen eed, ten koste van die lasthartige en geveinsde verzaking van het geloof, aannemende, denkt gij, ik vraag het u, dat die zoo Catholijke, zoo ridderlijke ziel van den heiligen *EDUARD*, niet sidderde van verontwaardiging? Denkt gij, dat de bescherming der heilige Patronen van *Engeland*, de *STUARTS* niet verliet, om hen van toen af, zonder verdediging te laten blootgesteld, aan de slagen der gramschap van God? Drukte ook de hand des Heeren niet op hen en de koningen hebben kunnen leeren hoe drukkend en wreed de scepters zijn, die door meened en apostasie verkregen of behouden worden. — Het ontbrak echter *JACOBUS II* niet aan moed, dien moed, dien ik fysiek wil noemen en waarvan hij als lord-groot-admiraal van *Engeland* blijken had gegeven; maar hij had geen moreelen moed, dien moed, die door de genade ingeboezemd wordt en de belijders en martelaren maakt. — Zijn gedrag heeft apologisten kunnen vinden in de eeuw van *LODEWIJK XIV*, maar zou het er in de eeuw van den *H. LODEWIJK* gevonden hebben, toen uwe roemrijke koningin *BLANCHE*, aan haren zoon en aan zulk eenen zoon zeide, dat zij hem liever zou zien sterven, dan hem eene doodsonde te zien bedrijven, en denkt men, dat het in zulk eene eeuw moeilijk zou zijn geweest, om den val van koning *JACOBUS* te verklaren of op de sarcasmen der kettischen te antwoorden?

Ja, mijn heer! de dynastien vergaan, gelijk alle menschelijke zaken en zij vergaat uit hoofde der zon-

de. Maar de Kerk en hare onsterfelijke zaak overle-
ven altoos. Hier in *Engeland*, heeft de Kerk sedert
JACOBUS II, eene eeuw van bloedigen strijd en eene
halve eeuw van onbloedigen strijd, maar die echter
zeer verschrikkelijk was, wyl men aan de Catholijken
al hunne burgerlijke regten ontnam, volgehouden. In
het begin van dien oorlog, leed de zaak der Kerk
veel; omdat hare kinderen die zaak met die der fa-
milie *STUART* vermengden; maar die familie eenmaal
uitgestorven zijnde, hebben de Catholijken van *Engel-*
land en van *Ierland*, uitsluitend hunne geheele ener-
gie aan de goddelijke zaak toegewijd: thans ziet gij er
de vruchten van.

Ga dan voort, mijn heer! met uwe roemvolle po-
gingen, opdat de uitgebreide krachten der Catholijken
van *Frankrijk*, voortaan uitsluitend worden toege-
wijd aan het doen zegepralen van de zaak der Kerk.
Dat de Catholijken van *Frankrijk* dit voornemen ma-
ken en uitvoeren en zij zullen hun vaderland redden,
zij zullen de wereld redden, zij zullen eindigen met
hun koning, hun gouvernement en hun parlement;
een Catholijk karakter in te drukken; zij zullen van
lieverlede de vrijheden der Kerk en alle vrijheden,
op welke hare kinderen regt hebben, veroveren en een-
maal in het bezit dier vrijheden zijnde, zullen zij *Euro-*
ropa met alle de ontwikkelingen eener waarlijk Chris-
telijke beschaving begiften. Dat *Frankrijk* eindelijk,
een dusdanig schouwspel aan de geheele wereld geve!
Dat het zich in waarheid de allerchristelijkste natie
toone! O! ik hoop het, mijn heer! *Frankrijk* zal
dat doen en dit volbragt zijnde, zullen alle natien der
aarde, door zulk een voorbeeld getroffen, terugkeeren
in den schaaftal der eenheid; *Frankrijk* met liefde
en eerbied beschonwende als hare oudste zuster in het
geloof, zullen zij vreedzaam bij haar alle weldaden
genieten, welke den smartelijken dood van onzen god-
delijken Verlosser, voor dit en voor het andere leven
voor hen verdiend heeft.

Aanvaart enz.

AMBROISE LISLE PHILLIPPS.

ADRESSEN AAN DEN KONING.

Men heeft, ons, uit eenige gemeenten, afschriften
toegezonden van adressen, sommige van welke enkel
de vrijheid van onderwijs betreffen, terwijl andere op
volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs, op de
ministeriële verantwoordelijkheid, als constitutionele
waarborg en *regtstreeksche verkiezingen*, zonder
welke de ministeriële verantwoordelijkheid van nul en
geener waarde zijn zou, gemoedelijk en krachtig aan-
dringen; welke adressen, zonder daarbij eenige bewe-
ging te maken, door gezeten Catholijke huisvaders ge-
teekend worden. — Wij willen den inhoud van een
dier adressen, aan onze lezers ter navolging mede-
deelen (1).

(1) Om alle heimelijke of openbare tegenwerping te voorko-
men, verzwijgen wij de namen der plaatsen.

AAN DEN KONING.

Sire!

» De ondergeteekenden, allen gezeten Catholijke huisvaders,
wonende in de gemeente . . . provincie . . . nemen eerbiedig-
lijk de vrijheid zich tot uwe Majesteit hunnen geëerbiedigden
Koning te wenden, ten einde Uwe Majesteit met hunne ge-
moedsbezwaren en vurige verlangens bekend te maken.

» De ondergeteekenden doen zulks des te vrijmoediger Sire!
daar zij zich van uwer Majesteits regtvaardigheid en welwil-
lendheid volledig overtuigd houden, en hunne getrouwheid
aan Uwe Majesteit, tijdens den Belgischen opstand onwraak-
baar gebleken is.

Zij hebben in den loop der vijf en twintig jaren, die op
de invoering der *grondwet voor het koninkrijk der Nederlanden*
zijn gevolgd, de goddelijke vrijheid en regten der Catholijke
Kerk, meermalen, door Uwer Majesteits Ministers zien kren-
ken, zonder dat die grondwet middelen aangeeft, om die vrij-
heden en regten te handhaven en de inbreuken daarop te
straffen.

In die grondwet Sire! is de *volkomene vrijheid van godsdien-*
stige begrippen, zoo het heet, gewaarborgd; maar, Sire! De
godsdienstige begrippen der Catholijken kunnen niet grievender
worden gekrenkt, niet erger aan banden worden gelegd, dan
door hen in het alternatief te stellen, om aan hunne kinderen
een geheel anti-catholijk onderwijs te laten geven of hen ge-
heel zonder onderwijs te laten; en echter, Sire! is dit reeds
sedert vijf en twintig jaren het geval der Nederlandsche Ca-
tholijken geweest en gebleven, niet tegenstaande de herhaalde
klagen dien aangaande, zoo door de organen van het Catho-
licismus in *Nederland*, als, eenige jaren geleden, in ontelbare
verzoekschriften aan de tweede kamer geuit, zonder dat zij
ergens eenen waarborg voor de volkomen vrijheid hunner
godsdienstige begrippen hebben aangetroffen.

De ondergeteekenden zijn diensvolgens overtuigd, Sire! dat
de wensch, dien zij met meer dan een miljoen Catholijke onder-
danen van Uwe Majesteit deelen, zoo voor de rust en het heil
des vaderlands, als voor de belangen van Uwe Majesteit van
het hoogste gewigt is.

Die wensch is, Sire! dat in de wijzigingen en veranderingen,
welke in de grondwet voor het koninkrijk der Nederlanden
zullen worden gemaakt, de *volledige vrijheid van Godsdienst*
en *Onderwijs*, met duidelijke en ondubbelzinnige woorden, wor-
den erkend;

Alsmede, dat ook het bolwerk van alle grondwettige vrij-
heid: de ministeriële verantwoordelijkheid eene ondubbelzinnig-
e bepaling dier grondwet moge uitmaken;

En eindelijk, daar het gedurende vijf en twintig jaren al-
mede gebleken is, dat eene tweede kamer, zoodanig als de-
ze tot hiertoe was zamengesteld, den geest en de gevoelens
der natie niet vertegenwoordigt, waardoor, vooral thans, nu
het zake is van de wijziging der grondwet, de gemoederen al-
lerwege onrust en in beweging zijn, hetwelk vroeg of laat
aanleiding tot gevaarlijke botzingen zou kunnen geven, deelen
zij ook in het gevoelen, dat zelfs de zoo zeer gewenschte mi-
nisteriële verantwoordelijkheid, bij eene dusdanig zamengestelde
tweede kamer, geenerlei waarborgen zou opleveren, tegen de
krenking der vrijheid hunner godsdienstige begrippen; en dat
diensvolgens regtstreeksche verkiezingen een voornaam, ja on-
misbaar bestanddeel onzer grondwet behooren uit te maken.

De lange ondervinding heeft de ondergeteekenden almede
overtuigd, Sire! hoe nutteloos het zij, de klagen en wenschen
der natie aan eene aldus zamengestelde Tweede kamer ken-
baar te maken.

Weshalve zij ondergeteekenden, met eerbiedig vertrouwen
op de regtvaardigheid en de doorzigtige welwillendheid van
Uwe Majesteit, gemeend hebben, deze hunne grieven en wen-
schen, met gepaste onderdanigheid aan den voet van Uwer
Majesteits troon te mogen en te moeten nederleggen.

Welk doende enz.

DE KROONPRINS TE TILBURG.

De Kroonprins, die immer de achting en liefde der
Noord-Brabanders genoot, en hun wederkeerig een
goed hart toedraagt, is nooit met meer levendige vreug-
de te *Tilburg* onthaald geworden, dan juist nu. —
Het *Handelsblad* heeft alzoo ditmaal waarheid gespro-
ken. — Maar wat was dan de oorzaak dier vreugde?

Was het misschien, omdat de Noord-Brabanders aan den geliefden Prins een bewijs wilden geven, dat de bevolking dier provincie *niet* misnoegd is; dat de tolken der vrijheden en regten van het Catholicismus, de publieke opinie *niet* uitdrukken; dat de Noord-Brabandsche Catholijken er *anders* over denken? — Zoo zullen misschien het *Handelsblad*, de *Avondbode* en soortgelijke beuzelbladen, de zaak willen doen voorkomen: maar juist het tegendeel is waar! — *Tilburg* en geheel *Noord-Brabant* verheugde zich over de komst van den Prins, als over eene gunstige gelegenheid om onze grieven, wenschen en reclames aan den Doorluchtigen en regtschapen Vorst bekend te maken, en hem tevens te overtuigen, dat, ondanks hunne billijke redenen tot klagten, hunne liefde en achting jegens zijnen Doorluchtigen Persoon niets verminderd zijn; dat de Catholijken niet in oppositie zijn tegen de kroon, niet tegen zijne dynastie; maar tegen de onregtvaardigheden, die op hen blijven drukken; tegen het stelsel van suprematie en monopolie, dat hun ondragelijk is! — En dit alles is dan ook den algemeen beminden Vorst, reeds kort na zijne aankomst, openhartig en rondborstig gezegd geworden.

De Prins zal dus de publieke opinie en den volksgeest in deze omstandigheden leeren kennen, zoo als onze *Catholijke Stemmen* en de *Noord-Brabander* die bestendig hebben uitgedrukt, en wij durven ons vleijen, dat 's Vorsten komst naar *Tilburg* gunstige resultaten zal opleveren, ten voordeele der zoo lang gereclameerde volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs; dat is, dat niet alleen aan den wensch van het Catholijk *Noord-Brabant*, maar aan dien van meer dan een millioen Catholijke Nederlanders zal worden voldaan!

CORRESPONDENTIE.

Wij hebben uit de abtdij van *Mount-Melleray* in *Ierland*, den volgenden brief ontvangen.

Mount-Melleray, 11 Mei 1840.

MIJN HEER!

Bij afwezigheid van den Eerw. Pater VINCENT RYAN, die op reis is tot het doen van het geregeld bezoek van ons huis van den H. BERNARDUS in *Engeland*, heb ik de eer u te verwittigen, dat ik uwen brief van den 2 dezer, inhoudende eenen wisselbrief van achttien liv. Sterl. op den heer NINSEN, te *Londen*, wel heb ontvangen. Ik heb er kennis van gegeven aan den Eerw. Pater Abt Ik verzoek u de betuiging aan te nemen van de levendige dankbaarheid der Communiteit en der mijne in het bijzonder, voor die toezending, die nooit beter te pas kon komen. Onze grond is nog slechts gedeeltelijk ontgonnen en

diensvolgens is deszelfs opbrengst nog niet toereikende voor onze behoeften.

Gelief aan onze edelmoedige weldoeners te verzeke- ren, dat onze gebeden voor hen bestendig zullen wor- den opgedragen en mij te gelooven.

Mijn heer!

Uw zeer ootm. Dienaar:
FR. PALLADIUS, Prior.

AANKONDIGING.

Bij P. N. VERHOEVEN, Boekhandelaar te *Uden* zijn onder meer anderen verkrijgbaar:

Institutiones Philosophiæ auctore J. A. DMOWSKI Soc. JESU. In Collegio Romano Philosophiæ mor: professore. Cum approbatione *Magistri sancti Palatii*. Vol. 1 continet: *institutiones Logicæ et Metaphysicæ generalis* gr. 8.vo LOVANIÏ, typus VAN LINTHOUT et VAN DEN SANDE, univ. Cath. Typographorum.

Pr. f 1.25

Examen raisonné, ou décisions Theologiques sur les commandements de Dieu et de l'Eglise etc. par un ancien Professeur de Theologie. 2. vol. 8.vo Pr. f 2.25.

BANEDICTI Papæ XIV. doctrina de servorum dei beatificatione et beatorum Canonizatione kl. 4.to

Pr. f 3.00.

Ab E. DE AVEZEDO Soc. JESU.

C. E. PALLAVICINI de modo administrandi Sacramentum penitentiae etc. *Nette halve band* 12.º

Pr. f 1.50.

De impedimentis matrimonii 8.vo Pr. f 0.95.

Bible de Carrieres avec les Commentaires de Menochius. edition de *Lille* 1839. 8 vol. 8.vo Pr. f 12.50.

Les Destinées du Christianisme par l'abbé Polge.

Pr. f 0.75.

PINAMONTI. Le directeur dans la voie de la perfection Chretienne 12.º

Pr. f 1.10.

Onderwijs en inlichting voor Protestanten, die, luisterend naar de roepstem der genade in den schoot der Catholijke Kerk willen terug keeren; tevens nuttig voor *Catholijken* die grondig in hunne Godsdienst willen onderwezen zijn. — In vragen en antwoorden door J. J. SCHEFFMACHER, Priester der Soc. JESU. uit het Fransch.

Pr. f 0.70.

Du VOISIN, démonstration Évangélique in 12.mo

Pr. f 0.90.

Sancti VINCENTII Livinensis, commonitorium adversus hæreses.

Pr. f 0.75.

Les fleurs du Ciel, ou imitations des Saints, par l'Abbé ORSINI, 8.vo 1840.

Pr. f 0.85.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8,50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Briefen zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

DE H. CHRYSOSTOMUS EN [DE DOOPSGEZINDE
LEERAAR A. DOIJER.

(Ingezonden.)

Ceux qui sans nous connoître assez, pensent mal de nous, ne nous font pas de tort. Ce n'est pas nous qu'ils attaquent, c'est le fantôme de leur imagination.

DE LA BRUIJERE.

Dit gezegde viel mij in, toen ik toevallig het werkje van den hooggeleerden en bescheidenen Heer A. DOIJER (1), getiteld JOANNES CHRYSOSTOMUS deszelfs leven enz. (2) las, en hierin onder andere, de volgende aanmerking vond opgeteekend, » uit de 58.ste en 59.ste afdeeling » der voorgaande bloemlezing blijkt, mijns inziens,

(1) De Heer DOIJER is A. L. M. PHIL. Doctor en Leeraar bij de doopsgezinden te Zwolle.

(2) De titel is: JOANNES CHRYSOSTOMUS deszelfs leven, godsdienstige gevoelens, talenten en karakter, eenige zijner homilien, bloemlezing uit en aanmerkingen over zijne schriften, door A. DOIJER. — Het eerste stuk, reeds in den jare 1815 uitgegeven, onder den titel van: Hulde aan CHRYSOSTOMUS, is vervolgens in 1838 bij de anderen gevoegd in drie stukken uitgegeven.

» zeer duidelijk, dat in de dagen van CHRYSOSTOMUS, » althans in zijne gemeente, de oorbiecht nog niet is » in gebruik geweest, immers niet gelijk dezelve thans » in gebruik is. In onze dagen is het niet voldoende, » eene algemeene belijdenis van schuld af te leggen; » maar men eischt van een ieder, behoorende tot de » Roomsche Kerk, dat hij, ten minste eenmaal in elk » jaar, eene bijzondere optelling doe van alle zonden » en dwaasheden, waaraan hij zich heeft schuldig ge- » maakt, aan een behoorlijk geordende Priester; ter- » wijl deze het regt heeft, om hem eene boetedoening » op te leggen, en om hem vergeving en absolutie te » verleenen.

» Eerst werd het onder eenige naauwgezette personen, » uithoofde van 't geen de heilige JACOBUS gezegd » heeft: belijdt malkander uwe misdaden (II V, 16), » de gewoonte, van hunne geheime zonden aan dezen » of genen Priester, in wien zij het meeste vertrou- » wen stelden, en wiens raad en gebeden zij wensch- » ten te mogen erlangen te belijden; en het geen » eerst eene vrijwillige zaak was, werd daarna (doch » eerst lang daarna) in de XIII eeuw, door INNOCEN- » tius III, in een Concilie van Lateraan, voor eene » algemeene verplichting verklaard. Zelfs in het jaar » 813, toen men op een Concilie te Chalons klaagde » dat de menschen hunne zonden niet volkomen be-

» leden, werd de Biecht nog niet voor noodzakelijk
» ter zaligheid gehouden. Ook werd dezelve toen nog
» niet afgelegd, om van den Priester absolutie, te
» verkrijgen, maar alleen, om de menschen te onder-
» rigten, hoe zij zich ten opzichte van God moesten ge-
» dragen, om van Hem vergiffenis te verwerven.

» Dit één en ander nu, waarvan ons de kennis der
» kerkelijke geschiedenis onwedersprekelijk overtuigt,
» in aanmerking nemende, zie ik niet, wanneer eens
» Roomschen en protestanten, en de zeer groote me-
» nigte van Grieksche Christenen (allen Discipelen van
» den eenigen Heer en Verlosser der wereld JESUS
» CHRISTUS) in liefde zich wilden vereenigen, waarom
» de eersten, ter liefde van die vereeniging en ver-
» broedering, niet van de leer der oorbiecht zouden
» kunnen afstaan; daar zij, zulks doende, alleen tot
» het gebruik der eerste Christenen zouden terug kee-
» ren, en tot het voorbeeld van den heiligen Kerk-
» vader JOANNES CHRYSOSTOMUS, die niet alleen de
» oorbiecht nergens geleerd heeft, maar veeleer, gelijk
» wij in de bloemlezing hebben aangemerkt het te-
» gendeel."

Het: » *Mijns inziens* " was in het begin dezer aanmer-
king gebezigd, het blijft door het geheele stuk doorstralen,
waaruit zich ten slotte niets anders verwachten liet,
dan dat genoemde Heer tegen de biecht zijn zoude,
want wat vernietigt of schaft het: » *mijn inzien* " al
niet af, indien het in plaats der echte en geloofwaardige
geschiedenis den voorrang wordt ingenuimd? ... dan de
man is op jaren, met dus wil ik ZED. niet lastig
vallen, maar alleen bij zijnen held, dien hij zoo zeer
in het oog houdt, en wezenlijk achting toedraagt,
blijven stilstaan, ten einde ZED. te overtuigen, hoe
verkeerd hij over CHRYSOSTOMUS, in dit punt denkt,
en alzoo met zijne eigene woorden schermt. —

Neen, Mijn Heer! duld, dat ik het u zegge. CHRYSOSTOMUS bewoert het tegendeel niet, maar is en blijft
ook een beroemde naam in de geschiedenis der biecht
of belijdenis. Wel is waar, dat CHRYSOSTOMUS zich
niet zoo juist en stellig heeft uitgedrukt, als onze tijd,
waarin twijfelzucht eenen grooten rol speelt, het ver-
langen zou; en wij bij hem minder klassieke plaatsen,
daarentegen meer duistere en dubbelzinnige, dan bij an-
dere Kerkvaders aantreffen; doch niet minder waar is
het ook, dat wij bij hem wenken en uitdrukkingen vin-
den, welke op het hoofdenkbeeld teruggevoerd, voor
de belijdenis getuigen, en onverstaanbaar zijn, indien wij
bij CHRYSOSTOMUS en het volk, dat hem aanhoort, de
biecht niet op den voorgrond plaatsen. Daarbij komen
er nog uitdrukkingen voor, welke niet ingewikkeld
(implicite) maar duidelijk over het leerstuk spreken.
Voegen wij te zamen, hetgeen omtrent dit punt in
des Kerkvaders werken verspreid ligt, en elk oor-
deelt

HOMILIE 19 n. 8 over MATTH. verzet hij zich tegen
de meening, als of de doop het eenig middel tot ver-
geving der zonden ware, en na denzelfden geen red-
ding meer ware door boete.

HOMILIE IX n. 3 4 p. 98 t. r. over het zesde
hoofdstuk van den brief aan de Hebr. roemt hij de
onvergelykelijke, reinigende kracht des doops, ja zoo,
dat hij de boete als schijnt in de schaduw te stellen
en te vernietigen, hierop vraagt hij zich: » Wat! is
er geene boete (metanoia) — Er is eene boete, maar
een tweede doop is er niet." Hij gaat voort, bewijst
het, en verheft de liefde Gods. Vervolgens vraagt hij:
» hoe is nu dit heilmiddel der boete, en hoe wordt
» het bereid? Vooreerst uit de verfoejing van eigene
» zonden en uit de belijdenis (exacorensis).... ten
tweede uit veel ootmoed. Verder voert hij als middel
de goede werken aan.

In dezelfde Hom. n. 5 vordert hij eene omstandige
belijdenis, en dat men zeggen zal: deze en deze zon-
den heb ik bedreven.

HOM. XI t. XII Montp. ed. p. 355 telt hij als deelen
der boete op: berouw, belijdenis en voldoening. Op de
vraag hoe wij onze zonden uitwischen, antwoordt hij:
» als wij in de kerk gaan, als wij over onze misla-
» gen zuchten, als wij onze zonden belijden, als wij
» aalmoezen geven, als wij bidden enz.; want dit
» zijn heilmiddelen der zonden."

HOM. over SAUL. en DAVID III, 2 p. 770 f. IV
wil hij, dat men de zonden bij gelegenheid der schouw-
spelen bedreven, als overspel, kwade begeerten door
belijdenis en boete, en de overige middelen uitwische,
ja dat dit geschieden moet, als men weder tot de pre-
dicatie en openbare Godsdienst wil worden toegelaten.

HOM. 9 over het zesde hoofdstuk van den brief aan
de HEBR. verklaard hij de heilkracht der boete en noemt
als eerste voorwaarde op: » de verfoejing van eigene
zonden en derzelver belijdenis."

HOM. VI. n. 5. p. 96, tom. VII. over MATTH. zegt
hij: » Gelijk wij door water en den Geest (doop) ge-
» reinigd worden, zoo worden wij door tranen en
» boete (of belijdenis) weder gereinigd, indien wij het
» niet uit schijn en uit begeerte naar lof doen."

Opdat de Paasch-Communie waardig ontvangen worde,
noemt hij tot voorbereiding na vasten, bidden en de
overige goede werken, de belijdenis (enomologensis)
(tegen de Joden III. 4, p. VII. tom. 1.)

Daarom moet deze belijdenis volkomen en naauw-
keurig zijn, (HOM. XXX. over het eerste hoofdstuk
van GEN.) Dat het hier voorkomende woord enomo-
logensis, belijdenis, openbaring, verklaring beteekent,
blijkt uit den context, waarin hij de enomologensis,
nader beschrijft: » Om dezen tijd kunnen wij dat,
» waarmede wij besmet zijn, uitspreken, onze zonden
» zeggen, de wonden den arts toonen en alzoo genezing
» erlangen."

In zijne rede over de Samaritaansche vrouw spoort hij
allen tot opregtheid aan, en herinnert den zondaar,
die zich zijne zonden schaamt te belijden aan het laat-
ste oordeel, waarbij de zonden, die hij zich schaamt
den mensch te belijden, voor de geheele wereld zullen
worden bekend gemaakt: » Laten wij deze Samari-
» taansche vrouw navolgen, en over onze bijzondere

» zonden niet schaamrood worden, maar God vreezen. Nu echter zie ik het tegendeel geschieden; » want Hem, die ons regten zal, vreezen wij niet, » maar hen, welke ons niet beledigen, schuwen wij » en vreezen van deze beschimping; daarom zullen » wij met dat, wat mij vreezen getuchtigd worden. » Want diegene, welke zich schaamt, eenen mensch » de zonden te openbaren, zich echter niet schaamt, » dezelve voor het aangezicht van God te bedrijven en » niet belijden en boeten wil, zal op dien dag niet » voor een of twee, maar in het gezigt der geheele » wereld beschaamd worden."

Nadat hij de ongeschiktheid des middels, waarmede **HERODIAS**, den moord aan **JOANNES** gepleegd, poogde te verbergen, heeft aangetoond, (naardien deze leerlingen hierdoor in de gelegenheid gesteld werden, de ware oorzaak van den dood huns meesters bekend te maken, ten einde men hem niet als eenen **THENDAS** en **JUDAS** te boek stelle), gaat hij over, om van het verstand der menschen te spreken, die een misslag door eenen anderen misslag verbergen willen: » Zoo zeer gij » u bevljigt, op deze wijze uwe zonden te bedekken, zoo te meer maakt gij dezelve bekend; want » de zonde wordt niet door bijvoeging eener zonde bedekt, maar door bekeering en belijdenis. **HOM. 48. n. 5. p. 500. t. VII. over MATTH.**"

HOM. 2, 3 over het kruis en den moordenaar, toont hij de kracht der aanklagt van zich zelven en wekt daartoe op. Opdat wij alzoo ook aan zijne menschenliefde deel verkrijgen, zoo laten wij ons niet schamen onze zonden te belijden; want groot is de magt der belijdenis en groot hare kracht.

HOM. 20 over **HOOFDST. IV** van het boek **GEN.** Door zich zelven hier in den tijd aan te klagen moeten wij den aanklager na den dood voorkomen. En **HOM. 5** van het **I HOOFDST. GEN.** en hier zijne zonden door belijdenis afwasschen, wijl dit aan gene zijde des grafs niet meer mogelijk is.

Dat de Priesters met de magt om de belijdenis aan te hooren en van de zonden te ontbinden, zijn uitgerust, heeft **CHRYSOSTOMUS** ook vrij duidelijk erkend. In zijn werk over het Priesterschap **3, 5** vergelijkt hij de magt der vorsten met die der Priesters: » Gene » binden en ontbinden het ligchaam, deze de ziel, » en gelijk zij de zielen hier beneden binden en ontbinden, zoo geschiedt dat ook in den Hemel: zoo » dat met de magt der Priesters geene andere te vergelijken is, zelfs niet die der Engelen of Aartsengelen, aan welke niet gezegd is: » Wat gij op aarde » zult gebonden hebben, zal ook in den Hemel gebonden zijn;" het is eene magt, aan die van Gods Zoon gelijk, want wat heeft Hij hun anders gegeven, dan de geheele hemelsche magt? Want, zegt Hij, wiens zonden gij vergeven zult hebben, dien zijn ze vergeven, en wiens zonden gij gehouden zult hebben, dien zijn ze gehouden. Welke magt kan grooter zijn, dan deze! Alle gerigt heeft de Vader den Zoon gegeven; en ik zie, dat de Zoon deze hun

» (den Priesters) heeft in handen gesteld." **3 6 p. 384** van hetzelfde boek. De Levitische Priesters konden de melaatschen niet reinigen, maar slechts over hun verklaren; de Christelijke verdelen de onreinheid der ziel. Daarom verlangt hij ook, dat de Bisschop den toestand der ziel naauwkeurig naga, om alzoo gepaste middelen te kunnen voorschrijven.

Dit een en ander komt in de werken des Kerkvaders voor. Zou **DOIJER** dit wel gelezen hebben? Ik twijfel er aan, wijl ik niet van **ZED.** vooronderstellen wil, dat hij den Kerkvader zonder opmerkzaamheid leest, of met een partijdig oog denzelven nasnufelt. Het is waar dat ik bij deze vooronderstelling der uitdrukking » uit de **58. ste** en **59. ste** afdeeling der voorgaande bloemlezing, (alwaar **ZED.** twee plaatsen aanhaalt, die voor de belijdenis aan God alleen gedaan, spreken), blijkt, mijns inziens, zeer duidelijk dat in de dagen van **CHRYSOSTOMUS**, althans in zijne gemeente, de oorbiecht, of de belijdenis van zonden, nog niet is in gebruik geweest enz." om het op zijn zachtst te zeggen, wat stout noemen moet; dan **ZED.** is geen Roomsche-Catholijke, heeft veel vóór en tegen de Biecht, dit doet al eens wat zeggen, en vergeten, dat men niet zeggen moest, indien men niet door en door van de zaak overtuigd was, en niet alle mogelijke moeite had aangewend, om van dezelve overtuigd te worden. —

Mogt intusschen dit weinige den oude van dagen aansporen, om zijnen geliefden Kerkvader nog eens in handen te nemen, ten einde zich te overtuigen, dat **CHRYSOSTOMUS**, gelijk in alles, ook in dit punt een Roomsche-Catholijke is!

DE TOESTAND DER KERK IN SPANJE.

In *Spanje*, gelijk in meest alle Staten van *Europa*, wordt de Kerk tegenwoordig verdrukt en vervolgd; doch in *Spanje* gelijk overal, telt zij innig aan haar gehechte en getrouwe kinderen, talijker misschien, meer tot alle opofferingen besloten, dan men in 't algemeen geloofd. Het philosophismus, de ketterij en de politiek, hebben elkander op dien edelen grond bescheiden, om er de Kerk af te breken; maar ook daar zijn heure pogingen ijdel, en alles kondigt aan, dat het Spaansche Catholicismus aan dezelve eenen energiek en zegepralenden weêrstand zal bieden. De politiek heeft de Kerk van *Spanje* beroofd van de goederen, waaruit zij de jeugd onderwees, de armen onderhield en het volk troostte, door den godvruchtigen luister van den Godsdienst; zij heeft een gedeelte harer Bisschoppen, Priesters en Monniken verbannen, in de kerken geworpen, of vermoord. Zij heeft aan het hoofd der diocesen junta's geplaatst, wier regten en geschiktheid, tot het administreren dier diocesen, door niemand kunnen erkend worden; hier heeft zij, in plaats van den verbannen Bisschop, eenen onwaardigen Priester gesteld, die zich de magt van zijnen herder aanmatigt en die zijne wettigste bevelen weêrstaat; daar tracht zij eenen openstaanden zetel te doen be-

klommen, door een man, wiens verdachte leerstellingen de Catholijken verschrikken; en terwijl de politiek op die wijze te werk ging, gedurende dat zij de Kerk van alle hare middelen van menschelijken invloed beroovende, haar in eenen afgrond van armoede en ellende stortte, die thans derzelver bewerkers verschrikt, terwijl zij haar een groot aantal der bewaarders en beschermers ontrukte, welke God haar gegeven had, zijn het philosophismus van den eenen en het protestantismus en jansenismus van den anderen kant, het oogenblik gunstig keurende, gekomen, elkander eene gemakkelijke zegepraal op hare doodelijke vijandin belovende.

Hunne hoop is vervlogen; gewisselijk is *Spanje* tegenwoordig niet, wat het eertijds geweest is; het Catholicismus is er niet meer meester en soeverein en wij kennen maar al te wel de wonden, die het ontvangen heeft. Het schijnt ons echter toe, dat men het kwaad overdrijft en dat het geloof nog te levendig en te magtig in het schier-eiland is, dat hetzelfde er al te diepe wortelen heeft om er uitgerukt te kunnen worden en om de Catholijken aan die heldhaftige en roemrijke natie te doen wanhopen. Inderdaad, als men in de vergadering der Cortes afgevaardigden ziet, die verplicht meenen te zijn, om hun Catholicismus te betuigen en openlijk de regten en vrijheden der Kerk te verdedigen; als men niet alleen de Geestelijkheid, maar ook de Bisdommelijke junta's, door het gouvernement aangesteld, en politieke dagbladen, wier gehechtheid aan de tegenwoordige orde van zaken niet verdacht zijn kan, dezelfde reclames en klagten hoort doen; als men revolutionaire dagbladen vindt, die nog godsdienstig genoeg zijn, om de politiek te laten rusten, gedurende de Goede Week, ten einde zich op die gewijde dagen uitsluitend bezig te houden met de zaken van God; als, eindelijk, de Geestelijkheid, weêrstand biedende aan de vervoering der politieke hartstogten, zich van alle partij-bandten losmaakt, afstand doet van het verdedigen van alle menschelijke zaken, om zich geheel en al aan de verdediging van den Godsdienst en ten dienste der Goddelijke zaak toe te wijden; waarlijk, als die teekenen van leven en kracht zich aan ons vertoonen, kunnen wij niet gelooven, dat alles voor de Kerk in *Spanje* verloren zij, en dat er niets anders meer te doen is dan op hare bouwvallen te weenen.

Dit gezegd hebbende, willen wij de berigten mededeelen, die wij sedert eenigen tijd uit dat ongelukkig land ontvangen hebben, onze lezers zullen er redenen tot smart en droefheid maar ook tot troost en hoop in aantreffen.

Zoo als wij gezegd hebben, tracht de protestantsche propaganda *Spanje* te exploiteeren: hare zendelingen doorkruisen het in alle rigtingen en verspreiden er hare boeken en pamphlets. Zij hadden te *Madrid* een depôt gevestigd van de hatelijkste geschriften tegen den Catholijken Godsdienst; het verkoopen derzelve is op de reclamatie der Catholijke Kerk verboden ge-

worden; doch de sectarissen hebben niet te min hunne operatiën voortgezet. Een Engelsche methodist (1), *RULE* genaamd, heeft zelfs getracht eenen protestantschen spreekstoel te *Cadix* op te rigten, van waar hij zich heeft doen weggagen. Een andere, *JACQUES LION*, die ondernam, om hem te vervangen, in eene vergadering van mannen en vrouwen, welke hem kwamen hooren, verrascht zijnde, onderging hetzelfde lot. Op een beklag des Bisschops van *Cadix* Monseigneur DOMMINGO DE SILOS MORENO, 't welk door het uitmuntend blad *el Catholico* wordt medegedeeld, deed de burgerlijke autoriteit den predikant uit de stad en provincie vertrekken, en gaf aan den Prelaat de verzekering, dat het gouvernement de verspreiding van anti-Catholijke geschriften niet zou dulden, en dat zij voortaan die *Fanatieke vreemdelingen* zou weten te beletten de gastvrijheid welke *Spanje* hen vergunt te misbruiken. — Wij zouden velerlei soortgelijke voorvallen kunnen aanvoeren; van hunnen kant bezigen de nog gevaarlijker en even werkzame jansenisten (2) alle middelen, om het gift hunner verdorvene leerstellingen te verspreiden. De Spaansche Geestelijkheid heeft, de noodzakelijkheid begrepen van zich krachtig te verzetten tegen alle pogingen der vijanden van het ware geloof; en onder de maatregelen die zij genomen heeft behoort eene associatie *ter verspreiding van goede boeken en tegen de verspreiding van slechte geschriften*, waarvan men de gelukkigste resultaten kan verwachten. Wij hebben den prospectus gezien, die door de oprichters is uitgegeven en die ons toeschijnt, beter geschikt te zijn, om een juist denkbeeld te geven van den toestand der Kerk in *Spanje* in het opzicht waarmede wij ons thans bezig houden, dan alle verzoogen dienaangaande. Sedert de uitgave van dien prospectus, heeft het genootschap zich gevestigd en wij weten reeds dat het begonnen heeft, zijne moedvolle verwachtingen te verwezenlijken, onder de bescherming van onderscheidene Prelaten, onder welke zich zijne Eminentie de Cardinaal-Aartsbisschop van *Sevilla* onderscheidt (3). Zie hier een gedeelte van dien prospectus.

» Het noodlottige tijdvak der revolutien, welke de
» politieke maatschappijen hebben doen wankelen is
» ook dat, 't welk de vijanden van den Godsdienst en
» van het menschedom gekozen hebben, om zonder vrees,
» boeken en schotschriften te verspreiden, die deszelfs
» Goddelijke leerstukken aantasten en openlijk godde-
» looze leerstellingen voordragen. Dat noodlottig tijd-
» vak is het, waarin het protestantismus en eene

(1) Men begrijpt, dat de protestanten in *Spanje* allen *vreemdelingen* zijn, die door de Engelsche, Fransche of Zwitsersche bijbelgenootschappen uitgezonden worden. RED.

(2) De jansenisten zijn daarom zoo gevaarlijk, omdat zij de heerschzucht der gouvernementen slaafsch vleijen, en gaarne aan den staat de suprematie toekennen als zij hen maar begunstigen. — Wij hebben het in het begin der XVIII eeuw in *Nederland* gezien RED.

(3) Zoo gevoelt men dan overal de noodzakelijkheid van associatiën om iets goeds te verrigten! En, inderdaad, wie is dwaas genoeg, om te kunnen denken, dat geïsoleerde kampvechters eene gecombineerde vijandelijke magt, zouden kunnen tegenhouden...! RED.

» aan hetzelfde gelijkende secte, doch die zich bedekt
 » met het mom van een gewaand Catholicismus (de
 » jansenisten) de noodlottigste slagen aan het geloof
 » hebben toegebracht, hunne vermetele invallen uit-
 » strekkende tot in het Catholijke *Spanje* om er ge-
 » voelens te verspreiden, welke veroordeeld zijn door
 » de heilige Kerk en door haar zichtbaar Opperhoofd
 » op aarde, den Roomschen Opperherder.... Som-
 » migen ontzeggen onder hypocritische voorwendsels
 » aan den Oppersten Herder den voorrang van juris-
 » dictie in de universeele Kerk, en betwisten hem nog,
 » voet voor voet, den voorrang van eer, hem van dag
 » tot dag naauwer beperkende, en hem den grond
 » betwistende, zoo als de vijanden der gouvernemen-
 » ten doen, om hen concessien af te dwingen, of
 » wetten voor te schrijven. De anderen hebben hunne
 » zendelingen der ketterij gezonden in eenige hoofd-
 » steden van *Spanje*; zij hebben er scholen opgericht,
 » die de besmetting zouden hebben verspreid, zoo de
 » godsdienstige tusschenkomst van het gezag en de
 » stem der Prelaten niet toereikend waren geweest,
 » om ze te stuiten. Maar de eene zoowel als de an-
 » dere volharden in hunne ontwerpen en maken zich
 » gereed, om onder nieuwe vormen, hunne verdorvene
 » grondstellingen te verspreiden door het kwistig ver-
 » spreiden van geschriften, die de gezonde moraal
 » aantasten. De staat van demoralisatie, waarin ve-
 » len onzer medeburgers kwijnen is het jammerlijke
 » bewijs van de ongenoegzaamheid van de zoo vaak ver-
 » nieuwd verbodsbepalingen van het burgerlijk gezag
 » en van de Geestelijke magt.

» Met het voortreffelijk doel om de werking te be-
 » letten dergenen, die trachten de dwaling en de
 » zedeloosheid te populariseeren, zijn buiten's lands
 » Christelijke genootschappen opgericht, die het grootste
 » heil aan den staat toebrengen. Die van *Parijs*, die
 » van *Lyon*, van *Carcassonne* verspreiden over *Frank-
 » rijk* de onwaardbaarste weldaden. Hun ijver heeft
 » de verdediging van het Catholicismus tegen het onge-
 » loof en de valsche philosophie op zich genomen.

» Ons *Spanje* bezit tot nog toe geene soortgelijke
 » associatie, en evenwel stemt men overeen aangaande
 » de noodzakelijkheid van derzelver oprigting. Doch
 » daar dat goede denkbeeld onder ons ingevallen is,
 » en de Spaansche Prelaten hetzelfde beschouwen, als
 » het krachtigste middel, om tot de hervorming der
 » zeden te geraken en den Godsdienst te beveiligen
 » tegen de aanvallen van deszelfs vijanden van allerlei
 » soort, is het tijd, om hetzelfde te verwezenlijken."

Na te hebben gezegd, dat de leden der associatie
 zich geenerlei gezag in burgerlijke of Kerkelijke zaken
 aanmatigen, zegt de prospectus verder:

» Hunne taak bepaalt zich tot het bekend maken
 » van alle boeken, die van buiten's lands zullen worden
 » ingevoerd, of die binnen's lands zullen worden ge-
 » drukt; tot het aanprijen van het lezen derzulken,
 » die Christelijke grondstellingen en lessen van gezonde
 » moraal bevatten; tot het denoncereen, zoo aan het

» gouvernement als aan de heeren Bisschoppen van die,
 » welke schadelijke leerstellingen inhouden, tot het
 » aanprikken van den ijver van schrijvers, die be-
 » roemd zijn door hunne kunde en door hunne talen-
 » ten, om de dwaling te wederleggen. Ingevalle de
 » inschrijvingen door de weldadigheid der geassocieer-
 » den gestort, en de uitgave van nuttige werken,
 » fondsen mogten opbrengen, meerder dan toereikend
 » om de uitgaven te dekken, zal het overige worden
 » besteed tot het onderhouden der missien, die onder
 » het gezag der ordinarissen zullen plaats hebben in
 » de steden en op het land, waar men er behoefte
 » aan gevoeld; tot het ondersteunen van het Apostolaat
 » der beide werelddelen tot het onderhouden der
 » heilige plaatsen te *Jerusalem*..... Dusdanig is het
 » doel van algemeen nut, voorgesteld aan de zorgvul-
 » digheid der *godsdienstige maatschappij*, die weldra
 » in de hoofdstad der Spaansche natie zal worden op-
 » gerigt."

De Spaansche Catholijken schijnen eindelijk begrepen
 te hebben, dat de zaak van don CARLOS, geenszins de
 zaak van God en van zijne Kerk is; en dat onder-
 scheid van politieke gevoelens de Catholijken niet ont-
 slaat van de dure verplichting, om zich tot het welzijn
 van den Godsdienst te vereenigen. Zoo zal overal
 meer en meer de zaak der Catholijke Kerk afgeschei-
 den worden, van alle politiek en van alle dynastieke
 belangen; en daardoor zal zij ook niet meer voor re-
 volutien en het instorten van troonen hebben te dach-
 ten; zij zal de bestaande gouvernementen in alle
 tijdelijke zaken eerbiedigen, maar de regten en vrijhe-
 den der Kerk, nooit aan de genegenheid voor, noch
 aan de goede verstandhouding met eenigerlei gouverne-
 ment opofferen:

» Die taal" zegt *l'Univers*, van den boven ver-
 melden prospectus verslag gevende, » zal welligt niet
 worden goedgekeurd door mannen, die de Catholijken
 en de Geestelijkheid van alle landen willen verplichten,
 om zich te onthouden van het verdedigen van den
 Godsdienst, als men, om dien te verdedigen moet af-
 zien van het bestrijden van zekere magten; maar zij
 zal met blijdschap en erkentelijkheid worden begroet,
 door al diegenen, die in hun hart en in hunne liefde,
 de zaak der Kerk, den voorrang geven boven alle zu-
 ver menschelijke zaken en die niet begrijpen, dat de
 politiek nimmer de Christenen ontslaan kan van de
 verplichting om de dwaling en het kwaad te bestrijden
 en aan de verdediging der waarheid te arbeiden."

OPRIGTING VAN NIEUWE APOSTOLISCHE VICARIATEN IN *ENGELAND*.

Wij hebben onze lezers sedert eenen geruimen tijd,
 meermalen onderhouden over den verbazenden voort-
 gang van het Catholicismus in *Engeland*; vooral, wat
 hoogst merkwaardig is na de oprigting der *Gebeds-
 Associatie* voor de bekeering van *Engeland*, waaraan

de Catholijken van *Nederland* een zoo hartelijk deel hebben genomen. De menigvuldige bekeeringen, welke in dat land dagelijks plaats hebben, maakten eene vermeerdering van het getal der kerkvoogden in hetzelfde noodzakelijk: de H. Vader, wiens herderlijke zorgvuldigheid zich tot alle gedeelten der aarde uitstrekt heeft in die behoefte voorzien.

Zie hier, wat dien aangaande, onder dagteekening van 13 Mei uit *Rome* aan den Redacteur van *l'Univers* geschreven werd:

ROME, 13 Mei 1840.

MIJN HEER DE REDACTEUR!

Het belang kennende, 't welk gij in den voortgang van het Catholicismus in *Engeland* stelt, haaste ik mij om u de benoeming van Apostolische Vicarissen (1) voor dat land gedaan in de Congregatie, die eergisteren, maandag 11 Mei, in de Propaganda gehouden is, mede te deelen en u de afdeelingen te doen kennen, aan welke zij toegevoegd zijn.

I. Noorder-district. — Apostolische Vicaris Monseigneur WEEDALL, president van het seminarie der H. MARIA te *Oscott*; bevat de graafschappen *Northumberland*, *Durham*, *Cumberland* en *West-Moreland*.

II. Dat van *Lancaster*. — Apostolische Vicaris Monseigneur GEORGE BROWN, Missionaris te *Lancaster*; bevat de graafschappen *Cheshire* en *Lancashire*.

III. Dat van *York*. — Apostolische Vicaris Monseigneur BRIGGS; bevat het graafschap *York*.

IV. Het midden-district. — Apostolische Vicaris Monseigneur WALSH; Coadjutor Monseigneur WISEMAN Rector van het Engelsch collegie te *Rome*; bevat de graafschappen *Derby*, *Nottingham*, *Stafford*, *Worcester*, *Warwick*, *Salop*, *Leicester* en *Oxford*.

V. Het ooster-district. — Apostolische Vicaris Monseigneur WARLING, vice-president van het seminarie der H. MARIA te *Oscott*; bevat de graafschappen *Lincoln*, *Rutland*, *Northampton*, *Stemington*, *Cambridge*, *Norfolk*, *Suffolk*, *Buckingham* en *Bedford*.

VI. Het Wester-district. — Apostolische Vicaris Monseigneur BAINES; bevat de graafschappen *Glocester*, *Wills*, *Cornwall*, *Devon*, *Somerset* en *Dorset*.

VII. Het district van het land van *Walles*. — Apostolische Vicaris Monseigneur BROWN, Benedictijn, Superieur van het klooster te *Downside*, bij *Bath*, bevat het land van *Walles* (12 graafschappen) en *Monmouth*, benevens *Hereford* in *Engeland*.

VIII. Het Londensch district. — Apostolische Vicaris Monseigneur GRIFFITHS; bevat de graafschappen *Berkshire*, *Hertford*, *Staffordshire*, *Surrey*, *Sussex*, *Kent*, *Essex* en *Middlesex*.

De wijding van Monseigneur WISEMAN, zal te *Rome* plaats hebben; na zijne wijding, zal de prelaat zich tot zijn vertrek naar *Engeland* gereed maken.

(1) De Vicarii Apostolici in *Engeland*, zijn tevens met de bisschoppelijke waardigheid bekleed; wat trouwens schier overal het geval is.

PATER MATHEUS.

Op de uitnoodiging aan den Eerw. Pater Capucijn MATHEUS gedaan, is hij voornemens zich naar *Londen* te begeven, alwaar personen van den hoogsten rang, die wenschen dezelfde morele revolutie, welke in *Ierland* plaats had, ook in *Engeland* te zien bewerken, den eerbiedwaardigen man verzocht hebben, daartoe zijnen dienst te willen leenen. — In de vorige week was de Eerw. Pater MATHEUS, te *Kilfeacle* en te *Cashel* geweest en had er 9,000 personen tot leden der matigheids-maatschappij aangenomen.

MINISTERIELE VERANTWOORDELIJKHEID.

In het *Handelsblad* van Maandag 11 Mei wordt het volgende aangetroffen:

» Amsterdam, Zaterdag 9 Mei:

» Wij vernemen uit eene goede bron, dat het punt van de verantwoordelijkheid der ministers op nieuw een onderwerp van ernstige overweging bij de regering uitmaakt, zoodat alle hoop nog niet verloren is, dat de koning in hoogstdezelfde wijsheid, nopens dit gewichtig punt van staatsrecht, een besluit zal nemen zijner waardig. Wij herhalen het met de innigste overtuiging: het zijn de getrouwste en verstandigste vrienden van het huis van *Oranje*, die het vurigst verlangen dat dit beginsel, dat alle overige grondwettelijke waarborgen moet verzekeren, die ontwikkeling bekome, welke, zonder iets te kort te doen aan het souverain gezag des konings, echter aan den anderen kant een op geene wettige wijze te overkomen, hinderpaal zij, voor den geen, die, vroeg of laat, onze getempereerde monarchie in eene volstrekte alleenheerschaping mogt willen herscheppen."

Het is dan ook geen wonder, dat het *Handelsblad* zulke jubeltooncn hooren liet, toen de regering werkelijk, een ontwerp van wet, betreffende de ministeriële verantwoordelijkheid, aan de zoogenaamde *verteenwoordigers van het geheele Nederlandsche volk* voordroeg: maar, wat bij alle verstandigen verwondering baren moet, is, dat een groot aantal der leden van de tweede kamer, daarover hunne uitbundige vreugde niet konden bedwingen en geene woorden genoeg hadden om de regering te roemen en te danken.....! — Wij willen hier niet herhalen, wat andere bladen hebben gezegd, betreffende eene waarschijnlijke verwerping van dat ontwerp door de eerste kamer; want al werd hetzelfde door de beide kamers aangenomen, en door den koning bekrachtigd, wat beteekent het dan nog? Niets, volstrekt niets! Bij eene tweede kamer, die twee en dertig leden telt, welke blijkbaar verheugd waren, dat de heer SIJTSAMA een middelje had uitgevonden, om, zoo men meende, met eenig fatsoen, de enorme begrooting voor 1840 te kunnen aannemen! Dat middel was een ontwerp van wet, betreffende de ministeriële verantwoordelijkheid! Immers de heer SIJTSAMA gaf zulks ronduit te kennen; het middelje was gemakkelijk, het werd gebezigd; de regering werd toegejuicht, en de begrooting aangenomen.

Zie, nu heeft men toch de regering niet in verlegenheid gebracht, en, zoo als het *Handelsblad* meent of ten minste voorgeeft, het beginsel, dat alle over-

rige grondwettelijke waarborgen moet verzekeren, verworven.

Men bedriege zich niet, door zich te verbeelden, dat het Nederlandsche volk, hetwelk aanschouwer is geweest van die comédie, die weder zooveel aan hetzelfde kost, de acteurs, die op nieuw de rol van jaezeggens hebben vervuld, applaudiseert. Wij hebben nog niemand ontmoet, die niet verontwaardigd was, vooral over eenige mannen, wier namen wij niet noemen willen, doch van welke de natie geheel iets anders had gewacht. Wij hebben nog niemand ontmoet, die, juist door het jongste gedrag der tweede kamer niet overtuigd geworden is, dat, en regering en eerste kamer, de quasi-ministeriële verantwoordelijkheid ligtelijk kunnen toegeven, als men slechts de regstreeksche verkiezingen tegenhouden kan: en hiervan is men immers genoegzaam zeker, daar de tweede kamer zich grootendeels even sterk als de regering zelf tegen regstreeksche verkiezingen verzetten zal; want bij regstreeksche verkiezingen zouden gewis de twee en dertig edelmogende heeren hunne plaatsen aan anderen moeten overlaten. Wij zullen dus eene ministeriële verantwoordelijkheid hebben, zonder regstreeksche verkiezingen. Welnu, wie zou dwaas genoeg zijn om te gelooven, dat mannen, die misschien uit dankbaarheid voor reeds genotene weldaden, of op hoop van weldaden voor zich of de hunnen te zullen erlangen, op iedere ministeriële roodragt knikken, eenen minister tot verantwoording zouden roepen, dat zij hem in staat van beschuldiging zouden stellen? Neen, zonder regstreeksche verkiezingen hebben wij geenerlei waarborg tegen de schending der grondwet: dit gevoelt, dit begrijpt iedereen; en de kostbare comédie, die bij aanhoudendheid te 's *Hage* gespeeld wordt, begint walging te veroorzaken; men wordt hoe langer zoo afkeeriger, van eene quasie vertegenwoordiging, die de belangen der natie niet kent, of aan de hare op-offert, en het morrend misnoegen vermeerderd allerwege! — Het zijn dus de vrienden der kroon, der orde en des volks, de ware en eenige vrienden des vaderlands, die op regstreeksche verkiezingen aandringen, als op het eenige *beginzel*, dat alle overige grondwettelijke waarborgen moet verzekeren!

Met regstreeksche verkiezingen kan, van lieverlede, al het gebrekkige worden verbeterd: zonder dezelve wordt ons staatsgebouw hoe langer zoo gebrekkiger en deszelfs instorting zal er vroeger of later het gevolg van zijn.

Er moet een ander gebouw worden opgetrokken. Meent men, dat de constitutionele regeringsvorm voor ons vaderland, op welks vrijheid men immer gezwetst heeft, in onze vrijheidlievende eeuw, en voor onze vrijheidlievende natie, niet geschikt zij dat men dan de invoering van eenen *zuiver monarchalen* regeringsvorm beproeve; maar dat men niet langer eene comédie spele, die onze staatsinrigting bij inlander en vreemdeling belagchelijk maakt, en ons in de oogen onzer naburen als een karakterloos volk doet voorkomen!

Als Catholijken, bekennen wij ons weinig over de-

zen of dien regeringsvorm, als men ons slechts de *volkomene vrijheid* laat, om de voorschriften en raadgevingen van onzen Godsdienst na te leven, en de leer onzer vaderen in eigene scholen, aan de nageslachten over te leveren. — Dat geluk hebben wij bij onzen quasie-constitutioneelen regeringsvorm niet mogen genieten, zoo min als er het geluk en de welvaart des vaderlands door bevorderd is geworden; de volharding bij dat stelsel zou onzen ondergang na zich slepen...! Men moet kiezen tusschen eenen *echt constitutionelen* of *zuiver monarchalen* regeringsvorm: al wat tweeslachtig is, is altoos monster en onvruchtbaar!

NOG IETS TER WIJZIGING IN DE GRONDWET.

Daar men, om de Catholijken van het teekenen van adressen aan Z. M. dien men van den wensch der natie en vooral van het Catholijk gedeelte derzelfde onkundig wil laten, af te houden, als voornamen grond opgeeft, dat het gouvernement (dit zal wel het ministerie moeten beteekenen) zeer afkeerig van verzoekschriften is, bewijst zulks onloochenbaar, dat het gouvernement (wij verstaan hierdoor het ministerie; want Z. M. heeft, reeds alvorens de teugels van het bewind als Souvereine vorst te aangaarden, plegtig verklaard, zulks niet te willen doen, dan *onder waarborging eener wijze Constitutie, welke onze vrijheid tegen volgende mogelijke misbruiken verzekert*) bij uitsluiting *anti-Constitutioneel* is; want art. 161 der oude grondwet zegt uitdrukkelijk: » *Ieder ingezetene heeft het REGT om verzoeken aan de bevoegde magt schriftelijk in te dienen, mits die persoonlijk en niet uit naam van meerderen worden ondertekend* » Wie derhalve *afkeerig* is van het bezigen van dit Constitutioneel regt door ingezetenen, die zich in hunne dierbaarste belangen gekrenkt gevoelen en hetzelfde tracht te beletten, of op de eene of andere wijze te wreken, maakt zich schuldig aan verregaande inbreuk, niet alleen op eene *vrijheid*, maar op een REGT der burgeren, en verzet zich tevens tegen den geopenbaarden wil van eenen regtvaardigen koning, die in zijne proclamatie van 2 December 1813, openlijk aan de natie verklaarde: » *bij uwe liefde belove ik het u, BEDROGEN ZULT GIJ U NIET VINDEN.* »

Zou er nu erger bedrog kunnen zijn, dan openlijk in de grondwet aan de ingezetenen het indienen van verzoekschriften, of adressen, als een REGT toe te kennen: en de uitoefening van dat REGT euvel op te nemen en er *afkeerig* van te zijn, en diegenen die er gebruik van maken, met het misnoegen des konings te dreigen?

Als ons gouvernement, (dat is het ministerie) wezenlijk zulk eenen haat tegen verzoekschriften heeft, dat men dan openlijk voor de zaak uitkome, en aan de goedwillige Tweede Kamer voorstelle, om art. 161 uit de aanstaande grondwet weg te laten opdat men de natie niet langer misleide, door een artikel in de grondwet, t welk *louter BEDROG* zijn zou, te laten bestaan.

BEZUINIGING.

De roem van geleerdheid is een nationaal bezit: en de weldadige centralisatie in de constitutionele regeringen, waar het gouvernement alles voor het volk, door het volk en om het volk doet, brengt mede dat het gouvernement over gelden beschikke, om dien roem te helpen handhaven. De natie kan er alzoo niets tegen hebben, dat geleerden, die reeds rust en krachten opofferen, van regeringswege, dat is met het geld der natie, ondersteund en beloond worden, wanneer zij monumenten, duurzamer dan marmer stichten, in wier roem de natie en de nakomelingschap deelen zullen; doch voor welker kostbaarheid geene privaatbeurzen toereikende zijn. Dit staat vast voor elk edeldenkende; wie twijfelt, bezit geene liefde noch voor de wetenschap noch voor zijn vaderland. Evenwel in tijden als de natie over en over belast is; als van elke levende ziel meer dan twintig gulden s'jaars moet gevorderd worden om de staatsuitgaven te bestrijden; als, gelijk de *Arnhemse Courant* het onlangs uitdrukte, de leeningen haren gang gaan en het staatsbankroet gaapt; in zulke tijden zou men dan niet, zonder domperachtigheid en achterdocht, kunnen vragen of de regering de ondersteuning der geleerdheid niet wat overdrijft, als zij b. v. ettelijke duizenden toestemt om den heer C. B. T. eene reis door een groot deel van *Europa* te laten doen ter vergelijking van handschriften en eindelijk eene zeer kostbare uitgave tot stand te doen komen der werken van *SIMPPLICIUS*. . . . Tot *Siebolds Flora Japonica*, in 1835, meen ik begonnen, droeg de regering dertig duizend gulden bij.

Berigt aan kunstenaars en liefhebbers van schilderijen en zeldzaamheden.

De talrijke beschouwers, van de voortreffelijke schilderij, door den heer N. DE KEIZER, geschilderd voor de tentoonstelling en ten voordeele van het gasthuis te *Beveren* bij *Antwerpen*, zijn van verbazing getroffen, bij het zien van dat echte kunst-juweel. Dat kostelijk doek, voorstellende, het hoofd van eenen grijsaard, met grijze haren en golvenden baard, onderscheidt zich niet minder door de schoonheid van deszelfs vleesigheid, dan door de kracht van deszelfs toets, en er is geen twijfel aan, of op het oogenblik van deszelfs verkoop, zal het gezocht worden door elk die er op gesteld is, om eenen zoo schitterenden, en zoo bij uitstek nationalen schat te bezitten.

Behalve het gemelde voortbrengsel en verscheidene andere van *RUBENS*; van *DIJCK*, *CRAYER* enz. zullen de schilderijen die reeds door een groot aantal van kunstenaars gezonden zijn, en daaraan de laatste hand leggen en de voorwerpen uitmaken eener verkooping, die bepaald is op den 2 September eerstkomende en

waaraan men zelfs buiten *Islands* alle mogelijke publiciteit zal geven.

De commissie van beheer heeft derhalve de eer die gunstige gelegenheid aan alle kunstenaars en liefhebbers van schilderijen, oudheden en zeldzaamheden aan te prijzen, en hen uit te noodigen, om aan haar met bepaling van den prijs en vrachtwijze de voorwerpen te zenden, van welke zij zich op eene voordeelige wijze willen ontdoen, met korting van 10 pCt. op den prijs van den verkoop ten voordeele van het gasthuis. Eene ruime en heerlijke zaal is bestemd om die verschillende stukken te vereenigen en de zorgvuldige bewaring derzelve is volledig gewaarborgd. De Commissie zal met erkentelijkheid, tot den 15 Julij alle schilderijen en andere voorwerpen, die men aan haar zal willen zenden ontvangen, en die in eenen bijzonderen cathalogus zullen worden beschreven.

Wat betreft de algemeene ten toonstelling der voorwerpen van kunst en industrie, waarvan de plegtige opening onherroepelijk is bepaald op den 21 Junij eerstkomende, zou men zich moeilijk een denkbeeld kunnen maken van de weelde en den rijkdom die er in heerschen. Meer dan duizend voorwerpen van eene zeldzame schoonheid en verscheidenheid zullen in loterij aangeboden worden tegen een *Frank de Actie* en het aankloksel, 't welk deze philanthropische speculatie aanbiedt is een zekere waarborg, dat de gemeente van *Beveren* weldra in haar midden eene schuilplaats voor arme grijsaards en weezen, wier lot eene zoo billijke deelneming verdient, zal zien openen.

Beveren,
14 Mei 1840.

J. COOLS,
Pastoor van *Beveren*,
bij *Antwerpen*.

BIJDRAGEN VOOR DE ABTDIJ VAN MELLERAY, IN IERLAND.

Bereids geremitteerd 18 Liv. Sterl	f 216,00
Bleef in cassa.	f 16,32½
Van N. N.	5,20
Ontvangen van den Wel Eerw. Heer A. V. M. Pastoor, eene Braziliaansche coupon à 2½ Liv. Sterl.	30,00
Van O. te P. een coupon	4,95
Blijft in cassa	f 56,47½
	f 272,47½

BERIGT AAN OUDERS EN VOOGDEN.

Bij P. J. MENDEL, Instituteur te *Schiedam*, is gelegenheid tot het plaatsen van eenige jongelingen, de R. C. Godsdienst belijdende. Het onderwijs strekt zich uit tot alles wat eene Godsdienstige en beschaafde opvoeding vereischt.

Het kostgeld bedraagt 'sjaarlijks slechts f 200. —

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U; dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8,50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

HET KONINGRIJK DER NEDERLANDEN
IN 1840.

In de maand April 11. heeft de *Augsburger Allgemeine Zeitung* onder het opschrift: *Holland in April 1840*, een langdradig artikel opgenomen, waarvan onderscheidene Fransche en andere buitenlandsche bladen melding hebben gemaakt; terwijl de *Arnhemse Courant* hare lezers op eene geheele vertaling van dat stuk heeft vergast, hen vooraf verwittigende, dat de *Augsburgsche Zeitung* het meest geachte *Duitsche dagblad* is, en dat zij veel waarheid in hetzelfde gevonden had. — Wij hebben om die reden gemeend, niet alleen aan buitenlandsche dagbladen de noodige inlichtingen te moeten zenden, maar ook in ons blad over dat stuk te moeten spreken. Het behoort geenszins tot ons doel, hetzelve geheel te analyseeren (1), of breedvoerig te spreken over de twee eerste soorten van oppositie, waarvan het *Duitsche* blad melding maakt, hoewel wij er toch iets over meenen te moeten zeggen; maar wij gevoelden ons verplicht, ons gevoelen te uiten, over hetgeen in dat artikel de *Catholijke oppositie* wordt genoemd en over de beschrijving, die er hiervan gegeven wordt. Wij toch

zijn beter met de *Catholijke* oppositie bekend, dan de blijkbaar niet *Catholijke* inzender van het onderhavige artikel aan de *Augsburger Zeitung*. Vervolgens zullen wij overwegen, wat het artikel over de zoogenaamde *historische oppositie* zegt; want het telt niet minder dan vier soorten van opposities in *Holland* op.

1.º » De gematigde oppositie bij de staten."

Wat die zoogenaamde gematigde oppositie is, hebben wij onlangs bij het aannemen der begroting voor 1840 op nieuw gezien. De correspondent van de *Augsburger Zeitung* zegt te haren opzigte ten slotte:

» Zij begroetten onlangs den afstand des konings van het veelbesprokene huwelijk, als eenen reeds bevochten vredepalm. Het *Amsterdamsche Handelsblad* staat het naast in betrekking tot deze kleur, en de voorstellen van professor THORBECKE, kunnen over het geheel voor het manifest derzelve doorgaan..."

Eene groote eer waarlijk, die hier aan de oppositie der tweede kamer bewezen wordt!

2.º De radicale oppositie wil het (*Schulgerichte*) systeem van vertegenwoordiging, zoo als het zonder erfelijke aristocratie bestaan kan; regtstreeksche verkiezingen voor de tweede kamer naar het aantal zielen, voor de eerste naar zekere categoriën, deels benoeming door den koning, deels door de universiteiten, door de gerechtshoven, enz. waartegen de staatsraad moet wegvallen. Dit is ten minste de voorslag van een hoofd dezer partij, van Mr. DIRK DONKER CURTIUS, in zijne » *Proeve eener nieuwe grondwet* " en andere vlugschriften; voorts is hij te (*origineel*) om geheel als de uitdrukking der radicalen door te gaan; hij beweert zelfs monarchaler te zijn dan professor THORBECKE, in diens » *Proeve eener herziening der grondwet*."

(1) Men kan hetzelve nalezen in de *Arnhemse Courant* van Zondag 3 Mei 1840.

» De radicale partij kon ligt in de staten-generaal vele stemmen winnen, indien het tot eene oproeping in dubbelen getale komen mogt; zij neemt merkbaar toe. Haar hoofd-organ, de *Arnhemsche Courant*, tastte het huwelijk des konings als iets onverschilligs, enkel persoonlijks, volstrekt niet aan, (daarin overeenstemmende met de Catholijke oppositie); des te heviger zijn de artikels tegen de behandeling van het financie-wezen en de persoonlijke regering."

Wij dachten, dit lezende, aan het gezegde der dienstmaagd in het Evangelie: » Uwe sprake maakt » u openbaar." — Behalve dat het woord: *radicaal*, in de ooren der Catholijken wanklant geworden is, is de » *Proeve eener nieuwe grondwet*" van Mr. DIRK DONKER CURTIUS genoeg, om alle verstandigen te overtuigen dat het radicale brein, ook in *Nederland* geen denkbeeld van ware godsdienstvrijheid heeft. Wij twijfelen zeer aan de waarheid van het gezegde: » *Zij* (de radicale partij) *neemt merkbaar toe.*" Althans onder de Catholijken, die aanvankelijk nog al veel op hadden met het manifest van Mr. DIRK DONKER CURTIUS; doch die zijne latere geschriften, en inzonderheid zijne *proeve eener nieuwe grondwet* en den gang der *Arnhemsche Courant*, oplettend hebben gade geslagen, heeft zij *merkelyk afgenomen*. Wij zullen de reden daarvan weldra doen opmerken. — Wij gaan over tot

» 3. De Catholieke oppositie heeft ten aanzien der meerderheid eene geheel provinciale stelling (1). De Catholijken in het eigenlijke *Holland* waren in den laatsten tijd tevreden; zij verlangen slechts bij eene nieuwe grondwet niet benadeeld te worden. Tegenover de vroeger heerschende gereformeerde kerk staan zij, daar zij thans het meest nog tot de *lagere standen* behooren, in *Holland* in eene morele minderheid."

Hoeveel *waarheid* de *Arnhemsche Courant* ook in dit artikel vinden moge, zeggen wij hier ronduit, dat in deze woorden veel *onwaarheid* is. Het is echter goed, dat men de Catholijken van *Nederland* reeds voor af doe weten, wat zij te wachten hebben, als zij, nu het zake is van de wijziging der grondwet, de *volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs*, niet réclameren; als de tijd voorbij is, zal men openlijk zeggen, en aan buitenlandsche dagbladen schrijven: *ZIJ WAREN TE VREDEN!*

Het is onwaar, dat de Catholijken in het eigenlijke *Holland* thans het meest nog tot de *lagere standen* behooren, en daardoor in eene morele minderheid tegen over de *vroeger heerschende gereformeerde kerk* staan. De Catholijken behooren in het eigenlijke *Holland* meest tot den *gezeten burgerstand*, die na evenredigheid wel het meest in de belastingen opbrengt; en dat zij niet hooger opklimmen; dat zij niet met winstgevende posten begunstigd worden; dat schier alle voordeelige posten uitsluitend voor de protestanten blijven, bewijst alleen, dat de grondwettige gelijkstelling van de belijders der verschillende gezindheden tot hiertoe slechts eene bittere spottèrrij was. Intusschen is juist het omgekeerde waar van hetgeen de schrijver beweert: hunne onderdrukster, de vroeger heerschende gereformeerde kerk, is door de revolutien

en gebeurtenissen gesloopt en van hare steenen is een *klein afgescheiden kerkje* opgerigt, welks leden thans nog meest tot de lagere standen behoorende, tegenover de Catholijken in eene morele minderheid staan. De *Hervormde kerk* van 1816, gelijkt zeer weinig meer naar de *vroegere Gereformeerde heerschende kerk*, die sommigen echter zoo gaarne weder zouden opbouwen, al ware het slechts pro forma, ten einde de Catholijken nogmaals van hunne verkregene regten te berooven....! Doch laat ons zien wat er van *Noord-Brabant* gezegd wordt.

» Het Catholieke *Noord-Brabant* daarentegen, de *breede streek heide-grond*, die de vestinglinie van *Bergenopzoom*, *Breda*, 's *Hertogenbosch*, *Grave*, tot *Nijmegen* en de *Duitsche grenzen* omvat, en *Holland* van *België* scheidt; — deze provincie, dit voormaals onderworpen land, gevoegd bij het wederbekomene *Limburg*, is nog voortdurend *slecht Hollandsch-gezind*, ziet dikwijls naar *België* op, en zoekt eigenlijk slechts een voorwendsel tot oorlog en oppositie tegen *Holland*."

Onwaar! Schandelijk gelogen! Zonder die verachte *breede streek heide-grond*, zou *Holland* niet meer zijn, wat het thans is! In de verwarring van 1830, toen de vestingen zonder garnisoenen en zonder verdedigings-middelen waren, had *Holland* aan de getrouwheid der Catholijke bewoners van die *breede streek heide-grond* die, getrouw aan de voorschriften van hunnen Godsdienst, gehoor gaven, aan de stem hunner herders, zijn behoud te danken! Maar hoe is het Catholijke *Noord-Brabant* voor die getrouwheid beloofd geworden....? Hoe wordt het nog beloofd? Meent men, dat de *Noord-Brabanders* gevoellooze wezens, zonder hartstogten zijn? Gedurende ruim negen jaren hebben zij al de lasten van een onverstandig status quo gedragen; den knellenden staat van beleg hunner steden, het bederven van hun land door innundatiën, den overlast der inkwartiering met al deszelfs noodlottige gevolgen, geduldig verduurd, en nu zij na den vrede en bij eene aanstaande wijziging der grondwet hun verlangen uiten, om in de nieuwe grondwet de *volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs* erkend en gewaarborgd te zien, door de ministeriële verantwoordelijkheid en regstreeksche verkiezingen; nu, zij meenen, de vrijheid te hebben, om, zoo goed als anderen, over nog bestaande onregtvaardigheden, verongelijkingen en achterstellingen, te klagen, durft men hunne betoonde getrouwheid, hoonen en lasteren, en schrijft aan een vreemd blad dat zij dikwijls naar *België* opzien, en eigenlijk slechts een voorwendsel zoeken tot oorlog en oppositie tegen *Holland*.....! En het blad, dat fier schijnt op den titel van: *hoofd-organ* der radicale oppositie, de *Arnhemsche Courant* vertelt aan hare lezers, dat zij in het onderhavige artikel, veel *waarheid* gevonden heeft! Zou het wel te verwonderen zijn, als de Catholijken van *Noord-Brabant*, die men als 't ware tegenover *Holland* (waaronder men toch ook de andere provincien verstaat) overstelt, wanneer zij zich tot loon van hunne getrouwheid en van hun zwijgend geduld, als verraders van de zaak des vaderlands, die dikwijls naar *België*

(1) De *Arnhemsche Courant*, maakt hier eene nietsbeduidende noot alsof zij de *Duitsche* uitdrukking niet regt begreep.

opzien en, slechts een voorwendsel tot oorlog en oppositie tegen Holland zoeken, aan vreemde dagbladen zien afschilderen, slecht Hollandsch gezind waren? Wie zou daarvan de oorzaak zijn.....? Het artikel zegt verder:

» Het hoofdorgaan, de *Noord-Brabander*, heeft onlangs eene dreigende houding aangenomen; de hevigste artikelen worden in kleine uittreksels door alle provincien heen, voor niet uitgedeeld; zij voeren tot opschrift: » aan de Catholieke helft der Nederlandsche natie, » en melden onder anderen, — *hetgeen in Holland zeer euvel wordt opgenomen*, — dat dezelfde mededeelingen op denzelfden dag ook te *Parijs* gedrukt zullen worden. »

De *Noord-Brabander*, die gedurende den negenjarigen staat van beleg der stad 's Hertogenbosch, aan eene strenge censuur onderworpen was, en dus gedurende al dien tijd van een constitutioneel regt was beroofd geworden, was tot eenen dusdanigen staat van nietsbeduidendheid vervallen, dat de *Arnhemsche Courant*, eenige maanden geleden, verklaarde, dat blad niet te kennen; en die, onlangs nog onbekende *Noord-Brabander* wordt nu het hoofdorgaan der Catholieke oppositie genoemd, en gezegd, dat hij onlangs eene dreigende houding heeft aangenomen; dat is, zijne nietsbeduidendheid heeft afgelegd en, door verandering van Redactie eene zoo energieke taal heeft doen hooren, dat de vijanden van het Catholicismus er zoodanig door verschrikt waren, dat zij hunne gewone tactiek, om over onze Catholieke Tijdschriften en Dagbladen te zwijgen, ten einde op onze artikelen niet te moeten antwoorden, geheel vergaten; alleen het Stoïcynsche *Handelsblad* bleef aan die tactiek getrouw! doch, waarmede had dan de *Noord-Brabander* gedreigd? Met oorlog en oppositie tegen Holland? Toch niet, maar hij had gezegd (men lette hier wel op, *hetgeen in Holland zeer euvel wordt opgenomen*), dat zijne artikelen op denzelfden dag te *Parijs* zouden worden gedrukt. Daarvoor was men bang; men had tot hiertoe buiten 's lands zoo weinig kennis van onzen toestand, dat de Fransche en Duitsche bladen elkander de ongerijmdste zotheden naschreven; men wist zeer goed, dat onze taal schier nergens bekend is, en men kon dus buiten 's lands alles doen gelooven, wat men wilde, door middel van correspondentie, vooral met Duitsche bladen, en dus was het als een donderslag in de ooren van sommigen, te vernemen, dat onze toestand buiten 's lands zou bekend worden! Intusschen verlangde men ook buiten 's lands, vooral in *Frankrijk* en *Engeland* met den toestand der Catholieke bevolking van *Nederland*, naauwkeurig bekend te worden en reeds voor lang hadden wij hoogst vereerende uitnoodigingen ontvangen, om aan dat verlangen te voldoen, wat wij uit hoofde van het gewigt der zaak volgaarne aanpamen, voor zoo verre onze bezigheden zulks gedooogen zullen. Het artikel in de *Augsburger Allgemeine Zeitung*, waarvan ook het *Parijsche blad l'Univers* van 1 Mei een gedeelte, de zoogenaamde Catholieke oppositie betreffende had medegedeeld, maakte het geven van inlichtingen, noodzakelijk, zoo als wij dan ook daarmee een aanvang hebben gemaakt.

» De Catholieke partij vreest, dat de gereformeerde kerk bij de herziening weder het overwigt behouden zal, al ware het slechts door de uitdrukking: » De koning moet tot deze kerk behoorren. » Bezwaren en wenschen van de Geestelijkheid, aan welke overigens niets te verwijten valt, hebben nu slechts betrekking, tot het onderwijs. In dit punt is zij weder overeenstemmend, doch niet verbonden met de orthodoxe gereformeerde geestelijkheid. »

Er bestaat in *Nederland*, of zoo als men het buiten 's lands noemt, *Holland*, wel een Catholijk gedeelte der natie, dat schier de halve bevolking uitmaakt, maar geene Catholieke partij. Voor een overwigt der zoogenaamde Gereformeerde kerk, bij de wijziging der grondwet, zijn we in 't geheel niet bevreesd. De in 1816 en 1817 hervormde gereformeerde kerk is werkelijk reeds staats-kerk; dat is, zij geniet vele gunsten en is geheel afhankelijk van den staat: wij misgunnen haar geen van beiden; wij willen, dat onze Kerk vrij, volledig vrij zijn zal en maken slechts aanspraak op verkregene regten, maar geenszins op privilegien of gunsten. Wij betwijfelen zeer, of men de bepaling: *Dat de Koning tot de Hervormde kerk zal moeten behooren*, in het jaar 1840 en in den tegenwoordigen toestand van *Europa*, in onze grondwet zou durven brengen; er zijn te veel verstandige Protestanten, die de gevolgen van eene dusdanige dwaasheid al te goed kennen en doorzien, om het niet te verhoeden en misschien zelfs zou de zoo licht bekommerde diplomatie, zich wel met die zaak bemoeijen als dat voorstel werkelijk in ernstige overweging kwam. De Catholieke Geestelijkheid verlangt (en zij heeft er alle reden toe) even als de geheele Catholieke bevolking, volledige vrijheid van Godsdienst, zoo wel als van onderwijs, waarvan wij authentieke bewijzen zouden kunnen opleveren: en beide worden ook, met het zelfde regt, en om dezelfde reden, door de afgescheiden Gereformeerden verlangd.

Het is niet moeilijk te gissen, om welke reden de *Arnhemsche Courant* in de vertaling van dit stuk, de uitdrukking: *Reformirthe Kirche*, niet door *Hervormde kerk*, zoo als haar legale naam is, maar door: *Gereformeerde kerk*, vertaald heeft; men heeft blijkbaar de buitenlanders willen doen gelooven, dat de tegenwoordige Hervormde kerk nog dezelfde is, die eertijds als *Gereformeerde kerk*, heerschende was; en dat de zoogenaamde orthodoxe geestelijkheid, die even als de Catholijken, vrijheid van Godsdienst en onderwijs begeert, tot haar behoort; terwijl het juist deze is die zich van haar afgescheiden heeft, omdat zij niet meer datgene was, wat de oude vroeger heerschende Gereformeerde kerk is geweest. — Dit weet de *Arnhemsche Courant* ook zeer goed, hoewel zij er geheel van zwijgt.

In een volgend artikel zullen wij over de zoogenaamde historische oppositie spreken.

CATHOLIEKE REACTIE IN SPANJE.

De bijzonderheden, welke ons el *Catholico* van *Madrid*, aangaande den toestand van de Geestelijkheid in

de onderscheidene Bisdommen van *Spanje*, mededeelt, zijn van den droevigsten aard. Dagelijks maakt dat blad, hetwelk door den werkdadigsten ijver bezielde is, de reclamatiën openbaar, die de kapittels, de junta's en de geestelijke gouverneurs aan de koningin en aan de cortes indienen. Het gaat zelfs nog verder; het heeft in elk bisdom een soort van geregteijk onderzoek weten tot stand te brengen; en daardoor verneemt men eene reeks van bijzonderheden, die de waarheid in het helderste daglicht plaatsen.

Om het juiste tafereel van den toestand der Kerk op het Schier-eiland te hebben, is het voldoende een der stukken te lezen welke *el Catholico* mededeelt, om te zien, of dat stuk van eene door het gouvernement aangestelde junta, van een kapittel of van eenen gewonen correspondent is.

De ellende is algemeen, en in verscheidene bisdommen heeft zij haren hoogsten trap bereikt. Sommige kapittels zijn tot een derde en zelfs tot de helft hunner leden verminderd; de mindere rangen der geestelijkheid zijn eveneens gedund; de Godsdienst heeft geene andere middelen dan de edelmoedigheid der geloovigen; de Priesters zijn den bedelstand zeer nabij en het gasthuis van *Plasencia* (in *Estramadura*) heeft er een zelfs binnen zijne muren zien sterven; de geseculariseerde religieusen van beide geslachten, hebben sedert twee of drie jaren hunne achterstallige gelden niet meer kunnen innen; in de in stand gebleven kloosters is de ellende nog veel afgrijpselijker, en de Nonnenkloosters hebben zelfs gebrek aan de onmisbaarste kleedingstukken: een ooggetuige verhaalt, dat hij Dominicaner-Nonnen gezien heeft, welke genoodzaakt waren om dezelve zemelen driemaal te builen en dat zij ongetwijfeld het laatste uitschot zouden hebben moeten eten, zoo haar de liefdadigheid van bijzondere personen niet ter hulp gekomen ware.

De liefdadige gestichten lijden noodwendig veel door deze droevige omstandigheden. Zoo zijn onder andere te *Plasencia*, in het vondelingen-huis, onderscheidene kinderen, bij gebrek aan geld om de minnen te betalen, gestorven.

Deze rampen, die van alle kanten aan het gouvernement en aan de cortes bekend gemaakt zijn, hebben de oplettendheid van verscheidene gedeputeerden tot zich getrokken en verklaringen ten gevolge gehad, die de denkwijze van het gouvernement en die van de volksvertegenwoordigers, betrekkelijk den toestand der godsdienstige aangelegenheden, duidelijk hebben doen kennen.

In de zitting van den 26 Maart jl. hebben de heeren INIGO en de minister van justitie en gracie, plegtig hun Catholicismus betoogd en de noodzakelijkheid erkend, om met wijsheid en voorzigtigheid in de aangelegenheden van godsdienstigen aard, voorzieningen daar te stellen. *El Catholico* verheugt zich over die manifestatie, waarna hij laat volgen:

» Wij zullen onvermoeid voortgaan met aan de randsmannen der kroon voor te houden, dat zij zich wel

moeten overtuigen, dat het Catholijk *Spanje*, het Protestantsche *Engeland* niet is. In *Engeland* is een dekreet van de koningin voldoende tot het bevredigen der conscientien, wijl men, door eene onbegrijpelijke waanzinnigheid, die koningin als opperhoofd der Kerk beschouwt; doch in *Spanje* is een koninklijk dekreet niet toereikende tot het wegnemen van de ongerustheid der geloovigen, ten opzichte van een geheel geestelijk punt, zoo als de kerkelijke regtsmagt zulks is. De koningen van *Spanje* zijn nooit als opperhoofden der Kerk beschouwd geworden en zij hebben zich ook nimmer als zoodanig trachten te doen gelden, in tegendeel, zij hebben er zich steeds op beroemd, dat zij de eerbiedige, de onderworpenen en de gehoorzame zonen van den Stoel van den H. PETRUS waren. De Kerk en haar eerbiedwaardig Oppenhoofd zij het, die de geestelijke regtsmagt verleen en de kerk en de soevereine opperpriester zijn de eenigen die haar terug nemen of verklaren kunnen, en door hunne uitspraken kunnen doen eindigen wat den vrede en de geestelijke rust der geloovigen stooren kan. Het kerkelijk gezag kan derhalve de gewetensonrust alleen bedaren.

Deze woorden van den *Catholico*, zijn vooral van toepassing op den beklagenswaardigen toestand van het bisdom van *Saragossa*, welks aartsbisschop in *Frankrijk* een gastvrij onthaal heeft moeten zoeken.

» Het gouvernement, zegt hij, behoort door eene herstellende en regtvaardige uitspraak, die verontrusting der conscientien, die zich op nog andere punten van het Schier-eiland gevoelen doet, te doen ophouden. Het heeft ongetwijfeld te dezen opzichte en betrekkelijk andere aangelegenheden van de Kerk van *Spanje*, zijne bevelen aan den heer VILLALBA te *Rome* gegeven. Wij wenschen het gouvernement met dien loffelijken stap geluk en wij hopen dat hetzelfde met de regtschapenheid en met de vrijmoedigheid, die aan ware kinderen der Kerk betaamt, voortgaande, de groote vraagpunten, die in onze dagen ontstaan zijn, waardiglijk oplossen zal.

» Een dier vraagpunten is ontwijfelbaar de dotatie van den Godsdienst en van de Geestelijkheid en de verkoop van de goederen der Kerk. Die vraag is onlangs in de kamer der afgevaardigden door den heer MOR geopperd en de woorden welke hij sprak hebben ons even als alle regtgezinde en Godsdienstige mannen getroffen. Hij heeft wiskundig bewezen, dat uit den verkoop dier goederen, voor het gouvernement de grootste nadeelen zouden voortvloeijen.

» Als de Geestelijkheid alleen hare reclamatiën tegen dien maatregel had doen hooren, dan zou men beweerd hebben, dat het een kreet van eigen belang en van egoïsme was; doch nu de junta's (die, zoo als men weet door het gouvernement ingesteld zijn), met de Geestelijkheid en nog veel krachtiger dan zij, de politieke bladen en de volksvertegenwoordigers, daartegen klameren, moet men wel erkennen, dat het de kreet der rede en der regtvaardigheid is. En hier nemen wij aete van de merkwaardige woorden, die door den heer ALIANA GALIANO, in de zitting der

gedeputeerden van den 1sten April gesproken zijn, opzigtelijk de paragraaf van het adres, in antwoord op de troonrede, waarin van den Godsdienst en van de Geestelijkheid gesproken wordt. » Ik ben niet bijgeloozig, zeide hij, maar ik weet; hoe noodwendig de moraal voor de volken is, ik weet dat de heerlijke beloften die door zekere mannen gedaan zijn, en waarvan ik mij vroeger een ijverige aankleever heb kunnen verklaren, ik weet, zeg ik, dat die hoogdravende woorden van philosophismus, niets dan een niet voortbrengen en de ondervinding heeft mij dit leeren kennen. De mensch heeft eene hoogere bestemming, en de volken, welke die bestemming verachten, komen tot een' ellendigen val en verlagen zich tot den stand van redeloos vee. Gevolgelyk, mijne heeren, onderhouden wij, door het toekennen eener dotatie aan den Godsdienst onzer vaderen en door het voorzien in het onderhoud van de dienaren Gods, een soevereine invloed op de moraal; daardoor doen wij de rust in de gemoederen wederkeeren, die rust, welke sedert al te langen tijd verloren is, die rust, welke noodzakelyk verkregen moet worden en zonder welke de materiele vrede ijdel is; want hoe zouden de volken van dien vrede genot kunnen hebben, als hunne gemoederen misnoegd zijn en er geenerlei hoop meer in hunne harten is?"

» Welk eene kostbare bekendenis, roept *el Catholico* uit! Zoodanig zijn de woorden van dien zelfden man, die, eenige jaren geleden, in de vergadering der procuradores, den heer MARTINEZ DE LA ROSA met eene verbloemde spreekwijs antwoordende, van de Geestelijkheid sprekende, zeide: » Ik verzoek niet dat men die plant uitrukke, maar dat men haar derzelver sap ontneme. » De waarheid heeft, gelijk altoos, gezegevierd en de heer ALIANA GALIANO, heeft openlyk met den heer MARTINEZ DE LA ROSA erkend, dat men, wel verre van die plant te moeten uitrukken, en haar derzelver sap te ontnemen, het integendeel van de dringendste noodzakelykheid was, om haar zorgvuldig te onderhouden en haar tegen elke onzuivere en heiligschennige hand te beschermen.

» Dat de cortes en het gouvernement op dien weg voortgaan, dat zij niet van denzelven afwijken, hoedanig de hinderpalen ook zijn mogen, die zij er op ontmoeten mogten, en dat zij de noodzakelykheid niet vergeten, om eenstemmig met het gezag der Kerk, in alle punten, die er betrekking op hebben te handelen; als zij aan hunne uitspraken die heilige bekrachtiging willen geven, die alleen in staat is, om aan de geloovigen de verlorene rust te hergeven, en hen niet alleen door vrees, maar gewetenshalve en vrijwillig te doen gehoorzamen.

» Vertegenwoordigers des lands, ziedaar waartoe gij gehouden zijt; ziedaar uwe pligten; zoodanig zijn de begeerten uwer lastgevers; zoodanig zijn de waarborgen, op welke zij u hunne vertegenwoordigers benoemd hebben. Gij bragt beschuldigingen in tegen uwe tegenstrevers en gij hebt hen vervolgers van de Kerk genoemd; nu moet gij bewijzen dat gij hare be-

schermers zijt, gij moet de rampen die ons verpletten wegnemen, gij moet uwe beloften vervullen. Als gij anders doet, neemt u dan in acht! een kreet van verontwaardiging zou van alle zijden opgaan; en de volken zouden, wel verre van in u hunne vertegenwoordigers te zien, wel verre van zich door uwe verleidelijke woorden te laten misleiden; u beschouwen als empirische hansworsten en uwe woorden als noodlottige syrenen zangen."

Bij dit uittreksel uit den *Catholico*, meenen wij nog eene aanhaling te moeten voegen, welke dit blad uit een liberaal dagblad: *El Corresponsal* van 13 April, doet. Dat artikel toont hoe levendig het geloof in *Spanje*, zelfs in het hart der partijen, die aan hetzelfde het vijandigst schijnen, nog is; het somt de oorzaken van de rampen op die het Schier-eiland kwelden en toont duidelijk de reactie welke er tegenwoordig tegen de anti-christelijke denkbeelden plaats heeft. Dat artikel is in den loop der goede week in het licht verschenen:

» Op dezen gedenkdag van de verhevenste geheimen, welke de verlossing der wereld volbragt hebben, zullen wij onzen arbeid, die ons betrekkelijk de aardse belangen, het geheele jaar door bezig houdt, staken en wij stemmen onzen geest derwijze, om onze lezers te doen deelen in de vreugde welke wij onder vinden bij het ten hemel verheffen onzer oogen, nadat wij gekromd zijn geweest om de aarde, op welke de Voorzienigheid ons geplaatst heeft, vruchten te doen voortbrengen.

» Nederige bearbeiders van den materieelen, intellectueelen en moreelen voortgang zijnde, zullen wij een oogenblik blijven stil staan, om den invloed te overwegen, dien de groote gebeurtenis, welke wij heden vieren, op het grootste gedeelte der maatschappij uitgeoefend heeft en wat wij met onze eigene oogen in ons vaderland gezien hebben, sedert de fakkel der rede ons voorlicht, wij zullen de strekking van de eeuw en van het Spaansche volk in het bijzonder uit een geheel Godsdienstig oogpunt beschouwen."

Na een schitterend tafereel van de vestiging van het Christendom en van zijne bewonderenswaardige uitwerkselen in de wereld, besluit de schrijver van het artikel met deze woorden zijne zamenvatting van de heillooze gevolgen der Fransche revolutie.

» De laatste halve eeuw, die altoos schreef, altoos predikte, filosoof en spotter was, had het zoo ver weten te brengen, dat zij de menschen verblindde, en eenigen voor zich won; doch wreed, vervolgen en moordziek zijnde, wekte zij het wantrouwen en den afschuw van allen op.

» Zoodanig zijn de gevoelens, voegt hij er bij, die zich bij de revolutie van 1808, met kracht in *Spanje* openbaarden. Het was een strijd van nationale onafhankelykheid en waardigheid en evenwel verscheen zij in den beginne met alle kenmerken van een' Godsdienstigen strijd. De zaak van God was in de geschriften van het tijdstip, altoos vereenigd met de zaak van

den koning en van de natie; men riep den goddelijken bijstand en de voorbede der heiligen in; het volk snelde tempelwaarts om zijne wapenen te doen zegenen en zijn haat te heiligen; en allerwege trof men een' Petrus den kluizenaar aan en de bevolkingen snelden ten kruistogt. Doch, helaas! bij revolutiën weet men wel waar men begint, maar niet waar men eindigt.

» Die verbazende beweging, welke ten voordeele van het altaar begonnen was, maakte vorderingen in de verwoesting van het altaar. Talrijke vergiftigde geschriften waarden onder begunstiging van de wanorde rond; de zedeloosheid drong zich in; verschrikkelijke twijfelingen bestormden de conscientiën; en toen de vrede aanbrak, bleef er eene noodzakelijkheid bestaan, de noodwendigheid van eene hervorming, die de geesten sedert lang bezig gehouden had.

» Toen werd dat noodlottige verbond gevormd, hetwelk zoo veel onheilen aan de Kerk berokkend heeft. De Kerk, die boven alle wisselingen van tijd verheven is, en die alle beroeringen moet doorworstelen, zonder eenigen invloed op dezelve uit te oefenen dan dien van vrede en van verzoening, hetwelk haar goddelijke stichter geleeraard heeft, vereenigde zich met eene hevige partij, die zich halsstarrig en dwaaslijk in de weer stelde om den voortgang der eeuw tegen te houden. Die partij moest door de kracht der dingen omvergeworpen worden en zij die een soort van verbond met haar hadden aangegaan konden niet ongeschonden uit dien strijd terugkeeren.

» Dit is het wat gebeurde. De revolutie van 1820 tot 1823, vernieuwde de oude godsdienstige theoriën van de verloopene eeuw en poogde dezelve ten uitvoer te leggen, ondanks de verschrikkelijke ondervinding die zij er reeds door verworven had; tegen het einde van dat tijdperk; het was niet de strijd van de beschaving tegen de barbaarschheid dien wij hebben bijgewoond, maar den strijd van de eene barbaarschheid tegen eene andere barbaarschheid.

» Die beweging werd onderdrukt; maar op welk eene wijze? De slinger werd niet loodregt geplaatst, hetwelk zijne rust verzekert, maar hij werd scheef geplaatst: en wat moest daardoor gebeuren? Op het oogenblik waarop de hand hem verliet, moest zijne zwaarte hem tot het beschrijven van een boog noodzaken, die hem aan de tegenovergestelde schuimte brengen zou. Het verbond werd nauwer toegehaald, wyl de eerste dwaling eenmaal begaan zijnde, elk gemeenschappelijk gevaar hetwelk men liep, elke gemeenschappelijke overwinning die men behaalde, de scheiding des te moeilijker maken zou.

» Het woord *troon* was in de taal van het tijdperk altoos aan het woord *altaar* verbonden; en wij weten wat te dien tijde het woord *troon* beteekende. Doch hoedanig de wettigheid en de voordeelen, die het absolute gouvernement zich wilde toeschrijven, mogen geweest zijn, hadden echter de belangen van den eeuwig, onvernietigbaren, van de menschelijke instellingen onafhankelijken, met alle standen der maat-

schappij vereenigbaren en in alles weldadigen en beschavenden Godsdienst, nooit moeten vermengd zijn geworden met hunne oorzaak.

» Wat later gebeurd is, is ons nog al te zeer nabij, dan dat het noodig zou kunnen wezen, hetzelfde mede te deelen. Het begin onzer tegenwoordige hervorming is uit een godsdienstig oogpunt beschouwd, verschrikkelijk geweest, en zou van het Spaansche volk en van de strekking zijner bewegingen, een zeer valschen denkbeeld kunnen geven. Weinige dagen voor de opening der vergadering der Staten Generaal in de hoofdstad van het rijk, schier in tegenwoordigheid van het verschrikte gezag en van eene talrijke, maar lijdelijke openbare magt, werden de altaren met het bloed der Priesters bekleet: in het jaar daarop stak men de kloosters van *Barcelonna* in brand en een tooneel van de Fransche revolutie nabootsende, verbrandde men te *Reus*, te midden der vreugde kreten, en houten leeman, die in priesterlijk gewaad gekleed was. Die wanorden, welke door eenige zamenzweerders en door eenige verleide fanatieken aangevuurd werden, beschouwde men als de uitdrukking van den nationaalen wil en de religieuze orden werden plotseling gesupprimeerd, hunne goederen verbeurd verklaard en verkocht; de gedenkteekenen van Gods vrucht en kunsten werden vernield en hunne brokkelingen verstrooid even alsof een inval van barbaren het land was komen verwoesten. En, te midden van dat alles schafte men de tienden af, en men beschikte reeds bij voorbaat over de goederen welke op de ordensgeestelijkheid verbeurd verklaard waren; zonder te denken aan het deficit hetwelk men daarstelde, zonder de beloofde pensioenen te betalen, zonder, ingevolge den wil der wet, schadevergoeding voor die onteigening te verleenen, welke op titel van: ten algemeenen nutte had plaats gehad en zonder te voorzien in de behoeften van den Godsdienst; behoeften die in een land, hetwelk gelooft en aanbidt, dringend en onverjaarbaar zijn.

» En wilde het land zulks? De volgende daadzaken bewijzen het tegendeel. De natie deinsde terug, door die uitgestrekte verwoesting verschrikt zijnde en het denkbeeld van hervorming aannemende, zag zij den dag tot het uitroeijen van het kwaad, aanbreken. De angst kreten der arme nonnen, de ellende der geseculariseerden, de vrees van de ordensgeestelijkheid, die bedreigd werd van spoedig zonder schadeloosstelling van alles beroofd te worden, dit een en ander had de sympathiën van alle edelmoedige zielen opgewekt. Het is niet mogelijk daaraan te twifelen, eene groote verandering heeft in alle verstanden plaats gehad, eene heilzame reactie doet hen tot menschelijker en godsdienstiger denkbeelden overhellen. De organen der verschillende opinien, stemmen allen, of er ontbreekt nog slechts weinig aan, aangaande dit punt overeen. Het gouvernement heeft een ontwerp van wet voor de dotatie van den Godsdienst en van de geestelijkheid voorgesteld; een der afgevaardigden heeft insgelijks een ontwerp van wet, ten zelfden einde, voorgedragen;

de cortes toonen zich geneigd tot het uit den weg ruimen dier zaak, welke de belangstelling van de geheele natie verworven heeft. De profanatiën, de smaad en de vervolgingen tegen de geestelijkheid hebben opgehouden; de luister der kerkplegtigheden, die in deze feestdagen (*de goede week*) uithoofde van de behoefte der kerken, weinig luister ten toon kon spreiden, heeft in de godsvrucht der geloovigen van onderscheidene groote steden, middelen gevonden, om te voorzien in het vermogen hetwelk haar ontroofd was. Wij herhalen het, er doet zich eene reactie ontwaren en wij gevoelen daarover eene groote vreugde.

» Wij zien hedendaags eene aandachtige en godvruchtige menigte tempelwaarts stroomen en wij gelooven, meer dan voorheen, aan de opregtheid dezer demonstratiën, omdat tegenwoordig niemand tot schijnheiligheid verplicht is en daarbij geenerlei belang heeft. De buitensporigheden zelven hebben eene plotselinge verbetering bewerkt, men voelt de noodzakelijkheid van het gelooven en iedereen beijvert zich om op de eene of andere wijze die leegte aan te vullen, welke het ongeloof in de harten te weeg brengt.»

Na dit artikel te hebben medegedeeld, verblijdt de *Catholico* zich met den *Correspondent*, over de gelukkige verschijnselen van de terugkeer tot het goede: » doch, overeenkomstig de leer van onzen goddelijken Verlosser, zegt hij, zullen wij de werken afwachten om over de opregtheid der woorden en begeerten te kunnen oordeelen.

» De Godsdienst is gehoond geworden, zijne bedienaren zijn vervolgd, men heeft, het gezag der Kerk in den wind slaande, de maatregelen die de *Correspondent* opgenoemd heeft, en nog vele anderen, betrekkelijk de kerkelijke tucht genomen; nu, wij zullen zien, of men tot herstel der nadeelen en verliezen, en tot het weder daarstellen der orde te midden der plaatsgehadhebbende verwarring, de toevlugt zal nemen tot de Kerk, tot haar eerbiedwaardig opperhoofd, die, alleen door zijn gezag, de geregeldheid herstelt en ons uit den chaos die ons verslindt, redden kan. Als de zaken derwijze voortgang hebben, zullen wij onzen lof aan hem toezwaaijen, die er de uitvoering van zal weten tot stand te brengen; doch in een omgekeerd geval zullen wij onze afkeuring en berisping luide doen hooren.»

DE NIEUWE AARTSBISSCHOP VAN PARIJS.

Daar de aanspraak van Monseigneur AFFRE, Kanunnik van het Metropolitane Kapittel van Parijs en benoemden Coadjutor des Bisschops van Straatsburg, namens het kapittel der hoofdkerk van Parijs aan den koning der Franschen, op zijnen naamdag gedaan, met algemeen genoegen zoowel als het antwoord des konings (1) is gelezen geworden, zal men met niet minder genoegen en dankbaarheid aan de Voorzienigheid, vernemen,

dat koning LOUIS PHILIPPE, ingevolge het regt, door de kerk aan hem, als *Catholijken* vorst, geconcedeerd, juist dien Heer AFFRE tot Aartsbisschop van Parijs heeft benoemd! Het Fransche gouvernement is in de keuze van een opvolger, van wijlen Mgr. DE QUELEN, langzaam te werk gegaan; het heeft dienaangaande zeer wijzelijk de gevoelens der meest geachte Fransche Prelaten geraadpleegd, zoo als het gewoon is bij alle benoemingen van Bisschoppen te doen; waarvan dan ook het gevolg is, dat die benoemingen meestal en schier zonder uitzondering, algemeen bijval vinden, wat vooral met de benoeming van Mgr. AFFRE het geval is. — Het *Journal des Débats* zegt dienaangaande:

» De Heer Abbé AFFRE, Bisschop van Tompeopolis en Coadjutor van den Bisschop van Straatsburg, is tot Aartsbisschop van Parijs benoemd. Het is een groote last die den Eerw. Heer AFFRE is opgelegd; laat ons hopen, dat hij dien waardiglijk dragen zal. De Eerw. Heer AFFRE, is een der verlichtste en geleerdste mannen der Fransche Geestelijkheid, dat is eener Geestelijkheid die het Hof van Rome, de *keur der Catholijke Geestelijkheid* (1) heeft genoemd. De Eerw. Heer AFFRE, is van het getal der Geestelijken die zich oprechtelijk aan het gouvernement hebben verbonden en die gelooven, dat de Kerk zich evenzeer in minachting brengt door politieke oppositie, als door politieke slaafschheid. Eene Geestelijkheid, die zich tot werktuig van het gezag maakt en eene Geestelijkheid, die zich tot vijand van hetzelfde stelt, verliezen gelijkelijk haar ontzag. De Kerk heeft wat beters te doen, dan om de gunst van het tijdelijk gezag te kuipen of hetzelfde te weerstreven. De grootheid harer taak, is in hare onpartijdigheid gelegen: niet eene wrokende en kwellende onpartijdigheid, maar eene welwillende en vredzame onpartijdigheid.

» Wij hebben nooit eenen Aartsbisschop van Parijs gewenscht, die geheel en al in de handen des gouvernementes ware. De Eerw. Heer AFFRE, in naam van het Metropolitane kapittel het voerd voerende op 's konings naamdag, heeft openlijk zijne adhesie aan de Julij-monarchie doen blijken (2). Maar die adhesie zal altoos vrij zijn van inschikkelijkheid, hiervan zijn wij verzekerd. De Eerw. Heer AFFRE kent de regten der Kerk, hij heeft over de kerkelijke wetten geschreven en hij weet, wat tegenwoordig eene nuttige zaak is, welke plaats de Kerk in onze nieuwe wetten heeft, welke pligten haar zijn opgelegd en welke regten haar verzekerd zijn. 't Is een regtsgeleerde: Hij zal ferm zijn in het verdedigen van de regten zijner Kerk, dit kunnen wij aan het ministerie voorspellen; zoo die regten ooit aangetast werden. . . .

» Wij hebben wellicht verkeerd gedaan, door deze politieke denkbeelden in onze bemerkingen betrekkelijk de verheffing van den Eerw. Heer AFFRE te mengen. Een Aartsbisschop van Parijs . . . behoort allen toe en zoo hij eene partij heeft, is het de partij der ongelukkigsten en der armen. Met deze sympathiseert hij het meest. De lijdenden te ondersteunen, hetzij in lichaams-, hetzij in zielensmarten, ziedaar zijne eenige politiek. . . .»

L'Univers het bovenstaande stuk uit het ministeriële blad overnemende, zegt dienaangaande:

» Niemand heeft sterker dan wij de keuze des nieuwen Aartsbisschops van Parijs toegejuicht. Wij beschouwen die benoeming als een zegepraal, niet alleen voor de wenschen van ons hart, maar ook voor de gevoelens, die wij ons beijveren te verdedigen. Wij nemen dus met eene levendige sympathie het artikel van het *Journal des Débats* over, dat ons niet altoos aan eene zoo verlichte billijkheid, jegens het episco-

(1) Welk een onderscheid met 1682.

(2) Hij heeft zoo als billijk was, den koning der Franschen regt laten wedervaren.

(1) Zie ons Blad van 23 Mei, bladz. 169.

paat gewend heeft. Evenwel meenen wij, dat de Prelaat even weinig de man der Julij-monarchie als van eenige andere is: het gouvernement kan en moet in hem niet anders zien, dan de man der Kerk en des lands. Het is aan de bestemming, aan de belangen en aan de wetten van dat land, dat hij altoos opregtelijk getrouw zal wezen in de mate zoo goed omschreven in zijne wijze en bevredigende aanspraak van 1 Mei."

Ook *L' Ami de la Religion*, die van lieverlede van zijne vooringenomenheid tegen het thans bestaande Fransche gouvernement terug komt, althans niet onedel genoeg is, om hetzelfde geen regt te laten wederbaren, als het waarlijk den lof van alle Catholijken verdient (wat waarlijk met het gevallen gouvernement het geval niet was) roemt de keuze van eenige onlangs benoemde Bisschoppen.

KONING FREDERIK WILHELM EN VON ALTENSTEIN.

Sommige dagbladen hebben den dood der beide mannen medegedeeld; anderen hebben het tegengesproken en het berigt van het overlijden, ten minste dat van het overlijden des konings, schijnt te voorbarig te zijn geweest. Althans wij kunnen niet vermoeden, dat de Pruisische regering, hoe geoefend ook in heimelijke verrigtingen en geheimhoudingen, den dood des konings zoo lang zou kunnen verbloemen; en dat het *Handelsblad* zoo onbeschaamd zou zijn, om uit *Berlijn*, de toenemende beterschap van eenen dooden vorst mede te deelen!

Zouden die twee sterfgevallen den vrede aan de Kerk in *Pruissen* hergeven? Zouden de Aartsbisschoppen van *Keulen* en *Posen*, spoedig naar hunne zetels terugkeeren. Zou de zoon en opvolger van FREDERIK WILHELM wijzer en regtvaardiger wezen dan zijn vader....! Ziedaar, wat de tijd ons zou moeten leeren: weldra zou het blijken welke gevoelens den nieuwen koning bezielen; of ook hij onder den schijn van hoofd der vrijmetselaren te wezen, een werktuig der maçonnerie is; want, zonderlinge combinatie! Koning FREDERIK WILHELM was gelijktijdig het hoofd der vrijmetselaars en het hoofd zijner nieuwe zoogenaamde Evangelische kerk die welligt slechts een gewrocht der maçonnerie is, welke onder den naam van FREDERIK WILHELM sedert lang in *Pruissen* regeerde en elders onder den naam van radicalismus en liberalismus voorgeeft, de vrijheid der volken te bewerken; maar die overal, onder alle gedaanten, de dood-vijandin van het Catholicismus, dat is, van het Christendom, is.

ALGEMEENE VERGADERING VAN HET CATHOLIJK ENGELSCH INSTITUUT.

Het Catholijke instituut heeft onlangs te *Londen*, eene zeer talrijke vergadering gehouden, welke door den heer CHARLES LANGLADE gepresideerd werd, en waarbij de heer DANIEL O'CONNELL, tegenwoordig was. In die vergadering is met algemeene stemmen het volgende besluit genomen:

Deze vergadering protesteert plegtiglijk, tegen den anti-Christischen geest van laster en van leugen, door protestantsche leeken en kerkelijken in hunne openbare bijeenkomsten en in de brochures, die zij uitgeven, aan den dag gelegd. Wij zullen alle denkbare pogingen aanwenden, om het Catholicismus in zijne zuiverheid te bewaren, om onze geloofsbegrippen te regtvaardigen, doch daartoe zullen wij nooit de toevlugt nemen, tot het wapen van leugen en laster.

Dat plegtig protest tegen den leugen- en lastergeest, door de protestantsche Engelsche dagbladen medegedeeld, heeft eenen onbegrijpelijken invloed op de bevolking uitgeoefend; het heeft eenen indruk gemaakt, dien honderd bondig geschreven werkjes niet zouden kunnen te weeg brengen; want hier spraken niet geïsoleerde verdedigers van het Catholicismus; maar hier sprak eene *algemeene Catholijke associatie*, zamengesteld uit de keur der Catholijken, in de onderscheidene gedeelten van *Engeland*.

Ook in *Nederland*, openbaart zich de anti-Christelijke geest van laster en leugen in redevoeringen en geschriften aan zulke wapenen, om het Catholicismus te bestrijden, ontbreekt het in ons vaderland niet: maar er ontbreekt eene Catholijke associatie, die eene dusdanige, den geest des Christendoms verguizende handelwijze, voor de oogen der geheele natie openlijk brandmerkt!

En waarom ontbreekt er zulk eene associatie? Wij willen die vraag, die onze broeders in andere landen doen, niet openlijk beantwoorden Catholijken van *Nederland*! vraagt het aan uwe eigene consciëntie!

Wij weten het Er worden vele drogredenen gebezigd, om u van geregelde samenwerking door associatie af te houden: voor alle antwoord behoeft gij slechts den brief te toonen door onzen eerbiedwaardigen algemeenen Vader GREGORIUS XVI, aan den graaf van SHREWSBURY, president van het Catholijk Engelsch instituut gerigt, dien wij in ons Blad van 25 April blz. 138 hebben medegedeeld.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt. JOANN. XVII.

Wij meenen aan alle Catholijken van *Nederland*, te moeten mededeelen, dat een Adres aan Z. M. den koning, ten behoeve der vrijheid van Godsdienst en onderwijs, door al de respectieve Hoogwaarde Heeren Administratores en Vicarii Apostolici en al de Hoog Eerw. Heeren Aartspriesters der Nederlandsche Zending onderteeekend, bereids is ingeleverd geworden.

HET KONINGRIJK DER *NEDERLANDEN*,
IN 1840.*Tweede Artikel.*

Nadat de schrijver van het artikel: *Holland in April 1840*, in de *Augsburger Allgemeine Zeitung* geplaatst en door de *Arnhemse Courant* overgenomen, de zoogenaamde Catholijke oppositie op zijne wijze had beschreven, gaat hij over tot:

4. De historische oppositie wordt het laatst bijgebracht, wijl zij eigenlijk geene partij, maar eene politieke school is (in *Duitschland* het naast bij de Hallersche komende); verder wijl zij tot nog toe in aantal en invloed de zwakste is. Zij ondersteunt de regering, zoo lang zij het volgens hare overtuiging eenigzins vermag; zij wenschte haar, even als de geheele natie, weder eenen meer godsdienstigen geest in te boezemen, weder eene staatskerk voor het gereformeerde *Holland* op te rigten, den Catholijken in *Noord-Brabant* hunne verworvene regten te laten, in hunne provincie zelfs, onder een afzonderlijk bestuur, de Catholieke Kerk als heerschend te erkennen, maar voor *Holland* den geschiedkundigen geest der Reformatie weder in aanmerking te brengen.

Ziet gij, talrijke Catholijken van *Holland* en andere provincien, die politieke school, die men historische oppositie noemt, wil, dat men den Catholijken in *Noord-Brabant*, hunne verworvene regten late, maar u weder onder het juk eener heerschende staatskerk brenge; dat is, dat men de onregtvaardigheid en willekeur zoo ver drijve van u de REGTEN,

die gij even als de Noord-Brabandsche Catholijken en gelijktijdig met hen door de gebeurtenissen, welke de Voorzienigheid bestuurd heeft, VERWORVEN hebt; weder te ontnemen, en ze alleen den Catholijken van *Noord-Brabant* TE LATEN! Neemt hiervan notitie: het zal nader te pas komen. — Men wil zelfs onder een afzonderlijk bestuur de Catholijke Kerk in *Noord-Brabant* als HEERSCHEND erkennen . . . ! Wij bedanken en protesteren ten sterkste tegen die gewaande gunst! Wij willen geene heerschende, maar eene vrije Kerk! Eene zoogenaamde heerschende kerk is slechts een werktuig, waarvan de staat zich bedient, om zijne oogmerken te bereiken; de Catholijke Kerk is niet bestemd om te heerschen; maar om de volken te onderwijzen en hen de bevelen des Heeren te leeren onderhouden; en waar zij die taak, met volledige vrijheid kan volbrengen, is zij in het bezit van haar goddelijk regt. Meer verlangen de Catholijken van *Noord-Brabant* niet; maar dat regt zullen zij ook niet ophouden te reclameren; en niet alleen voor zich maar ook voor de Catholijken van *Holland* en de andere provincien, wier zaak zij niet gedogen zullen, dat van de hunne worde afgescheiden.

Die politieke school, wil voor *Holland* den geschiedkundigen geest der reformatie weder in aanmerking brengen.

Weder eene staatskerk voor het gereformeerde Holland oprigten!

Voor het gereformeerde Holland! Wij durven beweren, dat Holland tegenwoordig meer Catholijken telt, dan aanhangers van de voormalige gereformeerde staatskerk. — Doch men ziet hieruit, wat zekere partij, die wij nader zullen leeren kennen beoogt en werkelijk tot stand zou brengen, als zij eenmaal sterk genoeg werd.

• Deze meening welke door het aansluiten der strenggeloofige Geestelijkheid (III) ligtelijk zeer versterkt kon worden, wordt in haar staatkundig gedeelte nog volstrekt niet verstaan, maar veel meer van bijna alle zijden vijandelijk behandeld. Hoe vrijmoedig, redelijk en geestrijk ook de verderfelijke werkingen der centralisatie en van het Fransche liberalismus bij regering, staten-generaal en natie afgewezen (I) worden, blijft het toch eene onoverwinnelijke zwaarigheid voor het koninkrijk der Nederlanden eenen historischen maatstaf uit de oude vereenigde Nederlanden te ontleenen; er kan niet wel een normaal jaar van de politieke toestanden, maar ten hoogste een normaal beeld van het nationale karakter voor zulk eene restauratie aangegeven worden. De naam, die bij deze oppositie, doch tevens onder alle Hollandsche schrijvers uitblinkt, is die van den vroegeren kabinet-secretaris GROEN VAN PRINSTERER. Als staatsraad uit de dienst getreden, heeft hij zijne grondstellingen voor en na de Julij revolutie, langen tijd in het periodieke blad »Nederlandsche gedachten» uitgedrukt; onder zijne kleinerepolitieke geschriften, heeft het laatst nog zijne verdedigingsrede voor de separatisten groot opzien verwekt.

• Nu echter heeft hij in zijne »Bijdrage tot herziening der grondwet in Nederlandschen zin» eene volledige schildering en scherpe kritiek van den Nederlandschen toestand gegeven en ten slotte voor het oogenblik alle verandering afgeraden.

Hier willen wij het artikel der *Augsburger Allgemeine Zeitung* verlaten, om aan onze lezers eenige trekken mede te deelen uit de »Bijdrage tot herziening der grondwet in Nederlandschen zin», door Mr. GROEN VAN PRINSTERER.

Mr. GROEN VAN PRINSTERER zou beter hebben gedaan, als hij zijne brochure getiteld had: »Bijdrage enz.» in den *oud-gereformeerden zin*, dan haar te noemen: in *Nederlandschen zin*, die thans hemelbreed verschilt van den *Dordschen zin*, van 1618 en 1619. Maar de partij, waartoe Mr. GROEN VAN PRINSTERER behoort, is nog zoo verkleefd aan het oude vooroordeel, dat *Nederland*, een *uitverkoren plekje grond* de *gereformeerde bevolking van Nederland*, een *uitverkoren volk* en de *dynastie van Oranje*, een *uitverkoren vorstengeslacht* is, met een woord, dat, zoo als eenige jaren geleden een maandwerk der partij (2), beweerde: *Reformatie, Nederland en Oranje EEN DRIEVOUTDIG SNOER is*, dat niet verbroken zal worden en door de reformatie, verstaat men dan het *Dordsche stelsel* met al den aankleef van dien. Van daar, dat men alleen dat denkbeeld als *Nederlandsch* beschouwt, en dus ook aan de periodieke geschriften, waarin hetzelfde, ware het mogelijk, in het leven teruggeroepen, ten minste verdedigd werd, uitsluitend den naam van *Nederlandsch* gaf, zoo als in de zoogenaamde *NEDERLANDSche Gedachten*, *NEDERLAND-*

SCHE Stemmen enz.; gelijk dan nu ook Mr. GROEN VAN PRINSTERER, zijn ultra-fanatiek gereformeerd product: in *Nederlandschen zin*, verkiest te noemen; en welligt ware er slechts een MAURITS noodig, om de restauratie van dien onzinnigen zin te beproeven; aan welke onderneming wij echter bloedige gevolgen zouden durven voorspellen. . . . Men vergeet niet, dat de Catholijken in *Holland*, al noemt men het honderdmaal gereformeerd en in de andere provincien, zoowel als in *Noord-Brabant*, *REGTEN* verworven hebben, wier verdediging en handhaving het niet alleen geoorloofd, maar een hunner duurste verplichtingen is! Daarom zou men dan ook, het Catholijke *Noord-Brabant* willen paaijen, door aldaar de Catholijke Kerk als *heerschend* te erkennen aan hetzelfde een afzonderlijk bestuur te geven, en van het overige gedeelte des vaderlands af te scheiden, ten einde in de voormalige *zeven geunieerde provincien*, de Catholijken des te beter op nieuw van hunne *verworvene* godsdienstige en burgerlijke regten te kunnen berooven! Weest dus op uwe hoede, Catholijken van *Gelderland*, *Utrecht*, *Holland*, *Zeeland*, *Overijsel*, *Friesland* en *Groningen*! Vergeet het niet: *Zamenwerking* is er noodig; eene algemeene *associatie*, ter verdediging awer godsdienstige en burgerlijke regten, ter verkrijging eener volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs, en van volkomene gelijkstelling met uwe medeburgers, door alle *legale*, vreedtame, maar doelmatige middelen, is dringende behoefte geworden! Men zegt u reeds openlijk, wat eene zoogenaamde *historische oppositie*, die eigenlijk geene partij, maar een *POLITIEKE SCHOOL* is, die wel, tot nog toe in *aapstal* en invloed de *zwakste is*. . . Maar die door het aansluiten der zoogenaamde *strenggeloofige geestelijkheid* *LIGTELING ZEER VERSTERKT KON WORDEN*, beoogt, wat zij tracht te bewerken; zij wordt, wel is waar, in haar staatkundig gedeelte nog *volstrekt niet verstaan*, maar veel meer van *alle zijden vijandelijk behandeld*. — Doch wie verzekert u, dat zij, in wier oogen gij reeds te veel hebt, het staatkundig gedeelte dier school, niet spoedig verstaan en hare heerschzuchtige ontwerpen omhelzen zullen! De *Arnhemsche Courant*, heeft reeds in het artikel der *Augsburger Zeitung* veel *waarheid* gevonden; zij heeft wel tegen de bijdragen van den heer GROEN, die zij *manifest* noemde, geschermt; maar zij heeft 's mans ongerijmde en versletene denkbeelden, aangaande het Catholicismus niet aangeroerd, veelmin gelaakt, zoo als zij het schandschrift van Mr. ROBIDE VAN DER AA, nog gelaakt had. *Es ungue Leonem!*

Dan het wordt tijd dat wij tot de *bijdrage* van Mr. GROEN VAN PRINSTERER overgaan en het een en ander daaruit afschrijven, wij lezen daar:

Bladz. 72. »Wij vergeten niet dat *Holland* de duurste verplichting heeft aan de hervorming, dat de grootheid der vereenigde *Nederlanden* steeds verknocht was aan den bloei van de hervormde Christelijke kerk; dat, onder de banier van het Gereformeerde geloof, hier in ruimer mate dan in eenig ander

(1) Dit zal toch wel aangewezen moeten zijn; anders is het onzin.

RED.

(2) De leer des Bijbels, of bijdragen van en voor Gereformeerde Christenen, bijeenverzameld door J. J. E. F. SCHRÖTER.

land, vrijheid, verdraagzaamheid (1), welvaart nationale magt en grootheid aangetroffen werd; dat het zuiver Evangelie, in tegenstelling van de dwalingen der Pauselijke Kerk, met het aanzijn van volk en staat vereenzelvigd is geweest; en dat ook dit *LANDSRECHT*, ofschoon door de omstandigheid gewijzigd, *EVENWEL NIET VERNIETIGD IS GEWORDEN* door de dwaze grillen van een in 1795 Godverloochenend geslacht (2)."

Wat zou er dus wel noodig zijn om een zoogenaamd landrecht geheel te veranderen en dus te vernietigen? Wie hebben in de XVI eeuw, het toen bestaande landrecht vernietigd? Waren het niet de staten der geünieerde provincien, die eene revolutie tegen den toen regerende wetligen vorst hadden tot stand gebragt? Hadden zij daartoe eenig ander regt, dan dat van den sterkste, 't welk zij door vreemden ondersteund, door eene revolutie veroverd hadden? En waarom zouden dan de staten derzelfde provincien in 1795 niet hetzelfde regt hebben gehad, als die van 1581, om het bestaande landrecht te vernietigen? In allen gevalle is het uitsluitend gereformeerde landrecht in 1795 wel degelijk vernietigd en kan niet hersteld worden, zonder de Catholijken van *REGTEN* te berooven in wier bezit zij werkelijk zijn, en die zij verplicht zijn te verdedigen: — De heer GROEN zegt verder.

» Al is er geene heerschende kerk, al bestaan de gezindheden die vroeger geduld werden, nu krachtens een verkregen regt; één van beide, of wij moeten bij voortdoring aannemen de *ongodisterij der wet*, iets waarvan het verderfelijke door alle Christelijke gezindheden gevoeld wordt; of, zoo er een historische staat is, dan is, uit den aard der zaak, de hervormde kerk de nationale kerk."

Er bestaat eigenlijk geene ongodisterij der wet, maar een volslagen *indifferentismus* der wet, die den Godsdienst niet verbiedt, noch loochent, maar alle Godsdiensten gelijk stelt: en dat *indifferentismus der wet* is een noodwendig gevolg van het protestantsch principe dat alle *kerkelijk* gezag verwerpende, den bijbel als eenigen regel van geloof en zeden proclameerde en dus zelf erkende geen regt te hebben om te bepalen, wat de menschen al dan niet verplicht zijn te gelooven. Wel heeft de hervorming met schrik de verwarring bespeurende, waartoe haar principe noodwendig voeren moet, zich het regt aangematigd, om verbindende geloofsbelijdenissen en formulieren op te stellen en met geweld zoogenaamde heerschende kerken in te voeren; maar die kerken moeten onvermijdelijk bij de ontwikkeling van het protestantsch principe en van de vrijheid der volken, gebrekkig worden en instorten; en dit hebben wij dan ook in alle protestantsche landen zien gebeuren. Volgens de grondleer van het Protestantismus: de bijbel alleen, kan geene kerkelijke vergadering, geene kerk het regt hebben, om geloofspunten voor te schrijven; veel min, om dezulken, die, vooral op bijbelsche gronden, dusdanige geloofspunten verwerpen, van maatschappelijke regten

en voordeelen uit te sluiten. — De wet moet derhalve een van beiden, Catholijk of indifferentist zijn.

Bladz. 118. » Doch bovendien vergete men de gemoedsaeming niet van het meerendeel der natie. Dit toch is, ook waar het niet Christelijk bleef, bij overlevering nog anti-catholijk. Allengskens zou ook dat gevoel, bij toenemende verslaauwing, te loor kunnen gaan; door overmoed der Roomschen, zou het in eene naauwelijks berekenbare mate, worden versterkt. Er zijn herinneringen met Nederlands historie onafscheidelijk zamen gevlochten; de bloedraad en de moordschavotten, de tachtigjarige krijg, de onmenschelijkheden in *Frankrijk* en in de valleijen van *Piemont* tegen Hugenoten en Waldenzen, dat is, ook tegen onze voorvaders en de betrekkingen onzer voorvaders, gepleegd; deze en dergelijke trekken van Roomsch Catholijken ijver zijn nog in het volksgeheugen geprent."

In het volksgeheugen! Zou men niet denken, dat het in onzen leeftijd gebeurd ware? Doch het is waar dat men immer gezorgd heeft, om door het repeteeren van dat deuntje, dien cathalogus van bloedraad, moordschavotten, brandstapels auto-da-fés en al den aankleve, van dien, in hoofd en hart van het ligtgeloovige volk te prenten; terwijl men zorgvuldig vermijdt, om er bij te voegen, dat die lieve Hugenoten, Waldenzen enz. opstandelingen tegen het wetlig gezag, muiters, waren, en als zoodanig vervolgd werden; even zorgvuldig verzwijgt men de afschuwelijke folteringen en moordreijen door *HENDRIK VIII* en het monster *ELIZABETH* aan honderd duizenden van schuldelooze Catholijken gepleegd.... Van dat alles zwijgt men zorgvuldig. Maar het volk begint er toch iets van te vernemen, en wordt langzamerhand overtuigd, dat niet de Roomsche *Kerk*, maar sommige Catholijke vorsten, gedeeltelijk tot zelfbehoud, altoos tot verdediging van hunne regten, die bloedtooneelen hebben aangerigt: zoo als de Protestantsche vorsten, uit heerschzucht en bloed-dorst hunne Catholijke onderdanen hebben doen vermoorden, zonder dat wij Catholijken ooit beweerd hebben, dat niet die wreedaardige vorsten, maar de *hervormde kerk* die moordreijen heeft gepleegd! Dat alles zal het Nederlandsche volk, hoe langer zoo duidelijker vernemen. Wij zullen het bij iedere gelegenheid herhalen, al verkiest de heer GROEN en anderen, die lust schijnen te hebben, om de Protestantsche inwoners van *Nederland*, door het opruijen der hartstogten, tegen hunne Catholijke medeburgers op te zetten, deze inlichtingen *overmoed der Roomschen* (1) te noemen! waarlijk, een soortgelijk geschrijf, als dat van *Mr. GROEN VAN PRINSTERER* mag wel *overmoed der gereformeerden* genoemd worden!

Ja, Protestantsche medeburgers! Er zijn in vroegere eeuwen gruwelijke wreedheden gepleegd; maar zij hadden van weerskanten plaats en waren het gevolg van de toenmalige zeden en verbittering. Het vonnis aan den moordenaar van *WILLEM I*, prins van *Oranje* nitgevoerd, levert daarvan een bewijs op (om hier de wreedheden door *LUMIJ* en *SÓNOY* gepleegd niet te herhalen), *BALTHAZAR GERARDS*, werd door vier paarden aan handen en voeten gespannen, aan vier stukken getrok-

(1) Vrijheid, verdraagzaamheid.... hoe durft men het openlijk schrijven, zoo lang als er nog plakkaatboeken in wizen zijn?

(2) Wat zegt *Mr. CORNELIS FELIX VAN MAANEN*, wat zeggen de hooggeplaatste betrekkingen der voorname mannen van 1795 van dit vleijend compliment.

(1) Dit is slechts een zachte toon van het oude: *Paapsche stoutigheden*.

ken; het ligchaam werd hem opengesneden, het hart er uitgerukt en in zijn aangezicht geworpen.... Hoe menschlievend niet waar?! Dit een en ander is ook historisch.... maar wij danken God, dat wij zulke barbaarsche tijden niet meer beleven; hoewel het opruijen der hartstogten den mensch ligtelijk tot de grootste barbaarschheid doet overslaan, gelijk bij de Fransche revolutie van 1789 en eenige jaren geleden in Spanje nog gebleken is en daarom is het gevaarlijk in tijden van gisting en politieke verdeeldheden het vuur der hartstogten aan te blazen....? Maar ook die kunstgreep is in de geschiedenis onzes vaderlands historisch.

Het zou ons niet mogelijk zijn, om hetgeen de heer GROEN hier volgen laat en wat wij gerust ergerlijken laster durven noemen, afschrijvende, daarop met de noodige kalmte te antwoorden; want geen Catholijk kan het lezen, zonder te worden verbitterd! Ten slotte van die tyrade, zegt Mr. GROEN, van de Roomsche Kerk sprekende.

„Men weet dat hare geloofsdaten martelvuren zijn (*auto-da-fés*). Daarom, zoo haar overwonnen banier in onze dagen hier vrijelijk opgerigt wordt, het meerendeel der natie is nog ongeinzind zich voor haar te buigen; het vergeet niet dat de bodem met martelaarsbloed is doorweekt, het begeert niet al te zeer te worden getergd; er zou een ontwaken der oude vete plaats kunnen hebben.”

Ondanks alle inspanning, begrijpen wij den Zusammenhang dezer citatië niet. — Daarom, zoo haar overwonnen banier in onze dagen hier vrijelijk opgerigt wordt.... Wel! wat zou het dan zijn, mijn heer GROEN VAN PRINSTERER? Zij heeft, dit zult gij toch niet ontkennen, hare, zoo gij meent overwonnen banier, in onze dagen in België vrijelijk opgerigt; en wat is er het gevolg van? Dit zullen wij u eens laten hooren uit het tijdschrift der afgescheidenen, wier partij gij voorstaat en verdedigt, wier gevoelens gij omhelst, en die even hatelijk en gedrochtelijk over de Catholijke Kerk denkt, als gij. — In het N.º voor Mei 1840, leest men bl. 290.

Wij hebben ontvangen het tweede rapport van de Evangelische sociëteit in België, waaruit blijkt, dat de heere onder onze voormalige landgenooten nog zijn koninkrijk oprigt door bekeering van zondaren. Daar in België Art. 291 — 294 van het strafwetboek van NAPOLEON niet toegepast worden op openbare godsdienstoefeningen van meer dan twintig personen, maar in tegendeel aldaar VOLKOMENE VRIJHEID van Godsdienst en onderwijs is, wat het gouvernement betreft, zoo kan de Christelijke liefde zich aldaar ook vrijelijk openbaar maken in de spreiding van de kennis des Evangelies onder de Roomsche Catholijken.

Ziet gij, mijn heer GROEN! dat heeft plaats, waar de Catholijke Kerk hare banier vrijelijk oprigt, waar

zij volkomen vrij is, waar volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs heerscht! waarom tracht gij dan uwe protestantsche landgenooten tegen de Catholijke Kerk op te ruijen; waarom noemt gij het overmoed, als wij onze verworvene REGTEN verdedigen en trachten te handhaven; waarom wilt gij nog meer voor uwe hervormde kerk, dan zij thans heeft de HEER-SCHAPPIJ, die wij voor de Catholijke Kerk nergens verlangen? Is het bekrompene kleingeestigheid, of de innerlijke overtuiging, dat zij de concurrentie met eene geheel vrije Catholijke Kerk niet zou kunnen volhouden. In allen gevalle, behoeven onze protestantsche landgenooten slechts een reisje naar België te doen, om zich te overtuigen, dat gij hun door het geraas van eene blaas met boonen, zoekt bang te maken en in het harnas te jagen?

(Het Vervolg hierna.)

REGTSTREEKSCH E VERKIEZINGEN.

Het kan niet onkend worden, dat alle verstandigen in Nederland, hoedanig ook hunne gevoelens over andere punten zijn mogen, voor zoo verre zij onafhankelijk zijn, en geen eigen belang hebben bij het behoud van ons jammerlijk kies-stelsel, het hooge gewigt van regtstreeksche verkiezingen begrijpen, en dusdanige verkiezingen verlangen. Het is even waar, dat men algemeen gevoelt, dat, zonder doelmatige middelen, dat punt waarschijnlijk nooit in onze grondwet zal opgenomen worden; en dat diensvolgens, hoedanig ook de gevoelens, betreffende andere wijzigingen der grondwet mogen uiteen loopen, eene algemeene poging, ter verkrijging van dat kardinale punt, geenerlei bezwaar in zich bevat.

Na deze korte inleiding, meenen wij uit de *Arnhemse Courant* van 4 Junij tot volgende appel van Mr. D. DONKER CURTIUS, ook door andere bladen overgenomen, insgelijks aan onze lezers te moeten mededeelen:

AAN ALLE VRIENDEN VAN VRIJHEID EN ORDE.

„De tijden zijn reeds aanmerkelijk veranderd, sedert ik op 18 Augustus van het vorige jaar u mijnen eersten briefschreef, en u toeriep: „Onmiddellijke verkiezingen voor de afgevaardigden; onmiddellijke verkiezingen voor de gemeenteraden; periodieke afreding der gekozenen; verantwoordelijkheid der ministers; gelijkheid van allen voor de wet;” ziedaar onze punten van vereeniging.

„Zij, die toen deze vorderingen als hersenschimmen beschouwden en de ministeriële verantwoordelijkheid een ijdel klank noemden zonder uitkomst, indien de regering en de keuze der ministers niet in de kamers werden overgebracht, — die hebben zelve op dezen waarborg weldra aangedrongen en verbeelden zich denzelven te hebben verkregen. De regtstreeksche verkiezingen zijn op aller lippen; het is waar, in de tweede kamer hebben tot nog toe slechts twee of drie leden dezelve voorgestaan, maar zij konden zeggen, even als BENJAMIN CONSTANT onder de restauratie: „Wij zijn hier slechts twee of drie in getal, maar hebben bijna de geheele natie achter ons.” De overigen hebben de waarheid van mijne stelling bewezen, dat de Staten-Generaal geen zelfmoord zullen begaan, even min als, bij eene verdubbeling der Kamer, de Staten der provinciën hun monopolie van verkiezing zullen afdraan. En toch, dat monopolie moet worden vernietigd, want het is ondragelijk.

» Even als ik nu strijde, mijne vrienden, om te verkrijgen eene nationale regering, zoo heb ik van 1831 af bijna onophoudelijk voor de aanneming van het tractaat met *België* geijverd (1); toen, zoo als nu, heeft men mij met schimpreden bejegend, maar het heeft mij niet ontzet, veelmin terug doen deinsen, en eindelijk hebben de standvastigheid des konings en de karakterloosheid der kamers zich moeten onderwerpen aan eene noodzakelijkheid, welke reeds jaren te voren bestond en waartegen alle verzet op niets anders dan de uitputting der schatkist kon uitloopen.

» Zoo als het met onze buitenlandsche aangelegenheden is gegaan, zal het ook gaan met de binnenlandsche. En waarom? Omdat wij thans afgaan op den geest van het binnenland, zoo als wij toen op den heerschenden geest in *Europa* afgingen; omdat de instellingen, die men wil behouden, naar het oordeel der meest verlichte ingezetenen, onbruikbaar zijn; niet zijn vermolmd, maar van den aanvang af onbruikbaar geweest zijn, en *Nederland*, het *Nederland* van 1830, indien men die tegen de reden en den wil der ingezetenen behouden wil, er onder zal instorten, even als het rijk der *Nederlanden* er onder ingestort is.

» Ik wil het u gevraagd hebben, — zoudt gij deel nemen in eene maatschappij, waarin men van u verlangde, dat gij niet zelve uwe toezighouders zoudt benoemen, maar uwe keuze ter beschikking van een ander zoudt moeten stellen, die soms weder zijne keuze aan de willekeur van een' derde zoude moeten overlaten, en dat voor jaren lang en soms voor eenen geheelen leeftijd zelfs? zoudt gij niet spoedig uwe beursluiten en van dergelijk voorstel de schouders ophalen, of wel vragen of de voorsteller of zelf van zijn verstand beroofd was, of u voor zinneloos aanzag? — en toch is zoo in 1816 het toezigt over onze dierbaarste belangen ingesteld, en wil men thans dat wij voortdurend ons leven en onze bezittingen onder dergelijke bescherming veilig zullen achten.

» De ridderschappen, — de meest bevoordeelden der deelhebbers, — wat kunnen zij er aan doen, als de toezighouders de belangen der deelhebbers over het hoofd zien; zij moeten, zoowel als de overigen, zich aan de willekeur van een ander overgeven; hem zes jaren een mandaat toevertrouwen, dat hij misschien den eersten dag reeds misbruikt, en waarvan de herroeping zelfs voor de toekomst aanvankelijk zonder uitwerking blijft; de landbewoners kunnen in geen vijftien jaren herstellen, wat gebrekkig ja ondraaglijk moogt blijken te zijn; en bij den stedeling is alle invloed aan den levenslangen raad afgestaan.

» En dat noemt men de grondzuilen van het staatsgebouw, welke onaangeroerd moeten blijven!

» Ten minste dertig duizend hoofden van huisgezinnen dragen de drie vierde gedeelten van de belastingen, zijn van allen invloed op de samenstelling der vertegenwoordiging uitgesloten en tot niets geroepen dan om hun bloed en hun geld te geven, om de dwalingen der toezighouders, die toch heeten hen te vertegenwoordigen en die zij niet hebben benoemd, te dekken.

» Dertig of veertig duizend, of hoewel gij ook zijn moogt, hoofden van huisgezinnen, met mij uitgesloten van het regt om onze dierbaarste belangen te bewaken, wij hebben wel zoo wel regt om hervorming van zoo ongerijmde instellingen te vragen, als vijf en vijftig leden der Tweede Kamer, welke, of door de bogten waarin zij zich hebben weten te wringen, of bij toeval door de openingen van het filtreer-machine der verkiezing in dezelve zijn gevallen.

» Dertig duizend hoofden van huisgezinnen, gij hebt de magt om die hervorming te verkrijgen, zonder geweld, zonder omwenteling, altijd gehoorzaam aan de wet, alleen omdat gij uitmaakt de kern van den staat, en tegen uwen wil kunnen geene, — ik herhaal het, — tot bespotting toe in de schatting van alle verstandigen gedaalde instellingen stand houden.

» Wat deden de leden der Tweede Kamer sedert vijf en twintig jaren, op zeer enkele uitzonderingen na? Zij vroegen om bezuinigingen, maar als het er op aankwam om ambten en betrekkingen te vermenigvuldigen, dan bleven zij nooit achter; en wat doen zij thans? Zij hebben nu de spreuk in toepassing gebracht, *geen herstel van grieven, geen onderstand*; zij hebben gezegd, *geen verantwoordelijkheid, geen budget*, — en de koning heeft toegegeven.

» Het was te voorzien, dat die spreuk ook die van deze

Kamer moest worden; omdat het onzin is tegen hen, die geroepen zijn den onderstand te bewilligen, te zeggen: » gij zult u alleen met de cijfers bezig houden; dat is, alsof men iemand een zwaard in de hand gaf en vervolgens gij zult er alleen uwen regter arm mede verdedigen; al maait men u de beenen onder het lijf weg of dreigt men u den kop van den romp te slaan, gij zult dit zwaard niet tot uwe verdediging aanwenden, zoo lang uw regter arm geen gevaar loopt.

» Zij, die de beraadslaging over het budget wilden hebben uitgesteld tot de voordragt der verantwoordelijkheid zoude zijn ingekomen, en toen die voordragt was ingekomen het budget hebben aangenomen, hebben met den hefboom der begrooting den koning de verantwoordelijkheid afgedwongen.

» Maar als de 55 leden den koning kunnen dwingen om te geven wat zij verlangen, kunnen zij hem morgen dwingen om te weigeren wat de *Natie* verlangt, en om te geven wat de *Natie* verfoeit; en daarom moet er een beroep op de *Natie* kunnen gedaan worden, en is er, ook in het belang van de kroon, behoefte aan de ontbindbaarheid der Kamer met regtstreekache verkiezingen.

» De belangen van de *Natie* en van den koning zijn een, het belang van de staten is vreemd aan beide; en toch loopen koning en *Natie* gevaar er oogenblikkelijk door overweldigd te worden.

» Is de koning blind voor het gevaar dat zijn gezag en zijne dynastie bedreigt, — de *Natie* moet het niet zijn, en moet toonen wat zij vermag wanneer eene *coterie* zich van alle gezag zoude willen meester maken.

» Welke zijn daartoe de middelen? Zie hier aanvankelijk eenige derzelve:

» Het eerste wat ons, dertig duizend hoofden van huisgezinnen, te doen staat, is met verachting te verwerpen dat bespottelijk zoogenaamd staatsburgerregt om eenen kiezer te benoemen, die weder anderen moet kiezen; eene uitvinding zoofraai, dat eene geheele gemeente met den meesten ijver en de beste gezindheid nog in geen vijf en twintig jaren het slechtst mogelijk plaatselijk bestuur door een beter kan doen vervangen; — een regt van verkiezing, waarvan de invloed, al leefden wij duizend jaren, zich nog niet op de 55 zoude doen gevoelen.

» Dertig of veertig duizend hoofden van huisgezinnen, wij moeten, van dit oogenblik af aan, geen stem bijet meer invullen, maar ze verzamelen en met hoopen, oningevuld, als een aangeroeiend protest, inzenden aan hen, die ons heeten te vertegenwoordigen en die wij niet voortdurend als onze gemagtigden kunnen erkennen, en aan den koning, wiens belangen wij voorstaan als wij onze regten verdedigen.

» En wil men ons dan nog niet aanhooren, wel nu, dan zullen wij onze plichten betrachten naar gelang van onzen toestand; wij zullen als vreemdelingen in *Nederland* leven.

» Weet men, begrijpt men wat dit beteekent? Ik zal een deel van het gordijn ophalen; wij zullen er ons op toeleggen, om onze belangen, zoo veel mogelijk, van die van den staat te scheiden, en er eene studie van maken om zoo min mogelijk te dragen in de lasten van eenen staat, waarin men ons geene regten wil toekennen; daartoe kunnen dienstbaar zijn bureaux van schikking en arbitrage, om te ontgaan de zegelkloppers, registratie ontvangers, deurwaarders, griffiers in eerste instantie, appel en cassatie, en al den toestel, welke is uitgedacht om van de bedeeeling des regts een middel van belasting te maken: om de lasten te ontgaan kunnen wij matigheidsgenootschappen instellen, en als wij den dood voelen naderen met onze portefeuille eenen stap over de grenzen doen, opdat onze nalatenschap door geene successie regten worde getiend.

» Wij kunnen een kort begrip leveren van de middelen om weinig lasten te dragen, en naast de burgerlijke wet, welke sommige vreemdelingen met *Nederlanders* gelijk stelt, zullen wij eene categorie scheppen van *Nederlanders*, welke zich als vreemdelingen beschouwen.

» En gelooft niet, mijne vrienden, dat men ons meer zal verdrukken dan thans; neen, want wij zullen zijn als landgenooten op vreemden bodem; wij zijn velen en zullen elkander de hand reiken en zullen elkander voorstaan en behulpzaam zijn, en onze pogingen zullen gezegend worden; want zij strekken tot een regtvaardig doel, om deelgenooten te worden van een regt, waarop wij gelijke aanspraak hebben met hen, die er zich uitsluitend meester van hebben gemaakt.

» Laten wij intusschen hopen, dat wij ons regtvaardig verzet, wettig in alle deszelfs middelen en even daarom onomatootelijk, niet tot het uiterste zullen behooren te drijven, maar het gezag toch eindelijk eens tijdig de oogen zal openen en zal

(1) Men kan hiervan de blijken vinden in den derden *Gemeenzamen brief*, in 1833, bij *LANGENHUIZEN* uitgegeven, en in mijn *Iets over de ijzeren wegen*, in 1836, bij *VAN WELDEN* uitgegeven.

medewerken om instellingen voor te dragen, welke alle gemeederen kunnen bevredigen.

» Voor het oogenblik is het genoeg geene stembiljetten meer in te vullen, maar ze te verzamelen; de tweede stap zal zijn ze aan den Koning of de Kamers in te zenden, met de plegtige verklaring, DAT WIJ GEENE WAARDE HECHTEN AAN DIT STAATSBURGERSCHAP EN HET VOOR ALTIJD VAN DE HAND WIJZEN.

» Ons hart zal er onder bloeden zoo wij verder zouden moeten gaan, omdat wij ons vaderland lief hebben; maar die liefde moet wijken voor de rede, en ik herhaal hier, wat ik reeds in 1830 in de *Gemeenzame Brieven* schreef: ik wil geene vaderlandsliefde, dan die in de dankbare erkenning van maatschappelijke zegeningen haren oorsprong heeft, en onderdruk de aangeborene gehechtheid aan den vaderlandschen grond, wanneer staatkundige en maatschappelijke instellingen worden bevestigd, welke voor de natie ont eerend en voor de menschheid vernederend zijn.

» Slaan wij dan handen aan het werk, mijne vrienden; dat is: weigeren wij alle verdere medewerking tot het bestaande bedrieglijk verkiezing-goochelspel dat ons lager plaatst dan de figuranten op het tooneel, en geven wij er plegtig onzen afkeer van te kennen, — en de koning, die geen ander belang kan hebben dan wij, zal eindigen met ons aan te hooren.”

's Gravenhage,
27 Mei 1840.

DIRK DONKER CURTIUS.

Ook meenen wij hierop te moeten laten volgen het artikel uit de *Arnhemsche Courant* van 7 Junij, getiteld:

» WEIGERING VAN HET ZOOGENAAMDE STEMRECHT.

» De weigering van het zoogenaamde stemrecht, door den heer DONKER CURTIUS voorgesteld in zijnen *Brief aan alle vrienden van vrijheid en orde*, dien wij in ons nummer van den 4den dezer mededeelden, schijnt ons een zeer doelmatig middel om te doen blijken van het geringe gewigt hetwelk op zoodanig » regt” gesteld wordt, en tevens om te dienen als protest, van wege de natie, tegen de voortdurende eener orde van zaken die zich nu niet eenmaal meer op grondwettige bepaling beroepen kan. Het grondwettig contract erkent slechts eene tweede kamer van 110 leden en vordert dat meer dan de helft derzelve, alzo minstens 56, tegenwoordig zij om eenig besluit te nemen. Zowel dus voor degenen, die tegen de juridische bevoegdheid van niet meer grondwettig bestaande staatsmagten willen protesteren, als slechts voor hen die een ander kiesstelsel verlangen en zich niet langer gelieven te vergaapen aan eene schijnbare verkiezing, meenen wij dat de weigering, om het stembiljet in te vullen, zeer aanbevelenswaardig is.

» Om echter aan deze handelwijze, aan dit nationaal protest nog meer gevolg te geven en nadruk bij te zetten, hebben wij gemeend dat het dienstig zijn zou de stembiljetten in massa te vergaderen en daarna aan de tweede kamer (*servatis servandis*) in te leveren, als individueel protest der inzenders tegen de constituerende bevoegdheid eener kamer, anders zamengesteld dan overeenkomstig de bepaling der grondwet; achtende de inzenders, dat bijaldien het contract, tusschen de natie en den vorst gesloten, niet meer letterlijk kan worden uitgevoerd, hetzelfde alsdan niet anders behoort te worden gewijzigd dan door de natie en den vorst; — voorts als individuele verklaring der inzenders dat zij volstrekt geene waarde hechten aan zoodanig kiesrecht of staatsburgerschap; — met verzoek aan de tweede kamer (*servatis servandis*) om dit protest en verklaring mede te deelen aan de beide andere takken der wetgevende magt, aanvangende met de eerste kamer.

» Wij hebben den heer DONKER CURTIUS gevraagd of hij zich met de generale verzameling der biljetten en derzelve inlevering aan de kamer zou willen belasten; Z. E. G. heeft hierop toestemmend geantwoord.

» Dienstvolgens noodigen wij alle Nederlandsche dagbladen en tijdschriften uit, om, even als wij hierbij doen, zich bereid te verklaren tot ontvangst van alle franco toegezonden oningevulde stembiljetten, ten einde dezelve ter generale verzameling en inlevering, als boven gezegd is, te doen geworden aan den heer Mr DIRK DONKER CURTIUS, advocaat te 's Gravenhage.

» De *Vlissingche Courant*, de *Catholijke stemmen*, de *Noord Brabander*, de *Kamper Courant*, de *Haagsche Nieuwscoder*, het *Weekblad van het Regt*, de *Nederlandsche Letteroefeningen*, de *Gids* en de vrijzinnige organen van *Friesland* en *Groningen* zullen, vleijen wij ons, hier niet achterlijk willen blijven.

Wij zullen in een volgend nummer ons gevoelen dat het voorgestelde middel, ondoelmatig voor de Catholiken zijn zou, ontwikkelen.

DE ANGLIKAANSCH E BISSCHOP VAN NORWICH
EN PATER MATHEUS.

Op den 5 Mei hebben de Engelsche en buitenland-sche matigheids-genootschappen te Londen eene meeting gehouden, bij afwezigheid van den Bisschop van Londen, door den Bisschop van Norwich gepresideerd wordende, die, bij deze gelegenheid een schoon voorbeeld van onpartijdigheid heeft gegeven, door de getuigenis die hij van den waardigen Apostel van Ierland, Pater MATHEUS, heeft afgelegd.

» Ik beschouw, zeide de Bisschop van Norwich, de » matigheids-genootschappen als vermogende werktuigen » van moralisatie, die geroepen zijn, om het menschdom te verbeteren. Men heeft gezegd, dat het eenen nieuwe religie of bijgeloovigheid was; doch » waarop berust dat gevoelen? Ik ben gelukkig geweest, » ziende de edelen en rijken zich met de armen » eenigen, om hen door hun voorbeeld aan te » digen. Men heeft eene zeer curieuse berekening » maakt, aangaande de hoeveelheid brandewijn, die » ieder jaar in het land gebruikt wordt. Het schijnt » dat zij toereikend zou wezen, om de kom van eene » rivier van 100 voeten lengte, 30 voeten diepte » en 5 voeten breedte te vullen. Vergun mij eene » dusdanige rivier, eene doods-rivier te noemen, die tot » de hel geleidt.

» Een opmerkelijk feit, is, dat de jaarlijksche som » voor sterken drank verspild, 44,000,000 Liv. Sterlings » beloopt, terwijl die tot het koopen van brood besteed » niet meer dan 25,000,000 Liv. Sterlings bedraagt! » Na eenige andere berekeningen, heeft zijne lordschap » het leedwezen uitgedrukt, dat de protestantsche kerk » voor de zaak der matigheid, geenen zoo magtigen » kampvechter als Pater MATHEUS, had voortgebracht. » Men heeft gezegd, voegde hij er bij, dat de reverend MATHEW, op bijgeloovige gemeederen werkt, » door hen te verklaren, dat hij meer dan een sterveling » was en dat hij de gaven der mirakelen had. Dit is » onwaar, want de reverend gentleman heeft altoos » geprotesteerd tegen de magt, die men hem toeschreef. Ik moet met opregtheid mijne overtuiging » zeggen, te weten, dat Pater MATHEUS, meer voor » de rust en het geluk van Ierland gedaan heeft, dan » iemand anders sedert honderd jaren en ik eindig, » met hem den Heere te wenschen.”

» Wij hebben reeds gemeld dat Pater MATHEUS Londen zou bezoeken. Wij hebben nader vernomen, dat hij daartoe, door den Bisschop van Norwich en andere invloedhebbende leden der Engelsche en buitenland-sche matigheids-genootschappen is uitgenoodigd ge-

worden. Het schijnt dat het theater van *Drurilane*, is uitgekozen, als de uitgestrekte en gemakkelijkste plaats, alwaar de Eerw. MATHEUS, het volk zou kunnen vergaderen. *Liverpool*, *Manchester* en *Birmingham*, zullen ook een bezoek van den matigheids-apostel ontvangen.

Ierland heeft aan dien waardigen Religieus een blijk van erkentelijkheid gegeven, door eene uitgave van zijn leven en van de geschiedenis der moreele revolutie, die hij in dat land heeft te weeg gebragt. Zoodra als ons bestek dit gedoogen zal, zullen wij eenige uittreksels uit dat belangrijk en voortreffelijk werkje mede deelen.

Wanneer wij overwegen, hoe veel treurige gevolgen de dronkenschap, vooral sedert eenige jaren in ons vaderland heeft gehad; hoe menig een zij tot de diepste armoede gebragt, in de gevangenissen, op het schavot en zelfs aan de galg gevoerd heeft; hoe menig huisgezin daardoor in de diepste ellende wordt gedompeld; — en men daarbij dan bedenkt, dat in ons land de drank, die al deze onheilen te weeg brengt, niet wijngeest of brandewijn, maar jenever of koren-brandewijn is; en dat tot het stoken van dien drank jaarlijks duizenden van mudden koren verbruikt worden, die door de goede Voorzienigheid tot het noodigste en dagelijksche voedsel van den mensch bestemd waren, en bij de toenemende armoede zoo verbazend veel verligting in den nood der behoeftigen zouden hebben kunnen aanbrengen, dan voorzeker zal ieder weldenkend Nederlander wenschen, dat God ook onder ons eenen Pater MATHEUS verwekte tot het bewerken eener moreele revolutie, gelijk aan die van *Ierland*.

Het is waar, ook in ons vaderland bestaan, even als in *Engeland*, *Amerika* en elders, matigheids-genootschappen: maar wat hebben zij tot hiertoe uitgewerkt? Niets wezenlijks! Want alles, wat men tot zedelijke verbetering van het menschedom beproeft en onderneemt, zonder en buiten den Godsdienst, al maakt men er nog zoo veel ophef van, zal altoos zonder wezenlijk en duurzaam gevolg zijn; wijl alleen de Godsdienst de kracht bezit en geeft, om zedelijke verbetering te bewerken. — Als men Pater MATHEUS niet als eenen waren dienaar Gods, als een heilige beschouwde; als de menigte niet zoo veel prijs op zijnen zegen stelde, zou hij nooit die moreele revolutie hebben bewerkt, die geheel *Groot-Brittannië* verbaast.

Wat heeft de maatschappij die zich noemt tot nut van 't algemeen, gedurende vijftig jaren van haar aanwezen met alle hare voorlezingen, met al hare werkjes voor den zoogenaamden gemeenen man, met alle hare leesbibliotheeken, met hare departements-scholen en haren invloed op het onderwijs-monopolie, te weeg gebragt, overal is toenemend zedenbederf, nergens zedelijke verbetering te bespeuren. Eene halve eeuw is getuige van de ontoereikendheid van het middel tot bereiking van het voorgestelde doel: *Het nut van 't algemeen*. Integendeel heeft juist die

maatschappij, juist haar invloed op het onderwijs, waardoor zij haar gedrochtelijk stelsel van zoogenaamd algemeen Christendom, onder alle standen heeft voortgeplant, den noodlottigsten invloed op de maatschappij uitgeoefend; wijl het indifferentismus den mensch doof maakt voor de stem van den waren Godsdienst: die het geloof aan positieve leerstukken en het naleven van positieve geboden beveelt; die, als zij op zedelijke verbetering aandringt, daartoe ook de noodige krachten verleent, door de genademiddelen, welke de barmhartige God daartoe verordend heeft.

DOCTOR HURTER VAN SCHAFFHAUSEN.

Wij hebben onze Lezers eenigermate met dien be-roemden man en zijne onbevooroordeelde wijze van denken, bekend gemaakt (1). Welnu, die geleerde en onbevooroordeelde man is onlangs het voorwerp van den laster en van de vervolgzucht dier Protestantsche partij geworden, die zich orthodox noemt. De belangstelling onzer Catholijke landgenooten in het bouwen eener Catholijke Kerk te *Schaffhausen*, waartoe wij hunne liefdadigheid, dringerder dan ooit inroepen; de personeele kennismaking van velen met den Eerwaarden en ijervollen Heer STOCKER, heeft ook natuurlijker wijze de belangstelling in alles, wat betrekking tot Dr. HURTER heeft, opgewekt; en vandaar dat ons van onderscheidene kanten is gevraagd geworden of ons van de vervolging, tegen Dr. HURTER iets bekend was (2).

Wij antwoordden hierop, dat wij, uit de verwarde, tegenstrijdige, soms blijkbaar valsche en vijandige berichten, door Fransche, Duitse en Zwitsersche bladen medegedeeld, volstrekt geen samenhangend geheel, kunnende opmaken, witoofde der innige sympathie, die wij voor eenen man als Dr. HURTER gevoelen, besloten, aan zijnen vriend, den hoogedelen graaf VAN ENZENBERG te schrijven, en inlichtingen aangaande die zaak te vragen; en wij achten ons gelukkig het volgende antwoord van den edeldenkenenden graaf te kunnen mededeelen.

» MIJN HEER!

» Ik haaste mij, mijn heer, om te antwoorden op den brief van 22 Mei, dien gij de goedheid hebt gehad aan mij te schrijven en ik verheug mij u te kunnen zeggen dat de berichten, door de couranten betrekkelijk mijnen vriend HURTER verspreid niet anders zijn dan leugens en afschuwelijke laster, uitgevonden en in omloop gebragt door zijne vijanden. Gij moet weten, dat reeds

(1) Zie *Catholijke Nederlandsche Stemmen* van 6 Juli 1839 bladz. 222.

(2) De *Leeuwvaarder Courant* moet onder andere daar over gesproken hebben. Wij zouden wel wenschen (wij hebben dit meermalen gezegd) dat men ons die courant, en andere couranten, waarover men ons schrijft, onder kruisband, franko toezond; en frankeren kost slechts een cent.

sedert lang het verheven genie en de geschriften van Dr. HURTER, de voorwerpen waren van den haat en van de vervolging eener klasse van inwoners der stad *Schaffhausen*, die zich veel godvruchtiger wanen, dan andere menschen, eene secte gelijk aan die der Momiers, die onder den dekmantel van Godsdienst zich niet alleen alle intrigues en cabalen veroorlooven, *geenerlei middel verfoeiende, om tot hun doel te geraken*, maar die nog zijn toegerust met eene onverdraagzaamheid zonder weêrge, aan wier hoofd zich ongelukkiglijk een gedeelte der Protestantsche of liever *Gereformeerde* kerkelijken van de stad en van het kanton bevindt. Reeds lang heeft die infame bende eene gelegenheid gezocht, om den heer HURTER hare slagen toe te brengen; doch daar deze hen nooit vat heeft gegeven, noch door zijne leer, noch door zijne predication, noch door zijn gedrag, hebben zij de gelegenheid aangegrepen dat de heer HURTER met mij niet te *Diesenhoven*, maar in het klooster van Catharinenthal is geweest, waar ik reeds sedert lang, door de Eerwaarde moeder priorin was genoodigd geworden, en alwaar hij met mij tegenwoordig was bij het sermooi der Hoog-Misse, om hem in de couranten te beschuldigen, dat hij zich volkomen als Catholijk had gedragen, alles doende en nabootsende, wat de Catholijken doen, gedurende den Goddelijken dienst. Daar ik mij naast hem bevond, ben ik ooggetuige geweest en verklaar, dat die bewering een leugen is, want de heer HURTER was wel tegenwoordig en heeft zich gedragen, gelijk aan iedereen, die verstand en opvoeding heeft in de kerk ener andere belijdenis betaamt; maar hij heeft niets gedaan, waaruit zou kunnen blijken, dat hij zijne belijdenis verlaten had. Ik zelf heb dienaangaande eene schriftelijke verklaring gegeven aan het gouvernement, dat gemeend heeft, zich op het gerucht der couranten met de zaak te moeten inlaten. De heer HURTER heeft een gestreng onderzoek gevorderd en als men tot den grond der zaak kwam, is het gebleken, dat alles *onwaar* was. Ziedaar met weinige woorden, het essentiële dezer zaak. De heer HURTER wacht slechts op de uitspraak van het gouvernement om aanklagt in te leveren tegen de lasteraars. Overigens is het niet waar, dat hij van zijnen post van *Antistes* is ontzet geworden, noch dat hij van dien post afstand heeft gedaan. Gij hebt geen denkbeeld, mijn heer, van de snoodheid welke de teugellooze drukpers, die geesel der maatschappij, zich in *Zwitserland* veroorlooft; 't is een der grootste middelen van de revolutie, dat, op de ligtgeloovigheid der menschen gegrond, in het algemeen eene verbazende uitwerking doet. Ik ben wezenlijk verheugt, u dit berigt medetedeelen, u verzoekende niet een enkel woord te gelooven van de couranten-artikelen, betreffende den heer HURTER. Als het tijd zal wezen, zal hij zelf eene soort van manifest over die zaak doen drukken.

» Ik ben u ook zeer erkentelijk voor de toezegging van ons te blijven ondersteunen, ter verkrijging eener Catholijke parochie te *Schaffhausen*, waartoe wij nog veel behoeven.

Aanvaart de verzekering der gevoelens van hoogachting, waarmede ik de eer heb te zijn:

MIJN HEER!

Singen, Uwen Zeer Gehoorzamen Dienaar,
30 Mei 1840. de Graaf van ENZENBERG.

Ziedaar Catholijke landgenooten! die belangstelt in den opbouw eener Catholijke Kerk te *Schaffhausen*, in dat nog zoo onverlicht en onverdraagzaam *Schaffhausen*, welks Catholijken geene andere middelen bezitten, dan die de Voorzienigheid in de schatkist der liefdadigheid heeft gelegd, om in de behoeften van geloofsbroederen te voorzien; gij, die met den voortreffelijken Bisschop van *La Rochelle* getoond hebt belang te stellen in den edeldenkenden en onbevoroorddeelden Dr. HURTER, voor wien het aanwezen eener Catholijke Kerk, binnen zijne woonplaats, eene goddelijke weldaad zou kunnen worden; ziedaar een echt verhaal; betrekkelijk eene zaak, die overal zoo veel gerucht heeft gemaakt, medegedeeld door eenen ooggetuige, die de vriend van den geleerden HURTER, de weldoener der Catholijken van *Schaffhausen* en een edeldenkend man van den hoogen stand is!

AANKONDIGINGEN.

BELANGRIJK BERIGT VOOR GODGELEERDEN.

Bij den Boekdrukker en Boekverkooper A. SCHIKHOFF te *Utrecht*, is ter perse en zal weldra uitgegeven worden: S. AURELIJ AUGUSTINI DE CATECHIZANDIS RUDIBUS L. UNICUS en DE DOCTRINA CHRISTIANA I. IV. Deze beide werkjes van den grooten Kerkvader, waarin hij den Christen Leeraar onderwijst, hoe hij zich de wetenschap der Godsdienst uit de II. Schriften eigen maken, en hoe hij die wetenschap aan anderen mededeelen moet, zullen iederen beoefenaar der Kerkelijke welsprekendheid hoogst welkom zijn. Men heeft getracht de waarde dezer uitgave te verhoogen, door een belangrijk uittreksel uit eene Latijnsche verhandeling over het preken van den H. FRANCISCUS DE SALES.

Het geheel zal een boekdeel in klein 4.to uitmaken en tegen een' zeer matigen prijs geleverd worden.

* * Voor een Medicinæ Doctor, van de R. C. Godsdienst, is eene gelegenheid voorhanden zich zeer goed te kunnen plaatsen; het zoude den belanghebbende veel ten voordeel strekken, zoo zijn Ed. reeds elders het vak met goed gevolg had uitgeoefend.

Men adressere zich met *gefrankeerde brieven* onder letter L. K. aan het Bureau van dit Blad.

B I J V O E G S E L

TOT DE

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

Van Zaterdag den 20 Junij 1840.

EDEL GEDRAG DER GEESTELIJKHEID VAN GNEZEN EN POSEN

Wij zijn eenigermate ten achteren geraakt, met het mededeelen der gebeurtenissen, die betrekkelijk den Godsdienst in *Gnezen* en *Posen* plaats hadden: ons bekrompen bestek was daarvan de oorzaak. Doch de worsteling, welke de Kerk des levendigen Gods in die oorden, tegen een despotiek tijdelijk gezag met even veel moed, als bezadigdheid en waardigheid volhoudt, is te schoon, te verheven en te bemoedigend, om er onze lezers niet mede bekend te maken; wat wij derhalve in dit Bijvoegsel zullen voortzetten.

Men weet, dat de Vicaris-Generaal van den Aartsbisschop von DUNIN, den Heer BRODZISZEWSKI, een man van acht en dertig jaren, die in stille afzondering leeft en de algemeene hoogachting geniet, na de vervoering van den waardigen Aartsbisschop, naar de vesting *Colberg*, het luiden der klokken en het bespelen der orgels in de kerken verboden heeft, tot een teeken van den rouw der kerk, over de gevangenschap van haren herder. Welnu, het was voor het Pruisisch gouvernement niet genoeg, de Kerk te verdrukken en te vervolgen; zij mogt daarover niet eens treuren....! De opper-president FLOTTWELL, vaardigde den volgende brief aan den Vicaris-Generaal uit.

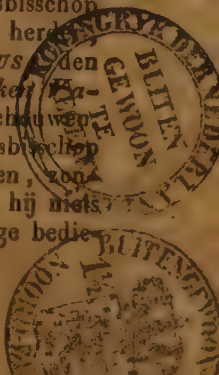
»Ik heb de eer u afschrift van een rescript aan den Heer KILINSKI, Officiaal-Generaal van het Aartsbisdom, betrekkelijk het afschaffen van rouw der kerk voor het Bisdom voorgescreven, gerigt, te zenden; en ik onderwerp dit rescript aan uwe eigene opmerkingen, in afwachting eener regtvaardiging van het rouw-bevel, hetwelk gij, ondanks het verbod, hetwelk door het gouvernement en door Mgr. den Aartsbisschop gedaan is, om uwe functien als officiaal uit te oefenen, gegeven hebt en in weerwil der bepalingen van onderwerping door hetzelfde verbod, waarvan gij in al de andere zaken der Aartsbisschoppelijke jurisdictie blijken hebt gegeven.»

»Ik hoop, mijn heer de officiaal, dat gij mij, hoe eerder zoo liever, met een antwoord te dien opzichte zult vereeren. (Get.) FLOTTWELL.

ANTWOORD VAN DEN VICARIS-GENERAAL BRODZISZEWSKI.

In antwoord op den brief van mijn heer den president, heb ik de eer hem te verklaren, dat ik werke-

lijk de officiaal van Mgr. den Aartsbisschop MARTINUS VON DUNIN en Vicaris-Generaal van het Aartsbisdom van *Gnezen* ben, en dat de Aartsbisschop mijne volmagten bepalende, bij zijn vertrek naar *Berlijn* in de maand April des loopenden jaars, mij geenszins in mijne bedieningen geschorst heeft. Ook de bijzondere bepalingen, betrekkelijk mijne bediening als officiaal, voorgescreven door den Aartsbisschop bij mijn terugroepen uit *Gnezen*, zijn niet veroorzaakt dan door het verlangen, om mij niet meer aan nieuwe onaangenaamheden, van de zijde des gouvernements bloot te stellen: en toen Mgr. zijn bisdom verlaten heeft en zich bij gevolg niet meer persoonlijk met de geestelijke behoeften zijner kudde kon bezig houden, is het bestuur van al de zuiver Godsdienstige zaken door hem zelve aan mij toevertrouwd geworden. Van dat tijdstip af heb ik als Vicaris-Generaal van dat bisdom niet alleen het *regt*, maar zelfs den *pligt* gehad, om de Catholijken uit te noodigen om deel aan den rouw der kerk, bij gelegenheid der willekeurige gevangenneming van Mgr. den Aartsbisschop voorgescreven, te nemen. Het is waar, dat het gouvernement de uitoefening mijner functien als officiaal belemmerd heeft, doch deszelfs bevelen konden, volgens de voorschriften van den Catholijken Godsdienst, voor mij niet verbindend zijn, voor zooverre die tot zuiver KERKELIJKE ZAKEN betrekking hadden, en ik vermeen, dat het gouvernement mij eerder erkentelijk moest wezen, omdat ik de rust onder het volk heb gehandhaafd, door in deszelfs behoeften te voorzien; immers het is meer dan waarschijnlijk, dat, indien ik de Priesters niet van de noodige volmagten had voorzien, het volk, verstoken van het gebruik der Sacramenten, tot opstand zou hebben kunnen worden opgewekt. Wat betreft de aan mij gedane vraag, wangaande de principes op welke ik mij heb gegrond, om den rouw der kerk voor te schrijven, antwoord ik, dat die principes in de leer der Kerk zelve zijn opengelegd, en verklaar tevens, dat het mij onmogelijk was, om den Aartsbisschop als een eenvoudig particulier en niet als den herder, den vertegenwoordiger van *JESUS-CHRISTUS*, den oppersten leeraar en den oppersten Geestelijken, der aller Catholijken van het Aartsbisdom te beschouwen. Overigens weet iedere Catholijk, dat de Aartsbisschop van *Gnezen* en *Posen* veroordeeld is geworden, zonder eenig misdrijf gepleegd te hebben, en dat hij niets heeft gedaan dan altijd de pligten zijner heilige bedie-

ning te vervullen; ik heb mij derhalve genoopt gevonden, in de beleediging zijnen persoon aangedaan, een hoon en smaad tegen de waardigheid van de Catholijke Godsdienst zelve te zien. Van dat tijdstip af kon geen geloovige op eenigerlei wijze ongevoelig noch in de zaak van Mgr. den Aartsbisschop onverschillig blijven en ik heb slechts weinig voor deze heilige zaak gedaan met mijne Catholijke broeders op te roepen, om aan den algemeenen rouw van het bisdom deel te nemen.

Indien, mijn heer de president als nog nadere regtvaardigingen nopens mijn gedrag verlangt, zal hij dezelve in de woorden van JESUS CHRISTUS vinden, die zegt, zoo als men bij MATTH. 9, 15, ziet » dat de vrienden van den bruidegom niet in rouw kunnen zijn, wanneer de bruidegom onder hun is, doch dat er een tijd zal komen waarop de bruidegom hun zal ontnomen worden en dat zij alsdan zullen moeten vasten.»

Deze Goddelijke woorden zijn voor een Catholijk van veel grooter gezag dan al de wetten der wereld. Met dezen rouw voor te schrijven, heb ik bovendien het voorbeeld, ontleend uit de werken der Apostelen XII, 5, gevolgd, alwaar gezegd wordt » PETRUS werd in de gevangenis bewaard, en toen zond de Kerk aanhoudende gebeden voor hem tot God op.»

Nooit heeft eenige Catholijke gemeenschap zich voor het lot van deszelfs herders ongevoelig getoond. De geheele wereld weet, dat, toen de Bisschop EUSEBIUS uit *Vercell* door keizer CONSTANTINUS op aanstoking der navolgers van ARIUS, werd verbannen, geheel *Italië* den rouw aannam en dezelve niet verliet, voor dat hij terug gekomen was. De Catholijken handelden even eens gedurende den geheelen tijd der ballingschap van den heiligen JOANNES CHRYSOSTOMUS hunnen welbeminden patriarch.

Ook heeft de Catholijke Kerk, zich regelende naar de geboden van de II. Schriftuur en de talrijke voorbeelden, waarvan wij er slechts eenige aanhalen, bij eene bijzondere wet voorgeschreven, dat een interdict op alle Bisdommen zou drukken, alwaar op den persoon des Bisschops gewelddadigheden zouden gepleegd zijn geworden.

(CLEMENS, boek V, tit. 8, hoofdstuk 1). Evenwel is dit interdict door overwegingen van wijsheid en gematigdheid, die bijna eene uitzondering uitmaken, tegen het Aartsbisdom van *Gnezen*, niet uitgevaardigd geworden; men heeft zich vergenoegd met een' *godvruchtigen rouw* voor te schrijven, welke zich bepaalt bij het afschaffen der muziek, het bespelen van het orgel en het luiden der klokken, terwijl gedurende dien tijd, het ontvangen der Sacramenten en het celebreren van Diensten, wel verre van te zijn verboden, integendeel meer dan ooit plaats hebben. Zoodanig is de uitdrukkelijke wil van Mgr. den Aartsbisschop van *Posen* geweest, waaromtrent het gouvernement ook niet onkundig kan wezen.

Overigens de muziek en de klokken, maken geen wezenlijk gedeelte van den ritus uit. De eerste wordt alle jaren gedurende den Vaste opgeschorst; de tweede zijn in de laatste dagen der Goede Week niet in ge-

bruik; de Kerk heeft eindelijk de eene na de andere alleen sedert vele eeuwen ingevoerd. Het afschaffen der klokken en der muziek, heeft ook geen plaats gehad ter eere van den Bisschop als individu, maar ter eere van JESUS CHRISTUS zelf, vertegenwoordigt in den persoon van elken Bisschop. Zoodanig zijn mijne redenen, zoodanig zijn mijne regten, en deze billijken genoegzaam het bevel om den rouw aan te nemen, hetwelk ik voor het Bisdom van *Gnezen* gegeven heb. Dit bevel uit deszelfs aard zuiver tot het geestelijk gebied behorende, is mij de verplichting, welke mij wordt opgelegd, om daaromtrent uitleggingen te geven, onbillijk, onderdrukkend en meer knellend voorgekomen, dan de meest tyrannieke wetten over zaken, die tot het tijdelijk gezag behooren, want deze laatste kunnen niet dan secondaire belangen krenken. Wat het verwijt aanbelangt, hetwelk men mij zou willen doen, van het volk tot opstand aan te zetten, met hetzelfde den kerkrouw aan te bevelen, protesteer ik op de plegtigste en krachtadigste wijze tegen zulk een onbillijke achterdocht. Gedurende mijn geheel leven ben ik er zoo yer af geweest, van het volk op te ruijen als de Hemel van de aarde verwijderd is. Ik verfoei allen opstand en beschouw dien als eene *misdad*, overeenkomstig de beginselen van mijnen Godsdienst. -Ik beroep mij overigens op mijne circulaire, welke de volgende woorden inhoudt: » Laat ons niet morren ter oorzaak der gevangenneming van onzen Aartsbisschop; laat ons het minste vermoeden verwijderen van onlusten te willen berokkenen.»

Deze weinige regelen zijn voldoende, om te bewijzen, dat alle denkbeeld van opstand door mij is afgeweerd en de daadzaken betoogen overigens ten duidelijkste, dat de godsdienstige rouw, de smart der Catholijke bevolking niet dan verzacht heeft. De natuur heeft den mensch tranen gegeven, om zijn lyden te verzachten en de ware Godsdienst bedaart de verbitterde harten door hun het middel aan de hand te doen om tot de alwetmogene kracht des Allerhoogsten hunne toevlugt te nemen. Wat mij aanbelangt, mijn geweten is volkomen gerust over dit rouw-bevel hetwelk men mij als eene misdaad aantijgt. De beschuldiging van aanmoediging tot opstand kan mij alleen eenige smart veroorzaken, doch ik zal dezelve met geduld verduren, gedenkende, dat CHRISTUS zelf de onschuldigste en de heiligste der menschen, als een oproerling beschuldigd werd en dat Hij als zoodanig den dood onzer verlossing wilde ondergaan (Luc. XXIII, 5). Ik verklaar eindelijk plegtiglijk dat ik de getrouwste onderdaan van Z. M. den koning ben en deze getrouwheid tot het einde mijner dagen zal bewaren, doch te gelijktijd verklaar ik ook, dat ik nimmer vergeten zal de pligten te vervullen, welke God en zijne Kerk mij opleggen; in twee woorden: Ik zal naauwgezet het goddelijk voorschrift nakomen, waarbij bevolen wordt » aan God te geven hetgeen Gode toekomt en aan den keizer, hetgeen den keizer toekomt.» De huld, welke ik den koning verschuldigd ben, is voor

mij eene geheiligde pligt, maar ik weet ook, dat ik de verschrikkelijkste der meineden zou begaan, wanneer ik immer de pligten, welke mij God door de wet van zijnen Godsdienst oplegt, overtrad of verwaarloosde. Ik verklaar bijgevolg, dat, in weerwil van het bevel van den heere president, *ik niet herroepen noch in iets wijzigen zal*, mijnen aan de Geestelijkheid bij gelegenheid van den rouw der Kerk, gerigten brief, want, nog eens, mijn geweten verwijt mij ten dien aanzien niets.

Ik heb, mijn heer de president, de eer met den diepsten eerbied te zijn, uw zeer gehoorzame dienaar.
 Posen, den 22 December 1839.

(Gel.) BRODZISZEWSKI.

ADRES DER CATHOLIJKE GEESTELIJKHEID VAN GNEZEN EN POSEN.

De deputatie der Catholijke Geestelijkheid van de Aartsbisdommen Gnezen en Posen, aan Z. M. den koning.

ZEER DOORLUCHTIGE EN ZEER GENADIGE KONING EN SOUVEREIN!

De minister van kerkelijke zaken VON ALTENSTEIN, heeft geantwoord op onze ootmoedige verzoeken van 15 Julij en 23 Augustus des vorigen jaars, dat de terugkeer van Mgr. den Aartsbisschop VON DUNIN in zijne diocese, ons niet kan worden toegestaan; aangezien Mgr. verzuimd heeft de uitoefening der Catholijke voorschriften overeen te brengen met den eerbied aan de wetten des lands verschuldigd. Ondersecheidene Dekens en de aan hunne jurisdictie onderworpen Geestelijkheid, hebben een dergelijk antwoord ontvangen op den 10 December van het vorige jaar. Daar de redenen, die er in aangevoerd worden, ons niet overtuigend toeschijnen, zien wij ons genoodzaakt, daartoe gedrongen wordende door den treurigen toestand onzer kerkelijke zaken, om aan den voet des troons van Uwe Majesteit ons tegenwoordig verzoekschrift aan te bieden met al het vertrouwen, dat deszelfs vaderlijke goedheid en zijne zoo beproefde regtvaardigheid ons inboezemen.

De Catholijke religie wordt, volgens de leer der Kerk, door alle Catholijken der wereld voor de eenige ware, voor de eenige, de zaligheid verzekerende, erkend; want zij alleen is het, die alle genademiddelen bezit, welke tot een eeuwig geluk voeren. — Het is diensvolgens zeer natuurlijk, dat iedere Catholijk zich in conscientie verplicht gevoelt, om tot zijnen dood toe, getrouw aan zijn geloof te blijven en zijne kinderen op te voeden in de religie die hij zelf heeft, zoo zelfs, dat indien hij dit niet deed, hij strijdig met zijn geloof, met zijne conscientie, met de gehoorzaamheid welke hij aan de Kerk verschuldigd is, met het geluk en de eeuwige zaligheid zijner kinderen handelen zou en zelfs daardoor een der zwaarste zonden zou bedrijven,

wier gewigt op zijne geheele nakomelingschap zou vallen.

De Catholijke Kerk toont zich dus geheel en al consequent, in haren vorm en in haren geest, met hare voorschriften en met hare leer, als zij de gemengde huwelijken niet goedkeurt, en dezelve voor gemengde bevolkingen niet toelaat, dan met de grootste reserve en onder de uitdrukkelijke voorwaarde, aan de ouders opgelegd om hunne kinderen in de Catholijke religie op te voeden. Die zorgvuldigheid der Kerk, om hare leer en hare voorschriften in derzelver geheele zuiverheid te handhaven, kan op geenerlei wijze beschouwd worden als onverdraagzaamheid en als proselytismus, maar als een ijver, die van haren kant zeer wettig is, als eene noodzakelijke waarschuwing voor de conscientie der Catholijke partij en als een waarborg voor het behoud van het levensbeginsel der Catholijke Religie, hetwelk zonder dit zou kunnen verzwakken en van lieverlede verloren gaan. Die voorwaarde, onafscheidelijk van het Sacrament des Huwelijks en overeenstemmende met het wezen en den geest der Catholijke Kerk, is altoos stiptelijk door de Kerk onderhouden en moet zulks tegenwoordig des te meer onderhouden worden, daar de tijdgeest de grondslagen van alle Religie tracht te ondermijnen, en de stevigste troonen dreigt omver te werpen. Al de Concilien, al de Synoden, al de Paussen, eindelijk, hebben die clause staande gehouden, zoo vaak als het zake was van gemengde huwelijken; ook heeft de tegenwoordige Paus dezelve uitdrukkelijk aan de Bisschoppen der *Rijnprovincien* aanbevolen, in zijne door de geheele wereld bekende Breve.

De Aartsbisschop VON DUNIN heeft diensvolgens niet op zijn eigen gezag gehandeld, noch iets nieuws in zijne vereenigde diocesen ingevoerd, maar hij heeft alleenlijk het naleven van de voorschriften der Kerk in hare geheele kracht bevolen, onder bedreiging van in het tegen over gestelde geval de straf te zullen doen ondergaan, welke zijn pligt hem drong den overtreders op te leggen. Zoo hij anders had gehandeld, zou hij te kort zijn geschoten in zijne verplichtingen als bewaarder van de leer der Kerk, hij zou de grondslagen van de eenheid des geloofs hebben ondermijnd en het afschuwelijkste verraad tegen God zelve hebben begaan. Een gouvernement, dat gegrond is op Godsdienstige principes, op wijsheid en regtvaardigheid, kan niet anders dan het gedrag van den eerbiedwaardigen Bishop goedkeuren, en dusdanig moet, wij durven het zeggen, het gouvernement van zijne Majesteit den koning zijn. De Heer Aartsbisschop dacht er op geenerlei wijze aan, dat hij inbreuk kon maken, op de regten van zijnen souverain, door te handelen, zoo als hij gedaan heeft en des te minder, daar de questie, die hij op te lossen had, van zuiver godsdienstigen aard was en hij wel wist, dat Z. M. de vrije uitoefening van de Catholijke Religie had gewaarborgd, door bij de plegtigste traktaten afstand te doen van alle interventie, die den gang der kerkelijke zaken, welke

registreeks afhankelijk zijn van het geestelijk gezag der Kerk, zou kunnen belemmeren. Het is, inderdaad, niets anders, dan op die wijze, dat de Catholijke Religie, wezenlijk bestaan kan en het is genoeg, haar in hare geheele kracht en in hare geheele zuiverheid te handhaven, om haar nooit te doen ophouden, van den krachtigsten steun des troons van Z. M. te wezen, ondanks alle aanvallen, die van het gouvernement afhangen, waaraan zij overigens kan zijn blootgesteld.

De getrouwheid aan de Kerk, waarvan de Aartsbisschop van DUNIN bewijs heeft gegeven, is de sterkste waarborg voor die, welke hij aan zijnen koning en soeverein verschuldigd is. Het is waar, dat Z. M. aan Mgr. den Aartsbisschop bevolen heeft, alle mogelijke middelen te bezigen, om in de questie der gemengde huwelijken de voorschriften van de Catholijke Religie overeen te brengen met de wetten des lands; maar Z. M. alleenlijk in overweging nemende, hetgene wij zoo even hebben voorgedragen, kan zich overtuigen, dat het aan Mgr. den Aartsbisschop onmogelijk was, voorstellen aan te nemen, die openlijk de universeele wetten der Kerk krenkten. En zoo hij die aangenomen had, zouden ze niet ten uitvoer hebben kunnen worden gelegd, zonder de bekrachtiging van het Opperhoofd der Catholijke Kerk, die deze zelf niet geven kan, aangezien de formele uitspraak te dien opzichte gedaan in de algemeene concilien der Kerk.

De heilige Vader zelf heeft overigens, betrekkelijk die zaak, zich reeds stellig uitgedrukt. Verondersteld eindelijk, dat Monseigneur de Aartsbisschop voorschriften had willen in praktijk brengen, die nooit wettige bekrachtiging zouden verkregen hebben, zou daardoor het onheil eindeloos grooter geworden zijn, want alsdan zou er de geheele Catholijke wereld door in 't harnas zijn gejaagd. Monseigneur de Aartsbisschop heeft alzoo, door zijne standvastigheid, groote onheilen verwijderd, en dat, waarvan wij in dit oogenblik de slagtoffers zijn, is enkel door wijlen den graaf von SPIEGEL, Aartsbisschop van Keulen, veroorzaakt, die gemeend heeft de Breve des H. Vaders, in 1830 uitgevaardigd, te kunnen wijzigen.

In 't kort, de voorwaarde, door de Kerk geëischt voor de inzegening van gemengde huwelijken, is indispensabel en kan niet worden afgeschafte zonder inbreuk te maken op het Sacrament des huwelijks zelve, 't welk de H. Apostel PAULUS (EPH. V. 52) beschrijft met den naam van groot Sacrament. Die voorwaarde kan niet dan den vrede tusschen de verschillende belijdenissen verzekeren en zij is evenmin geschikt om dezelve te storen, als de godsdienst-wet, welke aan de Joden verbiedt, huwelijken met Christenen aan te gaan. — Zij die van de Kerk gescheiden zijn kunnen haar wel aannemen, want zij krenkt noch hunne conscientie, noch hun geloof, aangezien vol-

gens hunne Godsdienst-léerstellingen; alle menschen zalig kunnen worden, welke ook hun Godsdienst zijn en omdat het huwelijk voor hun niet anders is, dan een burgerlijk contract. Dusdanig is ons antwoord op de tegenwerpingen, die ons betrekkelijk de gemengde huwelijken gemaakt zijn. — De minister van kerkelijke zaken heeft ons vervolgens in zijn antwoord van 10 December gezegd, dat de voornamste reden van het arresteren en gevangen zetten van Monseigneur den Aartsbisschop in de vesting Colberg, zijn onverwacht vertrek van Berlijn, naar de stad Posen is geweest. Zijne kudde weder te zien was voor hem een gewetenspligt, waaraan hij noodwendig gehoorzamen moest, als aan de stem van God. Moest hij haar niet gehoorzamen? Moest hij niet gehoorzamen aan God, aan dien Koning aller koningen voor wien de magtigen der geheele aarde hun hoofd buigen en zich met hunne geheele heerschappij en aardse glorie vernietigd vinden?

Het is waar, dat Monseigneur ongehoorzaam is geweest aan zijnen koning door aan den wil des Almagtigen Konings te gehoorzamen; maar wij zijn overtuigd, dat de verhevene gevoelens van Zijne Majesteit, die ongehoorzaamheid volkomen verschoonbaar zullen vinden. — Sire! ziedaar ons Wezen! — De Kerk is in rouw, want zij en hare kinderen gevoelen zich diep gekrenkt in den persoon van Monseigneur den Aartsbisschop. — Alle de gewichtigste zaken blijven geschorst, de verwarring en de wanorde groeijen dagelijks aan in de diocesen, tot nadeel van den Staat zelve, want de orde kan niet heerschen in eene familie, die beroofd is van haar hoofd. — Wij roepen dus de gerechtigheid en het medelijden van Uwe Majesteit in, door hem het in vrijheid stellen te vragen van den doorluchtigen gevangene, wiens onschuld ons bewezen is, en wiens hart niet minder van droefheid bloedt, dan het onze, want zijn verlangen om ons weder te zien kan niet minder groot zijn, dan hetgeen wij ondervinden om ten spoedigste zijne tegenwoordigheid te genieten. — Slechts door het verhooren onzer ootmoedige bede, kan Uwe Majesteit alle wonden genezen, alle gemoederen bedaren, de droefheid in blijdschap veranderen en het schoonste sieraad hechten aan de kroon die zoo roemrijk zijn hoofd dekt.

Wij hebben de eer, Sire, de ootmoedigste en getrouwste dienaren te zijn van Uwe Majesteit.

GNEZEN,
den 20 Januarij 1840.

De gedelegeerden van de
Geestelijkheid der diocese
van Gnezen en Posen,
SUCHARSKI,
KANTAK,
PERZYNSKI.

(Het vervolg hierna).

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

O V E R

GODSDIENST-, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomenlijk één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren, en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den Post verzonden voor den prijs van f 8,50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde Stukken en Brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 Centen den Regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

HET KONINGRIJK DER NEDERLANDEN,
IN 1840.

(Vervolg en slot van bladz. 200.)

De heer GROEN VAN PRINSTERER tracht niet alleen het gereformeerd gedeelte van het goede Nederlandsche volk, met zijn echt kettersch Fanatisme te faccineeren; hij wil er ook het in Nederland regerend stamhuis, het huis van Oranje, mede besmetten. Hij zegt blz. 134.

„In Nederland is Nationaal, het Evangelie waardoor het, in den strijd tegen Spanje en tegen Rome, werd gevormd; de orde, die niet in willekeur ontaardt; de vrijheid die geene losbandigheid, de verdraagzaamheid die geen onverschilligheid wordt. Dat zijn de kleinodiën van het Nederlandsche volk en, zoo dikwerf zij door ongeloof of bijgeloof, door heerschzucht en aanmatiging, door drift en onverstand, door bekrompenheid of overdrijving, aangerand werden, even dikwerf waren de prins van Oranje gereed om die kostbare panden te beschermen tegen inwendige fakteizucht en buitenlandsch geweld. Zou dikwerf Godsdiens of vaderland, of laat ik beter zeggen, Godsdiens en vaderland werden bedreigd, waren zij even dikwerf een schild voor den staat, een borstveer voor de kerk. Hierin ligt het kenmerkende van hun grootsche bestemming; hierin de grond der volksliefde, de geestdrift welke de natie bij het noemen hunner namen ontgloeit.”

Wel zoo! Wel zoo! Maar gij vergeet, mijn heer GROEN, dat gij en uwe politieke school de natie niet uitmaakt: en weet gij niet, dat soortgelijk fanatiek geschrift, hetwelk men zich ook, tijdens onze vereeni-

ging met België, meermalen veroorloofde de Belgen zoodanig tegen het huis van Oranje verbitterd heeft, dat zij de dynastie der Nassau's voor altoos van den Belgieschen troon uitgesloten hebben? En welken indruk moet soortgelijk geschrift op de Catholijke bijna halve natie maken? Doch ook in dit opzigt, kunnen wij onze landgenooten inlichten: ook wij hebben overleveringen en oorkonden, die getuigen dat juist de prins van Oranje de verdrukke Catholijken in dit land meermalen zoo veel zij konden, tegen verdere onderdrukking der heerschzuchtige gereformeerde kerk en hare heeren, de staten, beschermd hebben; en dat de Catholijken in de heerlijkheden en plaatsen, aan het huis van Oranje toe behoorende, meerdere vrijheid genoten, dan in de overige gedeelten des lands. — Maar het wordt nog erger:

„. Opdat het blijke dat de vorsten van Oranje, in hun oog hunner nazaten, niet te vergeefs hun bloed ter handhaving van het Evangelie tegen Rome's bijgeloovig woeden hebben gespild (1); opdat Gods oogen nog in lengte van dagen, ook in het belang van Nederland, nacht en dag geopend mogen zijn over dat geëerbiedigde, geliefde, en door Gods genade aan het vaderland geschonken, aan het vaderland teruggegeven huis!”

Men ziet het, de prophetische geestverrukking van

(1) Dit is niet zeer historisch. Wij althans hebben van dat bloedspillen tegen Rome's bijgeloovig woeden niets in de historie aangetroffen.

Mr. GROEN schijnt al hooger en hooger te klimmen en doet hen vergeten, dat hij in het jaar 1840 schrijft, in een land, welks bijna halve bevolking Catholijk is, bij welks koning, die toch ook een prins van *Oranje* is, het eerbiedwaardig zichtbaar Opperhoofd der geheele Catholijke Kerk eenen *saakgelastigde* heeft, gelijk onze koning een ambassadeur heeft te *Rome*.... De heer GROEN zegt blz. 142.

» Hier vlei ik mij door velen, door Christelijke Protestanten vooral, verstaan te zullen worden (1). Zij althans mogen de weldadigheden Gods over *Nederland* niet miskennen. *Het heeft Gode behaagt hier den nacht van het bijgeloof te verdrijven*, hier voor het zuiver Evangelie een zetel te stichten; *hier een toevlugtsoord tegen den Anti-christ van Rome te bereiden*; hier langen tijd de zaden van het ongeloof, of in de kerk te verstikken, of uit de kerk te verbannen; hier een ruimer zegen over alle takken van handel, nijverheid, algemeene welvaart, en nationale magt te verspreiden; hier een stamhuis over te brengen hetwelk den overmoed beurtelings van *Spanje* en *Frankrijk* aan banden gelegd (2) den vereenigden aanval van *Frankrijk* en *Engeland* gekeerd, den standaard van *Godsdienstvrijheid* in *Groot-Brittannie* geplant heeft ...»

Zeer historisch in der daad! Men ga het in *Engeland*, men ga het vooral in *Ierland* vragen, hoe de standaard van *Godsdienstvrijheid* in *Groot-Brittannie*, door WILLEM III met wien de tak der bestrijders van *Spanje* en van het Catholicismus, de nakomeling-schap van WILLEM I, uitgestorven is, geplant is geworden.

Wij willen nu nog eenige bladzijden terug gaan, om te hooren wat Mr. GROEN VAN PRINSTERER aangaande *Noord-Brabant* en *Limburg* zegt.

Bladz. 98. » In de scheuring van het rijk in 1830, ligt eene les, toepasselijk voor het rijk, gelijk het nu zamengesteld is. Of is er thans geen gewest welks innige vereeniging met *Holland* of wederzijdsche opoffering berust van hetgeen niemand op den duur opofferen wil? Ik bedoel *Noord-Brabant*. De generaliteitslanden zijn in 1795 geëmancipeerd: doch, wil men dit verkregen regt, hetwelk niemand betwist, bevestigen door voortdurende zamensmelting met ongelijkssoortige gewesten, dan zal, of gelijk vroeger om *Belgie*, evenzoo in het vervolg om ééne provincie, ook het dierbaarste belang van *Oud-Nederland* worden miskend; of wel haar deszelfs onafhankelijkheid, in naam behouden, zal in der daad, ten gevolge eener reactie die niet onmogelijk is, geheel of gedeeltelijk verloren kunnen gaan.»

Of is er thans geen gewest, vraagt de heer GROEN, welks innige vereeniging met *Holland* op wederzijdsche opoffering berust van hetgeen niemand op den duur opofferen wil? — Wat kunnen die wederzijdsche opofferingen zijn van hetgeen niemand op den duur wil opofferen? Wat offeren de voormalige geunieerde provincien bij derzelver innige vereeniging met *Noord-Brabant* op, hetgeen zij op den duur niet zouden willen doen? Waarschijnlijk de legale gelijkstelling (want practisch heeft zij tot hiertoe nooit bestaan) van Catholicismus en Protestantismus; met een woord van datgene, wat de Catholijken zoo wel van *Noord-Brabant* als van de andere provincien als een verworven regt eischen. De zoogenaamde Gereformeerde kerk wil en meent te moeten heerschen; die heerschzucht moet, ten gevalle van *Noord-Brabant*, worden opge-

offerd: doch daar de Catholijken van *Noord-Brabant* minder heerschzuchtig zijn, dan de *Hollandsche* Gereformeerden en volstrekt geene heerschappij, noch voorrang voor hunne Kerk, maar slechts volledige vrijheid, begeeren, zou hier geen *wederzijdsche* opoffering, maar eene eenzijdige opoffering van eene onbestaanbare en redeloze aanmatiging, plaats hebben. Dat dit werkelijk zoo is, blijkt uit het volgende:

» Neen, men geve aan *Noord-Brabant* en aan *Limburg*, in ons en in hun belang, een afzonderlijk bestuur. Aldaar zou, behoudens de verkregene regten der *protestantsche* gemeenten en der *Protestanten*, aan de Roomsche *Godsdienst* voorrang, evenzeer als vrijheid, worden verleend, en in de regten der provinciale staten, naar de tijdsbehoefte ontwikkeld, zou men spoedig den grondslag der aloude, gefefde, en krachtvolle vertegenwoordiging terug gevonden hebben. Aldus zou, op kleinere schaal, de staatkunde worden gevolgd, wier verzuim in 1815 onzen val in 1830 heeft berokkend.

Hier springt de aap uit de mouw! In *Noord-Brabant* zouden de verkregene regten der *protestantsche* gemeenten en der *protestanten* moeten behouden worden, — en men zou in de andere provincien de *Catholijke* gemeenten en de *Catholijken* van hunne verkregene regten moeten berooven! Ziedaar de soort van regtvaardigheid welke men, met de gereformeerde uitlegging van het zuiver Evangelie meent te kunnen overeenbrengen!

Wij herhalen het, wij willen voor *Noord-Brabant*, geen voorrang, maar vrijheid, volledige vrijheid voor de Catholijke Kerk zoowel als in de overige gewesten en vooral geene splitsing van ons kleine rijk, onder twee verschillende besturen. Wij herhalen hier wat wij in September 1830 in den *Godsdienstvriend* schreven (1).

» Eene herziening der grondwet. Ziedaar wat, » onzes bedunkens, in dit tijdsgewricht de eenige plank » van behoudenis is bij de dreigende schipbreuk des » vaderlands. Eene billijke verandering in de grond- » wet, vooral met betrekking tot eene evenredige ver- » tegenwoordiging; een ander stelsel van kiesregt, en » andere, door de ondervinding noodzakelijk bevon- » dene bepalingen zouden het vertrouwen doen her- » leven en langzamerhand de eendragt herstellen. Eene » splitsing van het rijk zou, welligt spoediger dan » men zich verbeeldt, deszelfs ontbinding ten gevolge » hebben.»

Catholijken van *Nederland*! weest op uwe hoede! De bijdrage van Mr. GROEN VAN PRINSTERER, moet u het gevaar doen kennen, waarmede uw *Godsdienst* en uwe verworvene regten in de voormaals vereenigde provincien bedreigd worden! *Noord-Brabant* is uw bolwerk zoo als het in 1830 het bolwerk des vaderlands is geweest: daarom wil men het van u afscheiden, door hetzelfde onder een bijzonder bestuur te plaatsen en voorrang aan onzen gemeenschappelijken *Godsdienst*, in deze provincie toe kennen om u tot den staat der vroegere onderdrukking, die men zich

(1) Wij verstaan u ook zeer goed, mijn heer GROEN VAN PRINSTERER.

(2) Bij voorbeeld in 1795....!

(1) Wij noodigen elk tot eene herlezing van dat geheele artikel van den *Godsdienstvriend* uit, voorkomende in het XXV deel, blz. 145 en verv.

niet schaamt billijke vrijheid te noemen, terug te brengen, u van uwe verworvene regten te berooven, en u slechts te DULDEN! Thans is het uwe zaak, om tegen de mogelijke uitvoering van een dusdanig openlijk bekend gemaakt ontwerp bedaarde, maar doeltreffende maatregelen te nemen. Volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs, en regtstreeksche verkiezingen, moeten nog verworven worden..... er moet eene *algemeene associatie* worden tot stand gebracht; daartoe zal *Noord-Brabant* de grondslagen leggen, maar gij moet er onverwijd deel aan nemen; want: *eendragt maakt magt!* En al het weifelen, al het aarselen, alle besluiteloosheid, alle vreesachtig afzien van reeds genomen besluiten, is alleen het gevolg van gebrek aan samenwerking en publiciteit; en bleef het langer zoo dan zou er ook het verlies uwer verworvene regten en vrijheden, het gevolg van kunnen zijn.

ONVERSCHILLIGHEID IN HET GODSDIENSTIGE
IS DE STREKKING VAN ONS ONDERWIJS-
STELSEL, ERKEND DOOR DE NIEUWE
BIJDRAGEN, ONGETWIJFELD TER
INLICHTING DER CATHOLIKEN.

Eindelijk heeft dan ook het officieele orgaan van ons onderwijs-gouvernement het stilzwijgen verbroken. In April II. waagt men het op naburige landen te wijzen, ten einde maatregelen aan te raden, om de schoolmeesters tot ambtenaren van den staat te verheffen. In elke gemeente, zal voortaan een' schoenmaker met een of meer knechten aangesteld worden, naar de behoefte der gemeente. Schoon het tot dus verre niet aan schoenmakers ontbrak, zag men toch dat deze en gene beroofd waren van schoenen en zich vooral des winters met klompen behielpen. Dit ongerijf moet in een beschaafd land ophouden. Rijken en armen hebben zich voortaan slechts tot den dorpsschoenmaker te wenden: *gratis* moet hij de menschen bedienen. Leder en pik en verdere benodigdheden levert de staat en de schoenmaker-ambtenaar levert patent-beste door den staat geotroijeerde schoenen. Niemand mag hierover klagen: immers hij verkrijgt de schoenen voor niets: wilt gij ze puntig en de staat wil ze stomp: de ambtenaar moet zijne plicht betrachten: hij weet waarom hij betaald wordt. En gij schoenmakers die nu werken voor elk, die u den penning gunde, kiest een ander bedrijf: mort niet, uwe vrijheid en het vertrouwen uwer begunstigers, moet aan het bevoorregte schoenmakers-gilde worden opgeofferd, dat schoenen levert naar eene leest, zeer gemakkelijk voor lieden, die met likdoornen geplaagd zijn, in welke men zich draaijen kan naar alle winden; schoenen met welke men zoo gemakkelijk de levensbaan zal overglijden, om in de Elizeesche velden des Heidendoms LYCURGUS van *Sparta* te gaan bedanken voor zijne nuttige uitvinding. —

O, indien de provinciale staten aan den wensch der schoenheeren voldeden! Indien zij inzagen, waar toch eigenlijk de oude schoenen wrongen.... Hemel welk een geluk voor het nieuwe *Sparta*! — O, onwaardeerbare vrijheid van *oud-Nederland*! wat wordt gij slecht begrepen, door zekere duisterlingen, eigenzinnige menschen, die altijd schoenen willen dragen naar hunnen zin en ze nog liever uit *Brussel* of *Brabant* zouden ontbieden, dan ze voor niets van den geotroijeerden lapper te nemen! O, BRUGSMA! VAN SWINDEREN, PRINSEN en zalige schim van den cathegiseermeester POLMAN! Onvergelykelijke ADRIANI!.... edele menschenvrienden! nog eenige pogingen! reist nog eens naar het verlichte *Nassau* en roept dan uit op de hoeken der straten: » *Eendracht — eendracht! eendracht, zij onze leus*” — slechts eene soort van stompe schoenen! —

» Gewis verdienen deze woorden behartigd te worden in deze dagen, waarin velerlei pogingen worden » aangewend, om, op godsdienstige gronden af te » scheiden en te verdeelen, wat voor eigen en 's lands » belangen, evenzeer behoort vereenigd te blijven; po- » gingen, welke op den gezonden zin onzer bevolking » wij hopen dit van harte, zullen schipbreuk lijden (1).»

Eene zonderlinge waarmeming van 's lands belangen: de tyrannie omtrent Godsdienst en onderwijs! Zou het niet wat beter geweest zijn, indien men zich minder met het opdringen van het Collegium philosophicum en geotroijeerde schoolmeesters, en wat meer met het financiewezen van het diep gezonken vaderland bemoeid had en nog bemoeijde? Onze lezers zullen zich herinneren, dat *Cousin* niet gunstig dacht over onze gemengde scholen, waar geschiedenis en bijbelkunde aan kinderen van verschillende gezindheden wordt geleerd. De goede man dacht zeker niet, dat hij, om deze vrije gisping, geheel zijn gezag zou verliezen. Hij wist niet, dat onze schoolmannen slechts gewoon zijn toegejuicht te worden en dat elk, die het durft wagen hen tegen te spreken op datzelfde oogenblik al zijne geleerdheid verliest. THIERSCH de Beijersche hofraad, altijd tot in de lucht verheven, is, wjl hij het omtrent de gemengde scholen met *Cousin* eens is, wel 50 percent gedaald in de achting, waarmede men vroeger van hem sprak. Die gemengde scholen, dat is een stokkepaardje, waar men niet aan moet raken.... dat diene tot narigt van elk, die er belang instelt met de stinkende wieroekdampen van *Oud-Neerlands* schoolmannen beroekt te worden.

Maar SCHMITTHENNER, Hemel! welk een man! THIERSCH en *Cousin*'s grootheid verdwijnen. Te *Giessen* leeft een man, die zoo juist hetzelfde zegt en denkt, als het hier gaarne door zekere partij gehoord wordt, en die daarom zoo groot, zoo edel, zoo verlicht is, dat onze ADRIANI, b.v. er nog een kind bij is. Die heer heeft dan ook THIERSCH geducht de waarheid gezegd.

(1) Nieuwe bijdragen ter bevordering van het onderwijs en de opvoeding. Mei 1840 blz. 394.

Hoort het, leden van de maatschappij van 't out. Geachte menschevrienden! die zoo veel belang stelt in de verknoeijng der jeugd! — en juicht, klapt in uwe handen, en gij, dompers en duisterlingen! leest en bekeert u!

» Mijne overtuiging, zegt hij, welke de beginselen van eene redelijke staatkunde behooren te wezen, darf ik zonder schroom te verkondigen. De Christelijke staat is, gelijk dit begrip het indrukt, op den grondslag van het Christendom gevestigd, en moet zich, wil hij eene verplaatsing van alle zijne betrekkingen verhoeden, dezen grondslag trachten te bewaren, en derhalve zorg dragen, dat de jeugd eene Christelijke Godsdienstige opleiding erlange. Daarentegen is de redelijke staat onverschillig jegens het kenmerkende geloofsverschil, nademaal, al kan men ook slechts in ééne derzelve zalig worden, men toch in elke derzelve een goed staatsburger kan wezen. Deze redelijke staat *laat toe en beschermt* de verschillende confessionele kerken; doch verre daarboven verheven van zich in eenigerlei opzigt van eenige confessie afhankelijk te maken, oefent dezelve enkel *het regt van toezigt* ook naar dien kant uit, dat niet het vuur der tweedragt op zijnen bodem worde ontstoken.

» Van dit gezigtspunt beschouwd, is het algemeene godsdienstig onderwijs — want dat het een Christelijk onderwijs moet wezen, verstaat zich van zelve (1). — In staten, in welke verschillende godsdienstige gezindheden van regtswege bestaan, eene staatkundig zeer gewigtige instelling. Daar, waar enkel confessionele scholen bestaan, en enkel confessioneel godsdienstig onderwijs wordt gegeven, staan Catholicismus en Protestantismus als bepaalde tegenstrijdigheden tegen elkander over; de leden der verschillende kerken beschouwen elkander uitsluitend als Catholijken en Protestanten, niet als Christenen, en de noodzakelijke gevolgen zijn wantrouwen, haat en eindelijk vervolging. *Het algemeene godsdienstig onderwijs heeft nu de schoone taak, deze tegenstrijdigheid weg te nemen*; door hetzelfde verkrijgen de ledematen der onderscheidene godsdienstige afdeelingen het gevoel en de gedachte van eenheid in het geloof aan den Verlosser, en leeren elkander als Christenen kennen, eeren en beminnen. Gelijk de innigst vereenigde vrienden in bepaalde punten uiteenlopende wijzen van zien kunnen hebben, waardoor zij toch elkaanders vriendschap niet onwaardig worden, zoo veroorloven ook de Christenen elkander over en weder, de afwijkende confessionele overtuigingen, in welk opzigt zij elkander verdragen en ieder zijnen eigen' weg laten gaan. Dit is dan ook de schoone geest, welke in het helderdenkende volk der Nassauërs leeft. Duistere ijveraars zouden natuurlijk, alzoo zij hun bijzonder beginsel tot algemeenen regel verheffen willen, tegen zulke stemming te velde trekken; maar de helderdenkende menschevriend, de berekenende staatsman, de regent, die zijn eigen en

zijns volks belang wezenlijk verstaat, zal daarin de gulden vrucht eener gelukkige inrigting van het opvoedingswezen erkennen.

» Ik ken het algemeene godsdienstig onderwijs op de Nassausche scholen. Ik heb hetzelfde, als directeur van de lands-kweekschool van onderwijzers, gegeven, eene instelling, waar het de meeste zwaarigheden kan opleveren. Nergens ter wereld, zal men meer *ware*, warme godsdienstigheid, minder vrijgeesterij, maar ook minder verkeerdheden, nergens een schooner verband tusschen de onderscheidene leden van dezelfde belijdenis vinden, dan in *Nassau*. Aldaar is aanbidding Gods in geest en in waarheid, en vriendschap en vrede tusschen Catholijken en protestanten zoo lang God, die tot welzijn der menschen, de zon en de rede heeft geschapen, in zijne genade verleent, dat over dat land een verstandig vorst heerscht, die het belang van zijn geslacht en van zijn volk verstaande, liever over een helderdenkend, gelukkig en getrouw volk, dan over eenen dommen, woelzieken hoop regeren wil, zal dit onderwijs op de scholen in *Nassau* behouden blijven (1).»

Indien men deze barbaarsche vertaling van alle germanismen zuivert, zal 's mans redenering ongeveer op het volgende neêrkomen. » De staat als staat is geene bepaalde belijdenis toegedaan, — dus moet hij zorgen; dat ook elk confessioneel onderscheid, dat de onderdanen slechts verdeelt, verdwijne. Waar afzonderlijke scholen bestaan, beschouwt men elkander als Catholijken en protestanten; welnu, welk eene dwaasheid — ? Men moet de kinderen bedriegen, door hen te leeren, dat, wat wezenlijk verschilt, een is: nog meer: het protestantismus schaamt zich over deszelfs onwettige geboorte: het bloost op het hooren van namen als LUTHER enz. men moet het die schaamte besparen. In gemengde scholen, hoort men niets, dan van de *gezegende* hervorming: hier wordt de tegenstrijdigheid weggenomen: hier maakt men de kinderen wijs, dat het geloof aan den Heiland als *dusdanig*, en niet aan alles wat hij wilde geleerd en onderhouden hebben, de hoofdzaak uitmaakt; dat al het overige slechts menschenwerk, domheid en bijgeloof is, en wat is het gevolg? Verdraagzaamheid, niet slechts in het burgerlijke, maar ook in het godsdienstige. Daar het protestantismus toch even goed is, als de grijze moederkerk, waarom zouden dan Catholijke jongelingen nog aarzelen; om onder hunne protestantsche buurmeisjes eene echtvriendin te kiezen en haar te veroorloven alle kinderen in hare belijdenis optevoeden? Waarom zouden zij vasten, biechten en dergelijke lastige zaken meer volbrengen? Ziet, zoo zal van lieverlede de Godsdienst *tot nut van 't algemeen* zich op de puinhoopen van het verouderde Catholicismus vestigen!

Men zou, wel is waar, als *helderdenkend* menschevriend, als *berekenende staatsman* redenerende, even goed kunnen zeggen: » Zoo lang er nog Catholijke en

(1) Christelijk *Protestantisch*, dat verstaat zich van zelve! —

(1) Nieuwe Bijdragen ter bevordering enz. blz. 390 — 396.

protestantsche kerken bestaan, zal de tegenstrijdigheid tusschen beiden in het oog vallen: derhalve moet de *redelijke staat* ze vereenigen, even als in het verdraagzame *Pruissen* en het vrijheidlievende *Rusland*, en de duisterlingen, die hun bijzonder gevoelen tot algemeenen regel willen verheffen naar *Hollands Sibirie*, naar de *Ommerschans* zenden. Doch neen! dat is gevaarlijk, oude boomen kan men niet meer buigen: de jonge spruiten zijn de wettige eigendom van den staat en *LYCURGUS* vrienden kunnen ze op zijn Spartaansch snoeijen en leiden naar welgevallen: de oude stammen sterven allengskens en zoo komt toch eens de zaak in orde. O heerlijk verschiert! o gelukkig *Nederland*! wanneer gij al uwe zonen en dochters, door de vaderlijke zorgen van den staat opgevoed, zult zien samenwerken om de nog overgeblevene Roomsche kerken in zalen voor 't nut te herscheppen! Ja, zoo lang God, die tot welzijn der menschen, de zon en de rede heeft geschapen, in zijne genade verleent, dat een verstandig vorst dit land regeert, zal ons zoo veel belovend stelsel behouden blijven, en wanneer dan eens die vorst de weg van alle vleesch zal zijn ingegaan, dan zullen ook hier, zoo wel als bij de helderziende *Nassauers* de orgels in de kerken zwijgen: dan zullen de Catholijken eene eer, die zij vroeger slechts aan den stichter van hun geloof op goeden vrijdag bewezen, door de heeren ambtenaren- schoolmeesters gefatsoeneerd, ook aan den vergoden vorst volgaarne bewijzen, en, menige schoolmeester zal met zijn secon-
dant, onder de stille tempelgewelven, eene aandoenlijke duo grijnen!" —

Catholijke landgenooten! indien gij gelooft, dat uwe kerk alleen alle waarheden leeraart, ons door *JESUS* geopenbaard, en dat zij alleen de wettige uitdeelster is der genademiddelen, door *JESUS* ons nagelaten, kunt gij dan onverschillig blijven bij de pogingen, die aangewend worden, om uwe kinderen tot eigendom van den staat te verklaren, ten einde ze van die voorregten te berooven, welke uw geluk en uwe hoop uitmaken in uw leven en uw troost in uw sterven? — Ziet de krampachtige bewegingen onzer schoolmannen — hoe zij te *Giessen* mannen zoeken, om hunne heldere, wel berekende plannen te onderschragen; hoe zij den geheelen schoolmeesters-stand onder soldij willen brengen, en afhankelijk maken van hunne Straussiaansche denkbeelden..... ten einde niet alleen hunne vette heerschappij ten verdere uwer kinderen te behouden, maar zelfs uittebreiden en op hechtere grondslagen te vestigen: nog eens kiest, wat wilt gij dat er van uwe kinderen worde? — *NAPOLEON*, en na hem, de *redelijke* staten beschouwen reeds uwe zonen als kannonenvleesch en wat nog erger is; zenden dezelve vaak bedorven naar de ouderlijke woning terug, om daar hunne ontvangene lessen in de godslastering en de zedeloosheid op hunne beurt aan anderen mede te deelen. Nu echter, wil men dezelve in nvolgving van den kindermoordenaar *HERODES*, naauwlijks de wieg ontgroeid, den dolk der onverschilligheid door 't harte

jagen. Denkt niet dat ik de zaak overdrijve..... zeggen niet de *Bijdragen* het zelve, door hunnen zoo verhemelden tolk, dat het doel der gemengde scholen is, het confessioneel onderscheid wegt nemen, en zaagt gij, getrouwe Catholijken! zaagt gij niet liever uwe kinderen door *HERODES* beulen afmaken en zwemmen in hun bloed, dan hen door den *redelijken* staat van het geloof te zien berooven, dat het leven hunner zielen uitmaakt? — Gij bemint de ware verdraagzaamheid, die in eene opregte liefde tot al uwe medemenschen bestaat, welke godsdienstige belijdenis zij ook zijn toegedaan: verdraagzaamheid, vrede, liefde in de burgerlijke verkeerling zij onze leus; maar verpestend is de godsdienstige onverschilligheid en laauwheid. Zij is eene God onteerende gelijkstelling van de dwaling en de goddelijke waarheid: zij stelt waarheid en leugen op eene lijn; zij is de grootste aller ongerijmdheden. Laat ons onze kinderen door onderwijs en voorbeeld de eerste verdraagzaamheid trachten in te planten, maar voor de tweede zoeken te bewaren, door alle wettige middelen, die te onzer beschikking zijn.

T. B.

EDEL GEDRAG DER GEESTELIJKHEID VAN GNESEN EN POSEN.

Antwoord des konings van *Pruissen* op het adres van de gedelegeerden der Geestelijkheid van de aartsbisdommen van *Gnesen* en *Posen* (1):

In antwoord op het adres der Priesters *SUCHARKI*, *KANTAK* en *PERZIJSKI* gedagteekend den 20 Januarij 11. waarin zij zich zelve, op eene onbetamelijke wijze als gedelegeerden der geestelijkheid van de diocesen van *Gnesen* en *Posen* gedragen, verklaar ik, dat ik het antwoord bekrachtig, hetwelk hen reeds gegeven is geworden, door den minister der kerkelijke zaken, betreffende den terugkeer van den Aartsbisschop von *DUNIN*. Het gebruik, dat bij de gemengde huwelijken in de diocesen van *Gnesen* en *Posen*, in acht genomen is geworden, en dat door den Aartsbisschop von *DUNIN* officieel gestaafd is geworden den 20 Januarij 1830, is gegrond op eene wet van het koninkrijk *Polen*, en dat gebruik handhaafde sedert 60 jaren de eendragt en den vrede onder de verschillende belijdenissen des lands, toen de Aartsbisschop von *DUNIN*, zoowel de wetten des lands, als zijnen eed van getrouwheid schendende en gelijktijdig de regten van den soeverein krenkende, goed gevonden heeft den vrede te storen, die zoo lang onder mijne onderdanen geheerscht had, ondanks het verschil van Godsdienst. Ik verklaar dus aan de heeren verzoekers, dat zoo lang als de Aartsbisschop von *DUNIN* in zijne schuldige weigering zal volharden, en zoo lang als hij weigeren zal zijne pligten te verrullen, overeenkomstig de ontvangene bevelen zal hij alleen aan zich zelve al de gestrengheid te wijten hebben, die jegens hem is bevolen geworden.

(1) Zie het Bijvoegsel tot ons blad van 20 Junij.

Ik doe overigens aan de heeren onderteekebaren weten, dat ik zeer misnoegd ben, dat zij zich veroorloofd hebben tegen de waarheid te spreken, door onbeschaamdelyk te durven beweren, dat ik door de plegtigste traktaten, de vrije uitoefening van den Catholijken Godsdienst, heb gewaarborgd, zelfs ter prejudicie van mijne regten als souverain. Mijne Catholijke onderdanen kunnen altoos op mijne bescherming rekenen, zelfs in hetgene, wat hun geloof betreft; maar ik zal nooit dulden, dat de geestelykheid en hare oversten misbruik van den Godsdienst zelve maken, en dat zij inbreuk maken op mijne regten als souverain.

Bertjyn 8 Februarij 1840.

FREDERIK-WILHELM.

Dit antwoord aan de 16 dekens der diocese van *Gnesen* en aan de 22 dekens der diocese van *Posen* medegedeeld zijnde, hebben die 38 geestelijken, besloten, zich nogmaals tot zijne majesteit te wenden, en stelden diensvolgens het onderstaande adres op, 't welk door hen allen ondertekend aan den koning gezonden is.

AAN Z. M. DEN KONING!

15 Maart 1840.

ZEER GENADIGE KONING!

Uwe majesteit heeft zich niet gewaardigd de gedelegeerden der Catholijke Geestelykheid te hooren, die op den 20 Januarij II. van zijne regtvaardigheid in naam der Geestelykheid en der geloovigen den terugkeer van Monseigneur, den Aartsbisschop von *Dunin* hebben verzocht. In het antwoord van uwe majesteit van acht Februarij wordt gezegd, dat het adres, 't welk zij de eer hadden aan u te onderwerpen, niet kan worden beschouwd als de uitdrukking der wenschen van de geheele Geestelykheid, wyl de gedelegeerden onwettiglijk dien titel voerden. Dat verwijt, en de treurige toestand onzer godsdienstige zaken, maken het ons ten pligt, om nogmaals de toevlugt te nemen tot de vaderlijke bescherming, en tot de regtvaardigheid van uwe majesteit en hem te verklaren, dat wij wel degelyk de drie genoemde Geestelijken *Sucharski*, *Perzjynski* en *Kantak* tot onze gedelegeerden hebben gekozen, en dat wij hen inzonderheid hebben belast, om van uwe majesteit, in naam der geheele geestelykheid, de invrijheidstelling van onzen herder te verzoeken, wiens loslating wij beschouwen als hoogst noodzakelyk voor het welzijn onzer kerk.

Wij verklaren met den diepsten eerbied, dat het adres onzer gedelegeerden, gedagteekend 20 Januarij overeenstemt met onze religie, met onze overtuiging en met onze wenschen en dat wij daarvan niet kunnen afgaan, zonder ons schuldig te maken aan verraad jegens de zaak van God. — Wij voegen er daarenboven bij, dat wij er geenerlei misbruik van den Godsdienst inzien, 't welk ter prejudicie der regten van onzen souverain die heilig voor ons zijn, zou begaan wezen, en dat noch wij, noch onze overste in staat zijn, om een misdadig misdrijf te begaan.

Zoo het somwylen gebeurd is, dat de voorschriften van onzen Godsdienst zijn geschonden geworden, door het voltrekken van zekere gemengde huwelijken, kunnen wij die toevallige overtredingen op geenerlei wijze beschouwen, als eenen regel van gedrag. Die geïsoleerde feiten, hoe oud zij ook mogen wezen kunnen geen regt daarstellen; stellen de dwaasheden en misdrijven, welke dagelijks begaan worden en die, sedert de schepping der wereld altijd begaan zijn een regt, ten behoeve van misdrijf daar? Verdient de moord minder den afschuw der menschen omdat hij zich op eene oude afkomst beroemen kan? Regtvaardigt de moord van *ABEL* door zijnen broeder *Cain* begaan den broedermoord?

De wet van het koninkrijk *Polen*, betrekkelijk de opvoeding der kinderen, uit gemengde huwelijken gesproten, was eene zuiver burgerlijke wet; zij bondt de conscientie niet; zij kon die niet binden; anders was de conscientie gelijktijdig, aan twee tegenstrijdige wetten aan de burgerlijke wet en aan de godsdienstige wet, die van het huwelijk een Sacrament maakt en die in het contract de tusschenkomst des Priesters beveelt, zijn onderworpen geweest. Eene dusdanige wet, die zich mocht aanmatigen de conscientie te binden, zou geene wet, maar eene zuivere schending, eene daad van geweld, eene aanstootelijke daad, eene hatelijke tirannie zijn, die door geenerlei staat, door geenerlei aardsche magt, door geenerlei wetgeving, welke eerbied heeft voor de wijsheid, voor de gerechtigheid en de verdraagzaamheid, kan geregtvaardigd worden. Ook hebben de koningen van *Polen* zich nooit schuldig gemaakt aan eenen zoo gedrogtelijken aanslag tegen de Catholijke Religie. Wij vinden er slechts een enkel voorbeeld van in onze geschiedenis, en de moord van de *H. Stanislaus*, zal eene voor altoos onuitwischbare vlek voor ons land zijn, maar gelijktijdig eene heilzame waarschuwing voor de toekomst. — Het is waar, dat het tractaat van *Warschau*, den 24 Februarij 1768 gesloten in deszelfs tweede artikel paragraaf 10 de opvoeding voorschrijft, welke de kinderen uit gemengde huwelijken gesproten, moeten ontvangen; doch dat tractaat vermeet zich niet de Catholijke Priesters te noodzaken tot het inzegenen dier huwelijken.

Zijne majesteit ziet in het gedrag van den Aartsbisschop, die thans gevangen is eene rebellie tegen de wetten des lands en eene schending van den eed, dien hij aan zijnen souverain heeft gedaan. Wij verzoeken zijne majesteit den koning, ons de vrijheid te willen vergeven, welke wij nemen, om aan te merken, dat die eed Monseigneur den Aartsbisschop niet verplicht dan in hetgeene wat zijn burgerlijk leven betreft, terwijl de eed dien hij aan den *H. Vader* heeft gedaan hem verplicht tot alles, wat betrekking heeft tot zijne bedieningen als Priester en Herder. Hij heeft den eersten niet geschonden en hij heeft den tweeden willen houden, zoo als zijn pligt, zijne conscientie, de Kerk en God van hem vorderen. Hij heeft de eeuwige goederen boven alle aardsche goederen verkozen;

hij kon niet anders handelen, zonder een misdrijf te begaan en wij hebben de vaste hoop, dat hij altoos even eens handelen zal, al moest hij in de boeien sterven eene maar al te waarschijnlijke gebeurtenis; want hij vordert in jaren, zijne gezondheid is wankelbaar en men draagt dagelijks bij tot zijne kwellingen en tot zijne smarten.

De getuigenis, dat Monseigneur, die destijds nog slechts administrateur van het kapittel was, eertijds gaf betrekkelijk het ingevoerde gebruik der inzegening van gemengde huwelijken, was gegrond op de dwaling en zoodra als hij bespeurde, dat dit gebruik strijdig was, met de wet der Kerk, haastte hij zich, om de wet van God en van zijnen plaatsbekleeder te volgen, door standvastig alle onwettige transactien, welke het gouvernement van zijne majesteit hem dienaangaande voorstelde te weigeren.

Zoo de plegtige tractaten, welke de handhaving van de Catholijke Religie in het land hebben gewaarborgd niet door zijne majesteit zelve zijn gesloten geworden zijn zij het echter door wijlen den koning van *Pruissen*, *FREDERIK II*, met de keizerin van *Oostenrijk*, *MARIA THERESIA* te *Berlijn* den 28 Junij 1742; tusschen den koning van *Polen* en koning *FREDERIK WILHELM* te *Warschau* den 18 September 1773 en later eindelijk te *Grodno*, den 25 September 1795. — Artikel 8 van het tractaat, den 18 September 1773 is vervat in deze bewoordingen: » De Roomsche Catholijken zullen in de provincien door het tegenwoordig tractaat afgestaan geheel zoo als in het koninkrijk *Pruissen* en het district van *Luxemburg*, van *Buton* en van *Draheins* genot hebben van al hunne bezittingen en eigendommen, wat het burgerlijke betreft en met betrekking tot den Godsdienst zullen zij volledig *in statu quo* gehouden worden, dat is in de vrije uitoefening van hunnen Godsdienst en van hunne discipline met alle en dusdanige kerken en kerkelijke goederen, welke zij bezaten op het oogenblik van hunnen overgang onder de heerschappij van zijne Pruissische majesteit in de maand September 1772. En zijne gezegde majesteit en zijne opvolgers zullen zich van hunne regten van soeverein niet bedienen ten nadeele van het *statu quo* van de Roomsche Catholijke Religie in de voorvermelde landen (1). » Daar die tractaten de opvolgers der sovereynen contractanten verbinden, hebben onze gedelegeerden, even gelijk wij allen, gemeend, dat door dezelve de handhaving, het behoud en de vrijheid van onze Religie *ONSCHENDBAAR* gewaarborgd zijn.

Eindelijk heeft uwe majesteit zelf zich gewaardigd, te verklaren in zijn adres aan het groot-hertogdom *Posen* ter gelegenheid zijner weder in bezitting van dat land, den 15 Mei van het jaar 1815, dat » onze Godsdienst zal worden gehandhaafd in al zijne kracht; » en laatstelijk op den 12 April 1838 heeft uwe majesteit op nieuw aan datzelfde volk » *het ongekreukte behoud* van zijnen Godsdienst verzekerd.”

Overtuigd zoo als wij zijn van de regtvaardigheid onzer zaak, herhalen wij zonder eenige verandering het ootmoedig verzoek onzer gedelegeerden van den 20 Januarij des loopenden jaars en wij zijn sire, enz. enz.

DE GEDELEGUEERDEN EN DE DEKENS DER
DIOCESEN VAN *GNESEN* EN *POSEN*.
(Volgen de onderteekeningen.)

CORRESPONDENTIE.

Het is bekend, dat wij alle bemoeijingen der gouvernementen met Godsdienstzaken, altoos als noodlottig hebben beschouwd; het is even bekend, dat wij ons altoos beklagd hebben, dat men bij ons, in de tegenwoordige constitutioneele inrigting van onzen staat, het nut der publiciteit niet begrepen heeft en nog niet begrijpt; waardoor veel verborgen is gebleven, wat zoowel voor de hooge regering, als voor de Catholijken van belang ware geweest, te weten; terwijl wij immer beweerd hebben, dat het tijdig bekend maken, van alle inbreuken op de Godsdienstvrijheid en het aanwenden van doelmatige middelen tegen dezelve, vele onheilen zou hebben verhoed, die door het noodlottig stilzwijgen onherstelbaar worden, en voedsel aan eenen knagenden worm van verdeeldheid verschaffen; altoos eindelijk hebben wij beweerd, dat gebrek aan samenwerking, de noodlottigste gevolgen hebben kan. — Het volgende strekt daarvan ten bewijze.

In de laatste levensjaren van den Hoog Eerw. Heer *CRAMER*, in leven Aartspriester van *Holland*, *Zeeland* en *West-Friesland*, werd door het gouvernement, dat is, door de toenmalige generale directie, tot de zaken van den Catholijken Eeredienst een voorstel gedaan, hetwelk aan eenigen bijzonder beviel, en werkelijk oppervlakkig beschouwd, een fraai voorkomen had, te weten: om in de voornaamste steden van *Noord-Nederland*, een of meer groote kerken naarmate van het getal Catholijke inwoners, aan de Catholijken terug te geven, onder beding, dat alsdan de bestaande statien, door insmelting en overbrenging naar die groote kerken, vernietigd, en de kerkhuizen verkocht zouden worden. Het algemeen aannemen van dat sluwe voorstel leed schipbreuk op het diep indringende doorzicht van den onvergetelijken Utrechtschen Aartspriester *VAN NOOY*; later Vice-Superior der geheele Missie, (doch als zoodanig door het gouvernement nooit erkend), die zeer goed begreep, dat men door dat huismiddeltje, de statien der Regulieren, waaraan de Nederlandsche Catholiciteit zoo veel te danken had, *supprimeren* zou; wat hij als hoogst noodlottig beschouwde. — Te *Groningen* werd het voorstel aangenomen.

Als men toen aan al het gebeurde publiciteit had gegeven; als men daarbij betoogd had, dat noch het gouvernement, noch eene ondergeschikte kerkelijke autoriteit, het regt kon hebben, om over de kerkhuizen,

(1) Dit zijn letterlijk de woorden van het tractaat.

of huiskerken van Regulieren; als het bijzonder eigendom hunner orde zijnde, te beschikken, zouden wellicht de gevolgen, die wij thans met droefheid verplicht zijn mede te deelen, geen plaats hebben gehad. Waarlijk, men moet wel op het voortdurend stilzitten der Catholijke drukpers hebben gerekend, om, vooral in deze oogeblikken van spanning, terwijl de geheele Catholijke bevolking, zoo varig de volledige vrijheid van den Godsdienst begeert; terwijl reeds het misnoegen over het gebeurde betrekkelijk den Hoogw. Apostolischen Vicaris-Generaal over de distrikten *Ravenstein* en *Megen* en in het voormalig *Staats-Vlaanderen*, zich niet langer verbergen kon over te gaan tot de maatregelen, die ons in den onderstaanden brief uit *Groningen*, worden medegedeeld:

» WEL EDELE HEER!

» Ik haaste mij, u een kort verslag te geven, van den afloop der bewuste zaak terwijl nu de zoo lang gedreigde slag den Eerw. Pater VINCENT SCHUWIRT, den 10 dezer noodlottig heeft getroffen.

» Zie hier de toedragt der zaak, die met de gewone regts-formaliteiten tot geen geringe schande en ergernis van *Groningen's* ingezetenen, ten uitvoer is gebracht. 's Namiddags circa 4 uren kwam de commissaris van politie en de deurwaarder en twee geregtsdienaren vergezeld van twee smidsknechten (allen protestanten) voor de deur van den Eerw. SCHUWIRT. — Na eenige keeren gebeld en geklopt te hebben zonder gehoor te krijgen, beproefde men met een ~~schak~~ *schak* ~~ijzer~~, of zoogenaamden looper, het opensteken der deur; dan dit vruchteloos blijvende, werd aan de beide smidsknepen bevel gegeven, om de deur met een ijzeren koevoet open te breken en dat ten aanzien eener zoo talrijke menigte, dat de straat letterlijk opgepropt was, met menschen van allerlei gezindheid. Men ging binnen, en sloot de deur zoo goed men kon, uit hoofde er eenige stukjes hout door het geweld van het ijzer gebroken, afgevallen waren. Er werd door den commissaris van politie last gegeven tot den dadelijken vervoer der huismebelen. Doch toen deze bijna overgebracht waren naar eene kamer reeds te voren door Zijn Eerw. gehuurd, werd Zijn Eerw. geregteijk tot aan de deur geleid en alzoo uit het vaderschappelijk erfgoed zijner orde gezet. . . . en ging door de zich aldaar in diepe stilte bevindende menigte heen, bij het verlaten van een huis Welk diep gevoel, zoo van bedruktheid als van verontwaardiging dit openlijk schandaal, dat nu in deze maand Junij juist vier jaren geleden, door de koninklijke commissie der Broederkerk (1), (bestaande uit de volgende

leden: den *oud-Aartspriester* B. MEDDENS (1), F. J. CREMERS, *wethouder*; PAPING, *med. doctor* nu overleden, in wiens plaats zich bevindt ZEVESTERN, *procureur-generaal*, J. SORMANE, KOETS en RAKE, alle drie kooplieden en BERING, koperslager) gepleegd en nu vernieuwd, is geworden; waardoor het gevoel, zoo van vele weldenkende protestanten, als van brave Catholijken, ongelooftelijk geschokt werd (2) God behoeft door zijne Voorzienigheid en door de wijze en heilige bezorgdheid der geestelijke Overheid alle gemeenten tegen zulke ergerlijke feiten, die het gevolg zijn van onbevoegde bemoeijingen van leeken, met kerkelijke zaken God versterke de geestelijke Overheid, die Hij gesteld heeft, om voor de belangen zijner Kerk te zorgen en geve haar het noodige doorzicht en wijsheid, met den Geest van Raad en Sterkte, om hare heilige regten met kracht en kloekmoedigheid te verdedigen, tegen alle heiligschennige aanmatigheden, van wie dan ook, die Hij niet tot het beheer van kerkelijke zaken geroepen heeft; dat Hij hun al hetgene, wat bij ons is voorgevallen, als een noodlottig voorbeeld op het hart drukke. . . .!

» Ik meen, Wel Edele Heer! aangaande deze treurige gebeurtenis, die nu andermaal binnen onze muren heeft plaats gehad, genoeg te hebben gezegd, om te doen zien, welke noodlottige gevolgen schoonschijnende voorstellen, bij onvoorzigtige aanneming kunnen hebben; als ook, om te doen gevoelen, wat er van de kerkelijke zaken worden moet, als zij in plaats van door de geestelijke Overheid door zoogenaamde *koninklijke* commissien bestuurd worden; want die commissie heeft niet alleen het beheer der geestelijke fondsen en armen-kas, maar ook over de kerk en zelfs over de heilige vaten die zij naar goedvinden behandelen, wegbergen enz. . . . doch genoeg hiervan: want eene heilige drift bezielt ons meermalen zoodanig, dat wij wellicht te veel zouden zeggen. . . .!

Daar het mij bewust is, dat vele Geestelijken zoo in *België*, als in *Holland*, de nu plaats gehad hebbende gebeurtenis hebben voorzien, terwijl anderen meenden, dat men het tegenwoordig, zoo ver niet zou laten komen, meen ik, en velen alhier, dat UEd. aan de Catholiciteit eenen wezenlijken dienst zal bewijzen, door de vermelding van het bovenstaande in de *Catholijke Nederlandsche Stemmen* en in den *Godsdienst-vriend* en door insgelijks den *Noord-Brabander*, tot het bekend maken daarvan te verzoeken. . . . er is te lang gezweven, en dit heeft reeds veel kwaad gesticht. Inmiddels heb ik de eer enz.

(1) Die tijdens het aannemen van het voorstel Aartspriester was, maar ongetwijfeld de gevolgen niet voorzag, welke de aanneming van dat voorstel zou kunnen hebben en nu werkelijk heeft gehad.

(2) Men had ons reeds lang te voren van die zaak onderrigt; maar wij hoopten nog immer, dat men niet tot de uitvoering zou overgaan.

(1) Een voormalige kloosterkerk in de XVI. eeuw even als alle kerken, den Catholijken ontnomen; doch die door de protestanten niet gebruikt wordende ten gevolge der aanneming van het voorstel aan de Catholijken terug gegeven is.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

EENE MAATSCHAPPIJ WAARIN ALLEN MET MEER DAN MENSCHELIJKE ZEKERHEID DE EENE BOVENNATUURLIJKE WAARHEID GELOOVEN, IS CHRISTEN; ZIJ MOET VERWINNEN, ZIJ DRAAGT IN ZICH DE ZAAK EN DOEL DER GEBEURTENISSEN.

Oorzaak en doel zijn, in een' strengen zin genomen, met der daad hetzelfde, en beteekenen de terugkeer der handeling op zich-zelve. Van daar is ieder wezen doel, in zooverre het oorzaak is: en God, als aller dingen opperste oorzaak, insgelijks aller dingen laatste doel. Maar wijl thans de bovennatuurlijke maatschappij kan gezegd worden, daarin te bestaan, dat God *zelf* in de wereld komt, om den mensch *zeven* in den hemel te brengen; EMMANUEL de CHRISTUS met en in ons is, is het een noodzakelijk gevolg, dat die maatschappij, waarin Hij woont, oorzaak en doel van alles in zich draagt; en daar eindelijk zijne werking in en door die maatschappij van de waarheid uitgaat, gelijk in ieder mensch de handeling van 't verstand, zoo kunnen wij die bovennatuurlijke waarheid, als het eerste zegevierend beginsel over de wereld aanduiden, en is met ons opschrift ook de grond nader verklaard, waaruit wij de onseilbare en, zoo mogelijk, de op handen zijnde zegespraal der Kerk willen afleiden.

Geene dezer beide bedoelingen kunnen wij bereiken, en onze heilige Moederkerk naar waarde verheffen, tenzij wij vooraf duidelijk maken, dat 's menschen wil geene

wanorde in Gods plan kan te weeg brengen, maar de zedelijke wereld, bovennatuurlijke waarheid behoeft als noodzakelijken grond, waarop hare vrijheid zich beweegt; en zij dus, immer van die oorzaak beheerscht, zelfs geene afwijkingen kan maken, die niet ter vervulling van haar doel moeten strekken. — Zoo wij daarna het rustpunt dier bewegingen en het woord, dat alles draagt, in de Kerk aantoonen, dan eerst zullen wij de zekerheid van haar triumpf, in weervil der losgelaten boosheid, begrijpen; dan erkennen, dat zij ten troon zit naast dien Koning der wijsheid, die alles zachtelijk bestiert, en nogthans met onfaalbare kracht zijn doeleind bereikt.

Hoe de mensch voor het bovennatuurlijke geschapen is, en zijne handeling daar bijgevolg van uitgaat en op rust, zien wij in ons aller vader ADAM. God verbiedt hem van eene vrucht te eten: welk een *klein* en zeer *bepaald* gebod over een zoo *zinnelijk* voorwerp, als de vrucht is van een' boom. Het is de kindschheid des pas geschapen onschuldigen menschen; en nog leert onze kinderjeugd hierdoor de groote wetenschap van goed en kwaad zoo gemakkelijk begrijpen 1). En waarom nu zon-

1) Het is door het werk van God, dat ADAMS kennis van goed en kwaad, naar zijnen toestand, voltooid werd, en niet door zijn val, gelijk Kant en de Idealisten, uit hem voortgekomen, be-
weeren: hij kende in den eigenlijken zin goed en kwaad beter voor dan na zijn val, hij zocht de oneindigheid, die de Idealisten niet meer verstaan.

digst dit kind? Men verzinkt in bewondering bij 't overdenken: het is om wetenschap! om wetenschap, die zijne rede overtreft en waardoor hij Gode zal gelijk zijn. Dit ontzettend contrast, dat door geen menschegeest is uit te vinden, bevestigt de echtheid der H. oorkonde, bewijst den toestand van regtvaardigheid en heiligheid van den pas geschapen mensch, en maakt de eerste bladzijde der H. Schrift tot eenen zegelbrief van onzen oorspronkelijken adeldom.

Maar hoe zich de aard der dingen in hun' onbedorven natuur en begin openbaart, nog duidelijker zien wij denzelfden in hun ander uiterste, dat is, in hunne volkomenheid. Wie is hij, die, toen onze bovennatuurlijke bestemming slechts tot ons nadeel werkte, de zonde heeft uitgewischt, en in wien de mensch tot volmaaktten man moet opgroeijen? Het is JESUS-CHRISTUS, God en mensch, de tweede Persoon der H. Drievuldigheid! Moet ik nog langer over s'menschen bestemming spreken en bewijzen, dat bovennatuurlijke waarheid zijn begin is en zijn eind? Hij, die mij gemaakt heeft, heeft mij gezocht; en ik zoude zeggen: wijk van mij, ik behoef u niet en ben voor u niet gemaakt! Helaas, ik weet het, velen zijn er thans, die zijne Godheid loochenen; maar als zij de breedte en de lengte, de hoogte en de diepte zullen gepeild hebben dier liefde, die zich in CHRISTUS persoon onmiddellijk openbaart, dan zal ik hun antwoorden: Zij kennen God niet, hoe willen zij zijnen Zoon kennen? Doch allerminst van al kennen zij de liefde; athor, den eeuwigen nacht aanbidden zij met het goddeloos *Egypte*.

Wij hebben de beide polen der zedelijke wereld gezien; eigenaardig werken zij in de geschiedenis voort. Altijd is het de mensch, die slechts door geloofsgeheim bestaan kan, en, de vatbaarheid, die hij daaraan verdankt, misbruikende, in het eindige de oneindigheid zoekt. Altijd CHRISTUS, die dit kwaad tot grooter goed voor de zijnen doet strekken, en, uit de verdeeldheid der dwaling, de wereld naar de éénheid der waarheid voortvoert. — Hoe weinig wij van 't eerste tijdvak weten, dat met den zondvloed eindigt, reeds hebben wij daarin het gansche treurspel der geschiedenis, waarin van geloofsgeheim alle handeling uitgaat, en door geloofsgeheim de overwinning behaald wordt. De scheiding van goeden en kwaden, die wij aanstonds vinden, wordt ons door den Apostel als van 't geloof afkomstig uitgelegd, Hebr. XI; de groote beweging der gebeurtenissen komt daaruit voort, dat de *kinderen Gods*, wier vatbaarheid door 't geloof meer is ontwikkeld, door hunnen afval het kwaad tot eenen uitersten trap doen stijgen, en zij de oneindigheid zoeken in de *begeerlijkheid des vlesches*; en de verschrikkelijke straf eindelijk strekt, door haar overeenkomst met de misdaad dier zinnelijke wereld, tot heil van den *erfgenaam der regtvaardigheid*, die door het geloof is.

Deze straf, in 't geheugen aller volkeren bewaard, bevestigde den Godsdienst; zij gaf dien hevigen indruk, zonder welken het kind tot geene groote bestemming kan ontwikkelen, en ontnam, naar alle waarschijnlijkheid, der zinnelijke natuur die overgebleve vaag, waardoor aan de verzoeking zoo veel kracht, aan de boosheid zooveel middel en tijd werd gelaten. —

Er is geene andere orde in de geschiedenis, dan die wij hier gezien hebben; en wij zullen, zoo kort mogelijk, aantoonen, dat in het volgende tijdvak, waarin de *begeerlijkheid der oogen* heerscht, ook dezelfde worsteling en leiding der Voorzienigheid plaats heeft.

De openbaring en de gebeurtenissen, waarmee zij verbonden gaat, worden, naar verschillende aanleidingen, door eene schuldige verbeelding verduisterd. Ik weet zeer wel, dat velen, eer zij eenen dergelijken oorsprong der afgoderij zouden erkennen, liever ongerijmdheden aannemen, en als KREUTZER de droomerijen van HEGEL op de mythologie toepassen; wat daarvan zij, het is geene dwaling, maar eene leugen, wanneer men ontkent, dat *bij alle volken Godsdienstgeheim oorzaak is van bestaan, grondvorm en voorgeschreven doel van denken en handelen; bij alle volken staat wetenschap, kunst en zeden van Godsdienst voortkomen en afhangen, en, naarmate men in de oudheid opklimt, in Godsdienst als in hunne kiem liggen opgesloten*.

Deze kracht, in het geloofsgeheim gelegen, noodzaakt ons niet alleen allen valschen Godsdienst voor verbastering van den waren te houden, (daar toen de spillige verbeelding bijvoegde, thans het te zuinige verstand heeft afgenomen), maar vertoont ons als onbetwistbaar feit, dat Godsdienstgeheim oorzaak is der gebeurtenissen, oorzaak, die den vrijen wil des menschen nimmer kan wegnemen, maar door zijnen opstand slechts ten eigen' ondergang doen werken.

De godsdienstige waarheid bleef echter daardoor volkomen oorzaak, dat God haar ongeschonden deed bewaren, en op nieuw het kwaad dienstbaar maakte aan zijne barmhartigheid. Ontzettender wonderen konden de verbeelding niet treffen, dan die, waardoor Hij te midden der toen meest beschaafde wereld zich een volk schiep en in stand hield, dat voor 't oog van allen zijne éénheid zoude erkennen, en, schoon het, als onmiddellijk voorwerp zijner liefde, de beloften en verdere openbaring van Hem ontving, middellijk ter verlichting van alle volken zoude strekken, en, door zijne eigen voorbereiding, de gansche wereld voorbereiden ter volmaking van den Godsdienst in JESUS-CHRISTUS. Naar dit doel werkten dan Jodendom en Heidendom onophoudelijk voort. Het eerste op eene tegenovergestelde wijze aan 't laatste: het eerste positief, het laatste negatief; beide op eene wijze, die de kracht der goddelijke werking het meest deed uitblinken. Even als de dwaling door de waarheid, die zij bevat en overdrijft, van gevolg tot gevolg ter vernietiging wordt voortgestuwd, zoo strekte al de kracht, die er in den afgodsdienst over was, tot deszelfs eigen ondergang. Hoe meer hij in 't leven overging, en hij moest er in overgaan, te meer oorzaken hij tot zijnen val in werking bracht. Als Godsdienst eener schuldige verbeelding ontvlamde hij alle driften, veroorzaakte hij eene zedeloosheid, welke, gedurig van hem op den mensch en van den mensch op hem terug werkend, de eindelijke strekking hebben moest het godsdienstig gevoel te doen vergaan. Hoe diep bedorven waren, volgens getuigenis van den H. PAULUS de Corinthiers geweest! —

In de maatschappij voornamelijk, die zulk eene kracht-

verheffing is onzer natuur, vertoonde zich de eigenaardige zonde des heidendoms; welke zich niet tot het *genieten*, 't welk enkelen zinnelust zoekt, bepaalde, maar op dat *hebben* uit was, dat, even als de afgoderij, half zinnelijk, half verstandelijk, in de verbeelding wortelt. Gierigheid, daarom ook van den Apostel afgodsdienst geheeten, heerschzucht, in 't Evangelie der koningen ten laste gelegd, en die den wil zelven als bezit beschouwt; roem of gloriezucht, die, schoon meer verstandelijk, nogtans als de twee voorgaande driften op een uiterlijk voorwerp aast, en als zij met de voorstelling der verbeelding gevoed en genoten wordt: die begeerlijkheid der oogen, die algemeene hebzucht *πλοονίζια* bezielde den staat; en daar in de heidensche theocratie tijdelijk en geestelijk met elkander, en met de Godheid verward werden, onstond er eene staatsafgoderij, eene godsdienstige veroveringszucht, waardoor de volken door één geworpen werden, en het een of het ander, naar gelang zijner meerdere godsdienstigheid, tot eene groote heerschappij geraakte. — HOLOFERNES wil toonen, dat er geen God is dan zijn koning. — Deze veroveringen nu bevorderden op vele wijzen den ondergang der afgoderij, 't zij onmiddelijk: gelijk de Perzen de Grieksche tempels kwamen verbranden, CAMBYSES den Egyptischen stier doorstak: 't zij middelijk: door dat de ondergang van 't onafhankelijk volksbestaan niet dan nadeelig op eenen Godsdienst konde werken, die nationaal en één was met den staat. — Zoo lieten de Romeinen, schoon ook zij door *godsdienstigheid* verwonnen, en hunnen staat of deszelfs personificatie in den keizer aanbaden, de tempels der vreemde goden ongeschonden; wyl de afgoderij reeds meer vermengd was, en eene meer listige staatkunde daaruit was voortgesproten. Doch dit belette niet, dat zoo wel hunne nationale godsdienstigheid als die der verschillende volkeren in deze algemeenheid meer en meer moest verzwakken. — Wel het meest van al droegen deze oorlogen ter verzwakking der afgoderij bij, wyl niets meer dan oorlog de vermogens des menschen spant, en het leven van het eene volk door dat van het andere doet heendringen. — Oorlog is niet enkel fysieke strijd, maar eene worsteling van hoogere, alle van Godsdienst afhankelijke krachten, welke slechts deze fysieke strijd ter bemiddeling gebruiken, en daarom ook niet eer rusten, voor dat zij eene moreele overwinning behaald hebben, en de overwonnenen de zeden en denkwijze, vooral den Godsdienst van den overwinnaar hebben aangenomen. — Koophandel, wier karavanen-marsch of zeevaart men te veel als den leidenden weg ter beschaving heeft aangezien, kan, hoe nuttig ook, hiermede niet vergeleken worden. Hij brengt slechts in aanraking, en maakt van de gelegenheid, die hij voortbrengt, te weinig gebruik. — ALEXANDER, en niet de lang gedreven koophandel, bracht de Grieksche geestbeschaving naar *Azië* en *Egypte*. —

Even kort wil ik van eene derde hoofdwerving des heidendoms, tot zijne eigene vernietiging gewagen; ik bedoel die, welke het meer bepaaldelijk had op den menschelijken geest. De afgoderij, gelijk wij zeiden, daaruit geboren, dat men de behoefte van vereeniging met God op eene schuldige wijze door de verbeelding trachtte te voldoen, was, wanneer men zijnen loop nagaat, eene

gedurig grooter *vermenschelijking van het oneindige*, ont-aarde dus in Poësie. Poëten waren de propheten des heidendoms; en geheel wat anders, dan degenen welke thans dien hoogen naam dragen. Dit had voornamelijk in *Indië*, en in *Griekenland* plaats, daar, om van andere oorzaken te zwijgen, zoo vele staten maar eenen Godsdienst hadden; iets, 't welk onberekenbare gevolgen hebben moest, en den geest meerdere vrijheid liet. Wat nu in 't algemeen Poesië ter ontwikkeling vernag, laat zich hier in een oogenblik niet zeggen; om de Grieksche rede in de staatsinrigtingen, in kunsten en wetenschappen te begrijpen, moet men met HOMERUS beginnen. Kortom de Poësie bragt, door ontallijke middelen, de filosofie voort, en de filosofie verjoeg de goden van den olijmp.

Wij zijn hier echter verplicht aan te merken, dat de door ons opgenoemde werkingen der afgoderij niet geheel konden doen ondergaan. De naaste redenen zijn wel, dat zedeloosheid ook bijgeloof bevordert; dat het veel godendom toeliet den vreemden God naast den nationalen te plaatsen, en de filosofie door de rede, die middel was, voor doel te nemen, slechts twijfeling te weeg bragt. Het heil moest van de Joden komen; daar bijzonder was God tegenwoordig; schoon den synagoog geene onfeilbaarheid wordt toegeschreven, door bovennatuurlijke werking alleen kon bij 't algemeen verval onder de Joden en het Geloof bewaard blijven; daar, bij uitnemendheid, strekte afwijking tot bevestiging, ontwikkeling en verspreiding der waarheid. Aan Egyptenaars, Pheniciërs, Assyriërs, Babyloniers, Persen, Grieken en Romeinen, werd Hij door de Joden voorgesteld. *Daarom*, zeide TOBIAS, *heeft God U onder de heidenen verspreid, die Hem niet kennen, opdat Gij hun Zijne wonderen verhalen zoudt, en hen doen weten, dat er geen andere almachtige God is, dan Hij*. De rampen, die hunne boosheid op den hals haalden, waren tevens middelen in Gods hand, om hen zelve in dien toestand van lijden, van behoefte aan God, van levendig verlangen te brengen, zonder welke de waarheid van den Godsdienst niet genoegzaam kan begrepen worden. De propheten, die zelve in 't lijden die hooge waarheid leerden kennen, spraken voornamelijk in de tijden van druk, en in de ballingschap onder een vreemd volk, voorspelde DANIEL den bepaalden tijd, waarop de Verlosser zoude komen. — Nadat alzoo de Persen, die men de Romeinen van Azië kan heeten, den Joden getuigenis hadden gegeven, en hen naar hun vaderland terug gezonden; *Azië* in *Europa* was gedrongen, en met de Grieken zich *Europa* op *Azië* had terug geworpen; *Rome* de gemeenschap voltooid; *Zuid* en *Noord-Oost* en *West* in verkeer gebragt; de Grieksche taal overal verspreid was; de gansche geest der Joden, door eene menigte van omstandigheden gerigt was naar het onderzoek hunner overleveringen en instellingen, het verlies hunner onafhankelijkheid hen voor de Geestelijke waarheid moest opwekken en vatbaar maken, hunne verwachtingen meer of min die der gansche wereld waren geworden; had voor de oogen van het hoogste geestelijk gezag der Joden, en 't hoogste tijdelijk gezag der Romeinen, de gebeurtenis des heils plaats. —

Tot hertoe is het ontegensprekelijk, dat van de gods-

dienstige waarheid alles uitgaat, en alles, zelfs het kwaad, aan haar, als doel, dienstbaar blijft: de openbaring eene opvoeding is van het menschelijk geslacht, en de goddelijke rede, gelijk CHRISTUS door den H. THOMAS genoemd wordt, niet zoo zeer het tijdperk der menschelijke rede heeft afgewacht, als wel hetzelfde heeft doen geboren worden, om het menschedom te komen verlossen.

Wij zullen, bij eene volgende gelegenheid, zien, dat deze behoefte van den Godsdienst in het Christendom niet vermindert, maar vermeerderd, en zoo de mensch, met zich zelve vergeleken, *man* wordt, juist deze volkomenheid daarin bestaat, dat hij meer dan ooit *kind* is van God.

HET MIDDEL DER WEIGERING VAN HET KIESREGT, DOOR
MR. D. DONKER CURTIUS VOORGESTELD EN DOOR DE *ARNHEMSCHE COURANT* AANGEPREZEN, IS ONBRUIK-
BAAR VOOR DE CATHOLIKEN.

Wij stellen gewis zooveel prijs op *regtstreeksche verkiezingen* als Mr. D. DONKER CURTIUS en de *Arnhemse Courant*; maar achten het middel der verzameling van oningevulde stem-biljetten en derzelve inzending aan de tweede kamer, niet alleen ondoelmatig, tot het verkrijgen van regtstreeksche verkiezingen; maar wij meenen daarenboven dat het voor de Catholijken van *Nederland* geheel onbruikbaar is en zelfs hoogst gevaarlijk zijn zou, zich van dat middel te bedienen, wat wij kortelijk willen ontwikkelen.

Als de voorstanders van regtstreeksche verkiezingen hunne stem-biljetten niet invullen, maar aan de tweede kamer zenden, zullen de bestrijders en vijanden van regtstreeksche verkiezingen het thans bestaande stemregt *alleen* uitoefenen en alle zoogenaamde vertegenwoordigende lichamen zullen voortaan geheel en al uit vrienden van het tegenwoordige stelsel en geld aristocraten bestaan; waardoor het verkrijgen van regtstreeksche verkiezingen, die de eenige waarborg voor de regten en vrijheden der burgers in eenen constitutioneelen staat zijn, hoe langer zoo onmogelijker worden.

Nooit toch zal men het zoo ver brengen, dat door het voorgestelde middel, de verkiezingen, zoo als die thans bestaan, geen plaats kunnen hebben: en al bragt men het al eens zoo ver (wat wij als onmogelijk beschouwen) wat zou daaruit dan anders voortvloeijen, dan verwarring, of misschien revolutie; en daartoe mogen Catholijken in geen geval de hand leenen.

En zouden de Catholijken, als zij onvoorzigtig genoeg waren, om het voorgestelde middel te bezigen, het weinigste invloed, wat ze nog hebben, niet weldra verliezen? Zouden de eenige stemmen, die zich nog enkel uit *Noord-Brabant* ten voordeele van hunne regten en vrijheden in de tweede kamer laten hooren, binnen weinige jaren niet uit dezelve geweerd worden? — Zouden de Catholijken, door het weigeren van het stemregt, niet gelijk staan met een leger, dat zich verdedigen moest tegen een ander leger, dat alles had weten in te nemen door kunstig bewerkte wapenen en tot zijne verdediging, niets dan gebrekkige en slechte wapenen had, maar ook deze weg wierp en

den vijand stroppen leverde, zeggende: vermoordt mij, zoo gij den moed hebt? . . . ! en u niet schaamt, om weêrloozen te vermoorden.

Neen, Catholijken van *Nederland*! Gij kunt, gij moogt u van dat middel niet bedienen! Waar is het, dat met het stemregt, en het kies-stelsel, zoo als het thans bestaat, weinig, zeer weinig goeds te bewerken is, dat er *Noord-Brabant* uitgezonderd, ten voordeele der Catholijken, tot hiertoe niets bewerkt is: maar moet dit ook niet gedeeltelijk aan de onverschilligheid van velen of liever aan hunne onkunde aangaande hetgene wat zij, door behoorlijke samenwerking, zouden kunnen te weeg brengen, geweten worden? 'T is toch b. v. niet aan het bestaande stemregt te wijten als in eene stad, wier inwoners voor $\frac{3}{4}$ gedeelten Catholijk zijn, de kiezers schier uitsluitend protestanten zijn en dus natuurlijker wijze, de gemeenteraad, bijna of geheel uit protestanten is zamengesteld! Moet eene dusdanige onevenredigheid niet van zelve vervallen, als de Catholijken meer gebruik van hun stemregt maken, en alle kunstgrepen, die soms aangewend worden vrijdelen, door hunne regten te doen gelden? Men heeft ons verzekerd, dat er plaatsen zijn, alwaar Catholijken, die meer dan het gevorderde aandeel, om stemgerechtigd te zijn, in de belastingen dragen, tot hiertoe geen stem-billet hebben ontvangen; terwijl protestanten, die minder betalen en zelfs het vereischte aandeel in de lasten niet dragen, geregeld stem-biljetten bekomen . . . Dat men daartegen wake; dat men onderzoek doe aangaande de plaatselijke bepalingen, betreffende het stemregt; dat men er tegen reclameere, als men in dat regt wordt verkort, of hetzelfde aan anderen, die er geene aanspraak op hebben, wordt toegekend, en dat men aan dat alles tevens door de Catholijke bladen, publiciteit geve. Te weinig is men tot hiertoe, met eene doelmatige uitoefening van ons bekrompen stemregt bekend geweest en heeft er dus geenerlei waarde aan gehecht; zoo zelfs dat sommigen onnozel genoeg waren om op de vraag van eenen protestantschen rondbrenger der biljetten: „*Wilt u het maar eens voor u invullen?*” — Gulhartig, ja, antwoordden.

Dat men dus de gebrekkige en slechte wapenen niet weg werpe, maar er zich zoo goed men kan, van bediene, tot dat het nationaal gezond verstand volledig begrijpen zal dat eene grondwet of constitutie, zonder waarborgen, hatelijker is dan eene absolute regering; en dat alle gewaande waarborgen eener constitutie, zonder regtstreeksche verkiezingen hersenschimmen zijn! Dat dus alle dagbladen, die het wel met koning en vaderland meenen en het geluk der ingezetenen op den weg van orde en rust willen bevorderen, dien aangaande de natie aanhoudend voorlichten en zoo zal eindelijk het gezond verstand van het beste en invloed hebbende gedeelte der natie met bedaardheid blijven voortwerken, tot dat wij eindelijk, even als onze naburen ons zullen kunnen beroemen dat wij eenen echt constitutioneelen staat hebben. Daartoe zijn wij bereid mede te werken, met bedaalde volharding mede te werken; doch men verge niet van ons, dat wij daartoe middelen aanraden of bezigen, die met onze overtuiging en volgens dezelve, met de belangen van onzen Godsdienst, die ons boven alles dierbaar zijn, strijdig zouden wezen.

VERVOLGING TEGEN DE KERK IN RUSLAND EN POLEN.

Vervoering van Mgr. den Bisschop van *Podlachie*. — Verschillende lezingen der *Augsburgsche Zeitung*. — Ware oorzaken dier keizerlijke geweldenaarij. — Lasteringen der Russische bladen tegen de andere Bisschoppen van *Polen*. — Brief van den Bisschop aan keizer NICOLAAS. — Zijne in hechtenisneming. — Ballingschap des Bisschops van *Cracau*.

Wij hebben eenigen tijd geleden, het artikel der *Augsburgsche Zeitung* overgenomen, die de vervoering van Monseigneur den Bisschop van *Podlachie* bekendmakende, dezelve toeschreef aan de weigering van den Bisschop, om eene keizerlijke ordonnantie ten uitvoer te leggen, waarbij de openbare voorlezing van den predikstoel in alle de kerken van het koninkrijk *Polen* voorgeschreven wordt van zekere officiële publicatiën. Hetzelfde artikel zeide insgelijks, dat de zeven andere Bisschoppen van *Polen* zich aan dat bevel onderworpen hadden. Destijds nog geene naauwkeurige berigten aangaande die gewichtige gebeurtenis ontvangen hebbende en het hooge gewigt der omstandigheden ons eene groote behoedzaamheid voorschrijvende, meenden wij ons te moeten bepalen tot het eenvoudige overnemen van het artikel der *Augsburger Zeitung* en ons het uitstellen onzer aanmerkingen te getroosten, welke onze bekendheid, met het personele karakter der Bisschoppen van *Polen* en het onbeperkt vertrouwen, 't welk het wijze en zoo lang beproefde gedrag van Monseigneur den Bisschop van *Podlachie* ons inboezemde, zouden hebben kunnen doen maken. — Maar zie, daar maakt hetzelfde Duitsche blad, betrekkelijk dezelfde gebeurtenis, een nieuw verhaal bekend. Het eerste was gedagteekend van de *Poolsche grenzen*; het andere van de Italiaansche grenzen, 20 Mei, en in deze bewoordingen vervat:

„Men schrijft ons uit *Rome*, dat er de ontvangene tijding van de vervoering en het in hechtenis nemen van Monseigneur den Bisschop van *Podlachie* bij de hooge Geestelijkheid dier stad, eene levendige sentatie heeft veroorzaakt. Men zegt tevens, dat het beklag door het Russisch gouvernement, bij herhaling tegen dien Bisschop, sedert verscheidene jaren ingebragt, eene bijzondere aanbeveling tot gematigdheid door den heiligen Stoel aan den Eerwaarden Herder gerigt, ten gevolge had. — Zijn ijver was echter niet verflauwd en Monseigneur de Bisschop van *Podlachie* heeft immer eene grootere energie blijven ontwikkelen in het verdedigen en handhaven van de regten, welke hij, die van de Roomsche Kerk meende te zijn. Hij heeft zich daardoor in eene aanhoudende oppositie gesteld tegen het gouvernement, 't welk, na bij den heiligen Stoel bij herhaling zijne afzetting te hebben verzocht, zich eindelijk zelf gemeend heeft verplicht te zijn beslissende maatregelen dien aangaande te nemen. De Bisschop is alzoo uit zijne diocese vervoerd door een detachement militairen 1) en naar *Rusland* gebragt, terwijl

zijne papieren insgelijks in beslag genomen, naar *St. Petersburg* zijn gebragt, om er zorgvuldig te worden onderzocht.”

Het is, zoo als men ziet in die correspondentie weinig zake van het verzet des Bisschops van *Podlachie* tegen de ordonnantie van den keizer, zij schrijft de brutale taal van den Czaar, tegen dien Eerwaarden Bisschop, aan de weigering van den H. Stoel, om de herhaalde verzoeken van het Petersburgsche kabinet, om de afzetting des Prelaats te verwerven, in te willigen, toe (het schijnt, dat het Moscovitisch gouvernement zich verbeeldt, dat de Paus eenen Bisschop kan afzetten, zoo als de keizer de hoofden der kerk, wier souverain opperhoofd hij is, afzet).

Het lezen dezer beide, zoo verschillende verhalen en werkelijk uit onderscheidene bronnen geput, geeft tot eenige aanmerkingen aanleiding.

De correspondent der *Augsburgsche Zeitung* van de Poolsche grenzen schrijvende, zal regtstreeksche inblazingen van het gouvernement hebben ontvangen en het doel van zijn artikel zal geweest zijn, om al het hatelijke van den maatregel te bedekken, die tegen Monseigneur den Bisschop van *Podlachie* genomen is, door hem voor te stellen als den eenigen koppigen Bisschop, onder de acht, welke het in 1815 zamengestelde koninkrijk *Polen* bezit. Daardoor vleide men zich het publiek te doen gelooven, dat de Bisschop van *Podlachie* van de andere Bisschoppen verschillende en alleen staande, met goed regt, meer dan zij moest verdacht zijn van een berispelijk gedrag te houden; aldus moest de kwade uitwerking, die door de oplichting van Monseigneur den Bisschop van *Podlachie* in geheel *Europa* was voortgebragt, aanmerkelijk worden verzwakt. Wat raakt het de Russische regering, of zij bij die gelegenheid door leugen en laster gediend wordt? De waarheid kan, wel is waar, niet nalaten vroeg of laat aan den dag te komen, maar de eerste indruk zal door *Rusland* gewonnen zijn, en dit is alles, wat dat gouvernement vordert, om zijne gewelddadige en beslissende maatregelen onopgemerkt te doen doorgaan. De zeven Bisschoppen zijn dus gelasterd geworden, gelijk wij zoo even zien zullen, want de brief dien wij zullen mededeelen bewijst, dat er zelfs geen oogenblik questie van dezelve in die geheele zaak is geweest. Maar wie zal het weten en wanneer zal het geweten worden? De Fransche dagbladen houden zich zelden met godsdienstige zaken bezig, en zij, die er zich mede bemoeijen, zijn noodwendig ten achtere, in tijdingen aangaande *Rusland* en *Polen*, bij de dagbladen van *Duitschland*. Nu, de laatstgemelde zijn, op eenige uitzonderingen na, door *Rusland* gewonnen of ten minste tot grootte bescheidenheid jegens die mogendheid verplicht. Het Russisch gouvernement heeft fraai spel, en het aarzelt niet, om zich die voordeelen ten nutte te maken.

Laat ons thans het verhaal onderzoeken van den correspondent der *Augsburger Zeitung*, uit *Rome* schrijvende: het was hem niet mogelijk, om van zeven gedwee Bisschoppen en van den enkelen revolutionairen Bisschop van *Podlachie* te spreken. Men weet te *Rome* zeer goed dat de heer GUTKOWSKI, altoos het voorbeeld heeft gegeven van de hoogste wijsheid, met de beyonderenswaardigste standvastigheid gepaard; men weet er zeer goed, dat de

1) Welnu, wij lezen immers in het Evangelie: „Zie ik zend u als schapen in het midden der wolven.” R.R.

heer GUTKOWSKI geheel en al Priester en Bisschop is, en niets is dan dit; dat geenerlei politieke of andere hartstogt hem bestuurt, en dat, zoo de H. Stoel dien Herder altoos heeft verzocht, om in zijne correspondentie met het Russisch gouvernement de grootste bezadigdheid te toonen, 'hij ook altoos zijn gedrag, tot in de geringste bijzonderheden heeft goed gekeurd. Ziedaar, waarom de correspondent van *Rome* zelfs genoodzaakt is, de goedkeuring te staven, welke de H. Stoel aan het gedrag van den heer GUTKOWSKI heeft gegeven, wyl hij de bestendige weigering van den H. Stoel, om de hand te leenen aan de verwijdering van den Prelaat, ondanks de herhaalde aanzoeken van het Russisch gouvernement erkent, en ziedaar waarom hij zich bepaalt tot het verhaal, dat Monseigneur de Bisschop van *Podlachie* geenerlei acht heeft geslagen op de raadgevingen tot bezadigdheid, door den Opperherder gegeven.

De volgende brief dien wij van de Poolsche grenzen ontvangen, stelt ons in staat om een einde te maken, aan het smartelijk stilzwijgen, dat wij gedurende vele dagen aangaande dit alles van afwachting en van hoop gehouden hebben. Onze lezers zullen er bijzonderheden in aan treffen, die gelijktijdig zeven Bisschoppen, die zoo onwaardiglijk gelasterd zijn, en den Eerwaarden Herder, die aan zijn vaderland ontruikt is, regtvaardigen.

„Van de Poolsche grenzen 16 mei 1840. Gij weet reeds met welken moed, en met welke volharding de Eerwaarde Bisschop van *Podlachie* weerstand heeft geboden aan de inbreuken en schromelijke inbreuken van het Russisch gouvernement, in de Godsdienstzaken van *Polen*. Na duizenden van chicanen, en duizenden van eischen, die zonder gevolg bleven, door de wijsheid en standvastigheid van Monseigneur den Bisschop van *Podlachie*, heeft het gouvernement goed gevonden, om ten laatste, van hem de nominale lijst te vorderen van al de leden der broederschappen, die in zijne diocesen bestaan. — Monseigneur heeft geweigerd die lijst te leveren, daarbij doende opmerken, dat het gouvernement op geenerlei wijze regt heeft om zich in een dusdanig onderzoek in de kerkelijke zaken te wikkelen en om een einde te maken aan alle discussie, heeft hij gemeend gebruik te moeten maken van eene gunstige gelegenheid om aan Zijne Majesteit den keizer eenen regtstreekschen brief te rigten, waarvan een der voornaamste zinsneden deze is:

DE BISSCHOP VAN PODLACHIE AAN DEN KEIZER VAN RUSLAND.

„Getuige van eene menigte van misbruiken en van eene aanhoudende vervolging tegen de Roomsche Katholieke religie gebezigd wordende; het verlies van zoo vele aan mijne zorg toevertrouwde zielen, die geheiligt zijn door het doopsel en verlost door het bloed van Onzen Heere JESUS CHRISTUS, diep gevoelende, meen ik verplicht te zijn mij tot uwe keizerlijke majesteit te wenden, om hem te verzoeken, zulke groote onheilen in overweging te nemen en mededoogen te hebben met dat aanmerkelijk getal zijner onderdanen, voor welke hij ook eenmaal aan God rekenschap zal moeten geven. — Ik smeek Uwe Majesteit de ceden die hij gedaan heeft, niet te vergeten.

Ik weet wel dat ik vóór hem voor den regterstoel des Oppersten regters zal geroepen worden; maar ik weet ook dat er de koningen insgelijks zullen worden geroepen en dat God hunne zaak oordeelende, mij ten minste niet zal te verwijten hebben, dat ik hun niet ten behoeve mijner schapen niet gesproken en geene zorg voor hunne zaligheid gehad heb.”

Dien brief geheel met den eerbied aan den soeverein verschuldigd en met eene geheel Apostolische energie geschreven heeft de opligting van den Eerwaarden en moedigen Prelaat tot resultaat gehad, — Een rijtuig met vier paarden bespannen hield in den nacht tusschen 30 April en 1 Mei voor het Bisschoppelijke huis te *Janow* stil; drie personen stapten uit hetzelfde, te weten: de brigadegeneraal KEATT, de heer SKORWONSKI, lid der commissie van het ministerie van binnenlandsche zaken en de heer STUMER militaire geneesheer. Een detachement Kosakken diende hun tot escorte. Aan het huis van den Bisschop gekomen vonden zijer alle deuren open, (ten gevolge zegt men, van vooraf genomen hemelijke maatregelen). Monseigneur gewekt zijnde, heeft met kalmte de mededeelingen aangehoord van de bevelen, die men kwam uitvoeren. De heer STUMER, geneesheer, had, naar men verzekert tot instructie, om den Eerwaarden Herder voor zinneloos te verklaren, ingevallé hij eenigen materieelen wederstand mogt bieden aan de bevelen des gouvernements. Maar de Heilige Geest, wiens ingevingen de Bisschop altoos in alle moeilijke omstandigheden waarin hij zich reeds zoo dikwerf bevonden heeft, voor de verdediging der Kerk heeft gevolgd, heeft hem in de tegenwoordige omstandigheden niet minder bijgestaan en Monseigneur heeft met de volmaaktste kalmte geantwoord: „Zoo gij komt, om mij door vrees of door geweld eene herroeping te ontrukken van alles wat ik tot hiertoe gedaan of geschreven heb, zullen uwe pogingen vruchteloos zijn; mijn persoon kunt gij vatten, gij zijt de sterksten.” Hij heeft vervolgens gevorderd, dat men een proces verbaal opmaakte; hij heeft aan deszelfs hoofd zijn plegtig protest geschreven tegen 't geweld en de heiligschennis aan zijn persoon en diensvolgens aan de heilige Kerk, welke hij in hoedanigheid van Bisschop vertegenwoordigd. Men heeft hem het spreken, met wien het ook ware, het achterlaten der geringste instructie tot het verkeer zijner diocese en zich door zijnen Kapellaan te doen verzellen, belet. Een bediende is hem gegeven geworden om hem te dienen, en men heeft hem verklaard, dat Zijne Majesteit de keizer hem een pensioen van 12,000 florijnen (ruim f 3,000) bestemde, die hem in de plaats van zijn nieuw verblijf zoude betaald worden. De eerbiedwaardige Prelaat heeft zich van 3,000 florijnen voorzien, die hij uit de vrij aanmerkelijke fondsen genomen heeft welke de onvermoeide edelmoedigheid der geloovigen voor hem had bijeengebragt, sedert dat de fondsen aan zijn Bisschoppelijken zetel verbonden, hem door het gouvernement waren ontnomen geworden; het overschot dier fondsen is op bevel van den Herder aan de armen uitgedeeld. Men zegt dat hij naar *Mohilew* is vervoerd geworden en dat hij er in een klooster opgesloten is. Die verschrikkelijke slag aan onze Kerk toegebragt, heeft alle geloovigen met schrik vervult en

kan beschouwd worden als de voorlooper eener openlijke vervolging, hoewel men aan den Eerwaarden Bisschop verklaard heeft, dat de maatregel te zijnen opzichte genomen, geenszins veroorzaakt werd door godsdienstige aanleidingen, maar enkel door de onbetamelijkheid van zijne correspondentie met het gouvernement. Dit is alzoo reeds de tweede Bisschop van het koninkrijk Polen, die als het slagtoffer zijner getrouwheid aan de Kerk, valt. Men had zich ontdaan van Monseigneur SKORKOWSKI, Bisschop van Cracau, ten gevolge van intrigues en infamen laster en de wereld weet, dat die Bisschop veroordeeld is, om op vreemde grond, alwaar hij balling blijft, al de geweldenaarjen te aanschouwen, welke men de Kerk doet ondergaan, van welke hij een der ijverigste verdedigers was!

De heer GUTKOWSKI, vriend van den Bisschop van Cracau met wien hij sedert het jaar 1825 voor de regten en het welzijn der Kerk heeft gestreden, is even weinig aan het systema van deportatie, door het gouvernement aangenomen, kunnen ontsnappen. De beide Bisschoppen zijn thans gevangen in de ballingschap en kunnen onze heilige Moeder niet meer verdedigen; maar de wenschen en tranen der beide martelaars voor de zaak van God zullen zich van de twee uiterste einden van het oude Polen tot den troon des Almachtigen verheffen, en JESUS CHRISTUS, de stichter en het onzichtbaar hoofd onzer geliefde en hei-

lige Kerk zal ze niet verwerpen. Laat ons bidden voor onze Herders, laat ons bidden voor ons zelve, laat ons bidden voor de geheele Kerk en laat ons geen toegang geven aan de wanhoop, want het zou schandelijk en misdadig zijn, neêrslagtig te worden bij het voorbeeld en martelaarschap onzer beide Geestelijke oversten.

Na het lezen van dezen brief, hebben wij er slechts nog dit bij te voegen, te weten, dat Mgr. de Bisschop van Podlachie, benoemd is geworden op de geheel bijzondere voorstelling van den groot-hertog CONSTANTIN, broeder des keizers van Rusland en dat hij in 1831 niet goed vond het geringste deel te nemen aan de gebeurtenissen van zijn land, hoewel hij er, om zoo te spreken, toe verplicht was door zijne hoedanigheid van senator van het koninkrijk Polen. Deze beide secten kunnen tot antwoord strekken op al het gene, wat de kwaadwilligheid ooit mogt kunnen uitdenken, om Monseigneur den Bisschop van Podlachie voor te stellen, als de persoonlijke vijand van de keizerlijke familie of als een politiek man.

L'Univers.

VERSPREIDING VAN GOEDE BOEKEN.

Het ontbreekt onder onze landgenooten niet aan lieden, die Fransche boeken verlangen te lezen. Maar het gebeurt ook niet zelden, dat zij, op namen van schrijvers, of op aanbevelingen van dezen en genen afgaande, zich boeken aankopen, die op verre na den naam van goed niet verdienen. Hoe velen zijn niet bedrogen geweest door de namen van de la Mennais, Victor Hugo, de Lamartine? In hoevele huisgezinnen zijn de hartbedervende Jocelyn en dat gedrocht van onzedelijkheid — Châte d'un Ange — niet ingeslopen? Het is dus voor alle braven, die de Fransche lektuur beminnen, eene wenschelijke zaak, dat zij ten minste eenige voorlichting hebben in de keus van boeken. Het is mij voorgekomen, dat de te Brussel gevestigde Société nationale pour la propagation des bons livres dien wensch grootendeels vervullen kan. De werken, die door deze maatschappij uitgegeven worden, zijn steeds van de kerkelijke goedkeuring voorzien; en dat deze niet nutteloos is, blijkt uit het gebeurde met de Histoire des Lettres, Sciences et arts van den heer GOETHALS, welke, na hare publicatie tot bemerkingen aanleiding gegeven hebbende, aan eene nieuwe censuur onderworpen is. Men moet zich echter niet verbeelden, dat de maatschappij slechts godvruchtige boeken uitgeeft; de kerkelijke censuur strekt alleen om hetgeen met geloof of zeden strijden zou, te weeren en hare approbatie wordt dus ook aan andere dan godvruchtige boeken verleend. Zoo heeft gemelde maatschappij b. v. uitgegeven Fables Choisies de la Fontaine, met allerfraaiste caricaturen, — Le livre de la nature ou l'Histoire naturelle, la Physique et la Chimie etc. — Du savoir-vivre en France au dix-neuvième siècle etc. Men behoeft slechts den kataloog van 659 artikelen, door de maatschappij verkrijgbaar gesteld, in te zien, om overtuigd te worden, dat zij kost voor

1) De ukase tegen Mgr. den Bisschop van Cracau uitgevaardigd, is van den volgende inhoud:

« Wij, NICOLAAS I, bij de gratie Gods, keizer aller Russen, koning van Polen, enz., enz., enz.

« Aangezien de abt SKORKOWSKI, Bisschop van Cracau, die niet is gevonnisd geworden volgens de gestrengheid der burgerlijke en Kerkelijke wetten, ondanks zijn met de wetten strijdig gedrag, tijdens den opstand van Polen, ten gevolge onzer grootmoedigheid en overeenkomstig ons manifest van 20 October (1 November) 1831. Aangezien hij sedert dien tijd geen berouw heeft getoond, dat hij integendeel is voortgegaan, volgens heiligen ter kennis van het gouvernement gekomen is, om zich altoos op eene laakbare wijze te gedragen; aangezien hij ons vertrouwen niet meer verdient, hebben wij bevolen en bevelen hetgeen volgt:

« Art. 1. De Bisschop wordt beroofd van de administratie der diocese van Cracau.

« Art. 2. Zijn pensioen en al de inkomsten aan den Bisschoppelijken zetel verbonden, worden hem ontnomen als aan iemand, die zijne pligten als Herder en administrateur niet langer kan vervullen. Alle terugkeer in het koninkrijk Polen wordt hem voor altoos verboden.

« Art. 3. De administratie der diocese, ten gevolge van dit bevel, vacant gebleven, zal worden toevertrouwd aan den Abt ADAM PASZEKOWICZ, Prelaat en administrateur der diocese van Warchau en oud lid van het consistorie van Cracau, met de privilegiën en regten aan den post van administrator verbonden.

« Art. 4. De uitvoering van het tegenwoordig bevel, zal in het bulletin der wetten worden geplaatst en de noodige schikkingen, om er de uitvoering van te verzekeren aan onzen stadhouder, ons in den administratieven raad van het koninkrijk Polen vertegenwoordigende, toevertrouwd.

« Gegeven te Peterhoff, den 3 (15) Julij 1833.

(Get.) NICOLAAS.

« Op bevel van den keizer en koning, de minister Secretaris van Staat en voor den minister of plaatsvervanger,

(Get.) IG. TURKULL.

« Conform aan het origineel, de secretaris van staat,

(Get.) TYNOWSKI.

« Conform aan het extract, de directeur president der commissie aan het ministerie van binnenlandsche zaken,

(Get.) KOSSECKI. »

alle magen heeft. Daarom ook moet uit die menigte voor verschillende lezers verschillende keus gedaan worden, en men kan b. v. aan jonge lieden van twaalf tot zestien jaren niet ieder goed boek in handen geven. Onder de uitgegevene werken zijn er onderscheidene, die op de scholen zeer nuttig kunnen gebruikt worden, niet alleen voor het Fransch, maar ook voor 't Hoogduitsch, Engelsch en Italiaansch, zelfs voor het Latijn en Grieksch.

Niemand zal zich, hoop ik, aan den titel *Société Nationale (Belge)* stoeten. Het geldt hier toch Fransche boeken, en die zijn bij ons nooit nationaal. Men zoude immers hier te lande geen *société nationale pour la propagation des livres Français* verlangen, 't geen voorwaar alles behalve nationaal zijn zou. Mijn inzicht, bij deze regels, is dan ook geenszins om de lektuur van Fransche boeken te bevorderen; maar om hun, die deze lektuur beminnen, een zoo veel mogelijk zuivere bron voor die lektuur aan te wijzen.

Volgens den *Catalogue des livres de la société etc.* is bij den boekverkooper J. W. TEN HAGEN te 's Gravenhage, een depôt van hare werken gevestigd, bij wien men waarschijnlijk door middel van zijn' gewonen boekverkooper, zich het verlangde kan aanschaffen.

CORRESPONDENTIE.

*EXTRACT uit eenen Brief van den Eerw. HoogEd.
Heer GEORGE SPENCER.*

De Heer SPENCER schrijft ons, onder dagteekening van 22 Junij ll., in eenen breedvoerigen, zeer belangrijken brief, onder andere het volgende:

„Gij zult wellicht reeds vernomen hebben, dat Dr. WISEMAN tot Coadjutor van Dr. WALSH, onzen Bisschop, is benoemd geworden; hij is op den Pinksterdag te Rome geconsacreerd en wij wachten hem hier omstreeks het einde van Augustus. 'T is hij, die het *Handboekje* 1), waarvan ik gesproken heb, heeft vervaardigd en ten gevolge waarvan de Aflaten zijn verleend geworden.... Als hij in Engeland zal zijn terug gekeerd, zullen wij u een afschrift van het induld, en van de bijzonderheden zenden. Voor het tegenwoordige moeten wij de menschen slechts aanmoedigen om voor Engeland te bidden. Alle dagen valt er iets voor, wat de schoonste verwachtingen heeft en onze gebeden bij uitstek aanmoedigd. Op vele plaatsen vermeerderd het getal der Catholijken, op eene buitengewone wijze. Ik zal slechts twee voorbeelden aanvoeren. In eene naburige stad heeft de Bisschop, twee maanden geleden, gevormd; er waren sedert zijn laatste

bezoek slechts twee jaren verlopen, en onder degenen, die het Sacrament ontvingen, bevonden zich 93 bekeerde protestanten; de Paasch-Communien, waren er, sedert voorleden jaar, met 150 vermeerderd, op een getal van 5 à 600. Te *Westbromwich*, mijne oude parochie, bedroeg het getal der Paasch-Communien in 1838, 145; in 1839, 135, en in 1840, 230! Maar de opmerkelijkste bijzonderheid onzer dagen, is de opwekking die in *Ierland* plaats heeft, door Pater MATTHEW, een Francisciaan van *Cork*: gij zult er ongetwijfeld wel van gehoord hebben 1). De ondeugd der Ieren was dronkenschap. Die Priester schijnt door God geroepen te zijn, om dezelve bij zijne landgenooten uit te roeijen. Sedert verscheidene jaren hebben de protestanten op verschillende plaatsen, matigheids-genootschappen opgericht, wier leden zich verbonden, om zich van sterken drank te onthouden. Zij maakten eenigen indruk doch niets in vergelijking van hetgene, wat die Priester gedaan heeft. Hij doorloopt geheel *Ierland*, en ontvangt allerwege de belofte van duizenden, die zich tot de onthouding van sterken drank verbinden. In dit oogenblik heeft hij, naar men verzekert, reeds twee millioenen Ieren in zijne maatschappij opgenomen, en in het geheele land zijn de herbergen en kroegen gesloten of veranderd in huizen, waar men slechts koffij schenkt. Het gevolg dier verandering is een buitengewone ijver voor den Godsdienst; de Communien vermenigvuldigen overal. De gedaante des lands is vernieuwd; en, wat opmerkelijk is, onder duizend personen is er naauwelijks één voorbeeld te vinden van iemand, die zijne belofte verbroken heeft: en tot hiertoe beschouwde men het als onmogelijk, dat een Iersche dronkaard zich beterde. Ik beschouw dit alles, als eene voorbereiding tot iets zeer gewigtigs voor den aanwas van onzen Godsdienst. Pater MATTHEW is voornemens, om naar Engeland te komen en heeft mij een bezoek beloofd, als ook, dat hij zijne Ieren voor Engeland zou doen bidden; en ik twijfel er niet aan, of de ijver, die onder hen ontstoken is, zal zich tot dat doel rigten; want wat kunnen zij als gewigtiger beschouwen, dan de bekeering van het koninkrijk, dat hen overheerscht?

(Het vervolg hierna).

Tot ons leedwezen zien wij ons door plaatsgebrek genoodzaakt, om dit belangrijk extract hier af te breken, en het mededeelen van uittreksels uit andere merkwaardige buitenlandse brieven, tot eene volgende gelegenheid uit te stellen; wij konden de plaatsing van het artikel over de Russische vervolging niet langer verschuiven. — Even zoo moeten wij ook de vermelding van eenige ingekomene bijdragen enz. ook ditmaal nalaten.

1) *Handboekje* voor de leden der gebeds-associatie voor de bekeering van Engeland, 't welk veel ter uitbreiding dier associatie in Engeland heeft bijgedragen. RED.

1) Wij hebben er zoo als onze lezers weten, reeds meermalen van gesproken. RED.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

DE REFORMATIE.

Het tijdschrift der afgescheidenen: *De Reformatie*, heeft in deszelfs No. voor Mei 1840, een merkwaardig artikel opgenomen, onder den titel van: *De roeping der Geloovigen in Nederland ten aanzien der burgerlijke zaken*, waarin zeer veel voorkomt, wat wij met slechts weinige verandering zouden kunnen overnemen. Aan het slot van dit artikel echter, straalt de kettersche haat tegen het Catholicismus, die zich immer in *De Reformatie* openbaart, weder door, als ware men bevreesd, dat de aanhangers van de Reformatie op het denkbeeld mogten komen, dat derzelver orgaan billijk genoeg ware, om dien haat af te leggen.

Wij hebben het niet ondienstig gekeurd, het een en ander uit dat artikel aan te voeren, en te overwegen: deels ter behartiging voor Catholijken: deels ter inlichting onzer protestantsche landgenooten. — Het artikel vangt dus aan:

» Het is niet te ontkennen, dat er in Nederland eene sterke spanning heerscht in burgerlijke zaken. Twee groote staatsmagten, de koning en de tweede kamer der staten-generaal zijn het op verre na nog niet eens 1), wat er in den tegenwoordigen tijd ge-

1) Men is het echter naderhand nagenoeg eens geworden; wat bij het tegenwoordige jammerlijk kies-stelsel, wel altoos het geval zijn zal.

RED.

schieden moet ten aanzien onzer staatsregeling. In onderscheidene provinciën verheffen zich stemmen van den meest uiteenlopenden toon en klank.

» Het Catholicismus laat zich hooren en spreekt sommige goede dingen 1). Het veelkleurig liberalismus verheft deszelfs stem, en geeft enkele opmerkingen, die niet te verachten zijn. Het tegenwoordig protestantismus zwijgt ook niet, en heeft ook niet altijd ongelijk. Het indifferentismus en laodiceismus heeft insgelijks voor-spraak. Het despotismus is ook nog niet geheel verstornd. Onder al die verschillende meeningen, stemmen en woelingen, wint echter het materialismus meer en meer veld; en het hoofddoel van verschillende organen is geld, genot, vermaak en verstrooijing.

Terwijl in sommige takken van bestaan eenig welvaren bespeurd wordt, knaagt echter de kanker hoe langer hoe dieper aan de hartader van Nederlands welvaren; op vele plaatsen en bij meerdere huisgezinnen klimt de ellende ten top en schreeuwt om hulp en redding, terwijl aan de andere zijde de gemakkelikheden en uit-spanning toenemen, ten einde de menigte te betooveren door zingenot. Hier en daar wordt een Revolutie-geest openbaar, die bij velen onwetend eenen gereden ingang vindt, omdat een ieder bijna reden van klagen meent te hebben. Ja, wanneer de tegenwoordige stand van zaken niet spoedig eene andere wending neemt, dan is het niet vooruit te zien wat er nog in Nederland gebeuren kan.»

Is dat alles niet maar al te waar? Schilderen de vlejers van het gouvernement niet dagelijks den toestand van Nederland als zeer gelukkig af, omdat hier en daar een tak van nijverheid, voorspoed ondervindt, en de handel van sommigen, groote voordeelen aanbrengt? Maar die lofredenaars sluiten het oog voor den toestand der midden-klas-

1) Dit is al veel in den mond van » de Reformatie. »

se, voor het dagelijks vermeerderend getal van behoeftigen en het aangroeijen van hunnen nood.....! En hoe weinigen zijn er, bij welke de stem van den Godsdienst, die alleen in staat is en de kracht bezit, om de rampen dezes levens, met kalmte en onderwerping te dragen, invloed genoeg heeft, om het plegen van misdrijven te beletten? Was er ooit een tijd, waarin dronkenschap algemeener was; zelfs bij jonge lieden; waarin zoo veel jeugdige misdadigers, zelfs dezulken, die nauwelijks de kinderschoenen ontwassen waren, voor de regtbanken verschenen.....! En bij dat alles zien wij het gouvernement, met eene ongehoorde hasstarrigheid, ondanks alle reclamatiën van allen die prijs stellen op positief geloof en op echte Christen-deugden die haren wortel alleen in het geloof kunnen hebben, een onderwijs-stelsel handhaven 't welk zoo als wij onlangs hebben aangetoond, het erkende doel heeft, om het indifferentismus, dat is de rampzalige bron van alle onheilen, onder alle klassen te verspreiden en algemeen te maken! — *De Reformatie* zegt verder:

» Er zijn ook stemmen gehoord, waarin opgemerkt kan worden de klank des geloofs; doch ook dese, hoewel vele juiste opmerkingen makende, zijn doorgaans te onbestemd, zoo dat men aan het einde nog vragen moet: maar wat moet er dan gedaan worden? Of zij vragen zaken, die niet in practijk te brengen zijn. Met beschouwingen is de staat niet gered. Als er gevaar is, moet er niet alleen gesproken maar ook gehandeld worden, anders breekt het onweder over de pratenden in eens los, en dan staat een iegelijk verlegen, niet wetende wat te doen.

» Bijna niemand, dan geheel onwetenden, blinden en verhardden, zal ontkennen dat ons vaderland ongelukkig is; dat, wanneer er geene gunstige verandering komt, dat ongeluk hoe langer zoo grooter moet worden; dat er verandering moet komen. »

Ook dit zeggen wij, zoowel als *De Reformatie*, die vervolgens, uit de geschiedenis van het *Oude Testament* het verband tusschen zonde en straf en tusschen bekeering en vergiffenis bestaande, en het bestuur van God over alle volken en koninkrijken schetst, en dan verder zegt:

» Om deze redenen heeft dan ook de geloovige eenen sterken drang, om geen onverschillig aanschouwer te blijven ten aanzien van die dingen, welke voorvallen in de burgerlijke maatschappij waarin hij verkeert, en dit te meer, omdat de Heere JESUS aan de zijnen bevolen heeft om acht te geven op de teekenen der tijden, en ten gevolge daarvan wakende en biddende te verkeerden. »

Om te betoogen, dat de geloovige zich met het bestuur van aardsche en burgerlijke aangelegenheden mag bemoeijen, voert zij onder andere het voorbeeld van den Apostel PAULUS, bij de Schipbreuk, Hand. XXVII vermeld, op deze wijze aan: „ In dit opzigt zal het echter veelal, „ zoo niet altijd gaan, gelijk met den hoofdmans, HAND. „ XXVII: 11; *hij geloofde meer den stuurman en den „ schipper, dan hetgeen door PAULUS gezegd werd.* Hij „ heeft zeker gedacht: „ zou een tentenmaker, die altoos „ van CHRISTUS spreekt, en zoo als hij zelf betuigt, „ „ alles buiten de kennis van CHRISTUS schade en drek „ „ acht, het beter weten dan zij, wier beroep het is, „ „ om de zee te bouwen en het schip te besturen? ” Het „ gevolg echter was, *dat men schipbreuk leed, en den „ raad van PAULUS moest opvolgen, wilde men het leven „ behouden.* ”

De Reformatie zegt verder: „ Ja, de geloovige heeft op „ aarde nog eene roeping ten aanzien der burgerlijke za-

„ ken. Elk geloovige behoort in dien stand en betrekking, „ waarin de Heer hem geplaatst heeft, te wijzen op Gods „ geopenbaard Woord, en zich daarvan niet te laten af- „ schrikken, al wordt die vermaning ook met minachting „ van de hand gewezen. ”

Zij wil echter niet, dat hare geloovigen, *dagbladschrijvers worden, of zich in zoodanige zaken mengen, waartoe zij volgens stand en betrekking, waarin zij door den Heere geplaatst zijn, niet geroepen zijn*, wat zij vervolgens ontwikkelt, waarna zij dus voortgaat:

» De voornaamste werkzaamheid der geloovigen betrekkelijk de burgerlijke maatschappij is het gebed: *Ik vermane dan voor alle dingen, dat gedaan worden smeekingen, gebeden, voorbiddingen, dankzeggingen voor alle menschen: voor koningen, en allen die in hoogheid zijn: opdat wij een gerust en stil leven leiden mogen in alle Godzaligheid en eerbaarheid, want dat is goed en aangenaam voor God onzen Zaligmaker, welke wil, dat alle menschen zalig worden en tot kennis der waarheid komen, 1 Tim. II: 1-4.*

» Verder behooren zij zich alzoo in de burgerlijke maatschappij te gedragen, dat zij voorbeelden zijn voor de andere inwoners, en tevens het onwetende geklap der dwaze menschen doen ophouden.

» Merkwaardig is in dit opzigt de vermaning van den Apostel PETRUS: *Zijdt dan alle menschelijke ordening onderdanig, om des Heeren wil, hetzij den koning, als de opperste magt hebbende, hetzij den stadhouder, als die van hem gezonden worden, tot straffe wel der kwaaddoeners, maar tot prijs dergenen, die goed doen. Want alzoo is het de wil Gods, dat Gij weldoende den mond stopt aan de onwetendheid der dwaze menschen. Als vreijen, en niet de vrijheid hebbende als een deksel der boosheid maar als dienstknechten Gods. Eert een' eigelijk; hebt de broederschap lief; vreest God; eert den koning, 1 Petr. II. 13 — 17. »*

Waarlijk, dat alles is ook der overweging en behartiging van gemoedelijke en godvruchtige Catholijken overwaardig. Hierna vermeldt *De Reformatie* den bekenden, door ons meermalen aangevoerden text, Rom. XIII: 1-7; als ook TIT. III: 1; *Vermaant hen, dat zij der Overheden en Magten onderdanig zijn, dat zij haar gehoorzaam zijn, dat zij tot alle goed werk bereid zijn.*

Ook is de aanmerking, dat deze Apostolische Vermaningen daarom des te opmerkenswaardiger zijn, dewijl zij gegeven zijn in eenen tijd, toen de Overheden en Magten niet alleen geene Christenen waren, maar in tegendeel vijanden van CHRISTUS en vervolgers van Zijne Kerk, zeer juist.

Vervolgens beweert *De Reformatie*, dat de tegenwoordige theoriën van het liberalismus omtrent de burgerlijke regering, in volstreekte tegenspraak staan met de Leere des Christendoms. De liberale oppositie tegen de regering, zegt zij, is opstand tegen God en de verwachting van hen, die zich aan zulke snoodheid schuldig maken, is schrikkelijk, 2 Petr. II: 9, 10.

Hier vergeet *De Reformatie* haren oorsprong, hare vestiging in de meeste landen, hare oppositie tegen de wettige regering van dit land in de XVI eeuw; haren opstand in alle landen, wier vorsten haar niet te wille waren! De aangevoerde texten: Gods woord en waarheid bestonden zoowel in het jaar 1566 en de volgende jaren, als in onzen leeftijd; en *De Reformatie* kan de liberale oppositie niet met de schrikkelijke oordeelen Gods dreigen, zonder tevens te erkennen, dat zij zelve die verdiend heeft! Hier willen wij op onze beurt, 2 Petr. II: 9, 10 afschrijven en zullen daarbij de overzetting van den *Staten-Bijbel*

aanvoeren: So weet de Heere de Godsalige uyt de Ver-
soeckinge te verlossen, ende de onregtveerdige te bewaren
tot den dagh des oordeels, om gestraft te worden. Maer
allermeeft degene die na het vleesch in onreynhe begierlick-
heyt wandelen, ende de heerschappye verachten: die stout
zyn, haer selven behagen, ende die de heerlickheden niet
en schroomen te lasteren.

De Grieksche text: *Μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω τὰρχας ἰσὶ ἐπιθυ-
μίας μισοῦ πορευομένους, καὶ κυριότητος καταφροῦντας* tolmahtal,
αὐθάδεις, δόξας οὐ τρέμουνσι βλασφημοῦντες. wordt door den
geleerden professor KISTEMAKER dus vertaald: „Vor-
nehmlich aber Solche, welche dem Fleische nachwan-
deln in Lusten der Unreinigkeit, und die Herrschaft
verachten, welche vermessen, selbstsüchtig, sich nicht
scheuen, lästernde Irrlehren einzuführen.“ wat over-
eenstemt met de Vulgata, alwaar wij lezen: „Magis au-
tem eos, qui post carnem in concupiscentia immundi-
tiae ambulantes, dominationemque contemnunt, audaces,
sibi placentes, sectas non metuunt introducere blas-
phemantes.“

In zijne aanmerking op dit 10 vers; zegt de geleerde
man: „Die sich nicht scheuen, lästernde Irrlehren ein-
zuführen,“ — lästernd, wie die Redeverbinding angibt,
die Obern und die Lehrer der Kirche Gottes, um ihrem
Abfalle einen täuschenden Anstrich zu geben.“

Zoo was het werkelijk: LUTHER, de Patriarch der
reformatie: die de dwaalleer invoerde, welke reeds in
zijn tijd zooveel secten had voortgebracht, dat hij er
zelf van schrikte, is de eerste geweest, die zich het ver-
minken van den gewijden text veroorloofde; en, terwijl
hij de Catholijke Kerk lasterde en voorgaf, dat zij het
woord Gods verduisterd had, Gods Woord, dat voortaan
alleen regel van geloof en zeden zijn moest, in aller han-
den bragt, en hen eenen bijbel in de hand stopte, dien hij
naar zijn welgevallen verminkt had. Dit fraaije voorbeeld
hebben vervolgens de gereformeerden en andere secten 1)
gevolgd en willen dan alles, wat zij beweeren, daaraan
getoetst hebben, als aan het zuiver woord Gods! —
Over de blasphemia; die zij tegen de Catholijke Kerk
en haar zichtbaar Opperhoofd uitbraken, willen wij niet
eens gewagen, maar het is onze pligt, *De Reformatie*
te doen begrijpen, dat de taal, die zij hier voert, haar
niet past; wijl zij hare vestiging en heerschappij in ons
vaderland, enkel en alleen aan het versmaden en overtren-
den der door haar aangevoerde Apostolische voorschriften
en waarschuwingen te danken heeft; en hiertoe behoeven
wij slechts een gedeelte af te schrijven van het volgende:

„PLACAET van de Staten Generaal der geunieerde
Nederlanden: By den welken, midts de redenen in
’t lange in ’t selve begrepen, men verklaart den Co-
ningh van Spaegnen vervallen van de Overheyd ende
Heerschappye van dese voorz. Nederlanden, ende
verbiedt synen Naem ende zegel in de selve landen
meer te ghebruycken., etc. 26 Julij Anno 1581 2).“

„De staten generaal der geunieerde Nederlanden, Allen
den genen die dese tegenwoordige sullen sien of te hooren
lesen, Saluyt. Alsoo een yegelijk kennelijk is, dat een
Prince van den Lande van Gode ghesteld is Hoofd over
syne Ondersaten, om de selve te bewaren ende bescher-
men van alle ongelucky; overlaster ende geweldt, ghelijck
een Herder tot bewarenisse van sijn Schapen: Ende dat
d’Ondersaten niet en zijn van Gode geschapen tot behoef
van den Prince, om hem in alles wat hij beveelt, weder
het goddelick of ongoddelick, recht ofte onrecht is, on-
derdanich te wesen, ende als slaven te dienen: maer den
Prince om d’Ondersaten wille, sonder de welke hij gheen
Prince en is, om de selve met recht ende redene te rege-
ren, voor te staen, ende lief te hebben als een Vader
zijne kinderen, ende een Herder zijne Schapen, die syn
lijf ende leven settet om deselve te bewaren. Ende soo
wanneer hy sulcx niet en doet, maer in stede van syne
Ondersaten te beschermen, de selve soeckt te verdrucken,
t’overlasten, *heure oude vryheyt, Privilegien ende oude
herkomen te benemen*, ende heur te gebieden ende ge-
bruycken als Slaven, *moet gehouden worden niet als
Prince, maer als een Tyran*, ende voor sulks nae recht
ende reden mach ten minste van syne Ondersaten, be-
sonder by de deliberatie van de staten van den Lande,
voor eigen Prince meer bekend, maar verlaten, ende een
ander in syn stede, tot beschermenisse van hen-lieden,
voor over-hoofd, sonder misbruycken, gekozen werden
enz.“

Ziedaar de grondstellingen waarop de oorspronkelijke
Gereformeerde staat van Nederland, met zijne heerschende
Kerk verbanning van den voorvaderlijken Godsdienst,
verdrukking van deszelfs belijders enz. enz. gebouwd is
geworden; en welke staat door de aanhangers van het
gereformeerde fanatisme, thans nog, blijkens de *bijdrage*
van Mr. GROEN VAN PRINSTERER, als een door God
uitverkooren en bij uitstek boven alle andere volken geze-
gend plekje gronds beschouwd wordt. Nu is het niet zeer
logiesch, aan den eenen kant te beweren: „dat de te-
genwoordige theoriën van het Liberalisme omtrent de
burgerlijke regering, in volstreckte tegenspraak staan met
de leere des Christendoms: DAT DE LIBERALE OPPOSITIE
TEGEN DE REGERING OPSTAND IS TEGEN GOD en dat
de verwachting van hen, die zich aan zulke snoodheid
schuldigen maken, schrikkelijk is.“... en aan den anderen
kant: dat de nieuwe theoriën der gereformeerden van de
XVI eeuw omtrent de burgerlijke regering, VOLSTREKT
NIET IN TEGENSpraak STONDEN met de leer des Chris-
tendoms; dat de GEREFORMEERDE OPPOSITIE tegen de
regering van dien tijd, GEEN OPSTAND WAS TEGEN
GOD en dat wel verre van daar de verwachting van hen,
die zich aan zulke snoodheid schuldigen maakten, SCHRIK-
KELIJK zou zijn geweest, hunne theoriën integendeel,
door God begunstigd en bij uitstek gezegend zijn gewor-
den 1): ja, dat het land, waar men die theoriën in
praktijk heeft gebracht, boven alle andere volken door den
allerhoogste is bemind en gezegend geworden!

1) Zoo heeft een Sociniaansche Bijbel, te Emden bij LENAERT
DER KINDEREN, in MDLXIII gedrukt, den text 1 Joh. V, vers 7:
„drie zijn er die getuigen in den hemel enz.“ geheel wegge-
laten.

2) Zie Groot Placaet-Boeck, 1ste deel, bl. 26.

1) Zie de beruchte bijdrage in den Nederlandschen zin, door
Mr. GROEN VAN PRINSTERER bl. 142 en 143.

Men moet een van beiden: de Apostolische vermaningen, door *De Reformatie* aangevoerd, *als niet volstrekt verbindend* verklaren; of: erkennen, dat de wijze, waarop de reformatie, ook hier te lande ingevoerd en gevestigd is, *strijdig was met de leere des Christendoms*, en *opstand tegen God*. — In het eerste geval, heeft *De Reformatie* geen regt om de liberalen (wier principes wij geenszins verdedigen) wier tegenwoordige theoriën zoo ver niet gaan, als die der gereformeerde staten-generaal van 1581, met eene *schrikkelijke verwachting*, op grond van Gods woord te bedreigen: in het tweede geval behoort *De Reformatie* zich haren naam en oorsprong te schamen; en de tegenwoordige CHRISTUS-verloochening van een groot gedeelte van het hedendaagsche protestantismus als het *verschrikkelijk gevolg* te beschouwen van het versmaden en overtreden der aangevoerde Apostolische vermaningen, *die dest te opmerkenwaardiger zijn, dewijl zij gegeven zijn in eenen tijd, toen de Overheden en Magten niet alleen geene Christenen waren, maar integendeel vijanden van CHRISTUS en vervolgers van Zijne gemeente op aarde*; en dus juist voor het geval waarin de aanhangers van de Reformatie, naar hunne ongerijmde dwaalbegrippen, aangaande de Kerk van CHRISTUS op aarde, zich in de XVI eeuw hier te lande bevonden.

En zou men zich wel veel over alle die aangevoerde teksten en Apostolische vermaningen bekreunen, als de koning niet, bij alle gelegenheden, aan het protestantismus en aan de protestanten te wille was? Als Z. M. b. v. aan de Catholijken waarachtige vrijheid van Godsdienst en onderwijs toestond; als zij, even als in *Engeland*, zonder eenige tusschenkomst, hunne eigene kerkelijke zaken, vrijelijk besturen konden? Als zij de oprigting van noodig gekeurde vicariaten, met Bisschoppen aan het hoofd, zonder onereuze voorwaarden of bepalingen konden bewerken? De heer GROEN VAN PRINSTERER zal het ons zeggen. In zijne *bijdrage tot herziening der grondwet in Nederlandschen zin*, zegt die staatsraad in buitengewonen dienst, bl. 119.

» Hetgeen voor tien jaren mogelijk was, is reeds nu onmogelijk geworden; en, wil men een maatstaf ter beoordeeling van dit onderscheid hebben, men vrage zich, of, bij voorbeeld, het invoeren van een Bisschop te Amsterdam, hetgeen toen zeer doenlijk geacht werd, thans door het gouvernement zonder de rust des lands EN WELLIJGT HET AANWEZEN VAN DEN TROON in de waagschaal te stellen, zou worden beproefd 1). »

Ziet gij, Catholijken! Dat schrijft de heer GROEN VAN

1) Wie herinnert zich niet het gehuil en gejammer van het Handelsblad, het getier in onderscheidene geschriften, en de deputatie der Amsterdamsche Domine's bij den Koning, betrekkelijk een huwelijk van Z. M. met eene Catholijke gravin. Toen zag men van welken aard; de zoolang gehuichelde liefde voor den vorst was...! En wat zouden de gevolgen zijn geweest, als de anders onverzettelijke Koning niet toegegeven had en hen te wille was geweest?

PRINSTERER, staatsraad, wel is waar in buitengewonen dienst, maar die dan toch in buitengewone gevallen in den staatsraad geroepen en geraadpleegd kan worden, in het jaar 1840, zonder dat het hem euvel wordt afgenomen; zonder dat de regering daarover haar misnoegen blijken laat en er blijkt tevens uit, dat die menschen, die altoos het woord Gods in den mond hebben en schier voor iedere uitdrukking eenen tekst weten aan te voeren; die het voor en het tegen uit het woord Gods ontleenen, zich even weinig nu als in de XVIe eeuw, aan de spreuken van SALOMON en aan de Apostolische vermaningen, zouden storen, als zij daardoor in hunnen fanatieken Nederlandschen zin, de Catholijke Kerk, wier Opperherder de heer GROEN VAN PRINSTERER meermalen in zijne bijdrage zeer beleefdelijk, den Antichrist van Rome noemt, in ons vaderland ten gronde konde rigten, waartoe, volgens hunne lieve geloofsbelijdenis, de regering verplicht is.

Het vervolg hierna.

DE HERVORMERS.

NAAR 'T HOOGDUITSCH.

L'histoire écrit toujours et n'efface jamais.
De geschiedenis schrijft immer voort en schrapt nooit uit. ARTAUD (Piz VII, 414.)

VOLTAIRE gaf zijnen aanhangers deze les: „Als gij met bevreesdheid en angst en slechts een tijd lang liegt, dan berokkent gij zelve uw ondergang en stort u in het verderf; maar als gij onbevreesd voortligt, zoo zult gij op den langen weg de magt der waarheid onderdrukken, gij zult meester van het slagveld blijven en door de wereld aangebeden worden.” Zijne leerlingen volgden de les, die de meester hen (in den brief aan THIRIOT, gedagtekend 21 October 1736) gegeven heeft, stipt na en men moet verbaasd staan, als men nagaat, hoezeer zijer door dit middel in geslaagd zijn, om VOLTAIRE tot den afgod van zijn tijdvak te maken. Zij hebben in hem niet slechts eene goede zijde dichterlijk versierd, eene duistere zijde verzacht, maar zij hebben het zwarte wit en het witte zwart gemaakt; als VOLTAIRE ergens gebannen werd, dan schreven zij, dat men hem algemeen vurig verlangd had; als hij iemand geld ontstolen had, dan zeiden zij, dat het hem geschonken was geworden; had hij iemand in de gevangenis weten te brengen, dan zeiden zij, dat hij de vrijheid voor hem bewerkt had. Het verste van allen dreef CONDORCET deze kunst, dien VOLTAIRE zelf boven al zijne aanhangers de voorkeur gaf en hem den „onverschrokkenen” noemde; wien ook de vreesselijke zekerheid toekomt, dat hij over zijne misdaden en lasteringen nooit berouw gevoeld heeft, dat hij zijne makkers DIDEROT en DALEMBERT heeft weten terug te houden, dat zij zich niet lieten „overwinnen”, dat is, dat zij te midden van hunne gewetenswroegingen, rouwmoedig hunne handen naar den verlossenden Godsdienst, naar de goedertierene Moeder de heilige Kerk, uitstrekten; die ook

standvastig in zijn misdadig leven volhârdde en hetzelfde met de gruwelijke misdaad van den zelfmoord eindigde. Het „Leven van VOLTAIRE” door CONDORCET, is het non plus ultra van de vermetelste schaamteloosheid; eene reeks van onbeschofte leugens, die met de grootste kalmte en voorbedachtigheid bijeengeraapt zijn, zoo als zulks slechts aan een mensch mogelijk is, die over misdadigheid en over de snoodste schanddaden niet meer bloozen kan.

Uit de geloofwaardigste daadzaken blijkt, dat VOLTAIRE slecht was als zoon, slecht als broeder en uitermate slecht als burger; dat hij daarenboven een valsche speler, een dief en verrader was, dat hij vertrouwd goed ontvreemde, dat hij zich aan leugens en bedriegerijen van iederen aard schuldig maakte en dat hij een onbeschaamde vleijer was. En deze VOLTAIRE, wiens in elke betrekking afschuwelijk gedrag, volgens de uitdrukking van zijnen maceenas 1), in geen staat van eenen waren wijsgeer geduld zou zijn, deze „held der goddeloosheid”, die evenzeer voor elke heidensche als voor elke Christelijke regtbank zou zijn veroordeeld geworden, hij werd de afgod van een door razernij bezeten volk, hij werd te *Parijs*, te midden der ongehoordste toejuichingen, in een met menschen opgepropten schouwburg gekroond. Die mensch, die volgens het oordeel van eenen grooten geleerde, onder alle schrijvers van alle tijden en van alle landen, de onregtschapenste, de zedeloosste, de gemeenste en de laaghartigste geweest is, of die, volgens de uitdrukking van mevrouw DENIS, met betrekking tot het hart, de slechtste van alle menschen was, werd door eene dolle menigte, als vertegenwoordiger zijner eeuw vergood. Zoo groot is het vermogen van de leugen, als zij met gepastheid, met onversaagdheid en met schaamteloosheid gehandhaafd wordt, dat zij eindelijk alle denkbeelden verbasteren en aan de waarheid allen ingang afsluiten kan, of ten minste, kan zich de waarheid slechts weder op de lijken van twee tot drie geslachten verheffen, die onder de slagen der leugenaars en lasteraars gevallen zijn. Zoo zijn al diegenen, die met betrekking tot de lasteringen van VOLTAIRE, den moed hadden, om hunne stem voor de waarheid te verheffen, door hoon en smaad tot zwijgen gebragt en onder de talloze lasteringen verdrukt geworden. Eerst in onze dagen vinden de ware betoogen van lieverlede weder ingang; ja zelfs, als de overmoed en de onbedachte vereering van VOLTAIRE niet zoo ver ware gegaan, van eindelijk in het jaar 1836 zelfs zijne geheime briefwisselingen openlijk in druk uit te geven, zou het thans niet mogelijk zijn, om de volkomene waarheid tegen hem te handhaven. Tegenwoordig wordt VOLTAIRE waarlijk in een tegenovergesteld daglicht geplaatst, dan hij zulks door de beschrijvingen van de aanklevers zijner gevoelens gedaan was. Doch de geschiedenis vordert slechts eens, al is zulks ook wat laat, haar regt; de daadzaken laten zich niet loochenen, zijne woorden zijn geboekt en kunnen niet meer uitgewischt worden, zij moeten zelfs het hunne bijdragen om den man als het voorwerp van afschuw en van schrik te brandmerken, gelijk hij dan ook nu in zijne afgrijsselijkste gedaante voor de wereld is ten toon gesteld.

1) Maecenas, een beschermer, voorstander van geleerden en wetenschappen. VERT.

Juist op dezelfde wijze als met VOLTAIRE, is het met de zoo hoog geroemde *hervormers* gelegen; ook zij zijn door de aanhangers hunner partij, op eene wijze afgeschilderd, die de geschiedenis met ronde woorden tegenspreekt. Wij wilden slechts naar het voorbeeld van VOLTAIRE, als eene onloochenbare daadzaak aantoonen, hoe onbeschaamd en vermetel men der geschiedenis in het aangezicht liegen durft, wijl welligt velen, die nog niet onvooroordeeld genoeg zijn, om de waarheid dezer bewering ook ten opzichte der hervormers te erkennen, misschien toch betrekkelijk VOLTAIRE met ons van hetzelfde gevoelen zijn, aangaande de mogelijkheid en waarschijnlijkheid van zulk eene groote leugen en dan ook gemakkelijker tot de erkentenis zouden kunnen komen, als wij beweerden, dat de protestanten met de hoofden hunner partij hetzelfde spel gedreven hebben, dat nu reeds drie honderd jaren voortgeduurd heeft en nog steeds blijft voortduren, zoo als ondubbelzinnig blijkt uit de biographische schetsen, die wij, zonder te weten waarom, van LUTHER, ZWINGEL en anderen, *nog zeer onlangs* in protestantsche bladen medegedeeld vinden. Volgens die beschrijvingen, zou de hervorming die eeuw geweest zijn, „waarin de voornaamste en vrijzinnigste mannen voor de heiligste regten der menschheid stredden en waarin het godsdienstig-zedelijke element, juist het rechte brandpunt was, waaraan alle geesten ontvlamden.” — „De beide koryphaën 1) der hervorming zijn intusschen LUTHER en ZWINGEL.” — Deze worden voorgesteld, als door God, reeds in den moederschoot, tot wereld- en geloofsverbetters geroepen te zijn, als mannen van de uitstekendste beschaving, als voorbeelden van zedelijkheid, als martelaren der waarheid, die onder elkander steeds in de volmaaktste eendragt geleefd hebben en slechts verscheidene rigtingen, ieder naar zijne individualiteit, gevolgd hebben, gelijkvormig aan de Apostels PAULUS, JACOBUS en anderen. LUTHER wordt uitdrukkelijk met den H. PAULUS op dezelfde lijn geplaatst; „de regtvaardiging door de genade van God in JESUS CHRISTUS, is het historische en psychologische punt, waarvan de luthersche hervorming uitgaat.” In ZWINGEL wordt voornamelijk de „harmonie van zijn wezen, „zijne „evenredige individualiteit, „en zijn „verlicht verstand, „geprezen, „beiden drukken slechts de noodzakelijkste tijdstippen der hervorming uit, het gezuiverd kerkelijke (LUTHER) en het bijbelsche (ZWINGEL);” dat LUTHER tot gehoorzaamheid aan de vorsten vermaand had en dat ZWINGEL integendeel republikeinsch geweest is, „dat hij zich met krijgskunde bezig hield, plannen ontwierp en den Landammann AEBLI *verantwoordelijk stelde over het sluiten van den vrede* in den eersten Kappeler oorlog” enz. Op eene dusdanige wijze moeten ons deze mannen als lichten der wereld geschiedenis voorgesteld worden. Dat het daarbij aan scherpe verwijtingen tegen de Catholijke Kerk, inzonderheid wanneer zulke biographische schetsen uit pietistische pennen vloeijen, niet ontbrak, laat zich gemakkelijk begrijpen.

Naar ons inzien moesten de „protestanten van de koryphaën der hervorming” liever zwijgen, inzonderheid als zij door

1) *Корифеи*, *Coryphaeus*, voortreffelijkste, voornaamste [rondraaijer]. VERT.

hunne tegenpartij niet aangevoerd worden. Een uitstekend merkwaardig opstel over LUTHER, treft men in de *historisch politieke Blätter*, aan, waarin psychologisch voet voor voet aangetoond wordt, dat LUTHER door den *hoogmoed* tot de echt lutersche stelling is gevoerd geworden: *dat de goede werken voor de zaligheid schadelijk zijn*. LUTHER was in het klooster een scrupulant, die zich door *eigen krachten* tot de zuiverheid en heiligheid verheffen wilde; doch toen hij dit, door eigene kracht en ondanks alle pijnigingen van zich zelve niet vermogt, verviel hij in het tegenovergestelde uiterste en beweerde, dat slechts het geloof *alleen* de zaligheid bewerkte en dat de medewerking der menschen zelfs *schadelijk* voor de zaligheid was. Daarenboven doet zich LUTHER als een vuige lafaard voor, die zwetste als hij zich goed beschermd zag, en die met de oproerlingen, tot *verraad van het vaderland*, immer geheime verstandhouding hield. Zijn *zinnelijk* leven, *nadat hij de Kerk eenmaal verlaten had*, de ligtzinnigheid, waarmede hij de heiligste geheimen behandelde en de leer naar zijn welgevallen veranderde, de woede der hartstogten, waarmede hij tegen zich zelve en tegen zijne vrienden en vijanden woelde, hoe hij tot oproer en wanorde aanhitte en hoe hij de vorsten weder tot moord dergenen, die oproerig tegen hem geworden waren, aanzette, hoe hij hen tot de uitroeijing der herdopers aanvuurde, hoe hij het gebruik van alle verstandelijke vermogens ontheiligde, het menschelijk verstand „de hoer van satan” en de universiteiten „de hoerenhuizen van satan” noemde en vervolgens de oproeping deed, dat men in stede van het verderfelijk studeren, een ambacht bij de hand nemen moest, en hoe ten gevolge daarvan, MELANCTON later bakkersjongen is gaan worden; de hevige uitdrukkingen van LUTHER tegen de aanhangers van ZWINGEL, toen deze eene vereeniging met hem poogden te bewerken: „verdoemd zij zulk eene eendracht, die der zake Gods slechts tot nadeel zou strekken; weg, weg van ons; u bezielt een andere geest dan ons;” dat de leer van ZWINGEL, „haren oorsprong, geenszins van CHRISTUS ontleende, dat er volstrekt geen middenweg mogelijk zij en dat zij of ik, dienaren van satan moesten wezen;” dat de Zwinglianen „verduiveld, doordui- veld en overduiveld waren,” benevens eene ontelbare menigte van zulke onstichtelijke dingen, ofschoon de protestanten hun best doen, om dezelve zorgvuldig te bewimpelen en te bedekken.

Nog zwarter dan de afbeelding van LUTHER, is die van den hervormer ZWINGEL. Wij vinden in hem zelfs niet eene enkele eigenschap, die hem tot hervormer in den waren zin van het woord geschikt zou hebben kunnen maken, integendeel leidde hij een ruw en woest leven, overal, waar hij zich slechts vertoonde; hij legde jegens zijne weldoeners de grootste ondankbaarheid aan den dag, hij bezat volstrekt geene grondige beschaving, maar integendeel een wreedaardig hart, dat hem voor het oog der geheele wereld verachtelijk moet maken; hij is het, die den *burgeroorlog* in *Zwitserland* ontstoken heeft, een ware CATILINA, wien het onverschillig zou zijn geweest, of hij zijn geheele vaderland in het verderf stortte, als slechts zijne stijfhoofdigheid en wraakzucht over het graf

van zijn vaderland konde zegeviereu, doch die ook eveneens als CATILINA op het slagveld eenen schandelijken dood gevonden heeft; over CHRISTUS dacht hij zoo smaadvol, dat hij Hem met eenen heidenschen wijsgeer gelijk stelde, even als de heidensche keizer ALEXANDER SEVERUS of de hedendaagsche Straussianen. Dit alles is reeds zoo grondig bewezen geworden, dat het niet meer mogelijk is, om dit alles over het hoofd te zien en eene fabelachtige karakterschets der hervormers te verdenken; gestaafd door getuigenissen en daadzaken der geschiedenis zou men dit verwijt moeten uitwisschen, als het mogelijk ware dit ooit uit te wisschen. De „toelichting der vooroordeelen tegen de Catholijke Kerk, 2^e druk 1),” heeft inzonderheid deze geheele schrikkelijke geschiedenis, omstandig, bevattelijk, grondig en kalm, voor onze oogen ontsluitend. Men zegt, dat deze verdienstelijke arbeid over het karakter der hervorming en der hervormers, door de aanhangers van ZWINGEL aan een hunner redebuffers moet worden dank geweten,” want, is de „toelichting” waar, dan zullen de hervormden hem wel zeer dankbaar zijn, dat hij hen tot de kennis der waarheid gebragt heeft; is zij echter bedriegelijk een leugenachtig, — waarvan wij evenwel niet het geringste spoor ontdekken, — zoo geeft het hen aanleiding, om de waarheid krachtdadig te verdedigen, wat echter nog nooit plaats heeft gehad. De afbeelding welke ons door deze „toelichting” van alle hervormers tegenstraalt, is waarlijk niet aanlokkelijk, maar het zijn afgrijpselijke physiognomien (aangezichten), in welke wij de trekken der menschelijkheid, naauwelijks meer herkennen kunnen. Dat dit nu zoo is, is de schuld niet van den schrijver, maar van de hervormers zelve; slechts als het beeld der waarheid geschetst is, heeft de schrijver zijn pligt vervuld; want „aan de levenden is men verschooning verschuldigd, maar aan de dooden slechts *waarheid*,” zegt VOLTAIRE. Dat men den protestanten achting voor de stichters der reformatie inboezemt, zou zich wel billijken laten, als zich de reformatie enerzijds, maar niet als deformatie van het Christendom voordeed en anderzijds niet de achting *ten koste der waarheid* wilde koopen. Voor alles de *waarheid*! Wie iets anders begeert jaagt de gevoelens van partijzucht na, en is niet uit God. Wij wilden slechts dit weinigje op de beproefde rehabilitatie 1) der hervormers antwoorden, doch kunnen niet nalaten, om het boven aangehaalde boek „toelichting” enz. tot verdere opheldering aan te bevelen; want het bevat getuigenissen en daadzaken, die zeer onverwacht komen, hoe veel men ook over deze geschiedenis mogt gelezen hebben. Zelfs bevelen wij dit boek nadrukkelijk aan onze tegenstanders, omdat zij aan hunne „koryphaën” eene regtvaardiging schuldig zijn, in zoo verre zij geregtvaardigd mogten kunnen worden.

1) Beleuchtung der Vorurtheile wider die Kath. Kirche, zweite Auflage.

2) Iemand in zijn' vorigen staat herstellen, zijne vroegere eer terug geven.

AANDOENLIJKE ONTMOETING EN PLEGTIGHEID TE COLBERG.

Van de boorden der Warthe, 4 Mei. — De vijf Priesters der diocesen van *Gnesen* en *Posen* 1), die Monseigneur den Aartsbisschop, die nog te *Colberg* gevangen gehouden wordt hebben bezocht, en die hem de wenschen en de hulde zijner kudde hebben overgebracht, zijn reeds teruggekomen en hebben heilige oliën medegebragt, die de doorluchtige gevangene heeft geconsacreerd, ten gebruike zijner beide diocesen. Van *Posen* vertrokken zijnde, kwamen zij in drie dagen, op den 14 April te *Colberg* aan. De eerbiedwaardige grijsaard ontving hen met tranen in de oogen en bij het zien hunner aandoening, heeft hij hen met echt Apostolische woorden getoest. Dat aandoenlijk tooneel (zegt de schrijver van dezen brief aan den Frankischen Courrier) is mij beschreven door iemand die er bij tegenwoordig is geweest. De woning van den Aartsbisschop bestaat in vier kleine kamers, wier deuren in eenen somberen gang uitkomen en zijn met grof cadenas behangen. Een schildwacht is aan de voordeur geplaatst en een politie-beambte onthoudt zich in de zijkamer. Boven den Aartsbisschop woont de heer HEGEWALD van *Stettin*, koninklijke raad, als bewaarder van den gevangene, een kundig en beschaafd man, die reeds sedert zeven maanden van zijne familie gescheiden, verplicht is, in de ballingschap en gevangenis van onzen eerbiedwaardigen Herder te deelen. Hij verzeld den Aartsbisschop bij de wandeling, en een politie-bediende, als burger verkleed, volgt hen op tien passen afstands. Telkens als Mgr. von DUNIN uitging, met zijne vrienden die van *Posen* gekomen waren, hielden speciale verspieters hen in het oog. De kleine kamer, die tot eene kapel is ingerigt, alwaar de Aartsbisschop dagelijks de Misse leest, bevindt zich op dezelfde verdieping, die door den koninklijken raad bewoond wordt. Daar die kapel te klein bevonden werd voor de plegtigheden van den Witten-donderdag, voegde men er eene zaal bij, welke dertien schreden breedte, bij dertig schreden lengte heeft. Daar ook werd de eerste Paaschdag gevierd; geen enkele inwoner der stad werd er toegelaten; doch 150 Catholijke soldaten, voor het grootste gedeelte in het groot-hertogdom *Posen* geboren en van alle godsdienstige hulp beroofd, hebben die heilige plegtigheid bijgewoond. Het is waar, dat de Catholijke Pastoor van *Stettin*, eens in het jaar te *Colberg* komt, maar hij kon de biecht der militairen niet hooren, want zij spreken geen Duitsch en de Pastoor verstaat het Poolsch niet. Hoeveel protestantsche veldpredikers zijn er integendeel nier aan ieder garnizoen verbonden en die goed worden betaald? Terwijl niet een enkele Catholijke Priester voor het heil der militairen van dien Godsdienst zorgt. Ook hebben zij, toen zij Poolische Priesters uit *Posen* zagen aankomen, Mgr. den Aartsbisschop oogenblikkelijk verzocht, hunnen Paschen te mogen houden met de hulp

1) De vijf Priesters, ten verzoeken van den heer President gekozen, zijn uit de diocese van *Gnesen*: 1. de Kanunnik BRZEZINSKI; 2. KINOSOWICZ; 3. ULBING, Professor van het Aartsbisschoppelijk Seminarie. Die uit het Aartsbisdom van *Posen* zijn: 1. de Heer DOMBRODSKI, Regent van het Aartsbisschoppelijk Seminarie en 2. Professor KIDASZCZOSKI

hunner eigene Herders, gelijk zij hun noemen, en die Priesters, even als Monseigneur de Aartsbisschop zelf, hebben zich met de heilige bediening der Biecht den geheelen namiddag, van den eersten Paaschdag en den geheelen ochtend van den volgenden dag, bezig gehouden. 132 Soldaten hebben op den tweeden dag van het paaschfeest gecommuniceerd; de overigen zijn van de heilige Spijze beroofd gebleven, want men kwam hen zeggen, dat zij de wacht hadden en er zich niet van konden ontslaan. De vijf gedelegeerde Priesters hebben *Colberg* den 22 April verlaten: het oogenblik van afscheid was zeer smartelijk. De doorluchtige gevangene moedigde hen aan tot standvastigheid en zegende hen, die zich van hunnen aanbieder Herder scheidden, en tranen stortten, onder snikken, die de ziel van alle aanschouwers verscheurden. Eene verbazende menigte had zich voor de deur der gevangenis verzameld en verzeld de vijf pelgrims tot aan de poorten der stad. Men zag tranen van verteederdheid in de oogen zelfs dergenen, die alleen de nieuwsgierigheid had uitgelokt 1). Wij hebben uit eene goede bron vernomen, dat de heer HEGEWALD, aan Mgr. den Aartsbisschop, op hoog bevel, heeft voorgesteld, om zijne diocesen van uit de vesting *Colberg* zelve te administreren, met verzoek van eene circulaire uit te vaardigen, ten einde den algemeen rouw der Kerk te doen ophouden. De eerbiedwaardige Herder heeft die beide voorstellen met waardigheid verworpen. Dat de Almachtige zijn troost en beschermert zij! De heilige oliën door den Aartsbisschop geconsacreerd, zijn door de dekens aan alle Pastoors uitgedeeld, die er gebruik van makende, niet zullen nalaten van in de gebeden der geloovigen dengenen aan te bevelen, die uit het binnenste zijns kerkers niet ophoudt aan hunne zaligheid te denken. De tijding had zich bij de nadering van het Paaschfeest verspreid, dat de Aartsbisschop aan zijne diocesen zou worden terug gegeven, zoodra als de feestten afgeloopen waren: maar aan dat bericht werd weinig geloof gegeven en niet zonder reden, want men is weldra overtuigd geworden, dat er ongelukkig niets van dat gerucht waar was.

CORRESPONDENTIE.

(Vervolg van blz. 224).

Terwijl wij de ontwikkeling en voltooiing hoopvol afwachten van de oogmerken Gods ter bevordering van ons welzijn, (en de benoeming van vijf nieuwe Bisschoppen in *Engeland* 2) er gewisselijk een begin van) is, wat ik

1) Welk een heerlijk onderwerp voor het penceel van eenen Catholijken historie-schilder.

RED.

2) Vijf nieuwe Bisschoppen voor vier nieuwe Apostolische Vicariaten.! Men houde in het oog, dat *Engeland*, noch noch heeft, maar dat daarentegen de relatien der Engelsche Kerkvoogden met *Rome* zeer menigvuldig zijn; en dat er schier altoos Engelsche Priesters of Engelsche Bisschoppen zich te *Rome* bevinden.

RED.

thans van alle Catholijken zou verlangen, dat zij aan hunne eigene heiligmaking denken. Eene ziel, die heldhaftige deugd bezit, is genoeg, om een volk te redden. Als wij een aantal derzulken hadden, wat zouden wij dan niet vermogen?! In dit Collegie tracht ik al onze kweekelingen, tot een volmaakt deugdzzaam leven te brengen en ik ben vol van hoop, op de edelste resultaten. Een huis als dit, enkel van heiligen, zou genoeg zijn, om de wedergeboorte te bewerken van het geheele land, en wat belet ons, van dat karakter aan hetzelfde te geven? En als hetzelfde eenen dusdanigen voortgang maakt, zal het niet het eenige zijn. Wij moeten dus altoos het doel, dat wij gevormd hebben, voortzetten. Bidden, doen bidden, ons heiligen en daartoe anderen bewegen. Niets kan het gebed van heiligen weêrstaan en niets kan ons beletten van heilig te worden.....

Ik ben:

Uw getrouwe Vriend,
GEORGE SPENCER.

Wie wordt niet bemoedigd door eene dusdanige taal, die in onze laauwe, onverschillige, en daardoor zedeloos geworden eeuw zoo schaars geworden is? Moge de ijver van den vromen SPENCER ook velen in ons vaderland en vooral de kweekelingen onzer Seminarieën en Collegien met denzelfden ijver bezielen! Dit is toch de veiligste, de zekerste, welligt de eenigste weg om dreigende rampen van ons vaderland, van de wereld, af te weren!

UITTREKSEL uit eenen Brief van den Eerw. Heer
DE BAUDRY.

» Plainpalais bij Geneve 24 Junij 1840.

„..... Ik verzoek u bij gelegenheid mijne levendige dankbaarheid te betuigen voor het onthaaf den heer ***, aangedaan. Zie hier, wat die belangwekkende jongeling mij schrijft onder dagteekening van 1 Junij: „Ik bedank u voor den brief, dien gij mij wel hebt willen verschaffen voor den Hoogw. * * * *. „De gemakkelijkheid om met „zulk een man te kunnen spreken is niet een mijner „geringste genoegens te Rome geweest. Mijn stand „veroorloofde mij niet zulk een geluk te verwachten 1) „en ik ben u des te erkentelijker, dat ge mij dit bezorgd „hebt.”

„De jongeling zal binnen eene maand te Geneve terugkeeren. Gij kunt gemakkelijk begrijpen, dat ik alle pogingen zal aanwenden om hem tot den Catholijken Godsdienst te brengen. Maar wat gij niet raden zoudt is, dat ik er zijnen vader, die predikant is, van verwittigd heb, en dat wel verre van mij daarover eenig misnoegen te too-

1) De jongeling is protestant, de zoon van eenen Geneëfschen predikant, doch der Roomsche Kerk zeer genegen.

RED.

nen, hij mij met vriendschap overladen heeft; bij een middagmaal, drie dagen geleden, aan eenige predikanten gegeven; ik was de eenige Catholijke dischgenoot en de predikanten wetijverden, om mij vriendschappelijk te behandelen; eene groote tevredenheid betuigende van mij in hun midden te zien. Gij ziet, dat zij geenen wrok hebben over mijne controvers-schriften. Ik zou echter wel wenschen, dat zij het beantwoorden daarvan ondernamen; doch zij willen liever zwijgen, onder voorwendsel, dat zij niet van discussien houden....

„Er zijn er echter ook, die even als bij u, (onder anderen Mr. GROEN VAN PRINSTERER) in hunne geschriften de *brandstapels*, de *moordschavotten*, den *antichrist* enz. doen weërgalmen; maar deze zelfs toonen mij in het bijzonder niet alleen beleefdheid, maar genegenheid. Ik betreur zeer dat er te Geneve, geen Catholijk tijdschrift is, om al die ongerijmdheden in het licht te stellen zoo vaak als zij zich vertoonen en er de onzinnigheid van aan te wijzen. Ik heb alles gedaan wat ik kon, om zulk een tijdschrift tot stand te brengen, maar geene medewerking vindende, ben ik verplicht te wachten, tot dat het aan de Voorzienigheid behaagd, mij er den weg toe te openen.

„..... De voortgang van het Geloof in Engeland is zeer troostrijk, als ik daarvan berigten krijg, geeft het mij nieuwen moed, om te Geneve werkzaam te blijven, ofschoon wij er sedert lang geene merkwaardige bekeeringen hebben gehad; maar, gelijk de H. FRANCISCUS VAN SALES zeide, *de tijd, dien de arbeider aan het scherpen zijner seis besteed*, is niet verloren.

Ik ben verheugd, dat gij de vertaling van de „Schets van den Geest en het Hart van den H. FRANCISCUS VAN SALES” voltooid hebt. De naam van dien goedhartigen heilige is bij de protestanten niet minder dan bij de Catholijken in achtting. De heer STAPPER, een Zwitsers predikant, aan wien ik in het vorige jaar een exemplaar gezonden had, schreef mij eenen lieven brief, over de verbaasheid die hij er over gevoelde, dat het protestantismus nooit zulke mannen had kunnen voortbrengen. Die brief gaf mij groote hoop van hem daardoor tot het licht der waarheid te brengen; maar de dood heeft hem weg gerukt in het oogenblik toen wij eene briefwisseling begonnen aan te knooien, waarvan ik veel verwachting had.

Ik beveel mij in uwe gebeden en hernieuw de verzekering der teedere genegenheid enz.

Uw zeer ootm. Dienaar,
L'ABBÉ DE BAUDRY.

DE AMERIKAANSCH BISSCHOPPEN.

De Bisschoppen van Noord-Amerika in provinciaal synode, te Baltimore vergaderd, hebben eenen belangrijken brief aan de Aartsbisschoppen van Keulen en van Gnesen en Posen geschreven, dien wij in ons volgend nummer zullen mededeelen.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 3-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

DE REFORMATIE.

Vervolg van bl. 228.

Doch laat ons tot *De Reformatie* terugkeeren. Zij zegt verder bl. 277.

» Wanneer nu Gods woord ons zegt: *Floekt den Koning niet, zelfs in uwe gedachte*, Pred. X: 20, en men ziet dan van welke maatregelen het Liberalismus zoo wel als het bijgeloof zich bedient in onze dagen, dan kunnen de geloovigen niet te zeer op hunne hoede zijn, om toch allen schijn van gemeenschap met de zondangen te vermijden. »

Daar Catholicismus en *bijgeloof* voor *De Reformatie* synonymen zijn, dagen wij *De Reformatie* uit, om openlijk de *ongeoorloofde maatregelen* aan te wijzen, waarvan de Catholijken zich bedienen, om de vrijheid van hunnen Godsdienst te verkrijgen en hunne gelijke, maar nog altoos miskend wordende regten, zoo wel als die hunner medeburgers eindelijk te doen eerbiedigen. — Wij lezen verder:

» Er zullen er wel zijn, die bij het lezen van deze woorden zullen wanen, dat wij met ons zelve in tegenspraak zijn; dewijl in dit *Tijdschrift* zoo menigmaal tegen de regering gesproken, over de regering geklaagd en aan de regering gehoorzaamheid ontzegd is. Hij, die echter niet moedwillig blind wil zijn, zal het moeten erkennen, dat wij daarin alleen aan de regering gehoorzaamheid weigeren, waarin geene aardsche regering eenige magt heeft, namelijk in de dingen van Gods koningrijk. »

Dit is weder zeer goed gezegd: wij denken er juist zoo over; maar wij hebben reeds doen zien wat de regering van de *Reformatie*-vrienden zou te wachten hebben, als zij, volgens de pligten, welke de grondwet haar oplegt, de Catholijken in alles met de protestanten gelijk stelde en aan den Catholijken Godsdienst zijne vrije werking liet. Wij zullen daarmede blijven voortgaan en het zal ons niet moeilijk vallen den onchristelijken haat en de kettersche onverdraagzaamheid der *Reformatie*-vrienden tegen het Catholicismus in het afschuwelijk daglicht, dat zij verdienen, te plaatsen.

» Wat echter aangaat die dingen, welke tot deze wereld behoren, geldelijke, stoffelijke, burgerlijk-maatschappelijke zaken: onze tegenwoordige toestand is zelfs getuige, dat wij der overheid daarin wel willen erkennen; en dan nog, door Gods genade, lijdzaamheid stellen tegenover stilzwijgen en weigering. Wij zouden oordeelen te zondigen tegen de wereldlijke overheid, wanneer wij aan dezelve eenig gebied afstonden of toekenden, hetwelk den Heere God aan die overheid niet gegeven heeft. Wanneer eene overheid ophoudt, zich als Gods dienaar te gedragen, dan rust er op de geloovigen eene dure verplichting, welke betrachtung zij dikwijls met den dood moeten bekoopen. »

Dit is al het ergste, dat men zich kan voorstellen: doch wij beleven de dagen niet meer, waarin de *Reformatie*-vrienden zoo iets te vreezen hebben. De regering van het een of ander rustig, nog geheel Catholijk land, moge als voorzigtigheids-maatregel, tegen de onrust en verdeeldheid, welke de gewaande reformatie overal waar zij doordrong, heeft te weeg gebracht, hare fanatieke copporteurs en harangueurs, die, even als de eerste refor-

matie-predikers der XVIe eeuw in *Nederland*, uit andere landen overwaaijen, om er de rust te storen en verdeeldheid te kweken, al eens *over de grenzen* te laten brengen, doch daarmede loopt het af: eigenlijk gezegde vervolgingen, waarmede de dood gemoed is, hebben de aanhangers van de reformatie in onze eeuw niet te duchten, ten ware zij, even als in de XVIe eeuw, gewapenderhand hun vreedzaam geloof predikende, steden en sterkten wilden veroveren, om er hunne reformatie met geweld in te voeren, en

Die verplichting is echter niet, oproer te maken, te stoken of voor te bereiden, maar aan de overheid Gods gebod voor te houden, aan dezelve te herinneren dat koningen en overheden geene onafhankelijke souvereinen zijn, maar integendeel, bij het bezit van de allerhoogste en meest uitgebreide magt, dienaars Gods zijn. Verder rust op hen de verplichting, om wanneer de burgerlijke overheid iets gebied, hetwelk in strijd staat met Gods gebod, daaraan niet te gehoorzamen, gelijk de vroedvrouwen in *Egypte*, Exod. I: 15 — 17, alwaar de koning moord en doodslag beval; gelijk de drie jongelingen in *Babel*, Dan. III: 15 — 18, toen de koning gebod dat zij zich voor een beeld zouden nederbuigen: gelijk *Daniël* zelf, VI: 7 — 10, toen de koning een door zijne hovelingen hem voorgelegd besluit geteekend had, dat niemand in dertig dagen van eenig God of mensch iets zou mogen vragen, behalve van hem; of eindelijk gelijk de Apostelen *Petrus* en *Johannes*, Hand. IV: 18 — 20, en V: 27 — 29, toen de oversten geboden, dat zij in geenerlei manier mogten spreken of onderwijzen in den naam van *Jesús*. In zulke gevallen mogen de geloovigen, die God als den oppersten koning en welgever erkennen, niet gehoorzamen, omdat zij daardoor tegen de allerhoogste overheid zouden zondigen.

In zoodanige gevallen zijn de geloovigen al wederom niet geroepen tot tegenstand en oproer, maar tot lijden en verdragen, al was er ook de dood des ligchaams aan verbonden.

Fraai gezegd! Jammer maar, voor *De Reformatie*, dat de geschiedenis van ons vaderland, even als die van *Frankrijk*, *Engeland*, *Zwitserland* enz. enz. zoo vele bladzijden oplevert, welke al die mooie woorden logenstraffen! — Wil men *lijdzame* Christenen, onregt, geweld en vervolging, met christelijk geduld en zachtmoedigheid zien verdragen, dan waarlijk, moet men de geschiedenis van de reformatie niet lezen! Als hare aanhangers in de XVIe eeuw *opregtelijk geloofd* hadden, zooals *De Reformatie* nu praat, dat zij niet tot oproer, tot opstand en tegenstand hebben waren, zouden zij het nooit zoo ver gebracht hebben: en dus beteekenen al die mooie vreedzame woorden in den mond der *Reformatie*, eigenlijk niets. — Overigens komt het voorbeeld der Apostelen Hand. IV en V hier niet te pas. De Apostelen hadden eene wettige zending, die zij bewijzen konden, om *Jesús Christus* te verkondigen en zijne leer te onderwijzen: en zulk een bewijs zullen de reformatie-predikers nooit kunnen toonen.

» Wanneer nu echter eene overheid niet handelt overeenkomstig hare roeping als Gods dienaar, dan moet de liefde des naasten de discipelen van *Christus* dwingen om in eenen betamelijken en niet tegen Gods Woord strijdenden weg, te trachten die overheid te overtuigen van het kwaad. Dit zelfde is hunne roeping ten opzichte van de inwoners des lands waaronder zij verkeerden, en daarbij behooren zij vooral op het oog te hebben de eeuwige behoudenis van zondaren. Deze bedenkingen hebben ons ook het voornemen doen opvatten, om, in dezen tegenwoordigen benarden toestand van ons vaderland, in dit *Tijdschrift* onze opmerkingen mede te deelen over de vaderlandsche aangelegenheden. Daartoe willen wij ook gaarne den arbeid van geloovigen opnemen, wier beginsel het is om Gods Woord (verminkt en verdraaid) in alles tot regel en rigtsnoer te stellen, en die door Gods

genade den moed hebben, om wanneer dit wettelijk gevorderd wordt, hunnen naam bekend te doen maken, en dus de verantwoordelijkheid van hun schrijven op zich te nemen. »

Dit manifest van *De Reformatie* en hetgeen er reeds opgevolgd is, maakt het ons ten pligt, ons meer dan wij tot hiertoe deden, opzettelijk met dat tijdschrift bezig te houden en deszelfs hatelijken, onverdraagzamen, anti-maatschappelijken geest aan onze landgenooten meer en meer te doen kennen.

De Reformatie zegt tot het opgegeven voornemen *gedrongen* te zijn door het ter nedergestelde, *wenschede daardoor tevens te betoonen, dat, hoewel zij eene vermenging van Kerk en staat ten hoogste afkeurt, zij daarom niet tegenstaat, maar integendeel begeert eenen Gode betamelijken invloed van de Kerk op den staat* enz.

— Zou *De Reformatie* durven beweerden, dat waarlijk hare Kerk, tot 1795 eenen *Gode betamelijken invloed op den staat heeft uitgeoefend*? Zij, die altoos de *gehoorzame dienaar* van den staat was; die zich zonder het goedvinden der *Hoog Mogende Heeren Staten*, niet roeren of bewegen mogt; wier leeraren, noch in provinciale, noch in algemeene synoden vergaderen mogten, dan onder het toezigt van *commissarissen politiek*, die men naar de oogen zag, en zonder wier toestemming men niets durfde besluiten; die zelfs voorschriften en formulieren van gebeden van de heeren staten ontvingen, welke dezelve wijzigden, naar de verschillende tijdsomstandigheden enz. enz., al het welk overvloediglijk uit de oude placaat-boeken kan worden aange toond en, waarlijk, die oude gereformeerde Kerk had zoowel haren duur als hare vestiging alleen aan de *Hoog Mogende Heeren Staten* te danken; om de eenvoudige reden, dat eene menschelijke Kerk, zich slechts eenen tijd, zoo lang als zij door aardische magten ondersteund wordt, staande houden kan; toen andere tijden eenen anderen regeringsvorm invoerden verviel ook weldra de reeds bouwvallige gereformeerde Kerk; en toen men achteen jaren later, bij de opdracht der souvereine regering aan eenen prins uit het huis van *Oranje*, de oude Kerk luisterrijk hoopte te zien herstellen, waren de denkbeelden reeds zoo zeer veranderd, dat in hare plaats eene *nieuwe hervormde Nederlandsche Kerk* werd gesticht die zoo weinig naar hare moeder gelijkt, dat de echte kinderen der eerste, het bij hare halve zuster niet konden uithouden, maar er zich van afscheidden, om een *eigen huishouden* te beginnen; wat zij echter niet eens vermogten, zonder hunne *huishoudelijke reglementen* aan het onderzoek en de goedkeuring van den staat te onderwerpen, zoo als zij dan ook eindelijk, inconsequent genoeg, na hunne vorige verklaringen, gedaan hebben.

» In de eerste plaats, zegt *De Reformatie* verder, moeten wij dan alle geloovigen ernstig opwekken tot het ootmoedig gebed tot God voor ons vaderland en deszelfs nijverheid. Daartoe hebbe een iegelijk te bedenken, dat ons vaderland overstromd is van ongeloof en bijgeloof; dat het vervuld is met allerlei zonden en ongeregtigheden; dat de aanleidingen tot afwijking van den Heere, door voedsel te geven aan de vleeschelijke begeerlijkheden, zoo langer zoo menigvuldiger worden; dat de hooge overheid op allerlei wijze belaagd wordt door *Papismus* en *Liberalismus*, dat dit meerendeels door die overheid niet wordt opgemerkt; dat de vruchten van ongeloof en bijgeloof zijn, dat de eenvoudige stem van geloof bij die overheid in verdenking ligt »

Inderdaad, de geschiedenis van ons vaderland, zelfs door partijdige pennen geschreven, leert de voorstanders van dat *eenvoudige geloof* 't welk *De Reformatie* c. s. voorstaat en verdedigt; hunne mooie woorden, zoo lang als hunne partij zwak is; hun euvelmoed, bij hunnen aanwas; hunne onverdraagzame heerschzucht, waar zij de overhand hebben, op iedere bladzijde zoo duidelijk kennen, dat de hooge regering niet veel reden heeft, om hen te vertrouwen. . . . en wat ons als Catholijken betreft, hebben wij alle regt, om van *De Reformatie* te vorderen, dat zij de *aantijging* dat het Catholicismus, 't welk zij *papismus* verkiest te noemen, *de hooge overheid op allerlei wijze belaagt*, door bondige bewijzen te staven, en aan te toonen, waarin dat *BELAGEN* bestaat! Of de liberalen zich eene zoo snoode aantijging verkiezen te laten welgevallen, weten wij niet, en het is ons onverschillig; maar, de organen van het Catholicismus in ons land, zouden bij verdere soortgelijke *lage aantijgingen*, wel eens in het hoofd kunnen krijgen, om van *De Reformatie* het *geregtelijk staven* van zulke openbare snoode aantijgingen te vorderen. . . .! Meent *De Reformatie*, dat haar *eenvoudig geloof*, hare bekendheid met den bijbel, waaruit zij wel texten aanvoert, maar wiens liefde ademenden geest zij niet kent, ten minste niet bezit, haar vrijheid geven, om alles te zeggen, wat zij verkiest, zonder daarvoor verantwoordelijk te zijn? Die tijden zijn voorbij, en God verhoede, dat zij immer in ons vaderland zouden terugkeeren! Het is waar, in de administratieve praktijk, worden de Catholijken, voor als nog in verre na niet gelijk met hunne protestantsche medeburgers gesteld; en dit is eene van de redenen, die hen bewegen, om alle *legale*, met de leer des Christendoms zeer goed overeenstemmende middelen te bezigen, ten einde eenmaal die *grondwettige gelijkstelling* (en meer verlangen zij niet) te doen plaats hebben; maar voor de regtbanken zou die *wettige gelijkstelling* gewisselijk niet ongeldig zijn, en de bekende regtsregel: *wie stelt, moet bewijzen*, ook op *De Reformatie* worden toegepast. — Dat zij dus bescheidener leere worden en ons geene misdaden aantijge, waarvan wij eenen afschuw hebben, of vreeze, die beschuldiging te zullen moeten staven. Zoo lang als zij ons slechts Papisten of Pausgezinden, aanhangers of onderdanen van den antichrist, bijgeloovigen enz. enz. noemt, vermaken wij er ons slechts mede; hoemmer *De Reformatie* scheldt, zoo meer toont zij, *van welken geest zij is*; maar ook daartoe gelieve zij zich in het vervolg te bepalen en niet te vergeten, dat het een der *tien geboden* Gods is: *Gij zult geene valsche getuigenis tegen uwe naasten spreken*; want het beroep op haren Heidelbergchen Catechismus, die beweert: *dat men de geboden Gods niet volkomenlijk holden kan* 1), zou haar in regten niets baten; want ook de menschelijke wetten verbieden eene zoo verfoeilijke tactiek en straffen dezelve.

1) Zie Heidelb. Catechismus 5 vraag en antwoord.

BELANGRIJKE ONTDEKKING.

L'Univers heeft in deszelfs nummer van 8 Julij, den volgende belangrijken brief van den geleerden ANTONIO DI LUCCA te Rome, hoofd-redacteur van de *Annali delle Scienze Religiose*, medegedeeld.

Aan den hoofd-redacteur van *l'Univers*.

MIJN HEER;

De onverkoelde ijver dien gij in uw achtingwaardig blad, steeds voor de verdediging van de Catholijke geloofsleer aan den dag legt, doet mij de hoop voeden, dat gij met levendige belangstelling, het berigt van eene groote en gewichtige ontdekking van getuigenissen ontvangen zult, die vroeger geheel onbekend waren en die ten voordeele van het wezenlijkste leerstuk der Catholijke Kerk, namelijk de Eucharistie, strekken. Deze ontdekking is even als zoo vele anderen, het gevolg van den onvermoeiden en grondigen letterarbeid van Z. Em. den Kardinaal MAI, wiens naam tegen de grootste lofspraken opweegt. Na de dubbele verzameling (in 20 deelen, elke van 10 deelen) der fragmenten van de schrijvers der gewijde en ongewijde oudheid, die hij onder de handschriften van het Vatikaan gevonden heeft; te hebben voltooid, heeft hij eene nieuwe uitgave van al de werken van den H. SOPHRONIUS van Jerusalem 1) ondernomen, die vijf zware deelen in 40. zullen beslaan. Hij heeft nogmaals het zonderlinge geluk gehad van een vijf aanmerkelijk aantal van onuitgegevene fragmenten diens grooten schrijvers der oude Grieksche Kerk, weder te vinden; en onder die fragmenten bevindt zich eene uitlegging van de lithurgie, waarmede men tot op den huidigen dag toe, onbekend was. Het verheven Sacrament der Eucharistie is een onderwerp, dat door een commentator van de gewijde gebruiken niet stilzwijgend kon worden voorbijgegaan. En in der daad, de heilige SOPHRONIUS spreekt er van en bevestigt door zijne woorden de universeele en oneindige overlevering der Catholijke Kerk, op eene zoo juiste, zoo bepaalde en zoo kernachtige wijze, dat het niet mogelijk is zijne overtuiging, aan de schitterende onbetwistbaarheid dezer nieuwe getuigenis te ontszeggen.

Zie hier de zinsnede van den H. SOPHRONIUS in het oorspronkelijk Grieksch, met derzelve overzetting in het latijn:

Μαθὴς δοκίτω ἀντίτυπα εἶναι τὰ ἅγια τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τὸν ἅρτον καὶ τὸν οἶνον πιστευεῖται προσφερόμενοι μεταβάλλεσθαι εἰς σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ.

„Nemo existimet, sanctam oblationem, REPRESENTATIONEM esse corporis ac sanguinis Christi; sed pa-

1) De H. SOPHRONIUS, was ten jare 634 een beroemd Bisschop van Jerusalem, en te Damascus in Syrië geboren; hij was een der vermaardste verdedigers van het Catholijk geloof tegen de Monotheliten. Onmiddellijk na zijne verheffing op den Bisschoppelijken Stoel, verzamelde hij een concilie, waarin hij de dwalingen dier secte, doemde. Deze deugdzaame en ijverige prelaat eindigde in 638 zijne loopbaan. Men bezit van hem het leven van de H. MARIA van Egypte, benevens nog eenige andere geschriften.

„nem atque vinum oblatum credat COMMUTARI in corpus sanguinemque Christi 1).”

Bij den eersten opslag zou men zich genoopt gevoelen om te gelooven, dat deze zinsnede geschreven is na de beklagenswaardige scheuring van zoo vele kinderen, die uit den schoot der ware Kerk afgedwaald zijn, dat is, na de zestiende eeuw. Het schijnt, dat de H. SOPHRONIUS, die menigte van ijdele uitvlugten en die symbolische razernij der nieuwe bestrijders van het leerstuk der wezenlijke tegenwoordigheid, prophetisch voorzien heeft.

Als gij bij deze doorslaande getuigenis, welke ik zoo even aangevoerd heb, het zeer aanmerkelijk getal van andere niet minder bepaalde getuigenissen voegt, die de Kardinaal Maï onlangs in het licht gegeven heeft; dan zult gij er eene wezenlijke vreugde over gevoelen, dat gij de onveranderlijke overlevering der Kerk, betrekkelijk dit troostvolle leerstuk, dagelijks door nieuwe bewijzen ziet bevestigen. In de dubbele verzameling der schrijvers van het Vatikaan, waarvan ik gesproken heb, heeft ons de Kardinaal Maï, betrekkelijk de Eucharistie, vijf onderscheidene onuitgevene zinsneden uit den H. CYRILLIS van *Alexandrië*, een leerstellig fragment van den heiligen ATHANASIUS en twee van EUTYCHIUS, Patriarch van *Constantinopel*, die in de zesde eeuw leefde, geleverd. Deze laatste Patriarch rigtte aan de geloovigen eene vermaning, die zeer merkwaardig was door de nieuwigheid van haar onderwerp. Het was in de Grieksche kerk gebruikelijk, om voor de hoogmis eene processie rondom het gewijde gebouw te doen, waarin men het brood en den wijn, die voor de heilige offerande bestemd waren, bragt. Het volk dat door de gevoelens van een niet zeer verlicht geloof beziel was, wierp zich ter aarde, even als of het dargene aanbad, wat op het oogenblik der processie, nog slechts natuurlijk brood en wijn was. Daar de Patriarch zich tegen dat baarblijkelijk misbruik wilde verzetten, rigtte hij eene gedenkwaardige allocutie aan zijne kudde, waarin hij te regt die acten van voorbarige aanbidding afkeurde: „Neemt u in acht, sprak hij tot de geloovigen, wat gij bij deze processie aanbidt, is slechts brood en wijn; de mystieke woorden zijn nog niet uitgesproken, de geheimzinnige verandering heeft nog niet plaats gehad.”

Deze schoone zinsnede; mijn heer, alsmede die, welke wij vroeger hebben aangehaald, zinsneden, wier echtheid overigens boven alle kritiek verheven is, kunnen u de mate van den voortgang verklaren, dien de Catholijke controversen in deze laatst verloopen jaren gemaakt heeft. Deze voorlezingen zijn grootendeels aan den kostbaren schat van geschriften en onuitgevene fragmenten, die wij verworven hebben en die wij in het vervolg nog meer hopen te zien aangroeijen, toe te schrijven. En het is om die reden, dat ik de aandacht van de geleerde Geestelijkheid van *Frankrijk*, op deze nieuwe rijkdommen der kerkelijke wetenschap en op het heldere licht, dat er voor de Christenen wereld van afstraalt, durf vestigen.

Men zou kunnen wenschen, dat de een of andere geleerde hellenist zich de moeite mogt willén geven, om in die uitgestrekte vatikaansche boekery, alle fragmenten der oude kerkvaders te verzamelen, die tot de controversen met de protestanten betrekking hebben, dezelve in rangorde te plaatsen en er eene Latijnsche vertaling van te maken, wijl het grootste gedeelte der fragmenten, in de Grieksche taal geschreven is en eene overzetting mist.

De dag waarop ik de eer heb, u dezen brief toe te zenden, is door de Catholijke Kerk bestemd, om het Sacrament van liefde en leven, op eene geheel bijzondere wijze te eeren. Op dezen dag, op dit oogenblik zelfs, waarop ik schrijf, springen de harten der geloovigen van eene heilige blijdschap op en haasten zich om den weg, dien de Priester van den Allerhoogste, het Brood der Engelen in zijne handen dragende, betreden moet, met bloemen te bestrooijen. De feestelijke plegtigheden, de vreugdezangen van lof en dankzegging, die de harten der ware geloovigen met hemelschen troost vervullen, zijn ongelukkiglijk in de oogen onzer afgedwaalde broeders, gelegenheden tot godslastering en spotternij. Laat ons niet moede worden in het bidden van den Vader des lichts, dat hij eindelijk de oogen der ongelukkigen moge openen en hun dat zuivere licht, dat overvloedige licht, hetwelk ons omringt, doe aanschouwen, *quia visitavit nos oriens ex alto*.

Ontvang, enz.

De Abbé ANTONIO DI LUCCA,

Hoofd-redacteur der *Annali delle Scienze Religiose*.

P. S. Deze regels waren op den feestdag van het heilig Sacrament geschreven; omstandigheden hebben derzelver afzending vertraagd.

Rome, 26 Junij 1840.

Wij vernemen, dat de heer COUSIN, minister van het openbaar onderwijs in *Frankrijk*, den Eerw. Heer DI LUCCA tot Correspondent van het ministerie van openbaar onderwijs, voor de commissie der historische werken (comité des travaux historiques) heeft benoemd. — Wat zullen de voormalige lofredenaars van den heer COUSIN, wel van die benoeming zeggen?

IETS OVER DE POGINGEN VAN DEN ONLANGS OVERLEDEN KONING VAN *PRUISSEN*, OM GODSDIENSTIGE EENHEID ONDER DE PROTESTANTEN ZIJNER STATEN TOT STAND TE BRENGEN.

(Naar het Fransch.)

„Het doel naar 't welk de onlangs overleden koning van *Pruissen* met zooveel volharding streefde, en dat was, om in eene en dezelfde protestantsche eenheid, al de verschillende elementen, waaruit het koninkrijk *Pruissen* is zamengesteld, te vereenigen, kon niet worden bereikt dan voor zoo verre, die eenheid aanvankelijk in het protestantismus zelve, bestaan mogt. Doch de meerderheid der

1) » Niemand verbeelde zich, dat de heilige offerande alleenlijk een AFBEELDSEL is van het ligchaam en bloed van CHRISTUS, maar dat hij geloove, dat het brood en de wijn wordt VERANDERT in het ligchaam en bloed van CHRISTUS. »

protestantsche bevolking van *Pruissen* is Luthersch, de minderheid Calvinistisch, of, zoo als zij zich noemen, gereformeerd, de koning en zijne familie behoord tot de laatstgenoemden. De overleden koning ontwierp dus het plan, om de beide Kerken in een te smelten, waaraan hij den doopnaam gaf van *Evangelische Christelijke Kerk*. Die vereeniging had plaats in 1817 ter gelegenheid van het eeuwfeest der reformatie. De koning vaardigde bij die gelegenheid aan de synoden en consistorien van zijn rijk eene circulaire uit, wier bewoordingen merkwaardig genoeg zijn om aangevoerd te worden; 't is een volmaakt model van eclectismus, van conciliatie en van transactie: even als of de Godsdiensten transigeeren konden!...

„Deze heilzame vereeniging, sedert zoo lang gewenscht, maar zoo dikwerf te vergeefs beproefd, en welken wensch tegenwoordig zoo sterk uitgedrukt wordt, die toenadering waardoor de luthersche kerk, zonder in de gereformeerde kerk over te gaan, en deze zonder over te gaan in de eerst gemelde, eene *nieuwe Evangelische Christelijke Kerk* zullen uitmaken, in den geest van haren goddelijken stichter, geene hinderpalen in den aard der zaken meer ontmoet, wijl de beide partijen het opregtelijk en ernstig verlangen, uit waarlijk Christelijke inzichten.....

„Doch zoo zeer als ik vurig moet verlangen, dat de luthersche en gereformeerde kerken onzer staten in mijne overtuiging deelen, zoo ver ben ik er van af, uit hoofde van den eerbied, dien ik voor hare regten en vrijheden heb, van haar te willen dringen, om zich te vereenigen, of van iets te regelen of te beslissen in deze zaak. De vereeniging kan niet waarlijk loffelijk zijn, dan voor zoo verre zij het gevolg wezen zal, niet van het overwigt des gezags of van eene Godsdienstige onverschilligheid, maar van eene vrije en vrijwillige overtuiging 1).....

„In dien geest zal ik zelf het *Reformatie-feest* vieren door de vereeniging der beide luthersche en gereformeerde gemeenten van het hof en van het garnizoen van *Potsdam*, in eene enkele Evangelische Christelijke Kerk, met welke ik deel zal nemen aan het heilig avondmaal. Ik hoop, dat mijn voorbeeld eenen gelukkigen invloed zal hebben op de protestanten mijner staten, en ik wensch, dat het algemeen in geest en in waarheid zal gevolgd worden.”

„Men ziet het: niets vaderlijker, niets goedhartiger, dan de oogmerken van den Pruisischen koning. De koning eerbiedigt hooglijk de conscientie-vrijheid; hij vergenoegd zich er mede, dat hij het voorbeeld geve met zijn hof en met zijn garnizoen, dat al te goed de krijgstuicht verstaat, om niet van Godsdienst, even als van kwartier, volgens dagorde, te veranderen. Daarom werd drie dagen voor het eeuwfeest der hervorming, den 27 October, de volgende dagorde aan het garnizoen van *Potsdam* gerigt:

„Al de kerkelijken der beide gemeenten zich vrijwillig, volgens hunne eigene overtuiging vereenigd hebbende,

„om gemeenschappelijk het heilig avondmaal te ontvangen en uit te deelen, volgens den oorspronkelijken ritus van den Bijbel en vervolgens slechts eene enkele Evangelische kerk uit te maken, zoo als wordt uitgedrukt in de openbare verklaring, welke de koning aangaande zijne eigene gevoelens te dien opzichte heeft gedaan zal het H. Avondmaal vóór de eerste maal op die wijze worden uitgedeeld bij het aanstaande eeuwfeest der hervorming in de kerk en gemeente van het garnizoen, den 30 October, te half acht ure des morgens en op den 31 van 9 tot 11 uren. Op die beide dagen zal een honderdtal van manschappen der troepen, welke deel van die gemeente uitmaken, de communie kunnen ontvangen. De brigade der grenadiers zal er deel aan nemen, op den 31 van 7 tot 9 ure des morgens en de cavalerie der garde op den 1 November, op hetzelfde uur. Zoo er nog personen zijn, welke de communie wenschen te ontvangen volgens den ritus, die tot dus verre is gevolgd geworden, zullen deze zich tot hunne leeraars wenden.”

„Gelijktijdig voerde de koning van *Pruissen* den nieuwen Godsdienst ook te *Berlijn* in. Op den 29 October werd in die stad een nieuw kerkgebouw ingewijd, ter invoering van den Evangelischen Godsdienst. Op bevel des konings woonden deputaten van al de korpsen van het garnizoen en van alle militaire inrigtingen de plegtigheid bij. Den volgenden dag had de officieele viering der vereeniging van de beide gemeenten plaats in de oudste kerk van *Berlijn*. De koning, zijne familie, de militaire staf enz. waren tegenwoordig. Aan het einde van den dienst, communiceerden drie en zestig kerkelijken der beide belijdenissen, het consistorie, de magistraat, de professoren der universiteit en der vijf collegien, allen, zonder eenig onderscheid. Om die aandoenlijke ineensmelting des te beter te doen blijken, werd het gewijde brood door eenen lutherschen predikant, en de kerk door eenen gereformeerden leeraar uitgedeeld.

„Zoo werd die Evangelische Christelijke Kerk gemaakt en in de wereld gebragt, door bemiddeling van den koning van *Pruissen* en van het garnizoen van *Potsdam*. Omdat men door twee predikanten de twee officie-deelen zag celebreeeren, en omdat men eene brigade grenadiers en de cavalerie der garde naar de communie zond, verbeeldde men zich plotseling de conscientie van eenige millioenen menschen te hebben verlicht en veranderd! Maar het schijnt, dat de nieuwe Kerk, ondanks de bescherming van haren stichter, slechts geringen voortgang buiten den kring des gouvernementes heeft gemaakt. De luthersche bevolking, vooral, heeft eenen grooten weêrstand getoond, en ook zij schijnt het gewigt der vervolging te hebben gedragen. In een land, waar de stem der drukpers gesmoord wordt, is het mogelijk om de feiten van dien aard, naauwkeurig op te zamelen: ook komen de tijdingen, welke wij thans dien aangaande ontvangen, uit *Engeland*, alwaar eenige duizenden van luthersche uitgewekenen, gelegenheid zijn komen zoeken, om naar *Amerika* over te steken.

1) Men weet hoe het met dien eerbied, en met die vrije overtuiging gegaan is.

EERSTE MANDEMENT DES NIEUWEN AARTSBISSCHOPS VAN LYON.

Monseigneur DE BONALD, zoon en broeder van bekende en beroemde schrijvers en verdedigers van het Catholicismus, die, nog in de kracht der jaren, op den oudsten der Fransche zetels, dien van den H. IRENEUS, geplaatst is, en onlangs bezit van zijn aartsbisdom heeft genomen, heeft bij die gelegenheid, volgens gewoonte eenen herderlijken brief of mandement, uitgevaardigd, 't welk in alle opzigten merkwaardig, doch te uitgebreid is, om hetzelfde geheel te vertalen; een gedeelte van het slot echter is te belangrijk, om het niet aan onze lezers mede te deelen. Daaruit blijkt, dat de voortreffelijke mannen die de bloem van het Fransche episcopaat uitmaken, door drongen zijn van de overtuiging, dat de bedienaar van den Godsdienst, dat de Catholijke Bisschop tot geenerlei politieke partij moet kunnen geacht worden te behooren; omdat hij de herder en vader van allen zijn moet. — Monseigneur DE BONALD zegt:

„Op het oogenblik, dat wij ons nederzetten op den zetel van den H. IRENEUS, schijnt het ons toe, dat die vurige gevoelens, die tegenwoordig de politieke wereld verdeelen en de gemoederen in verschillende rigtingen medesleppen, ons te gemoet snellen en ons vragen, zoo als JESUË aan den Engel, die zich voor hem vertoonde, deed: „Zijt gij van de onzen, of moeten wij u als een onzer tegenstanders beschouwen? *Noster es an adversarium?* Wij bedanken hen er voor, dat zij, ons noodzakelijk, om eens en vooral onze gevoelens ten hunnen opzichte te doen kennen. Misschien zal de verklaring, die wij hier plegtig gaan afleggen, van de onherroepelijke gedragslijn, die wij ons hebben voorgeschreven, hen dringen, om onze oogmerken regt te laten wedervaren en hen leeren, wat een Bisschop zijn moet.

„Welke zending heeft de Zoon-Gods ons bij u gegeven? Komen wij in deze diocese, om te beslissen tusschen gevoelens en gevoelens? Hebben wij eene geliefde kudde verlaten, om ons hier in een strijdperk in te sluiten? Is de weegschaal des heilighdoms ons in handen gesteld, om theorien en wezenlijkheden te weegen? Verwacht gij dat de opvolger van den H. POTHINUS en zoo vele Herders, die uwe Kerk verheerlijkt hebben, bij u de belangen eener wereldsche politiek, kome voordragen? Dit was noch de zending van den Zaligmaker, noch die der Apostelen, noch die der stichters van dezen grijzen zetel; het is evenmin de onze. Wij zullen aan die partijen, die onze gedachten uitvorschen, zeggen: Hebt gij armen te ondersteunen, zieken te bezoeken, bedroefden te troosten, weduwen en wezen te helpen? Wij zijn geheel de uwen, wij hooren uw stem: onze tijd, onze gezondheid, ons leven zelfs, alles behoort u toe. Wij kennen geene vijanden en wij zullen altoos de dienaren der geringsten en der nederigsten wezen. *Nos autem servos vestros per sesum.*

„Maar roept gij ons tot de twisten der politiek, tot de worstelingen der partijen? Dan kennen wij u niet meer; uwe strijdzuchtige toonen kunnen in ons die vurigheid, die u verslindt, niet opwekken. Wij kunnen in hetgeene,

wat u hartstogtelijk maakt, niets anders zien, dan onbestendigheid, onzekerheid en misleiding. Wij zullen dus den tijd van het episcopaat, niet aan uwe discussien besteden. Wij zijn tot eenen anderen strijd geroepen en wij moeten andere zegepralen beoogen. Die van den H. PETRUS te Rome, van den H. PAULUS te Athenen moeten onze eerezucht opwekken en ons nacht of dag geene rust laten. En zoolang als het Kruis van onzen Meester niet in alle harten zal zijn geplant en onze God een onbekende God voor eene enkele ziel wezen zal, wee onzer als wij de dagen en krachten die wij aan het Evangelie en aan de zaligheid onzer broeders moeten geven aan dorre geschillen verkwisteden! Als vertegenwoordiger van den goeden Herder, zullen wij ons hart voor allen openen. Als Bisschop zullen wij den zegen op allen doen afdalen, zonder onderscheid van kamp of vaandel! Als gezant van den God van goedheid zullen wij de hand aan al onze diocesanen toereiken, tot welk gevoelen, tot welke partij zij behooren. Overigens betalen wij de schatting met JESUS; wij gehoorzamen aan de hooge bevelen met MARIA, wij onderwerpen ons aan de magten der aarde met den H. PAULUS. Doch, dien pligt vervuld hebbende laten wij aan God en aan den tijd over, om de waardij der mensche lijke gevoelens te beoordeelen. Wat ons betreft, wat ook de eischen en klagten der partijen zijn mogen, wij willen niet anders zijn en zullen niet anders wezen, van Herder, Bisschop en bevrediger der conscientien. Wij willen u gaarne op deze wijze ons hart ontsluiten, in de overtuiging, dat gij in uwe Geestelijke leidsmannen, niet anders zien wilt, dan Gods mannen, en dat gij ons te meer achten zult, als gij ons meer boven de aardsche belangen zult verheven zien.”

BRIEF van de Bisschoppen der Vereenigde Staten, in concilie vergaderd te Baltimore, aan de Aartsbisschoppen van Keulen en van Posen.

De Catholijke Bisschoppen der provincie Baltimore, hebben den 17 Mei 11. hun provinciaal concilie geopend, welks laatste zitting op den 24 dier maand gehouden werd 1). De Vaders van dat concilie hebben onder andere aan de Aartsbisschoppen van Keulen en van Posen eenen brief geschreven, van den volgende inhoud:

„Aan hunne Eerw. Broeders in JESUS CHRISTUS, roemvolle belijders des geloofs, CLEMENS AUGUST, Droste zu Vischering, Aartsbisschop van Keulen en MARTINUS VON DUNIN, Aartsbisschop van Posen en Gnesen, de Metropolitane en Suffraganen der provincie van Baltimore en al de Bisschoppen, binnen die stad, in concilie vergaderd.

„Zaligheid, genade, lof, eere en roem!

„Leden van hetzelfde mystieke ligchaam, bezielt door eenen en denzelfden geest, vereenigd door den levendig-

1) Wij zullen later over de acte van dit concilie spreken.

makenden invloed van een en hetzelfde Hoofd, hoe groot ook de afstand van land en zee zijn moge, die ons van elkander scheidt, zouden wij, roemvolle belijders! niet alles gevoelen, wat gij geleden hebt? want de liefde van CHRISTUS dringt ons en mengt onze tranen met de tranen der weenenden, gelijk onze blijdschap met hen die zich verblijden. De roem uwer heldhaftige daden is tot bij ons gekomen. Wij hebben de vijandige oogmerken, de lasteringen, de bedreigingen, de vervolgingen, de kwellingen der ballingschap en der gevangenis, de wapenen van de magtigen der aarde tegen u en tegen de Kerk vernomen. Wij zijn met de onverwonnen kracht, de standvastigheid en het geloof uwer bisschoppelijke zielen, bekend geworden. Wij hebben uwe zachtmoedigheid, uw geduld, uwe voorzigtigheid, uwe wijsheid, den opvolgers der Apostelen waardig, vernomen. Wij hebben die zaken vernomen, met verwondering, met verbaasdheid! En in der daad, in deze eeuw, die door zoo vele lofspraken verheven wordt, wegens de zachtheid der zeden, de volmaking der kunsten, de verhevenheid der wetenschap, de mildheid van alle tuchtigingen, moet men zich met regt verbazen, bij het zien herleven van de tijden van de trouweloosheid en van de wreedheid der vervolgers en dat alles in oorden die door het licht van 't Evangelie verlicht zijn, onder vorsten, die den Christen-godsdienst belijden. Maar God die beloofde met zijne Kerk te wezen tot aan het einde der eeuwen, heeft in de barmhartigheid en wijsheid zijner Voorzienigheid, tegen de Constantiussen, de Valensen en de Julianen onzer dagen, nieuwe Athanasiussen en nieuwe Basiliussen doen optreden, die als tot bolwerken verstrekkende, voor hunne Kerken, het aloude geloof, de instellingen, de regten en wetten onzer vaders beschermen. Wij hebben geweend over de verdrukking van de dochter onzes volks, over de verstrooide steenen des heiligdoms, over de schapen die van hunne herders beroofd zijn; wij hebben geweend, maar de blijdschap is overvloedig geweest te midden onzer kwelling, en wij waren verrukt van blijdschap, wegens de volharding der belijders van den CHRISTUS, wegens de standvastigheid der martelaren, wegens de overwinning der kampvechters van het geloof. Glorie zij u, Belijders, Martelaars en kampvechters van CHRISTUS! Glorie zij u, Hij, die voor u gestreden heeft, die met u gestreden heeft, deze zal u kroonen.

„Versmaadt dit bewijs van de liefde, van de bewondering en van den eerbied, uit het hart uwer broederen in JESUS CHRISTUS, in provinciaal concilie vergaderd, voortkomende, niet.

„*Baltimore*, 20 Mei 1840.”

- † SAMUEL, Aartsbisschop van *Baltimore*.
- † B. J., Bisschop van *Bardstown*.
- † JOHANNES, Bisschop van *Charleston*.
- † JOSEPH, Bisschop van *Saint Louis*.
- † BENEDICTUS, Bisschop van *Boston*.
- † CHARLES-AUGUSTE, Bisschop van *Nancy en Toul* 1).
- † MICHAEL, Bisschop van *Mobile*.

1) Deze prelaat bevindt zich thans in *Noord-Amerika*.

- † FRANCISCUS PATRICIUS, Bisschop van *Arath*, Coadjutor van *Philadelphia*.
- † JOHANNES, Bisschop van *Cincinnati*.
- † ANTONIUS, Bisschop van *Nieuw-Orleans*.
- † MATTHIAS, Bisschop van *Dubuque*.
- † RICHARDUS, Bisschop van *Nashville*.
- † CELESTINUS, Bisschop van *Vincennes*.

Een dier Noord-Amerikaansche Bisschoppen, Monseigneur RICHARDUS PIUS MILES, Bisschop van *Nashville*, van de orde der Predikheeren, is, naar men ons, onder dagteekening van 6 Julij, uit *Gent* heeft berigt 1), op Zaterdag den 4 dezer, in het klooster der E.E. PP. Predikheeren te *Gent* aangekomen. Deze Prelaat is Amerikaan van geboorte, uit den Staat van *Maryland*. Hij was Religieus in het klooster van de H. Rosa, in den Staat van *Kentucky* en provinciaal zijner orde in de klooster-provincie van den H. JOSEPH, toen hij tot de bisschoppelijke waardigheid verheven werd. Zijn Hoogw. was voornemens, om eenige dagen in het klooster zijner orde, te *Gent*, door te brengen en in de kerk van hetzelfde de Hoogmissee pontificaal te celebreren op Zondag 12 dezer, zijnde de verjaardag der instelling van het aartsbroederschap van den Zoeten Naam JESUS tegen de godslastering, welk broederschap, even als dat van den H. Roozenkrans, aan de orde der E.E. PP. Predikheeren eigen is. Hetzelve werd ingesteld in het jaar 1274 en door onderscheidene Paussen met aflaten begunstigd. Bij die gelegenheid zou door eenige maagdekens eene nieuwe schilderij aan den Zoeten Naam JESUS opgedragen en boven deszelfs altaar geplaatst worden: terwijl tevens twee andere schilderijen, die 40 jaren geleden aan die kerk ontnomen waren, luisterrijk weder op hare oude plaats zouden worden gesteld. Monseigneur MILES, zal, naar wij vernemen, eenige voorname plaatsen van *Belgie* bezoeken en zich vervolgens in het laatst van den zomer naar *Rome* begeven. Zijne diocese, die eerst in 1839 opgericht, en waarvan hij de eerste Bisschop is, heeft eene groote uitgestrektheid en nog maar vijf Priesters om dezelve te bedienen. Ook de eerste Bisschop van *Cincinnati* behoorde tot de orde van den H. DOMINICUS.

OPPOSITIE.

Er wordt doorgaans in het algemeen, door minkundigen een verkeerd denkbeeld gevormd van de bedoelingen en oogmerken dergenen, die, in constitutionele Staten, de regering binnen de grenzen harer constitutionele magt trachten te houden; die tot dat einde alle constitutionele middelen bezigen; verkeerdheden en afwijkingen van de bepalingen of van den zin der constitutie aanwijzen en op verbetering aandringen. Men is gewoon aan die allen, zonder onderscheid, den naam van *Oppositie-partij* te geven; terwijl de benaming van *oppositie*, die *tegenstand* betee-

1) Wij ontvingen dien brief onder het afdrucken van ons vorig nummer en moesten dus de vermelding dezer merkwaardige gebeurtenis tot dit nummer verschuiven.

kent, eigenlijk alleen toekomt aan diegenen, die eene andere orde van zaken beoogende, eene stelselmatige oppositie of tegenstand tegen de regering vormen; en diensvolgens, alles bevittten en gispnen, wat door de regering gedaan wordt, ten einde haar te vernederen, hatelijk, belagchelijk en verachtelijk te maken; terwijl de eerstgemelden, juist omdat zij de *bestaande orde van zaken* zijn toegedaan, dezelve van alle gebreken zouden wenschen gezuiverd en zoo volkomen te zien, als in eene aardse maatschappij mogelijk is. Deze zijn dus niet de vijanden maar de vrienden, de ware vrienden van de regering: en waar deze haar wezenlijk belang, algemeene rust en te vredenheid beoogt, en alles wat daartoe strekken en er bevorderlijk aan zijn kan, wel begrijpt, zal zij de pogingen en dusdanige zoogenaamde oppositie niet miskennen, hare organen niet openlijk of heimelijk vervolgen, noch trachten ontrouw te doen worden in het behartigen en verdedigen der belangen van het algemeen en der vrijheden en rechten van alle burgers zonder onderscheid, maar zij zal acht geven op hunne redeneringen, wenken, raadgevingen en wenschen, dezelve toetsen aan den toetssteen der gerechtigheid en der constitutionaliteit; zij zal zonder botsingen te veroorzaken, van lieverlede het gebrekkige herstellen, gehoor aan billijke klachten geven, en alzoo meer en meer alle misnoegen verminderen, de woelingen van vijandige partijen krachteloos maken en algemeene te vredenheid inoogsten.

Uit deze beschrijving volgt van zelve, dat in welk land en onder welke regering ook, eene eigenlijk gezegde *Catholijke oppositie*, of stelselmatige tegenstand, eene hersenschim is, die in zich zelve eene tegenstrijdigheid bevat; wij tegenstand tegen de regering, als zoodanig, den Catholijken door hunne Kerk op de stelligste wijze verboden wordt; en tegenstand tegen de regering, diensvolgens, nooit Catholijk zijn kan: en zoodanige Catholijken, die zich bij eene *stelselmatige oppositie*, ter omverwerping *eener bestaande regering* aansloten, zouden daardoor tegen de leer hunner Kerk handelen en in dat punt hare wetten overtreden.

Intusschen is het maar al te waar, dat de massa's maar al te weinig doordrongen zijn van godsdienstig gevoel en van eerbied voor de wetten der Kerk, om hare bevelen te gehoorzamen, wanneer dezelve strijdig zijn of schijnen te wezen met aardse belangen en voordeelen, of zelfs met aangenomene gevoelens: en van daar, dat het veelal aan mannen, wier eerzucht, eigenliefde en trotschheid gekrenkt is geworden, zoo gemakkelijk valt, om op de hartstogten der menigte te werken, en deze tot het werktuig hunner wraaklust te maken. Zoo waren het niet de massa's, die, door hunne opstanden, lang voorbereide revolutien tot stand bragten, die de eigenlijke bewerkers van die revolutien waren; maar zij, die op de hartstogten der bevolkingen wisten te werken en ze op te ruilen tot het uitvoeren hunner ontworpen plannen.

Eene regering alzoo, die, om zoogenaamde verlichting en verdraagzaamheid te bevorderen, of uit zucht, om alles te willen beheerschen, wanen mogt, hare oogmerken te zullen bereiken, door het begunstigen van een godsdien-

stig indifferentismus, 't welk ieder echt godsdienstig gevoel verzwakt en alle teugels van moraal losmaakt, zou zich zeer bedriegen en tegen haar wel begrepen belang handelen. De kreet: *'tis voor 't geloof! 'tis om 't geloof te doen!* Werkt doorgaans, als een electricke schok, het sterkte op diegenen die het minst weten wat het geloof van hen vordert. — Schier even vermogend werkt de kreet: *'tis voor de vrijheid!* deze brengt allen, wier hartstogten men heeft weten op te winden, doch die meestal geen denkbeeld van ware vrijheid hebben in beweging en in opstand. — Wij hebben die beide kreten hooren aanheffen; wij hebben de revolutien, die er opgevolgd zijn, zien plaats hebben; wij zijn getuigen geweest van de gruwelen, welke de losgelaten hartstogten plegen om 't even welk vaandel zij voeren; en hoe vele voorbeelden levert daarvan de geschiedenis niet op.

Eene verstandige regering zal dus alles zorgvuldig vermijden, wat de bevolkingen kan doen geloven, dat hare burgerlijke en vooral, dat hare godsdienstige vrijheid, en daardoor haar geloof bedreigd wordt; zij zal met opletendheid de waarschuwingen overwegen van hen, die de maatregelen en verordeningen aanwijzen, welke niet alleen zulk een denkbeeld doen geboren worden, maar wezenlijk eene dusdanige strekking hebben; en ten gevolge daarvan, zal zij diegenen, welke zoodanige maatregelen en verordeningen hebben aangeraden, derzelver invoering bewerkten, en ze ondanks alle billijke vertoogen daartegen, trachten in stand te houden, niet langer met haar vertrouwen vereeren; niet langer toelaten, dat zij eenigen invloed op het beheer der openbare zaken uitoefenen.

Wij zullen deze vlugtige schets in eenige volgende artikelen breeder uitwerken, onze denkbeelden dien aangaande ontwikkelen en derzelver gegrondheid door voorbeelden staven.

TENTOONSTELLING TE BEVEREN BIJ ANTWERPEN.

Die tentoonstelling, wier opbrengst, zooals wij vroeger gemeld hebben, bestemd is tot het bouwen van een gasthuis te *Beveren*, is op den 21 Junij l. plechtig geopend en is zoodanig, als de talrijke deelnemers aan deze lofwaardige onderneming zouden kunnen wenschen. Meer dan 1200 prijzen, waaronder men voorwerpen telt van eene waarde van 100, 200 en 300 franken, zijn ter verwondering van het publiek voorgesteld en kunnen door de houders der *actien voor een franc* of 50 centen Hollandsch, gewonnen worden in de loterij, wier trekking in de aanstaande maand September zal plaats hebben en waarvan de dag later zal worden aangekondigd. De voorwerpen die in deze rijke verzameling onderscheiding verdienen, zijn: secretaires van mahagony-hout, de stoelen, de pendules, de porceleinen serviesen, de christallen en vooral een calvarieberg van gedreven zilver.

Wat veel aan den luister dezer tentoonstelling toebringt, zijn de schilderijen van oude en hedendaagsche meesters, wier aantal aanhoudend vermeerderd, en die eerstdaags zullen vermeld worden in eenen bijzonderen catalogus, om op den 2^{en} September eerstkomende in het openbaar te worden *verkocht*. Men zal ligtelijk begrijpen, dat de schilderijen geen deel uitmaken van de 1200 vroeger vermelde voorwerpen der loterij.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen; opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE *GRAVE*, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te *Grave*; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de *Redactie* worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst. Voor *België* kan men abonneren aan het Postkantoor te *Antwerpen*.

IS ER EENE GENERALE DIRECTIE TOT DE ZAKEN VAN DEN CATHOLIKEN EEREDIENST IN NEDERLAND NOODIG?

Het onderzoeken der hier voorgestelde vraag, kan, vooral in deze oogenblikken, niet als nutteloos worden beschouwd: zij is, integendeel, van het hoogste gewigt.

In de eerste plaats is het buiten allen twijfel, dat door hare afschaffing eene aanmerkelijke bezuiniging zou worden bewerkt, en dat diensvolgens die afschaffing in eenen tijd, waarin van alle kanten op bezuiniging wordt aangedrongen, hoogst wenschelijk zijn zou, als aangetoond kan worden, dat die inrigting, dat zoogenaamde departement wel veel kost, maar geenerlei nut aanbrengt; ja, integendeel, gedurende vijf en twintig jaren, dat is van de oprigting des koninkrijks af, niet dan misnoegen, verdeeldheid, verwarring en inbreuken op de regten en vrijheden der Kerk te weeg heeft gebragt.

Als men bij de oprigting van het koninkrijk der *Nederlanden* door de nieuwe regering, die zich onder de constitutioneele staten wilde rangschikken, meer de echt constitutioneele inrigtingen van *Engeland*, meer de vrijheidlievende geest van het Nederlandsche volk, dan de inrigtingen van het keizerlijk despotismus, welks boeijen afgeschudt en verbroken waren, had geraadpleegd, zou het nieuwe koninkrijk een dergelukkigste van den aardbodem hebben

kunnen worden: dan voorzeker waren er geene generale directien tot de zaken der eerediensten (of een enkel onding van dien aard nog niet genoeg was) opgericht geworden.

Het is waar, de geplunderde en beroofde Catholijke Geestelijkheid, moest ten gevolge van het concordaat van 1801 ('t welk voor *België* behouden werd), tractementen van den lande genieten; doch de uitbetaling daarvan, zoo wel als die der tractementen voor de protestantsche predikanten, wier voortdurend men had toegestaan, had zeer voegzaam en gemakkelijk door een bureau van het ministerie van binnenlandsche zaken, welks geëmployeerden talrijk genoeg waren, kunnen geschieden. — Maar neen! Men moest niet alleen, even als *NAPOLEON*, *un ministère des cultes*, maar twee onderscheidene generale directien hebben, de eene voor de zaken van den Catholijken eeredienst: de andere voor de zaken van de hervormde en andere eerediensten. Het scheen voor den Catholijken Godsdienst voordeelijker te zijn, eene afzonderlijke directie, uit Catholijken bestaande, te hebben, dan dat deszelfs zaken door eenen protestantschen directeur-generaal zouden behandeld worden; en dat de zaken der protestanten onder de leiding van eenen Catholijken directeur-generaal niet konden worden gesteld in een land alwaar, ondanks alle grondwettige gelijkstelling, het protestantismus zich den voorrang voorbehouden had, sprak toch van zelve! — Intusschen hebben wij het meermalen bejammerd, dat de leiding onzer kerkelijke zaken niet maar liever onder een protestantsche directie was geplaatst geworden.!

Al aanstonds na de aanstelling eener generale directie voor de zaken van den Catholijken eeredienst, gaf deze bewijzen van heerschzucht, van anti-catholiciteit en van verregaande inbreuken op de regten en vrijheden der Kerk, door de handhaving der zoogenaamde *organieke artikelen*, die NAPOLEON willekeurig bij het concordaat had gevoegd, die door den heiligen Stoel waren veroordeeld, en waartegen het Opperhoofd der Kerk had geprotesteerd 1). Des niettegenstaande werden die ergerlijke met de vrijheden der Kerk lijnrecht strijdende *organieke artikelen*, als een gedeelte der wetgeving beschouwd en als zoodanig, in den *Almanach du Clergé Catholique Romain* voor 1822 geplaatst, onmiddellijk na het concordaat van 1801. — Het zal niet zonder nut zijn, hier eenige lier artikelen af te schrijven.

« Art. 1. Geenerlei bulle, breve, rescript, decreet, mandaat, provisie, onderteekening tot provisie dienende, nog andere expedities van het hof van Rome, zelfs niet dan particulieren betreffende, zullen kunnen aangenomen, afgekondigd, gedrukt, of anderszins ten uitvoer worden gebragt, zonder de autorisatie van het gouvernement. » 2)

« Art. 19. De Bisschoppen zullen de Pastoors benoemen en institueeren; niet te min zullen zij hunne benoeming niet bekend maken en de canonieke institutie niet geven, dan na dat die benoeming door den eersten consul zal zijn goed gekeurd. » 3)

« Art. 23. De Bisschoppen zullen belast zijn met de organisatie hunner seminariën en de reglementen dier organisatie zullen onderworpen worden aan de goedkeuring van den eersten consul. » 4)

« Art. 24. Zij, die tot het geven van onderwijs in de seminariën zullen verkozen worden, zullen de verklaring door de Fransche Geestelijkheid in 1682 gedaan, en door een edict van hetzelfde jaar gepubliceerd, onderteekenen: zij zullen zich onderwerpen aan het onderwijs van de leer die er in vervat is, en de Bisschoppen zullen een afschrift in forma van die onderwerping aan den staatsraad belast met alle de zaken betreffende de eerediensten, inzenden. » 5)

Die beruchte verklaring der hoffelijke Fransche Geestelijkheid van 1682, die door den Apostolischen Stoel plegtig veroordeeld is geworden, in België te willen handhaven, nadat de commissarissen der verbondene mogendheden, plegtig hadden verklaard, dat de *kluisters, die den Godsdienst belemmerden, verbroken waren*, was wel de onzinnigste stap, die men bedenken kon: men heeft het dan ook nooit durven wagen, om dit artikel in België te doen gelden.

Men zal zich nog herinneren, hoeveel misnoegen de

1) Dit belangrijk stuk zal eerlang voor het eerst het licht zien en door ons worden medegedeeld.

2) Aucune bulle, bref, rescrit, décret, mandat, provision, signature servant de provision, ni autres expéditions de la cour de Rome, même ne concernant que les particuliers, ne pourront être reçues, publiées, imprimées, ni autrement mises à exécution sans l'autorisation du gouvernement.

3) Les évêques nommeront et institueront les curés; néanmoins ils ne manifesteront leur nomination et ils ne donneront l'institution canonique qu'après que cette nomination aura été agréée par le premier consul.

4) Les évêques seront chargés de l'organisation de leur séminaires, et les reglemens de cette organisation du premier consul.

5) Ceux qui seront choisis pour l'enseignement dans les séminaires, souscriront la déclaration faite par le clergé de France en 1682, et publiée par un édit de la même année: ils se soumettront à y enseigner la doctrine qui y est contenue, et les évêques adresseront une expédition en forme de cette soumission au conseiller d'état chargé de toutes les affaires concernant les cultes.

beruchte ordonnances van Augustus 1828, door KAREL X uitgevaardigd, om soortgelijke bepalingen en verklaringen door de professoren der Fransche seminariën te doen onderteekenen, in geheel *Frankrijk* hebben te weeg gebragt; want men vergete het niet; het gallicanisme heeft zijnen tijd gehad, de bevolkingen hebben deszelfs doel en strekking leeren kennen en het is hatelijk in hare oogen geworden!

« Art. 45. Geenerlei godsdienstige ceremonie zal plaats hebben buiten de gebouwen die aan den Catholijken Godsdienst zijn toegewijd in de steden, alwaar tempels voor verschillende Godsdiensten bestemd, aanwezig zijn. » 1)

« Art. 61. Iedere Bisschop zal, in overeenstemming met de prefecten het aantal en de uitgestrektheid dier succursale kerken regelen. De vastgestelde plans zullen aan het gouvernement onderworpen worden en zullen zonder deszelfs autorisatie niet kunnen worden ten uitvoer gebragt. » 2)

« Art. 73. De fondaties die tot onderwerp hebben, het onderhoud der bedienaren en de uitoefening van den Godsdienst kunnen niet bestaan dan in geconstitueerde renten op den Staat. Zij zullen door den diocesaan-Bisschop worden geaccepteerd en kunnen niet worden uitgevoerd, dan met de autorisatie van het gouvernement. » 3)

« Art. 76. Er zullen fabrieken worden aangesteld, om te zorgen voor het onderhoud en de bewaring der tempels en voor het beheer der almoessen. » 4)

Het aangevoerde zal meer dan genoeg zijn, om te doen zien, welke hatelijke boeijen die despotieke artikelen voor de Catholijke Kerk hadden gesmeed. Ook was de verontwaardiging tegen de generale directie, tot de zaken voor den Roomsche Catholijken eeredienst, die de Kerk in eene dusdanige slavernij houden wilde, niet alleen in België, maar ook in de Noordelijke provinciën, algemeen; en het is onbetwistbaar zeker, dat de aanmatigheden, die eischen en verrigtingen van het departement voor de zaken van den Catholijken eeredienst, wier opnoeming ons te ver buiten ons bestek voeren zou, de gemoederen in België zoodanig heeft verbitterd, dat het niet moeilijk viel, om de menigte tot het deelnemen aan eene revolutie te bewegen, wyl men vijftien jaren lang te vergeefs gepoogd had, die onschatbare vrijheid van Godsdienst te bekomen, welke de legers der verbondene mogendheden hadden veroverd, en door de grondwet voor het koninkrijk der *Nederlanden* was toegezegd.

In de Noordelijke provinciën, die, onder geenerlei voorwendsel onder het Concordaat van 1801 konden begrepen worden, handelde echter het departement, tot de zaken van den Catholijken eeredienst, even willekeurig als in België. Men hoopte algemeen op een nieuw Concordaat; het werd eindelijk in 1827 gesloten, maar bleef onuitge-

1) Aucune cérémonie religieuse n'aura lieu hors des édifices consacrés au culte catholique dans les villes où il y a des temples destinés à différens cultes.

2) Chaque évêque, de concert avec les préfets, réglera le nombre et l'étendue de ces succursales. Les plans arrêtés seront soumis au gouvernement, et ne pourront être mis à exécution sans son autorisation.

3) Les fondations qui ont pour objet l'entretien des ministres et l'exercice du culte, ne pourront consister qu'en rentes constituées sur l'état. Elles seront acceptées par l'évêque diocésain, et ne pourront être exécutées qu'avec l'autorisation du gouvernement.

4) Il sera établi des fabriques pour veiller à l'entretien et à la conservation des temples, à l'administration des aumônes.

voerd, tot dat de revolutie van 1830 de uitvoering niet meer wenschelijk en zelfs onmogelijk maakte.

Eenige maanden voor die revolutie, (1 Januarij 1830) werd het departement tot de zaken van den Catholijken eeredienst, 't welk sedert eenigen tijd, met het ministerie van binnenlandsche zaken was vereenigd geweest, daarvan weder afgescheiden en de baron DE PELICHY DE LICHTERVELDE tot directeur-generaal benoemd, terwijl de advocaat C. VAN DER HORST tot secretaris van dat departement werd benoemd.

Velen verheugden zich hartelijk over die benoeming: de heer DE PELICHY was algemeen bekend als een ijverige Catholijk en men meende te mogen verwachten, dat hij zich voor de vrijheid der Kerk in de bresse zou stellen; dat hij, in gewigtige zaken, de Geestelijke Overheid zou raadplegen; dat de Kerkvoogden niet langer zouden worden gekweld, met officiële en confidentiële aanschrijvingen, met allerlei soort van vragen, tabellen enz. die hen tot klerken van het departement tot de zaken van den Catholijken eeredienst maken; met een woord, dat hij in alles de concert met onze waardige en algemeen geliefde Kerkvoogden handelen zou.

Dit is echter niet geschied: het ontbrak, even als onder GOUBAU EN VAN GOBBELSCHROY niet aan allerlei confidentiële en officiële aanschrijvingen, aan tabellen enz. Maar wat deed het departement tot de zaken van den Catholijken eeredienst, waarvan men zooveel goeds had gewacht, voor de zaak, voor de ware belangen van het Catholicismus, voor de vrijheid der Kerk? — Hier behoeven wij niet te antwoorden: een hoogst gewichtig feit, zal dit voor ons doen: na verloop van meer dan tien jaren gevoelden de Catholijken van *Nederland* meer en meer de behoefte aan vrijheid van Godsdienst en onderwijs, en men maakte zich in alle provinciën gereed, om die, boven alles dierbare vrijheden, naar welke zij reeds vijf en twintig jaren hadden gebaakt, in eerbiedige adressen aan den Koning, als een onvervreemdbaar regt te reclamieren, toen het gebruik maken van dat grondwettig middel geschorst werd, door de zekerheid, dat hunne Geestelijke Overheid zelve, zich ten voordeele dier vrijheden, in een adres, tot Z. M. den Koning had gewend. — Die daadzaak, die, onder het aanbiddelijk bestuur der Voorzienigheid juist ten regten tijde heeft plaats gehad, spreekt luide, en bewijst overvloedig, dat een departement tot de zaken van den Catholijken eeredienst, zoo al niet hoogst nadeelig, dan ten minste niet voordeelig voor de zaak, voor de ware belangen, voor de vrijheid der Catholijke Kerk is.

Of het waar zij, dat het gemelde departement zich het geheele beheer over de Catholijke Kerk in *Nederland* zou trachten toe te eigenen: en wat de gevolgen zijn zullen van zekere maatregelen, willen wij niet onderzoeken; maar wij meenen de aandacht der Catholijken, der Geestelijke Overheid, en vooral die des vertegenwoordigers van den Apostolischen Stoel bij ons hof, te moeten vestigen op de redactie van een berigt, voorkomende in de *Rotterdamse Courant* van 14 Julij II. wij lezen aldaar:

„'s *Graveshage* den 10 Julij. Z. M. heeft de departementen van de verschillende eerediensten, alsmede het „Bewind van *Limburg* en *Luxemburg*, doen aanschrij-

ven, om ter kennis van hunne onderhoorige Geestelijken „te brengen enz. 1)”

Zou men dan de Catholijke Geestelijke Overheden, reeds als ONDERHOORIGEN van het departement tot de zaken van den Catholijken eeredienst beschouwen? Deze zijn het toch, aan welke dat departement zijne aanschrijving doet! — God beware ons, tegen een dusdanig *Pruisisch* despotismus in ons vaderland, dat men nog het vrije *Nederland* noemt.

De afschaffing van een dusdanig departement en van eene ambassade te *Rome*, zou eene aanmerkelijke bezuiniging te weeg brengen, en het vertrouwen der Catholijken op de bedoelingen des gouvernements, meer dan men zich verbeeldt, doen herleven; want verre de grootste meerderheid, om niet te zeggen bijna de totaliteit der Nederlandsche Catholijken, beschouwt dat departement niet alleen als onnut, maar als nadeelig voor de belangen van hunnen Godsdienst en voor de censgezindheid der Catholijke bevolking!

Het voorbeeld van *Engeland* bewijst onwederlegbaar de nutteloosheid van een dusdanig departement. In *Engeland* bestaat geen departement tot de zaken van den Catholijken eeredienst, en het heeft geene ambassade te *Rome*; wel nu, de Catholijke Godsdienst bloeit er welig; het getal der Apostolische Vicarissen is er verdubbeld; de Catholijken voorzien in alle behoeften van den Godsdienst en zijn er een hart en eene ziel. — Voor de belangen van den Catholijken Godsdienst is derhalve een departement tot de zaken van dien Godsdienst geheel onnoodig. — Maar vordert misschien het belang van het gouvernement een dusdanig departement. — Volstrekt niet! Er is welligt geen land, waar de Catholijken hartelijker gehecht zijn aan het gouvernement, dan in *Engeland*; waar zij vuriger voor het welzijn van dat gouvernement, voor het welzijn der Koningin en voor het heil van haar huis bidden, dan in *Engeland*; en toch is die Koningin, zoowel als onze Koning, protestantsch!

Ons vaderland verzinkt onder den schuldenlast, en heeft in zijnen benarden toestand, vooral behoefte aan vertrouwen in het gouvernement en aan eendragt..... Dat men dan een departement tot de zaken van den Catholijken eeredienst afschaffe, 't welk zooveel aan den lande kost, op nieuw wantrouwen inboezemt en wrevel onder de Catholijken te weeg brengt, en geenerlei voordeel, noch voor den Catholijken Godsdienst, noch voor de regering oplevert.

Over eene ambassade te *Rome* zullen wij nader spreken, derzelver nutteloosheid trachten aan te toonen en tevens doen zien, dat dezelve niet alleen een doorn in het oog der gereformeerden is, maar dat zij dezelve aan het gouvernement te laste leggen als eenen gruwel, die de schrikkelijkste straffen Gods zal na zich slepen.....!

1) Wij hebben dit berigt onder andere letterlijk overgenomen gevonden onder de rubriek: *Holland*, in het Gendsche blad den *Flaming* van 7 Julij. — Wat moet men in *Belgie*, wat moet men buitenslands van ons denken?

COALITIE TEGEN DE VRIJHEID VAN ONDERWIJS.

Sedert dat de *nieuwe bijdragen ter bevordering van het onderwijs en de opvoeding* in het No. van Mei 1840 er openlijk voor uit gekomen zijn, dat zoowel het openbaar onderwijs, als de maatschappij die zich noemt: *tot nut van 't algemeen*, de strekking hebben moet, om alle Godsdienst-gezindheden in een gemeenschappelijk volslagen indifferentismus, te ontbinden, onder voorwendsel van ze te verbroederen, en verdraagzaamheid te bevorderen, laat het zich ligtelijk begripen.

Daar allen, die geen prijs stellen op onveranderlijke waarheden en een positief geloof als ter zaligheid noodzakelijk, ons onderwijs-monopolie wonderschoon en voortreffelijk vinden, en zich over de vrijheid van onderwijs niet bekommeren, is natuurlijk. — Van daar dan ook, dat niet een der Organen van de liberale oppositie op het erlangen dier vrijheid aandringt; men reclameert alle soorten van burgerlijke regten en vrijheden, en waarborgen voor dezelve; maar aan het heiligste van alle regten, aan het vaderregt, om zijne kinderen, overeenkomstig zijne Godsdiensbegrippen te doen onderwijzen, denkt niemand. Die liberalen schijnen niet te begrijpen, dat een gouvernement, hetwelk volstrekt meester van het onderwijs is, en er een uitsluitend monopolie aan heeft gemaakt (waartoe de grondwet aan hetzelfde geen regt geeft) zoodra als het zulks goed vindt, even gemakkelijk een geslacht van kruipende slaven, als van indifferentisten vormen kan!

Intusschen is een nieuwe kampvechter voor het monopolie opgetreden, dien de liberalen, in ieder ander geval recuseeren zouden, het *Handelsblad* 1)! In deszelfs No. van 4 Julij heeft het, volgens gewoonte, een zeer leugenachtig artikel, betrekkelijk het onderwijs in *Belgie*, opgenomen, ten einde, op zijne manier, het nadeelige der vrijheid van onderwijs te betoogen. De *Noord-Brabander* van 16 Julij is aan het *Handelsblad*, dienaangaande, geen antwoord schuldig gebleven; doch de liberale bladen hebben het ongemerkt laten paßceeren; wijl zij geenerlei prijs op de vrijheid van onderwijs stellen.

In deze omstandigheid komt een merkwaardige bijzonderheid, een nieuw licht over deze zaak verspreiden: een discussie tusschen de vrijmetselaars-loges van *Bergen in Henegouwen* en die van *Luik*, waaromtrent wij, een merkwaardig artikel hebben aangetroffen in het Gendsche blad: *den Vaderlander* (van 3 Julij), 't welk wij met verandering van eenige woorden 2) hier willen overnemen.

„ Er is tegenwoordig cene verdecktheid onder de vrij-

1) Wij hebben gedaan, wat alle Catholijken behoorden te doen: wij hebben ons abonnement op het *Handelsblad* opgezegd. Voor eene *dagelijksche* ergernis f 32 in het jaar te betalen, begon ons te vervelen. Wij hebben dat blad lang genoeg gelogenstraft en deszelfs beuzeltaal wederlegt; wij laten voortaan het tuchtigen van dat jammerlijk blad, waarmede men buitenslands den spot drijft, aan den *Noord-Brabander* over, om ons met andere zaken bezig te houden, en, inderdaad, het wasschen van den moriaan is verloren arbeid!

2) Wij hebben tweemaal het woord: *toen*, waar men in het Fransch zeggen zou: *lorsque*, wat wel: *toen*, maar ook: *als*, beteekent, in: *als*, veranderd, zoo als het hier blijkbaar wezen moet.

metfelsaers opgerezē, betrekkelijk eenige veranderingen en hervormingen die heden sommige logien in de statuten van het zoogezeyd order begrepen; veranderingen die hier in bestaan, dat het groot geheym met welk alle de werkingen der frances-maçons omheven zyn, gedeeltelyk zouden ophouden. Het zyn de vrymetfelsaers van *Bergen*, die eerst deze hervorming geëyscht hebben, en een deel der vry-metfelsaers van *Brussel* ondersteunt de logien van *Bergen*. De Luykenaers verklaren zich aen deze hervorming vyvändig.

„Wij zouden van deze geschillen geen gewag gemaakt hebben, en wij zouden de zoogezeyde broeders van de verschillige logien laten twisten over de geheyme of de openbare werkingen der francmaçonnerij, ware het niet dat wy in de woordenwisselingen der verscheyde logien en in de redeneringen der vrymetselaars van beyde denkwijzen, eene nieuwe aanranding tegen de Katholyken zagen. Het is min de genegenheyd voor de publiciteit en voor de openlijke werkingen dien de vrymetselaars van *Bergen* aanport, dan wel den haet dien zy tegen den Katholyken Godsdienst, tegen zynen invloed en tegen de belyders van den zelve hebben opgevat. Hoort hoe de logien van *Bergen* spreken:

„ „ Indien het gouvernement de heerschappij van
„ de magt bezit, de vrymetselary moet de heerschappij
„ der rede bezitten, zij moet, om hier toe te komen,
„ alle konstitutionele middelen gebruyken; indien de druk-
„ pers hare magt heeft, de vrymetselary moet ook de
„ hare bezitten; en dit alles, *om den noodlottigen invloed*
„ *van den aanhang der Geestelykhejd in ons vaderland*
„ *te bestrijden, en om aen dien aanhang DEN ALLEEN-*
HANDEL VAN HET ONDERWIJS, *indien het mogelijk is,*
„ *te ontrukken.*” „

Er bestaat, zooals de geheele wereld weet, in *Belgie* geen *alleenhandel* van het onderwijs, „voor de Catholijken. *Brussel* heeft zoowel zijne vrije liberale universiteit als *Leuven* zijne Catholijke universiteit, en *Luik* en *Gend* hunne gouvernementale universiteiten. De vrijmetelaars of de protestanten van allerlei soort, hebben er dezelfde vrijheid, om eigene scholen op te rigten, als de Catholijken. Waarom maken zij van die vrijheid niet overal gebruik? Omdat de Belgen nog grootendeels verstandig genoeg zijn, om aan een Godsdienschtig onderwijs, onder het toezigt der Geestelijkheid staande, de voorkeur te geven boven een onderwijs, 't welk van hunne kinderen even als bij ons, ongeloofigen of indifferentisten zou maken. Daarom hebben zij, zoo wel als wij, zoolang als zij nog met ons onder de heerschappij van een ondraaglijk monopolie verkeerden, de vrijheid van onderwijs, gereclameerd; en zij hebben die vrijheid, met orde en ondubbelzinnige woorden, in hunne constitutie opgenomen, niet voor zich alleen, maar voor allen die er verkiezen gebruik van te maken. Het zijn niet de Catholijken, die in *Belgie* het onderwijs aan banden willen leggen, die inbreuk op de vrijheid van anderen willen maken: het zijn de vrijmetelaars, de zoogenaamde liberalen, die den Catholijken op nieuw van die onweersaanbare vrijheid zouden willen berooven; omdat de morele invloed van den Godsdienst den hunnen verre overtreft. Zij weten zeer goed, dat zij, waar

wezenlijke vrijheid bestaat, de concurrentie niet kunnen volhouden; dat hunne scholen, bij vrijheid van onderwijs, op de meeste plaatsen zouden ledig staan; daarom zouden zij die gaarne door nieuwe slavernij, door den onnatuurlijksten dwang, bevolken willen. — En dat noemt men liberaal! Het Gentsche blad zegt verder:

„De francs-maçons van *Luyk* verwerpen den voorstel van ontvoogdiging door *Bergen* voorgesteld, maer antwoorden het volgende aen hunne zoogenaemde broeders:

„..... Indien de logie van *Luyk* het ontwerp van hervorming van *Bergen* niet goedkeurt, het is om dat wy reeds de middelen bezitten om dit uytgebreyd plan van werking te verwezenlyken, en om te zegen pralen over de hinderpalen die de geestelyke tyrannen en de staatkundige dwingelanden tegen de vrymetselary aenbrengen.”

„Dergelyke belydenissen van de francs-maçons, zulke officieele verklaringen der logien konnen zonder aenmerkingen niet worden voorby gegaen, terwyl zy de belangen van den godsdienst, de belangen van elken Katholyken zoo naby aengaen. Sedert lang hebben wy onophoudelyk deze helling der vrymetselary te kennen gegeven; sedert lang hebben wy de anti-katholyke ontwerpen en de godsdiensthatende strekkingen der logien met den vinger aangewezen, en heden heeft men het bewys van dit alles. Geenen tyvyffel kan er nu meer bestaen, de francs-maçonery heeft hare programme klaer en duydelyk afgekondigd; zy wilt heerschen, en wilt het onderwijs onder hare magt hebben, zy wilt de geestelyke tyrannen en de staatkundige dwingelanden overwinnen, dat is, de logien willen over alles heerschen, zy willen godsdienst, staatsbestier en drukpers onder haar bedwang hebben.

„En eylaes! een deel der drukpers staat reeds onder het bedwang der vrymetselary en word door de logien bestierd; een deel van het staatsbestier schynt reeds meer of min aen de eyschen der francs-maçonery te gehoorzamen, zoo dat de anti-katholyken reeds tot een zeker punt hun doel bereykt hebben! Wel is waar, dat de metselaers nog gansch en geheel niet bekomen hebben hetgeen waer naer zy streven, maer als men de ongelukkige verdeeldheid beschouwt, die onder de Katholyken heerscht, als men de toegevendheid van sommige personen, die zoo verre gaet van vrymetselaers te bevoordeelen, te begunstigen, als kandidaten voor te dragen en te ondersteunen, bemerkt, moet men niet herkennen dat het tyd, ja hoogen tyd, word, om den aengroeyenden invloed der logien en de toenemende uytbreydingen van de vyandelykheden tegen de Katholyken, tegen hunnen godsdienst en deszelfs bedienaers, te beteugelen?

„Wy bepalen ons heden by deze vraag; op eenen anderen stönd zullen wy op deze zaak terug komen.”

Ziedaar dan de geallieerden van het ondragelykste despotismus, van den hatelyksten gewetensdwang! Een despotismus dat zelfs geen eerbied voor het geheiligde vaderrecht heeft, maar hem dwingt, om aan zijne kinderen een onderwijs te laten geven, dat hij verafschuwt: een gewetensdwang, die de ouders noodzaakt, om het geloof dat hem boven alles dierbaar is, uit de harten hunner kinderen te laten rukken! — Gij, die u tegen zulk een despotismus,

tegen zulk eenen gewetensdwang, die reeds vijf en twintig jaren en langer op de bevolking van *Nederland* heeft gedrukt, niet verzet, niet voor alles de vrijheid van het heilig vaderrecht reclameert, noemt u niet langer liberaal.... Gij zijt medepligtig aan de ergste aller onderdrukkingen.

DE REFORMATIE EN DE VRIJHEID VAN ONDERWIJS.

De Reformatie, wier schrijvers wezenlijk mannen zijn van veel gezond verstand en heldere denkbeelden, zoolang als zij niet door hun overdreven bijbel-fanatisme bedwelmde of door hunnen ingezogen haat tegen de Catholijke Kerk en de overgeerfde ongerijmste gevoelens, betrekkelijk hare leer, verblind worden; wat wij hen echter niet kwalijk kunnen nemen, want ook wij hadden van jongs af dien zelfden haat ingezogen, diezelfde ongerijmde denkbeelden overgeerfd; maar de goddelijke genade heeft ons, volgens het protestantsch principe tot een bedaad en bidend onderzoek geleid, en bij dit onderzoek, de nevelen des vooroordeels, die onzen geest verduisterden, opklarende, heeft zij ons de goddelijke waarheid in al haren luister doen aanschouwen, en ons hart met medelijden vervuld, voor allen, welke nog van die genade verstoken zijn en voor welke wij dezelve vurig van de goddelijke barmhartigheid blijven afsmeeken; daar niemand beter dan wij, weet, dat zij lasteren, wat zij niet kennen.....! God rekene hen deze zonde niet toe! — *De Reformatie*, zeg ik, heeft in haar No. voor Julij, een merkwaardig artikel over de vrijheid van onderwijs opgenomen, waaruit wij het een en ander willen overnemen:

« Volgens art. 145 en 226 van de grondwet is de zorg over het openbaar onderwijs opgedragen aan de regering des lands. Dit kan door niemand aan de overheid ontnomen worden. De regering moet zorg dragen, dat de kinderen niet openbaar onderwezen worden in zedeloosheid, en daarom moet zij ook toegang kunnen hebben tot alle plaatsen waar openbaar onderwijs gegeven wordt; en hij, die dit der regering zou willen weigeren, zou daardoor reeds beloonen geen goed onderwijs te willen geven. Wanneer deze zorg echter ontaardt in het dwingen van de ouders, om hunne kinderen aan een gouvernements-onderwijs over te geven, dan wordt de vrijheid van geweten gekwetst. Dit nu moet geschieden in een land, waarin onderscheidene godsdienstige gezindheden nevens elkander, door de overheid niet alleen geduld worden, maar gelijke regten hebben in de burgerlijke maatschappij, doch waar het gouvernement de kinderen van al die gezindheden op (in) dezelfde school vereenigen wil

« Men moge voorwenden, dat het lager onderwijs met de Godsdienst niets gemeens heeft, het is echter niets meer dan voorwendsel. Zoodra toch het lezen een' aanvang neemt, moeten er woorden en volzinnen gebezigd worden, en daardoor worden denkbeelden uitgedrukt.

« Ontdoet men de leerboeken van alle godsdienstige toon en kleur, dan moet men zich nog verlagen beneden het heidendom, want de heidenen spreken nog meestal overal van hunne afgoden. Ouders nu, die eenigen eerbied voor een Opperwezen koesteren, kunnen onmogelijk zoodanig onderwijs goedkeuren, veel minder de zoodanigen, die op grond van den Bijbel gelooven, dat de vreeze des Heeren het beginsel der wijsheid is. »

Nadat de *Reformatie* zeer goed en duidelijk heeft aangetoond, dat in gemengde scholen, niet alleen geen gods-

dienstig onderwijs, maar zelfs niet eens eene beschrijving van het woord: *deugd* kan worden gegeven, zonder de eene of andere Godsdienst-gezindheid te krenken, zegt zij: *Het is om die redenen dat er vrijheid moet bestaan, om op andere manier de kinderen dat onderwijs te verschaffen waaraan zij behoefte hebben.*

« Door dit niet toe te staan, veroorzaakt de regering zelve, dat zij handelt tegen de bedoeling van de grondwet.

« Die bedoeling toch is, dat de kinderen zullen onderwezen worden; nu echter houden vele ouders hunne kinderen van de scholen, omdat zij hen niet in de teederste jeugd willen bederven, zonder echter in staat te zijn dit gemis te vergoeden door huiselijk onderwijs. En op wie drukt de schuld? In de eerste plaats op de regering. Wanneer wij hier de regering noemen, dan bedoelen wij niet alleen de uitvoerende magt, maar ook de vertegenwoordigers des volks, die geroepen zijn om voor de vrijheid der inwoners van *Nederland* te waken 1) Wij willen nu niet in een onderzoek treden naar de bedoeling der regering bij de poging om het onderwijs te beheerschen. Wij willen zelfs toestemmen, dat die bedoeling is, om meerdere eenstemmigheid onder al de inwoners te bewerken, door bij het opkomend geslacht eene algemeener verdraagzaamheid te bewerken. Als Christen kan echter niemand zulk eene verdraagzaamheid goedkeuren, waarbij de jeugd onbekend gelaten wordt met de kenmerkende leerstukken van het Christendom, en dezelve in het denkbeeld gebragt wordt, dat het onverschillig is tot welke Godsdienstige gezindheid men behoort. De regering zelve zal op den duur de rampzalige vruchten daarvan plukken, want het opkomend geslacht, voortwerkende op den in het onderwijs gelegden grond, eenmaal in practijk zal willen brengen de haar ingeplante beginselen. Wanneer de vreeze Gods het beginsel niet is van de opgezamelde wijsheid, dan is de deur geopend tot allerlei losbandigheid, en de gehoorzaamheid aan de overheid berust dan alleen op het voordeel, dat een iegelijk daaruit trekken kan, en niet op de onderwerping des harten aan de door God gestelde magten op aarde. »

Niets voorzeker kan bondiger zijn, dan deze redenering, men kan er zelfs bijvoegen, dat men niet behoeft te wachten tot dat het opkomend geslacht, de beginselen die aan hetzelfde worden ingeprent in practijk zal brengen: wij zien er de gevolgen reeds van bij het *thans bestaande geslacht*, 't welk, even als het opkomend geslacht, die beginselen uit een onchristelijk onderwijs geput heeft. Hoe schrikbarend is sedert het vierde eener eeuw, de zedeloosheid toegenomen! Huivert men niet, bij het ontzettend toenemen van onwettige geboorten? Wie hoorde ooit van zoovele misdrijven, moorden, doodstraffen en zelf-moorden ? En wat heeft *Europa* te wachten van die geheime genootschappen, die zich den naam van: *het jeugdige Duitschland; het jeugdige Zwitserland; het jeugdige Polen; het jeugdige Italië; het jeugdige Engeland* enz.

1) Bij deze gelegenheid kunnen wij niet nalaten onze smart te betuigen, dat onze staten generally, bij de behandeling der grondwet, de teederste en wezentlijkste belangen der inwoners als eene zaak behandelen welke geene opmerking verdient. Bij de jongste behandeling der wijzigingen in de grondwet, heeft zich eene enkele stem over de belangen van de Godsdienst uitgelaten, en die stem werd gesmoord in het stilzwijgen der overige leden. Van het onderwijs werd in het geheel geen gewag gemaakt. Zoo doende wordt het zaad van misnoegen met volle handen welig gestrooid, en wanneer dat zaad wortel vat en opschiet, dan zal men zich te laat beklagen, uitsluitend gehandeld te hebben over geld, c. a. Nog is het tijd om de oogen te openen en terug te keeren, maar het kan spoedig te laat zijn. Dat zullen ook de goedgezinden het gouvernement niet kunnen bijstaan, want het kwaad kan nooit goedgekeurd worden.

Aant. van *De Reformatie*.

noemen? En wie zijn het, die de leden der *jeugdige* zamenzweringen onderwezen en gevormd hebben? Wie anders dan de gouvernementen, die zich meester van het onderwijs hebben gemaakt.

« Door het nu ter nedergestelde willen wij aan de overheid het regt niet betwisten, om scholen op te rigten, en op die scholen dat onderwijs te doen mededeelen, hetwelk naar de overtuiging van die overheid het beste is: onze bedoeling is alleen om het monopolie te bestrijden, hetwelk de overheid van het onderwijs uitoefent. »

Hetzelfde, wat hier *De Reformatie* zegt, is reeds voor vele jaren, lang voor de Belgiesche omwenteling, door den *Godsdienstvriend* gezegd geworden: wij hebben nooit iets anders verlangd, dan gelijke vrijheid voor allen, om de stem der overtuiging, de stem der conscientie te volgen.

De Reformatie ontwikkelt vervolgens, wat zij door openbaar onderwijs verstaat en wil dat de regering zorge, dat *alle kinderen* hetzij in het particulier, hetzij in het openbaar onderwezen worden, en dat zulks niet dan door geschikte personen zal kunnen geschieden. Zij zegt dienaangaande.

« Verder behoort de regering te zorgen, dat niemand zich als onderwijzer kan nederzetten, dan die de bekwaamheid bezit om onderwijs te geven, en tot dat einde van een' iegelijk, die zich daartoe begeven wil, bewijs te vorderen dat hij die bekwaamheid werkelijk bezit, doch het oordeel daarover niet te doen afhangen van de Godsdienstige gezindheid, welke iemand aankleeft of belijdt. Tot die bekwaamheid zouden wij voor het lager onderwijs eischen, a goede en grondige kennis van de Hollandsche taal; b geoefendheid in het schrijven en rekenen, c bekendheid met de vaderlandsche geschiedenis. »

Maar ook die zoogenaamde vaderlandsche geschiedenis is een der grootste struikelblokken voor de Catholijken; wijl juist in die tot hertoe bestaande beschrijvingen der geschiedenis, hun Godsdienst meestal in een zeer verkeerd en hatelijk daglicht wordt gesteld; terwijl de daadzaken en personen beschreven en uit oogpunten beschouwd worden, die ergerlijk voor de Catholijken zijn, en juist het aankweken en onderhouden van vooroordeelen en verkeerde denkbeelden, ten alle tijde bevorderd hebben. Mr. WILLEM BILDERDIJK is de eerste geweest, die zich niet geheel en al door vooroordeel heeft laten verblinden, en hier en daar eene straal der waarheid heeft doorgelaten; hoewel hij nog te veel door de ingezogene vooroordeelen belet werd, om dezelve in haren vollen luister te zien. Er zou dus, door eene bekwaame Catholijke hand, eene geschiedenis des vaderlands, voor kinderen geschikt, moeten geschreven worden, alvorens wij het onderwijzen der geschiedenis zouden kunnen beëmen.

« Het spreekt van zelve, dat zij, die op eene der hoogeschoolen geëxamineerd zijn, reeds daardoor bevoegd gerekend moeten worden, om lager onderwijs te geven. Wanneer echter de regering dit bewijs van iemand heeft, moest zij hem ook nietghinderen, om dadelijk onderwijs te geven. Aan een iegelijk moest evenwel ook de keuze van onderwijzer worden vrijgelaten. »

Neen, dat spreekt niet van zelve, in een land, alwaar ook het hooger onderwijs aan de universiteiten uitsluitend protestansch is; waar de Catholijken geene universiteit hebben (wat zij trouwens niet zouden verlangen, als dezelve niet *vrij* ware; als het gouvernement, en niet de kerkelijke overheid de benoeming der Professoren had.)

alles hangt in het onderwijs te zamen; zoowel het hoo-
ger en middelbaar, als het lager onderwijs, moet vrij
wezen! — Neen, het spreekt niet van zelve! Door eene
dusdanige bepaling, zouden *alle hervormde predikanten en*
proponenten (want deze worden aan onze universiteiten
geëxamineerd), het regt erlangen, om tevens schoolmeester
te wezen; terwijl alle Catholijke Priesters, hoe kundig en
geschikt ook, daarvan verstoken zouden blijven, zoo zij
niet op eene andere wijze hunne geschiktheid deden blij-
ken. Wilde men intusschen zoo regtvaardig zijn als in
Engeland en aan de Catholijke Collegien en Seminarien
het regt toestaan, om de vereischte certificaten tot het
verkrijgen van akademische graden af te geven, en ten
gevolge daarvan, die graden te verleen, dan hebben wij
er niets tegen.

« Ten gevolge hiervan is de regering ten volle bevoegd om
scholen op te rigten en onder haar beheer te hebben, die scholen
voor allen open te stellen, ja, op dezelve op te nemen die kinde-
ren, welke door de zorg hunner ouderen of voogden niet van on-
derwijs voorzien worden. Niemand kan in dit geval regtvaardig de
regering dwingen om zich aan het een of ander stelsel te verbind-
den. Even als elk particulier huisvader vrij behoort te zijn in de
keuze van een onderwijzer, even zoo moet de overheid, als verzorg-
ster der door andere ingezetenen aan zich zelve overgelatene kin-
deren, vrij zijn in hare keuze. Er volgt evenwel ook even zeker
uit het ter nedergestelde, dat elke Godsdienstige gezindheid de
bevoegdheid moet hebben om uit haren boezem scholen op te
rigten, mits dezelve voorziende van onderwijzers, die de bewijzen
hebben van werkelijke bekwaamheid. In de keuze moet ook nie-
mand gebonden zijn aan de reeds door de regering bekwaam ver-
klaarden, want uit de ondervinding zouden wij voor ons niet
alle nu reeds geëxamineerden bekwaam oordeelen om den post
van onderwijzer der jeugd te vervullen, en dit niet wegens Gods-
dienstige beginsels, maar wegens onkennis van taal en stijl enz.»

(Het vervolg hierna).

CORRESPONDENTIE.

WEL EDELE HEER!

Het is onnoodig UWEd. te zeggen, dat de Heeren van
het *Nut*, overal met kracht en list wroeten, om hun ge-
liefskoosd schoolstelsel aan vastere banden te leggen. Ik
kom UWEd. hier slechts zeggen, dat men hier in mijn
nog al volkrijk dorp, zoo vermetel was, van mij zelfs
mede tot hun oogmerk te willen gebruiken. Men kwam
mij een plan van een daar te stellen schoolfonds aanbieden,
vergezeld van een verzoekschrift, aan het Edel Achtbaar
..... bestuur, met verzoek van hetzelfde te willen
onderteekenen. Dat ik eenvoudig een streepje door mijnen
naam op het gelei-biljet haalde, zal men ligtelijk begrip-
pen. Ik heb intusschen meer gedaan, door den hier vol-
genden brief, aan het Hoofd van 't Edel ... Bestuur te
zenden:

HOOG EDELE HEER!

Ik gevoel mij gedrongen, UWEd. als particulier het
volgende te beteekenen. Men is hier ter stede, zoowel
bij Katholijken als bij een groot gedeelte Protestanten on-

derrigt, dat er eenige ingezetenen van *W.....*, meestal
Leden van 't Nut van 't Algemeen, een verzoekschrift aan
het Edel Bestuur hebben ingediend, ten einde ge-
magtigd te worden, om de ingezetenen in classen te mogen
verdeelen, dan te quoticeeren, om den heer schoolmeester
een vast fonds te verzekeren etc.

Ik houde mij overtuigd, dat dit plan, indien het door-
gaat, bij zeer velen groot misnoegen zal baren. Onaan-
gename uitdrukkingen heb ik reeds daaromtrent gehoord.
B. v. „Indien dat doorgaat, dan moet het Edel
Bestuur te gelijk maar eene nieuwe Boelgoedstafel 1) naar
W..... zenden, want zij zal telkens ten grieve van den
schoolmeester moeten gebruikt worden.” En waar zal dat
heen? Hunne ontevredenheid in deze, gronden zij hoofd-
zakelijk op het volgende: „Ofschoon onze heer School-
meester tot hertoe veel ijver voor de jeugd toont, zoude
dit kunnen verflaauwen, daar hij konde denken: of ik veel
kinderen in de school heb of weinigen, of zij goede pro-
gressen maken of niet, ik heb er even veel om.” Dit heeft
in mijne oogen nog weinig te beteekenen; maar het vol-
gende veel meer: „Indien de meester de kinderen eens
lessen zoude inprenten, of boeken in handen geven, die
strijdig zijn met onze teedere Godsdienstbegrippen, en
men in conscientie zich verplicht zag, de kinderen van de
school weg te nemen, dan zoude men bij zulk een grie-
vend bezwaar, nog de schoolpenningen moeten storten.”
Dit is het grootste punt dat hen doet beven; te meer,
daar het Nut van 't Algemeen, op ons schoolwezen den
grootsten invloed uitoefent, en daar onze heer School-
meester Lid van die *maatschappij* is, zal hij als conse-
quent man, ook derzelver principien voorstaan. Het doel
nu van die *maatschappij* is wereldkundig, eenige harer
beroemdste leden hebben het ons meermalen gezegd; men
hoopt onder anderen, een algemeen Christendom daar te
stellen. En, wanneer men hunne eigene schriften mag
gelooven, dan kan men dat bedoelde Christendom, ook
wel een nieuw heidendom, noemen. Immers, doorbladert
men slechts eenige schoolboeken, door het zoogenaamde
Nut uitgegeven; en wat ziet men? onzen Goddelijken
Verlosser en Zaligmaker plaatst men slechts als eenen
grooten wijsgeer, met eenen heidenschen SOCRATES en
eenen PLATO op dezelfde lijn. Dat dit hartgrievend en be-
droevend is, voor Christenen, die JESUS CHRISTUS, als
Gods Zoon vereeren en aanbidden, behoef ik niet duide-
lijker te zeggen, aan eenen Edelen Heer, die niet minder
Edel van inborst en goeden wille is.

Wanneer nu het plan wordt afgekeurd, dan is men ver-
zekerd, dat onze heer Schoolmeester zich wel zal wachten
van aan de kinderen iets te leeren, of boeken in handen te
geven, die men in het algemeen afkeurt; het zal voor
hem een prikkel zijn, niet alleen om de kinderen vlijtig te
onderwijzen, maar ook vooral te zorgen, dat hij de gods-
dienstbegrippen der ouders niet kwetst, uit vreeze, dat
hem anders de kinderen ontnomen zouden worden. En dat
zoude zeker het geval zijn, want zij, die hunne gehe-

1) Tafel, waarop de verkooping en ook bij executie plaats heb-
ben. — Men denke aan den armen daglooner DUURT WIJZERS DE
LANGE, in de provincie Groningen. RED.

ligde godsdienstbegrippen in de harten hunner lievelingen willen planten en achterlaten, zouden het niet kunnen dulden, dat zij lessen zouden bijwonen, of boeken zouden lezen, waaruit niet alleen onverschilligheid kan voortvloeijen, maar waarin tevens het gift eener godslasterlijke ketterij ligt opgesloten. Zij zouden, hoe ellendig en hoe treurig het ook moge zijn, liever zien, dat hunne kinderen van alle wereldsche wetenschap verstoken bleven, dan dat zij daardoor werden aangestoken.

Om nu zulke rampen en alle misnoegdheden voor te komen, heeft men het oog op UWEd. veel vermogende stem en voorspraak gevestigd en ik ben de tolk, die UWEd. er om smeekt, om althans ook de goedheid te willen hebben, om ons vooral niet verkeerd te beoordeelen, dat wij namelijk geen voorstanders van een goed en geregeld onderwijs zouden zijn. Hiermede houde ik mij ten volle overtuigd, dat een Edele Baron, de rondborstige taal van eenen eenvoudigen Priester, eene Edele uitlegging zal gewaardigen en heb de eer te zijn, etc.

R. C. Pr. en Pastoor.

W. den 7 Julij 1840.

Indien het bovenstaande eenigzins waarde heeft en tot de zoo noodige waakzaamheid kan bijdragen, dat men dan mijn geschrift publiek make, is de wensch van hem, die zich hier met allen eerbied en hoogachting noemt enz.

* * *, Pastoor.

W. den 7 Julij 1840.

Het is ons niet mogelijk den tijd te vinden, om afzonderlijk te antwoorden op alle de vragen, die ons van alle kanten en uit alle provincien gedaan worden, betreffende eene inlijving der Vicariaten van de districten *Cuyk*, *Nijmegen* en *Druten* en van *Ravenstein* en *Megen*, in het oude Vicariaat van 's *Hertogenbosch*. — Men vraagt ons of onze Hoogwaardige algemeen geliefde Vicaris-Generaal eene soortgelijke aanschrijving heeft ontvangen, als die, welke volgens den *Noord-Brabander* van 18 Julij, en andere dagbladen aan de Geestelijken van *Limburg* gezonden is? Waarom wij in dat geval, dat stuk niet hebben medegedeeld? Of de Hoogw. Heer VAN DER VELDEN mede eene dusdanige aanschrijving heeft ontvangen, enz. enz.?

Tot antwoord op alle die vragen, zeggen wij:

„Onze Hoogw. Kerkvoogd heeft van het Departement tot de zaken van den Catholijken eeredienst, betreffende die zaak aanschrijvingen ontvangen. Dat departement heeft soortgelijke aanschrijvingen, niet aan den Hoogw. Apostolischen Vicaris VAN DER VELDEN, maar aan den Eerw. Heer Deken van *Velp* gezonden. gewichtige redenen noopten ons, om, betreffende deze, wat ons Vicariaat betreft, geheel ongedachte gebeurtenis, niet te spreken en de gouvernementale stukken, welke daartoe betrekking hebben, niet in ons blad op te nemen. Wij zijn al te goed

met de geheele toedragt dier zaak bekend; wij weten te veel, om een dusdanig stuk zonder aanmerkingen te kunnen mededeelen. En wij voorzien te wel de gevolgen van dat alles, om niet zelfs den schijn, als of wij die gevolgen door onze aanmerkingen wilden provoceeren, te vermijden, gedachtig aan de woorden van den propheet AMOS: Prudens in tempore illo tacebit, quia tempus malum est. 1).

Zoodra overigens, als die zaak werkelijk, door de kerkelijke autoriteit, in naam van den Apostolischen Stoel mogt worden tot stand gebracht, zal het: *Roma locuta*, ons ook hier heilig zijn; welke middelen, welke listen er zelfs mogen gebezigd zijn, om *Rome* daartoe te brengen, zullen wij altoos met kinderlijke onderwerping zeggen: *Roma locuta causa finita!*

Wij zijn innig overtuigd, dat de Voorzienigheid tegenwoordig op eene geheel bijzondere wijze over *Rome* en over de Kerk waakt en alles wijszelijk voorbereidt tot eene nieuwe transformatie der maatschappelijke orde, die eindelijk uit de tegenwoordige wanorde zal geboren worden.! Laat ons intusschen bidden om geduld en vermeerdering des geloofs; en laat ons geene legale middelen verzuimen, om de vrijheid van Godsdienst en van onderwijs te verkrijgen, zonder welke (de uitkomst zal het leeren) geene rust, geene eendragt, geen heil voor het vaderland, voor *Europa*, meer mogelijk is.

Tentoonstelling te Beveren.

Namens den Eerw. Heer Pastoor van *Beveren*, verzoeken wij alle bezitters van Billetten voor die Tentoonstelling, ons hunne Namen en Nos hunner Billetten te willen opgeven voor den 12 Augustus-eerstkomende; ten einde dezelve op het grootboek dier weldadige onderneming zouden kunnen worden ingeschreven.

Aankondiging.

ER WORDT GEVRAAGD:

Iemand van de Katholieke Godsdienst, in staat om in een Instituut van Jonge Heeren lessen te geven in de Muziek en wel bepaaldelijk op de PIANO en de VIOOL. Ook moet hij in staat zijn, om bij de kerkelijke diensten het Orgel te spelen. Van de zijde des Instituuts staat men in voor een jaarlijks inkomen van zes honderd gulden. Die hiertoe genegen is vervoegte zich, met overlegging van bewijzen van bekwaamheid en goed gedrag, bij de Directie van het Instituut te *Katwijk* aan den Rijn. Brieven franco.

1) Amos V, 13.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

HEEFT NEDERLAND EEN AMBASSADEUR TE ROME NOODIG?

Welke politieke betrekkingen kan het Nederlandsch gouvernement met den tijdelijken Souverein van Rome, met het hof van Rome hebben? Dit laat zich inderdaad niet begrijpen. Doch waartoe dan een kostbare ambassadeur te Rome? Thans, nu ons vaderland met schulden overladen is; van eene mogendheid van den tweeden rang tot eene van den derden rang is afgedaald, en eigenlijk in de beslissing der Europische zaken zeer weinig in te brengen heeft, konden al die ambassadeurs, vooral aan de kleinere vreemde hoven, gemakkelijk gemist worden: in het tijdstip van den grootsten luister en van de overwegendste magt der oude republiek, hadden wij nooit eenen ambassadeur te Rome: waarom dan nu? De handelsbetrekkingen konden even goed door eenen consul worden waargenomen Ja maar, de Kerkelijke zaken deze moeten toch legaal behandeld worden, en tot die behandeling is er immers een ambassadeur te Rome noodig? — Volstrekt niet! En juist dat behandelen van Kerkelijke zaken, door ambassadeurs en departementen van eeredienst, brengt overal verwarring, misnoegen, wantrouwen en verdeeldheid te weeg. Oncatholijke gouvernementen kunnen wel in handelsbetrekkingen of politieke betrekkingen met het hof van Rome, met den Souverein der Romeinsche staten

zijn; maar zij kunnen in geenerlei betrekking staan met den Apostolischen Stoel, met het zichtbaar Opperhoofd der Catholijke Kerk, dan ten gevolge eener aanmatiging, waardoor zij zich met de behandeling van Kerkelijke zaken, in hunne staten willen bemoeijen, wat het hatelijkste van alle aanmatigingen, in de oogen van alle ware Catholijken is, en natuurlijk wezen moet. Daarom heeft de listige politiek, misbruik makende, van de dubbele hoedanigheid des H. Vaders, die van Souverein van Rome, en die van zichtbaar Opperhoofd der universele Kerk, die twee hoedanigheden verward, om ook in hunne staten de Kerkelijke en politieke zaken te kunnen verwarren. Als Nederlandsche burgers, hebben wij met het hof van Rome met den voor ons vreemden Souverein van de Romeinsche staten niets te maken; maar aan den opvolger van PETRUS aan het zichtbaar Opperhoofd der universele Kerk, zijn wij als Catholijken, kinderlijke gehoorzaamheid in zuiver Geestelijke zaken schuldig: alleen in die hoedanigheid hebben wij de innigste betrekkingen met den H. Vader, die gelijktijdig (wat accidenteel is) ook de Souverein is van Rome. — De Bisschoppen en andere Geestelijken, die hunnen Opperherder en algemeenen Vader, aangaande gewichtige, Geestelijke en Kerkelijke zaken raadplegen en daarover met hem correspondeeren, doen zulks niet, met het hof van Rome, niet met het tijdelijk Opperhoofd van den Romeinschen staat, in die hoedanigheid, in welke hij hun geheel vreemd is. —

Intusschen is het doel der politiek blijkbaar uit zooge-

naamde strafwettelijke bepalingen, die men in vele landen heeft ingevoerd, die, zoo het heet, *in vriendschappelijke betrekkingen met het hof van Rome* staan. Men zegt niet openlijk en ronduit: „het is aan de Catholijke Bisschoppen en Geestelijken verboden, met den Opperherder der universeele Kerk te correspondeeren;” neen, men spreekt quasie in ’t algemeen en zegt: „Alle Geestelijke van eenig „Godsdienst genootschap, die over bedenkelijkheden of „zaken van Godsdienst, *met een buitenlandsch hof of „mogendheid* in verstandhouding getreden is, *zonder „daarvan vooraf des keizers minister* die met het toezigt „over de eeredienst belast is, verstandigd te hebben, EN „ZONDER VAN DENZELVEN DAARTOE GEMAGTIGD TE „ZIJN, *zal te dier zake-alleen*, met een geldboete van „honderd tot vijf honderd franken, en eene gevangenzet „ting van een maand tot twee jaren, gestraft worden 1).”

Ziet, zoo handeld de hedendaagsche politiek! Men veinst belang te stellen in den Catholijken Godsdienst; men is liberaal, als het op geld geven aankomt men onderhoudt vriendschappelijke betrekkingen met het hof van Rome; men heeft departementen tot de zaken van den Catholijken eeredienst en ambassadeurs te Rome; en wat is het gevolg van dat alles? — De slavernij der Kerk, wier ketenen men verzilverd of des noods verguldt!

Dat die ambassadeurs, de sluwe diplomatie, den Apostolischen Stoel met een digt en dik spinrag omweeft, opdat er het oog des Opperherders niet zou kunnen doordringen om den waren toestand zijner Geestelijke kinderen en hunne belangen te kennen terwijl men deze, door hatelijke verbodswetten te beletten tracht, dat zij er hunnen Geestelijken vader mede bekend maken, is uit de bekend geworden officiële, officieuze en geheime mededeelingen, betreffende de Kerkelijke zaken in *Pruisen* overvloedig gebleken; en toch geeft het geduldige Rome, het zachtmoedige en oprecht handelende Rome, zooveel en zoolang toe, als het met mogelijkheid toegeven kan; zoo zelfs, dat zijne vijanden hetzelfde openlijk beschuldigen, dat het de medepligtige is van het despotismus: dat hetzelfde met de dwingelanden zamenspant, om de volken te onderdrukken en de vrijheid te vermoorden! Tot dat uiterste, tot die ongerijmdheid, hebben wij een der eerste veenruften onzer eeuw, eenen DE LA MENNAIS zien vervallen!

Men hoore, van den anderen kant, het Rome hatend calvinismus, door deszelfs fanatieke vooroordeelen bedwelmde, tot een ander uiterste overslaande: „Zoo lang „de Paus eene *buitenlandsche mogendheid* is, kan er met „het hoofd van den Romeinschen staat een verdrag worden aangegaan ten *opzichte van staatszaken*. In een land, „waar Pauselijke Carabiniers zijn, kan men in het hoofd „van dat land den stedehouder van CHRISTUS op aarde „zien, in burgerlijke zaken; een man echter, die over „militairen gebieden kan, *mag in ons land niet erkend „worden* als een oppermagtig opvolger van die Apostelen, wier magt alleen bestond in de gave des Heiligen „Geestes” 2).

Zoo beweert dan de oud-gereformeerde partij openlijk, dat het gouvernement *mis-doet*, als het den Souverein van Rome als zichtbaar Geestelijk Opperhoofd der Catholijke Kerk, als oppermagtige opvolger der Apostelen *erkent*; en mitsdien, als hetzelfde, in *die hoedanigheid*, met den Opperherder onderhandelt, hem voorstellen en *verzoeken* doet, betreffende de Geestelijke zaken, zooals omschrijvingen van Kerkelijke jurisdictien, benoeming van Kerkvoogden enz. enz. Juist datgene derhalve, wat de Catholijken, als inbreuken op de vrijheden hunner Kerk, als misnoegen en verwarring barende bemoeijingen van het tijdelijk gezag met Godsdienstzaken, als strijdig met hunne Geestelijke belangen, en met het noodige vertrouwen in hunne Geestelijke en wereldlijke overheden beschouwen, verklaren de gereformeerden, openlijk, als *ongeeoorloofd*, als iets, dat geen plaats hebben mag; terwijl zelfs de heer GROEN VAN PRINSTERER, staatsraad in buitengewonen dienst, dat zichtbaar Opperhoofd der universeele Kerk; ’t welk ondanks alle staats en strafwetten, door een millioen Nederlanders, als hunnen Opperherder, aan wien de Godmensch het beheer over zijne geheele kudde heeft toevertrouwd, en dien de Voorzienigheid, ten einde hij niet, als onderdaan van den eenen of anderen tijdelijken vorst, belet zou kunnen worden, zijn Herderlijk bestuur over de geheele kudde uit te strekken, maar van allen onafhankelijk zou wezen, eenen kleinen, maar weerloozen staat 1), als tijdelijken vorst heeft gegeven, geëerbiedigd en gehoorzaamd wordt, beleefdelijk den *antichrist van Rome* noemt!

Zoo strijdig zijn die diplomatische betrekkingen met Rome, die ambassade in de Apostolische stad, dat departement tot de zaken van den Catholijken eeredienst met de publicke opinie van Catholijken en gereformeerden, met de vrijheid van Godsdienst en met de belangen des vaderlands, met het vertrouwen van allen op de regering, dat zoo onmisbaar is in eenen tijd van woeling zoo als die, dien wij beleven!

Meent men, dat een dusdanige staat van zaken kan blijven bestaan. Meent men, dat de Voorzienigheid, die aan het zichtbaar Opperhoofd der Kerk den Romeinschen staat in bezit heeft gegeven, ten einde hij, onafhankelijk van alle aardsche vorsten, de geheele universeele Kerk vreedzaam en vrijelijk zou kunnen besturen, hare heilzame oogmerken, hare eeuwige raadsbesluiten ten opzichte der Kerk zal laten vrijdelen door eene listige en heerschzuchtige diplomatie en politiek; door kuiperijen aan den eenen en strafwetten aan den anderen kant? Meent men, dat de eeuwige wijsheid hare almachtige hand zal laten binden, omdat de magtigen der aarde uit het voorbeeld van NAPOLEON niet hebben willen leeren, dat de Almachtige regeert, en als zij zich tegen hem verzetten en zijn bevel aan zijnen Plaatsbekleeder op aarde geven: „weid mijne schapen, weid mijne lammeren Onderwijst alle volken,” trachten te beletten of krachteloos te maken, hunne scepters als rietstaven verbreekt?

1) Wetboek van het strafregt. Officiële uitgave. Art. 207.

2) Zie *Reformatie* voor Mei 1840 bl. 296.

1) Getuige de ballingschap van Pius VI en de gevangenschap van Pius VII. — De Pauselijke Carabiniers, hebben er zich niet eens tegen verzet. Zoo geducht is die *vreemde mogendheid*.

Neen, eeuwig en onherroepelijk zijn de woorden: „Gij zijt PETRUS en op deze steenrots zal ik mijne Kerk bouwen en de poorten der hel zullen tegen haar niet vermogen Weid mijne schapen, weid mijne lammeren.”

Eene maatschappelijke orde derhalve, die aan de Kerk een ander fundament wil geven, en de vrije uitvoering onmogelijk maakt dier bevelen van hem, wien alle magt in hemel en op aarde gegeven is, of dezelve belemmert, en den ondergang der Kerk ten gevolge zou hebben, kan niet blijven bestaan! De wereld zal niet den val der Kerk maar de Kerk zal den val der wereld overleven; want de Godmensch heeft gezegd: ziet ik ben met ulieden al de dagen tot aan de voleinding der wereld!

Zal er wel meer noodig zijn, om te betoogen, dat eene Nederlandsche ambassade te Rome niet slechts nuttelooze geld verspilling, maar lijnregt strijdig is met het Godsdienschtig gevoel van Catholijken en gereformeerden; met de wenschen der Catholijken en met die der vijanden van den Apostolischen Stoel, met de Goddelijke vrijheid der Kerk en met het welbegrepen belang der regering, die door hare bemoeijingen met Godsdiens-zaken, door hare zucht, om alles te willen beheeren en reglementeeren, eindelijk het vertrouwen van allen verliezen zal; met het heil des vaderlands, waarvan de volledige Godsdiensvrijheid voortaan volstrekt onafscheidelijk is! Men moge onze welgemeende waarschuwingen in den wind slaan, men moge er ons om haten, misschien wel tot zwijgen trachten te brengen, maar de uitkomst zal bevestigen, dat wij de waarheid hebben gezegd en het wel met koning en vaderland meenen, zooals de gebeurtenissen van 1830 de gegrondheid onzer vroegere waarschuwingen bevestigd hebben!

DE ARNHEMSCHE-COURANT EN DE CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

De *Arnhemsche-Courant* heeft het der moeite waardig gekeurd, om in haar No. van Dingsdag 14 Julij ll. opzettelijk te spreken over een artikel, voorkomende in ons blad van 4 Julij ll., onder het opschrift: „Het middel der weigering van het kiesregt, door Mr. D. DONKER CURTIUS voorgesteld en door de *Arnhemsche Courant* aangeprezen, is onbruikbaar voor de Catholijken. De wijze waarop en het oogpunt waaruit de *Arnhemsche Courant* die zaak beschouwt, nopen ons om op dat onderwerp terug te komen, en ons gevoelen nader toe te ligten.

In de eerste plaats herhalen wij, wat we vroeger gezegd hebben: dat wij even sterk als de *Arnhemsche-Courant*, op regtstreeksche verkiezingen gesteld zijn; daarom hebben wij aan het ontwerp van Mr. ROEST VAN LIMBURG onze athesie gaaf gegeven, niettegenstaande wij in sommige punten anders dachten dan de kundige schrijver van het ontwerp. Hierover is dus geen verschil: de vraag

is hier alleen, of het middel door Mr. D. DONKER CURTIUS voorgesteld, voor de Catholijken van Nederland al dan niet bruikbaar zij? En wij blijven bij ons gevoelen, dat zij er geen gebruik van kunnen maken.

De *Arnhemsche Courant* komt ons reeds halfweg te gemoed, door de provincie Noord-Brabant wel van den voorgestelden maatregel te willen uitzonderen en erkent alzoo stilzwijgend, dat de Catholijken van Noord-Brabant, door gebruik te maken van het voorgestelde middel, niets te winnen, maar zeer veel te verliezen zouden hebben. Maar zij wil des niet te min, dat de Catholijken der andere provincien, het voorgestelde middel zullen bezigen: en wij meenen, dat zij het in de andere provincien niet kunnen noch mogen doen, juist omdat het middel voor Noord-Brabant onbruikbaar is. Als wij de Catholijken der andere provincien den raad gaven, om geheel anders te handelen, dan die van Noord-Brabant, zouden wij de plannen, van Mr. GROEN VAN PRINSTERER in de hand werken, die Noord-Brabant, onder een afzonderlijk bestuur, van de overige provincien wil afscheiden, ten einde in die provincien de Catholijken van hunne verworvene regten des te beter te kunnen berooven. Neen, de Catholijken van alle provincien moeten eenstemmig met die van Noord-Brabant handelen, wijl Noord-Brabant nog de eenige steun is, dien zij hebben; en men zou het ons gewis zeer ten kwade duiden, en het, niet zonder grond laken, als wij in de eene provincie dus en in de andere provincie zoo handelden. Wij kunnen onze standplaats, ons principe van eenstemmig te handelen niet verlaten en zulks te meer, daar zekere gouvernementale maatregelen het doel schijnen te hebben, om de Catholijken moedeloos te maken en te verdeelen.

Waar is het, dat het invullen der stem-biljetten in de andere provincien den Catholijken weinig nut aanbrengt, de invloed der Catholijken is er nul; maar is dat niet grootendeels een gevolg van hunne traagheid en onverschilligheid? Zou het niet anders gaan als zij zich wat meer lieten gelden? De staten van Holland hebben voortleden jaar ten minste twee Catholijken verkregen, den baron VAN BRIENEN en Mr. H. VAN BERKEL, die ook beiden benoemd zijn, tot buitengewone leden der tweede kamer in dubbelen getale, waarbij nog een Catholijk, Mr. REAAL gekozen is. Is hierin niet eenige, hoewel geringe vooruitgang te bespeuren en zou dit niet zijn toe te schrijven aan een aanvankelijk ontwaken der Catholijken? Zou dan eene volledige ontwakning, door doelmatige samenwerking ondersteund, niet nog vrij wat meer kunnen uitwerken? 'T is waar, daarmede heeft men nog geene regtstreeksche verkiezingen; doch men behoort bovendien alle geoorloofde middelen te bezigen, om dezelve te bekomen. Het stemregt, hoe onbeduidend dan ook, is altoos nog een wapen en een zeer wettig wapen, waarvan wij meenen, dat men zich niet berooven moet. Wat zou er kunnen gebeuren, als de Catholijken van Holland, Gelderland, Utrecht en andere provincien, zich zelve buiten de wet stelden, en, als 't ware, hun burgerregt verzaakten? Men veronderstelle eens, dat die soort van afstand van een burgerlijk regt, werd aangenomen: op welken grond, zou men dat regt, naderhand terug vor-

deren; vooral, als men aan die Catholijken het voorbeeld van *Noord-Brabant*, dat zoo niet handelen kan of mag, kon voorwerpen? Neen veel wijzer was de taktiek van die Catholijken, die, hoewel in vele opzigten, als vreemdelingen beschouwd en behandeld wordende, zich immer als burgers hebben gedragen, en zich zooveel deden gelden, als hun mogelijk was. Wij Catholijken stellen ons niet tegen over die protestanten, die met ons dezelfde vrijheden reclameeren; wij stellen ons tegen over hen, die deze vrijheden weigeren of er ons alleen van willen berooven; wij staan tegen over eene baatzuchtige factie en tegen over eene fanatieke secte, van welke de eene ons overheerschen, de andere ons onderdrukken wil. Die beide factien maken het meerendeel der protestantsche Nederlanders uit, en wie weet of tot de eerste zelfs niet sommige zelfzuchtige en heerschzuchtige Catholijken behooren, die, als zij en hunne familiën maar medeheerschen en medegenieten konden, de voornaamste vrijheden, zelfs de ons boven alles dierbare vrijheid van Godsdienst en de onvervreemdbare vrijheid van onderwijs zouden opofferen? *Dat zijn de regte broeders ook niet!* En zelfs hebben wij dienaangaande reeds genoeg gezien om ons nooit onze stemmen te doen paren met die aanhoudende klagten over ongelijke bedeeeling van ambten en bediening: wij hebben zelfs het ondoelmatige van die klagten in de tegenwoordige omstandigheden betoogd; het is ons niet om voordeelige en invloed gevende posten, maar om recht en om vrijheid te doen! Overigens willen de Catholijken niet vermengd worden met hen, die zich radicalen, liberalen of vrijzinnigen noemen. Die vermenging heeft de Belgische revolutie voortgebracht en wij hebben met den grooten O'CONNELL en naar de leer onzer Kerk afkeer van revolteeren. Wij willen de vrijheid; maar zijn overtuigd, dat wij haar niet door revolutien mogen veroveren of helpen veroveren. Hiermede willen wij niet zeggen dat de Nederlandsche radicalen en liberalen, in alles hetzelfde zijn, als de Zwitsersche radicale verdrukkers en en vervolgers van het Catholicismus, of als de Belgische liberalen, die men tegenwoordig altijd tegenover de Catholijken aantreft; maar wij weten niet, wat zij zouden kunnen worden vooral in het geval eener unie, op de wijze van *l'Union Belge* en de *Arnhemse Courant* houde het ons ten goede, als wij rondborstig verklaren, dat wij van eenen mogelijken zegepraal der partij van Mr. DONKER CURTIUS, weinig heil voor onze dierbaarste vrijheden, die van Godsdienst en onderwijs zouden durven hopen. Ter goeder trouw, wat zouden wij er ten opzichte dier vrijheden bij winnen, als het *ontwerp van grondwet* van Mr. DONKER CURTIUS in plaats van de afgesletene grondwet voor het koninkrijk der *Nederlanden* werd ingevoerd? Naar onze mening volstrekt niets en dit zullen wij bij de eerste gelegenheid overtuigend aantonen. Waar en wanneer, heeft Mr. D. DONKER CURTIUS, hebben de organen eener zoogenaamde *radicale hervorming*, met loyale rondheid de volledige vrijheid van Godsdienst en onderwijs verdedigd en gereclameerd? Wel nu, men vergeete nooit, dat het die vrijheden zijn, over wier schending de Catholijken klagen, die zij als Goddelijke, natuurlijke en grondwettige regten reclameeren en die zij met

Gods hulp, door geduld en volharding, eindelijk verwerven zullen; omdat hunne zaak in dit opzigt de zaak van God en van de gerechtigheid is; omdat hunne broeders in alle landen, waar zij er nog van verstoken zijn, diezelfde vrijheden verdedigen, reclameeren en trachten te verwerven. Men vergeete niet, dat het voornamelijk ter verkrijging dier vrijheden is, dat zij hunne grondwettige regten, met regtstreeksche verkiezingen en ministeriële verantwoordelijkheid als waarborgen voor dezelve verlangen; en dat het ons, om die reden, niet om Catholijke vertegenwoordigers, die wellicht de heiligste zaak ook al aan eigenbaat of eigene grootheid zouden opofferen, maar om regtschapene, vrijheidlievende, naauwgezette, onafhankelijke en regtvaardige vertegenwoordigers te doen is; dat wij, tusschen eenen LUZAC en eenen van DE MORTEL moctende kiezen, onze stem, zonder aarselen, aan den eersten zouden geven! Het zijn geenszins de personele belangen der Catholijken, waarvoor wij ons in de bresse stellen: het zijn de heilige belangen van het Catholicismus, de vrijheid van Godsdienst en onderwijs, die wij verdedigen en reclameeren.

DE REFORMATIE EN DE VRIJHEID VAN ONDERWIJS.

(Vervolg van bl. 247).

De *Reformatie* vervolgt haar vertoog aldus:

« Een ander gevolg moeten wij uit het gestelde trekken, namelijk: een ieder, die bekwaam verklaard is, moet ook de vrijheid hebben eene school op te rigten, welke wel toegankelijk moet zijn voor de regering, opdat deze kunne onderzoeken, of de kinderen werkelijk onderwezen worden, doch zonder bedwingenden invloed te oefenen op de manier van onderwijzen of op de godsdienstige gezindheid, welke in dat onderwijs doorstraalt. Het gevolg hiervan zou wellicht zijn, dat het met schoolmeesters zou gaan, gelijk met de proponenten bij het Hervormd Kerkgenootschap, dat er namelijk wat veel zouden komen, vooral wanneer de examina niet zeer streng waren. Dit zou echter voor het onderwijs zelf niet schadelijk zijn; bij de meerdere vrijheid, zou er meerdere ijver zijn. Indien echter het onderzoek altoos onpartijdig en grondig geschiedde, zou men zich over het te groote getal niet te beklagen hebben.»

Na deze ontwikkeling harer gevoelens, zegt de *Reformatie* vervolgens:

« Niemand der onderdanen, van welke godsdienstige gezindheid ook, zal zich kunnen beklagen, dat wij zijn geweten in het onderwijs willen binden, en de overheid sal ons niet kunnen beschuldigen, dat wij iets aan hare zorg willen onttrekken. Bandoeloo Liberalismus en willekeurig Despotismus kunnen alleen iets meerders of minders verlangen.»

Tot hertoe is alles wel, en zelfs wij zouden er geheel in kunnen berusten; maar de *Reformatie* voegt er nu bij:

« Nu hebben wij echter nog eene opmerking, die aan sommigen minder welgevallig zijn zal, doch die wij daarom niet mogen terughouden.»

En wat is die *opmerking*? Wie, die den geest van de *Reformatie* kent, gevoelt niet reeds, dat men hier weder een uitval tegen de Catholijke Kerk te wachten heeft? En,

inderdaad, zoo is het; en die uitval getuigt opnieuw van de diepe onkunde en van het domme vooroordeel, waardoor mannen, die het anders aan geene kunde ontbreekt, zich in hunnen secten-haat tegen de universele Kerk laten bedwelmen en verblinden: en het is die diepe onkunde, welke den schrijver van dit artikel in de *Reformatie* heeft doen denken, dat hij behendig een middel had uitgevonden, om de Catholijken uit te sluiten van de vrijheid, die hij schijnbaar voor allen, zonder onderscheid begeerde. Wij zullen die tyrade eerst geheel afschrijven, en vervolgens, stukswijze al het hatelijke, zotte en fanatieke daarvan aantoonen.

„ In ons vorig Nummer hebben wij trachten aan te toonen, dat de vorst die ons regeert niet uit beginselen eenen buitenlandschen vorst als zijne overheid mag erkennen. Daar wij nu even als vele anderen gelooven, dat de Godsdienst in het naauwste verband staat met het onderwijs, zoo erkennen wij echter tevens, dat het onderwijs de jeugd insgelijks moet vormen tot goede onderdanen. Daarom gelooven wij, dat de overheid niet mag toelaten, dat aan de kinderen zulk een schoolonderwijs gegeven wordt, waardoor hun blinde onderwerping aan eene buitenlandsche mogendheid wordt ingescherpt als noodzakelijk om zalig te worden. Hierdoor toch wordt alle wezenlijke gehoorzaamheid aan de regering des lands ondermijnd; en deze slechts zoo lang niet dadelijk verworpen, als die buitenlandsche mogendheid het goedvindt, zulk eene regering niet onder eenen banvloek te brengen, of een *interdict* uit te vaardigen. De geschiedenis der wereld dwingt ons deze opmerking te maken. Een iegelijk zal wel bevroeden, dat deze aanmerking niet zonder doel is ter nedergesteld; zij betreft het Papismus, (och arme!). Om niet verkeerdt verstaan te worden, zullen wij ons echter zoo duidelijk mogelijk uitdrukken!

„ De bedoeling is niet om de Roomsche Catholijke Nederlanders eenigzins te binden in hun godsdienstig onderwijs aangaande de onfeilbaarheid van den Paus in geloofsaken; doch wij verlangen eene even duidelijke onderwijzing aan de kinderen, dat de Paus in het burgerlijke in *Nederland* niets te zeggen heeft, maar in het tijdelijke gelijk staat met alle buitenlandsche regeringen. Het hof van *Rome* is niets anders en moet voor Nederlanders niets anders zijn en worden, dan het hof van *Napels*; *Constantinopel* of *China*. Wat in het geheim, in den schoot des huigszins geleerd wordt, kan de overheid niet nagaan, maar van een' ieder, die van de overheid erkenning vraagt als onderwijzer, van dien mag de overheid vorderen erkenning van de wettigheid harer wereldlijke magt, onafhankelijk van buitenlandsche erkenning. Dit moet ook duidelijk zijn in het onderwijs, en dus ook in de gebruikt wordende leerboeken. Een Roomsche Catholijke, die zich hieraan niet wilde onderwerpen, zou reeds daarvoor in verdenking moeten zijn. Wij hebben reden om zoo te spreken, wanneer wij letten op de organen der Roomsche Catholijke partij in ons vaderland, en regtstreeksche verkiezing van volksvertegenwoordigers, verantwoordelijkheid van ministers, belastingen enz., in verband zien brengen met vrijheid

„ van Godsdienst en onderwijs. Hoe men ook de geschiedenis dikwijls tracht te verminken, het zal *Rome* toch niet gelukken, om de wandaden van de genaamde Heilige Vaders, tegen vorsten en regeringen gepleegd, te bedekken of uit het geheugen te wisschen. Er zullen er altijd gevonden worden, die het welzijn van hun vaderland zoekende, aan de regeringen en vorsten toeroepen: laat u niet misleiden door het naar de wereldheerschappij strevende *Rome*, laat u niet begoochelen door deszelfs oude opperhoofden en de zachtheid hunner pantoffels. *Rome* zal zich zelven nooit verloochenen. In het schijnbaar toegeven en wijken voor de omstandigheden, laat het de met fluweel bedekte ijzeren klauw in het geweten, en te laat ontdekt gij het bedrog. Het is niet te ontkennen, dat er overal eene heimelijke vrees voor *Rome* bestaat; maar het is tevers opmerkelijk, dat deze vrees juist het meest wordt aangetroffen, waar het opregte geloof gemist wordt, en het Liberalismus den toom geeft.

„ De reden hiervan ligt in de beginselloosheid van het liberalismus, terwijl het papismus te allen tijde en onder allerlei bedekselen vaste en duurzame beginselen heeft. Wanneer het dezelve liet varen, zou het ophouden te bestaan.

„ De opmerkingen door ons gemaakt hebben ten doel, ons vaderland te behoeden voor die hevige schokken, die overal komen zullen, waar men het geweten en de Godsdienst tracht te beheerschen, en om dit te verkrijgen overeenkomsten en schikkingen maakt met eene vreemde magt, welke eenmaal, volgens de voorzeggingen van Gods Woord, door de koningen der aarde, die zich met dezelve hebben opgehouden, verwoest zal moeten worden. Onze regering krijgt in den weg van Gods Voorzienigheid zoodanige lessen en wenken, welke, wanneer zij, onopgemerkt worden voorbijgegaan, de wroeging des te grooter zullen maken, bij eene mogelijke omwending van zaken. Nu is het nog tijd, nu is er nog mogelijkheid op redding en behoudenis. Met gevaar om door de verschillende partijen miskend te worden, stellen wij onze opmerkingen ter neder. Voor ieder, die niet geheel blind is, zal het wel duidelijk zijn, dat geene tijdelijke belangen in die opmerkingen bedoeld worden. Is het nu mogelijk, dat men ons kan aantoonen in een of ander opzigt te hebben misgetast, in dit geval zullen wij ons oordeel gewillig veranderen. Zoo lang echter wenschen wij ons door geene magtspreuken te laten afschrikken, om ons gevoelen vrijmoedig te openbaren.”

„ Onze lezers zullen gevoelen van hoeveel gewigt hetzij, om, vooral in onze dagen deze prophetische tyrade, waarbij echter *De Reformatie*, tegen hare gewoonte, geene teksten heeft geciteerd, stukswijze, maar duidelijk te ontwikkelen; als ook dat zulks doorlopend, en zonder afgebroken te worden geschiede; wat wij, zonder andere belangrijke stukken, wier plaatsing wij niet willen vertragen, achterwege te laten in dit Nummer niet konden doen; weshalve wij die ontwikkeling liever tot ons volgend No. hebben willen verschuiven.

HET JONGSTE CONCILIE VAN BALTIMORE.

Op Zondag den 17 Mei 1840 werd het vierde provinciale concilie van *Baltimore* geopend, waarvan wij in een vorig Nummer 1) gesproken hebben. De Bisschoppen van *Bardstown*, van *Charleston*, van *Boston*, van *Mobile*, van *Cincinnati*, van *Nieuw-Orleans*, van *Dubuque*, van *Nashville*, van *Vincennes*, van *St. Louis* en de Bisschop Coadjutor van *Philadelphia*, zetelden rondom den Aarts-Bisschop van *Baltimore*, benevens Mgr. DE FORBIN JANSON, Bisschop van *Nancy*, in *Frankrijk*, die door de Prelaten was uitgenoodigd, om plaats in hunne vergadering te nemen. — De Bisschop van *New-York* en zijn Coadjutor, de Oud-Coadjutor van *Bardstown* en de Bisschop van *Bolton*, tegenwoordige Coadjutor van dien zetel, waren afwezig, gelijk ook de Bisschop van *Detroit*; *Richmond* in *Virginie* en *Natchez*, hebben nog geen Bisschoppen. De religieuze orden werden vertegenwoordigd door PATER CHARLES MONTGOMERY, provinciaal der dominicanen 1) en door Pater JOSEPH PROST, overste der Redemptoristen. De Bisschoppen van *St. Louis* en van *Boston*, namen de vergtigingen van Promotores waar, de heeren DAMPHOUX en WHILE, waren secretarissen. De Geestelijken theologanten der Prelaten, waren zeventien in getal.

De Bisschop van *Charleston* predikte ter opening van het concilie. Vijf Prelaten deden de geloofs-belijdenis, welke de algemeene Kerkvergadering van *Trente* heeft voorgeschreven voor elken Bisschop bij het eerste provinciale concilie, dat op zijne wijding volgt. Alles werd volgens het pontificaal verrigt: de tweede plechtige zitting had op den 21 Mei plaats. Een solemnele dienst werd door den Bisschop van *Vincennes* gecelebreerd voor zijnen voorzaat Mgr. BRUTÉ, wiens lijkrede door den Bisschop van *Cincinnati* werd uitgesproken. In den namiddag werd de eerste steen gelegd eener nieuwe Kerk onder aanroeping van den H. VINCENTIUS A PAULA. Op Zondag 24 Mei, werd de laatste zitting in de cathedrale Kerk gehouden: de decreten van het concilie werden openlijk voorgelezen, en de vaders onderteekenden dezelve. Na den vredekus, die door elk der Bisschoppen aan zijne mede-Bisschoppen gegeven werd zongen zij den lofzang *Te Deum Laudamus*.

Men zegt, dat het concilie verzocht heeft, dat het bisdom van *Richmond* in *Virginie*, in 1820 opgerigt, eindelijk eenen Bisschop mogt hebben. De eerste Bisschop van dien zetel, Mgr. KELLY in 1823 tot Bisschop van *Waterford* in *Ierland*, benoemd zijnde, verliet *Amerika* in dat jaar en overleed den 8 October 1829. Sedert zijne verplaatsing heeft de Apostolische Stoel den Aartsbisschop van *Baltimore* met het Geestelijk bestuur van *Virginie*, alwaar slechts zeven Kerken en zes Priesters zijn belast. Doch er zijn onderscheidene plaatsen, waar Catholijken wonen, die geene Kerk hebben.

Het concilie zou ook verzocht hebben, dat de zetel

van *NATCHEZ* in 1837 opgerigt eenen Bisschop erlange. De Eerw. Heer HEYDEN, Pastoor van *Bedford*, in het bisdom van *Philadelphia*, die voor dien zetel was benoemd geworden, heeft geweigerd die benoeming aan te nemen. *NATCHEZ* is tegenwoordig onder de jurisdictie van *Nieuw-Orleans*. Dat bisdom bevat den staat van *Mississippi*. De aankomst van eenen Bisschop zou des te voordeliger zijn in een oogenblik, waarin *NATCHEZ* door eenen vreeselijken ramp is getroffen geworden.

De Bisschoppen van het concilie hebben den 23 Mei, aan de Geestelijkheid en aan de geloovigen, hunner jurisdictien eenen vrij uitgebreiden Herderlijken brief gerigt. Zij wenschen zich geluk met het goede, 't welk reeds gedaan is geworden. Sedert het laatste concilie zijn twee nieuwe bisdommen *Dubuque* en *Nashville* opgerigt; het aantal der Priesters is toegenomen; de seminariën telden meer kweekelingen; de gemeenschappen van vrouwen zijn vermenigvuldigd; onderscheidene Kerken zijn gebouwd of versierd geworden; de sacramenten zijn veelvuldiger gebruikt, naauwere betrekkingen zijn tusschen de Herders en hunne gemeenten gevormd. De pogingen der predikanten van verschillende gezindheden tegen de Catholijke Kerk zijn niet vermeerderd; de schotschriften hebben hunnen tijd gehad en de drukpers en de predikstoelen (der oncatholijken) vertoonen zich minder hevig.

Sedert eenigen tijd zijn de scholen, welke door religieuze congregaties gehouden worden, gelukkig vermeerderd; de jalouzy der protestanten tegen die etablissementen is opgewekt geworden, maar, met uitzondering van een jammerlijk voorbeeld van fanatisme zijn de vijandelijke pogingen beteugeld, en men mag hopen, dat soortgelijke beklagenswaardige demonstraties niet zullen worden vernieuwd.

Doch er blijft nog veel te doen overig voor de scholen, voor de collegien der jongelingen en de Bisschoppen sporen de geloovigen aan, om hen daarin behulpzaam te zijn. Het is vooral noodig, zich met de seminariën bezig te houden. *Amerika* moet onafhankelijk van buitenlandsche Kerken worden gemaakt in de voortluring van het Priesterschap. Het zou ook hoogst gewigtig zijn, om een fonds daar te stellen ter ondersteuning van oude en zwakke Priesters.

De Bisschoppen spreken vervolgens over de gemengde huwelijken, en over de regels, welke in dat opzigt moeten in acht genomen worden. Zij vermanen de Priesters, om dezelve getrouwelijk na te komen. Bij die gelegenheid schetsen zij met billijke gestrengheid het gedrag des konings van *Pruissen*, betreffende die huwelijken, zijne kunstgrepen, om dezelve ten voordeele van het protestantisme te doen strekken en zijne vervolgingen tegen twee eerbiedwaardige Prelaten. Zij hebben slechts de gevoelens hunner Geestelijkheid en hunner kudden uitgedrukt in het zenden van brieven van beklag en belangstelling aan die eerbiedwaardige ballingen.

De Herderlijke brief der Bisschoppen, wijst de onbetamelijke van geheime genootschappen aan. De Bisschoppen vermanen de geloovigen, om zich niet te laten vervoeren door den geest van beroerte en verbittering, die gewoonlijk de verkiezingen verzelt, noch door de onma-

1) Van 18 Julij bl. 238.

2) Opvolger van Monseigneur RICHARDUS PIUS MILES, thans Bisschop van *Nashville*, die zich tegenwoordig in *België* bevindt.

tige begeerte naar rijkdommen. Zij bejammeren de buitensporigheden der onmatigheid en bevelen de godvruchtige associaties aan, in welke men onderling wordt opgewekt tot godsvrucht, tot soberheid en tot liefdadigheid.

De Amerikaansche Bisschoppen verzoeken te bidden voor de weldoeners der Missien en spreken met dankbaarheid van de edelmoedige inrigtingen, die in *Oostenrijk* en in *Frankrijk* zijn tot stand gebragt 1).

Na dien herderlijken brief aan de Catholijken der verenigde staten te hebben gerigt, hebben de vaders van het concilie van *Baltimore* aan de Aartsbisschoppen van *Keulen* en van *Posen* den belangrijken brief gerigt, dien wij in ons nummer van 18 Julij hebben medegedeeld.

O'CONNELL.

Ierland, neemt eene geheel andere houding aan, dan die van eenen slaaf van *Engeland*, die het met onderdanigheid nadert, om te verzoeken, wat hij regt heeft te vorderen. Met fierheid verheft *Ierland* het hoofd en verklaart aan de geheele wereld, dat het niet langer de rol van slaaf spelen wil. — O'CONNELL heeft op nieuw gesproken en zijne taal is schier alvermogen in *Ierland*: een kort uittreksel uit zijne jongste redevoering zal voldoende zijn, om te doen begrijpen, dat *Ierland* niet voornemens is, om langer het juk van *Engeland* te dragen.

„HOEZE! VOOR DE HERROEPING 2)! Ik verheug mij, en ik verheug mij uit den grond des harte, over deze eerste meeting voor de herroeping. Eene meeting schijnt ons eene gewone zaak te zijn; wij hechten hier weinig gewigt aan; maar 't is noodig, dat gij het weet, deze zal hare plaats in de geschiedenis van *Ierland* bekleeden; want van heden af dagteekent de worstelstrijd van *Ierland* voor zijne vrijheid. (Daverende toejuiching). Veertig jaren geleden werd de unie geproclameerd, en ik vraag u of wij ons beroemen kunnen, dat het Iersche volk, sedert dat oogenblik, eenigerlei voordeel, de geringste weldaad uit de unie getrokken heeft?

„Men zal mij welligt zeggen, dat men ons de emancipatie heeft toegestaan; maar ik antwoorde, dat *Engeland* daarvoor te bedanken, wezen zou, haar te bedanken voor niets; want het heeft die niet toegestaan, dan toen het Iersche volk van het Noorden tot het Zuiden, van het Oosten tot het Westen, als een eenig man opstaande, haar van hetzelfde ontrukkt heeft. (Toejuichingen). Daar wij eens de overwinning op PEEL en WELLINGTON behaald hebben, waarom zouden wij het dan ook thans niet doen? De emancipatie predikende, deed ik zulks met verdere uitzigten, ik zag, wat haar gewigt was voor de rijken, voor de hoogere klassen. 't Was het middel, om hen

openbare bedieningen te doen bekleeden, hen zitting in het parlement te zien hebben. Het volk moest daardoor het vernederende merk der slavernij zien uitwischen en voor altoos beveiligd zijn tegen de vervolgingen, waaraan het, om zijnen Godsdienst, ten doel stond. Na het werk der emancipatie te hebben voltooid, heb ik tot mij zelve gezegd: Thans moet er voor het volk gewerkt worden, en zulks, door het parlement weder te roepen. (Lange en daverende toejuichingen). Daardoor zal ik den adel en de gentry noodzaken, om in *Ierland* te wonen, en mijn plan is zoodanig, dat er niet een enkel mensch in het land is, die er geen voordeel van trekken zal.

„Mijn vriend, Sir REDMOND heeft ons ten uwen behoeve een verslag voorgelezen, over de noodzakelijkheid om de Iersche visscherij te beschermen. Als het parlement in *College-Green* was, zou het zich niet beperken tot het beschermen, maar alle aanmoedigingen zouden aan de visscherij worden gegeven, niet alleen te *Dublin*, maar in het geheele land. De negentiende gedeelten der inkomsten, die thans in *Engeland* verspreid worden, zouden onder u worden uitgegeven. Alle winkeliers, kleermakers, schrijnwerkers, schoenmakers, koperslagers enz. zouden voordeel hebben van dat geld en zouden niet in de noodzakelijkheid zijn, om de wijk naar *Engeland*, naar *Canada*, of naar elders te nemen, ten einde werk te vinden. Ik wil, dat alle de inkomsten van *Ierland* in *Ierland* worden besteed: dit zal ik door de herroeping verkrijgen.

„Tegenwoordig, als wij eene slechte wet, of een grief te doen verbeteren hebben, dan moeten wij naar *Engeland* gaan, en welke kans van goed gevolg hebben wij om gerechtigheid te verwerven van een Engelsch parlement? (Het geroep van: geene! geene! wordt door luidruchtige toejuichingen verzeld). In het oogenblik, dat iemand in dat parlement komt, als hij de stem voor dit ongelukkige land verheffen wil, wordt hij aanstonds verdoofd door de kreet van: Ho! ho! ziedaar het Iersche geraas! „Ik heb het middel gevonden, om mij van tijd tot tijd te doen aanhooren (toejuichingen); maar negentiende gedeelten der Engelsche vertegenwoordigers verlaten de kamer, om mijne klagten niet te hooren. O! zoo zou het niet zijn, als wij het parlement in *College-Green* hadden, want gij zoudt de oogen op uwe vertegenwoordigers hebben.

„Er blijft ons geenerlei hoop over, om getegtigheid van *Engeland* te verkrijgen; vereenigt u dus met mij voor de herroeping. Te vergeefs heb ik, gedurende vijf jaren, voor ons de voorregten gereclameerd, die *Engeland* geniet, alles is mij geweigerd geworden. Als ik eenmaal drie millioenen aanhangers heb voor de herroeping zal ik weldra vijf millioenen hebben, want de vrouwen zelve zullen zich bij ons voegen en dan zal ik mijn doel bereikt hebben. Wij moeten ons op eene openlijke wijze associeeren. WELLINGTON heeft meer dan eens gezegd, dat overwinnen niet genoeg ware, maar dat men daarenboven moest weten, zich de overwinning ten nutte te maken. Welnu! weeg u bij mij en beloof mijne pogingen te ondersteunen tot dat ik het Iersche parlement in *College-Green* zal zien geïnstalleerd. Mijn hart zal ontluiken, als ik het heilige woord: vrijheid, op het voetstuk van het Iersche standbeeld kan schrijven.

1) De Leopoldiner stichting, in *Oostenrijk*, en l'association pour la propagation de la foi in *Frankrijk*; welke inrigtingen beide zeer veel voor de Amerikaansche Kerken doen; terwijl vooral de laatstgemelde zich tot de missien van alle werelddeelen uitstrekt.

RED.

2) Hurrah for the rappel! - Dat is: voor de herroeping der acte van unie.

„Op dien roemvollen dag, dat onze vertegenwoordigers naar het parlement zullen worden geleid door liefhebbers van de muziek, dan zullen wij geene soldaten noodig hebben, 400 equipages zullen de straten vervullen, en als de president der gemeenten, ik zelf misschien zal verkozen zijn, zal ik de motie doen, voor het eerste adres. Maar eerbiedigt de wetten. Ik heb mij altoos krachtdadig tegen het schenden der wetten verzet; in *College-Green* zullen wij alle maatschappelijke verbeteringen kunnen bekomen, waaraan wij behoefte hebben. Wij zoeken een moreel *Waterloo*? als het Iersche volk ons ondersteunt, is onze goede uitslag onfeilbaar. (Toejuichingen). Uwe toejuichingen zeggen mij, dat ik gelijk heb. Onze organisatie zal een zoo volledig karakter hebben, dat de eerste verlegenheid, waarin *Engeland* zich bevinden zal, hetzelfde zal noodzaken, ons gerechtigheid te laten wedervaren.

„Vroeg of laat, zal *Engeland* eenen oorlog te voeren hebben..... Deszelfs colonien zijn misnoegd; de bevolkingen zijn verbitterd; in de groote steden, sterven de burgers van honger. Als het in zijn ongeluk eenen vriend noodig heeft, zal het *Ierland* vinden; dat het ons regt late wedervaren, en ons de herroeping der unie toesta en deszelfs zegepraal is verzekerd. Mijne vrienden! dat uwe vaderlandsliefde en uw voornemen, om het goede te doen, niet in rook verdwijnen.

„Men zegt, dat ik mij oud maak, en dat ik mij van den last van het parlementair leven wil ontdoen, ten einde mij voor te bereiden, tot het groote evenement, dat ons allen wacht, maar men weet niet, dat mijn hart niet oud wordt, en dat mijn arm sterk en krachtig genoeg is, om mijn ongelukkig vaderland te verdedigen. Ik geloof, dat *Ierland* mij noodig heeft. Er bestaat zamenspanning tegen hetzelfde. Zoolang als ik een levens-fonkje bezit zal het mij bereid vinden, om hetzelfde te dienen. Het overige van mijn aanwezen zal dag en nacht toegewijd wezen aan den arbeid tot herroeping der unie. *Ierland* zal met zijne negen millioenen inwoners niet de eenige natie van slaven zijn. O! neen, het merkteken der slavernij is niet op uwe voorhoofden geprent. *Ierland* heeft bewijzen van moraliteit, van Godsdienst en van getrouwheid gegeven. *Ierland* zal niet slaaf zijn! Hebt vertrouwen, weest standvastig, eensgezind, loyaal en constitutioneel, vereenigt u met mij, en laat ons allen gezamenlijk uitroepen: „HOEZEE! VOOR DE HERROEPING!”

CORRESPONDENTIE.

EXTRACT uit eenen brief van den Hoogw. Abt van Mount-Melleray in Ierland.

WAARDE EN VEEL GEACHTS HEER!

Gij zult wel niet geweten hebben, wat gij van mij denken moest, na uwen minsten brief van 20 Mei li. Ik was toen, voor zaken mijner bediening van huis en ben sedert drie dagen terug. Doch daar ik uwen brief eerst verwachtte, had ik den Pater-prior belast, om dien voor mij te beantwoorden, wat hij mij zegt gedaan te

hebben. Ik maak echter van de eerste vrije oogenblikken gebruik, om u uit al mijn hart te bedanken voor de groote goedheid, om mij de som van 18 ponden sterling (f 216) over te maken. Ik heb die som met de levendigste dankbaarheid ontvangen. Ik vereenig mij met mijne broeders, om den Heer onze God te bidden, dat hij over u en over onze weldoeners; zijne overvloedigste genade en zegeningen uitstorte! Heb de goedheid van hen te verwittigen, dat wij al de dagen van ons leven voor hun tijdelijk en eeuwig welzijn zullen bidden. Ik doe alle dagen de H. Offerande onzer Altaren voor onze, zoo levende als overledene weldoeners opdragen.....

Toen ik te *Dublin* was, heb ik den heer DANIEL O'CONNELL, den grooten bevrijder van *Ierland* gesproken; ik heb hem gesproken over u over uwe groote liefde voor ons arm gesticht; over de liefdadigheid uwer landgenooten; hij was er bij uitstek over gesticht. Hij heeft mij gezegd, dat hij u over ons huis schrijven zou, zoodra als zijne veelvuldige en thans hoogst gewichtige bezigheden dit zullen toelaten.....

Ontvang intusschen de verzekering der dankbare genegenheid, waarmede enz.

Uw zeer ootmoedige en dankbare Dienaar,

Fr. M. V. RYAN.

Abt.

Abtdij van Mount-Melleray.

15 Julij 1840.

Dezen brief heeft den onzen op zee gekruist, dien wij den 17 Julij li. aan den Abt van *Melleray* verzonden hebben, ten geleide van eenen brief, door eene edelmoedige ziel aan den Abt gerigt en eene ruime gift van f 75 Hollandsch bevattende. — Gebrek aan plaats heeft het vroeger mededeelen van den bovenstaanden brief, alsmede de vermelding der bijdragen voor die Abtdij ontvangen, belet.

AAN

De Catholijke en Onafhankelijke Heeren.

die-door de Staten van onderscheidene provincien, benoemd zijn tot buitengewone Leden der Tweede Kamer in dubbelen getale.

Gaat, Edle mannen! gaat, laat uwe stemmen hooren,
Voor Godsdienst-vrijheid en voor 't heilig Vaderregt.
Ga Edle Sassen! Gij die nooit uw stein liet smooren;
Nooit hebt gij 't schandlijk ja, om post of lint gezegd!
Gaat Edlen! naar den *Haag*, voor 't regt van *Neerland* spreken:
Aan *Nederland* alleen zij *Limburg* afgestaan;
Maar niet om deel te zijn van slaafsche Duitsche streken,
Waar vrees en dwinglandij de pers in boeien slaan.
Weert allen Duitschen dwang, die *Neerland* zou onteeren!
Nooit heeft ons vaderland de dwinglandij geduld:
En, welke deugden 't volk van *Neerland* moge ontbeeren,
Het haat de kluijsters nog, al worden zij verguld. —
Verguld met burger goud, door arbeid zuur gewonnen,
Gesmolten in 's lands kas, die altoos ledig is;
Waar 't overschot verzinkt, uit vroegre voorspoeds-bronnen.
Met nijverheid geput, der Vaders erfenis.....!
Gaat, gaat dan naar den *Haag*, laat 's lands vergaderzalen,
Weergalmen van uw stem: en wordt ze daar gesmoord.
Dan zal onze eer voor 't minst bij vreemden zegepralen.
Wanneer men buiten's lands uw taal weergalmen hoort.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar: het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. - Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst. *Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

DE REFORMATIE EN DE VRIJHEID VAN ONDERWIJS.

(Vervolg en Slot.)

Wij hebben in ons jongste nummer eene lange citatie uit de *Reformatie* medegedeeld, om nader breedvoerig op dezelve terug te komen, haar stukwijze te ontleden, en daarbij de diepe onkunde der Reformatie-schrijvers, betrekkelijk de Catholijke leer en de gevoelens der Catholijken, aan te toonen, en eindelijk de verstands-verduistering te doen zien, welke bij zekere menschen plaats heeft, wanneer zij zich zelve en hunne meesters eene onfeilbaarheid toekennende, die zij aan de universele kerk ontzeggen, den geheimzinnigen apocalypsis doorsnuffelende, den verborgen zin van dat profetisch boek, naar eigen willekeurige uitlegging opvattende, daar een voedsel voor hunne ingezogene vooroordeelen en voor hunnen ingekankerden haat tegen de Catholijke Kerk zoeken.

« In ons vorig nummer, zegt de *Reformatie*, hebben wij trachten aan te toonen, dat de vorst die ons regeert niet uit beginsel eenen buitenlandschen vorst als zijne overheid mag erkennen. »

Na de vernietiging van het leenstelsel, heeft dit nergens meer plaats: zelfs de laatste schijn daarvan is, door de vernietiging van het Westersche keizerrijk, waaraan men ongepast genoeg, den naam van het *heilige Roomsche rijk* gegeven had, geheel verdwenen; de kleinste regerende

vorstjes, zoo als *Duitschland* er eene menigte heeft, zijn geheel onafhankelijk van de grootste buitenlandsche mogendheden. Wel te verstaan, zoolang als deze niet goedvinden, hen, tot behoud van den algemeensten vrede, of onder eenig ander voorwendsel, tot geheelen of gedeeltelijken afstand hunner staten, te noodzaken. De *vorst*, die ons regeert, staat hierin met alle andere regerende vorsten gelijk.

« Daar nu wij even als vele anderen gelooven, dat de Godsdienst in het naauwste verband staat met het onderwijs, zoo erkennen wij echter tevens, dat het onderwijs de jeugd insgelijks moet vormen tot goede onderdanen. »

Dat gelooven wij ook: wij zijn er zelfs innig van overtuigd; en daar wij tevens overtuigd zijn, dat men bij ons bestaande onderwijs-stelsel, evenmin in staat is, om goede onderdanen; als om goede Christenen te vormen, is zulks voor ons eene dubbele reden om vrijheid van onderwijs te vorderen.

« Daarom gelooven wij, dat de overheid niet mag toelaten, dat aan de kinderen zulk een schoolonderwijs gegeven wordt, waardoor hun blinde onderwerping aan eene buitenlandsche mogendheid wordt ingescherpt als noodzakelijk om zalig te worden. »

Tot hiertoe zijn wij het volmaakt met de *Reformatie* eens: dat gelooven wij ook; wij zouden iemand, die een dusdanig schoolonderwijs gaf, als krankzinnig beschouwen en gelooven zelfs niet, dat verstandige menschen hunne kinderen aan het onderwijs van zulk eenen dwaas zouden toevertrouwen.

» Hierdoor toch wordt alle wezenlijke gehoorzaamheid aan de regering des lands ondermijnd, en deze slechts zoo lang niet dadelijk verworpen, als die buitenlandsche mogendheid het goedvindt, zulk eene regering niet onder eenen banvloek te brengen, of een interdict uit te vaardigen. »

Wij hebben reeds meermalen beleefd, dat eene mogendheid eene andere regering den oorlog aandoet, en haar van een gedeelte harer landen berooft; wij hebben onderscheidene revolutien, zelfs dezulke, waarbij buitenlandsche mogendheden de regering des lands verjaagden en vervingen, bijgewoond; maar wij hebben nog nimmer het belagchelijk schouwspel gezien van eene mogendheid, die de regering van een ander land onder eenen *banvloek* wilde brengen, of een interdict uitvaardigde: zulk eene mogendheid zou zich slechts bespottelijk maken.

« De geschiedenis der wereld dwingt ons deze opmerking te maken. Een iegelijk zal wel bevroeden, dat deze aanmerking niet zonder doel is ter nedergesteld; zij betreft het Papismus. »

Hier springt de aap uit de mouw. — Jammer maar, dat men de geschiedenis der wereld, als mede door de bril des vooroordeels beschouwt, en nog wel, zooals zij door domheid en haat tegen het Catholicismus verminkt en vervalscht geworden is. Men verliest daarbij het toenmalige stelsel van maatschappelijke orde en openbaar regt geheel uit het oog. Dat stelsel is door de *Reformatie* geheel vernield: en thans de vrees te uiten voor datgeene, wat volgens de bestaande orde van een vroeger tijdvak, alleen plaats hebben kon, verraadt eene kinderachtige vrees voor spookten, of kwade trouw, die, om haar doel te bereiken, eenvoudigen voor hersenschimmen tracht te beangstigen. Zoo heeft men een monsterachtig ding uitgevonden, dat nergens aanwezig is, maar dat er zoo verschrikkelijk en afschuwelijk uitziet, dat allen die nog aan spookten gelooven er voor sidderen en beven: en dan zegt men aan elk, die onnoozel genoeg is, om dat alles, zonder onderzoek aan te nemen: „dat is nu het *Papismus*! het *Pausdom*, waarvan gij in onze plakaatboeken leest, tegen welks stoutigheden en superstitiën onze vroegere landvaderen zoo getrouwelijk waakten, 't is dat *Rome* dat onze voorvaders te gelijk met *Spanje* bestreden en overwonnen hebben, toen hetzelfde het zuiver Evangelie, door brandstapels, moord-schavotten, auto-da-fés enz. enz. trachtte uit te roeijen; 't is de anti-christ, wiens rijk, volgens onze geloofsbelijdenis, door de regering des lands ten gronde moet worden gerigt; 't is de hoer van *Babel*, waarvan gij in Gods Woord leest. Dat wij hier niet te veel zeggen, zullen wij later aantoonen. — De *Reformatie* zegt wel:

« Om niet verkeerd verstaan te worden, zullen wij ons echter zoo duidelijk mogelijk uitdrukken. »

Dit doet de *Reformatie* evenwel niet. Zij verschuilt zich hier en daar achter rhetorische bloemen; maar wij verstaan haar des niet te min zoo goed, dat wij *duidelijk* zullen maken, wat zij *duister* laat.

« De bedoeling is niet om de Roomsche Catholijke Nederlanders eenigzins te binden in hun godsdienstig onderwijs aangaande de onfeilbaarheid van den Paus in geloofsaken; doch wij verlangen eene even duidelijke onderwijzing aan de kinderen, dat de Paus in het burgerlijke in *Nederland* niets te zeggen heeft, maar in het tijdelijke gelijk staat met alle buitenlandsche regeringen. Het hof van *Rome* is niets anders en moet voor Nederlanders niets

anders zijn en worden, dan het hof van *Napels*, *Constantinopel* of *China* »

De *Reformatie* denkt misschien, dat zij hier al zeer slim is geweest, en een middel heeft uitgevonden, om de Catholijken te binden, door het vorderen van verklaringen, die zij zich verbeeldt, dat door Catholijke Nederlanders niet zouden kunnen worden gedaan, zonder dat zij ophouden Papisten te zijn, en waardoor alzoo de zoogenaamde Papisten, Pausgezinden, of Ultramontanen, zoo als men ze ook al noemt, van de vrijheid van onderwijs, zouden kunnen worden uitgesloten. — Intusschen bedriegt zij zich zeer, de arme *Reformatie*, die noch de leer der Catholijke Kerk, noch de principes en gevoelens der Catholijken kent. Om zich hiervan te overtuigen, behoeft zij slechts in ons vorig nummer het artikel te lezen: „Heeft *Nederland* een ambassadeur te *Rome* noodig?“ Wij herhalen hier, wat wij, daar gezegd hebben, dat de *zigtbare Opperherder der universeele Kerk* tevens soeverein van den Romeinschen staat is; dat er een hof van *Rome* bestaat, is *accidenteel*: het hof van *Rome*, als zoodanig, dat is, als *tijdelijk gouvernement*, is voor ons niets anders en niets meer, dan een ander buitenlandsch hof, onze betrekkingen met den algemeenen vader der Christenen, onze verplichting om hem, in alle *geestelijke zaken*, te eerbiedigen en te gehoorzamen, uitsluitend te gehoorzamen, is altoos dezelfde, of hij een der paleizen van *Rome* bewoont, en zijne *tijdelijke onderdanen*, als tijdelijk vorst regeert, dan of hij als gevangene, in de vertrekken van *Fontainebleau*, of elders in ballingschap leeft, terwijl zijne staten voor de heerschzucht van overweldigers moeten bukken. — Maar de tijdelijke soevereiniteit over den Romeinschen staat, de oudste en meest legitime van alle bestaande soevereiniteiten, is tevens bij uitstek providentieel. Wat zou er van de Kerk geworden zijn, als het zichtbaar Opperhoofd der Catholijke Kerk de *onderdaan* had moeten wezen van eenen aardschen vorst? De geschiedenis getuigt, dat de vorsten, van *Constantinus* af, tot op onzen tijd toe, zich immer met de zaken der Kerk hebben willen bemoeijen; dat zij altoos de Kerk aan hunne politieke, vaak heerschzuchtige oogmerken hebben willen dienstbaar maken, en daarom ook dikwerf poogden hunne gunstelingen, of dezulken, van welke zij meenden te kunnen verwachten, datze hunne oogmerken zouden begunstigen, op den Apostolischen zetel te plaatsen; waarin zij maar al te vaak geslaagd zijn; wat dan meestal verwoering, en somwijlen zelfs scheuring, ten gevolge had. Maar als de Opperherder de onderdaan van den eenen of anderen tijdelijken monarch ware geweest, zou de *Catholijke eenheid*, dat *kenteeken*, waaraan de wereld weten kan, dat *JESUS CHRISTUS* door den Vader gezonden is, en voor welke dus de Goddelijke Verlosser zoo vurig en bij herhaling bad, zijn verloren gegaan; zoo als uit de noodlottige gevolgen der verplaatsing des Apostolischen Stoels van *Rome* naar *Avignon*, gebleken is. Het zichtbaar Opperhoofd der Catholijke Kerk, moet dus; door het bezit van eenen eigen staat, *onafhankelijk* van alle aardsche sovereynen zijn, zoo heeft de Voorzienigheid het gewild: en nooit is op die bepaling van de hoogste wijsheid, straffeloos inbreuk gemaakt.

» Wat in het geheim, in den schoot des huisgezins geleerd wordt, kan de overheid niet nagaan, maar van een' ieder, die van de overheid erkenning vraagt als onderwijzer, van dien, mag de overheid vorderen erkenning van de wettigheid harer wereldlijke magt, onafhankelijk van buitenlandsche erkenning. Dit moet ook duidelijk zijn in het onderwijs, en dus ook in de gebruikt wordende leerboeken. »

In het geheim, in den schoot des huisgezins wordt niets geleerd, wat niet openlijk in de Kerken van de predikstoelen en in het Catechetisch onderwijs geleerd wordt; waarbij elk, die begeerig is, om het te weten, tegenwoordig kan zijn; want de kerkdeuren staan daarbij altoos open. Het Catholicismus is geen *geheim genootschap*; deszelfs leer is algemeen bekend, hoewel ze somwijlen door onatholijken schandelijk verdraaid wordt.

Wat de *Reformatie* wil gevorderd hebben, betrekkelijk het erkennen van de wettigheid der regering, onafhankelijk van buitenlandsche erkenning, is waarlijk te belagchelijk om er bij stil te staan.

« Een Roomsche Catholijke, die zich hieraan niet wilde onderwerpen, zou reeds daardoor in verdenking moeten zijn. Wij hebben reden om zoo te spreken, wanneer wij letten op de organen der Roomsche Catholijke partij in ons vaderland, en regstreeksche verkiezing van volksvertegenwoordigers, verantwoordelijkheid van ministers, belastingen enz., in verband zien brengen met vrijheid van Godsdienst en onderwijs. »

Bij deze zonderlinge zinsnede, die men van verstandige menschen, in een constitutioneel land, niet verwachten zou, is de volgende noot gevoegd:

« Wij willen hierdoor niet aan Roomsche Catholijken betwisten om, over politieke zaken te schrijven. Wanneer dit echter geschiedt, dan moet men oprecht zijn, en de politieke belangen niet verwarren met die der Godsdienst: »

Wij zijn zoo oprecht als iemand en zeggen altoos onze gedachte ronduit, als daardoor geen nadeel aan hoogere belangen zou worden toegebracht. Wij *verwarren* geenszins de politieke belangen met die van den Godsdienst; dit doen alleen zij, die aan de gouvernementen het regt toekennen, om zich met Godsdienstzaken te bemoeien, of die eene *heerschende Kerk* verlangen, zoo als Mr. GROEN VAN PRINSTERER in zijne *bijdragen tot herziening der grondwet, in Nederlandschen zin*, van welks lof de *Reformatie* overvloedt, niettegenstaande die *staatsraad in buitengewonen dienst de politieke belangen* van ons vaderland, geheel en al met die van den *gereformeerden godsdienst* *verwart*! — Is dat oprecht? Neen, voorzeker kan niemand vuriger dan wij verlangen, dat alle *verwarring* van politieke belangen, met die van den Godsdienst, geheel en al ophoude; wijl die verwarring de noodlottige bron is van wantrouwen, misnoegen, onrust en verdeeldheid. Ja, wij verlangen, wij vorderen, regstreeksche verkiezingen en verantwoordelijkheid van ministers en andere hooge ambtenaren, gelijktijdig met de vrijheid van Godsdienst en onderwijs: en waarom? — Omdat wij die regstreeksche verkiezingen en verantwoordelijkheid beschouwen als de bolwerken en waarborgen voor de vrijheid van Godsdienst en onderwijs. Wat zouden ons die dierbare vrijheden baten, als een minister van het openbaar onderwijs, of een departement van eeredienst, ieder *oogenblik* straffeloos, inbreuk op die vrijheden zou kunnen maken? Als afhankelijkke zoogenaamde vertegenwoordigers die niet door het

volk verkozen zijn, ondanks hunnen gedanen eed, het inbreuk maken op de vrijheid van Godsdienst en onderwijs, stilzwijgend toelieten, zonder daarbij te vreezen te hebben van *om die reden*, niet herkozen te zullen worden? — Volstrekt niets: en daarom voegen wij te zamen, wat, in een constitutioneel land, onafscheidelijk is: Vrijheden en waarborgen. — En dit is niet eene *verwarring* van onderscheidene belangen, maar juist integendeel geschikt, om een geheel verwarde boel eindelijk met Gods hulp te *ontwarren*.

De *Reformatie* voegt hier de belastingen ook al bij: hierover spreken wij zelden, en enkel als het te pas komt, om de regering te doen begripen, dat eene zwaar belaste natie wel eenige aanspraak op grondwettige waarborgen heeft. Maar heeft de *Reformatie* de historie van den *tien-den penning* vergeten? Was die belasting, door de toenmalige regering gevorderd, niet almede een voorwendsel, om, zooals men het noemt, *het Spaansche juk af te schudden*? Heeft men van toen af in ons vaderland niet altoos de belangen der politiek met die van den Godsdienst verward? En doet men dit niet nog, ondanks de ontvinding, ondanks de schokken en omwentelingen, die er het gevolg van zijn geweest? Nu, juist die verwarring voor 't vervolg te betetten, is het doel, dat wij bij een verstandig volk, door regstreeksche verkiezingen en ministerieel verantwoordelijkheid eindelijk hoopen te bereiken.

« Hoe men ook de geschiedenis dikwijls tracht te verminken, het zal *Rome* toch niet gelukken, om de wandaden van de genaamde Heilige Vaders, tegen vorsten en regeringen gepleegd, te bedekken of uit het geheugen te wischen. »

Wij behoeven de geschiedenis niet te *verminken*: dit laten wij voor hen over die de waarheid trachten te verduisteren. De vijanden van *Rome* kunnen wel *geheugen* hebben van hetgene, wat zij in *verminkte geschiedenissen* gelezen hebben, maar gewisselijk niet van *wandaden van de genaamde Heilige Vaders; tegen vorsten en regeringen gepleegd*; want zeker is er op den geheelen aardbodem niemand zoo oud, dat hij het zichtbaar Opperhoofd der Catholijke Kerk, *wandaden tegen vorsten en regeringen* heeft kunnen zien plegen: maar wel leven er nog velen, die de *wandaden van vorsten en regeringen aan de H. Vaders gepleegd*, beleefd hebben. Zoo lang als de *Reformatie* niet bepaaldelijk zegt, wat zij als wandaden beschouwt en welke de Heilige Vaders waren die dezelve *aan vorsten en regeringen* zouden *gepleegd* hebben, kunnen wij niet raden, wat zij bedoelt. Verkiest zij die zoogenaamde wandaden op te noemen, dan zullen wij haar geen antwoord schuldig blijven.

« Er zullen er altijd gevonden worden, die, het welzijn van hun vaderland zoekende, aan de regeringen en vorsten toeroepen: laat u niet misleiden door het naar de wereldheerschappij strevende *Rome*; laat u niet begoochelen door deszelfs oude oppervoogden en de zachtheid hunner pantoffels. *Rome* zal zich zelve nooit verloocheenen. In het schijnbaar toegeven en wijken voor de omstandigheden, slaat het de met fluweel bedekte ijzeren klauw in het geweten, en te laat ontdekt gij het bedrog. »

De verschrikkelijke poesy, die in deze regels wordt aangetroffen, welke misschien na eenen angstigen droom geschreven zijn, is voor ons verstand te hoog! Wij begrijpen niets van die zachte pantoffels in verband met de ijzeren,

met fluweel bedekte klauwen, die *Rome* in de gewetens slaat! Maar over de wereldheerschappij, die *Rome* zou beoogen, willen wij een paar woorden zeggen.

Wie den tegenwoordigen toestand van *Rome* en van de Catholijke Kerk kent en bejammert; wie den vernederenden staat beschouwt, waarin oncatbolijke gouvernemen-ten, onder voorwendsel van *bescherming*, de Catho-lijke Kerk in hunne staten houden; wie weet, welke middelen daartoe gebezigd worden; wie de kunstgrepen eener anti-Catholijke, huichelachtige diplomatie, in ver- band met de allerwege in stand gehoudene strafwetten, welke de slavernij der Kerk voltooijen, bestudeert, kan gewisselijk niet zonder verontwaardiging vernemen, dat er, in onze dagen nog menschen gevonden worden, die dom genoeg zijn, om te beweerén, dat *Rome* naar eene *tijdelijke of aardse wereldheerschappij* streeft; maar dat menschen, die openlijk als toongevers, als *schriftge- leerden*, als inlichters van vorsten en volken optreden, eene dusdanige zotheid, in een land als het onze, alwaar de Catholijken dagelijks verongelijkt worden, waar zij gedurende vijf en twintig jaren te vergeefs vrijheid van Godsdiens en onderwijs hebben gevorderd; waar meer, dan wij hier zeggen willen, plaats heeft, openlijk aan hunne ligtgeloovige lezers op den mouw spelden; of dat secten- haat en vooroordeel hun verstand zoodanig verbijsterd hebben, dat zij zulke beuzelpraat wezenlijk geloven, ja, dan gloeit het hart van elken regtschapen Catholijk van verontwaardiging, over de kluisters, die men dagelijks versterkt, om hunne, door JESUS CHRISTUS God boven al te prijzen in eeuwigheid! vrijgekochte Kerk, van hare vrijheid te berooven, en de uitvoering van haren Godde- lijken last: *onderwijst alle volken*, te beletten!

« Het is niet te ontkennen, dat er overal eene heimelijke vrees voor *Rome* bestaat; maar het is tevens opmerkelijk, dat deze vrees juist het meest wordt aangetroffen, waar het oprechte geloof gemist wordt, en het Liberalismus den toon geeft. »

Het is niet te verwonderen, dat er overal eene *heimelijke vrees*, voor *Rome*, of om beter te zeggen voor de Goddelijke gerechtigheid en voor de moreele meerderheid van het lang getergde Catholicismus bestaat: 't is de wel zwakke, maar toch duidelijke stem eener nog niet geheel toegeschroeide conscientie! Dat zulks geen plaats heeft, waar het oprecht geloof gemist wordt, dat is, waar men niet zinneloos genoeg is, om de Kerk van JESUS CHRIS- tus, die reeds gedurende achttien eeuwen haren Godde- lijken last volvoerde en de volken tot het geloof aan eenen gekruisten Zaligmaker gebragt heeft, het *rijk van den antichrist*, de *hoer van Babel* en haar weêrloos zichtbaar opperhoofd de *anti-christ* is, laat zich even gemakkelijk begrijpen, als men weet, waartoe de blindheid des ver- stands en de verstopping des harte (de geduchtste oor- deelen Gods) den mensch voeren kunnen, de oude Jood- sche opperpriesters, schriftgeleerden en phariseën, gaven daarvan reeds het voorbeeld, toen zij den Zoon Gods beschuldigden, dat hij God lasterde en een oproerige was, die verbood, den keizer schatting te geven dat ge- slacht is nog niet uitgestorven van 't welk de Goddelijke leeraar zeide: „Laat ze geworden. Zij zijn blind en leids- „lieden der blinden” (MATTH. XV. 14). Maar wee! u

„geveinsde schriftgeleerden en phariseën, omdat gij het „rijk der hemelen voor de menschen sluit. Want gij gaat „er niet in, en die er zouden ingaan, laat gij niet toe „daarin te gaan.” (Ibid XXIII: 13) 1).

« De reien hiervan ligt in de beginselloosheid van het Libera- lismus, terwijl het Papismus ten allen tijde en onder allerlei be- dekselen vaste en duurzame beginselen heeft. Wanneer het dezelve liet varen, zou het ophouden te bestaan. »

Dat is juist. Alleen de waarheid kan *vaste en duurzame beginselen* hebben: zij zou ophouden waarheid te wezen, als zij die varen liet.

« De opmerkingen door ons gemaakt, hebben ten doel, ons va- derland te behoeden voor 2) die hevige schokken, die overal ko- men zullen, waar men het geweten en de Godsdiens tracht te beheerschen, en om dit te verkrijgen overeenkomsten en schikkin- gen maakt met eene vreemde magt, welke eenmaal, volgens de voorzeggingen van Gods Woord, door de koningen der aarde, die zich met dezelve hebben opgehouden, verwoest zal moeten worden. »

Waarom spreekt de *Reformatie* hier zoo verbloed? Waarom citeert zij hier, volgens hare gewoonte geene texten uit Gods Woord? Zou het ook zijn, uit een overblijfsel van schaamte, in de hoop van niet algemeen begrepen te worden? Want goede Catholijken, die de leer van het Evangelie beoefenen, zonder zich door on- ophoudelijk bijbel-lezen het hoofd bijster te maken, zul- len er niets van verstaan: maar wij, die, helaas! te lang door de droomerijen van de *Reformatie* bedwelmde zijn ge- weest, zullen toelichten, wat zij hier duister laat, op- dat men overal haren geest kenne en zich over hare on- geneeslijke blindheid verbaze.

Welnu, de *Reformatie* doelt hier op de prophetie door den H. Apostel en Evangelist JOANNES in zijnen Apoca- lypsis geboekt, in het XVII hoofdstuk, 't welk wij hier, volgens de vertaling van den zoogenaamden staten-bijbel, afschrijven:

Het XVII Capittel.

1. Ende één uyt de seven Engelen, die de seven philen had- den, quam ende sprack met my, ende seyde tot my, Komt herwaerts, ick sal u toonen het oordeel der groote Hoere 3), die daer sitt op vele wateren:

2. Met welcke de Koningen der aerde gehoereert 4) hebben, ende die de aerde bewoonen zyn droncken geworden van den wyn harer hoerere.

3. Ende hy bracht my wech in een woestyne, in den geest, ende ick saghe een Vrouwe sittende op een scharlakenroot Beest, dat vol was van namen der (Godts-) lasteringe, ende hadde seven hoofden, ende tien hoornen.

4. Ende de Vrouwe was bekleedt met purper ende scharlaken, ende verciert met gout ende kostelick gesteente, ende peerlen 5),

1) Vergel. met Lucas XI, 5.

2) Tegen, wil men zeker zeggen.

3) Dat is, volgens de ontdekking van LUTHER c. s., de Kerk van Rome.

4) Dat hoereeren bestaat volgens de *Reformatie* in het maken van overeenkomsten en schikkingen met eene vreemde magt; dat is b. v. Concordaten sluit, of door diplomatische onderhandelingen het een of ander verwerven, dat men gaarne had, van den Apostolischen Stoel te verkrijgen tracht. Want die vreemde magt is de hoer van Babel, uit den Apocalypsis! Dit spreekt van zelve, het is een der geloofspunten van de *Reformatie*.

5) Dat purper en scharlaken beteekent de kleur der kleeding van Kardinalen en Bisschoppen: al die kostbaarheden, de prach- tige versierselen der Kerken van Rome . . . Dit is alles middag- klaar.

ende hadde in hare hant eenen gouden drinckbeker vol van grouwelen 1), ende van onreynigheyt harer hoererye.

5 Ende op haer voorhoofd was een naem geschreven, (namelick) Verborgenhuyt, de groote *Babylon*, de moeder der hoereryen ende der grouwelen der aerde.

6 Ende ick sagh dat de Vrouwe droncken was van het bloet der Heiligen, ende van het bloet der getuygen JESU 2) Ende ick verwonderde mij, als ickse sagh, met groote verwonderinge.

7. Ende de Engel seyde tot mij, waerom verwondert gij u? Ick sal u seggen de verborgenhuyt der Vrouwe, ende des Beests dat haer draegt, 't welck de seven hoofden heeft, ende de tien hoornen.

8. Het Beest dat gij gesien hebt, was, ende en is niet: ende het sal opkomen uyt den afgront, ende ten verderve gaen: ende die op de aerde woenen sullen verwondert zijn, (welcker namen niet en zijn geschreven in het boeck des levens van de grontlegginge der werelt) siende het Beest, dat was, ende niet en is, hoewel het is.

9. Hier is 't verstant dat wysheyt heeft. De seven hoofden zyn seven bergen 3), op welke de Vrouwe sitt.

10. Ende zyn (oock) seven Koningen: de vyve zyn gevallen, ende de een is, de ander en is noch niet gekomen, ende wanneer hy sal gekomen zyn, moet hy een weynich (tyts) blyven.

11. Ende het Beest dat was, ende niet en is, die is oock de achtste (koningh) ende is uyt de seven, ende gaet ten verderve.

12. Ende de tien hoornen die gy gesien hebt, zyn tien koningen, die het koninckryck noch niet en hebben ontfangen, maer als koningen macht ontfangen op éene ure met het Beest.

13. Dese hebben eenereley meyninge, ende sullen hare kracht ende macht het Beest overgeven.

14. Dese sullen tegen het Lam krygen, ende het Lam salse overwinnen, (want het is een Heere der heeren, ende een Koningh der Koningen: ende die met hem zyn, de geroepene, ende uytverkorene, ende geloovige 4).

15. Ende hy seyde tot my, de wateren die gy gesien hebt, daer de Hoere sitt, zyn volcken ende scharen, ende natien, ende tongen.

16. Ende de tien hoornen die gy gesien hebt op het Beest, die sullen de hoere haten, ende sullense woest maken, ende naeckt: ende sy sullen haer vleesch eten, ende sullense met vyer verbranden 5).

17. Want Godt heeft (haer) in hare herten gegeven dat sy syne meyninge doen, ende dat sy eenereley meyninge doen, ende dat sy haer koninckryck het Beest geven tot dat de woorden Godts voleyndigt sullen syn.

18. Ende de Vrouwe die gy gesien hebt, is de groote stad, die het koninckryck heeft over de koningen der aerde 6).

1) Van daar, dat men immer van de gruwelen der Roomsche Kerk spreekt, en allerlei fabeltjes van Monnikken en Nonnen verduicht heeft.

2) Dat is: van de oproerigen en afvalligen, die, voornamelijk in de XVIe eeuw, volgens de toen bestaande landswetten tegen de ketterij, met den dood zijn gestraft geworden.

3) De zeven bergen van Rome.

4) Dat is, zij, die met de *Reformatie*, in de Kerk van Rome de *Babylonische hoer*, en met den heer GROEN VAN PRINSTEREN in den Paus den *Antichrist van Rome* zien. Het is dan ook denkelijk daarom, dat de *Reformatie* tegenwoordig voor haren ahang, het woord: *gelovigen* bezigt.

5) Dat beteekent, wat voor de helder ziende *Reformatie* duidelijk is, dat Rome, wat zij, *vreemde magt* en ons nog bestaande strafwetboek: *buitenlandsch hof* of *mogendheid* noemt, waarmede de Geestelijken niet zonder verlof van den minister van *ceredienssten* mogen corresponderen; doch waarmede de gouvernementen diplomatische betrekkingen hebben, om met dezelve overeenkomsten en schikkingen te maken; ten einde, zoo als de *Reformatie* zeer naef zegt (hoewel zij er denkelijk den regten zin niet van begrijpt), het *geweten* en de *Godsdienst* te beheerschen, door de koningen der aerde, die met Rome overeenkomsten en schikkingen hebben gemaakt, dat is volgens *Gods Woord*, IN DEN NEDERLANDSCHEN ZIN van de *Reformatie* gehooreerd hebben, VERWOEST ZAL MOETEN WORDEN.

6) Ziedaar de wereld-heerschappij, welke Rome beoogt! Dit alles is immers zoo klaar, dat alle gereformeerden het duidelijk zien.

Ziedaar diplomaten en staatsmannen die de gouvernementen de bemoeijingen met Godsdienstzaken, met de inwendige zaken der Catholijke Kerk aanraadt, of er aan medewerkt, en, om uw doel te bereiken, *diplomatische betrekkingen* met Rome meent te moeten hebben, hoe de gereformeerden over dat alles denken, terwijl er de Catholijken door verbitterd worden! Wat moeten daarvan eindelijk de gevolgen worden in een land als het onze...?

— De *Reformatie* zegt vervolgens:

« Onze regering krijgt in den weg van Gods Voorzienigheid zoodanige lessen en wenken, welke, wanneer zij onopgemerkt worden voorbijgegaan, de wroeging des te grooter zullen maken, bij eene mogelijke omwending van zaken. Nu is het nog tijd, nu is er nog mogelijkheid op redding en behoudenis. »

Ja, de gouvernementen en vooral ook ons gouvernement, hebben zich over het ontbreken van lessen en wenken niet te beklagen. Er is slechts een middel om allen te bevredigen: *volledige Godsdienstvrijheid en vrijheid van onderwijs* VOOR ALLEN! Overal dreigt de revolutie-geest; de vorsten worden misleid en op eenen weg gevoerd, die hen in het verderf zal storten! Zij worden bedrogen, door heimelijke intrigues, die door den anti-christischen, huiachelachtigen revolutie-geest worden aangewend om hen van de liefde der volken te berooven! Onze *Catholijke Stemmen*, hebben niet opgehouden, daartegen eenstemmig met andere organen van het Catholicismus te waarschuwen: thans komt, van eenen anderen kant de *Reformatie*, hoewel in eenen anderen geest, hare dreigende waarschuwingen, met de onze paren. — En, opdat er niets aan ontbreken zou, zullen wij hier eene *koningsgezinde stem*, die zich onlangs treurig en weemoedig heeft doen hooren, in onze taal laten spreken.

EENE CATHOLIJKE KONINGSGEZINDE STEM UIT ZWITSERLAND.

« Ceux qui cachent la vérité aux rois sont de grands coupables: il faut la leur dire avec respect, mais se condamner à la dire alors même qu'elle est pénible, alors même qu'elle a l'air d'un reproche ou d'une injure. » *Gaz. de France.*

Het tijdschrift *l'Invariable* 1) te Friburg, in Zwitserland, uitkomende, heeft in deszelfs jongste nummer het volgende merkwaardig artikel opgenomen:

„ De *Godsdienstige* en *monarchale* schrijvers zien zich somwijlen in eenen zeer moeilijken toestand geplaatst, uit hoofde van den wederzijdschen toestand der twee principes, die zij verdedigen; principes, die slechts een beginsel behoorden uit te maken, daar zij uit dezelfde bron voortvloeijen, om hetzelfde doel te bereiken, maar die ongelukkiglijk door het tijdelijk gezag, zoo als het zich tegenwoordig zelf heeft geconstitueerd, maar al te veel zijn *gescheiden* geworden, en nog beklagenswaardiger is

1) Dit tijdschrift wordt geschreven door kundige Fransche legitimisten, die, in 1830, hun vaderland verlaten en zich in Zwitserland gevestigd hebben.

het, dat hetzelfde maar al te vaak het eene principe tegen het andere heeft *overgesteld*.

„Nu, uit deze tegenstelling in dezelfde kwestie vloeit eene oppositie voort tusschen de pligten dergenen, die ze behandelen; en de zwaarigheid wordt nog gewigtiger voor ons, uit hoofde der soort van tegenstanders der beide principes, die altoos op de loer zijn, om ons op schijnbare tegenstrijdigheden te betrappen en zich van onze eigene woorden tegen ons zelven te bedienen.

„Alzoo wanneer wij als koningsgezinden sprekende, de zuiver *politieke* regten verdedigen van vorsten die *godsdienstelijk* in verzet zijn, tegen het Catholicismus, dan beschuldigt men ons van ons *geloof* aan ons *gevoelen* en de regten der *hoogste* majesteit aan de belangen der *tweede* op te offeren. Wanneer wij, integendeel, als Christenen sprekende, met eene Godsdienstige reprobatie de daden van vervolging bejegenen van vorsten, die hevige of trouwlooze vijanden zijn van ons geloof, dan zegt men, dat zulks is een wankelbaar maken van het tijdelijk gezag, een zijdelings opzetten hunner onderdanen tot revolte en een ondermijnen alzoo van den *troon*, om het *altaar* te ondersteunen.

„Inderdaad, in elken anderen tijd, zou die dubbele beschuldiging, die zuiver sophistisch is, voor eene discussie van een oogenblik verdwijnen, en het zou genoeg zijn, in eenige regels te herinneren aan de eigendommelijke regten en de wederzijdsche betrekkingen der beide magten, om te bewijzen, dat wij in het eene en in het andere geval, en altoos getrouw aan de ware leer, als reclameerende Christenen, in niets de politieke legitimiteit der koningen aantasten: en, als verklaarde koningsgezinden in niets de geheiligde regten der Kerk opofferen; met een woord, dat zelfs wanneer CÉSAR, de vijand van God geworden is, wij, volgens het voorschrift van den Goddelijken Meester, voor alles aan God gevende, *wat aan God toekomt*, in CÉSAR weten te eerbiedigen, *wat aan CÉSAR toekomt*.

„Maar om dit thans te doen begrijpen aan diegenen, welke ons nu eens van *servilismus*, dan weder van *buitensporige onafhankelijkheid* beschuldigen, zou het niet meer de zaak eener discussie van een oogenblik zijn; er zouden niet meer eenige regels, eenige bladzijden toereikend voor wezen: boekdeelen en nog eens boekdeelen zouden niet genoeg zijn; want iedere redeneering moet op een bestemd punt rusten en uitgaan van een eerste principe, dat buiten alle tegenspraak is. Nu, wat zou tegenwoordig het rustpunt zijn? Welk uitgangspunt is er aan te nemen? Welk is het godsdienstig, moreel, speciaal, politiek principe, hoe eenvoudig ook, dat men nog eenparig erkent? Wat is er nog waar in deze leugen-eeuw? Wat is er klaar in deze tijden van duisternis? Wat is er onbetwist en onbetwistbaar in deze maatschappij van vitters; van sceptieken en van *protestanten* tegen alles en tegen allen? Wat nog meer is, welk woord heeft zijnen oorspronkelijken zin, zijne natuurlijke beteekenis behouden in het mobiele woordenboek van het hedendaagsche *Babel*?

„Te hopen derhalve, van zich te doen hooren door die regtbank, alwaar regters, advocaten en clienten elk eene taal, of, om beter te zeggen, elk *zijne* eigene taal

spreken, zou de dwaaste aller illusien zijn; en de schrijvers, die zij veroordeelt, omdat zij ze niet begrijpt, moeten tot eene volgende eeuw de hoop uitstellen van hare vonnissen te zien verbreken.

„Sedert lang hebben wij ons, wat ons betreft, dien stand moeten getroosten; en tevens hebben wij er de gevolgen van moeten berekenen, niet voor ons zelven, waarbij niemand belang heeft, maar voor de dubbele zaak, die wij verdedigen. Tusschen twee ongelegenheden moesten wij trachten de minste te kiezen, dat is tusschen de beide tegenstrijdige verwijten, die men ons beurtelings doet, nu als koningsgezinden, dan als Christenen, onderzoeken aan welk van beide het beter ware minder vat te geven. En zie hier, volgens welke bemerkingen wij ons gedrag hebben geregeld.

„Zeker is het, dat de haat *tegen God en zijnen Christus* eene fundamentele gedachte van de revolutie is: de haat tegen de koningen en de koninklijke waardigheid is slechts een aanhangsel en als een *uitleisel* harer oorspronkelijke gedachte. Desniettegenstaande heeft die tweederlei haat hunne rangen meermalen verwisseld en men heeft dezelfde beurtelings de overhand zien hebben, naar aanleiding van plaatsen, tijden en omstandigheden. Zoo was de eerste schijngestalte van het philosophismus essentieel anti-christelijk, de tweede voornamelijk anti-monarchaal; na de republiek waarbij de tweederlei haat openlijk te werk ging, verbrak het consulaat scepters en verhief het kruis weder; het keizerrijk fabricceerde kroonen en verbrak de tiare; gedurende de restauratie ontstak de wond weder van de *prêtro-phobie* en was gelijktijdig verdraagzaam, medelijdend met het koningschap. 1830 eindelijk, na zich eerst op de altaren te hebben geworpen, heeft zich eensklaps tegen de troonen gekeerd.

„Nu, 't is het bijzonder karakter van den aanval, 't welk het karakter der verdediging bepalen moet; en onze plaats is, of aan de deur des tempels, of aan de deur van het paleis, naar dat een van beiden voornamelijk bedreigd wordt.

„Ziedaar waarom onze geschriften aanvankelijk meer godsdienstig dan politiek, vervolgens meer politiek dan godsdienstig zijn geworden; ziedaar, waarom wij ziende met welke verdubbeling van woede, de anti-maatschappelijke partij de legitimiteit van het tijdelijk gezag aantastte, zoolang als het ons mogelijk was hebben gezweven over de vergripen van dat gezag, tegen het Geestelijk gezag, ten einde geene nieuwe wapenen tegen hetzelfde aan zijne vijanden te leveren. Van daar onze omzigtigheid, betrekkelijk zekere kwestien en zekere feiten, waar over wij echter heimelijk en voor God diep hebben gezucht.

„Maar de stand van zaken is op nieuw eensklaps veranderd en daarmede ook onze pligten. Eene hoogere en meer gewigtige stem dan die der politiek doet zich hooren. Terwijl de revolutie haren oorlog tegen de koningen voortzet, hebben verscheidene koningen, zelven den oorlog aan God verklaard. Verstout door het slagen van den list, beproeven de gouvernementen eindelijk het geweld: van verleiders worden zij tyrannen; van predikers worden zij vervolgers. *Zoo barst tegen de Roomsche Kerk dat complot uit, waaraan wij niet hebben geloofd, wat men*

ons ook zeggen mogt, een complot in de schaduw der kabinetten ontworpen en ongevoelig uitgebreid en versterkt onder de duisternisvolle bescherming der diplomatie. Ja, wij zien het thans maar al te duidelijk en het wordt dringend noodzakelijk zulks te openbaren, het schisma heeft een heimelijk verbond met de ketterij gemaakt; alle godsdienstige dwalingen hebben zich gecoaliseerd, alle soorten van anti-Catholijken haat, hebben elkander de hand gereikt. VOLTAIRE had overluide gezegd: *Ecrasons l'Infâme*; de ministers der vorsten hebben het binnensmonds herhaald. Onder den sluier der politiek, is het goddelooze werk voortgegaan; onder voorwendsel van Europeesch evenwigt, van wederkeerige ondersteuning, van reden van staat, van materiele belangen, van handelsvoordeelen hebben alle, buiten de Catholijke eenheid zijnde gouvernementen, tractaten gesloten, aan wier hoofd men in gewone taal leest: *eeuwige vrede voor de wereld!* en aan den voet in geheime karakters: *dodelijken oorlog aan de Kerk!*

„Het Russisch kabinet heeft de impulsie gegeven, om zich vervolgens in andere landen uit te strekken. *Pruissen*, alwaar meer dan ergens elders de reformatie uitdroogt, raakalt zijne oude droomen, wegens vernietiging van het Catholicismus. 1) *Pruissen* onthaalt met geestdrift, het voorgestelde verdrag. Voortaan verzekerd van op eene magtige wijze te worden ondersteund, gaf het zich openlijk over aan zijne neiging tot vervolging, langen tijd al te geïsoleerd, om zich openlijk te vertoonen en tot zoolang genoodzaakt, om schroomvallig te kwellen en met norsheid te verdrukken. Zoo verklaart zich de plotselinge uitbarsting van geweld, bij dat heretisch gouvernement tegen de Herders en de geloovige kudde en deszelfs barbaarsche hardnekkigheid in het verstooten hunner ootmoedige en al te billijke klagten. Waarschijnlijk is het, dat hierin slechts een artikel van het tractaat wordt uitgevoerd; wellicht zelfs heeft het nooit iets anders gedaan, dan te *Berlijn* de dagteekening te stellen onder de verdrukkings-decreten die te *Petersburg* waren opgesteld. Eenmaal zullen de bewijzen van dit feit worden bekend gemaakt.

Eindelijk, als wij alles betrekkelijk dit droevig onderwerp moeten zeggen, meent men, dat de onstaatkundige (geheime) ongelijke, men kan zelfs zeggen, tegen natuurlijke alliantie, welke is aangegaan tusschen *Rusland* en *Engeland* 2), die elkander naijverig en vijandig zijn, in alle punten, uitgezonderd in het godsdienstige punt; meent men, dat dezelve niet zijn voorgeschreven, door een heimelijk secten-instinct, veel eer dan door de schijnbare redenen, die men er voor aangeven wil? En wat moet men er *weselijk* in zien, zoo niet eene soort van wederzijdse verzekering van een schisma, 't welk door een rationalistisch philosophismus begint te wankelen, met eene ketterij, die door een volstrekt scepticismus geheel verslonden wordt, met een woord, een offensief en defen-

sief tractaat tusschen den haat en de vrees tegen de waarheid 1)?

In die gewichtige omstandigheden, onder den indruk dier bedroevende ontdekking en nog geheel verschrikt over de tyrannieke en heiligschennige handelwijze, die, eensklaps vijftien maal honderd duizend Catholijke Russen aan de Kerk van JESUS CHRISTUS ontruk, moeten wij, onze stem met die onzer treurende moeder vereenigen en met haar het anathema uitroepen over den roover harer ongelukkige kinderen. De menschelijke inzigten, de politieke berekeningen, de partij-belangen, de monarchale sympathien, de eerbied zelfs voor de troonen der aarde, dat alles eclipsert en verdwijnt voor den plicht, om ons geloof openlijk te belijden, als hetzelfde bedreigd wordt en deszelfs regten te verdedigen, als zij geschonden worden.

„Dien plicht hebben wij reeds op eene loyale wijze vervuld, toen twee jaren geleden, de vervolging tegen onze broeders van *Duitschland* uitbrak; en ondanks den blaam dien de strenge energie onzer woorden, destijds op ons heeft kunnen laden, zullen wij dien thans op nieuw vervullen, ten opzichte onzer broeders van *Rusland*. En zouden wij overigens kunnen aarselen, daar wij, niet alleen geauthoriseerd, maar zelfs aangespoord worden, door het voorbeeld van den plaatsbekleder van JESUS CHRISTUS? en als hij van de hoogte des oppersten zetels zijne vaderlijke zuchten hooren laat, zouden wij dan, als ondankbare of ongevoelige kinderen, niet met hem weeklagen en in een lafhartig stilzwijgen gewikkeld, zijne smarten eenzaam laten smooien? Neen, daar zijn geloof ons geloof is, zijn ook zijne droevenissen onze droefheid, zijne angsten, onze angst, en als hij zich wapend, met het zwaard des woords, om den strijd des Heeren te strijden, hopen wij, zwakke en onbeduidende strijders, ten minste de achterste gelederen der getrouwe krijgsbende te vormen: gelukkig, als onze verkieltheit, die voor als nog zonder gevaar en zonder verdienste is, eenmaal ook de aanmoediging der vervolging en de belooning van het martelaarschap verwerven mogt!”

VOORLOOPIG ANTWOORD OP HET ADRES DER GEESTELIJKE OVERHEID, IN NEDERLAND, OM VRIJHEID VAN GODSDIENST EN ONDERWIJS.

De commissarissen des konings in *Limburg* hebben eene gouvernementale, *geplaceteerde* 2) uitvaardiging eener

1) Wij zijn voornemens, om elders, meer uitgebreid te behandelen wat wij hier slechts kunnen aanstippen, door het geheim dier Goddelooze politiek, die onder den sluier van materiele belangen de uitgebreidste, en wellicht de noodlottigste zamenzwering bedekt, die misschien nog ooit tegen den Catholijken Godsdienst is gesmeed geworden, in het helderste daglicht te stellen. Met Gods hulp hopen wij, dat die kwestie, aldus beschouwd, vele zaken zal ophelderen, die men nog niet heeft kunnen verklaren, of die men verkeerd uitlegt, en aan hen die nog geloof hebben, de geheimen der boosheid, die zij zelfs niet konden vermoeden, openbarende, zal zulks hen gelijktijdig de nieuwe pligten aanwijzen, welke de gevaren der Kerk hen opleggen.

(Aant. van l'Invariable.)

2) Men heeft in het besluit de uitdrukking: *placet* vermeden: er wordt gezegd: *ons welgevallig te verklaren*; wat slechts eens

1) Men behoeft slechts het tijdschrift: de *Reformatie* te lezen, om zich te overtuigen, dat dit ook in *Nederland* het geval is.

2) Wat, hoewel het Engelsch ministerie het schijnt te willen verbloemen, in de zaken van het Oosten, meer en meer blijkbaar, en door *Frankrijk* reeds bespeurd wordt. RED.

Pausselijke Breve betrekkelijk eene van *Rome* verlangde, en door *Rome* ingewilligde verandering in de kerkelijke jurisdictien, aan de Geestelijken 1) en burgemeesters dier provincie gezonden. De Kerkvoogden der in het stuk vermelde *jurisdictien* hebben dat *geplaceteerde* document van het Departement tot de *zaken van den Catholijken Eeredienst* ontvangen; terwijl eindelijk, op last van den gouverneur van *Noord-Brabant* dat *geplaceteerde* stuk, van het *raadhuys der stad Grave* en elders, op Zondag den 2^{den} Augustus is afgekondigd 2), opdat de geheele wereld weten zou, dat de Catholijke Kerk in *Nederland* nog onder de plak van het placet zucht! — En zoo iets geschied, door, of op last van *Catholijke hooge ambtenaren*! — Zal men zich dan nog langer beklagen, dat de Catholijken in de bedeeeling van ambten en bedieningen worden voorbij gegaan?

Intusschen zijn alle die aanschrijvingen tot hiertoe *lou-ter gouvernementaal*: door de kerkelijke autoriteiten is er nog niets dienaangaande afgekondigd. — Waartoe die haast bij het gouvernement, om die zaak bekend te maken? Zou het ook zijn, om de Catholijke bevolking vooraf te verwittigen, dat wanneer de kerkelijke autoriteit, die afkondiging doet, zij zulks doen *mag*, ten gevolge van het *verleende placet*?

Het geheugen der bovenvermelde hooge ambtenaren zal toch wel niet zoo kort zijn, dat zij zich de geschiedenis van het Jubilé in 1826, en de gisting welke daaruit allerwege ontstaan is, niet meer herinneren: zou men nu van deze zaak het tweede deel dier geschiedenis willen maken.....?

Maar de burgerlijke autoriteiten, de platte lands burgemeesters, zijn in de beide vicariaten, bijna allen (wellicht louter uit gebrek aan protestanten), Catholijk. Sommigen hunner hebben het besluit niet zonder gewetensangst afgekondigd; anderen verklaren, dat zij in dit geval eene afkondiging hebben moeten doen, die lijnregt strijdig is met hunne *godsdienstige begrippen*. Welnu, de grondwet van 1815 zegt, art. 190: „*De volkomen vrijheid van „godsdienstige begrippen wordt aan elk gewaarborgd.*” Aan elk; dus ook aan Catholijke burgemeesters. Doch waar is nu hier de *volkomene vrijheid* van Godsdienslige begrippen, als burgemeesters kiezen moeten tusschen het waarschijnlijk verlies van hunnen post, en het doen eener afkondiging, die strijdig is met hunne overtuiging, met hunne

vertaling is van: daaraan ons placet te verleenen. Het komt hier niet op de woorden, maar op de zaak aan.

1) Wij vernemen, dat de heer GERIKE VAN HERWIJNEN zijne verwondering heeft betuigd, dat het besluit, waarbij de bedoelde Pausselijke Breve wordt geplaceteerd nog niet in de Kerken is afgekondigd geworden! Meent men dan reeds, dat de Geestelijken *gouvernementale stukken in de Kerk* zullen afkondigen, zoolang als hen zulks niet door de *Kerkelijke Overheid* wordt bevolen.

2) Tot groote ergernis en verontwaardiging van alle ware Catholijken. Die afkondiging heeft in alle gemeenten der beide vicariaten moeten plaats hebben. Wij hebben van den afloop dier zaak op alle plaatsen, nog geen bericht; maar te *Grave* heeft men, het algemeen misnoegen bespeurende, zoo het schijnt, de *aanplakking* niet durven wagen.

godsdienstige begrippen? Er heeft alzoo in dit geval een flagrante inbreuk op art. 190 der grondwet van 1815 plaats, die wij aan de bijzondere oplettendheid der honderd en tien heeren, die thans te 's *Hage* vergaderd zijn, meenen te moeten aanbevelen, en inzonderheid aan het Noord-Brabandsch *zeven gesternte* (zooals de *Noord-Brabander* zich zeer naief heeft uitgedrukt) aan welks hoofd zich de heer SASSEN VAN YSSELT bevindt.

CORRESPONDENTIE.

Men zal zich wellicht hebben verwonderd, dat wij nog geene melding hebben gemaakt, van het overmaken der bijdragen voor de waardige, maar behoefte, nog protestantsche moeder van den jeugdigen, maar verdienstvollen belijder MICHELIS. Die zaak was moeilijker dan men zich verbeeldt en wij meenden eene gunstige gelegenheid te moeten afwachten. Deze deed zich eindelijk voor, door de reis van eenen vriend, die ons in de maand Junij ll. bezocht en het voornemen liet blijken, van zich eenigen tijd te *Munster* op te houden. Hoewel die vriend zich niet regtstreeks naar *Munster* begaf, stelden wij hem de ingezamelde som ter hand, met eenen brief aan de weduwe MICHELIS-en van deze hebben wij nu op den 31 Julij ll., den volgenden aandoenlijken brief ontvangen, wiens inhoud wij ons haasten aan onze lezers mede te deelen:

a *Munster*, 27 Julij 1840.

ZEER GEËERDE HEER!

Reeds menigwerf viel mij van den hemel, als ik mij in den gebede aan hem rigtte, buitengewone hulp ten deele. Zoo moet ik ook diegene beschouwen, welke mij door u is toegezonden. Toen uw vriend aan mijne deur aanklopte, had ik juist mijn hoofd op mijne gevouwen handen laten zinken, en Gode mijnen dringenden nood in het gebed, aanbevolen. Gij kunt derhalve ligtelijk beseffen, hoe verrasschend mij de weinige woorden verblijden moesten, waarmede dezelve mij zijnen last bekend maakte. Uw vriend scheen mij in het eerste oogenblik, de bode eener hoogere magt te wezen: ik was zoo verbaasd, dat ik zelve niet weet, wat ik hem gezegd heb. Doch des te hartelijker en inniger moet ik thans aan u en aan die goede menschen welke zich het lot van eene onbekende, op zulk eenen verren afstand aantrokken, mijnen vurigen dank betuigen. Zeg hen, goede heer, dat ik dagelijks voor hen zal bidden. Moge God hen de volheid van zijn zegen en vrede verleenen; mijn dank bestaat slechts uit woorden, doch Hij zal vergelden. — Ik beveel mij dezen weldenkenden en u, aan.

Uwe onderdanige Dienares

LEUTENANT MICHELIS, *weduwe*.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst. Voor België kunnen abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

LITHURGIEKE INSTELLINGEN.

De herstelling der Benedictijner-Orde in Frankrijk, door eenige ijverige en kundige jonge Priesters, die, de oude Priorij van Solesmes aangekocht hebbende, en gezamenlijk in 1832 1) het kleed van den H. BENEDICTUS aannamen en wier eerste gesticht door onzen H. Vader, GREGORIUS XVI, in 1838 tot Abtdij verheven werd, heeft reeds eenige schoone vruchten opgeleverd, die eenen voortreffelijken oogst van gewijde letterkunde doen verwachten. — Eene voorname plaats onder die lettersvruchten bekleedt een lithurgiesch werk, door den Abt zelve geschreven, onder den titel van: *Institutions Liturgiques par le R. P. Dom. PROSPER GUÉRANGER, Abbé de Solesmes*, 2) waarvan het eerste deel onlangs is uitgegeven.

In dit eerste deel, waarin de geleerde schrijver de geschiedenis der lithurgie, van de schepping af tot aan de Kerkvergadering van Trente toe, kortelijk doorloopt, hebben wij een hoofdstuk aangeroken 't welk bijzonder onze aandacht heeft geboid; wijl daarin de opheldering wordt gevonden van daadzaken, die uit een ander oogpunt beschouwd wordende, onverklaarbaar zijn. Dat hoofdstuk

kwam ons zoo belangrijk voor, dat wij gemeend hebben eene vertaling van hetzelfde aan onze lezers te moeten mededeelen:

Over de anti-lithurgistische ketterij en de protestantische hervorming der XVI eeuw, in hare betrekking tot de lithurgie beschouwd.

De lithurgie is eene al te uitmuntende zaak in de Kerk, om niet het voorwerp te wezen van de aanvallen der ketterij. Maar even gelijk het gezag der Kerk niet regtstreeks als begrip (notion) door de secten van het Oosten werd aangevallen, die overigens het symbolum op zoovele verschillende wijzen verscheurden, zoo heeft men ook in dit gedeelte der mysterien, het rationalismus de vormen der Godsvereering niet uit systema zien vervolgen. Onderling door hevige twisten gescheurd, hebben de Oostersche secten sommigen een vermomd pantheïsmus en anderen zelfs het principe van het decalimus, met het Christendom gepaard; maar bovenal hebben zij er behoefte aan, om te gelooven en Christen te wezen; hare lithurgie is de volmaakte uitdrukking van haren toestand. Godslasteringen, betrekkelijk de Menschwording oonteen zekere formulieren; doch die wanorde belet niet, dat de traditionele begrippen der lithurgie in die zelfde formulieren en gebruiken (rites), die er mede verzeeld gaan, zijn behouden gebleven: veel meer is het geloof, hoe misvormd het ook zij, vruchtbaar geweest, bijna tot in onze dagen toe

1) Zie *Morgenstar der Toekomst*, II deel, bl. 327.

2) *Au Mans*, chez FLEUNOT, imp.-libraire-éditeur, près la préfecture. — A Paris, chez DÉBECOURT, libraire, rue des Saints-pères, 69, 1840.

bij die menschen; die verkeerd gelooven, maar die echter gelooven willen en de Jacobieten en de Nestorianen alleen, hebben sedert het jaar 1000 meer lithurgieke formulieren van Anaphores 1) b. v. voortgebracht, dan de Melchitische Grieken, wief boeken niets aangewonnen hebben, sedert hunne scheiding van de Roomsche Kerk, als men zekere verzamelingen van hymnen (lofzangen) uitzondert, die door allerlei soort van personen zijn opgesteld en bij de officie-boeken gevoegd. Maar ook raakt die laatste soort van gebeden den grond niet van de lithurgie, zoo als *Anaphores*, *Benedictien* enz., die door de Jacobieten en Nestorianen opgesteld zijn en waarvan wij den text of het berigt vinden in het werk van *RENAUDOT sur les Liturgies d'Orient*, of in de Oostersche bibliotheek van *Assemani*. De lezer zou zich echter bedriegen, als hij meende, dat wij dien uitstekenden overvloed als een teeken van voortgang wilden opgeven; de oudheid, de onveranderlijkheid der Outaar-formulieren, is de voornaamste hunner vereischten; maar die vruchtbaarheid is ten minste een teeken van leven en men kan niet nalaten te erkennen, dat de kerkelijke stijl der Anaphores, zelfs der nieuwste, volmaakt overeenkomt met die, dien de eeuwen geheiligt hebben. Wat de overleveringen aangaande de gebruiken (rites) en ceremonien betreft, hebben de Oostersche secten, die allen met eene zeldzame getrouwheid behouden en zoo er soms bijgeloovige toevoegselen in worden aangetroffen, getuigen zij ten minste eenen oorspronkelijken grond van geloof, zoo als bij ons de progressieve vermindering van nitwendige oefeningen, de tegenwoordigheid aankondigt van een heimelijk rationalismus, dat zijne resultaten toont.

De Grieksche Kerk heeft in het algemeen met groote zorgvuldigheid, zoo niet het genie, dan toch ten minste de vormen der lithurgie behouden. Wij hebben elders gezegd hoe God haar ten minste voor eenen tijd heeft voorbeschikt, om door hare aloude gebruiken eene onwraakbare getuigenis te geven van de zuiverheid der Latijnsche overleveringen. Van daar de schandelijke mislukking van het ontwerp van *CYRILLUS LUCARIS*, om de rationalistische leerstellingen van het Westen aan de Oostersche Kerk in te enten. Evenwel is de twistzieke en ketelachtige geest van *MARKUS EPHEsus* in de Grieksche Kerk gebleven en zal zijne natuurlijke vruchten voortbrengen, zoodra als die Kerk zal geroepen worden, om zich met onze Europese maatschappijen te vermengen. De Grieksche Kerk moet onfeilbaar het protestantismus doorgaan, alvorens tot de eenheid terug te keeren en men heeft veel reden om te gelooven, dat de revolutie reeds in het hart harer opperpriesters heeft plaats gehad. In zulk eene orde van zaken zal de lithurgie de officiële vorm van een officieel geloofsbegrip duurzaam blijven of veranderen, al naar dat het den souverain behagen zal. Er is alzo geene lithurgieke ketterij mogelijk, daar, waar het symbolum reeds ondermijnd is, waar niet meer gevonden wordt, dan een cadaver van Christendom, waaraan zekere drijfveer of galvanismus, nog eenige beweging indrukken, tot dat hetzelfde in verrottende stukken vallende even zoo onbekwaam zal worden, om de uitwendige impulsien te

ontvangen, als het sedert lang is, om de gewaarwordingen des levens te gevoelen.

'T is dus alleen in den schoot der ware Kerk, dat de anti-lithurgieke ketterij gisten moet; dat is zij, die zich tot vijandin stelt van de vormen der godsvereering. 'T is alleen daar, waar iets te vernielen valt, waar de geest van verwoesting zal trachten, dat schandelijk vergif te doen doordringen. Het Oosten heeft er slechts eenmaal, maar hevig de aanvallen van ondervonden en dit was in de dagen der eenheid. Eene woedende secte stond in de achtste eeuw op, die, onder voorwendsel van den geest te ontslaan van het juk der vormen, de symbolen van het geloof en van de liefde des Christens, verbrijzelde, verscheurde en verbrandde; het bloed stroomde voor de verdediging van het beeld van den Zoon Gods, zoo als het vier eeuwen vroeger gestroomd had, voor de zegepalen van den waren God op de afgoden. Maar het was aan de Westersche Christenheid voorbehouden, om in haren schoot den langdurigsten en hardnekkigsten strijd te organiseren, die nog voortduurt tegen het geheele zamenstel der lithurgieke handelingen. Twee zaken dragen bij om de kerken van het Westen in dien staat van beproeving te houden: vooreerst, zoo als wij gezegd hebben, de leefkracht eigen aan het Roomsche Christendom, het eenige, dat den naam van Christendom waardig is en diensvolgens dat, waartegen zich alle magten der dwaling moeten wenden; in de tweede plaats het bekende materiele karakter der Westersche volken evenzeer de buigzaamheid van den Griekschen geest en het Oostersche mysticismus missende, slechts weten te *ontkennen* in zake van geloofsbegrippen, en verre van zich te verwijderen, wat hen lastig valt of vernedert, en om die dubbele reden buiten staat, om, even als de Oostersche volken eene en dezelfde ketterij, gedurende vele eeuwen aan te kleven. Dusdanig is de reden om welke bij ons, als men zekere geïsoleerde feiten uitzondert, de ketterij nooit anders heeft te werk gegaan, dan bij wege van *ontkenning* en *verwoesting*. Dusdanig is, gelijk men zien zal, de strekking van alle de pogingen der uitgebreide anti-lithurgieke secte.

Haar bekend punt van uitgang is *VIGILANTIUS*, die Gallier, beroemd geworden door de welsprekende *Sarcasmen* van den *H. HIERONYMUS*. Hij declameert tegen de kracht der ceremonien. Hij hoont op eene lompe wijze derzelver symbolismus, hij lastert de reliquien der Heiligen en valt gelijktijdig het celbaat der gewijde Kerkdienaren en de omhouding der maagden aan; en dat alles om de zuiverheid van het Christendom te handhaven. Dit is, zoo als men ziet, reeds ver gebracht voor een Gallier der IVe eeuw. Het Oosten, dat van deze soort niets anders heeft voortgebracht, dan de Iconoclastische ketterij, spaarde ten minste, hoewel bij inconsequentie de voorschriften en gebruiken der lithurgie, die geene onmiddellijke betrekking hadden tot de vereering der heilige beelden.

Na *VIGILANTIUS* was het Westen gedurende eenige eeuwen in rust; doch toen de barbaarsche volken, door de Kerk tot de beschaving gevoerd, zich eenigermate hadden gemeenzaam gemaakt met den arbeid der gedachte, stonden er mannen en vervolgens secten op, die lomp weg alles ontkenden, wat zij niet begrepen en zeiden,

1) Herhalingen van gelijke aanvangwoorden enz.

dat er geene wezenlijkheid was dáár, waar de zinnen niet onmiddellijk gewaarwordingen hadden. De ketterij der Sacramentarissen, voor altoos onmogelijk in het Oosten, begon in de XI. eeuw in het Westen; in *Frankrijk* door de godslasteringen van den aarts-diacon BERENGARIUS. Algemeen was de opstand in de Kerk tegen eene zoo gedrogtelijke leer; maar het was te voorzien, dat het rationalismus eenmaal losgelaten zijnde, tegen de verhevenste handeling der Christen-Godsvereering het daarbij niet laten zou. Het mysterie der wezenlijke tegenwoordigheid van het Goddelijk Woord onder de Eucharistieke symbolen, stond het mik-punt aller aanvallen te worden; *God moest van den mensch worden verwijderd*, en omdat hoofdleerstuk met des te meer zekerheid aan te vallen, moesten alle toegangen der lithurgie gesloten worden, die, om zoo te spreken, allen op het Eucharistisch mysterie uitloopen.

BERENGARIUS had slechts een teeken gegeven: Zijn aanval stond zelfs in zijne eeuw en in de volgende eeuw te worden versterkt en er moest voor het Catholicismus den langdurigsten en schrikbarenden aanval uit voortvloeijen, dien het ooit had doorgestaan. Alles begon dus na het jaar duizend; „*'t was misschien*, zegt BOSSUET, *de tijd dier verschrikkelijke loslating van satan na duizend jaren, in den apocalyps is aangewezen; wat buitensporige ongeregeldeheden beteekenen kan: duizend jaren nadat de gewapende sterke, dat is de zegevierende duivel, door JESUS CHRISTUS, in de wereld komende, gebonden werd 1).*”

De hel rokkelde het stinkendste schuim van haren modderpoel op, en terwijl het Rationalismus ontwaakte, bevond men, dat satan op het Westen, als eenen duivelschen onderstand het vuile zaad had geworpen, dat door het Oosten met afschrik, van den oorsprong af, in zijnen boezem was gevoeld geworden, die secte, welke de H. PAULUS, het geheim der boosheid noemt, de Manicheensche ketterij. Men weet hoe zij onder den valschen naam van *Gnose*, de eerste eeuwen des Christendoms bevelekt heeft; met welke trouweloosheid zij zich, naar de tijd in den schoot der Kerk verscholen hield, aan hare aanhangers vergunnende om met de Catholijken te bidden en zelfs te Communiceeren, zoodat het doordringend oog van eenen H. LEO en eenen GELASIUS noodig was, om haar te ontdekken. Die afschuwelijke secte onder het voorwendsel van Spiritualismus, overgegeven aan alle de schandelijkheden van het vleesch, lasterde in het geheim de heiligste oefeningen van den uitwendigen Godsdienst als lomp en al te stoffelijk. Men kan zien wat de H. AUGUSTINUS er ons van berigt in zijn boek tegen FAUSTUS den Manicheër, die de vereering der Heiligen en hunner overblijfselen als afgoderij behandelde.

De keizers van het Oosten hadden die schandelijke secte vervolgd, zonder ze door de strengste bevelen te kunnen uitroeijen. Men hervindt haar in de VII. eeuw in *Armenie* onder de leiding van een hoofd, PAULUS genaamd, van waar de naam Paulianen aan die ketteren in het Oosten gegeven werd; en zij werden er magtig genoeg, om oor-

logen te voeren tegen de keizers van *Constantinopel*. PETRUS van *Sicilie*, door BASILIUS den Macedoniër aan hen gezonden, om over de uitwisseling van gevangenen te handelen, had gelegenheid om hen te leeren kennen en schreef een boek over hunne dwalingen.

„Hij duidt er die ketteren aan zegt BOSSUET door hunne eigene karakters, door hunne twee beginselen, door hunne verachting voor het Oude Testament, door hunne *bazende behendigheid om zich te verbergen als zij wilden 1)* en door de andere kenteekenen, die wij gezien hebben. Maar hij geeft er twee of drie op, die men niet vergeten moet: te weten, *hun bijzondere afkeer van de Kruisbeelden*, het natuurlijk gevolg van hunne dwaling, *wijl zij het lijden en den dood van den Zoon Gods wierpen; hunne minachting jegens de Heilige Maagd*; die zij niet voor moeder van JESUS CHRISTUS hielden, *omdat hij geen menschelijk vleesch had*; en vooral *hun afkeer van de Eucharistie 2).* Ze zeiden ook, *dat de Catholijken de heiligen als Godheden eerden, en dat men om die reden de leeken belette de heilige Schriften te lezen, uit vrees, dat zij vele soortgelijke dwalingen zouden ontdekken 3).*”

Dit was wel reeds zoo als men ziet de anti-lithurgieke ketterij, geheel gevormd. Haar ontbraken enkel bevolkingen, die genegen waren, om haar te omhelzen. Om in *Europa* te komen, ging de secte *Bulgarie* door, alwaar zij diepe wortelen schoot, 't welk de reden was, om welke men in het Westen, den naam van *Bulgaren* aan heere aanhangers gaf. In 1017, werden er onder koning ROBERT, verscheidene in *Orleans* ontdekt en kort hierop anderen in *Languedoc*, vervolgens in *Italië*, alwaar zij *Catharen*, dat is *zuiveren* genoemd werden; eindelijk, tot in het hart van *Duitschland*. Hun schandelijk woord, kroop voort, als de kanker 4) en hunne leer was altoos dezelfde, gegrond op het geloofsbegrip der twee beginselen en op den haat tegen al het uitwendige van den Godsdienst, versterkt door al de gnostieke gruwelen. Overigens zeer geveinsd, in de Kerk, onder de orthodoxen vermengd, tot alle soorten van meened bereid, liever dan zich te laten ontdekken, als zij eenmaal besloten hadden om niet te spreken. Zij waren reeds zeer magtig in de XII^{de} eeuw, in het Zuiden van *Frankrijk* en er valt niet aan te twijfelen of PIERRE DE BRUIS en HENRI, wier leerstellingen den H. BERNARDUS en PETRUS den Eerwaardigen tot bestrijders hadden, waren hunne twee voornaamste hoofden. Men ziet hen in 1160 naar *Engeland* overstemmen, alwaar zij poplicanen of publicanen werden genoemd. In *Frankrijk* verkregen zij den naam van albigenen, uithoofde hunner magt in eene van deszelfs provinciën, en de diepst ingewijden in de walgelijke geheimen der secte, werden patarinen genoemd. Men weet met welken ijver de Catholijke bevolkingen der midden-eeuwen, zich tegen die secretarissen opwierpen: de Kerk meende tegen hen den Kruistogt te kunnen afkondigen en begon eenen oorlog van uitroeiing.

1) Zouden we misschien bij die ketteren, de onzichtbare Kerk der Calvinisten enz. moeten zoeken.

2) *Histoire des Variations*, Liv. XI, § 14.

3) *Ibidem*.

4) 2 Tim. II, 17.

waaraan, alle voorname personen van Kerk en staat regstreeks of zijdelings deel namen. Men verstikte de leer der Albigenzen, ten minste wat hare uitwendige heerschappij betrof; zij bleef heimelijk bestaan, als zaad van alle dwalingen, die in de XVI eeuw moesten uitschieten en de leerstellingen van dat gedrogtelijk mysticismus planteden zich tot in onze dagen voort in de quietistische ketterij, welligt nog gevaarlijker vijandin van de ware lithurgieke leer, van het zuiver rationalismus zelf.

Een nieuwe tak der secte, minder mystiek en diensvolgens meer geschikt voor de zeden van het Westen, ontsproot te *Lyon*, op denzelfden stam van het Manicheismus, uit het Oosten ingevoerd, in hetzelfde oogenblik, dat de eerste tak met gewelddadige vernieling bedreigd werd. In 1160 vormde PIERRE VALDO koopman te *Lyon* de secte der dweeppers, bekend onder den naam van *Waldenzen*, of *Valdenzen*, naar den naam van hunnen stichter. Toen was het, dat men het verbod voorspellen kon van den geest der secte, met dien waarvan BERENGARIUS het eerste orgaan was geweest. Weldra ontgaan van de Manicheensche gevoelens, die in *Frankrijk* impopulair waren, preekten zij vooral de *hervorming der Kerk* en om dit te bewerken, ondermijnden zij het geheele zamenstel van haren Godsdienst. In de eerste plaats is er voor hun geen priesterschap meer, iedere leek is priester, de Priester die in doodelijke zonde is, consacreerd niet meer; diensvolgens geene verzekerde eucharistie meer; de klerken kunnen de goederen der aarde niet bezitten; men moet afschuw hebben van de kerken, van de heilige zalve, van de vereering der H. Maagd der heiligen en van de gebeden voor de overledenen. Men moet zich voor alles aan de H. Schrift houden enz. De Waldenzen vinden de moraal der Kerk schandaleus, wegens hare slapheid en wenden zelfs eene strengheid van gedrag voor, die met de uitsporigheden der Albigenzen contrasteert.

Doch *Frankrijk* was niet het eenige tooneel dier hevige reactie tegen den vorm in het Catholicismus. Op het einde der XIV eeuw, stond WICLEF in *Engeland* op en liet bijna alle de lasteringen der waldenzen hooren. Daar echter ieder systema van Godsdienst-dwalingen om eenige vastheid te hebben, zich van verre of van nabij op het phantheismus moet gronden, daar het gnostieke mysticismus voor de massa's niet geschikt is, vooral bij ons niet, zooals wij reeds aangemerkt hebben, dacht WICLEF zijne ontbindende leerstellingen te schragen, door een systema van fatalismus, waarvan de bron een *onveranderlijke* wil van God was, waarin al de willen der schepselen verslonden worden.

Omstreeks denzelfden tijd dogmatiseerde JAN HUS in *Duitschland* en was de voorbereider dier uitgestrekte revolutie, die geheele natien, voor eeuwen van de gemeenschap der Roomsche Kerk zou scheiden. Ook hij bouwde sterk op buitensporige consequentien van het leerstuk der predestinatie en tot de practijk overgaande, vernederde hij het priesterschap voor het laïcismus, hij predikte het lezen der Heilige Schrift, ten koste van de overlevering en dwarsboomde het hoogste gezag in zaken van lithurgie, door de reclamatiën, die zij liet hooren, voor het gebruik van den Kelk in de Communie der leeken.

(Het vervolg en slot in ons volgend nummer).

DE BRIEF DER AMERIKAANSCH E BISCHOPPEN AAN DE GEVANGEN AARTSBISCHOPPEN IN PRUISSEN.

De brief der Bisschoppen van de vereenigde staten, in concilie te *Baltimore* vergaderd, aan de Aartsbisschoppen van *Keulen* en *Posen* 1), heeft eene levendige sensatie in *Duitschland* te weeg gebragt. De Catholijken hebben met blijdschap en dankbaarheid die vermogende stem toegejuicht, die zich aan de overzijde der Zeeën hooren liet, om hunne gevangene Herders te verheerlijken; en de protestanten zijn over die manifestatie getroffen geweest, die hen eene thans maar al te veel vergetene gestalte van het Bisschoppelijk karakter openbaart en de al te lang miskende kracht van een waarlijk vrij episcopaat. De Catholijken hebben in dat blijk van bewondering en liefde, zoo plegtig aan de Bisschoppen belijders van *Pruissen* door de *Bisschoppen-Apostelen* van *Amerika* gegeven, nieuw voedsel gevonden voor hunnen gloeiende ijver voor de zaak der Kerk; en de protestanten hebben er een nieuw schitterend bewijs in kunnen zien van de eenheid dier Kerk en van het verschil, dat, in dit opzigt, de beide gezindheden onderscheidt. Even als de Catholijken zijn de lutherschen door den overleden koning van *Pruissen*, die goedwillig, of met geweld, al zijne onderdanen in de koninklijke Evangelische Kerk door zijne politiek ten behoeve van zijn despotismus, opgericht, wilde doen ingaan, vervolgd geworden. Het lutheranismus heeft heimelijk over dat geweld gezucht; maar wat vermogt het tegen eenen koning? Eenige predikanten, met hunne rede en met hunnen bijbel gewapend zijn niet zeer magtig, dit weet men bij ondervinding tegen een gouvernement, 't welk te kiezen kan geven tusschen den kerker en eenen gelukkigen en genoeglijken stand. De Catholijke Priesters en Bisschoppen, integendeel, kunnen weerstand bieden, de daadzaken bewijzen het op eene niet minder schitterende wijze, aan de magtigen der aarde, want zij zijn niet alleen tegen dezelve, want de Kerk, waartoe zij behooren is ook eene magt, die zich voor geenerlei andere magt, neêrbuigt, en die hare onderhoorigen nooit verlaat in de ure des gevaars. Aan den eenen kant de zwakheid van het Pruisisch lutheranismus tegen over het kabinet van *Berlyn* en het isolement, waarin hetzelfde in die moeilijke oogenblikken gebleven is; van den anderen kant den waardigen en kalmen wederstand van het Catholicismus. De heldhaftigheid zijner Bisschoppen, de moreele ondersteuning welke de Catholijken der geheele wereld aan hunne broeders van *Duitschland* hebben gegeven, de allocutiën van den Opperherder tegen de vervolging, alle die daadzaken hebben over de innige geaardheid der beide Godsdiensten een groot licht verspreid, en het is voor allen evident geworden, dat het protestantismus slechts een individueel geloofsbegrip is, en diensvolgens onbekwaam, om weerstand te bieden aan de koningen, die de maatschappelijke magt bezitten; maar dat het Catholicismus wezenlijk, eene universeele religie is, en diensvolgens eene hoogere kracht bezit dan die der koningen zelve, en om met voordeel tegen hen te worstelen; dat een protestant slechts iemand

1) Zie ons No. van 18 Julij, bladz. 238.

is, die in naam van zijne individueele denkbeelden, regten en belangen spreekt, en dat hij zich diensvolgens niet kan vermeten de voorkeur te hebben boven een gouvernement dat in naam eener maatschappij spreekt, maar dat de Catholijk spreekt in naam eener Kerk, wier gezag over de geheele aarde door millioenen van menschen erkend wordt, die gemeenschappelijke denkbeelden, regten en belangen verdedigt, welke gemeen zijn aan al de leden dier Kerk, en die alzoo beweren kan een gouvernement te overtreffen, welks gezag tot een gedeelte van den aardbol beperkt is, en dat slechts de denkbeelden, de regten en belangen eener natie te verdedigen heeft, eindelijk, dat het protestantismus, in wezenlijkheid geene maatschappij is, wijl deszelfs aanhangers niet aan een gemeenschappelijk gezag onderworpen zijn, en diensvolgens, dat het geene Kerk is, daar dit woord noodwendig het denkbeeld insluit eener vereeniging van menschen, onder eene gemeenschappelijke wet en een gemeenschappelijk gezag, het denkbeeld eener maatschappij; maar dat het Catholicismus bij uitnemendheid eene maatschappij, eene Kerk is, wijl het alles bezit, wat die benaming van Kerk insluit, eene gemeenschappelijke wet, gelijk voor allen, op eene soevereine wijze uitgelegd en toegepast wordende door een gezag, dat door allen erkend wordt; wijl het met een woord, alles bezit, wat de maatschappijen daarstelt, een gezag, dat bestuurt, en bedienaren, die op eene hiërarchieke wijze aan dat gezag onderworpen zijnde, die opperste leiding aan alle deelen van het algemeen overbrengen.

De daadzaken, zeggen wij, maken thans de waarheden zichtbaar; en de Pruissische vervolging is ten slotte van een groot nut geweest, door *Duitschland* alzoo in te lichten aangaande de respectieve maatschappelijke waarde der beide gezindheden; aangaande het radicale onvermogen, waartoe de eerstgemelde, door hare anarchieke principes gebragt wordt; aangaande de onoverwinnelijke kracht welke aan de andere gegeven wordt door haar onkrenkbaar principe van gezag en van eenheid. De brief der Amerikaansche Bisschoppen, zal, in dat opzigt het uitwerksel nog vermeerderen, 't welk door de Opperherdelijke Allocutiën is te weeg gebragt, want hij getuigt, dat ondanks ruimte en tijd de kinderen der Kerk zoodanig van het zelfde levensbeginsel leven; dat zij zoo wezenlijk leden van het zelfde ligchaam zijn, dat, zoodra als een gedeelte hunner een gevoel van lijden of van blijdschap ondervindt, dat gevoel aanstonds de gewaarwording van allen wordt, in alle gedeelten der wereld.

Wat wij hier zeggen, berust niet op ijdele gissingen; wij besluiten niet uit de juistheid onzer redeneringen tot de wezenlijkheid der daadzaken; maar wij gaan integendeel uit van die daadzaken, die ons bevestigd worden door onwraakbare getuigenissen, om er de reden en de uitlegging van te geven. Onze Duitse correspondentien spreken alle, werkelijk van het groote uitwerksel, in dat land, door den brief der vaders van het Concilie van *Baltimore*, te weeg gebragt. En welligt voegen zij er bij, zou dat uitwerksel nog grooter zijn geweest, als de *Beijersche censuur*, door *Catholijken in dienst van eenen Catholijken koning* uitgeoefend wordende, niet uitdrukkelijk verboden had, denzelven in zijn geheel publiek te maken. De bla-

den van *Augsburg* en *Wurzburg*, zijn bij het overnemen van denzelven verplicht geweest, om onderscheidene zinsneden weg te laten, en bepaaldelijk, waarin gesproken wordt van nieuwe Athanasiussen door God opgewekt tegen de nieuwe *Valensen* en *Julianen*. Ziedaar, hoe tegenwoordig de koningen, zelfs de beste (de koning van *Beijeren* is verre van vijandig jegens de Kerk te zijn), dienstbaar weten te zijn aan het Catholicismus. Wanneer zullen zij dan begrijpen, dat iedere daad, die voordeelig is voor het Geestelijk gezag, zulks ook in wezenlijkheid voor de tijdelijke magt is, zelfs dan, wanneer de vertegenwoordigers der Kerk, de koningen, welke die magt beknevelen, regstreeks aantasten, om hen terug te doen keeren, op de wegen van gerechtigheid en waarheid, buiten welke zij slechts kunnen ten gronde gaan.

HERDERLIJKE BRIEF VAN MONSEIGNEUR DEN AARTS-BISSCHOP VAN *PARIS*, BIJ GELEGENHEID DER INBEZITNEMING VAN ZIJNEN ZETEL.

DENIS-AUGUSTE AFFRE, door de goddelijke barmhertigheid en de gratie des heiligen Apostolischen Stoels, Aartsbisschop van *Parijs*;

Aan de Geestelijkheid en geloovigen onzer diocesen zaligheid en zegen in onzen Heer JESUS CHRISTUS.

U, zeer geliefde broeders! Op de wegen der zaligheid te leiden, is eene zeer eervolle zending maar ook eene der schrikbarende, die aan eenen zielenherder kan worden opgelegd: 't is aan ons, dat God dezelve heeft toevertrouwd, door het orgaan van den opvolger van *Petrus*.

Als JESUS CHRISTUS aan den Priester de zending geeft, om zijn woord te verkondigen en uit te leggen, om den pandhouder en uitdeeler zijner gratien te zijn; als hij hem zegt: *Al wat gij zult ontbinden op aarde, zal ontbonden zijn in den hemel; al wat gij zult inhouden, zal ingehouden zijn* 1); dan geeft Hij hem een gebied, dat hij aan de meesters der wereld geweigerd heeft. Alleen voor den Priester houden de conscientien op, een ondoordringbaar heiligdom te wezen; hij kan er binnen treden, dezelve veroordeelen of vrij spreken, haar afwijzen of haren vrede met den hemel teekenen. Zoo was de taal der Kerk, toen zij ons in hare heilige strijdbende opnam.

Maar hoeveel grooter is nog de zending van den Bisschop, die, na het ontvangen der volheid van het Priesterschap, de magt heeft, om deszelfs heilige verrigtingen, mede te deelen en uit te reiken. Hij is in eene diocese de herder der herderen de vader van de vaders der zielen. Hij is hun leidsman op de verhevenste en gevaarlijkste wegen. Zulke volmagten aannemende, aanvaart hij dus den geduchtsten der lasten.

Ziedaar *Z. B. G.*, wat wij tot ons zelve zouden moeten zeggen, zelfs dan, wanneer de aan onze zorgvuldigheid toevertrouwde diocese eene dier zedige kerken ware geweest, die nog de eenvoudigheid der zeden, een diepen

erbieid voor het geloof en de heilige onderwijzingen die hetzelfde geeft, bezitten.

Geroepen zijnde, om de diocese van *Parijs* te besturen, dier koningin der steden, die er zoo fier op is, van *Frankrijk* en een gedeelte der beschaafde wereld naar heur beeld te hebben gemaakt, valt het ons nog veel gemakkelijker, onze uitstekende ontoereikendheid, onze nietigheid te erkennen, gelijk de H. PAULUS spreekt, en met hem te zeggen: *God verkiest* om zijne oogmerken te vervullen, *wat nog niet is* 1); zoo groot is onze zwakheid als men haar vergelijkt met het aangewezen doel, cnzer heilige zending.

Wij hebben in de eerste plaats, geene voorregten, die noch door God noch door zijne Kerk gevorderd worden, wel is waar; doch waaraan gij genegen zijt een vrij groot vermogen toe te schrijven: wij hebben niets van datgeene wat indrukwekkend voor de opinie is, niets, dat ons omringen zou met die bedwelmingen, die het gezag zich zoo gelukkig acht te kunnen voortbrengen. Ter nauwernood kennen wij uwe kunsten; wij zijn uwe geleerde academien niet binnen getreden; uitgebreide vergaderingen zijn door onze stem niet bewogen geworden; onze naam is zonder luister en wij kunnen even als de eerste koning der Hebreuwen zeggen, dat onze stam een der kleinste in *Israël* is, en dat onze vader niet een der grooten van onzen stam is 2).

Bij het ontbreken dier middelen, zouden wij wenschen, om de getuigenis te kunnen geven, dat wij de waardige erfgenamen zijn der Apostolische mannen, die de Kerk van *Parijs* door hun bloed bevestigden, of vruchtaar maakten door hun zweet, der groote Bisschoppen die haar door godvruchtige stichtingen of onvergankelijke gedenkstukken verrijkten, der geleerde doctoren die haar door hunne geschriften opluisterden; maar in hunnen arbeid tredende, zijn wij wel verre van hunne deugden te bezitten. Gij zoudt die hebben aangetroffen Z. G. B. in dat voortreffelijk Fransch episcopaat, waar wij niet anders zien, dan vaders en voorbeelden en dat in onzen voorzaat eene zijner beroemdste leden bezat. Zij zouden in uw midden geschitterd hebben, als zij u niet waren ontfroefd geworden door de zedigheid van eenen eerwaarden ambtgenoot, minder aanbevelenswaardig door het Romeinsche purper, dan door zijnen arbeid, zijne wijsheid in het behandelen van menschen en zaken en door alle hoedanigheden van hart, welke hem hebben terug gehouden in het midden eener kudde die hem lief heeft en eerbied toedraagt. Ze zijn aanwezig in zooveel heilige, bij God bekende, weinig bij de wereld bekende Priesters; zuivere en overvloedige lichten, die wij op den kandelaar der Kerk wenschen te zien geplaatst.

Waarom zijn wij dan uwen Herder? Wij zijn het omdat wij, hoedanig ook onze onwaardigheid zij, eenige der teekenen van den wil van God voor ons hadden. En, in de eerste plaats zijn wij wettiglijk in den schaapstal ge-

komen: een Bisschop moet zich zelve niet roepen; wij hebben ons niet geroepen. Zoo wij den last niet afgewezen hebben, hebben wij dien een weinig verzacht.

Toen de keuze des gouvernementes ons is komen verwittigen, dat onze bestemmingen in deze wereld voortaan zouden vereenigd worden met die van eenen zoo grooten en verheven zetel, hebben wij, in plaats van eene beuzelachtige blijdschap, eenen wezenlijken schrik ondervonden, die ons overstelt heeft en nog drukt op onzen zwakken moed.

Het kost ons veel, Z. G. B., om op die wijze tot u te spreken, over ons en over de redenen van ons gedrag. Het zou ons nog pijnlijker vallen, u onze gevoelens niet te openbaren, bij eene gelegenheid die zoo beslissend is voor ons heil en voor het uwe; dult dan, dat wij er niet eene ontveinzen. Wij hebben nooit eene groote waarde gehecht aan die uitwendige pracht en aan die hulde, die thans nog den Bisschoppelijken Stoel omringen. Wij hebben geene rijkdommen beoogd, die door den adem Gods verstrooid worden, gelijk de wind het stof verstrooid. Wat zouden wij dan verlangd hebben? Het gestrenge oordeel Gods en der menschen, die wettige conscientieangsten, zoo wij gepoogd hadden haar te misleiden of de doornen, die altoos gestrooid zijn voor de schreden van eenen Bisschop, die haar gehoorzamen wil en die niet terugdeinst voor de vervulling zijner strenge en moeilijke pligten? Neen, wij zijn niet vermetel genoeg geweest, om zulke wenschen te vormen. Onze troost, is te denken, dat God, die ons de zending geeft, ons de kracht zal geven om haar te volbrengen.

Behalve deze eerste reden Z. G. B. is ons eene magtige bemoediging gegeven, door de ondubbelzinnige bewijzen van vertrouwen, die wij van het Metropolitanaankapittel en van de Herders der diocese ontvangen hebben. De grootste hinderpalen moeten verdwijnen voor de oprechte samenwerking dier eerwaarde medearbeiders. Wij mogen ook rekenen op de godsvrucht en de talenten van een groot aantal van Priesters, die naar het oogenblik haakten, waarop wij een nieuw beroep op hun geloof en op hunnen ijver zouden doen. Om, voor zoo veel als van ons zal afhangen, die voortreffelijke gesteltenis te onderhouden, zullen wij ons beijveren, om hen de ondersteuning van ons gezag te verleenen. Door een diep gevoel van regtvaardigheid beziel, zullen wij het ons tot een pligt maken, om alle niet verdiende voorkeur te vermijden en tot welzijn dezer diocese en niet voor haar zelve de zedige en verborgene deugd te zoeken.

Zoo iemand het voorwerp onzer voorliefde is, zal hij het zijn, die zelf meer liefde heeft voor de Kerk, voor de eenheid, die hare kracht uitmaakt, voor de gewijde wetenschap, die haar licht is, voor de werken van liefdadigheid, die haren roem en sieraad uitmaken, en die het zekerste kenmerk zijn, dat men den geest bezit, dien *Jesús Christus* aan zijne Priesterschap inboezemt. 'T zal de voorzigtige en vreedzame man wezen, *de man Gods* 1) die vrij van allen partij-geest, de geheiligde zaak van den Godsdienst nooit zal compromitteren, door haar te ver-

1) 1 Cor. I: 28.

2) SAUL ait: Numquid non filius Jemini ego sum, de minima tribu *Israël*, et cognatio mea novissima inter omnes familias de tribu *BENJAMIN*. I reg. IX: 21.

1) Homo Dei. I Tim. VI, 11.

mengen met vreemde belangen. Dat de zegeningen van God op die waardige altaar-dienaren nederdalen, dat dezelve hunne heilige zending vruchtbaar maken, dat ze hen troosten in hunne beproevingen: dit is de vurigste wensch van ons hart. Dat ook zij gezegend worden, die geleerde en godvruchtige meesters, die u tot het schoone Apostolaat hebben voorbereidt; dat ze gezegend worden, zij, die om er u in te ondersteunen, die godvruchtige afzonderingen verlaten, alwaar zij hunnen moed gaan harden en hunnen ijver zuiveren.

Willen wij, geliefde en waardige medewerkers! Dat die zegeningen zich honderdvoud vermenigvuldigen, laat ons dan ijverige nalevers, onzer heilige discipline zijn, dat vermogende middel van succes, voor de krijgsbende der Kerk, zoowel als voor die van den staat; laat ons er nog meer naar haken om wel te doen, dan om wel te spreken. Doch laat ons echter niet moede worden in het vermeerderen van den schat onzer kundigheden, die zoo ligtelijk wordt uitgeput als die studie en eene oplettende ondervinding, ophouden hare dubbele schatting aan te brengen. Laat ons zacht en zedig jegens allen zijn; vooral laat ons eendragtig zijn: dit is onze vurigste wensch, omdat het onze voornaamste behoefte, onze grootste kracht, onze heiligste plicht is; 't is de voornaamste aanbeveling van den oppersten zielenherder aan zijne Apostelen, zijne laatste onderrigtingen gevende en hen voorbereidende tot het ontvangen van de laatste bewijzen zijner tederheid. Laat ons eendragtig zijn in onze uitspraken, in onze werkzaamheden, in onze moeilijkheden, in onze blijdschap, in onze tegenspoeden en in onzen voorspoed: Laat ons eendragtig zijn, gelijk de eerste discipelen des geloofs waren, gelijk zoo vele godvruchtige medebroeders, de voorwerpen van onze achting, en die zoo gemakkelijk het voorwerp onzer navolging kunnen worden, het insgelijks zijn.

U van eendragt sprekende, kunnen wij u een onzer troostelijkste verwachtingen niet verzwijgen, die van zelfs tot de laatste sporen uit te wisschen, van eene verdeeldheid onder de Geestelijkheid te weeg gebragt, door een reeds oud controvers. In eenen tijd, waarin de gemakelijkheid, om alles te zeggen en de afkeerigheid van den geest, om zich gevangen te geven onder het juk des geloofs, tot derzelver uiterste grenzen gedreven wordt, hebben wij gemeend, dat het aan den eenen kant noodig ware, ons onschendbaar verknocht te houden aan de leerstukken, aan de overleveringen en aan het middenpunt der Catholieke Kerk; en aan den anderen kant, om als geliefde broeders diegenen te behandelen, die een oogenblik de Kerk ontrust hebbende, haar vervolgens hebben verblijd, door hunne gezeggelijkheid op de stem van haar Opperhoofd, en door de edele en moeilijke overwinning, die zij op zich zelven hebben behaald. Het gevoelen waarin ze zijn, dat zonder het voorwerp van cenige voorkeur te wezen, onze armen en ons hart altoos voor hen geopend was, heeft ons reeds hun geheel vertrouwen verworven. Zij bezitten ongetwijfeld ook dat van zoo vele godvruchtige Priesters, die daarin slechts de voetstappen des Plaatsbekleeders van JESUS CHRISTUS volgen. Het verlangen eener dusdanige overeenstemming kan het gevolg niet zijn van eene laakbare toegevendheid, wijl het gebillijkt wordt

door een zoo hoog gezag, zoo wel als door het gedrag en door de leer van mannen, die in de onderscheidene eeuwen, zich het verdienstelijkste bij de Kerk hebben gemaakt; 't is eindelijk aldus, dat zij zelve noodlottige verdeeldheden heeft doen eindigen, die meer dan eens verlengd werden door overdrevene karakters of al te bijzondere vernuften.

Goede Broeders der Christelijke leer! en gij alle waarlijk Catholijke onderwijzers, hoe gaarne, verlaten wij ons op u, in eene onzer levendigste zorgvuldigheden. *Die talrijke kinderen, die gij opvoedt, behooren ons toe, omdat wij door de genade van JESUS CHRISTUS, hunnen vader geworden zijn. Door hen uwen ijver, uwen aanhoudenden en moeilijken arbeid, uw geheel leven toe te wijden, verligt gij onze verantwoordelijkheid voor God; gij vervult een der moeilijkste gedeelten onzer zending. Breidt zoo het mogelijk is nog verder uit, verneemt uw hart, om er die duizenden van kinderen in te verzamelen, die de tederere voorwerpen zijn onzer liefde, omdat hun hart is blootgesteld aan meer verleiding en hun leven aan meerdere elenden. Start in hunne jeugdige verstanden de melk der leer, geleidt hen door uwe raadgevingen, trekt hen door uwe voorbeelden dat hunne geheele ziel doordrongen worde van den zoeten geur uwer deugden, dat gene te maken, wat zij in andere tijden was, een door God geliefd heilgdom, omdat Hij er opregtheid, braafheid, onschuld alles wat hij gaarne beschouwt en zegent, zal vinden.*

Leermeesters der jeugd! Gij hoort uwe vriendenstem, zoo als die van eenen Herder altoos is, vooral wanneer Hij, zoo als wij, uwe talenten, uwe kunde, de nauwgezetheid uwer tucht, het goede uwer leerwijzen, en alles, wat eene zoo billijke beroemdheid aan uwe scholen heeft gegeven, te waardeeren wist. Gij eerbiedigd den Godsdienst, gij begrijpt al de kracht, die hij aan de natuurlijke, zelfs aan de gelukkigste neigingen geeft; maar wie weet beter dan gij, hoezeer het kostbare zaad der deugd, overigens aan eenen vruchtharen grond toevertrouwd, is blootgesteld om tusschen schadelijke doornen, de zinnebeelden van de sterke hartstogten der vroegste jeugd te vallen?

Gij zult dezelve uit het hart uwer kinderen rukken, met nog meer ijver, dan gij besteed om ze voor te bereiden tot de talrijke en schitterende loopbanen die zij in de maatschappij zullen aantreffen, of die de staat voor hunne emulatie zal openen. Daar hun succes in het vervullen derzelve veelal afhangt van de standvastigheid hunner pogingen, gedurende den loop hunner schoolstudien zal die standvastigheid zelve u worden gewaarborgd door de zeden, zoo als de zeden zullen behouden worden door hun geloof en door hunne godsvrucht. Om aan het vaderland nuttige burgers te geven, moeten er dus, voor alles ware en solide Christenen gevormd worden, die alleen de verborgene plichten, zoavel als die, welke door den roem worden aangemodigd, de plichten, die moeilijke opofferingen vorderen, zoowel als die, welke belooningen inoogsten, weten te vervullen. Op die wijze zijn de verwachtingen van den Godsdienst, met die van Frankrijk verbonden, dat u zijn toekomstig lot heeft in handen gesteld, door de toekomst-

stige meesters van deszelfs lotgevallen aan u toe te vertrouwen 1).

Het vervolg hierna.

DE KONING, DE MINISTERS EN HET VOLK.

Het volk is uit den aard der zake, koningsgezind, omdat het koninklijk gezag, uit den aard der zake, een beschermend gezag is: van daar het verschijnsel, dat zelfs een misnoegd en morrend volk, op het zien van zijnen koning, alle misnoegdheid bedwingt en den vorst met luide toejuichingen onthaalt. — Er is veel, zeer veel noodig, om het volk zoover te brengen, dat het zich aan den persoon van zijnen koning vergriipt, of, zijn gezag verachtende, eenen anderen regeringsvorm, of eenen anderen vorst begeert en eene volslagene revolutie bewerkt.

Maar zoo is niet de denkwijze van het volk ten opzigte der ministers en raadslieden des konings: aan deze, en niet aan den koning, worden aanvankelijk alle verkeerdheden, alle onderdrukkingen, alle volksrampen geweten. Het volk is overtuigd, dat zoo de koning deszelfs grieven en bezwaren wist, hij dezelve zou uit den weg ruimen. Het volk geeft immer de eerste schuld van alle aanleidingen tot klagen aan diegenen, welke den koning omringen, hem van alles behoorden te verwittigen, en ten beste des volks te raden; dat is, aan de ministers en raadslieden des konings. Lang, zeer lang, hoort men het volk eerst mompelen en vervolgens luid roepen: *weg met de ministers!* voor dat het, geen gehoor vindende, zijn getergd gevoel verliezende, eindelijk uitroept: *weg met den Koning en zijn geslacht!*

Bit wordt door de geschiedenis bevestigd: en van daar, dat men deze theorie, die uit den aard der zake voortvloeit, in waarlijk constitutioneele Staten in praktijk brengt en den bekenden grondregel aanneemt: *de Koning is onschendbaar, maar de ministers zijn verantwoordelijk aan het volk.* — Waar het laatste geen plaats heeft, ontbreekt ook natuurlijker wijze het eerste; en de vorsten die in de revolutien, welke wij beleefd hebben, den troon voor zich en voor hun geslacht verloren, hadden zulks te danken aan de voorkeur die zij aan ministers boven de wenschen des volks gaven: waaruit onwederlegbaar blijkt, dat de verantwoordelijkheid van ministers en hooge ambtenaren voor alle klagen en grieven des volks, een evenveilige waarborg voor den troon als voor het volk is.

De vraag kan dus alleen zijn: „voor wie moeten die „ministers en ambtenaren zich verantwoorden? „En het antwoord hier op is weder in den aard der zake gelegen: „Voor de natie, voor het geheele volk, dat is, voor „deszelfs vertegenwoordigers.”

Maar hieruit volgt ook weder van zelve, dat het volk wezenlijk moet vertegenwoordigd worden en dat deszelfs vertegenwoordigers geheel onafhankelijk moeten zijn van de ministers; en dat deze geenerlei invloed op de volksvertegenwoordiging moeten kunnen uitoefenen. Zoodra dit het geval wordt, hebben de vertegenwoordigers des volks de achting en het vertrouwen van het volk terstond verloren: zij houden op wezenlijke volksvertegenwoordigers te zijn en zullen, waar regstreeksche verkiezingen bestaan, gewisselijk niet herkozen worden. En, waar men regstreeksche verkiezingen hardnekkig blijft weeren; waar het volk ziet, dat mannen, die deszelfs vrijheden en belangen, aan eigenbaat of heerschzucht opofferen, en, terwijl zij het volk helpen uitputten en onderdrukken, voor ministers kruipen, om voor zich of hunne families grootheid en voordeel te erlangen, telkens, door het in stand houden van een gedrogtelijk, anti-constitutioneel kiesstelsel, herkozen worden, verliest het allen moed, alle veerkracht, tot dat eindelijk de overmaat van deszelfs ellende, de hartstogten in beweging brengt, aanblaast, en aan Godsdienst en rede de teugels ontrukkende, het oproer doet uitbarsten, dat weldra te algemeen wordt, om zelfs door de kracht der wapenen te worden gestuit!

— Dit hebben wij in 1830 in *Belgie* zien gebeuren. . . . De opstand en afval dier schoonste provincien van het rijk waren het gevolg van den onnatuurlijken staat van zaken, door de grondwet van 1815 ingevoerd, die noch zuiver monarchaal, noch zuiver constitutioneel is; maar een gedrogtelijk tweeslachtig stelsel, dat noch de voordeelen eener zuiver monarchale regering, noch die van eenen constitutioneele regeringsvorm oplevert, maar al de nadelen van beide in zich bevat; en waarbij niemand te vreden is, dan zij, die, ten koste der natie, worden vast gemest. — Wie zijn het dan die een zoo hatelijk stelsel trachten te doen standhouden? — Niemand anders dan zij, die er hunne rekening bij vinden! Maar dit is het geval niet bij het zwaar belaste volk: 't is het geval niet bij den koning, die in een *leger van ambtenaren*, ten tijde des gevaars, weinig steun zal vinden; want de ondervinding heeft geleerd, dat baatzuchtigen met alle winden waaijen. Zoo zijn dan de belangen des konings altoos onafscheidelijk van de belangen des volks: de raadslieden des konings, die deze belangen scheiden, die eenen koning onpopulair doen worden; die de klagen des volks verachtende, het volk doen gelooven, dat de koning zijne klagen niet hooren wil, zijn dwazen of verraders; zij zijn de ware bewerkers van revolutien, de handlangers van derzelve aanstokers en de oorzaken van derzelve voltooiing.

Bij J. T. SOMMER, Boekhandelaar te *Almelo*, is ter perse: *Pastorale Geneeskunde of Handboek tot de geneeskundige kennis van den Mensch*, door Dr. A. M. VERVING. Naar de laatste Hoogduitsche uitgave vertaald, omgewerkt en vermeerderd door een practiserend Doctor. De Prospectus, waarin de inhoud van dit voor Heeren Geestelijken en Opvoeders zoo belangrijke werk voorkomt, is alom verzonden.

1) Welk een contrast is de lof, dien de prelaat hier aan het *lager onderwijs in Frankrijk* geeft, met den toestand van dat onderwijs in ons vaderland, met de al te laag versmaande klagen der Catholijken! Hoeveel overweging verdienen al de woorden van den voortreffelijken Aartsbisschop van *Parijs*?

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

LITHURGIEKE INSTELLINGEN.

(Vervolg en slot van bladz. 268).

Eindelijk kwam LUTHER, die niets zeide, wat zijne voorgangers niet vóór hem gezegd hadden, maar beweerde gelijktijdig den mensch te bevrijden van de slavernij der gedachte, ten opzichte van het onderwijzend gezag: en van de slavernij des lichaams, ten opzichte van het lithurgieke gezag. CALVIJN en ZWINGEL volgden hem, SOCYN achter zich slepende, wiens zuiver naturalismus de onmiddelijke consequentie was van de leerstellingen, die sedert zoo vele eeuwen voorbereid waren. Maar bij SOCINUS houdt alle lithurgieke dwaling op; de immer meer en meer verworpene lithurgie, komt niet tot aan hem. Om thans een denkbeeld te geven van de verwoesting der anti-lithurgieke secte, heeft het ons noodig toegeschenen den gang der gewaande hervormers van het Christendom, gedurende drie eeuwen kortelijk na te gaan en het geheel (ensemble) hunner handelingen en leerstellingen, over de zuivering van den goddelijken dienst, voor te stellen. Er is geen leerzamer schouwspel, en dat meer geschikt is, om de oorzaken te doen begrijpen van de snelle uitbreiding van het protestantismus. Men zal er het werk zien van eene satanische wijsheid met verzekerdheid handelende en onfeilbaar uitgestrekte resultaten moettende opleveren.

1. Het eerste karakter der anti-lithurgistische ketterij,

is de haat tegen de overlevering in de formules van den goddelijken dienst. Dat bijzonder karakter kan niet worden betwist in een der kettters die wij hebben opgenoemd, van VIGILANCIUS af tot CALVYN toe, en de reden daarvan laat zich gemakkelijk verklaren. Iedere sectaris die eene nieuwe leer invoeren wil, ziet zich onfeilbaar tegen over de lithurgie, die de overlevering is in hare hoogste magt, en hij kan geen rust hebben, voor dat hij die stem heeft doen zwijgen, voor dat hij die bladzijde heeft verscheurd, waarin het geloof der vorige eeuwen verschoen is. Inderdaad, hoe hebben het lutheranismus, het calvinismus, het anglicanismus zich onder de massa's gevestigd en gehandhaafd? Daartoe was niets anders noodig, dan dat nieuwe boeken en nieuwe formulieren in plaats van oude boeken en formulieren werden gesteld 1), en alles was voltooid. Niets hinderde de leeraars meer; zij konden alles geheel op hun gemak preken: het geloof der volken was voortaan zonder verdedigers. LUTHER begreep die leer met eene scherpzinnigheid, onze Jansenisten waardig, toen hij in het eerste tijdvak zijner innovatie, tijdens hij zich verplicht zag, om nog een gedeelte der uitwendige vormen te behouden, hij het volgende reglement vaststelde voor de hervormde Misse:

1) Dit heeft de tegenwoordige keizer van Rusland ook zeer goed begrepen: daarom heeft hij al de oude missalen der vereenigde Grieken, door nieuwe missalen van Petersburgsch maaksel doen vervangen.

RED.

„Wij keuren goed en behouden de introïtie der zondagen en feestdagen van JESUS CHRISTUS, te weten van Paschen, van Pinksteren en van Kersmis. *Wij zouden gaarne de voorkeur geven aan de geheele psalmen waaruit die introïtie getrokken zijn*, zooals men eertijds deed; maar wij willen ons wel naar het tegenwoordige gebruik schikken. Wij laken zelfs diegenen niet, die de introïtie der Apostelen, der Maagd en der andere heiligen zouden willen behouden, ALS DIE INTROÏTIE GETROKKEN ZIJN UIT DE PSALMEN EN ANDERE PLAATSEN DER SCHRIFTUUR 1).” Hij had te veel afschuw van de gewijde gezangen, door de Kerk zelve opgesteld voor de openbare uitdrukking van haar geloof. Hij gevoelde daarin te veel kracht der overlevering, die hij verbannen wilde. Aan de Kerk het regt toekennende, om in de heilige vergaderingen hare stem met de orakels der heilige schriften te mengen, stelde hij zich daardoor zelfs bloot, om duizenden van monden zijne nieuwe leerstukken te hooren anathematiseren. Haat, diensvolgens, tegen alles wat in de lithurgie niet uitsluitend uit de heilige schriften getrokken is.

2. 'T is inderdaad het tweede principe der anti-lithurgistische secte, om de formulieren van kerkelijken stijl te doen vervangen door voorlezingen uit de H. Schriftuur. Zij vindt daarin twee voordeelen; in de eerste plaats om de stem der overlevering, die zij altoos vreest te doen zwijgen; voorts een middel om hare leerstellingen te stiften en voort te planten, door middel van ontkenning of bevestiging. Door middel van ontkenning, stil zwijgend, door middel eener behendige keuze, de texten voorbij gaande welke de leer uitdrukken, die tegen over de dwaling staat, welke men de overhand wil doen hebben; door middel van bevestiging, verminkte plaatsen in het licht stellende, die slechts eene zijde van de waarheid toonende, de andere zijde voor de oogen van het algemeen verbergen! Men weet sedert vele eeuwen, dat de voorkeur door alle ketters aan de heilige schriften, boven de Kerkelijke definitien gegeven, geene andere reden heeft, dan de gemakelijkheid, die zij er in vinden, om het woord Gods te doen zeggen, al wat zij willen door hetzelfde, al naar het te pas komt, zich te laten vertoonen of het tegenhoudende. Wij zullen elders zien, wat in dit opzigt de Jansenisten gedaan hebben, die, volgens hun systema verplicht waren om den uitwendigen band met de Kerk te onderhouden; wat de protestanten betreft, deze hebben de geheele lithurgie bijna tot het lezen der Schriftuur beperkt, verzelde van redevoeringen, waarin men dezelve door de rede verklaart. Ten opzichte van de keuze en bepaling der canonieke boeken, zijn ze eindelijk naar de grilligheid van den hervormer gevallen, die in hoogste beroep, niet alleen uitspraak doet, over den zin van Gods woord, maar ook over het bestaan van dat woord. Zoo vindt MARTINUS LUTHER, dat in zijn systema van pantheïsmus de nuttelooheid der werken en de toereikendheid van het geloof, leerstukken zijn, die behooren te worden vastgesteld en alstoen verklaarde hij, dat de brief van den H. JACOBUS een *strooijen brief* niet een canonieke brief is, alleen, omdat er de noodzakelijkheid van de werken

ter zaligheid in geleerd wordt. Te allen tijde en onder alle vormen, zal het even zoo zijn; geene Kerkelijke formulieren, de Schriftuur alleen, maar uitgelegd, gekozen en voorgesteld door hem of hen, die hun voordeel bij de innovatie vinden. De valstrik is gevaarlijk voor de eenvoudigen, en eerst lang daarna bespeurt men, dat men bedrogen is geworden en dat het woord Gods, dat tweesnijdend zwaard, gelijk de Apostel spreekt, groote wonden heeft toegebracht, omdat het behandeld werd door de zonen des verderfs.

3. Het derde principe der ketters, aangaande de hervorming der lithurgie is, na het verbannen van de kerkelijke formulieren en de volstreckte noodzakelijkheid, om enkel de woorden der Schriftuur in den goddelijken dienst te bezigen, verkondigd hebbende en vervolgens ziende dat de Schriftuur, zich niet altoos plooijen laat, zoo als zij wel zouden willen; hun derde principe, zeggen wij, is om *nieuwe formulieren te fabriceren en in te voeren*, vol van trouweloosheid, waardoor de volken nog vaster aan de dwaling worden geboeid en het geheele gebouw der goddelooze hervorming (réforme impie) voor eeuwen gevestigd wordt.

4. Men kan zich niet verwonderen over de tegenstrijdigheid, welke de ketterij op die wijze in hare werken vertoont, als men zal weten dat het vierde principe, of zoo men wil, de vierde noodzakelijkheid aan de sectarissen opgelegd door den aard zelve van hunne revolte, *eene aanhoudende tegenstrijdigheid met hunne eigene principes is*. Zoo moet het zijn tot hunne beschaming op den grooten dag die vroeg of laat komt, waarop God hunne naaktheid ontdekt, voor de oogen der volken die zij misleid hebben en ook, omdat het niet van den mensch afhangt, om consequent te wezen; alleen de waarheid kan het zijn. Zoo beginnen alle sectarissen, zonder uitzondering, met het terug eischen van de regten der *oudheid*, zij willen het Christendom ontdoen van alles wat de dwalingen en hartstogten der menschen er hebben ingemengd, wat valschen Gode onwaardig is; zij willen niets anders, dan het oorspronkelijke en beweerden de Christelijke instelling bij de wieg te hernemen. Tot dat einde besnoeijen zij, zij wisschen uit en hakken zij af; alles valt onder hunne slagen, en als men den goddelijken dienst in zijne eerste zuiverheid denkt te zien wederkomen, bevindt men, dat men door nieuwe formulieren, die slechts van gisteren en onbetwistbaar *menschelijk* zijn, wijl hij, die ze opgesteld heeft, nog in leven is, belemmerd wordt. Iedere secte ondergaat die noodzakelijkheid; wij hebben dit gezien bij de Monophysieten 1) en bij de Nestorianen; wij vinden dezelfde zaak weder bij alle takken der protestanten. Hun voorgeden van slechts de *oudheid* te prediken, heeft geen anderen uitslag gehad, dan hen in staat te stellen, om al het voorledene te vernielen en vervolgens hebben zij zich voor het aangezicht van het verleide volk gesteld en hebben het gezworen, dat alles wel was, dat de Paapsche overbevruchtingen verdwenen waren, dat de goddelijke dienst weder tot zijne oorspronkelijke heiligheid was opgeklommen. — Laat ons nog eene karakterestieke zaak

in de verandering der lithurgie door de ketters opmerken: te weten, dat zij in de woede der innovatie zich niet vergenoegen met het besnoeijen der formulieren van kerkelijken stijl, die zij met den naam van *menschelijk* woord brandmerken, maar zij strekken hunne verwerping ook uit tot de lessen en gebeden zelfs, die de Kerk uit de Schriftuur ontleend heeft; zij veranderen, zij stellen in de plaats, niet willende bidden met de Kerk, zich zelve alzoo excommunicerende en ook zelfs het geringste gedeelte van orthodoxie vreezende, 't welk de keuze dier zinsnede bepaald heeft.

5. De hervorming der lithurgie door de sectarissen ondernomen zijnde met het zelfde doel als de hervorming der leer, waarvan zij het gevolg is, volgt daaruit, dat even gelijk de protestanten zich van de eenheid gescheiden hebben, ten einde minder te gelooven, zij er zich toegebragt hebben gezien, om *in den Godsdienst alle ceremonien en alle formulieren, welke mysterien uitdrukken af te schaffen*. Alles wat hen niet zuiver rationaal toescheen, hebben zij superstitie en afgoderij genoemd, de uitdrukkingen des geloofs, aldus beperkende, door twijfel en zelfs door ontkenning, alle wegen afsluitende, die naar de bovennatuurlijke wereld geleiden. Alzoo geen Sacrament meer, buiten het doopsel, in afwachting van het socialismus, dat er zijne adepten van ontslaan zal, dus geene sacramentele woorden, geene zegeningen, geene beelden, geene reliquien van Heiligen, geene processien, geene bedevaarten enz. meer. Er is geen altaar meer, maar slechts eene *tafel*, geene offerande meer, gelijk in iederen Godsdienst maar slechts een *avondmaal* (cène); geene Kerk meer, maar slechts een *tempel* 1), zoo als bij de Grieken en Romeinen; geene godsdienstige architectuur meer, wijl er geene mysterien meer zijn; geene Christelijke schilderkunst of bijtelwerk meer, wijl er geen tastbare Godsdienst, meer is: eindelijk geene poesij meer in eenen Godsdienst die noch door de liefde, noch door het geloof vruchtbaar gemaakt wordt.

6. De afschaffing van alle mysterieuze dingen in de protestantsche lithurgie moest onfeilbaar *de uitdoving ten gevolge hebben van dien geest des gebeds, die men in het Catholicismus zalving noemt*. Een oproerig hart heeft geene liefde en een hart zonder liefde, kan, op zijn hoogst eenige tamelijke uitdrukkingen van eerbied of vrees, met de trotsche koelheid van den phariseer, voortbrengen; zoodanig is de protestantsche lithurgie. Men gevoelt, dat hij die haar reciteert, zich zelve toejuicht, dat hij niet van het getal dier Paapsche Christenen is, die God tot zich doen afdalen, door de gemeenzaamheid hunner gewone taal.

7. Adelijk met God handelende, heeft de protestantsche lithurgie, geene geschapene tusschenkomst noodig. Zij zou meenen te kort te schieten aan den eerbied, dien men aan het opperwezen verschuldigd is, door het inroepen van de voorspraak der H. Maagd en van de bescherming der Heiligen. *Zij sluit die geheele paapsche afgoderij uit; die aan het scheepsel vraagt, wat men niet, dan aan God*

alleen vragen moet; zij ontlast den calender van al die namen van menschen, welke de Roomsche Kerk zoo vermetel naast den naam van God schrijft; zij heeft vooral afschuw van die der mopnikken, en andere personen van lateren tijd; die men er ziet figureeren naast de geëerbiedigde namen der Apostelen, die JESUS CHRISTUS verkozen heeft, en door welke die oorspronkelijke Kerk gesticht werd die alleen zuiver was in het geloof, vreemd van alle bijgelovigheden in den Godsdienst en van alle verslapping in de moraal.

8. De lithurgieke hervorming tot een harer voornaamste doeleinden hebbende de afschaffing der mystieke handelingen en formulieren, volgt daaruit noodzakelijk, dat hare bewerkers *het gebruik der land-taal in den Godsdienst moesten vorderen*. Ook is dit een der gewigtigste punten in de oogen der sectarissen. De Godsdienst is geen geheime zaak, zeggen zij; het volk moet verstaan, wat het zingt. De haat tegen de Latijnsche taal is aan alle harten die vijandig tegen Rome zijn, ingeboren; zij zien in dezelve den band der Catholijken over de geheele aarde, het wapenhuis der Orthodoxie tegen alle haarkloverijen der secte, het magtigste wapen van het Pausdom. De geest van revolte, die hen dringt, om aan de land-taal van ieder volk, van iedere provincie, van iedere eeuw het universele gebed toe te vertrouwen, heeft overigens zijne vruchten gedragen, en de hervormden zijn alle dagen in de gelegenheid om te bespeuren, dat de Catholijke volken, in spijt van hunne Latijnsche gebeden, de Godsdienstpligten beter gevoelen en met meer ijver volbrengen, dan de protestantsche volken. Op ieder uur van den dag heeft de goddelijke dienst in de Catholijke Kerken plaats; de gelovige, die er tegenwoordig is, laat zijne moedertaal op den dorpel; buiten de uren der prediking hoort hij niet dan mysterieuze toonen, die zelfs ophouden te klinken in het plegtigste oogenblik, onder den canon der Misse; en evenwel bekoort hem dat mysterie zoodanig, dat hij het lot van den protestant niet benijdt, wiens oor nooit anders hoort dan klanken, wier beteekenis hij verstaat. Terwijl de gereformeerde tempel met groote moeite eens in de week de Christelijke Puristen verzamelt, ziet de Papistische Kerk onophoudelijk hare talrijke altaren, door hare godsdienstige kinderen omringd; die zich aan hunne werkzaamheden onttrekken, om de mysterieuze woorden te hooren, die van God moeten zijn, want zij voeden het geloof en verzachten de smarten. Laten wij het erkennen, 't is een meesterlijke trek van het protestantismus, den oorlog aan de heilige taal te hebben verklaard; als het er in slagen kon, om dezelve te vernietigen, zou zijn zegepraal zeer ver gevorderd zijn. Aan het ongewijde oog blootgesteld, gelijk eene onteerde maagd, heeft de lithurgie, van dat oogenblik af, haar gewijd karakter verloren en het volk zal weldra vinden, dat het der moeite niet waardig is, zijne werkzaamheden of vermaken te storen, om te hooren spreken, zoo als men op de openbare markt spreekt. Ontneemt aan de zoogenaamd *Fransche Kerk* 1) hare radicale declamatien, haren hekeltoon tegen de gewaande

1) De uitdrukking: tempel, die de Franschen gewoon zijn aan de plaats der protestantsche bijeenkomsten te geven, komt ons niet juist voor: die van *vergaderplaats*, of: gehoorzaal zou, dunkt ons, beter voegen.

1) De belagchelijke zoogenaamde *Fransche Kerk* van den be-
ruchten CHATEL.

baatzucht der Geestelijkheid, en gaat zien, of het volk den zoogenaamden Primaat der Galliers, lang zal gaan hooren uitroepen: *De Heer zij met U!* en anderen antwoorden: *En met uwen geest.* Wij zullen elders op eene bijzondere wijze over de lithurgieke taal spreken.

9. Aan de lithurgie het mysterie ontnemende, 't welk de rede vernedert, had het protestantismus het practisch gevolg daarvan niet vergeten, te weten *de bevrijding van de vermoeden en van het lastige, die aan het ligchaam worden opgelegd, door de uitoefeningen van de Papistische lithurgie.* In de eerste plaats geen vasten, geene onthouding meer; geene kniebuigingen meer in het gebed; voor den tempel-dienaar geen dagelijks dienstwerk meer te volbrengen, zelfs geene canoniale gebeden in naam der Kerk meer. Dusdanig is een der voornaamste vormen van de groote protestantsche emancipatie: *het getal der openbare en bijzondere gebeden te verminderen.* De uitkomst heeft weldra getoond, dat het geloof en de liefde, die zich voeden door het gebed, in de hervorming waren uitgedoofd, terwijl ze bij de Catholijken niet ophouden voedsel te verschaffen aan alle daden van toewijding aan God en aan de menschen, vruchtbaar gemaakt door de onuitsprekelijke bronnen van het lithurgieke gebed door de seculiere en reguliere Geestelijkheid volbragt wordende waarmede zich de gemeente der geloovigen vereenigt.

10. Daar het protestantismus een regel noodig had, om onder de Papistische instellingen diegenen te onderscheiden, welke het meeste nadeel aan deszelfs principe zouden kunnen toebrengen, moest het in de fondamenten van het Catholijk gebouw graven en den grondsteen vinden, die alles draagt. Deszelfs instinct heeft het al aanstonds dat leerstuk doen vinden, dat onvereinigbaar is met iedere innovatie: *de Pausselijke magt.* Toen LUTHER op zijne banier schreef: *Haat tegen Rome en tegen zijne wetten*, promulgeerde hij slechts eenmaal te meer het groote principe van alle takken der anti-lithurgistische secte. Van toen af moesten de eeredienst en de ceremonien in massa worden afgeschaft, als de *afgoderij van Rome*; de Latijnsche taal, de goddelijke dienst, de kalender, de breviër, al de *gruwelen der groote Babylonische hoer!* De Roomsche Opperpriester drukt op de reden door zijne leerstukken, op de zinnen, door zijne ritueele oefeningen; men moet dus verklaren, dat die leerstukken slechts *Godslastering* en *dwaling* zijn en zijne lithurgieke regelen slechts een middel, om eene overweldigde en tyrannieke heerschappij des te sterker te schragen. Daarom blijft de luthersche kerk in hare geëmancipeerde litanien naïef zingen: *Van de moorddadige woede, laster, razernij en vreedheid van den turk en van den Paus, verlos ons Heer!* 1). Het is hier de plaats om te herinneren aan de voortreffelijke bemerkingen van JOZEF DE MAISTRE, in zijn boek: *du Pape*, waarin hij met zooveel schranderheid en bondigheid aantoonde, dat in weerswil van de wanklanken welke de verschillende afgescheidene secten van elkanderen moesten verwijderen, er eene hoedanigheid is, waarin zij zich allen vereenigen die van *on-Roomsch*. Bedenkt de eene of andere innovatie, hetzij in zake van leer, hetzij in zake

van tucht en ziet of het mogelijk zij die te ondernemen, zonder, willens of onwillens het merk van *on-Roomsch* of zoo gij wilt van *minder Roomsch*, zoo men vermetelheid ontbeert, te belooopen. Nu blijft er over om te weten, welke rust een Catholijk in de eerste, of zelfs in de tweede dier beide gesteldheden kon vinden.

11. De anti-lithurgische ketterij, om voor altoos haar rijk te vestigen, moest men metterdaad en in principe alle Priesterschap in het Christendom vernietigen; want zij gevoelde, dat daar, waar een Priester is; ook een Altaar is, en dat daar, waar een Altaar is, ook een offer is en, diensvolgens een mysterieus Ceremoniaat. Na dus de hoedanigheid van Opperpriester te hebben afgeschaft, moest ook het karakter van den Bisschop, van wien de mystieke hand-oplegging voortkomt, die de gewijde hiërarchie doet voortduren, vernietigd worden. Vandaar een *uitgestrekt presbyterianismus, dat slechts het onmiddelijk gevolg is van de vernietiging van het Opperpriesterschap.* Sedert, is er geen eigenlijk gezegde Priester meer; hoe zou eene eenvoudige verkiezing, zonder Consecratie, een *gewijd man* kunnen maken? De hervorming van LUTHER en CALVYN zal dus niet anders meer kennen dan *dienaren* van God, of van de menschen, zoo als men door leeken gekozen en geïnstalleerd, in den tempel den tabbaard of het kleed eener bastaard magistratuur dragende, is de bedienaar, (of dienaar) niet anders dan een leek met accidenteele functien bekleedt; er zijn dus niet anders dan leeken in het protestantismus; en dit moest wezen, wijl er geene lithurgie meer is; gelijk er geene lithurgie meer is, omdat er niet anders meer dan leeken zijn.

12. Eindelijk, en dit is de laagste trap van verdierlijking, het Priesterschap niet meer bestaande, omdat de ketterij dood is, zal de vorst, het eenigste mogelijke gezag onder leeken, zich hoofd van den Godsdienst verklaren en men zal de fierste hervormers, na de afschudding van het geestelijke juk van Rome, den tijdelijken souverain voor hoogepriester zien erkennen en het gezag over de lithurgie onder de voorregten van het *majesteits-regt* plaatsen (1). Er zullen dus geen leerstuk, geene moraal, geene Sacramenten, geen eeredienst, geen Christendom overblijven, dan voor zoo veel het aan de vorsten behaagt, wijl het *absoluut gezag* over de lithurgie; door welke al die dingen hunne uitdrukking en toepassing in de gemeente der geloovigen hebben, aan hun is teneinde gevallen. Dit is echter het fundamenteele axioma der hervorming, zoo

1) Wij zien dan ook overal die kerkelijk protestantsche majesteits regten uitoefenen. De onlangs overleden koning van Pruisen vereenigde bon gré malgré de lutherschen en gereformeerden tot eene en dezelfde kerkelijke gemeenschap, die zijne majesteit *Evangelische Kerk* noemde: en waaraan hij eene splinter nieuwe lithurgie gaf. In ons vaderland hebben wij, bij koninklijke besluiten; aan de gereformeerde kerk der XVI eeuw, eenen geheel nieuwen vorm zien geven enz. Ongelukkig maar dat de vorsten, die protestantsch kerkelijke majesteits-regten, welke het protestantismus hen toekent, en uit den aard der zaken toekennen moet, ook willen uitstrekken tot de Catholijke Kerk, die dezelve niet erkennen kan, en uit den aard der zaken ontkennen moet. De geringste concessie in deze, zal immer verwarring, verdeeldheid en verzwakking van het Geestelijk gezag na zich slepen. Mogt men dit toch altijd en in allen gevalle bedenken! R&D,

1). Lutherisches Gesangbuch, Leipzig. Pag. 667.

in de practijk als in de geschriften der protestantsche leeraars. Deze laatste trek zal de schets voltooiën, en de lezer in staat stellen om te oordeelen over den aard dier zoogenaamde bevrijding, met zoo veel geweld ten opzichte van de Pausselijke waardigheid bewerkt, om vervolgens maar noodwendig plaats te maken, aan eene heerschappij, die verwoestend is voor den aard van het Christendom zelve. Het is waar, dat aanvankelijk de anti-lithurgistische secte niet gewoon was, om de magtigen zoo te vleijen: Albigenen, Waldenzen, Wiciefieten, Hussiten, allen leerden, dat men weerstand moest bieden aan alle vorsten en magistraten, die zich in zondigen staat bevonden en hen zelfs moest aanvallen, voorgevende, dat een vorst, van zijn regt vervallen was, van het oogenblik af, dat hij niet in gratie was bij God. De reden hiervan is, dat de Sectarissen het zwaard der Catholijke vorsten, buiten-Bisschoppen (Evêques du dehors) vreezeende, alles te winnen hadden bij het ondermijnen van hun gezag. Maar van het oogenblik af, dat de souvereinen, aan de revolte tegen de kerk verbonden, van den Godsdienst eene nationale zaak, een middel van gouvernement, wilden maken, ging de lithurgie, zoowel als het leerstuk, tot de grenzen van een land beperkt, noodwendig uit van het hoogste gezag des lands en de hervormers konden niet nalaten, van eene levendige dankbaarheid te gevoelen jegens hen, die aldus de hulp van eenen magtigen arm aan de vestigingen en handhaving hunner tyrannien leenden. Het is welwaar, dat er eene geheele apostatie gelegen is in deze aan het tijdelijke boven het geestelijke gegevene voorkeur in zaken van Godsdienst; maar het komt hier aan op de behoefte om te blijven bestaan. Men moet niet alleen consequent zijn, men moet leven. Daarom schaamde LUTHER, die zich van den Roomschen Opperpriester als begunstiger van alle gruwelen van Babel, met veel gerucht gescheiden had, zich niet op Godgeleerde wijze de wettigheid te verklaren van een dubbeld huwelijk voor den landgraaf van Hessen; en het is ook daarom, dat de beruchte GREGOIRE in zijne principes het middel vindt om zich gelijktijdig te vereenigen met de stemming voor den dood van LODEWIJK XVI en met de conventie, en de kampvechter te worden van LODEWIJK XIV en van JOSEPH II, tegen de Roomsche Opperpriesters.

Dusdanig zijn de voornaamste grondstellingen, der anti-lithurgistische secte. Wij hebben, inderdaad, niets overdreven; wij hebben slechts de leer in het licht, gesteld, die honderdmaal is beleden geworden in de geschriften van LUTHER, van CALVYN, van de Maagdenburgsche Kerk-historieschrijvers, van HOSPINIAAN, van KEMNITZ, enz. Die boeken kunnen gemakkelijk worden geraadpleegd, of liever het werk, dat er uit voortgekomen is, is onder de oogen der geheele wereld. Wij hebben gemeend, dat het nuttig ware, deszelfs voornaamste trekken in het licht te stellen. Het is altoos voordeelig de dwaling te kennen; het regtstreeks onderwijs is somwijlen minder voordeelig en minder gemakkelijk.

NIESKRUID VOOR DEN VRIJMOEDIGE.

(Ingezonden).

Hartstogtelijke woede, blinde haat, domme vooringenomenheid met het bestaande onderwijsstelsel, miskenning van de natuurlijkste vaderregten: zietdaar den geest, die bij voortdurend de pen blijft besturen van lieden, die zoo gaarne het Catholicismus zouden willen uitroeijen, verdelgen, vertrappen of ten minste onder de plak hunner schoolmeesterlijke tiranny zouden willen doen zuchten.

In No. 1 van den 2^{en} Jaargang, wordt den Heer GROEN VAN PRINSTERER een hartelijk woordje toegesproken en 's mans gevoelen over het onderwijs met dat der *C. N. Stemmen* vergeleken. Het heeft aan de schrijvers van genoemd tijdschrift leed gedaan, dat een zoo beroemd man, als de Heer GROEN VAN PRINSTERER, zich aan de zijde der bestrijders van het onderwijs heeft geschaard, „ omdat een man van zulk eene veel omvattende kennis, toch niet onbekend kan zijn met het gevolg van alle verbindtenissen, die men met de R. C. sluit, en niet zou weten, dat zoo lang de hoofden der Propaganda eene andere partij noodig hebben, zij dezelve vleijen, om haar naderhand te verdrukken. *Leed gedaan*, herhalen wij, omdat de Heer G. v. P. door dit geschrift eene partij in de hand werkt, die, wat men aangaande hare grieven of bezwaren ten aanzien van het onderwijs ook moge denken, op zulk eene onstuimige en woeste wijze te werk gaat, tegen beter weten aan het goede in het bestaande stelsel lastert en in de eene hand het verzoekschrift overreikt, terwijl zij in de andere den ontblooten degen toont, eene partij, waarmede mannen als de heer G. nimmer gemeene zaak moesten willen maken.” —

Gelukkig, dat de drie laatste beschuldigingen, gelijk gewoonlyk geheel onbewezen worden aangevoerd. Het schijnt zelfs, dat de schrijver gevoeld heeft, dat zijne in gal gedoopte en door fanatieke woede bestuurde pen hier eene onbedachte oorlogsverklaring aan alle Catholijken van Nederland ter neer stelde, weshalve hij in eene noot aanmerkt, dat „wanneer zij (de Redactie) van de Jesuiten en sommige leden der R. C. Geestelijkheid spreekt en derzelyver gedragingen afkeurt, derzelyver bedekte plannen tracht te ontsluijeren, (die slimme schoolmeesters!) zij op geenlei wijze, noch de R. C. eeredienst in het algemeen, noch derzelyver belijders in het bijzonder wenscht lastig te vallen.” Wat moet men van de onbeschaamdheid van deze schaamtelozen zeggen, nu de wettige vertegenwoordigers van Nederlands Catholijken gezamenlijk zich tot den Koning gewend hebben? Neen *Vrijmoedige*, niet de grijze Redacteur der *C. N. Stemmen* alleen, niet een enkel Priester, geen Jesuiten, maar alle Catholijken vragen terug het vaderregt, dat hun wederregtelijk ontroofd is. En zegt, bewijst het, dat de Catholijken dit op eene onstuimige woeste wijze doen; bewijst het dat zij, terwijl zij het verkeerde aantoonen, het goede in het bestaande onderwijs-stelsel lasteren; bewijst, dat zij hun verzoekschrift met het ontbloote zwaard in de hand overreiken. Zes weerlooze Aartspriesters en vier, waaronder drie om hunne trouw aan den staat met ridderorde's gesierde Kerkvoogden dienen, ten behoefte hunner onderhoorigen, een

eerbiedig adres aan den Koning in. En Regtvaardige Hemel! dit is op eene woeste, onstuimige wijze, dat heet het ontbloote zwaard toonen! Welk eene tergende beschuldiging! Bij zoo veel miskennis van geheiligde regten, zulk eene lastertaal verduren! Zal nimmer de dag der gerechtigheid dagen! —

Wel zag men zekere fanaticke partij nog onlangs op eene woeste onstuimige wijze te werk gaan, toen zij eene onschuldige gravin bijna ten tweeden male in Rotte's wateren zou gedoopt hebben: wijl men haar aanzag als de uitverkoorene van een' der afstammelingen van het heilige, eertijds vergoode stamhuis. Wel zag men in het verschiet het zwaard flikkeren; wel hoorde men schrikkelijke dreigementen, toen drie vijanden van het coelibaat eenen weduenaar in naam eener partij, het anders zoo vervloekte coelibaat kwamen opdringen. De Catholijken bemoeijen zich niet met zaken, die hun niet aangaan, zij ontnemen den vorst zijne vrijheid niet, zij dreigen niet: zij verzoeken slechts. Zij beminnen warm hun vaderland; doch of zij eene regering, of zij zekere bevoorregte partij beminnen die niet tevreden met hen regten te onthouden, schimpt en spot en tergt: dit mogen zielkenners beoordeelen, gelijk de Redacteuren van den *Vrijmoedige*. —

Veel, zeer veel zouden wij over het onderhavige artikel van den *Vrijmoedige* nog kunnen zeggen: doch wij willen den moriaan niet wasschen: wij willen hem liever eene prise presenteren.

Onze Lezers zullen zich eene uitnoodiging herinneren van den *Vrijmoedige* (N- 3. 1 Jaarg.) om een bewijs dat de zeden in de Roomsche landen zuiverder zijn, dan in de Protestantische, bijv. *Denemarken* en *Zweden*. Gedeeltelijk heb ik reeds aan deze uitnoodiging voldaan en ten gevalle van den *Vrijmoedige*, laat ik hier volgen de woordelijke vertaling van de beschouwing eens Engelschen geleerden, die als Protestant zeker niet als partijdig kan beschouwd worden 1).

„ De Zweedsche natie is over het algemeen beter onderwezen, dan de Engelsche, de Schotsche of mischien beter dan eene in *Europa*, met uitzondering der Deensche. Het elementair-onderwijs in lezen en schrijven en LUTHERS kleine Catechismus is zoo algemeen, dat zelfs de hulp van den schoolmeester in vele oorden des lands ontbeerd kan worden, wijl de ouders bekwaam zijn, hunne kinderen zelve te onderwijzen. De inrigtingen der Regering tot opvoeding — beide universiteiten, de twaalf Gymnasia, de talloos kleine Latijnsche en gemeentescholen, en de wet die van elken volwassenen vordert, dat hij kan lezen en den bijbel verstaan, wanneer hij tot het avondmaal wil worden toegelaten, (en dit moet geschied zijn, alvorens hij in den echt kan treden of eenige handeling van eenen mondigen kan verrigten) verbreiden allereuwe het hoogere zoowel als het lagere onderwijs. — Welnu is dit onderwijs gezegend — ? leest *Vrijmoedige*!

„ „ ondanks de magtige, onverdeelde en volledige Zweedsche Kerk; ondanks hare algemeene verbreiding van opvoeding en godsdienstig onderwijs; ondanks de uitgebreidste en alle klassen omvattende openbare schoolinrigtingen, staat toch de Zweedsche natie op den laagsten trap der

zedelijkheid;” — Er zijn in *Europa* geene andere drie milioenen stervelingen te vinden, die in het zelfde tijdsbestek een zoo groot aantal misdrijven en zedelijke overtredingen te hunnen laste hebben, dan de drie milioenen Zweden.

In het vierde hoofddeel, p. 112, voegt er de schrijver de statistieke opgaven bij en zegt onderanderen: „ De acht milioenen (meest Catholijke) Ieren hebben tijdens hetzelfde jaar 5644 aangeklaagden en 8039 veroordeelden *minder*, dan de drie milioenen (meest alle luthersche) Zweden.” — Ten slotte zegt de schrijver: „ in eenen tijd, in welken elk weldenkend volk zoo zeer ijvert voor de uitbreiding van het onderwijs en de beste menschen genegen zijn, kerk en school in den staat als eerste voorwaarden van deszelfs welvaart op te nemen en geene offers voor beiden te groot vinden, is het schrikkelijk te hooren, dat *deze middelen* aan de bedoeling, de zedelijke ontwikkeling der menschheid, *niet beantwoorden!*” — Ditzelfde hebben wij hier ook ondervonden, en om deze reden, willen wij onze kinderen emanciperen van de slavernij van een onderwijs, waarop een vloek van onvruchtbaarheid schijnt te rusten.

Wij meenen met het bovenstaande de redactie van den *Vrijmoedige* geen ondiens gedaan te hebben, en terwijl wij haar voor hare fanaticke taal bedanken, verklaren wij, door onze repliek geenszins te willen lastig vallen, aan die edel denkende en vrijzinnige protestanten, die ook aan anderen de vrijheid gunnen, die zij voor zich zelven begeeren, daar wij enkel den *Vrijmoedige*, met zijne *ab* en *dependentien* op het oog hadden.

T. B.

DE REFORMATIE EN DE CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

In het nummer van de *Reformatie* voor Augustus 1840 hebben wij een artikel aangetroffen, waarin dat tijdschrift ons onder andere van kwade trouw en *opruijing der hartstogten* beschuldigt; omdat wij niet zonder verontwaardiging, de oude reeds versletene magtspreuken en lasteringen tegen de Kerk van *Rome*, al worden ze ook door eenen staatsraad in buitengewonen dienst gebezigd, in openbare geschriften kunnen zien verspreiden, in een land, waarin aan alle godsdienstige gezindheden *gelijke bescherming* is gewaarborgd en daar tegen even openlijk onze *Catholijke Stemmen* meenden te moeten verheffen. Onze kwade trouw bestaat hierin, dat wij in eene *getrouwelijk* uit de *Reformatie* afgeschrevene citatie eenige zeer opmerkelijke woorden, tot ons doel dienende, en niet andere woorden, waarop de *Reformatie* liever zou hebben gedrukt gezien, met groote letters hebben doen drukken!!

Intusschen handelt de *Reformatie*, reeds in het bovenschrift van haren aanval tegen ons blad, ter kwadertrouw, door het vervalschen van den titel van hetzelfde, die niet is: *Roomsch-Catholijke Stemmen*; maar: *Catholijke NEDERLANDSCHE Stemmen*. Dit punt is van het hoogste gewigt. Al onze lezers weten, dat wij, om gewigtige redenen, in ons land vooral, altoos de uitdrukking: *Catholijk*, en niet, zoo als men meestal gewoon is:

Roomsch Catholijk, gebruiken, wyl er geen ander Catholicismus of Universaliteit in het Christendom bestaat noch bestaan kan, dat niet met de Kerk van Rome verenigd, waarvan de Roomsche Kerk het middenpunt is, zoodat Roomsch-Catholijk eigenlijk niets anders is, dan een pleonasmus. — Wij willen wel gelooven, dat de uitdrukking: *Catholijke NEDERLANDSCHE Stemmen*, in de ooren van menschen, die even als Mr. GROEN VAN PRINSTERER, en de schrijvers van de *Reformatie* zich nog verbeelden dat *Nederlandsch* en *Gereformeerd*, synonimen zijn, zeer onaangenaam klinkt; maar men zal toch wel gelooven, dat de uitdrukkingen: Papisten, *anti-christ*, *hoer van Babel* en soortgelijke magtspreukige scheldnamen, in Catholijke Nederlandsche ooren ook geen zeer welluidend accoord vormen.

De *Reformatie* weet toch ook wel, dat de *volledige Godsdienstvrijheid* in *Belgie*, niet van de willekeur der regering van dat land afhangt, maar een gronddeel van de Belgiesche constitutie uitmaakt, en dat die constitutie het werk van Catholijken was. Van die vrijheid maken de protestantsche colporteurs niet zelden een tergend misbruik; waarvan wij onderscheidene brutale staaltjes zouden kunnen aanvoeren.

Overigens bevat dit artikel van de *Reformatie*, niets anders dan den ouden deun, hare verbeelding is ontsteld: zij ziet weder maskers, ijzeren klauwen en al zulke verschrikkelijke dingen meer, die wij des te minder begrijpen kunnen, daar zij zoo verzekerd is van den aanstaanden *val van Rome*....!

Moet men dan die vrees voor eene *wereld-heerschappij van Rome* niet werkelijk als een *masker* beschouwen, waar achter zich de haat verbergt, om de ligtgeloovige menigte op te ruijen? Waarom ontrust de *Reformatie* zich niet over eene mogelijke en blijkbaar bedoelde wereld-heerschappij van *Rusland*? Welk wezenlijk onderscheid is er voor de *Reformatie* tusschen de Roomsche Kerk en de Grieksch Russische Kerk? Beide hebben de offerande des nieuwen verbonds, welke de *Reformatie* als *vervloekte afgoderij* beschouwt; beide hebben de plegtigheden, schilderijen, heilige beelden en reliquien, die, in de oogen van de *Reformatie*, *bijgeloof* en *afgoderij* zijn, gemeen; beide hebben kloosters voor beide geslachten, eene hiërarchieke orde en eene lithurgieke taal gemeen....; het voornaamste onderscheid bestaat hierin, dat de Kerk van *Rome* eenen vromen grijsaard, minzaam en zacht, als eenen Apostel JOANNES, als haar *zichtbaar opperhoofd* erkent, omdat hij de opvolger is van dien Apostel, aan welken onze eeuwig gezegende Verlosser gezegd heeft, gij zijt PETRUS en op deze steenrots zal ik mijne Kerk bouwen, ik zal u de sleutels van het rijk der hemelen geven; al wat gij zult binden op aarde, zal in den hemel gebonden zijn: en al wat gij op aarde zult ontbinden, zal ontbonden zijn in den hemel.... Weid mijne schapen, weid mijne lammeren; en die om deze reden door alle Catholijken over de geheele aarde verspreid, als hunnen Opperherder, als hunnen geestelijken Vader bemind en geëerbiedigd wordt; aan wien de wijze Voorzienigheid een onafhankelijk plekje gronds, als waarborg voor zijne vrijheid in het besturen der Kerk heeft

geschonken, om er als tijdelijken souverain te bevelen, en die om er de orde te handhaven eenige *carabiniers* heeft; terwijl de Grieksch-Russische Kerk eenen geduchten, magtigen en zichtbaar naar uitbreiding van zijne magt hakenenden monarch, die over een groot gedeelte van onzen aardbol beveelt, en ontelbare legerbenden in alle wereldeelen heeft, als haar *geestelijk en tijdelijk* opperhoofd erkent....! Daarenboven zijn de magtigste mogendheden van *Europa* (met uitzondering van *Frankrijk*) *Ruslands* geallieerden, en openlijk of heimelijk vijanden van het Apostolisch gezag; en diensvolgens kan de voorgewende vrees voor de wereldheerschappij van *Rome* en voor de ijzeren klauwen van eigen maaksel met al derzelver ab- en dependentie niet anders dan een *masker* wezen, dat echter voor de oogen van allen die zien willen, den ingekankerden secten-haat, door fanaticke tradities en oude geestdrijveren gevoed, bespeuren laat en die genoegzaam bewijzen, dat de *Reformatie* zelve weinig geloof hecht aan de profeten, die hare verbijsterde verbeelding in het XVII en XVIII hoofdstuk van den apocalypsis (1), betrekkelijk de aanstaande *verwoesting der Babelsche hoer*, dat is, volgens de *Reformatie* van *Rome*, van den Apostolischen zetel, zonder wien er geen Christendom meer zijn zou, te bespeuren waant.

Doch genoeg. Dit geschrijf van de *Reformatie* bevat niets, waarop wij iets anders behoeven te antwoorden dan wij reeds gedaan hebben in ons artikel: de *Reformatie en de vrijheid van onderwijs*, en zullen voortaan over soortgelijke anti-christische, Babelsche en walgelijk hatelijke artikelen, slechts de schouders ophalen!

DR. WISEMAN.

In de zitting der academie van de Catholijke religie, op den 4 Julij 11. te *Rome* gehouden, heeft Monseigneur WISEMAN, Bisschop van *Mellipotamos*, Coadjutor van den Apostolischen Vicaris van het midden-district van *Engeland*, directeur van het Engelsch Collegie te *Rome*, Consulteur der H. Congregatie van den Index en lid van het philosophisch collegie der Romeinsche universiteit, getracht met de geleerdheid, die hem eigen is, *eenige punten toe te lichten der geschiedenis van Paus BONIFACIUS VIII, die door onderscheidene kwalijk gezinde schrijvers misvormd is geworden*. Na den verschuldigten lof te hebben toegekend aan die protestantsche schrijvers, die zich in onze dagen de vurige verdedigers hebben verklaard van de Roomsche opperherders, heeft de heer WISEMAN den wensch uitgedrukt, van weldra eenen anderen beroemden kampvechter te zien verschijnen, die het groote karakter van BONIFACIUS VIII in het ware daglicht stelle, en hem

1) De *Reformatie* verwijst nu hare lezers zelve, naar die hoofdstukken en bewijst daardoor, dat wij in ons artikel: *de Reformatie en de vrijheid van onderwijs*, hare wezenlijke bedoeling hebben bekend gemaakt.

weten te wreken op den zwarten laster, waarmede de haat van NOGARET en van ALIGHIERI en die der politieke partijen van de XIII en van de XIV eeuw, hem zoo blindelings ten doel hebben gesteld. Inmiddels heeft Monseigneur WISEMAN met eene meesterlijke hand den weg geschetst, dien men te volgen heeft, om dat edel doel te bereiken. Hij heeft zijne geleerde nasporingen bepaald tot drie punten. Hij bewijst in de eerste plaats dat MOSHEIM en SISMONDI grovelijk gedwaald hebben, door te verze-keren dat de Kardinaal CAËTANUS (BONIFACIUS), CELESTINUS bewoog om afstand van het Pausdom te doen en dat hij tot dat doel de onedelste listen bezigde. Als die schrijvers zich gewaardigd hadden PTOLEMEUS LUCENSIUS, STEFANERDO, EGIDIUS, COLONNA en den ongenoemden schrijver van het leven van CELESTINUS, die tijdgenoot van die gebeurtenis was, en die op geenerlei wijze aan BONIFACIUS verbonden waren, te raadplegen, zouden zij gezien hebben, dat CELESTINUS altoos het voornemen had, om afstand te doen, en dat nooit iets hem daarvan kon afbrengen, dat zoo CAËTANUS door hem daarover aangesproken, dat besluit niet laakte, zulks was, om den Paus te verlossen van de immer aangroeiende ongerustheid, en dat overigens het geheele collegie der Kardinalen, zich eenparig toonde in de uitdrukking van hetzelfde gevoel. Maar de schrikbarende toon der trompetten door CAËTANUS gebedigd, om CELESTINUS tot die daad te doen besluiten, de aanbiedingen door hem aan koning KAREL van *Napels* gedaan, om tot het Pausdom te komen, zijn slechts door vijanden van BONIFACIUS uitgedachte fabelen, en die door de voornoemde schrijvers op eene lompe wijze zijn herhaald geworden, die zich geenszins bekommerden over de historische waarheid, als de gelegenheid zich voordeed, om kwaad van de Pausen te spreken. Vervolgens overgaande tot het pontificaat van van BONIFACIUS VIII, en na vlugtig de menigvuldige onderhandelingen te hebben aangewezen, welke die Paus gelukkig ten einde bragt met de vorsten en republieken van zijnen tijd, om einde te maken aan de oorlogen, welke de maatschappij verwoesteden, komt de heer WISEMAN tot de geschillen van BONIFACIUS met de COLONNA's en hij regtvaardigt het gedrag van den Paus, door de echte documenten, die bij zijne tijdgenooten bekend waren, documenten, die hij gelden doet door alles, wat de kritiek en de redenering het krachtigste hebben. Hij toont op de evidentste wijze, dat de tirannie der COLONNA's tegen hunne eigene bloedverwanten, hunne partijdigheid voor het huis van *Aragon* en hunne openlijke rebellie tegen den Paus, BONIFACIUS, ondanks zich zelve, drongen tot het beleg van *Palestrina* en tot alles wat er het gevolg van was. De heer WISEMAN spreekt ten slotte over den heiligscheimden aanslag te *Anagni* door NOGARET en de COLONNA's tegen BONIFACIUS gesmeed en verbeterd wat SISMONDI zoo valschelijk van zijnen dood zegt, daar hij doet zien, hoe integendeel die dood eenen plaatsbekleeder van CHRISTUS waardig was, en veredeld door de uitoefening der schoonste deugden.

„In deze zitting der academie waren de Kardinalen PACCÀ, Deken van het H. Collegie, POLIDORI BIANCHI,

MEZZOFANTI, RIVAROLA, GAZZOLI en GRIMALDI tegenwoordig, en hebben even als alle aanwezigen, met herhaalde betuigingen van goedkeuring, deze energieke en zegevierende apologie van Paus BONIFACIUS VIII bejegend.

KUNST-BERIGT.

Op den 2 September eerstkomende, zal te 9 ure des morgens in de tentoonstellings-zaal te *Beveren* bij *Antwerpen*, de openbare verkoop plaats hebben van eene rijke verzameling van *Schilderijen* van oude en hedendaagsche meesters.

De tentoonstellings-zaal zal tot op den 20 September eerstkomende voor het publiek open blijven, en de trekking van omtrent 1200 voorwerpen, waarvan voor 50 cent een goed lot kan getrokken worden, is onherroepelijk op den 21 September en volgende dagen vastgesteld. Te negen ure des morgens zal men met de trekking een begin maken.

— Er is een omnibus dienst gevestigd geworden, die alle Zon- Maan- en Donderdagen des namiddags van het Vlaamsche hoofd naar *Beveren* afrijdt, om voor 7 ure des avonds te *Antwerpen* weder terug te zijn; de prijs is 1 franc 50 centimes. Deze dienst zal tot aan het einde der loterij plaats hebben.

BIJDRAGEN VOOR DE ABTDIJ VAN MELLERAY IN IERLAND.

Geremitteerd	f 218,00
Bleef in Cassa	f 56,47½
Door tusschenkomst van Mej. S. M. BOORMAN ,	
van	» 3,00
Van O. te P., een coupon groot	» 4,95
Blijft in Cassa	f 64,42½
Van door onze tusschenkomst regtstreeks met	
eenen brief aan den Abt van Melleray geremitteerd. »	75,00
	f 355,42½

De EE. PP. Trappisten der Abdij van *Westmalle* in de Provincie *Antwerpen*, hebben eene kist met koorboeken, in hunne Abdij gedrukt, aan hunne arme broeders in *Engeland* en *Ierland* gezonden, die wij in de liefdadigheid onzer Catholijke landgenooten blijven aanbevelen.

AANKONDIGING.

Een Onderwijzer, in eene der kleine steden van *Noord-Brabant*, vraagt tegen 1 November aanstaande: Een' R. C. ONDERMEESTER, den 3^{en} rang bezittende, die in staat is, aan de middelste klasse eener lagere school met oordeel onderwijs te geven. Behalve kost, inwoning, enz. zal het salaris billijk zijn. Adres met franco brieven, onder letter X, aan het Bureau der *Catholijke Nederlandsche Stemmen*.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE *GRAVE*, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te *Grave*; *geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen.* — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst. Voor *België* kan men abonneren aan het Postkantoor te *Antwerpen*.

HERDERLIJKEN BRIEF VAN MONSEIGNEUR DEN AARTS-BISSCHOP VAN *PARIJS*, BIJ GELEGENHEID DER IN BEZITNEMING VAN ZIJNEN ZETEL.

(*Verfolg en slot van bladz. 272*).

Wat zullen wij nu zeggen aan die talrijke Christen maagden, van welke sommige uit het binnenste harer godvruchtige afzondering, de gesels van God tegen houdende door hare godvruchtige gebeden en de heilige expiatiën der boetvaardigheid ten hemel doen stijgen; van welke andere overal heen snellen, waar tranen te droogen of wonden te genezen zijn? Hare heilige huizen van afstand tot afstand in deze groote stad geplaatst, zijn er als zoovele verlaten, waaruit de bronnen van leven en genade zich uitstorten over eene door brandende hartstogten uitgedroogde aarde.

Christenmoeders gij zult in diegene dezer schuilplaatsen die voor uwe kinderen geopend zijn, eene veilige bewaarplaats voor hare onschuld, eene proefplaats, waar zij zich voor de kwade dagen zullen voorbereiden tot sterke en vaste deugden, vinden.

Geliefde dochters van JESUS en van MARIA! verbubbelt uwe gebeden en smeekt den Oppersten Herder der zielen, dat Hij onze smarten en de moeilijkheden onzer zending evenredig make aan onze zwakheid.

Met hoeveel blijdschap zullen wij uwe godvruchtige vergaderingen bijwonen, edelmoedige geloovigen, vrienden, voogden, vaders der behoeftigen en weezen dezer diocese!

Aangenaam zal het ons zijn u aan te moedigen, Christen jeugd, die u onder de bannier van den H. VINCENTIUS A PAULA hebt geschaard! Er is binnen deze hoofdstad een uitgestrekt en eindeloos afwisselend tooneel, alwaar eene begerige menigte alle dagen, op alle uren van den dag, voorbereid met alles wat de kunsten verleidelijks bezitten, de gevaarlijkste aandoeningen ondervindt. Uw ijver is voor u de schuilplaats der ellende; en de Godsdienst bereidt er u aandoeningen voor, die in plaats van het hart wekelijks te maken, hetzelve sterk en onkwetsbaar doen worden, die nooit wroegingen nalaten en de ziel met de zuiverste blijdschap overstroomden. Op de schouwburgen der wereld leert men God vergeten, zijn huisgezin ontrusten, zich verbitteren tegen alle maatschappelijke overheden, walgen van het leven, lasteren tegen Hem, die ons dat geheiligde pand heeft toevertrouwd, op het tooneel dat gij voor u gekozen hebt, herinnert de ongelukkige zich, dat hij een vader heeft, hij leert hem danken en hij bemint de beproevingen, wier tijd hij weet, dat kort, en wier belooning heerlijk is. Ontvangt de uitdrukking onzer erkentelijkheid voor de vervulling van een zoo schoon apostolaat! Wij zegenen u uit al ons hart, doch met de overtuiging, dat de zegeningen des armen u, nog veel meer dan de onze, alle zegeningen des hemels zullen verzekeren.

Zij zullen u verzellen, te midden van alle gevaren die u in den loop uws levens wachten; zij zullen u volgen in den schoot uwer familien, die zich gelukkig zullen achten van in hun midden een dierbaar erfgoed van liefdadigheid en deugd te zien voortduren.

En gij, begunstigers en ondersteuners van al de werken, die het rijk van God uitbreiden, gij zult uwe liefde niet laten verflaauwen, die beroemd is in alle Kerken der wereld.

Gij vooral, voortreffelijke vrouwen, door uwe liefdadigheid de tweede moeders van de jonge kweekelingen des heilighdoms, gij zult niet aflaten van een werk dat nog de pogingen en uwen ijver inroept.

Wie gij ook zijt en wat ook het voorwerp uwer godvruchtige mildheid zij, of gij onze armen ondersteunt, of den fakkel des geloofs in verre landen brengt, vergeet de aanmoedigingen niet, die gij nog slechts weinig tijds geleden van den waardigen en godvruchtigen Herder, onzen voorzaat ontvingt. Hij zal niet ophouden van zich te laten hooren, want hij bepaalde er zich toe, om u de woorden van JESUS CHRISTUS te herhalen, zijne vertroosting te brengen en u de erkentelijkheid te verzekeren van dien magtigen vriend der armen. Ook wij zullen u die woorden herhalen, die alle menschelijke woorden zullen overleven: *zalig zijn de barmhartigen* 1)! Wij zullen u die zegeningen herhalen, die, na de eeuwen te zijn doorgegaan, op den grooten oordeels-dag, op de puinhoopen der wereld zullen worden afgekondigd; als het laatste vaarwel van JESUS CHRISTUS aan de liefdadige zielen, vóór het sluiten van de loopbaan der eeuwen en de poorten der eeuwigheid te openen. *Gij hebt mijnen honger gestild* zal Hij hen zeggen, *gij hebt mijnen dorst gelescht, mijne naaktheid bedekt, komt, gezegenden mijns Vaders!* 2)

Het is dus hier vooral, dat wij u kunnen zeggen met den H. PAULUS 3), dat JESUS CHRISTUS u door onzen mond *vermaand*. Christene zielen die door het geloof bestuurd wordt en niet door eenen ijdel roem van weldadigheid, welk ander verzoek, welke andere taal, welke andere beloften kunnen het verzoek, de taal en de beloften van uwen God evenaren?

Zouden wij de slagtoffers eener illusie wezen, Z. G. B., als wij bij alle onze verwachtingen die voegden van niet slechts tot lofwaardige gevoelens, maar tot een vollediger geloof en eene nauwkeuriger praktijk van den Godsdienst, menschen terug te brengen, die er reeds zoo nabij gebragt zijn door de gaven van het hart, door kunde en een verheven verstand? Er is een groot aantal van die verstandenen, genoegzaam verlicht, om tot de hooge wijsgeerte van het Christendom door te dringen, om de volmaaktheid van deszelfs moraal te beminnen; om de noodzakelijkheid van een godsdienstig gezag en deszelfs gelukkigen en noodzakelijken invloed op de maatschappij, te begrijpen; om de gedenkstukken der Kerk en hare schoone instellingen te bewonderen; maar te onafhankelijk om dat goddelijk werk niet anders te beoordeelen, dan of het zelve eene vrucht ware van het genie van den mensch, of de vrucht van het genie der eeuwen. Wat zullen wij aan die Christenen zeggen, die in zekere opzichten vrienden

zijn van den Godsdienst, hoewel zij het niet weten, deszelfs grondslagen ondermijnen? Wij zullen hen met eenen beroemden kerkvader, met den H. AUGUSTINUS, zeggen: „Het Evangelie zonder mirakel geloofd, door de geheele wereld, is het grootste aller mirakelen 1).” Hij, die zoo spreekt, had zijn leven gesletten in mediteeren, in het uitleggen en verdedigen van de leerstukken des Christendoms, in het raadplegen van deszelfs overleveringen, in het bewonderen en aan zijne eeuw herinneren van de nog versche wonderen, die de zegepraal van ons geloof verzekerden.

Zelfs volgens de bekendenis van hen die 't geluk niet hebben van het te bezitten, redde het in zijnen aanvang eene maatschappij die verdorven was door menschelijke leerstellingen en Godsdiensten; en tegenwoordig door een soortgelijk gevaar bedreigd, is het onze laatste en zekerste hoop. Daarom wordt het ons nog dierbarer en heiliger, naar mate wij het meer bedreigd zien. Waartoe overigens zoo vele redeneringen? Welk mensch zonder hartstogten ziet niet het onvermogen der pogingen van het genie en van het verstand, om ons te redden? Laat ons alles wat ons omringt vragen; laten wij ons zelven ondervragen. Zou de ontevredenheid der maatschappij daar van daan komen, dat er geene menschelijke wetenschap meer is? Doch zij, die haar bezitten, maken een talrijk volk uit in het midden van het verbazend groote volk dezer hoofdstad. Men bewondert, en wij meer dan iemand anders, den kwistigen arbeid der gedachte over de tastbare feiten der natuur en over die, welke zij aan onze zinnen onttrekt; over de wetten der physieke en moreele wereld; over de gedenkstukken en overleveringen van het voorledene, over de belangen van het tegenwoordige, over de middelen om de krachten van den mensch te vermenigvuldigen, zijne rijkdommen, zijne vermaken en zijne wetenschappelijke schatten te vermengen door ontelbare geschriften de denkbeelden die op een punt van den aardbol ontworpen zijn, naar verre te voeren. Maar hoe wordt die verwondering getemperd door de bittere vruchten die onze begeerigheid, om alles te weten en onze ambitie om alles te verklaren, verzellen! Eene ongewone wanorde in de verstandenen, *kranke harten en kwijnende hoofden*, zooals ISAÏAS zich uitdrukt 2), zwakke en hevige willen, dit zijn de verschijnselen die gewoner zijn, daar, waar de menschelijke wetenschap de overhand heeft boven de wetenschap van God.

Gaat, na eenen blik rondom u te hebben geworpen, in het heimelijke uwer ziel. Is er wel iemand onder u, die met eene volle zekerheid gelooft, aan theoriën, die strijdig zijn met alles, wat de verloopene eeuwen beleeden hebben? Gij zijt alleen, zullen wij hem zeggen, en gij zijt verdeeld; er zijn gedachten in uw binnenste geweest, *die zich verdedigen en die zich aanklagen* 3) zelfs betrekkelijk de essentieelste leerstellingen. Wij zijn met de verloopene eeuwen, met de Catholijke Kerk en hebben dezelfde leerstukken. Wij bezitten de eenheid; wij weten, wat wij moeten weten van onze ziel, van haren oorsprong, van hare pligten jegens God, jegens de maatschappijen jegens

1) MATTH. V, 7

2) IBID. XXV, 34, 35.

3) II COR. V, 20.

1) De Civ. Dei, lib. XXII, cap. 5.

2) ISAÏ. I, 5.

3) ROM. II, 15.

ons zelve; wij kennen hare onsterfelijke bestemming: kent gij ze? hebt gij er ten minsten die zekerheid van, welke het geloof geeft? Wij zijn dus gevestigd, maar gij zijt het niet. Uwe wetenschap, van die van God gescheiden, hoe schoon en nuttig die overigens zij, kan in de oogen van den Christen slechts een tijdverdrijf, een bloot sieraad, *ijdelheid der ijdelheden* zijn 1).

Laat ons niet scheiden, wat voor altoos behoort te zijn vereenigd. *De mensch alleen*, zegt een wijsgeer, is de de band van God en van de wereld 2). Zoo de mensch God verlaat, siddert de wereld, omdat zij niet meer een onwankelbaar steunpunt gevoelt, en het licht niet meer boven haar hoofd ziet.

Dan openbaart zich, ik weet niet welke behoefte eener bovennatuurlijke kracht, een levendig gevoel van het onvermogen des menschelijken verstands; men vindt meer billijkheid, om den Godsdienst te beoordeelen; de haat, die hem vervolgt, bedaart, en het morgenrood van betere dagen begint aan te breken. Wij begroeten ze met liefde, die gelukkige dagen; wij haken er naar, met al de wenschen, die het vaderlandlievende hart slaken kan, welks hoogste eerzucht is, om deszelfs roem met dien der kerk te paren: 't is dat gevoel, dat onze ziel verruimt; en dat ons noopt, om u te zeggen:

„Wij zijn de uwen, wie gij ook zijt, vriend, of onverschillige, de uwen, getrouwe en onderworpen geloo-
vigen; de uwen, gij die misleidt zijt geworden door
de aanlokselen eener fiere onafhankelijkheid; de uwen,
gij, die nog verder verdwaalt, den schaaftal geheel
verlaten hebt; de uwen, gij, die het ongeluk mogt
hebben gehad, van haar te verwoesten door godde-
looze en zedenloze geschriften. Hoewel stellige be-
strijders uwer leerstellingen, zullen wij altoos uwe per-
sonen beminnen.” Helaas! hoe onweerstaanbaar heeft de
wegslendendheid moeten wezen, te midden dier moreele
revolutiën, die hoewel minder voelbaar, grooter waren,
dan de revolutien der staten! Hoe gemakkelijk is het u ge-
weest, om eene waarheid te miskennen, wier licht u door
zoo vele vooroordeelen, belangen en hartstogten is ont-
nomen geworden! Maar te midden uwer illusiën, hebt gij
niet opgehouden onze broeders te zijn; omdat uwe ziel,
even als de onze, geteekend is met het zegel van eenen
goddelijken oorsprong en van eene goddelijke verlossing.

Zie hier onzen laatsten wensch Z. G. B., 't is, die van eenen herder, die teederlijk aan zijne schapen gehecht is; 't is de wensch van het doorluchtig Opperhoofd der Kerk, die haar met zoo veel wijsheid bestuurt; 't is de wensch van het Fransche episcopaat, 't is die van de Kerk en van JESUS CHRISTUS onzen goddelijken en gemeenschappelijken Meester: *Vrede aan de menschen* is de eerste weldaad, welke de Engelen ons bij de wieg des Verlossers aankondigen 3); *Ik geef u mijnen vrede is zijn jongste afscheids-groet* 4), en de eenige schat, die zijne teederheid aan zijne discipelen nalaat. Ons Evangelie is het

Evangelie des vredes; wij hebben eene vreedzame offerande, en de vrucht der geheele Religie is besloten, in dit verkort gebed, 't welk de Kerk van JESUS CHRISTUS ontvangen heeft 1), en dat zij den bisschop in den mond legt: *Vrede zij met u*.

Onze komst tot u zal dus zijn gelijk die van den ouden Priester Israëls; gelijk hij, komen wij de stad noch beheerschen noch ontrusten, maar een offer opdragen 2); dat, 't welk wij slagtofferen, heeft hemel en aarde bevredigd.

Hoe zou het ons dan, bij het zien onzer heilige altaren, ons in de gedachte kunnen komen, om eene geheel goddelijke bediening in de worsteling der partijen te men- gen? Hoe zoudt gij ook zelve dat kunnen doen, Z. B. G., als gij ter goedertrouw in de kalmte-uwer concientie u zelve afvraagt: Ben ik vrij van alle persoonlijk belang? Wordt ik niet gedwongen door een vurig egoïsmus, de al te zekere oorzaak van bijna alle bijzondere en algemeene ellenden? Wil ik het rijk van God of het mijne vestigen? Boezemt alleen de liefde tot het ware, alleen de ijver voor het algemeene welzijn, dat gebiedend proselytismus en die onophoudelijke provocatiën in, die de hartstogten beletten tot bedaren te komen, die van ons schoone vaderland datgene maken, wat eene zee is, die door tegen- strijdige winden beroerd wordt? Op welke bladzijde van het Evangelie, in welk onderwijs der kerk, in welk ar- tikel van de natuurwet zelfs zou ik daarvoor de regtvaar- diging vinden?

Wat hiervan zij, wij, die bij u onzen goddelijken Mees- ter vertegenwoordigen, wij zullen even als Hij, antwoor- den, aan elk die ons verzoeken mogt regter te zijn over die treurige twisten: *Wie heeft ons tot regter gesteld om uitspraak tusschen broeders te doen* 3)? Naar het voor- beeld van den II. PAULUS, die te midden der nieuwe, door zijnen ijver gestichte kerken uitriep: *Er is noch Jood, noch Heiden; noch Scyth, noch Griek, noch bar- baar meer* 4); ook zullen wij zeggen: er is geene partij voor den dienaar van eenen God en van eene wet van liefde. Er zijn er geene in tegenwoordigheid van JESUS CHRISTUS, die onze natuur aannemende ons kinderen van den hemelschen Vader heeft doen worden. Hij schijnt ons, even als den Patriarch JOSEPH te zeggen, toen hij zijne broeders aan den ouden JACOB terug zond: *Twist niet met elkander op den weg* 5). Wij ook geliefde broeders gaan de woestijn van dit leven doortrekkende, naar onzen Vader, die in het hoogste der hemelen woont. Arme ballingen op deze aarde, alwaar zoo vele rampen kiemen, en die het vaderland geworden is van zoo vele stormen, laten wij onzen tijd niet verspillen in eenen nutteloozen arbeid, die onophoudelijk op nieuw begint, en welks einde onmogelijk te voorzien is. Laat ons datgene liefhebben wat het harte bedaart, en deszelfs heimelijke wonden ge- neest; laten wij ons niet hechten aan droomen, die geen

1) IBID. XX, 19.

2) Et admirati sunt seniores civitatis occurrentes ei, et dixerunt: Pacificus ne est ingressus tuus? Et ait: Pacificus; ad immolandum Domino veni. 1 Reg. XVI, 4, 5.

3) Luc. XII, 14.

4) Coloss. III, 11.

5) Genes. XLV: 24.

1) Eccl. I, 2.

2) B. Alberti Magni Ratisbon. Episc., de Animal etc. lib. XXI tract. I, cap. V. Operum tom. VI, edit. Lugduni 1651.

3) Luc. II, 14.

4) Joann. XIV, 27.

vierde van een uur onze aandacht verdienen, maar aan God en zijne waarheid, die eeuwig blijven.

Welke bede zal ik thans tot u rigten, o, mijn God! Het zal dat zijn 't welk tot U, onuitputtelijke bron van deugden en van licht, opsteeg, op het oogenblik, toen de Opperpriester de heilige zalving uitstortte op het hoofd van uwen onwaardigen dienaar.

„Stel in hem, zoo bad de kerk u in dat plegtige oogenblik, de kracht van uwen geest, om hem inwendig te bezielen en hem uitwendig te beschermen; dat de zuivere liefde en een opregte vrede overvloedig worden in zijne ziel; dat hij, met de hulp uwer genade slechts wande, om den vrede te verkondigen en uwe goederen te boodschappen; dat zijne bediening, zoo door woords als daden, eene bediening zij van eengragt; dat hij den hoogmoed verfoeije, dat hij de waarheid en de zedigheid beminne; dat hij nooit overwonnen worde, noch door de vleijerij, noch door de vrees, dat hij de duisternis niet in de plaats van licht stelle; dat hij standvastig zij in het geloof 1).” Zoodanig zijn Z. B. G. de wenschen, welke de kerk voor uwen herder slaakte.

Heer! gij, die de heimelijkste wenschen kent, gij weet, dat zoodanig de wenschen van ons hart zijn: maar om ze te vervullen is het noodig, dat gij zelve ons gezag, onze magt, onze kracht zijt; en dat gij dezelve door alle uwe zegeningen vruchtbaar maakt 2).

EEN BELGIESCH SNUIFJE VOOR HET HANDELSBLAD.

Het Gendsche blad, *Den Vlaming*, een gedeelte van een onzer artikelen, betrekkelijk de regtmatige eischen der Catholijken in Noord-Nederland overgenomen hebbende, zegt daarop het volgende:

„Dat die eyschen bilyk en gematigd zyn, zal zeker niemand betwisten; ook zyn wy overtuigd dat moed en aenhoudendheid eens onze broeders van Holland in het vry genot hunner regten stellen zullen; maer middelertyd is een groot getal hunner landgenooten nog door zware, en ook hevige vooroordeelen verblind.

„De klaerblykelyke bezwaren der Catholyken zyn in Holland gekend, zoowel van het bestuer als van al de ingezetenen. Worden de klagten der verdrukte ondersteund, worden zy in aendacht genomen? Om hieralleenelyk van het *Handelsblad* te spreken, welk is de houding van die gazet ten opzigte der belangen van het land in 't algemeen en der Catholyken in het bijzonder?

1) Ut tui spiritus virtus, et interiora ejus repleat, et exteriora circumtegat. Abundet in eo constantia fidei, puritas delectionis, sinceritas pacis. Sint speciosi munere tuo pedes ejus ad evangelizandum pacem, ad evangelizandum bona tua. Da ei, Domine, ministerium reconciliationis in verbo et in factis. . . . Oderit superbiam; humilitatem ac veritatem diligit; neque eam unquam deserat, aut laudibus, aut timore superatus. Non ponat lucem tenebras, aut tenebras lucem. Pontif. Rom. in Consecr. Episcop.

3) Sis ei auctoritas, sis ei potestas, sis ei firmitas. Multiplica super eum benedictionem et gratiam tuam. Ibid.

„De *Arnhemse Courant* beweerde onlangs dat dit blad, alhoewel onafhankelyk, dikwils ministeriële artikels in zyne kolonnen aenvoerde. Wat hier ook van zy, het schynt toch zeker dat het de gunst en het vertrouwen van het Hollandsch stamhuys veel najaegt en waerschyndelyk bezit. Hierom heeft het *Handelsblad* ons ter gelegenheid van den slag van *Waterloo*, die ons Belgenland van *Seylla* in *Charibdim*, of van de eene klip op de andere rots heeft geslingerd, om aldaer, aen den Franschen adelaer ontsnapt, door eenen anderen roofvogel, als *PROMETHEUS* doorknaegd te worden, hierom, zeggen wy, heeft het *Handelsblad* alsdan zijne lezers met omslagtige lofuytingen van het wys beleid en heldenmoed van den prins van Oranjen verzaed en zelfs ons met het portrait van zynen held begiftigd.

„Zulk gedrag: achting, eerbied, aengekleefdheid bewyzen aen de vorsten die den troon bekleeden of den zelve staen te beklimmen, zyn wy ver van af te keuren of op eenige wyze te willen berispen; maer welk is het gebruyk welk het *Handelsblad* van de gunst die het verwerft tot op heden heeft gemaakt? heeft het ooyt gepoogd de regering over de ware belangen van het volk te verlichten? Zoo lang de Belgen, aen Holland geboeyd, ten dezes voordeele geplukt en gepluynd wierden, repte het Hollandsch blad niet een woord ten voordeele der geschondene regten van ons vaderland; naeuwelyks is Belgenland aen eene harde voogdy onttrokken of dit blad klaegt en eyscht verbeteringen in de grondwet, het verheft in den schyn nog al manhaftig de stem. Maer welhaest is dezen moed gekoeld; twaelf nog al weynig bediedende ontwerpen, door de bestiering voorgedragen, worden, met eenen voorstel tot aanvulling van art. 130 der grondwet, door de eerste kamer aengenomen, en het *Handelsblad* is voldaan; met eenige toegevendheid of beloften rakende het geldelyk beheer is het *Handelsblad* te vrede; de hoofdzakelyke veranderingen worden geenzins voorgestaen, en het laet er zich weinige aengelegen of het onderwys en Godsdienst, tegen alle regt, gekluysterd blyven. Ja, het schynt deze bezwaren, door eene opzettelyke stilzwygendheid, te verstooten en te miskennen. Zou dit niet voortkomen uyt de vooroordeelen der opstellers tegen het Catholicismus? men zou dit nog al niet ongegrond denken, wanneer men dit blad zoo hevig ziet vuer vatten wanneer koning WILLEM eene Catholyke echtgenoot wil nemen (Vlam. no. 53), en wanneer het in zijne kolonnen eene ruime plaats verleent aen den lof der vrymetselaers (ziet onzen 97. No); wanneer het met een zoo klaerblykelyk genoegen verslag geeft van al de vergaderingen der hervormde kerken en bybelgenootschappen zonder ooyt iets loffelyks ten voordeele der Catholyken op te merken. Nu is de kamer in dubbel getalle vergaderd, het is waar dat derzelver leden weynig kunnen te weeg brengen, maar evenwel, welk is ter dezer gelegenheid den kreet van het *Handelsblad*?

„Reeds tot zes maal roept het uyt: *Videant consules, ne quid detrimenti resp. capiat.* (dat de consulen wel toezien dat er geen rampspoed, geen ongeluk aan het gemeene best overkome). De artikels die zulk opschrift dragen behooren, denken wy, toe aen die gene van welke de *Arnhemse Courant* sprak. Die woorden *videant enz.*, zyn de zelfde welke het Romynsch Senaet gebruykte wanneer het, in netelachtige omstandigheden aen de consuls,

of opperhoofden van het gemeene best, eene onbepaalde, eene dictatoriële magt opdroeg.

„Nu, de artikels die dit opschrift dragen komen van het ministerie of worden door die opstellers aen het ministerie toegestierd; in het eerste geval toonen zy wat het ministerie in 't zin heeft; in het tweede, waer henen de opstellers het zelve poogen te vervoeren; en dus in alle veronderstelling leeren zy wat *Holland* in het algemeen, en wat de Catholyken in het bezonder van het ministerie of van zulke deszelfs aenhangers voor het oogenblik te verwachten hebben.

„Om dit klaarder te doen zien, behoeven wy slechts te bemerken dat in den laetsten artikel met voornoemden tekst, den toestand van *Pruyssen* als het indeel schoone wordt voorgedragen, *Pruyssen* dat alle aanvallen, alle gevaren, als eene onwrikbare rots, heeft doorgestaan en overwonnen. Dan voegen de opstellers van dien artikel daerby: „Wilt gy de verklaring van dit eerbiedwekkend verschijnsel, van dit staatkundig wonderwerk? Zoekt het niet in eene grondwet — de niet vervulde belofte was eene moeilijkheid meer, en in onzen tijd geene geringe moeilijkheid.” Indien wy dit wel vatten, deze woorden geven te verstaen dat eene grondwet aen het volk noch regt, noch waarborg kan verschaffen; dat verzekeringen en beloften noch vorst, noch bestuur verbinden; mits *Pruyssen* niet tegenstaende zyne onverfulde en overtredene beloften, ik zeg niet, door onze schryvers niet berispt wordt, maar zelfs hierom, om dat het straffeloos zyne beloften schynt te overtreden, als voorbeeld wordt voorgesteld. Afschuwelyk voor zeker is dergelyke zedeleer! Hoe voortreffelyker was dit gezeyde van koning *JAN van Frankrijk*, indien de waarheid van de aerde gebannen ware nog zoude zy echter in den mond der koningen moeten gevestigd blijven” ja, hoe edeler was de antwoord van eenen heydenschen koning, van *Arcefilaus*, die, wanneer men by hem de grootheyd van den koning van *Persiën* prees, hernam: „hoe zal hy grooter zyn dan ik ten zy hy regtveerdiger zy?”

„Wat zullen onze Noordsche broeders mogen verwachten van die mannen die *Pruyssen* bewonderen in weerwil zyner niet vervulde beloften? wat rust of regt kunnen de Catholyke verhoppen van de gene die *Pruyssen* loven om dat het onbeschroomd de vervolging en verdrukking van Godsdiens voortzet? ziet hier immers wat het *Handelsblad* in dien 6^a. artikel, 1^a. Aug. zegt: — „en nog bezit het (*Pruyssen*) de kracht voor den meest hagchelyken strijd tegen de godsdienstige meeningen, tegen de meest geachte kerkvoogden, tegen *Rome*.” Hierop volgen de woorden die wy hierboven hebben aengehaeld, dus noemen deze schryvers dien droeven moed, deze noodlottige hardnekkigheyd een *eerbiedwekkend verschynsel*, een *staatkundig wonderwerk*!

„Wy hopen dat dergelyke wantoonen noch byval, noch weerklink zullen vinden; want kwam dergelyke dwaalleer grond te winnen en konden ooyt de menschen voor wertig en billyk aanzien al wat geweld en verdrukkende overmagt kan bewerken en uytvoeren, dan wierden de menschelyke maatschappy onmogelyk. Mogte ook het Hollandsch bestuur altyd voorzigtiger wezen dan zich door zulke vrienden, als zyn de opstellers dier artikels van het *Handelsblad* te laten misleyden, wel overtuygd en by ondervinding wetende dat eenen troon door zulke stellingen onderschraegt

natuurlyk waggelen moet: *CICERO* immers zegt zeer wel: *Justitia sine prudentia plurimum poterit; sine justitia nihil valebit prudentia*, veel kan de regtveerdigheyd zonder voorzigtigheyd; zonder regtveerdigheyd vermag de voorzigtigheyd niets.” (1 *Offic.*)

DE REPLIEK VAN DE *ARNHEMSCHE COURANT* AAN DE CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

Men zal zich welligt hebben verwonderd, dat wij nog niets gezegd hebben, betrekkelijk de bescheidene repliek door de *Arnhemse Courant* aan ons blad gegeven 1): de zaak echter was van te hoog gewigt om daarin onberaden of met overijling te werk te gaan; wij hebben er opnieuw over nagedacht, alles rijpelyk overwogen en getoetst: wij zullen thans met Nederlandsche rondborstigheid, ons gevoelen zeggen.

Met genoegen hebben wij de repliek der *Arnhemse Courant* gelezen; de ophelderingen die zij geeft, hebben ons ten opzichte van hare Redactie bevredigd; wij erkennen openhartig, dat hare aanmerkingen betrekkelijk de ministeriële Catholyken enz. gegrond zijn; dat wij van eene gefiltreerde Tweede Kamer nooit vrijzinnige instellingen en waarborgen te wachten hebben; en dat er alzoo regtstreeksche verkiesingen en verantwoordelijkheid der staatsdienaren moeten plaats hebben, zal het vaderland behouden, zullen de regten en vrijheden der burgers geëerbiedigd worden. Die hoofdzaak, die dan ook de grondslag van alle *zamenwerking* zijn moet, zijn wij volmaakt met de *Arnhemse Courant* eens, en wij meenen te mogen vertrouwen, dat alle verstandige Catholyken er zoo over denken 2). Wij bieden haar dus gaarne de hand in alles, wat ter bereiking van dat doel strekken kunne, zoo als wij zonder aarselen, onze adhesie aan het ontwerp van *Mr. ROEST VAN LIMBURG* hebben gegeven, niet tegenstaande wij daarop wel eenige aanmerkingen hadden kunnen maken; doch men kan van ons niet vergen, dat wij, die eenstemmig met alle vrijzinnige (waarom niet liever vrijheidlievende)? Nederlanders hetzelfde politieke doel, door *zamenwerking* trachten te bereiken, ieder daartoe voorgesteld middel, 't welk door een der vrijheidlievende organen wordt voorgesteld, reeds uit dien hoofde, zouden moeten goedkeuren en bezigen, al ware zulk een voorgesteld middel, strijdig met onze overtuiging. — Dan ware het geene vree *zamenwerking* meer.

De vrijheidlievende Catholyken van *Nederland*, zien zich, in deze oogenblikken, in eenen geheel anderen toestand geplaatst, dan hunne vrijheidlievende protestantsche medeburgers ... dit behoort men niet uit het oog te verliezen; de laatst gemelden zijn slechts in oppositie, tegen eene heerschzuchtige, ministeriële, oligarchieke, aristocratische partij: de Catholyken daarentegen zien zich geplaatst tusschen die partijen eene even heerschzuchtige anti-ministeriële, Fanatieke partij, die door *M. GROEN VAN PRIN-*

1) Zie *Arnhemse Courant* van 9 en 11 Augustus.

2) Men zie onder andere het slot van het artikel: *Nieskruid voor den Vrijmoedige*, in ons blad van 22 Augustus. Bla. 278.

STERER vertegenwoordigd wordt en wier aanhang van dag tot dag schijnt toe te nemen. Die partij verbeeldt zich, dat *Nederlandsch en Gereformeerd*, synonymen zijn; dat eene *heerschende gereformeerde kerk* een ding in den *Nederlandschen* zin is; dat de Catholijken in *Nederland* geene aanspraak op *vrijheid van Godsdienst* en *burgerlijke regten* hebben, maar slechts geduld behooren te worden; waarvan men echter *Noord-Brabant* en *Limburg* wel uitzonderen wil.

Het *stemregt*, hoe gebrekkig, hoe niets beduidend dan ook, is ten minste een regt, dat aan alle Nederlanders en dus ook aan de Catholijken, is toegekend. Nu, wij kunnen, hoedanig wij ook de zaak overwegen, het oningevuld inzenden van stembiljetten aan de tweede kamer, niet anders beschouwen, dan als eene ingewikkelde verklaring, dat men van dit *bestaande regt* geen gebruik maken wil; en dat, diensvolgens, de Catholijken, aan die partij, welke hen van hunne regten tracht te berooven, daartoe de wapenen in handen zouden geven: hiervoor hebben de vrijheidlievende protestanten niet te duchten; zij kunnen derhalve een middel bezigen, 't welk naar onze overtuiging, door de Catholijken niet zonder wezenlijk gevaar kan gebezigd worden, en wat dan ook met de algemeene Catholijke opinie, die wij er zooveel mogelijk over geraadpleegd hebben, strijdig is; wat vooral blijken zal (dit kunnen wij stellig verzekeren), als de *Noord-Brabander*, door zijne uitdrukking: „*Van harte reiken wij Arnhem de broederhand, onder de leus van ORDE en REGT*,” eene medewerking verstaat tot het aanwenden van het middel door Mr. D. DONKER CURTIUS voorgesteld en door de *Arnhemsche Courant* aanprezen, en beschouwd niet alleen als bruikbaar, maar als doelmatig, ook voor de Catholijken. Ja wij zijn volkomen overtuigd, dat de *Noord-Brabander* op het bezigen van dat middel aandringerende, geenerlei bijval vinden zou.

Waarom zou dan de *Arnhemsche Courant*, met vasthoudendheid, blijven aandringen op onze toetreding tot iets, 't welk wij voor de Catholijken niet alleen als ondoelmatig, maar als gevaarlijk meenen te moeten blijven beschouwen? Waarom niet liever de oprigting eener *Nederlandsche associatie ter verkrijging van wezenlijke constitutionele regten, vrijheden en waarborgen* voorgesteld en beproefd? of een algemeen gebruik maken van het petitie-regt, voorgesteld en aanprezen? De Catholijken hebben in eenige gemeenten van *Noord-Brabant* reeds de toevlugt tot dat middel genomen; er liggen geteckende adressen gereed, wier inzending is geschorst geworden door een incident waarvan wij geenerlei vrucht verwachten; en wij raden hen dus sterk aan, om allerwege dusdanige adressen aan Z. M. den koning, gelijk aan dat, welks inhoud wij hebben medegedeeld 1), zonder eenige opschudding of beweging te maken, te teekenen, ons daarvan te verwittigen en dezelve zoodra als het getal eenigzins aanmerkelijk zijn zal, gelijktijdig in te zenden. Ook dit is een regt, door onze versletene grondwet *aan allen* toegekend; en al de intrigues, die er gebezigd zijn geworden, om van het gebruik maken van dat wettig middel te doen afzien, bewijzen genoegzaam, dat de mannen des gezags, bang voor dat eenvoudig en vreedzaam mid-

del zijn, wyl daardoor de koning met de eenparige wenschen eener vrijheidlievende bevolking zou bekend worden... Wij zouden hier nog duidelijk kunnen spreken en nog meer kunnen zeggen, zoo wij niet vreesden, daardoor hogere belangen te krenken.....!

Reeds voor lang, veel vroeger dan door de *Arnhemsche Courant* het middel der *inzending van oningevulde stembiljetten* werd voorgesteld en aanprezen, hebben wij, den wensch geuit, dat het adressen aan den koning regenen mogt. — Tot dat middel zien wij ook in alle constitutioneele landen, de toevlugt nemen en waarom zou men dan ook in *Nederland* dien weg niet inslaan, daar hij voor allen bruikbaar is, en dien wij meenen, dat ten minste door de Catholijken onverwijd moet worden ingeslagen, zonder zich daarvan door iemand hoegenaamd, of onder wat voorwendsel ook, te laten afhouden; wat wij erlang in een opzettelijk artikel, nader zullen aandringen.

DE GRONDWET MOET EENE NATIONALE KRACHT WEZEN.

EEN WOORD BIJ HET NADEREND GEVAAR 1).

Onder dezen titel heeft Mr. ROEST VAN LIMBURG een klein maar belangrijk vertoog geleverd, waarvan wij onverwijd verslag aan onze lezers meenen te moeten geven. Het heeft de volgende motto's, het eerste op de keerzijde van den titel:

Private odia publicis utilitatibus remittere.
TACIT. ANN. I.

Het andere, boven het vertoog geplaatst, is:

« En hoeveel reden wij hebben om die te vestigen (de nationale kracht), toont ieder blik, dien wij werpen op Frankrijk. Onze legers, onze vestingen, onze rivieren zullen een algemeen gevaar, en dat als 't ware de lucht vervult, niet van ons afwenden; maar ons zedelijk, ons constitutioneel te versterken, ja onverwinnelijke maken, dat hangt van ons af. »
J. R. THORBECKE, Aanteekening op de grondwet.

« Ja, » zegt de heer ROEST VAN LIMBURG, « een algemeen gevaar vervult als 't ware de lucht. Want meer, veel meer is er te duchten dan de wapenen, die men allerwege voorbereiden ziet. Niet tusschen de kabinetten alleen bestaat er verschil en dreigt er botsing te volgen; ook in de verschillende staten tusschen geregeerden en geregeerden, tusschen burgers en burgers was lang verschil van gevoelens aanwezig, en zal er, moeten de staatsmagten hare kracht naar buiten keeren, misschien weldra botsing en bloedige scheuring ontstaan. »

« Een algemeen gevaar vervult als 't ware de lucht. Het is als kondigde zich eene politieke aardebeving aan. Zich aan te sluiten, morele kracht te putten, kan eene voorwaarde worden van behoud. »

« Maar opregt moet die aansluiting wezen, innig die morele kracht. » Sinds eenige jaren heeft er zich eene politieke scheuring onder onze natie vertoond; zij is wijder en dieper geworden. Zou het raadzaam wezen alzoo het uur des gevaars te gemoet te gaan? »

« Ware het niet beter zich onderling te verstaan, en, ter stichting van eendragt, ter erlanging van een groot gemeenschappelijk belang, ter vestiging alzoo van nationale kracht, ieder iets te offeren, zoo van zijne meening als van zijne eigenliefde of eigenbelang? »

« Het geldt thans regeling van den staat door nieuwe bepalingen van grondwet; — waartoe die eenzijdig daargesteld of geweigerd, buiten medewerking en in spijt van een groot gedeelte der natie? Waarom niet dat gedeelte der oppositie, hetwelk zich constitutio-

1) Zie ons blad van 30 Mei 1840, blz. 179.

1) Door Mr. ROEST VAN LIMBURG. Te Arnhem bij C. A. THIEME, 19 Augustus 1840.

neelen noemt, en waaraan men vaak den naam van radicalen hoort geven; hetwelk sommigen te vurig schijnt, doch waaraan niemand vaderlandsliefde noch talent betwist, volstrekt onbevredigd gelaten en zich alzoo eene verbitterde tegenpartij gemaakt? Waarom dat andere gedeelte, waaraan het meer bijzonder om godsdienstige waarborgen te doen is, de Katholieke oppositie, niet gerust gesteld 1)?

Vervolgens toont de schrijver aan, dat beider regtmatige verlangens ten algemeenen nutte kunnen bevredigd worden; terwijl zij, wanhoopende, die van de *aanwezige wetgeyende en als grondwetgeving optredende magt* te érlangen, beiden derzelver bevoegdheid betwisten en beiden op eene andere samenstelling der vertegenwoordiging aandringen.

De schrijver overweegt vervolgens of de wijze, waarop thans over de grondwettige belangen des volks wordt gehandeld, billijk zij, of het staatkundig is daarop eene grondwet te vestigen, en of zoodanige grondwet ooit eene nationale kracht zijn kan? En of het niet raadzaam zijn zou, een middel van bevrediging te zoeken en aan te wenden? Wat in en met de Tweede Kamer in dubbel en gatale, zoo als zij thans is zamengesteld, niet te vinden is. — Dan zegt de schrijver verder:

« Beter dus dat de Koning den knoop doorhakke, op eene wijze waarmede zeker verreweg het talrijkste gedeelte der verlichte natie genoegen nemen zou, en waar over de meer bevoorregte standen, of, zoo men wil, de voorstanders der bestaande inrigtingen, geen grond van bezwaar zouden hebben.

« Dat de tegenwoordige verdubbelde kamer, geheel gekozen door de vrienden van het bestaande, nogmaals worde verdubbeld, maar voor alsdan volgens het ontwerp van regtstreeksche verkiezingen, waaraan de verschillende oppositiën hare goedkeuring hebben gehecht. Het zal toch niet in ernst worden beweerd, dat men daarvan te democratische vertegenwoordigers te wachten zou hebben; van af de middelklasse tot in de hoogste standen, zou men dan slechts de bevoegden der natie eene keuze laten doen, om met de verkozenen der provinciale staten te beraadslagen over de veranderingen die de grondwet behoeft. Immers tegen zoodanige kamer kan de voorstander van het bestaande geen regtmatig bezwaar opperen. De helft derzelve zouden zij alleen reeds hebben zamengesteld; tot de samenstelling der andere helft zouden zij wederom medewerken. Meer toch kunnen zij niet wel verlangen; niet ten hunnen behoeve alleen, naar hunnen zin alleen, maar ten behoeve der natie, naar den zin der natie moet de staatsregeling worden gesteld.

« Met zoodanige Kamer vereenige zich dan de thans bestaande Eerste Kamer, verdubbeld insgelijks volgens het ontwerp.

« Die vereenigde vergadering der Staten-Generaal benoeme alsdan eene commissie, ten einde binnen eenen kort bepaalde tijd een ontwerp van nieuwe grondwet voor te stellen, waarover in openbare vergadering zal worden beraadslaagd en gestemd.

« De Koning behoudt zich het regt om het al dan niet of slechts met wijzigingen aan te nemen.

« Eene vereenigde zitting en gezamenlijke beraadslaging van beide Kamers schijnt hier noodwendig. Ter geruststelling der Eerste Kamer kan overigens worden bepaald, dat de Staten-Generaal in alle geval uit twee Kamers zullen blijven bestaan. *Ter geruststelling der Katholieken kan de Koning tevens verkondigen, dat hij de volledige vrijheid van Godsdienst begeert en in geen geval eenige gezindheid wierd achter gesteld.* »

Wij meenen hier bij herhaling te moeten aanmerken, dat de Katholijken door de volledige Godsdienst-vrijheid, die zij, als eene onvermijdelijke voorwaarde van het aanwezen hunner kerk, reclameeren, niet verstaan, noch begeeren, wat de Godsdienst-vrijheid, eener andere gezindheid zou kunnen krenken. Het artikel betreffende de Godsdienst zoo als zij het in de grondwet verlangen, is kort, on-dubbelzinnig en billijk; bij voorbeeld:

1) Niet alleen niet gerust gesteld, maar op nieuw in de grootste onrust en ontevredenheid gebracht. RED.

„ De Godsdienst is volkomen vrij. De verschillende godsdienstgezindheden regelen en besturen, *volgens derzelver respectieve inrigting* alles, wat tot hun kerkelijk aanwezen behoort, zonder dat het aan de regering zal geoorloofd zijn, zich daarmede in te laten of er invloed op uit te oefenen. — Zij zorgt alleenlijk dat de verschillende Godsdienst-gezindheden elkanders wederzijdse vrijheid, eerbiedigen.”

Voorzeker kan hiertegen niemand iets redelijks inbrengen, zonder te doen vermoeden, dat hij vijandige oogmerken tegen de vrijheid van de eene of andere godsdienstgezindheid koestert, of den Godsdienst aan politieke oogmerken tracht dienstbaar te maken.

« Dit middel, gelijk reeds gezegd is, « zegt de heer ROEST verder, » schijnt geschikt om de verschillende partijen te vereenigen, en om met aller medewerking, tot aller belang, eene grondwet te verkrijgen, waaruit men nationale kracht putten kan.

Na dit nog kortelijk ontwikkeld en er de voordeelen van aangetoond te hebben, zegt de geachte schrijver ten slotte:

« Nationale kracht is thans hoog noodig en men put ze slechts uit deelneming aan een gemeenschappelijk belang. *Onze legers, onze vestingen, onze rivieren zullen een algemeen gevaar, en dat als 't ware de lucht vervult, niet van ons afwenden. Maar ons zedelijk, ons constitutioneel te versterken, ja onverwinnelijk te maken, dat hangt thans van den Koning af.* »

CORRESPONDENTIE.

Onze lezers zullen gewis met belangstelling den brief lezen, dien wij den 24 dezer uit *Munster* hebben ontvangen, en welks inhoud wij hier laten volgen.

Munster, den 21 Augustus 1840.

WELEDELE Heer!

„ Ik neem bij deze de vrijheid UEd. eenige regelen te schrijven. De beide brieven, benevens de liefdegift voor Mevrouw M. zijn aan hun adres bezorgd, dezelve was wegens dit bewijs van belangstelling zeer getroffen, zij beled mij, dat zulks haar, in deze oogenblikken, bijzonder welkom was, en zoude UEd. den goeden ontvangst zelve dankbaar vermelden, hetgeen vermoedelijk zal geschied zijn 1). Zij verhaalde mij, dat zij en hare dochters, welke nog tot het protestantismus behooren, eerlang tot den schoot der moeder-kerk zouden terugkeeren.

„ Ik heb de eer gehad om bij Monseigneur den Aartsbisschop ontboden te worden: ik werd allermeezaamst, door zijn Hoogwaarde ontvangen, en heb een lang onderhoud met denzelfden gehad, en bij deze gelegenheid eene beschrijving gegeven, van het voor zijn D. H. W. bestemde Crucifix. Monseigneur betoonde zich zeer gevoelig voor dit bewijs van hoogachting en belangstelling der Nederlandsche Katholijken. Verder kan ik UEd. berigten, dat Monseigneur met welgevallen het bedoelde geschenk

1) Zie den brief dier waardige vrouw, in ons blad van 8 Augustus, blz. 264.

zal aannemen; daar het hier echter bekend is, dat langs de grenzen van *Munsterland* tot aan *Sauerland* toe, bevel gegeven is, om hetzelfde aan te houden, zoo zoude het steeds bedenkelijk wezen, om zulks te vervoeren, men houdt het er hier echter voor, dat dit bevel in der tijd, eigen-dunkelijk door een der ministers moet gegeven zijn, men veronderstelt dat de koning met dit verbod niet bekend is en te edelmoedig denkt, om zulks te gedogen; het zoude derhalve goed kunnen wezen, wanneer dit hatelijk en on-regtvaardig bevel, in een of ander geacht Duitsch blad berispt werd, waardoor het ter kennis des konings konde komen. Daar het eenigzints gewaagd zoude zijn, om van hier zoodanig artikel ter pers te zenden, zoo meen ik er UEd. oplettend op te mogen maken, daar UEd. wellicht gelegenheid zal hebben, om dat doel te bereiken.

„Monseigneur heeft zijnen intrek genomen, in het huis van deszelfs broeder den erf-Drost. De woonkamer van den Prelaat is zeer eenvoudig gemeubeleerd, en verradt al dadelijk het ootmoedig, en nederig karakter van haren hoogen bewoner; de vrome Prelaat is nog altoos met den grootsten ijver voor de goede zaak bezield, en wenscht niets zoo zeer, dan om naar zijnen zetel terug te keeren, Z. H. W. durft zich echter niet vleijen, dat deze wensch spoedig zal bevredigd worden. De groote hinderpaal tot den terugkeer zoude veroorzaakt worden, door het on-waardig gedrag van het Keulsche domkapittel, dat der hermesianen, in gezamentlijke verbinding met de minis-ters, welke beide eerste partijen hemel en aarde bewe-gen, om den gemoedelijken Kerkvoogd uit zijn Bisdom te weeren, daar zij vreezen, dat de tarwe spoedig van het onkruid zoude worden gezuiverd (hetwelk ook niet lang zoude uitblijven, want het moet met het bestuur des Aartsbisdoms mislijk gesteld zijn). Men houdt het er overigens voor, dat de koning zelf den Hoogwaardigen Kerkvoogd goed genegen is. Naar ik vernomen heb, moeten er onder de Geestelijken, aan de Duitsche zijde des *Rhijns*, nog al vrij veel Hermesianen gevonden wor-den, daarentegen zoude die van de andere zijde des *Rhijns* goed wezen. Dit verschil van gezindheid heeft zijnen grond daarin, dat de eerstgenoemde van het gouvernement, en de laatste van den Bisschoppelijken zetel afhankelijk zijn. De pastorien namentlijk aan de Duitsche zijde des *Rhijns*, behoorden vroeger aan de kloosters en werden, door deze bediend; na derzelver suppressie, werden zij domein ver-klaard; en het gouvernement matigde zich tevens het regt aan om de pastorale bedieningen te vergeven; ten gevolge van deze afhankelijkheid, moeten er voor en na mannen geplaatst zijn, welke de belangen van den Godsdienst aan die der politiek opofferen. — Het is in dit oogenblik te bejammeren dat doctor HUSGEN in der tijd door den heiligen stoel gevolmagtigd is geworden; ware zulks het ge-val niet, dan zoude de welgezinde Geestelijkheid op den-zelfden grond, als die van *Gnesen* en *Posen*, met meer grond den terugkeer van hunnen Kerkvoogd kunnen re-clameeren. Monseigneur heeft aan doctor HUSGEN een zerr beperkt gezag nagelaten; en is niet bekend met de volmagten hem door den Heiligen Stoel gegeven.

„Men had bij het vrij laten van Monseigneur VON DUNIN

billijker wijze mogen verwachten, dat ook Monseigneur DROSTE ZU VISCHERING, aan zijn aartsbisdom, zou zijn terug gegeven, doch de ministers doen het voorkomen, omdat zij zulks zoo willen, als of de zaak des laatsten van eenen geheel anderen aard is, hetgeen in het wezen echter zoo niet is 1). Overigens weet men, dat de koning, wijlen deszelfs Vader zeer beminde, zoo dat men aller-voorzichtigst moet te werk gaan, om deszelfs nagedach-tenis, in 's konings oog niet te krenken, en zoo doende de zaak te verergeren.

„Ik heb de vrijheid genomen aan Monseigneur te ver-halen, dat het schoone denkbeeld om door middel eener inschrijving het bewijs van hoogachtende vereering voor Z. H. W. daar te stellen, van UEd. is uitgegaan en door UEd. is tot stand gebragt, als ook dat UEd. als hoofd-orgaan der Catholijke Nederlandsche pers, de heilige zaak waarvoor Monseigneur zijne stem had verheven met warmte tegen hare vijanden had verdedigd en de Nederlandsche Catholijken op de uitvoerigste wijze van al het gebeurde had onderrigt, dat UEd. vroeger tot het protestantismus had behoord, doch voor ruim 33 jaren 2) tot de ware Kerk was teruggekeerd; dat deze zich gelukkig acht in UEd. eenen harer ijverigste verdedigers aangewonnen te hebben; dat de H. Vader hiervan onderrigt zijnde, UEd. voor twee jaren wel eene Breve met zijnen Apostolischen zegen had gelieven te verleenen en dat dezelve nu andermaal als blijk van hooge onderscheiding.....

„Monseigneur had de goedheid mij den kelk te vertoonen, welke door de Geestelijkheid van *Aken* als blijk van hoog-achting en deelneming aan zijn Hoogw. was ten geschenken gegeven. Ik beschouwde met genoegen dit rijke geschenk; met kostbaar gesteente en diamanten als bezaaid en met toepasselijke inscriptien versierd. De rijkdom en goede smaak in de rangschikking der gesteenten kan ik niet genoeg roemen, en dit stuk strekt den vervaardiger en de gevers van dit geschenk inderdaad, tot eer.

„Ten slotte moet ik UEd. nog berigten, dat de Hoogw. Aartsbisschop, eenige dagen daarna mij de groote eer be-wees, van mij een tegen bezoek te geven. De Prelaat was weder innemend vriendelijk en verzocht mij nu, even als bij de eerste ontmoeting, om UEd. zijnen innigen dank te betuigen voor de hartelijke deelneming en toegenegene vriendschap, met verzoek om UEd. van deszelfs hoogach-ting te verzekeren.

„Mij in UEd. vriendschap aanbevelende, heb ik de eerenz.
Uw E. D. W. Dienaar.”

* * *

1) Onze geëerde *Correspondent* oordeelt hier naar onze meening verkeerd. De zaak is voor de ministers wel degelijk anders: de hermesianen zijn hunne lievelingen, omdat ze hunne werktuigen en handlangers zijn. Die soort van valsche broeders zijn in de aarts-bisdommen van *Gnesen* en *Posen* niet en konden er dus geen kwaad brouwen, zoo als in het aartsbisdom van *Keulen*; daarom zal de Pruisische diplomatie wel alles aanwenden om doctor Hus-gen in het bewind te houden; en zoo lang als die man aan het roer des aartsbisdoms blijft, zal men wel te vergeefs op de te rugkomst des aartsbisdoms blijven hoopen..... R.D.

2) Het is onlangs 34 jaren geworden.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 3-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

DE TAAK VAN FRANKRIJK BIJ DEN AANSTAANDEN OORLOG.

IN HET OOSTEN.

Naar het Fransch van L'Univers.

De graaf DE MAISTRE heeft gezegd, dat er geene gebeurtenis is, die niet is voorzien geweest; hij zelf is het bewijs voor die waarheid.

Onder de verhevene vernuften van ons tijdvak, is er niet een, die in eenen hooger graad, het voorgevoel van alle godsdienstige en maatschappelijke transformatien, wier vervulling aan onze eeuw is voorbehouden, heeft gehad, dan de heer DE MAISTRE. Hoewel dat schoone vernuft te midden der jongste revolutien van het Westen leefde, is het toekomstig lot van het Oosten aan zijnen diep doordringenden blik niet ontsnapt. Bij hetgene wat tegenwoordig voorvalt en wat voorbereid wordt, is het onmogelijk zich niet de eene of andere der waarlijk prophetische gedachte door den heer DE MAISTRE in zijne *Soirées de Saint Petersburg* geuit, voor den geest te brengen.

Men herleze het tweede gesprek van dat heerlijk werk. Na gesproken te hebben van het providentieele plan dier groote revolutie, *die duizenden van menschen bestemt, om elkander nimmer te kennen; van hunne plaats heeft gerukt, om hente zamen te doen dwarlen gelijk het stof der velden,* staat de heer DE MAISTRE stil, en zie hier wat hij zegt:

„Ik doorliep eens in de bibliotheek der academie van wetenschappen dezer stad (*Sint-Petersburg*), het *Museum Sinicum* van BAYER, een boek, dat, zoo ik meen, vrij zeldzaam geworden is en dat meer bijzonder tot *Rusland* behoort, wyl de schrijver in deze hoofdstad gevestigd was en zijn boek liet drukken, nu ongeveer tachtig jaren geleden. Ik werd getroffen door eene bemerking van dien geleerden en godvruchtigen schrijver: „Men ziet nog niet, „zegt hij, waartoe onze arbeid, betrekkelijk de talen, „dient; doch weldra zal men het bespeuren. Het is niet, „zonder een groot doel der Voorzienigheid, dat talen, „die in *Europa* voor twee eeuwen geheel onbekend waren, in onze dagen binnen aller bereik zijn gebragt. Het „is reeds geoorloofd dat doel te gissen, en het is voor „ons pligt, om daaraan uit al ons vermogen mede te „werken.” Wat zou BAYER zeggen, als hij in onze dagen leefde? De gang der Voorzienigheid zou hem wel zeer bespoedigd toeschijnen (en wat zou dan de graaf DE MAISTRE in 1840 zeggen). Laat ons in de eerste plaats letten op de *universeele taal*. Nooit kwam die naam beter aan de Fransche taal toe; en, wat zonderling is, is dat haar vermogen schijnt toe te nemen met hare onvruchtbaarheid; hare schoone dagen zijn voorbij, des niettegenstaande verstaat iedereen haar, en ik geloof zelfs niet, dat er eene stad in *Europa* is, alwaar niet sommigen in staat zijn, om haar zuiver te schrijven. Het billijk en eervol vertrouwen, in *Engeland* aan de verbannen Fransche Geestelijkheid geschonken, heeft aan de Fransche taal vergund, om

er diepe wortelen te schieten; 't is welligt eene tweede verovering, die geen gerucht heeft gemaakt, want God maakt er geen, doch welke gelukkiger gevolgen hebben kan dan de eerste. Zonderlinge bestemming van die twee groote volken, die niet kunnen nalaten van elkander te zoeken, noch van elkander te haten! (1830-1840). God heeft hen tegen over elkander geplaatst, als twee groote zeilsteenen, die aan den eenen kant elkander aantrekken, en aan den anderen elkander ontwijken; want ze zijn gelijktijdig vijand en bloedverwant. Dat zelfde Engeland heeft onze talen in *Azia* gebragt; het heeft NEWTON in de taal van MAHOMET vertolkt, en de jonge Engelschen verdedigen te *Calcuta* Thesis in het Arabisch, in het Persiaansch en in het Bengaalsch. Van zijnen kant heeft Frankrijk, dat, dertig jaren geleden, er niet aan dacht, dat er meer dan eene levende taal in *Europa* is, die alle aangeleerd, terwijl het de natien dwong om de zijne te leeren. Voegt hierbij, dat de langste reizen hebben opgehouden de verbeelding af te schrikken (de stoom-paketbooten, die *Constantinopel* minder dan veertien dagen van *Marseille* plaatsen, bestonden nog niet, toen de heer DE MAISTRE die regelen schreef; voegt er bij, dat alle groote zeelieden Europeanen zijn.

Voegt hierbij, dat geheel het Oosten blijkbaar aan het Europeisch overwigt toegeeft, dat de halve maan op hare beide punten te *Constantinopel* en te *Delhi* gedrongen, noodwendig in het midden bersten moet; dat de gebeurtenissen aan *Engeland* vijftien honderd mijlen grondgebied met *Thibet* en *Gina* hebben gegeven, en *gij zult een denkbeeld hebben van hetgene wat voorbereidt wordt.*

De mensch bedriegt zich in zijne onwetendheid dikwerf, ten opzichte der oogmerken en middelen, ten opzichte van de kracht en van den wederstand, ten opzichte der werktuigen en der hinderpalen. Terwijl hij eenen keten met zijn pennemes wil doorsnijden, werpt hij eene bom, om een rietje te verbrijzelen, maar de Voorzienigheid tast nooit mis en niet te vergeefs brengt zij de wereld in beweging. Alles kondigt aan, dat wij voortgaan naar eene groote eenheid, die wij van verre moeten begroeten, om mij van eene godsdienstige wending te bedienen. Wij worden smartelijk en billijk gestampt; doch als ellendige oogen, zoo als de mijne waarlijk zijn, om in de goddelijke geheimen door te dringen, worden wij slechts gestampt, om gemengd te worden."

Men weet dat het elfde en laatste gesprek der *Soirées de Saint-Petersbourg* inzonderheid is toegewijd aan het onderzoek aller daadzaken, die zich vereenigen, om de verwachtingen van den heer DE MAISTRE te regtvaardigen, betrekkelijk de toekomst dier groote eenheid. De filosofie en de seeten hebben getracht die laatste bladzijden van den heer DE MAISTRE te exploiteeren, door het verdraaijen van zijne gedachte, en hem eene groote eenheid doende beschouwen als eene nieuwe openbaring, welke die, waarvan de Kerk de bewaarder is, zou komen volledig maken. Den heer DE MAISTRE ketterte willen maken, was eene *tour de force*, die eene buitengewone dosis van onkunde en van paradoxismus vooronderstelt. Maar die lasterlijke uitlegging van de laatste bladzijden, door den heer DE MAISTRE geschreven, wordt door het lezen van dat

elfde gesprek zelf wederlegd. Die groote eenheid, die eene derde minder of meer nabij zijnde uitbarsting der alvermogende goedheid jegens het menschedom zijn moet, is de inwijding tot de Catholijke beschaving van alle volken, welke de goede boodschap nog niet heeft doen herboren worden: De heer DE MAISTRE noemt alle die natien op, die nog vreemdelingen zijn in de Catholijke waarheid, en hij treunt over het weinige succes van den arbeid en het martelaarschap onzer missionarissen.

Maar sedert 1820, toen de heer DE MAISTRE schreef, is de gang der Voorzienigheid zeer bespoedigd, om ons van zijne taal te bedienen.

Griekenland onafhankelijk geworden; de vorstendommen van Servie, van Walachie en van Moldavie onafhankelijk geworden van Turkeije; het geheele Ottomannische rijk in volle ontbinding, onder de voogdij der Christelijke mogendheden gevallen; in *Egipte* een nieuw gezag, dat zich heeft verheven, dat verdedigd wordt door de bescherming eener Catholijke natie; in geheel het Oosten de Christen bevolkingen, op het punt om hunne emancipatie te bekomen, en het eenige leven gevende en invloed hebbende element dier oorden te worden, waar zij zoo veel geleden hebben; geheel het noorden van Afrika door het Catholicismus veroverd; het kruis schitterend, vrij en zegepralend op dien grond waar de H. LODEWIJK stierf, waar de H. VINCENTIUS A PAULA slaaf was; langs *Constantine* het Catholicismus tot het binnenste van Afrika doordringende; te *Constantinopel* en te *Smyrna* het Catholicismus vrij dan in zekere Catholijke staten van *Eurapa*. In die beide Mahomedaansche steden, worden onze zusters van liefde en onze missionarissen niet slechts geduld, maar met erkentelijkheid onthaald; Turksche gouverneurs die de processie van het H. Sacraments-feest doen voorafgaan door het krijgsmuziek eener Mahomedaansche bezetting; in *Persie* de conscientie-vrijheid en de vrijheid van onderwijs aan de Catholijken door een firman gewaarborgd.

Welk een geheel (ensemble) van daadzaken, die verbazend en onverstaanbaar zijn, als zij niet medewerken, om ons nader tot die groote eenheid te brengen, welke de heer DE MAISTRE van verre begroette!

Doch wat vooral bewijst, dat eene gelijktijdig godsdienstige en maatschappelijke transformatie in het Oosten voltooid wordt, is, dat de ontwikkeling der missiën in die oorden even snel is geweest, als de ontbinding der gouvernementen en der instellingen, die op het Islamismus gegrond zijn.

Op het gezigt van al die volken, die vreemd bleven aan de Christelijke beschaving, beklagde de heer DE MAISTRE zich over de weinige activiteit der missiën. Hoe verschillend zou tegenwoordig zijne taal zijn! hoe zouden zijne verwachtingen zich verheffen, als hij sedert tien jaren getuige ware geweest van die uitgestrekte en vruchtbare uitbreiding van het Christenwoord over de geheele oppervlakte der aarde! Toen de heer DE MAISTRE zijne *Soirées de Saint-Petersbourg* schreef, was de associatie tot voortplanting van het geloof nog niet opgericht en de missiën hadden die uitgestrekte impulsie niet ontvangen, wier succes en voortgang door het jongste verslag is gestaafd geworden.

Missiën der lazaristen in *Abessinie* te *Antoura* te

Aleppo, te *Damascus*, te *Tripoli*, te *Konstantinopel*, te *Smyrna*, te *Salonika*: te *Naxia* en te *Santorin*.

Missiën der jesuiten te *Tyne*, te *Syra* en in *Syrië*.

Missiën der capucijnen te *Konstantinopel*, in den *Archipel*, in *Georgië*, en in *Syrië*.

Missiën der carmeliëten in *Syrië* en in *Persië*.

Missiën van *Kaap de Goede Hoop*, van *Tripoli*, van *Barbarië*, van *Egypte* en van *Smyrna*.

Missiën van *Bulgarië*, *Walachië*, *Servië*, *Macedonie*, *Philippopolis*, *Scutaria*, *Alessia*, *Sappe*, en *Scoppia*.

Wij spreken slechts van de missiën, die gevestigd zijn in de landen, die thans meer bijzonder betrekking hebben tot datgene, wat men de kwestie van het Oosten noemt.

Men ziet dus, dat in die landen het Catholicismus al het terrein veroverd, hetwelk door het Islamismus verloren wordt; het bezit standpunten, die meer en meer in getal en uitgestrektheid toenemen, aan welke de gebeurtenissen, de bekwaamheid en de voorziening van *Frankrijk* en de successieve ondergang van het Ottomannische rijk, eene kracht en eenen invloed kunnen geven, wier gevolgen moeilijk te berekenen zijn.

Doch de tegenwoordige staat van zaken is reeds voldoende, zoo ik meen, om het voorgevoel te regtvaardigen, 't welk in 1820 den heer de MAISTRE bezielde en om het groote oogmerk blijkbaar te doen worden, met inzicht waarvan, de Voorzienigheid het Oosten aan zulke lange en noodlottige stuiptrekkingen heeft overgeleverd.

Zoo er nog een feit noodig was, om het doel te doen blijken van het plan 't welk God in het Oosten schijnt te willen verwezenlijken, zou het voldoende zijn te zien, welke de mogendheden zijn, wier tusschenkomst de verwezenlijking van dat providentiële plan trachten te vrijdelen. In dat opzigt vooral, is het tractaat van *Londen* eene zeer groote gebeurtenis; het heeft alle standpunten afgeteekend, aan elk zijne natuurlijke rol aangewezen in den grooten worstelstrijd, die over het toekomstig lot van het Oosten beslissen moet.

Aan den eenen kant ziet gij de vier groote heretieke en schismatieke mogendheden van *Europa* 1); en aan den anderen kant eene enkele magt, de grootste Catholijke mogendheid der wereld, zij, die de beschermster is van het Catholicismus in het Oosten, *Frankrijk*.

Hoe hebben de innigheid eener alliantie van tien jaren, de sympathie, die uit het bezit van gelijksoortige instellingen geboren wordt, zoo vele gemeenschappelijke, politieke en nationale belangen, bestrijding van dezelfde vijanden, hoe hebben al die magtige drangredenen niet kunnen slagen om de snelle breuk der alliantie tusschen *Frankrijk* en *Engeland* te verhoeden?

Men zoek de redelijker wijze uit eene andere oorzaak dan deze te verklaren: 't is, wijl het oogenblik gekomen is om te beslissen, of het Oosten tot de Christen beschaving zal behooren, dan of het zich in de anarchie en in de barbaarschheid begraven zal; nu, om dat vraagstuk

op te lossen, was er geen alliantie mogelijk tusschen de natien, die te harent het Christendom, tot den staat van bederf van onvruchtbaarheid en van anarchie hebben gebragt en de natie bij welke het Christendom is geconstitueerd tot den staat van geregeld, hierarchiek, unitair gezag, 't welk alle noodige voorwaarden vereenigt, om de taak van de inwijding der volken tot een verhevener morele orde te vervullen. En bemerkt, dat die godsdienstige eenheid zelve ondersteund wordt door de volledigste nationale en maatschappelijke eenheid, welke ooit bestaan heeft, eene dubbele kracht, die het werk is van vele eeuwen van revolutien en die aan *Frankrijk* eene geheel exceptionele plaats in de wereld geeft.

Het tractaat van *Londen*, *Frankrijk* willende isoleeren en vernederen zal dus enkel hebben gestrekt, om het te versterken en grootër te maken, om de middelen, waardoor hetzelfde het hoofdwerktuig zou kunnen worden van de oogmerken der Voorzienigheid met de hedendaagsche maatschappijen, voor hetzelfde gemakkelijker te maken, ter voltooiing van een roemrijk werk van herstelling, van gerechtigheid, van vrijheid en van beschaving.

Wij hebben in verre na niet alles betrekkelijk dit onderwerp gezegd: wij zullen er op terug komen.

IN HET WESTEN.

In den grooten worstelstrijd, die, wat vroeger of later de geheele wereld schokken zal, is het noodig, dat de mannen, die geroepen zijn om de zaken van *Frankrijk* te besturen, zich op geenerlei wijze bedriegen, aangaande de rol tot welke vervulling *Frankrijk* bestemd is; aangaande het doel dat hetzelfde zich moel voorstellen, en aangaande de geschikte middelen, om het te doen bereiken.

Wij hebben het reeds gezegd 1): het is hier 't geval niet om de oorlogen van de revolutie en van het keizerrijk te parodieeren; de omstandigheden zijn veranderd; de kansen van succes zouden niet meer dezelfde zijn en de oorzaken van rampvolle tegenspoeden zouden ontelbaar wezen. Trachten wij ons niet te laten misleiden door onze herinneringen en door onze vooroordeelen, het komt op het heil des vaderlands aan.

De naderende gebeurtenissen zijn voorbereid en rijp geworden; het is voldoende, die wel te kennen en ze te bestudeeren om zich rekenschap te geven van haren gang, van haar karakter, en van de nieuwe bestemmingen, die zij voor de hedendaagsche maatschappijen aanbrengen; want niet te vergeefs brengt de Voorzienigheid de wereld in beweging.

In het eerste gedeelte dier overwegingen hebben wij het geheel (ensemble) der daadzaken bijeen gevoegd, die met eene schitterende baarblijkelijkheid aantoonen, dat het Oosten eene revolutie ondergaat, die van godsdienstigen en maatschappelijken aard tevens is en tot welke leiding *Frankrijk* geroepen is. Het zijn onze missionarissen, die sedert vele jaren zich versterken en uitbreiden op alle standpunten, die zij in *Turkeyen*, in *Egypte*, in *Syrie* en in *Persië*

1) Daar *Oostenrijk* in zijne staten het Catholicismus nagenoeg tot denzelfden staat gebragt heeft, waarin de Grieksche Kerk zich in *Rusland* bevindt, moet men zich niet meer verwonderen, als men hetzelfde gemeenschappelijke zaak ziet maken met de ketterij en het schisma.

1) In een vroeger nummer, welks artikel wij eerlang zullen mededeelen.

bezitten. Het zijn onze geleerden en onze kweekelingen der polytechnieke school, onze soldaten van het keizerrijk; die in *Egypte*, in *Turkeye* en in *Persië* administratieve, militaire, maritime en wetgevende hervormingen organiseren; die de legers commandeerden de arsenalen besturen, scholen openen, zitting hebben in de raads-vergaderingen, in welke de hervorming der burgerlijke en politieke instellingen bewerkt wordt. Men ziet het, *Frankrijk* is overal werkzaam, in het Oosten met deszelfs dubbelden godsdienstigen en maatschappelijken invloed. Men wachte zich dus van die twee krachten te scheiden, en men trachte te begrijpen welk onberekenbaar vermogen derzelver vereeniging aan *Frankrijk* geeft.

Wat *Frankrijk* in het Oosten doet, is het insgelijks geroepen, om te doen in het Westen; en 't is het tractaat van *Londen* dat voor hetzelfde die nieuwe en heerlijke loopbaan opent.

In het Westen, even als in het Oosten, is *Frankrijk* geroepen, om zich als Catholijk, als beschermder der godsdienstige en nationale belangen, te vertoonen. Bemerkt, bid ik u, met hoeveel zorgvuldigheid, met hoeveel voorzorg de Voorzienigheid alle gebeurtenissen heeft voorbereid, om aan *Frankrijk* eene verhevene taak van bescherming van herstelling en van vrijheid te geven.

Toen God ons straffen en door ons het oude *Europa* kastijden wilde, heeft Hij ons overgelaten aan geheel onze goddelooze en revolutionaire razernij, en wij hebben ons op de volken geworpen, om hunne zielen en hunne nationaliteiten tevens te verwoesten.

Na, door die overstromingen *Frankrijk* en *Europa* te hebben overdekt met puinhopen, is de stroom in zijne bedding teruggekeerd. Hij is kalm geworden. Eene heilzame terugkeer is van lieverlede in de gemoederen te weeg gebragt. De goddelooze en revolutionaire opinien hebben zich gewijzigd. Het atheïsmus en het bousingotismus zijn belagchelijk geworden. De anarchieke secten in de philosophie even als in de politiek, zijn in het onvermogen gevallen, en haar doel is door eigene verdeeldheid mislukt. De anarchie heeft den doodsteek aan de anarchie toegebragt, *de kanker heeft zich zelve verteerd*, volgens de energieke uitdrukking van de MAISTRE. Toen de werking van het kwaad werd gestuit, moest het goede noodwendig de zijne hernemen; de leerstellingen van eenheid, van gezag, van orde en van behoud in de godsdienstige moreele en maatschappelijke sfeer, zijn begonnen beter gewaardeerd te worden. Eenmaal op dien weg zijnde, gaan de gemoederen en de harten spoedig voort, als God zijnen bijstand verleent; wij hebben talrijke en ongehoopte terugkeeringen tot den Godsdienst gezien, de Kerk heeft zich meer en meer door het gouvernement en door alle klassen van burgers zien eerbiedigen, dank hebben de vernietiging van domme vooroordeelen, de verzwakking der politieke hartstogten, de voorzigtigheid, en het verheven doorzigt der Bisschoppen en der geheele Geestelijkheid. Er wordt eene plegtige verzoening te weeg gebragt, tusschen de Kerk en allen, die haar miskenden, of haar vervolgden, en zoo min in het Westen als in het Oosten schaamt *Frankrijk* zich tegenwoordig niet meer zich de oudste zoon der Kerk te noemen.

En hoe zou men dan, te midden der voorbereid wordende gebeurtenissen, in dien voortgang dier moreele wedergeboorte van *Frankrijk*, de aanwijzing niet zien van het providentieele plan, dat zich, tot buiten deszelfs grenzen uitstrekt?

Beschouwt den waarlijk bewonderenswaardigen toestand, waarin *Frankrijk* door het tractaat van *Londen* is gebragt. Het heeft de vier groote heretieke en schismatieke mogendheden tegen zich, en wie zijn dan deszelfs natuurlijke en noodwendige geallieerden? De Catholijke nationaliteiten. Ziet en telt wel: *Ierland*, *Spanje*, *Portugal*, *Italië*, *Hongarije*, en alle staten, wier nationaliteit en Godsdienst tevens door *Oostenrijk* verdrukt wordt; *België*, de *Rhijnprovinciën*, *Russisch*, *Pruissisch* en *Oostenrijksch Polen*.

Zoo *Frankrijk* nog het *Frankrijk* van de revolutie en van het keizerrijk was, wee! dan hetzelfde! Want nogmaals zou geheel *Europa* zoo te land als ter zee zich op hetzelfde werpen en het verpletten!

Maar *Frankrijk* is het Catholijke *Frankrijk*, het stelt zijne dubbele godsdienstige en nationale kracht ten dienste van de Godsdienstvrijheid en nationale onafhankelijkheid der Catholijke volken, die door de heretieke en schismatieke gouvernementen geëxploiteerd, verstikt en gemarteld zijn geworden! O! het heeft niets te vreezen; alle kansen van den oorlog zijn voor hetzelfde; in het Oosten en in het Westen, is *Frankrijk* aan het hoofd van een heiligen Kruistogt om de invallen van barbaren te stuiten, om de verwoesting van een rijk te beletten, dat het voornaamste werktuig geworden is der wedergeboorte van het Oosten; om de moedige en volhardende pogingen der Ottomannische beschaving, die te midden der Christelijke beschaving verlangt te herleven te beschermen; om Catholijke volken te helpen bevrijden van de onderdrukking, die men hunne conscientie en hunne nationaliteit doet ondergaan. Nooit, in geen tijdvak der geschiedenis, zou *Frankrijk* een wettiger en, zoo wij hopen, roemrijker oorlog hebben aangegaan, die vruchtbarer zijn zou voor de zaak van den Godsdienst, van de vrijheid, van de Christelijke beschaving, zoo in het Oosten als in het Westen.

Wij gelooven, dat *l'Univers*, zich door illusien heeft laten misleiden, als hij zich verbeeldt, dat een algemeene oorlog in deze oogenblikken, die schoone resultaten zou opleveren, die hij er van schijnt te verwachten. Wij erkennen dankbaar al het goede, dat door *LOUIS PHILIPPE* en zijn gouvernement ten opzichte der Godsdienstvrijheid en de eer van den Godsdienst is gedaan; maar wij gelooven niet, dat de tijd nog gekomen is, dat de gebeurtenissen nog rijp zijn, waarin *Frankrijk* de verhevene rol zal vervullen, welke *l'Univers* hier geschetst heeft en die wij, hoewel meer van verre, met blijdschap begroeten!

DE AARTSBISSCHOP VAN GNESEN EN POSEN.

Wij hebben van het *publicandum*, waarbij de vrijlating van den grooten von *DUNIN* wordt kenbaar gemaakt, tot

heden toe, opzettelijk niet gesproken; wij hebben den inhoud van het *publicandum* niet medegedeeld; deels omdat de bewoordingen, waarin het vervat is aanstootelijk zijn voor het vrijheidlievend hart van den Nederlander; deels wijl uit den inhoud van hetzelfde, waarschijnlijk bij velen het vermoeden zou ontstaan, als of men van den moedigen Aartsbisschop concessien had verworven, en als ware hem, uit dien hoofde, zijne vrijheid als eene gratie verleend.

Ofschoon wij ons van het tegendeel overtuigd hielden, meenden wij het stilzwygen te moeten bewaren, tot dat wij dienaangaande, stellige en zekere narigten zouden hebben bekomen: thans hebben wij dezelve ontvangen, en zien ons alzoo gelukkig in staat gesteld, om onze lezers met den waren toedragt der zake bekend te maken.

De heer AULIKE, landgerichtsraad in *Kleef*, echt Catholijk, zeer ervaren in het canonieke regt, en een warme voorstander van de regten der Kerk, werd voor eenen geruimen tijd naar *Berlyn* geroepen, om aangaande de kerkelijke zaken te worden geraadpleegd. Een onzer vrienden in de *Rhijn-provincien*, en vriend van den heer AULIKE, heeft de goedheid gehad, ons eenen brief uit *Berlyn* gedagteekend 14. Augustus 11. en door eenen vriend van den heer AULIKE geschreven, mede te deelen. Daarin wordt het volgende gemeld:

„Bij de komst van den tegenwoordigen koning tot den troon, schreef Mgr. von DUNIN eenen brief van gelukwensching aan zijnen nieuwen monarch en verzocht daarin zijne vrijlating. De bewoordingen van dien brief waren in de ooren des konings (aan loutere vleijerij gewoon) niet slaafsch genoeg. Dit bespeurden de ministers en sloegen onderhandelingen met den Aartsbisschop voor, door tusschenkomst van eenen commissaris ad hoc. De koning keurde dit goed en de heer AULIKE werd met die commissie belast. Er werd eene instructie opgesteld, naar welke de heer AULIKE zich zou moeten gedragen: de gemoedelijke man las dezelve, en verklaarde rondborstig, met eene dusdanige instructie den opgedragen last niet te willen vervullen; hij verlangde onbepaalde volmagt, zonder instructien of restrictien; de koning verleende hem dezelve, en zoo begaf hij zich op reis naar *Colberg*, alwaar de Aartsbisschop door gendarmes werd bewaard.

„Aanvankelijk ontving de Aartsbisschop hem zeer koel; doch de heer AULIKE maakte den Prelaat weldra met zijne gevoelens bekend, en de grootmoedige Aartsbisschop schonk hem zijn vertrouwen. Vijf volle dagen bleef hij bij den Prelaat, die hem alle middagen ter maaltijd noodigde en met wien hij gedurende al dien tijd zeer aangename en vertrouwelijke omgang had. De Aartsbisschop veranderde eenige uitdrukkingen in zijnen brief aan den koning dien de heer AULIKE had medegebragt, zonder echter iets te concedeeren; waarop de Aartsbisschop in vrijheid werd gesteld, met uitdrukkelijke vrijlating om de gemengde huwelijken aldan niet in te zegenen.

Na zijne terugkomst in *Posen* heeft Mgr. von DUNIN eenen brief van dankbetuiging aan den heer AULIKE geschreven voor zijn rond en edel gedrag.”

HET JOURNALISMUS IN EENEN CONSTITUTIONEELN STAAT.

Met een treurig gevoel hebben wij in de *Rotterdamsche Courant* van zaterdag 29 Augustus het volgende aange troffen, betreffende de zitting der Tweede Kamer in dubbeln getale, van 27 Augustus:

„De heer van SON vermeende, dat noch de grondwet, noch eenige andere wet, hem regt gaf om de wetten, die hij nuttig en noodzakelijk oordeelt, af te stemmen. Hij vreest noodlottige gevolgen van eene stelselmatige verwerping van al de voordragten. Hij geloofte dat men wel op de omstandigheden behoort te letten, waarin zich het vaderland bevindt. Onze finantien zijn in eenen verwarden toestand. Dikwerf is dit de schrikkelijkste voorbode van de grootste schokken. Hij doet daarbij zien, dat alle regeringsvormen menschelijke instellingen zijn, en men nimmer daarbij de volmaaktheid bereiken zal. *Nederland* beleeft slechts eene proeve van den grondwettigen regeringsvorm. Hij beklagt zich daarbij over het journalismus, dat zich als eene nieuwe magt in den Staat opwerpt, en dat zijn gevoelens aan de vertegenwoordiging wil opdringen.”

Als het Nederlandsche volk wezenlijk vertegenwoordigd werd; als het zelf zijne vertegenwoordigers had verkozen; als deze den volksgeest, de publieke opinie raadpleegden en overeenkomstig deze, hunne stemmen in de vergadering der Tweede Kamer lieten hooren, zou het journalismus hen of ondersteunen, als het wezenlijk de publieke opinie uitdrukte; of het zou, als het zijn gevoelens aan de vertegenwoordigers wilde opdringen, weinig bijval vinden in de publieke opinie, die door de vertegenwoordigers werd uitgedrukt, en waarmede alsdan het journalismus in strijd zijn en dus magteloos wezen zou.

Maar bij eene *schijnvertegenwoordiging*, of liever bij eene kunstmatig zamengestelde vergadering, waar aan men ten onregte den naam van vertegenwoordiging geeft, wier leden grootendeels, enkel hun *eigen gevoelens*, of hun *eigenbelang* raadplegende, het gevoelens der natie, de publieke opinie verachten of trotsceeren, moet natuurlijker wijze het journalismus, eene geheel onafhankelijke pers, een onaangenaam en lastig ding zijn. Daar intusschen onze gebrekkige grondwet aan elk toestaat, om zijne gedachten en gevoelens door de drukpers, als een doelmatig middel tot uitbreiding van kennis en voortgang van verlichting te openbaren 1), spreekt het van zelve, dat het ook geoorloofd is, zulks periodiek te doen: en dit periodiek openbaren van onderscheidene, soms zeer verschillende gedachten en gevoelens maakt het journalismus uit. Het is dus geenszins eene *nieuwe magt*, die zich opwerpt; het zijn stemmen, die volgens de grondwet regt hebben, om zich te doen hooren. En wanneer al die stemmen, al die organen van gevoelens, die aangaande vele punten van godsdienstigen en politieken aard, somwijlen zeer verschillen aangaande sommige punten, betreffende de wezenlijke belangen des vaderlands en aangaande datgene, wat wezenlijk tot eenen constitutioneelen regeringsvorm behoort,

1) Art. 227 der grondwet voor het koninkrijk der Nederlanden.

volmaakt overeenstemmen, zoo als tegenwoordig het geval is, met het geheel onafhankelijk journalismus, betreffende de vier voornamen punten, *godsdienstvrijheid, vrijheid van onderwijs, regtstreeksche verkiezingen en verantwoordelijkheid der staatsdienaren aan de volksvertegenwoordiging*, dan wordt het journalismus niet eene *nieuwe magt in den staat*, maar eene luidklinkende uitdrukking der publieke opinie, waaraan zij, die zich *volksvertegenwoordigers* noemen, geen gehoor kunnen weigeren, zonder het vermoeden op zich te laden, dat zij aan hunne inzichten en gevoelens de voorkeur geven, boven de inzichten en gevoelens des volks en dus niet geschikt zijn, om hetzelfde te vertegenwoordigen, wat bij *regtstreeksche verkiezingen* weldra blijken zou, de publieke opinie te wezen.

En wat baat het, dat men in de Tweede Kamer, ten voordeele der godsdienst-vrijheid en vrijheid van onderwijs spreekt, als de ministers of leden der departementen van eeredienst, die er inbreuk op maken, niet voor de Kamer geroepen, niet verantwoordelijk gesteld worden? Wat baat het, zonder die verantwoordelijkheid, in de ijdele hoop, dat de regering eindelijk van haar suprematie- en monopolie-stelsel zal afgaan, onder voorwendsel van 's lands benarden toestand, alle wets-ontwerpen toestemt? Immers niets! dit heeft de ondervinding reeds genoeg geleerd. Er is geen ander middel, om de regering er toe te brengen, dat zij haar hatelijk suprematie- en monopolie-stelsel latende varen, eindelijk gehoor geve aan den wensch der bevolking, dan het afstemmen van hare wets-ontwerpen en vooral van de belastings-wetten! Dat is het eenige nog overgeblevene middel, waarvan de Kamer zich bedienen kan, om constitutioneele vrijheden, door constitutioneele *waarborgen* verzekerd, voor het meer en meer misnoegd wordende volk te verwerven, en juist daardoor het vaderland uit dien hachelijken toestand te redden, die van dag tot dag dreigender wordt.

Mr. GROEN VAN PRINSTERER.

De regtvaardigheid, die ons heilig is, verplicht ons, om openlijk te verklaren, dat wij, op grond van onderscheidene uitdrukkingen in de geschriften van Mr. GROEN VAN PRINSTERER en met name in zijne *bijdrage tot herziening der grondwet*, de ware gevoelens van dien heer hebben miskend, toen wij hem beschouwden, als de vertegenwoordiger eener fanatieke partij, die zich verbeeldt, *dat de Catholijken in Nederland geene aanspraak op vrijheid van Godsdienst en burgerlijke regten hebben, maar slechts geduld behooren te worden*, — En wij achten ons gelukkig den heer GROEN VAN PRINSTERER, wiens gevoelens aangaande datgene, wat wij als het voornaamste hoofdpunt in het Christendom beschouwen, lijnregt met de onze strijden, openlijk onze hulde, in naam onzer Catholijke landgenooten hier toe te brengen, voor de voortreffelijke wijze, waarop hij, de Godsdienstvrijheid en de vrijheid van onderwijs, die dierbare kleinodiën voor allen, die aan de goddelijkheid van hun geloof en van hunnen godsdienst gelooven, in de openbare zitting der tweede kamer

op den 27 Augustus gehouden, heeft verdedigd; waardoor hij aanspraak heeft verworven op de dankbaarheid, niet alleen zijner geloofsgenooten, maar ook op die der Catholijken.

Wij, die ons beroemen kunnen, dat wij, van den aanvang der vervolging tegen de afgescheidenen, hunne Godsdienstvrijheid en grondwettige regten tegen de regering met warmte hebben verdedigd (waarvoor wij echter nooit de geringste erkentelijkheid bij die menschen hebben ondervonden), wij verheugen ons hartelijk, een man als de heer GROEN VAN PRINSTERER, eene taal te hooren voeren, die elken Catholijken zoogenaamden volksvertegenwoordiger, die zich voor heilige Godsdienstvrijheid en het geheiligd vaderregt, niet in de bresse stelt, maar zwijgen kan, waar die heilige regten behooren verdedigd te worden, moet doen bloozen.

Wij meenen hier de voordragt van Mr. GROEN VAN PRINSTERER, voorkomende in de *Rotterdamsche Courant* van zaterdag 29 Augustus gedeeltelijk te moeten overnemen:

„Het gouvernement heeft de liberale oppositie opgekweekt; het heeft alle partijen tegen zich in het harnas gejaagd. Met overhaasting heeft men het zegel van toejuiching aan den opstand te *Parijs* gehecht. Aan de gevolgdde staatkunde moet men de betoonde zwakheid, de ontstane botsing toeschrijven, en elke botsing kan een strijd te weeg brengen. De spreker vestigt daarbij het oog op den tegenwoordigen toestand onzer geldmiddelen, op den zedelijken of zedeloosen toestand des volks, hetwelk het voedsel voor de toekomstige ongelegenheden is, en op de verwarring van begrippen, die er ontstaan is, zoodat men waarlijk niet meer weet, onder welken regeringsvorm men leeft. Slechts twee magten bestaan tegenwoordig in den staat, de Koning en de Tweede Kamer. Regeert de Koning alleen, dan bestaat er geen grondwettige regeringsvorm meer, maar slechts eene autocratie, en regeert de Tweede Kamer alleen, dan bestaat er een gesedorganiseerde staat, *une République déguisée*.

„Dit alles vloeit uit den aard der zake voort. De eene partij wil steeds ontwikkeling, de andere behouden en stilstand; hierdoor ontstaat steeds eene soort van spanning. In dien toestand is er geene verandering der grondwet mogelijk. Men moet tot de ware Nederlandsche beginselen terug keeren. Hij verlangt dat er een noodzakelijk verband worde daargesteld tusschen de Godsdienst, het zelfstandig gezag en de wezenlijke vrijheid. Hij verlangt dat men het terrein der historische herinneringen en beginselen betrede. Hij verlangt nationale instellingen, de handhaving der Grondwet en de wijziging daarvan naar de historische beginselen 1). Bij het behouden der liberale begrippen, zijn de wijzigingen der grondwet onbetekenend om het bestaande kwaad te verhelpen. Het voorgedragen werk is ongenoegzaam en bevat slechts eene geringe verbetering, art. 60 der grondwet wordt zelfs verergerd; de ministeriële verantwoordelijkheid levert slechts een zwakken waarborg op; het voorgedragene voldoet niet aan de behoefte, het neemt de zaden van tweedragt, die er bestaan, niet weg; de dubbele Kamer had het

1) In welke eeuw zal men die beginselen zoeken? We zijn niet meer in de XVII eeuw. Het getal der Catholijken is verdriedubeld Dit is ook historisch, en moet wel degelijk in het oog gehouden worden.

omtrent de te veranderen punten eens moeten worden, en die bij adres aan den Koning moeten onderwerpen.

„Maar men heeft het met de vrijzinnige begrippen hier te Lande zoo verre gebragt, dat de kamer zich ook tot dat regt niet meer bevoegd verklaard heeft 1). Menig art. had in redactie en inhoud verbetering kunnen ondergaan. Doch vooral zou hij aangedrongen hebben, 1o, op de openbaarheid der zittingen van de eerste kamer, waardoor welligt aan dat staatsligchaam die zedelijke magt zou zijn hergeven, welke het allengs geheel verloren heeft; 2o, het gewigtig onderwerp van het onderwijs behoorde bij de wet te worden geregeld. Hij verlangt: geenszins een ommekeer van de gouvèrnements-instellingen op dat punt, maar hij vermeent, dat er eenige vrijheid van onderwijs, behoudens toezigt 2) behoort te bestaan. *Ondragelijk is de dwang, waardoor aan de ouders de magt wordt ontnomen, om hunne kinderen zoodanig onderwijs te geven, als zij vermeenen voor God te kunnen verantwoorden.* DIE DWANG MOET EEN EINDE HEBBEN. Reeds in 1829 heeft de Regering, nopens dit stuk, een ontwerp van wet aan de Tweede Kamer aangeboden. *Zij heeft toen hare vroegere dwalingen erkend, doch is er later niet op terug gekomen.* 3o. Wat aangaat de betrekkingen der hervormde kerk tot den staat, moet hij verklaren, *dat men hem ten onregte van vijandelijke gezindheid jegens de Katholijken heeft beschuldigd* 3). Hij is een Christen, een Protestant, maar zou dien naam onwaardig zijn, indien hij den Katholijk eenig onrecht aandeed. Hij is steeds een voorstander der Katholijken geweest. Daarom heeft hij het betreurd, dat men in België het voorbeeld van *Joseph den IIden* heeft gevolgd 4); dat men in 1825 het Collegium Philosophicum heeft ingevoerd; dat men het onderwijs aan België opdrong. Dit neemt echter niet weg, dat hij er niets onregtvaardigs in gezien had, dat aan den door sommigen geuiten wensch, om het art. der grondwet van 1814, waarbij bepaald werd, dat de soevereine vorst de hervormde eredienst behoort te zijn toegedaan, ware voldaan geworden 5). *Nog laatstelijk is dat verzoek door 600 Leeraars der hervormde gemeente aan de Synode gedaan en door deze aan den Koning onderworpen* 6). Dat art. is echter vrij onbeduidend geworden en zou

1) Omdat de kamer niet door het volk gekozen is, en dus geen steun in het volk, volstrekt geenerlei steun heeft.

2) Maar van wie? Van het gouvèrnementaal schoolbestuur? dan zou de toegestane vrijheid weldra geheel illusoir worden gemaakt.

3) Wij erkennen dan ook volgaarne onze dwaling in dat opzigt waartoe echter vroegere uitdrukkingen van den heer GROEN VAN PRINSTEREN aanleiding moesten geven.

4) En dit doet men in ons vaderland nog. Men doet nog meer. ... Doch hierover zullen wij bij iedere gelegenheid opzettelijk spreken.

5) Daar dit noodwendig eene morele meerderheid aan den Hervormden godsdienst zou geven, zou zulks, nadat alle godsdiensten gelijk waren gesteld, weder in te voeren, naar ons inzien, wel degelijk onregtvaardig zijn geweest.

6) Deze openbaarmaking is van hoog gewigt, als men weet, welke middelen er zijn gebezigd geworden en waar dezelve zijn beraamd, om de Catholijke Geestelijkheid, die daartoe overal besloten had, van het teekenen en indienen van adressen aan hunne respectieve Kerkvoogden, om deze tot het reclameeren van volledige godsdienst-vrijheid en vrijheid van onderwijs bij Zijne Majesteit te verzoeken, en daardoor aan haar verzoek kracht en klem te geven, af te houden. In allen gevalle weet men nu, hoe de hervormde

zelfs eene gevaarlijke strekking kunnen hebben, voor zoo verre het de koop prijs van onze vrijheden en regten zou moeten worden 1). *Hij bestrijdt de suprematie van het wereldlijk gezag op de Kerk. Zij is ongerijmd. De regering heeft zich op eene ongelukkige wijze met de godsdienstige geschillen bemoeid* 2). Hij neemt deze gelegenheid waar, om Zijne Exc. den minister van justitie te verzoeken, de maatregelen tegen de afgescheidenen te doen ophouden, welke zoo menig vriend van vaderland en koning hebben geërgerd en bedroefd 3). *Hij brengt zijne hulde toe, dat de Katholijke ambtgenooten hem zoo zeer te dezen hebben ondersteund. Het verwonderde hem echter niet. Het geldt toch dezelfde liberale politiek, DEZELFDE ONDERWERPING VAN DE KERK AAN EEN DEPARTEMENT* 4), *de ongrondwettige suprematie van het wereldlijk gezag over de Kerk.* Een zoo teeder onderwerp behoort niet uitsluitend aan het gezag der overheid te worden onderworpen.

„In het derde deel zijner rede gaat de spreker in het bijzonder de gevolgen na der verwerping van de eerste voordragt, die hij allezens wenschelijk acht. Hij hoopt, dat die verwerping ten gevolge hebben zal, dat de Regering, bij het doen van eene nieuwe voordragt daarvan, van het initiatief gebruik make, om andere verbeteringen aan te bieden. Mogt zij daartoe niet besluiten, dan zou het uitzigt treurig wezen. Ten slotte ziet de spreker op het goede dat aan *Nederlandis* overgebleven. De natie wil het behoud van orde en rust, zij toont steeds liefde voor *Oranje*, zij vreesd voor verandering, maar het volk moet worden geleid. Er behoort een middelpunt te bestaan, waarom de welgezinden zich kunnen scharen. Er behoort niet gehandeld te worden zoo als in de laatste zitting der Tweede Kamer, waardoor aan het koninklijk gezag hier te Lande groot nadeel is toegebracht, hetwelk in jaren niet weder kan hersteld worden. Wanneer er nergens veerkracht en getrouwheid bestaat, wanneer de goede beginselen, door welgezinden voorgestaan, worden miskend, dan zijn de gevolgen onberekenbaar; dan zal er een dag aanbreken, waarop niet in deze vergadering over de splitsing van enig gewest zal worden gehandeld, maar dat elders de inlijving van dezen staat in eenig ander groot rijk zal worden uitgesproken.”

Hulde, openbare hulde van alle weldenkenden, zij den rondborstigen man toegebracht, die zoo denkt en zoo spreekt in de ure des gevaars! Hulde zij toegebracht aan de heeren SASSSEN VAN YSSELT, LUYBEN, VAN ROMME, STORM, VAN NES, en allen, die in de thans vergaderde

leeraars handelen; en wij durven hopen, dat men in het vervolg, waar het noodig zijn mogt, aan onze Geestelijken dat voorbeeld zal laten volgen.

1) Juist! al wat de koop prijs van godsdienstige vrijheden en regten zou moeten worden, behoort niet te worden aangenomen.

2) Zij heeft nog meer gedaan: waar geene verschillen bestonden, heeft zij die doen geboren worden en aanleiding tot verwarringen gegeven, die zonder hare bemoeijingen niet zouden ontstaan zijn.

3) Dit is wel meermalen met de maatregelen van Zijne Excellentie Mr. CORNELIS FELIX VAN MAAREN het geval geweest.

4) Is het niet eene egerlijke onderwerping aan een departement, als iemand tot dat departement behoorende, in eene zuiver kerkelijke zaak, schrijven durft: *a Die zaak is reeds voorlang bij ons departement beslist* ?....

Tweede Kamer, door het afstemmen der voorgedragene wijzigings-wetten, de regering in de gelegenheid trachten te stellen, om eindelijk aan den wensch en de behoeften der natie te voldoen! Moge het getal dier edelen de meerderheid uitmaken en de regering deze misschien laatste gelegenheid, welke haar daartoe wordt aangeboden, niet onbenut laten voorbijgaan.

HET GEVOELEN VAN DEN KONING DER FRANSCHEN.

In *l'Univers* van 29 Augustus leest men het volgende:

„Wij hebben gisteren eenige vrij oorlogzuchtige woorden, door den koning aan den minister van oorlog gerigt, aangevoerd. Dat verslag is door onderscheidene bladen met ongeloofvigheid onthaald geworden. Om ons verhaal te bevestigen, zullen wij hetzelfde door nieuwe narigten, die niet minder beteekenisvol zijn, volledig maken.

„Van het kasteel te *Eu*, te *St. Cloud* komende, heeft de koning het korps diplomatiek ontvangen; de ambassadeur van *Pruissen* stelde zich voor zijne majesteit, hem zeggende:

„Sire! de koning mijn meester, gelast mij, om de hoop uit te drukken, dat er niets zal veranderd worden, in de vriendschappelijke betrekkingen tusschen *Frankrijk* en *Pruissen*; hij blijft de gevoelens aankleven, die zijnen voorzaat bezielde.” — *LOUIS PHILIPPE* heeft geantwoord: De koning uw meester, mijnheer de ambassadeur, neemt zonderlinge middelen te baat, om mij blijken van goede vriendschap te geven, hij teekent een tractaat, dat hoonend voor *Frankrijk* is! Hij stelt zich in de magt van een heethoofd, gelijk dat van lord *PALMERSTON* om den vrede der wereld te storen; en al uwe gecensureerde bladen van *Duitschland* doen hun best, om mij voor te stellen, als besloten hebbende, om mij, het koste wat het wil (a tout prix) aan den vrede te onderwerpen! Welnu mijnheer de ambassadeur, ik gelast u, om aan uwen meester te zeggen, dat men zich aangaande mijne gevoelens, zonderling bedriegt, en ik zal aan *Europa* toonen, dat ik den koning der Franschen ben.”

Men verhaalt ons slechts sommige woorden des konings, die zeer geanimeerd was, en die vrij lang met veel levendigheid heeft gesproken.

De ambassadeur van *Oostenrijk* werd op zijne beurt voorgesteld en ondervond insgelijks den kwaden luim des konings, die hem onder andere deze woorden toevoegde:

„Ik had gedacht, dat *Europa* wijs genoeg ware, om den vrede der wereld niet op het spel te zetten van een *Coup de tête*; maar ik zie dat ik mij bedrogen heb. Zeg aan den heer *METTERNICH*, mijnheer de ambassadeur, dat ik hem tot heden toe beschouwd had als de voornaamste staatsman van *Europa*, en dat hij mij noodzaakt, om te erkennen, dat ik hem geveleid had. Ik had op hem gerekend, om mij te helpen in het behouden van den vrede der wereld, maar ik stel geen vrouwen meer, dan in den degen van *Frankrijk*....”

Dat tooneel maakte den grootsten indruk, op alle personen, die bij deze audientie tegenwoordig waren: de heer *ROTSCHILD* was onder dat getal in zijne hoedanigheid van

Oostenrijkschen consul. Ongerust over de taal des konings, ging hij bij de koningin; hij deelde haar de verwondering mede, welke de verbittering van den koning hem deed ondervinden en verzocht haar tusschen beide te komen, om zijne majesteit tot vreedzamer neigingen over te halen.

„Als de koning eene gedrags-lijn heeft, antwoordde de koningin, die hij vastelijk bepaald heeft, tracht ik niet hem daarin te doen veranderen; en overigens deel ik in al zijne gevoelens. *Europa* heeft geenerlei acht geslagen op alle onze opofferingen, op al onze kwellingen, tot behoud van den vrede, en thans hooft het ons, door ons te willen doen voorkomen, als besloten hebbende, om den vrede a tout prix te ondergaan. Dat zal niet gebeuren. Reken geenszins op mij, mijnheer de baron, om bij den koning tusschen te treden.”

Zoo wij niet de juiste uitdrukkingen hebben opgegeven van de woorden des konings en der koningin, verzekert men ons ten minste, dat zulks de geest is, waarin dezelve zijn uitgesproken geworden.

Wij zijn in staat, om de volkomene echtheid dezer narigten te waarborgen. Ze zijn gewigtig genoeg, om het noodig te maken, dezelve in de tegenwoordige omstandigheden te doen kennen.

AANNEMING VAN HET EERSTE WIJZIGINGS-ONTWERP.

Zoo is dan het eerste ontwerp met 84 tegen 22 stemmen aangenomen, en hieruit kan men reeds opmaken hoe alles afloopen zal: de wensch der natie zal onbevredigd blijven.

Tegen hebben gestemd de heeren van *LIJNDEN van Hemmen*, *ROMME*, *GROEN VAN PRINSTERER*, *GOVERNENR*, *THORBECKE*, *VERWEY-MEJAN*, *VAN BERKEL*, *ANEMAET*, *VAN STIJRUM*, *DE KEMPENAER*, *SCHOONEVELD*, *STORM*, *MASTBOOM*, *VAN SASSE VAN ISSÉLT*, *VAN BLEISWIJK*, *VAN NES*, *VAN NAGELL*, *VAN DAM*, *BOERACKER*, *COPE*, *VAN CATTENBURCH*, *LUYBEN* en *LUZAC*.

Met een treurig gevoel missen de voorstanders van constitutionele waarborgen hier eenige namen, op welke zij gemeend hadden te mogen rekenen! Wie met oplettendheid de redevoeringen der jazeggars, voor zoo verre zij gesproken hebben, overweegt, zal zich moeten verbazen, over de inconsequentie, over het volstrekt ontbreken van logiesche denkbelden, welke in de meeste dier redevoeringen doorstralen! Wat toch kan er belagchelijker zijn, dan af te keuren en toch aan te nemen? En echter is dit met velen, volgens hunne eigene woorden het geval geweest, en zulke mannen beslissen over het heil des vaderlands, over de dierbaarste belangen der Nederlanders!

AANKONDIGING.

Bij een Doctor in de Genees- en Verloskunde in de prov. *Noord-Brabant* is gelegenheid iemand van den *R. C. Godsdienst* op te leiden; liefst iemand die zich tot het verkrijgen der Academische graden wenschte te bekwamen. Brieven franco onder letter *J. G.* bij de Boekhandelaars *J. J. ARKESTEYN EN ZON* te *'s Bosch*.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaterdagten met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

PROTEST.

Zoo zijn dan de dertien wijzigings-ontwerpen, een alleen, dat het beste van alle was, uitgezonderd 1), aangenomen; aangenomen, ondanks den wensch, tegen den zin en den geest van het verlichtste gedeelte der natie: — maar is het nu gedaan? Slechts elf heeren van de honderd en tien, dat is een tiende gedeelte der gefiltreerde dubbele Kamer, heeft de behoeften des volks begrepen, deszelfs wenschen geuit en was tevens logiesch genoeg om te begrijpen, dat de voorziening in die behoeften, de bevrediging dier wenschen on vervuld zouden blijven, zoo niet al de wijzigings-ontwerpen werden verworpen; als de regering daardoor niet genoodzaakt werd, om andere, meer volledige en vurig gewenschte veranderingen in de grondwet te brengen; slechts elf onafhankelijke vrienden van koning en vaderland waren consequent genoeg, om al de ontwerpen af te stemmen; doch ze zijn des niet tegenstaande alle, uitgezonderd het beste, aangenomen; maar is het nu gedaan?

Sommige leden hebben stellig verklaard, dat zij andere en meerdere wijzigingen in de grondwet hadden verlangd; maar stemden toch voor de aanneming;

1) Niets bewijst duidelijker dan dit, dat men met eene gefiltreerde Tweede Kamer doen kan wat men wil.

waardoor zij den weg, om andere en meerdere wijzigingen te bekomen, voor, de hemel weet hoe lang, sloten! Anderen wenschten meerdere Godsdienst-vrijheid en vrijheid van onderwijs; maar zij stemden voor de ontwerpen, waardoor alles voor eerst bij het oude zal blijven! Nog anderen stemden voor de wijzigings-ontwerpen, om, zoo ze zeiden, *de spanning te doen ophouden*, die juist over het weigeren eener wezenlijke wijziging onzer grondwet, die echt constitutionele instellingen en waarborgen mist, ontstaan is.... Hoe logiesch, hoe consequent! zal dan nu de spanning geeindigd zijn: is het nu gedaan?

Wie zoo denkt, toont zeer weinig menschenkennis, weinig ervaring te bezitten. — De spanning zal nu eerst regt beginnen.... en de hemel geve, dat men het gespannen touwtje, niet zoo sterk trekke, dat het met geweld breke.

De grootendeels afhankelijke gefiltreerde, zoogenaamde volksvertegenwoordiging, heeft wel bij groot meerderheid in de nietsbeduidende wijzigingen onzer grondwet berust; maar dit is het geval niet met de natie; niet met de onafhankelijke persvertegenwoordiging, niet met de organen der constitutionele partij, niet met die van het Catholicismus.

Het behoud onzer hoogst gebrekkige grondwet met niets beduidende wijzigingen, is buiten de natie, en tegen den wil der natie aangenomen, door de groot meerderheid van mannen, die zich volksvertegen-

woordigers noemen, maar die het gevoelens des volks niet uitdrukken, die niet door het volk verkozen zijn, en dus geenszins het volk vertegenwoordigen. De grondwet, zoo als zij nu kwasië is gewijzigd geworden, is alzoo niet door de natie aangenomen, maar met veel toestel en kosten, haar *opgedrongen* geworden. Eene vraag, die wij niet beantwoorden willen, is, of zij jure verplicht is, om zich daaraan te onderwerpen? — Maar, als orgaan onzer Catholijke landgenooten, protesteren wij, om ten minste het principe te behouden, tegen de ongrondwettige wijze, op welke de gewijzigde grondwet is aangenomen geworden; wij protesteeren tegen het ontbreken van wijzigingen, waarbij volledige Godsdienst-vrijheid en vrijheid van onderwijs uitdrukkelijk erkend worden en tegen het ontbreken der constitutioneele waarborgen, door welke die vrijheden tegen volgende mogelijke misbruiken worden verzekerd!

Wij noodigen alle onafhankelijke Nederlandsche dagbladen en alle buitenlandsche Catholijke bladen nit, om van dit ons protest melding te willen maken.

DE FRANSCH GEEST IN 1840.

(Naar het Fransch van l'Univers).

Vijf en twintig jaren van eenen waarlijk ongehoorden materieelen voorspoed, hebben de volken van *Europa* slecht voorbereid tot het lijden van allerlei soort, tot de onvermijdelijke catastrophes, tot den finantieelen en politieken stroom, die eenen algemeenen oorlog zou na zich slepen. Wie zou de grenzen durven aanwijzen van de jammeren der beschaafde wereld. Waar is de vorst, de natie, de familie, die door den eemaal losgelaten storm zal worden gespaard? Wij vergissen ons niet aangaande de noodlottige onweerstaanbare gevolgen van het eerste kanonschot. Uit mededogen met de maatschappij, uit mededogen met ons zelve, zullen wij dus vurig wenschen, dat het niet afgeschoten worde, *en evenwel met geheel Frankrijk, keuren wij de houding van het ministerie, de energieke maatregelen die het genomen heeft, deszelfs vast besluit om de handschoen, die aan hetzelfde is toegeworpen, op te rapen, openlijk goed.* Omdat het traktaat van *Londen* de eer en het aanwezen van ons schoon vaderland bedreigt; omdat het er hier niet op aan komt, om te weten of wij oorlog zullen hebben, maar of hij ons in onze kracht of in onze zwakheid zal aankomen, nu, terwijl onze moreele energie volledig is, terwijl de volken aan onzen moed gelooven, terwijl wij in MEHEMET-ALI eene geallieerde mogendheid hebben; of later, als wij in aller oogen onteerd aan ons zelve twijfelende en aan niemand vertrouwen inboezemende, alleen zullen zijn, om het onweder dat over ons zal losbarsten, af te wenden. Want het traktaat van *Londen* is een traktaat van verdeeling. De bekende artikelen sluiten stilzwijgend geheime artikelen in, alle eventualiteiten zijn noodwendig moeten voorzien worden, en *Engeland* en *Oostenrijk*, die zoo goed weten, dat de

keizer van *Rusland*, al wilde hij, *Constantinopel* niet zou kunnen verlaten, als hij er binnen gekomen was, hebbep ongetwijfeld het gedeelte bepaald, dat elk hunner van het overschot des Ottomannischen rijks nemen zal. Waar zal de schadeloosstelling van *Pruissen*, zonder welks ondersteuning de andere mogendheden zich ligt zouden gevoelen in de schaal van den evenaar, in welks andere schaal wij ons zouden kunnen bevinden? *Belgie*, de *Elzas*, *Lotharingen*. Ziedaar gewis het lot, dat voor hetzelfde bewaard wordt bij de ontleding der Turksche staten, en als het traktaat van *Londen* zal zijn uitgevoerd, zullen de vier mogendheden ons aankondigen, dat zij, bij een nieuw traktaat, *ten einde den vrede van Europa te bewaren*, raadzaam hebben gekeurd, om een koninkrijk en twee provincien aan de godsdienstige dwingelandij van *Pruissen* over te leveren. De drang der zaken wil het zoo, en wanneer zelfs dusdanige ontwerpen, nog niet mogten gevormd zijn, zouden zij noodlottiglijk ontspruiten uit den afgeleefden ouderdom der Osmanlis, en uit den wanhopigen wederstand, dien *Egypte* bieden zal.

Oorlog! onmiddelijke oorlog! zoo het traktaat van *Londen* een begin van uitvoering erlangt, is derhalve in de noodzakelijkheid van den toestand gelegen. Hij alleen zal onze eer redden, hij alleen kan de integriteit van ons grondgebied behouden, ons onafhankelijk volks-leven in stand houden. Inderdaad, wij zijn niet onbekend, noch met de gevaren van den worstelstrijd, noch met de gevolgen van ons isolement, noch met de numerieke meerderheid onzer vijanden. Menschelijker wijze sprekende, zouden wij verloren zijn, zoo wij aan onze bestrijders geenerlei moreele kracht, geen principe konden tegenstellen, dat vermogend genoeg is, om de massa's te ontbinden, die tegen ons uitgezonden worden. Maar welke zal de kracht zijn, waar is het principe, dat ons de overwinning zal verschaffen, als wij er ons van weten te bedienen, zoo wij niet terug deinzin voor eenen enkelen van deszelfs eischen.

In het begin der eerste revolutie waren alle Voltairistische eutopien in derzelve volle verschheid. Het bloed had ze nog niet bezoedeld, en toen de guillotine eindelijk zonder ophouden op onze openbare pleinen werkte, verspreidden en onderhielden de goederen der Geestelijkheid en des adels; onder de menigte verdeeld, de koorts die haar verteerde, van buiten traden onze vijanden niet in het strijdperk, om zoo te spreken, dan een voor een; de dorst naar verovering, die alleen daardoor destijds kon bevredigd worden, boezemde aan de waarlijk patriotische partij der natie eene onoverwinnelijke vurigheid in. In *Italië*, aan den *Rhijn*, overal waar ons vaandel doordrong, hadden wij, om te overwinnen, niets anders noodig, dan de ondersteuning eener zwakke meerderheid en het jacobinismus, dat ons dezelve verschafte, schonk met deftigheid den naam van volk aan een handvol roovers en ongodisten, die zich, zonder den bijstand onzer wapenen niet zouden hebben durven vertoonen. Er waren velen, die met regt misnoegd waren op de gouvernementen, die door *Frankrijk* omvergeworpen werden; maar deze waren geene anarchisten; deze wilden het Fransche juk niet en zij bewezen dit, toen zij bij het groote keizerrijk ingelijfd of aan deszelfs

heerschappij onderworpen van NAPOLEON'S tegenspoeden gebruik maakten, om zich aan zijne magt te onttrekken. De geschiedenis zal de herinnering aan hunne geestdrift op het oogenblik van onzen ondergang bewaren.

Sedert dien tijd zijn de beloften hunner nieuwe meesters slecht nagekomen. De protestantsche onverdraagzaamheid heeft sommigen gekrenkt, het absolutismus heeft anderen verbitterd, maar het zou dwaasheid zijn zich te verbeelden, dat zij er ooit naar gehaakt hebben om op te houden van Nederlanders, Duitschers of Italianen te zijn, om Franschen te worden. De geheime genootschappen van *Duitschland* hadden eene regtstreeks tegenstrijdige strekking en zij hebben schier al derzelver kracht verloren, veel minder door de maatregelen welke de gouvernementen genomen hebben, dan uit hoofde van het gewigt der godsdienstige kwestien, die tegenwoordig in het noorden van Europa ontstaan zijn. Die kwestien verdeelen de volken in twee vijandige legers, het eene het kamp der hervorming, 't welk de conscientien onderdrukt; het anderé dat der Catholijken, die luide de emancipatie van het geweten en de burgerlijke regten in het tijdelijke zoowel als in het geestelijke vorderen, want in beide opzichten worden zij als vreemdelingen behandeld. Evenwel willen die beide groote fractiën, noch heure politieke onafhankelijkheid verliezen, noch de prooi worden van de ongodisterij. Men biede den Catholijken eene nationaliteit aan, die hun eigen zij; waarborgt hun de vrijheid van hunnen Godsdienst, en gij kunt op hen rekenen. Beproeft hen onder het juk te brengen; stelt eene propagande te werk, gelijk in 1793, en zij zullen zich bij de protestanten voegen, aanvankelijk om de ellendigen uit te roeijen, die gij mogt hebben misleid en vervolgens om u onder het gewigt van hun aantal te verstikken.

Onze bekende gevoelens daar gelaten, aarselen wij niet te beweren, dat het bezigen van een dusdanig middel, onfeilbaar den ondergang van *Frankrijk* zou na zich slepen, van *Frankrijk*, dat bij anderen geene God-verzaking, kan bevorderen, zonder het bij zich zelve te doen, en het bij zich zelve niet straffeloos doen zou. Waar is de buit, die voor de moordenaars onzer Priesters, voor de verwoesters onzer tempels bestemd is? Waar zijn onder ons de hartstogten, die men zou moeten loslaten tegen de Kerk? De ondervinding van vijftig jaren heeft uitspraak gedaan over de leugens der philosophie en de armoede onzer Geestelijkheid is eene premie van assurantie, die toereikend is voor hare rust. De ongodisterij, met haren geest van confiscatie, zou dus op onzen eigen grond, zonder kracht zijn. De tegen ons zaamverbondene souverainen weten het; maar zij vertrouwen op onze verblindings. Zij hopen, dat wij sprongmakers der XVIII eeuw, niet begrijpen zullen dat de tijden veranderd zijn; zij rekenen op de retardaire voordeelen, op de begeerlijke eerzucht, op de domme kopigheid onzer anti-christische school, en inderdaad, als zij zich in hun vooruitzicht niet bedriegen, hebben zij volkomen regt, om den spot met onze bedreigingen te drijven.

'T is wijl de hefboom, die *Europa* tot ons voordeel in beweging zal brengen, niet daarin bestaat, en wee! *Frankrijk*, zoo die waarheid aan hetzelfde ontsnapt. Het vermag niets door de demagogie, niets door conscientie-dwang,

niets door plundering, niets door verovering. Maar, de kennis die wij van *Duitschland* hebben, geeft er ons de innige overtuiging van, het vermag alles, door de loyaliteit, alles door de belangeloosheid, alles door eerbied voor de vreemde nationaliteiten, alles door zich te stellen tot groote en opregte beschermers der Godsdienst-vrijheid. Zijne rol is bij voorraad geschetst, en die rol, de schoonste welke de Voorzienigheid ooit aan eenig volk opdroeg, zal aan hetzelfde gelukken, als het te goeder trouw op zich neemt, zonder arriere pensée, de sterkste waarborgen gevende voor de zuiverheid van deszelfs bedoelingen, die immer aangeboden kunnen worden. Ongetwijfeld zullen zij, die droomen, wat men sedert zoo lang gewoon is, de natuurlijke grenzen van *Frankrijk* te noemen, in het aangaan van onvermijdelijke verbindtenissen aarselen. Maar, in de eerste plaats, verzoeken wij hen zich te herinneren, dat het in den strijd, die zal worden aangevangen, alleen, tegen geheel het vereenigd *Europa*, even als ten dage, toen NAPOLEON aan hetzelfde geen weerstand kon bieden, van ons behoud en niet van onze vergrooting zake is; en in de tweede plaats, zullen wij hen vragen, of *Frankrijk* in den grond veel winnen zou, bij eene uitbreiding van grondgebied, die hetzelfde eene homogeniteit zou doen verliezen, die alleen hetzelfde in de wereld bezit. Na twintig jaren van inlijving, waren de Belgen en de *Rhijn*-bewoners geene Franschen geworden. Het waren twee Ierlanden aan onze buiten zijden gehecht, en men weet hoe vaak het Engelsch gouvernement gewenscht heeft, dat *Ierland* in het diepste der zee lag.

Zoo dus, wat God verhoede! de Oostersche questie door de wapenen moest worden beslist, kunnen het gouvernement en de kamers zich niet te veel haasten, om op de plegtigste wijze te verklaren, dat *Frankrijk* in generlei geval, en hoedanig ook de oorlogs-gebeurtenissen zijn mogen een enkel dorp bij deszelfs grondgebied voegen wil. Voorzeker is de uitslag van den eersten veldslag onzeker, maar vlugger dan onze bestrijders, hebben wij ten minste het regt, om te hopen, dat hij ons gunstig zijn zal en dat ons dapper leger in *Rhijn-Pruissen* zal doordringen. Dat men dan die provinciën tot eenen onafhankelijken staat organiseere, waaraan men eenen souverain van deszelfs keuze zal geven, met de Belgische constitutie, welke in die oorden zoo populair is, en tachtig duizend man landweer, die wij zouden hebben te bestrijden gehad, zullen zich bij ons voegen, om het geloof, dat hen zoo dierbaar is, het vaderland, dat zij van ons zullen bekomen, en de instellingen, die wij hun zullen verzekerd hebben, te verdedigen: van dat oogenblik af, zal de *Rhijn* minder beletselen opleveren; de vestingen, die hem dekken zullen minder waarde hebben, en als wij bij onze eerste oorlogskreeten de woorden: *Ontbinding van het Duitse verbond*, voegen, zal het grootste getal der vorsten en staten van minderen rang, die tot dat groote ligchaam behooren, hunne krachten met de onzen vereenigen, om het austro-Pruissisch juk, dat hun zoo hatelijk is, af te schudden. Ziedaar, wat een eerste succes, onfeilbaar in het Noorden zou te weeg brengen; en een eerste succes in *Italië* als wij daar, even als in *Duitschland*, slechts verschijnen als bevrijders, vol van eerbied voor het geloof en de onafhankelijkheid der volken, zou

ook het Lombardisch-Venetiaansch koninkrijk zich van de Oostenrijksche monarchie afscheuten. Wij zouden niet meer te worstelen hebben, dan tegen twee groote wrakken, en *Rusland*, voor deszelfs eigen rekening te *Constantinopel*, de handen vol genoeg hebbende, zou hen niet dan gebrekkig kunnen te hulp komen. Wij zouden niet meer geïsoleerd zijn. *De geallieerden zullen ons niet ontbreken*; de tegen ons bereide wapenen, zullen tegen onze vijanden worden gekeerd. *Alle gekrenkte conscientiën, allen die verontwaardigd zijn over eene suprematie of het absolutismus van vreemdelingen, allen, die de getrouwe uitvoering willen van de constitutionele verdragen, zouden zich bij ons scharen.* Maar en wij kunnen het niet te veel herhalen, die bewonderenswaardige verandering, die revolutie, welke ons zoo voordeelig zijn zal, heeft tot eerste voorwaarde, den volstrekten, onbetwistbaren, boven alle vermoeden verheven eerbied, dien wij aan de godsdienstige en politieke onafhankelijkheid der volken, wier ketenen wij verbreken zullen, toedragen. Alsdan, wen *Engeland* hetzelfde noodzaakt, om zijne neutraliteit te verlaten, zou *België*, aangaande onze oogmerken gerust gesteld, *België*, dat tegenwoordig onze overwinningen bijna evenzeer vreest als onze nederlagen, zich met blijdschap bij ons voegen en deszelfs jeugdig leger zou het waardige hart onzer legioenen toonen.

Zoo *Frankrijk* genoodzaakt wordt om gelijktijdig twee vinnige oorlogen vol te houden, den eenen te lande en den anderen ter zee, zouden deszelfs hulpmiddelen, hoe magtig ook, op den duur niet toereikend zijn, dan voor eenen. Door den drang der zaken ten einde ons tegen eenen inval te behoeden, zal onze dappere zeemagt worden verlaten, en na de schitterendste overwinningen, zouden wij, even als ten tijde van *NAPOLEON* geenen durzamen en herstellenden vrede te wachten hebben, omdat *Engeland* weinig door den worstelstrijd lijdende, dien zou doen voortduren, tot dat wij eindelijk op een ander veld van *Waterloo*, door vermoeidheid en uitputting zouden bezweken zijn. Doch met rondborstigheid den weg, dien wij aangewezen hebben, betredende, zou een gelukkige veldslag genoeg zijn en wat den eersten betreft, kunnen wij, zonder ijdele zwetserij ons beloven, dat hij gelukkig zijn zal om enkel onze hulp en zulks alleenlijk als hulp-benden te verleenen, aan de vorsten en volken die wij zullen bevrijd hebben. Men weet hoever de haat der Duitschers tegen de Russen gaat. Door ons vrij gemaakt, zullen zij zich wel tegen onze vijanden weten te verdedigen, die ook de hunne zullen zijn, en door hen de hulp te verleenen, die zij noodig mogten hebben, en waarvan zij zelf de hoegrootheid zullen bepalen, en die zal terug geroepen worden, zoodra als zij het begeeren, zullen wij het voornamelijk gedeelte onzer krachten behouden, om dezelve tegen *Engeland* te rigten. Met een woord, deze oorlog zal onze wezenlijke oorlog worden, en de land-oorlog zal slechts eene bijzaak wezen. Ziedaar, zoo wij ons niet bedriegen, het doel, dat *Frankrijk* zich moet voorstellen. Als *NAPOLEON* het begrepen had, zou hij niet op *St. Helena* gestorven zijn.

Wij weten dat God naar welgevallen over het lot der koninkrijken beschikt en dat de overwinning bij het aangaan zelfs van den strijd, misschien ontrouw aan ons vaandel kan worden. Maar, zonder de belagchelike vermetelheid

te hebben van hier een plan van veldtocht voor te schrijven, hebben wij aan ons land willen zeggen, wat evident is, voor elk die *Duitschland* kent. De propagande van 1793, en de geest van verovering, die de mannen van dat tijdvak bezielde, zouden thans wezenlijke anachronismen zijn. Als zij, die met de lots-bestemming van het land belast zijn, anders denken, zullen zij hunne dwaling te laat erkennen, en wij, Catholijken, zullen den treurigen troost hebben, van vooraf tegen hunne diepe onervarenheid te hebben geprotesteerd. In allen gevalle, wat vragen wij hen? Dat zij thans in hunne uitwendige werking Catholijk zijn, gelijk in de XVII eeuw de Kardinaal *DE RICHELIEU* protestant was.

BRIEF VAN DEN BISSCHOP *DIGNE* AAN DEN H. VADER.

ALLERHEILIGSTE VADER.

Een der professoren van ons seminarie gaat naar *Rome* om het feest van den gelukzaligen *PETRUS* te viëren, en aan de voeten van zijnen opvolger de hulde van zijn geloof en van zijnen eerbied neder te leggen. Ik kan die gelegenheid niet laten voorbij gaan, allerheiligste Vader! zonder aan uwe heiligheid de uitdrukking te doen toekomen van dezelfde gevoelens, en zonder hem de teedere gehechtheid te melden, die God in mijn hart heeft gelegd voor den stoel van *PETRUS*, en mijnen diepen eerbied voor hem, die den zelfen in dit oogenblik met zooveel roem bekleedt.

Zoodra als ik mijne geheele uitgestrekte diocese zal hebben bezocht, zal ik ook naar *Rome* gaan, allerheiligste Vader! ik zal er heen gaan, getrouw aan den eed, dien ik bij mijne wijding heb gedaan, om rekenschap te geven aan den plaatsbekleeder van *JESUS CHRISTUS* van mijn beheer. Wellicht zal ik dan zeer troostelijke verhalen aan denzelfen hebben te doen. Ik verzoek uwe heiligheid inmiddels een exemplaar te willen aannemen van den herderlijken brief, waarbij ik dat bezoek heb aangekondigd. Reeds heb ik hetzelfde in het moeilijkste gedeelte onzer lage Alpen, met vele vermoeijenissen en gevaren, maar ook met onuitsprekelijke vertroosting, volbragt. Ik ben tot de vallij van *Tours* doorgedrongen, die een Aartsbisschop van *Embrun* 1), volgens de overlevering van grijsaards ongeveer 135 of 145 jaren geleden, bezocht had. Evangeliseerende en het vormsel toedienende ben ik de vallijen van *Maurin*, van *Parce* enz. doorgetrokken. O! welk een schouwspel van geloof en godsvrucht, heb ik bij die arme bewoners zien uitblinken! Op het gelui van de klokken der kerk, die onze aankomst verkondigden, op het geluid van het getrappel onzer paarden, zag ik hen van alle kanten opgeruimd, met godvruchtige tranen in de oogen, toesnellen. Terwijl wij onzen weg langs de zijde des bergs namen, langs een smal pad door afgrijsselijke afgronden omgeven, vertoonden zij zich boven onze hoofden als aan de rotsen hangende het kruis teeken makende; of in de diepte der vallij, op beide knieën

1) De Kardinaal *DE TENOIR*, die in 1724 tot Aartsbisschop van *Embrun* benoemd werd.

neervallende; of aan de overzijde van den stroom op den anderen berg, tegenover ons, van verre onzen zegen verzoekende. Maar ik ben nooit meer aangedaan geweest Allerheiligste Vader! dan toen ik eene vrouw zag toelopen, tusschendoor de scherpe rotsen, met de wieg van haar kind onder den arm, die wieg aan onze voeten nederzettende, terwijl zij die ontdekte, en verzocht dat ik het kind en de moeder zegenen zou.

Ik zôu gelukkig zijn Allerheiligste Vader! als dit verhaal van de wonderen des geloofs in onze oorden, eeniger mate verligting toebragt aan uw vader hart, dat overstelpt wordt door het gewigt van zoovele smarten en van zoo groote bekommring.

Ik kusch de voeten uwer heiligheid, Allerheiligste Vader! hem eenen geheel bijzonderen zegen verzoekende voor zijnen vernochten zoon.

MARIE-DOMINIQUE-AUGUSTE.
Bisschop van *Digne*.

Antwoord des H. Vaders.
GREGORIUS XVI, P.P.

Eerwaarde broeder heil en apostolischen zegen! Wij hebben van uwen'twege een exemplair ontvangen van den herderlijken brief, dien gij aan de geestelijkheid en aan de geloovigen uwer diocese hebt gerigt, ter gelegenheid van uw eerste, algemeen herderlijk bezoek, en gelijktijdig den brief dien gij aan ons geschreven hebt, en dien een der professoren van uw groot seminarie belast was, ons ter hand te stellen. Dien Geestelijke, van uwe aanbeveling voorzien, hebben wij met vaderlijke welwillendheid onthaald, en wij hebben hem den last opgedragen, om u getrouwelijk de wenschen mede te deelen, die wij voor u vormen. Wat den inhoud van uwen brief betreft, vinden wij nauwelijks woorden, Eerwaarde Broeder, om uit te drukken hoedanig onze vertroosting is geweest, ziende dat gij, van den aanvang van uw episcopaat af, godsdienstiglijk bezig met de gedachten uwer pligten, besloten hebt, om met zorg al de gedeelten uwer diocese te bezoeken, en dat gij u in de eerste plaats naar de afgelegenste plaatsen en tot welke de toegang bijna onmogelijk is, begeven hebt, om er de schapen van JESUS CHRISTUS te zoeken, die er eenigermate verborgen zijn, ten einde gij u in het midden dier schapen bevindende, wier onbekendheid en armoede hen voor u des te dierbarer maken, door u zelve hen zoudt kunnen ondersteunen en hunne krachten vernieuwen, door hen het brood des woords en de heilzame gratien der Sacramenten toe te dienen. Wij juichen dus met regt toe, aan zulke schoone en zoo lofwaardige beginzelen; en vol van eene heilige en aangename gewaarwording, bij het zien der overvloedige vruchten, welke uwe tegenwoordigheid reeds heeft te weeg gebragt in de plaatsen die gij doorgereisd zijt, verwachten wij den dag, waarop dit eerste herderlijk bezoek geheel volbragt zijnde, gij ons, gelijk gij zegt, volledig zult onderrigten, van den staat uwer kerk. En, inmiddels, Eerwaarde Broeder! bidden en smeeken wij den Almachtige, door JESUS CHRISTUS zijnen Zoon, u de uitwerkselen te doen ondervinden van die goddelijke goedheid, die al uwe hoop is, door over u de gaven zij-

ner genade te vermenigvuldigen, en den wasdom gevende aan alles, wat gij zult geplant en besproeid hebben, in het gedeelte van den wijngaard des Heeren dat aan u is toevertrouwd.

Eindelijk ten blijke onzer bijzondere welwillendheid, voegen wij bij onzen wensch onzen apostolischen zegen, dien wij zeer minzaam en uit den grond van ons hart aan u, Eerwaarde Broeder, als ook aan de geheele Geestelijkheid en aan al de geloovigen uwer diocese verleen.

Gegeven te *Castel-Gandolfo*, den 31 Julij van het jaar 1840, en van ons pontificaat het tiende.

GREGORIUS XVI, P. P.

DE CATHOLIJKE OPPOSITIE.

Wie geen vreemdeling in *Nederland* is, wie de organen der oppositie, de verschillende gevoelens der leden van de dubbele Tweede Kamer met aandacht leest en overweegt, zal moeten erkennen, dat de geest van het Catholicismus, het Catholijke principe, de ziel en de kracht der geheele oppositie in *Nederland* uitmaakt. Wat ware de oppositie, als de regering de Catholijken niet genoodzaakt had, om zich aan dezelve aan te sluiten, en alzoo eene algemeene oppositie te vormen, tegen welke op den duur, geene regering haar aangenomen stelsel volhouden kan? — Bijna niets.

Het Catholicismus eerbiedigt elken regeringsvorm; het beveelt gehoorzaamheid aan alle burgerlijke regering, doch alleen in burgerlijke zaken; het verbiedt alle verzet tegen de gestelde magten, in alles, wat tot haren kring behoort; en de Catholijken zouden dus nooit op verandering of wijziging der grondwet hebben aangedrongen, als men hare artikelen loijaal had nageleefd, en dezelve niet miskend en verkracht had, om een hatelijk suprematie-stelsel, met departementen van eeredienst, permanente commissien en wat dies meer zij, waarvan de grondwet geen woord spreekt, in te voeren, met bijvoeging van het tergend monopolie-stelsel, 'twelk almede niet den geringsten grond in de grondwet had.

Aan die inbreuken op de grondwet, en tevens op de conscientie- en godsdienst-vrijheid en op de heiligste vaderregten, heeft onze regering van de oprigting des koninkrijks af, de billijke ontevredenheid der Catholijken van *België*, hun deelnemen aan den opstand, de scheuring van het rijk, en na dezelve de nieuwe, meer en meer toenemende ontevredenheid der Noord-Nederlandsche Catholijken, hunne algemeene oppositie, hunne krachtdadige samenwerking met de constitutionele oppositie, te wijten.

De Catholijken zijn overtuigd geworden, dat zij zonder regtstreeksche verkiezingen, en zonder verantwoordelijkheid der staatsdienaren, noch godsdienst-vrijheid, noch vrijheid van onderwijs zouden verwerven of behouden; en daarom hebben zij hunne stemmen met die der constitutionele oppositie verenigd.

O, mogt de koning het weten! hunne getrouwheid aan zijnen persoon en aan zijn huis, zal tegen elke proef bestand zijn; maar aan een suprematie-stelsel zullen of

kunnen echte Catholijken zich nooit onderwerpen! Departementen van eeredienst, die zich met kerkelijke zaken bemoeijen, reglementen maken en voorschrijven; allerlei opgaven, die het beheer der kerk aangaan vorderen; door het toestaan of weigeren van de erkenning van kerkvoogden, — invloed op hunne benoemingen trachten uit te oefenen enz. enz. zijn, waarom zou het in deze gewigtige oogenblikken verzwegen worden, hatelijk geworden in de oogen van alle denkende en regtschapene Catholijken! Zij zijn overtuigd, innig overtuigd geworden, dat die inrigtingen zelven, als zoodanig, zoo geheel strijdig zijn met de belangen en vrijheid der kerk, dat zij altoos noodlottig zijn moeten, wie ook de mannen zijn, welke tot die departementen behooren 1). Eene in zich zelve schadelijke en noodlottige instelling, kan nooit voordeelig of heilzaam worden, door personen, die er deel van uitmaken: deze zullen, of niets goeds kunnen bewerken, of door den verderfelijken invloed der instelling, of door eigenliefde, heerschzucht of eigenbelang, worden medegesleept Dit alles heeft de ondervinding, gedurende de 25 jaren, welke ons koninkrijk bestaan heeft, overvloedig getoond.

Onze taal is altoos dezelfde geweest, hetzij we de godsdienst-vrijheid der afgescheidene gereformeerden, of die der Catholijken verdedigden; omdat wij het principe verdedigen en dus dezelfde vrijheid voor allen begeeren, in het bestrijden van het heidensch, in het Christendom onbestaanbaar suprematie-stelsel, en van den duldeloozen dwang van het onderwijs-monopolie. En wat aanvankelijk slechts weinigen zagen, zien thans allen, dat die twee troetel kinderen, van een heerschzuchtig ministerie, zonder echt constitutionele waarborgen ons vaderland in den afgrond des verderfs zouden slepen; en daarom hebben de Catholijken besloten, tot eene krachtdadige oppositie, die voortduren zal, tot dat hunne volledige godsdienst-vrijheid en hunne vrijheid van onderwijs, door de constitutionele waarborgen van regtstreeksche verkiezingen, en verantwoordelijkheid van staatsdienaren, *tegen alle mogelijke volgende misbruiken volkomen zullen zijn verzekerd.*

Algemeen bekend is het, dat wij nooit tot diegenen hebben behoord, die over het gering aantal van Catholijke ambtenaren, of leden der Tweede Kamer klaagden: onze klagen hebben hooger belang; en het gebeurde in de dubbele Tweede Kamer, betrekkelijk de aanneming van het eerste wijzigings-ontwerp, toont overvloedig, dat wij niet van Catholijken, als zoodanig, maar van geheel onafhankelijke, doorzigtige, ware vrijheid beminnde volksvertegenwoordigers, de onontbeerlijke Godsdienst-vrijheid, de vrijheid van onderwijs, de regtstreeksche verkiezingen, de verantwoordelijkheid der staatsdienaren en andere constitutionele instellingen en waarborgen te wachten hebben; daar zelfs onder een Catholijk zevental, 't welk men meende,

tot de *vaste sterren* te behooren, en als een *zevengestern* beschouwde, bij de uitkomst gebleken zijn *dwaalsterren* te wezen!

Als de Catholijke leden der dubbele Tweede Kamer, hoewel slechts $\frac{1}{7}$ gedeelte dier vergadering uitmakende, den grond der kwestie begrepen hadden, of liever, als zij de ondervinding van 25 jaren raadplegende, getoond hadden onzen toestand en onze behoeften te kennen, dan ware het eerste wijzigings-ontwerp niet doorgegaan; daartoe ontbraken slechts vijf stemmen! Het uiten van wenschen, beteekent bij een gouvèrnement als het onze, niets ter wereld; en het is hem die den naam van volksvertegenwoordiger draagt, onwaardig. Deze moet, als de regering toont, en zoo lang getoond heeft geenerlei acht op grieven, klagen of wenschen te slaan, door eene stelselmatige oppositie, door het afstemmen harer ontwerpen, de klagen der natie gehoor doen vinden, de bevrediging harer wenschen doen erlangen.

Intusschen is het van belang te doen opmerken dat van vijftien Catholijke leden, nagenoeg een zevende gedeelte der vergadering, er acht waren, die, ondanks de maaltijden aan het hof en in het badhuis, doorzigt en moed genoeg hadden, om *tegen* het eerste wijzigings-ontwerp te stemmen; en dat diensvolgens, als dezelfde verhouding bij de niet Catholijke leden had plaats gehad, dat ontwerp met ten minste zes en vijftig stemmen zou zijn verworpen geworden!

Dat men zich niet bedriege. Het opgegeven resultaat, moet alle Catholijken van de noodzakelijkheid overtuigen, om door alle legale middelen, die in hunne magt zijn, regtstreeksche verkiezingen te verkrijgen; want het gouvèrnement, dat zich ten onrechte bij het filtreren zoo wel meent te bevinden, zal, na deze proefneming wel weten te zorgen, dat er voortaan niet dan toegeevende of begunstigde Catholijken gefiltreerd worden!

Dat de constitutionele oppositie het wel begripe: zij, die uit een godienstig principe het suprematie en monopolie-stelsel bestrijden, moeten ook, om consequent te zijn, de constitutionele waarborgen trachten te verkrijgen, door welke alleen de volledige Godsdienstvrijheid en de vrijheid van onderwijs in ons vaderland kunnen verkregen en behouden worden.

Ondanks het toegeven aan de ontwerpen der regering, waardoor de helft der Catholijke leden van de dubbele Tweede Kamer getoond hebben de noodwendigheid eener stelselmatige oppositie, in deze gewigtige oogenblikken niet te begrijpen, is echter het resultaat van den geheelen afloop der zaak, roemrijk voor het Catholicismus, roemrijk voor *Noord-Brabant*! Merkwaardig is het, wat de *Arnhemse Courant* van zondag 6 September dien aangaande zegt:

» Zucht naar waarborgen voor godsdienstige belangen versterkte de zucht naar vrijzinnige staats-bepalingen bij de leden uit *Noord-Brabant*; die niet aan *Holland* en *Gelderland* alleen doen roem van het priëst wilden laten. Bij de heeren LUYBEN, ROMME, en GOUVERNOUR; bekend reeds uit de gewone kamer, voegden zich nu de buitengewone leden SASSB VAN YSSELT, BOERACKEN, MASTBOOM en STORM. Krachtig, vrijheidlievend en plegtig was hunne taal. Hen voorzeeker zal hunne provincie met warme toejuiching ontvangen; als zij, met meer dan koelheid welligt, de anderen

1) Dit is op de onloochenbaarste wijze gebleken in de beruchte *ordonnantien* van 1828, door KAREL X uitgevaardigd, die lijnregt strijdig waren met de vrijheid der Kerk en de regten der Bisschoppen; welke ordonnantie tot eene ergernis voor de geheele Catholiciteit hebben gestrekt en KAREL X van de liefde der Catholijken beroofden Welnu, juist toen was een Bisschop (die van *Bauvais*) Monseigneur de FEUTRIAN, minister van eerediensten.

terugkeeren ziet. Maar ook in de overige provinciën hebben alle vrienden van vrijzinnige waarborgen van staat, allen die de waarde gevoelen en het gemis betreuren der nationale kracht, welke het thans gold te vestigen, dank te zeggen aan de leden uit *Noord-Brabant*, die daartoe zoo onbekrompen, zoo ijverig en krachtvol de hand hebben geleend. Een gemeenschappelijk belang, nationale kracht, door nationale eendragt en nationale medewerking tot de hooge belangen van den staat, moet allen vereenigen; men gedooft toch vooral niet dat eenig godsdienstverschil dit gemeenschappelijk belang uit het oog doe verliezen; maar biede alle pogingen daartoe, hoe listig en van welke zijde ook aangewend, eenen stelselmatigen tegenstand, gelijk aan dien der elf vaderlandslievende mannen uit *Holland, Gelderland* en *Noord-Brabant*. »

Zoowel de Catholijke leden der Tweede Kamer als de organen van het Catholicismus, hebben overvloedig getoond, dat bij hen, waar het op de belangen des vaderlands, op constitutionele vrijheden en waarborgen aankomt geen verschil van *Godsdienst* in aanmerking wordt genomen. Zoowel onze *Catholijke Nederlandsche Stemmen* en de *Noord-Brabander*, als de Catholijke leden der Tweede Kamer, hebben zoowel de Godsdienst-vrijheid der separatisten, wier haat tegen het Catholicismus ons niet onbekend is ¹⁾, als die der Catholijken, verdedigd; met blijdschap hebben wij den heer GROEN VAN PRINSTERER regt laten wedervaren en zijne vrijheidlievende taal toegejuicht; wij hebben immer hoogachting voor de heeren LUZAC en VAN NES getoond en wij brengen de openlijke hulde onzer erkentelijkheid toe aan de heeren TORBECKE, VAN DAM VAN ISSELT, DE KEMPENAER en VAN NAGEL tot WISCH. Maar wij meenen de *Arnhemsche Courant* en allen, die het wel met het vaderland meenen en die constitutionele vrijheden en waarborgen verlangen, vooral te moeten opletten maken op de verhouding, hoedanig in het vaderlandlievende elftal, de Catholijken en *Noord-Brabant* ²⁾ tot de niet Catholijke leden en de andere provincien staan. Onder vijftien Catholijken werden zeven zulke vaderlandlievende mannen aangetroffen: onder honderd vijf niet-Catholijken werden er slechts vier gevonden; *Noord-Brabant* leverde zeven zulke mannen op; *Gelderland* drie, *Holland* slechts een, terwijl de provincien *Zeland, Utrecht, Overijssel, Drenthe, Vriesland* en *Groningen*, niemand hebben opgeleverd !.....

CORRESPONDENTIE.

Een onzer geachtste Fransche correspondenten, schrijft ons onder andere het volgende:

„Ik verheug mij hartelijk over de talrijke bekeeringen in *Engeland*; er zijn diocesen in *Frankrijk*, die in hetzelfde geluk deelen. De Bisschop van *la Rochelle* schreef mij eenige dagen geleden, dat er binnen zes maanden in zijne diocese veertig protestanten tot het geloof hunner

vaderen waren teruggekeerd en dat vele anderen op het punt waren van dit te doen.....”

Uit *Gend* wordt ons onder dagteekening van 4 September het volgende gemeld:

„Gisteren is in het klooster der E.E. PP. Predikheeren alhier aangekomen de Eerw. Pater FRENSCH van dezelfde orde en missionaris in *Noord-Amerika*, nadat hij drie dagen te *Mechelen* bij Z. Em. den Kardinaal Aartsbisschop had doorgebracht. Pater FRENSCH is de zoon van eenen Anglikaanschen Bisschop, en trad, nadat hij het Catholijk geloof had omhelsd, in de orde van den H. DOMINICUS ¹⁾ en had het geluk door zijn voorbeeld en de overtuigende kracht zijner woorden, zijnen broeder, die op het punt was om Bisschop bij zijne secte te worden, te bekeeren; welke broeder, uit hoofde van zijnen geloofsijver en van zijne deugden, in *Ierland* tot de Bisschoppelijke waardigheid in de Catholijke Kerk verheven is. De missie van Pater FRENSCH is in *New-Brunswick* of *Acadi*, alwaar hij sedert dertig jaren onvermoeid arbeidt en reeds negen kerken gebouwd heeft. Hij had aanvankelijk slechts 18 en heeft thans 5000 Catholijken in zijne missie.

Ofschoon hij 65 jaren telt, is hij door de goddelijke ondersteuning nog zeer sterk, en zoo heeft zijn ijver hem bewogen, om naar *Rome* te gaan, ten einde onderstand van jonge Predikheeren voor zijne uitgestrekte missie te bekomen, die hem ook zijn beloofd geworden. Hij wil in zijne missie een klooster van zijne orde, benevens een seminarie en een collegie oprigten. Reeds 72 jonge lieden hebben zich voor zijn collegie aangeboden.

Jaarlijks gaat hij, gedurende twee of drie maanden onder de wilden, voor welke hij eene kerk van steen heeft gebouwd, als hij zich bij die goede menschen bevindt smaakt hij hemelsche genoegens. De gedoopten onder hen, zijn allerbeste Christenen. Als zij des nachts wakker worden, staan zij op om te bidden, zoodat zij de Christenen van *Europa* moeten beschamen. De eerbied en achting die zij hem toedragen is bij uitstek groot. Bij zijne aankomst halen zij hem in met geschut en verrukkend gezang; vervolgens brengen zij hem met veel plegtigheid naar de kerk. De bekeerde Wilden sterven met de grootste kalmte en gerustheid. De ceremonien welke daarbij plaats hebben zijn zonderling: als iemand op sterven ligt, komen de geheele familie en bureu voor zoo veel de ruimte der houten hut toelaat, binnen dezelve, terwijl de overigen buiten blijven; allen hebben brandende fakkels in de hand en zingen godvruchtige gezangen, tot dat de stervende overleden is ²⁾.

Een onzer geachte vaderlandsche vrienden schreef ons onlangs aangaande eenen Catholijken ambtenaar, wiens betrekkingen en invloed zeer gewichtig voor de belangen der Catholijke Kerk kunnen zijn, het volgende:

¹⁾ Men behoeft slechts het Tijdschrift: de *Reformatie* te lezen om zich daarvan te overtuigen.

²⁾ *Limburg* zou hetzelfde resultaat hebben opgeleverd, als men uit die ongelukkige provincie, leden in de Tweede Kamer had toegelaten.

¹⁾ Alleropmerkelijkst is de herleving dier orde in onze dagen.
²⁾ Die eenvoudige maar goede Christenen beschouwen dus den dood als een geluk..... Behoorde hij door ware Christenen wel uit een ander oogpunt beschouwd te worden?

„*** Is bedorven in principes. „*Wiens brood men eet, wiens woord men spreekt.*” Ziedaar, waarom ik er vrede mede heb, zeide hij, dat een Priester de zaak der Kerk bepleit, maar men moet het ook mij gevol- gelijk ten goede houden, dat ik voor de zaak des konings in de bres spring.” — A fructibus eorum Cognoscestis eos.”

Ziedaar de uitwerking van ambten en hooge betrekkingen op Catholijken, die hunne eigene belangen hooger achten, dan de belangen van den Godsdienst, de vrijheid der Kerk en de eensgezindheid der Catholijken! Maar verbeelden zulke mannen zich dan dat zij werkelijk de zaak des konings voorstaan, als zij medewerken aan, of zelfs wellicht den raad geven tot maatregelen, die het misnoegen der Catholijken aanhoudend doen aangroeijen.....? Dat zij slechts de buitenlandsche Catholijke bladen lezen, en zij zullen overtuigd worden, dat zij de oorzaak zijn, dat de gevoelens en bedoelingen des konings in andere landen verdacht worden; dat er de vorst, aan wiens welwillendheid wij niet twijfelen, als hij behoorlijk werd ingelicht, als een vijand der Catholijken wordt beschouwd; met een woord, dat zij de *zaak des konings*, zoo wel buiten 'slands als in het vaderland, meer benadeelen, dan hun bekrompen doorzicht zich verbeeldt. Slechts voor eenen tijd kunnen zij er in slagen om welmeenende menschen te misleiden; men begint meer en meer het nut der publiciteit te begrijpen; en waar men dit volledig begrijpt, kan men zich niet lang van een masker bedienen....!

Wij zeiden, zoo even, dat men slechts de buitenland- sche bladen behoefde te lezen, om overtuigd te worden van het nadeel dat aan de eer en aan de belangen des konings wordt toegebracht, door het aanhoudend grieven der Catholijken in de teederste zaak, de vrijheid van hunnen Godsdienst door aanhoudende inbreuken op de vrijheid der Kerk: Wij willen, om van Belgiesche en Fransche dagbladen niet te spreken, hier slechts een Engelsch Catholijk Tijdschrift 1) aanvoeren. Het zegt in deszelfs nummer voor September 1840, blz. 572.

Met leedwezen hebben wij de ervaring bekomen, dat er onder de Catholijken van *Holland*, aanmerkelijke onrust heerscht, betrekkelijk de handelingen van het gouvernement. Het eerste heeft betrekking tot zekere nieuwe kerkelijke veranderingen van de vicariaten, die, lang het voorwerp van de overwegingen des konings zijn geweest. Doch deze tak van grieven, schijnt van een ondergeschikt belang te wezen bij het andere, hetwelk in de aanmatiging van de zijde van het gouvernement der *Nederlanden* bestaat, van zekere magten, die uitsluitend aan het gezag van de Catholijke Kerk toekomen. Het komt ons vreemd voor, dat koning *WILLEM*, die het voorbeeld van *Belgie* voor zich heeft, thans met niet meer omzigtheid en wijsheid te werk gaat, dan destijds toen hij nog soeverein over dat land was: nu, hij heeft thans niet alleen met de Catholijken van *Holland* te doen, maar ook met die van *Noord-Brabant*, van *Limburg* en *Luxemburg*, die in hunne verkleefdheid aan hun' Godsdienst, voor de Belgen niet onderdoen, welke, wij verbergen het niet voor onze lezers, de ijverigste onder de deugdzaamste Catholijken der wereld zijn. 1). In ons vorig num-

mer hebben wij gemeld, dat sommigen der invloed hebbendste Catholijken van *Holland*, het oprigten van een Instituut, naar het model van het Catholijk Instituut van Groot-Brittannie, beoogden, en wij hopen spoedig in de gelegenheid te zijn, van te kunnen berigten, dat zulk eene associatie is tot stand gebracht. Wat door eenlingsche pogingen of geïsoleerde vertoogen door middel van de pers niet verwezenlijkt kan worden, kan door *vereeniging* van krachten en door eene *unie*, worden tot stand gebracht. *Ierland* heeft eene les gegeven, die niet in den wind geslagen kan worden. Wij kunnen niet begrijpen, wat koning *WILLEM* hoopt te winnen met dit onvoegelijk en heilloos getob met zijne Catholijke onderdanen. Als hij slagen mogt in zijn plan, van onderwerping der Catholijke Kerk in zijne staten, aan de strikken (trammels), van den staat; zou zijn zegepraal van korten duur wezen; want de herlevende mannelijke kracht van het Catholicismus in *Holland*, even als elders, zou het dwarsboomen van de protestantsche vorsten, welke dit betreft, niet lang verduwen 1). Het smart ons, dat wij verplicht zijn, aldus te moeten spreken, over een vorst, van wiens verdraagzaamheid en welwillende gevoelens, jegens de Catholijken, wij ons een gunstig denkbeeld gevormd hadden; maar wij kunnen onze gevoelens niet onthouden, als de vrijheden onzer Kerk aangerand worden.

In eenen brief, dien wij den 8 September uit *Rome* hebben ontvangen, en die gedagteekend is 26 Augustus, schrijft de geëerde schrijver onder andere:

„De tijd alleen zal de groote zwarigheden ontknoopen. Hij alleen zal het despotismus omverwerpen, de Europese vrijheid bevestigen en verzekeren, waaruit de vrijheid der Kerk moet voortkomen. *Tot zoolang behoort iedere Kerk, steunende op de legale en morele kracht, die zij bezit, de vijanden van God te bestrijden en hoewel de toeylucht nemende tot Rome, door hetzelfde in te lichten en te raadplegen, kunnen de geloovigen hunne eigene belangen niet verwaarloozen.* De verdediging behoort tot het natuurregt. Ik verneem met blijdschap mijnheer! dat gij u onder de verdedigers dier groote belangen rekent, welke die der toekomst en der eeuwigheid zijn, en dat uw ijver, die mij sedert lang bekend is, niet verkoelt. Schrijf, spreek, *petitioneer*; de publiciteit is een wapen, waarvoor vroeg of laat de vervolgers moeten zwichten, en de vrees die zij er voor hebben is een bewijs van deszelfs vermogen, dat ons hart verheugen moet. Gelukkig zij, die in eenen zoo beslissenden tijd, al ware het zelfs maar een zandkorreltje in de schaal geworpen heeft, waarin de bestemmingen der wereld worden gewogen! Nooit was er voor edelmoedige zielen schooner oogenblik dan dit, zooveel verdrukking is er aan den eenen en zooveel hulpmiddelen zij er aan den anderen kant.

before him, King *WILLIAM* should not act with more circumspection and wisdom now, than he did when sovereign of that country; for he has not to deal with the Catholics of *Holland* proper merely, but with those of *Northern Brabant*, of *Limbourg*, and *Luxembourg*, who are not a quit less attached to their religion than the Belgians who, we need not inform our readers, are the most zealous and amongst the most virtuous Catholics in the world.

1) We know not what King *WILLIAM* expects to gain in this unseemly and ungracious struggle with his Catholic subjects. Were he even to succeed in his design of subjecting the Catholic Church in his dominions to the trammels of the state, his triumph would be of short duration; for the new vitality of Catholicism in *Holland*, as elsewhere, would not long brook the interference of protestant sovereigns with its concerns.

1) *Catholic Magazine*.

2) It appears strange to us that, with the example of *Belgium*

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

HET FRANSCH EPISCOPAAT.

Er is welligt in de kerkgeschiedenis geen tijdvak te vinden, waarin het talrijk episcopaat van een uitgestrekt land, zich zoo geheel doordrongen toonde van de Evangelische grondstellingen, zoo geheel door den echt Catholijken geest bezielde werd, zoo wars van alles wat niet tot de Apostolische bediening behoort, zoo geheel vreemd aan alle politieke partijschappen; zoo ijverig in het verdedigen van de regten en vrijheden der Kerk en zoo eendragtig was als tegenwoordig het Fransche episcopaat, 't welk sedert eenige jaren grootendeels is vernieuwd geworden. De herderlijke brieven door die Prelaten bij het aanvaarden hunner bediening uitgevaardigd, zijn schier alle meesterstukken van waren Evangelie-zin, Christelijke eenvoudigheid en apostolischen ijver. Daar ons bestek niet gedooft verslag van al die gedenkstukken te geven, hebben wij slechts den geest, die in den herderlijken brief des Aartsbisschops van Lyon heerscht, doen kennen en dien van den Aartsbisschop van Parijs geheel medegedeeld, zoo als wij ook nu dien van den Aartsbisschop van Reims willen vertalen; daar die drie Prelaten de voornaamste Aartsbisschoppelijke zetels van Frankrijk bekleeden.

HERDERLIJKE BRIEF van Mgr. den Aartsbisschop van Reims.

„Gij begrijpt ons, Zeer Geliefde Broeders! wij komen niet tot u uit beweegredenen van eigenbelang. Als opvolger der Apostelen moeten wij bezielde zijn door hunnen geest en de apostolische geest, is een geest van liefde, van opoffering en zelfsverloochening.

„Wij komen even weinig om eene heerschappij uit te oefenen. *De discipel is niet meerder dan zijn Heer*; en Hij, die ons zendt, Hij, wiens plaats wij onder u bekleeden heeft zich vernederd, zelfs tot het aannemen van de gedaante en den stand van dienstknecht, FORMAM SERVI ACCIPIENS. *Hij is niet gekomen*, gelijk Hij zelf ons leert, *om gediend te worden*, zoo als de grooten der wereld, maar om de menschen te dienen, door zich op te offeren, zonder op te houden groot te wezen, voor de zaligheid van allen: *Non venit ministrari, sed ministrare*. Zoo wij dus op de plaats van eer gezeten zijn, is het slechts om u te doen begrijpen, dat wij een der hoogste trappen van de hiërarchie bekleeden. De eerbewijzen, die aan ons karakter, aan onzen rang verschuldigd zijn, zullen ons niet doen vergeten, dat wij den dienaar zijn, zoo der kleinen als der grooten, zoo der armen als der rijken, zoo der zondaren als der regtvaardigen, den dienaar van allen, zonder onderscheid van jaren, rang of stand. O! Hij, die de harten doorgrondt, weet dat wij alles voor allen zouden willen zijn, al moesten wij den minsten van

allen wezen, ten einde u allen voor JESUS CHRISTUS te winnen.

„ Wij komen tot u, Z. G. B., als Herder, als Bisschop der zielen, *Pastor et Episcopus animarum*: dit is de titel van Hem, dien wij bij u vertegenwoordigen, een titel die ons recht geeft op uw vertrouwen, op het vertrouwen van allen, omdat wij ons verheffende boven de verschillende politieke combinatiën, welke de kinderem der eeuw verdeelen, dit ons nader brengt aan het *rijk van God, dat niet van deze wereld is*. De belangen van den Godsdienst, ziedaar de belangen waarmede wij belast zijn; het geloof van den H. REMIGIUS, het geloof van den H. NICASIUS en van den H. SIXTUS te verdedigen tegen iedere dwaling, tegen iedere innovatie te waken als een wakkere wachter voor het behoud van dat heilige pand, dat aan onze bewaring is toevertrouwd, ziedaar onze zending onze polemiek. U de wetten van het Evangelie te verklaren, zonder het voorschrift met den raad te verwarren; de discipline te handhaven in hare kracht, overeenkomstig met den geest der Kerk, die zich altoos als eene teedere moeder in de uitlegging harer bevelen vertoont, zoodanig zijn de pligten van eenen Bisschop, zijne verplichtingen, zijne regten. Onze magt is groot, ons rechtsgebied is uitgestrekt, maar hoe uitgestrekt die ook zij, erkennen zij grenzen, en omdat zij die erkennen, blijven zij vreemd aan discussiën, die niet tot haar ressort behooren, die niet binnen haar gebied gelegen zijn. Evenwel, dit behoort gij te weten, kunnen wij als Herder niet onverschillig zijn, noch aan het handhaven der openbare rust, die niet gestoord kan worden, zonder gevaar voor de moraal, noch aan hetgene wat den roem der stad en den voorspoed des lands kan bevorderen.

„ Wij komen, Z. G. B., den vrede boodschappen, verzoening predikende in de steden en op de velden, op de bergen en op de heuvelen. Hoe groot, hoe schoon is zij, die zending; zij komt ons niet van de wereld aan; want *de wereld kan u den vrede niet geven*, den vrede die den mensch met God en met zijne broeders verzoent. Dien vrede zullen wij u verkondigen, u herinnerende, dat gij hem niet vinden zult dan in de praktijk van den Godsdienst, in het naleven van het Evangelie. Om u met God te verzoenen *moet gij Hem met geheel uw hart, met geheel uwe ziel en met al uwe krachten beminnen*. Om in vrede te zijn met de menschen, moet gij hen beminnen als u zelven, in uwen naasten niet dan broeders in JESUS CHRISTUS erkennende. De liefde des naasten moet zich uitstrekken tot alle menschen; *gij moet zelfs uwe vijanden beminnen, gij moet zegenen die u vloeken*; gij moet, naar het voorbeeld van uwen goddelijken meester, bidden voor diegenen die u vervolgen. Neen er is voor den Christen geen vrede zonder den vrede die de deugd bij uitnemendheid is, die deugd die van allen slechts een hart en eene ziel makende, die de standen nader bijeen brengt, die tusschen den rijken en den armen, tusschen den meester en den arbeider, de morele of evangelische gelijkheid, de eenige die in deze wereld mogelijk is, herstelt. 'T is de liefde, die, kwaad met goed vergeldende, en ieder gevoelen van haat en wraak uit uwe harten verbannende, den vrede onder u behouden zal. De liefde is

geduldig (*charitas patiens est*) zegt de Apostel, zij lijdt alles, zij verdraagt alles, zij vergeet alles, uitgezonderd de weldaden die men ontvangen heeft (*omnia suffert*) en omdat zij *geduldig* is, verschaft zij ons den vrede, doet zij ons den vrede lief hebben, en maakt ons vreedzaam, zelfs bij hen die den vrede haten, *cum bis qui oderunt pacem eram pacificus*. Er is evenmin vrede voor den mensch zonder ondergeschiktheid. Hij dus heeft geen vrede, die zich tegen zijnen God verzet door het afschudden van het juk des geloofs en deszelfs voorschriften; *non est pax impiis*, zegt de Heer. Hij heeft den vrede niet, noch hij, die den oorsprong zijns levens vloekt, noch de dienstknecht die ontrouw is aan zijne verbindtenissen, noch hij, die de geheiligde regten van eigendom schendt. Hij zal den vrede niet hebben, hij die met verachting van de rechtvaardigheid of van het gezag der wetten, zich aan ongeregelde heden overgeeft en zijne vrijheid en zijn toekomstig lot in gevaar stelt, door het in gevaar stellen van zijne eer en van de eer zijner familie. Intusschen is de vrede de grootste aller weldaden; de vrede alleen kan ons hier beneden gelukkig maken daar hij een voorsmaak is van het geluk der heiligen. Ach! dat het ons gegeven ware u de gave Gods, de aanminnigheden van den vrede te doen smaken! Mogten wij u kunnen doen gevoelen, dat men niet wel kan staan met zich zelve, dan voor zoo verre men wel staat met God en met de menschen! U dit te doen begrijpen. Z. G. B., ware uw geluk verzekeren en de verzekering diensvolgens van het wel slagen onzer bediening.

„ Eindelijk, wij komen over u en over uwe kinderen, die ook de onze zijn, de gratiën en zegeningen verspreiden, welke de Heer, ondanks onze onwaardigheid, aan onze heilige verrigtingen verbindt. O! met welke blijdschap zullen wij u zegenen geliefden! welk een zoete troost voor ons, al de leden van dat groote en schoone gezin te zegenen; hoe haken wij er naar, om hen te bezoeken en hen te kennen naar het voorbeeld van den goeden herder, die zijne schapen kent en ze bij hunnen naam roept.

„ Wij zullen dien eerwaarden raad zegenen, die onzen gang moet verlichten en deelgenoot van onze herderlijke zorgvuldigheid zijn moet; dat doorluchtig kapittel, dat zich niet minder onderscheidt door zijne kunde, dan door zijne godsvrucht, en door zijnen ijver voor den Godsdienst en voor den luister van de plegtigheden der Kerk. Wij zullen onze geliefde medewerkers zegenen, die waarlijk Apostolische Geestelijkheid, die ons vertrouwen en het vertrouwen der volken zoo waardig is. Gij zult de uitdeelaars uwer gaven zegenen, Heer! en zij zullen altoos de engelen des vredes zijn, de fermeit die den bedienaren van den Godsdienst noodig is, temperende, door dien geest van wijsheid en verzoening, die alle uitzondering van personen en gevoelens uitsluitende, aller harten, de welwillendheid van allen, winnen moet. Ook gij zult gezegend worden jonge levieten, gij die onze blijdschap, onze kroon zijt; gij zult gezegend worden, gij en die waardige Geestelijken, die God u tot leidsmannen en voorbeelden heeft gegeven, die dienstvaardige Priesters, die zulke groote diensten aan de diocese bewezen hebben.

„ Zij zullen deel aan onzen zegen hebben, die ijvervolle

maagden, die zich, als zoovele schuldellooze slagtoffers voor het heil harer broederen opofferen, door de werken van boetvaardigheid voor de feilen boetende, die zij niet begaan hebben, voor afwijkingen, die haar vreemd zijn. Weest gezegend, zeer geliefde zusters in JESUS CHRISTUS, gij en die kinderen, wier moeders gij geworden zijt, zonder op te houden maagden te wezen, en die kranken, wier smarten gij leenigt, door deel te nemen aan hun lijden, en de bedroefden, wier tranen gij afwischet, en die armen wier ongeluk gij verzacht.

„Wij zullen de overheden zegenen, wier hooge wijsheid en billijkheid ons alle waarborgen opleveren voor de overeenstemming die tusschen het burgerlijke beheer en het kerkelijke beheer heerschen moet, voor de harmonie, die zonder de beide magten te verwarren, wier onderscheidene attributen wel bekend zijn, dezelve beide versterkt in het belang van den Godsdienst, even als in het belang van de orde en van de gerechtigheid. Wij zullen de dappere krijgsvlieden zegenen, die voor de verdediging onzer steden waken, hen herinnerende, dat zij de eer en den roem, met de gestrengheid der evangelische moraal, de liefde van God, die de *God der legermagten* is, met de liefde des vaderlands moeten paren.

„Op eene nog meer bijzondere wijze, zullen wij die belangwekkende jeugd zegenen, die onze hoop, de hoop en de toekomst des lands is. Weest ook gij gezegend, zedige onderwijzers; tot welke orde gij behoort; gij zult door eene heilige en edele emulatie, den geest en het hart der jeugd weten te vormen, nooit het onderwijs van de beoefening van den Godsdienst scheidende. Weest gezegend, waardige zonen van den eerwaarden LA SALLE 1) van den godvruchtigen stichter der *christelijke scholen*! die u zoo verdienstelijk hebt gemaakt bij den Godsdienst en bij de maatschappij. Wij bevelen u allen, die u aan de opvoeding toewijdt, die kindertjes aan, die wij reeds zoo teederlijk beminnen. *O! laat hen tot ons komen want het rijk der hemelen behoort hen toe.*

„Wij zullen u allen zegenen, geliefden! Wij zullen zelfs diegenen onzer kinderen zegenen, die ons vaderlijk gezag, de goddelijkheid onzer zending niet erkennen; zij zullen even als de onderworpenen kinderen begrepen zijn in de gebeden, die wij aanhoudend ten hemel zullen opzenden voor het geluk van allen. Ja, weest gezegend, gij allen wie gij ook zijt, dat de Heer uit de hoogte van Sion zijne gaven over u en over uwe huisgezinnen uitstorte, dat Hij in deze stad en in deze uitgestrekte diocese, de vrucht der liefde doe groeijen, die den herder en de schapen onderling moet vereenigen, dat Hij u in vrede doe leven en voorspoedig make, zoowel in het tijdelijke als in het geestelijke, voor het tegenwoordige en voor de eeuwigheid. *Benedicat vos Dominus ex Sion, ut videatis bona Jerusalem omnibus diebus vitae vestrae, et habeatis vitam aeternam.*”

1) De Eerwaarde LA SALLE, de reeds zalig verklaarde insteller van de broeders der Christelijke scholen. RED.

BRIEF van den Apostolischen Vice-Legaat te Beyruth aan den procureur-generaal des Patriarchs van Antiochie, te Rome.

Beyruth, 25 Julij.

Zeer Waarde Don NICOLAUS MURAD.

Ik heb uwen minzamen brief, in welken gij mij berigten vraagt, betreffende dezen geliefden berg, ontvangen. Ach God! ze zijn met letters van tranen en bloed geschreven. Gij hebt uit mijne herhaalde brieven aan Z. E. kunnen zien aan welke barbaarscheit de Egyptische troepen in dit land zich hebben overgegeven. De uitstekende ellende en de onregtvaardige verdrukkingen van het Egyptisch gouvernement hebben die volken, die overigens zoo gedwee en onderworpen zijn, tot het opnemen der wapenen gedwongen. Alle hunne eerste ontmoetingen werden met eenen gelukkigen uitslag gekroond, tot dat men het goud bezigde, om de opperhoofden om te koopen. Op die wijze won men eenige scheiks der Drusen en eenige Christen emirs; het overige door voorbeeldeloze beloften en bedreigingen gekweld, verliet de zaak der opstandelingen. Op die wijze slaagde men er in om de unie te vernietigen. De emirs HAÏDER, TAAUR, ISMAEL, JUSUF enz. enz. verlieten de zaak en al de dorpen van *Saeifat* en van *Metten* onderwierpen zich. En evenwel hebben de Egyptenaars en Albanezen, die uit *Beyruth* gekomen waren, alles vermoord, verbrand en vernield, wat zij op hunnen weg vonden; de kerken vooral werden ontheilgd door de afschuwelijkste gruwelen. De Priesters aan den voet der altaren geslagtofferd, de heilige vaten tot de onreinste gebruiken ontheilgd, de maagden geschoond in tegenwoordigheid van het H. Sacrement, de kinderen verminkt op het ligchaam hunner zieltogende moeders; de Priesterlijke gewaden en alles wat niet aan de vlammen zou worden overgeleverd, werden de zegeteekenen dier overwinnende troepen, die geenen vijand vonden. De consul van *Frankrijk* heeft talrijke en krachtige vertogen gedaan betreffende alles wat de kerken en kloosters betrof, en de buitensporigheden zijn eenigermate verflauwd. Doch wat de ongelukkige huisgezinnen betreft en bepaaldelijk die der deugdzame emirs HAÏDER, TAAUR enz., hunne goederen zijn in de eerste plaats geconfiskeerd, zij zelve tot de galeijen veroordeeld en eindelijk naar *Saïde* vervoerd, om naar *Acre* te worden gebracht. De leden der voornamste familiën van *KESROVAURO* zijn in de gevangenis gezet en aan de bastonade onderworpen geworden. Men dreigt eenen moadir aan te stellen, om den berg te besturen en heeft alle kerkelijke goederen gecofiskeerd, om ze onder Turksche familiën te verdeelen, ten einde het Christen gouvernement geheel weg te nemen. De zwartste lasteringen zijn te werk gesteld tegen den Patriarch en de Geestelijkheid, ten einde die intrigue te doen gelukken. Allen wenden hier de oogen naar *Frankrijk*, als naar den natuurlijken beschermmer van dit land; ook heeft de consul dier natie voor de zaak van den berg *Libanon* eenen ijver en eene vurigheid zonder voorbeeld getoond, maar zijne pogingen zijn niet altoos met goed gevolg bekroond geworden, *want hij is door Engeland gedwarsboomd geworden, 't welk uit oorzaken,*

waarvan men zich geene rekenschap kan geven, alhier eene ontzagwekkende zeemagt houdt. Het is uwe zaak, nieuwe Moyses, uwe handen op te heffen voor uw volk der bergen en zelf den ambassadeur van Frankrijk te Rome te smeeken, om zijnen invloed te *Parijs* te bezigen, ten einde van zijnen souverain, hetzij de bevrijding, hetzij de bevrediging van dit ongelukkige land te verwerven.

DE APOSTOLISCHE VICE-LEGAAT.

L'Univers dezen treurigen brief mededeelende laat er op volgen:

„Alle de tijdingen uit het Oosten bevestigen, dat van het eene tot het andere einde van het Ottomannische rijk, het Mahomedaansche fanatisme ontwaakt, en dat eene hevige reactie tegen de Christenen gereed is, om te *Constantinopel*, even als te *Alexandrië*, in *Klein-Azië*, even als in *Syrië* uit te barsten. Als de oorlog plaats heeft zal eene algemeene slagting der Grieksche, Arme-nische, Nestoriaansche, Jacobitische en Catholijke Christenen naar alle waarschijnlijkheid er de eerste episode van wezen; en op die wijze zal het Mahomedanisme zijn laatste uur voelende genaken, het voorspel zijner uitvaart geven. Zouden de Europese mogendheden, zou *Frankrijk* vooral, gonerlei middel hebben, om zulke groote rampen te verhoeden? Het komt ons voor, dat ons gouvernement vermogend genoeg zijn moet bij MEHEMET-ALI, om te verwerven, dat in de Provinciën, die aan hem onderworpen zijn, krachtige maatregelen genomen worden tegen die treurige mogelijkheden.

Waarlijk van het Weener Congres af, zijn de zoogenaamde groote mogendheden niet zeer gelukkig geweest in hare maatregelen, bepalingen, trakaten en verbonden! het jongste Londensche traktaat moest, zoo men beweerde, strekken, om het Oosten te bevredigen, en de integriteit van het Turksche rijk, te handhaven! Dat rijk 't welk het vereenigde *Europa*, toen het noch Christen, noch Catholijk was, als den onverzoenlijken vijand des Christendoms beschouwde en welks heerschappij het trachtte te vernietigen. . . . Dat rijk, dat in de midden-eeuwen zoo magtig was, dat het aan geheel *Europa* weêrstand bood en door het vereenigd *Europa* niet kon vernietigd worden; dat zelfde rijk willen nu de groote mogendheden van *Europa* staande houden, en, door hare *tusschenkomst* bevredigen; en juist die *tusschenkomst* zet het al-lerwege in vuur en vlam! Zij willen het Turksche rijk behouden, zoo het heet, tot behoud van het Europeesch evenwigt; en juist daardoor verbreken zij hetzelve! Waaruit waarschijnlijk eenen algemeenen oorlog zal voortvloeijen, die alle berekeningen dier groote mogendheden verijdelen kan!

God alleen is groot, mijne broeders! zeide BOSSUET in eene vorstelijke lijkrede. Ja, God alleen is groot, Hij is de Koning der koningen, die de ootmoedigen verheft en de magtigen vernedert naar zijn welgevallen, en die alle vergriep tegen Zijne oneindige Majesteit begaan, op zijnen tijd, weet te straffen. — Wie dit alles overweegt, wie de aanmatigingen kent, welke de thans verbondene groote

mogendheden, in het rijk van God, dat niet van deze wereld is, hebben willen doen gelden, kan geenen gunstigen uitslag van dat verbond verwachten, het onnatuurlijkste en gedrogtelijkste en tevens het onvoorzigtigste, dat welligt ooit is aangegaan geworden. De uitkomst zal het leeren! —

O'CONNELL EN DE ASSOCIATIE TOT HER-ROEPING DER UNIE.

De Iersche volksvoorstander, nadat hij de menigte te *Liverpool* en te *Manchester* had toegesproken, is naar *Dublin* teruggekeerd, alwaar hij des zaturdags tamelijk vroegtijdig aankwam, zoodat hij zijne welsprekende taal nog kon doen hooren in eene vergadering, welke op dien dag gehouden werd, tot de herroeping der unie, in de parochie van *St. Bridge*. Zijne redevoering kenmerkte den indruk, en de aandoening die hij gevoeld had bij de sympathiën, die hij in *Engeland* voor zich had aangetroffen, bragt eenen levendigen indruk en een verbazend énthousiasme te weeg; hij eindigde met de volgende aan *Ierland* gerigte woorden:

„..... Groot, roemrijk en vrij, eerste bloem der aarde, en eerste parel der Zeeën!”

Den volgende maandag, vergaderde de associatie tot herroeping der unie, in *Corn-Exchange*, in welke een groot aantal brieven gelezen werd, door personen van allerlei stand aan de associatie gerigt, die verlangden, deelgenoot der associatie te wezen. Onder dezelve merkte men op de heeren O'NEIL POWER, bloedverwant van den oud-afgevaardigde van *Waterford*, BLAKE FORSTER, bloedverwant van lord FRENCH, en onderscheidene leden der Catholijke Geestelijkheid. In eene warme improvisatie, heeft de heer O'CONNELL den schoonen uitslag geschetst, dien de algemeene geestdrift, welke zich in alle klassen en bij lieden van alle godsdienstige en politieke gevoelens openbaarde aan hunne pogingen beloofde.

De groote meeting van *Ulster* zal binnen kort plaats hebben te *Kilkeny*. Deze zal een der krachtigste en schitterendste demonstratiën ten voordeele van de herroeping der unie zijn.

Zoo wij niet de getuigen waren van de groote werkdagdigheid van *Ierland's* bevrijder, zoo wij niet als 't ware dagelijks tegenwoordig waren, bij de wonderen, welke zijne activiteit en energie overal te weeg brengen, zouden wij naauwelijks de mogelijkheid kunnen gelooven, wat wij ten zijnen opzichte lezen. Zijn vertrouwen op de regtvaardigheid zijner zaak, zijne vaderlandsliefde, brengen wonderen voort, welke het nageslacht welligt geneigd zal zijn onder de verdichtselen te rangschikken.

Des vrijdags bewoog zijne taal *Engeland*; des zaturdags beurde zij *Ierland* op. Des maandags boeide hij *Dublin*; op dingsdag was het de stad *Navan*, die hem hoorde. Bemerkte, dat het reizen voor hem de geringste vermoeienis is; want overal moet hij door zijne welsprekende taal een volk opbeuren dat opwekking noodig heeft 1). O'CONNELL

1) Och! dat wij ook in *Nederland* eenen O'CONNELL hadden!

doet in alle die vergaderingen redevoeringen van twee of drie uren, zonder te gewagen van de toespraken die hij bij de maaltijden en onthalen doet, waarvan hij het voorwerp is.

De stad *Nayan* heeft op eene schitterende wijze hare sympathie doen blijken, zoo voor de herroeping, als voor den grooten bevrijder van *Ierland*. O'CONNELLS intrede binnen die stad, kan vergeleken worden met den zegepralenden intogt eens overwinnaars. Op zijnen weg hadden al de vlekken en dorpen, die hij doortrok, zegeboogen opgerigt, bloemprieelen overschaduwden de straten, langs welke O'CONNELL gaan moest.

De geheele bevolking van *Nayan* en deszelfs omstreken was den bevrijder te gemoet gegaan: de kinderen droegen laauwertakken, de vrouwen waren overal bezig om bloemen te plukken. Een uur voor de aankomst van O'CONNELL, waren alle huizen met guirlandes behangen; toepasselijke spreken vertoonden zich te midden van bloemkranzen; zegebogen waren van afstand tot afstand gerigt, in alle straten die hij zou doortrekken; de muziek ging aan het hoofd van den optogt, die hem ging inhalen. De beweging die zich openbaarde, op het oogenblik, toen men het rijtuig van O'CONNELL bespeurde, laat zich niet beschrijven: het was eene wezenlijke razernij van verrukking en van geluk. De toejuichingen der menigte vergezelden hem, tot aan het marktplein, alwaar de *meeting* gehouden werd. Eenige minuten later bevond O'CONNELL zich op de tribune, en electriseerde door zijne redevoering eene vergadering, die niet minder dan dertig duizend menschen bedroeg.

Des avonds had er eenen grooten maaltijd plaats waarbij de gevone toasten werden toegebracht. De bevrijder hield er eene tweede redevoering. De Catholijke Bisschop van *Meath*, was er bij tegenwoordig; de aanspraak, welke de Prelaat aan de vergadering deed, deed eene voortreffelijke uitwerking.

Des woensdags zou er eene nieuwe parochiale *meeting* te *Dublin* worden gehouden. Men hoopte ook daar, O'CONNELL te hooren. Ziedaar het kort bericht van hetgene wat in den loop eener week gedaan werd, door dien man, wiens verknochtheid aan zijn vaderland in dit oogenblik de bewondering der wereld tot zich trekt.

DE VOLKSGEEST IN POSEN.

L'Univers heeft eenen brief, door eenen protestant geschreven medegedeeld, waarvan wij hier de vertaling laten volgen:

„In het Groothertogdom vervullen vreugde en blijdschap alle harten, doordrongen, zoo als zij zijn van erkentelijkheid voor het in vrijheid stellen van den Aartsbisschop. Krachtens den koninklijken brief van 29 Julij ll., kwam hij den 6 Augustus te half tien ure des avonds te *Posen* aan. Niemand was er van onderrigt; men dacht er zelfs niet aan. Nog ten een ure na den middag, hadden zijne zusters, die zich ten huize van haren geneesheer bevonden, bittere tranen gestort over de gevangenschap van den Bisschop. Ik was juist te *Posen*; ik heb het dus met

mijne eigene oogen gezien. De Aartsbisschop werd door eenige wandelaars in de stad herkend. De tijding verspreidde zich met eene dusdanige snelheid van mond tot mond, van straat tot straat, dat allen, die op de been waren naar het Bisdom liepen, om er vroeger te zijn dan hij. Daar gekomen zijnde, werd de Prelaat, die een lijdend voorkomen had, veeleer uit zijn rijtuig gerukt, dan geholpen, om er uit te komen. Aanstonds omringde de menigte hem, zijne beenen en kleederen omhelsende, zoo dat hij meer dan een uur noodig had om binnen zijn paleis te komen. Duizend van stemmen riepen: „*Wij hebben hem gezien, wij hebben onzen Herder weer gezien.*” Hij verscheen vervolgens aan het venster, om zijn volk te bedanken, en aan hetzelfde zijnen zegen te geven. Na een oogenblik rustens, begaf hij zich naar de Cathedrale Kerk; altoos door eene verbazende menigte verzeld wordende. Na er gebeden te hebben, keerde hij naar zijne vertrekken terug. — Den 7^{en} tusschen vijf en zes ure des morgens, lieten alle klokken der Catholijke Kerken zich plegtig hooren, en te tien ure werd de Hoog Misse en het *Te Deum* gezongen. De Cathedrale Kerk was zoo opgepropt, dat verscheidene menschen flauw werden en weggebragt moesten worden. De blijdschap schitterde in aller oogen, uitgezonderd dergenen, die zijne vijanden en zijne vervolgers waren geweest. Des avonds was er groote illuminatie. De politie verzette de er zich tegen, een estafette de tijding der in vrijheid stelling van den Aartsbisschop aangebragt hebbende, aan den heer FLOTTWEL, opperpresident der provincie op den 6^{en} des avonds te 7 uren. De protestanten, eindelijk, en zelfs de joden en deze met een groote geestdrift illumineerden hunne huizen. Men hoorde in de straten niets anders dan het geroep van: „*Leve de Koning! leve de Aartsbisschop!*” Die beweging duurde tot middernacht voort.

Den 7 des morgens werd het *Publicandum* op al de hoeken der straten aangeplakt, ik kan het niet goedkeuren, want het kon voorzeker beter zijn opgesteld geworden. Ook ontbreekt het niet aan kwade uitleggingen: *niet te min is het buiten twijfel, dat de Aartsbisschop in niets heeft toegegeven* 1), alleenlijk heeft hij hoop gegeven op eene schikking. Ik ben den 11 van *Posen* vertrokken en ik heb een groot aantal van schitterende equipages en een nog grooter aantal van Geestelijken ontmoet, zich naar *Posen* begevende, om Monseigneur von DUNIN te gaan begroeten.

DE POPULARITEIT VAN HET HUIS VAN ORANJE IN NEDERLAND.

Het is eene onbetwistbare waarheid, dat het Nederlandsche volk van oudsher, een bij uitstek vrijheidlievend volk is geweest: en even onloochenbaar waar is het, dat het huis van *Oranje* altoos eene groote populariteit in

1) Men vergelijk hiermede, wat wij in ons blad van 5 September, bl. 292 en 293 uit eene echte bron dien aangaande hebben gemeld.
Rep.

Nederland heeft gehad, en dat in stadhouderlooze tijden, het Nederlandsche volk altoos op de verheffing van het huis van *Oranje* aandrong en dezelve bewerkte; dat het immer eenen vorst uit dat huis tot hoofd van den staat verlangde, dat het geheele volk zich verheugde, bij de terugkomst des prins van *Oranje*, thans onzen koning, in 1813, en over zijne verheffing tot Souvereinen vorst.

Van waar dat schijnbaar tegenstrijdig verschijnsel bij een volk, dat na den opstand tegen *Spanje*, nooit anders dan onder eene republikeinsche regering had geleefd, en onder die regering eene magt en eenen voorspoed genoot, die den naijver der magtigste koninkrijken vruchteloos opwekte?

De reden hiervan, moet juist in de vrijheidsliefde van het Nederlandsche volk worden gezocht. De heerschzucht en de trotschheid der aristocratische oligarchie was immer ondraaglijk voor het fiere vrijheidlievende Nederlandsche volk. Tegen deze zocht het hulp en steun bij het huis van *Oranje*; en men stelde den val van dat huis misschien niet ten onrechte op rekening van den invloed en de inblazingen dier partij. Men hoopte bij de verheffing van den prins van *Oranje*, in dien vorst het verenigingspunt, rondom 't welk alle weldenkenden zich zouden kunnen scharen en een bolwerk voor de godsdienstige en burgerlijke vrijheden des volks tegen alle aristocratische verdrukking, en een behoedmiddel tegen het oligargiesch principe, dat zoo ondragelijk in de oogen des volks is, te zullen vinden.

Dat men nu den toestand van *Nederland* beschouwe. Wat is er van de verwachting van het volk geworden? Wie zijn de oorzaken van eene teleurstelling, die het misnoegen algemeen maakt!

Niet het huis van *Oranje*, niet de koning, die de souvereiniteit niet aanvaardten wilde, *dan onder waarborging eener wijze constitutie, waardoor de vrijheden des volks tegen volgende mogelijke misbruiken zouden VERZEKERD zijn*; maar zij, die gedurende 25 jaren alles hebben in het werk gesteld, om aan de grondwet eene uitlegging te geven, die haar alle kenmerken eener wijze constitutie ontnamen en een vermomd Absolutismus onder het masker van constitutionaliteit deden ontstaan, die alle reclamatiën des volks in den wind sloegen, en daarbij, om alle verantwoordelijkheid te ontduiken, zich onder den koninklijken mantel verborgen en de schuld van alles op den koning wierpen; die mannen, die, door een kunstig uitgedacht filtreerstelsel eene quasie-vertegenwoordiging wisten in stand te houden, die nergens anders toestreefde, dan om hunne creaturen te beloonen, of zich nieuwe aanhangelingen te verschaffen; met een woord, mannen, die het slechts om eigene grootheid en familie belang te doen was, die besmet waren met het aristocratisch oligargiesch principe, dat immer de kanker van ons vaderland is geweest, en de oorzaak was van de opschuddingen, volksberoerten en rampen, die het vaderland zoo vaak geteisterd hebben.

Eene geheele herziening onzer grondwet, waarbij het volk, door vertegenwoordigers die het zelf gekozen had, ware gekend, gehoord en geraadpleegd geworden, ware nog een redmiddel in den gevaarlijken toestand des vader-

lands geweest. Maar, niets van dat alles! er werden niets beduidende wijzigings-ontwerpen opgesteld, voorgedragen en aangenomen, zonder het volk en ondanks de reclamatiën der onafhankelijke pers, die echter de gevoelens der natie eenparig uitdrukte.

Is het dan te verwonderen, dat het misnoegen meer en meer algemeen wordt, vooral bij den benarden toestand der geldmiddelen van den staat, bij de hoog opgevoerde belastingen, die *bijna geheel* aan rente betalingen van de staats-schuld moeten besteed worden; terwijl verscheidene leden van begunstigde families ambten bekleeden waarvoor zij aanzienlijke sommen genieten en een noodeloos leger van ambtenaren de zuur gewonnen opbrengsten des volks verteert.

Zoo kan het niet blijven! zonder spoedig toegebragte redding is *Nederland*, misschien het aanwezen des vaderlands en deszelfs onafhankelijkheid, verloren! — Doch van waar is de redding te wachten? Wie alleen kan haar aanbrengen?

Het huis van *Oranje*, de koning!

Dat de koning zich zijne vroegere populariteit en die zijner voorvaderen herinnere. Dat hij niet langer eene aristocratische oligarchie raadplege, die hem reeds van een groot gedeelte zijner populariteit heeft beroofd; dat hij haar, die immer de vijandin van het huis van *Oranje* was, van zijnen troon verwijdere; dat hij eene vertegenwoordiging, door het volk gekozen, oproepe, en, in *gemeen overleg* met deze, de *wijze constitutie* ontwerpe, zonder wier waarborging hij de souvereiniteit verklaard heeft, niet te willen aanvaarden. . . . ! Dat de koning niet beducht zij, voor een dusdanige coup d'etat; zij is in ons land, bij de tegenwoordige stemming der natie, niet alleen niet gevaarlijk, maar zal algemeen worden toegejuicht, het geheele volk zal den vorst daarbij ondersteunen, en de reeds lek geworden staats-hulk zal nog tegen zinken worden behoed!

De koning en het volk hebben hetzelfde belang: het behoud des vaderlands!

Zij, die zich en hunne families hebben vet gemest, zouden bij den ondergang des vaderlands, elders grootheid zoeken, en er zich weinig over bekommeren, of zij den koning en het volk aan hun eigen belang hadden opgeofferd! Of . . . want baatzucht is tot alles in staat; heerschzucht schaamt zich het kruipen niet, om haar doel te bereiken, en de vleijerij is trouweloos!

WIE EEN GOED OVERZICHT WIL HEBBEN, MOET OP EENE HOOGTE STAAN EN IN DE RONDTE ZIEN.

Men zou zich bedriegen, als men meende, dat personen, die door hunnen stand hoog geplaatst zijn ook meestal een goed overzicht hebben van zaken en gebeurtenissen: Ongelukkig is het tegendeel maar al te dikwerf waar. De redenen hiervan zijn, hetzij kortzichtigheid, die hen belet alles in deszelfs ware gedaante te zien; hetzij, dat zij hun oog slechts naar dezen of genen kant wenden, en niet in de rondte zien.

Een helder onbeneveld oog, een doordringende blik en een ligt bevattend verstand, zijn zeldzame gaven; maar zelfs het bezit dier gaven baat niets aan hem, die het oog niet naar alle kanten wendt, die zijn blik slechts op een punt vestigt, en, van dat punt uitgaande, zich denkbeelden vormt, die vaak geheel verkeerd zijn.

Personen van hoogen rang, of geboorte, zijn immer blootgesteld aan het gevaar van de zaken slechts uit een oogpunt, en nog wel uit een verkeerd oogpunt te beschouwen; omdat zij meestal enkel omringd worden, door baatzuchtige vleijers, die soms de rol van huichelaar meesterlijk weten te spelen, en door schroomvalligen, die hen, uit vrees van hunne ongunst te zullen beloopten, de waarheid niet durven zeggen, of die zelfs voor hen verbergen, van daar, dat zij zoo menigmaal, met de beste bedoelingen verkeerd handelen, en, terwijl zij meenen iets goeds te bewerken, waarvan zij gelukkige gevolgen hoopen in te oogsten wezenlijke onheilen bewerken, wier nadeelige gevolgen, zij te laat betreuren.

Ongelukkig hebben voornamelijk personen, veelal slechts ooren voor vleijers: men heeft hen daaraan reeds van jongs af gewoon gemaakt: en hoe listiger die vleijers zijn, hoe meer zij zich onder het een of ander masker weten te verschuilen; hoe meer vertrouwen zij aan hunne begunstigers weten in te boezemen, hoe meer zij hen, die de waarheid zeggen, weten verdacht te maken, zoo veel te gevaarlijker wordt de invloed dier laaghartigen, die zich aan den eenen kant het kruipen niet schamen, om aan den anderen kant te kunnen heerschen.....!

Van daar, dat zoo vele op hooge standpunten geplaatste personen, wel verre van een goed overzigt te hebben, en daardoor den waren aard der zaken te leeren kennen, slechts een gering gedeelte weten, van hetgene, wat rondom hen voorvalt: men weet hunne oogen behendig af te wenden van den kant, waar zij de waarheid zouden ontdekken.

Er is wel eene luide krachtige stem van eene oplettende en bijna nooit mistastende opmerkster, die hen de huichelaars, de heersche- en baatzuchtige misleiders en vleijers zou leeren kennen, die der publieke opinie..... maar aanstonds zijn allen, die of eene ongeruste, of eene toegeschroefde conscientie hebben, in de weer, om die stem te smooren, of verdacht te maken: en als zij daarin slagen, worden zij des te stouter, en vermeten zich hoe langer zoo meer, tot dat eindelijk de onheilen komen, waar tegen de stem der publieke opinie gewaarschuwd had....., en dan verlaten de snoodaards hen, die zij misleiden en bedrogen hadden, om weer voor anderen te kruipen en ook deze te bedriegen.....! Gelukkig dus de vorst, gelukkig elk, die in hoogen stand geplaatst is, als hij eenen waren vriend vindt, die een helder oog en doorzigt hebbende, zich op eene hoogte plaatst, rondom ziet en getrouw overzigt van alles weet te geven.

Maar ongelukkig daarentegen, is de vorst, is de voornamelijk man, die de wenken en waarschuwingen van eenen opregten belangloozen, maar vaak miskenden vriend, die op eene hoogte staat van waar hij alles overzien kan, en die met een helder oog in de rondte ziet, en bespeurt van welken kant de gevaren dreigen, versmadende, het oor aan huichelachtige vleijers leent, en zich, bij hunnen raad, veilig

waant.....! Als er van eenen onverwachten kant gevaar dreigt, zullen zij met verbaasdheid den huichelenden vleijer zoeken en angstig zijnen raad inroepen; maar hij zal zich reeds verwijderd hebben; want de vleijer schuwt zoowel het gevaar als de waarheid.

GODSDIENSTIGE VERDRAAGZAAMHEID. — EENDRAGT TUSSCHEN DE VERSCHILLENDE OPPOSITIEN.

Onder dit opschrift heeft de *Arnhemse Courant* van dinsdag 15 September, die ook ons *protest* heeft vermeld, een zeer merkwaardig artikel geplaatst, waaruit wij ter opwekking van de belangstelling onzer Catholieke landgenooten, het volgende willen overnemen:

« Zekerlijk, hadden de katholieke bladen eenen onverdraagzamen toon willen aanslaan, en overijverige gemoederen willen aanhitsen, zij hadden bij de min beschaafde menigte meer opgewondenheid kunnen daarstellen; zij hadden hunne kolommen meer aftrek kunnen verschaffen, meer geld kunnen zamelen, meer naam kunnen maken. Doch dit ware aftrek geweest en geld en naam om over te bloozen. Men wilde dit niet, en het was edel dat men dit niet wilde. Men wilde eendragt zoo wel als vrijheid in *Nederland*, en toen een ultra-protestant; een dweeper, de heer GROEN VAN PRINSTERER zich in de kamer droevig genoeg vergat om een erkend geloof een bijgeloof te noemen, werd zoodanig voorbeeld noch in de kamer noch in de pers door katholieken gevolgd. Zoo voortgaande, zullen zij niet alleen voor zich edele zelfvoldoening oogsten; maar ook meer en meer waardeering vinden, menige miskenning opheffen, en alzoo krachtig aan de gemeenschappelijke baan der vrijheid hebben gewerkt.

« De katholieke organen hebben zich aan de constitutionele aangesloten, gelijk in de verdubbelde kamer de leden der katholieke oppositie zich bij de leden der stelselmatig constitutionele oppositie hebben gevoegd. Regtstreeksche verkiezingen en verantwoordelijkheid van staatsdienaren zijn nu ook hunne leus. » De Catholijken - leest men in de *Catholieke Stemmen* van den 12^{den} dezer - zijn overtuigd geworden dat zij zonder regtstreeksche verkiezingen en zonder verantwoordelijkheid der staatsdienaren, noch godsdienstvrijheid, noch vrijheid van onderwijs zouden verwerven of behouden; en daarom hebben zij hunne stem met die der constitutionele oppositie vereenigd. - Dat men zich niet bedriege. Het opgegeven resultaat moet alle Catholijken van de noodzakelijkheid overtuigen, om door alle legale middelen, die in hunne magt zijn, regtstreeksche verkiezingen te verkrijgen; want het gouvernement, dat zich ten onregte bij het filtreren zoo wel meent te bevinden, zal, na deze proefneming, wel weten te zorgen, dat er voortaan niet dan toegeevende of begunstigde Catholijken worden gefiltreerd. »

« De taal van den *Noord-Brabander* is niet minder tot aansluiting en eendragt tusschen de verschillende oppositiën, dat is tot eendragt tusschen de natie, gestemd.

« De andere tolken der vrijzinnige oppositie, die ons het overeenstemmingswerk hebben overgelaten, bevatten evenzeer het hoog belang van godsdienstige verdraagzaamheid en eendragt tusschen de verschillende takken van oppositie, ten einde te erlangen wat voor allen eene eerste voorwaarde is.

« Daar echter twee punten; waarop de katholieke organen vooral aandringen, dikwerf, en niet zonder bedoeling waarschijnlijk, in een valsch daglicht worden gesteld en vrij algemeen verkeerd worden begrepen, - wij meenen: hetgeen men onder vrijheid van godsdienst en onderwijs verstaat, - zullen wij daarop in een volgend nummer terug komen. »

CORRESPONDENTIE.

*Aan de Redactie van de Catholijke
Nederlandsche Stemmen te Grave.*

Ootmarsum (provincie Overijssel),
den 11 Augustus 1840. 1)

MIJNE HEEREN!

Door het bestendige lezen uwer voor den waren Catholijk zoo belangrijke en bemoedigende *Stemmen*, ten eenen male overtuigd van uwe goede gezindheid, om daar vooral met woorden en daden te helpen, waar het op verbetering en op-luistering van onze heilige Godsdienst-oefening en, wat meer zegt, waar het op meerdere uitbreiding en vestiging van onzen heerlijken Godsdienst zelve aankomt; waagt de ondergeteekende het, de hulp en ondersteuning onzer Catholijke landgenooten, door uwe *Stemmen* in te roepen, voor eene zoo zeer hulpbehoevende, geheel nieuw opgerigte Catholijke gemeente in het fabriekstedeken *Plettenberg* in het bisdom *Paderborn*, koninkrijk *Pruissen* gelegen. De daadzaken en omstandigheden betreffende deze gemeente zijn mij door den aldaar aangestelden jongen Herder, die als Pastoor aldaar zijn eerste ambt bekleedt, een allerachtingwaardige Geestelijke en intime vriend van mij en mijne betrekkingen, medegedeeld, op eene wijze, die in alle opzichten de scherpste navraag kan doorstaan en door zijnen hem beschermenden Bisschop van *Paderborn* zouden kunnen worden bevestigd.

Het plaatsje *Plettenberg* in *Soerland* of het *Arenberg*-sche gelegen, had sedert de reformatie of van M. LUTHER's tijden af geene Catholijke gemeente, kerk, noch Godsdienst-oefening. Reeds 30 jaren poogden de Catholijken aldaar eene pastorij tot stand te brengen, dan de regering weigerde het, omdat de Catholijken geene middelen daartoe bezaten. — Er bevinden zich thans van 250 tot 300 communicanten, meest zeer onwetende en eenvoudige dagloosers en fabriek-arbeiders, die karig hun brood verdienen kunnen, als geen ziekte, strenge winter of andere onheilen hen treffen.

Na herhaalde pogingen, wilden eindelijk de protestanten hen eene kerk overlaten, die bijna nooit gebruikt werd, dan een der luthersche predikanten klaagde hier over, voorgewende, dat er alsdan te vreezen stond, dat er meer Catholijken zouden komen, en dit was genoeg om ook dit te weeren.

Eindelijk dan in 1839 kocht de Bisschop van *Paderborn* het stadshuis te *Plettenberg*, en liet dit tot eene kerk inrigten, die voor ongeveer een jaar werd ingewijd. — Zijn Hoogw. kocht daarop in dit jaar een huis voor den Pastoor en zond mijnen vriend den Eerwaarden Heer H. HA-

1) Plaatsgebrek heeft ons tot hiertoe belet, dezen brief vroeger mede te deelen.

Red.

CHEZ, een Bremer van geboorte, die uit louteren Godsdienst-ijver Priester geworden en onlangs gewijd is, als Herder daar henen. De gereformeerde gemeente is te *Plettenberg* zeer klein, die der Catholijken reeds grooter en zullen er misschien naar redelijke berekening in de eerste jaren wel 12 en 15 kinderen afvallen, die anders lutersch zouden geworden zijn. Aanzienlijk begint de gemeente reeds door een aantal Catholijke fabriek-arbeiders te vermeerderen, omdat er nu Catholijke Godsdienst-oefening gehouden wordt.

Maar verbeeldt u nu mijne heeren! dat in de Kerk nog geen tabernakel, geen ciborium, geen predikstoel, geen banken, geen rokokoren, geen orgel, geen kast voor misgewaden (die er 5 half versleten aanwezig zijn) en geen kerkhof te vinden zijn; noch eenig fonds voor het onderhoud eens kosters, en tot aanschaffing van Catechismussen voor arme kinderen, en het den heer Pastoor bijna aan alle huisraad ontbreekt. En dan vermeen ik bij menschen van een opregt christelijk gevoel en medelijden, hier niets bij te voegen te hebben om de van UEd. verzochte hulp en medewerking om eene inzameling door uwe *Stemmen* te openen, te verkrijgen. —

Ik vertrouw gerust niet vergeefs verzocht te hebben, en verzoek vriendelijk te mogen weten of dit zal kunnen geschieden wanneer ik mij bemoeijen zal dadelijk eenige gelden op te zenden tenzij UEd. mogt beter achten, dat ook bij mij even als aan uw bureau de milddadige giften tot dit doel zou kunnen bezorgd worden, in welk geval ik mij daarmede volgaarne wil belasten, en UEd. telkens tot aanmoediging en opwekking van anderen berigten zal, wat bij mij is ingekomen.

Terwijl ik in afwachting van uw antwoord mij in de strekende hoop op een gunstig effect, met achting onderteekene.

UEdw. Dienaar,

G. B. TEN POL,

Advoc. en Notaris te Ootmarsum.

Wij hebben den heer TEN POL aanstonds van onze bereidvaardigheid verwittigd en zullen ons dan ook op nieuw met de inzameling van liefdegaven voor de nieuwe Catholijke gemeente te *Plettenberg* volgaarne belasten, voor zoo verre die niet gemakkelijk regtstreeks aan den heer en Mr. G. B. TEN POL, advocaat en notaris te Ootmarsum mogten kunnen worden bezorgd.

AANKONDIGING.

Bij een Doctor in de Genees- en Verloskunde in de prov. Noord-Brabant is gelegenheid iemand van den R. C. Godsdienst op te leiden; liefst iemand die zich tot het verkrijgen der Academische graden wenschte te bekwamen. Brieven franco onder letter J. G. bij de Boekhandelaars J. J. ARKESTEYN EN ZOON te 's Bosch.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. NO. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst. Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

HERDERLIJKE BRIEF VAN MONSEIGNEUR DEN AARTS-BISSCHOP VAN GNES EN POSEN.

MARTINUS DUNIN, door de goddelijke barmhartigheid en de gratie van den heiligen Apostolischen Stoel, Aartsbisschop van Gnesen en Posen, geboren legaat, ridder der orde van den rooden adelaar,

Aan de geheele geestelijkheid der Aartsbisdommen van Gnesen en Posen, zaligheid in den Heere!

„**Z**eer geliefde Broeders in JESUS CHRISTUS, niemand uwer, gewisselijk is het onbekend, welke gevolgen voor ons zeer onlangs de zaak der huwelijken tusschen Catholijken en oncatholijken heeft gehad en tot welk punt die oppositie tusschen de wetten en discipline onzer kerk en de wetten des koninkrijks zijn gebragt geworden. Gij betreurdet met ons onze ballingschap buiten het gebied onzer Aartsbisdommen, over welke wij, door de goddelijke genade gesteld zijn en dien jammerlijken weduwen staat, die niet alleen u bedroefde, maar ook de geloovigen, welke aan uwe geestelijke zorg zijn toevertrouwd. Doch hoewel onze bitterheid en onze droefheid zeer groot waren, verloren wij niet alleen den moed niet, in de hoop dat God, die nooit de bedroefden van harte verlaat, troost aan onze ziel zou toebrengen, maar ook vol van vertrouwen in den aard dier zaak zelve en in de geheele zuiverheid

onzer conscientie, hadden wij er nooit aan getwijfeld, dat de goedertierenheid van zijne koninklijke majesteit ons vergunnen zou, tot u weder te keeren. Wat wij zoo vuriglijk gewenscht en gehoopt hadden, heeft zich verwezenlijkt. Niet alleen was onze zeer goedertieren koning, wiens dood in dien tusschentijd voorgevallen, ons opregtelijk bedroefd heeft, op het punt, om ons onverwijld aan onze van hunnen herder beroofde schapen weder te geven, maar ook zijn zoon die hem is opgevolgd, de doorluchtige koning, die ons tegenwoordig bestuurt, heeft niets verzuimd, om aan onze verslagenheid en droefheid een einde te maken, dat wij zoo zeer verlangden. Inderdaad, zijne koninklijke majesteit heeft ons, bij zeer goedertierene brieven, die hij ons reeds onder dagteekening van 29 Julij dezes jaars heeft doen toekomen mildelijk de vergunning verleend, om tot u weder te keeren. Gelijk het in onze wenschen lag, zoo om in uw midden de pligten onzer bediening te vervullen, als om u voor ons zoo aangenaam bijzijn te genieten, hebben wij onze reis bespoedigd en op den dag der transfiguratie van onzen Heer, zijn wij in de Cathedrale Kerk van ons Aartsbisdom Posen verschenen, in welke wij naar billijkheid de pligten der godsvrucht vervullende, den almachtigen God gedankt hebben voor onze bevrijding en voor ons behoud en van Hem alle soorten van heil en voorspoed voor zijne koninklijke majesteit, wiens welwillenden en minzamen geest, ten onzen opzichte wij ons altoos zullen herinneren en voor zijn geheel doorluchtig huis hebben afgesmeekt. Dien pligt

vervuld hebbende, konden wij tevens niet nalaten, u, zeer geliefde Broeders in JESUS CHRISTUS! die onze medehelpers zijt in den wijngaard des Heeren en de deelgenoten onzer smarten en vertroosting, u vaderlijk te vermanen en in conscientie te verplichten, om, terstond bij den ontvangst dezer letteren, zoo gij het nog niet gedaan hebt, op aanstaande zondag, of op eenen anderen feestdag, den lofzang van den H. AMBROSIVS, het *Te Deum*, tot dankzegging te zingen. Daarenboven zult gij de geloovige onderdanen van CHRISTUS vermanen, dat zij, met ons, alle weldaden en allen voorspoed, voor zijne koninklijke majesteit afsmekend, in de vervulling hunner plichten, jegens hem, zoo uithoofde van den Godsdienst, als om voor God eene zuivere conscientie te hebben, zich ware onderdanen toonen en de grootste zorgvuldigheid in acht nemen, door de werken, waartoe zij gehouden zijn om zich meer en meer de welwillendheid en mildheid van zijne zeer goedertierene majesteit waardig te toonen.

„ Daar ten gevolge van onzen terugkeer, de oorzaken, om welke wij gemeend hebben, zekere magten onzer kappittels te moeten beperken, betrekkelijk het diocesaan beheer, hebben opgehouden, haasten wij ons u te verwittigen, dat de gemelde beperkingen thans geheel en al zijn opgeheven, en dat zoowel de algemeene administratie der beide Aartsbisshoppelijke Diocesen, als de jurisdictie, betrekkelijk de geestelijke uitspraken, door ons in derzelve primitieven staat hersteld zijn. Doch daar het niet anders zijn kon, of daaruit moesten eenige ongelegenheden voortvloeijen, hetzij voor u zelve, hetzij voor de parochianen, die gij bestuurt. Zult gij, voor zoo veel zulks van u afhangt, de grootste zorg hebben, om dezelve te doen verdwijnen, en u met den grootsten ijver, waar zulks noodig zijn mogt, tot bemiddelaars te stellen. Ook in dit opzigt vermanen wij u vaderlijk, om, zoo de vrede en de eendragt ergens mogten zijn geschokt geworden, tusschen de parochianen en de andere Christenen niets te verzuimen, ten einde dezelve, door gepaste middelen, te herstellen.

„ Doet, u in alles aan de liefde houdende, zelve, en beveelt aan allen, die aan uwe zorgen zijn toevertrouwd, te doen, hetzij ten opzichte uwer parochianen, hetzij ten opzichte der andere Christenen, alles wat regt en billijk en in harmonie met onze allerheiligste Religie is. Hebt gelijktijdig voor oogen, dat gij allen nijd, en alles, wat eenen discipel van onzen Heer JESUS CHRISTUS onwaardig is, van u verwijderende, u jegens hen, die andere geloofsbegrippen volgen, gedragen moet, en ook uwe parochianen zich moeten gedragen, op eene wijze, dat gij, met blijdschap van harte, gehoor gevende aan de wenschen van onzen zeer menschlievenden en milden koning, niet in het minste moogt te kort schieten, en niets doen mogt, 't welk u zou verdacht maken van booze en kwaadwillige bedoelingen.

„ Meer regtstreeks tot de zaak komende, welke aanleiding heeft gegeven tot de gebeurtenis, waaraan wij herinneren, of tot den twist over de gemengde huwelijken, bevelen wij u het volgende in acht te nemen:

„ Daar de burgerlijke wet u verbiedt in die soorten van

huwelijken van de nieuwe echtgenoten voorwaarden te vorderen, welke onze kerk gewild heeft, zoo met betrekking tot de Catholijke opvoeding der kinderen, die er uit zullen geboren worden, als met betrekking tot de gevaren, door welke de Catholijke echtgenoot bedreigd wordt, en dat die voorwaarden, al waren zij gesteld en toegestemd, verklaard worden noch kracht, noch waarde te hebben; ten einde, diensvolgens de moeilijkheden en ongelegenheden te vermijden, die gij op u zoudt kunnen laden, onder het gebied der gemelde wet, en de wet en de practijk onzer kerk raadplegende, moet gij zelve niets doen, waardoor gij schijnen zoudt daaraan uwe goedkeuring namens de kerk te geven.

Daarom wachten wij ons van te vergeten u de verzekering te geven dat volgens de verklaring van zijne koninklijke majesteit, die ons is medegedeeld geworden, en volgens de voorschriften der burgerlijke wet (pars II, tit. XI, § 442) gij geheel en al vrij zijt, en het u geenszins verboden is, zooals wij hebben aangewezen, uwe assistentie als ook iedere godsdienstige verrigting te weigeren bij de huwelijken van dien aard, en dat niemand het regt heeft, om u op eenigerlei wijze te verplichten tot het geven van rekenschap van de redenen, die er u toe bewogen hebben. Daarenboven zullen wij aan den heiligen apostolischen stoel, de handelwijze berigten, die wij gemeend hebben u te moeten voorschrijven, betrekkelijk die soorten van huwelijken.

„ U bevelende, deze dingen na te komen, meenen wij het onnoodig te zijn, u door vele woorden te vermanen om u voorzigtig en waakzaam te toonen in dit gedeelte uwer plichten, om alle uwe zorgvuldigheid aan te wenden, voornamelijk door het onderrigten en catechiseeren uwer parochianen, en vooral door het opvoeden van de Catholijke jeugd, wier Geestelijke Vaders gij zijt, u het voorbeeld herinnerende van onzen Zaligmaker, voor alles uwe zorg aanwendende dat uwe parochianen, voor zoo veel doenlijk is, de Catholijke religie grondig kennende en begrijpende, niet alleen hun leven naar derzelve voorschriften regelen, maar zich ook gewennen om in alles te gehoorzamen aan hunne Kerk, wier kinderen ze zijn. Zoo gij dit alles met den grootsten godsdienstigen ijver volbrengt, hopen wij, dat gij vele moeilijkheden zult vermijden, die gij tot hiertoe, maar al te dikwerf ontmoet hebt, zoo ten opzichte van velerlei andere verplichtingen, als ten opzichte der gemengde huwelijken. Dat God, van wien alle goed voortkomt in u zijne genade vermeerdere, u doe overvloeijen in alles wat strekken kan tot uitbreiding der Christen-gemeente en tot uwe zaligheid als ook tot de zaligheid van hen, die uw woord hooren. Opdat gij daartoe door de vereeniging onzer krachten, geraken moogt, geven wij u, ten blijke onzer genegenheid te uwaarts, met liefde onzen apostolischen zegen.

„ Gegeven te *Posen*, in onze Metropolitane-Kerk den 27 Augustus 1840.”

MARTINUS, *Aartsbisshop*.
(L.-S.) WALKOWSKI, *Secretaris*.

EEN WOORDJE AAN MIJNE GELOOFSGENOOTEN.

« Frater, qui adjuvatur, à fratre, quasi
« civitas firma, et judicia, quasi vectes
« urbium. » Prov. XVIII. 19

Vereenigen zich vele menschen tot een bepaald doel, onverschillig of zij daarbij het tijdelijk, of het eeuwig welzijn hunner medemenschen, of beide te gelijk beoogen, in elk geval zullen zij door verstandige *zamenwerking*, door onderlinge deelnemingen wederzijdsche ondersteuning, ontzagwekkend worden, en daar eendragt magt maakt, in staat gesteld zijn, om werken tot stand te brengen, welke zij, zonder zich maatschappelijk te vereenigen, nimmer hadden kunnen — ik zeg niet — verwezenlijken, noch durven ondernemen. — De getuigenis van den ongelukkigen Abt DE LA MENNAIS zoude hier eene plaats vinden, ware hij niet te ver gegaan en met zijne noodzakelijkheid der maatschappij tot volslagen dwaasheid vervallen. Ondertusschen verdienen de woorden van den H. Geest voorkomende in het boek Ecclesiastes IV, aller aandacht. — Er wordt door den Almagtige een schrikbaar wee! uitgesproken tegen dengenen, die van anderen geïsoleerd, op zich zelf staan: — *Vaeh soli!* wee! den mensch, wien de hulp van zijnen medemensch ontbreekt! Maar gelukkig zij, die zich met anderen tot hetzelfde doel vereenigen, gemeenschappelijk werken, ondersteuning, troost en dienstvaardigheid van hunne natuurgenootten ondervinden; — ze zijn sterk, als eene met vestingen omringde stad, ut civitas firma, et vectes urbium. Prov. XVIII 19.

De Catholijken der *Nederlanden* schijnen dit niet te waardeeren, of te begrijpen, althans niet zoo goed te begrijpen, als onze protestantsche broeders, die, waarlijk, in dit opzigt zeer verstandig handelen. Deze vormen allerlei genootschappen, zij hebben de waarborg-vereeniging voor arbeiders en werklieden, in de maatschappij der bevordering van onderstand en voorlichting, het beruchte nut van 't algemeen, — verschillende tractaat- en bijbelgenootschappen enz. enz. daargesteld; en wij, mijne beminde geloofsgenootten, verzuimen de oprigting van Catholijke maatschappijen, of sluiten ons binnen enge kringen, die wegens het onbeduidende van derzelver omvang zelden iets groots en duurzaam omvatten. Het Broederschap van den H. Geest, het welke is opgerigt, zoo wel om de bekeering der ongelooovigen te bevorderen, als om de evangelieverkondigers onder de heidenen met gebeden en geldelijke bijdragen te ondersteunen, benevens de vereeniging tegen het godslasteren, en het fonds voor minvermogene studenten in *Gelderland*, zijn de eenige mij bekende inrigtingen der Nederlandsche Catholijken, door welke zij op eene maatschappelijke wijze het eeuwig en tijdelijk welzijn hunner medemenschen trachten te bevorderen; ofschoon een ieder, die met derzelver werkkring bekend is, gercedelijk zal toestemmen, dat deze en dergelijke broedersschappen van zuiver godsdienstigen aard, hoe loffelijk zij overigens ook mogen wezen, slechts middelbaar en op verre na niet voldoende in de dringende behoeften onzer landgenooten voorzien.

Mijne klagte tegen ons zelf is derhalve niet overdreven. Reeds voor twee jaren hebben de *Catholijke Nederlandsche Stemmen* hetzelfde met den meesten nadruk gezegd onder de rubriek: — *Wat doen wij?* en daarbij verstan-

dige en geleerde mannen uitgenoodigd, om hunne gedachten mede te deelen, betrekkelijk een plan van doelmatige zamenwerking van allen, die het wel meenen met de waarheid, van welke de Kerk des levendigen Gods, de bewaarder en tevens de kolom en steunpilaar is. Dan wat heeft deze uitnoodiging gebaat? Welligt is daardoor de vereeniging van Friesche Priesters naauwer verbonden. Maar heeft dezelve de gewenschte vruchten opgeleverd? geenzins? —

In *Neerlands* hoofdstad is onlangs door eenige mensche-lievende mannen de proef genomen, om kleine verhandelinge-n over godsdienstige onderwerpen voor een' geringen prijs uit te geven en te verspreiden. Algemeen verheugden zich de Catholijken over dat nieuwe tractaat-genootschap. Deszelfs plan was schoon, de voorwaarden aannemelijk, de vooruitzichten veel heil belovend; doch naauwelijks waren uit het zelfve drie werkjes, — de aalmoes, de eeuwige waarheid, bemint uwe vijanden, — voortgesproten, of het pas begonnen werk viel in duigen. Zeker omdat de geachte uitgevers dier traktaatjes zedelijker wijze alleen en op zich zelf stonden, werd het boven vermelde *vaeh soli!* op hen toepasselijk, en mitsdien is ook ditmaal ons verlangen naar heerlijke vruchten, welke voedsel moesten leveren aan goede zeden, deugd en godsvrucht, deerlijk te leur gesteld. Zoo gaat het met bijna alle onze proeven. — Heeft voor eenige jaren *de Mentor*, een verdienstelijk tijdschrift niet het zelfde droevige lot ondervonden? Is de uitgave van het Haagsche godsdienstig-, letter- en geschiedkundig Maandschrift niet zeer spoedig tegen aller verwachting gestaakt? De *Uitspannings-lectuur* houdt zich met moeite staande, de *Kleine Nederlandsche Bibliotheek* door den Weleerwaarden Heer HOEPERMANS, is te jeugdig, om over dezelve ons oordeel te vellen, terwijl de *Godsdienst-vriend*, welke een twee en twintigjarig bestaan telt, eene enkele, maar roemvolle uitzondering maakt, hetgeen wel ligt aan onbaatzuchtigheid en buitengewone opofferingen des schrijvers moet worden toegeschreven.

Wanneer onze Nederlandsche geloofsgenootten naar ons woord luisteren, zich naar het voorbeeld van hunne protestantsche broeders in maatschappijen en genootschappen vereenigen, dan, en dan alleen, zullen voortaan hunne ondernemingen beter gelukken, en om eens bepaald iets te noemen, — een Catholijk nut van 't algemeen kunnen daarstellen. — Immers te midden eener bevolking van ruim een millioen Catholijken zal men ligt eenige honderden menschen-vrienden opsporen, die, zoo als duizende lieden jaarlijks ten behoeve van het *hervormd nut van 't algemeen* aan de hoofd-directie van hetzelfde, te *Amsterdam* gevestigd, f 5.25 betalen, niet weigeren, om alle jaren eene dergelijke bijdrage belangloos af te zonderen, ten einde daardoor aan eene *gedachte Catholijke Directie of Commissie*, de noodige middelen te verschaffen, welke vereischt worden, om niet alleen voortdurend nuttige werkjes te doen drukken, en, des verkiezende, *gratis* te verspreiden, maar ook belangrijke boekwerken, welke de waarheid in het helderste licht stellen zeer goedkoop uit te geven, en voorts langs alle andere wegen, welke men dienstbaar oordeelt, het rijk van CHRISTUS uit te breiden. Daarbij behoeven zij het 291 art. van NAPOLEON's strafwetboek niet te vreezen. Het luidt letterlijk:

„Nulle association de plus de vingt personnes, dont le but sera de reunir tous les jours ou à certains jours, marqués pour s'occuper d'objets religieux, littéraires, politiques ou autres, ne pourra se former qu'avec l'agrément du Gouvernement, et sous les conditions qu'il plaira à l'autorité publique d'imposer à la société.”

Eene directie derhalve, welke uit minder dan twintig personen bestaat, en op geene bepaalde dagen, met de aan haar contribuerende leden vergadering houdt, valt in het geheel niet onder het bereik van het aangevoerde artikel, en diensvolgens heeft dezelve niets kwaads van het gouvernement te duchten. — Indien dus eenige gezaghebbende mannen zich aan het hoofd onzer onderneming plaatsen, de bedoelde directie kiezen, derzelver werkzaamheden, de aanwending der bijdragen, de jaarlijksche verantwoording enz. op eene verstandige wijze regelen, dan ben ik zeker, dat ons Catholijk Nut, veel, ja! belangrijk nut zal stichten. De willekeurig gesupprimeerde *Catholijke maatschappij ter bevordering van godsdienstige wetenschap en goede zeden*, welke, zoo als bekend is, haar aanwezigen grootendeels aan den Hoog Eerwaarden Heer VAN NOOX, zaliger gedachtenis, te danken heeft gehad, kan ons ten volle van het gezegde overtuigen, en gelijktijdig bij voorraad, de genegenheid verzekeren, welke de Catholijken ten aanzien van zulk eene loffelijke onderneming zullen aan den dag leggen, zoodra hun daartoe eene gunstige gelegenheid wordt aangeboden. Want, God zij dank, in ons vaderland zijn liefderijke en weldadige Catholijken niet zoo schaars, dat men er, zoo als DIOGENES eenen waren vriend, met lantaarnen zoude moeten zoeken. Zij begrijpen spoedig de noodzakelijkheid en het hoog nut van doelmatige samenwerking, en even als zij aan armbesturen, welke toch niets anders zijn, dan maatschappijen ter verzorging van noodlijdenden, milde aalmoezen toevertrouwen, om hongrigen te spijzen, naakten te kleeden, behoeftigen naar het ligchaam hulp te bieden, zoo zullen zij gaarne aan een bestuur of directie, daargesteld, om godsdienstigheid, goede zeden, physisch en moreel geluk onzer landgenooten te bevorderen, eenige bespaarde penningen mededeelen, ten einde dezelve behulpzaam te wezen, in het onderwijzen der onwetenden, in het wederleggen der lasteringen, welke der H. Kerk dagelijks worden aangedaan, in het bevorderen van nuttige wetenschappen, in het aanmoedigen van deugden, en het bestrijden van ondeugden, met een woord, in de zorg en bemoeijng ter zaligheid van onsterfelijke zielen. Waar broeders-broeders ondersteunen, zijn zij sterk, als eene stad met vestingen, maar wanneer zij elkander verlaten, en niet met verenigde krachten aan ware verlichting arbeiden, zal de bloei van den Godsdienst en het geestelijk welzijn der menschen verwaarloosd worden, gelijk men de lichamelijke behoeftigen verwaarloosd in gemeenten, waar geene armbesturen zijn opgericht. Hand. der Apost. VI. 1.

Een R. C. Priester.

VRAGEN DE CATHOLIKEN IETS ONBILLIGKS?

Van de beantwoording dezer vraag, hangt, in deze oogenblikken, zeer veel af: kan dezelve met: *ja?* worden beantwoord, dan hebben mannen als GEVERS, RAP-PARD en anderen, gelijk: dan mag de regering hen geene meerdere godsdienstvrijheid, geene vrijheid van onderwijs toestaan. Kan daarentegen de vraag niet anders dan met: *neen!* beantwoord worden? Dan heeft de regering geen regt, om hunne reclamatiën te verachten, en langer te weigeren, wat zij reeds 25 jaren lang vruchteloos gevraagd hebben; maar zij is verplicht, hunne eischen in te willigen, hen toe te staan, dat zij, even als alle andere burgers van den staat, hunne burgerlijke regten doen gelden, hunne godsdienst-vrijheid en de vrijheid van onderwijs tegen alle gouvernementale inbreuken verdedigen, en alle constitutionele waarborgen vorderen, om dusdanige inbreuken voor te komen: want ieder gouvernement is verplicht, om regtvaardig te wezen, en zonder regtvaardigheid kan geen gouvernement op den duur bestaan.

Wij hebben, eenige maanden geleden 1) rondborstig verklaard, wat de Catholijken door volledige godsdienst-vrijheid en vrijheid van onderwijs verstaan. Men zou daarin te vergeefs iets zoeken, wat met de regten en vrijheden van anderen strijdig is, of dezelve zou kunnen krenken; en als sommige mannen, die zich volks-vertegenwoordigers noemen, met onze gevoelens, met onze leer, met onze kerkinrigting, en met onze burgerlijke verdraagzaamheid (die oneindig grooter is dan de hunne) beter bekend waren, zouden zij zich in de dubbele tweede kamer verstandiger gedragen hebben, en niet zijn opgetreden als verdedigers van een verdrukking-stelsel, dat den Catholijken *ondragelijk* begint te worden . . . en dat hun getal meer dan *een millioen* bedraagt, kon de heer GEVERS wel tot zijne schande tegenspreken, maar het blijft daarom niet minder eene bewezene daadzaak 2). Wij herhalen, wat wij in ons blad van 16 Mei hebben gezegd: *Wij verlangen geene voorregten, geenerlei invloed van de kerk op burgerlijke zaken, die wij in de tegenwoordige maatschappelijke orde even noodlottig voor de rust zouden beschouwen, als den invloed van den staat op de zaken der kerk . . .* Wij willen voor onze kerk geene heerschappij, geen invloed op den staat, maar *vrijheid, volledige vrijheid*; en wat wij daardoor verstaan, hebben wij meermalen ontwikkeld. „Het schijnt, zeiden wij den 16 Mei, dat men „het wil doen voorkomen alsof wij door *volledige vrijheid* van godsdienst en onderwijs verstaan: onbeperkte „vrijheid. — Onbeperkte vrijheid, in den eigenlijken „zin, kan in de maatschappij niet bestaan: volledige „vrijheid, zoo als wij die begrijpen, is de vrijheid, „om al datgene te doen, wat niet stitdig is met de vrij- „heid van anderen, die insgelijks dezelfde volledige vrij- „heid behooren te hebben.”

En, nadat wij ontwikkeld hadden, wat wij door volledige godsdienst-vrijheid en vrijheid van onderwijs verstaan, voegden wij er bij: *behoudens het regt des gouvernements om alle*

1) Zie ons blad van 15 Mei II. blz. 162.

2) Men zie verder de statistiek onzer bevolking.

personeele overtredingen der wetten op de gewone wijze te vervolgen en te straffen.

Men kan dus met geenerlei grond beweren, dat de Catholijken iets onbillijks vragen: wie dat nog beweren wil, toont domheid of verregaande onverdraagzaamheid. — Maar gelukkig denkt het verstandige deel onzer protestantsche medeburgers, er zoo niet meer over; allen, die ware volksvrijheid, door echt constitutionele waarborgen verzekert, noodwendige eendragt, op burgerlijke verdraagzaamheid gegrond, verlangen, gevoelen de billijkheid van hetgene wat de Catholijken vragen, en komen er reeds openlijk voor uit, zoo als blijkt uit het merkwaardig artikel: *Vrijheid van Godsdienst en van onderwijs*, voorkomende in de *Arnhemse Courant* van 16, 17 en 19 September.

Zoo heeft zich reeds de eendragt tusschen de onafhankelijke Catholijken en constitutionele partij in *Nederland* gevestigd. Die eendragt is het gevolg van wederzijdsche ophelderingen en openlijke verklaringen, door de Catholijke en constitutionele organen gegeven: men heeft elkander de hand gereikt, ten einde, door vereenigde pogingen, wezenlijke constitutionele godsdienstige en burgerlijke vrijheden door wezenlijke waarborgen verzekerd door het bezigen van *legale* middelen, te verkrijgen. Zoo bevorderlijk is derhalve, wat ook de heer VAN SON er over moge hebben gezegd, het journalismus aan de eendragt, aan de godsdienstige en burgerlijke vrijheid, en dus ook aan die vrijheden, welke de heer VAN SON betuigde te verlangen....!

Het is alzoo eene onbetwistbare zekerheid, dat verre het grootste en verstandigste gedeelte der natie, constitutionele vrijheden en waarborgen, eene betere staatsinrigting, eene ware volksvertegenwoordiging, door het verstandigste en meest in de belastingen dragende gedeelte der natie verkozen; eenen onschendbaren koning, met verantwoordelijke ministers en andere dienaren, en eene ontbindbare tweede kamer begeert. Het kan er nu dus maar op aan komen, om de *legale middelen van samenwerking te bepalen*, en dezelve alsdan, met vaderlandsliefde, belangeloosheid en standvastigheid, in het werk te stellen: en wij hopen eerlang in staat te zijn, om die maatregelen aan te wijzen, en wij twijfelen niet, of alle Catholijken, die het om waarheid en regt te doen is, zullen deel aan die maatregelen nemen, gedachtig aan de spreuk onzer vaders: EENDRAGT MAAKT MAGT!

Het belang der zaak noopt ons, om der zwakken wille, hier nog eene gewichtige aanmerking bij te voegen.

Meermalen hebben brave Catholijken ons geschreven of gezegd: „Ik heb een talrijk huisgezin: ik moet veelal „van de protestanten leven. Ik heb in 1829 gepetitioneerd, en heb er vele kalanten door verloren. Ik durf „geen deel aan openbare maatregelen nemen, uit vrees, „van mijn gezin of mijnen handel, andermaal te benadeelen.”

Dat zij, die zoo denken en voor zulke gevolgen beducht zijn, overwegen, dat wij niet in 1829, maar in 1840 leven: dat een groot deel, en zeker het verstandigste gedeelte onzer protestantsche medeburgers thans hetzelfde begeert, wat alle verstandige Catholijken verlangen en dat

zoodanige welgezinde vaderland- en vrijheidlievende protestanten, wel verre van het aan hunne Catholijke medeburgers ten kwade te duiden, dat zij pogingen helpen aanwenden ter verkrijging van *dezelfde* godsdienstige en burgerlijke vrijheden en waarborgen voor allen, hen daartoe veel eer zouden opwekken. — En mogt al de een of ander uit bekrompene of heerschzuchtige inzigten, hen daarover zijne onbillijke gramschap doen gevoelen, dat zij dan de ongunst van zoodanigen als een offer aan het vaderland en aan de godsdienst-vrijheid brengen, en niet schroomen, om de namen van zulke bekrompene zielen, die, als het in hun vermogen stond, hen van hunne eenmaal *wettig verkregene* regten en vrijheden geheel zouden berooven, openlijk bekend te maken. — De tijd zal komen, waarin zij, die tot zulke onedele middelen de toevlugt nemen, om hunne medeburgers in eenen staat van slaafsche afhankelijkheid te houden, voorwerpen van algemeene mispachting zullen worden!!!

BEWIJS, DAT ER MEER DAN EEN MILLIOEN CATHOLIKEN IN NEDERLAND ZIJN.

Daar het van belang is, dat onze Catholijke landgenooten, met zekerheid weten, hoe groot hun getal in *Nederland* is, hebben wij gemeend het statistieke artikel, in den *Noord-Brabander* van Donderdag 17 September voorkomende, te moeten overnemen, ten einde daaraan des te meer publiciteit te geven:

De Roomsche-Katholieke Bevolking van Nederland.

Volgens de *officiële* opgave der door het gouvernement bewerkstelligde Xjarige Volks-telling, bedroeg het aantal Katholijken op den 1. Januarij 1840, in de *negen* Noord-Nederlandsche provinciën des Rijks NEGEN HONDERD EN TIEN DUIZEND, TWEE EN TACHTIG ZIELEN; — bij dit getal komen nu, in het *zevende Kerkdistrikt* (zijnde het Nederlandsch gedeelte des bisdoms van Luik) nog HONDERD ACHT EN ZEVENTIG DUIZEND, DRIEHONDERD Roomsche-Katholijken; in het *Bisschoppelijk Vicariaat-Generaal van Maastricht en Luiks-Gestel* zijn DRIE EN TWINTIG DUIZEND, ZEVENHONDERD Roomsche-Katholijken; en, eindelijk in de Limburgsche landstroken, die, ten gevolge van het tractaat van 19 April 1839, onder het gezag van Z. M. den Koning der Nederlanden zijn teruggekeerd, bevinden zich HONDERD, VIER EN VIJFTIG DUIZEND ZES HONDERD Roomsche-Katholijken; derhalve

910,052
178,300
23,700
154,600

Zamen: 1,266,682

Dat wil zeggen: EEN MILJOEN, TWEEMAAL HONDERD EN ZES EN ZESTIG DUIZEND, ZES HONDERD TWEE EN

TACHTIG Roomsch-Katholijken 1). — Heeft jonkheer VAN SASSE VAN YSSELT nu te veel gezegd, toen hij, ter vergadering van den 27. Augustus jongstleden, in de Dubbele II. Kamer uitriep: „Men kan aan een MILJOEN Katholijken, EN MÉÉR, geene gegronde redenen tot klagen laten, vooral mag men hun de hoop niet benemen op verbetering van hunnen toestand. Want bestaan deze redenen al dan niet? Klagen zij ten onregte? — Edel Mogende Heeren, ik vraag het u in gemoede af; werpt dien blik om u heen en telt het getal Katholijken, die in deze vergadering het MILJOEN hunner Geloofsgenooten vertegenwoordigen; — en antwoordt, zoudt gij, ware het geval omgekeerd, dat de Hervormden de minderheid, en wij, Katholijken, de meerderheid bezaten, *niet met regt klagen*, wanneer gij zóó behandeld werdt, als thans de Katholijken! — Het hangt van u en van de Regering af, om méér dan een MILJOEN menschen tot den stevigsten, den hechtsten steun van den Staat, of tot een kouden, wezenloozen volksdrom te maken, die, vreemd in het land zijner inwoning, met de armen op de borst, de gebeurtenissen afwacht! — *Nog is het tijd!*”

Ja, dat heeft er in de II. Kamer geklonken, en dat was de taal der Waarheid, der harde Waarheid, waartegen een Jonkheer GEVERS nog durfde opkomen, en zeggen: „ik hoor daar spreken van een *zoogenaamd* MILJOEN!” — Neen, Europa weet het, dat er in Nederland ver over 't MILJOEN Katholijken zijn, die, onder een getal van 55 Edelmogenden, door slechts zes Geloofsgenooten worden Vertegenwoordigd; men weet, dat zij niet één-enkel Geloofsgenoot aan het hoofd van een Ministerie zien; men weet, dat zij in alle ambten en bedieningen, zoo hoog als laag, verre achteruit gezet zijn; men weet, dat zij van allen invloed op het Hooger, Middelbaar en Lager Onderwijs zijn uitgesloten; men weet, dat, in alles, het Calvinismus de voorkeur heeft, zóódanig, dat zeshonderd Dominé's dan ook den Koning zijn aangeweest, om het Gereformeerd Geloof nu maar tot *Godsdienst van Staat* of *Godsdienst der Dynastie* (hetgeen 't zelfde is) te verklaren. En hoeveel tellen die Protestanten dan wel in de Bevolking des Rijks? — De Officiële opgave zegt, dat alle Protestantse Gezindheden (Calvinisten, Lutheranen, Mennisten, Remonstranten, Kwakers, Hernhutters, de Armenische en Grieksche Kerk, de Scholtianen en Polsbroekers), met een woord, alle *niet-Katholijke* Burgers van Nederland, buiten de Israëlitén (die thans 51,127 sterk zijn), te zamen, op den 1. Januarij, 1840, bedroegen een getal van 1 miljoen, 698 duizend, 342 zielen; — derhalve met *hen-ALLEN* slechts 431 duizend, 660 zielen méér, dan de Katholijken-ALLEN; — neen, driewerf en duizendmaal neen; neen, de Calvinisten zijn hier te lande geenszins de meerderheid; integendeel, zij zijn verre de *minderheid* in getal, evenzeer als de Roomsch-Katholijke *meerderheid* in cijfer verre achter staat in de gunst der Nederlandsche Regering. — En gij, Jonkheer GEVERS, gij, gij verstout u, voor het oor des gezonden verstands te verklaren, dat het Nederlandsche Gouverne-

ment, TOT ZWAKHEID TOE, voor de Katholijken, uwe Landgenooten, *inschikkelijk* en *toegevend* is!! — Europa, het onpartijdig Europa beslisse: de *vreemde* beslisse, waar de Landgenoot-zelf zóó partijdig-blind is!

TIENJARIGE VOLKS-TELLING VAN 1840.

I.

Den 1. Januarij, 1830, waren er in de negen Noord-Nederlandsche provincien 2,427,206 zielen, waarvan 1,541,748 Protestanten, 836,920 Roomsch-Katholijken, 45,482 Israëlitén, en 3,056 van niet genoemde Gezindheden.

Zamen 2,427,206 zielen.

Den 1. Januarij, 1840, waren er in de negen Noord-Nederlandsche provincien 2,662,489 zielen, waarvan 1,698,342 Protestanten, 910,082 Roomsch-Katholijken, 51,127 Israëlitén, en 2,938 van niet genoemde Gezindheden.

Zamen 2,662,489 zielen.

De bevolking is derhalve in X jaren vergroot met 235,283 zielen, waarvan 156,594 Protestanten, 73,162 Roomsch-Katholijken, en 5,545 Israëlitén.

Zamen 235,401

Daarentegen zijn er minder 118 van niet genoemde Gezindheden.

Zamen 235,283

TIENJARIGE VOLKS-TELLING VAN 1840.

II.

	1830.	1840.	Vermeerderd met
I. NOORD-BRABAND.			
348,891 zielen.		378,437 zielen.	29,546 zielen.
II. GELDERLAND.			
309,793 »		344,497 »	34,704 »
III. a NOORD-HOLLAND.			
413,938 »		443,334 »	29,346 »
III. b ZUID-HOLLAND.			
479,737 »		526,020 »	46,283 »
IV. ZEELAND.			
137,262 »		151,381 »	14,119 »
V. UIRECHT.			
132,359 »		145,132 »	12,773 »
VI. VRIESLAND.			
204,909 »		227,859 »	22,950 »
VII. OVERIJSEL.			
178,895 »		197,694 »	18,799 »
VIII. GRONINGEN.			
157,504 »		175,651 »	18,147 »
IX. DRENTHE.			
63,868 »		72,484 »	8,616 »
2,427,206 zielen.		2,662,489 zielen.	235,283 zielen.

1) Zie de Tabellen.

TIENJARIGE VOLKSTELLING VAN 1840.

III.

	IN 1830.	IN 1840.	— dus vermeerderd met
I NOORD-BRAV.	Roomsch-Katholijken . . . 305,446 Protestanten . . . 41,840 Israeliten . . . 1,476 Van niet genoemde Gezindh. . . 124	328,741 47,535 1,951 210	23,295 5,695 481 91
II GELDERLAND.	Roomsch-Katholijken . . . 118,003 Protestanten . . . 18,319 Israeliten . . . 2,748 Van niet genoemde Gezindh. . . 723	130,595 209,759 3,630 437	12,592 21,440 908 verminderd met 230.
III a NOORD-HOL.	Roomsch-Katholijken . . . 114,705 Protestanten . . . 27,111 Israeliten . . . 24,117 Van niet genoemde Gezindh. . . 555	123,121 204,003 25,032 578	8,418 19,992 1,992 verminderd met 377.
III b Zuid-HOLL.	Roomsch-Katholijken . . . 117,364 Protestanten . . . 35,382 Israeliten . . . 7,596 Van niet genoemde Gezindh. . . 925	129,438 387,200 9,475 907	12,074 33,348 870 verminderd met 48.
IV ZEELAND.	Roomsch-Katholijken . . . 36,060 Protestanten . . . 100,747 Israeliten . . . 454 Van niet genoemde Gezindh. . . 1	38,940 111,844 597 0	2,880 11,097 143 verminderd met 1.
V UTRECHT.	Roomsch-Katholijken . . . 53,340 Protestanten . . . 77,490 Israeliten . . . 1,484 Van niet genoemde Gezindh. . . 45	57,951 85,729 1,528 74	4,611 8,089 44 29
VI VRIJSLAND.	Roomsch-Katholijken . . . 8,543 Protestanten . . . 184,287 Israeliten . . . 1,555 Van niet genoemde Gezindh. . . 24	20,017 205,790 1,942 227	1,474 2,883 300 203
VII OVERSSEL.	Roomsch-Katholijken . . . 59,362 Protestanten . . . 17,131 Israeliten . . . 2,331 Van niet genoemde Gezindh. . . 171	65,141 120,182 2,758 313	5,779 12,321 2,327 142
VIII GROOTEN.	Roomsch-Katholijken . . . 11,646 Protestanten . . . 143,108 Israeliten . . . 2,649 Van niet genoemde Gezindh. . . 11	12,874 159,572 3,184 21	1,228 16,324 555 10
IX DRECHT.	Roomsch-Katholijken . . . 2,451 Protestanten . . . 60,173 Israeliten . . . 1,172 Van niet genoemde Gezindh. . . 72	3,264 67,698 1,401 121	813 7,525 229 49
	2,427,206	2,662,489	235,283.

VOORTGANG VAN HET CATHOLICISMUS IN ENGELAND.

Troostvol zijn de aanhoudende berigten uit *Engeland*, aangaande den voortgang van het Catholicismus aldaar. Wij bepalen ons voor het tegenwoordige tot de volgende daadzaken.

Tien maanden geleden erkenden de kamers der pairs de geldigheid der aanspraken van lord CAMOY op het pairschap. Thans vernemen wij, dat een ander Catholijk in de kamer der lords zal toegelaten worden. De heer MILES THOMAS STAPLETON is, na lange navorschingen er in geslaagd, om zijne regten op den ouden titel van lord BEAUMONT te doen gelden, die onder de regering van HENDRIK VI tot het pairschap verheven werd. De heer STAPLETON is de eenige afstammeling en erfgenaam van die familie.

Monseigneur WISEMAN, die den 9. Augustus *Rome* verlaten heeft, zal bereids in *Engeland* zijn aangekomen. Zijn Hoogw. heeft eenige plaatsen van *Belgie* bezocht, alwaar onze landgenoot de Eerw. Heer W. VAN DE BEEK, Pastoor van *Stockholm*, die zich voor zijne gezondheid naar *Rome* begeeft, den Engelschen Prelaat ontmoet heeft. Behalve tot coadjutor van het midden-district, is Monseigneur WISEMAN ook tot President van het collegie der H. MARIA te *Oscott* benoemd.

De Hoogw. Dr. GRIFFITHS, Catholijke Bisschop van *Londen*, heeft zijne bekrachtiging gegeven aan het ontwerp om in *Engeland* de religieusen van O. L. V. des Goeden Herders te vestigen. Onderscheidene Engelsche dames hebben het voornemen, om haar noviciaat in het

klooster *du Bon-Pasteur*, te *Angers*, in *Frankrijk* te doen.

Het klooster der zusters van barmhartigheid te *Bermondsey (Londen)* gelegen, ziet het getal van deszelfs leden dagelijks toenemen. Vier nieuwe zusters hebben er voor eenige dagen in het bijwezen eener menigte van aanschouwers, welke die indrukwekkende plegtigheid derwaarts had gelokt, den sluier aangenomen.

De consecratie van den Eerw. Dr. GEORGE BROWN, Bisschop van *Bugia*, Apostolischen Vicaris van het *Lancaster-district*, heeft te *Liverpool* plaats gehad in de kerk van den H. ANTONIUS, met alle de plegtigheid en den luister waarvoor die ceremonie vatbaar is. Er waren vier Bisschoppen tegenwoordig, de Bisschop van het Noorder-district Dr. BRIGGS; Dr. GRIFFITHS, Bisschop van het *Londen-district*; Dr. MURDOCK van het *Wester-district* van *Schotland* en Dr. LEMING, Bisschop van *Terra-Nova*. Ongeveer honderd Priesters assisteerden bij die gelegenheid.

De takken der Engelsche associatie, bekend onder den naam van het Catholijk instituut, breiden zich meer en meer uit. Eene bijeenkomst (*meeting*) van de leden der afdeling van *Lincoln's-Inn-Fields*, die op den 4 September gehouden werd, heeft de groote resultaten aangetoond, welke reeds door dat schoone systema van associatie verkregen waren, daar hetzelfde al de Catholijken van het koninkrijk, in eene associatie vereenigende, hunne krachten honderdvoud verduubeld en hen over alle hindernissen doet zegepralen 1). De Eerw. Dr. BALDAONI van *Lincoln's-*

1) Zal men dan bij ons nooit begrijpen, dat wij nooit iets groots zullen bewerken, nooit ons doel, volledige godsdienstvrijheid en

Inn-Fields, heeft de vergadering niet kunnen bijwonen, uit hoofde van ongesteldheid. De Eerw. Heer GEORGE SPENCER heeft de vergadering gepresideerd.

Het bouwen van Catholijke Kapellen gaat voort, met eenen ijver, die aan het geloof onzer vaderen herinnert. In *Schotland* en in de onderscheidene gedeelten van *Engeland*, worden bijna onophoudelijk nieuwe Kerken en Kapellen gebouwd.

Wat alleen het inwendige van *Londen* betreft, zullen de nieuwe Kapel van *London Road* en die van *Islington*, door de edelmoedigheid waarmede de inschrijvingen gedaan worden eerlang worden gebouwd. De referend DOYLE heeft eenen brief in het Engelsche journaal *the Tablet* geplaatst, over de noodzakelijkheid, om in de eerste plaats de bijdragen aan te wenden tot het bouwen van nieuwe Kapellen, wier behoefte zich meer en meer doet gevoelen, in plaats van kerken te vernieuwen, die uithoofde van het getal der Catholijken, in de wijken alwaar dezelve zich bevinden, toereikend voor de bevolking zijn, zoo was het bouwen eener Kerk in *London-Road* alwaar zich meer dan vijf en twintig duizend Catholijken bevinden eene volstrekte behoefte geworden.

De Catholijke dagbladen van *Londen* zien dagelijks hunne circulatie vermeerderen; zij worden even gretig door de protestanten als door de Catholijken gelezen. Er zal binnen kort weder een nieuw Catholijk dagblad verschijnen, onder den titel van: *the Catholic-Cronicle*. De *Tablet* vindt veel bijval: *the Catholic-Magazine* 1) en *the Orthodox Journal* maken veel opgang.

BELANGRIJKE BERIGTEN.

De godvruchtige en geleerde P. LACORDAIRE, die, gelijk men weet, in het vorige jaar zijne klooster geloften in de orde van den H. DOMINICUS heeft uitgesproken, is thans in het klooster *Santa-Sabina* te *Rome* ijverig onledig met het opleiden van eenige jonge Franschen, tot leden, dier grijze en beroemde orde, die door den marteldood van verscheidene harer leden in *Cochin-China* een nieuw leven heeft ontvangen.

De Eerw. P. REQUEDA die met den Eerw. P. LACORDAIRE, *Frankrijk* verlaten had, om met hem in de orde van den H. DOMINICUS te treden, ten einde dezelve in *Frankrijk* te doen herleven, is, in den bloei zijns levens, in *Santa-Sabina* overleden. Hij heeft de schoone verwachting, die men van hem had niet teleur gesteld; want hij is den dood eens heiligen gestorven. Zijne laatste oogenblikken hebben het geheele klooster gesticht. Zijne uitvaart heeft op den 1 September plaats gehad.

Op den 3 September zijn te *Rome* twee jonge Chinesen aangekomen die zich in het Collegie der *Propaganda* zul-

betamelijke vrijheid van onderwijs zullen bereiken, zonder samenwerking, zonder associatie? RED.

1) Dit Maandschrift neemt gewoonlijk onze artikelen, die wij aan l'Univers ter plaatsing zenden in de Engelsche taal over. RED.

len begeven; ze zijn gezonden en aanbevolen geworden door Mgr. SALVERTI, Apostolischen Vicaris van *Chandia*. De oudste genaamd JOANNES VUANA, is twintig en de andere JOANNES BAPTISTA INOM is 18 jaren oud. Zij dragen het Chineesch costuum en worden gewoonlijk verzeld door een hunner landgenooten, die zich reeds in het Collegie der *Propaganda* bevindt en door eenen Pater Jesuit die er toe behoort. Hunne verbaasdheid, bij hunne eerste beschouwing van de *St. Pieters-Kerk*, laat zich niet beschrijven. Zij toonen veel aanleg te hebben en zijn voorbeelden van godsvrucht.

In den nacht van den 4 op den 5 September, is de Kardinaal LAMBRUSCHINI, Secretaris van Staat, Protecteur-Generaal der orde van den H. FRANCISCUS, naar *Assisiën* vertrokken, om er de Kerk van de H. MARIA ter Engelen, te Consacreeën, die door de E.E. PP. Franciscanen van de observantie bediend wordt; welke Kerk, drie jaren geleden, door eene aardbeving vernield werd en door de zorg dier godvruchtige Monniken weder herbouwd is geworden.

Uit *Breslau* (*Silecië*) wordt, onder dagteekening van 1 September gemeld, dat de Confiscatie van 180 Catholijke Kerken in *Silecië*, ten behoeve der protestanten, door het gouvernement was bevolen geworden. Men had reeds een begin met de uitvoering van dat bevel gemaakt, toen eene cabinets-orde des konings, te *Breslau* aankwam, waarbij verboden werd, met die zaak verder voort te gaan. — Dat verbod werd minder aan de goede gezindheid van het Pruisisch gouvernement, dan aan de vrees voor *Frankrijk* en deszelfs invloed, die bij eenen mogelijken oorlog zoo noodlottig voor het Pruisisch gouvernement zou kunnen worden, toegeschreven.

Mgr. WISEMAN is den 9 September, door Mgr. WALSH, wiens Coadjutor hij is, met groote plegtigheid, tot president van het Collegie van de H. MARIA te *Oscott* geïnstalleerd geworden.

Monseigneur ANTONUCCI is tot Bisschop van *Monte Feltre* in den Kerkelijken Staat benoemd en zal, naar wij vernemen, 's *Hage* binnen kort verlaten.

LIEFDEGAVEN.

Wij hebben de gewone halfjarige liefdegift van f 20 voor onderscheidene bestemmingen weder ontvangen.

Bijdragen voor de Abt dij van Melleray in Ierland.

Bereids geremitteerd	f 291,00
Bleef in Cassa	f 64,42½
Van den Eerw. Heer V. M.	» 30,00
Blijft in Cassa	f 94,42½
	f 385,42½

Voor de nieuwe Catholijke gemeente te Plettenberg, in Pruissen.

Door het intermediair van C. te D.	f 10,00
Van O. C. te G.	» 5,00
	f 15,00

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE *GRAVE*, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te *Grave*; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de *Redactie* worden aangenomen. - Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst, behalven de 35 centen zegelregt. - Voor *België* kan men abonneren aan het Postkantoor te *Antwerpen*.

RECLAMATIE 1) VAN DEN H. STOEL TEGEN DE ORGANIEKE ARTIKELEN DES JAARS 1802.

In het consistorie van 24 Mei 1802 verklaarde Pius VII in zijne allocutie, dat hij de verandering of wijziging dier organieke artikelen had gevorderd, als zijnde opgesteld, zonder dat hij er deel aan had genomen, en strijdig met de discipline der Kerk. Intusschen was het officiele stuk, waarbij die reclamatie werd gedaan, tot hiertoe niet publiek gemaakt en is eerst onlangs bekend geworden. Men ziet uit dit document, waartegen inzonderheid de klagten des H. Vaders gerigt zijn en tevens met hoeveel gematigdheid en zachtmoedigheid de Apostolische Stoel zijne klagten motiveert. Het stuk is in den form van brief door den Kardinaal CAPRARA, legaat van den H. Stoel, aan den heer DE TALLEYRAND, minister der buitenlandsche betrekkingen, gerigt, en van den volgende inhoud:

Monseigneur!

„Ik ben gelast te reclameeren tegen dat gedeelte der wet van 18 Germinal, dat men heeft aangeduid onder den naam van *organieke artikelen*. Ik vervul dien pligt met des te meer vertrouwen, zoo meer ik op de welwillend-

heid van het gouvernement en deszelfs gehechtheid aan de ware beginselen van den godsdienst reken.

„De benaming welke men aan die artikelen geeft, zou aanvankelijk schijnen te veronderstellen, dat zij slechts het natuurlijk gevolg en de uitlegging van het godsdienstig concordaat zijn. Intusschen is het eene daadzaak, dat zij niet met den den H. Stoel zijn overlegd geworden, dat zij eene grootere uitgebreidheid hebben dan het concordaat en dat zij in *Frankrijk* een kerkelijk wetboek daarstellen zonder medewerking van den H. Stoel. Hoe zou Zijne Heiligheid hetzelve kunnen toelaten, daar hij zelfs niet verzocht is geworden om hetzelve te onderzoeken? Dat wetboek heeft tot onderwerp de leer, de zeden, de discipline der geestelijkheid, de regten en de pligten der Bisschoppen, die der mindere bedienaren, hunne betrekkingen met den heiligen Stoel en de wijze van uitoefening hunner jurisdictie. Nu, dat alles behoort tot de onverjaarbare regten der Kerk: „Zij heeft van God alleen de autorisatie ontvangen, om de kwestien der leer aangaande het geloof en den regel der zeden te beslissen en canons of regelen van discipline te maken 1).”

„De heer D'HÉRICOURT 2), de geschied-schrijver FLEURY, de beroemdste advocaten-generaal en de heer CASTILLON 3) zelf erkenden die waarheden. De laatst-

1) *Reclamatie*, terugroeping; terugvordering; klagt, bezwaar in regten; *reclame*, geregtelijke terugvordering of de aanspraak, welke de eigenaar maakt op hetgeen hem ontnomen is... WEILAND, kunstwoordenb. bl. 387.

1) Besluiten van den Raad van 16 Maart en van 31 Julij 1731.

2) D'HÉRICOURT, *Lois ecclésiastiques*, partie première, ch. XIX, préambule, p. 119.

3) Réquisitoire contre les actes de l'assemblée du clergé en 1765.

gemelde erkent in de Kerk de magt, die zij van God ontvangen heeft, om door het gezag der prediking, der wetten en der uitspraken, den regel des geloofs en der zeden, de discipline, die tot de huishouding van haar bestuur noodig is, de opvolging en de voortdoring harer bediening te behouden.

„Zijne Heiligheid heeft dus niet, dan met de uiterste droefheid kunnen zien, dat de burgerlijke magt met verwaarloozing dier beginselen, artikelen die essentieel de zeden, de discipline, de kerkelijke regten, onderwijzing en jurisdictie betreffen, heeft willen regelen, beslissen en tot wet doen overgaan. Is het niet te vreezen, dat deze innovatie het mistrouwen te weeg brenge, dat zij doe gelooven, dat de Kerk van *Frankrijk*, zelfs in zuivere geestelijke zaken aan het tijdelijk gezag onderworpen is, en dat zij vele verdienstelijke geestelijken, van het aannemen van plaatsen afhoude? Wat zal het zijn, als wij elk dier artikelen in het bijzonder beschouwen? Het eerste artikel 1) wil, „dat geenerlei Bulle, Breve of Rescript enz. van den H. Stoel uitgegaan, ten uitvoer zal kunnen gelegd, noch zelfs bekend gemaakt worden, zonder de autorisatie des gouvernementes.”

„Krenkt deze bepaling in alle hare uitgestrektheid genomen, niet baarblijkelijk de vrijheid van het kerkelijk onderwijs? Onderwerpt zij de bekendmaking der Christen waarheden niet aan lastige formaliteiten? Stelt zij de uitspraken betreffende het geloof en de discipline niet onder de volstrekte afhankelijkheid van het tijdelijk gezag? Geeft zij aan het gezag dat in verzoeking mogt komen, om er misbruik van te maken, niet de regten en de gelegenheden om de taal der waarheid, die een aan zijne pligten getrouwe Opperherder aan de volken die zijner zorgvuldigheid aanbevolen zijn, zou willen rigten, tegen te houden, te onderscheppen en zelfs te smooren?

„Zoodanig was nooit de afhankelijkheid der Kerk, zelfs in de eerste eeuwen des Christendoms. Geenerlei gezag vorderde toen de verificatie 2) harer decreten. Intusschen heeft zij niets van hare voorregten verloren door het opnemen der keizers in haren schoot: „Zij moet dezelfde jurisdictie bezitten, die zij onder de heidensche keizers bezat 3). Het is nimmer geoorloofd daarop inbreuk te maken, omdat zij die van JESUS CHRISTUS ontleent.” Met hoeveel smart moet de H. Stoel dan de beletselen niet zien, die men aan zijne regten wil stellen?

„De Fransche Geestelijkheid erkent zelve, dat de uitspraken van den H. Stoel uitgegaan en *waarin het ligchaam der Bisschoppen toestemt* onwedersprekelijk zijn. Waartoe zouden zij dan de autorisatie des gouvernementes behoeven, daar zij, volgens de Gallikaansche principes al hare kracht ontleenen van het gezag, dat haar uitspreekt en van dat hetwelk haar aanneemt? *De opvolger van PETRUS moet zijne broeders in het geloof versterken*, volgens de uitdrukking der Schriftuur; maar hoe zal hij dit kunnen

doen, als hij bij ieder artikel dat hij leeraren zal, ieder oogenblik, door het weigeren, of door het ontbreken der verificatie van den kant des tijdelijken gezags, kan worden belemmerd? Volgt niet baarblijkelijk uit deze bepalingen, dat de Kerk niet meer zou kunnen weten en gelooven dan hetgene wat aan het gouvernement behagen mogt, te laten afkondigen.

„Dit artikel krenkt de kieschheid en het altoos te *Rome* in acht genomen geheim in de zaken der Pénitencerie. Iedere particulier kan zich met vertrouwen tot dezelve wenden en zonder het bekend worden zijner zwakheden te vrezen. Intusschen wil dit artikel, dat niets uitzondert, dat zelfs de personeele Breven van de Pénitencerie uitgaande, geverifieerd worden. De geheimen der familien en het ongelukkig gevolg der menschelijke zwakheden, zouden dus aan het licht moeten komen, tot het bekomen van verlof, om gebruik van die Breven te mogen maken. Welk een dwang! welke kluisters! Het parlement zelf liet ze niet toe, want het zonderde de *provisien*, de *Breven der Pénitencerie*, en andere expeditien, betreffende de zaken van particulieren, van de verificatie uit.

„Het tweede artikel verklaart:” Dat geen Legaat, Nuntius of gedelegeerde van den H. Stoel, zijne volmagten in *Frankrijk* zal kunnen uitoefenen, zonder de gemelde autorisatie. „Ik kan hier slechts de juiste aanmerkingen herhalen, die ik op het eerste artikel heb gemaakt. Het eene treft de vrijheid van onderwijs in hare bron, het andere in hare zaakgelastigden. Het eerste belet de bekendmaking der waarheid; het tweede belemmert het apostolaat dergenen, die den last hebben, om haar te verkondigen. Intusschen heeft JESUS CHRISTUS gewild, dat zijn goddelijk woord aanhoudend vrij zou zijn, dat men het op de daken zou kunnen prediken aan alle volken en onder alle gouvernementen. Hoe zou men dat Catholijke leerstuk overeen brengen, met de onvermijdelijke formaliteit eener verificatie van volmagt, en met eene burgerlijke vergunning tot het uitoefenen derzelve? Hadden de Apostelen en de eerste Herders der ontlukende Kerk het Evangelie kunnen prediken, als de gouvernementen zulk een regt over hen hadden uitgeoefend?

„Het derde artikel strekt dien maatregel uit tot de canons der concilien, zelfs algemeene. Die zoo beroemde vergaderingen hebben nergens meer eerbied en achting genoten, dan in *Frankrijk*. Hoe komt het dan, dat zij bij die zelfde natie zoovele hinderpalen vinden en dat eene burgerlijke formaliteit het regt geeft, om derzelve besluiten te eludeeren en zelfs te verwerpen?

Men wil, zegt men, dezelve onderzoeken; maar *de weg van onderzoek, in zaken van godsdienst, is verboden in den schoot der Catholijke Kerk* 1), slechts de protestantsche gezindheden laten dit toe en daar van daan is die verbazende verscheidenheid ontstaan, die in derzelve leer begrippen heerscht.

1) Men zie hetzelfde in de *Catholijke Nederlandsche Stemmen* van 25 Julij 1840, bl. 242.

2) *Verificatie*, het doen blijken van de waarheid eener zaak, door middel van voorafgaand onderzoek van de deugdelijkheid. *WIL. Kunstwoordenb.* bl. 487.

3) *Lois ecclésiastiques. Vide supra.*

1) Dit is consequent. Wie de onfeilbaarheid der Catholijke Kerk niet gelooft, is niet Catholijk: wie ze geloofd behoeft hare uitspraken niet te onderzoeken; hij kan dit niet doen, zonder het Catholijk geloof te verzaaken, wijl de onfeilbaarheid der Kerk een leerstuk van dat geloof is. RAN.

„Wat zou overigens het doel van dat onderzoek zijn? 'T zou zijn, om te weten, of de canons der concilien overeenstemmen met de Fransche wetten? Doch indien sommige van die wetten, zooals die over de echtscheiding, in strijd zijn met de Catholijke leer, zou men dus de canons moeten verwerpen en de voorkeur geven aan de wetten, hoe onbillijk of verkeerd; derzelver onderwerp ware. Wie zou eene dusdanige conclusie kunnen aannemen? Ware dit niet het opofferen van den godsdienst, het werk van God zelve aan de altoos onvolmaakte en dikwerf onbillijke werken der menschen?

„Ik weet, dat onze gehoorzaamheid redelijk zijn moet; maar niet gehoorzamen, dan met voldoende redenen, is geenszins het regt, niet alleen om te onderzoeken, maar om alles te verwerpen, wat ons mishaagt.

„God heeft de onfeilbaarheid niet aan zijne Kerk beloofd; de menschelijke maatschappijen kunnen zich bedriegen. De wijste wetgevers hebben er het bewijs van opgeleverd. Waarom dan de uitspraken van een *onwraakbaar gezag*, te vergelijken met die eener magt, welke dwalen kan en bij die vergelijking de schaal ten voordeele der laatste te doen overhellen? Iedere mogendheid heeft overigens dezelfde regten. Wat *Frankrijk* beveelt, kunnen *Spanje* en het keizerrijk vorderen en daar de wetten overal verschillen, zou daaruit volgen, dat het onderwijs der Kerk zou moeten verschillen, volgens de volken, om zich in overeenstemming met de wetten te vinden.

„Zal men zeggen, dat het Fransche parlement op die wijze handelde? Ik weet het; maar het onderzocht, volgens deszelfs verklaring van 24 Mei 1766 niet dan hetgene, wat in de bekendmaking der canons en der Bullen de openbare rust zou kunnen storen of betreffen en niet derzelver overeenstemming met de wetten, die reeds den volgende dag konden veranderen.

„Dat *misbruik* kon overigens niet worden gewettigd door de gewoonte, en het gouvernement gevoelde er zoo goed de ongelegenheden van, dat hetzelfde aan het parlement van *Parijs*, den 5 April 1757, door den mond van den heer D'AGUESEAU zeide: „Het schijnt, dat men het gezag 't welk de Kerk heeft, om decreten te maken, wil verzwakken, door hetzelfde zoodanig afhankelijk te maken van de burgerlijke magt en van hare medewerking, dat zonder die medewerking, de heiligste decreten der Kerk de onderdanen des konings niet kunnen verplichten.”

„Eindelijk, die grondstellingen hadden geen plaats, in de parlementen, volgens de verklaring van 1766, dan om de decreten der Kerk tot staatswetten te maken en derzelver uitvoering te bevelen met verbod op tijdelijke straffen van dezelve te overtreden. Maar die redenen zijn niet meer die, welke tegenwoordig het gouvernement geleiden, wijl de *Catholijke godsdienst niet meer de godsdienst van staat*, maar eeniglijk die van de meerderheid der Franschen is.

„Artikel 6 verklaart, dat bij den staatsraad verhaal is voor alle gevallen van misbruik;” doch welke zijn die? Het artikel omschrijft dezelve slechts op eene algemeene en onbestemde wijze.

„Men zegt, bij voorbeeld, dat een der gevallen van misbruik, de overweldiging of overdrijving van gezag is.

Maar in zake van geestelijke jurisdictie, is de Kerk alleen dienaangaande regter. Het komt alleen aan haar toe, om te verklaren, waarin men is te buiten gegaan, of misbruik heeft gemaakt van een gezag, dat zij alleen verleen kan. De tijdelijke magt, kan geen overdreven misbruik kennen van eene zaak, die zij niet verleent.

„Een tweede geval van misbruik is de overtreding der wetten en reglementen van de republiek, maar zoo die wetten en reglementen in strijd zijn, met de Christen leer, zou dan de Priester dezelve bij voorkeur, boven de wet van JESUS CHRISTUS, moeten naleven? Zoodanig was nooit de bedoeling van een gouvernement.

Men rangschikt ook onder de klasse der misbruiken, de inbreuk op de regels, die in *Frankrijk* door de heilige canons gewettigd zijn.... Maar die regels moesten van de Kerk voortkomen. Zij alleen heeft dus uitspraak te doen over inbreuken op dezelve; want zij alleen kent derzelver geest en bepalingen.

„Men zegt, eindelijk, dat er aanleiding is tot appel, als van misbruik, wegens iedere onderneming, welke de strekking heeft, om de eer der burgers te compromitteren, hunne conscientie te ontrusten, of tegen hen in onderdrukking, hoon of wat door de wet openbare ergernis is ontvaard.

„Maar zoo een gedeporteerde, zoo een ketter, die openlijk bekend is, zich voordoet, om de sacramenten te ontvangen, en men hem dezelve weigert, zal hij beweren, dat men hem heeft gehoond, hij zal over ergernis schreeuwen, hij zal zijn beklag doen, men zal het volgens de wet toelaten, en echter zal de aangeklaagde Priester slechts zijnen plicht hebben gedaan, wijl de sacramenten nooit moeten worden toegediend, aan personen, die kemelijk onwaardig zijn.

„Eindelijk zou men zich gronden op de bestendige gewoonte der beroepen (appels) als van misbruik. Die gewoonte klimt niet hooger op dan de regering van PHILIPPUS van *Valois*, overleden in 1350. Het is nooit bestendig en gelijkvormig geweest; het is naar de tijden veranderd; de parlementen hadden een bijzonder belang, om hetzelfde te accrediteren. Zij vermeederden hunne magt en hun voorregt: doch het vleijende is niet altoos billijk. Zoo kende LODIEWIJK XIV, bij edict van 1695, art. 34, 35, 36, 37 aan de wereldlijke magistraten slechts het onderzoek der vormen toe, hun *voorschrijvende* om de hoofdzak (*le fond*) aan den *Kerkvoogd* te zenden. Doch die bepaling bestaat nergens in de *organieke* artikelen. Zij kennen zonder onderscheid aan den staatsraad het beoordeelen der vormen en der hoofdzak toe.

„Overigens waren de magistraten, die destijds uitspraak deden over de gevallen van misbruik, noodwendig Catholijk; zij waren verplicht dit te bevestigen onder staving met eede; terwijl zij tegenwoordig kunnen behooren tot secten, die van de Catholijke Kerk gescheiden zijn en uitspraak te doen hebben over onderwerpen, waarbij deze essentieel belang heeft.....

„Artikel 9 wil, dat de godsdienst worde uitgeoefend onder de leiding der Aartsbisschoppen, Bisschoppen en Pastoors. Maar het woord: *leiding*, drukt hier het regt der Aartsbisschoppen en Bisschoppen niet uit. Zij hebben

het *goddelijk regt*, niet alleen het regt, om te *leiden*, maar ook dat van te bepalen, te bevelen en te oordeelen. De magten der Pastoors in de parochien zijn niet dezelfde als die der Bisschoppen in de diocesen. Men had ze dus niet op de zelfde wijze en in de zelfde artikelen moeten uitdrukken, ten einde niet eene gelijksoortigheid te veronderstellen, die niet bestaat.

„Waarom, overigens, hier geene melding gemaakt van de regten van Zijne Heiligheid, van de Aartsbisschoppen en Bisschoppen? Heeft men hem een algemeen regt willen ontrooven, dat hem essentieel toebehoort?

„Artikel 10. Allen vrijdom of alle voorregt van de bisschoppelijke jurisdictie vernietigende, doet evidentelijk uitspraak in eene zuiver geestelijke zaak. Want zoo de vrijgestelde plaatsen (*territoires exempts*) thans aan den ordinaris onderworpen zijn, zijn zij dit niet, dan krachtens een reglement van den H. Stoel. Hij alleen geeft aan den ordinaris eene jurisdictie, die hij niet had. Zoo zal, ten slotte de tijdelijke magt volmagten hebben verleend, welke enkel aan de Kerk toebehooren. De vrijstellingen zijn overigens niet zoo verkeerd, als men zich heeft verbeeld. De H. GREGORIUS zelf had ze toegelaten en de tijdelijke overheden hebben er dikwerf de toevlugt toe genomen.

„Art. 11 vernietigt alle religieuze etablissementen, met uitzondering van de seminariën en kapittels. Heeft men over die suppressie wel nagedacht? Verscheidene dier etablissementen waren van een erkend nut; het volk had ze lief, zij hielpen het in deszelfs behoeften; de godsvrucht had ze gesticht; de Kerk had ze plegtiglijk goedgekeurd, en het verzoek der soevereinen zelve: *zij alleen kon dus dezelve suppressie uitspreken*.

„Art. 14 beveelt aan de Aartsbisschoppen te waken voor het behoud van het geloof en de discipline in de diocesen hunner suffraganen. „Geen pligt is onvermijdelijker, noch heiliger; maar het is ook de pligt van den H. Stoel voor de geheele Kerk. Waarom dus niet in het artikel melding van dat algemeen toezigt gemaakt? Is het een verzuim? Is het eene uitsluiting?

„Art. 15 autorisert de Aartsbisschoppen om kennis te nemen van de reclamatiën en klagten tegen het gedrag en de uitspraken der onderhoorige Bisschoppen. Maar, wat zullen die Bisschoppen doen als de Metropolitanen hun geen regt laten wedervaren? Tot wien zullen zij zich wenden, om hetzelve te verkrijgen? Aan welke regtbank zullen zij appelleren van het gedrag der Aartsbisschoppen te hunnen opzigt? Dit is eene zwagheid van het hoogste gewigt, en waarvan men niet spreekt. Waarom er niet bijgevoegd, dat de soevereine Opperpriester alsdan, bij wege van appel, kennis van die geschillen kan nemen en beslissend uitspraak doen kan volgens hergene, wat door de heilige canons geleerd wordt? (*Het vervolg hierna*).

DE NIEUWE KONING VAN PRUISSEN.

De aangevangen regering van den nieuwen koning van *Pruissen* en alles wat men verhaalde betrekkelijk zijne welwillendheid jegens zijne Catholijke onderdanen, hadden

velen met hoop vervuld 1). Zijne daden, wier wezenlijk karakter de bedriegelijke taal van zekere Duitsche dagbladen niet toeliet zoo aanstonds te waardeeren, schenen het vertrouwen te regtvaardigen. Doch thans zijn ons authentieke documenten *medegedeeld*, die bewijzen hoe ijdel die verwachtingen waren; het is niet, dan al te waar, de nieuwe koning wordt voortgestuwd in het spoor door zijnen voorzaat gebaad; hij gaat voort aan zijne Catholijke onderdanen de godsdienst-vrijheid en de gelijkheid met de andere belijdenissen te weigeren. Zoo hij eenige schijnbare voldoening heeft gegeven, die het hatelijke zijner aanmatigheden tegen de Kerk verminderen, staat hij eigenlijk niets toe van hetgene wat de Kerk regt heeft te vragen en men kan datgene, wat hij zijne *goedertierendheid* noemt, niet anders toeschrijven dan aan de politieke noodzakelijkheden, die ontstaan zijn uit de gebeurtenissen welke sedert twee maanden *Europa* in beweging houden.

Dit alles, wij herhalen het, wordt gestaafd door documenten, die wij achtervolgens onder de oogen onzer lezers zullen brengen. Wat derzelve oorsprong betreft, moeten wij ons vergenoegen te zeggen, dat hij aan elken Catholijk het volledigste vertrouwen moet inboezemen.

L'Univers heeft het manifest des konings van *Pruissen* van 23 Julij, ter gelegenheid van de vrijlating des Aartsbisschops van *Gnesen en Posen* medegedeeld 2). Inderdaad die vrijlating, in zich zelve eene daad van regtvaardigheid zijnde, kon als een goed voortteeken voor de nieuwe regering worden beschouwd. Maar het schijnt, dat de kwade geest die het Pruisisch kabinet tot die daden van geweld tegen de Kerk heeft aangezet, aan hetzelve ook de verklaring heeft gedictéerd, waarvan zijne herstellende daad verzeld gaat; wijl die uitlegging aan de daad zelve al hare verdienste ontnemende, eene geheel andere betekenis aan dezelve geeft. De koning van *Pruissen* draagt werkelijk zorg, om openlijk aan zijne Catholijke onderdanen te zeggen:

„Dat de interdictie zijner bedieningen en de gevangenzetting, door den Aartsbischop von *DUNIN* ondergaan slechts eene door hen verdiende straf waren wegens het miskennen van het gezag der wetten.

„Dat hij in niets meent af te wijken van de maatregelen door wijlen den koning, zijn vader, genomen, en die zijne volle goedkeuring hadden bekomen;

„Dat het niet uitvoeren van het vroeger tegen hem uitgesproken vonnis en de latere vergunning, om naar zijne diocese terug te keeren, slechts eene zuivere daad van koninklijke goedertierendheid zijn;

„Dat die gratie hem niet is toegestaan, dan op verklaringen, volgens welke de regten der kroon en het ge-

1) Wij hebben nooit eene dusdanige hoop gekoesterd, zelfs niet na eene mededeeling van de heer DE BONALD, die uit hooft van hem bekende antecedenten van den nieuwen koning, met wien hij eenige betrekkingen had gehad. Wij hebben de reden, om welke wij ons met geene hoop op gunstiger toestand voor de Catholijken in *Pruissen* vleiden, reeds in ons blad van 13 Junij II. bl. 196, vermeld.

RED.

2) De reden om welke wij dat stuk niet hebben medegedeeld; hebben wij in ons blad van 5 September II. blz. 292 medegedeeld.

RED.

zag der wetten voortaan zullen verzekerd zijn, gelijk ook de herstelling der orde in de Kerk.

Inderdaad zulke gevoelens door den koning zelve geuit, zullen zijne Catholijke onderdanen ontslaan van hem dank te weten voor hetgeen wat hij voor een hunner Herders heeft gedaan. Wat de Catholijken van het Pruisisch gouvernement verwachtten, was de erkenning, de teruggave van het regt hunner Kerk, 't welk op de duidelijkste wijze is aangetoond geworden door de zoo heldere vertoogen, door de zoo stellige verklaringen van den H. Stoel, en door de energieke reclamatiën, de zoo bondige vertoogen van den Aartsbisschop zelve, door zoovele geleerde en welsprekende verdedigingen, door protestanten zoowel als door Catholijken ondernomen. Maar dat goed regt der Kerk wordt haar op nieuw volstrekt betwist door den koning, die er *het gezag der wetten* tegen stelt, dat is, dat van zijnen personen wil, die tegen een wezenlijk bewezen regt, niet anders zijn kan dan een onregtvaardig verzet en overweldigende aanmatiging. Wat de Catholijken verwachtten, was eene daad van regtvaardigheid en herstel, jegens den waardigen vervolgden Prelaat, die volstrektelijk niets gedaan heeft, dan aan zijne heiligste pligten te gehoorzamen, en wiens gedrag door zijn opperhoofd goedgekeurd en door zijne broeders gevolgd geworden is; doch in plaats van eene voldoening werpt men hem eene acte van amnestie toe, die hem in den rang der misdadigers plaatst! Maar wat bovenal de Catholijken moet misnoegd maken en bedroeven, is, dat die gewaande vergiffenis, zoo als dezelve is gemotiveerd, de strekking heeft, om den waardigen Aartsbisschop te onteeren, en in zijn persoon een der zuiverste luisters der Kerk in deze eeuw. Want hoe verward de uitdrukkingen van het koninklijk manifest over dit punt ook zijn, zoo men ze ten minste niet veronderstelt geenerlei zin te hebben, beteekenen dezelve: dat de Aartsbisschop niet in vrijheid gesteld is, dan ten gevolge van *verklaringen door hem aan den voet des troons nedergelegd*, verklaringen, die gelijk staan met eene herroeping van alles wat hij tot hiertoe gedaan en verdedigd had. Inderdaad, waarover was het zake tusschen het Pruisisch gouvernement en het episcopaat in dien gedenkwaardigen strijd? Voornamelijk over de godsdienstige opvoeding der kinderen, uit gemengde huwelijken gesproten. Wat is het punt op hetwelk de Kerk onwankelbaar heeft blijven staan? Dat punt is: De echtgenooten moeten zich verbinden, om al de kinderen welke uit die huwelijken zullen geboren worden in den Catholijken godsdienst op te voeden, indien zij willen dat hunne vereeniging door de Catholijke Kerk gezegend worde. En wat is de even onveranderlijke aanmatiging van het Pruisisch gouvernement geweest? Dat de Kerk aan die huwelijken haren zegen moet verleen, zonder van de echtelingen de beloften te vorderen van hunne kinderen Catholijk op te voeden. Die bewering staat dus geheel en al gelijk met datgene wat men in de verklaring van den nieuwen koning *de regten der kroon en het gezag der wetten* noemt. Zoo dus de Aartsbisschop verklaringen gedaan had, waarbij die gewaande regten en wetten erkend en verzekerd waren geworden, zou hij de inzegening van het huwelijk hebben moeten toestaan zonder belofte of waarborg voor de Ca-

tholijke opvoeding der kinderen. Maar eene dusdanige concessie, die nooit door een Catholijk kan worden gedaan, zonder dat hij oogenblikkelijk ophoudt het te wezen, zonder dat hij zijne Kerk verzaakt, zonder dat hij derzelver waarheid en noodzakelijkheid verloochent en zoowel hare zegeningen als hare wetten veracht, zulk eene concessie door eenen Bisschop gedaan, zou eene daad van felonie en van hoog verraad tegen het opperhoofd der Kerk wezen, een vadermoord, aan zijne eigene kudde gepleegd. Zoo derhalve die bewering gegrond ware, zoo MARTINUS VON DUNIN zich aan zulk eene misdaad had schuldig gemaakt om het roemvolle lijden tot hiertoe zoo heldhaftig verduurd, uit hoofde zijner standvastige weigering, als nu te ontduiken, dan zou de dag van zijne terugkomst op zijnen zetel, wel verre van een dag van zegepraal voor ons Catholijken te wezen, wezenlijk een dag van schande en rouw zijn. Het ware niet *de orde*, maar de wanorde die *hersteld* zou zijn geweest in de diocese van *Posen*, en de Oppreherder zou zich in de noodzakelijkheid zien gebragt van eenen Bisschop te wraken, die hem tot hier toe zoo getrouwelijk had gehoorzaamd. Maar dat onze broeders zich gerust stellen, onze doorluchtige belijder heeft niet zoo verkeerd geëindigd, hij heeft zich zelve niet tegen gesproken, hij heeft niets beloofd of verklaard, wat men ter goeder trouw zou kunnen uitleggen als eene herroeping van de principes, die hij verdedigd had of als eene afwijking van de gedragslijn, die hij tot dezen dag toe gehouden heeft. Wij verzekeren op getuigenisse, die boven alle vermoeden verheven zijn, dat het eenige, wat Mgr. VON DUNIN aan zijn gouvernement heeft beloofd of verklaard is, *dat hy al zijn invloed zal bezigen, om volks-bewegingen in zijne provincie te verhoeden*, eene zeer onschuldige belofte en verklaring voorzeker, en overtollig voor eenen bedienaar des vredes. Betrekkelijk hetgene wat wij hier aanvoeren, durven wij onze vijanden uitdagen, om het tegendeel te bewijzen; zij zouden daartoe echter slechts de authentieke acte behoeven te voorschijn te brengen en den text der *verklaringen, die aan den voet des troons zouden zijn nedergelegd*, bekend te maken; zij zullen dit wel laten! Maar hoe zal men dan die zinsnede, en den geheelen inhoud van het koninklijk manifest, door twee ministers en eenen substituut-minister geteekend, verklaren? Wij achten ons gelukkig, die taak niet ondernomen te hebben; doch al wie met oplettendheid de bedrijven van het groote drama, 't welk thans op de beide uiterste grenzen van *Pruissen* gespeeld wordt, heeft gade geslagen, herinnert zich wel andere omstandigheden in *Europa*, welke die, waarover wij spreken, niet dan al te goed ophelderen.

In allen gevalle meenen wij te kunnen herhalen, dat de Catholijken in *Pruissen* zich niet over die daad van koninklijke goedertierenheid hebben te verheugen; en wij durven den koning voorspellen, dat hij zich bedriegt, als hij „*vervacht, dat zijne getrouwe onderdanen van het groote hertogdom Posen, met dankbaarheid, in de genadig vergunde wederkeering van hunnen Herder, een waarborg zullen zien voor de bescherming en zorg, die hij wel aan de Catholijke Kerk en aan haren godsdienst wil verleen*”. Als de Catholijken hun belang verstaan, zullen zij veeleer met ons den Heer bidden. Zijne Kerk

tegen eene dusdanige *bescherming* en *zorg* te beschermen, die de vrijheid aan hare herders niet terug geeft, dan op voorwaarde van hunne conscientie te verkoopen en hunnen plicht te verraden! Dat gevaarlijk karakter van de beloofde bescherming ontsluit zich nog beter door het slot van het stuk, dat zelfs naar de tour van een goothelmspel gelijk, waarbij de eene hand zich haast weg te nemen, wat de andere aanbod. De koning belooft „*met strengheid te waken, dat DE VRIJHEID EN DE GELIJKHEID DER CHRISTELIJKE BELIJDENISSEN gehandhaafd worden*,” maar hij bedreigt gelijktijtig met zijne gramschap iedere poging „*om DE GELUKKIGE OVEREENSTEMMING TUSSEN DE VERSCHILLENDE BELIJDENISSEN te storen EN DEN VREDE DER KERKEN te verbreken*. Zoo die laatste zinsnede zich niet anders uitstrekt, dan tot de harmonie en goede overeenstemming der burgers, in den kring van het burgerlijk leven, zou er niets op te zeggen vallen en de Catholijken zouden er zich over te verheugen hebben; want dezelfde Kerk, die het ware geloof belijdt, oefent ook de ware liefde uit; zij oefent die zoowel uit jegens vreemdelingen als jegens hare leden en zij oefent die ook daar uit, waar geenerlei gebruikelijk regt, noch eenig strafwetboek haar bereiken kan, zij heeft intusschen niet altoos het geluk van op dezelfde wijze door de andere belijdenissen te worden behandeld, die overal, waar zij heerschende zijn bijna nooit nalaten haar te verdrukken en uit te sluiten, zooveel als zulks geschieden kan; nu, dat dit plaats hebben kan, zelfs in de landen, alwaar „*de vrijheid en gelijkheid der christelijke belijdenissen*” opnieuw is geproclameerd geworden, weet men zeer goed. Maar de aanmatigingen van het Pruisisch gouvernement in al deszelfs geschillen met de Catholijke Kerk, aanmatigingen van welke de nieuwe koning verklaart in niets te willen afwijken, hebben aan de wereld getoond, dat het gouvernement zich niet vergenoegt met eene dusdanige uitoefening van de christelijke liefde der Kerk jegens de andere belijdenissen en dat hij daarenboven van haar vordert, dat zij hare onveranderlijke beginselen opoffere, afstand doe van hare altoos durende overleveringen, hare onverjaarbare regten late varen, praktisch aan hare bestrijders hetzelfde bezit der goddelijke waarheid en een gelijk vermogen ter eeuwige zaligheid toekenne; eindelijk, dat gouvernement verneemt zich, haar te noodzaken om zich te amalameren en in de heilige zaken gemeenschap te hebben met dezelfde secten, die zich van haar hebben afgescheiden, die zich tegen haar verzetten; dat is, dat men aan de Catholijke Kerk het voorstel doet om zich zelve te verzaken, zich zelve te vernietigen en zelve de plaats te verlaten, die zij bekleedt; want zoolang als zij bestaat, zoolang als zij is, wat zij is, kan zij niet maken, dat er innerlijke eendragt, dat er geene innige oppositie besta tusschen haar en die secten die hare geboorte slechts verschuldigd zijn aan het vrijwillig verlaten van haren schoot, die niet bestaan, dan door een voortdurend protest tegen haar en wier geheel leven bestaat in de ontkenning van haar eigen leven.

O! als het slechts ten gevolge eener dusdanige dogmatieke verdraagzaamheid, eener dusdanige doctrinale onverschilligheid is, dat de protestantsche vorsten aan de Ca-

tholijke Kerk die vrijheden van aanwezen en werking, die gelijkheid voor de burgerlijke wetten, die haar volgens het natuurregt en het goddelijk regt toekomen en die haar overigens, door het plegtigste positieve regt zijn toegestaan, meenen te vergunnen; dat dan die vorsten liever hunne treurige rol van vervolgers voortzetten zoolang als de Voorzienigheid door beproeving der Catholijke Kerk, hen zulks zal willen toelaten! Wij kunnen ons wel voor den marteldood buigen, maar wij kunnen nooit in den zelfmoord toestemmen. (PUnivrs).

DE ARNHEMSCHE COURANT EN DE VRIJHEID VAN ONDERWIJS.

De *Arnhemse Courant* spreekt in haar No. van den 19 September 11. over de eischen der Catholijken ten opzichte van het onderwijs op eene wijze, dat zij, gelijk wij vertrouwen dankbare erkenning van elken onbevooroordeelden zal inoogsten. Den heer LUIBEN volgende, bepaalt zij den wensch der Catholijken tot de vrijheid voor iedereen om openbaar onderwijs te geven, *mits hij hebbe een getuigschrift van zedelijkheid en goed gedrag*. Wij gelooven echter, dat de Catholijken nog meer verlangen, namelijk: waarborgen, dat bij het afgeven of weigeren dier getuigschriften *geene onregtvaardigheid, geene willekeur* plaats vinde. Wij erkennen gaarne, dat eene geheel onbeperkte vrijheid van onderwijs sommige nadeelige gevolgen zou kunnen hebben en dat de vordering van een getuigschrift van bekwaamheid, op zich zelve goed zij. Indien evenwel niet tevens eene radicale hervorming der thans bestaande school-commissien plaats vond, zou ons die vrijheid weinig baten. Het heugt ons nog maar al te wel, dat de knapste jongelieden, (wel te verstaan Catholijken) bij de examina's dropen; wijl zij niet in den zin der examinatoren antwoordden. Over zekere punten der vaderlandsche geschiedenis, bestonden bij die heeren zoogenaamde *idee fixe*: geen zinnelooze stond er ooit vaster op, dan zij. Geen vlek, b. v., rustte op het Oranje-huis, dan zekere daad van prins MAURITZ. Wilde een kandidaat niet gaaf toegeven, dat WILLEM I door een Jesuit ware vermoord — dan, o wee! In de zuidelijke provinciën, durfde men zelf de jonge lieden over godsdienstige onderwerpen ondervragen, en wee den domoor, die meende aan sommige geheimen te moeten gelooven en zijn verstand gevangen te geven! Hoe zou zoo een man ook in staat geweest zijn, om anderen te verlichten! Men herinnere zich de daadzaken door den *Courier de la Meuse* in de jaren 1828 en 29 aan het licht gebragt; men vrage het aan meesters, die eens voor die inquisiteurs teregt stonden en men zal geredelijk toestemmen, dat de Catholijken te veel door ondervinding geleerd hebben, om geen wantrouwen te voeden jegens de bestaande school-commissien, waar mannen als ROBIDÉ VAN DER AA, en meer van zijn kaliber zitting hebben. Wil men derhalve eene acte van bekwaamheid blijven vorderen, dan benoeme men eene jury, of, is dat woord den grijs-Nederlander te hatelijk, eene commissie uit evenveel Catholijken als protestanten te zamengesteld, met het onderzoek der aspiranten belast. De berucht geworden Gb-

vers, die in de benoeming van vier Catholijke school-opzieners misschien reeds eene *schandelijke toegevelijkheid* der regering beschouwde, moge hierover huilen, *knarsetanden* zelfs, als hij het goed vindt; ROBIDÉ moge er zijne schouders over ophalen en Jesuiten in het spel wanen; de Catholijken laten zich met geene schoone woorden meer paaijen en de regering mag wel in het oog houden, dat zij met halve maatregelen niet te vreden zullen zijn.

Het onderwijs, hetwelk bekostigd wordt door de regering (uit de opbrengsten der natie wel te verstaan) behoort te worden geregeld door de wet. — Zoo sprak de edele LUIBEN, — en wij hebben te vaak die lamme knoeiboel van inconstitutionele reglementen verfoeid, dan dat wij niet naar eene wet zouden verlangen. Edoch, zal die wet aan ons verlangen voldoen, dan moet daarin uitdrukkelijk bepaald worden, dat het onderwijs op die scholen gegeven, niet in het minste hinderlijk zij aan het godsdienstig onderwijs, van welke gezindte het ook zij. En deze bepaling moet worden gehandhaafd: diezelfde wet moet waarborgen stellen voor derzelver naleving. Het vertrouwen in dit punt is geschokt: alleen voortdurende trouw, opregte naleving van beloften en geen dulle manspraat, als van eenen VAN SLOET, kan de Catholijke bevolking bevredigen. Het zou haar zeker hard vallen, indien zij bij voortduring moesten bijdragen tot een onderwijs, dat de strekking heeft, om datgene te verguizen en te bespotten, wat haar het dierbaarst is op aarde.

Wij hebben daar een naam genoemd, die vele treurige herinneringen bij ons heeft opgewekt, en wel vooral aan de blijkbaar kwade trouw, met welke men zoo dikwerf het billijkst verlangen der Catholijken, als overdrijving, mouterij, fanatisme en dergelijke mooie zaken meer heeft voorgesteld.

Onder de verdedigers der bestaande zoogenaamde wet op het onderwijs, trad ook de heer VAN SLOET TOT OLDHUIS op, in de zitting van den 29 Augustus, vijf dagen alzoo na het beruchte diner te *Scheveningen*. Wij achten dien tijd voldoende, om eene goede roes uit te slapen, schoon de weledele heer VAN SLOET scheen te veronderstellen, dat er onder zijne collega's gevonden werden, wier gezond verstand in deszelfs werking nog belemmerd was; want, toen hij vooral de aandacht der honderd wijzen wilde boeijen, riep hij uit: „Laten wij toch ons gezond verstand doen werken! Wat hebben de tafels van PRINSEN, de letterkast, de vormleer, de leer der evenredigheden met de dogmata van het Christendom gemeen?” — 1)

Hadden misschien de Catholijken geklaagd over ketterij in PRINSEN tafels of in de letterkast? Hadden zij gewag gemaakt over het gevaar in de vormleer gelegen? Zeg het mijn heer VAN SLOET — waar? door wie? — De Catholijken hebben het gevaar aangewezen, dat hunnen godsdienst in de behandeling der zedekunde, der vaderlandsche, algemeene en bijzonder der bijbelsche geschiedenis bedreigt; doch van de letterkast is niet gesproken. Maar had VAN SLOET dan nog niet uitgeslagen? of vaardigen sommige Provinciale Staten Don Quichotten naar de landsvergaderzaal, die tegen hunne eigene hersenschimmen te

velde trekken? Ziedaar het bewijs, dat de bestrijders onzer wenschen datgene bestrijden, wat zij valschelijk als de vorderingen der Catholijken voorstellen, gelijk de *Arnhemse Courant* zoo juist zegt.

Wij verheugen er ons over, dat de A. C. zoo rondborstig haar gevoelen bloot legde over twee capitale punten der Catholijke oppositie. Wij huldigen hare edele denkwijze en wij twijfelen geenzins of ook zij zal inzien, dat het afgeven van bewijzen van bekwaamheid en het regelen van het openbaar onderwijs door eene wet, ons weinig zal baten, indien de regering de bestaande schoolcommissien laat bestaan en men in het wetten maken met geen beter trouw te werk gaat, dan de heer VAN SLOET VAN OLDHUIS in de onvergetelijke Kamer.

T. B.

DE VOLKS-GEEST TE KEULEN.

Die Katholiken wollen keine Privilegien, keine dem Staate nachtheilige Concessionen; nur was die Natur ihrer Kirche erfordert und was sie als recht und billig in Anspruch nehmen können.

RITTER. (Jrenikon blz. 99).

Men schrijft ons uit *Keulen* onder dagteekening van 6 September — Op den 1 September 1840 werden 1500 gedrukte uitnoodigingen, welke door den president-burgemeester VON STEINBERGER, VON WITTGENSTEIN, den toegevoegden burgemeester, SCHWEITZER, Dr. VON GROOTE en door drie protestanten onderteekend waren, aan de burgerij van *Keulen* rondgezonden, om haar tot eene vergadering in de raadzaal, op te roepen, ten einde een smeekschrift aan den koning te ontwerpen, betreffende het verder voltooijen van den Dom, en hetzelve, na beraadslaging, te onderteekenen. Op den 3 September, des namiddags ten 3 ure, waren 4 — 500 personen vereenigd. Onder voorzitterschap van den president-burgemeester, namen de overige zes onderteekenaars van de uitnoodiging, aan eene tafel plaats. Dr. VON GROOTE bragt te berde, wat de overledene koning, uit godsvrucht (120,000 Thlr.), voor den Dom had gedaan, dat de tegenwoordige koning eene bijzondere voorliefde voor den Dom had, dat hij even zoo godvruchtig was, en de gelegenheid zich zeer gunstig voordeed, om voor de instandhouding van het kunstwerk, iets van zijne majesteit af te smeeken. Dr. VON GROOTE las daarop een verzoekschrift voor en noodigde de aanwezigen ter onderteekening uit, als deze of gene niet nog het een of het ander mogt aan te merken hebben. Rondom de uitnoodigende commissie hadden zich vele Geestelijken van het Domkapittel, bij voorbeeld HÜSGEN, IVEN, WEITZ, SCHWEITZER en anderen, ook onderscheidene protestanten en met name de kommandant VON DER LUNDT, verzameld. Een stok oude man trad te voorschijn en sprak, dat hij zeker hadde verwacht, dat iemand van de talrijke aanwezige heeren en inzonderheid van de heeren Geestelijken, bij deze gelegenheid het woord zou opvatten; doch daar dit nu het geval niet was, zou hij zich eenige aanmerkingen veroorloven. Toen allen zwegen, ving de oude

1) Zie *Staats-Courant* No. 216.

man dus aan: „Ik ben in den Dom gedoopt.” Een der leden van de commissie viel hem hier in de rede, aanmerkende, dat hij zich moest bij de zaak houden zou. „Ongetwijfeld, voor de grijsaard voort,” behoort dit ter zake; ik wilde hierdoor slechts bewijzen, dat mij als oud Keulsch burger, en parochie-kind van den Dom, de Dom zoo zeer ter harte moet gaan, als iemand in deze vergadering en het zal mij zeer aangenaam zijn, onzen heerlijken *steenen Dom* verder nog meer te zien verfraaijen. Doch wij moeten in de eerste plaats, voor de herstelling van onzen *levendigen Dom* zorgen, ik meen voor den man, die met vaste hand de regten van de Catholijke Kerk, zoo krachtadig verdedigd en gehandhaafd heeft. „Luide en herhaalde toelichtingen van de vergaderde menigte en sommige luide stemmen, die de terugkeering van den Aartsbisschop begeerden en de vergadering aanspoorden om een verzoekschrift tot dat einde op te stellen en te onderteekenen, lieten nu den ouden man niet meer aan het woord komen. Een jonge spreker, die minder gematigd, maar integendeel zeer hevig was, vatte het woord op en liet zich hetzelfde niet ontnemen, ofschoon von WITTGENSTEIN hem herhaalde malen tot bedaren poogde te brengen; hij zeide onder andere: „dat het verzoek om de wederkeering van den Aartsbisschop, de eerste en die van het verder voltooijen van den Dom, de tweede plaats bekleeden moest; dat de bewoners van de *Rhijn-provinciën* zich voor hunne broeders in *Posen* moesten schamen; dat men eerst aan den Herder en daarna aan den schaaftal behoorde te denken;” en hij maakte nog meer dergelijke gewigtige aanmerkingen. Een derde redenaar sprak in denzelfden geest, hoewel bezadiger en welvoegelijker. De voorzitter en zijn Geestelijk en wereldlijk gezelschap, waren oogenschijnlijk over die wending in de vergadering en over de geheel onverwachte discussien, in de grootste verlegenheid, zoodat de heer von WITTGENSTEIN, een zeer schrander man, poogde te doen verstaan, dat het doel der bijeenkomst en de vraag betrekkelijk de terugkomst van den Aartsbisschop, twee verschillende dingen waren, dat inzonderheid het laatste op eenen anderen tijd en op eene andere plaats, kon behandeld worden en dat hij er dan ook bij zou wezen. Wie echter het ter tafel liggende verzoekschrift niet mede onderteekenen wilde, kon het laten enz. Nu had er geene verdere beraadslaging plaats, men liet het stuk onderteekenen, wat wellicht door 80 der aanwezigen plaats had, wier getal in de laatste dagen door even zoo vele vermeerderd is. Een domheer (IVEN), rigtte zich nu aan den heer von WITTGENSTEIN, met de bemerking, dat hij met zeer veel genoegen had vernomen, dat von WITTGENSTEIN ook de terugkomst van den Aartsbisschop wenschte en hoopte dat hij te dien einde eene vergadering beleggen zou. Nu zocht von WITTGENSTEIN echter, alles te ontduiken, zeggende dat hij niet president-burgemeester was en zulke fraaije dingen meer. Intusschen hebben onderscheidene aanzienlijke burgers aan den president-burgemeester de vergunning tot het beleggen eener vergadering verzocht, waarin men beraadslagen en eene petitie ontwerpen zou, ten doel hebbende om den koning

te verzoeken dat de Aartsbisschop in vrijheid gesteld, of voor de regtbank mogt gedaagd worden.

CORRESPONDENTIE.

Meermalen hadden wij het bejammerd, dat men buiten 's lands zoo weinig met den toestand van het Catholicismus in ons vaderland bekend was, daar onze taal weinig verder dan onze grenzen verstaan wordt, toen wij in den aanvang dezes jaars van den graaf de MONTALEMBERT, pair van *Frankrijk*, de vereerende uitnoodiging ontvingen om zoodanige mededeelingen als wij belangrijk genoeg mogten keuren om *universeel* bekend te zijn, betrekkelijk den toestand van het Catholicismus en van deszelfs belangen in ons vaderland aan het dagblad *l'Univers* te doen; waaraan wij uit hoofde van het hooge gewigt der zaak, dan ook volgaarne voldaan hebben. Thans hebben wij ook eene soortgelijke uitnoodiging ontvangen, om aan het Duitsche dagblad den *Courrier van Frankenland* onze mededeelingen te doen, met aanbod van wederkeerig alle belangrijke gebeurtenissen, betrekkelijk het Catholicismus in *Duitschland* en aangrenzende staten, mede te deelen. Welk aanbod wij al mede hebben aangenomen, waardoor wij voortaan des te spoediger alle Duitsche berigten zullen kunnen mededeelen.

In eenen brief uit *Parijs*, den 18 dezer geschreven, wordt ons onder andere het volgende gemeld:

„Gij zult binnen weinige dagen in *l'Univers* eenen brief „uit *Rome* lezen over den staat der tegenwoordige betrekkingen van den H. Apostolischen Stoel met *Pruissen*. „.... die brief bevat gewigtige ontdekkingen.”

De Eerw. Heer HOEFNAGELS, Pastoor te *Oud-Beijerland*, deelt ons in eenen brief van 25 September de volgendste berigten mede, betrekkelijk de geurige vruchten, welke de offers der liefde onzer Catholijke landgenooten in zijne gemeente reeds hebben opgeleverd. Niet alleen zijn de Kerk-ornamenten in eenen uitmuntenden staat, waartoe uit *Rotterdam* f 200 is bijgedragen; maar de heer HOEFNAGELS had ook reeds in de behoeften van eenige verarmde huisgezinnen kunnen voorzien; zijn Eerw. heeft een klein liefde-huis opgericht, waarin hij onder andere een verlaten dertienjarig meisje, dat hare Catholijke moeder nooit gekend had heeft opgenomen, terwijl eene veertigjarige vrouw, die, hoewel Catholijk gedoopt zich nooit over den Godsdienst had bekommerd, alsnu tot hare eerste Communie zal worden voorbereid. De ijverige Pastoor had ook weder eenige bijdragen voor de armen zijner gemeente ontvangen, die wij in ons volgend nummer zullen vermelden.

Den brief van den Eerw. Heer N. A. B. KORTE, Pastoor te *Aduard* prov. *Groningen*, dien wij met de hoogste belangstelling gelezen hebben, zullen wij in ons volgend nummer mededeelen.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 3-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst, behalven de 35 centen zegelregt. — Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

DE TROONS-AFSTAND

VAN

KONING WILLEM I.

Onverwacht en gewigtig is de afstand van de kroon, door WILLEM I, ten behoeve van zijnen zoon, den Prins van Oranje gedaan. Eere zij den grijzen vorst, die gevoelende, dat de gewigtige tijden, die wij beleven, eene krachtdadige hand vorderen, om de teugels van het bewind te besturen, de grootmoedigheid had, om die teugels aan de hand van zijnen zoon af te staan! WILLEM I verdient daarvoor de erkentelijkheid der geheele natie, die met hare wenschen en gebeden, in zijne stille afzondering den vorst verzellen zal, die zijn volk beminde, die het zoo goed meende, maar die van den aanvang zijner regering af, door verkeerde raadslieden omringd was, die het vrijheidlievende Nederlandsche volk niet kenden of hetzelve miskenden, die de oorzaken waren van de scheuring des rijks, het over-

gebleven gedeelte onder eenen schulden-last deden bezwijken, en het vaderland aan den rand van eenen afgrond voerden, waarin het misschien weldra zou zijn nedergestort.... Moge WILLEM II zijne regering met de verwijdering dier mannen aanvangen....! Moge hij weldra in geheel *Nederland* zoo populair wezen, als hij in *Noord-Brabant* is, en vroeger ook in *Belgie* was!

Een sterk geheugen was immer eene gave, waarmede de vorsten uit het Oranje-huis waren toegerust: moge de nieuwe koning zich dan vooral in deze oogenblikken herinneren, welke partij het was, welke dagbladen het waren, die hem in 1830 en 1831 hoonden en bij de natie verdacht poogden te maken! Moge hij zich herinneren wie het toen waren, die zijne inzichten wisten te schatten, die zijne eer verdedigden en in wier gastvrij-midden hij die liefde en achting genoot, die hij verdiende, maar die hem elders betwist werden, door heersch- en baatzuchtige wezens, die aan hunne hartstogten het welzijn des vaderlands en der kroon opofferden en op een ligt misleid gedeelte der bevolking wisten te werken....! Dat de ko-

ning zich dit alles herinnere en zich wachte voor hen, die hem toen verguisden, en thans welligt de rol van lage vleijers zullen vervullen.....! Reeds heeft het *Handelsblad* zijne belagchelijke jeremiade aan vader WILLEM vergeten, en bij de eerste tijding van diens afstand, begroet het WILLEM II reeds met adulation! 1)

Nooit hebben wij WILLEM I geveleid, noch de gebreken zijner ministers bewimpeld of ontzien: zoowel na als vóór de scheuring van het rijk hebben wij gewaarschuwd tegen de gouvernementale bemoeijingen met godsdienst-zaken, tegen den alleenhandel in het onderwijs, tegen het weêrstreven der wenschen van het grootste en meest aan de belastingen betalende gedeelte der natie, met een woord tegen alles wat den krisis heeft doen geboren worden, waarin het vaderland zich thans bevindt. Onze taal is altoos dezelfde geweest.

Verheven en edel is de roeping van WILLEM II. Mogt het Nederlandsche volk aan hem het redres van al zijne grieven te danken hebben! In dat vooruitzicht verheugen wij ons over zijne komst tot den troon, die wij hopen, dat altoos voor de stem der waarheid en der vrijheidsliefde toegankelijk zal blijven. Hij toch kent de mislagen die er begaan zijn; hij weet waar hij door de liefde en eerbied des volks omringd wordt, zoo vaak als hij zich in hun midden vertoont; hij kent het verlangen der natie naar eenen echt constitutionelen regeringsvorm, met constitutionele waarborgen, zoowel voor de veiligheid der kroon, als voor de regten en vrijheden des volks; en wij mogen ons dus vleijen, dat met zijne regering een nieuw tijdvak van geluk en welvaart voor volk en vaderland zal aanvangen.

Het is niet te ontveinzen, de taak van WILLEM II heeft ook hare moeilijke zijde. Om de wenschen van het beste gedeelte der natie te vervullen, zal de vorst met eene vermogende, eer- en baatzuchtige partij te kampen hebben; maar dit zal hem niet lang moeilijk vallen, met den steun der krachtige *Unie* tusschen Catholijken en vrijzinnige protestanten tot stand gebracht, wier gemeenschappelijke oppositie niets anders beoogde, dan echte constitutionaliteit, met constitutionele waarborgen, gelijke regten en vrijheden voor allen!

Er wordt veel van het volk gesproken: maar tot hiertoe is er wel veel voor eenige bevoor-

regte familien, maar weinig of niets voor het volk gedaan: moge WILLEM II een ware volksvriend wezen, en moge dit weldra door *nieuwe wijzigingen in de grondwet* en door de oproeping eener ware nationale volksvertegenwoordiging, tot het veranderen of goedkeuren dier wijzigingen blijken; dan zal er slechts eene kreet in *Nederland* gehoord worden: « De koning leve! leve WILLEM II! »

RECLAMATIE VAN DEN H. STOEL TEGEN DE ORGANIEKE ARTIKELEN DES JAARS 1802.

(*Vervolg van blz. 324.*)

„ Artikel 17 schijnt het gouvernement aan te stellen tot regter over het geloof, over de zeden en over de geschiktheid der benoemde Bisschoppen. Het doet hen examineeren en doet naar het resultaat van het examen, uitspraak. Intusschen heeft alleen de soevereine Opperpriester het regt, om dat onderzoek, door zich zelve, of door zijne gedelegeerden te doen, omdat hij alleen de canonieke institutie moet geven en die canonieke institutie klaarblijkelijk in hem die dezelve verleent, de verkregene kennis van de geschiktheid van dengenen die dezelve ontvangt, veronderstelt. Heeft het gouvernement zich vermeten, zich te benoemen en aan te stellen tot regter over de geschiktheid; wat strijdig zou zijn met alle aangenomene regten en gebruiken? Of wil het zich alleenlijk door dat onderzoek verzekeren, dat deszelfs keuze niet is gevallen op een voorwerp, dat het episcopaat onwaardig is? Het is van gewigt dit te verklaren.

Ik weet dat de ordonnantie van Blois een dusdanig onderzoek voorschreef, maar het gouvernement zelf bewilligde er in, om hetzelfde buiten werking te laten. *Er werd, bij eene geheime overeenkomst vastgesteld, dat de Nuntien van Zijne Heiligheid, alleen die informatiën zouden doen.* Men moet alzoo thans denzelfden gang houden; omdat artikel 4 van het concordaat, wil, dat *de canonieke institutie aan de Bisschoppen zal worden verleend in de vormen, die voor de verandering van het gouvernement waren vastgesteld.*

„ Art. 22 beveelt aan de Bisschoppen hunne diocesen te bezoeken, binnen den tijd van vijf jaren. De kerkelijke discipline gaf eene meerdere beperking aan den tijd van dat bezoek 1). De Kerk had het aldus bevolen, om gewigtige en bondige redenen. Het schijnt, diensvolgens, dat het aan haar alleen toekwam, die bepaling te veranderen.

„ Men vordert bij artikel 24, dat de bestuurders der seminariën de verklaring van 1682 onderteekenen, en de leer onderwijzen, die in dezelve vervat is. Waartoe op nieuw die kiem van tweedragt in het midden der Franschen geworpen? Weet men niet, dat de opstellers dier verklaring zelven haar hebben verzaakt? Kan Zijne Heiligheid

1) Wij zullen later eenige citatiën aanvoeren, uit de dagbladen, die in 1830 en 1831 beweerden de partij der regering voor te staan.

1) Het concilie van *Trente* beveelt (XXIV zitting) zulks ten minste binnen de twee jaren te doen.

toelaten, wat zijne onmiddellijkste voorzaten zelven hebben verworpen? Moet men zich niet aan hunne uitspraak houden? Waarom zou hij gedoogen, dat de organisatie eener Kerk, die hij ten koste van zoo vele opofferingen weder opbeurt, beginselen zou wettigen, die hij niet kan goedkeuren? Is het niet beter, dat de bestuurders der seminariën zich verbinden, om eene gezonde moraal te onderwijzen, dan eene verklaring die altoos eene bron van verdeeldheid tusschen *Frankrijk* en den H. Stoel was en zijn zal?

„Men wil artikel 25, dat de Bisschoppen alle jaren, den staat der Geestelijken, die in hunne seminariën studeren, opzenden; waartoe hen dien nieuwen dwang opgelegd? Hij is in alle vorige eeuwen onbekend en ongewoon geweest.

„Art. 26 wil, dat zij slechts mannen van 25 jaren zullen kunnen wijden; maar de Kerk heeft den ouderdom van 21 jaren bepaald voor het onder-diaconaat, en dien van 24 volle jaren voor het Priesterschap. Wie zou dat gebruik kunnen afschaffen zoo niet de Kerk zelve? Meent men zelfs de diaconen niet dan op het 22ste jaar te wijden? Dit ware de vernietiging der Kerk van *Frankrijk* uitspreken door gebrek aan bedienaren; want het is zeker, dat hoe meer men het oogenblik van het ontvangen der orden verwijdert, dezelve zooveel te minder zullen worden toegediend. Intusschen beklagen al die diocesen zich over de schaarschheid van Priesters; kan men hopen, dat zij er bekomen zullen, als men voor de wijdelingen eenen titel van drie honderd franken inkomen vordert? Het is ontegensprekelijk, dat die bepaling overal van de wijdingen en van de seminariën zal doen afzien. Zoo zal het ook zijn met de bepaling, welke den Bisschop verplicht, om de vergunning van het gouvernement te vragen, om te wijden; die bepaling is blijkbaar strijdig met de vrijheid van godsdienst, door het eerste artikel van het jongste concordaat aan het Catholijke *Frankrijk* gewaarborgd. Zijne Heiligheid verlangt, en het welzijn van den godsdienst vordert dat het gouvernement de gestrengheid dier bepalingen, betreffende die drie onderwerpen verzachte.

„Art. 35 vordert, dat de Bisschoppen door het gouvernement geautoriseerd worden tot de oprigting van kapellen. Intusschen was die autorisatie hen verleend bij art. 11 van het concordaat. Waarom dus eene nieuwe gevorderd, daar eene plegtige overeenkomst, die oprigting reeds heeft toegestaan? Dezelfde verplichting wordt, door art. 23 voor de seminariën opgelegd, hoewel zij, even als de kapittels, speciaal door het gouvernement zijn geautoriseerd geworden. Zijne Heiligheid ziet met smart, dat men op die wijze de hinderpalen en moeilijkheden voor de Bisschoppen vermeerdert. Het edict van Mei 1763 zonderde opzettelijk de seminariën uit van het nemen van opene brieven 1) en de verklaring van 16 Junij 1659 die er dezelve aan scheen te onderwerpen, werd niet geregistreerd, dan met deze clausule: „Zonder prejuditie der seminariën, die door de Bisschoppen zullen worden opgerigt, enkel voor het onderwijs der Priesters.” Zoodanig waren ook de be-

palingen der ordonnantie van Blois, art. 24, en der uitspraak van *Melun*, art. 1. Waarom die principes niet aangenomen? Aan wie komt het regelen van leerstellig en zedelijk onderwijs en de oefeningen van een seminarie toe, zoo het niet aan den Bisschop is? Kan bij soortgelijke zaken het tijdelijk gouvernement belang hebben?

„Het is een beginsel, dat de Vicaris Generaal en de Bisschop een enkele persoon zijn en dat de dood van dezen het ophouden der volmagten van den anderen medebrengt. Intusschen worden met verachting van dit principe bij art. 36 de volmagten der Vicarissen-Generaal na den dood des Bisschops verlengd. Is die verlenging niet baarblijkelijk eene concessie van geestelijke volmagten door het gouvernement gedaan, zonder de toestemming en zelfs tegen het aangenomen gebruik der Kerk?

„Hetzelfde artikel wil, dat de diocesen, gedurende het openstaan van den zetel, door den metropolitaan, of den oudsten Bisschop zullen worden bestuurd.”

„Maar dat bestuur bestaat in eene zuiver geestelijke jurisdictie. Hoe zou het tijdelijk gezag die kunnen verleen? de kapittels alleen zijn in het bezit van dezelve; waarom hen die ontnomen, daar art. 11 van het concordaat de Bisschoppen autoriseert om dezelve aan te stellen?

„De herders door de echtgenooten geroepen, om hunne vereeniging te zegenen, kunnen dit, volgens art. 54 niet doen, dan nadat de formaliteiten voor den burgerlijken ambtenaar zijn vervuld, die beperkende en kwellende bepaling is tot hertoe onbekend geweest in de Kerk. Er zijn twee soorten van ongelegenheden uit voortgevloeid.

„De eene treft de contractanten; *de andere krenkt het gezag der kerk* en belemmert hare herders. Het kan gebeuren dat de contractanten zich vergenoegen met het vervullen der burgerlijke formaliteiten en dat zij, het nalieven van de wetten der kerk verzuimende, zich wanen wettiglijk verbonden te zijn, niet alleen in de oogen der wet, met betrekking tot de zuiver burgerlijke gevolgen, maar ook voor God en voor de kerk.

„De tweede ongelegenheid krenkt het gezag der kerk en belemmert de herders, daar de contractanten na het vervullen der legale formaliteiten het regt meenen verworven te hebben, om de Pastoors te noodzaken tot het heiligen van hun huwelijk door hunne tegenwoordigheid, zelfs dan, wanneer de wetten der kerk zich daartegen mochten verzetten.

„Eene dusdanige aanmatiging verzet zich openlijk tegen het gezag, dat JESUS CHRISTUS aan zijne Kerk heeft verleend en doet de conscientien der geloovigen een gevaarlijk geweld aan. Zijne Heiligheid kon overeenkomstig het onderwijs en de principes, welke een zijner voorzaten voor *Holland* heeft vastgesteld niet dan met smart eenen dusdanigen staat van zaken zien. Hij heeft het innig vertrouwen, dat de zaken zich, in dit opzigt, in *Frankrijk* zullen herstellen op denzelfden voet, waarop zij aanvankelijk waren en zoodanig, als zij in de andere Catholijke landen in practijk zijn; de geloovigen zullen in allen gevallen verplicht zijn, om de wetten der kerk na te leven en de herders moeten de vrijheid hebben, om ze tot regel van gedrag te nemen; zonder dat men in een zoo gewigtig punt hunne conscientien geweld kunne aandoen. De open-

1) *Nemoires du Clergé*, tome 2.

bare eeredienst van de Catholijke Religie, welke die van den consul en van de groote meerderheid der natie is, verwacht die acten van regtvaardigheid van de wijsheid des gouvernementes.

„Zijne Heiligheid ziet insgelijks met smaat, dat de registers van den burgerlijken staat aan de Geestelijken zijn ontnomen geworden, en, om zoo te spreken geen ander doel meer hebben dan om de menschen van den Godsdienst te vervreemden in de drie gewigtigste oogenblikken des levens: de geboorte, het huwelijk en den dood. Hij hoopt, dat het gouvernement aan de registers, die door Geestelijken gehouden worden, het legale aanwezig zal hergeven, 't welk zij bevorens genoten. Het welzijn van den staat vordert het bijna even gebiedend, als dat van den Godsdienst.

„Art. 61. Het is niet minder bedroevend, de Bisschoppen te zien verplichten, om zich met de prefecten te verstaan, voor de oprigting van Succursalen 1). Zij alleen behooren beoordeelaars te zijn van de Geestelijke behoeften der geloovigen. Het is onmogelijk, dat een aldus gecombineerd werk van twee menschen, die al te vaak in principes verschillen een gelukkig resultaat zou opleveren: de ontwerpen van den Bisschop zullen worden tegengewerkt en bij weerstuit zal er het geestelijk welzijn der geloovigen door lijden.

„Art. 74 wil, dat de onroerende goederen behalve de gebouwen, bestemd tot huisvesting en de bijgelegene tuinen niet aan kerkelijke titels kunnen verbonden worden; nog bezeten worden door bedienaren van den Godsdienst, uit hoofde hunner bediening.” Welk een in 't oog loopend contrast tusschen dit artikel en art. 7, de protestantsche leeraars betreffende! Deze genieten niet alleen een tractement, dat hen verzekerd is, maar zij behouden gelijktijdig de goederen, welke hunne kerk bezit en de giften die hen worden aangeboden. Met hoewel bitterheid moet niet de kerk dit verbazend onderscheid beschouwen! Alleen zij kan geene onroerende goederen bezitten; de van haar gescheiden genootschappen kunnen er vrijelijk genot van hebben, men laat hen dezelve behouden, hoewel hunne Religie slechts door eene zeer geringe minderheid beleden wordt; terwijl verre de grootste meerderheid der Franschen en de Consuls zelven de religie belijden, die op eene legale wijze beroofd wordt van het regt, om onroerende goederen te bezitten.

„Dusdanige zijn de aanmerkingen, die ik aan het Fransche gouvernement, door uw orgaan, heb moeten voorstellen. Ik verwacht alles van de billijkheid van het doorzigt en van het godsdienstig gevoel, 't welk den eersten consul bezielt. *Frankrijk* is aan hem zijne terugkeering tot het geloof verschuldigd; hij zal zijn werk niet onvolledig laten; en hij zal er alles van afsnoeijen, wat niet overeen komt met de principes en gebruiken, welke door de kerk zijn aangenomen. Gij zult door uwen ijver zijne welwillende inzigten en zijne pogingen ondersteunen. *Frankrijk* zal opnieuw den eersten consul zegenen en zij die de herstelling van den Catholijken Gods-

dienst in *Frankrijk* lasteren of die mogten morren tegen de aangenomen middelen van uitvoering, zullen voor altoos tot zwijgen zijn gebragt.

„*Parijs*, 18 Augustus 1803.

„J. B. Kardinaal CAPRARA.”

DE NIEUWE KONING VAN PRUISSEN.

TWEED E ARTIKEL.

Men vraagt natuurlijker wijze, waarom de nieuwe koning van *Pruissen* de vrijheid aan den Aartsbisschop van *Posen* hergevende, niet gelijktijdig ook den Aartsbisschop van *Keulen* in vrijheid heeft gesteld, daar de beide Prelaten om dezelfde reden, door het Pruissisch gouvernement vervolgd, in ballingschap gevoerd en gevangen gezet zijn geworden, en eeniglijk omdat zij de voorschriften der Kerk niet hebben willen plooijen naar deszelfs eischen, betrekkelijk de voorwaarde harer deelname aan de gemengde huwelijken? Beiden zijn even misdadig, of beiden zijn even onschuldig; waarom wordt dan de een vrijgelaten, terwijl de andere van de vrijheid beroofd blijft en waarom wordt, daar de een van de vrijheid beroofd blijft, de andere vrijgelaten? Vreest men, dat CLEMENS AUGUST openlijk door het ministerie van revolutionaire kuiperijen beschuldigd, zich niet met eene gewaande amnestie vergenooge, maar eene plegtige eer-herstelling vordere? Maar zoo het gouvernement niet in staat is, om die beschuldigingen te staven, als het veel eer derzelver valscheid erkent, is het verplicht, om aan den gelasterde volledige voldoening te geven, zoo ten minste de wetten van eer en plicht voor de gouvernementen en voor de vorsten geene geheel andere zijn, dan voor bijzondere personen. Men begrijpt wel is waar, dat het punt van eer, zich niet altoos laat overeenbrengen met den plicht van eer; wij meenen echter, dat hierin niet de voornamé oorzaak gelegen zij van het onderscheid, hetwelk de koning van *Pruissen* tusschen Mgr. VON DUNIN en Mgr. DROSTE zu *Visschering* maakt; maar dat men dezelve zoeken moet in den verschillenden toestand der beide Bisschoppen, ten opzichte hunner kapitels en geestelijkheid 1). Te *Posen* en te *Gnesen* waren de kapitels als een eenig man, met hart en ziel aan hunnen waardigen Bisschop verknocht, zich in alles en voor alles naar zijne bevelen voegende. Dáár was het gouvernement niet geslaagd in zijne onderneming, om eene verrader-partij te vormen, die de administratie der diocesen zou willen besturen op eene met den Aartsbisschop strijdige wijze; het moest derhalve toelaten, dat men aanhoudend de toevlugt nam tot den gevangen Prelaat of alle kerkelijke zaken elkan-der zien belemmeren en oplooijen, tot dat eindelijk alles geheel zou stil staan. Maar een zoo geweldadige staat van zaken zou onmisbaar het volk hebben opgeruid, de eenige vrees welke vele gouvernementen tegenwoordig schijnen te

1) *Succursalen*, zijn bij-kerken, in plaatsen, alwaar de parochie kerken niet toereikend zijn.

1) Men zie dien aangaande den brief uit *Munster*; dien wij hebben medegedeeld, in ons blad van 29 Augustus blz. 287.

hebben! Te *Keulen*, in tegendeel, alwaar het gouvernement zich reeds voorlang geheel meester van het kerkelijk onderwijs had gemaakt, is het er in geslaagd, om een schisma voor te bereiden en er voor zich eene partij te vormen, die minder talrijk dan vermetel is, welke de principes heeft ingezogen van een onwetend en trotsch rationalismus, en zich tegen het kerkelijk gezag, tegen het universeel gezag en tegen het onmiddelijk gezag, tegen den Opperherder en tegen den eigen Bisschop verzet. Het metropolitaan kapittel, de kern dier partij 1), heeft eene diocesaan-administratie opgeleverd, die in alles zich even zeer tegen de inzichten en den wil des Aartsbisschops verzet, als zij gedwee en onderworpen is aan de oogmerken en den wil des gouvernementes, en de H. Vader, om grooter onheil te verhoeden, die administratie toegelaten hebbende, gaat er den geregelden gang der zaken voort, zoodat het volk, hoewel altoos naar de terugkomst van zijnen herder hakende, zich echter niet alle dagen ziet verbitteren door de berooving van de hulp en van de vertroosting van den godsdienst. Te *Keulen* schijnt alzoo de vrijlating des Aartsbisschops niet zoo dringend noodzakelijk te zijn als te *Posen*, en 't is daarom, dat het gouvernement, hetwelk toont den Aartsbisschop van *Posen* niet dan met weêrzin te hebben vrijgelaten, de vrijlating des Aartsbisschops van *Keulen* volgaarne verschoof.

En men denke niet, dat dit louter gissingen zijn; eene reeks van versche feiten ontrolt zich reeds, om er de bewijzen van te leveren. Men zegt te *Keulen* algemeen en wel onderigte personen gelooven het zonder aarzelen, dat het kapittel onlangs aan den koning schrijvende, om hem met zijne komst tot den troon geluk te wenschen, hem gelijktijdig de *vrees* heeft uitgedrukt van weldra den Aartsbisschop naar zijnen zetel te zien wederkeeren; en dat de koning *zich gewaardigd* heeft, die getrouwe zielen gerust te stellen, door te zeggen: *dat in de tegenwoordige omstandigheden de terugkeer van den Aartsbisschop onmogelijk is*. Toen de eerbiedwaardige grijsaard genoot werd, om zich uit hoofde van een ongemak, waaraan hij sedert eenigen tijd lijdt, naar *Munster* te begeven, behelsde de autorisatie tot die reis, welke uit *Berlijn* gezonden werd even als onder den vorigen koning deze reserve: De Aartsbisschop zal onder geenerlei voorwendsel in zijne diocese terugkeeren, daar de koning in geenerlei opzigt meent te veranderen, wat zijn vader gedaan heeft.

Zoo men nog andere bewijzen noodig had, zou de benoeming van den heer *EICHORN* voor het ministerie van eerediensten een veel betekenend bewijs opleveren, voor elk, die weet, dat die man de opsteller was van het beruchte antwoord van den minister *VON ALTENSTEIN* op de eerste allocutie des H. Vaders; een stuk, waarin een weefsel van sophismen en ongerijmde aantijgingen bekroond wordt door belagchelike bedreigingen. Vraagt men minder diplomatische feiten, maar die welligt de gevoelens des konings nog beter kenmerken, dan leze men zijn antwoord op den brief van eenige onwaardige ambtenaren van eene

gemeente in het groothertogdom *Posen*. Die lieden hadden de laagheid van hunnen pastoor en deken aan te klagen, omdat hij niet had willen toelaten dat de klokken ten teeken van rouw bij den dood van den overleden koning geluid werden. Inderdaad, die waardige geestelijke had enkel zijn pligt gedaan, door te weigeren, om voor eenen protestant 1) in eenen *godsdienstigen zin* de klokken te luiden, 't welk eene geheiligde ceremonie der Catholijke Kerk is; en hoe behoort de moed van dien priester de trouweloozen te doen bloozen, die zelfs de heilige offerande der misse hebben ontheilgd, door ze plegtig in den vorm van uitvaart op te dragen voor eenen koning, die buiten den schoot der kerk gestorven is 2)....! Maar zijne Pruisische majesteit dacht er anders over: in zijn antwoord noemde hij de weigering van den pastoor en deken, *pligtverzuim van eenen fanatieken geestelijke*. Als men zoo weinig eerbied toont voor de heilige ceremonien der Catholijke Kerk, als men op die wijze de heilige bediening des priesters, met de lage en nietige vleijerijen van hovelingen verward, dan kan men zich ook wel ontslaan van de teedere achting voor de plompheden en de afschuwelijkheden van de secte der *Muckers*, eene verachtelijke en walgelijk zedeloos secte, wier eer echter zoo dierbaar is, dat men zelfs de vertooning eener comédie verbiedt, waarin die afschuwelijkheden bespot worden, zooals zij verdienen. Er is over den smaak niet te oordeelen; zijne majesteit de koning van *Pruissen* is vrij, om de voorkeur te geven, aan wat hij verkiest; maar men kan ten minste uit dit alles besluiten, dat, zoo er eenige verandering ten goede in den toestand der Catholijken in *Pruissen* is, zij dit enkel aan den drang der zaken hebben toe te schrijven, of liever aan den wil des allerhoogsten; en dat in de bepalingen van den wil, die zich souverein noemt, niets ten hunnen voordeele veranderd is; *FREDERIK WILHELM IV* zet voort, wat *FREDERIK WILHELM III* begonnen had.

Is dat vooruitzigt aan den eenen kant bedroevend, het biedt echter aan den anderen kant ook vertroosting aan. Tot hiertoe heeft de vervolging, die wij betreuren, geen nadeel aan onze zaak gedaan; zij is er, in tegendeel, des te schooner en krachtiger door geworden; het geloof is in de harten van vele Catholijken opgewekt en verlevendigd geworden, in welke het door eene langduige aanraking met het protestantismus, ingesluimerd was of zelfs dreigde uit te dooven. De eenige, wezenlijk bejammerenswaardige zaak is, niet de vervolging, die van buiten komt, 't is het verraad van binnen; 't zijn de *gevaaren van den kant der valsche broeders*; 't is de verdoolde en koppige partij der Geestelijkheid, die hare gevoelens of liever die harer verleiders boven de uitspraken van den algemeenen Vaderen leeraar der geloovigen stelt, en die den clericalen geest en de clericalen zeden voor den geest en de zeden der wereld verwisselt; 't is vooral die club, die de administratie der diocese in het belang harer partij 3) exploiteert, die

1) Of hij groot of gering, vorst of bedelaar zij, kan hier geenerlei verschil maken.

2) Zoo komt men van het een tot het ander, als men eenmaal aan het toegeven is, als men eenmaal zijne vrijheid verkocht heeft, durft men eindelijk niets meer weigeren.

3) Die de veroordeelde leer van *Harnack* aankleeft.

1) Het gevolg van de gouvernementale bemoeijingen met de verkiezing der kanunniken, die geheel van de vrije keuze des Bisschops behoort af te hangen.

de kerk onderwerpt aan het welbehagen van eenen staat, welke door het anti Catholicismus wordt beheerscht, die de onbeschaamdheid zoo ver drijft van eene ligue te maken en te conspireeren tegen de vrijheid van hunnen verdreven herder, naar wiens terugkeer zijne geheele kudde haakt. Maar die verachtelijke huurlingen, duizendmaal schuldi-ger dan onze verklaarde vijanden, zoo zij niet door deze waren gevormd geworden zullen niet altoos hinderpalen aan de inzichten der Voorzienigheid kunnen stellen, die blijkbaar de strekking hebben om de kerk uitwendig te emancipeeren door hare invendige verlevendiging: De Apostolische Stoel de wachter van het leger *Israëls* heeft de oogen op hen geslagen en zal het oogeblik weten te vinden om hen tegen te houden op hunnen weg. Reeds hebben berigten uit *Berlijn* zelve gemeld, en wij hebben redenen om het te gelooven, dat een andere onwaardige herder in het koninkrijk *Pruissen*, de Bisschop van *Breslau* door een bliksemstraal getroffen is, die van het vatikaan is uitgegaan; en dat de H. Vader hem heeft aangemaand om afstand te doen van eene waardigheid, wier pligten hij niet vervult, zoo hij niet door het hooger gezag wil afgezet worden.

Dat al onze Catholijke broeders, die nog den last der verdrukking dragen tot hun devies nemen: *Bidden en hopen! weêrstand bieden en lijden!*

Aan den Heer Directeur van L'Univers.

MIJN HEER!

Uw zoo merkwaardig artikel, betrekkelijk den nieuwen koning van *Pruissen* heeft mij eenige korte bemerkingen doen maken, die ik u onderwerp.

Zoodra als de waarschijnlijkheid van eenen oorlog met *Frankrijk*, het vaste land verschrikt heeft en in het bijzonder *Pruissen* verschrikte, dat meer, dan de overige mogendheden is blootgesteld aan de uitbarstingen van den verschrikkelijken volkaan, heeft het zich aanstonds gehaast, om zich te verzekeren van de getrouwheid der twee uiterste provincien van deszelfs al te kwetsbare heerschappij tot het geven van eenige voldoening aan deszelfs talrijke Catholijke Poolsche onderdanen, wat ook hopen deed, dat die der *Rhijnprovincien* niet vergeten zouden worden... Maar die schijn van voldoening en vertraagde regtvaardigheid heeft de argwaan gaande gemaakt eener aangrenzende mogendheid onder wier voogdij *Pruissen* staat; want dit kan men ronduit van *Rusland* zeggen, zelfs in spijt van de fiere woorden des nieuwen soevereins van *Pruissen*, die in zijnen eed te *Königsberg*, de bede aan God deed om *Pruissen* te bewaren, in de eerste plaats voor *Pruissen* zelve, een wijs gebed, voorzeker; vervolgens voor *Duitschland*, een zeer betwistbaar voordeel, zoo ik meen; en eindelijk voor de WERELD..... eene taal die wat belagchelijk is, want de wereld had tot hertoe voorzeker niet gedacht dat *Pruissen* noodzakelijk ware voor haar aanwezig en voor hare rust..... Doch hoe dit zij, de fierheid dier taal heeft, gelijk ik gezegd heb niet belet, dat die schijn van voldoening, welke *Pruissen* met een politiek inzicht aan

de Catholijken zijner staten wilde geven, aan *Rusland* heeft mishaaagd en toen is de afhankelijke mogendheid (*puissance vassale*) verplicht geweest, om hare herstellende inzichten te staken en in eene taal, die nog vijandelijker dan verward is, heeft zij op nieuw de Catholijken willen misnoegd en bang maken, nadat zij voor een oogenblik geschenen had hen te willen gerust stellen..... en zoo *Pruissen* zich bij geval mogt durven beroemen, de godsdienstvrijheid te bezitten, kent *Rusland* aan hetzelfde geenszins die vrijheid toe en het weet *Pruissen* wel te noodzaken tot het doen van aniede honorable wegens de goede inzichten, welke de politiek aan hetzelfde voor een oogenblik kon ingeven....

Rusland stelt twee voorwaarden aan deszelfs alliantie, ik wil zeggen aan zijne bescherming jegens *Pruissen*; in de eerste plaats haat en vervolging tegen het Catholicismus en vervolgens haat tegen *Frankrijk*..... *Rusland* heeft ook wel en misschien nog veel heviger haat tegen *Engeland*; maar het komt *Rusland* voor het tegenwoordige gelegen, om dien te onteinen, en het heeft noodig gekeurd, om een wyl, niet dien haat zelve, maar den schijn op te offe-ren aan de weinig doorzigtige inschikkelijkheid van lord PALMERSTON.

Er zijn politieken die voor *Frankrijk* eene alliantie met *Rusland* zouden hebben gewenscht.... Die alliantie van den kant der eenige groote mogendheid in *Europa*, alwaar het Catholicismus (ik zeg het met diepe droefheid, maar met fierheid) nog leven heeft, die alliantie van onzen kant met eene andere groote mogendheid, die tegen de Catholijke Kerk met eenen onverzoenlijken haat bezielde wordt, was onmogelijk en thans zou die alliantie in *Europa* zijn beschouwd geworden als eene medepligtigheid en als eene goedkeuring van de uitgestrektste, vinnigste en behendigste vervolging, die er ooit in *Europa* en in *Azie* tegen het Catholicismus bestaan heeft....

Dat men al de berigten van reizigers in het Oosten leze 1) en men zal er in zien, dat sedert ongeveer eene eeuw, *Rusland* slechts een doel heeft, dat het tracht te bereiken, met even veel kracht als volharding en behendigheid, te weten: om het Catholicismus uit het Oosten te verdrijven, vooral sedert den noodlottigen dood van ALEXANDER, rampzalige dood voor de rust van *Europa* en tot hertoe door zoo vele sluijers en treurige mysterien omwikkeld!!!!

Ik herhaal het: de eer, zelfs eene gezonde politiek, veroorloven *Frankrijk* niet eene alliantie met *Rusland* aan te gaan; dit ware van zijnen kant zich handlanger en medepligtige verklaren tot de vernieling van het Catholicismus en tot de slavernij van *Europa*, en het ware *Frankrijk* onwaardig eene dusdanige rol aan te nemen....

HENRI DE BONALD.

MERKWAARDIGE BIJZONDERHEDEN.

Voor het eerst werden al de *Nederlanden*, zoo de Noordelijke als de Zuidelijke gedeelten, onder den scepter van keizer KAREL V vereenigd. Die eerste soeverein van geheel

1) Men leze vooral het werk van den burggraaf MARCELLUS, 't welk bijzonder veel licht verspreidt over het onderhavige onderwerp.

Nederland deed afstand van de regering, ten behoeve van zijnen zoon PHILIPPUS II, onder wiens regering de *Nederlanden* in tweeën werden gescheurd, onder het beleid van WILLEM I, *Prins van Oranje*.

Onder den scepter van koning WILLEM I werden de *Nederlanden* weder hereenigd, maar scheurden zich op nieuw van elkander, onder zijne regering; en daarna volgt hij het zeldzame voorbeeld van KAREL V en staat de teugels van het bewind af aan zijnen zoon den *Prins van Oranje*.

Van het laatst der XVI eeuw af, tot in het begin der XIX eeuw toe, had *Noord-Nederland* nooit eenen vorst als soeverein erkend: en nog voor dat die eeuw hare helft heeft bereikt, heeft *Nederland* eenen regerenden koning en twee oud-koningen die beiden afstand van de regering hebben gedaan; terwijl de zoon van den eenen den troon beklimt, staat de zoon des anderen, als staatsmisdadige, in zijn voormalig vaderland terecht en wordt als zoodanig veroordeeld! Te vergeefs zou men in de geschiedrollen van een ander land zulk een zamenloop van buitengewone bijzonderheden aantreffen als wij hier uit de geschiedenis van *Nederland* hebben geschetst.

FRANKRIJK EN WIJ.

Onderscheidene Fransche dagbladen vermoeden in den afstand van WILLEM I eene politieke bedoeling, waarop zij de Fransche regering oplettend maken.... Wij hopen vooral niet, dat ons gouvernement zich in de kwestie tusschen *Frankrijk* en de vier verbondene mogendheden mengen zal, wat de gevaarlijkste gevolgen voor ons vaderland zou kunnen hebben! Men herinnere zich 1795....! Men begrijpe, dat men in deze oogenblikken, niet slechts met een Fransch ministerie, maar met het Fransche volk te doen heeft, dat den oorlog op het vaste land wil. Schier de algemeene kreet in *Frankrijk* is: Oorlog, oorlog! en bijna de geheele pers roept het gouvernement toe: „Gij hebt slechts te kiezen tusschen den buitenlandschen en den binnenlandschen oorlog!” — En wie van beiden, meent men, zou de verschrikkelijkste gevolgen kunnen hebben: de geregelde oorlog, of de losgelaten stroom eener oorlog-zuchtige natie, die nog wraak ademt over de vernedering welke *Frankrijk* in 1814 en 1815 ondergaan heeft? Ook vergete men niet, dat het principe, 't welk de Noordsche mogendheden vasthouden, lijnrecht strijdig is met den geest des Nederlandschen volks.

HET CATHOLIJKE KERKJE TE ADUARD.

Wij willen de plaatsing niet uitstellen van eenen brief door den eerw. pastoor van *Aduard* in het wester kwartier der provincie van *Groningen* gelegen, aan ons gerigt, opdat wij onze *Catholijke Nederlandsche Stemmen* zouden verheffen en de liefdadigheid onzer Catholijke landgenooten zouden inroepen, ten behoeve eener gemeente, die vroeger een der heerlijkste gedenkstukken, van de godsvrucht onzer vaders bezat, en thans..... doch wij willen den eerw. heer KORTE zelf laten spreken:

„ WelEd. Zeer Geachte Heer!

„ Reeds voor lang heb ik de begeerte gekoesterd om u bekend te maken met den dringenden nood van het Catholijke Kerkje of Bede-huis te *Aduard* in het wester kwartier en dien ten gevolge, door uwe *Catholijke Stemmen*, de hulp der Catholijken ten behoeve van hetzelfde in te roepen. Dit schijnt mij thans de eenige toevlugt te zijn tot het behoud van de uitwendige Godsvereering in het wester kwartier.

De geschiedenis van dit Kerkje is deze:

Sedert dat de aanhangers van de reformatie den Catholijken van vermeld gewest van alle schoone en rijke kerken en kapellen als ook van de zoo beroemde en heerlijke abdij 1) en andere gestichten in en omstreeks *Aduard* beroofden, zijn ze van dien tijd af van alle uitwendige godsdienstoefening bijna geheel verstoken gebleven, tot dat eindelijk omstreeks het jaar 1760, de orde der E.E. PP. Minderbroeders van den H. FRANCISCUS in en omstreeks *Aduard* hunne apostolische missie begonnen, tot aanwakkering en uitbreiding van den Catholijken godsdienst; welke orde ook gedurende meer dan eene halve eeuw, belangloos en met groote opofferingen in de godsdienstoefeningen en in de middelen daartoe, voor het grootste gedeelte tevens voorzag.

Aanvankelijk konden de heilige geheimen, niet anders dan heimelijk, en op boeren plaatsen of in schuren van oude Catholijke families verrigt worden. En hoewel men in het dorp *Aduard* reeds eene oude woning had aangekocht, om tot vergaderplaats der Catholijken en tevens tot woning voor den pastoor te dienen, mogt men dezelve echter daartoe niet gebruiken, uithoofde van den tegenstand der ambachtsvrouw van de heerlijkheid *Aduard*, opgewonden door den hervormden predikant. Doch toen eindelijk aan de Catholijken als eene groote gunst veroorloofd werd, hunnen godsdienst openlijk te verrigten, werd het vóór vermelde huis eenigermate tot eene vergaderplaats, of bede-huis voor de Catholijken ingerigt en door de aangewendde moeite der E.E. PP. Franciscanen, van het noodige zilverwerk, klederen en kerksieraden voorzien en tot het opdragen der heilige offerande in staat gesteld, in datzelfde *Aduard* waar eertijds Gods naam dag en nacht verheerlijkt werd.

Dit Kerkje werd allengs verbeterd, maar des niet tegenstaande is dit kleine gebouw in den geringsten hoek van het dorp gelegen; het gelijkt meer naar eene schuur, dan naar eene kerk, en is, ondanks de meerdere verdraagzaamheid, het eenige in deze provincie, dat nog de teekenen der vroegere verdrukking draagt; het is, daarenboven, thans bouwvallig het geheel is in diep verval en in naakten toestand; ook is het Kerkje te klein, veel te klein geworden, en bevindt zich niet op de geschiktste plaats, daar deszelfs ressort, in gevolge bepalingen, zoo van het gouvernement 2) als van de kerkelijke autoriteit, zich uitstrekt over het geheele kanton *Zuidhorn*, of het voormalige wester kwartier en

1) Wij zullen over deze eertijds zoo beroemde en majestueuse abdij in een volgend artikel opzettelijk spreken.

2) Wat gaat zulks het gouvernement aan? Wat hebben kerkelijke jurisdictiën met kantonale of provinciale verdeelingen gemeens?

10 gemeenten met meer dan 30 dorpen, die 250 Catholijke inwoners tellen, bevat, welke er hunne vaste woonplaats hebben en meer dan 100 vreemdelingen die heinde en ver in dit kanton verspreid wonen, en met wier zielzorg de pastoor dezer statie belast is.

Om eenen verbeterden staat van eene enkele Kerk in dit kanton daar te stellen, of zelfs, om het aanwezige Kerkje te herstellen, heeft de gemeente geenerlei middelen en het is dus te vreezen, dat ons armoedig bede-huis weldra voor schuld zal worden aangeslagen en verkocht.....!

Mijn waardige voorzaat, besloot in den treurigen toestand van ons kerkje en van onze gemeente, om dit alles in twee requesten aan den koning voor te dragen, en ook door mij zijn reeds bij herhaling, voordragten en verzoekschriften, zoo aan de hoogste kerkelijke autoriteit dezer zending, als aan Zijne Majesteit eerbiedig ingeleverd en ik meen te mogen vertrouwen, dat zoo die overheden goed werden ingelicht, betrekkelijk onzen kerkelijken toestand, wij reeds voor lang zouden zijn geholpen geworden; doch reeds sedert acht of negen jaren is ons geduld gerekt en gepeinigd geworden en de godsdienstige belangen van dit uitgestrekt kanton, den vervallen staat van ons kerkje, en het hooge gewigt van dit alles, schijnt geheel uit het oog verloren te worden....! Wij hebben nooit eenig antwoord bekomen..... en wanneer, gelijk ik vrees, dit Kerkje, het eenige in dezen geheelen omtrek te niet gaat; wanneer dan 400 arme zielen om hulp roepen, en brood vragen en er niemand is die het hen toereikt; als meer dan 400 Catholijken verstoken blijven van het noodzakelijke middel om den heiligen en hen zoo dierbaren godsdienst uit te oefenen, als zij allengs onkundig in de heilswaarheden, onverschillig en eindelijk misschien, afvallig worden van hunne moeder; als zoo doende het rijk van God en van zijnen eenigen Zoon aan velen niet toekomt, als het niet wordt uitgebreid dan mogen de verschillende intermediaire autoriteiten 1) zulks voor God verantwoorden.

Ik meende dus nog verplicht te zijn, weledele heer, om u met achting en liefde te verzoeken, om onzen verlaten toestand door uwe *Catholijke Stemmen*, waarvan ik bestendige lezer ben te willen publick maken; en daar zij nog nooit, te vergeefs de liefdadigheid onzer Catholijke landgenooten hebben ingeroepen, vertrouw ik, dat zij het ook nu niet te vergeefs zullen doen, te meer, daar ons geene andere toevlugt meer overblijft, dan die der liefdadigheid, die rijke bron van troost en zegen, die nooit is uitgeput.

In de hoop van deze poging, door den goddelijken zegen met een gelukkig gevolg te zien bekroonen, heb ik de eer met alle hoogachting en christelijke liefde te zijn:

Uw WelEd. Dienaar,

N. A. B. KORTE.

Pastoor Missionaris in het Westerkwartier.

1) Wij zouden hier meer kunnen zeggen, maar onthouden er ons voor alsnog van. RED.

VOOR DE CATHOLIJKE ARMEN VAN OUD-BEYERLAND.

Het vroeger vermelde montant bedroeg. f 375,25;
Op nieuw van den heer A. BUTTI te Amsterdam ont-
vangen f 4,95
Door den heer R. bij den Eerw. heer WERKENBOND
gedeponeerd - 1,00

f 5,95

Regtstreeks aan Eerw. Heer HOEFNAGELS gezonden.

Van den Heer MOSMAN te Rotterdam	f 1,00
» » » BOUTE »	» 1,00
» Meijv. GUDING »	» 1,00
» » NYS te »	» 1,00
» » de wed. ZEGELAAR »	» 1,00
» » de wed. VAN BILSE »	» 1,00
» » de wed. N. N. »	» 0,55
» het huisgezin van Meijv. PHILIPONA	» 4,00
» M. WISHOF »	» 1,00
» Meijv. BREUKELS »	» 1,00
» KUP »	» 1,00
» Meijv. de wed. RUIGROK »	» 1,00
» Meijv. WILHELM »	» 1,00
» TROOSTERKOUDE »	» 1,00
» den heer VERSNEL »	» 1,00
» Meijv. SOMHOLS »	» 1,00
» M. TOURIE »	» 1,00
» H. TOURIE »	» 1,00
» A. TOURIE »	» 1,00
» N. N. »	» 0,55
» S. P. R. »	» 5 00
» eenige godsdienstvrienden uit Nieuwveen (voor 3 jaren)	» 3,00
» de Congregatie van eenige heeren Kapel- lanen te Leijden (voor 3 jaren)	» 10,0
» de Communiteit van het Seminarie te Warmond	» 30,0

70,00

f 451,30;

VERVOLG DER BIJDRAGEN VOOR DE KERK TE PLETTENBERG IN-PRUISSEN.

Montant in het Nummer van 26 September vermeld. . . f 15,00
Bij den Heer Mr. G. B. TEN POL, te Ootmarsum in-
gekomen.

Van C. te O.	f 4,00
» B. te O.	» 3,00
» W. te O.	» 2,00
» C. H. te O.	» 1,80
» twee jonge jufvrouwen	» 3,60
Door een goed vriend bezorgd	» 10,40
Van een Heer uit M.	» 9,60
Uit een spaarpot	» 1,80
Van den Heer Z.	» 1,80
Van N. N.	» 9,00

47,00

f 62,00

AANKONDIGING.

Bij A. SCHIKHOFF, Boekhandelaar te Utrecht, is van de pers gekomen en alom verzonden:

SPANJE'S TEGENWOORDIGE TOESTAND,
het gevolg van vroegere euvelheden.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst, behalven de 35 centen zegelregt. — Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

WAAROM DUCHTEN DE CATHOLIKEN DEN OORLOG NIET?

Onder dit opschrift heeft *l'Univers* onlangs een paar hoogst belangrijke artikelen medegedeeld, die met opletendheid overwogen wordende, bij uitstek geschikt zijn, om vele vooroordeelen te doen verdwijnen of te verminderen. Wij meenden dus, dat het niet ondoelmatig ware, eenige uitreksels dier artikelen over te nemen.

„
„ Wij kennen al het dreigende, dat de oorlog heeft. Er is niet eene noodlottige eventualiteit, die wij niet overwogen hebben: *Frankrijk* alleen tegen de wereld, zet welligt zijn leven op het spel, en de vijanden, die het dooden kan, alvorens te bezwijken, zijn gewis voor ons geene vertroosting, zoo min als de wapenroem, die het verworven heeft, en welks luister overigens de Catholijken niet verlangen. Wij hebben een voor een alle dingen geteld, welke tot stof kunnen vergaan; buiten de Kerk, die staande moet blijven, weten wij niet, wat deze oorlog niet omverwerpen zal.... Welnu! 't is dit alles, dat ons aan den oorlog doet gelooven en dat ons denzelven doet aannemen! Wij hebben tot ons zelve gezegd: Hier is een oordeel Gods. Omdat vier mogendheden het plan ontwerpen, om *Frankrijk* in dien afgrond te storten, terwijl er geene noodzakelijkheid is, om zulks te doen; omdat niemand derzelve begrepen heeft, dat *Frankrijk* niet alleen

zal vallen, zoo het valt, en dat zij hetzelfde daar eenen brand doen aansteken, die ze allen kan verslinden; omdat mogendheden, die zich Christelijke noemen, onder voorwendsel van de integriteit des Turkschen rijks te handhaven, door hunne plannen, aanslagen maken op de integriteit van onze eer, moet God in zijne gramschap haar aan deze woede en zineloosheid hebben overgegeven; en terwijl het verstand der staatsmannen zich uitput, om het geheim te raden eener politiek, die door de wijsheid en de menschlievendheid wordt afgekeurd, schijnt God ons daardoor te kennen te geven, dat Hij zich tot het straffen voorbereidt. Zij hebben ontwerpen en verdeelingen gemaakt; zij hebben op de kaart nieuwe wegen voor haren handel aangeteekend en berekend, dat hare schepen, op stroomen van menschenbloed zouden varen met overvloediger schatten beladen; zij hebben in den geest drukkender boeijen aan hunne volken, aan het evangelie knellender kluisters, aan hunne dwingelandij eene meer verzekerde magt gegeven: 't is omdat God straffen wil! Wij weten, wat sedert het vierde van eene eeuw rondom ons gebeurd is, zal men zeggen, dat God niet lang genoeg gewacht heeft, dat hij te haastig is in zijne gramschap? Zoo wij niet hebben medegewerkt aan de plannen, die ons zullen doen lijden, is zulks eene reden om te hopen, dat wij niet bezwijken zullen: maar zullen wij zeggen, dat wij onschuldig zijn aan het kwaad dat bij anderen gedaan is geworden en dat er geen kwaad bij ons is gedaan? Inderdaad wij kunnen begrijpen, dat God daar zij en dat Hij straffen wil: wij hebben tot Hem

geroepen: als het zijn kan wend dan deze stormen af! dit roepen wij nog, dit zullen wij altoos roepen. Maar wij zijn Christenen, wij kunnen ons niet beperken, tot het afsmeeken van genade: terwijl we God smeeken, om het kwade af te wenden, verdragen wij het gewillig: Uw wil geschiede! onze moed is daar.

Allen begrijpen ongelukkiglijk niet, hoe gemakkelijk het ons valt, om ons aan den wil van God te onderwerpen. Daarom zijn er beschroomden, daarom is *Frankrijk* eene natie op wier zwakheid andere natien hoonende berekeningen hebben kunnen maken. De oorlog brengt deszelfs materiele belangen, die men eeniglijk bemint, die men vergoed heeft, waaraan men offers van bloed en van onsterflijke zielen heeft gebragt, in gevaar.

Bijna alles wat rijk, al wat schrandere is, of ten minste alles wat het regt der schrandere uitoeft, heeft zich bij ons op niets zoo zeer toegelegd, als om zich te omringen van levensgenot: men moge vrij aan niets gelooven er is altoos iets dat men aanbidt en waaraan men bovenal gehecht is. Zij die, uit welken hoofde dan ook, de hoofden der natie zijn, hebben den vrede aangeboden; minder om het nuttige, dat hij der wereld kan aanbrengen, dan om het aangename, dat hij voor de mannen van intrigue en gemak, voor de sceptieken, voor de egoïsten, voor redenaars en voor volksdichters kan opleveren. De vrede is voor hen geen veld, dat zij bezaaijen en bearbeiten, maar op 't welk zij in het bereik van duizend vermaken gerust kunnen slapen; ligte arbeid verschaft hen goud en roem. Zij hebben, om zich te verstrooijen het schaakbord, waarop de cotterien, het gezag trekken spelen. Zij worden goedkoop groote personaadjen: zij vinden dat alles goed gaat, en dat de vrede eene weergaellooze weldaad is voor het volk. Ook willen zij er geen afstand van doen; om hem te behouden, zouden zij wel een weinigje eer opofferen. Zij denken misschien, dat een weinigje minder eer, voldoende wordt opgewogen door een weinigje meer vermaak; en voorts, eindelijk, zij weten, dat de *vermaaks-god* niet eeuwig is en hunne geheele wijsheid bestaat in te zeggen, dat de dagen die hem onttrokken worden verloren zijn. Zoo kunnen wij niet denken en men zal begrijpen, dat wij weinig waarde hechtende aan de dingen die zij beminnen, dat wij, integendeel trachtende onze genegenheden en wenschen er van af te wenden, de opoffering daarvan ligtelijk doen.

„Wat het volk betreft, waarvan men veel spreekt en waarmede men zich zeer weinig bezig houdt, wij zien niet, dat een vrede van vijfen twintig jaren, door al die filosofen geëxploiteerd, voor het volk zeer groote voordelen heeft opgeleverd, gedurende die vijf en twintig jaren hebben zij den honger niet belet tegen hetzelfde strijd te voeren, waarbij het volk niet altoos heeft gezegepraald; de maatschappelijke desorganisatie, welke de revolutie ons heeft gelegateerd en die zij, wel verre van er een red-middel tegen aan te wenden, vermeerderd hebben, is een ander oorlogs-veld geweest, waarop duizenden van lichamen en zielen den dood hebben gevonden.

Zij hebben prachtige straten in hunne steden aangelegd, maar het is hen gemakkelijker geweest, er stroomen van licht in te verspreiden en er vlugge equipagien in te doen

rondrijden dan er de bedelaars en de nachtelijke kwaaddoeners uit te verwijderen; zij hebben vele dagbladen en boeken uitgegeven doch weinig waarin kern was. Gelukkig nog het volk, zoo zij er zich toe bepaald hadden, om aan hetzelfde niets ergers te geven! maar wat hebben zij aan hetzelfde trachten te ontrooven? Zou men wel kunnen zeggen door hoeveel geschriften, door hoeveel leugens, door hoeveel verstandelooze wetten, door hoeveel goddelooze kunstgrepen zij, gedurende den tijd van vrede, burgertwisten aangeblazen, de gemoederen ontrust, de geloofsbegrippen verzwakt, de zeden verlaagd en de bronnen van liefde gesloten hebben?

Wij hadden, wel is waar, eene hoop: de oogen, de harten gevestigd op die jeugdige Catholijke maatschappij, op die levendige en krachtvolle spruiten van den ouden boom des geloofs, te vergeefs aangevallen door zoo vele beulen, bewonderden wij het onuitputbare sap, dat binnen zoo weinige jaren, zoo vele harten deed herleven. In 1833 een onzer broeders 1) zich aan eenen, wij weten niet welken door het gouvernement bezoldigden professor van het atheïsmus rigtende, — 't was als wij ons niet bedriegen den heer LHERMINIER, van wien men toen veel sprak, — telde de wederzijdsche sterkte der beide legers, dat van den heer LHERMINIER en dat der Christenen. Alles aan den eenen kant, professoren, dagbladen, publiek, toejuichingen, rijkdommen, gezag; aan den anderen kant, enkel het geloof. Maar het doet er niet toe, zeide onze broeder, als wij tien jaren verder zijn, spreek ik u weder! Er zijn slechts zeven jaren verloop en waar is de heer LHERMINIER? Reeds kunnen de Catholijken als eertijds zeggen: Wij zijn in den senaat, wij zijn in het leger, wij zijn in de pleitzaal, wij zijn in de leerstoelen, in de drukpers, in de akademien, in de scholen, wij dringen zelfs tot in de werkplaatsen door; nog een weinig tijds en wij zullen u niets meer hebben overgelaten, dan de clubs en de beurs, wij zullen u niets hebben overgelaten dan uwe tempels! Wij beschouwden die groote beweging zeggen wij en wij hoopten dat wellicht langs dien weg, op welken de jeugd zich begeeft, dien het vernuft bewandelt, alwaar de oude ondervinding der eeuwen en de onfeilbare wijsheid der kerk, om haar te geleiden, die zuivere en vurige wilsneigingen verwachten, de God des vredes op eene vreedzame wijze het menschedom zou willen doen herboren worden en redden! Zoo Hij het op die wijze niet wil, en de oorlog uitbarst, zouden wij dan daarom deze dierbare hoop verliezen? Neen; zij vervormt zich, zij verandert van weg, maar sterft niet.

In het tweede artikel over dit onderwerp, hebben wij vooral het volgende belangrijk gevonden.

Wij hebben gezegd, waarom de oorlog ons onderworpen zou vinden; thans zullen wij zeggen, wat wij er van hoopen.

„Onze moed is in de onderwerping aan den wil van God, onze hoop huisvest in het vertrouwen op hem. . . Het zal toch wel geoorloofd zijn om eens met God te berekenen, daar het bewezen is, dat men verkeerd berekend heeft tegen Hem.”

„Wij beschouwen *Europa*: de Catholijke Kerk wordt er

1) De heer TH. FOISSET, *Revue Européenne*.

verdrukt, bij alle volken en door alle volken, met welke *Frankrijk* oorlog hebben zal. *Engeland* doet *Ierland* eenen langzamen dood sterven, en zijne vloten zijn in de gehele wereld de zendelingen van egoïsmus en verdeeldheid; *Rusland* voltooit het werk en de vorst, die het beheerscht, heeft, gelijk O'CONNELL zeide, meer martelaars gemaakt, dan *Diocletiaan*; sedert acht jaren likt de Czaar, voor het aangezigt van geheel *Europa*, zijne met Catholijk bloed beoedelde handen. Eene nieuwe regering heeft in *Pruisen* de vervolging niet geschorst, welke de oude koning had begonnen; *Oostenrijk* wordt onder de geloovige volken gerekend, maar deszelfs gouvernement behoort sedert lang onder de vijandelijke en vervolgende gouvernementen: het ontnemt aan de dienaren Gods, de vrijheid van hun woord, even gelijk aan deszelfs volken, de vrijheid des verstands, en men weet, dat *Italië* regt heeft om te zuchten onder de drukkende knevelarij van deszelfs Duitsche meesters. Die vier natien, zich verenigende, om de schim van de Ottomannische barbaarsheid weder op te beuren dreigen de talrijke Christen bevolkingen, die nog onder deszelfs magt geplaatst zijn, kracht genoeg te hergeven, aan deszelfs zieltoogend fanatisme, om, voor het laatst zich in het Christenbloed te baden.

Tegen over die natien, die aan de kerk zooveel onheil veroorzaakt hebben, en wier verbond, haar nieuwe en grotere onheilen voorbereidt, staat *Frankrijk*: 't is de magtigste Catholijke natie der wereld, en wellicht ook de Catholijkste: 't is dáár, dat de geest der kerk het meeste leven, de meeste kracht en grootheid heeft behouden, 't is dáár, dat eene talrijke, godvruchtige, waardige, geleerde en verlichte geestelijkheid, omringd door de achting, zelfs diegenen, die haar hunne genegenheid weigeren, zich gereed houdt, om de mirakelen der oude tijden te vernieuwen; 't is dáár, dat de *associatie tot voortplanting van 't geloof* aanvang heeft genomen, en zich zoo wondervol ontwikkeld heeft; 't is dáár, dat de martelaars geboren worden, om hun bloed te gaan storten, zelfs op die plaatsen, waar de Engelschen zelven nog geen goud zijn gaan zoeken; dáár, eindelijk, ontspruiten en wassen met eene verbazende snelheid, alle die instellingen der evangelische liefde, wier oude en eerbiedwaardige stammen, de beulen, de filosofen en de spotters, te vergeefs hebben trachten te ontwortelen. Noch de herinneringen aan de schavotten, die door onze religieusen werden beklommen en aan den verduurden hoon, die aan onze maagden in hare kloosters werd aangedaan, noch aan de omvergeworpene altaren, noch aan de vijandelijke gezindheid van het gezag, noch aan de vooroordeelen van sommige bevolkingen, door haar eigen toedoen verblind, noch een zondvloed van schandelijke geschriften, voortgebracht door eene goddeloosheid, die zich schijnt te vermenigvuldigen, om het kwaad te vereeuwigen, niets heeft kunnen bewerken, dat het priesterschap verlaten werd, dat de geest der liefde, minder vruchtbaar ware in opofferingen van allerlei aard, dat de geest des geloofs minder zelfs-verloochening kweekte; welke gevaren aan den eenen kant gevonden worden en aan den anderen kant de afkeerigheden, die het gevolg zijn van de vooroordeelen des gepeupels, van de koelheid des gouvernement, van de tyrannieke ongeschiktheid der wetgevingen, zullen in *Frankrijk* noch de missionarissen, noch de liefde-zusters, noch de moedige on-

derwijzers der armen, noch die zuivere en liefdevolle harten, die zich in de gebeden en in de verstervingen afzonderen, verre van de verleidingen, welke de wereld aanbiedt, om handen, die zuiver zijn van alle aanraking met de goddeloosheid, nimmer ontbreken. Nooit zullen ook de tegenspoeden, de gevaren, de uitputting kunnen makén, dat *Frankrijk* lang weigere, de gerechtigheid te beschermen en de verdrukten te helpen. Die vurigheid, die hetzelfde, somwijlen zelfs zonder nadenken, overal waar tranen het roepen, doet heensnellen, kunt gij noemen, zooals gij wilt, edelmoedigheid, politieke symphathie, noemt het baatzuchtige berekeningen, die niet bestaan, het zal altoos buiten weten, misschien van *Frankrijk* zelve, een heerlijk, weelig, onvergankelijk overblijfsel wezen van die *Catholijke liefde*, welke God in het hart van *Frankrijk* heeft gelegd als een verheven kenmerk, waaraan de Kerk haren oudsten zoon zou kunnen herkennen.

Welnu, *Frankrijk*, dat veel door boete heeft uit te wischen, kan veel lijden in den worstelstrijd die voorbereid wordt; maar nog eens, als wij *Europa* en *Frankrijk* beschouwen, als wij overwegen wat de godsdienst te vreezen heeft en wat hij hopen kan van den strijd, als wij al de belangen tellen, die genoodzaakt zullen worden er zich in te mengen, schijnt het ons toe, dat wij reeds ten behoeve van *Frankrijk* de gebeden der universele Kerk hooren die niet gelooven kan, dat God dien strijd in dit oogenblik zal verkiezen, om haren oudsten zoon te verpletten.

De verbondene mogendheden hebben wellicht gemeend, slechts dienstbaar aan een handelsbelang te zijn; maar met der daad tasten zij regtstreeks twee onweerstaanbare belangen aan, die moeten zegeprelen: het belang van den godsdienst en dat van de vrijheid, die nooit in de wereld gescheiden zijn geweest, hoewel de onkunde der volken, dezelve dikwerf op eene plumpe wijze heeft vereenigd.

Wij wenschen, en dit hebben wij vroeger gezegd, dat niemand om betere redenen en met de beste goede trouw, die niemand ons betwisten kan, dan wij, wenschen, dat *Frankrijk* geene democratische propaganda make. Maar in den tijd waarin wij leven is toch de verheffing der *democratie* een maatschappelijk feit (en wij behoeven niet te zeggen, dat wij daardoor verstaan de mogelijke democratie, de democratie, die bezitting heeft, die verlicht is en niet die onwetende democratie, wier zwakheid en woede *Frankrijk* kent en veracht). Nu, *Frankrijk*, dat in *Europa* reeds de godsdienstige belangen vertegenwoordigt, vertegenwoordigt er ook het democratisch belang, 't welk gewisselijk in *Italië* en *Spanje*, in *Nederland*, zelfs in *Duitschland* misschien, niet minder nationaal en niet gemakkelijker te beteugelen is. Wie ziet niet, dat die beide belangen noodwendig vroeg of laat door onverwachte voorvallen, welke de oorlog verhaasten zou, elkander de hand zullen reiken onder onze vlag en dat die bevolkingen, die geene gemeene zaak met ons zouden maken, door geloofsbelang ons door een ander belang zouden toevallen, dat wel is waar minder verheven, maar gewisselijk zeer vermogend is? Welk eene rol voor *Frankrijk*, als het die weet aan te grijpen, als God toelaat, dat het die aanvat! Welk eene taak van eeuwigen roem en van eeuwige eer! Hier zijn droomen, die....., maar het zijn nog droomen, het zijn

raadsbesluiten van den onveranderlijken wil van God, waarin het niet mogelijk is, door te dringen. Wij moeten er ons niet bij ophouden; het is ons genoeg de dubbele magt te hebben aangetoond, waarmede eene vijandelijke alliantie ons bekleedt, terwijl die alliantie tevens aan alle volken, die zij niet bedreigt, niet anders aanbiedt dan de belangen van winst en handel, waardoor nooit eenig volk getroffen werd.

„ De toekomst behoort aan God. Het ware dwaasheid te willen beweerden, dat men in zijne geheimen zou kunnen doordringen; maar men kan vooruitzien, hopen en over zijne verwachtingen redeneren: wij hopen, en wij hebben daarvoor al de redenen van een Christen hart. Wij zijn niet van diegenen, die zeggen dat God de zijde der grootste legers kiest. De grootste legers hebben enkel het geluk van een oogenblik op hunne zijde, en niet altoos. De roem en de eer zijn aan de zijde van den moed; God is aan de zijde van het goed regt en deszelfs regtvaardigheid, die het gebied der wapenen niet noodig heeft, om te zegepralen. Wij zijn niet bekommerd over de gerechtigheid van God! maar wij wenschen dat *Frankrijk* zijn pligt doe, dat het niet lafhartig terugdeinze, dat het liever worstele, dat het edelmoedig worstele; voor zich zelve, voor de verdrukten, voor de lijdende kerk voor de in slavernij gebragte volken, omdat de slavernij hen ont-eert, en het hen moeilijk valt aan God te gehoorzamen, onder bedervende meesters; wij wenschen dat de rol en de daden van *Frankrijk* zoodanig zijn, opdat het eene edelmoedige natie blijve, hulpvaardig voor alle ongelukkigen, met een woord, Catholiek; en dat er vervolgens *gebeure wat het wil!* Wat er *gebeure*, zal het, wij twijfelen er niet aan, de heerschappij en de zegepraal van den CHRISTUS wezen, en zij die in den schoot der kerk sterven met den vrede van eenen vervulden pligt, zijn verzekerd van eenmaal dien glorieijken zegepraal te zien. Wij begrijpen, dat harten, in welke eene dusdanige hoop niet leeft, verschrikken en terug deinzen. Zij zouden zich welligt beter schikken naar de suprematie van den Czaar, dan naar de eventualiteiten van eenen oorlog, die voor hetgene wat zij de aangenaamheden der beschaving noemen, gevaarlijk zou kunnen worden. Toen men zich tegen het Evangelie heeft gerevolteerd heeft men zich overgegeven aan meesters, die alle andere revoltes mogelijk maken. Er is slechts eene zaak voor wier verlies men behalve voor het leven, sterk bevreesd is; te weten: eene vurige welvarendheid, eene egoïstische rust. IJdele lafhartigheid! Als God ons door vuur en bloed wil doen gaan, zal geene schande ons aan die verschrikkelijke wet kunnen doen ontkomen. Maar wat voor *Frankrijk* eene glorie en een uitgangspunt van eene nieuwe grootheid zou kunnen zijn, zou alsdan de grievendste, en waarschijnlijk de nutteloosste expiatio worden.

DE PROCLAMATIE VAN AANVAARDING.

De proclamatie van WILLEM II geeft volstrekt geen licht omtrent den geest waarin, de beginsels waarop de nieuwe regering zal worden ingerigt.

Van vrijzinnige waarborgen wordt niet gesproken; van nationalen geest en kracht geen woord; van openbaarheid der financiën, van bezuinigingen evenmin.

Wij merken dit aan, niet zoo zeer als eene grief tegen de proclamatie; niet zoo zeer als gaven wij daarom reeds eenige hoop verloren; wij merken het aan omdat het algemeen opgemerkt werd. Zoo zeer verlangt men naar echte constitutionaliteit, naar orde in ons staatsbestuur.

Min gelukkig schenen daarbij een paar woorden gekozen: „ onzer aller vader,” voor hen die in den koning geen vader begeeren: „ die met zoo veel wijsheid voor het geluk en welzijn van *Nederland* heeft gezorgd.” En het uiteengevallen rijk? en de verdriedubbelde schuld? en de scherpe botsing der partijen?

Zekerlijk, niemand had verwacht dat de koninklijke zoon iets ten nadeele of tot blaam der regering zijns vaders zou zeggen; maar waarom niet liever een paar uitdrukkingen vermeden, die, waren zij met voordacht gebezigd, van droevige voortekening zouden zijn. WILLEM II, hopen wij, zal de deugden zijns vaders deelen, doch niet zijne inzichten in het politisch en financieel beheer.

Onbillijk waarschijnlijk zou het intusschen zijn, de keus der woorden aan den nieuwen koning te willen wijzen; proclamatiën worden zelden door de vorsten zelven gesteld. Wij willen ze zelfs nog niet aan voorbedacht overleg zijner raadslieden toeschrijven; ook in deze proclamatie straalt geene stijlstudie door.

De koning zegt: niets onbeproefd te zullen laten wat strekken moet tot het geluk van het Nederlandsche volk en den luister van het koninkrijk. Wij gelooven het gaarne. Welk koning zou het geluk des volks waarover hij regeert, den luister van het koninkrijk aan welks hoofd hij staat niet willen bevorderen?

Z. M. noemt de grondwet „ het plegtanker van Nederlands vrijheid en volksgeluk.” Wij hopen dat WILLEM II de grondwet tot plegtanker daarvan zal maken.

Z. M. heeft, als velen onzer, voor de onafhankelijkheid van *Nederland* gestreden; aan den koning staat het thans dien strijd te bekroonen, door de erlangde onafhankelijkheid te doen worden tot datgene waarom men onafhankelijkheid wenscht.

Z. M. zegt, daartoe het vertrouwen, de liefde en de trouw zijner onderdanen te behoeven. Trouw is reeds aan den wettigen koning gezworen; vertrouwen en liefde zijn hem te gemoet gesnel. Zijne daden moeten dezelve bevestigen. Ons zal niets gewenschter zijn.

In alle tempels des lands zijn, tegen heden, gebeden gevraagd voor den nieuwen koning. God geve den koning geluk in de keuze zijner raadslieden; daarvan hangt zeer veel af. De ware belangen van volken en van vorsten zijn dezelfde; maar er zijn steeds kortzigtigen, die dezelve mis-kennen; baatzuchtigen, die ze ondermijnen uit eigenbelang. Zoodanigen, de pest der staten, verwijdere God van des vorsten oor; tegen hen opene Hij het oog des konings; opdat niet nogmaals WILLEM II een ongelukkige naam in *Nederland* zij! 1). (Arnhemse Courant).

1) WILLEM II, graaf van Holland, koning van Duitschland, zakte bij Hoogwoude met zijn paard in het ijs, en werd afge-maakt, 1256; — WILLEM II van Henegouwen en Holland sneu-

WAT MOET DE OPPOSITIE DOEN?

De overweging hiervan is, in dit gewichtig oogenblik van het hoogste belang: eendragt, en daardoor eenheid van werking, gemeenschappelijk streven, ter bereiking van hetzelfde doel, is de eerste en onvermijdelijkste voorwaarde om iets goeds te stichten.

Moet de oppositie, met de armen over elkander geslagen, de eerste stappen van koning WILLEM II afwachten, om alsdan te beslissen of zij oppositie blijven, of den gang des gouvernementen ondersteunen zal?

Zoo denken eenige invloed hebbende mannen: maar onze ondervinding en onze daarop gevestigde innige overtuiging maken het ons ten pligt, daartegen te waarschuwen; hoofdzakelijk om de volgende redenen:

1°. Wilt het altoos voorzigtig is, om, zoo mogelijk verkeerde stappen te verhoeden; daar het moeilijk valt, om, wanneer er verkeerde stappen gedaan zijn, redres te verwerven. De eigenliefde, zelfs van den gewonen mensch, verzet zich altoos tegen de bekendenis: ik heb gedwaald. Bij vorsten, bij koningen, die immer door vleijers omringd worden, welke er belang bij hebben om de vorsten in een dwaalspoor te leiden of te houden, is zulks uit den aard der zake nog minder te verwachten.

2°. Wilt de oppositie, dat is het verlichtste en weldenkendste gedeelte der natie, dat tot hertoe oppositie vormde, eigenlijk voor dit oogenblik gene oppositie is (welke benaming in de ooren onzer meeste, niet zeer constitutioneele staatsmannen onaangenaam klinkt), maar enkel moet beschouwd worden als de openbare uitdrukking der gevoelens en begeerten van dat groot gedeelte, wellicht het grootste der natie, dat eene echt constitutioneele monarchie, met echt constitutioneele waarborgen verlangt.

3°. Wilt, niet geheel zonder grond, de abdicatie en het aanvaarden der regering zelve (in welk geval de grondwet niet voorzien heeft) als inconstitutioneel wordt beschouwd 1), daar het in strijd schijnt te wezen met art. 46 der grondwet; en wij reeds scherpe aanmerkingen hebben hooren maken over het beëdigen der troepen en schutterijen vóór dat de koning zelf, als zoodanig, den gevorderden eed heeft afgelegd en gehuldigd geworden is. Welk een en ander men beschouwt als een *coup d'état*, die, wanneer hij niet, tot een echt constitutioneel gouvernement geleidde, gewisselijk den hevigsten regenstand veroorzaken en den koning van alle populariteit berooven zou.

Naar onze meening, derhalve, mogen die weldenkende Nederlanders, die niets vuriger verlangen dan het heil van koning en vaderland en, om die reden, echt constitutioneele beginselen aankleven, wilt zij overtuigd zijn dat een echt constitutioneel regeringsvorm de eenige is, welke in onzen tijd voor ons vaderland is berekend, niet stil zitten: de koning moet de gevoelens en de wenschen der natie kennen, alvorens eene bepaalde gedragslijn aan te nemen; hij moet die kunnen vergelijken met de gevoelens en den raad dergenen

die hem omringen, en vooral diegenen, die zich bij den vorst zullen trachten in te dringen; en dan zal, wij twijfelen er niet aan, de ondervinding die Zijne Majesteit bereids heeft gehad, den vorst overtuigen dat de organen van het volks-gevoelen, van de publieke opinie, niets anders verlangen dan juist datgene, 't welk, ware het vijf en twintig jaren vroeger volgens den raad van doorzigtige en welmeenende mannen van dien tijd, in praktijk gebragt geworden, ons vaderland zou hebben behoed tegen al die stormen, die het nu zoo deerlijk geteisterd hebben.

Het is in die overtuiging, dat wij aan de overweging van alle weldenkende Nederlanders, zonder onderscheid van godsdienst-begrippen; het volgende concept-adres, om regt, meenen te moeten voorstellen:

SIRE!

Gewichtige gebeurtenissen, den loop des tijds vooruitsnellende, hebben den koninklijken scepter in uwe hand gelegd. — Ontvang, Doorluchtige Vorst, onze opregte hulde, ter dezer gelegenheid en vergun tevens aan ons, uwe getrouwe onderdanen, het verlangen te uiten, dat de *bestaande grieven* spoedig hersteld worden.

Buig u niet, Sire! onder het juk eener baatzuchtige en listige oligarchie. — Geef ons eene regtstreeks gekozene echt nationale volksvertegenwoordiging en een verantwoordelijk ministerie. — Verhef het eergevoel uwer dappere krijgsmakkeren; verwijder den vreemdeling uit hunne geleiden; stel orde in onze financiën; vereenvoudig het staatsbestuur en geef meer klem aan het gezag der kroon. — Vernietig de sinecures. — Bescherm gelijkelijk de belijders der verschillende gezindheden. — Onthoud u van alle kleingeestige bemoeijng in kerkleer, kerkinrigting en onderwijs, waarvan vrijheid de ziel en 't leven is. — Eerbiedig den godsdienst en de onafhankelijkheid van deszelfs bedienaren in kerkelijke zaken. — Sire! verhoort gij deze, onze vurige wenschen, dan zal als volkskreet in alle oorden van *Nederland* weergalmen: LEVE DE TWEEDE WILLEM!

DE UITGEWEKENE POLEN.

Men herinnere zich, wat wij in het voorleden jaar 1) betrekkelijk de uitgewekene Polen bij eenen mogelijken oorlog hebben voorspeld, en vergelijkte daarmede eenen brief door den generaal DWERNICKI aan het Fransche dagblad *Le Constitutionnel* gerigt, en eindigende met uitdrukkingen, die den eenparigen wensch der uitgewekene Polen bevatten. De generaal zegt daarin:

„Wij zijn hier overgeveer 5,000 sterk, en in ons midden bevinden zich al de elementen der Poolsche vertegenwoordiging, de getrouwste en opregtste geallieerde, en ik zou bijna zeggen, de natuurlijke geallieerde van *Frankrijk*. Wij hopen dus dat het Fransche gouvernement, ten onzen opzigte eenen beslissenden maatregel zal nemen, overeenkomstig de Europese belangen, overeenkomstig den wensch der Fransche kamers, bij iedere zitting ge-

velde bij *Stavoren*, 1345. Onder prins WILLEM II hadden er in de vereenigde *Nederlanden* onlusten plaats; de prins deed eenen vruchteloos aanslag op *Amsterdam*, en stierf kort daarna, 1650.

1) Zie *Flissingsche Courant* van donderdag 8 October II.

1) Zie ons blad van 6 Julij 1839, bl. 222.

openbaard; dat hetzelfde, tot den worstelstrijd genoopt, *de herstelling van het oude Polen* zal proclameeren en dat hetzelfde na die daad, het korps van het Poolsche leger zal organiseren, zamengesteld, in de eerste plaats uit de Polen, die tegenwoordig het gastvrije *Frankrijk* bewonen. Onze landgenooten, die zich in *Belgie*, in *Engeland*, in de *Algerie* en zelfs in *Amerika* bevinden, zullen weldra deszelfs gelederen komen vergrooten. Die daad zal onmeetbare gevolgen hebben, zij zal het hart der patriotten van alle landen verheugen, zij zal de krachten van ons land doen herleven, en hetzelfde tot verhevene inspanningen aanzetten.

„Bereid om mijn bloed te storten voor de bevrijding van mijn land en voor het beschavende *Frankrijk*, meen ik de getrouwe tolk mijner landgenooten te zijn, voor het aangezicht van *Frankrijk* de gevoelens openbarende, die ons allen bezielen, en door aan hetzelfde te herinneren, welken vermogenden hefboom het bezit in de Poolsche emigratie.

Generaal Jo. DWERNICKI.”

DE GOUVERNEUR VAN GELDERLAND.

Het gebeurde in de jongste vergadering der provinciale staten van *Gelderland* 1) levert een treurig bewijs op van de wijze, waarop nu nog de grondwet miskend en illusoir gemaakt wordt. De gouverneur zeide, volgens zijne *instructiën* te handelen Waarlijk, als er slechts geheime *instructiën* noodig zijn, om de grondwet ongestraft te schenden, dat men dan de grondwet maar verbrande en de koning het ultra-despotieke gezegde van den heerschzuchtigen LODEWIJK XIV tot devies neme: *l'état c'est moi!*

ZAL MR. CORNELIS FELIX VAN MAANEN NOG NIET AFTREDEN?

Daar onze geëerbiedigde koning WILLEM I na eene regering van bijna 27 jaren, behoefte aan rust gevoelende, in den ouderdom van 68 jaren, afstand van de regering deed, vraagt de natie, zou nu Mr. CORNELIS FELIX VAN MAANEN, die reeds in 1799 in de *Bataafsche Republiek* eene aanzienlijke rol speelde, die nu reeds twee koningen, wier *minister van justitie* hij was, afstand van de regering heeft zien doen, na eene zoo langdurige politieke carrière in den ouderdom van ruim 70 jaren nog niet aftreden! gevoelt hij nog geene behoefte aan rust. De natie verlangt, dat hij rust neme, of dat hem de rust verleend worde. — Het vrijheidlievende Nederlandsche volk heeft lang genoeg onder den drukkenden last van NAPOLEONS strafwetboek gezucht!

1) Zie *Arnhemsche Courant* van Zondag 11 October.

DE IERSCHE ASSOCIATIE EN PATER MATHEW.

De associatie tot herroeping der unie, heeft eenige dagen geleden eene vergadering te *Dublin* gehouden. De parochien van St. MICHEL en St. JOHN, hadden zich vereenigd om te raadplegen over de middelen tot het verhaasten dier edele zaak. De Eerw. P. MATHEW, predikte de matigheid voor eene menigte, die met gretigheid naar zijne woorden hoorde; VIJF EN TWINTIG DUIZEND personen hebben enkel op dien dag, in handen van dien Apostolischen man, de belofte afgelegd, van zich van alle bedwelmende dranken te onthouden.

De afwezigheid van O'CONNELL, die zich thans te *Dar-rynane* bevindt, vertraagde in niets den arbeid der nationale associatie, welke de gemoederen tot de nieuwe emancipatie voorbereidt, welke de herroeping der unie zal aanbrengen. Die scheiding der Iersche wetgeving van de Engelsche, zal van belang worden bij de eerste oorlogskreet; *Ierland* zal gebruik weten te maken van al de voordeelen van deszelfs stand, en op zijne beurt zal het voorwaarden aan zijnen trotschen gebieder voorschrijven, alvorens hem te ondersteunen. Het groote doorzigt, waarmede O'CONNELL deze groote zaak bestuurt, laat geen twijfel over aan de verbeteringen die zij aan den toestand van *Ierland* zal toebrengen. Drie millioenen Iersche stemmen zullen bij de aanstaande zitting de parlementaire vergaderzaal door hunne energieke reclamatiën doen weërgalmen.

Daar de geestdrift, waarmede Pater MATHEW bij zijn eerste bezoek te *Dublin* is onthaald geworden, diegenen verbaasd heeft, die er getuigen van waren, steeg die verbazing bij zijn tweede bezoek ten top, bij het beschouwen van de vurigheid en den aandrang des volks, om den man te naderen, dien zij den redder van *Ierland* noemen, en die door zijne afwezigheid nog schenen vermeerderd te wezen. De esplanade der Douane, was van het aanbreken van den dag af met eene groote menigte bedekt, terwijl nieuwe stroomen van volk bestendig bleven toevloeijen. Het getal dergenen, die deel aan zijne matigheids associatie genomen hebben, getuigt op de voldoende wijze den krachten invloed der eenvoudige taal van Pater MATHEW. Het is troost voor alle vrienden van waarheid en orde, het Iersche volk thans de vruchten te zien inoogsten van deszelfs getrouwheid aan het geloof zijner vaders, door het vreedzaam bewerken zijner politieke vrijheid, door zich te ontdoen van de ondeugd, met welker behulp de overwinnaars vergeefs gepoogd hebben, hetzelfde in slavernij te houden.

CORRESPONDENTIE.

WELEDELE HEER!

Onlangs heeft de boekhandelaar VAN KESTEREN te *Amsterdam* voor den matigen prijs van f 3 — eene vertaling aangekondigd van zeker libel tegen de Jesuiten, geschreven door Dr. JORDAN, professor van het regt aan de universiteit van *Marburg*. Ofschoon de vertaling en verschijning van zulke prulschriften uit die kraam niemand bevreemdt, en er overigens geen nadeel voor waarheid en regt van dit geschrift te vreezen is, zullen echter de lezers van UEd's

geachte *Stemmen* niet zonder belangstelling de volgende bijzonderheid vernemen, welke in der tijd door de Duitsche bladen nopens den schrijver van dat boek is medegedeeld.

Zonder de nietige en duizendmaal wederlegde beschuldigingen op te tellen, welke JORDAN tegen de eerbiedwaardige orde der Jesuiten inbrengt en tot walgens toe herhaalt, zal het genoeg zijn, iets van zijn hoofd-thema te zeggen. Hij vereenigt zich dan geheel en al met de opmerking van vroegere geleerden en zegt, dat de Jesuiten in al hun doen en laten den regel volgen: het doel wettigt de middelen. Na zijne voeten ter dege te hebben afgeveegd op deze vloermat, welke door Jesuiten-haters van vroegeren en lateren tijd bijna geheel is afgesleten, tracht de geleerde professor de verderfelijke toepassing van dezen regel in de geschiedenis der laatste tijden aan te wijzen. Zijne ontstelde verbeelding toont hem overal zamenzweringen, welke de Jesuiten tegen de rust der Europeesche staten en de wettige orde van zaken gesmeed hebben. De snelheid en list, waarmede zij dit helsche beginsel allerwege wisten te verspreiden, gaat de sterkste verbeeldingskracht te boven. Zijne ontdekkingen geven hem de overtuiging, dat alle standen der maatschappij met hetzelfde zijn besmet geworden. — Inrusschen heeft de tijd geleerd, dat de scherpzinnige twijfelaar aan zijne nasporingen nog geen einde had moeten maken. Dan toch ware het hem niet ontglipt, dat deze besmetting hare verpestende dampen ook al naar den kant van MARBURG uitwasemde en zelfs in het studcevertrek van den wetgeleerden wist binnen te dringen. Dit is nogthans gebeurd. — Weinige maanden, nadat professor JORDAN aan het publiek zijnen schat van opmerkingen en waarschuwingen had medegedeeld, be kroop hem zelven de lust, om ook eens een en ander middel aan te wenden ter bereiking van een naar zijne meening voortreffelijk doel, waarop echter anderen nog al iets wisten af te wijzen. Ook hij wilde eenige veranderingen in den staatkundigen toestand van zijn land bewerken; een zeker bewijs, dat hij door geen anderen, dan Jesuitendamp bedwelmd was. Maar helaas! de man was in de kunst nog niet ver genoeg gevorderd, en had nog een weinig tijds ter schole moeten gaan, om de middelen voor zich zelven onschadelijk te leeren maken. De slimme Jesuiten, welke zoo behendig aan alle nazook en vervolging weten te ontkomen, zouden hem dit ook wel geleerd hebben. Genoeg, de snelwerkende kracht van dit gift dreef hem, om dadelijk eene eerste proeve te nemen. Wat gebeurd er? — Er waren toen (in 't laatst van 1839) nog menschen, welke in zijne overtuiging van de wettigheid der middelen niet deelden en buitendien zijn doel miskenden. Deze duisterlingen waren met den gulden regel van de Jesuiten in 't geheel niet bevriend, en hebben Dr. JORDAN met consorten in de gevangenis geworpen, omdat hij zich aan staatkundige woelingen had pligtig gemaakt. Zoo heeft hij zich, ook na de uitgave van zijn boek, door andere bemoeijingen onwillekeurig verdienstelijk gemaakt ten opzichte van allen, welke het zullen lezen, en door zijn voorbeeld nog een hoofdstuk geleverd, dat aan hetzelfde ontrakt.

Immers de listigheid der Jesuiten in het verspreiden van hun beginsel en hunne superioriteit in het genieten van

de vruchten, welke het oplevert, worden er op nieuw duidelijk door gestaafd. — *Finis coronat opus.* — V. E.

WelEdele Heer!

.....

Ik meen uwe aandacht te mogen vestigen op de pogingen, welke ook in *Vriesland* aangewend worden om het onderwijs hoe langer zoo vaster in boeijen te klinken. De willekeurige handelwijze, waarvan onlangs een Vriesche Pastoor aan het publiek verslag heeft gedaan, in den brief door de *Catholijke Stemmen* van 25 Julij medegedeeld, en waartegen zijn Eerw. zich nadrukkelijk had verzet; diezelfde handelwijze wordt ook op andere plaatsen in deze provincie gevolgd en heeft in sommige gemeenten ten platten lande haar verderfelijk doel reeds bereikt. Zoo is mij verzekerd, dat in de gemeenten *Bokhuizen* en *Bolk* volgens eenen maatregel van het plaatselijk bestuur, alle ouders, zonder onderscheid, verplicht zijn, om, naar evenredigheid van 't getal hunner kinderen, schoolgeld te betalen, ten einde zoo den schoolmeester een vast inkomen te verzekeren. De aanleiding hiertoe was het wijze gedrag van vele Catholijke en ook gereformeerde ouders, welke hunne kinderen aan schoolmeesters van verschillende denkwijzen niet wilden toevertrouwen. Men zegt zelfs, dat bereids het plan bestaat, om in alle gemeenten van *Vriesland* dien maatregel in te voeren en dat in de jongste vergadering der provinciale staten de waarnemende gouverneur daarvan een verslag heeft gedaan, hetwelk in 't geheel niet afkeurend was. Zoo zal het kostbaar en onschendbaar regt van de ouders om hunne kinderen te laten onderwijzen door mannen, in welke zij vertrouwen stellen, hun geheel en al worden ontvrongen. — Het is bijna ongelooflijk, hoe onbeschaamd sommige schoolmeesters tegen onzen godsdienst durven uitvaren. Ik zoude scholen kunnen noemen, waar nog op den laatsten Wittendonderdag tegen de bijgeloovigheid der Catholijken gescholden werd, ofschoon er vele Catholijke kinderen tegenwoordig waren. Anderen en het getal van deze is niet klein, laten geregeld den bijbel lezen door alle kinderen, en drijven de misleiding zoo ver, dat zij Catholijke kinderen dagelijks laten lezen in boeken, enkel geschreven om den lof van LUTHER en CALVYN uit te bazuinen en het heilig geloof onzer vaderen te verguizen. Het is geen wonder, dat zulke schandelijke misbruiken eerst opgemerkt worden door de geestelijken, nadat zij langen tijd bestaan hebben, omdat de kinderen nu niet meer gelijk vroeger, de boeken, welke zij in de school gebruiken, mede naar huis kunnen nemen 1). Konden wij toch eens ons dierbaar regt doen gelden en daardoor het onderwijs verbeteren! Het godsdienstig onderwijs moet in de scholen het mededeelen van andere kundigheden besturen en voordeelig maken. Dit is het grondbeginsel van het Catholijke onderwijs-stelsel. Er is geen tijdvak in

1) Ziet gij, Catholijke ouders! waar het heen moet? zult gij u nog langer van petitioneren laten afhouden? Zult gij nog langer stilzwijgend aanzien, dat uwe kinderen op eene slinksche wijze door het hatelijkst monopolie worden gedecatholiseerd?

de geschiedenis van onze Kerk, waarin het onderwijs op de godsdienstigheid en dus ook op het geluk van de maatschappij niet nadeelig werkte, zoodra het aan de leiding van den godsdienst onttrokken, op zich zelve stond.

Ik eindig enz.

** 9. October 1840.

UED's onderd. Dienaar,

****, Catholijk Priester.

GRAVE. — De directeur-generaal tot de zaken van den R. C. eeredienst, heeft onder dagteekening van 9 October aan den Hoogwaarden Heer Vicaris-Generaal Apostoliek der Noord-Nederlandsche districten van het voormalig bisdom van Ruremonde eene uitnoodiging gerigt, houdende kennisgeving van den afstand der kroon door Z. M. WILLEM I ten behoeve van zijnen oudsten zoon de prins van Oranje en de aanvaarding der regering door koning WILLEM II en het verlangen des konings, om door vurige gebeden den goddelijken zegen en bijstand te verwerven. De heer DE PELICHTY zegt onder andere bij die gelegenheid:

„Z. M. gevoelt het gewigt van de zware en moeilijke taak, welke thans op hem rust, en het levendig besef, dat alleen de almachtige bijstand en bescherming van Hem door wien de koningen regeren, kracht en sterkte kunnen geven, om de belangrijke pligten aan de koninklijke waardigheid verknocht naar eisch te vervullen, doet Zijne Majesteit diep gevoelen de behoefte aan het inroepen van dien bijstand en de bescherming door vurige smeekingen eenparig ten hemel op te zenden, opdat het den Almagtigen behage hem de noodige krachten te verleenen om vergerust met alle koninklijke deugden aan het Nederlandsche volk die mate van heil en voorspoed te kunnen verschaffen, welke hoogstdezelve zoo gaarne aan zijne geliefde onderdanen zoude wenschen te doen deelachtig worden, onder het voortdurend genot van rust en vrede. —

Het is overeenkomstig die godsdienstige begeerte des konings dat ik, door Zijne Majesteit gemagtigd ben, om u Hoog Eerwaarde uit te noodigen, de bij deze belangrijke gelegenheid, passende openbare gebeden aan uwe onderhoorigen te willen voorschrijven enz.”

Ten einde aan dit verlangen des konings te voldoen, heeft onze grijze kerkvoogd aan zijne onderhoorigen, het houden eener plegtige godsdienstoefening op zondag 18 October voorgeschreven, welke alhier op zondag 11 October heeft plaats gehad.

Na het zingen van het *Veni Creator Spiritus*, dat gevolgd werd door het gebed: *Domine Solum fac Regem etc.*, werd de plegtige Hoogmisgecelebreerd door den Wel Eerw. Heer D. A. WALTER, Pastoor te Utrecht buiten de Witte Vrouwen Poort, geassisteerd wordende door den Eerw. Heer H. DE BRUIJN, te Grave, als diaken en den Eerw. Heer A. BERNTS, Kapellaan te Grave, als subdiaken.

Nadat het Evangelie gezongen was, beklom de Eerw. Heer A. BERNTS, Kapellaan alhier den predikstoel, en nadat Zijn Eerw. van deze voor ons zoo gewigtige uitnoodiging aan de gemeente kennis gegeven en een gedeelte

derzelve, betrekkelijk het verlangen des konings voorgelezen had, deed zijn Eerw. eene korte en hartelijke opwekking, om aan het verlangen des konings te voldoen, waartoe allen de dure verplichting, gepaard met heilige blijdschap zouden gevoelen, daar onze koning zijne afhankelijkheid van God, en de noodzakelijkheid van de goddelijke zegeningen en van den goddelijken bijstand erkent, om wel te regeeren en zijn volk gelukkig te maken.....

„Laat ons dan, zeide zijn Eerw. voor onzen koning den geest van wijsheid, raad en sterkte afsmecken! Laat ons bidden, dat God zijne regering zegene tot heil van het vaderland en tot geluk van het volk! Dat hij onzen koning tot dat einde wijze, regtvaardige en doorzigtige raadslieden geve en allen bedrieglijken en schadelijken raad van zijnen troon verwijdere! Dat Z. M. de Kerk geheel vrij late in het besturen harer eigene zaken, in de overtuiging dat de godsdienst de stevigste steun is der troonen, als hare handen niet gebonden zijn en dat eerlang de knellende banden van het onderwijs mogen worden geslaakt, opdat onder de regering van WILLEM II alle zaden van misnoegen en verdeeldheid mogen verstikt worden, en wij onder dezelfde een gerust en stil leven mogen leiden vol van eerbhaarheid en ware godsvrucht.”

Er is wellicht nooit eene gouvernementale uitnoodiging, tot openbare gebeden, met meerdere hartelijkheid en inniger vreugde, in deze districten ontvangen geworden, dan de boven vermelde: alle tot deze districten behorende parochien, zullen met dezelfde warmte en dankbaar gevoel voor de gelukkige regering van koning WILLEM II bidden.

AANKONDIGINGEN.

Bij J. F. DEMELINNE, Boek- en Steendrukker te 's Bosch, is van de pers gekomen: het eerste deel van de NIEUWE BESCHRIJVING VAN HET BISDOM VAN 's BOSCH, door J. A. COPPENS, R. C. Pr. en Rector te Handel. — Dit werk, waarvan de intekening nog open is, bestaat uit 4 deelen gr. 8vo, welke ongeveer 97 bladen van 16 pag. zullen bevatten en à 8 cents per blad, niet dan bij intekening verkrijgbaar is.

Ook wordt aan alle Boekhandelaars, heden verzonden, een geheel Nieuw Gebedenboekje, getijld: WEKELIJSCH-GEETIJDEN voor de Geloovigen die overleden zijn, of de Zielevigiliën met de Litanien voor de overledenen, het treurgezang der Kerk en de gebeden onder de H. Offerande voor de overledenen, — welke bij geene andere gebedenboeken gevonden worden; zamengesteld door den Eerw. Heer A. J. J. KEIL, Pastoor te Zevenhoven en Nieuwveen. — De prijs à 75 cents.

** Bij J. G. MEIJER, Boekhandelaar te Arnhem, wordt uitgegeven:

AFSCHEIDSGROET, aan den Weleerwaarden Heer A. R. TEN BRINK, Rooms-Katholiek Priester, bij zijn vertrek van Arnhem, en zijne bestemming als Missionaris naar de West-Indiën; door J. DE BREET, beëdigd Translauteur en privaot-onderwijzer.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst, behalven de 35 centen zegelregt. — Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

ENCYCLIEKE BRIEF VAN ONZEN H. VADER GREGORIUS XVI.

GREGORIUS XVI Paus, aan alle Patriarchen, Primaten, Aartsbisschoppen en Bisschoppen, heil en Apostolischen zegen.

Eerwaarde Broeders!

Gij weet te wel, door hoe vele rampen de Catholijke Kerk geprangd en jammerlijk vervolgd wordt in deze treurige tijden. Het is u niet onbewust, hoe groot de menigte der dwalingen is van allerlei soort, door welke onze heilige godsdienst bestreden wordt en welke de listen en bedriegrijzen zijn, waarmede de ketters en de ongeloovigen de harten en de gemoederender geloovigen trachten te bederven.

Gij weet, in een woord, hoe er bijna geene onderneming of poging is, die men niet te baat neemt, om, ware het mogelijk het gebouw der heilige stad aan zijne grondslagen te ontrukken. En, inderdaad, om over al het andere te zwijgen zijn wij er niet toegebragt om de listigste bestrijders der waarheid, overal verspreid, niet alleen de religie te zien vervolgen door hunne verachting, de Kerk door hunnen hoon, de Catholijken door beleedigingen en lasteringen, maar ook de steden en gehuchten innemen, er scholen van dwaling en goddeloosheid oprigten en door middel van de

drukpers het gif hunner leerstellingen verspreiden, met list gebruik makende van de natuurlijke wetenschappen en de ontdekkingen der jongste tijden. Men ziet hen met hetzelfde doel, in de hut der armen dringen en het platte land afloopen.

Zoo is er niets, dat zij sparen: bijbels in de landtalen gedrukt en verminkt, pestilentieele dagbladen, kleine boekwerkjes, misleiding door redeneringen, geveinsde liefdadigheid, uitdeeling van geld, eindelijk, om een onbedreven volk en vooral de jeugd, tot hunne secte te trekken en te winnen en ze over te halen tot het verlaten van de Catholijke religie.

Wij vermelden hier, Eerwaarde Broeders! daadzaken, die gij niet alleen kent, maar waarvan gij getuigen zijt, gij, die met smart, en zonder volgens uwen herderlijken pligt te zwijgen, genoodzaakt zijt, om in uwe diocesen die provocateurs van ketterij en ongeloof, en die onbeschaamd, die nu en dan met de schapenvacht bedekt, integendeel grijpende wolven zijn, die lagen voor de kudde leggen en niet ophouden, haar te moorden, te gedoogen.

Wat zal ik nog meer zeggen? Er is voortaan in de wereld geen land zoo barbaarsch, alwaar de zoo bekende centrale genootschappen der ketters en ongeloovigen, zonder kosten te sparen, geene agenten zenden, met den last om ze te doorkruisen. En er is er geen, waar deze met list of openlijk, den strijd niet voeren tegen de Catholijke religie, tegen hare herders en hare bedienaren, geen geloovige aan den schoot der Kerk ontrukken en den ingang niet sluiten voor de geloovigen.

Het is hierna gemakkelijk te begrijpen, hoe groot de kwelling zijn moet, die wij aanhoudend ondervinden, wij, die belast met de geheele kudde van JESUS CHRISTUS, en met het toezigt over alle de kerken, er rekenschap van moeten geven aan den oppersten herder. Daarom, Eerwaarde Broeders, hebben wij gemeend u door dezen brief de oorzaken onzer gemeenschappelijke droefheid te moeten herinneren, opdat gij immer meer zoudt overwegen, hoe zeer het der Kerk past, dat alle gewijde herders, hunne pogingen verdubbelen, hunnen arbeid vereenigen, hen, uit al hun vermogen zich toeleggen, om den aanval te bedwingen der talrijke en bruischende vijanden van den godsdienst, hunne pijlen af te wenden, de geloovigen te waarschuwen en te wapenen tegen het verleidende lokaas, waartoe zij vaak de toevlugt nemen. Het is, gij weet het, hierin, dat wij bij iedere gelegenheid gewaakt hebben en niet zullen ophouden te waken, gelijk wij ook weten, dat gij gedaan hebt, en vertrouwen dat gij zult voortvaren te doen met altoos toenemenden ijver. En opdat ons, te midden der moeilijkheden, de moed niet ontbreke, moeten wij ons wachten, Eerwaarde Broeders, van dezelve te vreezen, als gingen zij onze krachten te boven; want de CHRISTUS is voor ons raad en kracht. Zonder hem kunnen wij niets: maar wij kunnen alles met hem en aan de verkondigers van het Evangelie en aan de bedienaren der Sacramenten hunne zending gevende, zeide hij: „Ziet ik ben met u, ulieden al de dagen tot aan de voleinding der eeuwen.” En insgelijks: „Ik zeg u deze dingen, opdat gij in mij vrede zoudt hebben; in de wereld hebt gij verdrukking, maar vertrouwt echter, want ik heb de wereld overwonnen.”

Deze zoo blijkbaar stellige beloften moeten wij niet laten verloren gaan voor de ergernissen, ten einde niet ondankbaar te schijnen voor de keuze Gods, wiens beloften door zijne magt worden gevenaard.

En wie ziet niet in onze eeuw zelve de vruchten der goddelijke beloften, die nooit aan de Kerk ontbroken hebben, noch ontbreken zullen? Zij vertoonen zich met de hoogste evidentie in de standvastigheid waarvan de Kerk blijken geeft bij al de aanvallen harer vijanden, in haren voortgang, te midden van zoo vele onlusten en gevaren en in dien troost, waarmede „de Vader der barmhartigen, heden en de God aller vertroosting, ons in alle onze kwellingen vertroost.”

En, waarlijk, terwijl wij aan den eenen kant de verliezen moeten beweenen, welke de Catholijke religie ondergaan heeft en nog ondergaat in zekere landen, hebben wij aan den anderen kant reden om ons te verheugen in de talrijke zegepralen, die er de onoverwinnelijke standvastigheid der geloovigen en der herders behaald heeft en nog behaalt; eene groote blijdschap geven ons ook de gelukkige en bewonderenswaardige progressen, welke de godsdienst niet ophoudt te maken, te midden van zoo vele hinderpalen en uit hoofde van welke deszelfs vijanden beginnen te zien, dat de verdrukkingen en de kwellingen, door welke de Kerk beroerd wordt, meestal tot hare glorie strekken en de geloovigen altoos meer in de religie versterken. En om van de apostolische missien te spreken; welk eene oorzaak van blijdschap, geven niet aan ons, gelijk aan de geheele Kerk

zoo hare overvloedige vruchten, als de voortgang van het geloof in *Amerika*, in de *Indiën* en in andere landen der ongeloofigen? Het is u niet onbewust, Eerwaarde Broeders! hoe zelfs in onzen tijd eene menigte van mannen zich in die oorden hebben verspreid, hoe zij met eenen onvermoeibaren ijver, die noch overvloed van geld, noch den schrik der wapenen noodig heeft, maar met het schild des geloofs, niet alleen nooit weigeren, slag te leveren, hetzij zij mondeling, hetzij door geschriften in het openbaar en in het bijzonder, en met het beste gevolg den strijd des Heeren volhouden tegen de ketters en de ongeloofigen, maar ook, ontvlamd door de liefde, zonder de ruwheid der wegen of de grootheid der ongemakken te vreezen, ter zee en te land, diegenen opzoeken die in duisternissen en in de schaduw des doods gezeten zijn om hen tot het leven en tot het licht der Catholijke religie te roepen. Onverschrokken voor alle gevaren bezoeken zij met ijver de wouden en de hollen der barbaren, bewegen hen tot het ware geloof door de christelijke zachtmoedigheid, vormen hen tot de deugd, en ontrukken hen door het water der wedergeboorte aan de slavernij en roepen hen tot de vrijheid der kinderen Gods.

Maar wij kunnen niet, zonder tranen te storten . . . van droefheid, over de onbarmhartige wreedheid der vervolgers en der beulen . . . van troost over de heldhaftige standvastigheid der geloofs-belijders, hier de daden herinneren van de martelaren, onlangs in de oorden van het Oosten geslagtofferd en wier lof wij hebben vermeld in een onzer jongste consistorien.

Tonkin en *Cochinchina* rooken nog van het bloed van talrijke gewijde Herders, Priesters en geloovige inboorlingen, welke de voorbeelden vernieuwende, die meer bijzonder de eerste eeuwen der Kerk verheerlijkten, den wreedsten dood te midden der folteringen, stoutmoedig hebben getrotseerd voor den CHRISTUS en tot getuigenis des geloofs. Wat schitterende zegepraal voor de Kerk en voor de religie, welke grootere schande voor hen, die haar vervolgen, van zelfs in onzen tijd, de goddelijke belofte van bescherming en eeuwigen bijstand, door daadzaken te zien bevestigen! Ook zeggen wij met den H. LEO: De godsdienst, door het sacrament van het kruis van JESUS CHRISTUS gesticht, kan door geenerlei soort van wreedheid vernietigd worden.

Alles, waaraan wij herinnerd hebben, Eerwaarde Broeders! Is voor ons eene reden van troost en roem, maar ook andere zullen ons niet ontbreken, te midden van zoo vele verdrukkingen, waarmede de Kerk gekweld wordt. Wij willen spreken van de godvruchtige instellingen, die zich tot welzijn van den godsdienst en van de Christen-maatschappij verheffen en uitbreiden, en van welke sommige hulp en bijstand verschaffen aan de apostolische missien; en, inderdaad, welke Catholijk verheugt zich niet, bij de beschouwing der Voorzienigheid van den Almagtigen God, die, als beschermers zijner Kerk, naar de eeuwige beloften, in haren schoot volgens de geschiktheid der tijden en andere omstandigheden, genootschappen verwekt, welke onder het gezag dier Kerk, en elk op zijne bijzondere wijze naar een gemeenschappelijk doel verstand en werken rigten en bevorderlijk zijn aan de pligten der liefde, aan de onderrigting der geloovigen, aan de voortplanting des geloofs.

Welk een vertroostend schouwspel voor de Catholijke wereld, welk een voorwerp van verbazing voor de oncatholijken zelfs, geven die zoo talrijke en zoo uitgebreide genootschappen van godvruchtige vrouwen niet, die gemeenschappelijk levende naar den regel van den H. VINCENTIUS A PAULA, of andere goedgekeurde instituten en zoo uitmuntend door hare christen deugden, zich met blijdschap geheel en al toewijden, hetzij om verdoelde vrouwen van de paden des verderfs af te brengen, of om jonge meisjes voor de religie, voor eene standvastige deugd en voor de pligten van haren staat, te vormen, of om op alle mogelijke wijzen de ongelukken harer medemenschen te verlichten, zonder ooit te worden afgewend, noch door de zwakheid der kunne, noch door de vrees voor eenig gevaar.

Zij zullen aan ons en aan alle brave lieden voldoening verschaffen, die nieuwe genootschappen van geloovigen, achtervolgens in vele belangrijke steden gevormd en wier doel is, om tegen de slechte boeken de werken van de leden of van andere schrijvers, tegen de gedrogtelijke geschriften, de zuiverheid der leer tegen de beledigingen en lasteringen, de zachtmoedigheid en de liefde over te stellen. Hoe eindelijk, zouden wij zonder hoogen lof den naam uitspreken dier beroemde maatschappij, die alle dagen eenen nieuwen aanwas bekomt, niet alleen in Catholijke landen, maar ook in die der oncatholijken en ongeloovigen en den geloovigen van alle standen een gemakkelijk middel aanbiedt, om zich verdienstelijk te maken bij de apostolische missien en deel te hebben aan derzelyver geestelijke voordeelen? Gij begrijpt reeds, dat wij hier spreken van de *associatie tot voortplanting van het geloof*.

Na u aldus Eerwaarde Broeders! Ons verdriet over de verliezen der Catholijke Religie en de vertroostingten welke ons hare zegepralen geven, te hebben medegedeeld, blijft ons nog overig u te zeggen, hoezeer ons de voorspoed dier associatie ter harte gaat, die zich zoo verdienstelijk aan de Religie hebben gemaakt. Diensvolgens vermanen wij u, om dezelve in uwe diocesen te onderhouden, dezelve te beschermen, en te vermeerderen.

Voor al bevelen wij u grootelijks aan, de associatie tot voortplanting van het geloof, sedert 1822 opgericht in de grijze en edele stad *Lyon* en van daar uitgebreid met eene bewonderenswaardige snelheid en bloei. Wij bevelen u met niet minder zorgvuldigheid de andere soortgelijke genootschappen aan, die te *Weenen* in *Oostenrijk* en elders zijn opgericht, onder eenen anderen naam, maar even eens bestemd tot voortplanting van het geloof en beschermd door de genegenheid van godsdienstige vorsten. Dat waarlijk groot en heilig werk, dat wordt volgehouden, dat aangroeit en versterkt wordt door de geringe offers en gebeden der geassocieerden, dat werk, dat aan het onderhoud der evangelische arbeiders behulpzaam is, de werken van liefde uitoefent, jegens de neophyten, en de geloovigen verlost van de woede der vervolgingen, schijnt ons toe, in den hoogsten graad de bewondering en de liefde aller brave lieden waardig te zijn. En men moet niet gelooven dat een zoo groot voordeel in onze dagen aan de Kerk zij toegekomen, zonder eenen bijzonderen raad van de goddelijke Voorzienigheid; terwijl de helsche vijand, door alle soorten van kunstgrepen, de geliefde Bruid van JESUS CHRISTUS kwelt,

kon niets beter van pas komen, dan de vereenigde hulp en pogingen aller geloovigen, door het verlangen om de waarheid van het Christen geloof, uit te breiden, ontvlamd.

Om die reden hebben wij, die ondanks onze onwaarde geroepen zijn, om over de geheele Kerk te waken, geene gelegenheid laten voorbijgaan, om naar het voorbeeld onzer voorzaten en op de kennelijkste wijze onze genegenheid te betuigen voor dat gewigtig werk en ten opzichte van hetzelve, de liefde der geloovigen op te wekken. Gij dan ook, Eerwaarde Broeders! geroepen om in onze zorg te deelen, legt u op hetzelfde doel aanhoudend toe, opdat dit werk dagelijks meer toeneme onder de kudden, die aan u zijn toevertrouwd. *Blaast de bazuin in Sion* en maakt, door uwe waarschuwingen en vaderlijke overredingen, dat zij, die nog geen deel van die godvruchtige associatie uitmaken, zich spoedig laten inschrijven, en dat zij, die reeds geassocieerd zijn, in hun Besluit volharden.

Deze tijd is gewisselijk wel die, waarin de satan zijne woede in de geheele wereld uitoefenende, het Christenleger strijden moet (de H. LEO sermo 2, alinea 48). En daarom is het de tijd, om met alle onze zorgen te voorzien, opdat de Priesters die bidden en weenen, en zich kwellen voor het geloof, zich bij die heilige medewerking der geloovigen kunnen toevoegen. Wij hopen vastelijk, dat God, die in deze groote beproevingen zijner Kerk en in dezen hevigen en onophoudelijken strijd met hare vijanden, niet ophoude haar te ondersteunen door zijne almachtige hand en haar te verheugen door de standvastigheid, de liefde en de devotie der geloovigen, zich late bewegen door de vermenigvuldigde gebeden van herders en schapen en verzoend door de werken van Godsvrucht, haar eindelijk de rust en den vrede zal verleen, waarnaar zij haakt.

Inmiddels, Eerwaarde Broeders! geven wij met genegenheid aan u en aan alle geloovige klerken en leken aan uwe leiding toevertrouwd, onzen Apostolischen zegen.

Gegeven te *Rome*, bij de H. MARIA de Meerdere den achttienden dag voor de Calendis van September des jaars 1840 en het tiende van ons pontificaat.

DE STRIJD TUSSCHEN DE EEUWIGE EN TIJDELIJKE BELANGEN.

Wie, die doordrongen is van den geest des Christendoms, wiens hart gloeit van liefde Gods en des naasten, en een onwankelbaar vertrouwen op de zorg des hemelschen Vaders stellende, zich, in alles, op zijne Voorzienigheid verlaat, omdat zijn geloof aan de goddelijke openbaring, aan de woorden van den God-mensch, onwankelbaar is, zou niet treurig en weemoedig worden, bij de beschouwing van het gedrag der meesten van hen, die zich Christenen noemen?

Toen de Verlosser op aarde nog omwandelde, zeide Hij, na dat Hij zijne leerlingen tegen huichelarij gewaarschuwd

had: „Vergadert u geene schatten op aarde maar vergadert u schatten in den hemel....” En Hij voegde er bij: „Want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn.” (MATTH. VI. v. 21, 22).“

Treurige waarheid! is het hart der meeste Christenen niet vooral, zoo al niet uitsluitend, aan de aarde en het aardsche, aan vergankelijke schatten gehecht? Hun hart is geheel op aarde, omdat er hun schat is!

Van daar, dat rusteloos, vaak misdadig streven naar het vermeederen van aardsche goederen: ik zeg misdadig, want misdadig wordt dat streven als zij er door belet worden, om hunne godsdienst-pligten te volbrengen, als zij strijdig met de liefde des naasten handelen, als zij er de voorschriften van den godsdienst aan opofferen, al zij hunne eeuwige belangen aan het vermeederen van aardsche goederen, aan hunne tijdelijke belangen ten offer brengen.

Maar nog misdadiger wordt dit alles, als zij er niet slechts hunne eigene eeuwige belangen, maar ook dergenen, welke God aan hunne zorg heeft toevertrouwd, die hunner kinderen en geheele nakomelingschap door in de waagschaal stellen, of er zorgeloos aan opofferen.

Overweegt dit, gij allen, die van den vroegen morgen tot den laten avond, alle middelen aanwendt, om uw aardsch vermogen te vermeederen, en aardsche schatten aan uwe kinderen na te laten; die met angstige bezorgdheid voor hunne ligchamelijke gezondheid waakt, en alles veil hebt, om hen beschaafde manieren, bevallige kundigheden en alles, wat zij ter bevordering hunner tijdelijke belangen noodig hebben, te doen verkrijgen, maar die het met een onverschillig oog beschouwt, of zij een heilzaam, godsdienstig, echt Christelijk onderwijs ontvangen, door leermeesters, die hunne jeugdige harten, smaak doen vinden in de lessen van het Evangelie en er hunne zeden naar vormen; dan of hen de noodlottige beginselen van twijfelarij, onverschilligheid en ongeloof worden ingeprent, door meesters, die zelve den weg der waarheid niet kennende, ook niet in staat zijn, om dien aan anderen te wijzen!

En handelen niet werkelijk op die wijze, alle Nederlandsche Catholijken, die, (hoewel sommigen, wij weten het, niet zonder wroegingen hunner conscientie) hunne kinderen naar scholen zenden, in welke een onchristelijk, anti-Catholijk onderwijs gegeven, hun geloof miskend en als bijgeloof, zoo niet nog erger, afgeschilderd wordt?

Meenen zij zich voor God te zullen kunnen verantwoorden, zich te zullen kunnen ontschuldigen, door te zeggen: „Wij hadden geene eigene scholen, geene *vrijheid van onderwijs*; het gouvernement wilde het zoo; wij konden er ons niet tegen verzetten? — Maar God wilde het zoo niet! God wilde, dat gij de kinderen, die Hij u gegeven en aan uwe zorg toevertrouwd heeft, voor Hem en voor den hemel zoudt opkweken, door hen van jongs af aan, *de vreeze des Heeren, die het beginsel van alle wijsheid is*, te doen inprenten en ware Christenen van hen te vormen. Het staat dus niet in uwe keuze; want men moet God meer dan de menschen, meer dan het gouvernement gehoorzamen! En gij zoudt dien aangaande niet aarzelen, als uw schat, en dus ook uw hart in den hemel ware!

Voor Catholijken, die geloof hebben, voor welke het eeuwige welzijn hunner kinderen grootere waarde heeft, dan hun tijdelijk welzijn, valt hier niet te aarzelen: ze zijn verplicht, om aan hunne kinderen een Christelijk en Catholijk onderwijs te geven of te doen geven; en het gouvernement heeft geenerlei wettig regt, om hen zulks te verhinderen.

De grondwet zegt dienaangaande art. 226:

„Het openbaar onderwijs is een aanhoudend voorwerp van de zorg der regering....”

Het is inderdaad onbegrijpelijk, hoe men die woorden tot het toelaten van een alleen heerschend monopolie-stelsel heeft kunnen plooiën; hoe men bij het ontbreken van wetten tot regeling van het onderwijs, alles, gedurende vijf en twintig jaren heeft laten gelden, wat louter door koninklijke besluiten ingevoerd en in stand gehouden is! — Inderdaad, hier kan geene kwestie zijn van *verzet* tegen bestaande wetten, maar enkel van reclamatiën tegen misbruiken, tegen het uitoefenen van een absoluut gezag, dat strijdig met de grondwet is en waartegen eene volksvertegenwoordiging, die regtstreeks door het volk verkozen was, zich gewisselijk reeds voor lang zou hebben verzet. Intusschen kunnen in eenen constitutioneelen staat, koninklijke besluiten, die niet op eene wet gegrond zijn; noch de uitvoering eener wet bevelen, nimmer *kracht* van wet hebben; wat nog onlangs door de uitspraak van het hooge gerechtshof in de zaak van den heer NOMAN 1), in hoogstgewijsde, is bevestigd. Er is geene wet, die den Catholijken verbiedt, eigene scholen te hebben.... Waarom hebben zij die dan niet?

Omdat bij ons tot hertoe, het constitutioneel principe, nog geenerlei ontwikkeling heeft bekomen; omdat men de natie, door een kunstig uitgedacht filtreer-stelsel, van alle deelneming aan het behartigen harer eigene belangen, heeft weten uit te sluiten, en haar op die wijze, in eenen staat van vadzige werkeloosheid te houden, die haar reeds eenige honderde millioenen gekost heeft! Omdat men het in anti-constitutionele willekeurigheid reeds zoo ver gebracht heeft, dat de ministers wraak hebben durven nemen, over het bezigen van het grondwettig *petitie-regt* en daardoor eenen schrik tegen het gebruik maken van dat stellig in onze niet zeer volksgezinde grondwet uitgedrukte regt, hebben aangejaagd; omdat, met een woord, onze ministers doen, wat zij willen, daar zij verzekerd zijn van te kunnen rekenen op de toegevendheid van de groote meerderheid eener gefiltreerde, deels afhankelijke, deels de onafhankelijkheid feil hebbende Tweede Kamer.

Het wezen van eenen constitutioneelen staat is de samenwerking en het tegen elkander opwegen van het monarchaal, het aristocratisch en het democratisch principe. Het laatste ontbreekt bij ons geheel; en er bestaat bij ons geenerlei evenwigt tusschen de onderscheidene magten, en van daar dat gebrekkig gebouw onzer staats-inrigting, dat ondanks het oplappen, onlangs door de dubbele Tweede Kamer goedgekeurd en welligt juist daardoor, misschien spoediger dan men denkt instorten zal. — Doch laat ons tot ons onderwerp terugkeeren.

1) Men zie de uitspraak door schier alle dagbladen medegedeeld.

De Catholijken zijn aan God, aan zich zelve, aan hunne kinderen en nakomelingen en aan het vaderland schuldig, om alle legale middelen te bezigen, tot het doen gelden en eerbiedigen hunner vaderregten: en daar de ondervinding heeft geleerd, dat daartoe geen ander middel bestaat, dan eene verandering in onze staat-huishouding, zijn ze verplicht, om de volledige godsdienst-vrijheid, waarmede de vrijheid van onderwijs zoo naauw verbonden is, en die zij zoo lang te vergeefs hebben gereclameerd en zelfs afgesmeekt, niet langer te scheiden, van hunne burgerlijke en politieke regten, maar zoowel het een als het ander, door bedaarde samenwerking met allen die waarlijk constitutioneele instellingen verlangen, met kalmte, maar standvastigheid te verwerven.

Catholijke Nederlanders! Hebt gij met aandacht den brief uit *Friesland* in ons vorig nummer gelezen? Begrijpt gij nog niet waar het heen moet, wat men van uwe kinderen maken wil? Leest den encyclieken brief, dien wij in dit nummer vertaald mededeelen; ziet, hoe de heilige Vader zekere scholen betreurt; en wij hebben schier geene andere! Ziet hoe het Eerbiedwaardig Opperhoofd der geheele Kerk, onuitputtelijk is in den lof van Catholijke associatiën, zoo om zich tot de verspreiding van goede boeken, als tot het wederleggen van lasteringen tegen de Kerk te vereenigen en soortgelijke en hoe lang hebben wij u daartoe niet te vergeefs opgewekt, omdat er eene tegenwerking bestond, die betreurenswaardig is, doch die wij hopen, dat tegen de Apostolische stem van GREGORIUS XVI niet zal bestand zijn Ziet hoe hij vooral tot deelneming opwekt aan de allervoortreffelijkste *associatie tot voorplanting des geloofs* in 1822 te *Lyon* opgericht, en hoe vele vruchten hij daarvan verwacht. — Wij zullen in een opzettelijk artikel op dat belangrijk document terug komen.

HET ENGELSCH GOUVERNEMENT EN DE ENGELSCH NATION.

Het viervoudig verbond, inzonderheid de alliantie met *Rusland*, door lord PALMERSTON, ondanks de vertogen van *Frankrijk*, doorgedreven, vindt bij het Engelsche volk eene zoo algemeene oppositie, dat de verschillende staatkundige partijen heere bijzondere gevoelens ter zijde stellende, zich vereenigen, om hunne sympathie voor eene alliantie met *Frankrijk* en hun afkeer van een verbond met *Rusland*, openlijk aan den dag te leggen. In de meeste groote Engelsche steden zijn, te dien einde, meetings gehouden, in welke men besloten heeft, om deputatiën naar *Parijs* te zenden, ten einde het Fransche gouvernement met de publieke opinie der Engelsche natie bekend te maken.

Men heeft het willen doen voorkomen, als waren die meetings slechts vergaderingen van heethoofdige chartisten; maar het tegendeel is waar: die meetings bestaan uit aanhangers der verschillende partijen. Dit blijkt onder andere uit de deputatie van *New-Castle*, wier leden, door een zonderling toeval tot de verschillende partijen behoo-

ren: zij bestaat uit de heeren CADOGAN, majoor, een der voornaamste magistraats-personen van het graafschap, behoorende tot de tory-partij; ATTWOOD, een der hoofden van de radicale partij; GRAY, behoort tot de partij der chartisten en ROSS VAN BLADENBURG, zoon van den opper-generaal, die in den tweeden Amerikaanschen oorlog kommandeerde, behoort tot de partij der whigs. Overigens hebben al die mannen besloten, om af te zien van het voortzetten der factiën, die het land hebben verzwakt en tot een werktuig gemaakt, waarvan *Rusland* zich thans tegen *Frankrijk* bedient.

Er heeft zich dus in *Engeland* eene oppositie uit de vier onderscheidene partijen bestaande, gevormd, waartegen lord PALMERSTON waarschijnlijk niet zal bestand zijn als het parlement vergadert, wat hij ook niet altoos zal kunnen verschuiven. Hij is blijkbaar in de strikken van *Rusland* verward; en daar *Rusland* zijne ontwerpen niet zal laten varen, zou de val van lord PALMERSTON ontwijfelbaar eene nieuwe alliantie tegen *Rusland* ten gevolge hebben. Wat eene oorlogs-verklaring van *Frankrijk* in deze oogenblikken zou te weeg brengen, laat zich met geene mogelijkheid berekenen.

NIEUWE AANSLAG OP HET LEVEN VAN LOUIS PHILIPPE.

Voor de zesde maal heeft een moordenaar eenen aanslag op het leven van den koning der Franschen gedaan. Voor de zesde maal is de aanslag mislukt! Eene zoo vaak herhaalde en zoo vaak mislukte poging tot koningsmoord is in de geschiedenis zonder voorbeeld. Dit feit wijst aan den eenen kant, het onvermogen der wetten en strafbepalingen, om de snoodste gruwelen te beletten, wat alleen de invloed van den godsdienst vermag: en aan den anderen kant eene merkwaardige, voorbeeldelooze bescherming van den koning der Franschen, door de alles besturende voorzienigheid.

Heilzaam waren de indrukken dier zichtbare bescherming, bij vroegere gelegenheden, op het hart van LOUIS PHILIPPE, die zich, bij den aanvang van zijne regering weinig over den godsdienst scheen te bekommeren, maar meer en meer overtuigd werd, dat de maatschappij zonder godsdienst niet bestaan kan, en tevens dat de godsdienst om eenen wezenlijken, heilzamen en krachtigen invloed op de bevolkingen uit te oefenen, vrij moet wezen. Daarom zeide de vorst, in zijn merkwaardig antwoord op de aanspraak, door Monseigneur AFFRE, thans Aartsbisschop van *Parijs*: „Moge uwe heilige bediening ontdaan van de kluisters, die haar al te lang belemmerd hebben in alle harten de principes, de moraal en de vertroosting van den godsdienst doen doordringen. — Gij weet, had de koning reeds gezegd, wat ik gedaan heb, om haar (de geestelijkheid) het vrije en vreedzame genot, van al hare regten te waarborgen 1).

1) Zie ons blad van 23 Mei II. bl. 170.

Ziedaar alles, wat de Catholijke Godsdienst behoeft, doch wat hem schier overal geweigerd wordt, die weigering is een verzet tegen God, die aan de Kerk de volledige vrijheid schonk. De vorst, derhalve, die de boeien slaakt, *welke haar te lang gekluisterd hadden*, handelt naar den wil van God: en het kan niemand, die geloof heeft, bevreemden, dat zulk een vorst een zichtbaar voorwerp is eener geheel bijzondere zorg der Voorzienigheid.

Moge deze nieuwe mislukking van den wel overlegden koningsmoord, dit vernieuwd bewijs eener blijkbare bescherming van den persoon des Franschen konings, door de onzichtbare, maar alles besturende hand der Voorzienigheid, op nieuw den heilzaamsten indruk bij vorst en volk te weeg brengen, en de gelukkige gevolgen van vroegere indrukken voltooiën!

DE EERSTE TROONREDE VAN WILLEM II.

De troonredenen, het werk van den eenen of anderen minister, zijn schier altoos en overal, op denzelfden leest geschoeid en behelzen dan ook zelden iets stelligs of belangrijks: gemeente of niet gemeente betuigingen van vriendschap der andere mogendheden; geslotene of te sluitene handels-tractaten; eene zoo veel mogelijk bemoedigende schets van den toestand des lands, en eene voorloopige kennisgeving van de wetsontwerpen, die voorgedragen zullen worden.

Behalve hetgene, wat de koning hier als zoon te zeggen had, is dan ook deze troonrede in den gewoonen vorm gegoten. Zij, die verwacht hadden, dat WILLEM II bij deze gelegenheid aan de oppositie hoop zou hebben gegeven van hare billijke wenschen te zien bevredigd, zullen zich teleurgesteld zien. Trouwens wij hebben nooit in die gedachte gedeeld: van de nog altoos aanblijvende ministers was zoo iets niet te denken....!

Het eenige waarop in de troonrede hoop is gegeven, is: bezuiniging.... maar hoe vaak hebben de ministers die bezuiniging reeds beloofd; en zonder dezelve zijn onze finantien nooit in beter staat te brengen.

Voorts geen enkel woord van godsdienst-vrijheid of vrijheid van onderwijs! Wel spreekt Z. M. van verbetering in het onderwijs; maar de beste verbetering is betamelijke vrijheid.

De natie is reeds vooraf verwittigd, dat zij weder opcenten zal moeten betalen.... nu dit zal zij weder bereidvaardig doen; maar zij zal daarbij blijven gevoelen dat zij eene gebrekkige, ondoelmatig opgelapte grondwet, zonder wezenlijke waarborgen, wat duur betaalt!

DE GOUVERNEUR VAN NOORD-BRABAND.

Ook de gouverneur van Noord-Brabant schijnt *instructien* te hebben, die hem het ongrondwettig medestemmen in de vergadering der Provinciale Staten, waarvan hij geen

lid is, veroorloven; ten minste die gouverneur heeft bij de jongste benoeming van leden tot de Tweede Kamer medegestemd!

Eene kennisgeving dienaangaande, is blijkbaar door een der staatsleden opgesteld en een gedrukt exemplaar aan al de leden der Tweede Kamer gezonden; terwijl de *Noord-Brabander* van Dingsdag 20 October, dat energieke stuk geheel mededeelt, waarvan het slot is:

„De opgegeven daadzaken zijn van eene algemeene bekendheid, kunnen door de afgevaardigden uit *Noord-Brabant* meer bijzonder worden bevestigd, en zullen ook door de herkozene leden, aan wier kieschheid en weldenkendheid de steller bij deze volgaarne hulde doet, ook geenszins worden tegengesproken.”

De *Noord-Brabander* laat de plaatsing van dit stuk voorafgaan, door de volgende regels:

„*Ter vergadering van de II. Kamer der Staten-Generaal is gisteren ingezonden de navolgende NOTA, en wel gedrukt, voor ieder lid der Kamer een exemplaar; — dit stuk moet effect doen, of het is niet alle grondwettig gezond verstand in Nederland gedaan!*”

Plaatsgebrek belet ons de nota zelve over te nemen, doch wij willen nog mededeelen wat de *Noord-Brabander* er op volgen laat:

„Mogt de Tweede Kamer der Staten-Generaal de geïloofsbriefven goedkeuren van de vijf en twintig door de kroon, en van de twee door medestemming der provinciale gouverneurs, ongrondwettelijk benoemde leden. — Ziet dan toe, en hoedt u voor schade en schande!! —

NOTA, der WelEdele Redactie der Catholijke Nederlandsche Stemmen ingezonden, na de lezing van den prospectus van het werkje, getiteld: Pastorale Geneeskunde door Dr. A. M. VERING, vert. in omgew. door een' praktiserend Med. Doctor. Almelo, J. T. SOMMER.

Reeds op het einde van 1837 werd mij VERING's *Medicina Pastoralis* ter hand gesteld door den Hoog Eerwaardigen Aartspriester, die en door de voortreffelijke wijze waarop hij het Utrechtsche district bestuurt en door zijne zoo veelvuldige heilrijke bemoeijenissen voor het welzijn der Hollandsche missiën genoegzaam betoont, hoezeer Z. H. Ew. steeds bedacht is op alles wat den luister van het Huis des Heeren zoude kunnen doen toenemen.

Z. H. Ew. gaf mij met zijne in zoo uitstekende mate eigene welwillendheid te kennen, dat het Z. H. Ew. niet onaangenaam zoude zijn, indien ik over deze stof mijn gevoelen voordroeg.

Ten einde dus aan dit voor mij zoo zeer vereerend aanzoek te voldoen, sloeg ik handen aan het werk en ik begon de lezing van V's werk.

Het kon mij, die toen reeds het geluk had op eene geheel bijzondere wijze, aan welke ik nimmer zonder de grootste dankbaarheid kan gedenken, dezen zoo hooggeschatten Aartspriester te mogen naderen en ik, die dus reeds

evenzeer 's mans diepe en veel omvattende kennis als zijn scherpzinnig oordeel mogt bewonderen, het kon mij dus geene verwondering baren, dat ik uit den mond van dezen zoo hoog geplaatsten *niet-geneeskundige* vernam, dat ook Z. H. Ew. de *Medicina Pastoralis* als hoogst nuttig, maar VERING tot derzelver aanleering als hoogst ongeschikt voor den Priesterstand achtte.

Z. H. Ew. verklaarde mij echter, dat V. nog de minst slechte was, dat men den student kon geven en gaf mij een door mij geheel onverdiend blijk van zijn vertrouwen in mijn' goeden wil, door mij aan te raden van eens te beproeven, iets te leveren volgens die ideën, welke ik in der tijd aan Z. H. Ew. als mijne wijze van zien voordroeg. Beiden waren wij het daarin eens, dat dusdanig werk alleen in de Latijnsche taal zou mogen geschreven worden.

Dan ter zaak geschreden zag ik spoedig, dat ik de bij dusdanig werk gestelde zwaarigheden en hinderpalen te regt veelvuldig en moeilijk kon noemen, zoude toch dusdanig werk aan het doel beantwoorden, zoude het op den toets aan godgeleerden en geneeskundigen voldoen, dan ook moest het een werk zijn, waartoe zoo veel tijd vereischt wordt, dat ik, die trouwens door veelvuldige en zwaarwigtige bezigheden als overladen ben, thans nog den dag niet durf bepalen, waarop ik hetzelfde in het licht zal kunnen geven. En het is dus juist, dewijl ik met het verzamelen van bouwstoffen voor de uitgave eener *Medicina Pastoralis* bezig ben, dat ik met dezen tak van menschelijke kennis, welke onder de toegepaste wetenschappen niet den laatsten rang bekleedt, welligt meer dan eenig ander bekend behoorde te zijn; om deze reden vond ik mij genoopt, om bij de aankondiging van bovengenoemde prospectus, in dit zoo geacht tijdschrift eenige bedenkingen aan te voeren:

1. Tegen de keuze van het te vertalen werk.
2. Tegen de keuze van eene vertaling in onze taal.

Men geloove echter niet, dat wij thans reeds in bijzonderheden willen treden of zijne betwistbare punten, zoo in zaak als vorm aangeven.

De aangekondigde vertaling toch zal naar luid der prospectus, eene verbeterde, eene vermeerderde vertaling zijn, wij behouden ons dus nog het regt voor, om over dezelve later ons gevoelen het publiek mede te deelen. Wij willen echter in deze zaak aan alle onze oordeelvellingen geene andere waarde gehecht hebben, dan die van bijzondere zienswijzen, tot welker verwerving wij zelven steeds gereed zullen zijn, wanneer men ons van onwaarschijnlijkheid zal overtuigen. Wij willen ons thans bepalen bij het opgeven van eenige algemeene punten, ten einde de redenen blijken, waarom ons het te vertalen werk evenzeer mishaagt als de vertaling.

Er bestaat in ons land eene behoefte aan kennis der pastorale geneeskunde, deze behoefte wordt te zeer door hen gevoeld, die reeds met de noodzakelijkste notien dezer wetenschap bekend zijn, dan dat wij daarop zouden willen drukken. Maar om nu te gelooven, dat de vertaling van V's handboek, deze bestaande leemte zoude aanvullen, dit verradt, dat men zich bij de vraag: hoe zal men in deze behoefte voorzien? niet voor oogen gehouden heeft, de wijze, waarop men met eene wetenschap bekend wordt.

De pastorale geneeskunde staat bij ons op een punt waar het gebruik van een handboek nog veel meer nadeel dan voordeel kan aanbrengen. Er is geene wetenschap welke meer mondeling onderrigt vereischt, dan juist deze. Mondeling onderwijs, en dit door geneeskundigen gegeven, kan thans alleen van nut zijn. Wat toch zal zonder dat dit vooraf gegaan zij, dusdanig handboek voor den der geneeskunde geheel vreemden godgeleerden zijn. Welke moeite men zich geve, men zal dikwerf niet of verkeerd verstaan worden; men zal dus tot afkeer of tot misachting van deze wetenschap kunnen opwekken.

En dus moest V., zoude het voor ons een geschikt werk zijn, hetwelk ten leidraad der geneeskundigen had kunnen strekken, die, zal deze tak met vrucht aan onze seminariën geleerd worden, alleen de geschikte personen zullen zijn, om de lessen over deze wetenschap voor te dragen. Dusdanig werk ware dan later van groot belang, om het gehoorde te doen herinneren en steeds bij voorkomende gelegenheden, met vrucht te kunnen worden geraadpleegd.

Zoo lang deze weg in ons vaderland niet betreden wordt, zal de kennis der pastorale geneeskunde bij den geestelijken stand onvolledig zijn. V. is om tot dusdanigen leidraad te strekken ongeschikt, de keuze om dit werk te vertalen, noemen wij dus niet zeer gelukkig.

Ook uit een ander oogpunt is VERING ongenoegzaam. Wat toch antwoordt hij aan den hem raadplegenden Priester, wiens beslissing men vraagt over het al of niet oorbaar gebruik van het *magnetismus*? En zocht gij regelen of nasporingen over het *mysticismus*? over de mystiek vindt men bij VERING niets. Men heeft dus nog in het jaar Onzes Heeren achteen honderd en veertig eene *Medicina Pastoralis* eene Hollandsche vertaling waardig gekeurd, waarin gij te vergeefs zoekt naar de hoofdstukken, in welke men over *het ingaan in een hooger leven* had moeten handelen. Gij zielbestierders zult over dit punt, hetwelk hier te huis hoort, echter niets vinden. Bij dusdanige ongeschiktheid voor onzen geestelijken stand, bij zoo groote gebreken wordt er meer dan eene gewone omwerking, meer dan gewone verbeteringen vereischt; en hadde de vert. ons deze willen schenken, dan zoude het geene vertaling maar een den schrijver eigenwerk genoemd moeten worden. Dat ons echter dusdanig werk niet te wachten staat schijnt het ons genoegzaam te blijken uit den boven reeds genoemden prospectus.

En, dit is onze tweede aanmerking, eene *Medicina Pastoralis* in onze landtaal te vertolken is een diep ongelukkig denkbeeld, want voor wien zal deze vertaling nuttig zijn? Den Priester immers niet en den leek? *menige leek zal eene pastorale geneeskunde uit nieuwsgierigheid lezende daarin WELLIGT DEN DOOD ZIJNER ZIEL VINDEN.* Zal eene *Medicina Pastoralis* goed zijn dan moet dezelve over zaken handelen, met welke men zich nooit uit bloote nieuwsgierigheid mag bezig houden en welke men als geheimen der natuur in deftige taal en nooit voor oningewijden mogen behandeld worden.

Daar de vertaler hierop niet schijnt bedacht geweest te zijn en daar wij uit de aankondiging als na vertaling, of de verschijning dezer vertaling als spoedig zullende volgen

vreezen, dat het werk zelve bij geestelijken goedkeuring mogt gevonden hebben; geloof ik niet te mogen zwijgen maar bij deze gelegenheid met alle een elk verschuldigde eerbiedige gevoelens te mogen toeroepen: dat men toch toezie eer dusdanige vertaling in het licht verschijne.

Dat het mij zelve, niet dan hoogst onaangenaam zijn kan dusdanige toonen te moeten doen hooren zal hij gereedelijk beseffen, die slechts eenigzins met de zware op mijne schouders rustende lasten bekend is, daar ik voor zeker mij had kunnen verheugen, wanneer anderen mij, door op eene behoorlijke wijze in deze in ons vaderland bestaande leemte te voorzien, van het vervullen eener eenmaal gedane belofte ontslagen hadden; maar nu men een voor ons ongeschikt werk op eene voor de zeden hoogst gevaarlijke wijze tracht te verspreiden en het gebrek met eene dwaling wil bedekken, kon en vermogt ik niet te zwijgen.

Verre van den H. Ew. Aartspriester van wien ik in den aanhef van deze nota gesproken heb verwijderd, is de eenmaal door Z. H. Ew. mij aanbevolen taak nog steeds en om het gewigt der zaak en bovenal om den raadgever dierbaar en aangenaam. En alhoewel in drukkere werkring geplaatst, zal mijn steeds voor Z. Ew. dankbaar kloppend hart mij aan deze alhoewel in zich hoogstmoeijelijke, echter om Z. Ew. nu dierbare last gedenken; en wellicht doe ik nog in den loop van het volgende jaar een' eersten fasciculus verschijnen, waarin ik de prolegomena tot de *Medicina Pastoralis* op eene zoodanige wijze zal voordragen, dat daaruit genoegzaam zal blijken, op welke wijze ik zal vermeenen de *Med. Pastor.* te moeten behandelen. En dan ook zal het mij hoogst welkom zijn wanneer ik op gelijke wijze als ik deze mijne aanmerkingen op de prospectus van VERING's vertaling mededeel, de beoordeelingen van anderen zal mogen vernemen.

Tilburg, 7 October 1840.

Dr. BARNING.

BEWEEGGRONDEN

TOT DE OMHELZING VAN HET WARE CHRISTENDOM.

Naar het Fransch, door J. WITZ.

Wij gelooven wat door allen, te allen tijde en op alle plaatsen, is geleerd geworden.
St. VINCENTIUS VAN LÉRINS, in de IVe eeuw.

Dit uitmuntende werkje, dat dezer dagen, als tweede aflevering van de *Nieuwe Uitspannings-Lectuur* in het licht verschenen en aan het bureau van de *Catholijke Nederlandse Stemmen*, op aanvraag, afzonderlijk te bekomen is, behelst de bekeerings-geschiedenis van een voornaam protestantsch heer, die onlangs te *Parijs* heeft plaats gehad. Deze regtschapene protestant, was, even als zoo vele duizenden, onzer ter goeder trouw dwalende broeders, met menigvuldige vooroordeelen, tegen de Catholijke Kerk voor-

ingenomen; inzonderheid was de menigte van *nieuwigheden* van menschelijke vinding, die men der Catholijke Kerk zoo ten onregte en ondanks duizenden van bondige wederleggingen, nog immer blijft ten laste leggen een onoverkomelijke hinderpaal voor onzen waarheidzoekenden protestant. Te midden van zijnen worstelstrijd en besluiteloosheid gaf hij aan de ingeving der goddelijke genade gehoor en hij wendde zich aan eenen van godsdienst-ijver blakenden Priester der hoofdstad, die in eenen liefde ademenden en welsprekenden brief, de Catholijke Kerk op de bondigste en overtuigendste wijze, zuiverde van den honenden blaam die steeds door hare verdoolde kinderen op hunne moeder is geworpen geworden, namelijk, dat zij menschelijke *nieuwigheden* heeft ingevoerd. De geleerde Priester behandelt in het kort de voornaamste punten onzer Kerkleer en gebruiken en staft dezelve door de Schriftuur en door de overlevering uit de vier eerste eeuwen der Kerk, waarbij hij telkens toepasselijke teksten uit de Schriftuur en uit de geschriften der heilige Kerkvaders aanvoert. — Door het lezen van dien brief werd in het gemoed van onzen waarheidzoekenden protestant alle twijfeling en besluiteloosheid uit den weg geruimd en maakte plaats voor de opregte erkenning en omhelzing van de alleen ware leer der Catholijke Kerk, buiten welke geene zaligheid is. — Opdat ook andere ter goeder trouw dwalende protestanten hun nut met zijne *Beweeggronden tot de omhelzing van het ware Christendom* zouden kunnen doen, besloot hij om dezelve in druk uit te geven, hopen de dat alle waarheidzoekenden het spoor mogen volgen, dat hij hen gebaad heeft en dat tot de onfeilbare, Catholijke en Apostolische Kerk geleidt.

VERHAAL

MIJNER BEKEERING TOT HET CATHOLIK GELOOF,

DOOR MISS LOUISA CANNING-SPENCER.

Naar de oorspronkelijke uitgave vertaald door J. WITZ.

Dit fraaije werkje bevat de bekeerings-geschiedenis van eene voorname Dame Miss L. CANNING-SPENCER, door haar zelve geschreven en tot bevordering van het zieleheil harer voormalige geloofsgenooten, in druk uitgegeven.

Wij kunnen deze beide allernuttigste en ter algemeene verspreiding hoogst belangrijke werkjes niet genoeg aanbevelen; weshalve dezelve voor Heeren Geestelijken en Particulieren, ter verspreiding vóór de volgende zeer geringe prijzen verkrijgbaar zijn gesteld:

25 Exemplaren à f 6 25.
12 — à „ 3-60.
6 — à „ 2-40.

Afzonderlijke Exemplaren ad 60 Cents.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE *GRAVE*, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te *Grave*; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de *Redactie* worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst, behalven de 35 centen zegelregt. — Voor *België* kan men abonneren aan het Postkantoor te *Antwerpen*.

LOUIS-PHILIPPE EN HET STATUS QUO.

Een koning heeft altijd, al is het op eene negatieve wijze, eenen grooten invloed op zijnen tijd; invloed, die hem tot een historisch persoon maakt, en die, niet beslissend beoordeeld kunnende worden, dan doof de late vruchten die hij aan den grooten boom der maatschappij doet rijpen, nog veel meer, dan vrees voor vooroordeel of onwetendheid aangaande de eigenlijke toedragt der zaken, de tijdgenooten moet terughouden van een onherroepelijk oordeel over hem te vellen. Dat dit allen lof en blaam en dus alle beoordeeling niet uitsluit, verstaat zich van zelve. Even min is het te verwachten, dat in een' tijd, waarin allen over alles moeten spreken, men het euvel duide, dat wij, die in de geheimen der politiek niet zijn ingewijd, ons iets dergelijks aangaande *LOUIS-PHILIPPE* vermeten. Die het mochten doen, want wie schrijft moet op alles bereid zijn, verzoeken wij te bedenken, dat ook zulk een standpunt als dat van den schrijver van dit artikel zijne eigene waarde heeft; het oog daar minder door eigenbelang bestierd, door bijzonderheden afgetrokken, door nabijheid overschitterd wordt en uit zijnen afstand de groote gevolgen en gebeurtenissen, die het in allen geval aanschouwt, gemakkelijker kan omvatten. Is ook dit niet genoeg? welnu, wij vermeten ons geen oordeel: wij zullen slechts eenige bemerkingen aanbieden over een oordeel, dat men reeds over

LOUIS-PHILIPPE geveld heeft, door hem den *NAPOLEON* des vredes te noemen.

Hij is de *NAPOLEON* des vredes. Klaarblijkelijk wil dit zeggen, dat even als *NAPOLEON* van den hartstogt en de volksbeweging, door vroegere oorzaken verwekt, gebruik maakte, om den oorlog te voeren, zoo *LOUIS-PHILIPPE* van de bestaande neigingen en omstandigheden gebruik maakt, ten einde dien vrede te bevestigen, naar welks behoud zij streven. Is dan nu alles waarlijk op vrede uit? Hoeveel antwoorden zal men hierop geven! die echter wel hier op zullen neerkomen, dat men het *status quo* wil bewaren. *LOUIS-PHILIPPE* is dus, bij uitkomst, de *NAPOLEON* van het *status quo*? uitdrukking zoo zonderling, dat zij uitlegging noodig heeft.

Waardoor is het *LOUIS-PHILIPPE* mogelijk geweest datgene, wat men thans vrede noemt, te doen blijven bestaan? Men heeft gezegd, dat de volken, en voornamelijk de Fransche burgerij, door zoo vele proeven, om eene gouden eeuw te doen geboren worden, voor langen tijd is afgemat en verschrikt tegen oorlog en omwenteling opziet. Deze rede heeft haar gewigt en het is in het algemeen waar, dat men uit eenen toestand, waarin men door vele inspanning geraakt is, niet eer poogt te treden, voor dat men de voordeelen, die hij aanbiedt, heeft genoten. De beurslieden voeren eene andere reden aan en roepen: „zij hebben geen geld!” Het valt moeilijkelijk aan deze te doen begrijpen, dat de mensch, die redelijk, en wat nog meer zegt, godsdienstig is, door geen blind factum en althans

door geen geld geregeerd wordt, waar een begrip alleen beginsel van uitlegging zijn kan. Intusschen is juist daarom die treurige uitroep bewijs van diepe bedorvenheid der maatschappij en doet ons het bestaande aan den invloed eener groote dwaling toeschrijven, aan dien der valsche wijsbegeerte.

Deze, schoon zij weder andere oorzaken heeft, is eene reden, die de omstandigheden genoegzaam uitleggen.

Deze wijsbegeerte riep het volk voor geboren soeverein uit, en voerde niet alleen door JOSEPH II de conscriptie in, wyl het volk *overal* alles doen moest, maar bragt de kostbaarste staatsregelingen voort, verkocht de domeinen, wees aan het volk het bezit toe, waardoor bijzondere standen en inrigtingen van verschillenden aard zich zelve onderhielden, men deed den grooten soeverein, gelijk gevolgelijk was, ook alles betalen. Zij gaf aan de vorsten, die haar uit ongodsdienstigheid en heerschzucht huldigden, dat despotisch en kostbaar albeschik; de ontzettende legers, en de gelegenheid om ten koste hunner onderdanen, nog meer doellooze schatverspillingen te doen. Zij haalde de oorlogen over *Europa*, die op zich zelve reeds genoeg waren, om de staten met schulden te overladen; zij, met een woord, is uitlegging van het zeggen, dat bij gebrek aan geld de vorsten geen oorlog ondernemen.

Het systeem van crediet, ingevolge deze beginselen meer en meer misbruikt, verbond meer dan billijk was, of liever verwarde, de belangen der bijzondere burgers met het staatsbelang, ja met het groot belang van *Europa*, en zoo ver is het langs dezen weg gekomen, dat vaak het lot van den onschuldigen wees en van de eenzame weduwe van de luimen eens heidenschen dwingelands afhangen. Is het te verwonderen, dat ieder, op eene onnatuurlijke wijze in de politiek gewikkeld, naar het behoud des vredes verlangt en wie het kan denzelven poogt te verlengen?

Het lag in dezelfde wijsbegeerte, dat niet een of ander volk, dat daartoe van nature roeping had, maar alle volken handeldrijven, fabrieken hebben, industrieel zijn moesten; naar dit doel werden dan alle krachten der maatschappij heen gewend en op alle wijzen dezen geest gekweekt en bevorderd; de orde zelve die de natuur, als overal, ook hier invoert, werd miskend en opgeheven, wyl zij slechts op den duur nuttig is en niet door oogenblikkelijke voordeelen verblindde. Hoevele ondernemingen dan, hoevele actiën, hoevele loterijen, schoon zij ook al dien naam niet dragen; er bestaat eene ingebeelde waarde, een hersenspook, laten wij het nog beter zeggen, eene papieren pop met een goudpapieren kroon op het hoofd; deze helpt den vrede bewaren, door de vrees, die men met reden koestert, dat een enkele kruidvonk dezen koning met al zijne rijkdommen kan in asch leggen.

Ik behoef niet te spreken over al de onnoodige wenschen, die deze oorzaken noodig maken, hoe de bevolking boven alle mate bevorderd wordt, hoe de fabrieken en industriën eene lijfeigenschap invoeren, daar het zoo zeer uitgekrete lijfeigenschap van vroegere eeuwen een koningschap bijmag heeten; ik zoek eer de redenen, die tot vrede dan die tot oorlog leiden. Dit zal men mij toestemmen, dat deze wereld van industrie voor eenen oorlog moet beven; alle belangen zijn zoodanig door elkander gewikkeld, dat met

een enkele derzelve alle overige gekwetst worden; alles, het een naar het ander gerekt, staat ingespannen, even als een kunstig net, van welks draden men niet een eenigen kan bewegen, zonder dat allen worden vertrokken.

Ik weet, er zijn publicisten van zekeren stempel, die dit overschoon en den naasten weg vinden naar de wereldburgerij. O wat jammerkreet zal hen overtuigen! Zij bedenken het in hunne duistere oppervlakkigheid niet, wat onderscheid er zij tusschen de menschen in aanraking te brengen, en hen niet elkander te vereenigen; zij bedenken niet, dat deze vermenging van belangen dan alleen nuttig zijn kan, wanneer zij tevens meer zelfstandigheid voortbrengt; zij bedenken niet, en dit is hunne groote dwaling, dat de vereeniging, die zij in alles voor oogen hebben, slechts eene identiteit is, die alle wezenlijke werking mist. Welke zelfstandige krachten bestaan er? Waar is eene ware magt in *Europa*? Zij kan niet bestaan zoo lang een effecten-cours tot barometer dient van de politieke krachten; als een ROTHSCHILD durft zeggen: „zij willen oorlog, maar ik zal het wel beletten!” deze man strekt alleen door zijn bestaan tot groot verwijt aan deze eeuw en de geschiedschrijver zal eenmaal zijnen geest aan de uitlegging wijden van het problema, hoe een dergelijk verschijnsel zich in het Christelijk *Europa* heeft kunnen vertoonen?

ROTSCHILD zou intusschen den vrede niet bewaren, noch al wat wij hebben opgenoemd; het zijn zelve slechts gevolgen van die in de zedelijke orde werkende oorzaak, waarvan wij gesproken hebben, en die wij thans eenigzins nader moeten verklaren.

Het materialismus uit *Engeland* naar *Frankrijk* overgebragt, verspreidde zich van daar door allerlei geschriften, werd nagenoeg van alle vorsten 't zij zelf, 't zij in zijne gevolgtrekkings gehuldigd, en dreunde langen tijd door *Europa* onder den grond, tot het in *Frankrijk* uit zijnen krater brak en er de verschrikkelijkste verwoestingen aanrigtte. Weldra echter bragt de hierdoor ontstane democratie haren despoet voort; NAPOLEON stond op, die aan 't hoofd der opgewonden natie uitgevallen, niet slechts *Frankrijk*, maar ook de overige vorsten tuchtigde en vernederde; en eindelijk zich zelve zijne straf op den hals haalde, door dien boozen hartstogt zijns tijds, aan welken hij zijne verheffing schuldig was, tot het uiterste te drijven. De dolle volkaan van het materialismus had uitgewoed; maar had ook het kwaad uitgewerkt? hadden de vorsten en volken genoeg geleerd? Was het godsdienstig gevoel genoegzaam doorgedrongen, dat door zoo vele rampen was opgewekt, en zich met het woord van liestelling of restauratie te kennen gaf? Hoe ver was het er af? de bedorven wereld sloeg reeds, volgens de haar eigen tegenstrijdigheid, tot een ander uiterste over. Een duizendmaal verfoeilijker leer dan die, welke deze rampen veroorzaakt had, was opgekomen; het idealismus, reeds voor de omwenteling in *Duitschland* ontstaan, breidde zich uit, maakte zich van de geest-ontwikkeling meester, die, gelijk na groote gebeurtenissen pleegt, in *Europa* plaats had, en kwam op zijne beurt naar *Frankrijk* over 1).

Het materialismus leerde dat de mensch een dier was, het idealismus leert dat hij god is. Zoo hierdoor alleen is uitgemaakt, dat *Europa* voor nog grooter wanorde en rampen te vreezen heeft, dan tot hiertoe zijn doorgestaan, het toont ons van den anderen kant, reeds bij den eersten opslag, hoe zeer deze dwaalleer van het onstuimige materialismus, door haren bespiegelenden aard, haar overleg en redenering verschaft, en haar doel met bedaardheid wenscht te bereiken. Twee zijden die het status quo waarlijk in zich vereenigt: het is een rampvolle vrede, die met nog grootere rampen dreigt te eindigen, zoo dat mijns erachtens dit idealismus den diepen zin van onzen toestand in zich besluit.

Mogt mijne bemerking onverwacht zijn, te meer bid ik mijne lezers het wel te bevroeden hoezeer deze dwaling evenzeer op vrede moet uit zijn, als het materialismus op oorlog: het heeft de woorden van orde, van constitutie, van legale middelen eveneens *misbruikt*, als het laatste die van republiek, van vrijheid en gelijkheid. Immers, niet als de grove zinnelijke dwaling, waartegen het als een ander uiterste overstaat, vordert het voelen en tasten en onmiddellijke toepassing, maar levend in redenering, in dezelfde als de inwendige kracht der dingen aan alles toeschrijvende, heeft het den mond vol van ontwikkeling, plaatst het zijn ideaal op afstand, en meent dit met kunst en geduld meer en meer te moeten naderen. Het is eene abstracte mathematiek, het loochent het *factum* gelijk het materialismus de *waarheid*, en wil zoo doende alles tot gedachte en rede sublimeren. Om duidelijk in te zien, dat deze gruwelijke dwaling, volstrekt met de plotselinge beroering van het materialismus op de maatschappij niet werkt, behoeft men slechts te bemerken, dat het betuigt den godsdienst te eerbiedigen, voor waar te erkennen, en zelfs als het middel aan te zien om tot de kennis te geraken dier waarheid zelve, die het waant te bezitten.

Maar men heeft de oogen slechts rond te slaan, en na te gaan hoe alles zich toedraagt om zich van de wijd verspreide en diep doordringende werking dezer dwaling te overtuigen. Is zelfs het oproer niet geordend? zijn de omwentelingen of de pogingen daartoe ooit met zoo veel regel en orde toegegaan? niet of al wie thans dwaalt, al wie slechts een straatgerucht poogt te verwekken een idealist ware; het is de geest des tijds; het gif zit in de lucht en wijziget alle ziekten; geleerden zelve weten of bedenken niet wat woorden zij spreken; wij die dit schrijven en zoo wij dezen rang niet innemen toch tegen deze dwaling ijveren, betrappen ons zelve op uitdrukkingen of zienswijzen die van dien tijdgeest getuigen, alsdan is de werking eener dwaling juist het sterkste, als men niet weet dat zij spreekt door onzen mond, en door talloze bemiddelende oorzaken onbewust naar haar doel wordt heen geleid. Van die leering dan, zoo vol van berekening en rede, komt het organiseren en reorganiseren, dat men in alle betrekkingen gebeuren ziet, van daar dat men in de allerkundigste organismen het leven der volken tracht op te vangen, en den zoogenaamden geest die in de massa's woont, het ideaal naderbij te brengen. Van daar dat men den godsdienst als een der momenten een der voortbrengsels van dien gemeenschappelijken geest beschouwt, en als een

tak van administratie aan den staat onderwerpt; dat zijne gestichten en liefde werken, door inrigtingen van staats-economie vervangen worden; en de kunsten, de zoo afgodisch vereerde kunsten, door schoolmeesterij schijnen te kunnen worden voortgebracht, en, naar wat men leest geoordeeld, niet meer in uitvoering maar in theorie bestaan. Waarvan ook heeft men thans geene theorie? men opene een schoolboek, en men zal het a priori dier wijsheid herkennen. Het monopolie van onderwijs en de echtscheiding ontnemen het huisgezin deszelfs onafhankelijk bestaan en zelfstandigheid; men dult niet dan abstractien, de centralisatie schijnt zelfs, door ieder onzer voetstappen in haar net te verwarren, alle vrijheid en persoonlijkheid te moeten wegnemen, en het woord van HEGEL tot eene waarheid te maken, dat de individuen niet zijn dan accidenten van de substantie des staats.

In plaats van hier over den grooten politieken toestand uit te weiden, zullen wij slechts doen opmerken, dat de vader van het idealismus, de Pruisische KANT reeds in 1795 een werkje uitgaaf getiteld: *tot den eeuwigen vrede* waarin men niet alleen de republikeinsche of representative systemen, gelijk hij die verstaat, vindt aangeprezen, maar de non-interventie gevorderd, het protocollen maken als een middel voorgedragen ter voorkoming van den oorlog, en den handel of wat meer het onderling verkeer der volken bevordert aangewezen als den grooten weg naar de wereldburgerij; en wij vragen of hier niet in weinige trekken de toestand der dingen is afgemaald?

Wij bekennen het volmondig, wij kunnen ons tegen de overtuiging niet verdedigen dat het idealismus met God en de natuur in strijd, de verklaring is der tijdsomstandigheden. Bij de bestaande ongodsdienstigheid, bij de daaruit gevolgde ongebondenheid der hartstogten, tot meer ontvlaming zoo veel stof voorhanden is, kunnen de gedurige pogingen tot vrede niet genoegzaam uitgelegd worden, dan door eene groote diepliggende oorzaak. Als wij dan, bij 't opsporen derzelve in de heerschende begrippen, waaruit immers vroeg of laat al 't overige volgt, eene wijsbegeerte in zwang zien, die, ware er tevens geen Christendom, ons het leven met de Indianen zou doen wegdroomen; als wij het idealisme aan de voornaamste academien zien prediken, het in alle takken van zedelijke wetenschap, ja van godsdienstleer ten grondslag nemen, in de beroemdste poetische schriften met vervoering voordragen; als wij eindelijk ondervinden, dat hetgeen gebeuren moest gebeurd is, deze leer in het werkelijke leven langs alle verdere wegen die voor haar open stonden is doorgedrongen, en, wat onbegrijpelijk veel zegt, den grooten publieken toestand bijna tot hare uitdrukking heeft gemaakt, alsdan, wij erkennen het, is het voor ons geen raadsel meer, begrijpen wij die oorzaak, gevoelen wij wat het *status quo* zij, een toestand noch van vrede noch van oorlog. Die daarom niet, gelijk wij lang met velen dachten, zonder kleur of karakter, maar integendeel vol is van eene zeer bepaalde betekenis. Die toestand namelijk der maatschappij, waarin zij als met eene pest besmet is, door de dwalingen waarvan wij gesproken hebben, die daar zij den vrede tot haar doel en voorwaarde hebben, en niettemin eene wanorde voortbrengen die noodzakelijk tot oorlog leiden moet, den vrede

niet kunnen rekken, dan onder het beding, dat de volgende oorlog zooveel te verschrikkelijker zij, dwalingen waarvan de materiele toestand slechts gevolg en uitdrukking is, wijl ook hier het publieke en bijzondere is door een verward, en de grond waarop men rusten wil slechts een geschreven rijkdom of *abstractie* is.

Om echter het status quo geheel te verstaan blijft ons nog over dat wij aan LOUIS-PHILIPPE onze oplettendheid wijden. Zoo hij niet verstaan kan worden zonder het status quo, weerkeerig kan dit zonder hem niet volledig uitgelegd worden, hij is de NAPOLEON, de held van het tijdsgewricht.

Hij staat aan 't hoofd dier natie, die om vele redenen die wij voorbij gaan, de meest invloed hebbende van allen is; die als een verhoogd leven genietende, sneller denkt, en meer dan anderen hare handelingen daaraan doet beantwoorden; die niet dan voor geweldige indrukken van andere natien vatbaar is, en ook dan wat zij ontvangt aan *Europa* in woorden en daden tiendubbel wedergeeft. Een natie, die daar zij boven dit alles hare geestige krachten thans binnen eene stad vergadert, te sneller over den loop der gebeurtenissen beslist. LOUIS-PHILIPPE heerscht over *Parijs*! dit is het wat ons doet begrijpen, waarom van oogenblik tot oogenblik vorsten en volken naar hem in sidderende verwachting heen zien, welk gebruik hij van zijnen levenden troon zal maken. Zeggen wij het: hij heeft aller verwachting overtroffen, wijl hij meer dan allen zijnen tijd begrepen of gevoeld heeft, en dien vrede bewaart voor welken hem niemand dankbaar is.

Zijne grootste kunst is wel te handelen zonder daarvan den schijn te hebben, de wet, de omstandigheden, de noodzakelijkheid te laten spreken, en gelijk men 't zoo gaarne wil, zich als 't ware in eene abstractie te veranderen. Hij weet de partijen te neutraliseren door ze tegen elkander op te stellen, met de hedendaagsche spitsvindigheid op nieuw te splitsen, ja ze te vermengen; bij de elkander opvolgende ministerien zoodanig van zijnen geest te doordringen, dat in weerwil der slingeren die de gang der zaken al tijd ondervindt, alles de rigting, die hij wil, behouden blijft; geen HEGEL, voor wien de eigenlijke waarheid intespraak gelegen is, weet dezelve op 't geduldig papier zoo goed op te lossen, als hij de levende tegenstrijdigheid der omstandigheden. Met zijne gezworen vijanden, republikeinen, legitimisten, bonapartisten, gaat hij eveneens om als de idealistische school met de vijandige systemen; hij cerbiedigt ze tot eene zekere hoogte, laat ze goed heeten, maar voor haar standpunt of den tijd dat zij bestonden zoo dat hij den ouden LAFAYETTE omhelst, en de roman door de hertogin van *Berry* gespeeld, eindigt door haar met alle hoffelijkheid over de grenzen te laten geleiden, en toestemt dat men de asch van NAPOLEON, met keizerlijke praal uit het eene graf in 't andere naar *Parijs* brengt. Waarlijk het *juste milieu*, de *middenweg in Frankrijk*! en dit na eene omwenteling is een onoplosbaar raadsel, zoo men niet aanneemt, dat al die bezadigdheid, die berekening, die terugkeer op zich zelf, en de zoo vaak met trotsche koelheid ingeroepen menscheelheid, gevolgen zijn van dien geest van redenering, die thans alles doordringt. Die dit voor niets anders houden dan voor bekwaamheid van LOUIS-PHI-

LIPPE hebben niets van hunnen tijd begrepen. Hij kent dien tijd beter!

Schoon hij op deze wijze nooit eene beslissende stem laat hooren, weet hij niet te min in de oogenblikken des gevaars met klem en vaardigheid te handelen, en het geregeld oproer door nog geregelder politie, en snelle magtontwikkeling te onderdrukken. Voor de Fransche krijgsmagt heeft hij den vrijen weg naar *Algiers* open gehouden; die van 't kinderachtig gemeen verzaadt hij met spelen en vertooningen, en laat overigens toe dat die driften, die hij noch kan noch mag te wille zijn, zich met spotternij en schelden bekoelen. Hij maakt van alles gebruik en van hetgeen voor en van hetgeen tegen hem is; vaak herwint hij als hij verliest, hij geeft, om kort te gaan, gelijk het in zekere schriften van den tijd heet, zijne persoonlijkheid op om dezelve grooter terug te ontvangen. Zijn volk dat het gebeuren ziet heeft hem de pensée-immuable genoemd, en weet niet wat diepe zin in deze woorden steekt.

Met het buitenland kan hij behalve om bovengenoemde redenen te gemakkelijker den vrede bewaren, als de vreemde vorsten meer voor zijn dapper volk en de ontevredenheid van 't hunne vreezen, daar de voornaamsten hunner werktuigen zijn geworden van dien tijdgeest, die zelf tot werktuig dient aan LOUIS-PHILIPPE. Schijnen zij met denzelfden niet deze overeenkomst te willen treffen, dat mits zij de verfoeilijkste leeringen vrij aan hunne academien laten onderwijzen, en de Catholieke Kerk onderdrukken, zij van het despotiek beginsel dat mede in deze leeringen ligt tot hun voordeel mogen gebruik maken? In de buitenlandsche politiek heeft LOUIS-PHILIPPE dit zelfs boven *Engeland* voor, dat hij wel met meer gezworen vijanden en heimelijke eedgespannen, maar met minder erkende staatspartijen en magtigē corporatiën te worstelen heeft dan die in dit land bestaan, welks versatiele politiek toch grootendeels aan deszelfs ingewikkelde staatsregeling en het dringend belang des handels is toe te schrijven. Ook dit belang tracht LOUIS-PHILIPPE te bevorderen; getuige het tractaat nog onlangs met *Holland* gesloten. Intusschen komen er hagchele oogenblikken: dan gelukt het hem door vertoon van moed en krachten zijne ligt geraakte natie te bezadigen en den vreemde te gelijkertijd schrik in te boezemen; dan weet ook hij een zet op het schaakspel der conferentiën te doen, en dien stillen oorlog van bedreigingen te voeren, waaruit zij schijnen te bestaan; of komt het op non-interventie aan, dan gaat hij naar den geest en niet naar den letter te werk: dat is: beschermt hij de zich ontwikkelende omstandigheden. Zou dan als ROTHSCHILD het materiele, hij het zedelijke van dezen tijd in zijn persoon voor oogen stellen? Zou even als NAPOLEON, in wien de revolutiegeest een mensch werd, de despoot was der materialistische democratie, hij de koning der idealistische constitutie zijn vol valsheid en geheimenis. Zou als NAPOLEON die met zijn verschrikkelijk zwaard de gedachte wilde bedwingen en alles bezitten, LOUIS-PHILIPPE aan de onbeweglijke gedachte het zwaard onderwerpen en dit niet gebruiken dan om *Europa* aan het idee deelachtig te maken? Dat velen zulk eenen NAPOLEON des vredes gaarne in hem zien zouden lijdt bij ons geen twijfel, maar niets schijnt ons tot deze oordeelvelling over hem te wettigen. Tot nog toe hebben

wij in hem die meer of min bekende hoedanigheden aangewezen, welke en geestkracht en kunst van bestuur in groote mate bij hem doen veronderstellen; over zijne laatste bedoelingen te oordeelen is ongeoorloofd; daar zij, volgens den bekenden regel, zoo lang voor regtmatig moeten gehouden worden als het tegendeel niet is gebleken. Dat het bovendien pligt kan zijn het kwaad te dulden, dat hij, in zijnen toestand niet al vermag wat hij wenscht: zoo duidelijk dat het niet tot eene vraag kan gemaakt worden; maar men zou kunnen vragen: kon LOUIS-PHILIPPE meer doen dan hij gedaan heeft? en wie zal 't beslissen? Dat hij zijne eeuw uitdrukt heeft hij met ieder grootman gemeen, wijl ook een dergelijk held der geschiedenis zich naar de omstandigheden moet rigten, hij dat individu is waarin de bestaande krachten die eenheid zoeken zonder welke zij niets kunnen voortbrengen, en hij bij gevolg altijd zijnen tijd in zoo ver uitdrukt als deze niets misdadigs in zich bevat, de constitutie is de groote regts toestand waaraan LOUIS-PHILIPPE verplicht is zich te onderwerpen, die verre van iets misdadigs te vorderen, thans, nadat alle bestanddeelen en de regten daaraan verbonden, door het werk der eeuwen zijn vereenigd, het eenigst mogelijk middel is voor publieke orde, de constitutie alleen komt in de meeste landen overeen met den staat der godsdienstige begrippen welke altijd de hoogste oorzaak zullen blijven waarnaar alles zich wijzigt; de constitutie alleen, *in den zin van 't gezond verstand genomen en toegepast*, zou, indien zulks immer mogelijk ware ons toelaten zonder geweldige schok den overgang tot een ander tijdperk te maken.

Maar wij kunnen nog meer zeggen van den man, die de Voorzienigheid schijnt te willen, en aan zoo vele gevaren doet ontsnappen. Hij heeft *Frankrijk* als 't ware op den hellenden grond tegengehouden, zonder dat zouden de ongodsdienstige partijen zich in hem niet bedrogen vinden, zouden ook de legitimisten hem niet van inconsequentie beschuldigen. Deze partij is zelve inconsequent, zij hecht zich meer aan personen dan aan systemen, hetgeen altijd af te keuren, maar thans in 't bijzonder een anachronisme is. Zij heeft zich voor eenigen tijd door hare voornaamste organen over 't regt van eigendom en van vertegenwoordiging uitgelaten, op eene wijze, die ware zij altijd eigen geweest aan het geslacht dat zij verdedigt, voorzeker het nooit zoo ver zoude gekomen zijn, dat LODEWIJK XIV het beruchte woord kon zeggen: *l'état c'est moi!* en de ongelukkige LODEWIJK XVI onschuldig offer van de ongodsdienstigheid en zedeloosheid van zijn volk en zijner voorouders, had wellicht nooit een even groote onwaarheid uitgesproken: dat hij niet meer was dan de dienaar zijns volks. LOUIS-PHILIPPE, en dit geeft hem regt op onze dankbaarheid, tracht den godsdienst vrijheid te laten, en is, gelijk de ondervinding leert, denzelfden nuttiger dan zijne verdreven voorgangers. Mogt hij denzelfden volkomen vrijheid schenken, dan zou hij de hoogst mogelijke weldaad aan zijne eeuw bewijzen. De Catholijke Kerk alleen kan alles weer herstellen; er is geen andere kracht van herschepping, geene andere waarlijk zelfstandige magt in *Europa* en zoo alles meer en meer tot atomen uiteenstort alles in aanraking en niets verenigd is, het is opdat uit deze kneedbare en geen tegen-

stand meer biedende stof, zij door hare kracht van associatie, dat scheppend liefdevuur waarmede zij alles door dringt, eene nieuwe en betere orde doe ontstaan dan er ooit heeft geheerscht, die tijden zijn wellicht meer nabij dan men durft hopen, wijl de dwaling haren cirkel heeft voltrokken en tot eenen nieuwen val eene voorafgaande vereeniging met de Kerk noodig is. Het materialismus deels gevolg der heerschende zedeloosheid en der onzekerheid van 't protestantismus, deels eene terugwerking tegen deszelfs abstracte gedachten-wereld, tastte het zoo diep en geweldig niet aan als het idealismus, hetwelk men er eene vertaling in filosofische termen van heeten kan en eene consequentie van het woord van LUTHER: *dat in de bovennatuurlijke orde datgene waarheid konde zijn, wat tegenspraak was voor de rede*. De protestantsche hiërarchie is afgedaald tot den rang eener morele politie en moet in de omwentelingen als een luchtig latwerk in een storten. Zijn vervolgens materialisme en idealisme niet de uitersten waarin de filosofie zich moeten verliezen? Met deze laatste dwaling, zoo wij gelooven, wacht ons nog eene verschrikkelijke worsteling, in welker rampen zich alles oplossen en de Catholijke Kerk zich verjeugdigen zal. Mogt LOUIS-PHILIPPE, om tot hem weder te keeren, iets voor dien triumph bijbrengen, de tijdgeest door den tijdgeest overwinnende, de rigting ten goede bevorderen, hij zou groot, hij wat ieder groot man is, zijn, meer de uitdrukking van den tijd die op hem volgt, dan van dien welke hem voorafgaat en welke oorlog er vroeger of later volge, in eenen schoonen zin de NAPOLEON des vredes mogen heeten.

C. B.

GODSDIENST-GEVAREN DER TOEKOMST.

Ook de volken hebben het instinct van 't gevaar. Er zijn stormachtige uren, in welke de maatschappijen, te midden van haren gang sidderend stil staan en zelve de oogen vestigen op dat punt des hemels van waar de wind der barbaarschheid uitgaat.

Wanneer dus van *Londen* tot *Alexandrië*, en van de Fransche grenzen tot de grenzen van *China*, in spijt van de verblinding der vorsten en van de serviliteit der kabinetten de blikken der volken zich angstig naar *Rusland* wenden, dan is het, omdat zij een bewonderenswaardig voorgevoel hebben, dat van dien kant het groote politiek gevaar van den tegenwoordigen tijd is. Het is onnoodig hier de bemerkingen te herhalen, waardoor dat voorgevoel geregtvaardigd wordt. Een genoegzaam aantal van publicisten heeft aangetoond, hoe de geheime instructien van PETER den Groote en van CATHARINA worden volbragt; hoe, door de vernietiging van *Polen*, door heimelijke en aanhoudende kunstgrepen in het hertogdom van *Posen*, in *Boheme*, in *Gallicië*, in *Servië* en zelfs in de Illyrische provincien, het lang gedroomde werk der vereeniging van Slavische volken, dat is, van zestig millioenen menschen tot een enkel rijk, wordt voortgezet. Die publicisten hebben gezegd, hoe zich aan het Russisch

grondgebied, door eene aanhoudende verovering, talrijke afgeknotte gedeelten van naburige Germaansche, Tartarische en Ottomannische streken opnieuw hebben gehecht; terwijl die landpalen twee zeeën insloten, de Baltische, die den *Oceaan* bedreigt, en de Zwarte zee, die eenmaal over de Middellandsche zee zou kunnen gebieden; hoe eindelijk, alleen die mogendheid hare colonisatie dwars door *Azië* verlengende en langs daar tot de engte van *Béhring* en zelfs tot in het hart van *Noord-Amerika*, door haar opgedrongen protectoraat de helft van het Westelijk *Europa* omvattende, en reeds op de Afrikaansche kusten den schrik harer wapenen brengende, datgene, zonder zinneloosheid droomen kan, wat *KAREL V* en *NAPOLÉON* droomden: *de universeele monarchie*.

Te midden der becommeringen, die aan alle gemoederen gemeen zijn, houdt eene andere gedachte ons bezig. Aan den anderen kant der bedreigingen, welke de hedendaagsche tijdelijke belangen doen wankelen, meenen wij gewigtiger belangen en die niet minder gevaar loopen, te bespeuren; wij meenen van den kant van *Rusland* de grootste godsdienst-gevaaren der toekomst te zien.

Ons gevoelen berust op daadzaken.

Onder die daadzaken tellen wij naauwelijks, diegenen, wier gerucht onlangs geheel *Europa* heeft vervuld. De officieele apostasie der Grieksch vereenigde-kerk; dertig martelaren onder den knout of op ijskoude wegen gestorven een onbekend aantal van belijders in de mijnen en steengroeven geworpen, of op de doodelijke voorposten van *Mongolië* geplaatst; aan eenen anderen kant, die lange reeks van legale, listig berekende daden, om spoedig de Latijnsche Kerk te verlagen, te doen zwijgen en smoorren; de Roomsche kinderen in de scholen der dwaling geworpen, en die moedige Bisschop de laatste godsdienstige glorie des vaderlands van den *H. STANISLAUS* in de stilte des kerkes verbannen, dat alles is gewisselijk voldoende om het vastgestelde systeem, tot het noodzaken van alle Russische onderdanen, om eene gelijkvormige nationale godsdienst-gezindheid uit te maken, buiten allen twijfel te stellen.

Doch er is nog meer, en het schismatieke prosselytismus kent geene grenzen. Sedert de jongst verloopene eeuw en toen onder de regering dier *SEMIRAMIS* van het Noorden, die door de lafheid van *VOLTAIRE* en van *D'ALEMBERT* wierook werd toegezwaaaid, de Moscovitische vlag in den archipel voor de eerste maal verscheen, bestonden nog onderscheidene Bisdommen op deszelfs eilanden, welke *Venetianen* langen tijd onder zijne veroveringen had geteld. Eene bevolking van ongeveer vijftig duizend zielen leefde er nog onder verschillende ritus, maar in de gemeenschap der Roomsche Kerk. De Russen verschenen er als de erfgenamen van den wrok en overleveringen van *Byzantië*, zij vernielden de kloosters, de Cathedrale kerken en somwijlen geheele Catholijke steden; zij bragten de dobberde massa tot opstand. De apostasie van het eiland *Andros*, de bijna geheele vernieling van *Chios*, van *Naxos*, van *Tine* en van *Mycone* kenteekenden hunnen togt. Dit waren de eerste pogingen, om over geheel *Griekenland* het overschot van het oude schisma weder op te wekken en op nieuw te bezielen. En, zonder de bedriegerijen en geweldendarijen op te tellen, die vervolgens plaats hadden, het

getrouwe eiland *Syra* 1), verscheidene malen aangevallen gedurende den onafhankelijkheids oorlog, de goederen der Latijnsche Kerk te *Corfu*, *Zante* en *Cephalonie* geconfisqueerd, zal het genoeg zijn te herinneren, dat naauwelijks zes maanden geleden de beruchte philorthodoxe zamenzweering uitbrak, wier dubbel doel, de afzweering van den monarch en de moord der Catholijken, gedekt werd door het gelijktijdige patronaat van het Petersburgsche cabinet en van den patriarch van *Constantinopel*. Ten zelfden tijde en gedurende de jongst verloopene vijf en twintig jaren oefende *Rusland* bij de Ottomannische porte het protectoraat van de schismatieke godsdienst-gezindheden van het Oosten uit, op die wijze aan den Franschen invloed eenen geduchten mededinger verwekkende. Voorts, toen het tractaat van *Unkiar — Skelessi*, een gedeelte van *Armenië* voor hetzelfde verscheurde, reikte het aan de kettersche volken die oorden eene behendige vriendschappelijke hand toe en trachtte hen, met de politieke eenheid langzamerhand het juk der godsdienstige eenheid op te leggen. De patriarch *EL-MIAZIN* zag den tweehoofdigden adelaar op zijnen troonzetel de afbeelding van den heiligen Geest vervangen; zijne verkiezing werd aan de willekeur van den autocraat overgelaten en gelijktijdig daalden weldaden, bestemd om banden te worden op eene Geestelijkheid neder, wier onwetendheid hare armoede evenaart. Die baatzuchtige mildheid ging nog verder; zij bracht hare geschenken aan de Grieken van *Jeruzalem*, om het koor der Kerk van het heilige graf te herbouwen en uitsluitend tot hun gebruik in te rigten; zij herstelde door giften die op eenige millioenen worden geschat, het klooster van Schismatieke monnikken op den berg *Sinai*; zij ging langs *Persie* en de *Indien*, al de verstrooide leden van het schisma opzoeken. Naauwelijks vijf jaren geleden, bouwde zij voor dezelve eenen heerlijken tempel aan de laatste oevers welke door den Europeischen handel te *Singapore* worden bezocht. Het is gewisselijk geoorloofd in een gedrag, met zoo veel energie en beleid voortgezet een groot en ontrustend denkbeeld te erkennen, namelijk, om uit het midden harer puinhoopen de Kerk van het Oosten te doen oprijzen en te herbouwen op proportien, die zij nooit bereikte.

Meer dan zeventig millioen zielen, zouden den grondslag van het godsdienst-gebouw uitmaken, dat men alsdan zou zien oprijzen: ondersteunt door eene geregelde, volledige hiërarchie van apostolischen oorsprong, zou hetzelfde tot kroonwerk het keizerlijk gezag hebben, dat zich gelukkig zou achten; door de uitoefening dier geestelijke suprematie, de voorbeelden der *Byzantische* Cesars, wier opvolgers de Moscovitische czaars, altoos beweerd hebben te wezen, voort te zetten. Op de proverbiale onkunde der Popen en der Calóyers 2). Zou eene nieuwe geestelijkheid volgen,

1) De onderdrukking welke de Catholijken van het eiland *Syra* van den kant der Schismatieke Grieken ondergingen, bewoogen in 1829, om in een verzoekschrift aan den Paus, de tuschenkomst des H. Vaders bij de geallieerde mogendheden te verzoeken, ten einde zij weder onder de heerschappij der Turksche regering mochten worden gebracht.

2) *Καλύπτεται*. Grieksche monnikken, die tot den ongehuwden staat verbonden zijn; terwijl de Popen, of gewone Priesters, in het huwelijk kunnen treden.

opgeleid in de schismatieke gymnasien, en seminariën, voor welke men onlangs de orthodoxe inrigtingen van *Polen* heeft geplunderd; en eene theologische school, aan den eenen kant met de hedendaagsche wetenschap in verband, wier verlichting reeds gemeenzaam begint te worden bij de hoogere standen van *Rusland*, en aan den anderen kant met het gewijde onderwijs der Grieksche Kerkvaders, wier nalatenschap *MICHAEL CÉRULARIUS* en *PHOTIUS* nooit repudieerden, zou zich alsdan vormen. Gelijktijdig zouden zich die overleveringen van liturgieke kunst ontwikkelen, die getrouwelijk bewaard in de sobors van *Kiew* en *Novogorod*, er thans nog beoefend worden en den oudheidkundigen reiziger, verbaasd van aan de oevers der Dnieper en Weichsel de mysterieuze symbolen der oude Christenen te hervinden, niet zonder aandoening laten. — Nu, door het verleidelijke van eenen prachtigen eredienst en door de magt eener geduchte nabuuschap zou de Grieksche Kerk der nieuwere tijden eene uitgebreide propaganda bij de asiatische volken kunnen ondernemen; en reeds verwerft een archimandriet, door Priesters omringd, en *Rusland* te *Peking* vertegenwoordigende aldaar de voorregten, welke de Missionarissen van het Catholicismus er eertijds door hun zweet en bloed verworven hadden 1). Van eenen anderen kant zou zij aan *Europa* het gevaarlijke schouwspel geven eener bijna onlaakbare naauwkeurigheid in het dogma, op eenige uitzonderingen na eener imposante majesteit in den godsdienst, met eene discipline, welke het priesterschap niet verplicht tot het celibaat en het volk ontslaat van den heilzamen teugel der nadering tot de sacramenten. Zij zou aan de meest populaire vooroordeelen onzer eeuw beantwoorden, door zich ontdaan te toonen van een groot aantal dier godvruchtige oefeningen, wier gelukkige invoering het onderwerp van zoo vele onbillijke verwijtingen tegen het pausdom is geweest. Vooral zou zij dien haat tegen *Rome* dien het protestantismus, het deismus, en het valsche liberalismus, gedurende drie honderd jaren onder de menigte hebben gezaaid, bewerkstelligen. 2). Zij zou ook kunstenaars en dichters hebben. Zij zou geschiedschrijvers en wijsgeeren bezitten, om de providencieele en humanitaire kenmerken harer verheffing te betoogen; men zou beweeren dat na de Gallo-Romeinsche en Germaansche stammen, de Slavische stammen hun deel moesten hebben aan het bestuur over de lotgevallen der wereld; dat het hellenisch genie voor haar zijn moet, wat het latijnsche genie voor ons was; en dat, zoo ten tijde van *KAREL den Grooten Rome* aanspraak kon maken op de geestelijke verovering der volken, de *Oecumenieke zetel* van *Constantinopel*, weder opgerigt door de *Alexiowitchz* geroepen is, om het middenpunt te worden eener waarlijk universele Kerk.

Dusdanig verbeelden wij ons, bij voorraad, de trotsche taal te hooren, die welligt binnen 25 jaren door het Grieksche schisma zal worden gevoerd, onder het militaire purper van den alleen heerscher aller Russen. Alsdan zullen de ver-

schillende secten der hervorming in heure eindelooze verbrokkeling te niet gaan, de laatste verwarringen van het methodismus en pietismus zullen ophouden, het overige zal in den afgrond der theoriën van het rationalismus, die zich niet meer met eenen christelijken naam zullen bedekken, zijn nederigestort. Het Catholicismus zal dus geen anderen vijand in de Christenheid hebben, maar welligt zal het er nooit eenen meer gedachten hebben gehad. Het zal voor zich de theologische worstelingen zien hervatten, die van de X^{de} tot de XIV^{de} eeuw, het grootste gedeelte zijner krachten bezig hielden, en die in de kerkvergaderingen van *Lyon* en *Florence* voor eenigen tijd geschorst, zich immer heviger vernieuwd hadden tot op den tijd van *MAHOMET II* en *LUTHER*. Het zal dien strijd zien hervatten, met al de wapenen eener meer geleerde en meer machiavelistische beschaving: en de dwaling den volken zien voorgaan, met het zwaard van *DECIUS* en den mantel van *JULIAAN*. De Voorzienigheid, wij twijfelen er niet aan, zal het Catholicismus redden door middelen, die haar bekend zijn. De roede der Herders zal den storm doen kennen en de kudde bedekken. Maar zoo het geoorloofd is, om de menschelijke krachten te berekenen, welke tot het volvoeren der eeuwige oogmerken kunnen medewerken, zoö de Kerk niet bestemd is, om in de catacomben af te dalen, maar om hare werking op het politieke aanwezen der maatschappijen te behouden, mag men dan niet veronderstellen, dat zij eenige hulp vinden zal in dat gevoel van vrijheid, 't welk de door haar verlichte bevolkingen, altoos behouden hebben, een gevoel, dat in andere tijden, op den doolweg werd geleid, ten dienste van nootlottige godsdienst-leerstellingen, doch dat het theocratische en krijgshaftige despotismus 't welk de toekomst van *Europa* bedreigt, afweerende, welligt behulpzaam zijn zal aan de zegepraal der waarheid.

L'Univers.

Inderdaad, het vinnige en vervolgende proselytismus van *Rusland*, heeft blijkbaar geen ander doel, dan om het buigzame schisma, dienstbaar te maken aan deszelfs despotismus: het wil de volken schismatisceeren, om willekeurig over hen te kunnen heerschen! Is het wel te verwonderen, dat de Catholijke bevolkingen meer en meer door het vuur der vrijheidsliefde worden ontvlamd! Dat zij meer en meer gehecht worden aan dat *Rome*, dat, in de Catholijke eeuwen, de waarborg van de regten en vrijheden der volken tegen de despoten was; wat sedert eenige jaren door uitmuntende geschriften zelfs van geleerde protestanten op de onwraakbaarste wijze is betoogd geworden? Het volstrekte absolutismus der vorsten, is niet ouder dan de Reformatie in *Europa*; 't is het protestantismus, dat er naar het voorbeeld der oude schismatieke Grieksche keizers aan de vorsten toeliet een willekeurig gezag; zelfs in zaken van godsdienst uit te oefenen; en dat voorbeeld heeft ook de Catholijke vorsten bedwelmend, en zoo is de ongoddelijke suprematie van het tijdelijk gezag in kerkelijke zaken, hoe ongerijmd, hoe ongoddelijk ook, allerwege ingeslopen, en iedere vorst, wil in zijne staten, even als de heidensche keizers, pontifex maximus wezen! Maar zoo is het Christendom niet ingesteld; zoo kan het niet blijven.

1) De herhaalde vervolgingen tegen de Catholijken in die oorden, laten zich, als door Russischen invloed angevuurd, gemakkelijk verklaren. RED.

2) En hoeveel bijval zou zij daarin ligtelijk vinden bij valsche broeders en bij allen die met de giftstof van het Gallicanisme besmet zijn, om van de Jansenisten niet te spreken? RED.

Men heeft, het bolwerk van *Rome* tegen het despotismus missende, getracht door constitutien en grondwetten hetzelfde te beteugelen: maar het schendt en vertrapt die grondwetten, zoo als het de goddelijke voorschriften van het Evangelie schendt en vertrapt, tot dat de wanhopige volken, geen gehoor, voor hunne klagten geen regt vindende, zich zelve regt verschaffen, en een gezag doen vallen, dat hen geene liefde, geen eerbied, geen vertrouwen meer inboezemt, omdat het de grenzen zijner magt te buiten gaat.

En kan men nu veronderstellen, dat volken, die gevoelen, dat zonder vrijheid hun godsdienst verloren is, en dat zij in dat geval slaven zouden wezen, zich niet verbroederen en vereenigen zullen om de pogingen van *Rusland* wier slagen hen van den godsdienst hunner vaders en tevens van alle vrijheid berooven zouden, te doen mislukken? Zien wij hiervan niet reeds een voorbeeld in de Engelsche natie, die hare afgevaardigden naar *Parijs* zendt om het Franschen volk toe te roepen: wij hebben slechts eenen gemeenschappelijken vijand, en die vijand is *Rusland*?

In zulk een verband staat de vrijheid met het Catholicismus, dat zonder echt Catholicismus de ware vrijheid en zonder de ware vrijheid de heilzame werking van het Catholicismus, niet mogelijk is.

DE AFGEVAARDIGDEN DER ENGELSCHEN NATIE TE *PARIJS*.

Een maaltijd, waaraan eenige Pairs, afgevaardigden, leden van den stedelijken raad, officieren van de nationale garde en publicisten deel namen, heeft voorleden donderdag plaats gehad, om de gedelegeerden van onderscheidene Engelsche steden, die naar *Parijs* gekomen zijn, om het Fransche volk met de gevoelens hunner medeburgers bekend te maken, te onthalen. Die vergadering werd gepreseed door den heer ODILON-BAROT."

Een der Engelsche afgevaardigden van *New-Castle* 1), heeft, bij zijne aankomst te *Parijs* eene proclamatie aan het Fransche volk door de dagbladen bekend gemaakt. In die proclamatie protesteert de heer ATTWOOD in naam der Engelsche natie, op eene energieke wijze tegen het tractaat van 15 Julij. Het slot van dat stuk is in de volgende bewoordingen vervat:

„Franschen! Ik moet u nog waarschuwen tegen een ander gevaar, 't welk uw land en het mijne gelijkelijk loopen: dat gevaar is, dat onze inwendige verdeeldheden, ons van den weg der veiligheid afvoeren.

„Hoe edel en billijk het doel zij 't welk de partijen trachten te bereiken, als zij niet eene soort van wapenstilstand onderling sluiten ten dage waarop het heil des lands alle armen en alle harten vordert, zouden zij te kort schieten in den eersten pligt, dien van burger en patriot.

„Als de partijen zich niet vereenigen, om den vijand

het hoofd te bieden, is de burger-oorlog onfeilbaar; het vaderland wordt opgeofferd aan de hartstogten en niet alleen wordt de nationale energie verminderd, bij iedere natie, die zich in inwendige worstelingen verliest, maar die verdeeldheden, zijn ook nog een enorm gewigt in de schaal van den vijand geworpen.

„Tweemaal bepaalden uwe verdeeldheden het lot van uwen grooten NAPOLEON; tweemaal had, door dezelve alleen de vreemdeling de overhand tegen zijn genie en den moed uwer soldaten. Ducht een nieuwe zegepraal der Kosakken en der Hunnen, en dat de geschiedenis van *Frankrijk* niet eindige gelijk die van *Polen*. Voor een volk, zoo als gij, is er geen middenweg tusschen de grootheid en de vernieling!

„Franschen! dat lot is ook aan *Engeland* beschoren, wij hebben gemeenschappelijke gevaren, eenen gemeenschappelijken vijand. Tot u gezonden, om u te wapenen tegen die gevaren, en overtuigt van de identiteit van uwen toestand met den onzen, vergunt mij, dat ik aan u de raadgevingen rigte, die ik aan mijn land gegeven heb.

„Dat er onder u niet dan Franschen, en onder ons niet dan Engelschen zijn: alleen op die wijze zullen wij den vijand dubbeld gesloten, het hoofd bieden. Zoo niet, dan verdwijnen onze droomen van vrijheid en van constitutie. Een vreemd juk, schande en verwoesting, ziedaar onze toekomst.

„Hoe zou eene onderling verdeelde natie niet bezwijken onder de slagen des vijands, die niet nalaat zich in de worsteling te mengen, zich van de eene partij te bedienen om de andere te vellen en beide te verraden. Op die wijze doet *Rusland*, *Europa* en *Azie* veretteren en brengt het de wereld onder 't juk.

„Is het door 't verbranden van zijne eigene arsenalen, dat *Engeland* de gevaren, die het bedreigen, verminderen zal? Terwijl ik dit adre. schrijf, verneem ik, dat een jammerlijke aanslag in deze hoofdstad is begaan. Dit kunnen daden van onwaardige Engelschen of Franschen zijn; maar zou de buitenlandsche vijand beter kunnen doen? Niet door zulke lage middelen worden de natien gered. Neen, mijne vrienden, 't is de vreemdeling die men treffen moet, en dien wij gezamenlijk zullen treffen.

(Get.) CHARLES ATTWOOD."

AANKONDIGINGEN.

De Boekhandelaar B. MULDER te *Leeuwarden*, heeft ter vertaling en zal zoo spoedig als eene goede uitvoering toe laat, in het Nederduitsch uitgeven, het werk getiteld: *So Sollet ihr beten. Ein Gebetbuch für Katholische Christen.* Munster, 1840.

H. G. HAMER, wonende te *Goch*, in 't Koninkrijk *Pruissen*, geeft dagelijksch onderrigt in het *Zieden van zachte Zeep* (al de werktuigen, welke daartoe gebezigd worden zijn transportabel). Iemand genegenheid daarvoor hebbende, schrijve aan hem met gefrankeerde brieven om de conditien te vernemen.

1) Zie het vorig artikel.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE *GRAVE*, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te *Grave*; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de *Redactie* worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst, behalven de 35 centen zegelregt. — Voor *België* kan men abonneren aan het Postkantoor te *Antwerpen*.

Brief der Bisschoppen van het Concilie van Baltimore aan den H. Vader.

Allerheiligste Vader!

De Kerk ondervindt in onze dagen groote beroeringen en velerlei zaken vervullen het vaderlijk hart van uwe Heiligheid met angst: onder die smarten moeten niet als de geringsten worden beschouwd de rampen, waarmede de vervolgingen, welke de godsdienst op verschillende punten van *Europa* ondergaat van den kant der heerschzuchtigen en der boozen hetzelve overstelpen.

Voor altoos bejammerenswaardige gebeurtenissen! Wat ziet men thans in die koninkrijken, alwaar in gelukkige tijden, de magtigste monarchen, groot voor de oogen der menschen en heilig voor God, zich beroemden de titels van *allercatholijkste* en *allergetrouwste* te voeren! Bedorvene opperhoofden, die gelijkelijk de deugden des Christendoms en de achting der braven verworpen hebben; hunne verachting der gezonde leeringen, de vernieling der discipline, de hoon die zij den heiligen Stoel hebben aangedaan, hebben de omverwerping, de eenzaamheid of de verwoesting der kloosters, met het bloed der heiligen bezoedeld, te weeg gebragt; zij hebben op eene treurige wijze aan de natiën der wereld en in het aangezicht des hemels getoond, hoe schandelijk hunne volken van de grootheid vervallen zijn, door den roem hunner voorvaderen

met voeten te treden, door de godsvrucht der schitterendste tijden te vergeten. Helaas! zulk een schouwspel wekt onze tranen en onze gebeden, nog meer dan onze verontwaardiging op.

Ook andere mogendheden met groot gerucht bij hare titels, die van Catholijk reclameerende, doen invallen in het heiligdom en onder het ijdel voorwendsel van hare politieke constitutie te vormen, matigen zij er zich een gezag aan, gelijk aan dat der Kerk: het is haar niet genoeg datgene te bezitten, wat aan CESAR toekomt, hunne onverzadelijke eierzucht, wil ook wat aan God toekomt, overweldigen. Alzoo veroorzaakt de verblindende zijner eigene kinderen aan Uwe Heiligheid zijne bitterste droefheid.

Als wij zulke handelingen zien in landen, waar het geloof heerscht, kunnen wij ons niet verwonderen er ook soortgelijke bij de vijanden der Kerk aan te treffen. Neen, hoewel de hinderpalen die wij ontmoeten, ons diep bedroeven, konden zij ons niet bevreemden toen wij het despotismus van den koning van *Pruissen* vernamen. Zijn daden zijn in onze oogen onvereinigbaar met de gerechtigheid, onbestaanbaar met de wetten en maken de natiën voor elkander verantwoordelijk; zij zijn eene openbare vernietiging van de overeenkomsten met den heiligen Stoel aangegaan; zij schenden de heiligheid van het koninklijk woord, verbonden voor de vergrooting zijner staten, door de bijvoeging van landen, door Catholijken bewoond.

Toen, na de moordrijen in *Polen*, en de talrijke mis-

stem zich verhiel van den zetel van den Prins der Apostelen, om ons die treurige berigten en de trouweloosheid van eenige Russische Bisschoppen bekend te maken, verwonderde het ons niet, zulks te hooren; want reeds had het openbaar gerucht ons van de maatregelen verwittigd, welke de keizer bij voorraad genomen had, om zich van de resultaten hunner ontrouw te verzekeren. Maar zoo wij den val van eenigen te betreuren hebben, heeft toch het geheele ligchaam dier natie den regten weg der deugd niet verlaten. Het bloed der martelaren heeft bij • Russen en Polen gestroomd; roemvolle belijders hebben de aloude getrouwheid hunner vaders nagevolgd.

Eene vervolging is ook verre van de boorden van *Europa* uitgebroken onder de barbaren van *China*. In sommige eilanden des stillen oceaans heeft een kleine koning, een halve barbaar, op inblazing van evangelisten, welke in die oorden eene gewaande bediening gaan uitoefenen, insgelijks de Catholijken vervolgd, tot voorwendsel almede politieke redenen aanvoerende; maar de koning der Franschen heeft eindelijk zijne razernijen betengeld, door de Catholijken als zijne eigene onderdanen te beschermen. Hoe verschillend is de edelmoedige mildheid van den keizer der Turken, niet alleen van de geleerde trouweloosheden dergenen, die op hunne beschaving roem dragen, maar ook van het gedrag dier barbaren, die dezelfde boosaardigheid toonen, zonder dezelfde geslepenheid te hebben! Terwijl anderen valstrikken voor het geloof spanden, of het zelfs door openbaar geweld poogden te vernietigen, *verbrak hij, dien men als den erf-vijand van den Christen naam beschouwde, de boeijen der geloovigen en stond hun de regten en het genot eener volledige vrijheid toe.*

Door de uitgestrektheid des oceaans van U gescheiden, op eenen zoo grooten afstand van de oude wereld, waren onze blikken oplettend op al die punten, en wij dachten in de stilte onzer ziel; hoe Uwē Heiligheid verslonden werd door den ijver van het Huis des Heeren en overstelpt in zijne droefheid. Vol van sympathie voor ons opperhoofd deelen wij in zijne droefheid, wij zonden tot den Heer onze vurigste gebeden op, opdat Hij U ondersteune door zijne genade, U, die onze bescherming en onze roem zijt en opdat het heilige volk altoos den vrede en de veiligheid zou kunnen behouden. Onze harten smaakten hunnen zoetsten troost en te midden onzer eigene moeilijkheden gevoelden wij ons op onzen stevigsten steun gevestigd, toen wij in Uwe Heiligheid het schitterend model beschouwden van eene bedaarde standvastigheid, van eene onverwinnelijke zachtmoedigheid, van een onwankelbaar geloof, van eenen ontembaren moed en van rust in de ware ootmoedigheid. Toen herkenden wij aan die trekken de magtige hand des Verlossers, PETRUS staande houdende op de opbestendige golven dezer wereld en hem naar eenen vreedzamen oever geleidende. Wij herinnerden ons dat woord: *Op deze steenrots zal ik mijne kerk bouwen en de poorten der hel zullen tegen haar niet vermogen*, en met andere woorden: *Ik ben alle dagen met u, tot aan het einde der wereld.* Hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar de woorden van JESUS CHRISTUS onzen Heer zullen niet vergaan. Dat de stortregens vallen, dat de winden woedende loeijen, dat de donders kraken

en de golven alles op de oppervlakte der geheele aarde verzwelgen, het huis, dat de wijze bouwmeester op de steenrots gebouwd heeft met zijne hemelsche hand, zal altoos onbeweeglijk blijven staan, te midden der golven van dien verschrikkelijken vloed.

Zoo hebben, sedert achttien eeuwen, sedert dat de Galileesche visscher de sleutels uit de hand van JESUS ontving en hij tot prins der Apostelen verkoren werd, om het Christen-volk te besturen, *de natien gesidderd en de volken hebben ijdele ontwerpen bedacht; de koningen der aarde zijn opgestaan, en de vorsten zijn vergaderd tegen den Heer en tegen zijnen CHRISTUS. Hij die in den hemel woont heeft met hen-ge-spot. De Heer heeft hen met beschaamdheid overdekt.* Waar zijn thans sommigen van de magtigen der aarde? Zij gelijken naar *die beruchte reuzen in het begin der eeuwen, die geducht waren in den strijd. De Heer heeft hen niet verkozen, zij hebben de wegen der wijsheid niet geyonden; daarom heeft Hij hen overgegeven aan hun verderf; en omdat zij de wijsheid niet hebben gekend, zijn zij in hunne dwaasheid omgekomen.* Wij zelven hebben met onze oogen dien man gezien, aan wien het voor eenen tijd gegeven was zich te beroemen in zijne boosheid, wij hebben hem, met de diademen zien spelen als met kinder-spielgoed; wij hebben hem magtig in ongerechtigheid, den heiligen Stoel zien aantasten, heiligschennige handen zien slaan aan het erfgoed van den H. PETRUS, een uwer roemvolle voorzaten in eenen schandelijken kerker zien werpen; en wij hebben hem op zijnen troon zien wankelen; getroffen door de hand van God hebben wij hem schandelijk zien vluchten en gevangen, zich voor de oogen der geheele wereld op eene wilde rots in het midden der golven zien werpen en daar op eene treurige wijze zijn leven zien verteeren, tot dat de dood een einde aan zijne smarten maakte! Waar zullen zij thans, o, heilige Vader! hem gaan zoeken, die zich op zijn zwaard verlatende de verdrukker der Kerk was? Van de puinhoopen van NERO's graf, beschouwt de reiziger het praalgraf des Vatikans! Beschouwt de rotsen van *St. Helena*, terwijl *Rome*, onder de toejuichingen der Christen volken van blijdschap opspringende, PIUS VII uit zijne ballingschap terugkeerende, binnen zijne muren ontving. Hoeveel geduchte tyrannen zijn in de verloopene eeuwen, na dat zij het erfdeel des Heeren hadden willen overweldigen, ellendiglijk gevallen? En hoeveel millioenen menschen ondersteunen thans den Stoel van den H. PETRUS!

Onder hen, die in onze dagen, den moed navolgende der oude martelaren, zich aan de gramschap der dwingelenden voor de verdediging van het geloof en het behoud der discipline, onder hen, die zich verdienstelijk bij de Kerk hebbende gemaakt, door de lofspraken van uwe heiligheid zijn beloofd geworden, en de harten aller geloovigen met blijdschap hebben vervuld, hebben wij met bewondering onze eerwaardige broeders CLEMENS AUGUST, baron Drost Zu Vischering, Aartsbisschop van Keulen en MARTINUS VON DUNIN, Aartsbisschop der vereenigde zetels van *Gnesen en Posen* aanschouwd. Het zou ons moeilijk vallen te zeggen, of wij betuigingen van beklag aan die doorlichtige kampvechters van JESUS CHRISTUS

behooren te zenden wegens de kwellingen waarmede men hen gekrenkt heeft, dan of wij hen niet liever moeten geluk wenschen, omdat zij waardig geacht zijn geworden, voor den naam van JESUS versmaadheid te lijden. Onze geestelijkheid en ons geloovig volk, verheugd en gesticht door den ijver en de getrouwheid dier groote Prelaten, hebben hen een schitterend bewijs willen geven van de genegenheid die zij voor hen hebben en wij hunne vurigheid goedkeurende, en ook gedrongen door de liefde die wij onze broeders toedragen: hebben wij verlangd, hun onze harten aan te bieden. Terwijl wij ootmoediglijk den Vader der barmhartigheden ten hunnen behoeve smeeken, hebben wij besloten, deze brieven, waarvan wij een afschrift onder de oogen Uwer Heiligheid hebben willen leggen, te zenden; opdat het bekend zij aan onzen algemeen Vader, dat al zijne kinderen, hoewel door zeeën gescheiden, hoewel door de wetten en den vorm van het burgerlijk bestuur verdeeld, allen volkomen vereenigd zijn door hetzelfde geloof, door de vurigheid van den zelfden ijver, om de regten en prerogatieven van de Kerk en van haar opperhoofd te ondersteunen.

Terwijl wij uit geheel ons hart aan den oorsprong aller genade, voor Uwe Heiligheid het geluk en de gezondheid verzoeken, smeeken wij Uwe Heiligheid zijnen Apostolischen zegen aan ons en aan onze kudde te verleen.

Gegeven te *Baltimore*, in het provinciaal concilie, den 24 Mei van het jaar der genade 1840.

† SAMUEL, Aartsbisschop van Baltimore; † BENEDICTUS JOSEPHUS, Bisschop van Bardstown; † JOHANNES, Bisschop van Charleston; † JOSEPHUS, Bisschop van Saint-Louis; † CHARLES-AUGUSTE-MARIE-JOSEPH, Bisschop van Nancy en Toul; † BENEDICTUS, Bisschop van Boston; † MICHAEL, Bisschop van Mobile; † FRANCIS PATRIC, Bisschop van Arath, Coadjutor van Philadelphia; † JOANNES BAPTISTA, Bisschop van Cincinnati; † ANTONIUS, Bisschop van Nieuw-Orleans; † MATHEUS, Bisschop van Dubuque; † RICHARD-PIUS, Bisschop van Nashville; † CELESTINUS, Bisschop van Vincennes.

Vrijheid of de dood!

Deze toast werd bij eenen beruchten maaltijd door den berucht geworden Spanjaard GOMEZ BECERRA ingesteld: dit is alzoo het programma des ministers van gratie en justicie in de Spaansche monarchie.

„Welnu! Ja: *vrijheid of de dood!* herhaalt het moedvolle Madridsche blad, *el Catolico*, in een belangrijk artikel, waarin hetzelfde den minister bij het woord houdende, de vrijdommen en vrijheden, welke na eene dusdanige verklaring, de Kerk regt heeft van hem te vorderen. — Vrijheid voor den Spaanschen Catholijk, om gemeenschap te houden met den gemeenschappelijken Vader, plaatsbekleeder van JESUS CHRISTUS op aarde; zich aan zijne uitspraken te onderwerpen en aan zijne bevelen te gehoor-

zamen! — Vrijheid voor den Opperherder, aan wien de geheele kudde is toevertrouwd, en die er voor verantwoordelijk is, om, zonder belemmeringen in de behoeften dier kudden te voorzien! — Vrijheid voor de Spaansche Bisschoppen, om in concilie te vergaderen en onderling datgene vast te stellen wat zij in hunnen ijver, in hunne wetenschap en voorzigtigheid raadzaam of noodig zullen oordeelen, voor 't bestuur hunner kerken in 't bijzonder en voor de Kerk van *Spanje* in 't algemeen! — Vrijheid voor de Spaansche Bisschoppen, om hunne diocesen te bezoeken, zonder hinderpalen het geheiligd gezag uit te oefenen, dat zij van JESUS CHRISTUS ontvangen hebben, door het intermediair van den Paus, zonder dat de uitoefening van dat gezag en het naleven der canons, betrekkelijk de diocesaan-bezoeken, de benamingen van: *vijanden, factieusen, opruijers tot revolte, verstoorders van de openbare rust* op hen laden! — Vrijheid voor de kapittels met vollen zetel, om voor het geestelijke met hunne Prelaten gemeenschap te onderhouden, waar zij ook zijn, zoo lang als de heilige Stoel hen noch de jurisdictie, noch het bestuur over hunne kerken ontnomen heeft! — Vrijheid voor de kapittels, om, de zetel vacant zijnde, overeenkomstig met de canons, den bestuurder of de Vicarissen te benoemen, welke de diocesen zullen beheeren, gedurende het ledigstaan van den zetel! — Vrijheid voor de kapittels, om gezag en jurisdictie te ontnemen aan de verkozenen, die in plaats van de verplichtingen te vervullen, die men van hen verwacht in den verheven post, waarin ze zich bevinden, verkeerde leeringen verspreiden; die, *om de genegenheid van aardsche magten te winnen de belangen der Kerk verraderlijk verkoopen, en de geheiligde en onschendbare regten der Kerk, die zij zelfs ten koste van hun leven behoorden te verdedigen lafhartig prostitueren, door dezelve ter beschikking van het burgerlijk gezag te stellen!* — Vrijheid, om aan den Paus de twijfelingen te onderwerpen, betrekkelijk de jurisdictien of andere punten van gelijk gewigt! — Vrijheid voor de Spaansche geestelijkheid, *om met de edele onafhankelijkheid, die zoo essentieel is aan alles te arbeiden, wat de Kerk betreft*, om hare inkomsten uit te deelen, door ze te besteden volgens derzelve primitieve bestemming, door er een erfdeel met de armen van te maken en niet eene prooi voor eerezucht en gierigheid! — Vrijheid voor de geloovigen, om hunne godsdienstpligten te vervullen, zonder zich *fanatieken* te hooren noemen, zonder zich te zien beschouwen, als vijanden der wetten van onze monarchie! — Vrijheid voor de geestelijkheid, om zich te verdedigen tegen de geschriften die haar aanvallende, tegen de hekelschriften en lasteringen die haar in het slijk slepen, tegen de enorme aantijgingen waarmede men haar vervolgt! — Vrijheid, om de *voorschriften der Kerk, het vermetel aangevallen en veracht gezag der Kerk, die men slavin wil maken van een gezag, waarvan zij onafhankelijk is*, te verdedigen!

„Ziedaar, zegt *el Catolico*, de vrijheid, de regtmattige vrijheid, die wij vorderen; ziedaar waarom wij de kreet van vrijheid slaken, die ons ontvlamt, die ons vervoert, gelijk zij onze broeders aan de boorden van den Rhijn en van de Teems ontvlamt en vervoert.

„ Wij hebben de kreet van den minister herhaald ; thans is het aan hem , te toonen , dat zijn programma geen leugen , niet het gevolg der dronkenschap van een feest is , maar van den ernst eens ministers . Niemand kan beter dan hij , die thans verwezenlijken : bekleed gelijk hij is met de dubbele hoedanigheid van mede-regent en van raadsman der kroon . Wij hebben met hem gezegd : *Vrijheid of de dood ! Welnu , zoo de bedienaren van den godsdienst in den staat van verachtelijkheid en verlaging moeten blijven , waarin zij zich bevinden en de Kerk van Spanje in haren staat van ellende en slavernij , onder de magt van den eenen en den anderen , onderworpen aan de belangen der partijen , die met zoo veel woede ons vaderland verscheuren : als wij de Bisschoppen van honger moeten zien sterven , de Priesters moeten zien bedelen , de bestuurders onzer diocesen , onder den invloed van koninklijke bevelen en niet door eene vrije en vrijwillige verkiezing moeten zien benoemen , de geestelijken als milters zien behandelen , de correspondentie met hunne wettige Prelaten en met aller hoofd , den opperherder , zien beschouwen als eene zamenzweering en de onderwerping aan zijne uitspraken en dekreten , in de geestelijke orde , als eenen hoorn voor onze wetten ; als dit alles moet plaats hebben , dat men ons dan vergunne , afstand te doen van de gunst en van de bescherming die men ons aanbiedt ; dat men ons vergunne den dood met eenen enkelen slag te vragen .* Wij VRAGEN DE VRIJHEID DIE ONS ONMISBAAR EN NOODIG IS OM TE LEVEN ; ALS MEN ONS DEZELVE WEIGERT , DAT MEN DAN DUIDELIJK SPREKE EN DAT MEN ONS ZONDER OMWEGEN DOE WETEN , HOE MEN HET MET ONS MAKEN WIL , EN WIJ ZULLEN MET VREUGDE STERVEN . Wij ZULLEN ONS , DAN TEN MINSTE NIET GENOODZAAKT ZIEN , OM MET EIGENE HANDEN DE BOEIEN VAST TE KLINKEN VAN HAAR , DIE VRIJ IS , EN ZIJN MOET .

„ Wij zullen aan den minister dikwerf zijn programma herinneren ; dikwerf zullen wij herhalen : *Vrijheid of de dood ! ja , vrijheid of de dood !* OMDAT DE VRIJHEID DER KERK HET LEVEN , DE SLAVERNIJ HAAR DOOD IS .”

Ziedaar , de ronde , moedige , vrijheidlievende taal , die het Catholijke blad *el Catolico* in Spanje laat hooren . Die taal is de taal van moedvolle onafhankelijke Priesters ! Zoo klinkt er thans slechts eene stem in Europa : *vrijheid der Kerk !* Ziet gij , nog onverbasterde Catholijken van Nederland ! de leus onzer Spaansche broeders is , even als die onzer broeders in Frankrijk , in Ierland , in Polen , in Duitschland en de onze : *De vrijheid der Kerk is het leven , de slavernij haar dood !*

Vrijheid van Onderwijs.

Hier en daar vleit men zich zelve en anderen , dat ons vrijheid , ten minste meerdere vrijheid van onderwijs zal worden toegestaan : wij kunnen of willen niet beoordeelen of onderzoeken , wat aanleiding tot die gunstige veronder-

stelling kan hebben gegeven ; maar wij voor ons houden ons verzekerd , dat zij valsch is en dat ons , die onvervreembare vrijheid tot de geheiligdste vaderregten behoorrende , die wij *meer dan* twintig jaren lang te vergeefs hebben verzocht , nooit zal worden toegestaan , zoo lang als er niet eene ernstige , dringende en algemeene demonstratie plaats heeft ; zoo lang als de Nederlandsche Catholijken niet overal die vrijheid in eerbiedige adressen aan den koning reclameeren ; zo lang als zij , ondanks de vertogen der periodieke pers , ondanks de klagen van het grootste gedeelte der Geestelijkheid over het bederf der kinderen , ondanks het adres der Kerkvoogden en Aartspriesters aan den voormaligen koning , geene vrijheid van onderwijs bekomen , hunne kinderen naar scholen blijven zenden , in welke men hun leert , dat hun godsdienst *bijgeloof* is ; waar zij onverschillig aangaande hun geloof gemaakt , en wellicht tot afval , voorbereid worden !

Men lette eens op de woorden der jongste troonrede :

„ Het zal niettemin eene der gewichtigste bemoeienissen „ mijner regering zijn , om mogelijke verbeteringen (op „ het stuk van het onderwijs) *met bezadigdheid te over- „ wegen .*”

Heeft het ministerie , toen het den nieuwen koning deze woorden in den mond legde , niet blijkbaar den spot met onze billijke klagen gedreven ? — De *Vlissingche Courant* 1) zegt , over deze zinsnede van de troonrede sprekende , terecht :

« Deze laatste woorden , — zoo zij bestemd waren , om hoop te geven aan het groote millioen zielen , hetwelk ernstig en vurig die verbeteringen verlangt , — zijn aller ongelukkigst gekozen .

« Wat toch zal het *bezadigde* overwegen helpen , wanneer het tot stand brengen er niet opvolgt ? En zoo de regering voornemens was , na dat *bezadigd* overwegen , die verbeteringen werkelijk in te voeren , waarom dan dit niet ronduit gezegd ?

« Zou dit niet veel meer bevredigd , niet veel meer hoop gegeven hebben , dan nu men huiverig schijnt te zijn geweest , te beloven , dat men verder zou gaan , dan het *bezadigde* overwegen ?

Maar nog meer : het zijn geene verbeteringen , maar 't is *vrijheid van onderwijs* ; de vrijheid om met het legaal en gouvernementaal onderwijs te concurreren , welke de Catholijken verlangen en regt hebben te vorderen ; want de grondwet draagt wel de zorg voor , maar geenszins de heerschappij over , het onderwijs aan de regering op . — En het woord : *vrijheid* , is niet eens over de koninklijke lippen gekomen , er is niet de minste hoop op *vrijheid* van onderwijs gegeven ; slechts verbeteringen zullen het voorwerp van *bezadigde* overwegingen zijn en wie weet , of nieuwe , vroeger nog niet ingevoerde boeien , zoo als een hoofdgeld voor alle kinderen , of zij ter school gaan dan niet 2) , en soortgelijke niet als ver-

1) Van Dingsdag 27 October 1840.

2) Het Groninger blad : *De Tolk der Vrijheid* , van dingsdag 27 October 1840 zegt , over de troonrede sprekende :

« Het openbaar onderwijs blijft gewenschte vruchten opleveren » Ook hierop maken wij onze aanmerkingen . De provincie Groningen kan ten levenden voorbeelde strekken van de vruchten , die het openbaar onderwijs , en de daarop gemaakte verordeningen en reglementen dragen . Wie herinnert zich niet al dadelijk het voor- gevallen met den burgemeester der gemeente Ten Boer , die om f 2-77½ schoolgeld den geheelen inboedel eens armen en behoef-

beteringen zullen worden beschouwd; of men niet nog tergender zoogenaamde verbeteringen zal trachten in te voeren!

Men leze eens, wat wij onlangs in het *Amsterdamsche Handelsblad* hebben aangetroffen:

« — Naar men verneemt laat de achtbare regering in eene der aanzienlijke steden van Zuid-Holland zich thans ernstig gelegen liggen aan de misbruiken en overtredingen, welke een aantal personen ten aanzien van de wetten op het lager schoolwezen begaan door kinderen van verschillende familien in hunne huizen te vereenigen en alzoo met der daad zonder speciale admissie school te houden. Het is waarschijnlijk, dat het naar ons oordeel wel geschreven werk van P. DE RAADT, getiteld: *Lager Onderwijs in Engeland en Nederland*, uitgegeven bij den Boekhandelaar BEEKMAN, daartoe aanleiding gegeven heeft; en, inderdaad, indien de regering van de deugdelijkheid dier wetten overtuigd is en blijft, en er geen plan bestaat dezelve op te heffen, dan wordt het, naar het inzien van velen, wien het onderwijs en de opvoeding der jeugd, voor tijdgenoot en nakomelingschap, na aan het harte ligt 1), hoogsttijd, dat aan die misbruiken, zoo spoedig mogelijk, paal en perk gesteld worde. »

Het Gendsche blad, *den Vlaming* 2), dat, zooals men weet, onder de auspicien van Monseigneur den Bisschop van Gend opgericht is en geschreven wordt, laat de vorenstaande citatie uit het *Handelsblad*, die het insgelijks heeft aangevoerd, voorafgaan door de volgende zinsnede:

« De volgende reclamatie van het *Handelsblad* bewyst dat het onderwijs in Holland nog altyd geboeyd ligt onder de ketenen en strikken van het protestantsch monopolium, mits voornoemd blad in den naam der wet eyscht dat die banden, tegen alle regt meer gesloten worden; en dus dat de ouders gedwongen worden om de herten hunner teederste panden met het onkruid der maatschappij tot nut van 't algemeen en consoorten te laten bezaayen, om er later vruchten van dwaling en ondeugd te plukken. »

Neen, Catholijken van Nederland! Gij zult geene vrijheid van onderwijs bekomen, zoolang als gij u, nu onder dit, dan onder dat voorwendsel latende paaijen, hoe langer zoo laauwer wordt; want alles wordt gewoonte; zoolang als gij geene krachtige middelen te baat neemt, hetzij door adressen aan den koning, hetzij door associatie, hetzij door het thuishouden uwer kinderen, al moest er dan toch hoofd-

geld voor den schoolmeester worden betaald, want het is beter eenig geld, dan de zielen uwer kinderen aan den moloch van het monopolie op te offeren; zoolang als gij u niet tot eene krachtige oppositie tegen dat monopolie vormt, zal het onderwijs in Nederland niet vrij worden.

Het Algemeen Handelsblad in 1830 en in 1840.

1830.

Amsterdam 22 October 1830.

De proclamatie door den Prins van Oranje, op den 16 dezer te Antwerpen uitgevaardigd, had bij alle eene doodelijke verslagenheid te weeg gebragt. De aanspraak, waarmede de tegenwoordige Zitting der Staten-Generaal door den Koning is geopend, gaf geen bevrediging, geen geruststelling. De spanning was groot. — Wij zwegen door weemoed ter neergedrukt; doch in de zekere overtuiging dat die staat van zaken niet lang konde duren; in de hoop dat spoedig eene nadere verklaring van de zijde des Konings zoude volgen ter wegneming van de onzekerheid, waarin geheel de natie, sedert lang en vooral na het gebeurde te Antwerpen, verkeerde. Deze hoop is niet te leur gesteld; 's Konings boodschap van den 20 dezer heeft een einde gemaakt aan onze moedeloosheid, en aan de weifelhoedigheid die aller harten had vermeersterd. Wij verheugen ons in de verzekering, dat 's Konings zorgen zich voortaan geheel uitsluitend, tot de van ouds vereenigde Nederlanden zullen bepalen, zoodat niet slechts derzelver middelen eeniglijk voor hunne belangen zullen worden aangewend, maar ook alle daden van het grondwettig gezag alleen die gewesten betreffen moeten, en dat, eindelijk, slechts die gewesten door de Staten generaal zullen vertegenwoordigd worden.

(Verder verheugen zij zich dat het Vaderland weder die zelfstandige houding zal aannemen, zij beloven, met de redactie van de *Staats-Courant*, dat geen offers hun te groot op het altaar des Vaderlands zullen zijn, al zijn ze ook voor geene vergoeding hier beneden vatbaar, in de eeuwigheid zal men ruim beloofd worden. Hier volgen nog een aantal walgende, niet lezenswaardige volzinnen en besluit dit artikel). Wij moeten alzoo onzen ijver verdubbelen, gelijk de Koning het verlangt, in het ondersteunen van alle pogingen, om de vrijheid en onafhankelijkheid van het dierbaar Vaderland te behouden en te verzekeren; en zulks, opdat Europa tevens zie; dat wij gereed staan den Vaderlandschen grond te verdedigen en dus nog eene cereplaats, in de reid der volken te verdienen.

Doen wij dit, de Koning zal gewis het zijne doen en tevens, hoe smartelijk het hem als Vader moge vallen, als Koning onverwijld die veranderingen in het 2e Hoofdstuk 1e Afdeling van de Grondwet aan de Staten generaal voordragen, welke door het gedrag vanden Prins van Oranje, voor de rust van het land onvermijdelijk geworden zijn.

tigen daglooners, te samen f 3,10 opbrengende, heeft doen verkoopen, met het maken van meer dan f 30 kosten voor zijne gemeente. Die vruchten blijken uit de menigvuldige klagten, welke er over het openbaar onderwijs worden aangeheven; en ook het hevig aandringen der Catholijke oppositie op vrijheid van onderwijs, kan ten bewijze strekken, hoezeer men thans met hetzelfde is ingevomen. »

1) De anti-catholijke maatschappij, die zich noemt tot nut van 't algemeen bij voorbeeld.

2) Vap Zondag 25 October 1840.

RED.

IN DEZELFDE BIJLAGE.

Aan de Redactie van het Amsterdamsche Handelsblad.
Amsterdam 21 October 1830.

Van tijd tot tijd ontwarende dat UEd. ook particuliere korrespondentie in uw algemeen geacht blad opneemt, zoo heb ik bij deze de eer UEd. een gedeelte, uit eenen, heden door mij ontvangen brief van 's Gravenhage mede te deelen, met het verzoek UEd. zulks waardig keurt een plaatsje in uw blad te verleen; zie hier hetzelfde.

Waarde Vriend!

Ik kan u stellig verzekeren, *dat men hier algemeen onteyreden is, over het ons bekend zijnde gehouden gedrag van Z. K. H. den Prins van Oranje* en dat een voornaam gedeelte der thans hier nog aanwezig zijnde Schutterijen, zich vereenigen zal, om een rekest Z. M. onzen geliefden Koning aan te bieden, met het verzoek, om, zoo lang er niets geruststellends betreffende de gedragingen van den Prins van Oranje, jegens de oproerige zuidelijke provincien, bekend zij, eenige bepalingen te maken in de betrekking die Z. H. bij de Schutterij, als Kolonel generaal vervult. Ontspruitende dit verzoek geenszins, uit eene wuifte zucht naar verandering, maar uit de welligt gegronde vrees, dat, daar onze Koning de Schutterij mobiel verklaart, en dezelve oproept, om de waarachtige belangen des lands te verdedigen, en waaraan met algemeenen geestdrift wordt beantwoord, het ondertusschen aan Z. K. H. gelukken mogt om in zijne betrekking, als hoofd der Schutterij, een tegenbevel te doen uitvaardigen, waarin de Schutterij bevolen werd weder huiswaarts te keeren, en zoo doende aan duizenden welgezinde burgers de gelegenheid zou benomen worden, om hunne vrouwen, kinderen, dierbare betrekkingen, eigendommen, hun maatschappelijk geluk en welvaart te verdedigen.

Uw Vriend B.

Wat hiervan zij, betreffende bovengenoemd adres, kan ik niet beslissen; dit echter is zeker, dat ook de geestdrift hier nog sterker zou zijn, *indien de sluizer over het gedrag van den Prins werde opgeheven*. — Met huijering ziet men elkander aan, bij het opsommen der tegenstrijdige handelingen van Vader en Zoon, en hoe gaarne men aan de roepstem van den geliefdsten Vorst voldoet, zoo aarzelt men aan den anderen kant, bij de gedachte: wie is ons opperhoofd? — Dat deze gedachten ook hier veld winnen, kunnen de dagelijksche gesprekken getuigen, en uit dien hoofde houde ik mij ook verzekerd, dat zich ook hier met mij, duizenden zouden vereenigen, om een gelijkkluidend adres Z. M. aan te bieden, ten einde men wete, waaraan zich te houden, en men overtuigd zij, dat al onze opperhoofden van den minsten in rang tot den hoogsten, het even goed meenen met Vaderland en Vorst als de eenvoudige Schutters.

Een vrijwillige Schutter.

Nog iets uit de bijlagen van het Algemeen Handelsblad no. 96.

21 October 1830.

— Neen, weg met die tranen, die wij sedert gisteren nog niet hebben opgehouden te storten; weg met dat onbe-

schrijfelijk gevoel van smart dat onze harten verscheurt, met die verslagenheid, die ons denkvermogen verstompt; weg met die droefheid die haast aan wanhoop grenst; weg met die dieper verontwaardiging die ons spraakeloos maakt. Door ons langer aan de treurigheid over te geven, zouden wij ziels en lichaamskrachten vernietigen; door den vrijen loop te laten, aan de gevoelens welke de jongste gebeurtenissen in elk regtschapen hart hebben doen geboren worden, zouden wij de bittere smart slechts verhogen van onzen beminden en, helaas! reeds al te ongelukkigen Koning.

Het oog dus wederom helder ten hemel gerigt, Nederlanders! moed gevat; de handen aan het werk geslagen; op de dringende bede van uwen Vorst de wapenen aangegrepen en God die de wreker der ongerechtigheid is zal, wie zich ook aan het hoofd uwer snoode vijanden moge bevinden, nogmaals *Nederland* en *Oranje* uit het gevaar redden, dat met elken dag dreigender wordt.

Zoo als echter de zaken thans geschapen zijn, behoort, naar ons inzien, de meest beslissende stap op dit oogenblik door den Koning zelven gedaan te worden; en het is thans de vraag niet meer, of wel haast het geval zal aanwezig zijn, waarvan artikel 29 de Grondwet spreekt, maar, of wij ons niet in de bijzondere omstandigheden bevinden, bij artikel 25 voorzien 1), en of *eenige verandering in de opvolging van den troon, aan de Staten generaal behoort te worden voorgedragen*.

De Prins van Oranje, volgens art. 36 der Grondwet, des Konings eerste onderdaan, is door zijn Souverein belast geworden met de tijdelijke waarneming, in 's Konings naam, van het bestuur over alle die gedeelten der zuidelijke provincien, waar het grondwettig gezag nog erkend werd. Hoe heeft de Prins aan de verplichtingen voldaan, die uit dezen last voortvloeiden? *Hij heeft elf dagen na zijne komst te Antwerpen: met eigene handen de banden losgemaakt, die nog in de niet in opstand zijnde provincien, Vorst en volk vereenigden; hij heeft, zonder eenig het minste regt, de Belgen als eene onafhankelijke natie erkend, en dus zijn zegel gedrukt op de onwettige daad, eenige dagen vroeger door het zoogenaamde provisioneele gouvernement te Brussel gepleegd; hij heeft zich aan het hoofd geplaatst der volksbeweging, dat is, van den gewapenden opstand tegen het wettig gezag des konings, en de ingezetenen der provinciën Antwerpen en Limburg uitgenoodigd, om het gezag te erkennen van dat bestuur, aan welks hoofd zich een man bevindt, die bij regterlijk gewijsde tot verbanning veroordeeld en EERLOOS verklaart is geworden; hij heeft den ganschen opstand met alles wat daar aan is vooraf gegaan, voor regmatig verklaard, en alzoo aan de poging op 's Konings last, door Prins FREDERIK gedaan, om dien opstand, door kracht van wapenen te dempen, den schijn van eenen ongeoorloofden, ja misdadigen aanval tegen onschuldige burgers gegeven; hij heeft dus reeds bij voorraad den opstand gewettigd, ja als het ware uitgelokt, in die provincien van de voormalige vereenigde Ne-*

1) Art. 25, waarvan het Handelsblad hier spreekt zegt: Ingeval er geen bevoegde Troonopvolger volgens deze grondwet mogt bestaan, draagt de Koning aan de Staten-generaal, vergaderd en zamengesteld in voege als bij het vorig artikel is aangewezen, eenen Opvolger voor.

derlanden, wier bewoners dezelfde redenen tot ontevredenheid vermeenen te hebben, welke aan de Belgische onlusten tot voorwendsel dienden; hij verklaart eindelijk bereid te zijn om zijne pogingen met die der muiters te vereenigen, ten einde de nationale onafhankelijkheid van België te vestigen.

Het is dus duidelijk genoeg gebleken, dat de Prins van Oranje zich verbreedt met de onverzoenelijke vijanden van zijnen doorluchtigen Vader, en van de goede Hollanders; op wier grond die Prins geboren werd. — Zulk eene noodlottige daad, waarover de onverbiddelijke historie een gestreng vonnis zal vellen, moge nu goedkeuring, en bijval vinden bij de zedeloze raadslieden welke den Prins omringen; die daad moge als een meesterstuk van sijne staatkunde worden toegejuicht door eenen verachtelijken DE CELLES; de Prins moge de vruchten plukken welke hij zich daarvan belooft; wij hebben er vrede mede, wij betreuren zijne dwaling en beklagen hem van harte, wij vergeven het hem, dat hij onze liefde en trouw niet naar waarde wist te schatten, en liever aan de nietswaardigen die op dit oogenblik 's Konings eigendommen met hunne rooversklaauwen hebben aangeslagen, wil behagen, dan over een eerlijk, deugdzaam en getrouw volk heerschen, — maar als Nederlanders, die voor alles, prijs op hunne onafhankelijkheid stellen, gelooven wij, dat eene verandering in de opvolging van den troon gebiedend gevorderd wordt.

De Koning kan het leed, hem als Vader aangedaan vergeven, maar als Vorst, als beschermer zijner onderdanen heeft hij pligten te vervullen, welke voorschrijven dat elke overweging die niet onmiddellijk het heil der natie ten doel heeft, worde ter zijde gesteld. De toestand waarin zich onzen geëerbiedigden Monarch geplaatst ziet, is aïlermoeijelijkst, maar de nood van het lieve Vaderland, dat echter nog de laatste penning en de laatste druppel bloeds voor hem wil opofferen, wordt met elken dag grooter. Er kan dus niet langer gedraald worden; men moet tot eenen stap besluiten, die hoe veel hij ook aan het vaderhart moge kosten, echter de voldoening zal schenken van Nederland en de dynastie van Oranje gered, en eene dankbare natie door nog naauwere banden aan zich verknocht te hebben.

Wat er intusschen gebeuren moge, zoo veel is zeker, dat, op dit oogenblik vooral, niets zoo noodlottig zoude wezen, dan het stooren van de openbare rust, onder welk voorwendsel dit ook mogt geschieden. Landgenooten! die u zoo prijzenswaardig hebt onderscheiden door uwen eerbied voor wet en overheid, door uwe liefde voor orde, en gehoorzaamheid aan het openbaar gezag; blijft toch, wij smeeken het u bij al wat u dierbaar is, op het ingeslagen spoor voortgaan. Vermeerdert de smarten niet, waaronder uw geliefde Koning gebukt gaat, door ongeregelde rampen die ons treffen, slechts vermeerderen zouden; blijft vooral op de Voorzienigheid vertrouwen, die alleen kan u kalmte schenken bij de gevaren die ons dreigen, die alleen kan u moed en sterkte geven om die gevaren het hoofd te bieden. Een volk dat aan God getrouw blijft, kan op Gods hulp rekenen, en Oranje zal dan ook, gelijk zoo dikwijls te voren, het werktuig zijn, waarvan de Hemel zich zal bedienen om Nederland te redden.

Men zegt dat de heeren DE LA COSTE en VAN GOBBEL-SCHROY den heilloozen stap van den Prins gedaan, afgekeurd, en zich naar deze residentie zouden begeven hebben. Het eerste gelooven wij niet, het laatste zouden wij als zeer gevaarlijk voor de rust dezer stad beschouwen. Indien die heeren de proclamatie van den ongelukkigen Prins ook al mogen hebben afgekeurd zoo zijn zij echter de bekende aanhangers van beginselen, die dusdanig eene proclamatie ten gevolge moesten hebben. Hunne raadgevingen en invloed alhier, zouden dus slechts eene bron van nieuwe dwalingen worden.

Indien zij echter nog mogten besluiten onder de oogen te komen van de langmoedige natie, die haar ongeluk grootendeels aan hen verschuldigd is, dan hopen wij, dat eenige aanzienlijke ingezetenen van 's Gravenhage, hen in naam der goede burgerij ernstig zullen verzoeken, om niet langer door hunne tegenwoordigheid alhier, de rust en vrede, die wij tot nog toe genoten hebben, in de waagschaal te stellen.

(Ned. verb.).

(Het vervolg hierna).

Godsdienst-vrijheid in het voormalig Staats-Vlaanderen.

* Het is bekend dat een gedeelte van Zeeland, 't welk vroeger Staats-Vlaanderen genoemd werd en tot het bisdom van Gend behoorde, grootendeels Catholiek is, en dat er de openbare uitoefening van den Catholijken Godsdienst, die er sedert het concordaat van 1801, toen dat gedeelte tot Frankrijk behoorde, immer onafgebroken heeft plaats gehad en het regt van prescriptie verkregen heeft. — Intusschen heeft ons gouvernement de zonderlinge preteptie, om er de schandelijke zoogenaamde organieke artikelen, waartegen Rome uitdrukkelijk heeft gereclameerd 1), te willen in stand houden....!

Van hoeveel belang in zulk een gewest en in zulke omstandigheden geestelijken zijn, die den moed hebben, om de godsdienst-vrijheid te handhaven, zich tegen inbreuken te verzetten, en zich niet door bedreigingen en geweldnarijen van subalterne despootjes te laten afschrikken, blijkt uit een paar brieven aan het Gendsche blad *den Vaderlander*, uit Aardenburg geschreven en door dat blad medegedeeld. De eerste der brieven is van den volgenden inhoud:

„Sedert een jaer of wat meer, had den borgemeester den heer Pastor verboden van alle openbare ceremonien in zake van godsdienst te verrigten; zoo als luiden voor dooden, by de begravingen de dooden naer het kerkhof vergezellen, enz., enz. Den Pastor, een man, die men niet gemakkelijk verschrikt, wilde dit oud gebruik niet afschaffen, maer in antwoord op differente brieven, die hy zoo van den gouverneur als van andere autoriteyten ontving, beweerde schriftelyk dat hy, met aldus te handelen in zyn regt was. Op alle andere dreygementen, welke hem vervolgens wierden geadresseerd, bleef hy stilzwygend; zoodat er aan den gereformeerden borgemeester alleen over-

1) Zie ons blad van 13 October 1840 en verv.

bleef met geweld te werk te gaen. Ter gelegenheid dan der begraving van den genaemden VINKE, wierden de noodig geoordeelde maatregelen genomen. Een twintigtal marchaussees te peerd, een gelyk getal te voet en eene dozijn veldwachters, gerechtsdienaren enz., allen tot aan den kin gewapend, kwamen, onder aanvoering van den borgemeester, prokureur des konings, en greffier en kantonsregters, te been. — Na dat er op de merkt aan elk dier gewapende mannen eenige pakken kardoezen waren uytgedeeld en de geweren geladen, stelde men zich, voor en achter het naer de kerk gedragen wordende dood lichaam, op marsch. — In de afwezigheid van den heer Pastor, ging den Pastor van Eede 1) het lyk, naer gewoonte, inhalen, toen den borgemeester hem verbood zynen boek te openen en ordonneerde in de kerk terug te keeren. Den Pastor antwoordde met bedaerdheid, dat hy al dat volk niet kende, maer hun verzocht hem niet te stooren. Daer op wierd den boek met geweld toegeslagen en den Pastor naer de kerk teruggedreven. Eenen gryzen marchaussee, die by deze gelegenheid in brutaliteit uytmuntte, zal zekerlyk later wel een kruysken, voor bewezene diensten ontvangen. Gedurende geheel de mis bleef deze schrik wekkende magt voor de kerkdeur en marcheerden eerst af na dat den heer Pastor in zyne woning was teruggekeerd.

„ In eene treffende aanspraak maakte den heer Pastor van Aardenburg, Zondag aan zyne parochianen bekend, dat al dien geweldadigen toestel hem niet kon verschrikken, maer, dat hy by de eerste gelegenheid naer gewoonte zoude handelen, zoo veel te meer, omdat deze handelwys door zyne superieuren werd goedgekeurd.

„ — Nog denzelven dag stierf eenen man die geboren zonder eenige stooring is begraven geworden. Men zegt dat den Heer Pastor voornemens is den borgemeester in regte te betrekken.”

In eenen anderen brief uit Aardenburg, hetzelfde voorval betreffende en door den *Vaderlander* van 30 October medegedeeld, wordt het volgende aangetroffen:

„ Groot was de verbittering der Roomschen, welke de ongelukkigste gevolgen zouden kunnen gehad hebben, wanneer het aan den heer Pastor was gedaen, terwyl een ieder overtuygd is dat de parochianen van Aardenburg, die zeer sterk in getal zyn, alles voor hunnen yverigen kwamen en beminden Pastor 2) zouden opofferen.”

's Konings antwoord aan de hervormde Synodale Commissie.

In het *Handelsblad* van Dingsdag 3 November wordt het volgende aangetroffen:

„ Donderdag jl. heeft de algemeene synodale commissie

1) De Eerw. Heer J. EVERINK, tot dus verre onder-Pastoor te Aardenburg, maar benoemd Pastoor van Eede. RED.

2) De Eerw. Heer H. ZWIJSEN, broeder van den Eerw. Heer JOANNES ZWIJSEN, Pastoor te Tilburg.

der Nederlandsche hervormde kerk, vertegenwoordigd door den Weleerwaarden heer ROOZEBOOM, predikant alhier, en door jonkh. FRANS BEELAERTS van *Bloklant*, raadsheer in den hoogen raad, leden diër commissie, de eer gehad, ter audientie bij Zijne Majesteit te zijn toegelaten: De voornoemde predikant ROOZEBOOM heeft bij die gelegenheid tot Z. M. eene aanspraak gehouden, waarin Zijn Weleerw. Zijner Majesteits ondersteuning en bescherming voor de hervormde kerk verlangde en van den Hemel zegen en voorspoed voor Hoogstd. regering afsmeekte.

„ Z. M. heeft met Hoogstd. eigene minzaamheid en hartelijkheid zynen dank betuigd voor het hem toegebedene, daarbij verklarende dat hij, als protestant door geboorte en door overtuiging verdraagzaamheid jegens alle andere gezindheden onder zijne hoogste pligten als koning telde, doch niettemin door de bescherming der protestantsche kerk 1), zoo zulks noodig mogt zijn, zijne toegenegenheid en liefde aan dezelve te doen blijken.”

Met verbaasdheid hebben wij dit berigt gelezen en herlezen en kunnen naauwelijks gelooven, dat het *Handelsblad* wel onderrigt zij. In de veronderstelling echter, dat Z. M. zich werkelijk zoo heeft uitgedrukt, meenen wij ons de volgende aanmerkingen te mogen veroorloven:

Dat Z. M. *verdraagzaam jegens andere gezindheden* is, is ons bekend; als prins van Oranje heeft de vorst daarvan bewijzen genoeg gegeven; doch die verdraagzaamheid kan niet tot de hoogste koninklijke pligten behooren, in een land, welks koning niet, *als zoodanig* protestant is, en welks grondwet alle godsdienst-gezindheden volkomen gelijk stelt en aan derzelver belijders *gelijke regten* waarborgt, en uitdrukkelijk zegt: „ *Aan alle godsdienstige gezindheden in het koninkrijk bestaande, wordt GELIJKE BESCHERMING VERLEEND.*” — De Catholijken, wier getal meer dan een millioen bedraagt, hebben dus op iets meer dan verdraagzaamheid aanspraak: de grondwet verzekert hen gelijke regten, zoowel met de hervormden als andere protestantsche gezindheden; zij verlangen van den koning, als zoodanig geene verdraagzaamheid, maar de handhaving onzer grondwettige gelijkstelling met de protestanten. — De ronde taal der waarheid openlijk te spreken, is thans meer dan ooit pligt.

PUBLICITEIT.

Waarom toch zijn sommigen zoo bang voor publiciteit? Waarom laden zij daardoor allerlei ongunstige vermoedens op zich? Herinnert men zich niet, dat de H. Schrift zegt: Wie kwaad doet, haat het licht!

1) Het is zonderling dat Z. M. hier de uitdrukking *protestantsche kerk* bezigt; iets, dat eigenlijk niet bestaat, noch bestaan kan. Wel is er een protestantismus, dat is: anti-catholicismus, maar eene protestantsche kerk, dat is, al de protestantsche secten in één kerkelijk genootschap vereenigd, is eene onmogelijkheid. Ook was het hier niet eene *protestantsche* maar hervormde commissie, welke Z. M. toesprak.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

Invloed van het Catholicismus.

Het Catholicismus bestaat niet bloot in fraaije theorien: het beveelt niet alleen de practiesche oefening van alles wat goed, heilzaam en regtvaardig is; maar deszelfs geheele inrigting en leer is berekend en geschikt, om den heilzaamsten invloed, op al de leden der menschelijke maatschappij, en op die maatschappij zelve uit te oefenen, door het practiesch naleven zijner voorschriften, welke de hervorming der XVI eeuw als menschelijke vonden, als *menschelijke inzettingen*, als *bijgeloof*, als *ondragelijk juk van Rome* enz. enz. verworpen heeft, waarin zij door de valsche philosophie der XVIIIe en het rationalistisch ongeloof der XIXe eeuw is ondersteund en nagevolgd geworden. Van daar dan ook, dat de invloed van het Catholicismus, krachtiger of minder gevoeld wordt, naarmate het vrijer is in zijne werking, of daarin openlijk of heimelijk belemmerd wordt.

Deze gedachten doen zich natuurlijker wijze voor, bij het lezen van een merkwaardig berigt, voorkomende in het *Handelsblad* van donderdag 5 November 1840, van den volgende inhoud:

« Z. Exc. de minister van Financien heeft bekend gemaakt dat op 2 dezer, door tusschenkomst van een Roomsche Catholijk Geestelijke uit *Belgie*, als *restitutie* ten behoeve van 's Rijks schatkist, is ontvangen, de som van 10,000 francs of f 4,725.

Zulke daadzaken spreken luide en laten zich noch door drogredenen, noch door verstandeloze uitvallen, noch door sarcasmen wegeijferen of wegredeneeren.

Die aanmerkelijke restitutie had plaats door de tusschenkomst van eenen Catholijken Priester, ten behoeve van een gouvernement, over welks onregtvaardige handelwijze

ten opzichte der Catholijke Belgen zich geheel *Belgie*, zoolang als het met *Holland* vereenigd was, heeft beklagd; waartegen het eindelijk opstond om er zich aan te onttrekken, zooals het dan ook werkelijk gedaan heeft; aan een gouvernement, dat de vrije werking van het Catholicismus in *Belgie* op allerlei wijze belemmerde; dat er het onderwijs boeide, en er het protestantismus invoerde en begunstigde.

Die restitutie bewijst derhalve ontegenzeglijk, dat de invloed van het Catholicismus even heilzaam is voor on-catholijke gouvernementen, wier oogmerken als vijandig tegen hetzelfde worden beschouwd, als voor de geheele maatschappij en voor bijzondere personen.

Maar men denke niet, dat het Catholicismus dien heilzamen invloed zou kunnen uitoefenen op gemoederen van dezulken, die nog enkel den naam van Catholijk hebben behouden; die de biecht als eene pijnbank der conscientie, als eene menschelijke uitvinding, om over de gemoederen te heerschen, als een ondraaglijk juk, als bijgeloof, hebben leeren beschouwen, die in den Priester niets anders zien, dan een staatsbeambte, die, even als den hervormden leeraar, bezoldigd wordt, om eenen door den staat erkenden godsdienst te bedienen ? Wie zou zoo dwaas zijn.

Maar wij vragen het ter goeder trouw, waarom trachten dan de gouvernementen, waarom tracht ons gouvernement noch immer de onafhankelijkheid der Kerk te betwisten en hare bedienaren in eenen staat van afhankelijkheid van de tijdelijke magt te houden, waarom tracht het zijne heerschappij tot over de Kerk uit te strekken om hare bedienaren daardoor te berooven van dat volledig vertrouwen, 't welk de volken alleen in den geheel onafhankelijken Priester zullen stellen? Waarom een onderwijs-monopolie gehandhaafd, dat openlijk al wat anti-catholijk is leert? waarom de vrijheid van onderwijs geweigerd aan eene Kerk, wier leer zulke heilzame gevolgen oplevert? Waarom gevorderd, dat Catholijken hunne kinderen naar on-catholijke scholen

zullen blijven zenden, waar hun geleerd wordt, dat hun godsdienst bijgeloof is? Waar een geslacht van onverschilligen of ongeloovigen wordt gevormd, dat lagchen zou, als het zich onregtvaardig had verrijkt, ten koste van eenen vijand of van een gehaat gouvernement en den Priester bespotten of hoonen zou, die het, onder bedreiging van eeuwige straffen, tot het vervullen zijner godsdienstpligten zou vermanen? Meent men dat zij, die schipbreuk hebben geleden aan het geloof, die hunne godsdienstpligten verwaarloozen, de sacramenten verachten, of, wel staanshalve, heiligschenning misbruiken, immer door tusschenkomst van Priesters, restitutie, aanzienlijke restitutie zelfs aan het gouvernement zouden doen? Wie zou zich zoo iets inbeelden?

Wil men dus den heilzamen invloed van het Catholicismus in ruime mate ondervinden, dat men dan de vrijheid der Kerk en de onafhankelijkheid harer bedienaren van het tijdelijk gezag eerbiedige en vrijheid van onderwijs toestaan aan de belijders eener leer, wier getrouwe naleving zulke voortreffelijke resultaten oplevert.

Is eene Catholijke oppositie ongeoorloofd?

Wij willen niet onderzoeken van waar de bewering is uitgegaan, dat eene Catholijke oppositie, die, dit verlies men niet uit het oog, niets anders verlangt, dan de noodzakelijke consequenties van den regeringsvorm, die in ons vaderland bestaat, en op dien grond ~~verdrigde~~ godsdienst-vrijheid en vrijheid van onderwijs vordert, strijdig zou zijn met de leer der Catholijke Kerk, en dat inzonderheid de organen der Catholijke drukpers door het aansporen hunner geloofsgenooten, tot het onderteekenen van petitiën en het vormen van associaties, strijdig zouden handelen met de Apostolische voorschriften, welke, zegt men, onvoorwaardelijke onderwerping aan de bestaande overheden beveelt, wijl er geene magt is, dan van God; en dat, diensvolgens, al wie zich verzet tegen de bestaande overheid, zich tegen God verzet. Men beroept zich op de eerste Christenen, die zeggen konden: „Wij weten te sterven, maar niet oproerig te worden;” en zelfs op het gedrag der Nederlandsche Catholijken in de eeuwen der verdrukking.

Inderdaad om die voorbeelden op onze tijd en op onze omstandigheden toe te passen, moet men de zaak uit een geheel verkeerd oogpunt beschouwen, en een onwettig verzet tegen de overheid verwarren, met het bezigen van wettige middelen, om wettig verkregene regten en vrijheden te doen eerbiedigen en te handhaven tegen usurpatie van den kant der tijdelijke overheid.

De Godmensch zelf heeft aan zijne Kerk volledige vrijheid geschonken, om, zonder autorisatie der tijdelijke magt, zijne leer te verkondigen, openlijk te verkondigen. „Zijne twaalf discipelen (de Apostelen) tot zich geroepen hebbende, gaf hij hen magt....” en de Godmensch zeide vervolgens tot hen: „Hetgeen ik u in het verborgen zegt, zegt dat in het licht: en ’t geen u in ’t oor gezegd wordt, predikt dat op de daken. En vreesst hen niet die het ligchaam dooden, maar de ziel niet kunnen dooden....”

(MATTH. X: 1, 27, 28); ook heeft hij, wien alle magt in hemel en op aarde gegeven is, door wien de koningen regeren, van wien alleen zij hunne magt ontleenen, aan zijne Apostelen en hunne opvolgers niet alleen vrijheid van onderwijs verleend, maar hen uitsluitend met de taak van het onderwijs belast. „Gaaf dan, zeide Hij, onderwijst alle volken....”

Hieruit volgt toch wel, dat tijdelijke magten, hoewel door God gesteld, om in haren kring, niet alles te doen wat zij willen, maar dienaars te wezen van God, als zij de Kerk van hare goddelijke vrijheid, om de leer die zij van haren Goddelijken Meester, of van zijne Apostelen ontvangen heeft, vrijelijk en openlijk te verkondigen, willen berooven, als zij haar de goddelijke vrijheid van onderwijs ontnemen, zich verzetten tegen God; en alzoo in die opzichten *niet* gehoorzaamd mogen worden, al zouden vervolgingen en zelfs de doodstraf daarvan het gevolg wezen. — Vreesst hen niet, die het ligchaam dooden, maar de ziel niet kunnen dooden!

De Catholijke oppositie is zoo oud als het Christendom: de Apostelen zelf hebben er het eerste voorbeeld van gegeven; zij onderwierpen zich geenszins aan een bevel der tijdelijke magt, ’t welk strijdig was met het goddelijk bevel, om openlijk het Evangelie te verkondigen en de volken te onderwijzen: ze zeiden bij die gelegenheid: „men moet God meer gehoorzamen dan den menschen.”

Om uit de tijden der eerste Christenen slechts een voorbeeld van oppositie te noemen, willen wij dat van het Thebaansch legioen aanvoeren, dat onder bevel van MAURITIUS, geheel uit Christenen bestond. Toen MAXIMIANUS aan hetzelfde gebod, om met het geheele leger den afgoden te offeren, weigerden al de dappere krijgslieden van hetzelfde aan dat bevel te voldoen en het legioen zonderde zich van het leger af. Toen zij, bij een tweede soortgelijk bevel insgelijks weigerden en MAXIMIANUS den tienden man bij het lot om ’t leven brengen liet, riepen allen, dat zij den dienst der afgoden vervloekten! Al die dapperen lieten zich zonder oproerig te worden, zonder *gewapenden tegenstand* van het leven berooven, maar zij gehoorzaamden niet.

Toen de Staten-Generaal der *Vereenigde Nederlanden* in het begin der XVIIIe eeuw, den Catholijken *verboden*, om den Apostolischen Vicaris THEODORUS DE COCK, als geestelijke overheid te erkennen en te gehoorzamen, handelden zij op dezelfde wijze als de eerste Christenen en de Apostelen: zij gehoorzaamden niet aan de tijdelijke magt.

Bekend is het, dat in onze dagen, de Aartsbisschoppen van *Keulen* en *Posen*, geweigerd hebben te gehoorzamen aan het bevel van het Pruisisch gouvernement, om gemengde huwelijken kerkelijk in te zegenen.

Er heeft dus te allen tijde eene Catholijke oppositie bestaan, die niet alleen aan de tijdelijke magt niet gehoorzaamde, als hare bevelen strijdig waren met de bevelen van God; maar de groote TERTULLIANUS keurde het niet strijdig met de Catholijke leer, in zijn openlijk verdedigingschrift aan de door God gestelde magt te zeggen: *uwe wetten zijn onregtvaardig*.

En zouden wij, Catholijken, die in XIXe eeuw in *Nederland* onder eenen constitutioneelen regerings-vorm leven, geene oppositie mogen vormen, tegen vreemde, ondanks

alle reclamatiën nog gehandhaafd wordende wetten; die lijnrecht strijdig zijn met de goddelijke vrijheid der Kerk; tegen zoogenaamde koninklijke besluiten, die niet alleen strijdig zijn met de goddelijke magt en vrijheid der Kerk, maar zelfs met de grondwet? Zouden wij de regten en de vrijheid der Kerk, tegen de usurpatie van het tijdelijk gezag niet mogen verdedigen, niet mogen reclameeren door de wettige middelen welke de grondwet zelve ons waarborgt in de *vrijheid der drukpers* en het *petitie-regt*? Meent men, dat de eerste Christenen zich niet van die middelen zouden hebben bediend, daar zelfs een TERTULLIANUS, een ORIGENES, een JUSTINUS enz. de zaak der Christenen openlijk tegen hunne despotieke regeringen verdedigden? Meent men dat zij hunne regten niet zouden hebben doen gelden, als de wetten van den staat hen *gelijke regten* met hunne medeburgers hadden toegestaan? Dat zij niet over schending der wetten zich zouden beklagd en *regt* gevraagd hebben, als de wetten hun dezelfde vrijheid van godsdienst als aan alle anderen hadden toegestaan en men hen onwettig van dezelve had willen berooven? — Wie zoo denken kan, is met den moed en den geloofs-ijver der eerste Christenen weinig bekend. Neen, alleen het oproerig worden, het verzetten tegen de door God gestelde magten in den kring van hun wettig gebied, is misdadig: maar geenszins het gebruik maken van *burgerlijke regten* door de wetten zelve verleend, ten einde die vrijheden op eene wettige wijze te revendiqueeren, waarvan zij op eene onwettige wijze beroofd worden: dat is eene oppositie te vormen, die door legale middelen, datgene tracht te herkrijgen wat hen op eene illegale wijze ontnomen werd.

En nu de vrijheid van onderwijs. — Wel bragten de heidensche keizers de Christenen bij duizenden om 't leven, zonder dat zij hen vreesden, *die wel het ligchaam kunnen dooden, maar de ziel niet kunnen dooden*; wel verbod JULIAAN de *Apostaat* het onderwijzen der jonge Christenen in de wetenschappen, maar niemand der heidensche dwingelanden is ooit op het denkbeeld gekomen, om de Christenen te dwingen, dat zij hunne kinderen naar heidensche scholen zouden zenden, om hen te laten onderwijzen door meesters, wier kennelijk doel was, om het geloof uit hunne jeugdige harten te rukken. Zoo iets was voor onze eeuw bewaard!

Men zegge niet, dat wij hier de zaak te ver drijven: dat de oncatholijke scholen, geene heidensche, maar Christelijke scholen zijn: zulke argumenten kunnen niet gelden bij Catholijken, wier Kerk leert, dat er slechts een zaligmakend geloof is; dat zij, die aan dat geloof schipbreuk lijden, voor eeuwig verloren gaan. Wij betwisten geenszins de vrijheid dergenen, welke in die zoogenaamde Christelijke scholen geen gevaar zien; maar dit kan met de Catholijken het geval niet wezen, daar alles, wat in die scholen geleerd wordt, lijnrecht strijdig is met de Catholijke apostolische geloofsleer, van welker naleving de zaligheid afhangt. Zeker is het, dat de eerste Christenen hunne kinderen niet naar zulke scholen zouden hebben gezonden; en even zeker is het, dat zij liever alle straffen ondergaan, liever alles, zelfs hun leven zouden opgeofferd hebben, dan de oorzaak te worden van den eeuwigen dood hunner kinderen, door hun onderwijs over te laten aan meesters, die hen zouden trachten in te prenten, dat hun heilig alleen za-

ligmakend geloof slechts *bijgeloof* ware, die hen boeken in handen gaven, welke de Kerk verboden had te lezen, met een woord, die hen tot afval poogden te lokken.

Neen, eene Catholijke oppositie kan niet ongeoorloofd zijn! Zij heeft altoos bestaan; zij heeft eenige jaren slechts gesluimerd, of liever, alleen de Catholijke drukpers, het Catholijke journalismus heeft haar leven onderhouden, toen, ik weet niet welken zwijmelgeest haar den doodelijken slaap dreigde te zullen doen inslapen, nadat zij zich in 1829, zoo vol van leven en kracht had vertoond!

In 1829 kon de *Godsdienstvriend* 1) naar waarheid zeggen:

„Terwijl een groot gedeelte der natie in verschillende „verzoekschriften, het redres van onderscheidene grieven „vraagt, is een dier grieven het onderwerp van alle verzoekschriften. *Eenige onverschillige en vreesachtige „zielen uitgezonderd*, verzoeken alle Catholijken, zoo „wel in de provincien der voormalige republiek der *Ver- „eenigde Nederlanden*, als in *Belgie*, vrijheid van onderwijs. *Allerwege worden die verzoekschriften, door „de achtigwaardigste geestelijken geteekend; in sommige „plaatsen heeft onze geestelijkheid zich gezamenlijk tot „den koning gewend*, om de vrijheid van het onderwijs „te verzoeken. En geen wonder! Door het onderwijs „worden de begrippen van den mensch gevormd: de „grondwet waarborgt eene *volkomene* vrijheid van gods- „dienstige begrippen; derhalve moet ook het onderwijs „volkomen vrij zijn....”

Onder de Noord-Nederlandsche steden die destijds een loffelijk voorbeeld gaven, behoorde 's *Hertogenbosch*. Niet alleen onderteekenden de meeste Catholijke notabiliteiten dier stad de petitie om vrijheid van onderwijs; maar die bondig gestelde petitie werd benevens *al de namen der onderteekenaars* openlijk bekend gemaakt. 2)

En wat zien wij nu? Niets van dat alles! Toen men allerwege, eenige maanden geleden, andermaal besloot tot een algemeen petitionnement; toen de afgescheidene gereformeerden daarvan reeds meer dan eens het voorbeeld hadden gegeven; toen zij, die elf jaren geleden, het gebruik maken van het *petitie-regt* verguisden en als mui-terij uitkreten, eene andere taal voerden, en openlijk erkenden, dat de Catholijken *regt* hebben, om vrijheid van godsdienst en onderwijs te reclameeren en het met hen deden, in de organen der constitutioneele partij, toen reeds werkelijk petitien door Catholijke huisvaders onderteekend waren; toen de gezamenlijke Kerkvoogden zich in een eerbiedig adres aan den koning hadden gewend, om vrijheid van godsdienst en onderwijs te vragen; toen een algemeen reclameeren dier vrijheden, in adressen aan den koning, het verzoek der Kerkvoogden krachtig zou hebben ondersteund, werd zulks tegengewerkt.... Men petitioneerde niet, en er kwam geenerlei resultaat, op het adres der Kerkvoogden.

Zoo ver is men in *Nederland*, sedert 1829, reeds in laauwheid gevorderd! Moedige en doorzigtige mannen, vol van geloof en ijver, zijn sedert dien tijd ten grave gedaald.... Het monopolie heeft intusschen zijne aanmatigingen voortgezet; in onderscheidene provincien voert

1) XXIV Deel, bl. 50.

2) Zie de *Ultramontaan*, IV Deel. bl. 71 en 104.

men ten behoeve der gouvernementale onderwijzers een hoofdgeld in voor alle kinderen, of zij al dan niet ter schole gaan, en executeert zelfs de onvermogenen! Men verbiedt den kinderen hunne leerboeken mede naar huis te nemen, opdat het gift dat zij bevatten, voor ouders en zielenherders verborgen zou blijven.....! En dat alles wordt zwijgend aangezien, terwijl alles elf jaren geleden vuur en leven was, om redres te vragen van een der hatelijkste en ondragelijkste grieven, die ooit den redelijken, den godsdienstigen mensch kunnen worden aangedaan en die, toen echter dien graad van onderdrukking nog niet had bereikt, dien zij thans verkregen heeft?

Waarom zwijgt dan nu het Catholijk gedeelte der natie, de drukpers alleen uitgezonderd? Waarom wordt er niet overal gepetitioneerd? Waarom niet, naar het voorbeeld onzer Engelsche broeders, eene associatie gevormd? Waarom vereenigen zich niet alle Catholijken tot eene krachtige oppositie, niet, zoo als men wil doen voorkomen, tegen de regering; niet tegen de wetten, maar tegen eene hatelijke usurpatie, die geene wetten voor zich heeft.....?

Dit te onderzoeken is onze zaak niet, die er schuld aan hebben en daardoor wellicht de oorzaak worden van nog grootere laauwheid, onverschilligheid en verdorvenheid van het opkomend geslacht, van veler afval misschien, mogen het voor God verantwoorden! — Maar wij, die nog dezelfde taal spreken, die wij voor elf en voor twintig jaren gesproken hebben, wij zullen, bij de toenemende inbreuken op de godsdienst-vrijheid en vrijheid van onderwijs onze taal niet veranderen, maar onze stem altoos even krachtig verheffen, en onze broeders opwekken tot oppositie tegen alles wat tegen de bevelen van God, tegen de regten der Kerk, tegen de godsdienst-vrijheid en vrijheid van onderwijs strijdt; wij zullen onophoudelijk opwekken tot het bezigen van alle *legale middelen*, om die goddelijke vrijheden te verkrijgen en door grondwettige waarborgen *tegen volgende mogelijke misbruiken verzekerd* te zijn, zoo als onze afgetreden koning zulks bij de aanvaarding der teugels van het bewind, over ons vaderland gewild heeft.

Wij zullen de taak, die ons, drie en twintig jaren geleden, door onze toenmalige geestelijke overheid werd opgedragen, om als Catholijke *journalist* op te treden, tot verdediging van Catholijke waarheden en van de regten en vrijheden der Catholijken in *Nederland*, en waaraan wij eenen vurigen wensch, rust en eigenbelang hebben opgeofferd, niet verzaken door verraderlijk zwijgen. Men zegge tegen het journalismus wat men wil; het openbaart slechts de grieven des volks, dat zijn leed gevoelt, maar, de hemel weet waarom, niet klagen durft. Ook in 1829, werd in de Tweede Kamer, door mannen die zich *volksvertegenwoordigers* noemden, beweerd, dat het journalismus het algemeen petitioneeren had geprovoceerd; waarop destijds de *Courrier de la Meuse* zeer geestig antwoordde: *dat men iemand die geslagen wordt, niet behoeft te zeggen, dat hij schreeuwen moet.*

Maar thans is het anders Duizenden gevoelen het gevaarlijke van onzen toestand voor de toekomst; doch men slaat geene handen aan het werk, omdat gevaar, hoe duidelijk aangewezen, af te wenden De hoogere stan-

den geven het voorbeeld niet meer van den ouden energieke moed der edele ridderschap De middenstanden volgen het voorbeeld der hoogere standen en bekommeren zich niet over het toekomstig lot van godsdienst en vrijheid, als slechts de materiele belangen niet gekrenkt worden en de volksklassen zijn grootendeels reeds geheel verbasterd! Zoo zal misschien eenmaal onze stem, die eens roependen in de woestijn wezen 1). Wij zullen de laauwheid der Catholijke Nederlanders bij de herinnering aan vroegeren ijver, aan het krachtige leven, dat zich, eenige maanden geleden, overal zoo schoon ontwikkelde, doch dat men heeft weten te verstikken, diep betreuren; doch wij zullen daarbij den mond niet moedeloos sluiten, maar onze stemmen blijven verheffen, ter verdediging van waarheid, regt en vrijheid, zoo lang als de Voorzienigheid ons leven rekken en ons daartoe de noodige krachten verleen zal; opdat het nageslacht weten moge, dat progressief verval, de noodlottige vrucht van een anti-Catholijk onderwijs, dat wellicht eenmaal den afval van duizenden zal ten gevolge hebben, in *Nederland* als het gevolg der laauwheid van het tegenwoordig geslacht, in 1840 is voorspeld geworden.

Het Algemeen Handelsblad in 1830 en in 1840.

(Vervolg en slot van blz. 367).

1840.

DE GERUCHTEN VAN DEN DAG.

Indien wij geloof hechten aan loopende geruchten, welke de algemeene belangstelling van het gansche volk in de hoogste mate vestigen, zoude eene groote gebeurtenis op het punt zijn van zich te verwezenlijken.

Het lot van den Nederlandschen Staat zoude niet meer door Hem worden bestuurd, wiens bedoelingen altijd liefderijk, altijd weldadig waren, die steeds zijne onverdeelde zorg heeft toegewijd aan het heil van zijn vaderland. De aftreding zelve, beslist door de edelste beweegredenen, door de overtuiging, dat de behoeften van dat beminde Vaderland eenen anderen gang en meer klem en nadruk in het constitutioneel bewind vorderen, zoude het grootste, het meest verheven blijk zijn van Koninklijke liefde. De eerbiedwaardige Vorst zoude den scepter willen nederleggen, gedurende meer dan een-vierde eener eeuw met eere gedragen, en door deze zeldzame daad zijne regering willen bekroonen, — eene regering vol arbeid, vol staatszorg, vol rampen, vol teleurstelling, maar waarin het niet ontbreekt aan heerlijke bladzijden, om de dankbaarheid van den tijdgenoot en de bewondering der nakomelingschap te verzekeren.

Groot zijn de moeilijkheden van het tijdvak, hagehelijk is de taak, welke op den koninklijken opvolger zoude overgaan; maar onbegrensd is het vertrouwen, hetwelk *Nederland* in den Prins van *Oranje* stelt. De Natie ziet en huldigt in Hem niet alleen den Krijgsheld, die zich nog jong in *Spanje* onderscheidde, die te *Waterloo* onvergankelijke

1) Daar de abonnementen op ons blad nog bestendig blijven toenemen, zal dit vooreerst het geval nog niet zijn.

lauweren verwierf, die te *Hasselt* en *Leuven* zegepraalde, maar vooral den vorst, aan de grondwettelijke orde uit overtuiging en met de meest hartelijke verkleefdheid gehecht. God geve, dat de uitkomst aan zoo schoone en gegronde verwachtingen beantwoorde!

Van de eerste stappen hangt vaak het lot af eener geheele regering. Vaak heeft de ervaring geleerd, dat niets meer in staat is, de gevolgen van eenen eersten misgreep te herstellen. Daarom is het thans vooral de plicht van alle goede burgers, van hen vooral, wier talenten het vaderland versieren, om, zonder onderscheiding of verdeeldheid, de pogingen te ondersteunen, bestemd om de toekomst van *Nederland* te waarborgen.

Moge in de besluiten der Voorzienigheid een nieuw tijdvak van roem en voorspoed aan *Nederland* zijn beschoren!

's *Gravenhage*, donderdag 1 October.

De gewichtige tijding van den dag is natuurlijk geschikt om ieder, die belang stelt in het vaderland, de grootste belangstelling in te boezemen.

Geen officieel bericht is daaromtrent nog verschenen, doch als men de gemeenlijk wel onderrigte bronnen nagaat, van waar de belangrijke mare is ingelooopen, mag men redelijk verwijfs, aan de echtheid dier tijding niet twijfelen.

Onder de oorzaken, die *Z. M.* den Koning tot het nederleggen van den scepter kunnen hebben bewogen meenen wij veilig die te mogen stellen van klimmende jaren, van zucht om na eene moeite volle Vorstelijke loopbaan, den overigen levenstijd, door den Almagtige toe te deelen, in rust door te brengen; als ook van de zucht om de nieuwe wijze van beheer, volgens de veranderde staatsregeling, aan andere handen toe te vertrouwen; een en ander zal 's Konings besluit wellicht hebben uitgelokt. En voorzeker zouden die redenen van genoegzaam klemmenden aard zijn, om dit besluit te regtvaardigen.

De gewichtige tijding voorloopig, op hetgeen deswege tot ons gekomen is, aannemende, meenen wij te mogen vaststellen, dat maatregelen zijn genomen om het Nederlandsche volk spoedig ook van regeringswege bekend te maken met de gebeurtenis, zoo gewichtig als de overgang van de koninklijke waardigheid; wij mogen van de voorzigtigheid des soevereins, die den scepter zou nederleggen, verwachten, dat Hoogstdezelve die beschikkingen zal hebben genomen, welke geschikt zijn, om den overgang van regering zoo gemakkelijk mogelijk te maken.

Wat den Prins aanbelangt, die naar regt van geboorte, de gewichtigste waardigheid in den Staat van Zijnen Vader zou overnemen, behoeft niet herinnerd te worden al de belangstelling, die Hoogstdezelve voor het Vaderland in den Raad en in het Veld heeft aan den dag gelegd; ook zijn bloed heeft voor hetzelfde gevloeid, en de ondervinding door Hem in blijde en in treurige omstandigheden verkregen, zijne gerijpte jaren, die hem echter steeds in volle kracht de teugels van het bewind kunnen doen overnemen, vervullen ons met de innigste hoop dat Hoogstdeszelfs Troonsbestijging ten heil zal verstrekken van *Nederland*.

Omringd door een getrouw volk, bedaardelijk doch tevens met den vereischten klem deszelfs belangen nagaande en behoeften bespellende, zal de op den troon verheven held van *Quatre-Bras* geluk kunnen verspreiden over *Nederland*,

het goede door zijnen vader hem overgemaakt, bevestigen, misbruiken, die mogten ingeslopen zijn, uit den weg ruimen, de noodige regelen van beheer en reeds verkregen waarborgen voor 's lands zedelijke en stoffelijke belangen, versterken en verder ordenen en in overeenstemming brengen, en aldus eene taak vervullen, grootsch en edel, eene taak eenen Koning waardig, die het hoogste doel zijner regering daarin vindt om te zijn de *Vriend en Weldoener zijns Volks*.

In een opzettelijk betoog tracht het *Handelsblad* in het nummer van Vrijdag 6 October 1840 zich te verdedigen tegen de beschuldiging van inconsequentie, niet alleen door binnenlandsche bladen, maar door de buitenlandsche pers tegen hetzelfde ingebracht: het door ons in ons vorig nummer en heden aangevoerde, zal ten minste onwederlegbaar doen zien, dat de gevoelens van het beruchte *Amsterdamsche Beursblad*, sedert 1830 geheel veranderd zijn. Ten opzichte der tegenwoordige gestalte van dat blad, willen wij het volgende overnemen uit de *Vlissingsche Courant* 1) van dinsdag 3 November:

HET HANDELSBLAD.

„Dit blad heeft in den laatsten tijd eenige fiksche artikelen geleverd, welke aan de voorstanders van de echt constitutionele beginselen in ons vaderland hartelijk welkom waren, en waarop dan ook die journalen, welke men met den naam van oppositie-bladen vereert, met blijkbare tevredenheid, over deze aanwinst ter bevordering van grondwettigheid in *Nederland*, de aandacht hunner lezers hebben gevestigd, terwijl zij hulde aan de veranderde en verbeterde gevoelens van het *H. B.* toebragten.

„Dit klimmen in de achting der *constitutionele partij* schijnt echter voor het *H. B.* niet voldoende te zijn. Het wil ook de *Regering*, ook de *aristocratie* zooveel mogelijk te vriend hebben en houden; en wie hieraan twijfelen mogt, hebbe slechts te lezen het door de *Arnhemse Courant*, in zijn n^o. van 31 der vorige maand, zoo wel gerefuteerde artikel van het *Handelsblad*, voorkomende in zijn n^o. van den 27 October, bevattende waarschuwingen aan de vertegenwoordiging, om zich toch zóódanig te gedragen, dat de behoefte aan *regtstreeksche verkiezingen* zich niet nog meer, noch dringender, deed gevoelen.

„Dit was een artikelje ter voldoening van de *aristocratie*. Maar de *Regering* moest ook nog een bewijs hebben van de vriendschap en getrouwheid van het *H. B.*; en niet-tegenstaande kort te voren, in datzelfde blad, klagten waren aangeheven, dat de vertegenwoordigers wel *mooie woorden*, doch geene krachtige protestatien tegen ongrondwettige handelingen durfden uiten, — trekt hetzelfde als nu, in zijn n^o. van 31 October 11., tegen die vertegenwoordiging te velde, omdat zij, art. 51 der grondwet willende handhaven, het voornemen heeft, om in geen onderzoek der door de regering aan te bieden wets-ontwerpen te treden, dan na 's Konings inhuldiging.

„Dit handhaven van gezegd artikel is, volgens het *H. B.*, niet zoo als het behoort. De Staten-Generaal hadden in art. 51 in plaats van „*bij het aanvaarden*” moeten lezen: *zoo spoedig mogelijk na de aanvaarding*: — en de reden, (het

1) Het bevreemt ons, dat de *Vlissingsche Courant*, een oppositie-blad, dat doorgaans zeer bedaard maar bondige vertoogen levert, nog niet meer algemeen in *Noord-Brabant* bekend is,

voorwendsel) om *dus* te lezen, vindt het *H. B.* daarin, dat de regering geen dag kan stil staan; dat zekere daden van regering onmiddellijk na den overgang der kroon, en eer het mogelijk is de inhuldiging te doen plaats vinden, *moeten* worden verrigt; dat, volgens de grondwet, de kroon *ipso jure* overgaat, en dat, zoo de grondwet gewild had, dat de nieuwe koning met regeren wachtte, tot na de inhuldiging, zij dan gezegd had, *voor de aanvaarding*.

„De grondwet heeft, naar ons inzien, juist gezegd, wat zij zeggen wilde: „Bij,” dat is *GELIJKTIJDIG MET* de aanvaarding; dus niet *VOOR* of *NA*. En de reden hiervan is tastbaar.

„De grondwet heeft geen tusschenvak willen laten bestaan, gedurende hetwelk zij zou ophouden te werken, dat zij, althans voor den regerenden vorst, die haar niet bezworen had, niet verbindend zoude zijn. Zij heeft de consequentien voorzien en willen voorkomen, welke uit zulk een tusschen-vak en de daden van regering, welke gedurende hetzelfde konden gepleegd worden, voor de natie zouden kunnen ontstaan. Zij heeft daarom de beëdiging en inhuldiging *gelijktijdig* met de aanvaarding der regering bepaald. Zij wilde hierdoor tevens den waarborg verschaffen dat er werkelijk beëdiging en inhuldiging zou plaats hebben; dat de nieuwe Vorst geene magt zou in handen hebben, om de beëdiging te ontgaan en te regeren, *zonder eene* voor hem verbindende grondwet.

„Daarom ook is de eeds-aflegging door de Staten-Generaal, bij art. 53 bepaald, te zullen geschieden *NA* de eeds-aflegging, door den Koning.

„Het *H. B.* spreekt van eene *onmogelijkheid*; maar het kan dit, inzonderheid bij het thans bestaande geval, niet opregtelijk meenen.

„Wat toch kon verhinderen, dat de abdicatie en de overdracht der kroon en der koninklijke waardigheid te *Amsterdam* in den boezem der bijeengeroepene vereenigde Staten-Generaal, en onmiddellijk daarna de beëdiging en inhuldiging van den nieuwen Koning plaats vonden? Wij vragen ter goeder trouw aan het *H. B.*, of, in dit geval, de regering, de *grondwettelijke* regering, maar éenen dag, maar één uur had behoeven stil te staan?

„Wij vragen meer: namelijk, of door de overdracht op die wijze, bij eene, zoo plegtige erkenning des nieuwen Konings, door de gezamenlijke vertegenwoordigers des volks, niet tevens bij de natie de twijfel zou zijn opgeheven, omtrent de wettigheid der overdracht *ook van den koninklijken titel*, reeds bij het leven des vorigen konings; twijfel die nu, bij het lezen van art. 45 der grondwet, noodzakelijk ontstaan moet. Want het *H. B.* moge beweren, zoo veel het wil, dat de kroon *ipso jure* overgaat; het kan dit duidelijk gestelde artikel niet weg cijferen, hetwelk wil, dat slechts één koning dezen titel voeren zal, en dat wanneer er een Koning leeft, die buiten staat geraakt, om te regeren, er zolang een *regent* met het koninklijk gezag zal bekleed worden.

„En ware men bevreesd geweest, dat de vertegenwoordiging huiverig zoude zijn, om, bij het bestaan van dit art., de voordragt goed te keuren; men kon in tijds eene wijziging van hetzelfde artikel hebben voorgesteld, en eene dubbele Tweede Kamer ware spoedig bijeengeroepen, welke dan tevens, zonder afwijking van de grondwet, de beëdiging en inhuldiging kon hebben bijgewoond.

„Dit kon geschied zijn, uithoofde de vorige Koning nog leefde. Bij het *afsterven* van eenen Vorst komt art. 45 niet te pas, maar geldt art. 13; en eene onmiddellijke bijeenroeping der Staten-Generaal, door den troonopvolger, ofschoon eene daad van regering te noemen, vloeit uit zijn regt van *erfopvolging*, en de bepaling bij art. 51 der grondwet onmiddellijk voort, en wordt er door gewettigd.

„Nu intusschen moeten de Staten-Generaal art. 45 lezen, alsof er stond: *ten ware de Koning, zich buiten staat achtende, afstand doet van de kroon ten behoeve van zijnen opvolger, in welk geval beiden den titel der koninklijke waardigheid zullen kunnen voeren.*”

„Maar immers, om art. 51, zoowel als art. 45, op de bovenvermelde wijze te kunnen lezen, moest er achter den eed der Staten-Generaal staan uitgedrukt: „*ten ware ik, onder zekere omstandigheden, mogt noodig oordeelen, in eenig art. der grondwet iets anders te lezen dan er staat, of er iets bij te voegen, wat er naar mijn oordeel in vergeten is.*”

„Het *H. B.* zal, naar wij vermeenen, deze onze redenering noemen, even als het zulks het besluit der Staten-Generaal gedaan heeft, *een ijdel scherm met letters*.

„Wij moeten echter het *H. B.* doen opmerken, dat de *letters*, in de aangehaalde artikelen, *woorden* vormen, en dat, die woorden *handelingen* uitdrukken, — en wel *handelingen van zeer gewigtigen aard*; en dat wanneer het aan de Staten-Generaal, volgens hunnen afgelegden eed, geoordloofd is toe te stemmen, dat er zeer gewigtige handelingen, bij de grondwet voorgeschreven, *niet of anders of later* plaats vinden, dan de grondwet uitdrukkelijk vordert, — de eed der Staten-Generaal hun evenzeer veroorlooft, toe te stemmen, dat ook *in alle andere opzigten* handelingen, door de grondwet gevorderd, *niet of anders of later* plaats vinden, dan er geschreven staat; en zulks onder het bevelen, dat eene tegenovergestelde handelwijze *een ijdel scherm met letters* zijn zoude.

„Ziedaar de consequentien, waartoe de leer, door het *H. B.* in zijn voormeld no. gepredikt, regelregt voeren zou; en wij vragen het, of, daar het van eene *andere* zijde zoo zeer op de naauwgezette eerbiediging der grondwet aandringt, en maar volstrekt de wettigheid der zamenstelling van de tegenwoordige Tweede Kamer niet erkennen wil, dat blad niet het bewijs levert van de verregaandste inconsequentie?

„Hoe! wanneer de Staten-Generaal art. 51 lezen mogen, zoo als het *H. B.* wil, dat geschieden zal, waarom zouden zij dan art. 81 niet mogen lezen, alsof er stond: „*ten ware er geene wettelijk geconstitueerde Provinciale Staten, in eenig gewest, mogten bestaan, als wanneer de benoeming der Leden voor de Tweede Kamer door den Koning zal geschieden.*”

„Ware een dergelijke lezing dan zóóveel onnatuurlijker, dan die der andere artikelen door ons aangehaald? Immers in geen deele?

„Uit dit een en ander blijkt bij vernieuwing, dat het *H. B.*, bij de mededeeling van stukken, staatkundige redeneringen behelzende, van geen bepaald stelsel, van geene vaste beginselen uitgaat; dat er eenige mannen aan arbeiden, welke de *constitutionele*, — en andere welke de *vaderlijke* regering voorstaan; dat ieder op zijne beurt iets in het

H. B. vinden kan, hetwelk zijne staatkundige gevoelens bevredigt, en alzoo voor hem aangenaam is; dat het H. B. morgen omver werpt en afbreekt, wat het gisteren met vlijt en bekwaamheid heeft opgebouwd; dat het, met andere woorden, *in* de eene hand *vuur*, en in de andere *water* draagt.

„Het doet ons leed, dat zoodanig ons oordeel zijn moet over een blad, hetwelk, onder andere oogpunten, zooveel achting verdient en zooveel vertrouwen bezit; en uit dien hoofde, wilde het *consequent* de goede zaak des vaderlands en der natie voorstaan en bevorderen, voor beiden van zulk een onberekenbaar nut kon zijn.”

Vervolgens spreekt de *Vlissingsche Courant* van zich zelve, die onze gevoelens zoo juist uitdrukt dat wij hare woorden, in dit opzigt, als de onze kunnen overnemen.

„Nu nog een enkel woord omtrent ons zelve. Wij verwachten, door ons aanhoudend en volstandig drukken op daden van regering, welke wij met de grondwet niet kunnen rijmen, den schijn op ons te laden, van de regering van onzen nieuwen Koning te willen bemoeielijken, die regering bij onze lezers in minachting te brengen en de geheltheid, de liefde voor den vorst bij hen te doen verminderen.

„Wij betuigen, „met de hand op het hart,” juist het tegenovergestelde te beoogen; doch wij beschouwen als den onmisbaren weg, om *hiertoe* te geraken, dat er door de nieuwe regering overtuigende bewijzen geleverd worden *van den allernaauwgezetsten eerbied voor de handhaving en naleving der grondwet, niet in sommige, maar in al hare deelen.*

„Wij zijn overtuigd, dat het begin eener regering onder de beschuldigingen van *inconstitutionaliteit* geen goeden grond kan leggen voor haar geluk en hare duurzaamheid.

„Van daar, dat wij het voor het algemeene welzijn, zoowel der regering als van land en volk, nog altijd als wenschelijk blijven beschouwen, dat er mogt kunnen gehandeld worden, op den voet als bij een onzer vorige artikelen (*Vlissingsche Courant* van den 29 October li). is aangewezen; iets, hetwelk de regering nog in hare hand heeft, te bewerken.

„Daardoor zouden, onzes erachtens, alle billijke en gegronde klagen over ongrondwettige daden worden opgeheven, en zelfs tot den *schijn* worden weggenomen, dat het der nieuwe regering aan naauwgezetten eerbied voor de grondwet mangelde.

„Daardoor zouden alle welgezinden met nieuwen moed met een te vaster vertrouwen worden vervuld, en eerlang zou welligt het verblijdend verschijnsel ontstaan, dat zij, die men vroeger oppositie-bladen noemde, geene waardiger en aangename taak te vervullen hadden, dan de daden der regering te verdedigen en hare maatregelen voor te staan.”

Constitutionaliteit in Nederland.

De geheele onafhankelijke periodieke pers heeft betoogd, dat alles, wat bij en sedert den afstand van WILLEM I heeft plaats gehad, *inconstitutioneel* is, en dat zelfs de zamenstelling der tegenwoordige Tweede Kamer, deels uit hoofde der ongrondwettige benoeming van drie leden uit

Limburg, deels uit hoofde der ongrondwettige benoeming van leden voor *Noord- en Zuid-Holland*, deels door algemeen bekende medestemming van gouverneurs, voor Leden van de Tweede Kamer, geheel en al ongrondwettig is; terwijl intusschen al die leden der Tweede Kamer, plegtig hebben gezworen: „*dat zij de grondwet der Nederlanden zullen onderhouden en handhaven; dat zij BIJ GEENE GELEGENHEID EN ONDER GEEN VOORWENDESEL HOE OOK GENAAMD, DAARVAN ZULLEN AFWIJKEN, OF TOESTEMMEN DAT DAARVAN AFGEWEKEN WORDE.*”

Noch het gouvernement, noch de Tweede Kamer heeft zich over de stem der publieke opinie bekommerd: gouvernement en Tweede Kamer schijnen zich dus te verbeelden, dat men de grondwet geheel uit het oog kan verliezen of aan dezelve eene willekeurige onnatuurlijke uitlegging kan geven, zonder van de grondwet af te wijken, of toe te stemmen, dat daarvan in eenig geval, of onder eenig voorwendsel afgeweken worde. — Maar zoo denkt de massa der natie er niet over.

De consequentien van dit verschil tusschen de meening van het gouvernement en het gevoelen der natie, kunnen echter van het hoogste gewigt worden; en de vraag zou daarbij niet zijn: „Hoe denkt er de Regering over: hoe zal de regering het beslissen?” Maar: „hoe zal de regterlijke magt, en bepaaldelijk de onafhankelijke hooge raad, de zaak beoordeelen: hoedanig zal zijne uitspraak zijn, wanneer de natie, of een gedeelte derzelve, de ongrondwettigheid der tegenwoordige Tweede Kamer, als grondslag aannemende, alle door haar aangenemene wetten, en bepaaldelijk de belastings-wetten, als ongrondwettig, en diensvolgens, als ONVERBINDEND beschouwende, het betalen der belastingen weigerde?

Dat men, alvorens op den ongrondwettigen weg verder voort te gaan, dit gewigtig punt rijpelijk overwege.

CORRESPONDENTIE.

EXTRACT uit eenen Brief van den Eerw. Abt van Mount-Melleray in Ierland.

Abtdij van Mount-Melleray, 28 October 1840.

Waarde en zeer Geachte Heer!

Ik heb lang getoefd met het beantwoorden van uwen geëerden brief, dien ik met het mandaat voor 8 pond sterling wel ontvangen heb, waarvoor ik u verzoek, mijne dankbetuiging aan te nemen, als ook de oprechte dankbaarheid van al mijne broeders..... Gij zult de vertraging van mijn schrijven verschoonen, als ik u zeg, dat de heer O'CONNELL daarvan de oorzaak is. Hij wilde u schrijven en ons huis in de liefde der goede Hollandsche Catholijken aanbevelen en belooft mij dien brief te zenden..... Maar hij is thans zoodanig verbonden, daar hij het geheele land doorreist, overal vergaderingen houdt en den openbaren geest eene goede rigting geeft, ten einde gerechtigheid voor zijn ongelukkig vaderland te bekomen, dat hij er nog geene gelegenheid toe heeft gehad, maar ik ben echter verzekerd, dat hij het doen zal, *want die groote man is onze verklaarde vriend; hij heeft alhier, twee jaren geleden, eene geheele week in retraite doorgebracht, zijne godsvrucht is solide, zijn geloof vol van ijver en doorzicht.*

De onderstand, dien gij ons van tijd tot tijd toezendt, bemoedigt en troost mij zeer, te midden der moeilijkheden, waarmee wij nog te worstelen hebben, al mijne broeders vereenigen zich dadelijks met mij, om onze vurigste gebeden voor u, waarde heer!

in het bijzonder en voor alle onze weldoeners en weldoensters in uw land, in het algemeen ten hemel op te zenden, en ik hoop, dat de Heer in zijne barmhartigheid onze gebeden zal verhooren en al het goede, 't welk gij doet en niet ophoudt voor ons te doen, honderdvoudig beloonen zal.....

Aanvaard de verzekering enz.

Uw zeer Geh. en Verpligten Dienaar,
M. V. RYAN, *Abt.*

Wij deelen dit uittreksel voornamelijk mede, om de zulken onzer landgenooten, die zich verbeelden of laten diets inmaken, dat de onvermoeide D. O'CONNELL, die, ondanks alle intrigues 1), kuiperijen en tegenstand, de *emancipatie* der Catholijken van *Groot-Brittannie* heeft bewerkt, en die verklaard heeft niet te zullen rusten, voor dat hij van het Engelsch gouvernement volledige gerechtigheid voor zijn vaderland zal verworven hebben, geenszins een dolle revolutionair, geen vrijgeest, geen volksopruier, maar een gemoedelijke Catholijk is, van wien allen, die hem kennen, getuigen, dat hij eene solide godsvrucht bezit. Hij bezit het vertrouwen van alle Iersche Bisschoppen; en zijne pogingen, om regt en vrijheid voor zijn vaderland te bekomen, worden zelfs door zedige Christen maagden uit hare stille afzondering toegejuicht. Bij zijne komst in het bisdom van *Waterford*, hebben de zusters Ursulinnen, van het klooster der H. MARIA, den heer O'CONNELL een adres aangeboden, 't welk dus aanvangt:

« Aan den Geliefden, Geëerden en geïnspireerden Patriot !

« Wij begroeten uwe komst onder ons met harten die overvloeijen » van de diepste en onveranderlijkste dankbaarheid.... Dat blijdschap » en hoop, dat liefde en heilgevoel alle harten ontvlamme en aller » gelaat opheldere, want heden hebben wij onze blijdschap, het » hoofd en den engel-bewaarder van het lot onzes lands voor de... » Ja ! duizendwerf ja ! wij zijn u genegen en wij zouden den naam » van Iersche maagden onwaardig wezen, zoo eenig gezag op aarde » ons uwe banier kon doen verlaten; want het is de banier van » God en van ons vaderland..... »

Daar de groote man onlangs lid is geworden der groote matigheids-maatschappij, door den apostolischen ijver van Pater MATTHEW tot stand gebracht, hebben de vijftien duizend leden dier maatschappij te *Waterford*, den heer O'CONNELL bij zijne komst aldaar een adres aangeboden, om den grooten vertegenwoordiger van *Ierland* geluk te wenschen, dat hij door lid dier maatschappij te worden, door zijn voorbeeld eene nieuwe impulsie heeft gegeven, aan eene algemeene neiging, die geschikt is, om de wedergeboorte van *Ierland* te bewerken !

Deze weinige trekken leveren eene juiste schets van het karakter des grooten mans en van den geest des Ierschen volks !

Een onzer geachte vrienden uit *Groningen* schrijft ons in eenen breedvoerigen brief, gedagteekend 5 November II., onder andere, het volgende :

« Naar *Groningen* ziende, mag men thans met regt, met » vele godsdienstige burgers dier stad treuren over den verkeerden » geest onder Catholijken aldaar, over de verregaande heerschzucht

1) Wij hebben dienaangaande hoogst gewigtige narigten bekomen, die wij welligt nader zullen publiek maken; nog is de tijd daartoe niet gekomen.
Rsd.

» en de inbreuk van leeken over en op alles, wat geestelijk is ; » over den ergerlijken nog voortdurenden tweespalt onder de Catholijke geloovigen en onder de geestelijken, over de trage onverschilligheid, geldzucht en hoovaardij, waardoor de eenheid » des geloofs en de liefde vaneengereten en waarvan de geest in » de statien van het land reeds overgebracht wordt.

« Ach ! nog liever, nog beter de tijden terug van 1660-1690!... »

« Zietdaar Catholijken van *Nederland* ! Wat de gevolgen zijn van gouvernementale bemoeijingen met kerkelijke zaken, waartegen wij zulk eene reeks van jaren geijverd hebben en nog ijveren ! Zietdaar de noodlottige gevolgen van fraai schijnende voorstellen, zoo als dat der insmelting van verscheidene statien eener stad ; ten einde eene groote, vroeger ontroofde Kerk, terug te bekomen ! Die gevolgen zijn zoo treurig, dat zij, die prijs stellen op het Geloof, en de daarvan onafscheidelijke liefde, de ergste dagen der verdrukking boven zulk eenen toestand zouden verkiezen ! Had de *Godsdienstvriend* geen gelijk, toen hij in het N^o voor October II. zeide : „ Wij moeten » ons daarbij (bij het aanwenden van grondwettige middelen) niet laten afschrikken door bedreigingen van meer » te zullen verliezen dan winnen, noch paaijen door schoone » beloften ; want, de staat van uitwendige verdrukking der Catholijke Kerk in ons vaderland voor 1795, » was nog verkieslijk boven de tegenwoordige uitwendige » schijnvrijheid ! Dit zal iedere Catholijke grijsaard, die » verstand en doorzicht heeft, en wiens hart nog voor het » Geloof der vaderen klopt, zonder aarzelen toestemmen ? »

Er is voor de Catholijke Kerk, tusschen vrijheid en verdrukking geen middenweg, dan die van onverschilligheid, laauwheid en langzaam verval ! En, helaas, dien weg bewandelt gij thans.... En toch zouden door uwe vereenigde pogingen, door legale middelen, zonder schokken, gewisselijk eenmaal de volledige vrijheid uwer Kerk, zonder de vrijheid van anderen te belemmeren, kunnen worden bewerkt.

Met diep leedgevoel moeten wij het zeggen : ook elders dreigt de kiem van tweedragt onder ons wortel te schieten ; wij ontvangen er dagelijks de bewijzen van, en, het mag in deze oogenblikken niet verzwegen worden, het zijn alleen de gouvernementale bemoeijingen met kerkelijke zaken, die er de oorzaak van zijn. Wij hebben dit altoos voorspeld, wij hebben er zonder ophouden tegen gewaarschuwd, omdat het in den aard der zake ligt, en dus geene andere gevolgen kan opleveren. Onze Iersche broeders hebben dit altoos begrepen ; en hieruit hebben zij die kracht ontleend, waartegen alle pogingen om in hun vaderland de Catholijke Kerk van hare goddelijke onmisbare vrijheid te berooven, en het onderwijs te kluisteren, schipbreuk leden.

AANKONDIGING.

H. G. HAMER, wonende te *Goch*, in 't Koninkrijk *Pruissen*, geeft dagelijksch onderrigt in het *Zieden van zachte Zeep* (al de werktuigen, welke daartoe gebezigd worden, zijn transportabel). Iemand genegenheid daarvoor hebbende, schrijve aan hem met gefrankeerde brieven om de conditien te vernemen.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonneementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst, behalven de 35 centen zegelregt. — Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

De aanspraak van den Predikant Roozeboom.

(Zie Cathol. Nederl. Stemmen van 7 Nov. 11).

(Ingezonden).

De Haarlemsche Courant van den 3^{en} dezer heeft de aanspraak van Ds. ROOZEBOOM in haar geheel medegedeeld, zij luidt als volgt:

« Sire! De Algemeene Synodale Commissie der Nederlandsche Hervormde Kerk had gewenscht, in volledigen getale verzameld, U. M. bij de aanvaarding der Kroon hare eerbiedige opwachting te maken. Had zij durven hopen, bij de menigvuldige bemoeijingen van U. M. in deze gewichtige dagen, reeds heden te zullen worden toegelaten tot den troon, hare leden waren bij het eindigen der werkzaamheden harer jongste samenkomst niet uiteengegaan, en een talrijker personeel zou U de nederige hulde onzer vergadering hebben aangeboden. Doch hoe gering in aantal, Sire! wij beschouwen onze taak eervol en hoogstgewichtig. Wij hebben toch in last, om in naam onzer commissie, in naam der hoogste kerkvergadering der Hervormden in ons Vaderland, ja, als de tolken van geheel de Nederlandsche Hervormde Kerk, tot U. M. het woord te voeren.

« Het is dier Kerk niet onbewust, Sire! dat de glans van eenen aardischen troon geen straal kan toevoegen aan den hemelschen luister des eeuwige gezegenden Verlossers; maar zij wil het zich nogtans geenszins ontveinzen, dat het tot hare vreugde en roem behoort, onder hare leden de aanzienlijksten des lands, en aan het hoofd van dezen, de waardige telgen uit het doorluchtige stamhuis van Oranje-Nassau te mogen tellen, en heilig en onschendbaar acht zij dien band, die haar vereenigt met U. M. geëerbiedigden persoon en het vorstelijk geslacht. Bij die gedachte

zweeft haar het beeld van het verledene met dat der toekomst voor den geest, en uit beide durft zij zich vreugde en hoop voorstellen. Uwe onvergetelijke Vaders, Sire! waren haar met mond en hart toegedaan; zij beschermden haar met magtigen arm, en stortten voor haar hun edel bloed. Neen, dat bloed, 't welk ook door uwe aderen stroomt, zal U. M. nimmer verloochenen, gelijk de Nederlandsche Hervormde Kerk nooit vergeten zal, wat zij aan hetzelve verschuldigd is. En dan staat hij daar nog voor haren geest, de achtenswaardige grijsaard, aan wiens ijverige en verdienstelijke bemoeijingen gedurende eene reeks van jaren, zij zoo onschatbare verplichting heeft; wiens eervolle rust zij God blijft bidden, dat langdurig, ongestoord en gezegend zij! Aan de herinnering van het verledene hecht zich het vooruitzicht op de toekomst, en met verrukking ziet de Kerk eerlang den plegtigen dag te gemoet, dat een nieuwe telg uit Uw doorluchtig Huis, door het Heilige Doopsel aan Christus gewijd, openlijk in haren schoot zal opgenomen worden, tot een' nieuwen waarborg, dat het haar onder Gods weldadig bestuur, ook voor het toekomstige, niet aan voorstanders en verdedigers zal ontbreken. Die Kerk, Sire! zij mag dan ook met vol vertrouwen op U. M. rekenen, en hare heilige regten en teedere belangen aan U. M. aanbevelen en toevertrouwen. Wij veroorloven ons geene aanmatigheden, noch zoeken de belemmering van iemands regten. Alles wat wij van U. M. verlangen, is onontbeerlijke ondersteuning en gelijke voorregten en bescherming. Zoo waarlijk dale de Goddelijke zegen in de ruimste mate neder op uwen eerbiedwaardigen persoon en geslacht! Zoo waarlijk zal de Hervormde Gemeente, door hare voorgangers daartoe steeds opgewekt, niet slechts het talrijkste en aanzienlijkste, maar ook het beste en getrouwste deel van U. M. onderdanen blijven uitmaken. Schenke U de Almogende God gezondheid, leven, wijsheid en kracht! Verlig: Hij de moeilijke taak, U opgelegd; verhoore Hij de gebeden, die wij niet zullen ophouden voor U ten Hemel op te zenden, en make Hij U. M. regering onder ons voorspoedig en gezegend tot in lengte van dagen!

Wie deze aanspraak met iets meer dan eene oppervlakkige aandacht doorleest, zal er zekerlijk veel in aantreffen, wat de opmerking, der Catholijken althans niet ontgaan kan. Indien wij het karakter van dit stuk in redekunstigen zin wilden bepalen, dan zouden wij het *insinuant* moeten noemen. Het is geene uitdrukking van vreugde en slechts eene voorwaardelijke gelukwensching: het is ook geene bloote aanbeveling van de belangen der Nederlandsche hervormde kerk; maar te gelijk eene heenwijzing, wij zouden bijkans zeggen zoo nadrukkelijk als ware die geschied om te verschrikken, naar het aanzien van de leden der kerk: en daarbij verschoonender wijze, nog eene soort van staatkundige belijdenis, dat men niemands regten zoekt te belemmeren en met gelijkstelling zich wil te vrede houden. Er is in dit alles iets dat niet *regt voor de vuist is*; er schijnt geworsteld te worden met eene kwalijk onderdrukte vrees, men zou meer *willen* zeggen, in één woord, Ds. Roozeboom vertoont zich in deze rede als iemand, die spijt gevoelt over een geleden verlies, waarvoor hij geen vergoedenden steun gewaarborgd ziet, en die, hetzij uit beleefdheid, hetzij uit berekening, aanstoot bij den vorst wil vermijden, en, zoo veel hij kan, goede woorden geeft.

Wat men misschien van een predikant der residentie en tevens lid der algemeene synodale commissie der Nederlandsche hervormde kerk niet zou verwachten; ook ten opzichte van stijl of uitdrukking, voldoet die rede niet, aan hetgeen men in zulk eene aanspraak billijker wijze verlangen mogt. Wij willen wel wat door de vingers zien; maar het kan toch geen kwaad, aan te toonen, dat de hervormde predikanten, al zijn zij zelfs leden van de algemeene synodale commissie der Nederlandsche hervormde kerk, ook aan deze zijde niet onkwetsbaar bevonden worden; vooral kan dit geen kwaad, wanneer het mislagen betreft, tot welker vermindering niet meer dan behoorlijke aanwending van gewoon gezond verstand gevorderd werd.

De inleiding is eene langdradige, hartelooze fijmelarij, ter verschooning, dat slechts twee leden der commissie voor Z. M. verschijnen, en dat niet een *talrijker personeel* (gelijk Ds. Roozeboom niet zeer edel zich uitdrukt) de nederige hulde der vergadering komt aanbieden. — *Doch hoe gering in aantal*: Ds. Roozeboom is van niemand verzeld dan van jkh. F. Beelaerts van Blokland; sedert wanneer toch maken twee menschen een aantal? (*Het woord GETAL duidt alleenlijk aan dat meer dan één ding bedoeld wordt; maar het woord AANTAL heeft betrekking op zekere menigte*). Zou Ds. Roozeboom met jkh. Beelaerts van Blokland zamen deze aanspraak opgesteld hebben? Maar bij dit alles is datgene, wat wij het karakter der rede noemden, niet verzaakt: eerst wordt gesproken van *eerbiedige opwachting maken*, van *nederige hulde aanbieden en het woord voeren*; hetwelk alles juist evenveel en niets meer beteekent dan de plegtstatige buiging, waarmede Ds. Roozeboom en jkh. Beelaerts van Blokland, toen zij voorwaarts traden, Z. M. begroet hebben; maar op het einde is veel klem gelegd; dáár rijst de uitdrukking kunstmatig hooger en hooger, dáár, het is duidelijk, spreekt Dominé op effect; Z. M. moet het wel hooren en beseffen en de geheele gedachtenrij, voor velen aan zulke woorden als deze verbonden, wenscht de

heer Roozeboom in langzamen tred voor Z. M. geest te doen defileren. Ds. Roozeboom en jkh. Beelaerts van Blokland hebben in last om in naam van de algemeene synodale commissie der Nederlandsche hervormde kerk, in naam van de hoogste kerkvergadering der hervormden in ons vaderland, ja, als de tolken van geheel de Nederlandsche hervormde kerk tot Z. M. het woord te voeren: daarom beschouwen zij hunne taak als eervol en hoogst gewigtig. Eervol is het zeker gekozen of gemagtigd te wezen om in naam van velen, ja, als de tolk zijner geheele kerk-gemeente, het woord te voeren. — Het is ook voor hem, die zulk een' last ontvangt gewigtig, misschien hoogstgewigtig, dat hij zich daarvan behoorlijk en ten genoegte van zijne lastgevers kwijte; doch wanneer wij het gewigt der taak van Ds. Roozeboom, enkel als tot den spreker zelve zich bepalende, beschouwen, dan kunnen wij niet begrijpen; waarom van dat hooge gewigt in tegenwoordigheid van Z. M. gewaagd moet worden: immers dan geldt het eene zaak, die tusschen de lastgevers en hen, die last bekomen hebben, moet verzekerd worden; en de heer Roozeboom zou, onzes inziens, van het gewigt zijner taak ten bekwaamen tijde gewaagd hebben in een volgend verslag aan de algemeene synodale commissie en aan de hoogste kerkvergadering der hervormden in ons vaderland, in wier naam hij gesproken heeft. —

Zekerlijk, in een ander opzigt alzoó beschouwt Ds. Roozeboom zijne taak als hoogstgewigtig: — hangt van derzelfer volbrenging misschien veel af voor de hervormde kerk, welke hij en jkh. Beelaerts van Blokland vertegenwoordigt?... Daar men later in den loop der rede er voor schijnt te willen uitkomen, dat men geene voorregten verlangt, is deze veronderstelling onaannemelijk, tenzij Ds. Roozeboom aan de regtvaardigheid des konings twijfelde en zich bevreesd hadde gemaakt, of Z. M. wel gelijke bescherming en regten aan de hervormde kerk zal verleenen met andere kerkgenootschappen. — Of zou eindelijk Ds. Roozeboom daarom misschien zijne taak *hoogstgewigtig beschouwen* en bij Z. M. *hoogstgewigtig* noemen, om in Z. M. de gedachte te doen oprijzen, dat eene deputatie van wege de algemeene Synodale Commissie, van wege de hoogste kerkvergadering der hervormden in ons vaderland, in een woord: eene deputatie van wege de hervormde kerk, en de hervormde kerk vertegenwoordigende, eene *hoogstgewigtige* deputatie is; en zoo doende de hervormde kerk als hoogstgewigtig voor Z. M., deszelfs regering, als een wezen van den vermogendsten invloed, als eene magt in den staat willen doen beschouwen?... Indien Ds. Roozeboom verhoeden wilde, dat zulk eene verdenking op hem en zijn medelid jkh. Beelaerts van Blokland en op de Synodale Commissie en op de geheele Nederlandsche hervormde kerk ruste, zou hij zeker wel gedaan hebben, indien hij andere redenen had aangevoerd, waarom hij zijne taak *hoogstgewigtig* beschouwde en die bij Z. M. *hoogstgewigtig* noemde, dan: *Wij hebben toch in last om in naam onzer Commissie, in naam der hoogste kerkvergadering der hervormden in ons vaderland, ja, als de tolken van geheel de Nederlandsche hervormde kerk tot U. M. het woord te voeren.*

De sterkkriekende pronkperiode, waarmede Ds. Roozeboom zijne rede vervolgt, zoude voor ons niet hinderlijk wezen, indien wij die elders lazen. Het is eene uitdrukking van zelfbehagen, waartoe men ligt vervalt, wanneer de mensch in plaats van God getreden is; en wij kunnen het wel dulden, dat de hervormde kerk zich eens voor den spiegel plaatst om met oplettendheid zich zelve te beschouwen. Roept zij dan in eenen aanval van ijdelheid, opgetogen over hare sierlijke kleederen, in verrukking uit: „Wat ben ik schoon!” Wij zullen eenvoudig zeggen: de kleederen maken den man niet; en haar verzoeken, om zich zelve nog eens en met meer oplettendheid te beschouwen. Wij nemen het der hervormde kerk ook geenszins kwalijk, dat zij den *band heilig en onschendbaar acht, die haar vereenigt met Z. M. geëerbiedigden persoon en het vorstelijk geslacht*. Die band is de belijdenis van Z. M. en de belijdenis van het vorstelijk geslacht. Wij hebben er ons thans niet toe neder gezet, om die heiligheid en onschendbaarheid te waardeeren; maar de hervorming kan geene andere taal spreken, wanneer zij daarvan spreekt. Alleen blijft de vraag over of zij daar *thans* van behoorde te spreken? — Er is onderscheid tusschen de kerk en de audientie-zaal, tusschen den constitutionelen koning, die den troon bestijgt met de nitdrukkelijke verbindtenis om alle in het rijk bestaande godsdiensten gelijkelijk te beschermen, en den belijder der leer van het hervormde kerkgenootschap: en althans houden wij den heer Roozeboom, die slinksche insinuatie niet ten goede, dat de aanzienlijksten des lands tot zijne, dat is tot de hervormde kerk behooren. Dit kan als factum waar wezen, maar in een constitutioneel koninkrijk, als het onze, doet het ter zake niets, en het zijn gevaarlijke inblazers, welke tijdig of ontijdig met zulke herinneringen den vorst zoeken te omgeven. Er is een andere band, de constitutionele band van gehoorzaamheid aan het constitutioneel gezag des konings; hoe denkt de heer Roozeboom, hoe denken de hervormden in *Nederland*, welke hij vertegenwoordigt over de heiligheid en onschendbaarheid van dien band? dit kon te pas komen en op onze beurt *willen wij het ons geenszins ontveinzen* dat bij deze vrage ook aan ons *het beeld van het verledene voor den geest zweeft*; en wij durven het aan Ds. Roozeboom en aan de algemeene Synodale Commissie der Nederlandsche hervormde kerk en aan geheel de Nederlandsche hervormde kerk wel rondborstig zeggen: zie toe, dat gij de heiligheid en onschendbaarheid van dien band niet afhankelijk maakt van het belang van uw kerkgenootschap. En met de onwraakbare geschiedenis in de hand durven wij er bijvoegen, dat hebben uwe voorvaders tijdens den tachtigjarigen oorlog gedaan, van welk tijdvak gij zoo gaarne de herinnering schijnt op te halen. En uit een naderbij gelegen verleden durven wij er nog wel bijvoegen: en gij zelve, gij hebt al te duidelijk laten doorstralen, waartoe gij nog in staat zijt, toen gij namelijk uwe gehechtheid en dweeppiekie liefde voor koning WILLEM I eensklaps in rook liet vervliegen, bij het gerucht, dat die aangebeden vorst eene Catholijke vrouw wilde huwen: gij hebt toen het koningschap op eene onwaardige wijze verlaagd, en wie weet wat er gebeurd zoude zijn, bijaldien die vorst zijn besluit voor uw

godsdiensthatend verzet niet hadde opgegeven. Aan eene hoogst vermetele en verregaande ongepastheid maakt Ds. Roozeboom derhalve zich schuldig, wanneer hij, aan den voet van onzen constitutionelen troon, een tijdvak van zoowel in- als uitwendigen religie-oorlog als toonbeeld, al is het ook van ter zijde, zich verstout den koning voor te stellen, en wij zeggen het vrijmoediglijk, indien Z. M. WILLEM II zich door zulke woorden van religiezucht bij zijne regering slechts het minst liet bewerken; zoo die vorst niet even bereid ware, om zijnen *magtigen arm* aan de bescherming van den Catholijken Godsdienst als aan den protestantschen te wijden en zijn *edel bloed* er voor te storten, waar dit als constitutionelen koning van hem gevorderd werd; dan zoude Z. M. ontrouw worden aan den eed, dien hij ter handhaving van aller regten op de grondwet eerstdaags zweeren zal. Uit dat verleden nogtans, uit die tijden van beroering en opstand, van geveinsdheid, vervolging en meened, van beeldstormerij en bloedplakaten, uit *dat verleden durft de hervormde Kerk in de Nederlanden*, volgens Ds. Roozeboom, *zich vreugde en hoop voorspellen*. Wij houden ons ten volle overtuigd, dat Z. M. zich aan dat verledene niet zal spiegelen; maar de hervormde kerk heeft zich deelrijk en voor de gansche regering van Z. M. WILLEM II geschandvlekt, met zoo plegtig door hare vertegenwoordigers te verklaren, dat zij bij die regering uit dat verleden zich vreugde en hoop durft voorspellen. *En dan staat hij nog voor haren geest, de achtenswaardige grijsaard, aan wiens ijverige en verdienstelijke bemoeijingen, gedurende eene reeks van jaren zij zoo onschatbare verpligting heeft*. Deze woorden wijden wij bij voorraad aan de onpartijdige geschiedenis der regering van koning WILLEM I, als eene plegtige getuigenis van geheel de Nederlandsche hervormde Kerk zelve, door eigen mond van hare tolken afgelegd, dat die regering zich door eene onregtvaardige voorkeur voor de hervormden gekenmerkt heeft. De Catholijken kunnen de verpligting wel schatten die zij aan de ijverige bemoeijingen van dien grijsaard hebben. Zij werden gedurende eene reeks van jaren voor ettelijke tonnen gouds jaarlijks op het budget van den staat verongelijkt; zij werden op eene wijze, die wij met haren eigen naam niet bestempelen zullen, verstoken gehouden van het genot eens concordata's, tot welks uitvoering de koning, volgens staats- en volkenrecht verbonden was; zij genoten nimmer vrijheid van godsdienst, die hun door de grondwet, welke Z. M. bezworen had en welke Z. M. tot het koningschap verhief, gewaarborgd was. Het onderwijs, een der dierbaarste aangelegenheden voor de Catholijken, werd hun zoo weinig vrijgelaten, dat door onwettige en despotieke decreten op eenen dag al hunne kleine seminariën gesloten werden; zij bleven van winst- en aanziengevende betrekkingen, waarover de regering te beschikken had, met angstvallige zorg geweerd; en durfden zij langs den billijksten en door de wet zelve aangewezenen weg zich ooit over zoo ondragelijke grieven en regtvertredingen beklagen; dan had de regering gezorgd van een heirleger van gesalariëerde afhangelingen van de lievelings-kerk in den bres te hebben, om alle redelijke klagten niet alleen te smoooren, maar den stouten Catholijk te tuchtigen en hem voor een onruststoker en

oproerling uit te schreeuwen. — Of de geschiedenis die dit alles zal vermelden, de rust waaraan de grijsaard na zulk eene regering van bijna 27 jaren, zijne laatste levensdagen goed gevonden heeft toe te wijden, even als Ds. Roozeboom, *eervol* noemen zal, is niet twijfelachtig; vooral wanneer zij eerst nog zal hebben moeten boeken, dat de grijsaard door zulk een regerings-stelsel, de helft van het schoonste rijk aan zijnen scepter en aan zijne nakomelingen deed ontvallen; en zijne getrouw geblevene bevolking van nog geen drie millioenen zielen, eene schuld van twee en twintig honderd millioen guldens heeft nagelaten. Wij hadden gaarne alle deze betreurenswaardige feiten, uit eerbied voor de koninklijke waardigheid en voor den persoon van WILLEM II, hier niet op nieuw vermeld, maar wanneer de hervormde Kerk schaamteloos genoeg is, om door hare tolken aan Z. M. de schande als eer voor te stellen, dan hebben wij vrijmoedigheid genoeg om de waarheid te zeggen. Wie zoo spreekt als Ds. Roozeboom, is een vleijer of — dwaas.

Wat zullen wij na al het vooraf gegane van deze woorden gelooven: *Wij veroorloven ons geene aanmatigingen, noch zoeken de belemmeringen van iemands regten.* Aanmatigingen veroorlooft gij u zeker; de gansche rede, welke gij voert, is eene grove aanmatiging: Wilt gij dit niet erkennen?... Ik daag u uit, om van dezen volzin „Zoo waarlijk zal de hervormde gemeente, door hare voorgangers daartoe steeds opgewekt, niet slechts het talrijkste en aanzienlijkste, maar ook het beste en getrouwste deel van U. M. onderdanen blijven uitmaken; ik daag u, zeg ik, uit, om van dezen volzin eene verklaring te geven, dat daarin niet de beleedigendste, de hoonendste aanmatiging ligge opgesloten. Zulke taal moest nooit voor den troon van Z. M. gevoerd worden. Zij behoorde er niet te worden geduld; zij is daarenboven laag, misdadig, verfoeijelijk; schande, eeuwige schande rust op hen, die zich niet ontzien, om door het wekken van achterdocht en door leugentaal, naar hunne baatzuchtige oogmerken voort te streven. Hier hebben wij den sleutel van geheel uwe gemysificeerde rede, dit poogt gij den Koning wijs te maken, dat de hervormde gemeente het beste en getrouwste deel is van zijne onderdanen; gij hebt wellicht beoogd dat Z. M. denken zal: de hervormde kerkgemeente is de steun mijner regering, die moet dus ook het voorwerp van mijne liefde en van mijne voorkeur en van mijne gunsten wezen. Onder de vorige regering zijt gij, — helaas! ten verderve van het vaderland! — maar al te wel er in geslaagd den Koning aldus te doen denken, en daarmede verwierft gij die onregtvaardige voordeelen, waarvoor gij thans nog zoo *onschatbare verpligting aan de ijverige en volgens u verdienstelijke bemoeijingen van den grijsaard hebt*: En bij dit alles zegt gij nog dat gij niemands regten zoekt te belemmeren? Hebben wij Catholijken, hebben de andere kerkgenootschappen dan geen *regt* om als even goede en getrouwe onderdanen van Z. M. aangezien en behandeld te worden als de leden der hervormde kerk? Inderdaad, zullen de leden van de hervormde kerkgemeente het beste en getrouwste deel van Z. M. onderdanen *blijven* uitmaken, dan moeten zij thans het beste en getrouwste deel uitmaken. Waarom zijn de leden van uwe kerk betere en getrouwere onderdanen dan de Catho-

lijken? — Waarom? Bewijst het gij tolken der hervormde kerk die daar spreekt, bewijst het, of erkent, dat gij u voor den voet zelfs van den troon, niet slechts aan aanmatiging, maar aan laster jegens de halve natie, hebt schuldig gemaakt.

Wat daarna volgt moet zekerlijk aan een ieder wel wonderbaarlijk voorkomen: *Alles wat wij van U. M. verlangen is onontbeerlijke ondersteuning.* Ondersteuning, voor zoo eene aanzienlijke kerk? voor eene kerk zoo vol van aanzien? die er zich over verblijdt en er op roemt, de aanzienlijksten des lands onder hare leden te tellen? Ondersteuning voor zoo eene kerk? Een van beiden dient waar te zijn: die kerk moet een vrekachtige bedelaar wezen, een tafelschuimer van den staat, of er moet in die kerk zooveel aanzien, zooveel milddadige rijkdom althans en dien hadden wij onder aanzien medebegrepen, — niet te vinden zijn! Het is bekend, dat de Catholijke eeredienst jaarlijks voor vier tonnen op het budget voorkomt, het is misschien minder bekend, maar toch evenwaar, dat van die vier tonnen telkens één ton immobiel verklaard wordt, en dan aan jansenisten of aan vrome inzichten der regering wordt zoek gemaakt; zoodat bij afrekening de Catholijken met drie tonnen gouds naar huis worden gezonden; terwijl de hervormden dertien tonnen en wat het daarboven is, met de Israëlitzen enz. eerlijk deelen; zoo is het tot nog toe geweest. Toen de heer Roozeboom zooveel aanzien van zijne kerk, en glans en schittering, voor onze oogen voerde; begonnen wij er bijna aan te denken of dat alles niet op een tegenovergesteld besluit konde nederkomen; en of de hervormde kerk, de toestand van 's lands geldmiddelen in acht genomen, voortaan niet voor alle landelijke ondersteuning zoude bedanken. Zulk eene edelmoedigheid ware haaraan zien niet onwaardig geweest, en zou alleen den tijd verhaast hebben, welke volgens ons toch eenmaal zal moeten komen dat kerk en staat van elkander gescheiden zijn, en elk kerkgenootschap in het onderhoud van zijnen godsdienst voorziet. Het is dus waarlijk geheel onverwacht den heer Roozeboom nu te hooren zeggen: *Alles wat wij van U. M. verlangen is ONONTBEERLIJKE ONDERSTEUNING; onontbeerlijke ondersteuning!* dat wil zeggen, dat men er niet buiten kan; zulk eene uitdrukking mijnheer Roozeboom! zouden wij, die in onze onaanzienlijkheid maar drie tonnen genieten, toch niet willen bezigen; en ik veroorloof mij u te vragen: Hoe zoude bij gemis van zulk eene *onontbeerlijke ondersteuning* uwe hervormde kerk het drie lange eeuwen in de catacomben hebben volgehouden? — Neen; *dat werk is niet uit God* (Hand. V. 38). Eindelijk verlangt de hervormde kerk met en benevens onontbeerlijke ondersteuning, *gelijke voorregten en bescherming — gelijke voorregten!* Voorregten alzo? neen, gelijkheid; — gelijkheid en voorregten alzo? beiden en te zamen? Vreemd! 't is voor mij niet te vatten; en ik kan het anders niet verklaren, dan dat de hervormde kerk door de *onschatbare verpligting* van zeven en twintig jaren, aan onderscheiding van regt en voorregt ontwend, het voorregt als regt beschouwt. — Thans staat het aan Z. M. en deszelfs regering, om het gezonde denkbeeld van de zaak aan de hervormden terug te schenken. Dit hopen wij van zijne bekende regtvaardigheid! —

Koning WILLEM II en de Nederlandsche Catholijken.

Het komt ons, in den tegenwoordigen stand van zaken niet ongepast voor, om eens opzettelijk te overwegen:

1o. Wat de Nederlandsche Catholijken van de regering van WILLEM II verwachten mogen?

2o. Wat zij van hunnen kant behooren te doen, om die verwachting te zien verwezenlijken?

De koning heeft, als prins veldmarschalk, lang en dikwijls genoeg in hun midden verkeerd, om wederzijdsch vertrouwen te vestigen. Zij kunnen en mogen dus, van den geliefden voormaligen kroonprins, koning geworden zijnde, welwillendheid, onpartijdigheid en regtvaardigheid ten hunnen opzichte verwachten. Maar moeten zij, in die verwachting, van hunnen kant stilzitten? — Dit meenen wij, in den tegenwoordigen stand van zaken met een stellig: **NEEN!** te moeten beantwoorden.

Men bedenke, dat de vorst zich niet te *Tilburg*, niet in het midden van openhartige Noord-Brabanders en door omgeveinsde Catholijken omringd, maar te *'s Gravenhage* bevindt, alwaar hij gewoonlijk enkel omringd wordt door de *aanzienlijksten des lands*, zooals *Dr. Roozeboom* hen geliefde te noemen 1): die hun aanzien en vermogen grootendeels te danken hebben aan de onregtvaardige voorregten, welke de hervormden gedurende twee eeuwen uitsluitend genoten hebben, en welke onregtvaardigheid zij, gedurende de laatste vijf en twintig jaren, ondanks de gelijke regten en aanspraken, door de grondwet van het rijk aan alle Nederlandsche ingezetenen gewaarborgd, hebben weten te doen voortduren; aan wier noodlottigen invloed de scheuring van een der schoonste koninkrijken, de jammerlijke toestand onzer geldmiddelen de ontelbare inbreuken op de grondwet en voornamelijk de achterstelling der Catholijken die men niet meer legaal verdrukken kan, en niet meer openlijk verdrukken durft, moeten geweten worden; die op nieuw herinneren aan de tijden, van welke in de resolutie van de hoogmogende heeren staten generaal der vereenigde *Nederlanden* van 16 Februarij 1795 gesproken en gezegd wordt: „*Zoowel die, waarin haatlyke Aristocraten zonder Oranje hunnen yzeren Scepter zwaaiden, als die, waarin grootere en kleinere Dwingelanden onder Oranje kroopen, en zich-zelfen van hunne slaverny schadeloos tragten te stellen, door drukkende knevelary van het Volk;*” mannen van den stempel diergenen, die in vroegere dagen, immer de oorzaken waren van den haat tegen *Oranje*, die bij een gedeelte der natie traditioneel en als aangeboren was; mannen, welke geheel *Belgie* eenen onverzoenlijken haat tegen *Oranje* hebben doen opvatten, omdat zij dat land, zooals zij immer ons vaderland gedaan hadden, ten voordeele van zichzelve, van hunne familien en gunstelingen, meenden te exploiteeren; mannen, eindelijk, die afkeerig van alle constitutioneele instellingen, alle pogingen zullen blijven aanwenden, om, zooals zij reeds vijf en twintig jaren gedaan hebben de grondwet illusoir te maken. — Ziedaar de mannen die den koning dagelijks omringen, en die ondersteund worden door eene partij der natie, die, op hare beurt, door den invloed

dier aristocratische oligarchie, hare onbillijke voorregten te behouden tracht en bijna openlijk de oude dagen eener heerschende kerk terug wenscht. Om zich hiervan te overtuigen, behoeft men slechts de vorenstaande aanspraak van *Dr. Roozeboom* te lezen en zich te herinneren aan de deputatie van Amsterdamsche predikanten in het vorige jaar, en die er in slaagde om *WILLEM I* van besluit te doen veranderen in eene geheel en al huisselijke zaak en eindelijk aan het beruchte voorstel van den heer *RAPPARD*.

Wat zal nu de koning, hoe wel gezind ook jegens de Catholijken, hoe genegen ook om hunne billijke wenschen te bevredigen, door zulke mannen immer omringd, tot wegneming hunner grieven doen, als zij, van hunnen kant, den regtvaardigen en welmeenenden vorst, niet aanhoudend en bij herhaling met hunne wezenlijke grieven bekend maken, als zij niet telkens en met energie, op de wegneming derzelve aandringen?

Men bedenke vooral dat de koning, die reeds eenmaal het voorwerp van den haat dier nog al te vermogende partij was 1), de hoogste omzigtigheid noodig heeft, om haar niet tegen zich in het harnas te jagen: wat gewisselijk het geval zijn zou, als *Z. M.* zich, naar het oordeel dier partij al te gunstig jegens de Catholijken toonde. — Men vrage dus niet veel, niet alles, waarop wij met al onze medeburgers regt en aanspraak hebben: men dringe vooreerst enkel aan op volledige godsdienstvrijheid en vrijheid van onderwijs!

Vrijheid van godsdienst zonder bemoeijingen van den staat met onze kerkelijke zaken: vrijheid van onderwijs voor allen, die het niet onverschillig is, welke principes aan hunne kinderen worden ingeboezemd.

Ja, de koning moet weten, hoe de Catholijken van *Nederland*, even als hunne broeders in andere landen, op de volledige vrijheid hunner kerk gesteld zijn! De vorst moet weten, wat het volk door die vrijheid verstaat, en dat hetzelfde alles, wat er inbreuk op maakt, of aan eigenbelang opoffert, van welken kant het ook kome, mistrouwt en veracht!

De koning moet weten, van welk een hoog belang de vrijheid van onderwijs voor de Catholijken is: niet alleen uit een godsdienstig oogpunt beschouwd zooals tot hertoe bijna uitsluitend het geval was, maar ook in een wetenschappelijk opzicht.

Ondraaglijk inderdaad, is het, dat de bevoorregte on-catholijken ons hunne meerderheid in dat opzicht, onzen minderen graad van kunde, geleerdheid en wetenschap in het aangezicht durven werpen; terwijl zij hemel en aarde bewegen, om het monopolie-stelsel te behouden, en ons op den duur te berooven van vrije inrigtingen, waar jonge Catholijken, zonder gevaar voor hun geloof, tot eene wetenschappelijke hoogte zouden kunnen opgevoerd op welke zij met die bevoorregte kaste, die thans uit de hoogte op hen neder ziet weldra in concurrentie treden, zoo al niet haar den zegepalm ontrukken zouden! Dat men ons eene vrije Catholijke universiteit toesta, zooals *Belgie* er eene heeft, — en dan spreken wij elkander na verloop van tien jaren nader!

1) Zie het artikel over zijne aanspraak aan den koning.

1) Men leze slechts de artikelen van het *Handelsblad* enz. van 1830

Ziedaar waartoe naar onze meening de Catholijken hunne reclamatiën, als Catholijken, voor het tegenwoordige be-
hooren te bepalen. — Maar hoe zal men hunnen alge-
meenen wensch in dat opzigt aan den koning doen kennen :
op welke wijze bij den vorst op het bestaan dier onver-
jaarbare vrijheden aandringen? *Verzoekschriften* ware het
eenvoudigste middel. Maar een, zoo het schijnt onover-
winnelijk vooroordeel tegen dezelve bij sommige invloed
hebbende mannen, heeft schier overal van het bezigen van
dat eenvoudig middel doen afzien, niet echter, dit kun-
nen wij verzekeren, zonder misnoegen, vermoedens en
wrevel of moedeloosheid geboren te doen worden!

Eene Catholijke associatie? — Ja, deze ware wen-
schelijk; maar..... wij willen hier liever zwijgen, dan te
veel zeggen.

Intusschen meenen wij, dat er nog een ander, zeer een-
voudig middel zou kunnen gebezigd worden, waarover
wij eerlang nader hopen te spreken.

Maar, hoewel, naar ons inzien, de Catholijken, als
zoodanig zich voor het tegenwoordige enkel tot het recla-
meeren van volledige godsdienst-vrijheid en vrijheid van
onderwijs behooren te bepalen, hebben zij, als *burgers*
van den staat nog andere pligten te vervullen, nog andere
regten te doen gelden en in dat opzigt maken zij slechts
een geheel met de constitutionele partij uit en behooren
met deze niet als Catholijken, maar als Nederlandsche bur-
gers alle legale middelen te beramen en te bewerkstelligen,
welke in staat zijn, om onze constitutioneele instellingen
te verbeteren en tegen alle inbreuken te verzekeren.

De publieke geest te Keulen.

Het *Journal Historique et Littéraire* van Luik, heeft
eenen brief uit Keulen medegedeeld, van den volgende
inhoud:

Keulen, 21 September 1840.

Mijn Heer en Waarde Vriend!

Ik heb lang het stilzwijgen bewaard, maar heden moet
ik het afbreken. Gij zult vernomen hebben, aan welke
ziekte de dood des overleden konings wordt toegeschreven...
De nieuwe koning heeft Monseigneur von DUNIN ont-
slagen. Wat onzen CLEMENS-AUGUST betreft, tot den
19 dezer toe was hem nog geenerlei opening aangaande
zijne gevangenschap gedaan; er heeft geene onderhandeling
te dien opzichte plaats gehad, en alles wat men daarover
heeft verhaald, is leugen. Men beweert, dat zestien pro-
fessoren van Bonn en van het seminarie, benevens de
heeren GROOTE, von WITTGENSTEIN en STEINBERGER,
tegen zijne terugkomst bij den koning hebben geprotesteerd.

De stad Keulen scheen in het oog van vreemdelingen
diep ongevoelig en met onverschilligheid onder den gees
der Hermesianen gebogen te zijn. Doch er is niets van aan.
Op den 3 September is dat gevoelen door eene ondubbel-
zinnige demonstratie van het openbaar gevoelen vernietigd.
Eene commissie, zamengesteld uit de protestanten V. AM-

MON, ROLSHAUSEN, SCHRAMM en de laarwe Catholijken
VON GROOTE, SCWEITZER, STEINBERGER en V. WITT-
GENSTEIN had zich op den 1 September laten overhalen,
om aan een klein getal personen, gedrukte biljetten te zen-
den, in deze bewoordingen vervat: „Gij wordt uitge-
„ noodigd, om u op den 3 September, ten drie ure des
„ namiddags, in de groote zaal van het stadhuis te ver-
„ voegen, om te raadplegen over eene petitie aan den
„ koning, betreffende het voortzetten der bouwning van
„ de cathedrale kerk; en daar tijdgebrek niet vergunt, om
„ eene dusdanige uitnoodiging aan iedereen te zenden,
„ wordt gij verzocht uwe vrienden mede te brengen.”

Naauwelijks was die circulaire verspreid of het gerucht
liep, dat men zich van die petitie wilde bedienen, om te
toonon, dat de inwoners van Keulen zich het lot der dom-
kerk, maar niet dat van hunnen Aartsbisschop aantrokken.
Ik zal u nu de plaats gehad hebbende zitting beschrijven.

HÜSGEN, van SCHWEITZER en WEITZ verzeld, kwam
te drie ure binnen; een ander geestelijke volgde hem. HÜS-
GEN plaatste zich zoodanig in de zaal, dat hij iedereen,
die binnentrad met eene diepe buiging kon ontvangen en
hij spaarde zijne buigingen niet; maar, de Hermesianen
uitgezonderd, begroette niemand hem op dezelfde wijze.
De heer IVEN bevond er zich ook, als ook LENZEN,
GAU, REBER, VON DER BANCK, GRASHOF, GERLACH,
president van het stedelijk bestuur, REG, RUTH, CLOSS,
HEISTER, directeur der politie, verscheidene den Aarts-
bisschop toegedane geestelijken en 4 à 500 achttingwaardige
burgers.

Te half vier ure sprak VON GROOTE eene lange rede-
voering uit, bij wijze van inleiding en vervolgens las hij
het voorstel voor, waarin onder andere de overleden ko-
ning heilig werd verklaard en voorgesteld, als hebbende
bestendig de Catholijke religie beschermd en begunstigd l).
Men drukte er vervolgens de hoop in uit, dat de nieuwe
koning in de voetstappen zijns vaders treden zou. Hij
voegde er bij, dat, zoo iemand der aanwezigen eenige
verandering voor te stellen, of iets bij het ontwerp van
adres te voegen had, vrijelijk gesproken kon worden.

De stilte, welke op die uitnoodiging volgde, werd af-
gebroken door den ouden GODFRIED IMHOFF, licenciat
in de regten en oud senateur van Keulen. „Ik zie hier,
„ zeide hij, vele hooge ambtenaren van den kerkelijken
„ stand en van de tijdelijke orde; als zij te antwoorden
„ hadden, zou ik gaarne na hen spreken.” Die heeren
stom blijvende, vervolgde de redenaar aldus: „Voor een
„ inwoner van Keulen kan de voltooiing der Dom-kerk,
„ het onderwerp eener kwestie niet zijn; 't gevoel moet
„ hem dit genoeg zeggen. Ik ben te Keulen geboren, ik
„ ben in de Dom-kerk gedoopt, ik heb uit de archiven
„ den lang vergeten naam opgehaald van den bouwmeester,
„ GERARD van Sint-Truijen; dit zal voldoende zijn, om
„ te toonen, hoeveel belang ik in het lot dier kerk stel;
„ maar het schijnt, dat het niet in den regel is, dat wij
„ eene dusdanige petitie teekenen, als de onderhavige,
„ voor dat wij de voorkeur hebben gegeven aan den le-
„ venden tempel, boven den onbezielden tempel en het

1) Kan de onbeschaamdheid verder worden gedreven? Red.

„nuttige en schoone achter het noodzakelijke hebben gesteld; en het noodzakelijke (ik beroep mij op de stad, en op het land, zeer weinige personen uitgezonderd), is, om voor alles eene petitie op te maken voor de herstelling van onzen eerbiedwaardigen Aartsbisschop CLEMENS, en ze aan den koning te zenden, nadat alle brave lieden die zullen geteekend hebben.”

Aanstands weêrgalinde de zaal van *bravo's* en *bravissimo's*. Het denkbeeld van den heer IMHOFF werd vervolgens ontwikkeld in eene fraaije redevoering door den heer PARMENTIER, doctor in de geneeskunde; en bereids hoorde men *bravo's* en *bravissimo's*.

De heer VON GROOTE antwoordde, dat dit voorstel vreemd was aan het onderwerp der bijeenkomst, dat men niet geroepen was, dan om te onderteekenen.

De heer VON BIANCO nam alstoen het woord en antwoordde aan VON GROOTE, dat, vermits de uitnoodigingsbiljetten de woorden, *om te raadplegen (zur Berathung)*, inhielden, en hij zelf iedereen uitgenoodigd had, om zijn gevoelens te zeggen, hij het regt niet meer had, om de vrije discussie te beletten en dat zij voortduren moest.

De debatten begonnen dus en duurden tot 8 ure's avonds. Onze tegenstanders moesten eene menigte van waarheden hooren; en toen eindelijk HÜSGEN vroeg *wat men wilde, door het vragen der terugkomst van den Aartsbisschop, of de officien niet op eene betamelijke wijze plaats hadden in de Dom-kerk en of de diocese niet wel geadministreerd werd*, was het moeilijk om de verbittering des publieks tegen te houden, zoo verontwaardigd was men over die onbeschaamdheid. Men wierp hem tegen, dat hij veel meer aan den ondergang, dan aan de stichting der kudde, die hem toevertrouwd was, arbeide, dat hij de beste plaatsen aan de Hermesianen gaf en de waardigste Priesters verplaatste; dat CLEMENS AUGUST eenen canon handhavende, die met excommunicatie den Vicaris-Generaal straft, die de bevelen van zijn Aartsbisschop tegenwerkt, HÜSGEN die straf beloopt had, sedert dat hij eene pastorij aan den rebel WEBER had opgedragen en door de kwekelingen van het seminarie, die door den Aartsbisschop weggezonden waren, tot de HH. Orden toe te laten.

HÜSGEN was zoo ontroerd en ontsteld, dat toen hij de boven vermelde petitie wilde teekenen, hij dezelve op drie verschillende plaatsen met inkt bemorste en nauwelijks de pen houden kon, zoo beefden zijne leden.

Ongeveer een vijftigtal van protestanten en hermesianen onderteekenden de petitie. Niemand der weldenkenden stelde er zijne handteekening op.

De kanunnik IVEN, vervoege zich bij den burgemeester en verzocht hem de vergunning toe te staan, om onderteekeningen ten voordeele van den Aartsbisschop te doen. Maar de burgemeester antwoordde, dat hij zich niet met het geven dier autorisatie niet durfde belasten. Voorleden dingsdag is hem hetzelfde verzoek bij eene notariele acte gedaan, die door 173 personen onderteekend was; vier inwoners hebben er zich mede belast om ze hem voor te dragen. — Ik zal u het resultaat van dien stap melden.

NEUSS DE SAINT PIERRE is thans Pastoor te Gercon. Men kan niet zeggen, hoe verachtelijk zich die Priesters hebben gemaakt, en met hoeveel verachting men hen be-

handelt. Maar onbekend met alle schaamte, laten die onbeschaamd den niet na het hoofd hoog te dragen en zich verwaand te toonen.

SCHMEDDING had den 17 dezer een bezoek bij den eerbiedwaardigen Aartsbisschop aangekondigd. De Prelaat liet hem vragen, of hij op bevel kwam; dat hij hem anders verzocht zich die moeite te sparen, opdat het volk er geene valsche gevolgtrekkingen uitmaken mogt. Met een woord er is niets waar van al de berigten, welke men dienaangaande heeft verspreid.

God zij met u en met ons. Bid veel voor *Keulen* en recommandeer hetzelfde gebed aan alle seculiere en reguliere Priesters en aan de godvruchtige Bruiden van JESUS CHRISTUS.

Dit stuk, 't welk gebrek aan ruimte, ons belet had, vroeger te plaatsen, bewijst onwraakbaar dat de schijnbare sluimering, waarin de Keulsche bevolking eenen tijd lang verkeerde, alles behalve doodslaap was. Zoo kan eene enkele onverwachte electrieke schok, eene bevolking, die te sluimeren schijnt, opwekken, om eensklaps teekenen van krachtvol leven aan den dag te leggen.!

Terwijl de petitie tot wier onderteekening de burgers uitgenoodigd waren, slechts door weinigen geteekend werd, onderteekenden duizenden de petitie ten voordeele van den Aartsbisschop: zij werd door den heer WEBER aan den koning gezonden, die hem door den president BODELSCHWING het volgende antwoord heeft doen geven:

„De stand der twee Aartsbisschoppen van *Posen* en van *Keulen*, was verschillend 1). Elk derzelve moet uit een bijzonder oogpunt worden beschouwd. Inderdaad ren opzigte van Monseigneur VON DUNIN behoefde slechts de zaak beëindigd te worden, welke de overleden koning reeds begonnen had. Het is geheel anders, betrekkelijk Monseigneur DROSTE ZU VISCHERING. De wenschen, die hem betreffen, kunnen dus niet verhoord worden. Men moet integendeel den uitslag der ondernomene handelingen afwachten.”

Berlijn, 23 October 1840.

a De President van de Rhijn-Provincien.
BODELSCHWING. »

Belangrijke Commissie.

Z. M. WILLEM II, heeft het volgende besluit genomen:

Wij WILLEM II, bij de Gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Gelet op de bij ons ingekomen bezwaren, betrekkelijk het la-

1) Zeer verschillend, inderdaad. Te *Gnesen* en *Posen* was Geestelijkheid en volk eensgezind, aan den Aartsbisschop gehecht en trouw aan geloof en plicht. — Te *Keulen* is een klein gedeelte der Geestelijkheid met de hermesiaansche gevoelens besmet. Deze aanhangers der veroordeelde leer van HERNES zijn de gunstelingen van het gouvernement, voor 't welk zij kruipen, en dat hen ter belooning hunner trouweloosheid en weerspannigheid met gunsten en weldaden overlaadt. Met een woord *Gnesen* en *Posen* is eensgezind; in *Keulen* heerscht verdeeldheid, en van deze weet het vijandig gouvernement meesterlijk partij te trekken.

ger onderwijs, en willende ons te dien opzigt doen voorlichten door het gevoelen van bekwame en der zake kundige mannen;

Op het rapport van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van den 11 dezer, no. 507, zeer geheim,

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Er zal binnen 's Gravenhage eene Commissie worden bijeengeroepen, met het oogmerk, om, na kennis te hebben genomen van de, tot de bedoelde bezwaren betrekkelijke stukken, welke aan dezelve te dien einde zullen worden medegedeeld. Ons daaromtrent te dienen van consideratiën en advies, en om ons voorts zoodanige maatregelen voor te dragen, als zouden kunnen strekken ter gemoetkoming in gemelde bezwaren.

Art. 2. Tot leden dezer Commissie worden benoemd de heeren: baron van der Capellen, onze Minister van Staat, Voorzitter; de baron van Wijkerslooth van Schalkwijk, Bisschop van Curium;

de heer Groen van Prinsterer, onze staatsraad in buitengewone dienst;

baron van Hugenpoth van Aerd, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal;

de heer A. des Amorie van der Hoeven, hoogleeraar bij de remonstrantsche kweekschool te Amsterdam; en

de heer N. C. Kist, hoogleeraar in de godgeleerdheid aan de hoogeschool te Leyden;

en tot Secretaris bij dezelve de heer W. J. Piepers; Secretaris van den Raad van State.

Art. 3. Deze Commissie zal door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken tot het aanvangen van hare werkzaamheden worden bijeengeroepen in de eerste helft van de maand December, en met 1° Januarij aanstaande hare werkzaamheden moeten geëindigd hebben; zij zal den uitslag harer overwegingen onmiddellijk aan ons doen toekomen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het Staatsblad zal worden geplaatst.

Gegeven te 's Gravenhage, den 12^{den} November des jaars 1840, van onze regering het eerste.

WILLEM

De Minister van Binnenlandsche zaken,
DE KOCK.

Ons de ontwikkeling onzer gedachten, betrekkelijk het doel der gemelde commissie voorbehoudende, willen wij hier overnemen, wat de *Arnheemsche Courant* van Woensdag 18 November-dienaangaande zegt:

De Commissie voor het Lager Onderwijs.

„De tweede lofwaardige maatregel, door de nieuwe regering, sedert haren aanvang, genomen, schijnt de oproeping eener Commissie voor het lager onderwijs, met bepaling dat dezelve, bijeengekomen in de eerste helft van December, hare werkzaamheden met 1° Januarij aanstaande zal moeten hebben geëindigd.

„De andere maatregel was de benoeming van den generaal-majoor List; uit jaloerschheid waarschijnlijk van wege zekeren minister, en om hem te beduiden, dat hij zich niet te veel moet laten voorstaan, slechts tot directeur-generaal van oorlog. Waarom dit departement geen minister moet hebben, was velen raadselachtig.

„Sommigen, die het besluit van 12 november, op het „zeer geheime” rapport van den minister van binnenlandsche zaken genomen, minder aandachtig schijnen te hebben gelezen, meenen dat de geheele wetgeving op het onderwerp, dus ook op het hoger onderwijs, door die commissie aan eene revisie zal worden onderworpen. De

considerans van het besluit doet, onzes achtens, zien dat daarvan geene kwestie is. „Gelet op de bij Ons ingekomen bezwaren, betrekkelijk het lager onderwijs, en willende ons te dien opzigt voorlichten door het gevoelen van bekwame en der zake kundige mannen,” enz.

„Het zal dus uitsluitend het lager onderwijs gelden; en niet alleen, hopen wij, of er op de lagere scholen ook godsdienstig onderwijs zal worden gegeven, en hoe; maar ook of vrijheid van onderwijs, in zoover namelijk dat het elken bevoegd bevondene geoorloofd zij waar hij wil eene school te openen, billijk en wenschelijk zijn zou.”

Dit laatste is zeer juist. — Men behoort wel te onderscheiden, wat zij, die zich over het bestaande onderwijs bezwaard gevoelen, vragen, en wat zij niet vragen.

Wij vragen geenszins eene nieuwe algemeene wet op het onderwijs; niet de vernietiging van het gouvernementaal onderwijs-stelsel; niet eene verandering van deszelfs inrigtingen; maar enkel de vrijheid, om met hetzelfde te concurreeren.

Uit hoofde van den Feestdag der H. ELISABETH (Donderdag 19 November), die het patroonfeest voor deze stad is, kon dit nummer niet voor Vrijdag afgedrukt en dus niet voor Zaterdag verzonden worden.

Door plaatsgebrek zijn wij nogmaals genoodzaakt, om de vermelding der ontvangene bijdragen voor onderscheidene liefde-werken te verschuiven.

AANKONDIGING.

R. C. Boekhandel te Uden.

Bij P. N. VERHOEVEN zijn verkrijgbaar de volgende Theologische en andere werken:

C. F. BILLUAT. Theologia accedit index generalis alphab. 20 tomi in 10 vol. nova editio 1840. f 25-00.

B. A. M. DE LIGUORIO. Nova editio, accuratius prioribus revisa et absolutissima. 9vol. 8° f 10-00.

BIBLIA SACRA. Vulg. edit. gr. 8° Paris 1838. f 4-50.

ST. FRANÇOIS DE SALES. Œuvres compl. 4 vol. 8° Paris 1840. f 10-00.

RÓDRIGUES. Pratique de la Perfect. Chret. 3 vol. 8° 1840. f 3-50.

F. C. LACTANTII. Opera Omnia. Gr. 12° f 2-00.

DE LIGNY. Histoire de N. S. J. C. nouvelle édition 1840. 8° f 1-50.

CHALONNER. Méditations pour chaque jour de l'année. 4 vol. f 3-50.

FR. HURTER. Histoire d'Innocent III et de ses contemporains. 2 vol. 8°. f 5-50.

GERAMB. L'unique chose nécessaire. — L'éternité s'avance. 2 vol. 18° f 1-10.

J. GAUME. Catechisme de persévérance, ou exposé historique, dogmat., morale et liturgique de la religion. 8 vol. 8° Paris 1840. f 16-00.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst, behalven de 35 centen zegelregt. — Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

Brieven over Rusland en de Catholijke Kerk.

Eenige brieven over *Rusland* en de Catholijke Kerk, van welke wij heden den eersten mededeelen, en die wij achtervolgens zullen opnemen, verdienen met ernstige opletendheid gelezen te worden. De schrijver derzelve is de heer DAVID ROSS VAN BLADENSBURG, een zeer kundig man, die veel heeft gereisd. Hij stelt de gewelddadige rupture van *Rusland* met den Apostolischen Stoel in een nieuw daglicht voor, als deel uitmakende van *Ruslands* uitgebreid overheerschings-plan, en *Pruissen* als de handlanger van den czaar, om diens opmerken te begunstigen; de gebeurtenissen welke *Pruissen*, dat slechts eene mogendheid van den tweeden rang was, tot mogendheid van den eersten rang hebben doen opklimmen, ontwikkelt hij op eene bijzondere en piquante wijze. Bij de verwikkeling der tegenwoordige gebeurtenissen moeten deze brieven eene bijzondere belangstelling inboezemen, hetzij men de daarin opgegevene narigten en ophelderings, uit een godsdienstig of uit een staatkundig oogpunt beschouwt.

De schrijver verspreidt een helder licht over het treurig tooneel der godsdienst-vervolging, die wij, zoo wel in *Pruissen* als in *Rusland* hebben zien plaats hebben. Alle de gebeurtenissen welke de vervolgingen door den koninklijken stichter der *Evangelische Kerk* voorafgegaan en gevolgd zijn, worden in deze brieven met groote schrande-

heid en onpartijdigheid beoordeeld. Wij meenen echter hier te moeten vermelden, dat wij niet willen gerekend worden verantwoordelijk te zijn voor sommige gevoelens van den schrijver en dezelve geenszins als de onze overnemen: ten opzichte van eenige beoordeelingen maken wij zelfs te dien opzichte stellige uitzonderingen.

Tot slotte moeten wij onze lezers verwittigen, dat de heer DAVID ROSS VAN BLADENSBURG, niet Catholijk, maar een Iersch protestant is, wat het gewigt van den inhoud dezer brieven nog vermeerderd.

EERSTE BRIEF.

De keizer van *Rusland* en de Paus, leven tegenwoordig in misverstand. Een vredebreuk is tusschen hun beiden losgebarsten, en hunne geschillen zijn van zulk eenen ernstigen aard geworden, dat de Souvereine Opperpriester, tegen het einde van het vorige jaar, den autokraat bedreigde van al zijne *intrigues* te zullen ontmaskeren en in het helderste daglicht te plaatsen. Men herinnert zich zijne allocutie desaan gaande nog wel. Nu, welke rol speelt *Rusland* staande deze onenigheid? Handelt het aanvullender of afweerender wijze? Eischt de Paus bij toeval de regten zijner heerschappij terug? arbeid hij er aan, om hem eenige zijner bezittingen te ontrooven of om hem eenig gedeelte van zijn gezag te ontnemen? tracht hij hem zijne magt of zijn invloed te doen verliezen? heeft hij het oogmerk om zich direct of indirect tegen zijne reusachtige plannen van vergrooting te verzetten? Geenszins. Wie ziet niet in,

dat de Paus, verre van aan te vallen, van tegenstand te bieden of hinderpalen in den weg te stellen, even als het meerderdeel der andere souvereinen, den colossus ongehinderd laat voortgaan. Deze onderwerpelijke vredebreuk is dus uitsluitend het werk van *Rusland*. Het is de eerste acte eener geheel nieuwe politiek der czaars, waarvan de aanvangende gebeurtenissen ons de ontwikkeling duidelijk maken.

Wat is het geheim van het nieuwe standpunt waarop *Rusland* zich tegenover *Rome* geplaatst heeft? *Rusland* heeft zich immers vrijwillig de uitdaging verstout; het heeft eene Kerk aangerand, die de helft der Christenheid onder hare bannier telt, die door geheel *Europa* bemind en geacht is die eenen grooten invloed op de massa's, op den geest der souvereinen, en zelfs op de staatsmannen, uitoefent? Hoe moet men dit overeenbrengen? *Rusland* is voorzeker niet minder voorzigtig dan eergierig; het zou tegen zich zoodanig eene magt niet hebben in het harnas gejaagd, als het geen middel voorzien had, om derzelver vijandelijkheid te kunnen verlammen, ja zelfs, om haar aan deszelfs oogmerken dienstbaar te maken. *Rusland* tracht sedert lang de Catholijken onderling te verdeelen en tweedragt onder de protestanten te stoken. De verontrusting der opiniën is het werktuig van zijne politieke voordeelen geweest; zij moet ook dat van zijne godsdienstige voordeelen worden. Een zelfde middel zal aan hetzelfde den tweevoudigen zegepraal, dien het najaagt, verschaffen. Even gelijk een werkman zich van zijn gereedschap bedient, zoo bedient zich ook *Rusland* van de kabinetten en van de kerken.

Eene protestantsche mogendheid wordt door *Rusland* op den voorgrond gesteld, om de prerogatieven der Kerk van *Rome* snood aan te randen. Het tooneel voor dezen worstelstrijd verkozen, was *Duitschland*, het hart van *Europa*. De geslepenheid waarmede *Rusland* de hinderpalen, die aan zijne plannen in den weg stonden, wist te verbergen, is niet minder verbazend, dan de behendigheid waarmede het dezelve heeft weten te boven te komen. Zijne overwinningen onttrekken de moeilijkheden tegen welke het te worstelen had, aan ons gezigt. *Duitschland* was ontegenzeggelijk het gewest van geheel *Europa*, waar het minste beroering in het godsdienstige en in het politieke heerschte 1). Wel nu! 't was dat land, hetwelk *Rusland* had uitgekoken, om er de godsdienstige verbittering der middeneeuwen te vernieuwen. In *Duitschland* was *Pruissen* de verlichtste aller mogendheden; het onderscheidde zich door zijne gematigdheid en door zijne verdraagzaamheid 2), door zijne wetenschappelijke voortgangen en door zijne uitmuntende administratie. Nu, *Pruissen* was de agent dien *Rusland* zich verkoos. *Pruissen* was buitendien

op eene buitengewone wijze door het hof van *Rome* begunstigd geworden; het had concessien en voorregten verworven, zoodanig zelfs, als vroeger nooit eene protestantsche mogendheid had verkregen. Zoodanig is intusschen de kampvechter, dien *Rusland* aan den Paus zou gaan tegenstellen.

Om de rol van *Pruissen* in dezen wél te vatten, is het noodzakelijk, om zijne belangen en zijne behoeften, die hetzelfde door zijne anteceden ten werden opgelegd, goed te kennen. Laten wij een blik achterwaarts werpen en tot het Weener-Congres opklimmen, waaraan *Pruissen* zijne tegenwoordige grenzen en bevolkingen dank weten moet.

Het doel van het congres was, om de vorsten in hunne rijken en heerschappij te herstellen, die door den oorlog, op eene onregmatige wijze van dezelve waren beroofd geworden: elke andere staatkunde zou *Europa* geschokt hebben, in stede van in hetzelfde het evenwigt te herstellen. Intusschen zag men *Rusland*, in de discussien van het congres, levendig aandringen om ten voordeele van *Pruissen* nieuwe grondverdelingen te verwerven. Men zag het vooral aandringen op het verheffen van *Pruissen* tot eene mogendheid van den eersten rang. De inzigten welke *Rusland* bij dat verzoek had, werden toen door de staatsmannen niet dieper doordrongen, dan dezelve thans begrepen worden, ofschoon zij achtervolgens voor het oog van het tegenwoordige geslacht ontsluitend worden. De stemming zijner tegenstrevers maar al te wel kennende, deed *Rusland* met goed gevolg een beroep, op den ter nauwernood bedaaften schrik, dien *Frankrijk* inboezemde, en, door zijne dreigementen bragt hetzelfde de vrees tot zwijgen, die het reeds allerwegen deed ontstaan; het wist zich ook de wederkeerige jalousie ten nutte te maken, en, door de schadevergoeding die het aan de voornaamste staten aanbood, maakte het hen medepligtig aan zijne onregtvaardigheden; zij werden zijne werktuigen. Op wiens kosten werd *Pruissen* aldus verheven? Het protestantsche *Saksen* en het Catholijke *Polen* werden beurtelings gekortwiek. *Denemarken* werd beroofd van de bezittingen die *Zweden* aan hetzelfde in ruil voor *Noorwegen* had afgestaan 1); de vorsten die de Rijn-provinciën beheerschten, werden aan den dijk gejaagd en hunne vorstendommen metjes ook al aan *Pruissen* overgedragen. Wat nog meer is, de invloed van *Pruissen* in *Duitschland*, werd verhoogd door de vernietiging van den voorrang van *Oostenrijk*, hetwelk de weigering ten gevolge had, om dien vorst den titel van Duitsch Keizer terug te geven en hem in het bezit der erfelijke provinciën van *Vlaanderen* te stellen.

1) Het met *Engeland* vereenigde *Rusland*, 't welk het in de kunst der ongerechtigheid had ingewijd, haalde *Zweden* over, om zijne vriendschaps-betrekkingen met *Napoleon* af te breken, belovende, dat het *Zweden* in het bezit zou stellen van *Guadeloupe* en van *Noorwegen*; wat nog meer is, dat het aan hetzelfde geld schieten zou. De *Guadeloupe* werd vervolgens, op het tijdstip van den vrede aan *Zweden* afgenomen; doch *Noorwegen* behoorde aan eene onzijdige mogendheid, aan *Denemarken*: maar *Rusland* kwam zijne verbindenis niet na, en *Zweden* had het zoo volhandig om met geweld te verkrijgen, wat men aan hetzelfde beloofd had, dat het niet in de mogelijkheid was, om zich met de coalitie te vereenigen, waarin het gewikkeld was. Men zeide vervolgens aan *Denemarken*, dat het zich had te vreden te houden met *Zweedsch-*

1) Sedert den Westphaalschen Vrede, is *Duitschland* het gewest, dat het minste door godsdienstige geschillen is beroerd geworden. Ik heb met mijne eigene oogen gezien, dat de Catholijken en de protestanten in eene en dezelfde kerk hunne godsdienst-oefeningen hielden en in zeer goede verstandhouding leefden. De Saksers eeren immers hunnen Catholijken koning, hoewel zij protestant zijn?

Aant. van den Schrijver.

2) Wij nemen de vrijheid hier te verklaren, dat wij het met den diependenkenden schrijver van dezen brief, in dit punt, in het geheel niet eens zijn.

De schadeloosstelling die *Oostenrijk* verkreeg, was loos berekend om zijn Germaansch karakter te verminderen, door de concessie van een grondgebied, hetwelk bewoond werd door een volk, dat niet van Duitschen stam en dat door geaardheid en door gevoel, aan *Duitschland* vijandig was 1). Als gevolg van die veranderingen, werd *Frankrijk* van zijne veroveringen in *Europa* beroofd, om dezelve af te staan aan mogendheden, die er geen meerder regt op hadden, terwijl *Engeland* zijne aanwinsten in de kolonien moest afstaan. Derhalve hadden *Engeland*, *Frankrijk*, *Oostenrijk*, *Saxen*, *Polen*, *Denemarken*, *Italië* enz. van die reconstitutie van het Pruissische rijk te lijden. En laat ons hierbij wel opmerken, dat die reconstitutie niet door *Pruissen* zelve, maar door *Rusland* bewerkstelligd werd!

Pruissen kan evenwel ondanks al die toekenningen van grondgebied, welke alle ten koste zijner naburen en van al de groote mogendheden van *Europa* waren gedaan, geene magt verwerven, die hetzelfde onafhankelijk maakte; het was altoos genoodzaakt om zijne toevlugt tot *Rusland* te nemen, ten einde deszelfs heinde en verre verspreide aanwinsten te kunnen behouden. Aan den eenen kant lag het open voor *Frankrijk*; aan den anderen kant bezat het geen enkel middel om *Rusland* te kunnen wederstaan. Zijne nieuwe bevolkingen verdeelden zich, met betrekking tot gevoelens en denkwijzen in drie klassen: Duitschers, Slavoniers en Franschen, behoudende elke klasse derzelver sympathie en betrekking tot *Frankrijk*, *Saksen* en *Polen*, alle overigens vijandig jegens *Pruissen* en de middelen bezittende, als zij genoeg bekwaam waren geweest om er gebruik van te maken, om dat rijk inwendig te verscheuren en uitwendig ten gronde te helpen. Zoodanig was het door *Rusland* zamengeflanst *Pruissen*; uit deszelfs aard geheel en al buiten de mogelijkheid zijnde om *Rusland* tegenstand te bieden, zag het zich genoodzaakt om zich telkens naar dat rijk te moeten wenden, ten einde er een steun te vinden. Hieruit kan men genoegzaam afleiden, dat in elke daad van *Pruissen* eene Russische inblazing moet verborgen wezen; en in elk zijner maatregelen, eene schrede naar het doel, dat *Rusland* poogt te bereiken.

De gevolgtrekking voert dus tot de gedachte, dat de aanval die door *Pruissen* tegen het geestelijk gezag van den Paus is gerigt, eene oorzaak heeft waaraan *Rusland* niet vreemd is. Doch wij hebben er een regtstreeks bewijs van in eene memorie welke tegen het einde van het jaar 1833 door het kabinet van *St. Petersburg* opgesteld en in 1834, confi-

dentieel aan alle hoven van de kleine Duitsche vorsten is medegedeeld. Dit document is al te kostelijk; het is met te veel diepzinnigheid ontworpen en met te veel zorg opgesteld, dan dat ik zou kunnen nalaten een denkbeeld van hetzelfde te geven. Het is een stuk, wat bestudeerd behoort te worden door allen, die de politiek van *Pruissen* en van *Rusland* en den gang van *Duitschland* wenschen te leeren kennen. Dit document heeft ten doel om de geruchten die over de alliantie van *Rusland* met *Pruissen* verspreid waren, te spreken, en het bewijst dubbeld het tegendeel. Doch ik moet, voor dat ik tot iets anders overga, eenige opmerkingen over den staat, over de instellingen, over het administratieve stelsel en over de politie van *Pruissen*, voorstellen.

De gewesten die in 1815 aan *Pruissen* waren toegekend, hadden ongeveer elf of twaalf miljoenen inwoners. Derselver bevolking is na dien tijd geklommen tot veertien miljoen. *Pruissen* trad met omstreeks acht en een half miljoen in het Duitsch-verbond en de bondsdag mogt geenerlei contrôle over de achter blijvende drie miljoen uitoefenen, die van Slavonischen oorsprong zijn en *Pruisisch Polen* of *Silezië* bewonen.

Vijf veertiende gedeelten dier bevolking zijn Catholijk; het overige is over het algemeen protestant. De Catholijken bevinden zich grootendeels in de aartsbisdommen van *Posen* en *Gnesen*, en in de provinciën, die langs den *Rhijn* gelegen zijn.

Pruissen is lang vermaard geweest, door de bekwaamheid zijner ministers, even als zijn groote leest (prototype) *Rusland*. Dit rijk bedient zich van de talenten van vreemden, om zijne eigene raadsvergaderingen te besturen; maar in regtstreekschen strijd met deze mogendheid, die zich slechts van gelukzoekers bedient, heeft *Pruissen* zich steeds beijverd, om mannen, wier naam, als staatsmannen reeds onwankelbaar gevestigd was, in zijn dienst op te nemen. De graaf *BERNSTORFF*, die deszelfs raad gedurende twaalf jaren, tot in 1831 heeft voorgezeten, was voorheen eerste minister in *Denemarken*. Toen hij in Pruissischen dienst overging, kende hij volmaakt alle geheimen van den staat van het hof en van het Deensche kabinet. Door die opvolging van bekwame ministers, zijn de finantien, die zich ten gevolge van den oorlog in een deerniswekkend verval bevonden, opgebeurd geworden en het krediet van *Pruissen* heeft zich gevestigd. Het is er ook in weten te slagen om onderscheiden der beroemdste letterkundigen van *Duitschland* aan zich te verbinden, hunne werken hebben *Pruissen* een naam verworven, die veel heeft bijgedragen om zijn invloed te vermeerderen. De Russische diplomatie heeft aan al die omstandigheden zeer behendig eene wending ten haren voordeele weten te geven, door het overhalen der kleine Duitsche vorsten, om *Pruissen* in alle takken zijner administratie, als een voorbeeld te beschouwen. Die administratie is wezenlijk in alle deelen despotiek. *Pruissen* had in 1813, om daardoor hunne medewerking tot den oorlog te verwerven, aan zijne onderdanen eenen constitutioneelen vorm van gouvernement beloofd: sedert den vrede heeft het echter, stelselmatig en onvermoeid gearbeid om alle staatsmagten in den persoon des monarchs te vereenigen. Zijn leger staat op eenen ontzagwekkenden voet; het wordt zelfs in vredes-

Pommeren en met het eiland *Rügen*; doch aangezien het daarmêe niet te vreden was en al zijne krachten inspande, om *Noorwegen* terug te bekomen, werd *Pommeren* aan *Zweden* ontnomen, om bij *Pruissen* gevoegd te worden. Duidanig was het voorwendsel; maar de eigenlijke beweegreden was, het grondgebied van *Pruissen* te vermeerderen en de mogendheden te verzwakken, die over den in- en uittocht van de *Baltische Zee* bevelen: *Denemarken* door een daadwerkelijk grondverlies en *Zweden* door het bezit van een gebied, welks bewoners aan hetzelfde steeds vijandig waren; door eene aote van ongerechtigheid en door het gaande maken van de vijandschap van *Denemarken* zelve.

1) Wij zien eenigen tijd later, dat *Oostenrijk* geheel uit eigen beweging afzag van al zijn invloed over de Duitsche Staten, welke aan de noordzijde van den *Main* gelegen zijn; en dat *Rusland* hetzelfde toen uitkreet als eene niet Duitsche mogendheid.

tijd in volmaakt actieven staat gehouden. *Pruissen* heeft nimmer opgehouden het schouwspel van eene uitgebreide krijgstoerusting op te leveren. Al zijne onderdanen treden in den ouderdom van twintig jaren in dienst en blijven gedurende twaalf jaren dienen. Op die wijze is het gouvernement, terwijl deze ontzagchelijke opeenstapeling van militaire magt immer gereed staat om de geringste openbaring van volks-misnoegen te fnuiken en te verpletten, in staat om den geest zijner onderdanen van het oogenblik waarop zij beginnen te leven, dat is, waarop hun karakter zich vormt, naar zijn smaak te kneeden; het stelt ook in den staat eene regtstreeksche contrôle, of inquisitie over iederen individu in het bijzonder daar.

De grondregels van het gouvernement over de opvoeding en het onderwijs, geven het gelegenheid om zich in menigvuldige gevallen en op de willekeurigste wijze daarin te dringen, zonder in het minste acht te geven op de heilzame uitoefening van het ouderlijk gezag. De scholen, de collegien en de universiteiten, liggen in allen deele onder de contrôle of inquisitie van het gouvernement. Het geringste bevel, wat van den een' of anderen minister uitgaat, is toereikend om de bestemming van fondatie te veranderen, zonder zich in het minste over den fondateur of over den aard der fondatie te bekreunen. De koning benoemt de professoren, hij verandert dezelve naarmate hij het goedvindt en regelt den studie-cursus. De drukpers is aan eene censuur onderworpen, die vooral gedurende de laatste jaren, ondragelijk streng is geworden; later zijn nog dekreten uitgevaardigd, die zelfs de mondelinge discussien over sommige onderwerpen verbieden en zelfs de vrijheid van spreken belemmeren. Een minister van staat is zelfs in geneeskundige zaken voorzitter. De administratie der gemeenten, de provinciale organisatie, de handels-zaken, kortom, alles, alles wordt naar het welbehagen van het gouvernement geregeld. De invloed van den adel is geheel vernietigd. De jaarlijksche grondschatting is vervreemd. Alle traditioneele gebruiken, alle weldadige instellingen en costümen, die overigens het absolute gezag van den vorst beperken, zijn afgeschaft geworden. De wetten zijn voor het grootste gedeelte van latere dagteekening. De monarch is de eenige bron der wetgeving; de regterlijke magt hangt ook al van de kroon af.

In zulk eenen stand van zaken wordt het persoonlijk karakter des monarchs voorzeker een voorwerp van het grootste belang. Een stelsel, zoodanig als wij zoo even hebben voorgesteld, zou moeilijk kunnen worden verduurd, als het hof losbandig en buitensporig was; doch *FREDERIK WILHELM* heeft aan zijn hof het voorbeeld eener vlekkelooze moraliteit gegeven; hij had in het koninklijke huis de naauwgezetste zuinigheid ingevoerd. Zijne leefwijze was eenvoudig, ofschoon onderscheidene zijner openbare daden willekeurig en onregtvaardig geweest zijn, was toch zijn huisselijk leven beminnelijk, goed en welwillend. Zijne devotie voor de nagedachtenis van wijlen de koningin, heeft hem de achting van een volk van romaneske verbeelding verworven. Hij werd in het calvinismus opgevoed en onderscheidde zich door zijne vroomheid; doch te midden van het hofgewoel, kan men ligt nagaan, dat hij de woorden des Zaligmakers: „Mijn rijk is niet van deze wereld,” niet steeds in het geheugen kon hebben.

Zijne grondstellingen ten opzichte van het kerkelijk beheer waren het erastismus 1), tot zijne uiterste grenzen gedreven. De gewetensvrijheid dreef voorheen in *Pruissen* boven, doch thans bestaat zij er niet meer. De verschillende kerken genoten onafhankelijke door de tractaten gewaarborgde regten; die regten zijn door het gouvernement ter zijde gesteld. Men kan zonder vergunning, geen gebouw voor de Godsvereering bestemd, meer optrekken; de goddelijke dienst mag zonder de vergunning van het gouvernement, in geen bijzonder huis verricht worden; de minister van eerediensten, brengt, door eene gewone ordonnantie, het eigendom van het eene kerkgenootschap, in de kerk van een ander over; de kansel staat onder een even streng toezigt als de pers; de herderlijke brieven van de Catholijke Bisschoppen, moeten door den president der provincie gecontrôleerd worden.

Nu kom ik aan eenige opmerkingen over het gedrag, dat *Pruissen* ten opzichte der protestanten zijner staten gehouden heeft, hiermede zal ik mijnen volgenden brief aanvangen.

DAVID ROSS VAN BLADENSBURG.

Vrijheid van Onderwijs en het Journalismus.

Sedert vijf en twintig jaren hebben de Catholijken van *Nederland* vrijheid van onderwijs gevraagd en gereclameerd, maar het gouvernement bleef doof voor de klagten der Catholijke bevolking, die eindelijk in 1829 door een algemeen petitionnement die vrijheid verzocht: de gevolgen zijn bekend; wij willen daar over hier niet spreken, wij hebben het meermalen gedaan. Genoeg, de vrijheid van onderwijs werd niet toegestaan. Sedert eenige jaren zijn het niet alleen de Catholijken, welke over het gemis dier vrijheid klagen, en op het toestaan derzelve aandringen; ook zij, die zich van de hervormde Nederlandsche Kerk, zoo als die thans bestaat, hebben afgescheiden, hebben die vrijheid meermalen in petitiën aan de Tweede Kamer verzocht; maar alles vruchteloos.

Eenige maanden geleden, drongen wij op nieuw op een algemeen petitionnement aan: die stem vond weêrklank, niet alleen bij onze geloofsgenooten, maar bij allen, die in eenen constitutioneelen staat, ook constitutioneele instellingen verlangen, en eindelijk begrepen, dat eene regering, die een onderwijs-monopolie hardnekkig in stand houdt, en uitsluitend over het onderwijs, onderwijzers en onderwijs-boeken heerscht, zoo wel met betrekking tot het burgerlijke als tot de godsdienstige gevoelens langzamerhand van de bevolking maken kan wat zij wil, en dus niet alleen absolutismus, maar ondraaglijk despotismus uitoefent.

2) *Erastismus*. Aldus genoemd naar zekeren Engelschman *ERASTUS*, die gedurende de burgeroorlogen in *Engeland*, in 1647, opstond. Hij en zijne aanhangers beweerden, dat de Kerk geen gezag had, betrekkelijk de discipline, dat zij geenerlei magt heeft om wetten en decreten te maken en nog minder, om straffen te bepalen en daarvan te ontslaan, te excommuniceren enz. — Zie *BENZIER*, *Diot*, de Theol. art. *Erastiani*.

Van daar dat men zich in schier alle provincien onledig hield met het opstellen van adressen aan den koning, van welke onderscheidene aan ons toegezonden werden; allerwege maakte men zich bereid om dezelve te teekenen, in sommige plaatsen was dit reeds geschied, toen.... dat algemeen petitioneren werd tegengehouden, zelfs door mannen, die het teekenen van petitiën in 1829 hadden bevorderd en er zelve het voorbeeld van gaven....

Op die wijze werd de stem der onafhankelijke periodieke pers, de invloed hebbende stem der organen van het Catholicismus gesmoord; tot schande der Tweede Kamer in dubbelen getale, wier taak het was, om over noodig gekeurde wijzigingen in onze hoogst gebrekkige grondwet te raadplegen, hoorde men leden der Kamer hevig tegen het journalismus, een der onmisbaarste waarborgen voor vrijheid en regt in eenen constitutioneelen staat uitvallen; en sommigen, die vroeger hoogen prijs op ons Catholijk orgaan stelden, lieten zich hier en daar ongunstig over hetzelfde uit, hoewel noch onze principes, noch onze taal veranderd zijn....! Zoo inconsequent is de mensch: men wil vrijheid en regt en tracht het betreden van den eenigen legalen weg om beiden te erlangen, door tegenwerking en afkeuring te beletten!

Uit echte bronnen wordt ons uit 's Hage gemeld, dat mannen, van welke men zulks minst verwachten zou, zich aldaar sterk tegen het journalismus hebben uitgelaten: *mensen, zoo zeide men, die halve en dikwijls nog minder dan halve kennis van zaken hebben, spreken in de dagbladen over alles, maken alles publiek en bederven daardoor alles.* — Inderdaad, als het journalismus niet meerdere discretie had, dan men zich verbeeldt, zou het ons niet moeilijk vallen, om openlijke bewijzen te leveren, dat wij betrekkelijk zekere zaken niet half, of minder dan ten halve onderrijt zijn, en, gelukkig voor de eendragt, aanhoudend onderrijt worden; zoo als men uit het zoo even vermelde, wel bespeuren zal....! Wie de regten der Kerk, de vrijheid van godsdienst en onderwijs ernstig wil, schuwe het journalismus en de publiciteit niet, en trachte die niet verdacht te maken; want het zijn in onze dagen krachtige en grondwettige middelen, om verkeerdheden aan te wijzen en te doen verbeteren! Ook durven wij gerustelijk verzeeken, dat de publieke opinie der Nederlandsche Catholijken, ten opzichte van ons orgaan zoodanig gevestigd is, dat het laken of verdacht maken onzer heilige bedoelingen, die geene andere strekking hebben, dan het handhaven van de regten der Kerk, het verwerven van volledige godsdienst-vrijheid en vrijheid van onderwijs, door legale en grondwettige middelen, gewisselijk eene geheel andere uitwerking zouden hebben, dan zij, *wier denkwijze ten dien opzichte schijnt veranderd te wezen*, zich verbeelden. Er is reeds veel, dat in 't oog loopt.... en wat eigenliefde vaak niet ziet, wordt door anderen duidelijk bespeurd!

Wij zeggen dit niet uit gekrenkt eergevoel, niet om alles te bederven, niet om te roemen of te dreigen, God behoeft ons tegen dat alles! Veel liever, God weet het, zouden wij over vele zaken zwijgen, die wij nu slechts even aanroeren, doch waarover wij veel zouden kunnen zeggen, als niet de heilige regten, die wij eene zoo lange reeks van jaren hebben verdedigd, dien moeilijken plicht van ons

vorderden, en waarbij ons hart menigmaal hevig ontroerd en geschokt wordt. Liever zouden wij geheel andere onderwerpen behandelen die meer voedsel voor de ziel opleveren, als wij de heilige regten der Kerk, de volledige godsdienstvrijheid en de vrijheid van onderwijs in ons vaderland geëerbiedigd en gewaarborgd zagen, maar helaas! Van dat gelukkig oogenblik zijn wij wellicht verder dan men denkt, verwijderd; maar dat is niet de schuld van het journalismus; 't is niet de schuld van de publiciteit, maar van intrigues, die in onze dagen, bij eene publieke opinie als die der Nederlandsche Catholijken, en bij algemeene overtuiging van het nut der publiciteit, niet verborgen kunnen blijven!

Om nu te begrijpen, wat men bewerkt heeft, door het algemeen teekenen van petitiën of adressen ten behoeve der vrijheid van godsdienst en onderwijs te beletten, behoeft men slechts te lezen, wat het walgelijk *Handelsblad*, uit het semi-officieele *Journal de la Haye* (welke twee bladen elkander, sedert eenigen tijd, kluchtig, maar wat lomp, den bal toekaatsen) in zijn nummer van donderdag 19 November heeft overgenomen. Wij lezen daar:

Het *Journal de la Haye* behelst het volgende bericht: „Naar de inlichtingen, die men ons wel heeft gelieven te geven, houden wij het er voor, *dat de klagen nopens het lager onderwijs, DIE BIJ DE REGERING ZIJN INGEKOMEN, geenszins zoo algemeen en zoo talrijk zijn, als men uit het artikel van het Handelsblad, nopens het onderwerp, hetwelk wij gisteren hebben overgenomen, zou kunnen afleiden.* Maar welk ook het getal zij dergenen, die hunne klagen aan den troon hebben onderworpen, is de regering geneigd, daaraan regt te doen wedervaren, van het oogenblik, dat de uitslag van het onderzoek, hetwelk de koning, in zijne zorg voor al zijne onderdanen, zonder onderscheid, heeft bevolen, zal hebben bewezen, dat de klagen gegrond zijn, en dat er middel bestaat, om er de oorzaak van weg te nemen, zonder aan het algemeene belang van den staat eenig nadeel toe te brengen.”

Ei lieve! Moest het *Handelsblad* hier op den voorgrond worden gesteld, als het klagen over het lager onderwijs geldt? Intusschen zijn deze regels van gewigt: gij kunt er duidelijk uit zien, Catholijken van *Nederland!* Met wat doel het ALGEMEEN teekenen van TALRIJKE petitiën of adressen moest worden tegengehouden...! Gij kunt er uit zien, dat zij, die prijs op de vrijheid van onderwijs stellen en echter aan het tegenhouden van een algemeen en talrijk petitioneren hebben medegewerkt in de strikken der vijanden van die vrijheid gevallen zijn! Gij moest niet petitioneren, om naderhand in het *Journal de la Haye* te kunnen lezen, *dat de klagen nopens het lager onderwijs, DIE BIJ DE REGERING ZIJN INGEKOMEN, geenszins zoo algemeen en zoo talrijk zijn als*, NB. een *Handelsblad-artikel* had beweerd.

Wie had nu gelijk, het journalismus, dat u toeriep: *dat het adressen aan den koning regene*, of zij, die u van het petitioneren hebben afgehouden? Wie had hier het meeste doorzigt? Wie heeft er de schuld van, dat een *Journal de la Haye* en een *Handelsblad* nu met uw stilzwijgen den spot drijven?

Maar weet het *Journal de la Haye* dan niet, dat niet

alleen de geheele onafhankelijke periodieke pers de vrijheid van onderwijs voor de Catholijken, de afgescheidenen, en wie het verder verlangen mogten, heeft gereclameerd, maar dat al de Noord-Brabandsche Kerkvoogden, gezamenlijk met al de Aartspriesters der andere provinciën, in een adres aan den afgetreden koning het verlangen naar godsdienst-vrijheid en vrijheid van onderwijs hebben uitgedrukt; om niet te spreken van hetgene, wat later aan onzen tegenwoordigen koning mondeling is gezegd geworden.

Hoe dit zij, koning WILLEM II, heeft wijs, voorzigtig en staatkundig gehandeld door het benoemen eener commissie ad hoc; en wij mogen van de wijsheid der leden van die commissie en van de ronde en bekende regtvaardigheid van Zijne Majesteit, onder Gods zegen, alle goeds verwachten; en wij achten ons gelukkig, de Catholijken van *Nederland* te kunnen berichten (wat zij zonder het journalismus niet weten zouden)! dat reeds op sommige plaatsen ijerige Catholijken zich vereenigen, om door eenparige gebeden, dien goddelijken zegen over den arbeid dier commissie en in het bijzonder wijsheid voor den hooggeschatten Bisschop, die er deel van uitmaakt, af te smeken, en dat men ons verzocht heeft, dit door middel van ons blad te willen mededeelen; opdat ook de Catholijken van andere plaatsen, zich tot dat einde met hunne broeders in het gebed vereenigen zouden. Hier en daar worden er met dat doel novenen gehouden, intentien gelezen, aalmoessen gegeven! Zoo vurig is overal de wensch naar vrijheid van onderwijs: en even vurig, wij kunnen het stellig verzekeren, naar volledige godsdienstvrijheid, die een einde maakt aan alle die bemoeijingen van staatsdienaren met kerkelijke zaken, welke gedurende vijf en twintig jaren zooveel onrust en verdeeldheid in *Nederland* hebben te weeg gebragt en waarvan, zoo er niet spoedig een einde aan gemaakt wordt, de noodlottige gevolgen te laat zullen worden betreurd.

De Opcenten.

Groot was de verwachting, welke de natie van den nieuwen minister van financiën had, die nog klom toen Z. M. in de troonrede te kennen gaf, dat er geene nieuwe belastingen te wachten waren; groot was alzoo de teleurstelling bij de voordragt des ministers, wel niet van eene nieuwe belasting, maar van eene belasting, die nog veel erger, dan eene nieuwe is; wijl daardoor onderscheidene belastingen, waaronder die op de onmisbaarste voorwerpen en levensbehoefden gelijktijdig aanmerkelijk worden verhoogd: wat dan ook weder voornamelijk, op de min goeide, arbeidzame en geringe klassen drukt; wat door eene nieuwe belasting, b. v. op artikelen van weelde, enz. het geval niet zou zijn geweest.

Dat het niet belasten dier voorwerpen, bij het voorstel om de belastingen op de noodwendigheden des levens enz. door opcenten te verzwaren, algemeen misnoegen moest veroorzaken, had de heer ROCHUSSEN gemakkelijk kunnen voorzien. Niets was geschikter om hem, reeds bij het intreden zijner ministerieele loopbaan, in populair te doen worden.

Of de Tweede Kamer, na alles, wat daarover reeds gezegd en geschreven is, de opcenten zal durven toestaan,

kunnen wij niet beslissen. Maar zou de heer ROCHUSSEN het opcenten-voorstel niet kunnen intrekken en een ander middel ter voorziening in de behoeften des lands, kunnen voorstellen, 't welk gelijktijdig geschikt ware, om door de progressieve vermindering van hooge interest gevende effecten de finantien van den staat aanmerkelijk te verbeteren, waartoe, onder andere, het volgende plan, door de *Vlissingsche Courant* van Dingsdag 10 November 11, zeer geschikt schijnt.

„ 1o. In het te kort, dat de voorgedragene begrooting, zoowel als de algemeene nu opgelegde toestand van 's Rijks financiën blijkt op te leveren, zal worden voorzien door eene GEDWONGENE HEFFING OP DE INKOMSTEN boven de f 1000. — volgens een percentsgewijs, naar gelang der hoogere inkomsten, opklimmend tarief.

„ 2o. eene commissie zal worden benoemd van kundige en bezadigde mannen, belast met het voordragen van zoodanige wijzigingen, in de grondwet, als in verband met de behoeften der natie en de bekend geworden financieele gesteldheid des rijks, aan dezelve noodig en doelmatig zullen voorkomen.

„ En wat zou verhinderen, daaraan onder de nu jeugdige regering nogmaals de hand te slaan? Het erkennen, dat men de vorige keer te weinig gedaan had? Maar kan het toen nog onbekend zijn met hetgeen men nu is te weten gekomen, — dat wij in eene begrooting te voorzien hebben, van welke de uitgaven met ruim 63 millioen nog verre af zijn, geheel te kunnen worden bestreden, — hiervoor niet tot eene, voldoende verontschuldiging strekken?

„ En wij vragen het eens, of de benoeming op dien grond, eener zoodanige commissie niet van de uitstekende liefde en belangstelling in het lot van Zijn volk, van den nieuwen monarch, zou getuigen?

„ 3o. voor het vervolg, immers over de 10 eerste jaren, eene schuld-belasting werde uitgeschreven, drukkende op de groote inkomsten, b. v. boven de f 2500. — met inachtneming van eenige omstandigheden, met opzigt tot den toestand en het getal leden der huisgezinnen, aan welke belasting eene rente van 2½ ten honderd kon worden verbonden; en van welke de opbrengst zou moeten bestemd zijn:

„ voor de helft tot inkoop der hooge renten gevende schuld.

„ voor 4/10 tot vermindering der meest algemeen drukkende belastingen.

„ voor 1/10 tot uitloting en aflossing a pari der nummers aan de receptissen der schuld-belasting te geven, waardoor dit papier voor de houders, niettegenstaande den lagen intrest, eene hoogere waarde zou erlangen dan 50%, en het bezwaar der belasting alzoo voor hen nog minder merkbaar zou doen zijn.

„ Men houde overigens hier bij wel in het oog, dat de bezitters der groote inkomsten daarenboven ook mede zouden deelen in de vermindering der lasten, welke zou voortvloeijen, zoo uit de 4/10 daartoe jaarlijks uit de opbrengst der schuldbelasting aangewend, als uit de vermindering der jaarlijksche intressen, door de intrekking der met hooge renten belaste schuld.

„Door dit middel zou men noodzakelijk met elk jaar in de opheffing van lasten, in de vermindering der schuld, en in de verhooging van het nationaal crediet vooruitgaan; en dit laatste zou niet weinig gunstig werken op den prijs van die soorten van ons staatspapier, welke aflossing nog niet aan de beurt lag. Men zou op die wijze, op eene wiskunstig zekere wijze, den standaard der rente van lieverlede verminderen, en daardoor aan alle takken van handel en industrie meerdere ruimte en gemak tot ontwikkeling bezorgen.

„Het bezwarende van den maatregel zou overigens slechts drukken op dezuiken, voor welken dit niet zou kunnen gerekend worden een merkbaar bezwaar te zijn. Het gestorte kapitaal, zoolang het niet was uitgeloot en a pari afgelost, bleef altijd $2\frac{1}{2}$ pct. rente geven, en zou, als erfdeel voor hunne kinderen, alles behalven zonder waarde of beteekenis zijn; en hoe menig een belegt ook nu geld op renten, hetwelk hem luttel meer dan $2\frac{1}{2}$ intrest geeft! Hij zou nu slechts *verplicht* worden, aan den Staat dezelfde mate van vertrouwen te schenken, als aan die *andere* wijze van geldbelegging.

„Hierdoor kon men ook onderscheidene andere zaken ontgaan, welke zijn voorgesteld, als:

„Eene belasting op de renten.

„Reductie derzelfde,

„Vermindering van hooge bezoldigingen.

„Nieuwe of hoogere belastingen op vele artikelen van weelde, enz. enz.

„Want de door ons voorgestelde belasting zou juist diegenen treffen, te welker laste men dat alles zou willen brengen.

„En zou men vreezen, dat door zulk eenen maatregel in te voeren, de welgestelden in den lande zouden worden ontstemd en tegen de regering ingenomen?

„Moeten zij niet zelven erkennen, dat de wet der noodzakelijkheid hier gebiedt?

„Dat het onmogelijk is, langer op den ouden voet voort te gaan, zonder tot bedenkelijke uitkomsten en botsingen te moeten komen?

„Dat door dien maatregel de waarde van al hunne andere bezittingen en het veilig genot van dezelve meer dan ooit zouden worden verzekerd?

„Dat de algemeene tevredenheid, de rust en orde onder de zeer talrijke klassen der natie er door moeten bevorderd en bevestigd worden?

„Dat het er verre af is, dat alles van hunne zijde offerend wezen zou?

„Dat het nationaal crediet er reuzenschreden door zou maken, iets waarvan zij zelven inzonderheid het voordeel en de vruchten genieten zouden?

„Dat er geen minder drukkend en meer doelmatig middel, om, in plaats van de toekomst nog verder te bezwaren, dezelve integendeel te verligten, voor de hand is?

„En zou dan nog daarenboven de liefde, de gehechtheid, de dankbaarheid en tevredenheid van dat talrijke gedeelte der natie, welks lasten men zoo blijkbaar zou toonen te willen verligten, bij de regering voor *niets* moeten worden geteld? Zou het als onverschillig te beschouwen zijn, met welken geest die massa's voor de regering zijn beziel?

„Verre van daar, zoo wij meenen.

„Wij gelooven dus in gemoede, dat de door ons aan de hand gegevene middelen de ernstige overweging, zoolwel van den heer ROCHUSSEN, als van de regering en de vertegenwoordiging, in den waarlijk haghelijken financiën toestand, waarin ons land zich geplaatst ziet, inderdaad verdienen; en daarhet in zulk eenen toestand de pligt is van ieder opregt vaderlander naar zijn vermogen tot het algemeene heil mede te werken, hebben wij ook nu weder gemeend, deze onze inzichten en beschouwingen niet te moeten achterwege houden.”

CORRESPONDENTIE.

BRIEF van den Hoogw. Heer J. L. STUDACH, Vicarius-Apostolicus in Zweden.

Zeer geliefde Heer!

Uwen lieven brief van de vorige maand, was voor mij het bewijs, dat gij mij niet vergeten hebt. God vergelde u voor uwe liefde. — Ik verwacht dagelijks gunstige narigten van den Eerw. Heer VAN DE BEEK, zoowel aangaande den staat zijner gezondheid, als aangaande hetgene waarmede ik hem belast hebt. God zegene zijne wegen en behoude hem voor den wijngaard des Heeren 1). Ik zal hem wel is waar, zoo spoedig niet wederzien, want nog voor dat hij bij mij komt, moet hij, zoo het Gode behaagt, de Catholijken in *Noorwegen* bezoeken, die mij reeds zoo lang ter harte gaan, zonder dat het mij mogelijk is, hen een Priester te zenden.

Wat ons hier betreft, wij volgen tot hiertoe steeds dezelfde stille wegen, ofschoon wij van dag tot dag meer aangevochten en uitgekreten worden, even als of wij reuzen waren, die gereed staan om land en volk te verslinden. Daarover is sedert den tegenwoordigen, reeds sinds meer dan 10 maanden vergaderden Zweedschen rijksdag, zooveel uitgelekt, dat het voor ons in het geheel geen raad-sel meer is, waarvoor men ons arme menschen aanziet. Het is, even als of een gevaarlijk vuur in ons kerkje besloten is en een gedeelte der Zweden gelooft, dat dit vuur, bij de geringste opening der kerkdeur, naar buiten slaan en het Zweedsche volk verteeren zou; weshalve men heeft voorgesteld, om eene wacht voor die leven bedreigende deur te plaatsen, ten einde dat vreesselijke vuur zorgvuldig opgesloten te houden en het gevaar van de zorglooze menschen, die groote kinderen, af te weeren. Het is geen scherts, lieve vriend! wat ik u hier melde; het voorstel werd werkelijk in den vergaderden rijksdag gedaan, strekkende, om elken lutherschen protestant, die het wagen mogt, zijne nieuwigheid te bevredigen, door het beschouwen van het inwendige der Catholijke Kerk, in deze stad, met eene boete van *dertig daalders* voor zijne vermetelheid te straffen.

1) Op Maandag den 21 September jl. is de Eerw. Heer VAN DE BEEK van hier naar *Parijs* vertrokken, met voornemen, om ter bespoediging, zijne reis naar *Rome* met de stoombooten te doen. Doch wij hebben tot hiertoe geenerlei tijding van Zijn Eerw. ontvangen.

— Of de vergaderde vaders des rijks, het voorstel al of niet zullen aannemen; is tot op dit oogenblik nog onzeker. De zwaarigheid ligt slechts hierin, hoe deze wet zou moeten worden uitgevoerd, daar het niet anders zou kunnen geschieden, dan door eene altoosdurende belegering van de deur der Catholijke Kerk. Welk eene eer zou het voor ons zijn onophoudelijk eene lijfwacht voor dezelve te hebben! Deze eer zal aan de nieuw gebouwde en pas kortelings geopende methodisten kerk niet te beurt vallen, want tot aller verbazing heeft dezelfde man, een geleerde doctor theologiæ, die het Catholijke Altaar *dertig daalders* (triginta argenteos pretium appretiati, MATTH. XXVII, 9), waardig achtte, de deur der methodisten kerk, geen penning waard beschouwd, maar hij is zelf, als *de eerste*, op ongewijden grond, door de opene deur, binnen gestapt, door zijnen voet, aan de methodisten kerk, de wijding pogende te geven. De geleerde prediker heeft dezelve werkelijk, met eene feestrede, die meer dan drievierde uurs duurde, op zondag voor Allerheiligen ingewijd, en van dat oogenblik af, is zij voor alle man geopend en ingewijd verklaard. Niemand in het geheele land kan vatten, wat daarmede beoogd zij, dat het ijverigste lid van den geestelijken stand bij den rijksdag, een ware kampvechter der lutherschen, eene kerk heeft ingewijd, waarover de Aartsbisschop des lands, aan het hoofd van het consistorie van *Stockholm*, voor 20 maanden plegtig en openlijk, voor de geheele wereld, met de hardste woorden, het anathema heeft uitgesproken. Welke spoedige verandering! Wie van de eenvoudige ongewijden, kan zich deze plotselinge verandering der geestelijkheid als natuurlijk verklaren? Als zij mij slechts wilden raadplegen, — dan zou ik hen den sleutel *in* dit geheim kunnen geven! — Ik moet u bekennen, vriend! dat de lust mij bekreep, om op den dag dier zonderlinge kerkwijding, met de zich verdringende en inloopende schapen, ongemerkt den stal in te gaan en te hooren, niet wat, maar hoe de politieke prediker zijne zaak voordragen zou, vooruit wetende, *dat ik mijn deel daaraan zou hebben*. Ik bekwam hetzelfde ook; het was voor mij eene oefening in liet geduld en in die liefde, welke sprak: „Heer, vergeef hen, want zij weten niet wat zij doen.” Overigens zat de theologiæ doctor als op gloeiende kolen, toen hem de inhoud zijner redevoering aan het kapittel der kerk-scheuringen voerde en hij er niet buiten kon van te erkennen, dat alle hedendaags plaats hebbende kleine scheuringen, een groot ongeluk zijn; doch dat die groote scheuring (de zoogenaamde reformatie) daarentegen, op zich zelve wel het grootste geluk geweest is, maar nu in het zigtbare gevaar verkeert, van in plaats van als een schependragende stroom zich in de zalige zee uit te storten, gevaar loopt van zich in honderd beekjes in het zand te verliezen.

Doch waartoe zou het dienen u langer hierover te onderhouden en u het ruig te toonen, dat ik op de heide geplukt heb? Ik wil u liever zeggen, welke gedachten mij overstelt hebben, middelerwijl ik onder de menigte des nieuwsgierigen volks, de vier witte muren van het methodistische kerkgebouw beschouwde en waardoor ik den redenaar en zijne redevoering vergat. — Wie heeft deze groote kerk

gebouwd? Zoo vroeg ik mij zelve af. Het antwoord was: het methodisten genootschap te *Londen*, hetwelk de aanmerkelijke som geld, zonder veel daarom gebeden te zijn, en in alle stilte, zonder karigheid, daarvoor gegeven heeft. Doch, er zijn immers geen methodisten in *Zweden*, maar enkel lutherschen en Catholijken. Daarvoor is de kerk juist gebouwd geworden, opdat *eerst* de Catholijken en vervolgens de lutherschen tot de secte der methodisten zouden overgaan. Een heerlijk vooruitzicht voor hem, die zich de moeite getroost om zijn geld niet te sparen. Met de Catholijken zal het niet moeilijk vallen, want deze arme menschen, welke van alle kanten gekneveld worden, hebben sedert vijftig jaren de halve wereld van hun noodgeschrei moeten doen weërgalmen, om eenige duizenden dakpannen te bekomen, ten einde een kerkje voor zich te bouwen, en toch hebben zij geene schoenen en koussen, om hetzelfde te kunnen bezoeken, zelfs niettegenstaande zij onophoudelijk om hulp roepen en hun nood overal bekend maken. — Er is geene stad in geheel het uitgestrekte *Scandinavië*, waar zij zich niet bevinden en verlangend naar hulp uitzien. Wie erbarmt zich over hen? Geen enkel Catholijk genootschap, geene enkele associatie in *Europa*, alle vereenigingen voor de missiën, vestigen hunne oogen verre over den oceaan en laten hier duizenden hunner geloofsbroeders in geestelijk en lichamelijk gebrek omkomen, en ter prooi voor den eersten den beste, die zich aan hen opdringen en zijne kettersche kerkdeur voor hen openzetten mogt. Wat moet ik aan deze verlatenen antwoorden, die mij van alle kanten hun nood klagen? „*Blijft getrouw en standvastig en volhardt ten einde toe! Ik heb geene schoenen voor hem, dien ik u zoo gaarne tot troost, versterking en onderrigting zenden zou!*” — Zal dit antwoord wonderen doen? Dan ware het zeer gemakkelijk de wereld te overwinnen. Wie gelooft dat het de geringste uitwerking doen zou, heeft nog nimmer zijne oogen op de wereld gevestigd, en het allerminste nog op die wereld, aan welke ik dit antwoord geven moet. Dat ik mij over dezen toestand bedroef en over denzelven menige verborgene traan storte, is u ligt begrijpelijk, trouwe vriend. Wat mij het meeste smart, is, te moeten zien, dat de juiste tijd om in dien nood te voorzien, verloren gaat, — en ik voorzie welligt niet onduidelijk, als ik beweer, dat het berouw waarschijnlijk te laat komen zal. De Catholijke missie-vereenigingen, zullen het zich berouwen, dat zij hunne hand zoo lang voor het Noorden van *Europa* gesloten hebben gehouden. Eenmaal zullen hen de oogen wel open gaan; God geve, dat het niet te laat gebeure. Mijn stem is te zwak om hunne ooren te treffen, doch ook deze zwakke stem zal mede spoedig verstommen, wijl zij door haar groep het vijandelijke leger uit den slaap gewekt en in het harnas gejaagd heeft, zonder echter de zoo lang ingeroepene hulp te erlangen, waardoor het gevaar vergroot en in geen deelen verminderd is geworden. Doch alles zij Gode aanbevolen.

U in de liefde des Heeren grootende, blijf ik:

Uw *STUDACH*, Vic. Apost. etc.

Stockholm, den 6 November 1840.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven; zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij. En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. NO. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst, behalven de 35 centen zegelregt. — Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

Brieven over Rusland en de Catholijke Kerk.

TWEEDDE BRIEF.

Sedert dat Pruisen zich met Rusland en Oostenrijk, betrekkelijk de verdeling van Polen verstond, toonde de prins van Lesne, die door de keizerin CATHARINA II gebruikt werd, aan FREDERIK den Grooten, hoe sterk zijne magt zich zoude uitbreiden, als hij zich tot patriarch der lutherschen aanstelde en als hij van den monarch van Pruisen het opperhoofd van het protestantismus maakte. Dat denkbeeld trof FREDERIK, en sedert dat oogenblik, is hetzelve door het Berlynsche kabinet nooit uit het oog verloren. Om dat doel te bereiken, heeft het Pruissisch gouvernement van toen af getracht, de luthersche en calvinistische kerken te vereenigen. Er werd reeds in 1789 eene commissie aangesteld, om te raadplegen over de middelen ter uitvoering van dat ontwerp; maar zij bragt geene resultaten te weeg; het voorgestelde plan scheen onuitvoerbaar en er werd van afgezien.

FREDERIK WILHELM vatte nieuwe hoop op, toen hij in 1807 verplicht was eene schuilplaats in St. Petersburg te zoeken. Ook begon hij, dadelijk na de herstelling van den vrede aan eene nieuwe liturgie te arbeiden. In 1822 verscheen het beruchte document *Agenda* genaamd, waarin de koning, een beroep op de protestantsche kerkelijken van Pruisen doende, hen uitnodigde, om af te zien van alle

geschillen, welke de gemeenten verdeelden, en zich te vereenigen, om eene nieuwe kerk te vormen, waaraan hij bij voorraad den naam gaf van *evangelische kerk*. Men bemerkte in de constitutieve artikelen dier kerk, die door eene zonderlinge taal-omkeering, als *fundamenteele leerstukken des Christendoms*, politieke grondstellingen, vermeld, wier noordsche oorsprong gemakkelijk te herkennen is; men wordt ook getroffen door de opmerkelijke overeenkomst der nieuwe liturgie met de vormen en de gebruiken der Grieksche kerk.

Het *jus patronatus* 1) der kroon en de invloed, dien het gouvernement uitoefende op hen, die over de beneficiën beschikten, bewogen de meeste kerkelijken tot het aannemen van het nieuwe rituel, zonder veel aarzeling. De adepten werden met de versiercelen van den rooden *Arend* vereerd, naar de Russische manier 't welk de bedienaren van den godsdienst met de eereteekenen van ridderorden decooreert. Bij eene koninklijke ordonnantie, die in 1832 verscheen, werden de soldaten en hunne familiën zonder acht te slaan op hunne geloofsbegrippen, onder het opzicht van eenen veldprediker der evangelische kerk gesteld. Hunne kinderen werden in de nieuwe leerstellingen opgevoed, en het gouvernement vorderde dat allen, Catholijken of protestanten, eens in de maand den nationalen godsdienst zouden bijwonen. Het gouvernement, bevindende, dat deze

1) Het regt, om tot geestelijke bedieningen en waardigheden te benoemen.

middelen al te trage resultaten zouden opleveren, nam iets minder dan twee jaren later de toevlugt tot geweld en dwang, om bekeeringen te weeg te brengen. In 1834 werden er strafwetten afgekondigd. De tegenstand, vooral in *Silesië* was energiek van den kant der lutherschen. Men nam de toevlugt tot de militaire magt. De kerkelijken, die de vermetelheid hadden, om het sacrament der eucharistie naar de voorschriften der luthersche kerk te bedienen, werden vastgezet. Onder de leeraars der non-conformisten, bevonden zich eenigen der meest populaire schrijvers van *Duitschland*. Intusschen was het gouvernement in 1838 verplicht, tot het verzachten der maatregelen van gestrengheid; of liever, om mij van de uitdrukkingen des decreets te bedienen, bevindende, dat sommige lieden naar de eer van het martelaarschap haakten, meende het de in vrijheid stelling der gevangenen te moeten bevelen. Eene bedreiging van vervolging indien zij *halsstarrig* en *weerspannig* bleven, bleef echter boven hunne hoofden hangen.

Die vervolgingen hebben inderdaad plaats gehad. Geheele gemeenten, hare leeraars aan het hoofd hebbende zijn door ons land (*Engeland*) naar *Amerika* of *Australië* vertrokken.

Als de mededingers van *Pruissen* het voordeel hadden begrepen, dat zij op hetzelfde hadden, hadden zij deszelfs ondergang kunnen bewerken; maar zij hebben die gelegenheid laten ontsnappen, en het heeft zijn doel bereikt. Hoedanig ook de achting was, die het verloren heeft, heeft zulks enkel gestrekt, om hetzelfde nog afhankelijker van *Rusland* te maken.

Als een land, dat bijna uitsluitend door eene Catholijke bevolking wordt bewoond, bestemd is, om door eene protestantsche mogendheid te worden bestuurd, is het natuurlijk, dat de staten, welke belang hebben bij het Catholicismus, hunne pogingen aanwenden, om dat land, de vrijheid en de onafhankelijkheid van deszelfs geloof te doen behouden. Het openbaar- en volken regt, berust te dien opzichte op eene onafgebrokene reeks van traktaaten, die op klimt tot 1648 en eindigt met 1821. Het traktaat van *Westphalen* waarborgde gelijkelijk aan de Catholijken en aan de protestanten de conscientie-vrijheid en den eigendom der kerken en scholen, die hen uitsluitend toebehoorden. Het traktaat van *Breslau* (1740) krachtens 't welk *FREDERIK de Groote* souverain van *Silesië* werd, verzekerde den Catholijken de handhavning van het *status quo* van hunne religie; het traktaat van *Weenen* heeft eene gelijkheid van regten voor Catholijken en protestanten gestipuleerd. Het bepaalt, dat de Catholijke Kerk moet worden erkend, en dat hare onafhankelijkheid, gelijk ook hare eigendommen, moeten worden geëerbiedigd. De akte der confederatie waarborgde insgelijks de regten der onderscheidene kerken der confederatie en bepaaldelijk die der Catholijken en der protestanten. Het concordaat in 1821 gesloten, regelde de betrekkingen der vier diocesen in de *Rhijn-provincien*. Wij behouden ons overigens voor, om later eenige aanmerkingen te maken aangaande die twee laatste overeenkomsten.

Nu, al die traktaaten zijn schier in alle punten geschonden geworden. Men heeft de Catholijken van hunne kerken en van hunne scholen beroofd; het *jus patronatus* des gouvernements is, ten hunnen opzichte niet op eene billijke

wijze uitgeoefend. De Catholijken beschouwen de onderwerping aan de pausselijke uitspraken als een geloofsartikel; maar het Pruissisch gouvernement heeft alle mogelijke hinderpalen gesteld aan de gemeenschaps-oefeningen tusschen de diocesen van den *Rhijn* en de Catholijke Geestelijkheid aan den eenen kant en het volk aan den anderen kant. Het heeft zelfs die geestelijkheid genoodzaakt, om, strijdig met de decreten van den H. Stoel te handelen. De koning van *Pruissen* heeft van den Paus het regt van een *veto* verworven in de verkiezing der Bisschoppen zijner staten. Die buitengewone concessie aan eenen protestantschen vorst gedaan, bewijst, hoe gunstig de gedachten van den Paus ten opzichte van dien souverain waren. Maar het Pruissische hof heeft zich van dat *veto* bediend, als van een werktuig, om van de kapittels de verkiezing zijner gunstelingen te verwerven.

Het Pruissisch gouvernement heeft zich van lieverlede het regt aangematigd, om voor alle vacante plaatsen in de kapittels benoemingen te doen; om krachtdadig en op allerlei wijze zich in de benoeming der Bisschoppen te mengen; het heeft de Bisschoppen afhankelijk gemaakt van de presidenten der provincien; het heeft zich zelfs met alle bijzonderheden der Catholijke Godsvereering ingelaten. Strijdig met de bepalingen des tractaats van *Breslau*, heeft het op zich genomen, om het getal en den invloed der Catholijken in de provincie zelve, die het bij dat tractaat bekomen had, te verminderen. Het heeft regtstreeksche aanvallen tegen het Catholicismus gedaan, door het aannemen van een systeem van protestantsch proselytismus en het heeft getracht hetzelfde te ondermijnen door vijandelijke reglementen. En dat proselytismus is wel het feit des gouvernements, want het is niet onder de hand en door vreemdelingen uitgeoefend, maar door hooge ambtenaren der administratie. Om hun doel te bereiken is er geene soort van verleiding, welke de koninklijke agenten niet bezigden; de meest gewone was die van beloften, aan den eenen kant, van gunsten des gouvernements en eene onfeilbare verbetering van toestand.

Om den geest van de reglementen, waarvan het zake is, aan te toonen, zullen wij dat, betrekkelijk de *gemengde huwelijken*, analyseeren. Het oude Pruissische wetboek, had tot principe gesteld, dat, ingeval van dusdanig huwelijk, de zoons den godsdienst van hunnen vader en de dochters die harer moeder zouden volgen. Die wet heeft in 1803 eene verandering ondergaan, toen *Pruissen* met onderscheidene provincien is vergroot geworden. Door die verandering had de vader het regt, om zijne kinderen van beiderlei geslacht den godsdienst te doen aannemen, dien hij verkoos; die vrijheid was overigens slechts eene illussie. De meeste der gemengde huwelijken werden aangegaan tusschen rijk gedoteerde jonkvrouwen en ambtenaren van het Pruissisch gouvernement 1), die afhankelijk van den koning zijnde, zich noodwendig naar zijnen wensch moesten voegen, die soms openlijk werd geuit. De aanmerkelijke vermindering der Catholijke bevolking in *Silesië*,

1) Tot dat einde werden opzettelijk ongehuwde protestantsche ambtenaren in de Catholijke provincien geplaatst.

is het regtstreeksche gevolg van die gemengde huwelijken en van dat ijverige proselytismus. Ik ben voornemens, om eerlang in de bijzonderheden te treden der godsdienstvervolgingen, die in *Pruissen* hebben plaats gehad.

Ziedaar hoedanig de gedragslijn van het Pruissisch gouvernement binnen's lands was; laat ons thans tot deszelfs buitenlandsche betrekkingen overgaan.

Het Pruissische volk wordt door alle volken van *Duitschland* verfoeid; de redenen dier algemeene antipathie zijn bepaaldelijk de herinnering aan de talrijke daden van onrecht door deszelfs gouvernement begaan, zijnen agressieven geest, de beleedigende verwaandheid en trotsheid welke deszelfs burgerlijke en militaire ambtenaren kenmerkten; het slavische karakter van het geslacht hetwelk in dat rijk heerscht; het snoode gedrag, eindelijk, dat het Pruissisch gouvernement ten opzichte der ongelukkige Polen heeft gehouden. De haat die in *Duitschland* tegen *Pruissen* gekoesterd wordt, is zoo sterk als die welke men er tegen *Rusland* onderhoudt. Doch laat ons in 't voorbijgaan aanmerken, dat in navolging van het laatstgemelde, *Pruissen* zich van den haat bedient, als van een middel, om tot zijn oogmerk te komen.

Pruissen is (zoo als ik reeds heb doen opmerken) bestendig onledig met het denkbeeld, om al het overige van *Duitschland* te bemagtigen. Dat gouvernement heeft achtereenvolgens zijnen invloed uitgebreid tot al de leden van het Duitsch verbond. Deszelfs gewigt in den rijksdag was reeds aanmerkelijk, toen de revolutionaire beweging van 1830, 1831 en 1832 deszelfs werking is komen vergrooten. Die gebeurtenis heeft aan hetzelfde tot voorwendsel gediend, om gezamenlijk met *Oostenrijk* een garnizoen van troepen in de oude vrije keizerlijke steden te leggen en eene stelling aan te nemen, die aan hetzelfde vergunde, om de stormen van het liberalismus door de wapenen af te wenden. In alle die ondernemingen is *Pruissen* door *Rusland* ondersteund geworden, 't welk in *Duitschland* het gewigt van het Pruissisch gouvernement wenschte te vermeerderen. Die energieke maatregelen hebben aan die woelingen in *Duitschland* meer gewigt bijgezet, dan zij wezenlijk hadden, en die schijnbaar verontrustende leerstellingen die weinig geschikt zijn, om in den Duitschen grond wortel te schieten, hebben gediend, om de bekommernissen te bedaren, welke de eerbijheid dier beide mogendheden aan de andere gouvernementen inboezemden en lokten zelfs deze uit, om met haar mede te werken. *Pruissen* heeft in 1834 een nieuwe zegenpraal verworven, door het invoeren eener tol-vereeniging. Door dit middel heeft het zijne politieke magt tot aan de overzijde van den *Main*, over *Beijeren*, het hertogdom van *Baden* en het koninkrijk van *Wurtemberg* uitgestrekt. Al de staten der handel-vereeniging met deszelfs beambten vervullende, maakt het alle Duitse vorsten in geldelijke zaken, van zich afhankelijk. De schending der Hanoversche constitutie door koning *ERNEST* heeft insgelijks bijgedragen, om de ambitieuze oogmerken van *Pruissen* te begunstigen, 't welk reeds sedert zeer lang dat land begeert; en wat zeer verwonderlijk is, het vindt in dien monarch een zeer gedwee werktuig. *Pruissen* heeft de onderhavige maatregelen toegejuicht, gereed zijnde om ter gelegener tijd zich dien verkeerden stap ten nutte

te maken en het heeft reeds kans, om de rol van arbiter gezamenlijk met *Rusland* te spelen, in de geschillen die tusschen den koning van *Hanover* en zijne onderdanen plaats hebben.

Het is noodig, hier de gebeurtenissen te ontleden, die in *Belgie* hebben plaats gehad, uit hoofde van derzelfver betrekking met de godsdienst-geschillen, en om de politieke voordeelen aan te wijzen, welke *Pruissen* er uit heeft weten te trekken.

De Belgen zijn ijverige Catholijken, die, om onderscheidene redenen aan hunne Geestelijkheid zijn gehecht, en inzonderheid omdat de organisatie hunner Kerk hen de middelen heeft verschafft, om met succes weerstand te bieden aan de willekeurige en subversieve daden van keizer *JOSEPH*.

De onderwerping van dat volk aan eenen protestantschen vorst, even als deszelfs paring met *Holland*, dat aan hetzelfde niet de geringste sympathie inboezemde, was een der onregtvaardigste transactiën van het Weener congres. Vijftien jaren waren niet toereikende, om zulke heterogene elementen, materieel geheel te vereenigen. De julij revolutie heeft de revolutie van *Belgie* geprovoceerd. Godsdienstige verbittering ontwikkelde zich gedurende de politieke worsteling, wat de bres grooter heeft gemaakt en de verwarring vermeerderde, welke veroorzaakt werd door den zoogenaamden oorlog van principes.

De verlenging der onderhandelingen, veroorzaakt door de geveinsde oppositie van onzen secretaris van buitenlandse zaken en die van *Rusland*, hebben medegewerkt, om den geest der tegenstrijdige partijen en derzelfver wederzijdsche aanhangers op te ruijen. Het Duitsch verbond had een regtstreeks belang in de oplossing dier questie, aangezien het hertogdom *Luxemburg* een gedeelte des bonds uitmaakte; daarom heeft de bonds vergadering den koning van *Pruissen* bedankt, omdat hij een observatie-leger aan de boorden van den Moezel had bijeen gebragt, toen het Fransche leger in *Belgie* getrokken was, en ook aan *Pruissen* is de zorg opgedragen geworden om te waken voor de eer en veiligheid van *Duitschland*. Overigens gaf de bonds vergadering aan hetzelfde de verzekering van het met al hare krachten, waarover zij beschikken kon, te ondersteunen. Op die wijze is *Pruissen* er toe geraakt, om zich meester te maken van het militaire opperbevel (Leaderchip). Dit punt is op zich zelve, van het grootste gewigt, en het heeft eene onmiddellijke betrekking tot het onderwerp dat wij behandelen, aangezien het militaire, opperbevel over de legers van het Duitse bond, van regtswege aan den koning van *Wurtemberg* toekwam, die de taak had, om bij de protestantsche staten van *Duitschland* het tegenwigt van den koning van *Pruissen* te zijn. Men moest hem dus dien stand van mededinger doen verliezen, opdat *Pruissen* zonder contrôle de religieuze magt zou kunnen uitoefenen, en hetzelfde buitenslands het protestantismus zou vertegenwoordigen. Op die wijze heeft *Pruissen* zich versterkt en ontslagen van zijne mededingers door politieke middelen. Maar om zich voor te bereiden tot zijnen worstelstrijd met den Paus, heeft het gemeend, dat het noodig ware, de aandacht zijner Catholijke naburen af te wenden.

DAVID ROSS VAN BLADENSBURG.

Aduards aloude Abtdij.

Er is geen land waar de vernielende hand der zoogenaamde hervorming alle kunstgewrochten der oudheid, alle gedenkstukken van de milde godsvrucht der voorgelachten in alle oorden des lands zoo geheel verwoest, hare vrekheid zoo geheel doen verdwijnen heeft, als in *Nederland*; waar van zoovele majestueuse gestichten, weleer aan godsvrucht en geleerdheid toegewijd, zelfs geen bouwval is overgebleven! Zorgvuldig worden in *Engeland* de schilderachtige ruïnen, welke van den voormaligen luister der Abtdijen van *Melrose*, *Battle-Abbey* 1) enz. enz. getuigen, in stand gehouden en met eerbied beschouwt; maar in *Nederland* zijn de laatste sporen onzer oude Abtdijen geheel verdwenen en alleen de geschiedenis heeft haar aandenken bewaard.

Onder de beroemdste Abtdijen des lands behoorde die van *Aduard* in de provincie *Groningen*.

Reeds op den 5 Junij 1192 werd met het bouwen dier Abtdij een begin gemaakt 2), door de vrome landlieden van den omtrek, ten gevolge van een verschijnsel, dat zich verscheidene nachten had vertoond en in vele lichten bestond; wat men als een voorteken beschouwde van de heldere lichten die er eenmaal schitteren zouden. Wij lezen dienaangaande in het aangevoerde werk 3): „De geloovigen, daardoor tot godvruchtigheid opgewekt, begosten het klooster gelykerhand op te bouwen: zich verzekerd houdende dat zulks den Almogenden Godt aangenaam zoude zijn, die de voornoemde plaats door zoo een zichtbaar teeken aangewezen had. Want in deze Abdye, zoo als uyt de geschriften van dezelve plaats blijken zal, zijn zeer heilige mannen geweest, die geene moeite of onkosten gespaart hebben, om er den Heere eene waardige woonstede te bereiden: en dewelken, terwijl dat ze bezig waren met de muuren op te haalen, van 't heilig leven geenszins afgeweeken zijn: tot zoo verre dat ze dikwijls zelf gebrek leden, om de armen van hun eigen nooddruft te spijzen.”

Een jaar, nadat men met bouwen begonnen was, en alzoo in 1193, betrok de eerste Abt WILBRANDUS I, met twaalf Monnikken van de Cisterciencer-orde twee huizen bij de Noorder-poort, waarvan het eene tot kapel en het andere om te slapen was ingerigt. Die eerste Abt overleed in het jaar 1205 en werd opgevolgd door ALBERTUS.

Van dezen Abt van *Aduard* is vermeldt, dat hij een zeer heilig man is geweest en vele mirakelen gedaan heeft, waardoor zijne kloostergemeente spoedig toenam, zoodat hij genoodzaakt was eene grootere kapel te bouwen, in welke de jonge broeders en nieuw aangekomenen, na dat zij zich genoegzaam in de Latijnsche taal geoefend hadden, lessen in de vrije kunsten en het kerkelijk regt ontvingen; wat weldra eene menigte van kundige en geleerde mannen voortbragt, wier roem door het geheele land verbreid werd. De Abt ALBERTUS overleed in het jaar 1216.

1) Zie de *Morgenstar der Toekomst* en de *Uitspannings-Lecture* voor Catholijken enz.

2) Zie *Oudheden en gestichten van Groningen en Groningerland*, bl. 186

3) Ibid. bl. 211.

Hij werd opgevolgd door WIGBOLDUS, die de Abtdij ruim twintig jaren bestuurd, onder dien Abt werd een gedeelte van het land door de zee overstroomd, in het jaar 1218. De woede der golven, die tot de hoogte van torens oprezen, was onbepert; verscheidene dorpen werden met hunne kerken geheel vernield en het getal der menschen, welke bij dien ramp het leven verloren, wordt op meer dan honderd duizend begroot.

In het jaar 1224 heeft deze Abt den grond der eigenlijke kloosterkerk gelegd, terwijl het klooster in de grootste armoede verkeerde. De Abt beval, dat die kerk zou gebouwd worden naar het model der kerk van *Clairvieux*, die door den H. BERNARDUS gesticht was. De Abt WIGBOLDUS overleed in 1242.

De vierde Abt was EYLWERDUS, die den opbouw der kerk zeer bevorderde, waaraan 200 lekenbroeders werkzaam waren, die het werk met de grootste geregeltheid voortzetteden. Deze Abt was niet minder bezorgd voor het handhaven der kloostertucht en overleed den 28 Mei 1248.

De vijfde Abt, EGBERTUS genaamd, was reeds hoog bejaard, toen hij die waardigheid verkreeg. Hij liet vijftien altaren der nieuwe kerk inwijden en overleed in 1251.

Eppo was de zesde Abt, hij bouwde in 1258 het nonnenklooster *Mariaaskamp* te *Assen* en eene Benedictijner-abtdij te *Menterne* of *Termunt*. Hij overleed in 1262.

Onder den zevenden Abt, GEYKO genaamd, die gedurende zes jaren de Abtdij te *Aduard* bestuurd, werd in het jaar 1263 de kerk te *St. Bernards* op *Aduard*, met het hoog-altaar en vijf andere altaren, plegtig ingewijd.

Van EGGERDUS, den achtsten Abt, wordt gemeld, dat hij de Abtdij geheel vernieuwde en een koperen waschvat deed gieten, dat voor de eetzaal werd geplaatst, waarin de monnikken, alvorens binnen te gaan, de handen moesten wasschen en waarop deze verzen te lezen waren:

*Sordes mentales magis ablue quam manuales:
Inficiunt tales quia plus quam materiales:
Hoc non carnales sapiunt, sed spirituales.*

Nadat hij de Abtdij negentien jaren bestuurd had stierf Vader EGGERDUS in het jaar 1287.

Van den negenden Abt HEREBRANDUS die deze waardigheid slechts vier jaren bekleedde, wordt niets vermeld. Hij overleed in 1291.

Zijn opvolger RIPPERTUS, de tiende Abt, een zeer heilig man, overleed reeds in 1292, de Abtdij nog geen jaar bestuurd hebbende.

Van ALBERTUS, den elfden Abt, die dertien weken na zijne verkiezing stierf, wordt verhaald, dat hij de gave der wonderen had.

Als twaalfde Abt werd vervolgens verkozen HENRICUS I, die de Abtdij negen jaren bestuurd. Hij deed voor de Monnikken een ziekenhuis met eene kapel bouwen. Deze kapel werd plegtig ingewijd door den voortreffelijken heer EMANUEL, Bisschop en Graaf van *Cremona*, die, ten gevolge der onlusten, welke alstoen in *Italië* plaats hadden, uit zijn bisdom en graafschap verdreven zijnde eene schuilplaats kwam zoeken en gastvrijheid vond in de Abtdij van *Aduard*, die, wegens de uitstekende vroomheid en geleerdheid harer Monnikken, overal beroemd was. Die Prelaat is, op zijne begeerte, in die Abtdij begraven; op de plaats, die hij

met zijnen staf had aangewezen: De Abt HENRICUS overleed in het jaar 1301.

De dertiende Abt EYBOLDUS liet een Altaar maken ter eere van de 11000 maagden, dat door eenen Bisschop, die tot de orde van den H. BERNARDUS behoorde, WIDO genaamd, werd ingewijd.

Na iets minder dan vier jaren de abbatiale waardigheid te hebben bekleed overleed EYBOLDUS in het jaar 1305.

EYLARDUS was de veertiende Abt. Zijn bestuur duurde vier en twintig jaar en vier en twintig weken. Onder dezen Abt ontstond er eenen grooten hongersnood, waardoor vele menschen jammerlijk omkwamen, en die gevolgd werd, van eene verschrikkelijke pest, die over geheel *Europa* woedde en het derde gedeelte der menschen wegrukte.

Gedurende dien hongersnood liet de Abt een' ontzettend grooten pot maken, waarin dagelijks, voor de verhongerde menschen, spijsen werden bereid; die pot werd in het jaar 1724 nog ter gedachtenis in het H. Geesthuis te *Groningen* bewaard. Deze Abt overleed in het jaar 1329.

FREDERICUS, de vijftiende Abt, had vroeger als kapitein tot den krijgsmans-stand behoord. Hij was zeer milddadig in het geven van aalmoessen en hij maakte onderscheidene verordeningen betreffende het getal der kloosterlingen, bedienden enz. Behalve twee kapellen in het klooster, heeft hij ook nog eene kapel te *Langewert* en eene te *Holm* (wellicht *Hellum*) doen bouwen; daarenboven heeft hij de kerk te *Medis* of *Meiden* gebouwd.

Ook is hij in 1345 de stichter geweest van het Nonnen klooster *Klein Aduard*, 't welk bij deszelfs wijding te *St. Anne* genoemd werd. Hij heeft ook eene reize naar *Rome* gedaan en van daar eene aanzienlijke reliquie van de H. MAGARETHA, hem door den Paus geschonken, medegebragt, welke later te *Meiden* heeft berust.

Nadat hij een en twintig jaren de Abtdij had bestuurd, is hij in het jaar 1350 aan de pest gestorven; door welken geesel ook de Prior ALARDUS met honderd vier en zestig kloosterlingen, benevens negen en twintig studenten en negentien zusters, tot het naburig Nonnen klooster behorende, werden weggerukt.

Onder dezen Abt, werd door den graaf van *Holland*, eene groote overwinning op de Vriezen behaald. Zelfs de kloosterlingen waren gedrongen om de wapenen op te nemen. Ook werd tijdens het bestuur van dezen Abt, de beroemde bijeenkomst van Prelaten en edelen van *Vriesland* en *Drenthe* gehouden. De Groningers beloofden mede: „Voor de vrijheid van *Vriesland* te kampen tegen wat heeren dat het waar 1).” Ook werden er op die vergadering van Prelaten en edelen te *Zelwert* nog onderscheidene andere zaken besloten, wier inhoud met de zegels der vriesche landen, *Hunesgo*, *Fivelgo*, *Drenthe*, *Groningen*, *Fredewold*, *Langewold*, *Humerze*, en de acht karspelen, bezegeld, bij *St. Bernards* te *Aduard* in bewaring gehouden wordt, en welk archief in de Abtdij van *Aduard* bewaard werd.

De zestiende Abt is geweest HOPTATUS die de Abtdij nog geen twee jaren bestuurd. Hij was een geboren Vries en nam met zijne conversen deel aan de oorlogen voor de vrijheid van *Vriesland*.

De Abt HOPTATUS overleed in het jaar 1352.

De zeventiende Abt werd THYBOLDUS genaamd en heeft de Abtdij negentien jaren bestuurd. Twee jaren voor zijn dood, deed hij afstand van zijne waardigheid.

In zijnen tijd was *Vriesland* in gedurige oorlogen gewikkeld, aan welke hij met zijne conversen deel nam. „De Vriezen waren toen kloekmoedig, zegt een oude schrijver 1), en wilden liever hun leven wagen, en den dood ondergaan, als hunne vrijheid verliezen; of eene vreemde magt inlaten. Vooral waren de conversen van dit klooster zoo gemoed: dewelken doorgaans ten getale van vijf honderd ten oorlog trokken; die van de landhoeven, als er die bij waren, daaronder gerekend. Want zij hadden een geweldigen schrik van den slaaffelijken staat enz.”

Vader THYBOLDUS overleed in het jaar 1371.

RIPPERTUS II is de achttiende Abt geweest, en bestuurd de Abtdij gedurende negen en twintig jaren.

Betrekkelijk dezen Abt wordt het volgende vermeld:

„Hij had te *Parijs* gestudeert: was goedaardig, vreedzaamig, en ook in 't tijdelijke vrij voorzigtig. Zijn vader was genaamd FREDEWOLD VAN MIDWOLD: hij heeft vele vijandschappen, partijschappen, en oorlogen, die te zee en te land tegen het convent opreezen, gestild: want geheel *Vriesland*, 't welk vele jaren achtervolgens door schier gedurige oorlogen en menigerhande rampen gedrukt was geweest, begost nu in rust en vrijheid te leeven. Deze goede vader heeft vele schatten voor zijn convent bijeen vergaderd, en aan zijne opvolgers nagelaten; die dezelve op een mildadige ja quistachtige wijze stonden te besteedden. Hij was zeer bemint van alle de kapiteinen en jonkers van gansch *Vriesland*: en daarom is 't hem welgegaan. Want dit is ten aanzien van religieuzen een noodzakelijk gevolg van de vreeze Gods, dat de tijdelijke goederen vermeerderen; gelijk het ten tegendeel noodzakelijk uit het verzuim van 't kloosterlijke leven volgt, dat ze verminderen en te niet gaan. En dit ziet men alle dagen zonneklaar in alle kloosters gebeuren 2).”

Deze voortreffelijke Abt overleed den 9 Februarij 1400.

De negentiende Abt, was MENARDUS, die in het beruchte concilie van *Constans* tegenwoordig is geweest, in 't welk hij onder andere eene redevoering voor al de Vaders heeft gehouden; en hoewel wij, betreffende zijne verrigtingen en gevoelens, in die vergadering aan den dag gelegd, geene bijzonderheden hebben vermeld gevonden, schijnt het echter, dat hij er de waardigheid en de belangen van den Apostolischen Stoel heeft verdedigd; wijl de Paus hem vervolgens voor het eerst vergunde, de bisschoppelijke versierselen te dragen, wat hij echter, hoe sterk daartoe ook aangezocht, nooit heeft willen doen. Overigens was hij goed, zachtzinnig en weldadig.

Te *Groningen* zijnde, alwaar hij zich dikwerf bevond, werd hij in die stad door de pest aangetast en overleed er na een bestuur van een en twintig jaren op den 30 Julij 1421.

SACHERUS, was de twintigste Abt. Gedurende zijn slordig bestuur, dat twee jaren en ruim 4 maanden duurde,

1) Oudheden en gestichten van *Groningen* enz. blz. 241.

1) Zie oudheden van *Groningen* blz. 241.

2) Ibid. blz. 259 en 260.

verviel de Abtdij in alle opzigten zoodanig, dat de Monnikken gebrek leden.

Hij overleed den 17 December 1423.

RUDOLPHUS is de een en twintigste Abt geweest, en bestuurdde de Abtdij ruim 26 jaren.

Hij was een goed, verstandig en deugdzaam man, onder wien de Abtdij weder herbloeide, zoo in de geestelijke tucht als in tijdelijke welvaart.

In het jaar 1423 deed hij een Altaar ter eere van den H. ANTONIUS inwijden; de kapel, die bij de poort stond, heeft hij van nieuws opgebouwd, den geheelen toren der kerk opgehaald, eene waterleiding gemaakt, een groot gedeelte van het dak en vele vervallen gebouwen hersteld.

Hij overleed op den 28 December van het jaar 1449.

HENRICUS II, de twee en twintigste Abt van *Aduard*, bestuurdde de Abtdij bijna 36 jaren. Hij was zeer voorzigtig, bij uitstek liefdadig en een liefhebber van de studie, die, zoo in het geestelijke als in het tijdelijke veel tot den luister der Abtdij heeft toegebracht.

In de kloosterkerk heeft hij drie nieuwe altaren gesticht, dat der drie Koningen, dat van de H. ANNA en dat van den H. ELIGIUS; ook vernieuwde hij de kerk van binnen, alsmede het dak.

Zes weken voor zijnen dood deed hij afstand van zijne waardigheid, in het bijzijn van den Abt van *Clervy*, opdat zijn raad de broeders in het kiezen van eenen waardigen opvolger mogt behulpzaam zijn.

Hij overleed den 30 November 1485.

WALTERUS I, is de drie en twintigste Abt geweest, zijn loffelijk bestuur duurde bijna 9 jaren. Hij was voorzigtig, vroom en mild, inzonderheid voor arme kloosters. Hij heeft twee nieuwe altaren doen inrigten en eene nieuwe kapel gebouwd op een uithof, die eertijds de hel genaamd werd; doch welke benaming vervolgens in die van het paradijs veranderd is.

Hij overleed in het jaar 1494.

(Het vervolg hierna).

Onze Engelsche Broeders en Wij.

De algemeene secretaris van het Catholijk Instituut te *Londen*, heeft uit *Rome* eenen brief van den Aartsbischof van *Edessa*, secretaris der Propaganda, ontvangen, die verzeld was van eene lijst van boekwerken, welke te *Rome* door de Propaganda zijn gedrukt geworden en die de Propaganda te *Londen* wenschte te zien herdrukken door het Instituut, ten einde aan dezelve de meest mogelijke publiciteit te geven. Monseigneur de secretaris van het H. Collegie, drukt aan de Engelsche Associatie de levendige belangstelling uit, die men te *Rome* in al hare werken stelt 1).

Dat voorstel onderzocht en er over geraadpleegd hebbende, heeft de commissie van het instituut bepaald, dat 3000 exemplaren van de werken op de lijst vermeld, zou-

den worden gedrukt en dat het voordeel van den verkoop zal moeten worden aangewend, ten behoeve der missiën, die aan de zorg der Propaganda zijn toevertrouwd en dat overigens het verspreiden van nuttige boekwerken geheel en al overeenstemt met het doel der associatie en aan het plan harer oprigting beantwoordt.

In de jongste maandelijksche meeting 1) der commissie van het instituut zijn 25 ponden sterling (£300) aan den reverend DANIEL HEARNE toegelegd, omdat hij onlangs den Anglikaanschen minister HUGH STOWELL een proces in cas van calomnie heeft aangedaan. Het instituut heeft daardoor aan dien waardigen Catholijk een bewijs van erkentelijkheid willen geven, voor de wijze waarop hij de Catholijke religie gewroken heeft op de lasteringen en leugens, waaraan zij van den kant der protestantsche leeraars aanhoudend is blootgesteld.

Slechts sedert eenige jaren is aan onze Engelsche broeders door de emancipatie-bill het regt om te spreken en te handelen toegestaan: en reeds hebben zij wonderen verrigt, en zich daardoor een aanzien verworven, dat van dag tot dag vermeerdert, hunnen roem in alle landen verbreidt en te *Rome* op hoogen prijs doen stellen; de lasteraars en beleedigers van onzen heiligen godsdienst roepen zij voor de regtbanken, om voor hunnen laster en voor hunne beleedigingen te worden gestraft; hunne burgerlijke regten, doen zij overal gelden, waar deze gekrenkt worden.... en wij?

Wij, die bijna de halve natie uitmaken, wij, die reeds voor vijf en veertig jaren geëmancipeerd en met alle Nederlandsche burgers gelijk gesteld zijn geworden, wij doen niets, niet alleen, maar men durft het opwekken om iets te doen, afkeuren....

Is het dan wel te verwonderen, dat men ons als zwakke, magtelooze, laffe en domme wezens beschouwt, ons immer achteruitstelt, bestendig nieuwe inbreuken op onze gelijke regten maakt, ons buiten alles sluit, van den minister af tot het polderbestuur toe 2)?

Meent men zijne godsdienstpligten volledig te vervullen als men zijne burgerpligten en de handhaving zijner burgerlijke regten, dooft de wetten des lands toegestaan en waaraan het lot, de eer en de vrijheid der Kerk zoo naauw verbonden is, verwaarloost? — Wat zeg ik, met koorts en Cholera gelijk stelt, als revolutionair beschouwt en veroordeelt....?

Ongelukkige verblindheid! Die de laatste vonken van levensvuur bij ons uitdooft, die onze broeders in andere landen verbaast en ons nietig maakt in hunne oogen; die ons van alle samenwerking berooft en meer en meer isoleert, zoodat de Catholijken der onderscheidene provincien schier vreemd aan elkander geworden zijn en waarover de nakomelingschap, zoo zij nog geloof en gevoel heeft, zich niet alleen schamen, maar die zij vloeken zal, bij het knellen van het juk, dat hen door het tegenwoordig geslacht wordt voorbereid; want, men bedriege zich niet

1) Dit is ook reeds gebleken, uit de Breve van den H. Vader aan den graaf van *Shrewsbury*, president der Engelsche associatie, die wij in der tijd hebben medegedeeld.

1) Meeting, beteekent: bijeenkomst of vergadering.
2) Zie *Arnhemse Courant*, No. 219, en No. 234, van Dinsdag 24 November 1840.

langer, de aanmatigingen der vijanden van onzen godsdienst, der heerschzuchtige partij, die altoos eene bron van rampen voor het vaderland is geweest; die immer het Huis van *Oranje* in hare strikken hield en daardoor de oorzaak werd vanden haat, die allen, welke niet tot die partij behoorden, meer dan eens tegen het doorluchtig huis van *Oranje* opvatteden, onderhield, en meermalen de grootste rampen aan dat huis berokkende..... de aanmatigingen dier partij, zeg ik, worden van dag tot dag vermeteler, en het zijn niet meer alleen de personele, materiele belangen der Catholijken (die in onze oogen het minste zouden beteekenen); 't is niet meer alleen de godsdienst-vrijheid en vrijheid van onderwijs, maar het is de rust en de welvaart des vaderlands, het zijn de wezenlijke belangen van het huis van *Oranje* zelve, die ons bevelenhanden aan het werk te slaan en heerschzuchtige intrigues te verijdelen, die vroeger of later bij een stijgend misnoegen en het eindelijk uitbarsten van lang bedwongene hartstogten, tot nieuwe revolutien zouden voeren, die even noodlottig voor het huis van *Oranje* als voor het vaderland, zoo niet nog noodlottiger zouden kunnen worden.....! Daarom zouden wij het langer werkeloos blijven als misdadig beschouwen; en wij achten ons gelukkig, te kunnen verzekeren, dat hier en daar bij enkelen, de oogen beginnen open te gaan; mogt dit spoedig bij velen, bij de meesten, het geval zijn!

Wat wij hier, betrekkelijk eene heerschzuchtige partij hebben gezegd, hopen wij, zoodra eene naauwkeurige bewerking zulks toelaat, in ons blad opzettelijk te beoogen.

De oude Ministers.

Algemeen is de wensch van alle braven in *Nederland*, dat de nieuwe koning, de oude ministers verwijdere! Dat men de periodieke pers, de tijdschriften en bladen van alle kleur, raadplege, en men zal overal dien wensch zien uitgedrukt: waarom?

Omdat alle verstandigen overtuigd zijn, dat er, sedert het bestuur dier ministers immer zeer ongrondwettig en dikwerf tegen de grondwet is gehandeld geworden.

De tegenwerping, dat de tweede kamer, wier leden, allen gezworen hebben: „*Ik zweer (belove) dat ik de grondwet der Nederlanden zal onderhouden en handhaven; dat ik bij geene gelegenheid en onder geen voorwendsel hoe ook genaamd, daarvan zal afwijken, of toestemmen dat daarvan afgeweken worde.....*” Daartegen hadden behooren te waken; dat het hunne zaak was, om de grondwet te handhaven, en niet te gedoogen, dat er van afgeweken wierde; die tegenwerping zeg ik, beteekent niets voor hem, die aan den eenen kant ons jammerlijk kiesstelsel overvleeft, en aan den anderen kant, de menschelijke zwakheid kent. Zijn het niet de ministers, die, door hunnen invloed, door geheime instructien aan de gouverneurs, tot ongrondwettige medestemming bij de benoeming van leden voor de tweede kamer, in de vergaderingen der provinciale staten enz. enz. mannen in de tweede kamer wisten te brengen, op wier toegevendheid zij konden rekenen, en anderen te weeren, van wier onafhankelijkheid zij overtuigd waren?

Het zou niet moeilijk vallen, om eene reeks van on-

grondwettige en met de grondwet strijdige daden van elken minister in het bijzonder aan te wijzen; doch wij willen slechts eene daadzaak aanvoeren, die niet alleen ongrondwettig, eene schending der grondwet, maar de hatelijkste verguizing der grondwet is, die men zich kan verbeelden; te weten: het heimelijk vervolgen van brave en stille burgers, die geene andere misdaad hadden begaan, dan gebruik te maken van een REGT, 't welk de grondwet hen uitdrukkelijk en met ronde woorden toekent.

Art. 161 der grondwet zegt:

„*Ieder ingezelene heeft het regt om verzoeken aan de bevoegde magt schriftelijk in te dienen, mits die persoonlijk en niet uit naam van meerderen worden onder- teekend.....*”

Welnu, duizenden van ingezetenen hebben voornamelijk in 1829, zoo in *Noord-Nederland* als in *Belgie*, van dat grondwettig regt gebruik gemaakt, om redres van onderscheidene grieven te verzoeken. — En wat is er gebeurd?

Over *Belgie*, dat, na het voorbeeld der Nederlanders van de XVI eeuw, zich zelve regt heeft verschafte, willen wij hier niet spreken; maar wat is er gebeurd in de getrouwe geblevene provinciën?

Verzocht iemand om met een ambt of post begunstigd te worden, dan werd er eerst onderzoek gedaan, of hij ook petitien had geteekend? Onderscheidene soortgelijke confidentieele aanvragen zijn ter onzer kennis gekomen 1); zelfs in gevallen, dat er slechts eene geringe gratificatie in zekere gevallen, werd verzocht! — Zou het erger hebben kunnen zijn, als het inleveren van schriftelijke verzoeken bij de grondwet stellig ware verboden geworden? Maar nu de grondwet zulks uitdrukkelijk toestaat meenen wij, dat eene dusdanige *heimelijke vervolging*, waaraan dan ook de thans bestaande doofheid en geesteloosheid der natie, en inzonderheid de moedeloosheid der Catholijken, voornamelijk moet worden toegeschreven, eene hoogst misdadige schending der grondwet mag genoemd worden.

En is het dan wel te verwonderen, dat de verwijdering van al de oude ministers, zoo algemeen, zoo volstrekt algemeen, verlangd wordt? Daar eene lange ondervinding heeft geleerd, dat de grondwet, wel verre van het *plecht-anker van Nederlands vrijheid en volksgeluk* te wezen, zooals Z. M. WILLEM II haar beschouwt 2), en zij ook wezenlijk zijn moet, met die ministers niet anders is, dan eene *dooide letter*, om niet te zeggen eene bespotting der natie.

CORRESPONDENTIE.

Mijn Heer de Redacteur!

Het zal UEd. welligt niet onbekend zijn, dat er van wege de hooge regering eene verordening bestaat ten gevolge waarvan de stedelijke en plaatselijke besturen in de

1) Het spreekt van zelve, dat eene aanschrijving, circulaire enz. enz. niemand tot geheimhouding kan verplichten; omdat een minister, directeur generaal, gouverneur enz. er het woord: *Confidentieel* of *vertrouwelijk* verkiest boven te plaatsen.

2) Zie 's konings eerste proclamatie van 7 October 1840.

verplichting zijn gebragt om jaarlijks op hunne budjetten in uitgaaf te stellen eene betrekkelijk niet geringe bijdrage tot de aanschaffing van zeker werkje genaamd: *Bijdragen voor het lager onderwijs*. — Gaarne hulde doende aan de goede bedoelingen welke voorzeker ten grondslag van zoodanig voorschrift liggen moeten, heb ik echter menigwerf moeten betwijfelen, of deszelfs redactie aan dat doel beantwoordde, hetwelk met regt van deszelfs instelling en bevordering te wachten was. — Wat treft men nu doorgaans in dit tijdschrift aan? Meestal begint men met de plaatsing van Bijbel-beoordeelingen van VAN DER PALM, meestendeels zeer pikante boek-beoordeelingen van schrijvers, welke het ongeluk hebben van niet in de gunst der redactie te deelen, maar meer bijzonder nog redevoeringen of bijdragen van schoolopzieners en onderwijzers, welke blijken dragen van verregaande partijdigheid op het stuk van godsdienstig onderwijs niet alleen, maar zelfs maatregelen voorschrijven en aanbevelen, welke geene andere strekking hebben, dan om bij de Katholieke jeugd gevoelens van onverschilligheid door heimelijke drijfveren aan te kweeken. — Ik beroep mij ten deze mijnheer de redacteur! op het getuigenis van elken regt geaarden Katholijk, die gelegenheid heeft van tijd tot tijd dit werkje in te zien, en om nu hiervan een staaltje te leveren, bid ik u mijn heer! eens te willen inzien de redevoering van zekeren schoolopziener en Dr. CALLENFELS te Oostburg, vervat in de *Bijdragen* voor de maand October jl. (ni fallor) en ik twijfel geenszins, of UEd. zal zich met mij ten sterkste verwonderen hoe het bij mogelijkheid gebeuren kan, dat niet sedert lange de publieke aandacht op dergelijke voortbrengselen van onverdraagzaamheid is gevestigd geworden, vooral nu, terwijl het van zooveel belang zijn kan de misbruiken en intrigues op dat stuk te doen uitkomen en openlijk te doen zien, dat de waakzaamheid der Katholijken op dit gewigtig punt niet zonder grond is opgemerkt en het van het grootste belang voor de Katholieke bevolking is, dat in dezen doelmatig worde voorzien. — Dixi.

Uw bestendige lezer B.

20 November 1840.

Wij zullen, bij gelegenheid, over die redevoering spreken, te welken einde wij het gemelde nummer der *Bijdragen voor het lager onderwijs* hebben geleend. De redevoering werd gehouden door Dr. H. A. CALLENFELS, schoolopziener in het vierde district van Zeeland, over de wijze, waarop, bij het onderwijs der jeugd in de lagere scholen, de kennis van het geschied- en zedekundig gedeelte der Heilige Schrift kan bevorderd worden, met vermindering van het leerstellige der verschillende godsdienstige gezindten.

Aangenaam zou het ons intusschen zijn, als de geëerde brieveschrijver zelf ons zijne aanmerkingen, op die ergerlijke redevoering, geliefde mede te deelen.

De Redactie.

AANKONDIGINGEN.

H. G. HAMER, wonende te Goch, in 't Koninkrijk Pruisen, geeft dagelijks onderrigt in het Zieden

van zachte Zeep (al de werktuigen, welke daartoe gebezigd worden, zijn transportabel). Iemand genegenheid daarvoor hebbende, schrijve aan hem met gefrankeerde brieven om de conditien te vernemen.

R. C. Boekhandel te Uden.

Bij P. N. VERHOEVEN zijn verkrijgbaar de volgende theologische en andere werken:

J. B. BOUVIER. Institutiones Theologicae, 6 vol. 12o, 1839.	f 8,00
Novum J. C. Testamentum. 32o Lovaniae 1840.	" 1,25
VAN DE WARDT D'ONSEL. Harma. Evang. — actus apost. 3 vol 8o.	" 5,00
LALLEMANT. Reflexions mor. sur le Nouv. Testam. 5 vol. 8o 1838.	" 7,50
DU QUESNE. L'évangile méditée. 4 vol. gr. 12o, nouv. édit.	" 4,50
BAUDRAND. Œuvres complètes. 12 vol. 12o	" 5,50
BONNARDEL. Cours d'instruct. famil. 9 vol. 12o 1838.	" 9,00
CHALONNER. Méditations pour chaque jour de l'année. 4 vol. 12o.	" 3,50
DU VOISIN. Démonstration évangélique. gr. 12o	" 0,85
BELLECIUS. Christianus pie moriens. Gandæ.	" 1,75
BERGIER. Traité de la vraie religion. 8 vol. 8o 1835.	" 14,00
QUILLON. Bibliothèque des pères de l'Eglise etc. 27 vol. 8o.	" 25,00
Exposé des Vrais Principes sur l'instruction publique etc. par Mgr. l'évêque de Liège. 3 parties.	" 2,50
J. M. HORSTIUS. Paradisus Animæ. Mech. 1840.	" 1,30
CHATEAUBRIAND. Le Paradis perdu de Milton. 2 vol. 12o.	" 2,00
— Essai sur la littérature anglaise. 2 vol. 12o.	" 2,00
A. P. VENTURA. De Methodo Philosophandi. 8o	" 2,50
STI. IGNATI. Exercitia Spirit. ; directorium et industriae ad curandos animæ morbos. 8o	" 2,50
Sacerdotalium meditationum Sylva, seu vita et doct. J. C. auctore avancino, cui accessit. Sacerdos Christ. auctore L. Abelly. 8o 1840.	" 2,25
STI. AUGUSTINI. Soliloquia. 32o	" 0,80
— Confessiones. 32o	" 0,60
à GORITZIA. Epitome Theologiæ mor. in 4to, 1837.	" 3,00
Le Christ devant le siècle. par Roselly de Lorgues, onzième édit. in 12o 1840.	" 1,50
F. X. DE FELLER. Biographie Universelle. (Perennez) 13 vol. 12o	" 19,00
— Le même ouvrage. 5 vol. 8o Lille 1839.	" 16,50
DU CLOT. La sainte bible vengée. 3 vol. 8o.	" 5,50
J. MARCHETTI. Critique de l'hist. eccles. de Fleury. 2 vol. 12o.	" 1,15
FÉNÉLON. Œuvres Spirituelles. 4 vol. 12o.	" 2,75

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen; opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. NO. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonneenten kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst, behalven de 35 centen zegelregt. — Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

Brieven over Rusland en de Catholijke Kerk.

DERDE BRIEF.

Pruissen, in 1826 ziende, dat het, naar welgevallen, eene protestantsche propaganda kon te werk stellen, begon altoos zijne *godsdienst-intrigues*. Het gouvernement bestuurde die beweging, en zond geheime agenten naar al de landen van het Catholijke *Duitschland*; maar vooral naar *Beyeren*, alwaar het talrijke bekeeringen hoopte te maken, en heimelijke conciliabulen wenschte te vestigen. Het welslagen dier eerste listige streken moedigde het Pruisische gouvernement aan, welke aanmoediging dat gouvernement eene poging deed ontwerpen, om eenen doodelijken slag aan *Oostenrijk* toe te brengen.

De levenskracht van het huis van HABSBERG berust op de gehechtheid, welke de landlieden van *Tyrol* hetzelve toedragen. Dat weinig verlichte volk is door zijnen toestand, natuurlijk verwijderd van de verstroojingen van het tooneel der hartstogten, welke door de gebeurtenissen ontvlamd worden. De vreedzame valleijen, die het bewoont, zijn, gedurende langen tijd, ontoegankelijk geweest voor de politieke geschillen en godsdienst-twisten. De Tyrolers zijn gehecht aan hunne keizers en aan hunnen godsdienst, die het Catholicismus is. Er was intusschen in het *Zillerthal* eene zeer onbeduidende secte, uit slechts twee à drie honderd personen bestaande, geweest, die zich in 1825 van

de Catholijke Kerk heeft afgescheiden: zij voerde den naam van MANIARDINER. De Bisschop dier diocese wendde zich tot het Oostenrijksch gouvernement, hetzelve verzoekende, om die sectarissen te noodzaken tot terugkeer in de Catholijke Kerk; doch het gouvernement antwoordde, dat het een onschadelijk volk niet ontrusten wilde, 't welk overigens in goede harmonie met zijne naburen leefde. Doch die plaats hoe klein ook, ontsnapte niet aan het waakzame oog van *Pruissen*. In 1831, hoewel veinsende ongerust te zijn over den voortgang van revolutionaire leerstellingen, en doende gelooven, dat het verschrikt was, over de gevaren, welke de tronen en de koninkrijken omringden, hield het zich werkdadig en heimelijk bezig met plannen, die geschikt waren, om in de Oostenrijksche staten eene beroerte te weeg te brengen. Pruisische uitzendingen verschenen in het *Zillerthal*. Hunne predikatiën bragten er eene merkbare verandering te weeg in het gedrag des volks, dat sedert dien tijd vurig controversist werd en door eenen overdreven ijver tot het proselytismus vervoerd zijnde zijne Catholijke naburen hoonde, den spot met hunnen godsdienst dreef en hunne godsdienst-oefeningen stoorde. Het is blijkbaar, dat de Catholijken zulk een schandaal niet konden dulden en dat het Oostenrijksch gouvernement, niet welkeloos aanschouwer kon blijven van de machinationen dier vreemdelingen. Dat gouvernement handelde in die omstandigheid met waardigheid en met toegevendheid. Het bezigde de middelen van overreding, om die werktuigen eener buitenlandse intrigue tot rede te brengen en poogde de

hoonde Catholijken te doen bedaren. Bij de vergadering der algemeene staten, leverden de Catholijken een verzoekschrift aan het gouvernement in, ten einde de verwijdering dier dissidenten te verkrijgen; doch het gouvernement weigerde de toevlugt tot die geweldige middelen te nemen, het ging, zoolang mogelijk, voort, met het beschermen dier secte. Eindelijk plaatste de openbare wederstand tegen de wetten des lands, van den kant einiger corypheën, *Oostenrijk* in de noodzakelijkheid van hen te straffen. In 1839 bespeurende, dat het onmogelijk ware, om de moeilijkheden te vereffen die uit de godsdienstige geschillen oprezen, en dat de verbittering der gemoederen immer toenam, stelde het aan die dweepers voor, om zich naar *Transylvanie* te begeven, het gemakkelijk maken van hunne vestiging aldaar aanbiedende, onder de protestantsche kolonisten van Saxischen oorsprong. Wel verre van dat voorstel aan te nemen, verzochten zij verlof om te emigreeren. Het was noch aan *Zwitserland*, noch aan *Wurtemberg*, noch aan enig naburig land, door protestanten bewoond, waarmede zij in handels-betrekkingen stonden, — maar aan *Pruissen*, dat zij verlof vroegen om er zich te vestigen; dat is, bij een volk, waaraan zij geheel en al vreemd waren, in een land, welks monarch de politieke mededinger en vijand van den keizer was en die van den tijd van *FREDERIK den Groote* af, steeds tegen *Oostenrijk* intrigueerde. Niet alleen stond het Oostenrijksch gouvernement hun verzoek toe, maar het stelde hen vrij van de belasting, welke iedere Oostenrijksche onderdaan, die het land verlaat, betalen moet; het reikte hen geldelijken onderstand toe en maakte hunne reis op allerlei wijze gemakkelijk. Het Oostenrijksch gouvernement gaf hen daarenboven onwraakbare blijken van welwillendheid, waarop zij geenerlei aanspraak hadden; maar ook hunne naburen hebben hen overladen met blijken van sympathie en bezorgdheid. Op hunne reis naar *Pruissen*, de Oostenrijksche staten doortrekkende vonden zij denzelfden bijstand en wekten de levendigste belangstelling op bij dat volk, dat in het algemeen een goed karakter heeft. In *Pruissen* komende, werd hunne verwachting te leur gesteld. Zij waren op eenen verkeerden weg mede gesleept, en diensvolgens waren zij verplicht geweest om hunne haardsteden en een vaderlijk gouvernement te verlaten, als slagtoffers van menschen, die zich van den godsdienst bedienden, als van een geschikt middel, om opschuddingen te maken in eenen staat, dien zij als mededinger beschouwden. Men ontving hen in *Pruissen* met hoonig zoete woorden en onbestemde beloften; maar met der daad bepaalde de koning er zich toe, om hen aan grondeigenaren aan te bevelen, die niets voor hen deden. Zij waren genoodzaakt, om in de straten van *Schiedsmidt* werk te vragen en hun lot te verwenschen 1). *Pruissen* intusschen niet geslaagd zijnde in zijne pogingen, om *Oostenrijk* te bevolken met deszelfs aanhangers, drukte zijne te leurstellingen uit, door gehuichelde declamatiën. Zelf zijne protestantsche onderdanen, vervolgende, had het de onbeschaamd-

heid, om aan *Oostenrijk* deszelfs onverdraagzaamheid te verwijten!

Wij gaan ons nu onledig houden met de twisten tusschen *Pruissen* en den Paus ontstaan, en waarvan de *Rhijn* provinciën voornamelijk het tooneel zijn geweest.

Vóór de Fransche revolutie, werden die provinciën door geestelijke vorsten bestuurd; de wetten waren er zacht; de dienstbaarheid dragelijk. De revolutie-oorlog maakte van dat land eene Fransche provincie. Die verandering was voor hetzelfde zeer voordeelig, door aan hetzelfde een zeer gunstig debouché voor zijne voortbrengselen te verschaffen 1).

Het systeem op het Weener Congres aangenomen en volgens 't welk men de vorsten, die dit land bestuurden, mediatiseerde, is eene openbare schending van de regten van den Paus. De meerderheid der inwoners van dat land, de Catholijke Religie belijdende, onderwierp zich aan den koning van *Pruissen*, onder de uitdrukkelijke bepaling, dat hij het behoud van de onafhankelijkheid der Catholijke Kerk waarborgde. Die bedingen werden vastgesteld door de acten van den bondsdag, in 1815 en in 1820 opgesteld, behalve die, welke gewaarborgd zijn geworden, door vroegere tractaten, waarvan boven is gesproken geworden, en door het Concordaat, tusschen den koning van *Pruissen* en den Paus in 1821 gesloten. Krachtens dat laatste document, moest de benoeming voor vacante kanunniks-plaatsen voor decanaten en proostdijen, gedurende zes maanden van het jaar door den Paus, en gedurende zes andere door de vier Bisschoppen van *Keulen*, van *Trier*, van *Munster* en van *Paderborn* worden gedaan; het regt van beroep op *Rome* werd er in gestipuleerd. Men was overeengekomen dat de Pausselijke Bullen verbindend waren, zonder voorafgaande goedkeuring des konings, met uitzondering van die, welke betrekking mogten hebben tot de tijdelijke organisatie der kerk, voor welke de toestemming des konings onvermijdelijk was. Overeenkomstig met die gemelde acte, waren alle Geestelijke zaken aan de Bisschoppen toevertrouwd, en bijzonderlijk de contrôle der opleiding van de Geestelijkheid. Die akte van den bondsdag bevat een reglement, voor al wat betrekking heeft tot de eigendommen der kerk. In 1803, werden verscheidene Bisdommen, Kapittels en andere kerkelijke corporatiën, regt van stemming op den rijksdag hebbende, gesecculariseerd; maar derzelver eigendommen waren voorbehouden geworden voor de dotatie der Catholijke Kerken en scholen. Die overeenkomst maakt een gedeelte uit van de acte der confederatie. De gouvernementen van *Wurtemberg*, van *Baden* en van *Beijeren*, hebben zich getrouwelijk en eervol aan die verbindtenis gekweten; men heeft in al die landen Aartsbisdommen en Bisdommen opgerigt, aan dezelve de eigendommen toedeelende, welke tot dat einde gereserveerd waren, terwijl de koning van *Pruissen* zich verbonden had tot het betalen van eene rente gelijk staande met de

1) Volgens later door mij ontrangene narigten, heeft die kleine volksplanting zich naar *Rusland* begeven: op uitnoodiging des keizers; zoo dit bevestigd wordt, zou het een nieuw licht verspreiden over den oorsprong dier intrigues.

1) Men heeft aan de zwakheid van het kerkelijk gouvernement de gemakkelijkheid toegeschreven, waarmede *Frankrijk* dat gedeelte van *Duitschland* heeft veroverd. Dit is echter eene dwaling, waarmede *Rusland* niet in gebreke is gebleven zijn voordeel te doen. De bijzonderheden dezer memorie stellen dit buiten teggenspraak.

inkomsten van de grondeigendommen aan het Aartsbisdom toebehoorende tot in 1833, op welk tijdstip hij den Aartsbisschop in zijne eigendommen moest herstellen, als reden voor die provisioneele schikking aanvoerende, dat de schulden, welke de landerijen van het Aartsbisdom sedert 1813 bezwaarden, door het Pruissisch gouvernement gehypothekeerd geworden zijnde, niet voor dien tijd konden vernietigd worden. De tijd intusschen gekomen zijnde, toonde het gouvernement zich weinig genegen tot de vervulling zijner verbindtenis; en ten gevolge van dat gedrag, werd de heer CAPACCINI door den H. Stoel gezonden, om de eigendommen der Kerk in *Pruissen* te doen teruggeven. In antwoord op die aanvraag, heeft het Pruissisch gouvernement obligatiën aangeboden die gehypothekeerd waren, op een domein der kroon in het groothertogdom *Posen* gelegen. Dat bedriegelijk aanbod, werd niet aangenomen, omdat, aan den eenen kant, de wil des konings in die provincie, door de bondsvergadering niet wordt beperkt, en aan den anderen kant, omdat hij het regt niet hebbende, om de eigendommen der kroon te alieneren, zich naderhand van dat voorwendsel kon bedienen, om het vervullen dier belofte te weigeren. Wat middel zou eene Catholijke Geestelijkheid hebben, om hare regten te doen gelden. Tot wien had zij zich kunnen wenden? Het aannemen van dat aanbod, zou de Catholijke Geestelijkheid even afhankelijk hebben gemaakt van het gouvernement, als de politieke ambtenaren zulks zijn en daar enkel de Geestelijkheid van dien Godsdienst, beschouwd kan worden als eene van de kroon onafhankelijke corporatie, zou de eenige slagboom tegen de onbeperkte willekeur des gouvernements geheel en al verdwenen zijn. Maar gelukkig had men tijdig genoeg bespeurd, hoe listig en bedriegelijk dat voorstel was. Toen was het, dat het Pruissisch gouvernement, zijne list mislukt zijnde op eene barsche wijze met de Catholijke Kerk en met den Paus, gebroken heeft, door het gevangen zetten van den hoogsten waardigheids bekleeder der Catholijke Kerk in de Pruissischè Staten.

Alvorens dien *coup d'état* te analyseren, zullen wij de oorzaak voorstellen van de geschillen, die tusschen het Pruissisch gouvernement en de Catholijke Geestelijkheid ontstaan zijn. Dit zal het onderwerp van mijnen vierden brief wezen.

DAVID ROSS VAN BLADENSBURG.

Aduards aloude Abtdij.

(Vervolg van blz. 398).

WALTERUS II, de vier en twintigste Abt, bestuurde de Abtdij 5 jaren en 4 Maanden. Onder dezen Abt in het jaar 1498 op den derden Paaschdag, werd de Abtdij overvallen door zekeren NITHARDUS FOUX met eene bende opgeraapt krijgsvolk, die groote schade aan dezelve toebrachten. De Groningers, om verdere schade voor te komen, bevredigden de roofzucht der bende door het opbrengen eener som van 32000 gulden, waarna die bende

op den negenden dag, nadat zij in het klooster gekomen was, weder aftrok. In het volgende jaar kwam de gemelde Foux met zijne bende terug; maar dit maal trokken de Groningers hem gewapend te gemoet, en versloegen hem en zijne bende te *Kropswolde*, tot groote blijdschap der bevolking.

Deze Abt overleed in het jaar 1500.

De vijf en twintigste Abt was HERMANUS genaamd. Nadat hij 4 jaren en 3 weken die waardigheid had bekleed, heeft hij, in tegenwoordigheid van al de Abten der Bernardiner-orde van *Vriesland*, afstand gedaan; waarna hij nog 12 jaren en 9 maanden, in het beoefenen der deugden van ootmoedigheid en zachtmoedigheid, als een der geringste broederen heilig heeft geleefd.

Hij overleed in het jaar 1516.

BERNARDUS I, de zes en twintigste Abt, werd na den afstand van zijnen voorzaat verkozen; doch overleed reeds binnen het jaar na zijne verkiezing.

BERNARDUS II, de zeven en twintigste Abt, was reeds hoog bejaard, toen hij verkoren werd. Hij was een deugdzaam man, wiens lessen vol van wijsheid waren. Onder zijn bestuur leed de Abtdij veel schade, bij eene belegering der stad *Groningen* door den hertog van *Saxen*. Hertog GEORGIUS van *Saxen*, deed echter vervolgens eene schade vergoeding van 1000 Rhijnsche guldens aan de Abtdij wedergeven, welke som in vijf jaren werd betaald. Hij bestuurde de Abtdij slechts 1 jaar en 9 maanden.

ELBERTUS, de acht en twintigste Abt, werd in het jaar 1507 verkoren. Hij schijnt door de Voorzienigheid te zijn bestemd geweest om in de moeilijke en oorlogzuchtige tijden, die men toen beleefde, voor de belangen der Abtdij te zorgen, hij was zeer bezorgd voor de handhaving der kloostertucht en der godsdienst-oefeningen, doch strafte altoos met zachtzinnigheid en was den berouwhebbenden bijzonder genegen. Ook in het tijdelijke was hij zeer ervaren en werd door de vorsten, overheden en krijgs-oversten om zijne bekwaamheid, minzaamheid en goedheid zeer geacht; terwijl de armen hem lief hadden, om zijne mildheid en den troost, dien hij hen wist te geven.

De hertog van *Saxen* belegerde in het jaar 1513 de stad *Groningen* te vergeefs, met een magtig leger, en trok vervolgens tegen *Oost-Vriesland* op; na dat zijn leger, door de benden van andere hertogen, die zich lang in de Abtdij van *Aduard* ophiielden, was versterkt geworden.

Hertog GEORGIUS van *Saxen* had eene bijzondere achtting en genegenheid voor vader ELBERTUS opgevat, en sprak dikwerf met hen over de aangelegenheden van *Vriesland* en *Groningen*, voor welke gewesten deze Abt meermaalen een magtige voorspraak is geweest.

Enigen tijd later, trok de hertog van *Gelderland* met een magtig leger naar *Groningen* en werd door de Groningers als Heer gehuldigd.

In den winter van dat jaar, hebben de Groningers en Saxers, die, zoo het schijnt, zich beurtelings van de Abtdij hebben meester gemaakt, elkander uit dezelve bestreden; wat eene plundering der Abtdij ten gevolge had, waarbij al het voorhanden zijnde geld geroofd werd.

Nadat vader ELBERTUS 17 jaren en 3 maanden de abbatiale waardigheid had bekleed, heeft hij afstand van de

zelve gedaan, om zich, oud en ook blind geworden zijnde, alleen met God en de eeuwigheid bezig te houden.

Hij leefde nog vier jaren na zijnen afstand.

LAMBERTUS HELD, de negen en twintigste Abt, was te *Groningen* uit adellijke en zeer rijke ouders geboren; maar hij verzaakte de wereldsche grootheid en rijkdommen, voor de stille eenzaamheid van het klooster leven. Na den dood van ELBERTUS, werd hij om zijne deugden en hoedanigheden met algemeene goedkeuring tot Abt verheven en bestuurde op eene loffelijke wijze de Abtdij gedurende den tijd van bijna zes jaren.

Hij overleed den 25 April 1528.

De dertigste Abt was JOANNES REEKAMP genaamd; insgelijks te *Groningen*, doch van zeer geringe ouders geboren, die hem echter eene voortreffelijke opvoeding hadden weten te geven. Hij was, even als zijn voorzaat een zeer voortreffelijk man, uitmuntende in alle deugden, en beleid van zaken, die vele vernieuwingen aan de Abtdij gemaakt, en onderscheidene vertrekken met fraaije schilderijen versierd heeft.

Door zijne minzaamheid en door zijnen invloed, heeft hij, in die woelige tijden veel toegebracht aan de rust en den vrede van zijn vaderland en aan de eendragt der kloosterlingen.

Na een bestuur van 21 jaren en 4 maanden is vader JOANNES op den 3 September van het jaar 1549 in den Heere ontslapen.

GODEFRIDUS van *Arnhem*, aldus na zijne geboorteplaats genaamd, is de een en dertigste Abt van *Aduard* geweest. Hij was insgelijks een deugdzaam man en ijveraar voor de zaligheid der ziel; hij wist de kloostertucht bestendig te handhaven, door gestrengheid met vaderlijke goedheid, jegens de berouwhebbenden te paren. Hij heeft mede vele werken tot verfraaijing en gemak der Abtdij ondernomen en voltooid; op onderscheidene plaatsen schilderijen en andere sieraden aangebracht; maar inzonderheid zorgde hij voor de uitbreiding der boekerij, door het aankopen van de werken der beste schrijvers.

In het jaar 1561 werd hij door eene ziekte aangetast, die voor zijn leven deed vreezen; terwijl hij, om zich van den last en de zorgen des bestuurders te ontslaan in tegenwoordigheid der Abten van *Vriesland*, afstand van zijne waardigheid deed.

Zijne gezondheid herkregen hebbende, ging hij den uithof het *paradijs*, bewoonen, om er God in stille eenzaamheid te dienen; doch toen koninklijke ruiters allereuwe op het land bij de boeren gehuisvest werden, kwam hij, om al dat geraas en gewoel te ontgaan, weder naar de Abtdij, alwaar hij op den 25 November van het jaar 1574, zacht en zalig overleed.

Zoo heeft dus eene reeks van een en dertig Abten, die gedurende bijna 4 eeuwen de Bernardijner Abtdij van *Aduard* hebben bestuurd, slechts met uitzondering van eenen enkelen, niet anders dan heilige, vroomen, voorbeeldige, wijze, en doorgaans geleerde mannen opgeleverd, die *Aduard* zelfs bij het toenemend zeden-verval, dat in het laatst der XV en in de XVI eeuw zoo algemeen was, voor de besmetting der ongebondenheid wisten te beveiligen; wat van zeer weinige kloosters en abtdijen van dien tijd, in dit land, kan gezegd

worden. Schier overal was het zout smakeloos geworden: de tijd naderde dat het zou worden weg geworpen!

Ook de Abtdij van *Aduard*, die eeuwen-oude school van godsvrucht, wijsheid en geleerdheid zou de vernieling ondergaan! de tijd naderde, dat wangeloof en hebzucht, onder den schoon schijnenden naam van hervorming, hunne vernielende woede ook in ons vaderland zouden botvieren, om naar het voorbeeld der oude barbaren, alles te verwoesten; wat godsvrucht, kunsten, wetenschappen en geleerdheid, gedurende eeuwen hadden bijeen gebragt! Ook het voortreffelijke, heerlijke *Aduard* zou beroofd, verwoest en vernield worden! maar niet, voor dat ook daár de zedeloosheid binnen geslopen was en er het zout smakeloos gemaakt had.....!

(Het vervolg hierna).

De inhuldiging van Koning Willem II.

Vol van hoop op eene gelukkige toekomst, zagen wij den dag van 28 November te gemoet.... Reeds hadden wij uit de volheid des harte een artikel voor ons blad van dien dag opgesteld.... toen wij, uit het *Algemeen Handelsblad* het programma der inhuldigings-plegtigheid vernamen. Toen hebben wij ons opstel weemoedig ter zijde gelegd en van de inhuldiging gezwezen....!

Gaarne zouden wij er verder geheel over gezwezen hebben, als niet de *Noord-Brabander* van Donderdag 3 December op hoogen toon gezegd had:

„Niemand heeft echter tot dusverre eenige aanmerking „gemaakt op het 24^e artikel in het feestprogramma van „dien 28 November-dag; niemand heeft nog de vraag „geopperd: „waarom moest die constitutionele daad „van inhuldiging juist in eene kerk, in eene protestant- „sche kerk plaats grijpen; waarom moest de oudste predikant, een protestantsche predikant 1) er eene toespraak bij doen, een gebed uitspreken; en waarom „moest die plegtigheid door een protestantsch gezang, „uit een der psalmen, naar de protestantsche vertaling en „zingwijze besloten worden? *Niemand heeft dit gevraagd*, „als of niemand begrip had van zaken, als of niemand „wist, dat er eene grondwet voor het koninkrijk der „Nederlanden bestaat.

Waarom heeft de *Noord-Brabander*, die, daar zijn blad drie maal ter week uitkomt, zijne aanmerkingen op het programma niet in zijn blad van 24 November medegedeeld? Waarom gewacht tot dat alles voorbij was? Het ware toch beter geweest, het inconstitutioneel prerogatief, bij die gelegenheid niet aan de protestanten maar aan de *hervormde kerk* gegeven, aan te wijzen, toen het nog tijd was, om die ongrondwettige daad te verhoeden? Ons blad was daartoe niet in de mogelijkheid; maar de redactie deed, wat conscientie en burgerpligt haar voor-

1) Ds. WOLTERBEEK verscheen hier niet als protestant, maar als hervormd predikant. Dit wel te onderscheiden, is in deze zaak van het hoogste gewigt; wat de *Noord-Brabander* niet schijnt te hebben gevoeld.

schreven. Aanstonds stelde zij eenen brief aan Zijne Majesteit op; die den volgenden dag, zijnde Maandag 23 November, met den gewonen post aan den Koning is verzonden geworden. Zij deed nog meer: zij gaf kennis van dien stap aan mannen van welke zij meende te mogen verwachten, dat zij den geliefden Vorst het ongrondwettige van die toespraak en vooral van dat *gebed* door eenen predikant der *hervormde*, dat is, voormaals *heerschende kerk*, zouden voordragen. De *Noord-Brabander* bedriegt zich dus zeer, als hij waant dat niemand begrip had van zaken.

Men behoort in ons vaderland, en vooral in de tegenwoordige omstandigheden het *protestantismus* in het algemeen, niet te verwarren met de *hervormde of gereformeerde kerk*, wier aanzienlijke aanhangers sedert 1813 immer getracht hebben, die kerk, die voor 1795 den naam droeg van heerschende kerk, op nieuw haren hatelijken voorrang boven de Catholieke Kerk en de andere protestantsche gezindheden te doen herkrigjen.

Van daar de bepaling in de grondwet van 1814, dat de *souvereine vorst belijder was van den hervormden godsdienst* en andere prerogatieven aan de hervormde kerk toegekend.

De hervormde godsdienst was dus *in die dagen, de godsdienst van den souverain*. Uit dien hoofde was het dan ook, hoewel aanstootelijk voor alle andere godsdienstgezindheden, niet ongrondwettig, dat de voormalige koning destijds als *souvereine vorst*, bij zijne inhuldiging als zoodanig door eenen hervormden predikant werd toesproken, dat deze een gebed deed en er een gezang der hervormden werd aangeheven. — Maar thans was het een gansch ander geval. Volgens de grondwet van 1815, is de koning even vrij in zijne *geloofsbelijdenis*, als de geringste zijner onderdanen. Als *individu* kan hij Catholijk, gereformeerd, remonstrantsch, luthersch, mennoniet en zelfs joodsch wezen; doch als *koning*, heeft hij geene bijzondere geloofsbelijdenis, maar is verplicht *gelijke bescherming* (wat alle prerogatief van de eene of andere gezindheid noodwendig uitsluit) te verleenen; en de *volkomene vrijheid van godsdienstige begrippen*, waarmede het gedwongen bijwonen van eene hervormde godsdienst-oefening strijdig is, bij al zijne onderdanen te eerbiedigen, daar dezelve door de grondwet is gewaarborgd.

Nog sterker moet de toespraak van den hervormden predikant WOLTERBEEK, zijn *gebed* enz. in het oog loopen, na de *mislukte* poging, om bij de herziening der grondwet van 1815 het hatelijke artikel der grondwet van 1814, waardoor de *conscientie van den souverain gebonden werd*, weder in te voeren. Het loopt te meer in 't oog, dat binnen de hoofdstad, onder de tegenwoordige grondwet een dusdanige *onggrondwettige* voorrang aan de hervormde kerk is gegeven geworden, nadat Mr. GROEN VAN PRINSTERER in een openlijk geschrift heeft durven vragen:

„Of bij voorbeeld het invoeren van eenen Bisschop te *Amsterdam*, hetgeen toen (in 1827) zeer doenlijk geacht werd, thans door het gouvernement, zonder de rust des lands en wellicht het aanwezen van den troon in de waagschaal te stellen, zou worden beproefd.”

(Bijdrage enz. blz. 119.)

Is dat, wij vragen het aan alle onpartijdigen, *gelijke bescherming*, welke de grondwet aan alle godsdienst-gezindheden verzekert?

Bisschoppen behooren tot het wezen der Catholieke Kerk: een Bisschop te *Amsterdam* of elders zijne geestelijke bediening waarnemende, maakt even weinig inbreuk op de *gelijke bescherming*, waarop, en ook op niets meer, de hervormde kerk aanspraak heeft, als een president van de algemeene synode der hervormde Nederlandsche Kerk, of de presidenten der provinciale kerkbesturen, in hunne resorten hunne functien waarnemende, inbreuk maken op de *gelijke bescherming*, waarop de Catholijken en alle andere gezindheden aanspraak hebben; en meer verlangen zij niet. Waarom wil men dan bestendig eenen *onggrondwettigen voorrang* aan de hervormde kerk geven? Waarom wil men haar van lieverlede tot *staatskerk* verheffen, zoo als men *facto*, hoogst ongrondwettig bij de inhuldigingsplegtigheid heeft gedaan. Ds. ROOZEBOOM heeft ons daarvan den sleutel gegeven 1). Omdat de *aanzienlijksten des lands*, dat is, de aristocratische oligarchie, de families, die voorheen geheel uitsluitend en thans (almede zeer ongrondwettig) bijna uitsluitend zich meester van alle aanzienlijke posten wisten en weten te maken; die daardoor grooten invloed uitoefenen en de hervormde kerk altoos gebezigd hebben, om op de geringe standen, zoowel als hunne op de vorsten van het Oranje-huis te werken en daardoor hunne heerschzuchtige oogmerken te bevredigen.

Aan den invloed dier partij, die een gruwel aan de grondwet, aan de grondwettige gelijkstelling en alle grondwettigen volks-invloed heeft, schrijven wij alleen de ongrondwettige inbreuk, op de gelijkstelling van alle godsdiensten, die bij de inhuldigingsplegtigheid heeft plaats gehad, geheel en alleen toe, en wij durven ons vleijen, dat de regtschappen en rondborstige WILLEM II, dien wij immer hoog hebben geschat en zullen hoog schatten, eenmaal den moed zal hebben, om zich aan de strikken te ontrukken, waarin die partij de vorsten van het huis van *Oranje* immer wist te verwarren en eerst dan, eerst als er een onderscheid tusschen de belijders van verschillende godsdiensten zal worden gemaakt, kan ons vaderland op rust hopen; eerst dan zal eendragt en ware verdraagzaamheid in *Nederland* heerschen; eerst dan, zal het gouvernement krachtig zijn, omdat alder liefde de steun van hetzelfde zal wezen.

Blijft integendeel die partij haren invloed uitoefenen; blijft men aan de hervormde kerk prerogatieven toekennen, dan zal op nieuw gebeuren wat meermalen gebeurd is; alle, niet tot die bevoorregte kerk behoorenden, zullen, vooral bij eene grondwet, die aan allen *gelijke regten* toekent, zich vereenigen tot eene oppositie, niet alleen tegen die bevoorregte kerk, maar tegen het gouvernement, dat haar eenen ongrondwettigen voorkeur geeft; de hartstogten zullen meer en meer gaande worden, waartoe de hoge belastingen, de opcenten, die vooral op de lagere standen drukken enz., niet weinig zullen bijdragen; de geringste aanleiding kan derzelver losbarsting begunstigen en Men vergeet het gebeurde in de jaren 1785, 1786 1795 en 1830 niet; men vergeet niet, dat de belijders der onderscheidene godsdien-

1) Zie ons blad van 21 November 1840.

sten, gelijke regten hebben verkregen, en niet kunnen verplicht worden, om hunne verkregene regten ten behoeve der belijders van den eenen of anderen begunstigten godsdienst op te offeren, niet alleen, maar dat zij aan de nakomelingschap verplicht zijn, om die regten te verdedigen en te handhaven; men vergete niet, dat de Catholijke bevolking, sedert 50 jaren, zeer sterk is toe genomen en thans meer dan een millioen bedraagt, en dat deze niets anders verlangt, dan regtvaardig en grondwettig te worden behandeld; maar ook daarop aanspraak en regt heeft!

Een woord aan den Vrijmoedige.

Blijkens No. 2 p. 100 is het nieskruid u in de *Cath. Ned. Stemmen*, No. 35, toegediend, in het geheel niet bevallen: dit is wel jammer. Welk gevoelig hart zou er niet door bewogen worden? En Z. M. de Koning benoemt eene Commissie en laat de klagten onderzoeken! Het is voor de vetgemeste schoolpartij niet langer te verdragen! *Het uitverkoren werktuig ter bestrijding van het onderwijs*, gelijk gij mij gelieft te noemen, lust het thans niet, om uwe hartstogtelijke taal te beantwoorden, in de hoop dat het de laatste stuiptrekkingen zullen zijn eener partij, die trots alle regtvaardigheid en billijkheid, zoo lang alleen heerschte en het geduld der verdrukte Catholijken tergde. Kon ik gedacht hebben, dat Z. M. UWE, met de optrekking van een nieuw gebouw zou belasten, wanneer het oude zal zijn ingestort, dan zou ik volgaarne in tijds materialen voor een hecht nieuw gebouw geleverd hebben. Nu zal ik deze moeite sparen en in afwachting, dat onder de regering van Z. M. WILLEM II, ons eene vrijheid verzekerd worde, naar welke *Neêrlands* Catholijken zoo lang reikhalzend verlangd hebben, mij van aanmerkingen onthouden, tot welke mij de beantwoording van uw geschrift zou voeren: — aanmerkingen, die UEd. en velen met u niet zeer aangenaam zouden zijn. Ik leg dus *vooreerst* uw stuk onbeantwoord ter zijde, u bij voortdurend het zalige genoegen toewenshende van uwe gal uit te spuwen op uwen ootmoedigen Dienaar:

Den Schrijver der *Gevaarlijke Strekking* enz.

Vrijheid van Onderwijs.

In de *proclamatie* van Z. K. H. den prins van Oranje op den 5 October 1830 te Antwerpen gedaan, en medegedeeld door de *Staats-Courant* van den 8 dier maand, wordt het volgende aangetroffen:

„Tet opzichte van het onderwijs der jeugd zal de grootste vrijheid gelaten worden.”

Wij nemen de vrijheid, om den vorst, nu koning geworden zijnde, aan die woorden te herinneren, met het gegrond vertrouwen, dat Z. M. aan de getrouw geblevene provinciën, niet langer zal weigeren, wat hij in 1830 aan de Belgen heeft beloofd. Nog tien jaren na dien tijd hebben de *Noord-Nederlanders*, die, zoo wel als de Belgen den alleenhandel van het onderwijs als een knellend juk beschouwden, onder het ondragelijk monopolie gezucht, en niet opgehouden daarover te klagen, en de vrijheid van

onderwijs te vragen. Wij zullen de billijkheid daarvan hier niet ontwikkelen; dit is reeds meermalen, en meer dan overvloedig gedaan, wij wilden enkel den Koning eerbiedig vragen: Sire! hebben wij Catholijke Noord-Nederlanders, en allen die met ons, vrijheid van onderwijs vragen, door onze getrouwheid, en door het gewillig opbrengen van lasten, die hoe langer zoo drukkender werden, in het jaar 1840 nog niet verdiend datgene te erlangen, wat Uwe Majesteit in 1830 aan de Belgen heeft toegezegd?

PROTESTANTSCH E STEM OVER DE ONDOELMATIGHEID VAN DE OPVOEDING, ZOO ALS ZIJ DOOR DEN STAAT GEGEVEN WORDT.

(Ingezonden).

« Het openbaar onderwijs in een' gewonen, regelmatigen toestand, behoort voor elke gezindheid, onder den invloed der kerk te staan.
Mr. GROEN VAN PRINSTEREN, *Bijdragen tot de herziening der Grondwet*, pag. 99.

„Gaarne zagen wij den wensch verwezenlijkt, dat de Staat voor eene doelmatige opvoeding kon zorgen, maar deszelfs pogingen kunnen nooit dat doel bereiken, als zijnde *niet slechts de ontwikkeling van het verstand, maar ook de veredeling van het hart*. In eenen Staat, waar het gesteld is als tegenwoordig in den onzen, kan deze niet meer zorgen, dat bij de opvoeding verstand en hart niet van elkander gescheiden worden, en de ontwikkeling van het eerste niet ten koste van het laatste plaats hebbe.” — *Vaderlandsche Letteroefeningen* voor October 1840, pag. 541.

Regt zoo! dat is het, wat de Catholijken sedert de oprigting van het Koninkrijk der *Nederlanden* tot op dezen dag beweerd en met onwederlegbare gronden bewezen hebben, en wat zij niet zullen ophouden te herhalen, tot dat de Staat zijne overdrevene zorg matige, om dezelve vrij te laten aan hen, die er van natuurwege door God mede belast zijn — aan de ouders. Zoo wordt dan eindelijk eene waarheid begrepen, welke lang tot onherstelbaar nadeel van den Staat miskend werd, begrepen niet slechts door die Protestanten, welke tot de belijdenis van CALVYN en *Dordrecht* terugkeeren, maar ook door anderen, die, zoo als de vaderlandsche Letteroefenaars vroeger van zich zelve getuigden, *dagelijks hunne geloofsbelijdenis uitbreiden en veranderen, naarmate dat bijbelstudie en verlichting hun noodzaken om nieuwe geloofspunten aan te nemen of oude te verwerpen*. Overtuigd, gelijk wij het zijn, dat de ontwikkeling van het verstand niet ten koste van het hart mag plaats hebben, zien zij nu tevens in, dat, zoo lang de Staat *zorgt*, dit onheil niet kan afgewend worden, en moeten dus overgaan tot de bekendtenis, dat de staat zijne zorg aan de opvoeding niet moet toewijden, dan enkel bij wijze van toezigt. Wie immers zal durven beweren, dat die zorg prijsbaar en pligmatig is, wanneer haar enkel middelen ten dienste staan, welke de ontwikkeling van het verstand ten koste van het hart bevorderen? En toch kan een constitutioneele Staat over geene andere middelen beschikken, zoo deze, hoe onbevoegd ook, zich met de zorg belast, is er slechts die eenzijdige en daarom verderfelijke opvoeding mogelijk. De reden van die eenzijdigheid is blijkbaar en wordt door de

V. L. zoo aangegeven: „Tot het wel in werking brengen van deze hoofdregels (van die namelijk), welke het hart moeten vormen en van wier naleying 's menschen geluk geheel afhangt) behoort meer, dan algemeene beginselen van Godsdienst en zedekunde, en tot zoo verre strekt zich nog naauwelijks de magt van den Staat uit. Wat is zedekunde in het afgetrokkene, wat zijn algemeene beginselen van Godsdienst, waarmede al aanstonds de bijzondere denkbeelden van de verschillende gezindheden in aanraking komen?” Maar is er dan geene doelmatige opvoeding, door den Staat gegeven, mogelijk? — Bij de gedachte aan het antwoord door de V. L. op deze vraag te geven, vreesde ik, dat onder het gras een adder kroop, en met regt: want terstond verhief het ondiep zijnen afschuwelijken kop en siste zoo vreeselijk als volgt: „zulk eene opvoeding is daar alleen mogelijk, waar Kerk en Staat niet van elkander gescheiden zijn, waar ééne eer of Godsdienst, zonder overheersching van anderen, echter op den voorgrond staat. Het is slechts mogelijk, waar het Protestantsche beginsel, volgens het Evangelie Godsdienst van Staat is, waar het HAC NITIMUR in practische daadzaken wordt opgelost.” Zoo, zoo; maar weet gij dan niet, dat de beginselen, welke gij hier predikt, geheel en al ontijdig zijn, dat gij geen gelijken tred met de verlichting onzer eeuw kunt houden, zoo gij aan dezelve hecht. Wij behoeven toch wel niet te herinneren, dat de munt, waarop het hac nitimur prijkt, sedert 40 jaren al niet meer geslagen wordt. Ei lieve! de Staat kan op dat Protestantsche Evangelieboek niet meer steunen, nadat het voetstuk, waarop het geplaatst was, vermolmd en omgevallen is, de oplossing van die woorden in practische daadzaken (risum teneatis, amici!) is ten einde geloopt voor de Catholijken, die, zoo lang dezelve duurde, als Heloten van de bevoorregte Kerkpartij gedrukt en vervolgd werden. Waarlijk, al wie zulke voorstellen in onze dagen nog durft doen, maakt zich bespottelijk en vergeet, dat de *Nederlander*, als staatsburger, bij het hac nitimur op de grondwet wijst, welke aan allen vrijheid van godsdienst en gelijke bescherming van denzelven waarborgt. Deze gelijke bescherming wordt echter geweigerd, die vrijheid wordt ondermijnd, waar de vrije mededeeling van erkende godsdienstige begrippen belemmerd is, omdat het openbare onderwijs, het gewone middel om ze mede te deelen, gelaten wordt in handen van eene partij, welke de heiligste en onwrikbare overtuiging der Catholijken aanrandt, door onverschilligheid in den godsdienst, of zoo als zij deze gelieft te noemen, algemeene godsdienstigheid te prediken, omdat het bestuurd en als middel ter bereiking van haar doel gebruikt wordt door de maatschappij tot nut van 't algemeen, welke, door bijzondere godsdienstige denkbeelden bij het onderwijs te vermijden, algemeene ongodsdienstigheid aankweekt, omdat de Catholijken thans hunne kinderen in onwetendheid moeten zien opwassen, of hen ter schole zenden bij eene maatschappij, welke men, volgens de verzekering van eenen VAN RAADT, als bijna vereenzelvigd kan beschouwen met den schoolonderwijzer 1). Neen, de opvoeding is in eenen

staat, waar verschillende godsdienstige gezindheden gelijkelyk beschermd worden, geene zaak, die door de regering moet bezorgd worden, en kan het niet zijn, omdat bij iedere opvoeding, zal dezelve niet verderfelijk worden voor het hart, eene bepaalde godsdienstige rigting noodig is. Deze rigting kan aan dezelve door den staat niet tot voldoening van alle gezindheden gegeven worden, omdat men in het godsdienstige geene transactien wil, maar verafschuwt. Ontvangt de opvoeding, welke de staat geeft, die rigting uitsluitend van de eene of andere godsdienstige gezindheid, gelijk ten tijde van de republiek, dan worden de heiligste regten van allen, welke niet tot die gezindheid behooren, schandelyk gekrenkt, omdat men langs den meest gewonen weg andere godsdienstige overtuigingen tracht te vestigen. In eenen constitutioneelen staat, gelijk de onze, blijft dan voor de regering, wat het onderwijs betreft, geene andere zorg, dan op te letten, dat het onderwijs niet gebruikt worde als middel om denkbeelden te verspreiden welke de rust en de veiligheid van den staat in gevaar stellen. Dit toezigt kan zij uitoefenen; maar als hoofd-persoon kan zij niet optreden, zonder dat de godsdienstige rigting bij het onderwijs verwaarloosd worde, en daaruit eene opvoeding volge, die wel het verstand ontwikkelt, maar ten nadeele van het hart. V. E.

De Koning leve!

Toen juichte het gantsche volk en zeide: de koning leve! 4 Kon. X. 24.

Haar besluit, betrekkelijk de hergevene vrijheid onzer oude, geliefde en zoo populaire kloosters, door Z. M. WILLEM II, op den 28 November te Amsterdam genomen, vervult de harten van alle Catholijken met blijdschap en er is gewisselyk niemand onder hen die het niet toejuicht: allen zeggen met den mond of in het hart: *de Koning leve!*

Maar inzonderheid voor de districten van Cuyk, (vicariaat van Grave), en van Ravenstein en Megen, (vicariaat van dien naam), in welke die eertijds zoo bloeiende en nuttige kloosters alle gelegen zijn, zal dat koninklyk besluit voor altoos gedenkwaardig wezen; zij zullen daardoor een nieuw leven ontvangen.

Reeds op donderdag 3 December ontvingen wij eenen brief, waarin ons die verblijdende tijding werd medegedeeld, die wij aanstonds aan onzen eerbiedwaardigen Apostolischen Vicaris-Generaal mededeelden, die, niet alleen als Kerkvoogd over districten, in welke drie der gemelde geestelyke stichtingen gelegen zijn, maar ook als *Procurator-Generaal* van de orde der Kruisheeren, zooveel belang bij die gewigtige tijding had. Zaterdag namiddag 5 December, ontving Zijn Hoogw. een afschrift van het besluit en zondag ochtend bracht de Geldersche post de afschriften voor de kloosters mede, die onder het ressort van het postkantoor Grave gelegen zijn; en opdat deze die heuchelyke tijding op 's Konings jaardag zouden ontvangen, zond de directeur van het gemelde postkantoor de gezegde kennisgevingen, per expresse aan dezelve, terwijl hij die naar Velp, aan de overal zoo innig beminde Capucijnen, in persoon overbragt.

Zoo was dan de eerste jaardag, die WILLEM II als koning vierde, bijzonder voor de vicariaten van Grave en Raven-

1) Lager onderwijs in Engeland en ons vaderland door PETRUS DE RAADT, 's Gravenhage, 1840 — pag. 221.

stein en Megen een dag van jubel en heilige vreugde, en zal altoos een gedenktag blijven!

Heil den vorst aan wien wij het behoud dezer aan de bevolking zoo dierbare gestichten te danken hebben! Wij beschouwen dit besluit als een gunstig voortteeken, dat ook de verdere klagten der Catholijken niet langer onaangehoord zullen blijven, dat hunne Kerk even vrij in Noord-Nederland, als in België zal wezen, en dat hun weldra ook de vrijheid van onderwijs zal worden toegestaan!

De geestelijke gestichten, in het besluit van 28 November vermeld, zijn: dat der Kruisheeren te St. Agatha bij Cuyk, dat reeds meer dan vijf eeuwen telt 1); dat der Carmelieten die er tevens de parochie-kerk bedienen, en dat der Carmelitesen, beide te Boxmeer; dat der Kruisheeren en dat der Brigittinnen te Uden 2); dat der Minderbroeders te Megen, wier aloude latijnsche school, in geheel Nederland beroemd is; wijl er voorheen schier alle jongelingen, die tot den geestelijken stand voor ons vaderland werden opgeleid, in de voorbereidende wetenschappen onderwezen werden, en dat der Clarissen, in dezelfde stad; dat der Zusters van den derden regel van den H. FRANCISCUS te Haren; dat der Augustinessen te Deurzen 3), bij Ravenstein en dat der Capucijnen te Velp 4); welke laatstgemelde zeven kloosters, alle in het vicariaat van Ravenstein en Megen, sedert twee eeuwen bestaan hebben.

Daar het vreugde gevoel over dit belangrijk besluit ieder ander gevoel onderdrukt, onthouden wij ons voor dit maal van aanmerkingen over de wijze van kennisgeving.... En wij hopen, dat men, ten einde botsingen en regtstreeksche reclamatiën bij Z. M. den Koning voor te komen, bij de expeditie van kennisgevingen en aanschrijvingen, den oogen, regten en naasten weg kiezen en gevoelen zal, dat alles, wat in deze heilspellende oogenblikken de eendragt zou kunnen benadeelen zorgvuldig behoort vermeden te worden.

BIJDRAGEN VOOR HET KERKJE TE ADUARD.

Van de Redactie	f 5,00
Van den Eerw. Heer A. BEERNTS, C. Kapellaan te Grave. »	5,00
Van F. te Wageningen.	2,00
Van O. te P. drie coupons te zamen.	12,37½
Eene kennisgeving, dat te Oldenzaal 5) (Overijssel) door eenige godsdienstvrienden en liefdadige ingezetenen ten behoeve der kerk van Aduard, is bijeengebragt eene somma van.	70,35
Van den Eerw. Heer ** te *** in Zeeland.	12,25

f 106,97½

Voor de Catholijke armen van Oud-Beijerland.

Montant in het nummer van 10 October vermeld.	f 451,30½
Van den Eerw. Heer A, die zich tot het geven van f 3	

1) Zie Godsdienstvriend XXX Deel blz. 1 en verv.

2) Ibid XXXIc Deel blz. 193.

3) Ibid XXXIc Deel blz. 3.

4) Ibid XXX Deel blz. 349.

5) De ingezetenen van Oldenzaal, grootendeels Catholijk, uitmuntend door hunne liefdadigheid, hebben daarenboven de eer, dat hun stadgenoot, de Eerw. Heer KISTEMAKER, als Missionaris in de kolonie Curaçao werkzaam is.

's jaars gedurende vier jaren verbonden had, doch nu in eens heeft betaald.	12,00
Door tusschenkomst van den Heer H. BUTTI te Amsterdam, van eenige leden van het Leesgezelschap de Katholijke Vereniging.	11,40
Bij den Heer HAGEDOORN, te Rotterdam, ingekomen: Van 't huisgezin van mejufvrouw TOURIE	f 2,00
Van mejufvrouw A. B.	2,00
» den heer P. KOOLEN	2,00
» » » M. VAN DER VEER.	2,00
» » » M. J. LEROI.	1,50
» » » G. VAN DER LOCHT	1,00
» » » W. PEETERS.	2,00
» mejufvrouw de wed. A. VAN DER POEL.	1,00
» » D.	1,00
» » G.	1,00
» » HANRAADS.	1,00
» » SCHUUTMAN.	1,00
» » de wed. GODDINGH	1,00

» 18,50

f 493,20½

Voor de Abdijs van Melleray in Ierland.

Bereids geremiteerd.	f 291,00
Bleef in cassa.	f 94,42
Van N. N.	1,58
Welke som wij per wissel op Londen hebben geremiteerd. »	96,00
Uit Dungen 1) vier coupons enz. te zamen.	f 10,00
Van O te P, vier coupons te zamen.	9,90
Blijft in cassa.	19,90

f 406,90

AANKONDIGING.

F. J. BRAAM, Boekhandelaar in de Leeuwenstraat, E, 609, tegen over de kerk der Eerw. Paters Minderbroeders, te Rotterdam, heeft uitgegeven en debiteert met goed succes: **GEBEDEN en OEFENINGEN voor de Leden van de Aarts-Broederschap der Heilige vijf Wonden O. H. JESUS CHRISTUS**, ook genaamd: *Aarts-Broederschap van het Koordje van den H. Vader FRANCISCUS*. Bewerkt door den Uitgever, Kerkelijk Goedgekeurd. Versierd met fraaije op steen gegraveerden Titel en Titelpaalt, voorstellende de indrukking der H. Vijf Wonden O. H. in het ligchaam van den H. FRANCISCUS. XXII en 326 bladz., in 24o, op best velin papier. De prijs is ongebonden f 1,25 en in bruin Engelsch linnen f 1,50.

Dit werkje is door de belanghebbenden met veel bijval ontvangen, zoodat er in Rotterdam, in den korten tijd dat hetzelfde het licht ziet, nagenoeg 200 exemplaren door den uitgever van zijn gedebiteerd. Dit boekje beantwoordt volkomen aan dezelfde titel en bevat vele gebeden die men in andere gebedenboeken niet aantreft, als ook Misgebeden, den Kruisweg, Gebed en Lofzang onder de Processie; al de Vesper-psalmen; de Completen; verscheidene Lofzangen, Antiphonen, enz. in het Hollandsch en Latijn.

Het is verkrijgbaar gesteld te Amsterdam, Alkmaar, Delft, 's Hage, Hoorn, Haarlem, Leeuwarden, Leiden en Nijmegen, bij de R. K. Boekverkoopers.

1) De vermelding dezer gift is, om bijzondere redenen, tot heden uitgesteld geworden.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. — Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst, behalven de 35 centen zegelregt. — Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

Monopolie-koortsvlagen van den zielogenden Zaanlandschen Mercurius.

In het Zaanlandsch-weekblad *Mercurius*, 't welk te Zaan-
dam bij JAN GROOT wordt uitgegeven, komt onder de rub-
riek: *Ingekomen stukken en Correspondentie* het volgende
voor:

« Velen zullen onlangs niet aangenaam verrast zijn door het lezen van een *Staatsbesluit*, waarbij eene commissie werd benoemd, om een *Rapport* uit te brengen over eenige regelingen in het lager Onderwijs. »

Zoo gewoon was men reeds, om, ondanks de billijkste klagten van een millioen verongelijkte Catholijken en van een gedeelte zelfs der protestantsche bevolking, gerust en gemakkelijk op den weg van onregt en dwang voort te gaan, dat men al niet beter wist, of het behoorde zoo. Van daar dat velen door een koninklijk besluit, 't welk alle vrienden van grondwettige gelijkstelling, hopen en vertrouwen, dat een einde zal maken aan een hatelijk onderwijs-monopolie, ten behoeve eener buitendien nog maar al te veel bevoorregte godsdienst-partij, verrast werden; en dat die verrassing niet aangenaam was.

« Ook wij behooren tot diegenen, bij welke deze maatregel eenige bezorgdheid heeft opgewekt. Wij weten toch, welke bemoeijningen men zich, reeds sedert lang, van de zijde der Roomschen, in dit opzigt, gegeven heeft; gelijk onder anderen uit het bitter, partijdig, alle regt en waarheid verdraaijende tijdschrift: de *catholijke Stemmen*, duidelijk genoeg te zien is. »

Wel zeer verplicht voor het vriendelijk compliment! Als het niet uit eenen zieltogenden mond kwam, zouden wij er misschien boos om geworden zijn, of de moeite genomen hebben, om de aantijging te wederleggen; doch in dit geval meenen wij de beschuldiging als het delirieren van eenen stervende, met een medelijdend stilzwijgen te kunnen beantwoorden. — Intusschen verzoeken wij elk, die over ons blad spreekt aan hetzelve den naam te geven dien het voert; want of het al dan niet aangenaam is voor velen, is toch het Catholicismus zoo goed *Nederlandsch* als het protestantismus: het heeft in *Nederland* dezelfde regten als iedere andere gezindheid; en aan de verdediging van die regten zijn onze *Catholijke NEDERLANDSCHE Stemmen* toegewijd.

« Het is echter niet slechts de commissie, maar ook derzelver personeel (waarbij zich drie Roomschen of der Roomsche zaak te dezen aanzien toegedane personen bevinden) door welke onze bezorgdheid nog des te meer wordt opgewekt. Mogten derzelver overige leden daarom zoo veel te ijveriger, en te gelijk voorzigtig, de belangen der protestanten ter harte nemen. »

Ziet, dat heet partijdig zijn en regt en waarheid verdraaijen. Zijn dan de belangen der protestanten in gevaar, bij vrijheid van onderwijs? Gevoelt het verlichte, kwasië verdraagzame protestantismus zich zoo zwak in de bewustheid, dat het op den duur, eene concurrentie niet zou kunnen volhouden. In allen gevalle doet dit niets ter zake: de belangen van waarheid en regt hebben alleen aanspraak op de behartiging van onpartijdige en regtschapene mannen. De grondwet maakt geen onderscheid tusschen de

regten van Catholijke en Protestantsche Nederlanders : de handhaving dier gelijke regten wordt door de regtvaardigheid gevorderd , en de belangen van geheel *Nederland* eischen dringend , dat ieder grondwettig regt voortaan *waarheid* en niet langer tergend bedrog zij.

« Want waarom drijven de Roomschen zoo sterk dat stelsel van vrijheid in het onderwijs ? »

Om dezelfde reden , om welke de afgescheiden gereformeerden en hunne niet afgescheiden vrienden zoo sterk op de vrijheid van onderwijs aandringen : omdat zij prijs stellen op positieve leerstellingen , die zij als goddelijke waarheden beschouwen ; omdat zij innig overtuigd zijn , dat het geloof aan die goddelijke waarheden ter zaligheid noodig is , en , diensvolgens hun heiligste pligt vordert , om te zorgen dat het geloof aan die goddelijke waarheden , niet door een onverschilligheid voortplantend monopolie uit de harten hunner kinderen worde gerukt ! *Mercurius* zegt dienaangaande :

« Vooreerst , om nu , daar zij van goede en nieuwe kerken ruim voorzien zijn en worden , nieuwe scholen hierbij gevoegd te hebben , waarin de Roomsche kerkleer door Roomsche onderwijzers stelselmatig geleerd kan worden. En wat zal het gevolg daarvan wezen ? Dat weldra ook de verschillende Genootschappen bij de Protestanten op gelijke vrijheid en voorregten ¹⁾ zullen aandringen , en dat men dan binnen kort niet meer hooren zal van Christelijke scholen in het algemeen , maar van Roomsche , Gereformeerde , Lutersche , Doopsgezinde en misschien , zoo zij dit verkiezen , van Remonstrantsche en Janseniste scholen . »

Juist zoo behoort het ! Al wie prijs stelt op een positief geloof en een gruwel heeft van het onding , dat men algemeen Christendom verkiest te noemen , moet vrijheid hebben , om zijne kinderen , volgens zijne geloofsbegrippen te doen onderwijzen.

Is het met eenig denkbeeld van regtvaardigheid overeen te brengen , dat , onder eene grondwet die *volkomene vrijheid van godsdienstige begrippen* waarborgt (art. 190) Catholijke ouders verplicht zouden zijn , om hunne kinderen naar scholen te zenden , alwaar die geloofsbegrippen , onder het huichelend mom van verdraagzaamheid en algemeen Christendom , verguisd en bespot worden ? Heeft dat tergend onrecht niet lang genoeg geduurd ? Welk een geschreeuw zou men aanheffen , als het geval omgekeerd bestond : als protestantsche kinderen gedwongen werden , om in Catholijke scholen of in 't geheel niet onderwezen te worden ; als protestantsche ouders hunne kinderen moesten toevertrouwen aan meesters , die hunne geloofsbegrippen als ketterij en wangelooft voorstelden ? O ! dan 'ware het in den mond dierzelfde lieden , paapsche dwingelandij , gewetensdwang , strijdig met alle beginselen van verdraagzaamheid enz. enz. Maar nu wil men , dat het hatelijkste , ondragelijkste onrecht , dat den redelijken mensch , den Christen kan worden aangedaan , bevorderlijk aan de verdraagzaamheid zal wezen ²⁾.

« Men mag billijk vragen , of de algemeene verdraagzaamheid tusschen de onderscheidene kerkgenootschappen , dan of een blinde

partij-geest en te verregaande geloofsijver daardoor zal bevorderd worden . »

Het eerste , *Mercurius* ! Het eerste . — Ware verdraagzaamheid moet noodwendig het gevolg zijn van gelijke regtvaardigheid jegens allen , en van dezelfde vrijheid voor allen. Partijschap , haat , verbittering zelfs , moeten noodwendig eindelijk de gevolgen worden van het hatelijkste onrecht , dat , onder schijn van algemeene verdraagzaamheid in het godsdienstige te bevorderen niet anders is dan grievende gewetensdwang , voor alle ouders , die waarde hechten aan een goddelijk geloof , dat hen sedert eeuwen door hunne vaders is overgeleverd geworden , en dat ook zij , onverminkt en volledig , aan hunne nakomelingschap wenschen over te leveren . — Waarlijk van alles , wat sedert eenigen tijd , door de vijanden der vrijheid van onderwijs is geschreven geworden , is er niets dat onzinniger en tevens hatelijker en tergender is dan de beweering dat het bestaande monopolie , met deszelfs *algemeen Christendom* , zoogenaamde *algemeene Christelijke scholen* en met deszelfs schoolmeesters , die als 't ware vereenzelvigd zijn met de anti-catholijke maatschappij die zich noemt : *tot nut van 't algemeen* , na alle de grieven , die sedert het bestaan van ons koninkrijk daar tegen zijn ingebracht , na al de klagten die er tegen zijn aangeheven , na alles wat reeds aan 't licht gekomen is , na de jammerlijke gevolgen , voor geloof en zeden , die het alerwege heeft voortgebracht , nog in staat zou wezen om *verdraagzaamheid* te bevorderen !

« Deze is echter op verre na niet de grootste bezorgdheid , die door de daartelling van gemelde commissie bij ons is opgerezen. Wij vermeen , het er voor te mogen houden , dat zij ten behoe- (behoefte) van de Roomschen is benoemd . »

Ex ungue leonem ! Hier springt de aap frisch uit den mouw . Dat er iets *ten behoeve van de Roomschen* gedaan wordt , kan de regtvaardige verdraagzaamheid der vrienden van het monopolie niet verdragen !

« Zelden geschiedt zulk eene benoeming , of de partij , ten wiens (wier) behoeve dit heeft plaats gehad , behaalt er eenig voordeel door ; al ware het dan ook zoo , dat het onderwijs aan de Roomschen niet volkomen-vrijgegeven werd. Zulks zou in den staat van spanning , waarin de Roomschen en Protestanten op vele plaatsen thans tegen elkander overstaan , nadeelige gevolgen hebben voor eene Godsdienst , die in een tachtig jarigen oorlog zoo veel bloed en tranen aan onze vaders heeft gekost . »

Hoe durft men in eenen tijd , dien men als een *tijd van spanning* voorstelt , van dien *tachtig jarigen oorlog* spreken.... ? Was die strijd niet *in naam der concientie en godsdienst-vrijheid* begonnen ? Telde het vrijheids-verbond der edelen niet vele Catholijke leden ? Waren de slagtoffers van ALVA's dwingelandij , EGMOND en HOORN , niet Catholijk ? Hebben niet duizenden van Catholijken deel aan den vrijheids-oorlog genomen ? En hoe zijn zij er voor beloofd geworden ? O ! hoeveel bloed en tranen heeft de zegpraal van de aanhangers der destijds nieuwe leer aan onze vaders gekost ! Alle kerken werden hen ontnomen de heerlijkste abdijen en kloosters verwoest , de uitmuntendste gedenkstukken van oudheid en kunst vernield , de eigendommen hunner kerk geroofd , de uitoefening van hunnen godsdienst verboden , hunne Priesters vervolgd.... ! En daaraan durft men , in eenen *tijd van spanning* tusschen Roomschen en Protestanten herinneren , niet alleen ,

1) Neen niet *voorregten* , maar gelijke regten , waarmede ieders denkbeeld van voorregt strijdig is.

2) Dit is , wie zou het geloven , ook de leer van Prof. SIEGENDEEK ! Zou dit ook egoïsme bij den taal-patroon van het monopolie wezen ?

maar men durft het aanvoeren als eenen grond, om, bij verkregen gelijke vrijheid, in een constitutioneel land, waarin alle burgers zonder onderscheid van godsdienstige belijdenis, dezelfde regten hebben, het afschuwelijkste onrecht, den hatelijksten dwang, te doen voortduren! Men durft zelfs dreigen, dat de vrijheid der Catholijken, in dien tijd van spanning, *nadeelige gevolgen zou hebben!* Hiertegen zullen de bevoegde magten wel weten te waken: en het straffen der aanstokers van die nadeelige gevolgen, zou alle vijanden van orde en recht, weldra tot bedaren brengen.

« Wij zeggen dit, niet zoozeer tegen de Roomschen in het algemeen, maar met het oog bijzonder op de *Jezuïten*. Gaarne gunnen wij aan de Roomschen alle voorregten, die de protestanten zelve bezitten, en keuren het denkbeeld van eene heerschende kerk in den staat ten volle af. Maar wij zien niet, hoe het mogelijk is, om, met eenige meerdere liberaliteit, de *Jezuïten* uit ons vaderland te houden. Legaal geweerd worden zij nu reeds niet, voor zoo ver wij weten. Wat zal nu het gevolg zijn, indien het onderwijs bij de Roomschen eens geheel vrijgegeven werd? Men vergeet niet, dat sommige Roomsche jongelingen ook nu reeds buiten 's lands op Jezuïtische Collegiën onderwezen worden! Men vergeet niet, dat de Generaal der Jezuïten te Rome, ROOTHAAK, een Amsterdammer is! Men vergeet niet, dat de Propaganda te Rome ook nu reeds gelden naar Noord-Nederland overmaakt, (?) om de verspreiding van het Roomsche Geloof te bevorderen, omnia ad majorem Dei gloriam! Bij vergelijkende examens zullen de Jezuïten in wetenschappelijke bekwaamheden voordeelig boven hunne andere Roomsche mededingers uitmunten. Zij zullen hier dan wel terug willen komen en de gelegenheid daartoe zou hun dan overvloedig worden verschaft. »

Ei! ei! zegt gij dit niet zoozeer tegen de Roomschen in 't algemeen; maar ziet gij reeds Jesuiten in het verschiet? *O lepidum caput!* Sedert wanneer zijn de Jesuiten schoolmeesters geworden, die in een vergelijkend examen voor het *lager onderwijs* zouden te duchten zijn? Waarlijk de zich noemende maatschappij *tot nut van 't algemeen*, heeft het met al haar geschrijf, tegen spoken en spookvertellingen, nog niet ver gebragt! Overal ziet ongelooft en wangelooft spoken, en daaronder altoos de Jesuiten! In andere landen begint men echter van lieverlede wijzer te worden; het getal der Jesuiten-haters en Jesuiten-lasteraars vermindert van dag tot dag; maar in het *verlichte Nederland*, welks oude plakkaatboeken van plakaten en ordonantien, tegen de *papen* en *monniken*, maar vooral tegen de Jesuiten krielen, is men niet zoo haastig met het afleggen van oude denkbeelden. Het waren ook zulke schoone dagen, toen de Hoogmogende Heeren Staten-Generaal, niet alleen tegen de Jesuiten, papen en monniken, maar ook tegen de *paapsche superstitien*, het *aanstellen van paapsche regenten*, schoolmeesters enz. enz. waakten; toen een papist niet eens klapperman kon worden! Thans is men dan toch zoo ver gekomen, dat men niet meer tegen de Roomschen in 't algemeen te velde trekt; en als men hen van de onverschendbaarste regten en vrijheden wil beroofd houden, dan is het enkel om der Jesuiten wil! Want zie, legaal worden zij niet meer geweerd, (dat kan ook niet vriend, *Mercurius!*) en hun generaal is immers een Amsterdammer! Wie weet of het hoofdkwartier der Jesuiten niet van Rome naar Amsterdam wordt overgebragt!

Maar wat hebben dan toch de Jesuiten gedaan? Waarom is men er zoo bang voor? — Men hoore den stervenden *Mercurius*:

« Maar zijn de *Jezuïten* dan zoo gevaarlijk? De geschiedenis (!!!) heeft dit genoeg bewezen. Daarom zijn zij hier vroeger door de algemeene staten gestrengelijk geweerd, gelijk ook zelfs in Roomsche landen. Maar toen in 1773 Paus CLEMENS XIV (bedreigd door de vorsten, die door hunne ministers bedrogen werden) zelf hunne orde vernietigde, omdat hij ze niet langer kon, noch durfde vertrouwen, (!!!) werd de zorg onzer staten tegen hen minder noodig. Pius VII riep hen in 1814 weer in het aanzijn terug; maar het is ons niet bekend, dat hun binnenkómen te dezen lande (in dit land?) door de wet verboden is, ofschoon hunne bestellingen 1) geene verandering hebben ondergaan. »

Dat hunne leerstellingen niet veranderd zijn, is een bewijs van derzelver voortreffelijkheid: slechts wat gebrekkig is, of blijkt verkeerd te wezen, behoeft veranderd, gewijzigd en verbeterd te worden. Daarom veranderd het protestantismus alle dagen, terwijl het Catholicismus geenerlei verandering ondergaat, wijl het goddelijk, dat is, onveranderlijk, is. — *Mercurius* zegt verder:

« Wat men van die leerstellingen te denken hebbe, moge kortelijk uit het volgende blijken, 't welk wij, als zulks vereischt werd, door hunne eigen geschriften zouden kunnen staven. »

Wij houden u bij uw woord, geleerde SINCERUS! Hierover straks nader.

Het Evangelie leert: « Gij zult God lief hebben boven alles! Maar de Jezuïten: « het is genoeg God niet te haten, of hem, ten hoogste éénmaal in het leven lief te hebben! »

Het Evangelie zegt: « Gij zult uwe naasten lief hebben als u zelve. Maar de Jezuïten: « Gij moogt om uw voordeel, uwe naasten den dood toewenschen en u over denzelven verheugen. »

Het Evangelie zegt: « Gij zult den armen weldoen! Maar de Jezuïten: « als gij uw rijkdom anders noodig hebt, om b. v. na uwen stand te leeren (leven?) dan behoeft dat niet. »

Het Evangelie zegt: « Eert uwen vader en uwe moeder! » Maar de Jezuïten: « Gij moogt ze bestelen, zelfs in dronkenschap vermoorden, hen verraden en aan den scherpreger overleveren! » Het Evangelie zegt: « Gij knechten zijt uwe heeren getrouw. » Maar de Jezuïten: Gij moogt ze bedriegen, om u zelve, voor menige dienst of ontbering, heimelijk te betalen! »

Het Evangelie zegt: « Legt af de leugen en spreekt de waarheid! » Maar de Jezuïten: Gij moogt dubbelzinnig spreken. »

Het Evangelie zegt: « Gij zult niet zweren! » Maar de Jezuïten: Gij moogt zelfs valsch zweren, als gij door eene zoogenaamde mentale reservatie uwe woorden slechts uiterlijk in schijnbare overeenstemming met de waarheid brengt of geen doel hebt, om een eigenlijken eed te doen. Want in allen gevalle heiligt het doel de middelen. »

Op gelijke wijze hebben meer dan 60 Jezuïtische schrijvers 2) den Konings- en Vorstenmoord verdedigd. Om van vriende Vorsten niet te spreken, BALTHAZAR GERARDS, die prins WILLEM I, van Oranje, vermoordde, had zijn voornemen aan een Jezuït te Trier gebiecht, en hem was door dezen voor zijne euveldaad de martelkroon toegezegd. Ook prins MAURITS werd door hen belaagd en alleen door gestrengte waakzaamheid is hij aan hunne dolken ontkomen. Later werden zij steeds meer en meer door (door?) plakaten geweerd. Ongeveer 1630 deden zij nog eene poging, om de groote kerk der Hervormden te *Harlingen* met buskruid in de lucht te laten springen; maar ook deze toelag werd vrijdeeld. »

'T is verschrikkelijk! 't is om van te riilen en te beven! Welke gruwelen, wat waren die Hoogmogende Heeren Staten-Generaal wijze mannen! Och! De Jezuïten, ten minste Jezuïtische mannen, hebben wis onze grondwet

1) Dit zal denkelijk leerstellingen moeten wezen.

2) Is dit eene mentale restrictie? SINCERUS! ziet gij de revolutionaire schrijvers van onzen tijd, die openlijk den koningsmoord verdedigd hebben, en zelfs nog durven verdedigen, bijgeval, voor Jezuïtische schrijvers aan?

gemaakt; anders zouden die leelijke Jesuiten wel *buiten de wet* zijn gesteld geworden!

Ja, SINCERUS! wij hebben ook iets tegen de Jesuiten: en wilt gij weten wat? Ik zal het u zeggen.

Dat zij al te geduldigen langmoedig de lasteraars laten begaan en zich nooit op de wetten tegen den laster be-roepen.....! Wij weten wel dat zij ook hierin het voor-beeld van den zachtmoedigen Jesus, wiens naam zij dra-gen, navolgen; dat hunne langmoedigheid eene deugd, eene voor u en uws gelijken onbegrijpelijke volmaaktheid is; maar wij, die de evangelische volmaaktheid nog in verre na niet bereikt en eenen onoverwinnelijken afkeer van laster hebben, gelooven dat het niet kwaad ware, als men in ons vaderland, even als in *Engeland en Zwitserland*, onbeschaamde lasteraars, voor de regtbanken vervolg-de....! 1) Wij zouden wel eens de aardigheid willen heb-ben, dat de Eerwaarde Vader ROTHAAAN, dien wij eene onbegrensde achting toedragen en dien wij de eer hebben in persoon te kennen, ons eene procuratie uit Rome wilde overzenden, om u, door het geregeld oproepen van den heer JAN GROOT te *Zaandam*, als uitgever van uw laster-artikel, het anoyne mom te ontrukken en eenen eisch in *cas van calomnie* tegen u te institueeren. Doch daartoe zou de vrome, ootmoedige en zachtmoedige man niet te bewegen zijn: en de Jesuiten-lasteraars mogen zich gelukkig achten, dat de geheele orde der Jesuiten, door dien geest beziel wordt; dat alle Jesuiten zich onophou-delijk de woorden van hunnen goddelijken Meester herin-neren en beoefenen: *Leert van mij, dat ik zachtmoedig en ootmoedig van harte ben!*

Er is een oud spreekwoord, dat zegt: *zoo als de waarld is, vertrouwt hij zijne gasten*. Van daar dat gij, even als de meeste schrijvers van uwe soort, den Jesuiten de leer aantijgt: *dat het doel de middelen heiligt*; want dat dit werkelijk uwe leef is, blijkt uit den geheelen inhoud van uw artikel. — Doch ik wil eerst het slot van uw artikel laten afschrijven, en dan heb ik u nog wat te zeggen:

Wij meenen dus, gegronde redenen te hebben, niet zeer gesteld te zijn op de terugkomst of meerdere vrijheid van de Jezuiten in ons vaderland, en zouden elken maatregel, die hiertoe slechts eenig-zins bijdragen kan, zeer betreuren. Wij vertrouwen dat de welge-zinden, in de bedoelde commissie, doordrongen van de belangrijkheid hunner roeping en gedachtig aan het gevaar, 't welk *Nederland van Rome's zijde*, door de Jezuiten bedreigt hun oog op het be-ginsel der hervorming en op het welzijn der protestanten niet alleen maar ook op het gewigt, dat er voor den Staat zelven in gelegen is, zullen gevestigd houden. Wij hopen, dat hunne goede pogingen de overhand mogen verkrijgen en wij roepen intusschen onze ge-loofsgenooten toe, om zoowel waakzaam als geduldig wachtende naar den uitslag van die commissie te zijn! SINCERUS.

Datzelfde roepen ook wij *onzen geloofsgenooten* toe: en wij voegen er tot hunne bemoediging bij, dat het een gelukkig bewijs van den voortgang van 't gezond verstand bij onze protestantsche landgenooten is, dat een blaadje, waarin zulke zotheden en lasteringen worden opgedischt, zoo weinig bijval vindt, dat deszelfs uitgave niet kan worden volgehouden, blijkens het volgende *berigt*, dat onmiddellijk op het even hatelijk als belagchelijk artikel van

den zich schuil houdenden SINCERUS volgt. Het luidt let-terlijk aldus:

BERIGT.

De uitgave van dit WEEKBLAD, wordt met het einde van dit jaar GESTAAKT.

Nu nog een woordje aan u, onbekende SINCERUS!

Gij hebt gezegd, dat gij alles, wat gij hier ten laste der Jesuiten aanvoert, *als zulks vereischt werd, door hunne eigene geschriften zoudt kunnen staven*.

Welnu, dit vorderen wij van u: wij vorderen van u, dat gij uit de *geschriften van zestig Jesuiten* en door hun geschreven, terwijl zij Jesuit waren, zult bewijzen, *dat zij den konings- en vorstenmoord verdedigen*; ook vor-deren wij nog onwraakbare bewijzen, dat de Jesuit te *Trier*, bij wien, zoo als gij zegt, BALTHAZAR GERARDS zijn voornemen, om Prins WILLEM I van *Oranje* te vermoorden, heeft gebiecht, het *geheim der biecht* geschonden (want anders kunt gij het niet weten) en aan BALTHAZAR GERARDS daarvoor de martelkroon toegezegd heeft.

Zie, dat alles *eischen* wij met regt, want gij kent toch wel den regtsregel: *wie stelt moet bewijzen*; maar gij hebt u ook verbonden, om de twee eerste punten te staven.

Gij hebt daarenboven als vijand der Jesuiten bij dat be-wijs het hoogste belang, en niet alleen is het van belang voor u en voor de protestanten in het algemeen, maar ook voor de Catholijken in het bijzonder, die, nog zoo veel liefde en achting voor de Jesuiten hebben! En het is om die reden, dat wij u uitnoodigen, om uw betoog door behoorlijke citatien, uit onpartijdige schrijvers of Jesuiten zelven geput, aan ons ter plaatsing in de *Catholijke Ne-derlandsche Stemmen* te zenden. Wij beloven u de opname daarvan, mits stukswijze, in artikelen, voor een week-blad geschikt, en behoorlijk met uwen eigen naam onder-teekend. — In allen gevalle blijft de heer JAN GROOT verantwoordelijk voor hetgene, wat gij in No. 49 van Zaterdag 5 December in *Mercurius, Zaanlandsch Week-blad* geschreven hebt.

Daar ik niet twijfel of de heer JAN GROOT te *Zaan-dam* zal wel weten wie gij zijt, zal ik, om u met deze uitnoodiging bekend te maken, daar ik niet weet, of gij de *Catholijke Nederlandsche Stemmen* geregeld leest) een extra exemplaar van dit nummer voor SINCERUS, *gratis* onder kruisband zenden.

Ten slotte daag ik u openlijk uit, om u als schrijver van het door mij aangevoerde artikel, even openlijk met uwen waren naam te noemen, als ik deze uitdaging met den mijnen onderteeken.

J. G. LE SAGE TEN BROEK.

Aduards aloude Abtdij.

(Vervolg en Slot van bl. 404.)

ARNOLDUS LANT, werd in het jaar 1561 na den af-stand van GODEFRIDUS tot Abt verkoren en was alzoo de twee en dertigste Prelaat van *Aduard*.

1) Zie ons blad van 5 December bl. 398.

Hij had zich onberispelijk gedragen onder het bestuur van GODEFRIDUS, voor wien hij veel achting had; zoo dat hij voor hem een verblijf in de Abtdij liet inrigten, om er, zoo vaak als hij verkoos, van het Paradijs naar *Aduard* te komen en eene behoorlijke huisvesting in de Abtdij vinden mogt.

Voor zijne verkiezing was ARNOLDUS zedig en minzaam en niet van geleerdheid ontbloot; maar Abt geworden zijnde, veranderde zijn gedrag weldra en hij sloeg over tot weelde, verkwisting, losbandigheid en ontucht. Hij zorgde meer voor zijne paarden en jagthonden dan voor den dienst van God en het welzijn der broederen; en terwijl zijne natuurlijke zachtaardigheid in lasse toegeevendheid ontaardde, werd niemand meer berispt, niemand meer gestraft, maar in zijne vrolijke gezelschappen schertste de onwaardige Abt over het wangedrag zijner kloosterlingen, en vermeederde alzoo het kwaad gelijktijdig buiten en binnen de Abtdij. Geen wonder dus, dat ook onder de Monnikken losbandigheid en zedeloosheid heerschte, hoewel er toch eenigen den weg der deugd bleven bewandelen: en het waren waarschijnlijk deze die aan de Abten der overige kloosters van *Vriesland* berigt van den treurigen toestand hunner Abtdij gaven.

De Vriesche Prelaten begaven zich naar *Aduard*; zij deden eenige losbandige Monnikken naar andere kloosters vertrekken, berispen en straffen, die het verdiend hadden, sommigen zelfs met gevangenis.

Zij vermaanden ook den Abt ARNOLDUS, om zich voortaan van alle losbandigheid en uitpattingen te onthouden, en een goed voorbeeld aan zijne Monnikken te geven, onder bedreiging dat hij anders zou worden afgezet. — Maar het kwaad had reeds te diepen wortel in het hart van ARNOLDUS geschoten: alle vermaningen waren vruchteloos.

In 1568, terwijl graaf LODEWIJK van *Nassau Groningen* belegerde, werd de kerktoeren van *Aduard* door den bliksem getroffen en gedeeltelijk vernield; doch door ARNOLDUS weder hersteld.

Om aan de nieuwe Bisschoppen, die voor de *Nederlanden* waren aangesteld een behoorlijk inkomen te verschaffen, waren hun de inkomsten van eenige Abtdijen, over welke zij voortaan het beheer zouden hebben, toegewezen, wat aanleiding tot veel tegenspraak van den kant der monnikken gaf.

Aan den Bisschop van *Groningen*, JOHANNES KNYF, werd op die wijze de Abtdij van *Aduard* toegewezen.

Hoe toegeeflijk en laf de Abt ARNOLDUS gewoonlijk was, kon de Bisschop hem echter niet bewegen, om in dit opzigt toe te geven; en omdat hij in die gewichtige zaak, door goeden raad mogt ondersteund worden, hebben de Prelaten van *Vriesland* den Abt van *Wunterne*, ARNOLDUS KENNINK, wiens Abtdij door de watergeuzen bijna geheel verwoest was, tot medehelper en raadsman van *Aduards* Abt aangesteld, welke laatste vervolgens eigenlijk niet meer dan den naam van Abt behield en gewisselijk zou zijn afgezet geworden, als de Prelaten niet gevreesd hadden, daardoor de Abtdij nog meer te benadeelen.

In 1570 kwam de Abt van *Warimont*, algemeene bezoeker van de kloosters en abdijen der Bernardijner-orde, te *Aduard* en herstelde er, door het straffen der schuldigen, zoo veel mogelijk de tucht; maar ook hij liet den Abt, op hoop van zijne beterschap, in zijne bediening.

Ook begon die Prelaat met den Bisschop te onderhandelen en bood hem uit de goederen der Abtdij een jaarlijksch inkomen van 6000 Carolie guldens aan. De Bisschop wilde daartoe niet overgaan, maar bragt zijne zaak voor den koning, terwijl de kloosterlingen van *Aduard* de zaak eenige jaren wisten sleepende te houden 1).

In het jaar 1571 begaven de Vriesche Abten zich weder naar *Aduard* en straffen er, zoo het schijnt, zoo wel onschuldigen als schuldigen; terwijl ze zelfs eenen bedorven en ontuchtigen monnik tot Prior aanstelden, die vervolgens vreezende, dat hij eindelijk zou gestraft worden, als zijne misdrijven bekend werden, eenige kerkgoederen roofde en daarmede de vlugt nam naar *Emden*, alwaar de nieuwe ketterij reeds lang de overhand had en waar hij van hartzcer stierf.

De Abt ARNOLDUS LANT, van kwelling en wroeging overstelpt, werd door eene zware ziekte aangetast; hij liet zich naar *Assen* brengen, alwaar hij in de maand Junij 1576 overleed. Zijn lijk werd naar de Abtdij gevoerd en aldaar begraven.

Na den dood van ARNOLDUS LANT begon de Bisschop van *Groningen* nieuwe pogingen aan te wenden, om in het bezit van *Aduard* te komen, maar de Vriesche Prelaten wisten het zoo ver te brengen, dat hij met de monnikken van *Aduard* een verdrag aanging, waarbij bepaald werd, dat zij hem jaarlijks eene som van f 6000 zouden uitkeeren; welk verdrag ter bekrachtiging aan den koning en aan den Paus gezonden werd. Voor dat hetzelfde bekrachtigd was, stierf de Bisschop, in het jaar 1576, aan de pest.

Daar nu de Abtdij reeds anderhalf jaar zonder eigen Abt was geweest, besloten de monnikken tot de keuze van eenen nieuwen Abt over te gaan; wat de Vriesche Prelaten, uit hoofde van de burgeroorlogen, die toen plaats hadden, en de kloosters elk oogenblik met vernieling dreigden, niet goed vonden.

In het jaar 1577 werd besloten, om aan ARNOLDUS KENNINK het bestuur over de Abtdij te laten behouden en hem ook den titel van Abt van *Aduard* te geven. Dit had voornamelijk plaats op verzoek der grietmannen van de *Ommelanden*, die daarentegen beloofden, de zaak der Abtdij tegen den Bisschop, zoo er een' nieuwen Bisschop mogt benoemd worden, op kosten der *Ommelanden* te zullen verdedigen.

Twee jaren later is hij door eenen brief van den grave van *Lalain* en de overheden der stad, daartoe uitgenoodigd zijnde, naar *Groningen* vertrokken, alwaar ook de gemagtigden der *Ommelanden* aankwamen, om gezamenlijk met het stadsbestuur en den graaf over het welzijn des lands te handelen; maar toen zij de zaak niet eens konden worden, lieten de Groningers de poorten sluiten en hielden den Abt en de gemagtigden gevangen. De Abt overleed aldaar, den 29 Januarij 1578. Zijn lijk werd door de soldaten buiten de poort gebragt en vervolgens naar de Abtdij overgevoerd, alwaar hij in het koor, voor het hooge altaar, begraven werd.

1) In hetzelfde jaar 1570 had, op allerzielendag, eene geduchte overstroming plaats, waardoor veel menschen en vee omkwamen.

Verdere aantekeningen hebben wij aangaande de beroemde Abtdij van *Aduard* niet kunnen opsporen. Wanneer en door wie dezelve is verwoest en gesloopt geworden, is ons niet gebleken; en wij noodigen diensvolgens elken beminnaar der oudheid en der vaderlandsche geschiedenis, die betrekkelijk deze zaak eenige narigten mogt kunnen geven, ten vriendelijkste uit, om dezelve aan de redactie der *Catholijke Nederlandsche Stemmen*, te *Grave*, wel te willen mededeelen.

Ierland eertijds en nu.

Een Engelsch reiziger, die *Ierland* in het begin dezer lente bezocht, en die zich niet altoos van zijn nationaal vooroordeel heeft weten te ontdoen, als hij dat land beoordeelde, zegt in zijne *Gedenkschriften*: „Te *Dublin* „zijn alle maatregelen die men tegen het gebruik van ster- „ken drank genomen heeft, vruchteloos geweest en de „priesters hebben meer gedaan dan de wetgeving; hun „verbod van sterke dranken voor een, twee of drie maan- „den, heeft zelden zijn uitwerksel gemist. „

Aan de getuigenis, welke vijf en dertig jaren geleden, aan de geestelijkheid van *Ierland* gegeven werd, te herinneren, zal niet ondoelmatig worden geacht in een oogeblik, dat een Iersche Priester en Monnik, de bevolkingen op zijne stem, zich ziet verheffen uit de verdierlijking waarin de dronkenschap haar hield. Men zou zeggen, dat de snoode dwingelandij van het Engelsche gouvernement, na al zijne vervolgingen in *Ierland* te hebben zien mislukken, hetzelfde eertijds heeft trachten te vernielen, door er den weg der ondeugden te openen; want men ziet het immer onledig met het toestaan van premien, voor het verbruiken van sterke dranken. Door die misdadige aanmoediging, werd het gebruik dier dranken weldra aanmerkelijk, en vooral dat van *Wisky* 1). Een verslag, aan het Engelsch gouvernement gedaan bevestigt, dat in eene enkele straat van *Dublin* uit honderd negentig huizen bestaande, vijftig huizen waren, alwaar die heillooze drank gesleten werd. Toen het kwaad zoo hoog liep, dat het gouvernement zich genoodzaakt zag, om eenige beteugelende maatregelen te nemen, werden die maatregelen bijna altoos verijdeld door de oogluiking der beambten van den accijns, die, om hunne geringe belooning te vermeederen, met de branders zamenspannen, en toelieten, dat bij hen heimelijk werd gedistilleerd. Op die wijze begunstigd, strekte de jammerlijke ondeugd der dronkenschap zich over geheel *Ierland* uit en vermeederde de rampen, die reeds zoo groot waren, en deszelfs bewoners in ellende dompelden 2). De dronkenschap was voor de armen een hulpmiddel tegen de moedeloosheid: In het onvermogen, om een krachtig middel tegen hun gebrek te vinden, zochten de Iersche boeren hunne jammeren te

vergeten, door het verdrinken van hun verstand in eenige glazen *Wisky*.

Engeland en *Schotland* leverden alstoen een even bedroevend schilderij op, en thans zijn zij er verre af van even snellen voortgang te maken, op den weg van verbetering als, *Ierland*.

Bij het zien van dien jammer, ontroert zich de *philantrophie*; talrijke genootschappen, matigheids-genootschappen genaamd, werden in de drie koninkrijken opgerigt, met het doel, om het volk aan eene ondeugd te ontrukken, die onberekenbare onheilen voor de maatschappij te weeg brengt. Maar de roem, om *Groot Brittannie* te verbeteren, was aan het Catholicismus, dat door hetzelfde zoo lang was vervolgd en gelasterd geworden, voorbehouden. De hulde aan de Iersche Priesters toegebracht, en waaraan wij hierboven herinnerden, wordt nu ook aan eenen Catholijken Religieus, aan eenen armen Ierschen Capucyn gegeven, door een der voornaamste mannen van het protestantsche *Engeland*, den Anglikaanschen Bisschop van *Norwich*. Die Prelaat bepaalde zich er niet enkel toe om aan Pater MATHEW den lof te geven, dien alle vrienden der menschheid hem toezwaaijen; maar hij heeft zijne zaak bepleit in eene *meeting*, tegen hen, die poogden eenen zoo edelen roem door laster te bezwalken. Die apologie van den Ierschen Capucyn werd met deze energieke woorden besloten: „Aan u, mijne vrienden! die Pater MATHEW laakt, heb ik slechts dit weinige te zeggen: gaat, en doet gelijk zij!”

De artikelen, die wij vroeger mede hebben gedeeld, betrekkelijk de verandering, welke zijne eenvoudige taal te weeg brengt, als Pater MATHEW, tegen de dronkenschap eenen aaren kruistogt predikt, ontslaan ons hier van het herinneren aan de belangrijke geschiedenis der zending van dien buitengewonen man; wij zullen enkel zeggen, dat die Godsmann zijn werk voortzet, met een gevolg, dat aan het miraculeuse grenst. Pater MATHEW heeft een derde bezoek in de hoofdstad van zijn vaderland afgelegd, en de bevolking heeft op nieuw schitterende blijken van dankbaarheid gegeven, voor de gelukkige resultaten zijner vorige predicationen. Authentieke berichten melden inderdaad, dat de misdrijven verminderen, naarmate de matigheids-associatie van Pater MATHEW haren invloed uitbreidt; de stad *Dublin* zelve levert daarvan een onbetwistbaar bewijs op. Zoo heeft eene gevangenis dier stad, waarin zich op den 9 November 1839, 136 gevangenen bevonden, gedurende het loopende jaar tot op den zelfden dag, niet meer dan 23 geletineerden gehad. Eene andere gevangenis die zich in 1839 voor 3202 beschuldigten heeft ontsloten; heeft in 1840 slechts 2018 beschuldigten en dus 1184 minder dan in het vorige jaar zien binnen brengen. In den loop van dit jaar is een derde gevangenhuis *Smithfield* genaamd, te *Dublin*, niet gebruikt geworden, en de menigte van ledige plaatsen in den eenigen kerker die aanwezig blijft, getuigen van de aanmerkelijke verbetering der zeden, welke aan den invloed der matigheid moet worden toegeschreven. Men heeft onlangs de beroovers van *Dublin* en van de omstreken zich voor de voeten van den Capucijn MATHEW zien nederverpen ten getale van meer dan vijf duizend, het verzoek doende, om in zijne vermogende associatie te worden opgenomen, die tegenwoordig reeds DRIE MIL-
LIÖEN leden telt.

1) Die drank wordt gedistilleerd uit haver, waarin sterk water of vitriool wordt gemengd.

2) Tien jaren geleden verbruikte men alle jaren in het vereenigde koninkrijk voor talrijke millioenen aan sterken drank, het arme *Ierland* figureerde daarbij voor 150 à 175 millioen.

De huizen, in welke immer de eerste ontwerpen van misdrijven ontstaan, de kroegen, verminderen ook in eene snelle progressie, ten gevolge van den terugkeer des volks tot geregelde gewoonten. Uit de rapporten der politie van *Dublin* blijkt, dat sedert de maand Januarij 1840, 237 slijters van sterke dranken, aan hunne drinkwinkels eene andere bestemming hebben gegeven en een ander beroep uitoefenen. Zoo wij niet vreesden te langwiliĳ te worden, zouden wij den staat der provincie kunnen opgeven, welke aan dien der hoofdstad volkomen beantwoord. De lord president der justicie heeft openlijk dien voldoende staat van toenemende moraliteit aan de Kamers bekend gemaakt, niet een enkel zwaar misdrijf was aan de justitie onderworpen geworden, in eene stad, die vier maal honderd duizend inwoners telt.

Meer dan dertig duizend derzelve waren in de matigheids associatie opgenomen, gedurende de drie dagen, welke Pater MATHEW onlangs te *Dublin* heeft doorgebracht. Hij heeft meermalen het volk vermaand om afstand van zijne slechte gewoonten te doen, en heeft het in onderscheidene toespraken, met warmte opgewekt, om te volharden op den goeden weg, dien het nu heeft ingeslagen. Eenige woorden van dien Apostel zullen met belangstelling gelezen worden. Zie hier, hoe hij zich uitdrukte aangaande het weinige vertrouwen dat hij in de bescherming der menschen, voor zijne onderneming stelt.

„ Een lid van het *Genootschap der vrienden* heeft mij uit *Engeland* geschreven, met verzoek van 1000 pond sterl. (£ 12,000) te willen aannemen, die hij ter mijner beschikking stelde, ter bevordering van de zaak der matigheid; ik heb die geweigerd. 1000 ponden sterl. zijn mij te *Dublin* aangeboden; ik heb ze niet aangenomen. Een gentleman van *Londen* heeft mij 500 pond sterl. (£ 6000) doen toekomen voor de kosten van mijne reis in *Engeland*, ik heb hem dezelve met dankbetuiging terug gezonden, hem tevens doende opmerken, dat het succes dier missie alleen aan de Voorzienigheid moest te danken zijn. Ik heb insgelijks 25 pond sterl. (£ 300), welke lord MORPETH mij had doen toekomen, tot ondersteuning der zaak, waaraan ik mijn leven toewijde, teruggezonden. De eenige som van die, welke mij zijn aangeboden geworden, welke ik aangenomen heb, is die, welke de markies van LANDSDOWNE ter mijner beschikking heeft gesteld. Hij had voor mij 100 pond sterl. te *Cork* gelaten, met verzoek van dezelve aan liefded werken te besteden. Het geviel toen, dat onderscheidene werkbazen hunne knechts tot het schenden hunner matigheidsbeloften wilden dwingen en toen deze dit weigerden, werden zij weggezonden, zonder werk te hebben. Ik schreef toen aan den markies van LANDSDOWNE, om hem te verwittigen, dat ik zijn geld behield, om er ten behoeve dier ongelukkigen over te beschikken, die zich, uit getrouwheid aan hunne verbindtenis, in behoefte bevonden.”

Zoo wordt *Ierland*, dat eertijds den naam van *eiland der heiligen* droeg, van dag tot dag waardiger, om dien roemvollen titel te hernemen. Tot hiertoe had het wel eenen *bevrijder*; thans heeft het ook eenen *hervormer*; en ook die groote bevrijder heeft zich onder de banier van dien hervormer geschaard.

'S Konings Jaardag.

Gedurende zeven en twintig jaren, vierde men den verjaardag van den algemeen geëerden koning WILLEM I: maar men vierde denzelven met eene kalmte die naar onverschilligheid geleek, omdat de oude Vorst, als het beschermend hoofd eener staatspartij, niet als de onpartijdige gebieder der Nederlanders, zich betoonde.

Heden daar het feest van WILLEM II gevierd werd was het anders: het was geen kalm vreugde betoon: het was eene explosie van algemeene vreugde. „Nu, riep het jubelende volk, hebben wij een' Koning aan ons hoofd, die met eene regtvaardige en milde hand gelijke gunsten verdeelt onder alle zijne landgenooten, tot welke godsdienstige of staatkundige beginselen dezelve ook behooren: hij heeft het besef van de algemeene liefde welke men hem toedraagt: de inspraak van zijn hart volgende, herstelt hij de feilen welke tegen Eerw. kloosterlingen onder eene vroegere regering begaan waren: hij geeft een nieuw leven aan deze geestelijke vereenigingen, en aan derzelve ledenmaten het vermogen, om op eene nuttige en vrome wijze hunne levensdagen te slijten.”

Heden, ja was de vreugde als het ware eene wezenlijke ontbranding van volksliefde: de gebouwen der geestelijke vereenigingen, het gymnasium, het gemeente huis, het kasteel, en nagenoeg alle huizen der aanzienlijke burgerij in de kom der gemeente geleg, waren luisterrijk verlicht: de vlaggen wapperden van de torens, vuurwerken werden afgestoken, en het gelui van alle klokken, vergezelde den volkskreet van: Leve WILLEM II!

Boxmeer 6 December 1840.

CORRESPONDENTIE.

Waarde en veel geachte Heer!

De Zeer Eerw. P. VINCENT RYAN, Abt van O. L. V. van *Mont-Melleray* en zijne communaut, zijn mij volkomen bekend. De jongste Fransche revolutie van het jaar 1830 hen uit hun klooster in *Bretagne* verdreven hebbende, zijn zij, sedert hunne aankomst in *Ierland*, er in geslaagd, om een nieuw huis voor zich te bouwen in de diocese van *Waterford*. Die goede Religieusen zijn zeer arm, maar tevens zeer stichtend. Met het grootste genoegen, beveel ik hen aan in uwe godsvrucht en in de liefdadigheid aller Catholijken van *Holland* en van *Belgie*.

Ik ben met de volmaaktste achting:

Waarde en veel geachte Heer!

Uw zeer ootmoedige Dienaar,
DANIEL O'CONNELL.

Het adres was:

à Monsieur

Monsieur LE SAGE TEN BROEK

à *Grave* en *Hollande* 1).

1) De brief is in de Fransche taal geschreven en levert een bewijs op van het belang, dat *Ierlands* groote vertegenwoordiger in de eerbiedwaardige Trappisten van *Mount Melleray* stelt; daar die

De bovenstaande brief was verzeld van eenen brief des Prelaats van *Mount-Melleray*, waarin Zijn Eerw. onder andere schrijft:

„Ik ben zoo gelukkig om u ingesloten, eenen brief van den heer O'CONNELL te zenden. Zijn tijd is zoodanig bezet, dat hij, op zijn kasteel, te *Darrynane*, naauwelijks eenige vrije oogenblikken vinden kon. Hij heeft dien geheel en eigenhandig geschreven, en met zijn familie-wapen verzegeld. .. Ik heb dien brief niet gelezen, en gij zult mij dus verplichten, door mij bij de eerste gelegenheid een afschrift van den zelven te willen zenden, ten einde het bij de archiven onzer Abdij te bewaren 1). De heer O'CONNELL bemint u zeer: Wij hebben veel over u gesproken. Hij bemint ook onze vrienden, de Catholijken van uw land en van *Belgie*....

„Ik bedank u zeer voor de narigten, betreffende de Iersche beuzen in het collegie te *Leuven*. Monseigneur de Bisschop is er even als zijne geestelijkheid zeer over voldaan; Zijn Hoogw. heeft mij gezegd, dat hij u eelang zijne erkentelijkheid daarvoor zal betuigen.”

Het zal wel niet noodig zijn, hier eenige verdere aanbeveling der belangen van *Mount-Melleray* in *Ierland*, in de liefdadigheid der Nederlandsche Catholijken, bij te voegen.

In het volgende jaar zullen wij hoogst belangrijke stukken bekend maken, zoo betreffende de expulsie van den Heer MEINDERS, uit *Maastricht*, in 1833, als ook al de stukken, rakende de insmelting der *Gronigsche* statien in eene enkele groote kerk, en de treurige gevolgen daarvan, waartegen de Wel Eerw. heer MEINDERS, zoo ~~hast~~ als hij den alder onder het gras bespeurde, vruchteloos heeft geprotesteerd. Zoo verre is het er van af, dat die eerbiedwaardige een en tachtig jarigen grijsaard eenig deel zou hebben aan de gewelddadige maatregelen die vervolgens hebben plaats gehad. — Alle daartoe betreffende brieven en stukken zijn ons, tot dat einde, bereids ter hand gesteld.

De Eerw. heer MEINDERS heeft opzettelijk de reis van *Brussel* naar *Grave* gedaan, om ons de briefwisseling die zijne gewelddadige uitdrijving is voorafgegaan te behandigen, en er mondeling de noodige inlichting bij te voegen.

Volgaarne voldoen wij aan het verzoek, ons, namens de eerbiedwaardige Redemptoristen gedaan, om, door middel van ons blad de Noord-Nederlandsche uitgave aan te kondigen van een werkje welks gebruik bij de *Missien*, welke eerbiedwaardige Religieusen (wier legaal aanwezen in de provincie *Limburg*, onlangs door Z. M. WILLEM II

edele grijsaard, rusteloos bezig met de zorg voor de belangen van zijn Vaderland, die waardige religieusen in de liefdadigheid der Nederlandsche Catholijken heeft willen aanbevelen, en daartoe eenige oogenblikken van zijnen kostbaren tijd afzonderen. Wij vleijen ons, dat de aanbeveling van zulk een man als O'CONNELL bij ware Nederlandsche Catholijken niet zonder vrucht zal zijn.

1) Hieruit blijkt, hoeveel belang die godvruchtige Religieusen er in stellen, dat een man als O'CONNELL, ondanks al zijne overstelpende bezigheden eenige oogenblikken aan het aanbevelen hunner belangen toewijdt; daar zij zelfs een afschrift daarvan, eene plaats in het archief der abdij waardig keuren.

is erkend geworden, en wier Missien wij ons vleijen, eerlang ook elders binnen de kerken te zien plaats hebben) gewoon zijn te geven, van het grootste nut is; en waarin zij zelve zoo veel belang stellen, dat zij dit boekje in de aandacht der Catholijke autoriteiten hebben aanbevolen; ten gevolge waarvan hetzelfde, dan ook hier bereids op zondag 13 December ll. van den predikstoel, als hoogst nuttig en stichtelijk, is aangeprezen geworden. De titel van dit werkje is:

„CATHOLIKJ MISSIEBOEK, of Inleiding tot eenen Christelijken Levenswandel, voor het meestendeel getrokken uit de Schriften van den H. ALPHONSUS DE LIGUORI. Uitgegeven door de Vergadering des Allerheiligsten Verlossers, genaamd *Redemptoristen*. Op nieuw overzien en vermeerderd met verscheidene litanien, gebeden en gebeden onder de Mis, ter eere des H. ALPHONSUS-MARIA DE LIGUORI. Te *Grave*, bij J. R. VAN DIEREN. Met Goedkeuring. 1840.”

Monseigneur de Bisschop van *Luik* heeft aan dit voortreffelijk, godsvrucht-ademend boekje de volgende goedkeuring verleend:

GOEDKEURING.

« Wij geven niet alleen onze goedkeuring aan dit voortreffelijke » Missieboek of inleiding tot eenen christelijken levenswandel, maar » voegen er volgaarne eene bijzondere aanbeveling bij, daar het » zelve zeer veel zal kunnen bijdragen tot stichting der geloovigen, » tot onderrigting der onwetenden en tot bevordering van ware » godvruchtigheid.

» Gegeven te *Luik*, den 11 November 1839.

» (get.) CORNELIUS, Bisschop van *Luik*. »

Ook heeft de Hoogw. Heer H. VAN DER VELDEN, Apostolische Vicaris over de districten van *Ravenstein* en *Megen*, daaraan verleend de volgende

GOEDKEURING.

« Het Catholijk Missieboek, in het Nederduitsch vertaald, om » deszelfs voortreffelijken inhoud en eenvoudigen stijl, zoo bijzon- » der geschikt, om het goddelijke vuur onzes Zaligmakers in de » harten der menschen te ontsteken en te onderhouden, verdient » naar ons inzien allerwege goedgekeurd en aanbevolen te worden; » reden, waarom wij dan ook aan hetzelfde volgaarne onze goed- » keuring bij deze hebben medegedeeld.

» Gegeven te *Uden*, den 4 December 1840.

H. VAN DER VELDEN,

Vic. Apost. der Districten van *Ravenstein* en *Megen*.

Wij zouden ons van vermetelheid beschuldigen, als wij van onzen kant, iets tot lof van dit uitmuntend boekje wilden zeggen, of er onze aanbeveling bijvoegen. Wij vertrouwen, dat alle Nederlandsche Catholijken die prijs op een godvruchtig leven en een waarlijk nuttig Missieboek, 't welk tevens voor gewoon kerkboek dienen kan, stellen, zich hetzelfde zullen aanschaffen.

AANKONDIGING.

Iemand van de R. C. Godsdienst, bezittende den tweeden Rang, kunnende in de Stel- en Meekunst onderwijzen, biedt zich aan als ONDERMEESTER.

Adres onder letter M. franco aan den Heer P. Voss, Kostschoolhouder te *Vierlingsbeek*.

CATHOLIJKE NEDERLANDSCHE STEMMEN.

OVER

Godsdienst, Staat-, Geschied- en Letterkunde.

Als JESUS dit gezegd had, hebbende de oogen ten Hemel opgeheven, zeide Hij: Heilige Vader bewaar hen, die Gij mij gegeven hebt, in uwen naam; opdat zij één zijn gelijk wij En ik bid niet alleen voor hen, maar ook voor degenen, die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader, in mij en ik in U: dat zij ook in ons mogen één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt: opdat zij zouden één zijn, gelijk wij ook één zijn. Ik in hen en Gij in mij, opdat zij volkomen één zijn: en dat de wereld wete, dat Gij mij gezonden hebt.

JOANN. XVII.

HET BUREAU VAN DE CATHOLIJKE NEDERL. STEMMEN, IS TE GRAVE, (BEGGIJNENSTRAAT, B. No. 28).

- Op dit blad, 't welk alle Zaturdagen met een Nummer wordt vervolgd, kan worden ingeteekend aan alle Postkantoren en bij de voornaamste Boekverkoopers in het Rijk. Hetzelve wordt met den post verzonden voor den prijs van f 8-50 in het jaar; het half jaar of kwartaal, naar evenredigheid; zullende de betaling bij kwartalen moeten geschieden. Alle abonnementen kunnen worden opgegeven aan het Postkantoor te Grave; geene andere dan gefrankeerde stukken en brieven zullen door de Redactie worden aangenomen. - Aankondigingen worden tegen betaling van 15 centen den regel geplaatst, behalven de 35 centen zegelregt. - Voor België kan men abonneren aan het Postkantoor te Antwerpen.

Rusland en de Catholijke Kerk.

VIERDE BRIEF.

HERMES, professor der dogmatieke godgeleerdheid aan de Catholico-Protestantsche universiteit van Bonn, begon alstoen eene leer te onderwijzen, die het gezag der Kerk aantastte, en tot het rationalismus overhelde. Het Pruisisch gouvernement, dat alle gelegenheden, welke zich aanboden, aangreep, om de magt van het Catholicismus te verzwakken 1), begunstigde de hermesiaansche leerstellingen met eene dusdanige partijdigheid, dat, met uitzondering van eenen enkelen professor, die aan de orthodoxie getrouw gebleven was, de gheele universiteit van Bonn er door besmet werd en dezelve openlijk leeraarde.

Men kan zich geen rekenschap geven van de langmoedigheid van het hof van Rome bij die gelegenheid. Eerst in de maand September 1835, hield het zich met die controversen bezig, door het uitvaardigen eener Bulle, welke als kettersch, de leerstellingen van Dr. HERMES veroordeelde. Het gouvernement stelde alles te werk, om het bekend worden dier bulle te beletten; het verbood inzonderheid het opnemen derzelve in de dagbladen. Maar al de moeite die het zich gaf, was te vergeefs; de buitenlandsche

pers deelde dat document mede en gaf aan hetzelfde eenen weerklank, die tot in Pruisen doordrong.

In dien tusschentijd werd het aartsbisdom van Keulen vacant. De administrator dier diocese aan de inblazingen van het gouvernement toegevende, verbood aan de geestelijkheid zich voor of tegen de hermesiaansche leerstellingen uit te laten. De professoren van Bonn bleven dezelve intusschen openlijk verspreiden; voorgevende, dat de bulle niet verbindend was, omdat zij de koninklijke bekrachtiging niet ontvangen had 1). Nu, wij hebben aangeroond, dat volgens de bepalingen van het concordaat de goedkeuring des konings niet noodig was, om de bulle verbindend te doen zijn.

De baron DROSTE, tot de waardigheid van Aartsbisdomschop van Keulen verheven zijnde, overtuigt, dat zijn pligt van hem vorderde, om overeenkomstig de bulle te handelen; hield zich werkdadig bezig met de middelen, om het onheil dat zijne Kerk bedreigde, af te weeren. Hij verbood diensvolgens aan de studenten, die tot den geestelijken stand bestemd waren, de godgeleerde lessen van Dr. HERMES bij te wonen en aan de professoren, van die gevoelens, te leeraren. Hij deed daarenboven door de Priesters van zijne diocese 18 stellingen, ter veroordeeling van het hermesianismus onderteekenen, en vorderde van hunnen kant eene formeele belofte van onderwerping aan zijn

1) Niet dan met groote moeite heeft de Catholijke autoriteit de verwijdering kunnen verwerven van eenen hoogleeraar, die aan de universiteit van Breslau dwaalbegrippen leerde.

1) Die ongerijmdheid behoort tot de theorien van het ondragelijk suprematie-stelsel.

gezag en dat van den Paus, in alle geschillen over de kerkelijke leer en de discipline. Die maatregel van den nieuwen Prelaat grondde zich regtens op de uitdrukkelijke bepalingen der tractaten. Desniettegenstaande heeft het gouvernement naderhand daaruit een der voornaamste punten van beschuldiging tegen hem gemaakt.

De tusschenkomst van het gouvernement in de gemengde huwelijken, heeft tot andere geschillen aanleiding gegeven.

Uit dit laatste punt zijn duizend-moeijelikheden gerezen; het is voor den souverein bijna niet mogelijk, om zich daarmede te bemoeien. Zonder onregtvaardigheden te begaan en zonder het gevoel en de conscientie te krenken van een volk, dat belijdenis van de Catholieke religie doet. Daarenboven heeft de koning van *Pruissen* zich alle tusschenkomst dienaangaande onttrokken, daar hij in eenen brief aan zijne ministers gerigt, in 1838, uitdrukkelijk verklaart 1): dat de gemengde huwelijken eeniglijk van het ressort der kerkelijke jurisdictie zijn. Het hof van *Rome* deed in dat opzigt alle concessien, die konden worden overeengebracht met de principes der Kerk. De gemengde huwelijken waren aanvankelijk volstrekt verboden; later werden die huwelijken toegestaan, op voorwaarde, dat de ouders zich verbinden zouden, om al hunne kinderen in de Catholieke religie op te voeden.

In 1818 vaardigde de Vicaris Generaal van *Aken* eene circulaire uit, om het weigeren van den huwelijks-zegen voor te schrijven, als de ouders niet formeel beloofden hunne kinderen op te voeden in de Catholieke religie. In dat geval werden de Priesters gemagtigd, om eene schriftelijke verklaring af te geven, die weigering bevattende. Die formaliteit was noodig, om de huwelijken die enkel door protestantsche predikanten bevestigd waren, geldig te doen zijn.

Het Pruissisch gouvernement zag dat besluit van het kerkelijk gezag met leede oogen. Het verklaarde bij eene ordonnantie van 1819, dat het gedrag der Catholieke Geestelijkheid, inbreuk maakte op het koninklijk gezag, en verklaarde de voorbehoudingen betrekkelijk de opvoeding der kinderen, uit gemengde huwelijken gesproten, nietig. De Catholieke Geestelijkheid bleef de belofte, om al de kinderen in het Catholicismus op te voeden, tot eene voorwaarde van de huwelijks-inzegening maken.

Het concordaat van 1821 kwam; doch dat teedere punt werd zelfs niet aangeroerd. Daar het gouvernement het initiatief genomen had in die schikking, mag men gelooven, dat hetzelfde met opzet die kwestie ter zijde had gelaten, ten einde zich eene aanleiding tot rupture met het Catholiek gezag te besparen.

In 1825 liet de koning van *Pruissen* een decreet afkondigen, waarbij hij de wet van 1803 voor de *Rhijn-provincien* verbindend verklaarde, bevelende, dat de kinderen uit gemengde huwelijken gesproten, in den godsdienst hun vaders zouden worden opgevoed, en aan de Catholieke Geestelijkheid verbiedende, onderzoek te doen naar den wil der ouders, betrekkelijk de godsdienstige opvoeding hunner kinderen. In 1830 rigtte Pius VIII aan de vier

Bisschoppen van het westelijk *Pruissen* eene bulle, welke de goedkeuring van den Pruissischen gezant van *Rome* verwierf. Die bulle bekrachtigde de gemengde huwelijken, zelfs in het geval, dat de kinderen niet in den Catholijken godsdienst werden opgevoed, verklarende die huwelijken geldende, en derzelve inschrijving in de registers der parochien toestaande; de Paus beval aan de Catholieke Priesters acte van *passive tegenwoordigheid* op te maken, en zich in dat geval te onthouden van iedere priesterlijke verigting.

Bij de instructien, welke die bulle verzelden, wordt gezegd, dat Zijne Heiligheid op geenerlei wijze de gemengde huwelijken goedkeurt, en dat hij protesteert tegen de onregtvaardige tusschenkomst van het tijdelijk gezag in eene zaak, die tot het gebied der kerkelijke discipline behoort; in 't gene wat hij den Catholieke Geestelijken beveelt, zich te onthouden van alle onderzoek aangaande de godsdienstige opvoeding der kinderen. De concessie vervat in deze bulle bewijst, dat het hof van *Rome* bezielde werd door een levendig verlangen, om de regten der Kerk in harmonie te stellen met de gevoelens der partijen, die in deze zaak het meeste belang hebben. De godsdienstige opvoeding der kinderen werd op die wijze overgelaten aan diegenen der ouders, die de levendigste overtuigingen zouden hebben en het meeste gezag in het huisgezin hadden. Intusschen, hoewel het Pruissisch gouvernement zijne voldoening over die bulle door het orgaan van zijn gezant betuigde, verlieten er vier jaren, alvorens het derzelve afkondiging inwillingde 1). De Pruissische gezant werd van *Rome* teruggeroepen, met bevel, van zich naar *Keulen* te begeven, om er met den baron von SPIEGEL, alstoen Aartsbisschop, nieuwe maatregelen te beramen, welke het grootste gedeelte van die der bulle vernietigden, en die tot grondslag moesten dienen voor eene overeenkomst; die naderhand te *Berlijn* gesloten werd tusschen het gouvernement en dien Aartsbisschop. Die overeenkomst bevatte vijftien artikelen. Er werd in gezegd, dat niet alleen de Catholieke Priesters bij de gemengde huwelijken moesten *assisteeren*; maar ook dat zij er bij moesten *officieeren*, en dat zij den huwelijks-zegen niet konden weigeren, dan ingeval de Catholieke partij bewijzen gaf van verachting van haren godsdienst!

Die akte werd aangenomen door de drie suffraganen van *Keulen*, te weten die van *Trier*, *Munster* en *Paderborn* en aan de Vicarissen-Generaal dier diocesen gezonden, om er zich naar te gedragen. Geijktijdig werd hen gelast, dezelve *geheim* te houden en in geval een Priester verklaring dienaangaande vragen mogt, hem door eene bijzondere instructie in te lichten, maar overeenkomstig de vermelde artikelen.

De Geestelijkheid en de Catholijken van *Pruissen* wisten volstrekt niets van die akte.

Na den dood van den graaf von SPIEGEL (in 1835), sloeg het gouvernement zijne oogen op den baron DROSTE zu VISCHERING. Doch alvorens hem als candidaat voor

1) Deze verklaring wordt gevonden in eenen brief, waarin de koning het gedrag van den Bisschop van *Paderborn* veroordeelt.

1) Die instructie is eerst in 1837 aan het licht gekomen. Het was aan de Priesters verboden bij de partijen onderzoek naar de godsdienstige opvoeding der kinderen te doen, noch in de biecht, noch daarna.

te dragen, zond het den heer SCHMULLING, Reguliere Kanunnik van *Munster* bij hem, om zijne denkwijze aangaande de meer gemelde *overeenkomst* te polsen. Het resultaat van die bijeenkomst is niet bekend. Men weet niet op welke wijze de heer SCHMULLING er die *overeenkomst* heeft voorgesteld. Het Pruisisch gouvernement beklagt zich de speelbal dier onderhandeling te zijn geweest, en als men er over oordeelt, naar datgene wat het zegt, zou het zijn behandeld geworden, zoo als het verdiende. Na zich te hebben verbonden, om het Catholicismus in alle deelen des rijks te behouden, had het ondernomen hetzelfde bedektelijk te ondernemen. Het wendde voor, zich overeenkomstig de bulle van den Paus te gedragen, en de overeenkomst met den Aartsbisschop von SPIEGEL getroffen, was eene formeele overtreding dier bulle. Wat zou er in te verwonderen zijn als de list door de list eenen trek ware gespeeld.

Men wordt echter gedrongen om te gelooven, dat de Aartsbisschop is verschalkt geworden, aangaande den aard dier overeenkomst, als men de dubbelzinnigheid, waarmee de onderhandelingen gevoerd werden en het antwoord van den Aartsbisschop kent, waarin hij zich tot niets verbindt, wat niet stipt overeenkomstig is met den zin van de bulle. Daarenboven had die brief geen officieel karakter en toen de onderhandelingen tusschen hem en het gouvernement op eene geregelde wijze geopend waren, zijn zijne verklaringen allen te uitdrukkelijk geweest, om aanleiding te geven tot kwalijk verstaan of verkeerde uitleggingen. In eene officieele en confidentieele mededeeling aan den minister van kerkelijke zaken gedaan, verklaarde hij:

„Wat de gemengde huwelijken aangaat, is het de bulle van PIUS VIII en de instructiën 1) van den Aartsbisschop von SPIEGEL aan den Vicaris-Generaal gegeven, die mij tot leiddraad zullen strekken. Ik zal het mogelijke doen, om die instructiën in harmonie te stellen met de bulle; doch in de gevallen, waarin zulks niet mogelijk zijn mogt, zal de bulle noodwendig de eenige regel van mijn gedrag zijn.” Weinig tijds daarna, in Mei 1836, werd de Baron DROSTE tot de waardigheid van Aartsbisschop verheven.

Het is van gewigt, dat ik hier doe opmerken, dat de verkiezingen der Bisschoppen niet gedaan worden, dan nominaal, door de kapittels, sedert dat het gouvernement zich het regt heeft aangematigd, om, strijdig met de bepalingen van het concordaat, de Kanunnikken en andere leden, die het kapittel zamenstellen, te benoemen, en de commissaris des konings, eenen candidaat, namens het gouvernement, voorstelt, gelijktijdig verklarende, dat hij de eenige is, wiens verkiezing de koning genegen is goed te keuren, en dat, zoolang als de candidaat van het gouvernement niet verkozen is, de bisschoppelijke zetel vakant blijft. Zoo derhalve het gouvernement niet voldaan ware geweest, stond het in deszelfs magt, om de aanspraak van den Baron DROSTE te verwerpen en in zijne plaats een gedweeër werktuig te doen verkiezen. Zou het gouvernement de hoop hebben opgevat, van hem te com-

promitteeren, door hem aan de bulle eene aan haren geest vijandelijke uitlegging te doen geven, strijdig met haren zin? Hoopte het hem aldus in openbare oppositie tegen den Paus te stellen? Dit geloof ik niet. Het Pruisisch gouvernement kende al te wel het karakter van den heer DROSTE, uit de wijze waarop hij de regten der kerk verdedigde, gedurende zijne administratie der diocese van *Munster*; want hij had alstoen zijne standvastigheid en energie duidelijk aan den dag gelegd. Men wilde blijkbaar eenen twist met den Paus te weeg brengen en zoo het Pruisisch kabinet in de verkiezing van den baron DROSTE op den zetel van *Keulen* toegestemd heeft, is het, omdat het in hem alle de geschikte hoedanigheden erkende, die dat resultaat te weeg brengen moesten. Gedurende eene worsteling van twee jaren, deed de Bisschop alle concessiën welke zijne conscientie hem veroorloofde, zelfs aangaande het punt, waarin alle tusschenkomst van het gouvernement, door het concordaat van 1821 verboden was. Hij heeft de geestelijkheid gemagtigd, om de Catholijke kraamvrouwen, die met protestanten gehuwd waren en wier kinderen allen in de protestantsche religie zouden worden opgevoed, te zegenen. Op verzoek des gouvernements, verbood hij aan de geestelijkheid zijner diocese het toelaten van vreemden en vooral van Belgische Priesters, tot het uitoefenen van kerkelijke bedieningen in de kerken zijner diocese.

Men ziet daaruit, hoe *zorgvuldig* hij is geweest, zoo als hij zelf zich uitdrukt, om iedere gelegenheid tot rupture met het gouvernement te *vermijden*, zoo lang als men het doen kon op eene wijze, die zich regtvaardigen liet; maar hij beleeed eene onwankelbare gehoorzaamheid aan zijn geestelijk Opperhoofd, in alles wat de leer en discipline betreft. Hij verzette zich tegen de hermesiaansche ketterij, overeenkomstig de bulle van 1835, en zich grondende op de bulle van 1830, schreef hij aan de Priesters hunne geheel passieve tegenwoordigheid voor, bij de ceremonie der gemengde huwelijken, waarbij de vermelde bulle de actieve tegenwoordigheid stellig verbood. Men vindt verscheidene onderhandelingen aan, die generlei gevolg hadden: eindelijk onderrigtte de minister van eerediensten den Aartsbisschop in een' brief, dien hij den 24 October 1837 aan hem schreef, dat Zijne Majesteit hem *vergunde zijne demissie* te nemen en ingeval hij dat voorstel mogt aannemen, het voorledene geene aanleiding tot eenigerlei onderzoek geven zou: de kerk onderging die usurpatie van den kant der kroon, zonder zich de geringste aanmerking te veroorlooven en zij ging over tot de benoeming van Dekens en Kanunnikken, enz. Dat succes verstoutte het gouvernement, om zich de magt aan te matigen tot het afzetten van hunne bedieningen, van al die geestelijken, die deszelfs ongunst beloopten hadden, om op die wijze de laatste sporen van de onafhankelijkheid der kerk te vernietigen. Men antwoordde ten zelfden dage op dat hoonend misbruik van gezag. Na te hebben geprotesteerd tegen die onverdedigbare tusschenkomst des konings in leerstellige zaken (de hermesiaansche geschillen), en na zich op nieuw te hebben beroepen op de beloften door het gouvernement gedaan, die het altoos voorgaf te willen vervullen, voegt de Aartsbisschop er bij: „Eindelijk gevoel ik de noodzakelijkheid, om de vrijheid mijner conscientie en de vrije

1) Die instructiën waren opgesteld, zoo als ik boven gezegd heb, overeenkomstig den geest der *overeenkomst*.

„ uitoefening van het geestelijke gezag, 't welk de kerk „ mij heeft toevertrouwd, door mij den plicht, om hare „ regten te verdedigen, op te leggen, te reclameeren. Daar „ enboven moet ik doen opmerken, dat mijne pligten je „ gens de diocese, die aan mijne zorg is toevertrouwd en „ jegens de kerk in het algemeen, mij niet veroorloofden, „ mijne bedieningen te staken, of afstand van mijne dio „ cese te doen. In alle tijdelijke zaken, zal ik als een ge „ trouwe onderdaan, aan Z. M. den Koning gehoorzamen.” Die brief werd aan de Geestelijkheid en aan het metropo „ litaan kapittel medegedeeld. In het kapittel, zamengesteld uit aanhangers van de hermesiaansche gevoelens en vrienden des gouvernement, ontving men denzelven koel, terwijl de Geestelijkheid dien met warmte toejuichte, vindende, dat hij de constitutionele uitdrukking behelsde van de regten en pligten des heeren VON DROSTE. Eerst eenigen tijd na den ontvangst van dien brief, nam het gouvernement definitieve maatregelen tegen den Aartsbisschop. In dien tusschen tijd, hadden er eenige militaire demonstratiën plaats, ten einde hem bang te maken, indien zulks mogelijk ware. Op den 20 November zond de koning zijn ultimatum aan den Aartsbisschop, waarbij hij hem de keuze liet, om onmiddellijk zijne uitspraak te herroepen, of de gevolgen zijner weigering te ondergaan. De Aartsbisschop verklaarde in zijn antwoord, dat hij niet van gedrag veranderen zou. Diensvolgens werd nog denzelfden avond de toevlugt tot de gewapende magt genomen; hij werd gearresteerd en naar de vesting *Minden* gevoerd, alwaar hij opgesloten werd; alle gemeenschap tusschen hem en het publiek werd verboden; al zijne brieven werden geopend, en niemand kon hem zonder verlof naderen. Den volgenden dag werd, uit naam der ministers een manifest afgekondigd. Ik zou verlegen zijn, om met juistheid te zeggen, of het eene acte van beschuldiging tegen den Aartsbisschop, of eene apologie van het gedrag des gouvernement bij deze gelegenheid is. Dat document, gedagteekend den 15, is eerst den 20 afgekondigd geworden en het bevat de volgende beschuldigingen tegen den Aartsbisschop:

- 1° Zijne oppositie tegen de hermesiaansche leerstellingen.
- 2° De afkondiging en uitvoering eener Pausselijke Bulle, die de koninklijke bekrachtiging niet ontvangen heeft.
- 3° Het bevel aan de Priësters te geven, om de achtten stellingen te onderteekenen.
- 4° De schending zijner belofte, betreffende de gemengde huwelijken, waarin *hij zelfs verder* ging dan de Bulle van Prus VIII.

Wat de eerste en derde beschuldiging betreft, heeft hij slechts de pligten vervuld van eenen prelaat, in het beschermen zijner diocese tegen het inbreken der ketterij, welke door de kerk veroordeeld was, en daarenboven verboden de bepalingen van het Concordaat alle tusschenkomst van het gouvernement in dat opzigt. Wat de tweede beschuldiging betreft, is het voldoende te zeggen, dat volgens het Concordaat de Pausselijke bullen, om verbindend te zijn, niet noodig hadden door den koning te zijn bevestigd. Wat aangaat het verwijt den Aartsbisschop gedaan, van zijne beloften te hebben geschonden, hebben wij hier boven gezien, dat hij zich nooit verbonden had tot iets, wat niet overeenstemde met de bulle. Overigens

is het gouvernement in het bezit van al zijne eigenhandige brieven, en als het waar is, dat het de schending zijner belofte bewijze, waarom brengt het dezelve dan niet voor den dag? Voorts heeft men gezegd, dat hij verder was gegaan dan de bulle bedoelde. Om de onbillijkheid van dat verwijt aan te toonen, behoeft men slechts die bulle na te lezen, zelfs zonder behulp van de instructie des Kardinaals. Doch daar de tegenwoordige Paus (voormaals Kardinaal ALBANO) de opsteller is van de onderhavige stukken, is hij gewisselijk de beste uitlegger zijner bedoelingen. Nu, hij heeft in eene allocutie verklaard, dat de passieve tegenwoordigheid der Catholijke Geestelijkheid bij de ceremoniën der gemengde huwelijken, alles was, wat PIUS VIII meende te kunnen toestaan, en dat de Pruisische gezant verklaard had, over die concessie te vreden te zijn. Hij heeft de kwade trouw van het Pruisisch gouvernement in die transtactie doen zien. Het manifest der ministers behelsde daarenboven tegen den Aartsbisschop de beschuldiging, van het volk te hebben opgeruid tot ongehoorzaamheid, door de openbare voorlezing aan de vergaderde Geestelijkheid van den brief aan het gouvernement gericht, waarin hij zijne pligten als onderdaan, jegens zijnen tijdelijken Souverein en die, welke zijne hoedanigheid van Prelaat der kerk hem oplegde, onderscheide 1). Overigens is beweerd dat de Paus van alle die zaken onderrigt is geworden, en door dat bedrog heeft men de Catholijken misleid, door hen te doen gelooven, dat de Paus het gedrag van den Aartsbisschop afkeurde.

Men heeft den Aartsbisschop het antwoorden op dat document belet, men had aan de drukpers een volstrekt stilzwijgen opgelegd; de predikstoel werd stiptelijk onder toezigt gehouden. De predikers ontvingen uitdrukkelijk verbod van over die zaak te spreken. Laat ons nu eenen blik werpen op het gedrag des gouvernement, gedurende de opsluiting van den Aartsbisschop.

DAVID ROSS VAN BLADENSBURG.

Merkwaardige logenstraffing.

Het is ongelooflijk, wat sommige bedienaars van den Anglikaanschen godsdienst zich uit haat tegen het Catholicismus durven veroorloven. Zij deinzen niet alleen niet terug voor den leugen, maar zij schroomen zelfs niet voor de ongerijmdheid. Inderdaad zoo er eene nagedachtenis ware, die veilig tegen den laster behoorde te wezen, dan was het die van den eerbiedwaardigen Bisschop van *Kildare*; die nagedachtenis echter heeft het fanatisme zich niet ontzien aan te tasten. Een zekere bedenaar van het anglikanisme, wiens rang ons niet bekend is, heeft de

1) Zoo de regten des Aartsbisschops van *Canterbury*, door eene willekeurige bemoeijng van den kant des gouvernement geschon den werden, zou zijn beroep op de publieke opinie of liever op die zijner Geestelijkheid, dan beschouwd worden als eene opruijng van het volk? En echter zijn de regten der anglikaansche kerk niet gewaarborgd door plegtige tractaten met vreemde soevereinen aangegaan.

onbeschaamdheid gehad om te durven schrijven, dat Mgr. DOYLE, op zijn sterfbed het Catholicismus had afgezworen. Hoe lomp en ongerijmd die leugen was heeft hij in *Engeland* en op het vaste land dagbladen gevonden, die dwaas genoeg waren om hem te verspreiden. De *Galignani's-Messenger*, een blad, hetwelk in de Engelsche taal geschreven, te *Parijs* uitgegeven wordt, heeft zelfs nog meer gedaan: het heeft getracht de zaak wat minder ongelooftbaar te maken. Het is dan ook aan dat blad, aan 'twelk de Prelaat, die den Bisschop van *Kildare* in zijn sterfuur heeft bijgestaan, den volgenden brief geschreven heeft, om de zaak, door hetzelfde verhaald, te logenstraffen.

Aan Mijn Heer den Uitgever van de Galignani's-Messenger.

Mijn Heer!

Mijne aandacht is bepaald geworden bij een artikel van uw blad van 9 November II. Dat artikel, betrekkelijk den dood van Mgr. DOYLE, is ontleend uit een Engelsch blad en voerde, bij deszelfs eerste uitgave, met regt, dezen titel: *Zeer buitengewoon feit, indien het waar is*. Ik was bij den Prelaat gedurende die beklagenswaardige ziekte, die aan *Ierland* en aan de Catholiciteit eenen zoo doorluchtigen verdediger ontroofde, en ik hoop dat gij op dien grond mijne getuigenis zult aannemen, die op de stelligste wijze de geruchten tegensprekt welke verspreid zijn geworden door eenen geest van boosheid, van leugen, en dwaasheid, aangaande de laatste oogenblikken van Mgr. DOYLE en die zijne apostasie van het Catholijk geloof vermelden. Die laster heeft haren oorsprong gehad in de fanatieke verbeelding van eenen protestantschen leeraar van *Barlow*; zij werd vervolgens onder den sluier van het anonyme in *The Dublin-Packet et Evening-Mail*, opgenomen; eindelijk heeft zij eenen weêrklank gevonden in de kamer der lords in den zoo treuriglijk beroemden persoon des Bisschops van *Exeter*. Bij eenen maaltijd, in 1835 te *Cork* gegeven, waarbij de edelmoedige inwoners dier stad zich verenigden om mij een laatst vaarwel te zeggen en mij, nog voor mijn vertrek naar *America*, hunne welwillendheid en vriendschap te betuigen, verwierp ik met eene edele verontwaardiging den hatelijken laster, met zoo veel venijn tegen de nagedachtenis van den heiligen en geleerden Bisschop van *Kildare* en *Leighlin* gerigt. Ik weet niet, dat sedert dien tijd een zoo ongerijmd fabel, een zoo buitensporig verzinsel, aan het vernuft of aan de inbeelding der lichtgeloofige protestanten van *Groot-Brittannië* is voorgesteld geworden; doch daar die bedriegerij, omgeven door talrijke en illusoire bijzonderheden, zich in *Frankrijk* heeft verspreid, meen ik, dat de volgende daadzaken niet zonder belang zullen zijn voor uwe lezers. *Vier jaren vóór dien betreurenswaardigen dood, leefde niemand der familie, met den achtingwaardigen prelaat; diensvolgens zal het bericht aan den Kapellaan der stad Molineux gegeven of onwaarschijnlijk, of laaghartigen laster, tot vermaak uitgevonden, zijn. Ik ben volkomen overtuigd, dat de heilige Prelaat gestorven is, zoo als hij heeft geleefd, naauw geliecht aan het geloof en het geëerbiedigde opperhoofd der*

Catholijke en Apostolische Roomsche Kerk en die overtuiging is op de volgende omstandigheden gegrond:

1° De H. Misse werd op de Zondagen, en meermalen gedurende de week gecelebreerd in eene bidplaats welke gemeenschap had met de kamer van den zieke.

2° Ik bevond mij eenige dagen voor zijnen dood bij den waardigen Prelaat, terwijl hij aan Mgr. NOLAN verzocht, zijne biecht te hooren, waarna hij met het levendigste geloof en de teederste gevoelens, de aanbiddelijke Eucharistie ontving.

3° Ik was bij zijn bed geknield toen de Abbé MAHER, eenige oogenblikken voor zijnen dood de gebeden der sterfenden reciteerde, die eeniglijk ten gebruike der Catholijken zijn en zoo als men die in het Roomsche Ritueel aantreft. De doorluchtige Bisschop antwoordde bij de litanien; zijne stem, hoewel stervende, was hoorbaar en door onophoudelijke gebeden bad hij zijnen God om de genade van eenen heiligen dood. Hij verzocht mij met verschillende andere Priesters, bij hem te waken en gedurende den nacht herhaalde hij met liefde deze teedere woorden: „Heer JESUS! Ontferm u mijner! Heilige MARIA bid voor mij;” en zijn hart drukte overvloedig andere soortgelijke gevoelens uit, die onwraakbare bewijzen waren van zijne godsvrucht en van zijn geloof. Het is hier onnoodig de bewijzen van dat zoo vast en zoo zuiver geloof te herinneren; dat hem die gedenkwaardige antwoorden aan de beide kamers van het parlement inboezemde en aan die onsterfelijke werken, waarin eene zoo uitgebreide geleerdheid en zulke uitgestrekte kundigheden gevonden worden. Zijn dankbaar en altoos rouwend vaderland rigtte hem een monument op, ten einde aan het nageslacht den roem over te brengen van zijn patriotismus en te herinneren aan den geleerdsten, regtzinnigsten en heiligsten der Bisschoppen van de latere tijden.

Ik heb de eer te zijn:

WILLIAM CLANCY,
Bisschop van Oriense en Apostolische
Vicaris van Engelsch Guyana.

Het Onderwijs.

Onder dit opschrift ziet een vlugschriftje van 8 bladzijden het licht. Het is ons, door wien weten wij niet, met den post, onder kruisband, en volgens den poststempel, uit *Utrecht* gezonden. Het is blijkbaar uit eene protestantsche pen gevloeid. Uit sommige uitdrukkingen, wendingen en gevoelens, meenen wij te mogen besluiten, dat de schrijver, tot de afgescheiden gereformeerden behoort; ja, dat de heer SCHOLTE hetzelfde geschreven heeft.

Hoewel wij in sommige opzichten van de denkwijze des schrijvers, aangaande wenschelijke maatregelen betrekkelijk het onderwijs, verschillen, hebben wij echter dat stukje met genoegen gelezen, en gemeend, hetzelve in ons blad te moeten overnemen, -vooral ook, om er later op terug te komen, bij het wederleggen van de zonderlinge stelling, dat vrijheid van onderwijs nadeelig voor de draagzaamheid zijn zou. — Zie hier het stuk zelve;

HET ONDERWIJS.

Door Z. M. onzen Koning is eene commissie benoemd om te handelen over het onderwijs, bestaande uit mannen van verschillende godsdienstige denkwijzen. Van harte wenschen wij, dat deze commissie zoodanig rapport moge uitbrengen, dat aan de steeds toenemende klagt over conscientiedwang een einde gemaakt worde.

Dit is uit het personeel der commissie reeds van te voren op te maken, dat men geen voorstel behoeft te verwachten, waardoor de kinderen van onderscheidene godsdienstige gezindheden te zamen gedreven worden in dezelfde school, om aldaar zulk een onderwijs te ontvangen, hetwelk eigenlijk aan niemand voldoet, dan aan hen, die de godsdienst als eene tamelijk onverschillige zaak beschouwen. Nu zal het er echter op aan komen, om het grondwettig regt van den Koning, om het onderwijs tot een voortdurend onderwerp van hoogstdezelv's zorg te maken, in overeenstemming te brengen met de onvervreembare regten van ouders, om hunne kinderen naar de godsdienstige overtuiging huns gewetens op te voeden en te doen onderwijzen.

Hij, die waarlijk behoort tot de gereformeerde gezindheid, heeft zich bij den doop van zijn kind reeds voor God verbonden, om zijne kinderen in de leer, welke die gezindheid gelooft de alleen ter zaligheid leidende te zijn, 1) en welke leer lijnrecht staat tegenover Roomsche-Catholiek en Remonstrantsch, te onderwijzen of te doen en te helpen onderwijzen. Die verbindtenis voor God kan door geene magt onder God verbroken worden. Hij zoo min als de Remonstrant kan het dulden, dat zijne kinderen in de jeugdige harten eenen indruk zouden krijgen, dat zij door het vasthouden aan dat geloof buiten den hemel zouden gesloten worden, en daarom noodig hebben om in den schoot der roomsche-catholieke kerk over te gaan.

De Roomsche-Catholiek wordt dadelijk in het teederste zijns gewetens aangetast, wanneer zijne kinderen gedwongen worden, om den indruk te krijgen, alsof zijne godsdienst voor het grootste deel slechts ijdele vertooning is, en het voornaamste deel daarvan gelijk wordt gesteld met afgoderij, welke van God vervloekt is.

De Gereformeerde en Roomsche-Catholiek zijn bij zich zelve veroordeeld, wanneer zij hunne kinderen aan een onderwijs zouden moeten overgeven, waardoor deze den indruk zouden verkrijgen dat de godsdienst slechts eene bijzaak, of nutteloos is.

De Remonstrant moet zich grootelijks bezwaard achten

om zijne kinderen te stellen onder den invloed van zoodanige meesters, die in de jeugdige harten zulk eenen indruk van God trachten te geven, waardoor in zijne oogen de goedertierene God tot een' tiran wordt verlaagd. Even min kan zijn geweten dulden, dat zijne kinderen voorbereid worden om bij de eerste ontwikkeling zich in den prachtigen en voor het vleesch zoo gemakkelijken schoot der pauselijke kerk neder te vlijen. 1) Daar de tegenwoordige naamdragende Hervormden eigenlijk niet meer verschillen van de Remonstranten, zoo is hetgeen van de laatsten gezegd is, ook op de eersten toepasselijk. Wat zal nu, bij zulk een radicaal verschil, hetwelk welligt met eenige wijziging in den boezem der commissie zal openbaar worden, het voorstel zijn? Alle denkbeeld van godsdienst uit het onderwijs verbannen? Dit kan alleen verkiezelijk zijn voor den practicalen godloochenaar. Het is onmogelijk om den kinderen een boek voor te leggen van eene eenigzins zedelijke strekking, of de gevoelens der verschillende godsdienstige gezindheden worden aangetast. Nu kan het de raad van verstandige mannen niet zijn om den Koning te bewegen, met kracht en geweld al die gevoelens te onderdrukken, en een gouvernementaal onderwijs te vestigen door eene wet, welke den aanbieder van ajuin en apen op gelijke lijn plaatst met den aanbieder van God in CHRISTUS. Even min kan aan den Koning de raad worden gegeven om zijn oog geheel aan het onderwijs te onttrekken, en zulk eene bandeloosheid toe te laten, dat de kinderen even goed onderwezen zouden kunnen worden in de beginselen van ROBESPIERRE, LA MENNAIS of de Engelsche Chartisten, als in de leere des Christendoms. Wij hebben vroeger reeds onze gedachten eenigzins openbaar gemaakt; bij deze gelegenheid wenschen wij niet te zwijgen.

Het is de pligt van de hooge overheid om te zorgen, dat alle kinderen onderwezen worden, en dat ontaarde ouders niet in staat zijn om of uit verwaarloozing, of uit tijdelijke gewinacht, of uit opzettelijke boosheid, hunne kinderen als de beesten te doen opgroeijen 2). Onze wensch zou derhalve zijn, dat de hooge overheid zich door deugdelijke opgaven overtuigde, dat alle kinderen in Nederland onderwezen worden, ten minste in lezen, schrijven en beginselen van rekenen. Dit zou zeer gemakkelijk kunnen geschieden door het bepalen bij eene wet, dat alle wijkmeesters zich alle drie of zes maanden van alle ouders, die kinderen hebben boven de vijf of zes jaar, een bewijs moesten verschaffen, door den schoolmeester ondertekend, dat hunne kinderen onderwijs ontvangen, zoo namelijk deze door lichaams- of zielsgebrek niet onbekwaam zijn om onderwezen te worden.

1) Volgens het formulier van den kinderdoop, in de gereformeerde kerk, worden aan de ouders en getuigen, drie vragen gedaan, waarvan de twee laatste dus luiden:

« Ten anderen, of gij de leere die in 't Oude ende Nieuwe Testament, ende in de Artikelen des Christelicken geloofs begrepen is, ende in de Christelike Kerke alhier geleerd wordt, niet en bekent de waerachtige ende volkomene Leere der Saligheyt te wesen?

« Ten derden, of gij niet en belooft ende voor u neemt, dese kinderen, als zij tot haren verstande sullen gekomen zijn, een yegelijk de syne, waarvan hij vader ofte getuyge is, in de voorsyde Leere nae uw vermogen te onderwijzen, ofte te doen ende te helpen onderwijzen?

Welke vragen de Vaders en getuigen, met: ja! beantwoorden.

Aant. van den RED.

1) Is de schoot der Pauselijke Kerk zoo gemakkelijk voor het vleesch? Waartoe in een stukje als het onderhavige eene zoo groote ongerijmdheid aangevoerd, die in strijd is met alles, wat men bij andere gelegenheden aan de Catholieke Kerk te laste legt?

RED.

2) Dit is wat te sterk. Zouden kinderen, die niet school gaan, alleen daarom als beesten opgroeijen? Wij hebben vele brave Christenen gekend en kennen er nog vooral op het land, die nooit lezen of schrijven hebben geleerd, en toch hunne godsdienstpligten met de grootste naauwgezetheid waarnemen.

RED.

Hierbij is het noodzakelijk, dat alle plaatselijke besturen wetenschap hebben van het aantal publieke of privaatschoolonderwijzers, die zich binnen hunne gemeenten ophouden en die verplicht moesten zijn, om binnen bepaalde tijdvakken eenen algemeenen staat van hunne scholen aan het plaatselijk bestuur over te leggen. Alle ouders, die, om welke reden ook, hunne kinderen geen onderwijs verschaffen, behoorden alsdan bij de wet verplicht te worden, om hunne kinderen ter onderwijzing aan den staat af te staan. Alsdan is de staat in deszelfs volle regt om zulk onderwijs mede te deelen, als haar, (hem) nuttig en noodig zal voorkomen.

Elke godsdienstige gezindheid behoorde even zeer bij eene wet verplicht te worden, om die kinderen, wier ouders onvermogen zijn, doch hunnen kinderen een onderwijs wenschen te geven in hunne gezindheid, op kosten dier gezindheid te doen onderwijzen. Evenwel behooren alle ouders vrij te zijn, om hunne kinderen ook aan het onderwijs in eene andere gezindheid over te geven. Wanneer eene godsdienstige gezindheid deze voorname verplichting verwaarloost, behooren de gouvernements-scholen gebruikt te worden. Op zoodanige of dergelijke wijze vervult de overheid hare algemeene verplichting, en geene godsdienstige gezindheid wordt in deszelfs (derzelver) bijzonder gevoelen gekrenkt.

Behoort echter de Koning te zorgen voor het onderwijs, dan kan de bemoeienis met de onderwijzers niet worden uitgesloten.

In de eerste plaats zouden wij wenschen, dat bij eene wet aan een' iegelijk buiten zijn eigen huisgezin de bevoegdheid ontzegd wierde, om kinderen te onderwijzen, zoo hij niet te voren behoorlijk is onderzocht en toegelaten.

Het spreekt van zelf, dat er verschillende klassen van onderwijzers moeten zijn, naar mate van den aard van het onderwijs. Niemand behoorde als onderwijzer te worden toegelaten, dan die lid is van eenige godsdienstige gezindheid, welke in het land onzer inwoning bestaat; zoo dat b. v. geen Turk of Heiden in de gelegenheid gesteld wordt om eene school op te rigten. Alle onderwijzers behooren in de taal, in het schrijven en in de beginselen van het rekenen ervaren te zijn, op zulk eene wijze dat zij dit aan kinderen kunnen mededeelen. De meerdere kennis behoort hooger rang te geven met aanduiding van den aard der bekwaamheid. Zij, die geene bekwaamheid hebben voor den laatsten rang, behooren door geene gezindheid op eene school gebruikt te mogen worden.

Er zullen dien ten gevolge ook wettelijke bepalingen 1) moeten zijn aangaande het onderzoek van hen, die als onderwijzers zullen optreden.

1) Wij zien niet in, om welke redenen, de veranderingen, welke de zoo zeer gewenschte vrijheid van onderwijs zal noodig maken door eene wet, of door wettelijke bepalingen, zou moeten worden ingevoerd. Volgens de grondwet, is het openbaar onderwijs een aanhoudend voorwerp van de zorg der regering. — Nu, wat verstaat men door die uitdrukking? Wat anders dan den koning en zijnen raad? Zoo zegt men, b. v. dat op de bedenkingen der afdeelingen van de tweede kamer, door de regering wordt geantwoord enz. — Naar ons inzien derhalve, kan alles, wat in dit opzigt wordt verlangd: door een koninklijk besluit worden geregeld.

Hiertoe zouden wij wenschelijk achten, dat er door den Koning eene algemeene, en onderscheidene gewestelijke en plaatselijke schoolcommissiën benoemd wierden, bestaande uit leden van de verschillende godsdienstige gezindheden, die genoegzame kennis hebben om over personen en hunne bekwaamheid te oordeelen. Eene gezindheid, die zulke personen niet oplevert, kan kwalijk bevoegd geacht worden om mede te oordeelen. Door deze commissiën zouden plaatselijke, gewestelijke of algemeene acten van toelating verleend moeten worden aan hen, die een onderzoek doorstaan; zonder dat echter noch het gouvernement, noch de bijzondere godsdienstige gezindheden verplicht behooren te worden om uit het alzoo bestaande aantal in de behoefte te voorzien. Het gouvernement, elke godsdienstige gezindheid of plaatselijke gemeente, welke eenen meester noodig heeft, behoort vrij te zijn in de keuze van den persoon, met die bepaling echter, dat, wanneer men iemand verkiest, die nog niet onderzocht is tot dien rang, waartoe hij verkozen wordt, hij, alvorens die betrekking te mogen aanvaarden, door de plaatselijke, gewestelijke of algemeene commissie worde onderzocht en goedgekeurd. Door deze grondstellingen in wettelijke bepalingen op te nemen, zou gewiselijk niemand stof tot klagen hebben, dat hij belemmerd werd in zijne godsdienstige gezindheid, terwijl het gouvernement ruimte genoeg had, om door de voortreffelijkheid harer inrigtingen te wedijveren met de particuliere scholen. De mogelijkheid voor de ouders van alle godsdienstige gezindheden om hunne kinderen naar de gouvernements-scholen te zenden of naar elke andere bestaande school, zou tevens de aanwezige meesters aansporen om zich te bevlijtigen, het onderwijs zoo doeltreffend mogelijk in te rigten.

Er behoort tevens gezorgd te worden voor bepalingen aangaande den verplichten duur van de schooluren, en de onderwijzers moesten genoodzaakt zijn om, hoeveel ondermeesters zij ook gebruiken, zelven al dien tijd in de scholen te verkeerren. De leden der schoolcommissiën behooren ten allen tijde toegang te hebben in alle scholen, zoo wel van particulieren als van den staat, om zich te kunnen overtuigen, dat het onderwijs geregeld gegeven wordt, en er geen nadeel wordt toegebracht aan de lichamelijke gezondheid der kinderen. Alle godsdienstige gezindheden behooren aan het gouvernement op te geven de personen, aan wie het opzigt over hunne scholen is opgedragen. Het particulier oordeel over de godsdienstige gevoelens behoort uitsluitend aan de gezindheden zelve te worden overgelaten. Wanneer echter iemand wegens zijn zedelijk gedrag in eene gezindheid mogt worden afgezet, behoort daarvan met vermelding der redenen kennis gegeven te worden aan de plaatselijke schoolcommissie van het gouvernement, opdat deze kunne zorgen dat, wanneer dit noodig geoordeeld wordt, de toelating tot onderwijzer kan ingetrokken worden.

Er is nog eene vraag, of namelijk een ieder, die als onderwijzer onderzocht is, zonder eenige roeping zich mag nederzetten en eene school openen? Deze vraag zouden wij ontkennend beantwoorden, dewijl hierdoor eene deur voor ongeoorloofde mededinging zou geopend worden, welke eenen verderfelijken invloed op het algemeen zou uitoefenen. Het gouvernement bepale volgens hare (zijne) verkiezing het aantal harer (zijner) scholen en onderwijzers; elke

plaatselijke gemeente of eene gezindheid doe insgelijks. Deze kunnen vermeerderd of verminderd worden, naarmate het gouvernement, de gezindheid of de plaatselijke gemeente zulks goedvindt. Buitendien moet niemand de vrijheid hebben, om eene publieke school te openen. Het worde echter tevens vergund aan meerdere ouders, om te zamen voor hunne kinderen een' of meerdere meesters aan te nemen en die kinderen alsdan gezamenlijk in dezelfde plaats te doen onderwijzen, mits ook dan die plaats toegankelijk is voor de schoolcommissie. In dit geval staat het niet aan den onderwijzer, om andere kinderen in zijne school op te nemen, maar aan de gezamenlijke ouders, die hem hebben aangesteld, of zij meerdere kinderen bij de hunnen willen ontvangen. Bij zoodanige scholen behooren de bepalingen van het contract tusschen de ouders en onderwijzers aan de schoolcommissiën bekend te worden gemaakt, opdat ook deze in staat zijn, bij het bezoeken dier scholen te zien of aan die bepalingen voldaan wordt.

Zoodanige scholen staan dan gelijk, wat het dagelijksch onderwijs betreft, met de kostscholen, welke laatste even min aan het algemeen toezigt der regering mogen onttrokken worden.

Na de behandeling van het personeel, dient er ook gelet te worden op de middelen van onderwijs. Het behoort niet aan de willekeur der onderwijzers te worden overgelaten, welke boeken zij zullen gebruiken. Daartoe behoort er eene wet te bestaan, dat de onderwijzers gebonden zijn aan zulke boeken, die door de daartoe bevoegde commissiën zijn goedgekeurd, en welker goedkeuring niet is ingetrokken.

Hiertoe behoort het gouvernement naar dezelfde goedvinden eene algemeene commissie te benoemen, zonder in die benoeming gebonden zijn aan eene bijzondere godsdienstige gezindheid. Deze commissie onderzoekt alle boeken, die op de gouvernementsscholen gebruikt moeten worden. Elke bijzondere gezindheid of plaatselijke gemeente benoemt tevens hare commissiën, welke de boeken voor die gezindheid of plaatselijke gemeente onderzoeken en goedkeuren. Elke particuliere school behoort door derzelver opzieners de aldaar gebruikt wordende boeken, aan het oordeel en de goedkeuring van eene der bestaande commissiën te onderwerpen. Het gouvernement behoort vrijheid van inzage te hebben in alle gebruikt wordende schoolboeken, om te kunnen zorgen, dat er niets onderwezen wordt, strijdig met de publieke maatschappelijke orde en de goede zeden. Iedere commissie moet verantwoordelijk zijn voor de door haar goedgekeurde boeken, en daartoe moet op de keerzijde van het titelblad kenbaar zijn, door welke commissie een boek is goedgekeurd. Wij hebben in het ternedergestelde in het oog gehouden, dat de wet zorgen moet voor de onvervreembare regten der ouders, om hunne kinderen te kunnen doen opvoeden, zonder kwetsing hunner gewetens, en geenszins eene onbepaalde vrijheid behoort te verschaffen aan personen, die anderen willen onderwijzen. In den staat is de hooge overheid verantwoordelijk voor hetgeen zij doet onderwijzen, en niemand mag zich zelve aan den staat opdringen. In elke godsdienstige gezindheid zijn de leeraars voor God en menschen verplicht te waken voor het

belang dergenen, die aan hunne onderwijzende zorg zijn toebetrouwd. Hij, die God verloochent, kan geene aanspraak maken op eene vrijheid, welke gegrond is op eene gezindheid, waardoor God wordt erkend. De wijze van godsdienst moge aan ieders bijzondere overtuiging worden overgelaten, tot dien tijd toe dat de almachtige God zelf, door Zijne kracht zal maken, dat er geen verschil over de wijze van godsdienst meer mogelijk is; de ontkenning van God verlaagt den mensch beneden het redeloos vee, hetwelk zijnen Schepper erkent. Zulk eene verwoesting van het menschelijk geslacht kan niet opentlijk in eenen staat gehuldigd worden, of men besluit tevens tot verwoesting van alles. De fransche revolutie in het laat der vorige eeuw heeft dit overvloedig bewezen. De algemeene omkeering der maatschappelijke banden, dwong zelfs de fransche magthebbers tot openlijke erkenning van wege den staat: ER IS EEN GOD.

Mogt Nederland dien voor velen onbekenden God door het oprechte geloof in CHRISTUS leeren kennen, dan zal ook het onderwijs der jeugd vruchten dragen niet alleen voor den tijd, maar ook voor de zalige eeuwigheid.

Wij geven deze eenvoudige en duidelijke opmerkingen aan de onderzoeking van overheid en landgenooten over; hopende hierdoor eene bijdrage te leveren tot bevrediging van veler gemoederen, en ter voldoening aan de verplichting, die volgens de grondwet der Nederlanden aan den Koning is opgedragen.

Onder het afdrucken dezes ontvangen wij het jongste nummer van het tijdschrift: *De Reformatie*, zonder dat wij weten, wat de reden is, dat wij dit maandschrift, dat wij gewoonlijk den 3^{den} of 4^{den} der maand ontvangen, eerst nu bekomen hebben. Het bovenstaande stuk, komt daarin voor op bl. 335 en verv.; wat ons in ons bovenvermeld vermoeden versterkt.

Wij vernemen met genoegen, dat de brief van professor SIEGENBEEK aan Mr. GROEN VAN PRINSTERER gerigt, van den kant der Catholijken, niet onbeantwoord is gebleven; maar dat bereids een siks antwoord op dien zonderlingen brief, ter perse is. Waarlijk, zoo de Heer SIEGENBEEK door zijnen brief, en door zijne voorgewendde vrees, dat vrijheid van onderwijs nadeelig voor de verdraagzaamheid zijn zou, gemeend heeft, verdraagzaamheid te bevorderen, heeft hij zijn doel, blijkens alle berigten die wij ontvangen, deerlijk gemist. Ter goedertrouw, hoe kon de man meenen, om, in het belang der verdraagzaamheid, een miljoen Nederlandsche Catholijken regt boos te maken? Waarlijk de zoogenaamde verdraagzaamheid heeft zich nooit onverdraagzamer getoond, dan in haren tegenwoordigen oorlog tegen de vrijheid van onderwijs: terwijl de ware verdraagzaamheid, juist bij diegenen wordt aangetroffen, die men niet ophoudt, onverdraagzaamheid aan te tijgen.

GTU Library

3 2400 00277 4499

Catholijke Nederlandsche
Stemmen

v.6
1840

CBPaC

338055

v.6
1840

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY
BERKELEY, CA 94709

